

**ΤΡΑΠΕΖΑ
EUROBANK ERGASIAS A.E.**

ΕΤΗΣΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

ΓΙΑ ΤΗ ΧΡΗΣΗ ΠΟΥ ΕΛΗΞΕ ΤΗΝ

31 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2017

**Βάσει
του άρθρου 4 του Ν. 3556/30.4.2007**

Πίνακας Περιεχομένων

- I. Δηλώσεις των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου (σύμφωνα με το άρθρο 4 παρ. 2 του ν. 3556/2007)**
- II. Έκθεση Διαχείρισης του Διοικητικού Συμβουλίου και Δήλωση Εταιρικής Διακυβέρνησης**
- III Έκθεση Ανεξάρτητου Ορκωτού Ελεγκτή Λογιστή**
- IV. Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2017**
- V. Οικονομικές Καταστάσεις της Τράπεζας για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2017**
- VI. Ηλεκτρονική διεύθυνση ανάρτησης πληροφοριών ενοποιούμενων εταιρειών**
- VII. Πληροφόρηση του ομίλου της Τράπεζας Eurobank Ergasias A.E. για την περίοδο 1.1-31.12.2017 βάσει του άρθρου 6 του ν. 4374/2016**

I. Δηλώσεις των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου (σύμφωνα με το άρθρο 4 παρ. 2 του ν. 3556/2007)

**Δηλώσεις Μελών του Διοικητικού Συμβουλίου
(σύμφωνα με το άρθρο 4 παρ. 2 του ν. 3556/2007)**

Δηλώνουμε ότι εξ όσων γνωρίζουμε:

- οι ετήσιες οικονομικές καταστάσεις της χρήσεως που έληξε στις 31 Δεκεμβρίου 2017, οι οποίες καταρτίστηκαν σύμφωνα με τα ισχύοντα λογιστικά πρότυπα, απεικονίζουν κατά τρόπο αληθή τα στοιχεία του ενεργητικού και του παθητικού, την καθαρή θέση και τα αποτελέσματα χρήσεως της Τράπεζας και των επιχειρήσεων που περιλαμβάνονται στην ενοποίηση εκλαμβανομένων ως σύνολο, και
- η ετήσια έκθεση του Διοικητικού Συμβουλίου απεικονίζει κατά τρόπο αληθή την εξέλιξη, τις επιδόσεις και τη θέση της Τράπεζας, καθώς και των επιχειρήσεων που περιλαμβάνονται στην ενοποίηση εκλαμβανομένων ως σύνολο, συμπεριλαμβανομένης της περιγραφής των κυριότερων κινδύνων και αβεβαιοτήτων που αντιμετωπίζουν.

Αθήνα, 28 Μαρτίου 2018

Νικόλαος Β. Καραμούζης
Α.Δ.Τ. ΑΒ - 336562

ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

Φωκίων Χ. Καραβίας
Α.Δ.Τ. ΑΙ - 677962

ΔΙΕΥΘΥΝΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

Σταύρος Ε. Ιωάννου
Α.Δ.Τ. ΑΗ - 105785

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΩΝ
ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

**II. Έκθεση Διαχείρισης του Διοικητικού Συμβουλίου και Δήλωση
Εταιρικής Διακυβέρνησης**

Το Διοικητικό Συμβούλιο (ΔΣ) παρουσιάζει την Έκθεση Διαχείρισης και τις Οικονομικές Καταστάσεις για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2017.

Καθαρά Κέρδη ή Ζημιές

Τα καθαρά κέρδη που αναλογούν στους μετόχους της Eurobank (ή «η Τράπεζα») για το 2017 διαμορφώνονται σε €104 εκατ. (2016: €235¹ εκατ.), όπως παρουσιάζονται στην ενοποιημένη κατάσταση αποτελεσμάτων στη σελίδα 2.

Επισκόπηση Οικονομικών Αποτελεσμάτων²

Το 2017, η επιστροφή της Ελληνικής οικονομίας σε θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης και το ευνοϊκότερο οικονομικό κλίμα μετά την ολοκλήρωση της δεύτερης αξιολόγησης του τρέχοντος προγράμματος οικονομικής προσαρμογής της Ελλάδος, βελτίωσε τις εγχώριες συνθήκες για τις Ελληνικές τράπεζες. Σε αυτό το περιβάλλον, ο Όμιλος διατήρησε τη κερδοφορία του μέσω της αύξησης των οργανικών προ-προβλέψεων κερδών, ενίσχυσε τη ρευστότητα και την κεφαλαιακή του θέση και μείωσε το ύψος των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων (Non Performing Exposures -NPEs), υπερβαίνοντας τον ετήσιο στόχο.

Στις 31 Δεκεμβρίου 2017 το σύνολο του ενεργητικού, σε συνέχεια της απομόχλευσης, ανήλθε σε €60,0 δις (Δεκ. 2016: €66,4 δις). Στο τέλος του Δεκεμβρίου 2017, τα δάνεια προ προβλέψεων ανήλθαν σε €47,2 δις (Δεκ. 2016: €49,2³ δις), εκ των οποίων €40,9 δις αφορούν την Ελλάδα και €6,3 δις τις Διεθνείς Δραστηριότητες. Τα επιχειρηματικά δάνεια (σε μεγάλες, μεσαίες και μικρές επιχειρήσεις), διαμορφώθηκαν σε €25,3 δις (Δεκ. 2016: €25,9³ δις) και αποτελούν το 54% των συνολικών δανείων του Ομίλου, ενώ τα δάνεια στα νοικοκυριά ανήλθαν σε €21,9 δις (Δεκ. 2016: €23,3³ δις), με τα στεγαστικά δάνεια να αποτελούν το 35% και τα καταναλωτικά το 11% του συνολικού χαρτοφυλακίου δανείων. Κατά τη διάρκεια του έτους, οι καταθέσεις από τις δραστηριότητες στην Ελλάδα αυξήθηκαν κατά €1,2 δις σε €24,6 δις, κυρίως λόγω της βελτίωσης της εμπιστοσύνης των καταθετών μετά την επιτυχή ολοκλήρωση της δεύτερης και τρίτης αξιολόγησης του προγράμματος. Επιπλέον, οι καταθέσεις από τις Διεθνείς Δραστηριότητες αυξήθηκαν κατά €0,6 δις σε €9,3 δις. Οι καταθέσεις του Ομίλου ανήλθαν σε €33,8 δις (Δεκ. 2016: €32,1³ δις) και ως αποτέλεσμα, ο δείκτης δανείων (μετά από προβλέψεις) προς καταθέσεις (L/D) του Ομίλου βελτιώθηκε σε 110% (Δεκ. 2016: 118³%). Την 31 Δεκεμβρίου 2017, η εξάρτηση της Τράπεζας από τη χρηματοδότηση του Ευρωσυστήματος μειώθηκε σημαντικά σε €10,0 δις, εκ των οποίων €7,9 δις αφορούν σε χρηματοδότηση από το Έκτακτο Μηχανισμό Παροχής Ρευστότητας (Emergency Liquidity Assistance – ELA) (Δεκ. 2016: €13,9 δις, εκ των οποίων €11,9 δις αφορούν σε χρηματοδότηση από το ELA), κυρίως λόγω της εισροής καταθέσεων όπως αναφέρεται ανωτέρω, της αύξησης των συναλλαγών *gross* (πωλήσεις χρεογράφων με συμφωνία επαναγοράς) σε καλυμμένες ομολογίες και έντοκα γραμμάτια Ελληνικού Δημοσίου, της επιλεγμένης απομόχλευσης στοιχείων ενεργητικού και της έκδοσης καλυμμένων ομολογιών €500 εκατ. που καλύφθηκε από διεθνείς και εγχώριους επενδυτές. Συνεπώς, τον Οκτώβριο 2017, η Τράπεζα εξάλειψε την συμμετοχή της στο Δεύτερο πυλώνα του Προγράμματος Ενίσχυσης της Ρευστότητας της Ελληνικής Οικονομίας (Ομόλογα με εγγύηση Ελληνικού Δημοσίου) από ομόλογα ονομαστικής αξίας €2,5 δις την 31 Δεκεμβρίου 2016. Στις 28 Φεβρουαρίου 2018, η χρηματοδότηση από το Ευρωσύστημα μειώθηκε περαιτέρω σε €7,1 δις εκ των οποίων €5,7 δις από τον ELA.

Στο πλαίσιο της απόφασης του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας (ΕΜΣ) και του Ευρωπαϊκού Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΕΤΧΣ) για την εφαρμογή των βραχυπρόθεσμων μέτρων για την ελάφρυνση του Ελληνικού δημοσίου χρέους και σε συνέχεια της σχετικής απόφασης του ΔΣ την 20 Ιανουαρίου 2017, η Τράπεζα σύναψε συμφωνία με το ΕΤΧΣ, το Ελληνικό Δημόσιο, το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΤΧΣ) και την Τράπεζα της Ελλάδος (ΤτΕ) την 16 Μαρτίου 2017 για την ανταλλαγή των ομολόγων κυμαινόμενου επιτοκίου του ΕΤΧΣ, τα οποία είχαν χρησιμοποιηθεί για την ανακεφαλοποίηση του Ελληνικού τραπεζικού συστήματος, στη λογιστική τους αξία, είτε με μετρητά είτε με ομόλογα σταθερού επιτοκίου του ΕΤΧΣ μεγαλύτερης διάρκειας, τα οποία θα επαναπωλούνταν στο ΕΤΧΣ ύστερα από μία σύντομη περίοδο διακράτησης. Κατά τη διάρκεια του έτους, η Τράπεζα αντάλλαξε όλη τη θέση σε ομόλογα κυμαινόμενου επιτοκίου του ΕΤΧΣ ονομαστικής αξίας €6,6 δις με ομόλογα σταθερού επιτοκίου του ΕΤΧΣ ίσης ονομαστικής αξίας. Έως την 31 Δεκεμβρίου 2017 και τον Ιανουάριο 2018, τα

¹Η κατάσταση αποτελεσμάτων για το 2016 έχει αναμορφωθεί με κέρδη €5 εκατ. λόγω της αναπροσαρμογής της μεθοδολογίας του πραγματικού επιτοκίου για συγκεκριμένα χρηματοοικονομικά μέσα, η οποία αναγνωρίστηκε ως αλλαγή λογιστικής πολιτικής του Ομίλου (σημείωση 52 των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων).

²Οι ορισμοί επιλεγμένων χρηματοοικονομικών δεικτών καθώς και η πηγή των χρηματοοικονομικών πληροφοριών παρατίθενται στο παράρτημα.

³Τα συγκριτικά στοιχεία έχουν αναπροσαρμοστεί με την παρουσίαση των δραστηριοτήτων προς πώληση στη Ρουμανία, και του υπό-ομίλου Grivalia (μέχρι τον Ιούνιο 2017) ως μη συνεχιζόμενων.

ΕΚΘΕΣΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

ανταλλαχθέντα ομόλογα του ΕΤΧΣ ονομαστικής αξίας €6,3 δις και €0,3 δις, αντίστοιχα, επαναπωλήθηκαν στο ΕΤΧΣ, χωρίς επίπτωση στα αποτελέσματα της Τράπεζας (σημείωση 26 των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων).

Σε ένα βελτιούμενο αλλά με αρκετές ακόμα προκλήσεις επιχειρηματικό περιβάλλον, τα κέρδη προ προβλέψεων μειώθηκαν ελαφρώς κατά 1,7% σε €987 εκατ., λόγω των μειωμένων λοιπών εσόδων (2016: €1.004³ εκατ., συμπεριλαμβανομένου του κέρδους €53 εκατ. από τη συναλλαγή πώλησης των μετοχών Visa Europe και του κέρδους €55 εκατ. από την απόκτηση του υποκαταστήματος της Alpha Bank στη Βουλγαρία). Τα καθαρά έσοδα από τόκους παρέμειναν σταθερά σε €1.464 εκατ. (2016: €1.463³ εκατ.), ενσωματώνοντας τη θετική επίδραση από το χαμηλότερο κόστος χρηματοδότησης λόγω της μείωσης του κόστους των καταθέσεων, της μείωσης της εξάρτησης από τη χρηματοδότηση που παρέχει ο ΕΛΑ, της μείωσης των ομολόγων με εγγύηση του Ελληνικού Δημοσίου (Pillar II - Νόμος 3723/2008) που χρησιμοποιούνται ως εξασφάλιση για χρηματοδότηση, της αρνητικής επίδρασης από την απομόχλευση των δανείων και των μειωμένων επιτοκιακών περιθωρίων των δανείων. Το καθαρό περιθώριο επιτοκίου (Net Interest Margin) ενισχύθηκε σε 2,41% (2016: 2,22³%) με το τέταρτο τρίμηνο να διαμορφώνεται σε 2,55%. Τα έσοδα από αμοιβές και προμήθειες αυξήθηκαν κατά 14,5% και ανήλθαν σε €268 εκατ. (2016: €234³ εκατ.) με βελτιωμένα τα έσοδα από τις δραστηριότητες στις αγορές κεφαλαίου και μειωμένα τα έσοδα σχετικά με τις εγγυήσεις του Ελληνικού Δημοσίου. Οι εμπορικές και λοιπές δραστηριότητες συνεισέφεραν €150 εκατ. κέρδη (2016: €210³ εκατ. κέρδη) περιλαμβάνοντας α) €53 εκατ. κέρδη από παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα, εκ των οποίων €38 εκατ. κέρδη προέρχονται από την αποτίμηση του πιστωτικού κινδύνου (credit risk valuation adjustment) των παραγωγών χρηματοοικονομικών μέσων με το Ελληνικό Δημόσιο ως αποτέλεσμα της βελτίωσης των περιθωρίων φερεγγυότητας (credit spreads) των συμβολαίων ανταλλαγής πιστωτικού κινδύνου (credit default swaps) του Ελληνικού Δημοσίου, β) €29 εκατ. κέρδη από τη πώληση μετοχών και αμοιβαίων κεφαλαίων του διαθέσιμου προς πώληση επενδυτικού χαρτοφυλακίου (AFS), γ) €45 εκατ. κέρδη από τη πώληση ομολόγων και δ) €10 εκατ. κέρδη από την πώληση επενδυτικών ακινήτων. Οι προσπάθειες και οι πρωτοβουλίες περιορισμού του κόστους συνεχίστηκαν και τα λειτουργικά έξοδα μειώθηκαν κατά 0,9% σε €894 εκατ. για τη χρήση συγκριτικά με €903³ εκατ. το 2016, με το δείκτη κόστους προς έσοδα του Ομίλου να διαμορφώνεται σε 47,5% (2016: 47,4%³), ενώ ο δείκτης κόστους προς έσοδα για τις Διεθνείς Δραστηριότητες ανήλθε σε 41,2%⁴ (2016: 39,4%³).

Στο τέλος του 2017, το ποσό των NPEs του Ομίλου μειώθηκε κατά €2,5 δις σε €20,1 δις (Δεκ. 2016: €22,6³ δις), κυρίως μέσω του αρνητικού σχηματισμού NPEs σε όλα τα τρίμηνα του 2017 συνολικού ποσού €0,7 δις για τη χρήση συγκριτικά με το θετικό σχηματισμό ποσού €0,9 δις το 2016, της πώλησης χαρτοφυλακίου μη εξυπηρετούμενων καταναλωτικών δανείων χωρίς εξασφαλίσεις ποσού €0,6 δις (όπως περιγράφεται στην ενότητα της διαχείρισης των NPEs) καθώς και των διαγραφών δανείων. Αντίστοιχα, το ποσό των NPEs για τη Τράπεζα μειώθηκε σε €18,1 δις (Δεκ. 2016: €20,5 δις), υπερβαίνοντας τον αρχικό στόχο που υποβλήθηκε στις εποπτικές αρχές (SSM) για μείωση σε €18,8 δις. Ο δείκτης των NPEs του Ομίλου μειώθηκε σε 42,6% των δανείων προ προβλέψεων από 46%³ το 2016. Οι προβλέψεις δανείων (ζημιές) ανήλθαν σε €750 εκατ. ή 2,0% του μέσου υπολοίπου δανείων μετά από προβλέψεις (2016: €741³ εκατ. ή 1,9%³), οδηγώντας το δείκτη κάλυψης των NPEs σε 50,4% (Δεκ. 2016: 50,6%³).

Το 2017, ο Όμιλος αναγνώρισε λοιπές ζημιές απομείωσης και προβλέψεις ποσού €50 εκατ. (2016: €55³ εκατ.), εκ των οποίων τα €34 εκατ. (2016: €34³ εκατ.) αφορούσαν το χαρτοφυλάκιο επενδυτικών και ανακτηθέντων ακινήτων και €16 εκατ. (2016: €21³ εκατ.) σε λοιπά στοιχεία ενεργητικού και προβλέψεις για δικαστικές υποθέσεις και λοιπούς λειτουργικούς κινδύνους. Επιπρόσθετα, ο Όμιλος αναγνώρισε €13 εκατ. έσοδα αναδιάρθρωσης (2016: €66 εκατ.), εκ των οποίων €8 εκατ. (2016: €49 εκατ.) σχετίζονται με πρόσθετη πρόβλεψη για το κόστος του προγράμματος εθελούσιας εξόδου (VES), το οποίο σχεδιάστηκε για το προσωπικό του Ομίλου στην Ελλάδα στο πλαίσιο της εφαρμογής του σχεδίου αναδιάρθρωσης. Επιπλέον, για τις μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες, ο Όμιλος κατέγραψε €61 εκατ. ζημιές μετά από φόρους, εκ των οποίων €71 εκατ. ζημιές σχετίζονται με τις δραστηριότητες προς πώληση στη Ρουμανία μετά από την επιμέτρηση στη χαμηλότερη τιμή μεταξύ της λογιστικής αξίας και της εύλογης αξίας (αφαιρουμένων των εξόδων πώλησης) σύμφωνα με τους όρους της συμφωνίας πώλησης το τέταρτο τρίμηνο του 2017 και €10 εκατ. κέρδη σχετίζονται με τις δραστηριότητες του υπό-ομίλου Grivalia τα οποία σχεδόν στο σύνολο τους αναλογούν σε τρίτους (μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες, συμπεριλαμβανομένου

⁴ Διεθνείς Δραστηριότητες: Λειτουργικά έξοδα: €179 εκατ., (2016: €173 εκατ.), Λειτουργικά έσοδα: €436 εκατ., (2016: €440 εκατ.)

των θυγατρικών στην Ουκρανία και στο τομέα των ασφαλιστικών εργασιών, το 2016: €32 εκατ. κέρδη εκ των οποίων €19 εκατ. αναλογούν σε τρίτους).

Συνολικά, το 2017, ο Όμιλος διατήρησε την κερδοφορία του, υποστηριζόμενος από τις σταθερά κερδοφόρες διεθνείς δραστηριότητες, τη βελτίωση των οργανικών κερδών προ προβλέψεων και την αποτελεσματική διαχείριση των NPEs. Τα καθαρά κέρδη του Ομίλου από τις συνεχιζόμενες δραστηριότητες, προ εξόδων αναδιάρθρωσης, ανήλθαν σε €186 εκατ. (2016: €240^{1,3} εκατ.) εκ των οποίων €130 εκατ. (2016: €122³ εκατ.) αφορούν τις διεθνείς δραστηριότητες. Τα καθαρά κέρδη που αναλογούν στους μετόχους ανήλθαν σε €104 εκατ. (2016: €235¹ εκατ.).

Για το προσεχές μέλλον, ο Όμιλος, σε ένα περιβάλλον με θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης, είναι σε τροχιά επίτευξης των στόχων του για το 2018 και ειδικότερα την μείωση των NPEs σύμφωνα με το σχέδιο που συμφωνήθηκε με τον Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό (Single Supervisory Mechanism - SSM) και τη διατήρηση της κερδοφορίας με βάση κυρίως πρωτοβουλίες και δράσεις στους παρακάτω τομείς:

- α) Σταδιακή αποκατάσταση της κανονικής δομής χρηματοδότησης με την ταχύτερη επιστροφή των καταθέσεων που είχαν μειωθεί τα προηγούμενα έτη και την περαιτέρω πρόσβαση στις χρηματαγορές ως αποτέλεσμα της ανάκαμψης της εμπιστοσύνης των καταθετών και των επενδυτών,
- β) Μείωση του κόστους χρηματοδότησης, σε συνέχεια των ανωτέρω, μέσω της συνέχισης της μείωσης της εξάρτησης από την ακριβή χρηματοδότηση που παρέχει ο ΕΛΑ και της περαιτέρω μείωσης των επιτοκίων καταθέσεων, τα οποία μπορούν να αντισταθμίσουν μέρος των εξόδων από τόκους από την έκδοση κεφαλαιακών μέσων κατηγορίας 2 τον Ιανουάριο 2018,
- γ) Ανάκτηση των εσόδων από αμοιβές και προμήθειες ως αποτέλεσμα της αναμενόμενης βελτίωσης της οικονομικής δραστηριότητας,
- δ) Επιτάχυνση της χρηματοδότησης υγιών και διεθνώς ανταγωνιστικών επιχειρήσεων,
- ε) Δυνατότητα να εφαρμοστούν περαιτέρω πρωτοβουλίες περιορισμού του κόστους, όπως ο διαρκής εξορθολογισμός του δικτύου καταστημάτων των εγχώριων και διεθνών δραστηριοτήτων, η υλοποίηση του νέου προγράμματος εθελουσίας εξόδου το 2018 το οποίο αφορά σε εργαζόμενους συγκεκριμένων μονάδων στην Ελλάδα, η βελτιστοποίηση των δραστηριοτήτων των κεντρικών και υποστηρικτικών μονάδων (front, middle and back office), η επανεξέταση ευκαιριών για τη εξωτερική ή εσωτερική ανάθεση συγκεκριμένων λειτουργιών και η επέκταση των πληροφοριακών συστημάτων/ψηφιακή μετατροπή,
- στ) Μείωση του κόστους κινδύνου κυρίως ως αποτέλεσμα της βελτίωσης της ποιότητας του χαρτοφυλακίου των στοιχείων ενεργητικού, και
- ζ) Ενεργή διαχείριση των NPEs μέσω i) της εσωτερικής υποδομής της Τράπεζας, ii) της πραγματοποίησης στρατηγικών συνεργασιών για τη διαχείριση / εξυπηρέτηση μέρους του χαρτοφυλακίου των δανείων, iii) των σημαντικών νομοθετικών αλλαγών που έχουν γίνει, iv) της πραγματοποίησης συναλλαγών πωλήσεων για επιλεγμένα χαρτοφυλάκια των NPEs και v) της περαιτέρω βελτίωσης του μακροοικονομικού περιβάλλοντος.

Κεφαλαιακή Επάρκεια

Ο Όμιλος εστιάζει στην ενίσχυση της κεφαλαιακής του θέσης με την περαιτέρω αύξηση των προ-προβλέψεων κερδών, την ενεργή διαχείριση των NPEs που υποστηρίζεται από την πλήρως λειτουργική εσωτερική «κακή τράπεζα» (bad bank), όπως επίσης προβαίνει σε πρόσθετες πρωτοβουλίες που σχετίζονται με την αναδιάρθρωση, το μετασχηματισμό ή τη βελτιστοποίηση των δραστηριοτήτων στην Ελλάδα και το εξωτερικό, που θα δημιουργήσουν ή θα αποδεσμεύσουν περαιτέρω κεφάλαια και/ή θα μειώσουν τα σταθμισμένα στοιχεία ενεργητικού (Risk Weighted Assets – RWA). Κατά συνέπεια, την 31 Δεκεμβρίου 2017, τα κεφάλαια κοινών μετοχών της κατηγορίας 1 (CET1) ανήλθαν σε €6,9 δις και αποτέλεσαν το 17,9% των RWA (Δεκ. 2016: 17,6%), ενώ ο συνολικός δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας (Total Capital Adequacy ratio) διαμορφώθηκε στο 18% (Δεκ. 2016: 17,9%). Αντίστοιχα, την ίδια ημερομηνία, ο δείκτης CET1 του Ομίλου, με βάση την πλήρη εφαρμογή των κανόνων της Βασιλείας III το 2024, (Fully loaded CET1), pro-forma με την ολοκλήρωση της πώλησης των θυγατρικών εταιρειών στη Ρουμανία οι οποίες έχουν ταξινομηθεί ως κατεχόμενες προς πώληση θα ήταν 15,3%, ενώ ο συνολικός δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας, pro-forma με την ολοκλήρωση της παραπάνω πώλησης και την εξαγορά των προνομιούχων μετοχών / την έκδοση από την Τράπεζα ομολογιών μειωμένης εξασφάλισης ως κεφαλαιακά μέσα της κατηγορίας 2 θα ήταν 17,9%.

Σύμφωνα με τον Κανονισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης Αρ. 575/2013 (CRR), οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις (DTAs), που βασίζονται στην μελλοντική κερδοφορία και υπερβαίνουν συγκεκριμένα όρια, θα αφαιρούνται κατά τον υπολογισμό του CET1 κεφαλαίου. Αυτή η μεθοδολογία θα εφαρμοστεί σταδιακά μέχρι το 2024. Η ψήφιση του άρθρου 27Α του Νόμου 4172/2013, όπως ισχύει, προβλέπει για τα Ελληνικά πιστωτικά ιδρύματα ότι οι επιλέξιμες DTAs (αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις που έχουν αναγνωριστεί (α) επί των ζημιών από τη συμμετοχή της Τράπεζας στο πρόγραμμα PSI και στο πρόγραμμα επαναγοράς των νέων τίτλων του Ελληνικού Δημοσίου και β) επί των συσσωρευμένων προβλέψεων και λοιπών εν γένει ζημιών λόγω πιστωτικού κινδύνου όπως αναθεωρήθηκε με το άρθρο 43 του Νόμου 4465/2017), μπορούν να μετατραπούν σε οριστικές και εκκαθαρισμένες απαιτήσεις έναντι του Ελληνικού Δημοσίου (tax credit), αν το λογιστικό, μετά από φόρους αποτέλεσμα της Τράπεζας για τη χρήση είναι ζημιά. Αυτή η νομοθετική διάταξη επέτρεψε στα Ελληνικά πιστωτικά ιδρύματα, συμπεριλαμβανομένης και της Τράπεζας, να μην αφαιρούν τις επιλέξιμες DTAs από το CET1 κεφάλαιο αλλά να τις αναγνωρίζουν ως 100% σταθμισμένα στοιχεία ενεργητικού, με θετική επίδραση στη κεφαλαιακή τους θέση. Την 31 Δεκεμβρίου 2017, οι DTAs οι οποίες πληρούν τα κριτήρια για μετατροπή σε οριστικές και εκκαθαρισμένες απαιτήσεις έναντι του Ελληνικού Δημοσίου ανήλθαν σε €3.952 εκατ.

Το Μάιο 2017, σύμφωνα με το άρθρο 82 του Νόμου 4472/2017, το οποίο τροποποίησε περαιτέρω το άρθρο 27Α του Νόμου 4172/2013, επιβάλλεται μια ετήσια προμήθεια ποσοστού 1,5% για το υπερβάλλον ποσό των εγγυημένων από το Ελληνικό Δημόσιο αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων, το οποίο προκύπτει από τη διαφορά μεταξύ του ισχύοντος συντελεστή φορολόγησης (δηλ. 29%) και του συντελεστή φορολόγησης ο οποίος ίσχυε την 30 Ιουνίου 2015 (δηλ. 26%). Για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2017, έχει αναγνωριστεί στα Λοιπά έσοδα/(έξοδα) προμήθεια €14 εκατ., εκ των οποίων €7 εκατ. αφορούν στη χρήση 2016 (σημείωση 16 των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων).

Μια ενδεχόμενη αλλαγή στον εποπτικό χειρισμό των επιλέξιμων DTAs ως οριστικών και εκκαθαρισμένων απαιτήσεων μπορεί να έχει δυσμενή επίπτωση στη κεφαλαιακή θέση του Ομίλου.

Εκτίμηση επίπτωσης της αρχικής εφαρμογή του ΔΠΧΑ 9

Η επίπτωση από τη μετάβαση στο ΔΠΧΑ 9, προ φόρων, υπολογίζεται στα €1.090 εκατ. την 1 Ιανουαρίου 2018, εκ των οποίων ποσό €949 εκατ. οφείλεται κατά κύριο λόγο στο Ελληνικό δανειακό χαρτοφυλάκιο. Η μείωση στα ίδια κεφάλαια που αναλογούν στους μετόχους της Τράπεζας εκτιμάται στα €1.084 εκατ., καθώς δεν αναμένεται να αναγνωριστούν από την Τράπεζα αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις από την επίπτωση του ΔΠΧΑ 9.

Η εκτίμηση σε επίπεδο Ομίλου της κεφαλαιακής επίπτωσης στον pro-forma δείκτη Fully loaded CET 1, λαμβάνοντας υπόψη την ολοκλήρωση της πώλησης των θυγατρικών εταιρειών στη Ρουμανία, οι οποίες έχουν ταξινομηθεί ως κατεχόμενες προς πώληση είναι 290 μονάδες βάσης. Ο Όμιλος αποφάσισε να εφαρμόσει την σταδιακή μέθοδο (rphase-in approach) σύμφωνα με την νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Κανονισμός ΕΕ 2017/2395) για την άμβλυνση των επιπτώσεων από την εισαγωγή του ΔΠΧΑ 9 στα εποπτικά κεφάλαια. Σύμφωνα με τον ανωτέρω Κανονισμό, η μεταβατική περίοδος είναι πέντε έτη ενώ το ποσοστό της επίπτωσης που θα προστίθεται είναι 5% για το 2018 και 15%, 30%, 50% και 75% για τα επόμενα τέσσερα έτη. Η πλήρης επίπτωση στα εποπτικά κεφάλαια λόγω της αρχικής εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9 αναμένεται να απεικονιστεί την 1η Ιανουαρίου 2023. Συνεπώς, εφαρμόζοντας τις εποπτικές μεταβατικές διατάξεις, ο δείκτης CET 1 αναμένεται να μειωθεί κατά 20 μονάδες βάσης τον πρώτο χρόνο υιοθέτησης του ΔΠΧΑ 9.

Όλες οι παραδοχές, λογιστικές πολιτικές και τεχνικές υπολογισμού που εφαρμόστηκαν από τον Όμιλο για την εκτίμηση της επίπτωσης της αρχικής εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9 θα συνεχίσουν να αποτελούν αντικείμενο επανεξέτασης και βελτιώσεων. Ως εκ τούτου, η εκτιμώμενη επίπτωση ενδέχεται να μεταβληθεί έως ότου ο Όμιλος οριστικοποιήσει τις οικονομικές καταστάσεις της χρήσης που λήγει την 31 Δεκεμβρίου 2018 (σημείωση 2.1.2 των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων).

Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών - Άσκηση Προσομοίωσης Ακραίων Καταστάσεων («stress test») 2018

Την 31 Ιανουαρίου 2018, η Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών (European Banking Authority - EBA) ξεκίνησε την άσκηση προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης (EBA EU-wide stress test) για το 2018 και ανακοίνωσε τα μακροοικονομικά σενάρια. Η EBA θα συντονίσει το stress test σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) και τις εθνικές αρχές. Τα αποτελέσματα του stress test θα παρέχουν στα ενδιαφερόμενα μέρη και στο κοινό πληροφορίες σχετικά

με την ανθεκτικότητα των τραπεζών, ιδίως την ικανότητά τους να απορροφούν τους κλυδωνισμούς και να ικανοποιούν τις κεφαλαιακές απαιτήσεις υπό δυσμενείς μακροοικονομικές συνθήκες.

Το Stress Test σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, διεξάγεται σύμφωνα με τη μεθοδολογία, η οποία δημοσιεύθηκε τον Νοέμβριο 2017, τα υποδείγματα και τα σενάρια της EBA. Η άσκηση πραγματοποιείται με βάση τα στοιχεία τέλους χρήσης 2017, όπως αυτά αναμορφώθηκαν για να περιλαμβάνουν την επίπτωση της υιοθέτησης του ΔΠΧΠ 9, και αξιολογεί την ανθεκτικότητα των τραπεζών της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο πλαίσιο ενός κοινού μακροοικονομικού βασικού σεναρίου και ενός κοινού μακροοικονομικού δυσμενούς σεναρίου που καλύπτουν την περίοδο 2018-2020. Το βασικό σενάριο είναι σύμφωνο με τις προβλέψεις του Δεκεμβρίου 2017 που δημοσίευσε η ΕΚΤ, ενώ το δυσμενές σενάριο, το οποίο αναπτύχθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Συστημικού Κινδύνου (European Systemic Risk Board - ESRB) και την ΕΚΤ σε στενή συνεργασία με την EBA και τις αρμόδιες αρχές, έχει σχεδιαστεί για να διασφαλιστεί επαρκής βαθμός αυστηρότητας για όλες τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Δεν περιέχει κάποιο όριο επιτυχίας/αποτυχίας, καθώς τα αποτελέσματα της άσκησης έχουν σχεδιαστεί για να χρησιμοποιηθούν ως στοιχεία στη Διαδικασία Εποπτικού Ελέγχου και Αξιολόγησης (Supervisory Review and Evaluation Process - SREP).

Η Eurobank, μαζί με τις άλλες τρεις Ελληνικές συστημικές τράπεζες που εποπτεύονται άμεσα από την ΕΚΤ, υποβάλλεται στο ίδιο stress test σύμφωνα με τα σενάρια και τη μεθοδολογία της EBA. Το χρονοδιάγραμμα της διενέργειας του Stress test για τις ελληνικές συστημικές τράπεζες επιταχύνθηκε, προκειμένου αυτό να ολοκληρωθεί πριν από το τέλος του Τρίτου Προγράμματος Οικονομικής Σταθεροποίησης (ΤΠΟΣ) του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας για την Ελλάδα. Το stress test για τις ελληνικές συστημικές τράπεζες είναι σε εξέλιξη και τα αποτελέσματα αναμένεται να δημοσιευθούν το Μάιο του 2018.

Σχέδιο Αναδιάρθρωσης

Την 29 Απριλίου 2014, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενέκρινε το σχέδιο αναδιάρθρωσης της Τράπεζας, το οποίο υποβλήθηκε μέσω του Υπουργείου Οικονομικών τη 16 Απριλίου 2014. Επιπροσθέτως, την 26 Νοεμβρίου 2015, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενέκρινε το αναθεωρημένο σχέδιο αναδιάρθρωσης της Τράπεζας στο πλαίσιο της διαδικασίας της ανακεφαλαιοποίησης του 2015. Πρόσθετες πληροφορίες αναφορικά με τις κύριες δεσμεύσεις που θα πρέπει να υλοποιηθούν μέχρι το τέλος του 2018, την πορεία επίτευξης έως την 31 Δεκεμβρίου 2017 καθώς και τις ενδεχόμενες επιδράσεις στη λειτουργία του Ομίλου παρουσιάζονται στη σημείωση 6 των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων για το έτος που έληξε 31 Δεκεμβρίου 2017.

Πώληση του υπό-ομίλου Grivalia

Τον Ιούνιο 2017, ο υπό-όμιλος Grivalia (Grivalia Properties A.E. Επενδύσεων σε Ακίνητη Περιουσία και οι θυγατρικές της) ταξινομήθηκε ως κατεχόμενος προς πώληση, καθώς η πώληση του συνολικού ποσοστού συμμετοχής 20% που διακρατούσε η Τράπεζα στο μετοχικό κεφάλαιο της Grivalia Properties A.E. Επενδύσεων σε Ακίνητη Περιουσία θεωρήθηκε πολύ πιθανή.

Την 4 Ιουλίου 2017, η Τράπεζα ανακοίνωσε την επιτυχή πώληση του συνόλου της συμμετοχής της στην Grivalia Properties A.E. Επενδύσεων σε Ακίνητη Περιουσία, μέσω ιδιωτικής τοποθέτησης σε θεσμικούς επενδυτές δια ταχείας διαδικασίας βιβλίου προσφορών σε τιμή €8,80 ανά μετοχή, έναντι συνολικού τιμήματος €178 εκατ. Η συναλλαγή, η οποία ήταν εναρμονισμένη με το σχέδιο αναδιάρθρωσης της Τράπεζας, αυξάνει το δείκτη Fully loaded CET 1 του Ομίλου κατά 30 μονάδες βάσης, κυρίως λόγω της μη ενοποίησης σταθμισμένου ενεργητικού (RWA) ποσού €875 εκατ. περίπου (σημείωση 17 των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων).

Θυγατρικές εταιρείες στη Ρουμανία ταξινομημένες ως κατεχόμενες προς πώληση

Την 15 Σεπτεμβρίου 2017, η Τράπεζα ανακοίνωσε ότι βρίσκεται σε διαπραγματεύσεις με τη Banca Transilvania σχετικά με την ενδεχόμενη πώληση των θυγατρικών εταιρειών της στη Ρουμανία, Bancprost S.A., ERB Retail Services IFN S.A. και ERB Leasing IFN S.A. (δραστηριότητες προς πώληση στη Ρουμανία). Η πώληση θεωρήθηκε πολύ πιθανή, ως εκ τούτου από την 30 Σεπτεμβρίου 2017 οι εταιρείες αυτές ταξινομήθηκαν ως κατεχόμενες προς πώληση. Οι εν λόγω εταιρείες είναι μέρος των δραστηριοτήτων του Ομίλου στη Ρουμανία, οι οποίες παρουσιάζονται στο Τομέα Διεθνών Δραστηριοτήτων.

Την 24 Νοεμβρίου 2017, η Τράπεζα ανακοίνωσε την σύναψη συμφωνίας με τη Banca Transilvania αναφορικά με την προαναφερθείσα πώληση. Η συναλλαγή αναμένεται να οριστικοποιηθεί σε σύντομο χρονικό διάστημα μετά την ολοκλήρωση όλων των απαιτούμενων νομικών διαδικασιών (σημείωση 17 των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων).

Τραπεζικός Επίτροπος (Monitoring Trustee)

Το Μνημόνιο Οικονομικών και Χρηματοπιστωτικών Πολιτικών (ΜΟΧΠ) του Δεύτερου Προγράμματος Προσαρμογής για την Ελλάδα, μεταξύ του Ελληνικού Δημοσίου, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου (ΔΝΤ) και της ΕΚΤ, προβλέπει το διορισμό επιτρόπου (Monitoring Trustee) σε όλες τις τράπεζες που βρίσκονται σε καθεστώς κρατικής ενίσχυσης.

Η Grant Thornton A.E. ορίστηκε ως Monitoring Trustee της Τράπεζας την 22 Φεβρουαρίου 2013. Οι όροι της εν λόγω ανάθεσης τροποποιήθηκαν και επεκτάθηκαν την 29 Μαΐου 2014. Ο Monitoring Trustee παρακολουθεί τη συμμόρφωση με τους κανόνες της εταιρικής διακυβέρνησης και τις πρακτικές λειτουργίας, καθώς και την εφαρμογή του σχεδίου αναδιάρθρωσης και αναφέρεται στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Δραστηριότητες στο εξωτερικό

Η Τράπεζα έχει αναπτύξει σημαντική παρουσία σε 4 χώρες εκτός Ελλάδας. Ειδικότερα, δραστηριοποιείται στην Κύπρο, όπου παρέχει υπηρεσίες στην Τραπεζική Επιχειρήσεων, το Private Banking και τη Διαχείριση Περιουσίας, στο Λουξεμβούργο, παρέχοντας υπηρεσίες Private Banking, στη Βουλγαρία και την Σερβία στους τομείς της Τραπεζικής Ιδιωτών και Επιχειρήσεων, της Διαχείρισης Περιουσίας και της Επενδυτικής Τραπεζικής, μέσω ενός δικτύου 280 καταστημάτων και επιχειρηματικών κέντρων, ενώ διαθέτει υποκατάστημα στο Λονδίνο μέσω της θυγατρικής της στο Λουξεμβούργο.

Τον Νοέμβριο του 2017 η Τράπεζα κατέληξε σε συμφωνία με την Banca Transilvania για την πώληση των μετοχών που κατέχει η Τράπεζα στις εταιρείες Bancpost S.A., ERB Retail Services IFN S.A. και ERB Leasing IFN S.A. Η Bancpost και η Banca Transilvania θα εξακολουθήσουν να ασκούν τις δραστηριότητές τους ανεξάρτητα μέχρι την ολοκλήρωση όλων των απαιτούμενων νομικών διαδικασιών.

Διαχείριση κινδύνων

Ο Όμιλος αναγνωρίζει ότι η ανάληψη κινδύνων είναι ένα αναπόσπαστο μέρος των δραστηριοτήτων του για την επίτευξη των στρατηγικών και επιχειρηματικών του στόχων. Ως εκ τούτου, η Διοίκηση του Ομίλου θεσπίζει επαρκείς μηχανισμούς για την έγκαιρη αναγνώριση των κινδύνων και την αξιολόγηση των πιθανών επιπτώσεών τους στην επίτευξη των στόχων που έχει θέσει.

Λόγω του ότι οι οικονομικές, τραπεζικές, κανονιστικές και λειτουργικές συνθήκες διαρκώς εξελίσσονται και μεταβάλλονται, ο Όμιλος έχει υιοθετήσει και διαρκώς επικαιροποιεί τους μηχανισμούς διαχείρισης κινδύνων με στόχο τη συνεχή και βέλτιστη προσαρμογή του στο περιβάλλον αυτό. Η δομή, οι εσωτερικές διαδικασίες και οι υφιστάμενοι μηχανισμοί ελέγχου της Τράπεζας διασφαλίζουν τόσο την αρχή της ανεξαρτησίας όσο και την άσκηση επαρκούς εποπτείας.

Η αποτελεσματική διαχείριση κινδύνων αποτελεί βασική προτεραιότητα της Διοίκησης, όπως επίσης και ένα σημαντικό ανταγωνιστικό πλεονέκτημα για τον Όμιλο. Ως εκ τούτου, ο Όμιλος έχει διαθέσει σημαντικά μέσα για την αναβάθμιση των πολιτικών, μεθόδων και υποδομών, προκειμένου να εξασφαλιστεί η συμμόρφωση με τις απαιτήσεις της ΕΚΤ, τις κατευθυντήριες γραμμές της Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών (European Banking Authority - EBA) και της Επιτροπής της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία, και τις βέλτιστες διεθνείς τραπεζικές πρακτικές. Ο Όμιλος εφαρμόζει μια σαφώς προσδιορισμένη εγκριτική διαδικασία πιστοδοτήσεων, ανεξάρτητες αξιολογήσεις της πιστοληπτικής ικανότητας των πελατών και αποτελεσματικές πολιτικές διαχείρισης πιστωτικού κινδύνου, κινδύνου αγοράς, κινδύνου ρευστότητας και λειτουργικού κινδύνου, στην Ελλάδα και σε κάθε χώρα όπου δραστηριοποιείται. Οι πολιτικές διαχείρισης κινδύνου που εφαρμόζονται από την Τράπεζα και τις θυγατρικές της ελέγχονται σε ετήσια βάση.

Η Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων (Board Risk Committee - BRC) του Διοικητικού Συμβουλίου (ΔΣ) έχει πρωταρχική αρμοδιότητα να υποστηρίζει το ΔΣ να διασφαλίζει ότι ο Όμιλος έχει μια σαφώς καθορισμένη στρατηγική διαχείρισης κινδύνων και κεφαλαίων σύμφωνα με το επιχειρηματικό σχέδιο και το καθορισμένο πλαίσιο διάθεσης ανάληψης κινδύνων.

ΕΚΘΕΣΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Η στρατηγική κινδύνων και κεφαλαίου, η οποία είναι επίσημα καταγεγραμμένη, περιγράφει τη κατεύθυνση του Ομίλου σχετικά με θέματα διαχείρισης κινδύνων και κεφαλαίων, συμπεριλαμβανομένων την αποστολή και τους στόχους της διαχείρισης κινδύνων, τους ορισμούς των κινδύνων, τις βασικές αρχές διαχείρισης κινδύνων, το πλαίσιο διάθεσης ανάληψης κινδύνων, το πλαίσιο διακυβέρνησης της διαχείρισης, τους στρατηγικούς στόχους και τις κύριες διοικητικές πρωτοβουλίες. Επιπλέον, η στρατηγική κινδύνων και κεφαλαίου στοχεύει να δημιουργήσει ένα λειτουργικό σύνδεσμο μεταξύ της επιχειρηματικής στρατηγικής και της διάθεσης ανάληψης κινδύνων του Ομίλου.

Το μέγιστο ύψος των κινδύνων που προτίθεται να αναλάβει ο Όμιλος για την επιδίωξη των στρατηγικών του στόχων καθορίζεται στο εσωτερικό έγγραφο «Πλαίσιο Διάθεσης για Ανάληψη Κινδύνων» μέσω ποσοτικών και ποιοτικών διατυπώσεων, που συμπεριλαμβάνουν και συγκεκριμένα όρια ανοχής ανά είδος κινδύνου. Οι βασικοί στόχοι του προσδιορισμού της διάθεσης ανάληψης κινδύνων είναι η υποστήριξη της επιχειρηματικής ανάπτυξης του Ομίλου, η διατήρηση ισχυρής κεφαλαιακής επάρκειας σε συνδυασμό με την επίτευξη υψηλής αποδοτικότητας των ιδίων κεφαλαίων και η συμμόρφωση με τις εποπτικές απαιτήσεις.

Η BRC αξιολογεί το προφίλ των κινδύνων που αναλαμβάνει ο Όμιλος, παρακολουθεί τη συμμόρφωση με τα εγκεκριμένα επίπεδα ανάληψης κινδύνων και διασφαλίζει ότι ο Όμιλος έχει αναπτύξει ένα κατάλληλο πλαίσιο διαχείρισης κινδύνων που περιλαμβάνει κατάλληλες μεθοδολογίες, εργαλεία, υποδείγματα, πηγές δεδομένων καθώς και καταρτισμένο ανθρώπινο δυναμικό για να εντοπίζει, αξιολογεί, παρακολουθεί και περιορίζει τους κινδύνους.

Η Εκτελεστική Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων (Management Risk Committee -MRC), είναι μια διοικητική επιτροπή που συστήθηκε από τον Διευθύνοντα Σύμβουλο το 2016. Η επιτροπή λειτουργεί ως συμβουλευτική επιτροπή της BRC. Η κύρια ευθύνη της MRC είναι η επίβλεψη του πλαισίου διαχείρισης κινδύνων του Ομίλου. Στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της, η MRC διευκολύνει την BRC με την υποβολή αναφορών με θέματα σχετιζόμενα με κινδύνους κάτω από την αρμοδιότητάς της. Η MRC διασφαλίζει ότι οι σημαντικοί κίνδυνοι αναγνωρίζονται και τίθενται άμεσα υπόψη της BRC, καθώς και ότι οι ισχύουσες πολιτικές και διαδικασίες είναι επαρκείς για την ορθή διαχείριση των κινδύνων και τη συμμόρφωση με τις εποπτικές απαιτήσεις. Επιπλέον, η MRC καθορίζει τα κατάλληλα μέτρα διαχείρισης, τα οποία παρουσιάζονται και συζητούνται στην Εκτελεστική Επιτροπή (EXBO) και στη συνέχεια υποβάλλονται στη BRC για έγκριση.

Η Γενική Διεύθυνση Διαχείρισης Κινδύνων του Ομίλου, με επικεφαλής τον Γενικό Διευθυντή Διαχείρισης Κινδύνων Ομίλου (Group Chief Risk Officer -GCRO), ενεργεί ανεξάρτητα από τις επιχειρηματικές μονάδες και έχει την ευθύνη για την παρακολούθηση, την επιμέτρηση και τη διαχείριση του πιστωτικού κινδύνου, του κινδύνου αγοράς, του λειτουργικού κινδύνου και του κινδύνου ρευστότητας. Αποτελείται από τον Τομέα Πίστης, τον Τομέα Πιστωτικού Ελέγχου του Ομίλου, τον Τομέα Ελέγχου Κεφαλαιακής Επάρκειας και Εποπτικού Πλαισίου, τον Τομέα Διεθνούς Πίστης, τον Τομέα Διαχείρισης Κινδύνων Αγοράς και Κινδύνου Αντισυμβαλλόμενου, τον Τομέα Λειτουργικού Κινδύνου Ομίλου και τη Διεύθυνση Ενιαίου Εποπτικού Μηχανισμού (SSM Office) (η οποία έχει διπλή γραμμή αναφοράς ήτοι και προς τον Γενικό Διευθυντή Finance Ομίλου - Group CFO).

Επιπλέον πληροφορίες σχετικά με τους στόχους και τις πολιτικές της διαχείρισης χρηματοοικονομικών κινδύνων του Ομίλου, συμπεριλαμβανομένης της πολιτικής για την αντιστάθμιση κινδύνων κάθε βασικού τύπου προβλεπόμενης συναλλαγής, για την οποία έχει χρησιμοποιηθεί λογιστική αντιστάθμιση κινδύνων, καθώς και την έκθεση στον κίνδυνο αγοράς, τον πιστωτικό κίνδυνο και τον κίνδυνο ρευστότητας, περιγράφονται στις σημειώσεις 2, 7 και 23 των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων.

Διαχείριση Μη Εξυπηρετούμενων Ανοιγμάτων (NPEs)

Μία στρατηγική προτεραιότητα για τη Τράπεζα παραμένει η ενεργή διαχείριση των NPEs με σκοπό τη σημαντική μείωση του υπολοίπου τους σύμφωνα με τους λειτουργικούς στόχους της Τράπεζας που έχουν συμφωνηθεί με τις εποπτικές αρχές, αξιοποιώντας την εσωτερική υποδομή της, τις σημαντικές νομοθετικές αλλαγές και τις συνεργασίες με εξωτερικούς φορείς που έχουν γίνει ή αναμένεται να γίνουν.

Γενική Διεύθυνση Διαχείρισης Προβληματικών Δανείων του Ομίλου (TAG)

Σε συνέχεια της Πράξης Εκτελεστικής Επιτροπής (ΠΕΕ) Αρ.42/30.5.214 της ΤτΕ όπως αυτή τροποποιήθηκε από την ΠΕΕ Αρ.47/9.2.2015 και την ΠΕΕ Αρ.102/30.8.2016, η οποία ενισχύει τις υφιστάμενες εποπτικές οδηγίες σχετικά με τη διαχείριση των πιστωτικών ανοιγμάτων σε καθυστέρηση και των μη εξυπηρετούμενων δανείων, η Τράπεζα ανέλαβε μια σειρά πρωτοβουλιών με σκοπό την προσαρμογή στις απαιτήσεις της ανωτέρω οδηγίας και την ενίσχυση των διαδικασιών διαχείρισης των προβληματικών δανείων. Ειδικότερα, η Τράπεζα μετέβαλε το λειτουργικό μοντέλο προβληματικών δανείων σε μία κάθετη οργανωτική δομή μέσω της δημιουργίας της Επιτροπής Διαχείρισης Προβληματικών Δανείων (Troubled Assets Committee – TAC) και της Γενικής Διεύθυνσης Διαχείρισης Προβληματικών Δανείων του Ομίλου (Troubled Assets Group General Division- TAG). Η δομή του TAG είναι πλήρως διαχωρισμένη από τις επιχειρηματικές μονάδες της Τράπεζας τόσο σε όρους διαχείρισης λογαριασμών όσο και διαδικασίας πιστωτικής έγκρισης, διασφαλίζοντας διαφάνεια, ευελιξία, καλύτερη ιεράρχηση και υπεύθυνη διαχείριση και μετατοπίζει τη διαχείριση από την ελαχιστοποίηση των ληξιπρόθεσμων απαιτήσεων στην ποιοτική διαχείρισή τους με γνώμονα την δημιουργία αξίας για την Τράπεζα, σύμφωνα με το αποδεκτό επίπεδο κινδύνου του Ομίλου. Περαιτέρω πληροφορίες παρουσιάζονται στη σημείωση 7.2 των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων για το έτος που έληξε 31 Δεκεμβρίου 2017.

Οι στόχοι του λειτουργικού μοντέλου είναι η διευκόλυνση του πελάτη με οικονομικές δυσκολίες ώστε να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις του, η μείωση των συνολικών διαχειριστικών εξόδων των μη εξυπηρετούμενων δανείων και η βελτίωση της συνολικής αποδοτικότητας του δανειακού χαρτοφυλακίου διατηρώντας τον δείκτη καθυστερήσεων σε χαμηλά επίπεδα και διευκολύνοντας την διαπραγμάτευση με τους πελάτες σε καθυστέρηση. Για την αποτελεσματικότερη διαχείριση του προβληματικού χαρτοφυλακίου, περισσότερα από 2.500 στελέχη σε όλη την Τράπεζα εμπλέκονται, εκ των οποίων περίπου 1.200 άτομα είναι εξειδικευμένοι επαγγελματίες που στελεχώνουν τις μονάδες λειτουργίας της Γενικής Διεύθυνσης (TAG). Το TAG, μέσα από τη χρήση βέλτιστων στρατηγικών, των κατάλληλων τεχνικών μέσων και τη συμβολή του έμπειρου προσωπικού του, στοχεύει να συνδράμει στην κερδοφορία του Ομίλου με έναν κοινωνικά υπεύθυνο τρόπο. Για την επίτευξη του στόχου αυτού οι κυριότερες δράσεις που ανέλαβε το TAG τη χρήση 2017 ήταν οι ακόλουθες:

- α) Το 2017 αντίστοιχα με το 2016, το TAG υπερέβη τους βασικούς εποπτικούς στόχους μείωσης των NPEs.
- β) Συνέχιση και ενίσχυση της στρατηγικής έμφασης σε μακροπρόθεσμα βιώσιμες λύσεις ρύθμισης, που παρέχονται μέσα από ένα ευρύ φάσμα προϊόντων, κριτηρίων κατάτμησης και δέντρων αποφάσεων.
- γ) Ανάπτυξη μιας σειράς από δυναμικά συστήματα υποστήριξης αποφάσεων στο πλαίσιο διαχείρισης του συνολικού προβληματικού χαρτοφυλακίου, που συντελούν στη βελτίωση της λήψης των αποφάσεων, διευκολύνουν την επιλογή της βέλτιστης λύσης και περιορίζουν την αβεβαιότητα.
- δ) Αναδιοργάνωση και ενίσχυση των βασικών δραστηριοτήτων της Γενικής Διεύθυνσης προκειμένου να περιλαμβάνονται οι νέες νομοθετικές εξελίξεις σχετικά με τη μείωση των NPEs και να εξασφαλιστεί η αποτελεσματική διαχείριση του προβληματικού χαρτοφυλακίου.
- ε) Περαιτέρω ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού της μέσω διενέργειας επιπρόσθετων εκπαιδευτικών προγραμμάτων και μαθημάτων e-learning.
- στ) Εξέλιξη και περαιτέρω ανάπτυξη ενός ολοκληρωμένου προγράμματος με σκοπό την υποστήριξη και παρακολούθηση, με δομημένο τρόπο, όλων των επιχειρηματικών και των σχετιζόμενων με πληροφοριακά συστήματα ενεργειών και δράσεων που συνδέονται με την μείωση των NPEs, που αποτελεί κύρια προτεραιότητα για την Τράπεζα.
- ζ) Συμμετοχή σε σημαντικές διατραπεζικές πρωτοβουλίες για τη δημιουργία ενός σταθερού πλαισίου διακυβέρνησης και συνεργασίας μεταξύ των τραπεζών για τη μείωση των NPEs.
- η) Τον Νοέμβριο του 2017 η τράπεζα ολοκλήρωσε την πώληση του μη εξυπηρετούμενου καταναλωτικού χωρίς εξασφάλιση χαρτοφυλακίου. Η διαχείριση του χαρτοφυλακίου ανατέθηκε στην Financial Planning Services S.A. (FPS).
- θ) Αναθέωση και επανασχεδιασμό του υφιστάμενου λειτουργικού μοντέλου μεγάλων και μεσαίων επιχειρήσεων μέσω βελτίωσης της αποδοτικότητας βασικών επιχειρησιακών τομέων και μέσω εφαρμογής στρατηγικών πρωτοβουλιών που έχουν σαν αποτέλεσμα την επίτευξη των στόχων για τα NPEs.

Eurobank FPS Ανώνυμη Εταιρεία Διαχείρισης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις, Ελλάδα

Το πρώτο τρίμηνο του 2017, ο σκοπός της εταιρείας, όπως προσδιορίζεται στο καταστατικό της, τροποποιήθηκε και η επωνυμία της εταιρείας μετατράπηκε από Eurobank Υπηρεσίες Διαχείρισης Απαιτήσεων Α.Ε. σε Eurobank FPS Ανώνυμη Εταιρεία Διαχείρισης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις. Σε συνέχεια των παραπάνω, η εταιρεία απέκτησε άδεια από την ΤτΕ, η οποία της επιτρέπει να λειτουργεί ως ανεξάρτητος διαχειριστής των δανείων που χορηγούνται από πιστωτικά ή χρηματοδοτικά ιδρύματα, σύμφωνα με το Νόμο 4354/2015. Τον Αύγουστο 2017, η Eurobank FPS Ανώνυμη Εταιρεία Διαχείρισης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις συγχωνεύθηκε με την Eurobank Υπηρεσίες Ενημέρωσης Οφειλετών Α.Ε.

Πώληση μη εξυπηρετούμενων καταναλωτικών δανείων χωρίς εξασφαλίσεις

Το Νοέμβριο 2017, η Τράπεζα, σύμφωνα με τη στρατηγική της για τη μείωση των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων, ολοκλήρωσε την πώληση χαρτοφυλακίου μη εξυπηρετούμενων καταναλωτικών δανείων χωρίς εξασφαλίσεις, συνολικού οφειλόμενου κεφαλαίου ύψους €1,5 δις, προς την Intrum Hellas DAC, εταιρία που ελέγχεται από τον όμιλο Intrum Group, έναντι τιμήματος €35 εκατ. Το χρηματοδοτικό άνοιγμα εντός του ισολογισμού ανερχόταν σε €608 εκατ. με πρόβλεψη απομείωσης €584 εκατ. Συνεπώς, ο Όμιλος αναγνώρισε κέρδος ύψους €8,5 εκατ., αφαιρουμένων των εξόδων πώλησης ύψους €2 εκατ., τα οποία αναγνωρίστηκαν στα 'Λοιπά έσοδα/(έξοδα)' και ο δείκτης των NPEs μειώθηκε κατά περίπου 70 μονάδες βάσης. Η διαχείριση του χαρτοφυλακίου έχει ανατεθεί στην Eurobank Ανώνυμη Εταιρεία Διαχείρισης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις (FPS).

Επιχειρησιακοί στόχοι για τα Μη Εξυπηρετούμενα Ανοίγματα (NPEs)

Στο πλαίσιο της εθνικής στρατηγικής για τη μείωση των NPEs, η ΤτΕ, σε συνεργασία με τον εποπτικό μηχανισμό της ΕΚΤ, σχεδίασε ένα πλαίσιο επιχειρησιακών στόχων για την διαχείριση των NPEs, οι οποίοι συνοδεύονται από βασικούς δείκτες απόδοσης. Σύμφωνα με αυτό το πλαίσιο, οι Ελληνικές τράπεζες υπέβαλλαν στο τέλος Σεπτεμβρίου 2016 μια σειρά από επιχειρησιακούς στόχους για τα NPEs μαζί με μια αναλυτική στρατηγική διαχείρισης των NPEs με τριετή χρονικό ορίζοντα, λαμβάνοντας υπόψη βασικές μακροοικονομικές παραδοχές. Το Σεπτέμβριο του 2017, υποβλήθηκε από τις Ελληνικές τράπεζες επικαιροποίηση των επιχειρησιακών στόχων και της στρατηγικής διαχείρισης των NPEs για τα έτη 2017-2019.

Σύμφωνα με τη πιο πρόσφατη σχετική αναφορά της ΤτΕ που εκδόθηκε το Δεκέμβριο 2017, οι Ελληνικές τράπεζες έχουν θέσει ως αναθεωρημένο στόχο μείωσης των NPEs κατά 37% για την περίοδο από τον Ιούνιο 2017 έως το Δεκέμβριο 2019, η οποία αντιστοιχεί σε μια μείωση κατά €37,2 δις επί του συνολικού υπολοίπου των NPEs (εξαιρουμένων των στοιχείων εκτός ισολογισμού), διαμορφώνοντας το σχετικό υπόλοιπο από €101,8 δις τον Ιούνιο 2017 σε €64,6 δις στο τέλος του 2019. Τα NPEs του τραπεζικού τομέα, ως ποσοστό επί των συνολικών δανειακών ανοιγμάτων, θα υποχωρήσουν σταδιακά και θα φτάσουν το 35,2% στο τέλος του 2019. Την 31 Δεκεμβρίου 2017, η Τράπεζα μείωσε το συνολικό υπόλοιπο των NPEs κατά €2,4 δις σε €18,1 δις, υπερβαίνοντας τον αρχικό στόχο των €18,8 δις που είχε υποβληθεί στις εποπτικές αρχές (SSM).

Στο προαναφερθέν πλαίσιο, η Τράπεζα έχει αναπτύξει στρατηγικούς και επιχειρησιακούς στόχους παράλληλα με ένα σύνολο λεπτομερών δράσεων ανά δανειακό χαρτοφυλάκιο και σχετικό χρονοδιάγραμμα για την εφαρμογή τους. Οι δράσεις έχουν αναλυθεί με βάση τους αντίστοιχους στόχους και βασικούς δείκτες απόδοσης ανά τύπο χαρτοφυλακίου για τη λιανική τραπεζική και σε επίπεδο πιστούχου για το επιχειρηματικό χαρτοφυλάκιο. Η Τράπεζα έχει αναπτύξει ένα εξειδικευμένο μοντέλο πρόβλεψης των NPEs, τα αποτελέσματα του οποίου έχουν χρησιμοποιηθεί για τη διαμόρφωση των στόχων και των βασικών δεικτών απόδοσης. Η στρατηγική και οι στόχοι βασίζονται σε παραδοχές σχετικά με τις μακροοικονομικές προοπτικές και το νομικό και φορολογικό πλαίσιο στην Ελλάδα. Οι κίνδυνοι ενδεχόμενης απόκλισης από τους στόχους σχετίζονται κυρίως με καθυστερήσεις στη μακροοικονομική ανάκαμψη.

Η Τράπεζα έχει ενσωματώσει πλήρως τη στρατηγική για τα NPEs στις διαδικασίες διαχείρισης τους και στο επιχειρησιακό της σχέδιο. Η εποπτική αρχή παρακολουθεί στενά την πορεία για την επίτευξη των επιχειρησιακών στόχων σε τριμηνιαία βάση και δύναται, εφόσον κριθεί σκόπιμο, να ζητήσει επιπρόσθετα διορθωτικά μέτρα.

Νομοθετικό πλαίσιο

Τους πρώτους μήνες του 2017, σημαντικές νομοθετικές αλλαγές προς την κατεύθυνση της μείωσης των ΝΡΕs περιλαμβάνουν την τροποποίηση του Νόμου 4172/2013 για την άρση των φορολογικών εμποδίων, τη ψήφιση του Νόμου 4469/2017 για τον εξωδικαστικό μηχανισμό ρύθμισης οφειλών για τις επιχειρήσεις, καθώς και ένα νόμο (Νόμος 4472/2017) σχετικά με τους ηλεκτρονικούς πλειστηριασμούς και την οριοθέτηση των νομικών ευθυνών των τραπεζικών στελεχών στο πλαίσιο αναδιαρθρώσεων των ΝΡΕs.

Μακροοικονομικές Προοπτικές και Κίνδυνοι

Τον Ιούνιο 2017, η Ελλάδα μετά την ολοκλήρωση της δεύτερης αξιολόγησης του Τρίτου Προγράμματος Οικονομικής Σταθεροποίησης (ΤΠΟΣ) και την επακόλουθη αποδέσμευση της δόσης του δανείου ποσού €8,5 δις, κατέληξε σε συμφωνία σε τεχνικό επίπεδο με τους Ευρωπαϊκούς Θεσμούς την 4 Δεκεμβρίου 2017 σχετικά με τη δέση δημοσιονομικών και διαρθρωτικών μέτρων της τρίτης αξιολόγησης. Στις 22 Ιανουαρίου 2018, το Eurogroup αναγνώρισε την πρόοδο που επιτεύχθηκε σε ότι αφορά την εφαρμογή σχεδόν όλων των προαπαιτούμενων μεταρρυθμίσεων της τρίτης αξιολόγησης του ΤΠΟΣ. Η πλήρης εφαρμογή των προαπαιτούμενων δράσεων πιστοποιήθηκε από τη θετική έκθεση του Euro Working Group την 2 Μαρτίου 2018, η οποία έχει ως αποτέλεσμα την εκταμίευση της πρώτης υποδότης ποσού €5,7 δις του προγράμματος το δεύτερο δεκαπενθήμερο του Μαρτίου 2018, το οποίο θα χρησιμοποιηθεί για την κάλυψη των χρηματοδοτικών αναγκών της χώρας, την περαιτέρω μείωση των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων του δημοσίου προς τον ιδιωτικό τομέα, καθώς και για την δημιουργία ενός ταμειακού αποθέματος σε επίπεδο Γενικής Κυβέρνησης. Η δεύτερη υποδότης ποσού €1,0 δις θα χρησιμοποιηθεί για την περαιτέρω μείωση των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων και θα εκταμιευθεί το δεύτερο τρίμηνο του 2018 υπό την προϋπόθεση της θετικής αξιολόγησης από τους Ευρωπαϊκούς Θεσμούς σχετικά με την μείωση των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων χρησιμοποιώντας επίσης ιδίους πόρους καθώς και της απρόσκοπτης πραγματοποίησης των ηλεκτρονικών πλειστηριασμών (e-auctions). Σύμφωνα με τον ΕΜΣ το συνολικό ποσό που έχει εκταμιευθεί για την Ελλάδα μέχρι τώρα, χωρίς να περιλαμβάνονται τα παραπάνω ποσά, ανέρχεται σε €40.2 δις εκ των συνολικά €86.5 δις του δανείου του ΕΜΣ. Μέρος των συνολικών κεφαλαίων ποσού περίπου €27,5 δις θα παραμείνει αδιάθετο στο τέλος του προγράμματος τον Αύγουστο 2018 κυρίως λόγω των χαμηλότερων των αρχικά αναμενόμενων αναγκών ανακεφαλαιοποίησης των ελληνικών τραπεζών και της καλύτερης σε σύγκριση με την αναμενόμενη επίδοση του πρωτογενούς πλεονάσματος για το 2016. Επί του παρόντος, είναι υπό συζήτηση η συμφωνία για την σχέση μεταξύ της Ελλάδος και των Ευρωπαϊκών Θεσμών για την περίοδο μετά την ολοκλήρωση του τρέχοντος προγράμματος, καθώς επίσης οι παράμετροι της πρότασης για την ελάφρυνση του δημοσίου χρέους και η θέσπιση ενός πλαισίου το οποίο θα διασφαλίζει την συνέχιση των μεταρρυθμίσεων στην Ελληνική οικονομία. Η Ελληνική κυβέρνηση σκοπεύει να συνεχίσει το πρόγραμμα δανεισμού από τις διεθνείς αγορές στην περίοδο μετά το τέλος του προγράμματος. Με δεδομένη την συνέχιση της χρηματοδότησης από το ΤΠΟΣ μέχρι το τέλος του προγράμματος τον Αύγουστο 2018, η Ελληνική κυβέρνηση σκοπεύει να δημιουργήσει ταμειακό απόθεμα συνολικού ποσού μεγαλύτερου του €10.2 δις που θα διευκολύνει την πρόσβαση της χώρας στις αγορές μετά το τέλος του προγράμματος.

Ο οίκος πιστοληπτικής αξιολόγησης Standard & Poor's στις 19 Ιανουαρίου 2018 αναβάθμισε την πιστοληπτική ικανότητα της Ελλάδος από «B-» σε «B» με θετική προοπτική στη βάση της βελτίωσης των προοπτικών της πραγματικής ανάπτυξης και των δημοσιονομικών της χώρας καθώς και της ανάκαμψης της αγοράς εργασίας και της σχετικής πολιτικής σταθερότητας. Ο οίκος πιστοληπτικής αξιολόγησης Fitch στις 16 Φεβρουαρίου 2018 αναβάθμισε την πιστοληπτική ικανότητα της Ελλάδας από «B-» σε «B» με επίσης θετική προοπτική στη βάση των βελτιωμένων δημοσιονομικών προοπτικών της χώρας, της αναμενόμενης έγκαιρης ολοκλήρωσης του ΤΠΟΣ καθώς και της αναμενόμενης συμφωνίας για την εφαρμογή μέτρων ελάφρυνσης του χρέους μέχρι το τέλος του προγράμματος. Επιπλέον, ο οίκος πιστοληπτικής αξιολόγησης Moody's στις 21 Φεβρουαρίου 2018 αναβάθμισε την πιστοληπτική ικανότητα της Ελλάδας από «Caa3» σε «B3» στη βάση παρόμοιων εκτιμήσεων με τους προηγούμενους οίκους. Η πιστοληπτική αξιολόγηση της χώρας απέχει σημαντικά από την επενδυτική βαθμίδα, παρόλα αυτά, οι πρόσφατες αναβαθμίσεις και η πρόοδος σε ότι αφορά την εφαρμογή του ΤΠΟΣ οδήγησαν σε μια σημαντική βελτίωση στην απόδοση των 10ετών ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου κατά περίπου 33% μεταξύ του τέλους Νοεμβρίου 2017 και της 21 Φεβρουαρίου 2018.

Σύμφωνα με τις αποφάσεις του Eurogroup την 22 Ιανουαρίου 2018 η περαιτέρω ποσοτικοποίηση των μεσοπρόθεσμων μέτρων για την ελάφρυνση του χρέους και η εφαρμογή τους αν κριθεί απαραίτητη, αναμένεται να πραγματοποιηθεί μετά την επιτυχή ολοκλήρωση του τρέχοντος προγράμματος. Η περαιτέρω διευκρίνιση των μεσοπρόθεσμων μέτρων ελάφρυνσης του χρέους αποτελεί βασική

προϋπόθεση για την συμμετοχή του ΔΝΤ στο τρέχον πρόγραμμα. Επιπλέον, η ΕΚΤ απαιτεί την ποσοτικοποίηση των μεσοπρόθεσμων μέτρων ελάφρυνσης του χρέους καθώς και την εξασφάλιση της βιωσιμότητας του χρέους για την συμμετοχή της Ελλάδας στο Πρόγραμμα Αγοράς Ομολόγων Δημοσίου Τομέα (PSPP Program). Επισημαίνεται ότι η ολοκλήρωση της πρώτης αξιολόγησης του ΤΠΟΣ είχε ως αποτέλεσμα την έναρξη της εφαρμογής των βραχυπρόθεσμων μέτρων ελάφρυνσης του χρέους από τον Ιανουάριο 2017.

Στο δημοσιονομικό πεδίο, σύμφωνα με τον Προϋπολογισμό 2018 το πρωτογενές πλεόνασμα του 2016 ήταν στο 3,8% του ΑΕΠ υπερβαίνοντας το στόχο του 0.5% του ΑΕΠ στο ΤΠΟΣ. Επιπλέον, σύμφωνα με τον Προϋπολογισμό 2018, οι δημοσιονομικοί στόχοι σε όρους πρωτογενούς πλεονάσματος για το 2017 και το 2018 αναμένονται σε 2.44% και 3,82% του ΑΕΠ αντίστοιχα. Οι στόχοι για το πρωτογενές πλεόνασμα στο ΤΠΟΣ για το 2017 και το 2018 είναι 1.75% και 3.50% του ΑΕΠ αντίστοιχα. Η επίτευξη διατηρήσιμων πρωτογενών πλεονασμάτων, της τάξης του 3,5% του ΑΕΠ μέχρι και το τέλος του 2022 με τη σταδιακή μείωση τους στη συνέχεια, αποτελεί αναγκαία συνθήκη για την εφαρμογή των μεσοπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων μέτρων ενίσχυσης της βιωσιμότητας του δημοσίου χρέους, τα οποία έχουν συμφωνηθεί στο Eurogroup της 24 Μαΐου 2016.

Το ισοζύγιο πληρωμών, σύμφωνα με το ΔΝΤ αναμένεται να διαμορφωθεί στο -0,2% και στο -0,1% του ΑΕΠ το 2017 και το 2018 αντίστοιχα από -0.6% του ΑΕΠ το 2016. Η ταχεία προσαρμογή του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών σε σύγκριση με το επίπεδο του 2008 (έλλειμμα 15.1% του ΑΕΠ) συνεχίστηκε, λόγω των εσόδων από τον τουρισμό, της συρρίκνωσης των εισαγωγών και της θετικής επίδρασης των προηγούμενων μέτρων ελάφρυνσης του χρέους PSI (2012) στο ισοζύγιο εισοδημάτων. Σύμφωνα με τα στοιχεία της ΤτΕ και της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής (ΕΛΣΤΑΤ), το ισοζύγιο πληρωμών μειώθηκε στο -0,8% του ΑΕΠ το 2017 (2016: -1.1%).

Σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ, το ποσοστό της ανεργίας τον Δεκέμβριο 2017 ήταν στο 20,8% (Δεκέμβριος 2016: 23,5%), μειωμένο κατά περίπου 7,1 ποσοστιαίες μονάδες από το υψηλό του Ιουλίου 2013 (27,9%), σηματοδοτώντας μια πορεία αργής μείωσης, υπό την προϋπόθεση της απουσίας αρνητικών εξελίξεων την επόμενη περίοδο.

Η συνεχιζόμενη απομόχλευση της Ελληνικής οικονομίας μπορεί να θεωρηθεί ως ένα σοβαρό εμπόδιο για την ανάκαμψή της. Σύμφωνα με τα πιο πρόσφατα στοιχεία της ΤτΕ, δηλαδή του Ιανουαρίου 2018, το υπόλοιπο της χρηματοδότησης του εγχώριου ιδιωτικού τομέα διαμορφώθηκε σε €182,8 δις από €184,3 δις τον Ιανουάριο 2017, καταγράφοντας μείωση -0,8%. Από την άλλη πλευρά του ισολογισμού, οι συνολικές εγχώριες ιδιωτικές καταθέσεις ανήλθαν στα €124,8 δις τον Ιανουάριο 2018 από €118,9 δις τον Ιανουάριο 2017, σημειώνοντας αύξηση 4.9%. Η ανάκαμψη των καταθέσεων είναι στενά συνδεδεμένη με την έγκαιρη και επιτυχή ολοκλήρωση της τέταρτης, η οποία είναι και η τελευταία, αξιολόγηση του ΤΠΟΣ και την επιστροφή της χώρας σε διατηρήσιμη αναπτυξιακή πορεία.

Κίνδυνοι συνεχίζουν να περιβάλλουν τις βραχυπρόθεσμες εγχώριες οικονομικές προοπτικές. Το ποσοστό της ανεργίας παραμένει σε πολύ υψηλά επίπεδα και ο ρυθμός μείωσής του είναι αργός. Ταυτόχρονα, η χώρα ήταν υπό την επίδραση του αποπληθωρισμού για 37 από τους τελευταίους 50 μήνες μετά το τέλος του 2011. Σύμφωνα με τα πιο πρόσφατα στοιχεία, η μεταβολή του γενικού επιπέδου τιμών (ΕνΔΤΚ) κατέγραψε μια αύξηση περίπου 0,2% τον Ιανουάριο 2018 από 1.5% τον Ιανουάριο 2017. Σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ, η Ελληνική οικονομία ήταν σε ύφεση από το 2008 μέχρι το 2016 (με την εξαίρεση του 2014 όπου κατέγραψε θετικό ρυθμό οικονομικής μεγέθυνσης της τάξης του 0,4%). Στην Ελλάδα, η σωρευτική μείωση του πραγματικού ΑΕΠ μεταξύ των ετών 2007 και 2016 ήταν της τάξης του 26.4%. Το 2017 ο πραγματικός ρυθμός μεταβολής του ΑΕΠ έγινε θετικός στο 1,4% για πρώτη φορά από το 2014, σε επίπεδα όμως χαμηλότερα των σχετικών προβλέψεων του επίσημου τομέα. Σύμφωνα με τις Χειμερινές προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το 2018 (EC 2018 Winter forecast), ο πραγματικός ρυθμός μεγέθυνσης του ΑΕΠ αναμένεται στο 2,5%, υπό τη προϋπόθεση της ταχείας εφαρμογής του ΤΠΟΣ, της έγκαιρης και επιτυχούς ολοκλήρωσης της τέταρτης και τελευταίας αξιολόγησης του προγράμματος, της αποφασιστικής εφαρμογής των μεταρρυθμίσεων και ενός ευνοϊκού εξωτερικού περιβάλλοντος.

Όσον αφορά τις οικονομικές εξελίξεις στην περιοχή της Νοτιοανατολικής Ευρώπης, οι εκτιμήσεις που δημοσιεύθηκαν από τις στατιστικές υπηρεσίες των χωρών για τον ρυθμό αύξησης του ΑΕΠ του τετάρτου τριμήνου του 2017 επιβεβαίωσαν ότι το περασμένο έτος ήταν το καλύτερο στην περίοδο 2008-2017. Οι αναπτυξιακές προοπτικές των οικονομιών της ευρύτερης περιοχής για το τρέχον έτος αναμένονται να

είναι θετικές. Η ιδιωτική κατανάλωση αναμένεται να έχει κύρια, ωστόσο μικρότερη σε σχέση με το προηγούμενο έτος, συμβολή στην αύξηση του ΑΕΠ καθώς ο ρυθμός αύξησης των πραγματικών εισοδημάτων αναμένεται να επιβραδυνθεί κυρίως λόγω της ανόδου του πληθωρισμού και της συγκράτησης του ρυθμού αύξησης των μισθών έναντι ενός περιβάλλοντος περαιτέρω βελτίωσης της αγοράς εργασίας, πρόσφορων χρηματοπιστωτικών συνθηκών και βελτιωμένου οικονομικού κλίματος. Το ευνοϊκό εξωτερικό περιβάλλον θα επιτρέψει στις μικρές ανοικτές οικονομίες να διατηρήσουν σχετικά αμετάβλητη την συμβολή των καθαρών εξαγωγών στο ρυθμό ΑΕΠ το 2018 παρά την αύξηση των εισαγωγών. Ωστόσο, η επίδοση των ακαθάριστων επενδύσεων θα είναι σημαντική για τις οικονομίες αυτές τόσο τη τρέχουσα χρονιά όσο και μεσοπρόθεσμα. Συνεπώς, ο ιδιωτικός τομέας χρειάζεται να επενδύσει περισσότερο με σκοπό να αυξήσει την παραγωγική ικανότητα του λαμβάνοντας υπόψη ότι τα ποσοστά χρήσης του παραγωγικού δυναμικού είναι ήδη σε υψηλά επίπεδα. Επιπρόσθετα, ο βαθμός απορρόφησης των ευρωπαϊκών κονδυλίων αναμένεται να επιταχυνθεί δίνοντας περισσότερη ώθηση στις δημόσιες επενδύσεις. Από την άλλη πλευρά, οι οικονομίες λειτουργούν σε πλήρη ή πλησιάζουν την πλήρη απασχόληση. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα οι εταιρείες να αντιμετωπίζουν ελλείψεις εργατικού δυναμικού οι οποίες περιορίζουν την παραγωγή τους και επιβαρύνουν τις μελλοντικές αναπτυξιακές προοπτικές.

Σε επίπεδο χώρας, η Βουλγαρία το 2018 αναμένεται να καταγράψει για ένα ακόμη έτος ισχυρό- πάνω από τον δυναμικό-ρυθμό ανάπτυξης. Η οικονομία αναμένεται να ωφεληθεί από τη βελτίωση της αγοράς εργασίας, την επιτάχυνση της πιστωτικής επέκτασης, μια πιο επεκτατική δημοσιονομική πολιτική, έναν δυναμικό τομέα μεταποίησης με εξαγωγικό προσανατολισμό και τον αυξανόμενο τουρισμό. Η οικονομία λειτουργεί σε πλήρη απασχόληση ή πλησιάζει την πλήρη απασχόληση. Ειδικότερα, το αντίστοιχο ποσοστό των εταιρειών που δήλωσαν ότι αντιμετωπίζουν έλλειψη εργατικού δυναμικού στην έρευνα της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει αυξηθεί σε 40% το τέταρτο τρίμηνο του 2017 από μόλις 13% το τέταρτο τρίμηνο του 2013.

Στην Κύπρο, ο ρυθμός αύξησης ΑΕΠ αναμένεται να επιβραδυνθεί στο 3,6% το 2018 σε σύγκριση με 4% το 2017, καθοδηγούμενος κυρίως από την ιδιωτική κατανάλωση. Η ανάκαμψη της ιδιωτικής κατανάλωσης έγκειται στην ισχυρή βελτίωση των δεικτών του οικονομικού κλίματος αντανάκλωντας τις πιο πρόσφατες εξελίξεις στο πλαίσιο του παρελθόντος προγράμματος προσαρμογής, στην άνθηση του τουριστικού τομέα, στην βελτίωση των συνθηκών της αγοράς εργασίας, στην περαιτέρω σταθεροποίηση της αγοράς ακινήτων, στην επίδραση της δημοσιονομικής χαλάρωσης και στην περαιτέρω ομαλοποίηση των χρηματοπιστωτικών συνθηκών. Υπάρχει μια σειρά σημαντικών εκκρεμών διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων στους τομείς των ιδιωτικοποιήσεων, του δημόσιου τομέα και του τομέα της υγείας, ενώ παράλληλα θα πρέπει να αντιμετωπιστούν οι προκλήσεις ενός ακόμη σχετικά πολύ υψηλού δείκτη μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων (ποσοστό στο 44,1% το Οκτώβριο του 2017), προκειμένου να αποφευχθεί η οπισθοδρόμηση της οικονομίας.

Στη Σερβία, μετά από μια προσωρινή επιβράδυνση που οφείλονταν κυρίως στις δυσμενείς καιρικές συνθήκες, η αύξηση του πραγματικού ΑΕΠ αναμένεται να επιταχυνθεί περαιτέρω στο 3,0% το 2018 από 1,8% το 2017. Η οικονομική δραστηριότητα αναμένεται να ενισχυθεί, υποστηριζόμενη όλο και περισσότερο από την ιδιωτική κατανάλωση και τις επενδύσεις. Ωστόσο, η αύξηση των εισαγωγών, εν μέσω της ενίσχυσης της εγχώριας ζήτησης, θα καταστήσει πιθανώς ουδέτερη την συμβολή των καθαρών εξαγωγών στην αύξηση της οικονομικής δραστηριότητας.

Σε ότι αφορά τις οικονομικές προοπτικές για τους επόμενους 12 μήνες, οι κύριοι κίνδυνοι και οι παράγοντες αβεβαιότητας για τον Όμιλο απορρέουν από το τρέχον μακροοικονομικό περιβάλλον στην Ελλάδα. Ειδικότερα, οι κίνδυνοι περιλαμβάνουν: (α) τις πιθανές καθυστερήσεις στην εφαρμογή των ήδη συμφωνηθεισών μεταρρυθμίσεων για να επιτευχθούν οι επόμενοι στόχοι και τα ορόσημα του ΤΠΟΣ, (β) τις πιθανές καθυστερήσεις στην συμφωνία για τη σχέση Ελλάδος και των Θεσμών την περίοδο μετά την ολοκλήρωση του τρέχοντος προγράμματος, (γ) την επίδραση στην οικονομική δραστηριότητα και στην προσέλκυση άμεσων επενδύσεων των δημοσιονομικών και των σχετικών με την κοινωνική ασφάλιση μέτρων, τα οποία συμφωνήθηκαν στο πλαίσιο των αξιολογήσεων του ΤΠΟΣ, (δ) την δυνατότητα προσέλκυσης νέων άμεσων επενδύσεων στη χώρα, (ε) το χρονοδιάγραμμα μέχρι την πλήρη άρση των περιορισμών στην ελεύθερη κίνηση κεφαλαίων και τη συνεπαγόμενη επίδραση στην οικονομική δραστηριότητα, (στ) τον πιθανό αργό ρυθμό εισροής καταθέσεων και/ή τις πιθανές καθυστερήσεις στην αποτελεσματική διαχείριση των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων ως αποτέλεσμα των προκλήσεων που σχετίζονται με τις μακροοικονομικές συνθήκες στην Ελλάδα και (ζ) τις γεωπολιτικές συνθήκες στην ευρύτερη περιοχή και τους εξωτερικούς κλυδωνισμούς από μια επιβράδυνση της παγκόσμιας οικονομίας.

ΕΚΘΕΣΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Πιθανή πραγματοποίηση αυτών των κινδύνων θα μπορούσε να έχει αρνητικές συνέπειες στη ρευστότητα και κεφαλαιακή επάρκεια των Ελληνικών τραπεζών. Η συνέχιση της υποτονικής οικονομικής δραστηριότητας μπορεί να επηρεάσει τις προοπτικές του Ελληνικού τραπεζικού συστήματος οδηγώντας σε υποβάθμιση της ποιότητας των στοιχείων του ενεργητικού, παράταση της αυξημένης εξάρτησης από τον μηχανισμό χρηματοδότησης του Ευρωσυστήματος, ιδίως από την ακριβή χρηματοδότηση που παρέχει ο ΕΛΑ και σε περαιτέρω πιέσεις στην πλευρά των εσόδων εξαιτίας του αυξημένου κόστους χρηματοδότησης και των χαμηλότερων εσόδων από τόκους και προμήθειες.

Από την άλλη πλευρά, η ολοκλήρωση της τέταρτης και τελευταίας αξιολόγησης του ΤΠΟΣ και η συμφωνία για την σχέση της Ελλάδος και των Θεσμών για την περίοδο μετά το τέλος του τρέχοντος προγράμματος θα συμβάλλει στην ενίσχυση της εμπιστοσύνης των καταθετών και συνεπώς στην επιτάχυνση της επιστροφής των καταθέσεων, θα διευκολύνει την περαιτέρω χαλάρωση των περιορισμών στη κίνηση κεφαλαίων και θα επιδράσει θετικά στη χρηματοδότηση της οικονομίας. Η αποφασιστική εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων που συμφωνήθηκαν στο πλαίσιο του ΤΠΟΣ, η υλοποίηση των μέτρων για την περαιτέρω ελάφρυνση του χρέους σύμφωνα με τις αποφάσεις του Eurogroup της 24 Μαΐου 2016, η κινητοποίηση της χρηματοδότησης από την Ευρωπαϊκή Ένωση για τη στήριξη των εγχώριων επενδύσεων και τη δημιουργία θέσεων εργασίας, η προσέλκυση διεθνών και εγχώριων κεφαλαίων και η υιοθέτηση ενός εξωστρεφούς οικονομικού αναπτυξιακού προτύπου θα διευκολύνουν την αποκατάσταση της εμπιστοσύνης στις προοπτικές της Ελληνικής οικονομίας και την περαιτέρω σταθεροποίηση του εγχώριου οικονομικού περιβάλλοντος, οι οποίες αποτελούν σημαντικές προϋποθέσεις για την επιστροφή της χώρας σε πορεία ισχυρής και βιώσιμης ανάπτυξης.

Διάρθρωση Μετοχικού Κεφαλαίου

Την 31 Δεκεμβρίου 2017, το μετοχικό κεφάλαιο της Τράπεζας ανερχόταν σε €1.605.924.629,50 διαιρούμενο σε 2.531.498.765 μετοχές συνολικά, εκ των οποίων: α) 2.185.998.765 κοινές ονομαστικές μετοχές με δικαίωμα ψήφου, ονομαστικής αξίας €0,30 η κάθε μία, το οποίο αντιπροσώπευε ποσοστό 40,84% του συνολικού μετοχικού κεφαλαίου της Τράπεζας και β) 345.500.000 προνομιούχες ονομαστικές μετοχές χωρίς δικαίωμα ψήφου, ονομαστικής αξίας €2,75 η κάθε μία, εκδοθείσες σύμφωνα με τον Νόμο 3723/2008 που κατέχονταν από το Ελληνικό Δημόσιο, οι οποίες αντιπροσώπευαν ποσοστό 59,16% του συνολικού μετοχικού κεφαλαίου της Τράπεζας.

Σύμφωνα με την απόφαση της Έκτακτης Γενικής Συνέλευσης των Μετόχων (κοινών και προνομιούχων) της Τράπεζας την 3 Νοεμβρίου 2017, η Τράπεζα, την 17 Ιανουαρίου 2018, ολοκλήρωσε την πλήρη αποπληρωμή των προνομιούχων μετοχών εν μέρει με μετρητά και εν μέρει με την παράδοση κεφαλαιακών μέσων κατηγορίας 2 συνολικού ύψους €950.000.000 σύμφωνα με τον Κανονισμό 575/2013 της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Σύμφωνα με τους όρους της «Σύμβασης Εξαγοράς και Κάλυψης» μεταξύ της Τράπεζας και του Ελληνικού Δημοσίου, τα κεφαλαιακά μέσα κατηγορίας 2 έχουν διάρκεια δέκα ετών (έως την 17 Ιανουαρίου 2028) και πληρώνουν σταθερό ονομαστικό επιτόκιο 6,41%.

Την ίδια ημερομηνία, το μετοχικό κεφάλαιο της Τράπεζας μειώθηκε κατά €950.125.000, με την ακύρωση των συνολικά 345.500.000 ανωτέρω προνομιούχων μετοχών και από την ημερομηνία αυτή το Ελληνικό Δημόσιο δε κατέχει καμία προνομιακή μετοχή της Τράπεζας, οι οποίες είχαν εκδοθεί βάσει του Νόμου 3723/2008.

Σε συνέχεια της ανωτέρω μείωσης, το μετοχικό κεφάλαιο της Τράπεζας ανέρχεται σήμερα σε €655.799.629,50 διαιρούμενο σε 2.185.998.765 κοινές ονομαστικές μετοχές με δικαίωμα ψήφου, ονομαστικής αξίας €0,30 η κάθε μία, το οποίο αντιπροσωπεύει το σύνολο του μετοχικού κεφαλαίου της Τράπεζας

Όλες οι κοινές μετοχές είναι εισηγμένες προς διαπραγμάτευση στο Χρηματιστήριο Αθηνών και έχουν όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που προβλέπονται από την Ελληνική νομοθεσία (σημείωση 40 των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων).

Τέλος, την 31 Δεκεμβρίου 2017, το ποσοστό των κοινών μετοχών με δικαίωμα ψήφου που κατείχε το ΤΧΣ ανερχόταν (και εξακολουθεί και σήμερα να ανέρχεται) σε 2,38%. Σημειώνεται ότι σύμφωνα με το Νόμο

3864/2010, όπως ισχύει, τα δικαιώματα ψήφου που αντιστοιχούν στις μετοχές του ΤΧΣ υπόκεινται σε περιορισμούς⁵.

Πρόγραμμα Ενίσχυσης της Ρευστότητας της Ελληνικής Οικονομίας (Νόμος 3723/2008)

Η Τράπεζα, κατόπιν της λήξης των υπολειπόμενων ομολόγων εγγύησης του Ελληνικού Δημοσίου και της πλήρους αποπληρωμής των προνομιούχων μετοχών της, δεν συμμετέχει πλέον στο πρόγραμμα για την ενίσχυση της ρευστότητας της Ελληνικής οικονομίας βάσει του Νόμου 3723/2008, όπως τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε (σημείωση 4 των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων).

Μερίσματα

Βάσει των αποτελεσμάτων της χρήσης 2017 και σε συνδυασμό με το άρθρο 44α του Νόμου περί Ανωνύμων Εταιρειών 2190/1920, δεν επιτρέπεται η διανομή μερίσματος. Βάσει του άρθρου 10 παρ. 3 του Νόμου 3864/2010 «Περί ιδρύσεως Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας» (ΤΧΣ), για όσο διάστημα το ΤΧΣ συμμετέχει στο μετοχικό κεφάλαιο της Τράπεζας, το ποσό των μερισμάτων που ενδέχεται να διανεμηθούν στους κατόχους κοινών μετοχών της Τράπεζας δεν μπορεί να υπερβεί το ποσοστό 35% των κερδών, όπως προβλέπεται στο άρθρο 3 παρ. 1 του Νόμου 148/1967. Ο περιορισμός στη διανομή μερίσματος που προκύπτει από το Σχέδιο Αναδιάρθρωσης, σύμφωνα με το οποίο ούτε η Τράπεζα ούτε άλλο μέλος του Ομίλου μπορεί να καταβάλλει μερίσματα πριν το νωρίτερο μεταξύ της 31 Δεκεμβρίου 2017 ή της ημερομηνίας πλήρους αποπληρωμής των προνομιούχων χωρίς δικαίωμα ψήφου μετοχών της Τράπεζας που κατέχονται από το Ελληνικό Δημόσιο, εκτός εάν έχει υποχρέωση εκ του νόμου να προβεί σε καταβολή μερισμάτων και εκτός εάν η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συμφωνήσει σε κάποια εξαίρεση, έχει παύσει να ισχύει την 1η Ιανουαρίου 2018.

Βασικοί Μέτοχοι

Με βάση σχετική ενημέρωση που έλαβε η Τράπεζα από:

- α) το ΤΧΣ την 2 Δεκεμβρίου 2015, το ποσοστό των κοινών με δικαίωμα ψήφου μετοχών που κατέχει το ΤΧΣ επί του συνολικού αριθμού των κοινών με δικαίωμα ψήφου μετοχών της Τράπεζας διαμορφώθηκε σε 2,38%, ποσοστό που αντιστοιχεί σε 52.080.673 επί του συνόλου των 2.185.998.765 κοινών με δικαίωμα ψήφου μετοχών της Τράπεζας. Ως προς τις ανωτέρω μετοχές του ΤΧΣ εφαρμόζονται οι προβλέψεις του άρθρου 7α παρ. 2, 3 και 6 του Νόμου 3864/2010 (δικαιώματα ψήφου που υπόκεινται σε περιορισμούς). Στο πλαίσιο του Νόμου 3864/2010, το ΤΧΣ ασκεί τα δικαιώματα ψήφου του στη Γενική Συνέλευση της Τράπεζας μόνο για αποφάσεις που αφορούν στην τροποποίηση του καταστατικού της Τράπεζας, περιλαμβανομένης της αύξησης ή μείωσης του μετοχικού κεφαλαίου της Τράπεζας ή της παροχής σχετικής εξουσιοδότησης στο ΔΣ της Τράπεζας, αποφάσεις σχετικά με συγχωνεύσεις, διασπάσεις, μετατροπές, αναβιώσεις, παράταση της διάρκειας ή διάλυση της Τράπεζας, μεταβίβαση στοιχείων ενεργητικού (περιλαμβανομένης της πώλησης θυγατρικών), ή για οποιοδήποτε άλλο θέμα απαιτείται η έγκριση με αυξημένη πλειοψηφία κατά τα προβλεπόμενα στον Νόμο 2190/1920.
- β) την εταιρεία «Fairfax Financial Holdings Limited» (εφεξής «Fairfax») την 4 Δεκεμβρίου 2015, το ποσοστό των δικαιωμάτων ψήφου επί των κοινών μετοχών της Eurobank που κατείχε την 2 Δεκεμβρίου 2015 η Fairfax έμμεσα, μέσω ελεγχόμενων θυγατρικών της, επί του συνολικού αριθμού των δικαιωμάτων ψήφου επί των κοινών μετοχών της Τράπεζας, εξαιρουμένων των δικαιωμάτων ψήφου που κατέχει το ΤΧΣ, διαμορφώθηκε σε 17,29%, ποσοστό που αντιστοιχεί σε 369.028.211 δικαιώματα ψήφου επί μετοχών της Eurobank.
- γ) την εταιρεία «The Capital Group Companies, Inc.» (εφεξής «Capital») την 4 Δεκεμβρίου 2015, το ποσοστό των δικαιωμάτων ψήφου επί των κοινών μετοχών της Eurobank που κατείχε την 2 Δεκεμβρίου 2015 έμμεσα η Capital, επί του συνολικού αριθμού των δικαιωμάτων ψήφου επί των κοινών μετοχών της Τράπεζας, εξαιρουμένων των δικαιωμάτων ψήφου που κατέχει το ΤΧΣ, διαμορφώθηκε σε 8,5457%. Το εν λόγω ποσοστό αφορά σε 182.358.578 δικαιώματα ψήφου της «Capital Research and Management Company»⁶, ελεγχόμενης εταιρείας της Capital.

⁵ Πληροφορίες σχετικά με τα δικαιώματα του ΤΧΣ ως κατόχου κοινών μετοχών της Τράπεζας σύμφωνα με το Νόμο 3864/2010 και τη Σύμβαση Πλαισίου Συνεργασίας (RFA) περιλαμβάνονται στον Κώδικα και στη Δήλωση Εταιρικής Διακυβέρνησης της Τράπεζας.

⁶ Η CRMC διαχειρίζεται περιουσιακά στοιχεία συνιστώμενα από μετοχικούς τίτλους για λογαριασμό διαφόρων εταιριών επενδύσεων.

Διοικητικό Συμβούλιο

Το ΔΣ της Τράπεζας κατά τη συνεδρίασή του την 26 Οκτωβρίου 2016 εξέλεξε ως νέο ανεξάρτητο μη εκτελεστικό μέλος του τον κ. George E. Myhal, σε αντικατάσταση του παραιτηθέντος την ίδια μέρα ανεξάρτητου μη εκτελεστικού μέλους κ. Jon Steven B.G. Haick, με θητεία ίση με το υπόλοιπο της θητείας του παραιτηθέντος μέλους, ενώ την 12 Ιανουαρίου 2017 εξέλεξε ως νέο ανεξάρτητο μη εκτελεστικό μέλος του τον κ. Richard P. Boucher, σε αντικατάσταση του παραιτηθέντος την 3 Νοεμβρίου 2016 ανεξάρτητου μη εκτελεστικού μέλους κ. Σπυρίδωνος Λορεντζιάδη, με θητεία ίση με το υπόλοιπο της θητείας του παραιτηθέντος μέλους. Η εκλογή και των δύο νέων μελών του ΔΣ ανακοινώθηκε στη Γενική Συνέλευση των Μετόχων της Τράπεζας την 16 Ιουνίου 2017.

Επιπροσθέτως, η Τράπεζα ανακοίνωσε την 7 Απριλίου 2017 ότι ο κ. Wade Sebastian Burton, μη εκτελεστικό μέλος του ΔΣ της Τράπεζας, υπέβαλε την παραίτησή του, με ισχύ από την 5 Απριλίου 2017, ενώ το ΔΣ κατά τη συνεδρίαση την 28 Απριλίου 2017 αποφάσισε τη μη αντικατάσταση του εν λόγω παραιτηθέντος μέλους. Επιπλέον, η Τράπεζα ανακοίνωσε την 14 Ιουλίου 2017 ότι η κα Ανδρονίκη Μπούμη διορίστηκε ως νέα εκπρόσωπος του Ελληνικού Δημοσίου στο ΔΣ της Τράπεζας σύμφωνα με τις προβλέψεις του Νόμου 3723/2008, σε αντικατάσταση της κας Χριστίνας Ανδρέου η οποία ενημέρωσε την Τράπεζα για την παραίτησή της την 26 Μαΐου 2017, ενώ με απόφαση του ΔΣ την 20 Ιουλίου 2017 η κα Ανδρονίκη Μπούμη ενσωματώθηκε στο ΔΣ της Τράπεζας.

Επίσης, την 12 Οκτωβρίου 2017 η Τράπεζα ανακοίνωσε το διορισμό του κ. Χριστόφορου Κουφαλιά ως νέου εκπροσώπου του ΤΧΣ στο ΔΣ της Τράπεζας σε αντικατάσταση του κ. Kenneth Howard Prince-Wright σύμφωνα με τις προβλέψεις του Νόμου 3864/2010 και τη Σύμβαση Πλαισίου Συνεργασίας (RFA) που έχει υπογραφεί μεταξύ της Τράπεζας και του ΤΧΣ. Ο διορισμός των δύο προαναφερθέντων μελών ανακοινώθηκε από την Έκτακτη Γενική Συνέλευση των Μετόχων της Τράπεζας την 3 Νοεμβρίου 2017.

Η Τράπεζα ανακοίνωσε την 14 Δεκεμβρίου 2017 τον διορισμό της κα Αικατερίνης Μπερίτση ως νέου εκπροσώπου του ΤΧΣ στο ΔΣ της Τράπεζας σε αντικατάσταση του κ. Χριστόφορου Κουφαλιά, σύμφωνα με τις προβλέψεις του Νόμου 3864/2010 και τη RFA που υπεγράφη μεταξύ της Τράπεζας και ΤΧΣ. Ο διορισμός του νέου μέλους του ΔΣ θα ανακοινωθεί στην επόμενη Γενική Συνέλευση των Μετόχων της Τράπεζας.

Τέλος, το ΔΣ της Τράπεζας διαπίστωσε την 9 Μαρτίου 2018, ότι η Τράπεζα δεν υπάγεται πλέον στις διατάξεις του Προγράμματος Ενίσχυσης Ρευστότητας της Ελληνικής Οικονομίας βάσει του Νόμου 3723/2008 και συνεπώς το δικαίωμα του Ελληνικού Δημοσίου να συμμετέχει, μέσω εκπροσώπου του, στο ΔΣ της Τράπεζας δεν υφίσταται. Επιπλέον, το ΔΣ της Τράπεζας αποφάσισε την παραμονή της κ. Ανδρονίκης Μπούμη στο ΔΣ ως μη εκτελεστικό μέλος μετά την παύση της ως εκπροσώπου του Ελληνικού Δημοσίου. Ο διορισμός της κα Α. Μπούμη υπό τη νέα της ιδιότητα στο ΔΣ της Τράπεζας θα ανακοινωθεί στην επόμενη Γενική Συνέλευση των μετόχων της Τράπεζας.

Η θητεία όλων των μελών του ΔΣ λήγει την 27 Ιουνίου 2018, παρατεινόμενη μέχρι τη λήξη της προθεσμίας, εντός της οποίας θα συνέλθει η Τακτική Γενική Συνέλευση του έτους 2018.

Το ΔΣ της Τράπεζας αναφέρεται στη σημείωση 53 των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων. Τα βιογραφικά σημειώματα των μελών είναι διαθέσιμα στην ιστοσελίδα της Eurobank (www.eurobank.gr).

Αρμοδιότητα για έκδοση νέων μετοχών

Α. Η αρμοδιότητα του ΔΣ για την έκδοση νέων μετοχών (χωρίς προηγούμενη απόφαση της Γενικής Συνέλευσης), είναι η έκδοση νέων κοινών μετοχών συνεπεία ασκήσεως δικαιώματος μετατροπής μετατρέψιμων ομολογιών (σημείωση 42 των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων):

Το ΔΣ έχει την αρμοδιότητα να εκδίδει κοινές μετοχές στους κατόχους μετατρέψιμων ομολογιών που ασκούν τα δικαιώματά τους σύμφωνα με τους όρους του μετατρέψιμου ομολογιακού δανείου που έχει εκδώσει η Τράπεζα. Κατόπιν εξουσιοδότησης από τη Γενική Συνέλευση των Μετόχων την 30 Ιουνίου 2009, το ΔΣ εξέδωσε το 2009 εξαγοράσιμες ομολογίες συνολικού ύψους €400 εκατ. μετατρέψιμες σε κοινές μετοχές της Τράπεζας, με έγγραφη δήλωση του ομολογιούχου προς την Τράπεζα μετά από 5 έτη από την ημερομηνία κάθε έκδοσης, κατά τα ειδικότερα προβλεπόμενα στην ανωτέρω απόφαση της Γενικής Συνέλευσης, εκ των οποίων διέθεσε €350 εκατ. Σε συνέχεια της άσκησης διαχείρισης παθητικού (liability management exercise-LME), η οποία ανακοινώθηκε την 29

Οκτωβρίου 2015, σήμερα, εξαγοράσιμες ομολογίες ονομαστικής αξίας € 19,5 εκατ. διακρατούνται από τρίτους αντισυμβαλλόμενους.

Β. Τα μέλη του ΔΣ της Τράπεζας δεν έχουν αρμοδιότητα έκδοσης νέων μετοχών.

Άλλες πληροφορίες του άρθρου 4 παρ. 7 του Νόμου 3556/2007

Με εξαίρεση τις κοινές μετοχές που ανήκουν στο ΤΧΣ, οι οποίες έχουν ειδικά δικαιώματα και περιορισμούς βάσει της υφιστάμενης νομοθεσίας και της Σύμβασης Πλαισίου Συνεργασίας που υπέγραψε η Τράπεζα με το ΤΧΣ την 4 Δεκεμβρίου 2015 (σημείωση 50 των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων), σύμφωνα με το Καταστατικό της Τράπεζας:

- α) Δεν υφίστανται περιορισμοί στη μεταβίβαση των μετοχών της Τράπεζας
- β) Δεν υφίστανται μετοχές της Τράπεζας, οι οποίες παρέχουν ειδικά δικαιώματα ελέγχου ή ψήφου στους κατόχους τους
- γ) Δεν προβλέπονται περιορισμοί στα δικαιώματα ψήφου
- δ) Οι κανόνες για το διορισμό και την αντικατάσταση των μελών του ΔΣ καθώς και για την τροποποίηση του καταστατικού είναι σύμφωνοι με τα προβλεπόμενα από το νόμο.

Η Τράπεζα δεν γνωρίζει την ύπαρξη συμφωνιών μεταξύ μετόχων της, οι οποίες συνεπάγονται περιορισμούς στη μεταβίβαση των μετοχών της ή στην άσκηση των δικαιωμάτων ψήφου που απορρέουν από τις μετοχές της.

Σε περίπτωση αλλαγής στον έλεγχο της Τράπεζας κατόπιν δημόσιας πρότασης, δεν υφίστανται σημαντικές συμφωνίες της Τράπεζας οι οποίες τίθενται σε ισχύ, τροποποιούνται ή λήγουν.

Δεν υπάρχουν συμφωνίες της Τράπεζας με μέλη του ΔΣ της ή με το προσωπικό της, οι οποίες να προβλέπουν αποζημίωσή τους σε περίπτωση αποχώρησής τους εξαιτίας δημόσιας πρότασης.

Εξωτερικοί Ελεγκτές

Κατά τη διάρκεια του 2017, η Επιτροπή Ελέγχου εξέτασε την ανεξαρτησία και την αποτελεσματικότητα των εξωτερικών ελεγκτών συμπεριλαμβάνοντας και τη σχέση τους με τον Όμιλο, παρακολούθησε σε τριμηνιαία βάση την ανάθεση από τον Όμιλο μη ελεγκτικών εργασιών στους ελεγκτές και τη σχέση μεταξύ των αμοιβών, που καταβλήθηκαν σε αυτούς για ελεγκτικές και μη ελεγκτικές εργασίες σύμφωνα με την πολιτική Ανεξαρτησίας Εξωτερικών Ελεγκτών της Τράπεζας.

Το ΔΣ της Τράπεζας στη συνεδρίασή του την 16 Ιανουαρίου 2015 ενέκρινε την «ΠράιςγουώτερχαουςΚούπερς, Ανώνυμος Ελεγκτική Εταιρία» («PwC») ως την τελικώς επιτυχούσα ελεγκτική εταιρία της διαγωνιστικής διαδικασίας για τη διενέργεια του τακτικού ελέγχου των οικονομικών καταστάσεων της Τράπεζας για την περίοδο 2016-2019, υπό την προϋπόθεση ότι για το διορισμό της PwC ως τακτικού ελεγκτή για την περίοδο 2016-2019 θα προηγούνται ανά έτος πρόταση του ΔΣ προς τη Γενική Συνέλευση των Μετόχων της Τράπεζας και απόφαση της Γενικής Συνέλευσης, καθώς και η λήψη άλλων απαιτούμενων εκάστοτε εγκρίσεων.

Στις 4 Δεκεμβρίου 2015 η Τράπεζα υπέγραψε νέα Σύμβαση Πλαισίου Συνεργασίας με το ΤΧΣ, η οποία απαιτεί από το οικονομικό έτος 2016, την εναλλαγή της ελεγκτικής εταιρείας, εν προκειμένω της PwC, καθώς είναι οι Τακτικοί Ελεγκτές του Ομίλου για περισσότερα από πέντε (5) συναπτά έτη, που είναι και το σχετικό ανώτατο όριο που ορίζεται στη νέα Σύμβαση Πλαισίου Συνεργασίας.

Για την διασφάλιση της αποτελεσματικότητας της διαγωνιστικής διαδικασίας και για την αποφυγή καταστάσεων σύγκρουσης συμφερόντων λόγω των αντικρουόμενων παρεχόμενων υπηρεσιών στο παρελθόν, η Τράπεζα ζήτησε και το ΤΧΣ έδωσε τη συγκατάθεσή του στις 21 Νοεμβρίου 2016 στο να διατηρήσει η Τράπεζα την PwC ως τακτικό ελεγκτή για το οικονομικό έτος 2017 υπό τη προϋπόθεση της έγκρισης της Γενικής Συνέλευσης του 2017 κατόπιν σχετικής πρότασης του ΔΣ. Σε συνέχεια της σχετικής πρότασης του ΔΣ της Τράπεζας, την 16 Ιουνίου 2017 η Γενική Συνέλευση των Μετόχων της Τράπεζας ενέκρινε την PwC ως την ελεγκτική εταιρία για τη διενέργεια του τακτικού ελέγχου των οικονομικών καταστάσεων της Τράπεζας (μη ενοποιημένων και ενοποιημένων) για το οικονομικό έτος 2017.

Σύμφωνα με τις διατάξεις του Νόμου 4449/2017, το ΔΣ της Τράπεζας κατά τη συνεδρίασή του στις 24 Φεβρουαρίου 2017 ενέκρινε την ΚΡΜΓ Ανώνυμος Ελεγκτική Εταιρία («ΚΡΜΓ») ως την τελικώς επιτυχούσα ελεγκτική εταιρία της διαγωνιστικής διαδικασίας για τη διενέργεια του τακτικού ελέγχου των οικονομικών καταστάσεων της Τράπεζας (μη ενοποιημένων και ενοποιημένων) για την περίοδο 2018-2022, υπό την προϋπόθεση ότι για το διορισμό της ΚΡΜΓ ως τακτικού ελεγκτή για την περίοδο 2018-2022 θα προηγούνται ανά έτος πρόταση του ΔΣ προς τη Γενική Συνέλευση των Μετόχων της Τράπεζας και απόφαση της Γενικής Συνέλευσης, καθώς και η λήψη άλλων απαιτούμενων εκάστοτε εγκρίσεων.

Μη χρηματοοικονομικές πληροφορίες του Νόμου 4403/2016

Η στρατηγική της Eurobank δεν εστιάζει μόνο στις οικονομικές επιδόσεις αλλά αντιμετωπίζει συνολικά τη συμβολή του Ομίλου στην οικονομία. Η προσφορά προς την κοινωνία αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της εταιρικής ταυτότητας του Ομίλου, που περιλαμβάνει τόσο τη στήριξη της οικονομίας μέσω της ανάπτυξης, όσο και την ενίσχυση άλλων πτυχών της κοινωνικής ζωής, όπως η Παιδεία, ο Πολιτισμός, ο Αθλητισμός, το Περιβάλλον αλλά και η Πρόνοια για τις πιο ευαίσθητες ομάδες. Με κεντρικούς άξονες τη διαφάνεια, την αξιοπιστία, την ειλικρίνεια και τη σύγχρονη εταιρική διακυβέρνηση, ο Όμιλος συνεχίζει να χτίζει ισχυρούς δεσμούς αμοιβαίας εμπιστοσύνης και συνεργασίας με τα ενδιαφερόμενα μέρη στα οποία απευθύνεται. Σε αυτό το πλαίσιο, αναλαμβάνει ενέργειες και πρωτοβουλίες οι οποίες προωθούν την επιχειρηματικότητα, επιβραβεύουν την αριστεία, αναδεικνύουν καινοτόμα προϊόντα και υπηρεσίες, ελαχιστοποιούν το περιβαλλοντικό αποτύπωμα του Ομίλου και διασφαλίζουν καλύτερες προοπτικές για τους εργαζομένους.

Δέσμευση στο Προσωπικό

Οι εργαζόμενοι του Ομίλου αποτελούν το σπουδαιότερο κεφάλαιο για την επιτυχία και την εξέλιξη του. Στόχος του Ομίλου είναι η διαδικασία της στελέχωσης να αποτελέσει την αρχή μίας μακροχρόνιας και αμοιβαία επωφελούς συνεργασίας μεταξύ του εργαζομένου και του Ομίλου. Την 31 Δεκεμβρίου 2017, ο Όμιλος απασχολούσε 15.536 εργαζομένους εκ των οποίων 6.118 στο εξωτερικό. Η κατανομή του ανθρώπινου δυναμικού ως προς την ηλικία και το φύλο αναδεικνύει την πρόαση των ίσων ευκαιριών που πρεσβεύει ο Όμιλος. Συγκεκριμένα, στον Όμιλο πάνω από το 69% των εργαζομένων είναι κάτω των 45 ετών και η κατανομή ανά φύλο είναι αρκετά ισορροπημένη, με το ποσοστό των γυναικών να διαμορφώνεται στο 64% του συνόλου των εργαζομένων.

Για τη διασφάλιση της ίσης και ομαλής διαχείρισης του ανθρώπινου δυναμικού του, ο Όμιλος εφαρμόζει πλήθος πολιτικών στην Ελλάδα και στο εξωτερικό όπως: Αποδοχών, Στελέχωσης, Επαγγελματικής Ανάπτυξης, Αξιολόγησης της Απόδοσης, Εκπαίδευσης, Έντυπης Επικοινωνίας, Συγγενών, Υγείας και Ασφάλειας. Στον Όμιλο, ο σεβασμός των δικαιωμάτων του ανθρώπου, των ίσων ευκαιριών και της διαφορετικότητας καλύπτει τους πελάτες, τους προμηθευτές και τους εργαζομένους του. Ο στόχος είναι η πρόσληψη και διατήρηση του ανθρώπινου δυναμικού, ανεξαρτήτως φυλής, θρησκείας, ηλικίας, γένους, σεξουαλικής προτίμησης ή ειδικών ικανοτήτων. Ο Όμιλος επιδιώκει να διασφαλίσει ότι το ανθρώπινο δυναμικό αντικατοπτρίζει τις κοινωνικές ομάδες στις οποίες δραστηριοποιείται και το διεθνές προφίλ του. Αναγνωρίζει ότι η διαφορετικότητα είναι βασική συνιστώσα μιας υπεύθυνης επιχειρηματικής στρατηγικής και υποστηρίζει τις διεθνείς του δραστηριότητες.

Η Τράπεζα αναθεωρεί διαρκώς το πλαίσιο αμοιβών και παροχών για τους εργαζομένους της λαμβάνοντας υπόψη τόσο την ανταγωνιστικότητα και τις τάσεις της αγοράς, με σκοπό τη δημιουργία ενός ελκυστικού πακέτου αμοιβών το οποίο θα προσέλκυση, διακράτηση και υποκίνηση του ανθρώπινου δυναμικού της, όσο και των ισχυουσών νομοθετικών και εποπτικών περιορισμών. Ως εκ τούτου, οι βασικές αρχές του πλαισίου αμοιβών και παροχών, οι οποίες διασφαλίζουν την ευθυγράμμιση των ατομικών στόχων των εργαζομένων με τη στρατηγική της Τράπεζας καθώς και τη μακροπρόθεσμη δημιουργία αξίας για τους μετόχους, είναι οι ακόλουθες:

- α) Η διασφάλιση ότι οι αποδοχές είναι επαρκείς για τη διακράτηση και προσέλκυση στελεχών με την κατάλληλη εξειδίκευση και εμπειρία.
- β) Η εσωτερική ισορροπία μεταξύ των μονάδων της Τράπεζας.
- γ) Η αποφυγή ανάληψης υπερβολικών κινδύνων.
- δ) Η σύνδεση των αμοιβών με την αξιολόγηση σε βάθος χρόνου των επιτευχθέντων επιδόσεων.

Στο πλαίσιο της συνεχούς ενημέρωσης, εξέλιξης και εκπαίδευσης του ανθρώπινου δυναμικού του, ο Όμιλος εφαρμόζει ένα σύγχρονο πλαίσιο εκπαίδευσης και επαγγελματικής ανάπτυξης. Η εκπαίδευση του προσωπικού εστιάζει κυρίως στην ανάπτυξη ηγετικών και διοικητικών ικανοτήτων, την απόκτηση πιστοποιημένων γνώσεων και δεξιοτήτων στο αντικείμενο εργασίας καθώς και πρακτική τραπεζική

ΕΚΘΕΣΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

εργασία σε όλες τις βαθμίδες. Παράλληλα, ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στα προγράμματα καταπολέμησης απάτης, στις πιστοποιήσεις της ΤτΕ καθώς και στην ενίσχυση της θετικής στάσης και συνεργασίας. Το 2017 προέκυψαν, μεταξύ άλλων, οι παρακάτω βασικοί δείκτες μέτρησης της εκπαιδευτικής δραστηριότητας του Ομίλου:

- α) Ημέρες εκπαίδευσης ανά εργαζόμενο: 3,7
- β) Ποσοστό εργαζομένων που συμμετείχαν σε εκπαίδευση: 90,8%
- γ) Ποσοστό συνολικής εκπαίδευσης που πραγματοποιήθηκε μέσω e-learning: 48,1% στην Ελλάδα και 36,1% στο εξωτερικό.

Η αξιολόγηση της απόδοσης για τις δραστηριότητες στην Ελλάδα και την Κύπρο γίνεται μέσα από το νέο σύστημα ανάπτυξης «Αξιοποιώ» σε δύο βασικούς άξονες που ευθυγραμμίζουν την απόδοση του ανθρώπινου δυναμικού με τη στρατηγική και την κουλτούρα του Ομίλου. Επιπλέον, προτεραιότητα του Ομίλου είναι η παροχή ευκαιριών σταδιοδρομίας στα στελέχη εσωτερικά και έτσι η πρωταρχική πηγή κάλυψης θέσεων εργασίας είναι η εσωτερική αγορά εργασίας.

Οι εργαζόμενοι ενημερώνονται συστηματικά είτε για θέματα που τους ενδιαφέρουν και τους αφορούν είτε για εταιρικά θέματα με ποικίλους τρόπους έντυπης, διαπροσωπικής και ηλεκτρονικής μορφής όπως το μηνιαίο περιοδικό «Μεταξύ μας», εσωτερικό διαδικτυακό τόπο, με ανακοινώσεις της Διοίκησης και με ενδοεταιρικά βίντεο. Παράλληλα, πραγματοποιούνται και διαπροσωπικές ενημερωτικές συναντήσεις μεταξύ των εργαζομένων και μελών της Διοίκησης, επιτυγχάνοντας την ενδυνάμωση της εταιρικής κουλτούρας του Ομίλου.

Μέσα στο 2017 ξεχώρισε και η μεγάλη καμπάνια προώθησης των νέων Αξιών του Ομίλου μας, η οποία είχε ως στόχο την ενίσχυση της κοινής κουλτούρας μεταξύ των εργαζομένων και την αποτύπωση της ταυτότητας του Οργανισμού. Η εκδήλωση προβλήθηκε σε όλους τους εργαζομένους μέσω live streaming και προωθήθηκε επικοινωνιακά με αφίσες, έντυπο υλικό και videos.

Για την ενίσχυση του δεσμού της οικογένειας, η Τράπεζα βράβευσε τους εργαζομένους και τα παιδιά τους για τις άριστες σχολικές/ακαδημαϊκές και αθλητικές τους επιδόσεις ενθαρρύνοντας την συνεχή εξέλιξη των εκπαιδευτικών και αθλητικών τους στόχων. Επιπλέον, οι εργαζόμενοι και τα μέλη των οικογενειών τους συμμετείχαν σε δράσεις εταιρικού εθελοντισμού που διοργανώθηκαν.

Επιπλέον, ανακοινώθηκε το νέο πρόγραμμα αναγνώρισης των εργαζομένων μας με τίτλο «Στο Επίκεντρο», το οποίο βασίζεται στις αξίες και το όραμα της Τράπεζας. Οι πυλώνες στους οποίους βασίζεται και τους οποίους επιβραβεύει το νέο μας πρόγραμμα είναι:

- α) Η Συνεργασία
- β) Η Καινοτομία
- γ) Η Πελατοκεντρικότητα
- δ) Η Πολυετής συνεισφορά

Ο Όμιλος σέβεται το συνταγματικό δικαίωμα κάθε εργαζομένου για συμμετοχή σε συλλόγους εργαζομένων. Στην Τράπεζα δραστηριοποιούνται έξι σύλλογοι οι οποίοι εκπροσωπούν συνολικά το 88,6% του ανθρώπινου δυναμικού, δηλαδή σχεδόν 7.133 εργαζομένους. Ο πολυπληθέστερος σύλλογος αναγνωρίζεται ως υπεύθυνο όργανο εκπροσώπησης στις διαπραγματεύσεις με τη Διοίκηση για εργασιακά θέματα. Οι εργαζόμενοι στην Τράπεζα καλύπτονται από συλλογικές συμβάσεις εργασίας (Κλαδικές και Επιχειρησιακές) και οι εργασιακές σχέσεις ρυθμίζονται από τους ισχύοντες νόμους και τον Εσωτερικό Οργανισμό Υπηρεσίας.

Τέλος, η Τράπεζα δίνει ιδιαίτερη έμφαση στον τομέα της υγείας και ασφάλειας των εργαζομένων, εφαρμόζοντας προγράμματα πρόληψης, μέσω της λειτουργίας Τράπεζας Αίματος για τις δωρεές αίματος των εργαζομένων και μέσω της λειτουργίας ψυχολογικής υποστήριξης σε συνεργασία με εξειδικευμένο κέντρο. Επίσης, η Τράπεζα εφαρμόζει ένα πιστοποιημένο Σύστημα Διαχείρισης Υγείας & Ασφάλειας στην Εργασία με στόχο τη διασφάλιση ενός ποιοτικού και ασφαλούς εργασιακού περιβάλλοντος.

Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη

Από την εποχή της ίδρυσής του ο Όμιλος αναπτύσσει δράσεις κοινωνικής υπευθυνότητας, ανταποκρινόμενος στις ανάγκες των κοινωνιών όπου δραστηριοποιείται. Η Τράπεζα συμβάλει ενεργά στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας και αναγνωρίζει την επιχειρηματικότητα ως κύριο μοχλό ανάπτυξη της Ελληνικής οικονομίας. Ειδικότερα, η Τράπεζα σχεδιάζει και υλοποιεί δράσεις που συμβάλλουν στην ενίσχυση της επιχειρηματικότητας, δίνοντας έμφαση στην υποστήριξη της εξωστρέφειας των ελληνικών επιχειρήσεων, καθώς επίσης στην καινοτομία και την ενθάρρυνση νέων επιχειρηματικών πρωτοβουλιών. Στο πλαίσιο αυτό, η Τράπεζα υλοποιεί το Πρόγραμμα Επιχειρηματικών Αποστολών "Go International". Το 2017 πραγματοποιήθηκε η 7η Επιχειρηματική Αποστολή "Go in Crete" δίνοντας τη δυνατότητα σε περισσότερους από 100 Έλληνες εξαγωγείς να έρθουν σε επαφή με περισσότερους από 50 εξέχοντες διεθνείς αγοραστές από 22 χώρες οργανώνοντας περισσότερες από 2.430 προκαθορισμένες συναντήσεις. Παράλληλα, η Τράπεζα σε συνεργασία με τους τρεις κύριους εξαγωγικούς φορείς της Ελλάδας (Πανελλήνιος Σύνδεσμος Εξαγωγέων (ΠΣΕ), Σύνδεσμος Εξαγωγέων Βορείου Ελλάδος (ΣΕΒΕ), Σύνδεσμος Εξαγωγέων Κρήτης (ΣΕΚ)) και τον Σύνδεσμο Επιχειρήσεων και Βιομηχανιών (ΣΕΒ), έχει αναπτύξει τη λειτουργία του Exportgate.gr, μίας πρωτοποριακής διαδικτυακής πύλης διεθνούς εμπορίου και επιχειρηματικής δικτύωσης. Το 2017, το Exportgate εντάχθηκε ως ιδρυτικό μέλος στην «Trade Club Alliance», το πρώτο παγκόσμιο ψηφιακό δίκτυο διεθνούς εμπορίου διασύνδεσης επιχειρήσεων που υποστηρίζεται από 7 διεθνείς τραπεζικούς ομίλους σε 22 χώρες.

Στον τομέα της νεανικής καινοτόμου επιχειρηματικότητας, η Τράπεζα σε συνεργασία με το Corallia, έναν οργανισμό ο οποίος προσφέρει υπηρεσίες διοίκησης σε Ελληνικούς καινοτομικούς σχηματισμούς (innovation clusters), υλοποιεί το πρόγραμμα "egg-enter•grow•go", το οποίο παρέχει τόσο σε ομάδες νέων επιχειρηματιών όσο και σε μεμονωμένα άτομα, ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο επιχειρηματικής επώασης, επιτάχυνσης και συνεργασίας. Το 2017 έγινε η έναρξη του 5ου κύκλου του Προγράμματος, όπου δόθηκε για πρώτη φορά η δυνατότητα να υποβάλλουν επιχειρηματικό σχέδιο πολίτες που διαμένουν σε άλλα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης ενώ έγινε και επέκταση του ηλικιακού ορίου συμμετοχής στα 49 έτη.

Για την ενθάρρυνση της καινοτομίας, η Τράπεζα διοργανώνει σε συνεργασία με τους επιχειρηματικούς φορείς "Found.ation M.P." και "The Cube" τον περιφερειακό διαγωνισμό "Beyond Hackathon" με σκοπό την ανάπτυξη καινοτόμων προϊόντων και υπηρεσιών προσανατολισμένων στην χρηματοοικονομική τεχνολογία. Στο πλαίσιο αυτό, το 2017 ολοκληρώθηκε ο δεύτερος διαγωνισμός με τις παρουσιάσεις 35 ομάδων οι οποίες διεκδίκησαν 3 χρηματικά βραβεία.

Η Τράπεζα έχει αναλάβει μια σειρά πρωτοβουλιών για τη στήριξη της κοινωνίας Στο σημαντικό τομέα της Παιδείας. Η Τράπεζα υλοποιεί από το 2003 το πρόγραμμα «Η Μεγάλη Στιγμή για την Παιδεία», με το οποίο επιβραβεύει κάθε χρόνο τους αριστούχους αποφοίτους λυκείων όλης της χώρας. Έως και το 2017, τη 15η χρονιά του θεσμού, η Τράπεζα είχε βραβεύσει περισσότερους από 16.800 αριστούχους μαθητές από όλη την Ελλάδα. Παράλληλα, σε συνεργασία με την «Αποστολή», έναν οργανισμό της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Αθηνών, η Τράπεζα στηρίζει το πρόγραμμα «Η Αποστολή στηρίζει τους μαθητές» προσφέροντας κάθε μήνα περίπου 44.000 «δέματα αγάπης» σε 2.000 οικογένειες μαθητών (περίπου 7.000 μέλη), ενώ έχουν διατεθεί συνολικά από την Τράπεζα €1.4 εκατ. σε δωρεές και €0.4 εκατ. από δωρεές των εργαζομένων και των πελατών. Επίσης, η Τράπεζα υποστηρίζει ένα σημαντικό αριθμό μη κερδοσκοπικών/κοινωνικών οργανισμών που υποστηρίζουν κυρίως παιδιά αλλά και ευαίσθητες κοινωνικές ομάδες. Παράλληλα δραστηριοποιείται σε θέματα ανάδειξης του πολιτισμού και του αθλητισμού της χώρας.

Η Τράπεζα προάγει τον διάλογο όλων των ενδιαφερόμενων μερών, δηλαδή των φυσικών ή νομικών προσώπων που έμμεσα ή άμεσα συνδέονται και επηρεάζουν ή επηρεάζονται από τη δραστηριότητα και τη λειτουργία της. Στο πλαίσιο αυτό, η Τράπεζα ακολουθεί τη διαδικασία αναγνώρισης και αποτύπωσης των σημαντικότερων θεμάτων εταιρικής υπευθυνότητας. Μέσα από την Ανάλυση Ουσιαστικότητας (Materiality Analysis), η οποία βασίζεται τόσο στη στρατηγική προσέγγιση των θεμάτων βιωσιμότητας όσο και στην ανατροφοδότηση τους από τα ενδιαφερόμενα μέρη, αναδείχθηκαν τα παρακάτω θέματα που είναι σημαντικά για την Τράπεζα, τα οποία κατά σειρά προτεραιότητας είναι:

- α) Στήριξη της νεανικής επιχειρηματικότητας, έρευνας και καινοτομίας
- β) Επιβράβευση της Αριστείας
- γ) Στήριξη της Ελληνικής οικονομίας
- δ) Βελτίωση προϊόντων και υπηρεσιών

ΕΚΘΕΣΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

- ε) Αντιμετώπιση των επιπτώσεων της οικονομικής κρίσης
- στ) Υπεύθυνη ενημέρωση και εξυπηρέτηση πελατών
- ζ) Παρουσία στην αγορά
- η) Εκπαίδευση και κατάρτιση του ανθρώπινου δυναμικού
- θ) Αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού

Η Τράπεζα ακολουθεί διεθνώς αναγνωρισμένα πρότυπα και αρχές για την σύνταξη Απολογισμών Βιωσιμότητας, όπως το Οικουμενικό Σύμφωνο του ΟΗΕ (UN Global Compact) το οποίο έχει υπογράψει το 2008, την Παγκόσμια Πρωτοβουλία Υποβολής Εκθέσεων του Οργανισμού (Global Reporting Initiative (GRI)) καθώς και το πλαίσιο του Διεθνούς Οργανισμού Τυποποίησης ISO 26000. Η Τράπεζα στοχεύει να καταστεί πρωτοπόρος των εξελίξεων στον τραπεζικό κλάδο υποστηρίζοντας παράλληλα του πελάτες της με βάση τις αρχές της εταιρικής υπευθυνότητας.

Προστασία του περιβάλλοντος

Η αειφόρος επιχειρηματική ανάπτυξη αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της εταιρικής κουλτούρας του Ομίλου. Ως χρηματοοικονομικός όμιλος, αναγνωρίζει τις άμεσες και έμμεσες περιβαλλοντικές επιπτώσεις των δραστηριοτήτων του και επιζητεί και θέτει συγκεκριμένους σκοπούς και στόχους για τη βέλτιστη χρήση των φυσικών πόρων, την ελαχιστοποίηση της παραγωγής αποβλήτων, την προστασία του περιβάλλοντος, τον μετριασμό και την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή καθώς και την προστασία της βιοποικιλότητας και των οικοσυστημάτων. Επιπλέον, ο Όμιλος ενθαρρύνει τους πελάτες, τους προμηθευτές, τους εργαζόμενους, τους μετόχους και την κοινωνία γενικότερα, προς την υιοθέτηση βέλτιστων περιβαλλοντικών πρακτικών, σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές και πρωτοβουλίες Διεθνών Οργανισμών.

Ο Όμιλος έχει δεσμευτεί να ελαχιστοποιήσει το περιβαλλοντικό του αποτύπωμα και να προωθήσει την πράσινη οικονομία. Συγκεκριμένα υλοποιεί πολιτική αειφόρου ανάπτυξης, περιβαλλοντική πολιτική και πολιτική διαχείρισης ενέργειας με γνώμονα την προστασία του περιβάλλοντος σε όλες τις πτυχές της δραστηριότητάς του. Επιπλέον, ο Όμιλος στο πλαίσιο εφαρμογής των προδιαγραφών της περιβαλλοντικής πολιτικής έχει θεσπίσει Πράσινη Πολιτική Προμηθειών με στόχο την αξιολόγηση και την επιλογή των προμηθευτών με περιβαλλοντικά κριτήρια.

Στο πλαίσιο υλοποίησης των πολιτικών, ο Όμιλος εφαρμόζει πιστοποιημένα συστήματα διαχείρισης σύμφωνα με Διεθνή Πρότυπα, μεταξύ άλλων, Σύστημα Διαχείρισης Ποιότητας (ISO 90001), Περιβάλλοντος (ISO 14001, EMAS) και Ενέργειας (ISO 50001). Η εφαρμογή των ανωτέρω συστημάτων υποστηρίζεται από αντίστοιχα εκπαιδευτικά προγράμματα τύπου e-learning. Επίσης, ο Όμιλος για την ενσωμάτωση των Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Υποθέσεων στο επιχειρηματικό μοντέλο του, έχει αναπτύξει Σύστημα Διαχείρισης Περιβαλλοντικών & Κοινωνικών Υποθέσεων (Environmental & Social Management System) σε συμμόρφωση, μεταξύ άλλων, με τις απαιτήσεις και τις προσδοκίες των θεσμικών επενδυτών, των μετόχων και των λοιπών ενδιαφερομένων μερών. Η ευθύνη για τα ζητήματα αειφόρου ανάπτυξης και περιβάλλοντος έχουν ανατεθεί στην Επιτροπή Περιβάλλοντος & Αειφόρου Ανάπτυξης Ομίλου στην οποία προεδρεύει ο Αναπληρωτής Διευθύνων Σύμβουλος.

Ο Όμιλος συμμετέχει ενεργά σε ένα ευρύ φάσμα Διεθνών, Ευρωπαϊκών και Ελληνικών δράσεων για τη προστασία του περιβάλλοντος, την αειφόρο ανάπτυξη και την υπεύθυνη επιχειρηματικότητα, όπως τη Χρηματοοικονομική Πρωτοβουλία του Περιβαλλοντικού Προγράμματος των Ηνωμένων Εθνών (UNEP FI), το Σύστημα Οικολογικής Διαχείρισης και Οικολογικού Ελέγχου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (EMAS), την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τη Χρηματοδότηση Ενεργειακής Απόδοσης (EEFIG), την Επιτροπή Αειφόρου Ανάπτυξης της Ελληνικής Ένωσης Τραπεζών, το Ελληνικό Δίκτυο για την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη (CSR Hellas) και τη πρωτοβουλία για τη Βιώσιμη Ελλάδα (Sustainable Greece 2020).

Το 2017, η Τράπεζα συμπεριλήφθηκε στη σειρά των δεικτών Financial Times Stock Exchange 4Good (FTSE4GOOD) αποδεικνύοντας την υψηλή, κοινωνική και περιβαλλοντική υπευθυνότητα της Τράπεζας. Ο διεθνής δείκτης αξιολογεί την απόδοση εισηγμένων εταιριών ως προς τις Περιβαλλοντικές, τις Κοινωνικές και τις σχετικές με την εταιρική διακυβέρνηση επιδόσεις τους. Παράλληλα, ο Όμιλος είναι Πρεσβευτής Βιωσιμότητας του Ελληνικού Κώδικα Βιωσιμότητας αποδεικνύοντας τη δέσμευσή του στις αρχές της Βιώσιμης Ανάπτυξης, της υπεύθυνης επιχειρηματικότητας και κοινωνικής υπευθυνότητας.

Ο Όμιλος επίσης δραστηριοποιείται ενεργά στην ανάπτυξη πράσινων προϊόντων και υπηρεσιών όπως η WWF VISA, το Πράσινο Δάνειο Κατοικίας και το δάνειο για επένδυση σε Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας, καθώς και στην έκδοση e-Statements για τον περιορισμό του περιβαλλοντικού αποτυπώματός του.

Οι περιβαλλοντικές επιδόσεις για τη βελτίωση του λειτουργικού περιβαλλοντικού αποτυπώματος, παρακολουθούνται μέσω εξειδικευμένων περιβαλλοντικών δεικτών για τυχόν αποκλίσεις και διορθωτικές ενέργειες και συμπεριλαμβάνονται στον Ετήσιο Απολογισμό Εταιρικής Υπευθυνότητας και στην Περιβαλλοντική Έκθεση (EMAS), οι οποίες δημοσιεύονται στην ιστοσελίδα (www.eurobank.gr).

Καταπολέμηση περιστατικών δωροδοκίας και διαφθοράς

Ο Όμιλος λειτουργεί με βάση υψηλά πρότυπα ηθικής, ακεραιότητας, διαφάνειας και υπευθυνότητας και δεσμεύεται να καταβάλλει κάθε δυνατή προσπάθεια για να διαφυλάσσει την φήμη και πελατεία του. Ο Όμιλος έχει υιοθετήσει προσέγγιση μηδενικής ανοχής (zero-tolerance) έναντι κάθε μορφής απάτης συμπεριλαμβανομένης και της δωροδοκίας.

Αναγνωρίζοντας ότι οποιαδήποτε ανάμειξη σε περιπτώσεις δωροδοκίας όχι μόνο αποτελεί απάτη, αλλά θα έχει και αρνητικό αντίκτυπο στη φήμη και πελατεία του, λαμβάνει τα ακόλουθα μέτρα για τον περιορισμό της έκθεσης σε φαινόμενα δωροδοκίας :

- α) Θέσπιση σαφούς προσέγγισης για την αντιμετώπιση του κινδύνου δωροδοκίας
- β) Δημιουργία ενός αποτελεσματικού συστήματος εσωτερικού ελέγχου που επιδεικνύει μηδενική ανοχή στη δωροδοκία.

Σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία, ο Όμιλος απαγορεύει την δωροδοκία κάθε μορφής, είτε άμεσης είτε έμμεσης (μέσω Τρίτου). Η Τράπεζα απαιτεί από όλο το προσωπικό να ασκεί τα καθήκοντα του με τιμιότητα και ακεραιότητα, να μην δωροδοκείται και να μην δωροδοκεί.

Στο πλαίσιο αυτό, ο Όμιλος έχει θεσπίσει τις ακόλουθες πολιτικές και διαδικασίες που ρυθμίζουν την αντιμετώπιση περιστατικών δωροδοκίας και διαφθοράς:

- α) Πολιτική Αναφοράς Ανέντιμης/Παράτυπης Συμπεριφοράς
- β) Οδηγία κατά της Δωροδοκίας
- γ) Πολιτική σχετικά με τα έξοδα περιποίησης πελατών και τα δώρα προς πελάτες
- δ) Διαχείριση Χορηγιών και Δωρεών
- ε) Κώδικας Επαγγελματικής Δεοντολογίας

Ο Τομέας Κανονιστικής Συμμόρφωσης έχει την ευθύνη έκδοσης πολιτικών και διαδικασιών για την καταπολέμηση περιστατικών δωροδοκίας και διαφθοράς. Η κάθε μονάδα της Τράπεζας έχει την ευθύνη συμμόρφωσης στις υφιστάμενες πολιτικές. Η Διεύθυνση Market & Internal Conduct παρακολουθεί τυχόν παραβιάσεις μέσω δειγματοληπτικών ελέγχων που διενεργεί. Τέλος, η Διεύθυνση Ειδικών Ελέγχων διερευνά κάθε περίπτωση που δημιουργεί υπόνοια απάτης/ διαφθοράς.

Συναλλαγές με συνδεδεμένα μέρη

Στις 31 Δεκεμβρίου 2017, τα υπόλοιπα των συναλλαγών του Ομίλου και τα αντίστοιχα καθαρά έσοδα/έξοδα για το 2017 με (α) τα βασικά μέλη της Διοίκησης (ΒΜΔ) και τις εταιρείες που ελέγχονται ή ελέγχονται από κοινού από ΒΜΔ είναι: αμοιβές €7,3 εκατ., απαιτήσεις €6,8 εκατ., υποχρεώσεις €6,6 εκατ., ληφθείσες εγγυήσεις €0,04 εκατ., καθαρά έσοδα €0,04 εκατ. και (β) με τις συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες είναι: απαιτήσεις €57,8 εκατ., υποχρεώσεις €61,9 εκατ., δοθείσες εγγυήσεις €4,6 εκατ., καθαρά έξοδα €26,8 εκατ.

Την ίδια ημερομηνία, τα υπόλοιπα των συναλλαγών της Τράπεζας και τα αντίστοιχα καθαρά έσοδα/έξοδα για το 2017 με (α) τα ΒΜΔ και τις εταιρείες που ελέγχονται ή ελέγχονται από κοινού από ΒΜΔ είναι: αμοιβές €6,2 εκατ., απαιτήσεις €6,7 εκατ., υποχρεώσεις €2,9 εκατ., ληφθείσες εγγυήσεις €0,04 εκατ., καθαρά έσοδα €0,04 εκατ., (β) με τις συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες είναι: απαιτήσεις €13,8 εκατ., υποχρεώσεις €48,1 εκατ., δοθείσες εγγυήσεις €4,6 εκατ., καθαρά έξοδα €18,5 εκατ. και γ) με τις θυγατρικές εταιρείες είναι: απαιτήσεις €2.742 εκατ. (εκ των οποίων €1.200 εκατ. αφορούν διατραπεζικό δανεισμό σε θυγατρικές τράπεζες του εξωτερικού) υποχρεώσεις €3.891 εκατ. (εκ των οποίων €3.388 εκατ. αφορούν διατραπεζικό δανεισμό από θυγατρικές τράπεζες του εξωτερικού), δοθείσες εγγυήσεις €661 εκατ., καθαρά έσοδα €24,8 εκατ.

ΕΚΘΕΣΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Όλες οι συναλλαγές με συνδεδεμένα μέρη έχουν πραγματοποιηθεί μέσα στα συνήθη πλαίσια των εργασιών του Ομίλου και σε καθαρά εμπορική βάση (arm's length). Επιπλέον πληροφορίες παρουσιάζονται στη σημείωση 50 των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων και στη σημείωση 45 των οικονομικών καταστάσεων της Τράπεζας.

Δήλωση Εταιρικής Διακυβέρνησης

Ο Κώδικας και οι Πρακτικές Εταιρικής Διακυβέρνησης της Τράπεζας βρίσκονται στην ιστοσελίδα της (www.eurobank.gr). Η Δήλωση Εταιρικής Διακυβέρνησης περιλαμβάνεται συνημμένη στην παρούσα Έκθεση Διαχείρισης ως ειδικό τμήμα αυτής, αποτελούσα αναπόσπαστο μέρος της.

Νικόλαος Καραμούζης
Πρόεδρος

Φωκίων Καραβίας
Διευθύνων Σύμβουλος

28 Μαρτίου 2018

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΟρισμοί επιλεγμένων χρηματοοικονομικών δεικτών / μεγεθών

- α) **Δείκτης Δανείων προς Καταθέσεις:** Ο λόγος των δανείων και απαιτήσεων από πελάτες (μετά από προβλέψεις) προς τις υποχρεώσεις προς πελάτες στο τέλος της υπό εξέταση περιόδου,
- β) **Κέρδη προ προβλέψεων (PPI):** Λειτουργικά κέρδη προ απομειώσεων, προβλέψεων και εξόδων αναδιάρθρωσης όπως γνωστοποιούνται στις οικονομικές καταστάσεις της υπό εξέταση περιόδου,
- γ) **Οργανικά κέρδη προ προβλέψεων (Core PPI):** Το σύνολο των καθαρών εσόδων από τόκους, των καθαρών εσόδων από τραπεζικές αμοιβές και προμήθειες και των εσόδων από μη τραπεζικές υπηρεσίες αφαιρουμένων των λειτουργικών εξόδων της υπό εξέταση περιόδου,
- δ) **Καθαρό Περιθώριο Επιτοκίου (NIM):** Ο λόγος των καθαρών εσόδων από τόκους σε ετησιοποιημένη βάση, προς το μέσο υπόλοιπο του συνόλου ενεργητικού (ο αριθμητικός μέσος όρος του συνόλου ενεργητικού, εξαιρουμένων των στοιχείων ενεργητικού που έχουν ταξινομηθεί ως κατεχόμενα προς πώληση, στο τέλος της υπό εξέταση περιόδου και στο τέλος του προηγούμενου έτους),
- ε) **Έσοδα από αμοιβές και προμήθειες:** Το σύνολο των καθαρών εσόδων από τραπεζικές αμοιβές και προμήθειες και των εσόδων από μη τραπεζικές υπηρεσίες της υπό εξέταση περιόδου,
- στ) **Έσοδα από εμπορικές και λοιπές δραστηριότητες:** Το σύνολο των εσόδων από μερίσματα, αποτελέσματα χαρτοφυλακίου συναλλαγών, αποτελέσματα από επενδυτικούς τίτλους και λοιπά λειτουργικά αποτελέσματα της υπό εξέταση περιόδου,
- ζ) **Δείκτης Κόστους προς Έσοδα:** Ο λόγος των λειτουργικών εξόδων προς τα λειτουργικά έσοδα,
- η) **Μη Εξυπηρετούμενα Ανοίγματα (NPEs):** Σύμφωνα με το υφιστάμενο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών (EAT) - European Banking Authority (EBA) - στα μη εξυπηρετούμενα ανοίγματα περιλαμβάνονται δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες σε καθυστέρηση άνω των 90 ημερών και δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες αβέβαιης είσπραξης, δηλαδή δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες τα οποία θεωρούνται μη εξυπηρετούμενα, παρόλο που είτε είναι ενήμερα, είτε είναι σε καθυστέρηση μέχρι 90 ημέρες, καθώς υπάρχουν ενδείξεις για δυσκολίες πλήρους αποπληρωμής χωρίς τη ρευστοποίηση της εξασφάλισης,
- θ) **Δείκτης NPEs:** Ο λόγος των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων προς το σύνολο των δανείων και απαιτήσεων από πελάτες (προ προβλέψεων) στο τέλος της υπό εξέταση περιόδου,
- ι) **NPEs (σχηματισμός):** Καθαρή αύξηση/μείωση των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων της υπό εξέταση περιόδου με εξαίρεση την επίπτωση από τις διαγραφές δανείων, των πωλήσεων και λοιπών μεταβολών,
- ια) **Δείκτης Κάλυψης NPEs:** Ο λόγος των συσσωρευμένων προβλέψεων για πιστωτικούς κινδύνους από δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες προς το σύνολο των NPEs, στο τέλος της υπό εξέταση περιόδου,
- ιβ) **Δείκτης Προβλέψεων (ζημιές) προς το μέσο υπόλοιπο δανείων (μετά από προβλέψεις) - Κόστος Κινδύνου:** Ο λόγος των προβλέψεων (ζημιών) για πιστωτικούς κινδύνους από δάνεια και απαιτήσεις της υπό εξέταση περιόδου σε ετησιοποιημένη βάση, προς το μέσο υπόλοιπο των δανείων και απαιτήσεων από πελάτες μετά από προβλέψεις (ο αριθμητικός μέσος όρος των δανείων και απαιτήσεων από πελάτες μετά από προβλέψεις στο τέλος της υπό εξέταση περιόδου και στο τέλος του προηγούμενου έτους),
- ιγ) **Συνολικός δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας:** Ο λόγος των συνολικών εποπτικών κεφαλαίων, όπως ορίζονται με τον κανονισμό (ΕΕ) Αρ.575/2013, προς το σύνολο του σταθμισμένου ενεργητικού (Risk Weighted Assets - RWA). Το σταθμισμένο ενεργητικό είναι το σύνολο του ενεργητικού και των στοιχείων εκτός ισολογισμού του Ομίλου, σταθμισμένα με βάση τους συντελεστές στάθμισης κινδύνου σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΕ) Αρ. 575/2013, λαμβάνοντας υπόψη τον πιστωτικό, λειτουργικό και το κίνδυνο αγοράς.
- ιδ) **Κεφάλαια κοινών μετοχών κατηγορίας 1 (CET1):** Ο λόγος των κεφαλαίων κοινών μετοχών κατηγορίας 1, όπως ορίζονται με τον κανονισμό (ΕΕ) Αρ.575/2013, με την εφαρμογή των μεταβατικών διατάξεων που αφορούν την υπό εξέταση περίοδο, προς το σύνολο του σταθμισμένου ενεργητικού (Risk Weighted Assets - RWA).
- ιε) **Κεφάλαια κοινών μετοχών της κατηγορίας 1 (Fully loaded CET1):** Ο λόγος των κεφαλαίων κοινών μετοχών της κατηγορίας 1, όπως ορίζονται από τον κανονισμό (ΕΕ) Αρ.575/2013 χωρίς την εφαρμογή των σχετικών μεταβατικών διατάξεων προς το σύνολο του σταθμισμένου ενεργητικού (RWA).

Πηγή των χρηματοοικονομικών πληροφοριών

Η Έκθεση Διαχείρισης περιλαμβάνει χρηματοοικονομικά δεδομένα και μεγέθη όπως προέρχονται από τις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις της Τράπεζας για το έτος που έληξε 31 Δεκεμβρίου 2017 και τις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις για το έτος που έληξε 31 Δεκεμβρίου 2016, οι οποίες έχουν συνταχθεί σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς (ΔΠΧΑ).

Επιπλέον, περιλαμβάνει πληροφορίες οι οποίες αντλούνται από τα εσωτερικά συστήματα πληροφόρησης, σύμφωνες με τις λογιστικές αρχές του Ομίλου, όπως οι επιλεγμένες χρηματοοικονομικές πληροφορίες για τους δύο κύριους τομείς αναφοράς δραστηριοτήτων του Ομίλου α) Ελληνικές Δραστηριότητες, οι οποίες ενσωματώνουν τις επιχειρηματικές δραστηριότητες προερχόμενες από τη Τράπεζα και τις ελληνικές θυγατρικές και β) Διεθνείς Δραστηριότητες, οι οποίες ενσωματώνουν τις επιχειρηματικές δραστηριότητες προερχόμενες από τις τράπεζες και τις τοπικές θυγατρικές οι οποίες δραστηριοποιούνται στη Βουλγαρία, Σερβία, Κύπρο και Λουξεμβούργο (σχετική αναφορά στη σελίδα 6).

ΔΗΛΩΣΗ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ 2017

1. Κώδικας Εταιρικής Διακυβέρνησης και Πρακτικές

Σύμφωνα με την ελληνική νομοθεσία καθώς και τις συμβατικές υποχρεώσεις της Τράπεζας έναντι του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΤΧΣ) και με βάση τις διεθνείς βέλτιστες πρακτικές εταιρικής διακυβέρνησης, η Τράπεζα Eurobank Ergasias A.E. («Τράπεζα» ή «Eurobank»), έχει υιοθετήσει και εφαρμόζει Κώδικα Εταιρικής Διακυβέρνησης («Κώδικας») ο οποίος περιγράφει τις βασικές αρχές της εταιρικής διακυβέρνησης. Ο Κώδικας και οι αντίστοιχες πρακτικές εταιρικής διακυβέρνησης έχουν αναρτηθεί στην ιστοσελίδα της Τράπεζας (www.eurobank.gr).

2. Διοικητικό Συμβούλιο¹

2.1. Γενικά

Η Τράπεζα διοικείται από το Διοικητικό Συμβούλιο («Δ.Σ.») το οποίο είναι συλλογικά υπεύθυνο για την μακροπρόθεσμη επιτυχία της Τράπεζας. Το Δ.Σ. ασκεί τις αρμοδιότητές του αποτελεσματικά και σύμφωνα με την ελληνική νομοθεσία, τις διεθνείς βέλτιστες πρακτικές και τις συμβατικές υποχρεώσεις της Τράπεζας έναντι του ΤΧΣ σύμφωνα με τη Σύμβαση Πλαισίου Συνεργασίας (RFA) που υπογράφηκε μεταξύ της Τράπεζας και του ΤΧΣ.

Ο ρόλος του Δ.Σ. είναι η παροχή επιχειρηματικής καθοδήγησης στην Τράπεζα και τις θυγατρικές της (συνολικά αναφερόμενες ως ο «Όμιλος»), εντός ενός πλαισίου συνεννόησης και αποτελεσματικών ελέγχων που επιτρέπει την αξιολόγηση και διαχείριση του κινδύνου. Το Δ.Σ. καθορίζει τους στρατηγικούς στόχους του Ομίλου, διασφαλίζει ότι υπάρχουν οι απαραίτητοι οικονομικοί και ανθρώπινοι πόροι για να επιτύχει ο Όμιλος τους στόχους του και αξιολογεί την απόδοση της διοίκησης. Το Δ.Σ. καθορίζει τις αξίες και τα πρότυπα του Ομίλου και διασφαλίζει ότι οι υποχρεώσεις του προς τους μετόχους του και τρίτους είναι κατανοητές και εκπληρώνονται. Όλα τα μέλη του πρέπει να ενεργούν κατά τρόπο που θεωρούν ότι είναι προς το μέγιστο συμφέρον του Ομίλου, σύμφωνα με τα θεσμικά τους καθήκοντα.

2.2. Σύθεση του Δ.Σ.

Τα μέλη του Δ.Σ. εκλέγονται από τη Γενική Συνέλευση της Τράπεζας η οποία καθορίζει επίσης τον ακριβή αριθμό των μελών του Δ.Σ., εντός των ορίων που προβλέπονται στον Νόμο και το Καταστατικό της Τράπεζας, τη θητεία τους και ορίζει τα ανεξάρτητα μη-εκτελεστικά μέλη. Το σημερινό Δ.Σ., κατά την ημερομηνία έγκρισης της παρούσας Δήλωσης, αποτελείται από δεκατρία (13) μέλη, εκ των οποίων τρία (3) εκτελεστικά, τρία (3) μη εκτελεστικά, έξι (6) ανεξάρτητα μη εκτελεστικά και έναν (1) εκπρόσωπο του ΤΧΣ, ο οποίος έχει οριστεί (ως μη εκτελεστικό μέλος) σύμφωνα με τις σχετικές νομικές προβλέψεις. Η θητεία του Δ.Σ., κατόπιν της απόφασης της Τακτικής Γενικής Συνέλευσης της Τράπεζας που συνεδρίασε στις 26 Ιουνίου 2015, λήγει στις 27 Ιουνίου 2018, και σε κάθε περίπτωση μέχρι την ημερομηνία που θα συνέλθει η Τακτική Γενική Συνέλευση της Τράπεζας για το έτος 2018.

Ο διορισμός του κ. George E. Myhal στις 26 Οκτωβρίου 2016 και ο διορισμός του κ. Richard P. Boucher στις 12 Ιανουαρίου 2017 ως νέων ανεξάρτητων μη εκτελεστικών μελών του Δ.Σ., σε αντικατάσταση παραιτηθέντων μελών το 2016, ανακοινώθηκε στη Γενική Συνέλευση των Μετόχων της Τράπεζας στις 16 Ιουνίου 2017.

Επιπρόσθετα, η Τράπεζα ανακοίνωσε στις 7 Απριλίου 2017 ότι ο κ. Wade Sebastian Burton, μη εκτελεστικό μέλος του ΔΣ της Τράπεζας, υπέβαλε την παραίτησή του με ισχύ από την 5η Απριλίου 2017, ενώ το ΔΣ στη συνεδρίασή του στις 28 Απριλίου 2017 αποφάσισε να διατηρήσει τον αριθμό των μελών του στα 13 μέλη, βάσει των κριτηρίων αξιολόγησης εταιρικής διακυβέρνησης του ΤΧΣ, όπως έχουν διαμορφωθεί σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις του ν. 3864/2010.

Επιπλέον, η Τράπεζα ανακοίνωσε στις 14 Ιουλίου 2017 ότι η κ. Ανδρονίκη Μπούμη διορίστηκε ως νέα εκπρόσωπος του Ελληνικού Δημοσίου σύμφωνα με τις προβλέψεις του ν. 3723/2008, σε αντικατάσταση της κ. Χριστίνας Ανδρέου η οποία ενημέρωσε την Τράπεζα για την παραίτησή της στις 26 Μαΐου 2017, ενώ με απόφαση του ΔΣ στις 20 Ιουλίου, η κ. Ανδρονίκη Μπούμη ενσωματώθηκε στο ΔΣ της Τράπεζας. Επίσης, στις 12 Οκτωβρίου 2017, η Τράπεζα ανακοίνωσε τον διορισμό του κ. Χριστόφορου Κουφαλιά ως νέου εκπροσώπου του ΤΧΣ στο ΔΣ της Τράπεζας, σε αντικατάσταση του κ. Kenneth Howard Prince-Wright, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 3864/2010 και του RFA. Ο διορισμός των δύο προαναφερθέντων μελών ανακοινώθηκε στην Έκτακτη Γενική Συνέλευση των Μετόχων της Τράπεζας στις 3 Νοεμβρίου 2017.

Επιπροσθέτως, η Τράπεζα ανακοίνωσε στις 14 Δεκεμβρίου 2017 τον διορισμό της κ. Αικατερίνης Μπερίση ως νέας εκπροσώπου του ΤΧΣ στο ΔΣ της Τράπεζας, σε αντικατάσταση του κ. Χριστόφορου Κουφαλιά, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 3864/2010 και του RFA. Ο διορισμός του νέου μέλους του ΔΣ θα ανακοινωθεί στην επόμενη Γενική Συνέλευση των Μετόχων της Τράπεζας.

Τέλος, σε συνέχεια της πλήρους εξαγοράς στις 17.01.2018 των προνομιούχων μετοχών εκδόσεως της Τράπεζας και κυριότητας του Ελληνικού Δημοσίου (Πυλώνας Ι) και της πλήρους αποπληρωμής στις 30.10.2017 των ομολόγων του

¹ Πληροφορίες σχετικά με τη σύθεση του Δ.Σ. περιλαμβάνονται στη σημείωση 53 των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων και σύντομα βιογραφικά σημειώματα των μελών είναι διαθέσιμα στην ιστοσελίδα της Τράπεζας (www.eurobank.gr).

Πυλώνα II που εκδόθηκαν από την Τράπεζα με την εγγύηση του Ελληνικού Δημοσίου, το ΔΣ της Τράπεζας διαπίστωσε στις 09.03.2018 ότι η Τράπεζα δεν υπάγεται πλέον στις διατάξεις του Προγράμματος Ενίσχυσης της Ρευστότητας της Ελληνικής Οικονομίας του ν. 3723/2008 και το δικαίωμα του Ελληνικού Δημοσίου να συμμετέχει, μέσω εκπροσώπου του, στο ΔΣ της Τράπεζας έχει παύσει να ισχύει από τις 17.01.2018. Επιπλέον, το ΔΣ αποφάσισε τον διορισμό της κ. Ανδρονίκης Μπούμη στο ΔΣ της Τράπεζας, ως μη εκτελεστικό μέλος, με θητεία ίση με τη θητεία των υπολοίπων μελών του Δ.Σ.. Η εκλογή της κ. Ανδρονίκης Μπούμη στο ΔΣ με την νέα της ιδιότητα θα ανακοινωθεί στην επόμενη Γενική Συνέλευση των Μετόχων της Τράπεζας.

Το σημερινό Δ.Σ. αποτελείται από τα ακόλουθα μέλη:

		Πρώτη Εκλογή	Λήξη θητείας
Νικόλαος Β. Καραμούζης	Πρόεδρος, Μη Εκτελεστικός	Φεβ. 2015	2018
Φωκίων Χ. Καραβίας	Διευθύνων Σύμβουλος	Ιουν. 2014	2018
Σταύρος Ε. Ιωάννου	Αναπληρωτής Διευθύνων Σύμβουλος	Απρ. 2015	2018
Θεόδωρος Α. Καλαντώνης	Αναπληρωτής Διευθύνων Σύμβουλος	Απρ. 2015	2018
Ανδρονίκη Μπούμη	Μη Εκτελεστικός Σύμβουλος	Ιουλ. 2017	2018
Γεώργιος Κ. Χρυσικός	Μη Εκτελεστικός Σύμβουλος	Ιουν. 2014	2018
Richard P. Boucher	Μη Εκτελεστικός, Ανεξάρτητος Σύμβουλος	Ιαν. 2017	2018
Stephen L. Johnson	Μη Εκτελεστικός, Ανεξάρτητος Σύμβουλος	Μάιος 2015	2018
Bradley Paul L. Martin	Μη Εκτελεστικός, Ανεξάρτητος Σύμβουλος	Ιουν. 2014	2018
Jawaid A. Mirza	Μη Εκτελεστικός, Ανεξάρτητος Σύμβουλος	Ιουν. 2016	2018
George E. Myhal	Μη Εκτελεστικός, Ανεξάρτητος Σύμβουλος	Οκτ. 2016	2018
Lucrezia Reichlin	Μη Εκτελεστικός, Ανεξάρτητος Σύμβουλος	Ιουν. 2016	2018
Αικατερίνη Μπερίτση	Μη Εκτελεστικός Σύμβουλος – Εκπρόσωπος ΤΧΣ	Δεκ. 2017	2018

Στο καταστατικό της Τράπεζας δεν προβλέπονται περιορισμοί στην επανεκλογή και παύση των μελών του Δ.Σ.. Το Δ.Σ. μπορεί με απόφαση των απομενόντων μελών του, εφόσον αυτά είναι τουλάχιστον τρία (3), να εκλέξει νέα μέλη σε αντικατάσταση αυτών που έχουν αποβάλλει την ιδιότητά τους (λόγω παραίτησης, θανάτου ή με οποιονδήποτε άλλο τρόπο). Σε κάθε τέτοια περίπτωση ελλειπόντων μελών, το Δ.Σ. δικαιούται να συνεχίσει τη διαχείριση και την εκπροσώπηση της Τράπεζας, χωρίς να προβεί σε αντικατάσταση των ελλειπόντων μελών υπό την προϋπόθεση ότι ο αριθμός των απομενόντων μελών υπερβαίνει το ήμισυ των μελών όπως είχαν πριν την επέλευση των γεγονότων απώλειας της ιδιότητάς τους, και πάντως δεν είναι μικρότερος των τριών (3).

Σύμφωνα με το καταστατικό της Τράπεζας, το Δ.Σ. μπορεί να αποτελείται από τρία (3) έως είκοσι (20) μέλη, ενώ σύμφωνα με το RFA το εύρος αυτό έχει οριστεί να είναι μεταξύ επτά (7) και δέκα πέντε (15) μελών (συμπεριλαμβανομένου του εκπροσώπου του ΤΧΣ). Επιπρόσθετα, σύμφωνα με το RFA, (α) ο αριθμός των μελών του Δ.Σ. πρέπει να είναι πάντοτε μονός, (β) τα μέλη στην πλειοψηφία τους πρέπει να είναι μη εκτελεστικά και τουλάχιστον το ήμισυ των μη εκτελεστικών μελών (στοργυλοποιημένο στον πλησιέστερο ακέραιο), και σε κάθε περίπτωση όχι λιγότερα από τρία (3) (εξαιρουμένου του εκπροσώπου του ΤΧΣ), να είναι ανεξάρτητα μη εκτελεστικά μέλη, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 3016/2002 για την εταιρική διακυβέρνηση και τη Σύσταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής 2005/162/ΕΚ και (γ) το Δ.Σ. πρέπει να περιλαμβάνει τουλάχιστον δύο (2) εκτελεστικά μέλη. Για τυχόν διαφοροποίηση από τις ρυθμίσεις του RFA πρέπει να υπάρχει προγενέστερη συγκατάθεση του ΤΧΣ. Επίσης, σύμφωνα με τα κριτήρια αξιολόγησης εταιρικής διακυβέρνησης του ΤΧΣ, όπως έχουν διαμορφωθεί σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις του ν. 3864/2010, ο προσδοκώμενος αριθμός μελών του Δ.Σ. θα πρέπει να είναι μέχρι δεκατρία (13) μέλη.

2.3. Προβλέψεις του νόμου 3864/2010, όπως ισχύει, αναφορικά με τη σύνθεση του Δ.Σ.

Ο ν. 3864/2010, όπως ισχύει, εισήγαγε συγκεκριμένες ελάχιστες απαιτήσεις αναφορικά με το μέγεθος, τη δομή και τα μέλη του Δ.Σ. και των Επιτροπών του Δ.Σ. των πιστωτικών ιδρυμάτων των οποίων το πλαίσιο εταιρικής διακυβέρνησης ενδέχεται να αξιολογηθεί από το ΤΧΣ σύμφωνα με τις σχετικές προβλέψεις του ν. 3864/2010. Συγκεκριμένα, τα μέλη του Δ.Σ. πρέπει (i) να διαθέτουν τουλάχιστον δέκα (10) χρόνια εμπειρίας σε ανώτερες διευθυντικές θέσεις στους τομείς της τραπεζικής, της ελεγκτικής, της διαχείρισης κινδύνων ή διαχείρισης επισφαλών περιουσιακών στοιχείων, εκ των οποίων, ειδικά για τα μη εκτελεστικά μέλη, τρία (3) χρόνια ως μέλη διοικητικού συμβουλίου σε πιστωτικό ίδρυμα ή επιχείρηση του χρηματοπιστωτικού τομέα ή σε διεθνές χρηματοπιστωτικό ίδρυμα, (ii) να μην ασκούν, ούτε να τους έχει ανατεθεί κατά τα τελευταία τέσσερα (4) χρόνια πριν το διορισμό τους, σημαντικό δημόσιο λειτούργημα, όπως Αρχηγού του Κράτους ή Προέδρου της Κυβέρνησης, ανώτερου πολιτικού αξιωματούχου, ανώτερου κυβερνητικού, δικαστικού ή στρατιωτικού υπαλλήλου ή σημαντική θέση ως ανώτερου στελέχους δημοσίων επιχειρήσεων ή στελέχους πολιτικού κόμματος, και (iii) να έχουν δηλώσει όλες τις οικονομικές διασυνδέσεις με το πιστωτικό ίδρυμα πριν από το διορισμό τους. Επιπρόσθετα, το Δ.Σ. πρέπει να περιλαμβάνει τουλάχιστον: (i) τρεις (3) εμπειρογνώμονες ως ανεξάρτητα μη εκτελεστικά μέλη με επαρκείς γνώσεις και διεθνή εμπειρία τουλάχιστον δεκαπέντε (15) ετών σε αντίστοιχα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, εκ των οποίων τουλάχιστον τρία (3) χρόνια ως μέλη διεθνούς τραπεζικού ομίλου που δεν δραστηριοποιείται στην Ελληνική αγορά, τα οποία δεν πρέπει να έχουν κατά τα προηγούμενα δέκα (10) χρόνια οποιαδήποτε σχέση με πιστωτικά ιδρύματα που λειτουργούν στην Ελλάδα και τα οποία προεδρεύουν σε όλες τις επιτροπές του Δ.Σ., και (ii) ένα (1) μέλος με σχετική εξειδίκευση και διεθνή εμπειρία τουλάχιστον πέντε (5) ετών στη διαχείριση κινδύνων ή τη διαχείριση μη εξυπηρετούμενων δανείων, το οποίο επικεντρώνεται και έχει ως μοναδική του αρμοδιότητα τη διαχείριση των μη εξυπηρετούμενων δανείων σε επίπεδο Δ.Σ. και προεδρεύει σε ειδική επιτροπή του Δ.Σ. που ασχολείται με τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια, η οποία για την Τράπεζα, σύμφωνα με το ΤΧΣ, κατόπιν σχετικής διαβούλευσης με την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) και τον

Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό (ΕΕΜ), είναι η Επιτροπή Κινδύνων. Παράλληλα και με βάση τις προβλέψεις του άρθρου 10, παρ. 6 του ν. 3864/2010, το ΤΧΣ με τη βοήθεια ανεξάρτητου συμβούλου έχει θεσπίσει επιπρόσθετα κριτήρια για την επιλογή μελών του Δ.Σ..

2.4. Δικαιώματα του ΤΧΣ βάσει του νόμου 3864/2010 και του RFA

Σύμφωνα με τον νόμο 3864/2010, το ΤΧΣ για την επίτευξη του σκοπού του και την άσκηση των δικαιωμάτων του (α) καθορίζει το περιγράμμα του RFA ή του τροποποιούμενου RFA, ανάλογα με την περίπτωση, με όλα τα πιστωτικά ιδρύματα τα οποία λαμβάνουν ή έχουν λάβει χρηματοοικονομική βοήθεια από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΕΤΧΣ) ή τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας (ΕΜΣ) και (β) τα πιστωτικά ιδρύματα υπογράφουν το προαναφερόμενο RFA. Στο πλαίσιο αυτό, ένα νέο RFA υπογράφηκε μεταξύ της Τράπεζας και του ΤΧΣ στις 4.12.2015 με άμεση ισχύ, αντικαθιστώντας το από 26.8.2014 προγενέστερο RFA.

Το RFA ρυθμίζει θέματα που αφορούν, μεταξύ άλλων, (α) την εταιρική διακυβέρνηση της Τράπεζας, (β) το Σχέδιο Αναδιάρθρωσης και την παρακολούθηση αυτού, (γ) την παρακολούθηση της εφαρμογής του πλαισίου διαχείρισης των μη εξυπηρετούμενων δανείων της Τράπεζας και την παρακολούθηση της απόδοσης της Τράπεζας στη διαχείριση αυτών. Επιπλέον, ασχολείται με (δ) την εξειδίκευση για την Τράπεζα των ουσιαστών υποχρεώσεων που προβλέπονται στον ν. 3864/2010 και τις περιπτώσεις μετατροπής των υπό περιορισμούς τελούντων δικαιωμάτων ψήφου του ΤΧΣ σε πλήρη, (ε) την παρακολούθηση του πραγματικού προφίλ κινδύνου της Τράπεζας συγκρινόμενο με την εγκεκριμένη στρατηγική κινδύνου και κεφαλαίου, (στ) τη συναίνεση του ΤΧΣ για τη στρατηγική κινδύνου και κεφαλαίου του Ομίλου της Τράπεζας και για τη στρατηγική, την πολιτική και τη διακυβέρνηση του Ομίλου της Τράπεζας σχετικά με τη διαχείριση των καθυστερούμενων και μη εξυπηρετούμενων δανείων και οποιαδήποτε σχετική τροποποίηση, προσθήκη, αναθεώρηση ή απόκλιση (ζ) τα καθήκοντα, τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του εκπροσώπου του ΤΧΣ στο Δ.Σ..

Σύμφωνα με τις διατάξεις του RFA, το ΤΧΣ ορίζει τον/την εκπρόσωπό του με απλό έγγραφο αίτημα προς τον Πρόεδρο του Δ.Σ.. Το Δ.Σ. πρέπει να εγκρίνει άμεσα τον ορισμό του/της και να προβεί σε κάθε απαραίτητη ενέργεια σύμφωνα με το καταστατικό της Τράπεζας και τον κ.ν. 2190/1920 περί Ανωνύμων Εταιρειών για την ολοκλήρωση αυτού του ορισμού συμπεριλαμβανομένης και της απαιτούμενης ανακοίνωσης αυτού στη Γενική Συνέλευση. Στην περίπτωση που λόγω αυτού του ορισμού, ο αριθμός των μελών του Δ.Σ. υπερβαίνει τον αριθμό των εκλεγμένων μελών από τη Γενική Συνέλευση ή υπερβαίνει τον ανώτερο αριθμό μελών Δ.Σ. που ορίζει το καταστατικό της, η Τράπεζα πρέπει να συγκαλέσει άμεσα Έκτακτη Γενική Συνέλευση για την εκλογή του νέου μέλους στο Δ.Σ. και εάν απαιτείται να προχωρήσει στη σχετική τροποποίηση του καταστατικού της σχετικά με την αύξηση του αριθμού των μελών του Δ.Σ..

Επιπλέον, σύμφωνα με τις διατάξεις του RFA, το ΤΧΣ δικαιούται να ορίσει έναν παρατηρητή στο Δ.Σ. της Τράπεζας, ο οποίος δεν έχει δικαίωμα ψήφου στο Δ.Σ.. Το ΤΧΣ ορίζει τον/την παρατηρητή του ή τον αντικαταστάτη του/της με απλό έγγραφο αίτημα προς τον Πρόεδρο του Δ.Σ. Ο ορισμός του/της ολοκληρώνεται αμέσως μόλις η Τράπεζα παραλάβει το προαναφερόμενο έγγραφο αίτημα χωρίς να απαιτούνται περαιτέρω διαδικασίες. Ο παρατηρητής είναι ο υπεύθυνος για την Τράπεζα υπάλληλος του ΤΧΣ (portfolio manager) ο οποίος λειτουργεί ως σύνδεσμος με την Τράπεζα και έχει χρεωθεί ρητώς την παρακολούθηση της Τράπεζας.

Αναφορικά με τη λειτουργία του Δ.Σ. ο εκπρόσωπος του ΤΧΣ έχει το δικαίωμα (α) να ζητά τη σύγκληση του Δ.Σ., (β) να προσθέτει θέματα στην ημερήσια διάταξη του Δ.Σ., (γ) να ζητά την αναβολή της συνεδρίασης του Δ.Σ. για τρεις (3) εργάσιμες ημέρες, προκειμένου να λαμβάνει οδηγίες από την Εκτελεστική Επιτροπή του ΤΧΣ, (δ) να ασκεί δικαίωμα αρνησικυρίας (veto) στη λήψη οποιασδήποτε απόφασης του Δ.Σ. (i) σχετικής με τη διανομή μερίσματος και την πολιτική παροχών και πρόσθετων απολαβών (bonus) στα μέλη του Δ.Σ., καθώς και σε όσους έχουν τη θέση ή εκτελούν καθήκοντα Γενικού Διευθυντή, καθώς και για τους αναπληρωτές τους, (ii) η οποία δύναται να θέσει σε κίνδυνο τα συμφέροντα των καταθετών ή να επηρεάσει σοβαρά τη ρευστότητα ή τη φερεγγυότητα ή την εν γένει συνετή και εύρυθμη λειτουργία της Τράπεζας (όπως επιχειρηματική στρατηγική, διαχείριση στοιχείων ενεργητικού-παθητικού κ.λ.π.) (iii) που αφορά εταιρικές πράξεις που καταλήγουν στην τροποποίηση του καταστατικού της Τράπεζας, περιλαμβανομένης της αύξησης ή μείωσης κεφαλαίου ή της παροχής σχετικής εξουσιοδότησης στο Δ.Σ., συγχώνευσης, διάσπασης, μετατροπής, αναβίωσης, παράτασης της διάρκειας ή διάλυσης της Τράπεζας, μεταβίβασης στοιχείων του ενεργητικού, περιλαμβανομένης της πώλησης θυγατρικών, ή για οποιοδήποτε άλλο θέμα απαιτείται αυξημένη πλειοψηφία κατά τα προβλεπόμενα στον κ.ν. 2190/1920 περί Ανωνύμων Εταιρειών και η οποία απόφαση δύναται να επηρεάσει σημαντικά τη συμμετοχή του ΤΧΣ στο μετοχικό κεφάλαιο της Τράπεζας, ε) να εγκρίνει τον Γενικό Διευθυντή των Οικονομικών Υπηρεσιών της Τράπεζας.

Το ΤΧΣ προβαίνει σε επισκόπηση της ετήσιας αυτό-αξιολόγησης του Δ.Σ. της Τράπεζας και των Επιτροπών του, με σκοπό τον εντοπισμό αδυναμιών και τη βελτίωση των μεθόδων εργασίας και αποτελεσματικότητας, καθώς και να διενεργεί τη δική του αξιολόγηση επί του πλαισίου εταιρικής διακυβέρνησης του Δ.Σ. και των Επιτροπών του, με τη βοήθεια ενός ανεξάρτητου συμβούλου διεθνούς κύρους, εμπειρίας και εξειδίκευσης, σύμφωνα με το άρθρο 10 του νόμου 3864/2010. Αυτή η αξιολόγηση θα είναι σύμφωνη με τις βέλτιστες διεθνείς πρακτικές εφαρμόζοντας κριτήρια επιπλέον των εποπτικών οριζόμενων απαιτήσεων περί καταλληλότητας.

2.5. Καταμερισμός αρμοδιοτήτων

Υφίσταται σαφής διαχωρισμός των αρμοδιοτήτων σε επίπεδο διοίκησης της Τράπεζας σε ό,τι αφορά στην ορθή λειτουργία του Δ.Σ. και στην καθημερινή διαχείριση και έλεγχο των δραστηριοτήτων της Τράπεζας. Οι ρόλοι του Προέδρου και του Διευθύνοντος Συμβούλου δεν ασκούνται από το ίδιο πρόσωπο.

Τα εκτελεστικά μέλη του Δ.Σ. ασχολούνται με τα καθημερινά θέματα διοίκησης, την παρακολούθηση του Ομίλου και την εφαρμογή της στρατηγικής του. Τα μη εκτελεστικά μέλη είναι επιφορτισμένα με την προαγωγή και τη διασφάλιση των συμφερόντων της Τράπεζας, ενώ συμβάλλουν, μέσω εποικοδομητικής κριτικής, στην ανάπτυξη προτάσεων στρατηγικής και εγκρίνουν, αναθεωρούν και επιβλέπουν την εφαρμογή της πολιτικής αποδοχών της Τράπεζας και του Ομίλου. Τα ανεξάρτητα μη εκτελεστικά μέλη του Δ.Σ. μπορούν, εφόσον κρίνουν τούτο αναγκαίο, να υποβάλλουν το καθένα χωριστά ή από κοινού, ξεχωριστές εκθέσεις από αυτές του Δ.Σ. στη Γενική Συνέλευση.

2.6. Λειτουργία του Δ.Σ.

Ο Πρόεδρος του Δ.Σ. προεδρεύει αυτού και διασφαλίζει την αποτελεσματικότητά του σε όλο το εύρος της λειτουργίας του. Ο Πρόεδρος είναι μη εκτελεστικό μέλος και δεν κατέχει τη θέση του Προέδρου των Επιτροπών Κινδύνων και Ελέγχου. Ο Διευθύνων Σύμβουλος είναι υπεύθυνος για την ανάπτυξη και υλοποίηση της στρατηγικής σύμφωνα με τους στόχους της Τράπεζας. Είναι επιφορτισμένος να ηγείται της Τράπεζας και να την οδηγεί στην επίτευξη των στόχων της.

Το Δ.Σ. συνεδριάζει τακτικά κάθε τρίμηνο και όποτε άλλοτε ο νόμος ή οι ανάγκες της Τράπεζας το απαιτούν, μετά από πρόσκληση, η οποία γνωστοποιείται στα μέλη του, σύμφωνα με τον κ.ν. 2190/1920 περί Ανωνύμων Εταιρειών, δύο (2) τουλάχιστον εργάσιμες ημέρες πριν από τη συνεδρίαση, διαφορετικά η λήψη αποφάσεων επιτρέπεται μόνον εφόσον παρίστανται ή αντιπροσωπεύονται όλα τα μέλη του Δ.Σ. και κανείς δεν προβάλλει αντίρρηση στην πραγματοποίηση της συνεδρίασης και στη λήψη αποφάσεων. Επιπρόσθετα, σύμφωνα με τις διατάξεις του RFA, το Δ.Σ. ενημερώνει τον εκπρόσωπο και τον παρατηρητή του ΤΧΣ για τις δραστηριότητες και τις αποφάσεις του Δ.Σ. και για το σκοπό αυτό θα πρέπει να τους γνωστοποιεί τα θέματα της ημερήσιας διάταξης μαζί με τα υποστηρικτικά έγγραφα τουλάχιστον τρεις (3) εργάσιμες ημέρες πριν από τη συνεδρίαση του Δ.Σ., διαφορετικά, με εξαίρεση την ύπαρξη μη προβλέψιμης επείγουσας ανάγκης της Τράπεζας, ο εκπρόσωπος του ΤΧΣ δικαιούται να ζητήσει την αναβολή της συνεδρίασης του Δ.Σ., το οποίο μπορεί να συνεδριάσει το νωρίτερο μετά από τρεις (3) εργάσιμες ημέρες, με την προϋπόθεση ότι τα προαναφερόμενα έγγραφα έχουν τεθεί υπόψη του εγκαίρως. Στην περίπτωση που κάποιο από τα θέματα της ημερήσιας διάταξης απαιτεί, βάσει των διατάξεων του RFA, την προηγούμενη συναίνεση του ΤΧΣ, η Τράπεζα δε δύναται να το υποβάλει στο Δ.Σ. για έγκριση πριν από τη συναίνεση του ΤΧΣ, εκτός και εάν η Τράπεζα και το ΤΧΣ συμφωνήσουν διαφορετικά. Το Δ.Σ. μπορεί να εγκρίνει επείγοντα θέματα υπό την αίρεση της μεταγενέστερης συναίνεσης του ΤΧΣ.

Το Δ.Σ. βρίσκεται σε απαρτία και συνεδριάζει εγκύρως, όταν παρίστανται ή αντιπροσωπεύονται σε αυτό το ήμισυ πλέον ενός από τα μέλη του ουδέποτε όμως ο αριθμός των παρόντων συμβούλων δύναται να είναι ελάσσω των τριών (3). Προς εξεύρεση του αριθμού απαρτίας παραλείπεται τυχόν προκύπτον κλάσμα. Οι αποφάσεις του Δ.Σ. λαμβάνονται με απόλυτη πλειοψηφία των παρόντων και αντιπροσωπευόμενων μελών. Σε περίπτωση ισοψηφίας, δεν υπερισχύει η ψήφος του Προέδρου του Δ.Σ.. Κατά το 2017, το Δ.Σ. πραγματοποίησε δεκαοχτώ (18) συνεδριάσεις (2016: 26) και η μέση συμμετοχή των μελών ήταν 95% (2016: 95%). Τα υποβαλλόμενα στο Δ.Σ. έγγραφα κοινοποιούνται μαζί με την πρόσκληση. Οι αποφάσεις λαμβάνονται μετά από συζήτηση κατά την οποία αναπτύσσονται διεξοδικά τα θέματα της ημερησίας διάταξης προς ικανοποίηση όλων των παριστάμενων μελών. Τα πρακτικά των συνεδριάσεων του Δ.Σ. τηρούνται από τον Γραμματέα του Δ.Σ., εγκρίνονται σε επόμενες συνεδριάσεις του και υπογράφονται από όλα τα παριστάμενα μέλη του Δ.Σ.. Το RFA προβλέπει σε ατομική βάση, υποχρεωτική συμμετοχή των μελών του Δ.Σ. τουλάχιστον ίση με 85%. Κάθε μέλος μπορεί να απουσιάζει σε ποσοστό μέχρι 15% μόνο εάν η απουσία είναι δικαιολογημένη. Τέλος, η κατάρτιση και υπογραφή των πρακτικών από όλα τα μέλη του Δ.Σ. ή τους αντιπροσώπους τους ισοδυναμεί με απόφαση του Δ.Σ., ακόμα και αν δεν έχει προηγηθεί συνεδρίαση.

2.7. Θέσεις μέλους σε Δ.Σ.

Ο αριθμός των θέσεων που κατέχουν τα μέλη του Δ.Σ. σε Δ.Σ. άλλων εταιρειών είναι σε συμμόρφωση με τις διατάξεις του ν. 4261/2014 (άρθρο 83), σύμφωνα με το οποίο τα μέλη δεν επιτρέπεται να κατέχουν ταυτόχρονα περισσότερες της μίας (1) εκ του ακόλουθου συνδυασμού θέσεων σε Δ.Σ.: (α) μία (1) θέση εκτελεστικού μέλους και δύο (2) θέσεις μη εκτελεστικού μέλους Δ.Σ. ή (β) τέσσερις (4) μη εκτελεστικού μέλους Δ.Σ. Ο εν λόγω περιορισμός δεν εφαρμόζεται στις θέσεις μέλους Δ.Σ. εντός του Ομίλου.

Η Τράπεζα της Ελλάδος (ΤΤΕ) ως αρμόδια αρχή δύναται να επιτρέψει σε μέλη του Δ.Σ. να διατηρούν μία πρόσθετη θέση μη εκτελεστικού μέλους Δ.Σ..

Σύμφωνα με την αξιολόγηση των θέσεων των μελών του Δ.Σ. σε διοικητικά συμβούλια άλλων εταιρειών το 2017, όλα τα μέλη πληρούν τις προϋποθέσεις του ν. 4261/2014.

2.8. Σύγκρουση Συμφερόντων

Ο Όμιλος, με βάση την «Πολιτική Σύγκρουσης Συμφερόντων και Κανόνων για τις Προσωπικές Συναλλαγές» έχει υιοθετήσει μία σειρά Πολιτικών, μέτρων και διαδικασιών που πρέπει να ακολουθούνται με σκοπό την πρόληψη και διαχείριση των καταστάσεων σύγκρουσης συμφερόντων, όπως έχουν εντοπισθεί κατά την παροχή των επενδυτικών ή παρεπόμενων υπηρεσιών προς τους πελάτες του και κατά τη γενική επιχειρηματική δραστηριότητα του Ομίλου.

Για την αποφυγή περιπτώσεων σύγκρουσης καθηκόντων, κάθε εταιρεία του Ομίλου εφαρμόζει τον διαχωρισμό των εκτελεστικών και εποπτικών αρμοδιοτήτων των μελών του Δ.Σ., συμπεριλαμβανομένου του διαχωρισμού των αρμοδιοτήτων του Προέδρου του Δ.Σ. από τις εκτελεστικές αρμοδιότητες του Διευθύνοντος Συμβούλου. Πιο συγκεκριμένα διασφαλίζεται ο αποτελεσματικός διαχωρισμός καθηκόντων με την υιοθέτηση κατάλληλων διαδικασιών, ώστε να

αποφεύγονται περιπτώσεις ασυμβίβαστων ρόλων, σύγκρουσης συμφερόντων μεταξύ των μελών του Δ.Σ., της Διοίκησης και των στελεχών, αλλά και μεταξύ αυτών, της Τράπεζας και των συναλλασσομένων, καθώς και αθέμιτης χρήσης εμπιστευτικών πληροφοριών ή περιουσιακών στοιχείων.

Τα μέλη του Δ.Σ.:

- δεσμεύονται να τηρούν υψηλά πρότυπα και αρχές επαγγελματικής δεοντολογίας κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους, να εφαρμόζουν τις αρχές «Πολιτικής Σύγκρουσης Συμφερόντων και Κανόνων για τις Προσωπικές Συναλλαγές» και να μην προβαίνουν σε ενέργειες ή συμπεριφορές αντίθετες με αυτήν.
- απαγορεύεται να επιδιώκουν ίδια συμφέροντα που αντιβαίνουν στα συμφέροντα του Ομίλου και οφείλουν έγκαιρα να αποκαλύπτουν στα υπόλοιπα μέλη του Δ.Σ. τα προσωπικά / ίδια συμφέροντά τους που ενδέχεται να ανακύψουν από συναλλαγές της Τράπεζας οι οποίες εμπίπτουν στα καθήκοντά τους, καθώς και κάθε άλλη σύγκρουση ιδίων συμφερόντων με αυτά της Τράπεζας ή συνδεδεμένων εταιριών της, που ανακύπτει κατά την άσκηση των καθηκόντων τους.
- οφείλουν να διασφαλίζουν την προστασία του απορρήτου και την εμπιστευτικότητα των μη δημοσίων διαθέσιμων πληροφοριών και να απέχουν από πράξεις κατάχρησης αγοράς.

2.9. Αποδοχές

Η Πολιτική Αποδοχών του Ομίλου προάγει την ορθή και αποτελεσματική διαχείριση των κινδύνων και συνάδει με τους στόχους και τη στρατηγική διαχείρισης κινδύνων της Τράπεζας, την εταιρική κουλτούρα και τις αξίες, τα μακροπρόθεσμα συμφέροντα της Τράπεζας και τα μέτρα που λαμβάνονται για την αποφυγή σύγκρουσης συμφερόντων και τη μη ανάληψη υπερβολικών κινδύνων εκ μέρους της Τράπεζας. Οι αποδοχές των μελών του Δ.Σ. και των βασικών μελών της Διοίκησης του 2017 αναφέρονται στη σημείωση 50 των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων. Επιπλέον, προκειμένου να διασφαλισθεί η προσήκουσα διαφάνεια όσον αφορά στις δομές των αποδοχών και τους συναφείς κινδύνους, η Τράπεζα αναρτά στην ιστοσελίδα της www.eurobank.gr αναλυτικές πληροφορίες σχετικά με την πολιτική και τις πρακτικές αποδοχών που εφαρμόζονται καθώς και, για λόγους εμπιστευτικότητας, συνολικά ποσά για τους υπαλλήλους οι επαγγελματικές δραστηριότητες των οποίων έχουν ουσιώδη αντίκτυπο στο προφίλ κινδύνου της Τράπεζας και προβαίνει εν γένει σε κάθε δημοσίευση σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία.

2.10. Κύρια θέματα με τα οποία ασχολήθηκε το Δ.Σ. κατά το 2017

Κατά την άσκηση των καθηκόντων του το 2017, τα κύρια θέματα που απασχόλησαν το Δ.Σ. σχετίζονται με:

α) Εταιρική Διακυβέρνηση:

- εκλογή νέων μελών του Δ.Σ. και έγκριση των συνθέσεων των Επιτροπών του Δ.Σ.,
- προετοιμασία και σύγκληση των Γενικών Συνελεύσεων των μετόχων της Τράπεζας,
- ετήσια αξιολόγηση του Δ.Σ. και των Επιτροπών του Δ.Σ.,
- έγκριση της αναθεωρημένης Πολιτικής Υποψηφίων Μελών του Δ.Σ., της αναθεωρημένης Πολιτικής Αξιολόγησης του Δ.Σ. και των Επιτροπών του και της αναθεωρημένης Πολιτικής Πολυμορφίας του Δ.Σ.,
- έγκριση της Πολιτικής Επιλογής και Διορισμού Ανώτερων Στελεχών,
- επισκόπηση του Σχεδίου Διαδοχής των Ανώτερων Στελεχών,
- έγκριση των αναθεωρημένων Κανονισμών Λειτουργίας της Επιτροπής Ελέγχου και της Επιτροπής Υποψηφιοτήτων,
- τακτική ενημέρωση για τα θέματα των Επιτροπών του Δ.Σ.,
- διάφορα θέματα αποδοχών,

β) Εταιρικές και λοιπές πράξεις:

έγκριση των ακόλουθων:

- ανταλλαγή ομολόγων που εκδόθηκαν από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας,
- πώληση των θυγατρικών της Τράπεζας στη Ρουμανία,
- πώληση του εναπομείναντος μεριδίου που είχε η Τράπεζα στην Grivalia Properties A.E.E.A.Π,
- πώληση του ξενοδοχείου "King George",
- πώληση χαρτοφυλακίων μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων,
- επιλογή ελεγκτικής εταιρείας για τη διενέργεια του τακτικού ελέγχου των οικονομικών καταστάσεων της Τράπεζας για την περίοδο 2018-2022, στο πλαίσιο της διεξαγωγής της διαγωνιστικής διαδικασίας,

γ) Κεφαλαιακή επάρκεια:

- λήξη της συμμετοχής της Τράπεζας στο Πρόγραμμα Ενίσχυσης της Ρευστότητας της Ελληνικής Οικονομίας σύμφωνα με το ν. 3723/2008,
- ανανέωση του προγράμματος έκδοσης καλυμμένων ομολογιών,
- τροποποίηση του προγράμματος έκδοσης τίτλων μεσοπρόθεσμης διάρκειας (EMTN),

δ) Παρακολούθηση Επιχειρηματικών Δραστηριοτήτων:

- έγκριση των ετήσιων οικονομικών καταστάσεων χρήσεως 2016 και των ενδιάμεσων οικονομικών καταστάσεων χρήσεως 2017,

- έγκριση του ετήσιου προϋπολογισμού 2017 και του τριετούς Επιχειρηματικού Σχεδίου για την περίοδο 2017-2019,
- επισκόπηση και συζήτηση του ετήσιου προϋπολογισμού 2018 και του τριετούς Επιχειρηματικού Σχεδίου για την περίοδο 2018-2020 για τη μετέπειτα έγκρισή τους τον Ιανουάριο του 2018,
- έλεγχος της πορείας εφαρμογής του Σχεδίου Αναδιάρθρωσης,
- έγκριση των στόχων για τα μη Εξυπηρετούμενα Ανοίγματα της Τράπεζας για την περίοδο 2017-2019 και της Στρατηγικής Διαχείρισης μη Εξυπηρετούμενων Ανοιγμάτων (στόχοι του ΕΕΜ),
- ενημέρωση για την εξέλιξη των θεμάτων που σχετίζονται με το ΔΠΧΑ 9,
- ενημέρωση για τις δραστηριότητες των σημαντικών θυγατρικών και των στρατηγικών τους προτεραιοτήτων,
- παρακολούθηση των επιχειρηματικών εξελίξεων και της ρευστότητας,

ε) Διαχείριση Κινδύνων και Εσωτερικός Έλεγχος:

- ενημέρωση για την αξιολόγηση των ετήσιων εκθέσεων του Εσωτερικού Ελέγχου Ομίλου και της Κανονιστικής Συμμόρφωσης Ομίλου,
- παρουσίαση της εσωτερικής διαδικασίας αξιολόγησης της κεφαλαιακής επάρκειας και επάρκειας ρευστότητας που αφορούν το έτος 2017 (ICAAP & ILAAP 2017),
- έγκριση των δηλώσεων κεφαλαιακής επάρκειας και επάρκειας ρευστότητας και των δηλώσεων διάθεσης ανάληψης κινδύνων της Τράπεζας,
- ενημέρωση για την ετήσια Έκθεση του Γενικού Διευθυντή Risk Management Ομίλου για το έτος 2016,
- ενημέρωση για την Έκθεση Προβληματικών Δανείων Ομίλου και τη σχετική γνωμοδότηση του Γενικού Διευθυντή Risk Management Ομίλου,
- έγκριση της ενοποιημένης έκθεσης του Πυλώνα 3 για το 2016 (Capital and Risk Management disclosures),
- τακτική ενημέρωση σχετικά με τα θέματα των συνεδριάσεων των Επιτροπών Κινδύνων και Ελέγχου,
- ενημέρωση για την ετήσια Έκθεση Πεπραγμένων της Επιτροπής Ελέγχου για το 2016,
- έγκριση νέων ή αναθεωρημένων πολιτικών σύμφωνα με το νομικό και κανονιστικό πλαίσιο και τις εσωτερικές διαδικασίες,
- ενημέρωση για το σχέδιο ανάκαμψης του Ομίλου.

2.11. Αξιολόγηση της δομής, του μεγέθους, της σύνθεσης και της απόδοσης του Δ.Σ.

Η Επιτροπή Υποψηφιοτήτων, κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων της για την ετήσια αξιολόγηση της δομής, του μεγέθους, της σύνθεσης και της απόδοσης του Δ.Σ., με τη βοήθεια ανεξάρτητου εξωτερικού συμβούλου σε θέματα εταιρικής διακυβέρνησης, προχώρησε στην αξιολόγηση του Δ.Σ. για το 2017.

Σύμφωνα με την Πολιτική Αξιολόγησης του Δ.Σ. και των Επιτροπών του Δ.Σ. της Τράπεζας, η αξιολόγηση του Δ.Σ. για το 2017 κάλυψε τις ακόλουθες περιοχές:

- απόδοση του Δ.Σ. στο σχεδιασμό και την παρακολούθηση της στρατηγικής (συμπεριλαμβανομένου του επιχειρηματικού σχεδίου),
- απόδοση του Δ.Σ. στην επίβλεψη, την ενασχόληση, την αξιολόγηση, την παροχή κινήτρων και τη διακράτηση των ανώτατων διοικητικών στελεχών της Τράπεζας,
- απόδοση του Δ.Σ. στην επίβλεψη της διαχείρισης κινδύνων και του συστήματος εσωτερικού ελέγχου,
- επάρκεια του προφίλ και της σύνθεσης του Δ.Σ.,
- επάρκεια της δυναμικής και της λειτουργίας του Δ.Σ.,
- ρόλος και απόδοση του Προέδρου του Δ.Σ.,
- επάρκεια της γραμματειακής υποστήριξης του Δ.Σ.,
- αποτελεσματικότητα των Επιτροπών του Δ.Σ..

Συνολικά η αξιολόγηση αναγνώρισε ότι το Δ.Σ. λειτούργησε αποτελεσματικά το 2017 και βελτιώθηκε σε όλες τις λειτουργίες του κατά το προηγούμενο έτος. Οι περιοχές που παρουσίασαν σημαντική βελτίωση είναι το προφίλ και η σύνθεση του Δ.Σ., η σχέση του με τη Διοίκηση και η επίβλεψη των θεμάτων στρατηγικής ανθρώπινου δυναμικού και αμοιβών, ενώ η τελευταία συνεχίζει να παραμένει στα ζητήματα που χρήζουν περαιτέρω βελτίωσης. Το Δ.Σ. έχει εγκρίνει ένα σχέδιο δράσης όπως αυτό προτάθηκε από την Επιτροπή Υποψηφιοτήτων για την περαιτέρω ενίσχυση των περιοχών που αξιολογήθηκαν.

2.12. Εισαγωγικά Προγράμματα και Προγράμματα Συνεχούς Επιμόρφωσης για τα μέλη του Δ.Σ.

Τα νέα μέλη του Δ.Σ. που διορίστηκαν το 2017 έλαβαν ένα πλήρες και επίσημο Εισαγωγικό Πρόγραμμα, του οποίου κύριοι στόχοι είναι (α) η επικοινωνία του οράματος και της κουλτούρας της Τράπεζας, (β) η ενημέρωση επί των διαδικαστικών και πρακτικών υποχρεώσεών τους, (γ) η μείωση του χρονικού διαστήματος που απαιτείται προκειμένου να γίνουν παραγωγικοί στα καθήκοντά τους, (δ) η ομαλή ενσωμάτωσή τους στο Δ.Σ. της Τράπεζας, (ε) η εξοικείωσή τους με την οργανωτική δομή της Τράπεζας και (στ) η συνδρομή για την παροχή κατανόησης αναφορικά με τις επιχειρηματικές δραστηριότητες, τη στρατηγική και τις αγορές που λειτουργεί η Τράπεζα, καθώς και τη σχέση τους με το ανθρώπινο δυναμικό της Τράπεζας και το πλαίσιο των βασικών σχέσεων της Τράπεζας. Επίσης, τα νέα μέλη του Δ.Σ., κατά τον διορισμό τους, έλαβαν το Εγχειρίδιο με τις Υποχρεώσεις προς τις Εποπτικές Αρχές και την Τράπεζα, με σκοπό να ενημερωθούν σχετικά με τις βασικές υποχρεώσεις τους σύμφωνα με το υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο και τις διαδικασίες

του Δ.Σ., ενώ παράλληλα πραγματοποιήθηκαν συναντήσεις και παρουσιάσεις με τα βασικά στελέχη της Τράπεζας, προκειμένου τα νέα μέλη να αποκτήσουν μια γενική επισκόπηση της Τράπεζας.

Επιπλέον, δεδομένου ότι η Τράπεζα αναγνωρίζει την ανάγκη παροχής πόρων για την ανάπτυξη και ανανέωση των γνώσεων και των δεξιοτήτων των μελών του Δ.Σ., κατά το 2017 και στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεχούς Επιμόρφωσης, τα μέλη του Δ.Σ. α) συμμετείχαν σε εκπαιδευτικά προγράμματα που κάλυψαν διάφορα θέματα, όπως το ΔΠΧΑ 9, το μέλλον της τραπεζικής στην Ευρώπη και το νέο μοντέλο εποπτείας της ΕΚΤ, β) έλαβαν τακτική ενημέρωση, συμπεριλαμβανομένων εκθέσεων και παρουσιάσεων, από τα ανώτερα στελέχη της Τράπεζας σχετικά με τις λειτουργίες και τους στρατηγικούς στόχους των επιχειρηματικών μονάδων, γ) ενημερώθηκαν σε τακτική βάση σχετικά με τους κινδύνους, τον έλεγχο, τη συμμόρφωση, τα χρηματοοικονομικά, τους ανθρώπινους πόρους, τα νομικά και κανονιστικά θέματα και δ) έλαβαν τακτικές και ειδικές/έκτακτες έρευνες και οικονομικά δελτία που συνέταξε ο Τομέας Οικονομικής Ανάλυσης και Έρευνας Διεθνών Κεφαλαιαγορών της Τράπεζας.

3. Επιτροπές Δ.Σ.

Το Δ.Σ. υποβοηθείται στο έργο του από Επιτροπές. Το Δ.Σ. αναθέτει ορισμένες από τις αρμοδιότητές του σε αυτές τις Επιτροπές και εγκρίνει τη σύνθεση και τον Κανονισμό Λειτουργίας τους, εκτός από τη σύνθεση της Επιτροπής Ελέγχου της οποίας τα μέλη εκλέγονται από τη Γενική Συνέλευση. Το Δ.Σ. λαμβάνει τακτικές και έκτακτες εκθέσεις από την Επιτροπή Ελέγχου, την Επιτροπή Κινδύνων, την Επιτροπή Υποψηφιοτήτων, την Επιτροπή Αποδοχών και την Επιτροπή Στρατηγικού Σχεδιασμού και αξιολογεί την απόδοσή τους σύμφωνα με τις προβλέψεις της Πολιτικής Αξιολόγησης του Δ.Σ. και των Επιτροπών του Δ.Σ.. Σύμφωνα με το RFA, το ΤΧΣ ορίζει τον εκπρόσωπό του καθώς και τον παρατηρητή του, ο οποίος δεν έχει δικαίωμα ψήφου, στις Επιτροπές του Δ.Σ. ή αντικαθιστά αυτούς με γραπτό αίτημα προς τον Πρόεδρο του Δ.Σ. και ο ορισμός τους ολοκληρώνεται αμέσως μετά τη λήψη του γραπτού αιτήματος του ΤΧΣ από την Τράπεζα, χωρίς να απαιτούνται επιπλέον ενέργειες. Το ΤΧΣ συναίνεσε στο αίτημα της Τράπεζας να εξαιρεθεί η Επιτροπή Στρατηγικού Σχεδιασμού από την πρόβλεψη του RFA για τον ορισμό του εκπροσώπου και του παρατηρητή του ΤΧΣ σε όλες τις επιτροπές του Δ.Σ.. Σύμφωνα με το RFA, ο εκπρόσωπος του ΤΧΣ έχει το δικαίωμα να συμμετέχει, να ζητά τη σύγκληση και να περιλαμβάνει θέματα στην ημερήσια διάταξη των συνεδριάσεων της Επιτροπής Ελέγχου, της Επιτροπής Κινδύνων, της Επιτροπής Αποδοχών και της Επιτροπής Υποψηφιοτήτων. Επιπρόσθετα, το ΤΧΣ έχει το δικαίωμα με τη βοήθεια ενός ανεξάρτητου συμβούλου διεθνούς κύρους, εμπειρίας και εξειδίκευσης να προβαίνει στη δική του αξιολόγηση των Επιτροπών του Δ.Σ. σύμφωνα με τα άρθρο 10 του νόμου 3864/2010 όπως ισχύει.

Σύμφωνα με τις ρυθμίσεις του RFA, τα μέλη των Επιτροπών Ελέγχου, Κινδύνων, Αποδοχών και Υποψηφιοτήτων θα πρέπει να ανέρχονται σε τουλάχιστον τρία (3) και να μην ξεπερνούν το 40% (στρογγυλοποιημένο στον πλησιέστερο ακέραιο αριθμό) των συνολικών μελών του Δ.Σ., εξαιρουμένου του εκπροσώπου του ΤΧΣ. Οι Πρόεδροι των Επιτροπών θα πρέπει να είναι ανεξάρτητα μη εκτελεστικά μέλη και να πληρούν τις προϋποθέσεις που προβλέπει ο ν. 3864/2010. Τα μέλη των Επιτροπών θα πρέπει να είναι μη εκτελεστικά και στην πλειοψηφία τους, εξαιρουμένου του εκπροσώπου του ΤΧΣ, ανεξάρτητα μη εκτελεστικά, εκτός από την Επιτροπή Ελέγχου και την Επιτροπή Κινδύνων όπου το 75% και το 1/3 των μελών τους αντιστοίχως (εξαιρουμένου του εκπροσώπου του ΤΧΣ και στρογγυλοποιημένο στον πλησιέστερο ακέραιο αριθμό) θα πρέπει να είναι ανεξάρτητα μη εκτελεστικά. Για τυχόν διαφοροποίηση από τις ρυθμίσεις του RFA πρέπει να υπάρχει προγενέστερη συναίνεση του ΤΧΣ.

3.1 Επιτροπή Ελέγχου²

Ο κύριος ρόλος της Επιτροπής Ελέγχου συνίσταται στη συνδρομή του Δ.Σ. αναφορικά με τη διεκπεραίωση των εποπτικών του αρμοδιοτήτων που, κατά κύριο λόγο, αφορούν:

- την εξέταση της επάρκειας των συστημάτων Εσωτερικού Ελέγχου και Διαχείρισης Κινδύνων και τη συμμόρφωση με κανόνες και κανονισμούς της εποπτικής διαδικασίας,
- την επίβλεψη και αξιολόγηση της διαδικασίας κατάρτισης και έκδοσης των οικονομικών καταστάσεων της Τράπεζας και της εγκυρότητας αυτών,
- την επιλογή, αξιολόγηση της απόδοσης και ανεξαρτησία των εξωτερικών ελεγκτών,
- την αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα του Εσωτερικού Ελέγχου και της Κανονιστικής Συμμόρφωσης.

Η Γενική Συνέλευση των Μετόχων εκλέγει τα μέλη της Επιτροπής Ελέγχου μετά από πρόταση του Δ.Σ. στη Γενική Συνέλευση, κατόπιν σύστασης της Επιτροπής Υποψηφιοτήτων στο Δ.Σ.. Η θητεία των μελών της Επιτροπής συμπίπτει με τη θητεία των μελών του Δ.Σ., με τη δυνατότητα να ανανεώσουν τη θητεία τους, ενώ σε κάθε περίπτωση η θητεία τους στην Επιτροπή δεν μπορεί να υπερβαίνει τα δώδεκα (12) χρόνια. Ο Πρόεδρος της Επιτροπής εκλέγεται από τα μέλη της Επιτροπής ή από τη Γενική Συνέλευση των Μετόχων, ενώ τα μέλη της Επιτροπής μπορούν επίσης να εκλέξουν και Αντιπρόεδρο. Η εκλογή του Προέδρου και του Αντιπροέδρου γίνεται μέσω της διαδικασίας υποβολής προτάσεων από την Επιτροπή Υποψηφιοτήτων. Η σημερινή Επιτροπή Ελέγχου αποτελείται από πέντε (5) μη εκτελεστικά μέλη, τέσσερα (4) εκ των οποίων είναι ανεξάρτητα. Ένα (1) από τα μέλη της Επιτροπής είναι ο εκπρόσωπος του ΤΧΣ. Το ΤΧΣ όρισε τον Παρατηρητή του στην Επιτροπή Ελέγχου, σύμφωνα με τις απαιτήσεις του RFA.

² Πληροφορίες σχετικά με κύρια καθήκοντα και τις αρμοδιότητες της Επιτροπής περιλαμβάνονται στον Κώδικα της Τράπεζας. Επιπλέον, πληροφορίες σχετικά με την τρέχουσα σύνθεση της Επιτροπής και αναλυτικά βιογραφικά σημειώματα των μελών της παρέχονται στην ιστοσελίδα της Τράπεζας (www.eurobank.gr).

Ο Πρόεδρος της Επιτροπής Ελέγχου κ. Mirza (ανεξάρτητο μη εκτελεστικό μέλος Δ.Σ.) και ο κ. Boucher (ανεξάρτητο μη εκτελεστικό μέλος Δ.Σ.) έχουν οριστεί ως ειδικοί σε οικονομικά και ελεγκτικά θέματα και σε θέματα κινδύνων. Η Επιτροπή στο σύνολό της έχει επαρκή κατάρτιση και διαθέτει τα απαραίτητα προσόντα και εμπειρία για την εκτέλεση των καθηκόντων της.

Η Επιτροπή Ελέγχου συνεδριάζει τουλάχιστον οκτώ (8) φορές το χρόνο ή συχνότερα, όπως το απαιτούν οι περιστάσεις, αναφέρεται στο Δ.Σ. σε τριμηνιαία βάση σχετικά με τις δραστηριότητές της, υποβάλλει στο Δ.Σ. τα πρακτικά των συνεδριάσεών της καθώς και ετησίως Έκθεση πεπραγμένων της. Η Επιτροπή είναι σε απαρτία και συνεδριάζει έγκυρα όταν τα μισά συν ένα από τα μέλη παρίστανται ή εκπροσωπούνται, υπό την προϋπόθεση ότι τουλάχιστον τρία (3) μέλη, συμπεριλαμβανομένου του Προέδρου ή του Αντιπροέδρου, παρίστανται. Κάθε μέλος της Επιτροπής έχει τη δυνατότητα να εκπροσωπήσει έγκυρα μόνο ένα από τα υπόλοιπα μέλη της Επιτροπής. Η εκπροσώπηση στην Επιτροπή δεν μπορεί να ανατεθεί σε άλλα άτομα εκτός των ίδιων των μελών της Επιτροπής. Οι αποφάσεις της Επιτροπής Ελέγχου λαμβάνονται έγκυρα με απόλυτη πλειοψηφία των μελών που παρίστανται ή εκπροσωπούνται. Σε περίπτωση ισοψηφίας ο Πρόεδρος της Επιτροπής, και σε περίπτωση απουσίας του ο Αντιπρόεδρος της Επιτροπής, έχει αποφασιστική ψήφο. Σε περίπτωση που κάποια απόφαση της Επιτροπής Ελέγχου δεν ληφθεί παμψηφεί, ενημερώνεται το Δ.Σ.. Κατά το 2017 η Επιτροπή Ελέγχου πραγματοποίησε δεκαεπτά (17) συνεδριάσεις (2016: 20) και η μέση συμμετοχή των μελών ήταν 93% (2016: 94%).

Η Επιτροπή Ελέγχου διορίζει τον Γραμματέα της ο οποίος αναφέρεται στο Group Company Secretariat και συνεργάζεται με τον Πρόεδρο της Επιτροπής και τον Γενικό Διευθυντή Εσωτερικού Ελέγχου Ομίλου καθώς και τον Επικεφαλής Κανονιστικής Συμμόρφωσης Ομίλου. Ο Γραμματέας είναι υπεύθυνος για την τήρηση των πρακτικών και τις αποφάσεις των συνεδριάσεων της Επιτροπής Ελέγχου, συμπεριλαμβανομένων των παρεπόμενων ενεργειών που απαιτούνται και την παρακολούθησή τους.

Η Επιτροπή εξετάζει τον Κανονισμό Λειτουργίας της κάθε δύο (2) χρόνια και εάν απαιτείται τον αναθεωρεί, εκτός εάν σημαντικές αλλαγές απαιτούν αναθεώρηση σε συντομότερο χρονικό διάστημα (η τελευταία αναθεώρηση έγινε τον Ιούλιο του 2017). Ο Κανονισμός Λειτουργίας εγκρίνεται από το Δ.Σ.. Η απόδοση της Επιτροπής αξιολογείται ετησίως σύμφωνα με τις προβλέψεις της Πολιτικής Αξιολόγησης του Δ.Σ. και των Επιτροπών του Δ.Σ. της Τράπεζας. Σύμφωνα με την αυτο-αξιολόγηση της Επιτροπής, προσδιορίστηκε ότι η τελευταία συνεχίζει να λειτουργεί αποτελεσματικά κατά την εκτέλεση των καθηκόντων της.

Για το 2017, η Επιτροπή Ελέγχου, μεταξύ άλλων:

- εξέτασε και συζήτησε εκθέσεις με πληροφορίες σχετικά με το Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου, συμπεριλαμβανομένων των τριμηνιαίων εκθέσεων των Διευθύνσεων Εσωτερικού Ελέγχου, Κανονιστικής Συμμόρφωσης, Τομέα Λειτουργικών Κινδύνων, Σχέσεων Πελατών Ομίλου, κ.λπ.,
- επιβεβαίωσε ότι η ετήσια αξιολόγηση του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου για το 2016 έλαβε χώρα από τη Γενική Διεύθυνση Εσωτερικού Ελέγχου του Ομίλου και τα αποτελέσματα αυτής αποτυπώθηκαν στη σχετική Έκθεση της τελευταίας. Η Επιτροπή συνέταξε τη δική της αναφορά επί της ως άνω Έκθεσης Αξιολόγησης. Οι δυο (2) εκθέσεις κατατέθηκαν στο Δ.Σ. τον Απρίλιο και Ιούνιο του 2017 αντιστοίχως και ακολούθως στην ΤτΕ, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στην ΠΔ/ΤΕ 2577/2006,
- εξέτασε την ετήσια Έκθεση Αξιολόγησης των Πολιτικών Πρόληψης Ξεπλύματος Χρήματος και Κανονιστικής Συμμόρφωσης του Τομέα Κανονιστικής Συμμόρφωσης Ομίλου για το 2016 και συνέταξε τη δική της αξιολόγηση επί αυτής. Οι δυο (2) εκθέσεις κατατέθηκαν στο Δ.Σ. και στην ΤτΕ τον Μάρτιο και τον Ιούνιο 2017 αντιστοίχως, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στην ΠΔ/ΤΕ 2577/2006 και στην Απόφαση 281/2009,
- συζήτησε με τη Διοίκηση, με τον Εσωτερικό Έλεγχο, με τους Προέδρους των Επιτροπών Ελέγχου των θυγατρικών του Ομίλου και με τους Εξωτερικούς Ελεγκτές θέματα που αφορούν τα τριμηνιαία αποτελέσματα και τις εξαμηνιαίες και ετήσιες οικονομικές καταστάσεις,
- εξέτασε και ενέκρινε τις οικονομικές καταστάσεις και άλλα χρηματοοικονομικά στοιχεία και παρουσιάσεις πριν από τη δημοσίευσή τους,
- συζήτησε με τη Διοίκηση την εφαρμογή των διορθωτικών μέτρων που υιοθετήθηκαν ύστερα από συστάσεις των Εσωτερικών και Εξωτερικών Ελεγκτών, του Τραπεζικού Επιτρόπου (Monitoring Trustee) καθώς και των Εποπτικών Αρχών,
- αξιολόγησε την αποτελεσματικότητα των Εξωτερικών Ελεγκτών, την αντικειμενικότητα και την ανεξαρτησία αυτών, συζήτησε τα αποτελέσματα με τη Διοίκηση και με τον Εσωτερικό Έλεγχο και τα υπέβαλε στο Δ.Σ. και στους Εξωτερικούς Ελεγκτές,
- αξιολόγησε την απόδοση των επικεφαλής των Διευθύνσεων Εσωτερικού Ελέγχου και Κανονιστικής Συμμόρφωσης,
- ενέκρινε την αμοιβή των Εξωτερικών Ελεγκτών καθώς και τις αμοιβές τους για την παροχή υπηρεσιών πέραν του Τακτικού Ελέγχου, σύμφωνα με τις διαδικασίες και τα όρια που προβλέπονται στην πολιτική της Τράπεζας για την Ανεξαρτησία των Εξωτερικών Ελεγκτών για το 2017,
- ενέκρινε τα ετήσια Προγράμματα Εργασιών της Διεύθυνσης Εσωτερικού Ελέγχου και του Τομέα Κανονιστικής Συμμόρφωσης του Ομίλου και παρακολούθησε την εκτέλεσή τους,
- ενέκρινε αλλαγές στη σύσταση των Επιτροπών Ελέγχου των θυγατρικών και επισκόπησε τις Εκθέσεις των πεπραγμένων τους,
- ενημερώθηκε για την εξέλιξη του Σχεδίου Αναδιάρθρωσης,
- παρακολούθησε την εξέλιξη των θεμάτων που σχετίζονται με το ΔΠΧΑ 9,

- σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 2533/1997, η Επιτροπή Ελέγχου εξέτασε τις εκθέσεις για σημαντικές χρηματοπιστηριακές συναλλαγές από Συμβούλους και Γενικούς Διευθυντές της Τράπεζας που πληρούν τα κριτήρια του Νόμου 2533/1997 και ενημέρωσε ακολούθως το Δ.Σ.,
- ενέκρινε τον διορισμό του Ορκωτού Ελεγκτή της Τράπεζας για την πενταετή περίοδο 2018-2022, η οποία ολοκληρώθηκε τον Φεβρουάριο του 2017,
- εξέτασε και πρότεινε στο Δ.Σ. για έγκριση το Internal Governance Control Manual της Τράπεζας.

3.2 Επιτροπή Κινδύνων³

Ο σκοπός της Επιτροπής Κινδύνων (Ε.Κ.) είναι να συνδράμει το έργο του Διοικητικού Συμβουλίου στα ακόλουθα θέματα τα οποία σχετίζονται με τη διαχείριση κινδύνων:

- στη διασφάλιση ότι ο Όμιλος έχει ορθά ορισμένη στρατηγική διαχείρισης κινδύνων και διάθεση ανάληψης κινδύνων, σύμφωνα με το επιχειρησιακό σχέδιο και το σχέδιο αναδιάρθρωσής του Ομίλου, καθώς και ότι η διάθεση ανάληψης κινδύνων καθορίζεται με βάση ποιοτικά και ποσοτικά κριτήρια και όρια ανοχής για όλους τους σχετικούς κινδύνους,
- στη διασφάλιση ότι ο Όμιλος έχει κατάλληλο πλαίσιο διαχείρισης κινδύνων το οποίο είναι ενσωματωμένο στη διαδικασία λήψης αποφάσεων (π.χ. παρουσίαση νέων προϊόντων και υπηρεσιών, προσαρμοσμένη στον κίνδυνο τιμολόγηση, προσαρμοσμένα στον κίνδυνο μέτρα απόδοσης και κατανομή κεφαλαίων) του Ομίλου,
- στον καθορισμό αρχών διαχείρισης κινδύνων και στη διασφάλιση ότι η Τράπεζα έχει κατάλληλες μεθοδολογίες, εργαλεία, υποδείγματα, πηγές δεδομένων καθώς και επαρκές και κατάλληλο ανθρώπινο δυναμικό για τον εντοπισμό, την αξιολόγηση, την παρακολούθηση και τον περιορισμό των κινδύνων,
- στην παρακολούθηση και αξιολόγηση του προφίλ κινδύνων που αναλαμβάνει ο Όμιλος, στην αποτελεσματικότητα των πολιτικών διαχείρισης κινδύνων του Ομίλου και στην ανάλογη καθοδήγηση του Δ.Σ. (αυτή η παρακολούθηση υποστηρίζεται μέσω τακτικών αναφορών της Εκτελεστικής Επιτροπής Διαχείρισης Κινδύνων, συμπεριλαμβανομένων θεμάτων λειτουργικού κινδύνου και κινδύνου φήμης),
- στη διασφάλιση ότι διενεργούνται οι κατάλληλες ασκήσεις προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων (stress tests), το λιγότερο σε ετήσια βάση και αναφορικά με τους βασικούς κινδύνους που αντιμετωπίζει ο Όμιλος,
- στην αξιολόγηση, τουλάχιστον σε ετήσια βάση, της συμμόρφωσης με τα εγκεκριμένα επίπεδα ανάληψης κινδύνων, της καταλληλότητας των ορίων έκθεσης σε κινδύνους, της επάρκειας των προβλέψεων και γενικότερα της κεφαλαιακής επάρκειας σε σχέση με τους κινδύνους που αναλαμβάνει ο Όμιλος, μεταξύ άλλων, μέσω της ετήσιας έκθεσης που εκπονείται από τη Γενική Διεύθυνση Διαχείρισης Κινδύνων Ομίλου και της έκθεσης που συντάσσεται από τη Γενική Διεύθυνση Εσωτερικού Ελέγχου,
- στην ενημέρωση του Δ.Σ. και της Επιτροπής Ελέγχου του Δ.Σ. σχετικά με ζητήματα διαχείρισης κινδύνων και στην εισήγηση προς το Δ.Σ. της μελλοντικής στρατηγικής για τη διαχείριση των κινδύνων.

Τα μέλη της Ε.Κ., συμπεριλαμβανομένου του Προέδρου και του Αντιπροέδρου, ορίζονται από το Δ.Σ. σύμφωνα με το νομικό και κανονιστικό πλαίσιο. Η θητεία τους συμπίπτει με αυτή του Δ.Σ., με επιλογή ανανέωσης του διορισμού τους, αλλά σε κάθε περίπτωση η θητεία στην Ε.Κ. δεν θα πρέπει να ξεπερνά συνολικά τα δώδεκα (12) έτη. Η σημερινή Ε.Κ. αποτελείται από πέντε (5) μη εκτελεστικά μέλη, συμπεριλαμβανομένου του εκπροσώπου του ΤΧΣ, εκ των οποίων τρία (3) είναι επίσης ανεξάρτητα μέλη.

Ο Πρόεδρος της Ε.Κ. είναι ανεξάρτητο μη εκτελεστικό μέλος, με σημαντική εμπειρία στην εμπορική τραπεζική και ιδιαίτερα στη διαχείριση κινδύνων και μη εξυπηρετούμενων δανείων και έχει εκτεταμένη γνώση του ευρωπαϊκού και διεθνούς κανονιστικού πλαισίου.

Η Επιτροπή συνεδριάζει τουλάχιστον σε μηνιαία βάση και αναφέρεται στο Δ.Σ. σε τριμηνιαία βάση. Για να είναι σε απαρτία η Επιτροπή απαιτείται η πλειοψηφία των μελών (τα μισά συν ένα μέλη) να παρίστανται ή να εκπροσωπούνται, με την προϋπόθεση ότι δεν είναι λιγότερα από τρία (3) μέλη της Επιτροπής παρόντα. Κάθε μέλος της Επιτροπής έχει τη δυνατότητα να εκπροσωπήσει έγκυρα μόνο ένα από τα υπόλοιπα μέλη της Επιτροπής. Η εκπροσώπηση στην Επιτροπή δεν μπορεί να ανατεθεί σε άλλα άτομα εκτός των ίδιων των μελών της Επιτροπής. Ο Πρόεδρος ή ο Αντιπρόεδρος θα πρέπει να είναι ένα (1) εκ των παριστάμενων μελών. Για τον καθορισμό του αριθμού των μελών για την απαρτία, κλάσματα, αν υπάρχουν, δεν υπολογίζονται. Οι αποφάσεις της Ε.Κ. απαιτούν την πλειοψηφία των μελών που είναι παρόντα ή αντιπροσωπεύονται. Σε περίπτωση ισοψηφίας, ο Πρόεδρος, και σε περίπτωση απουσίας του ο Αντιπρόεδρος, έχει την αποφασιστική ψήφο. Το Δ.Σ. ενημερώνεται κάθε φορά που μια απόφαση της Ε.Κ. δεν εγκρίνεται ομόφωνα. Ο πρόεδρος της Ε.Κ. μπορεί να καλέσει άλλα διευθυντικά στελέχη του Ομίλου ή εξωτερικούς ειδικούς συμβούλους, εφόσον κρίνεται σκόπιμο. Κατά τη διάρκεια του 2017, η Ε.Κ. πραγματοποίησε δεκαέξι (16) συνεδριάσεις (2016: 13) και η μέση συμμετοχή των μελών ήταν 91% (2016: 90%).

Η Επιτροπή Κινδύνων διορίζει τον Γραμματέα της ο οποίος αναφέρεται στο Group Company Secretariat και συνεργάζεται με τον Πρόεδρο της Επιτροπής και τον Γενικό Διευθυντή Διαχείρισης Κινδύνου Ομίλου. Ο Γραμματέας είναι υπεύθυνος για την τήρηση των πρακτικών και τις αποφάσεις των συνεδριάσεων της Ε.Κ., συμπεριλαμβανομένων των παρεπόμενων ενεργειών που απαιτούνται και την παρακολούθησή τους.

³ Πληροφορίες σχετικά με κύρια καθήκοντα και τις αρμοδιότητες της Επιτροπής περιλαμβάνονται στον Κώδικα της Τράπεζας. Επιπλέον, πληροφορίες σχετικά με την τρέχουσα σύνθεση της Επιτροπής και αναλυτικά βιογραφικά σημειώματα των μελών της παρέχονται στην ιστοσελίδα της Τράπεζας (www.eurobank.gr).

Τουλάχιστον ανά τριετία, η Επιτροπή εξετάζει τον Κανονισμό Λειτουργίας της (η τελευταία αναθεώρηση έγινε τον Δεκέμβριο του 2016) και τον αναθεωρεί εάν κριθεί αναγκαίο, εκτός και εάν σημαντικές αλλαγές στον ρόλο, στις αρμοδιότητες, στην οργάνωση ή /και στο κανονιστικό πλαίσιο επιβάλλουν νωρίτερα αναθεώρηση. Ο Κανονισμός Λειτουργίας εγκρίνεται από το Δ.Σ.. Η απόδοση της Επιτροπής αξιολογείται ετησίως σύμφωνα με τις προβλέψεις της Πολιτικής Αξιολόγησης του Δ.Σ. και των Επιτροπών του. Σύμφωνα με την αυτό-αξιολόγηση της Επιτροπής, προσδιορίστηκε ότι η τελευταία συνεχίζει να λειτουργεί αποτελεσματικά κατά την εκτέλεση των καθηκόντων της.

Για το 2017, η Επιτροπή Κινδύνων, μεταξύ άλλων:

- παρακολούθησε τους ποιοτικούς και ποσοτικούς παράγοντες των πιστωτικών κινδύνων, κινδύνων αγοράς, κινδύνων ρευστότητας καθώς και των λειτουργικών κινδύνων,
- ενημέρωσε το Δ.Σ. σχετικά με την επάρκεια της πολιτικής διαχείρισης κινδύνων και του πλαισίου διάθεσης ανάληψης κινδύνων,
- αναγνώρισε τους σημαντικούς κινδύνους, συμπεριλαμβανομένων των προαναφερθέντων τύπων κινδύνων,
- παρακολούθησε την πορεία έργων που απορρέουν από εποπτικές απαιτήσεις και τα οποία σχετίζονται με θέματα όπως η στοχευμένη αξιολόγηση εσωτερικών υποδειγμάτων (TRIM) και το ΔΠΧΑ 9, καθώς και τα μη Εξυπηρετούμενα Ανοίγματα (στόχοι του EEM),
- ενέκρινε, μεταξύ άλλων, τις ακόλουθες κανονιστικές και λοιπές αναφορές:
 - θέματα που σχετίζονται με το ΔΠΧΑ 9: τελικές πολιτικές και μεθοδολογίες που υποβλήθηκαν στον EEM,
 - υποβολή του TRIM στον EEM (Mortgage Lending Behavioural PD Model και Mortgage Lending PD model-risk pools) και του SSM Model Stocktake (IRB Models),
 - μακροοικονομικά σενάρια για τα Τεστ Αντοχής των Τραπεζών που χρησιμοποιήθηκαν στις Εσωτερικές Διαδικασίες Αξιολόγησης Επάρκειας Κεφαλαίων και Επάρκειας Ρευστότητας (ICAAP / ILAAP 2017)
 - Εσωτερικές Διαδικασίες Αξιολόγησης Επάρκειας Κεφαλαίων και Επάρκειας Ρευστότητας (ICAAP & ILAAP 2017): Έκθεση Κεφαλαιακής Επάρκειας και Επάρκειας Ρευστότητας
 - Πλαίσιο Διακυβέρνησης Δεδομένων και πλαίσιο για τις Εσωτερικές Διαδικασίες Αξιολόγησης Επάρκειας Κεφαλαίων (ICAAP) του Ομίλου
 - Σχέδιο Ανάκαμψης Ομίλου,
 - Πολιτική Κινδύνου Επιτοκίου στο Τραπεζικό Χαρτοφυλάκιο (Interest Rate Risk in the Banking Book Policy),
 - Προκαταρκτική επισκόπηση του αντίκτυπου των Τραπεζικών Τεστ Αντοχής,
 - Έκθεση Κινδύνων για το έτος 2016 του Γενικού Διευθυντή Risk Management Ομίλου,
 - Πολιτική για τις δημοσιοποιήσεις του Πυλώνα 3.

3.3 Επιτροπή Αποδοχών⁴

Το Δ.Σ. έχει αναθέσει στην Επιτροπή Αποδοχών την ευθύνη α) για την παροχή εξειδικευμένων και ανεξάρτητων συμβουλών επί θεμάτων που σχετίζονται με την Πολιτική Αποδοχών και την εφαρμογή της σε επίπεδο Τράπεζας και Ομίλου και για τα κίνητρα που προκύπτουν κατά τη διαχείριση κινδύνων, κεφαλαίων και ρευστότητας, β) να διασφαλίσει την κατάλληλη άσκηση των καθηκόντων της, την αποτελεσματική ευθυγράμμιση των αμοιβών του προσωπικού με τους κινδύνους που η Τράπεζα αναλαμβάνει και διαχειρίζεται και την απαιτούμενη ευθυγράμμιση μεταξύ της Τράπεζας και του Ομίλου και γ) να εγκρίνει ή να προτείνει για έγκριση όλα τα ανοίγματα των ανώτατων διοικητικών στελεχών της Τράπεζας. Τα μη-εκτελεστικά μέλη έχουν την ευθύνη για την έγκριση και την περιοδική ανασκόπηση της Πολιτικής Αποδοχών της Τράπεζας και την επίβλεψη της εφαρμογής της σε επίπεδο Τράπεζας και Ομίλου.

Η εφαρμογή της πολιτικής αποδοχών είναι εναρμονισμένη και με τις διατάξεις των Νόμων 3864/2010, 4261/2014 και της ΠΔ/ΤΕ 2650/2012.

Τα μέλη της Επιτροπής Αποδοχών διορίζονται από το Δ.Σ.. Η θητεία των μελών της Επιτροπής συμπίπτει με τη θητεία του Δ.Σ., με επιλογή ανανέωσης του διορισμού τους, αλλά σε κάθε περίπτωση η θητεία στην Επιτροπή δεν θα πρέπει να ξεπερνά συνολικά τα δώδεκα (12) έτη. Τα μέλη της Επιτροπής Αποδοχών ορίζονται κάθε δύο (2) χρόνια από το Δ.Σ.. Η σημερινή Επιτροπή Αποδοχών αποτελείται από τέσσερα (4) μέλη, ένα (1) μη εκτελεστικό, που είναι και εκπρόσωπος του ΤΧΣ, και τρία (3) ανεξάρτητα μη εκτελεστικά, συμπεριλαμβανομένου του Προέδρου της Επιτροπής.

Η Επιτροπή Αποδοχών συνέρχεται τουλάχιστον δύο (2) φορές τον χρόνο και τηρούνται πρακτικά των συνεδριάσεων. Η Επιτροπή Αποδοχών βρίσκεται σε απαρτία και συνεδριάζει εγκύρως όταν παρίσταται ή αντιπροσωπεύεται σε αυτήν το ήμισυ πλέον ενός (1) των μελών της (προς εξεύρεση του αριθμού της απαρτίας παραλείπεται τυχόν προκύπτον κλάσμα), με την προϋπόθεση ότι τα παριστάμενα μέλη είναι τουλάχιστον τρία (3), συμπεριλαμβανομένου του Προέδρου ή του Αντιπροέδρου. Κάθε μέλος της Επιτροπής έχει τη δυνατότητα να εκπροσωπήσει έγκυρα μόνο ένα από τα υπόλοιπα μέλη της Επιτροπής. Η εκπροσώπηση στην Επιτροπή δεν μπορεί να ανατεθεί σε άλλα άτομα εκτός των ίδιων των μελών της Επιτροπής. Οι αποφάσεις της Επιτροπής λαμβάνονται έγκυρα με απόλυτη πλειοψηφία των μελών που παρίστανται ή εκπροσωπούνται. Σε περίπτωση ισοψηφίας ο Πρόεδρος και σε περίπτωση απουσίας του ο Αντιπρόεδρος έχει

⁴ Πληροφορίες σχετικά με κύρια καθήκοντα και τις αρμοδιότητες της Επιτροπής περιλαμβάνονται στον Κώδικα της Τράπεζας. Επιπλέον, πληροφορίες σχετικά με την τρέχουσα σύνθεση της Επιτροπής και αναλυτικά βιογραφικά σημειώματα των μελών της παρέχονται στην ιστοσελίδα της Τράπεζας (www.eurobank.gr).

αποφασιστική ψήφο. Κατά τη διάρκεια του 2017, η Επιτροπή Αποδοχών πραγματοποίησε οχτώ (8) συνεδριάσεις (2016: 11) και η μέση συμμετοχή των μελών ήταν 88% (2016: 90%).

Η Επιτροπή Αποδοχών διορίζει τον Γραμματέα της ο οποίος αναφέρεται στο Group Company Secretariat και συνεργάζεται με τον Πρόεδρο της Επιτροπής και τον Γενικό Διευθυντή Ανθρώπινου Δυναμικού του Ομίλου. Ο Γραμματέας είναι υπεύθυνος για την τήρηση των πρακτικών και τις αποφάσεις των συνεδριάσεων της Επιτροπής Αποδοχών, συμπεριλαμβανομένων των παρεπόμενων ενεργειών που απαιτούνται και την παρακολούθησή τους.

Ο Κανονισμός Λειτουργίας της Επιτροπής Αποδοχών εξετάζεται τουλάχιστον μία φορά κάθε δύο (2) χρόνια (τελευταία αναθεώρηση έγινε τον Σεπτέμβριο του 2016) και εάν απαιτείται αναθεωρείται, εκτός εάν σημαντικές αλλαγές στον ρόλο, τα καθήκοντα, την οργάνωση ή/και στο νομικό πλαίσιο απαιτούν αναθεώρηση σε συντομότερο χρονικό διάστημα. Ο Κανονισμός Λειτουργίας εγκρίνεται από το Δ.Σ. Η απόδοση της Επιτροπής Αποδοχών αξιολογείται ετησίως σύμφωνα με τις προβλέψεις της Πολιτικής Αξιολόγησης του Δ.Σ. και των Επιτροπών του. Σύμφωνα με την αυτό-αξιολόγηση της Επιτροπής Αποδοχών, προσδιορίστηκε ότι η τελευταία συνεχίζει να λειτουργεί αποτελεσματικά κατά την εκτέλεση των καθηκόντων της.

Για το 2017, η Επιτροπή Αποδοχών, μεταξύ άλλων:

- εισηγήθηκε στα μη εκτελεστικά μέλη του Δ.Σ. προς έγκριση την αναθεωρημένη Πολιτική Αποδοχών της Τράπεζας και του Ομίλου,
- εισηγήθηκε στα μη εκτελεστικά μέλη του Δ.Σ. προς έγκριση το πλαίσιο αμοιβών για την Τράπεζα για το 2017 και ενέκρινε την Πολιτική πρόσθετων παροχών της Τράπεζας για το 2017,
- εισηγήθηκε στο Δ.Σ. προς έγκριση τις αμοιβές των μελών του Δ.Σ. και των Επιτροπών του για την Τράπεζα το 2017 και τις αμοιβές των μελών των Διοικητικών Συμβουλίων και των Επιτροπών τους για τις θυγατρικές του Ομίλου το 2017,
- εισηγήθηκε στα μη εκτελεστικά μέλη του Δ.Σ. προς έγκριση τους οικονομικούς και μη οικονομικούς στόχους για το 2017 του Διευθύνοντος Συμβούλου και των ανωτέρων στελεχών,
- εισηγήθηκε στο Δ.Σ. προς έγκριση την Πολιτική Παρουσιών στο Δ.Σ. και στις Επιτροπές του,
- ενέκρινε το πλαίσιο αμοιβών των θυγατρικών του Ομίλου στο εξωτερικό,
- ενέκρινε τις δημοσιοποιήσεις αμοιβών,
- εξέτασε τα ευρήματα του Εσωτερικού Ελέγχου αναφορικά με την εφαρμογή της Πολιτικής Αποδοχών,
- εξέτασε την εφαρμογή της πολιτικής αποδοχών σε επίπεδο Ομίλου.

3.4 Επιτροπή Υποψηφιοτήτων⁵

Το Δ.Σ. έχει αναθέσει στην Επιτροπή Υποψηφιοτήτων την ευθύνη για α) την καθοδήγηση της διαδικασίας του διορισμού των μελών του Δ.Σ. και των Επιτροπών του, β) τον εντοπισμό, την ανάδειξη και τη σύσταση υποψηφίων για διορισμό στο Δ.Σ. και γ) την εξέταση θεμάτων που σχετίζονται με την επάρκεια, την αποδοτικότητα και την αποτελεσματικότητα του Δ.Σ.⁶, καθώς και το διορισμό όλων των στελεχών της Τράπεζας σε επίπεδο Γενικού Διευθυντή και πάνω, καθώς και των Επικεφαλής των Γενικών Διευθύνσεων (ανώτερα στελέχη). Η Επιτροπή Υποψηφιοτήτων για την εκτέλεση των καθηκόντων της, λογοδοτεί στο Δ.Σ..

Τα μέλη της Επιτροπής Υποψηφιοτήτων διορίζονται από το Δ.Σ.. Η θητεία των μελών της Επιτροπής συμπίπτει με τη θητεία των μελών του Δ.Σ., με επιλογή ανανέωσης του διορισμού τους, αλλά σε κάθε περίπτωση η θητεία στην Επιτροπή δεν θα πρέπει να ξεπερνά συνολικά τα δώδεκα (12) έτη. Η σημερινή Επιτροπή Υποψηφιοτήτων αποτελείται από έξι (6) μέλη, τέσσερα (4) εκ των οποίων είναι ανεξάρτητα μη εκτελεστικά και δύο (2) μη εκτελεστικά, ένα (1) εκ των οποίων είναι ο εκπρόσωπος του ΤΧΣ.

Η Επιτροπή Υποψηφιοτήτων συνέρχεται τουλάχιστον δύο (2) φορές το χρόνο και τηρούνται πρακτικά των συνεδριάσεων. Η Επιτροπή Υποψηφιοτήτων βρίσκεται σε απαρτία και συνεδριάζει εγκύρως όταν παρίσταται ή αντιπροσωπεύεται σε αυτήν το ήμισυ πλέον ενός (1) των μελών της (προς εξεύρεση του αριθμού της απαρτίας παραλείπεται τυχόν προκύπτον κλάσμα), με την προϋπόθεση ότι τα παριστάμενα μέλη είναι τουλάχιστον τρία (3), συμπεριλαμβανομένου του Προέδρου ή του Αντιπροέδρου. Κάθε μέλος της Επιτροπής έχει τη δυνατότητα να εκπροσωπήσει έγκυρα μόνο ένα από τα υπόλοιπα μέλη της Επιτροπής. Η εκπροσώπηση στην Επιτροπή δεν μπορεί να ανατεθεί σε άλλα άτομα εκτός των ιδίων των μελών της Επιτροπής. Οι αποφάσεις της Επιτροπής λαμβάνονται έγκυρα με απόλυτη πλειοψηφία των μελών που παρίστανται ή εκπροσωπούνται. Σε περίπτωση ισοψηφίας ο Πρόεδρος και σε περίπτωση απουσίας του ο Αντιπρόεδρος έχει αποφασιστική ψήφο. Κατά τη διάρκεια του 2017, η Επιτροπή Υποψηφιοτήτων πραγματοποίησε δέκα (10) συνεδριάσεις (2016: 11) και η μέση συμμετοχή των μελών ήταν 95% (2016: 88%).

Η Επιτροπή Υποψηφιοτήτων διορίζει τον Γραμματέα της ο οποίος αναφέρεται στο Group Company Secretariat και συνεργάζεται με τον Πρόεδρο της Επιτροπής και τον Γενικό Διευθυντή Ανθρώπινου Δυναμικού του Ομίλου. Ο Γραμματέας

⁵ Πληροφορίες σχετικά με κύρια καθήκοντα και τις αρμοδιότητες της Επιτροπής περιλαμβάνονται στον Κώδικα της Τράπεζας. Επιπλέον, πληροφορίες σχετικά με την τρέχουσα σύνθεση της Επιτροπής και αναλυτικά βιογραφικά σημειώματα των μελών της παρέχονται στην ιστοσελίδα της Τράπεζας (www.eurobank.gr).

⁶ Αναφορικά με την αρμοδιότητα της Επιτροπής Υποψηφιοτήτων για την ετήσια αξιολόγηση της δομής, του μεγέθους, της σύνθεσης και την απόδοση του Δ.Σ., παρακαλώ αναφερθείτε στην ενότητα "2.12 Αξιολόγηση της δομής, του μεγέθους, της σύνθεσης και της απόδοσης του Δ.Σ."

είναι υπεύθυνος για την τήρηση των πρακτικών και τις αποφάσεις όλων των συνεδριάσεων της Επιτροπής Υποψηφιοτήτων, συμπεριλαμβανομένων των παρεπόμενων ενεργειών που απαιτούνται και την παρακολούθησή τους.

Ο Κανονισμός Λειτουργίας της Επιτροπής Υποψηφιοτήτων εξετάζεται τουλάχιστον μία φορά κάθε δύο (2) χρόνια (τελευταία αναθεώρηση έγινε τον Μάρτιο του 2017) και εάν απαιτείται αναθεωρείται, εκτός εάν σημαντικές αλλαγές στον ρόλο, τα καθήκοντα, την οργάνωση ή/και στο νομικό πλαίσιο απαιτούν αναθεώρηση σε συντομότερο χρονικό διάστημα. Ο Κανονισμός Λειτουργίας εγκρίνεται από το Δ.Σ., ενώ η απόδοσή της Επιτροπής Υποψηφιοτήτων αξιολογείται ετησίως σύμφωνα με τις προβλέψεις της Πολιτικής Αξιολόγησης του Δ.Σ. και των Επιτροπών του. Σύμφωνα με την αυτό-αξιολόγηση της Επιτροπής, προσδιορίστηκε ότι η τελευταία συνεχίζει να λειτουργεί αποτελεσματικά κατά την εκτέλεση των καθηκόντων της.

Για το 2017, η Επιτροπή Υποψηφιοτήτων, μεταξύ άλλων:

- εισηγήθηκε στο Δ.Σ. για έγκριση τον διορισμό νέων μελών του,
- εισηγήθηκε στο Δ.Σ. για έγκριση την Πολιτική Επιλογής και Διορισμού Ανώτερων Στελεχών,
- επισκόπησε και πρότεινε για έγκριση στο Δ.Σ. την αναθεωρημένη Πολιτική Υποψηφίων Μελών Δ.Σ. και την αναθεωρημένη Πολιτική Αξιολόγησης του Δ.Σ. και των Επιτροπών του,
- επισκόπησε και ενημέρωσε το Δ.Σ. για το Σχέδιο Διαδοχής των ανώτερων στελεχών,
- επισκόπησε και πρότεινε για έγκριση στο Δ.Σ. την Πολιτική Διαφοροποίησης των μελών του Δ.Σ.,
- επισκόπησε την ανεξαρτησία των μη εκτελεστικών μελών του Δ.Σ.,
- επισκόπησε την παρουσία των μελών στις συνεδριάσεις του Δ.Σ. και των Επιτροπών του.

Πολιτική Διαφοροποίησης των μελών του Δ.Σ.

Η Πολιτική Διαφοροποίησης των μελών του Δ.Σ. («Πολιτική») καθορίζει την προσέγγιση της Τράπεζας στην πολυμορφία των μελών του Δ.Σ. και είναι σύμφωνη με τις διεθνείς πρακτικές και με το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο⁷.

Όπως αναφέρεται στην Πολιτική, η πολυμορφία στα μέλη του Δ.Σ. είναι ένας παράγοντας, ο οποίος σύμφωνα με την Πολιτική Υποψηφίων μελών Δ.Σ., θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη από την Επιτροπή όταν εξετάζει τη σύνθεση και τη δομή του Δ.Σ.. Ένα Δ.Σ. με πολυμορφία περιλαμβάνει και αξιοποιεί την ποικιλία στις δεξιότητες, στο εκπαιδευτικό και επαγγελματικό υπόβαθρο, στη γεωγραφική προέλευση (εθνικότητα), στο φύλο, στην ηλικία και στα λοιπά ποιοτικά χαρακτηριστικά των μελών του.

Η Επιτροπή Υποψηφιοτήτων θα συζητάει και θα συμφωνεί όλους τους μετρήσιμους στόχους για την επίτευξη της διαφοροποίησης στο Δ.Σ. κατά τη διάρκεια του ελέγχου του πλαισίου των χαρακτηριστικών του Δ.Σ. σύμφωνα με την Πολιτική Υποψηφίων Μελών Δ.Σ. και για να προτείνει τον (επανα)διορισμό/σχεδιασμό της διαδοχής των μελών του Δ.Σ. σύμφωνα με την Πολιτική Αξιολόγησης του Δ.Σ. και των Επιτροπών του, λαμβάνοντας υπόψη την ισορροπία σε όλα τα θέματα πολυμορφίας που αναφέρονται στην Πολιτική. Σε οποιαδήποτε χρονική στιγμή, το Δ.Σ. έχει τη δυνατότητα να επιδιώξει να βελτιώσει έναν ή περισσότερους παράγοντες της πολυμορφίας του και να παρακολουθεί τη σχετική εξέλιξη αναλόγως.

Σύμφωνα με την αναθεωρημένη Πολιτική, προτεραιότητα της Επιτροπής Υποψηφιοτήτων είναι να διασφαλίζει ότι το Δ.Σ. συνεχίζει να διαθέτει ισχυρή ηγεσία και τον απαραίτητο συνδυασμό δεξιοτήτων, προκειμένου να φέρει εις πέρας την επιχειρηματική στρατηγική. Στο πλαίσιο αυτό και αναφορικά με το ανεπαρκώς εκπροσωπούμενο φύλο στο Δ.Σ., σκοπός της Επιτροπής Υποψηφιοτήτων είναι το ποσοστό της εκπροσώπησης του γυναικείου φύλου να ανέλθει τουλάχιστον σε 20% του Δ.Σ. στα επόμενα 3 χρόνια, λαμβάνοντας ταυτόχρονα υπόψη τις επικρατούσες τάσεις στον κλάδο και τις βέλτιστες πρακτικές. Τον Μάρτιο του 2018, η αντιπροσώπευση του γυναικείου φύλου στο Δ.Σ. της Τράπεζας ήταν στο 23%, καλύπτοντας έτσι την απαίτηση της Πολιτικής.

Αξιολόγηση των γνώσεων, των δεξιοτήτων, και της εμπειρίας του Δ.Σ. συνολικά καθώς και η αξιολόγηση των γνώσεων, των δεξιοτήτων, της εμπειρίας και της συνεισφοράς μεμονωμένων μελών Δ.Σ.

Σύμφωνα με το σχετικό νομικό πλαίσιο και την Πολιτική Αξιολόγησης του Δ.Σ. και των Επιτροπών του, ο Πρόεδρος του Δ.Σ., αξιολόγησε τη συνεισφορά των μη εκτελεστικών μελών του Δ.Σ. για το 2017 και παρουσίασε τα αποτελέσματα στην Επιτροπή Υποψηφιοτήτων.

Λαμβάνοντας υπόψη τις σχετικές προβλέψεις, η αξιολόγηση επικεντρώθηκε στις ακόλουθες περιοχές:

- συνεισφορά στο γενικό πλαίσιο δεξιοτήτων του Δ.Σ.
- συμμετοχή στο Δ.Σ. και ποιοτική συνεισφορά στις διαβουλεύσεις του Δ.Σ.
- συνέπεια και συμμετοχή στις συνεδριάσεις
- ομαδικό πνεύμα και καλή διαγωγή
- ανεξάρτητη σκέψη και επικοινωνιακή προσφορά

⁷ Η πολιτική διαφοροποίηση του Δ.Σ. είναι αναρτημένη στην ιστοσελίδα της Τράπεζας: (https://www.eurobank.gr/Uploads/pdf/Diversity_Policy.pdf)

Η συνολική αξιολόγηση ήταν αρκετά θετική σε όλες τις περιοχές που επικεντρώθηκε και επιβεβαίωσε ότι τα μη εκτελεστικά μέλη του Δ.Σ. που αξιολογήθηκαν, πληρούν επαρκώς τις προσδοκίες για την αποτελεσματική διεκπεραίωση του ρόλου τους ως μέλη του Δ.Σ. της Τράπεζας.

Επιπλέον, το Target Board Profile Matrix της Τράπεζας για το 2017 κατέδειξε ότι το επιθυμητό επίπεδο γνώσεων, δεξιοτήτων και εμπειρίας πληρείται συνολικά για όλα τα μέλη του Δ.Σ.. Το Target Board Profile Matrix είναι το εργαλείο για τον προσδιορισμό των ειδικών χαρακτηριστικών που χρειάζεται το Δ.Σ. βάσει των στρατηγικών στόχων και των προτεραιοτήτων του για τη διαχείριση των κινδύνων, καθώς και για την παρακολούθηση του σημερινού προφίλ του Δ.Σ. έναντι των επιθυμητών γνώσεων, δεξιοτήτων και εμπειρίας μέσω της αξιολόγησης των υφιστάμενων γνώσεων, δεξιοτήτων και εμπειρίας όλων των μελών του Δ.Σ. (Εκτελεστικών και Μη Εκτελεστικών μελών).

Πολιτική Υποψηφίων Μελών Δ.Σ.

Η Πολιτική Υποψηφίων Μελών Δ.Σ. καθορίζει τις κατευθυντήριες γραμμές και την επίσημη διαδικασία για την αναγνώριση, επιλογή και ορισμό υποψηφίων για το Δ.Σ. της Τράπεζας. Η Πολιτική διασφαλίζει ότι οι σχετικοί διορισμοί γίνονται: α) σύμφωνα με τις απαιτήσεις του νομικού και του κανονιστικού πλαισίου, β) λαμβάνοντας υπόψη τις προσδοκίες των κύριων μετόχων της Τράπεζας, γ) σύμφωνα με τις συμβατικές υποχρεώσεις της Τράπεζας έναντι του ΤΧΣ και δ) επί τη βάση προσωπικών αξιών και ικανοτήτων, ακολουθώντας τις βέλτιστες πρακτικές.

Το Δ.Σ. με τη βοήθεια της Επιτροπής Υποψηφιοτήτων θα πρέπει να ορίζει υποψηφίους που πληρούν τα ακόλουθα κριτήρια:

- Φήμη μαζί με ειλικρίνεια, ακεραιότητα και εμπιστοσύνη
 - α. Φήμη: Επαρκώς καλή φήμη, υψηλό κοινωνικό κύρος και συμμόρφωση με τα κριτήρια που θέτει η Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών (EAT)
 - β. Ειλικρίνεια, ακεραιότητα και εμπιστοσύνη: Επίδειξη των υψηλότερων προτύπων ηθικής, τιμιότητας, ακεραιότητας, αμεροληψίας και πειθαρχίας που αποδεικνύονται μέσω της προσωπικής και επαγγελματικής πορείας ή άλλων δημόσιων δεσμεύσεων
- Γνώσεις, δεξιότητες, εμπειρία και λοιπά κριτήρια καταλληλότητας
 - α. Κατανόηση της Τράπεζας: Επαρκείς γνώσεις, δεξιότητες και εμπειρία για την κατανόηση των δραστηριοτήτων της Τράπεζας, της κουλτούρας, του ρυθμιστικού και εποπτικού πλαισίου, των προϊόντων, των γεωγραφικών αγορών και λειτουργιών και των τρίτων σχετιζόμενων μερών με την Τράπεζα και τις θυγατρικές της
 - β. Προηγούμενη εμπειρία / Προϋπηρεσία: Αρκετά χρόνια εμπειρίας σε γενικώς αναγνωρισμένη θέση ευθύνης στο πεδίο εξειδίκευσής τους
 - γ. Ανεξαρτησία στον τρόπο σκέψης και ικανότητα για πρόκληση προβληματισμών: Ικανότητα να διαμορφώνουν και να εκφράζουν ανεξάρτητη άποψη σε όλα τα θέματα με τα οποία ασχολείται το Δ.Σ. και να προκαλούν τη Διοίκηση και τους άλλους υποψηφίους να εκφράζουν απόψεις και προτάσεις
 - δ. Συναδελφικότητα, ομαδικότητα και ηγετικές ικανότητες: Ικανότητα να συνεισφέρουν εποικοδομητικά και παραγωγικά στις συζητήσεις και τις αποφάσεις του Δ.Σ. μαζί με την ικανότητα να κατευθύνουν τέτοιες συζητήσεις ως Πρόεδροι ή Αντιπρόεδροι
 - ε. Επιπρόσθετα κριτήρια για τον διορισμό εκτελεστικών μελών του Δ.Σ.: Μέσω άλλων θέσεων που κατείχαν ή κατέχουν ως στελέχη, αποδεδειγμένη γνώση, δεξιότητα, εμπειρία και χαρακτήρα προκειμένου να οδηγούν την Τράπεζα και τις θυγατρικές της στην επίτευξη των στρατηγικών τους στόχων, μαζί με προθυμία πλήρους απασχόλησης στην Τράπεζα.
- Σύγκρουση Συμφερόντων και ανεξαρτησία σκέψης
Η Επιτροπή Υποψηφιοτήτων ελέγχει τα προσωπικά, επαγγελματικά, οικονομικά, πολιτικά και λοιπά συμφέροντα των υποψηφίων καθώς και τις σχέσεις τους, διαβεβαιώνοντας ότι δεν έχουν πραγματικές, πιθανές ή αντιληπτές συγκρούσεις συμφερόντων των οποίων δεν θα ήταν δυνατή η αποφυγή, ο επαρκής περιορισμός ή η σωστή διαχείριση σύμφωνα με τις γραπτές πολιτικές της Τράπεζας και οι οποίες θα τους εμπόδιζαν να εκπροσωπούν τα συμφέροντά όλων των μετόχων της Τράπεζας, να εκπληρώνουν τα καθήκοντά τους ως μέλη του Δ.Σ. και να προβαίνουν σε αντικειμενικές και ανεξάρτητες αποφάσεις (να ενεργούν με ανεξαρτησία σκέψης).

Συγκεκριμένα, η Επιτροπή Υποψηφιοτήτων θα πρέπει να φροντίζει οι υποψήφιοι να μη σχετίζονται με δανειολήπτες της Τράπεζας με ανοίγματα πάνω από ένα εκατ. ευρώ ή με ληξιπρόθεσμα ανοίγματα. Η Επιτροπή Υποψηφιοτήτων πρέπει επίσης να εξετάζει τα σχετικά άμεσα και έμμεσα οικονομικά και μη οικονομικά συμφέροντα, συμπεριλαμβανομένων αυτών που προκύπτουν από σχέσεις και συμμετοχές σε άλλες εταιρείες.

- Δέσμευση για αφιέρωση επαρκούς χρόνου
Η Επιτροπή Υποψηφιοτήτων διασφαλίζει ότι όλοι οι υποψήφιοι έχουν τη δυνατότητα να αφιερώνουν τον απαιτούμενο χρόνο για την εκτέλεση των καθηκόντων τους ως μέλη του Δ.Σ., συμπεριλαμβανομένων των τακτικών παρουσιών και συμμετοχών στις συνεδριάσεις του Δ.Σ. και των Επιτροπών του.
- Συλλογική Καταλληλότητα: Καταλληλότητα σύμφωνα με το Target Board Profile Matrix του Δ.Σ., το οποίο επικαιροποιείται σύμφωνα με τους στόχους της Τράπεζας

Η Πολιτική Υποψηφίων μελών εγκρίνεται από το Δ.Σ. και εξετάζεται τουλάχιστον κάθε δύο (2) χρόνια από την Επιτροπή Υποψηφιοτήτων και αναθεωρείται εάν κριθεί αναγκαίο, εκτός και εάν σημαντικές αλλαγές στο κανονιστικό πλαίσιο ή άλλες επιβάλλουν νωρίτερα αναθεώρηση.

3.5 Επιτροπή Στρατηγικού Σχεδιασμού⁸

Η Επιτροπή Στρατηγικού Σχεδιασμού (ΕΣΣ) έχει ιδρυθεί από το Δ.Σ. και ο ρόλος της είναι:

- α. να συνδράμει τα εκτελεστικά μέλη του Δ.Σ. στο σχεδιασμό, στην ανάπτυξη και την υλοποίηση της στρατηγικής του Ομίλου και
- β. να προτείνει στο Διοικητικό Συμβούλιο συγκεκριμένες πρωτοβουλίες σε σχέση με τη στρατηγική του Ομίλου.

Τα κύρια καθήκοντα και αρμοδιότητες της Επιτροπής Στρατηγικού Σχεδιασμού (ΕΣΣ) είναι:

- να εξασφαλίζει ότι ο Όμιλος αναπτύσσει μια άρτια σχεδιασμένη μεσοπρόθεσμη στρατηγική, σύμφωνα με τις κατευθύνσεις του Δ.Σ. και του εγκεκριμένου επιχειρηματικού σχεδίου και σχεδίου αναδιάρθρωσης,
- να εξετάζει, στο πλαίσιο στο οποίο η Διοικητική Επιτροπή συντάσσει τον ετήσιο προϋπολογισμό, το μεσοπρόθεσμο επιχειρηματικό σχέδιο και το σχέδιο αναδιάρθρωσης, τους βασικούς στόχους που εμπεριέχονται εκεί, καθώς και τις κύριες επιχειρηματικές πρωτοβουλίες, πριν από την υποβολή τους στο Δ.Σ. για έγκριση.
- να εξετάζει, αναλύει και μελετά θέματα σχετικά με τις στρατηγικές επιλογές του Ομίλου (π.χ. στρατηγικές συνεργασίες, αυξήσεις κεφαλαίων, εκδόσεις μετατρέψιμων ομολογιακών και γενικότερα εκδόσεις χρέους, εξαγορές ή πωλήσεις, σχηματισμό κοινοπραξιών, δημιουργία ή λύση εταιρειών ειδικού σκοπού, διανομή μερίσματος και όλες τις λοιπές σημαντικές επενδύσεις ή από-επενδύσεις του Ομίλου) διασφαλίζοντας ότι είναι σύμφωνα με την στρατηγική του Ομίλου. Η Επιτροπή υποβάλλει σχετικές εισηγήσεις προς το Δ.Σ. εφόσον:
 - α. το υπό συζήτηση θέμα υπερβαίνει τα €40εκατ, ενώ για θέματα που δεν υπερβαίνουν τα €40 εκατ. η έγκριση θα δίνεται από την Διοικητική Επιτροπή,
 - β. η έγκριση από το Δ.Σ. είναι αναγκαία βάσει νόμου ή άλλων συμβατικών δεσμεύσεων,
 - γ. κρίνεται αναγκαίο από την ίδια την Επιτροπή, λαμβάνοντας υπόψη την πολυπλοκότητα και τη φύση των στρατηγικών επιλογών υπό συζήτηση.
- να παρακολουθεί και να προβαίνει σε όλες τις απαραίτητες ενέργειες προκειμένου τα απαιτούμενα εποπτικά και εσωτερικά κεφάλαια να καλύπτουν όλες τις μορφές κινδύνων (συμπεριλαμβανομένων των στρατηγικών κινδύνων ή κινδύνων φήμης, καθώς και άλλων μη-ποσοτικών μετρήσιμων κινδύνων) και να εξασφαλίσει ότι οι κεφαλαιακές απαιτήσεις πληρούνται ανά πάσα στιγμή,
- να εξετάζει και να αξιολογεί όλες τις στρατηγικές πρωτοβουλίες του Ομίλου που στοχεύουν στον ανασχεδιασμό του επιχειρηματικού και λειτουργικού μοντέλου,
- να παρακολουθεί σε τακτική βάση τους στρατηγικούς και βασικούς δείκτες απόδοσης του Ομίλου, ανά κλάδο,
- να εξετάζει και, εφόσον απαιτείται, να υποβάλει προτάσεις προς το Δ.Σ. για όλα τα λοιπά θέματα στρατηγικής σημασίας για τον Όμιλο.

Τα μέλη της Επιτροπής διορίζονται από το Δ.Σ., με εισήγηση του Προέδρου του, κατόπιν πρότασης της Επιτροπής Υποψηφιοτήτων. Τα μέλη της Επιτροπής διορίζονται με τριετή θητεία η οποία δύναται να ανανεωθεί έως τρεις (3) φορές.

Η Επιτροπή διοικείται από τον Πρόεδρο του Δ.Σ. και σε περίπτωση απουσίας ή κωλύματος του Προέδρου από το Διευθύνοντα Σύμβουλο. Αποτελείται από τουλάχιστον πέντε (5) μέλη, τα οποία μπορεί να είναι, εκτός από τον Πρόεδρο και τον Διευθύνοντα Σύμβουλο, είτε εκτελεστικά μέλη του Δ.Σ. είτε Ανώτερα Διοικητικά Στελέχη. Κάθε μέλος της Επιτροπής έχει τη δυνατότητα να εκπροσωπήσει έγκυρα μόνο ένα από τα υπόλοιπα μέλη της Επιτροπής. Η εκπροσώπηση στην Επιτροπή δεν μπορεί να ανατεθεί σε άλλα άτομα εκτός των ίδιων των μελών της Επιτροπής. Η Επιτροπή μπορεί να αναθέσει συγκεκριμένες αρμοδιότητες και εξουσίες εντός του πλαισίου των αρμοδιοτήτων της και των ευθυνών της σε ένα ή περισσότερα μέλη της.

Η Επιτροπή συνεδριάζει κάθε δύο (2) εβδομάδες ή όποτε είναι απαραίτητο, τηρεί πρακτικά και αναφέρεται στο Δ.Σ. σε τριμηνιαία βάση και όποτε κρίνεται αναγκαίο. Κατά τη διάρκεια του 2017 η Επιτροπή πραγματοποίησε σαράντα μία (41) συνεδριάσεις (2016:42) και η μέση συμμετοχή των μελών ήταν 91% (2016:88%). Η Επιτροπή βρίσκεται σε απαρτία και συνεδριάζει έγκυρα εάν τα μισά πλέον ενός εκ των μελών της (συμπεριλαμβανομένου του Προέδρου ή του Διευθύνοντος Συμβούλου) παρίστανται. Οι αποφάσεις λαμβάνονται έγκυρα με απλή πλειοψηφία των παριστάμενων μελών. Σε περίπτωση ισοψηφίας ο Πρόεδρος ή κατά την απουσία του ο Διευθύνων Σύμβουλος έχει αποφασιστική ψήφο. Το Δ.Σ. ενημερώνεται κάθε φορά που μία απόφαση της Επιτροπής δε λαμβάνεται παμψηφεί. Η γνώμη της μειοψηφίας καταγράφεται στα πρακτικά της συνεδρίασης.

Η Επιτροπή Στρατηγικού Σχεδιασμού διορίζει τον Γραμματέα της ο οποίος αναφέρεται στο Group Company Secretariat και συνεργάζεται με τον Πρόεδρο της Επιτροπής. Ο Γραμματέας είναι υπεύθυνος για την τήρηση των πρακτικών και τις

⁸ Πληροφορίες σχετικά με κύρια καθήκοντα και τις αρμοδιότητες της Επιτροπής περιλαμβάνονται στον Κώδικα της Τράπεζας. Επιπλέον, πληροφορίες σχετικά με την τρέχουσα σύνθεση της Επιτροπής και αναλυτικά βιογραφικά σημειώματα των μελών της παρέχονται στην ιστοσελίδα της Τράπεζας (www.eurobank.gr).

αποφάσεις όλων των συνεδριάσεων της Επιτροπής, συμπεριλαμβανομένων των παρεπόμενων ενεργειών που απαιτούνται και την παρακολούθησή τους.

Η Επιτροπή έχει τη δυνατότητα να προσκαλεί στις συνεδριάσεις της μέλη του Δ.Σ. ή στελέχη της Τράπεζας ή των θυγατρικών του Ομίλου, ή οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο κρίνεται σκόπιμο να συνδράμει στην εκτέλεση των αρμοδιοτήτων της.

Η Επιτροπή επανεξετάζει και αξιολογεί την επάρκεια του Κανονισμού Λειτουργίας της και οι προτεινόμενες τροποποιήσεις εγκρίνονται από το Δ.Σ.. Ο Κανονισμός Λειτουργίας επανεξετάζεται τουλάχιστον μία (1) φορά ανά τριετία και αναθεωρείται εάν κριθεί αναγκαίο, εκτός εάν σημαντικές αλλαγές στο ρόλο, τις αρμοδιότητες, την οργάνωση ή / και το κανονιστικό πλαίσιο απαιτούν την αναθεώρηση του πριν το πέρας της τριετίας (η τελευταία αναθεώρηση έγινε τον Δεκέμβριο του 2015). Η απόδοση της Επιτροπής αξιολογείται τουλάχιστον ετησίως και τα αποτελέσματα υποβάλλονται στην Επιτροπή Υποψηφιοτήτων, έτσι ώστε η τελευταία να προβεί σε σχετικές προτάσεις στο Δ.Σ..

4. Επιτροπές συνιστώμενες από τον Διευθύνοντα Σύμβουλο

Ο Διευθύνων Σύμβουλος της Τράπεζας συστήνει Επιτροπές προς υποβοήθηση του έργου του. Οι σημαντικότερες Επιτροπές συνιστώμενες από τον Διευθύνοντα Σύμβουλο είναι η Διοικητική Επιτροπή (Executive Board), η Εκτελεστική Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων (ΕΕΔΚ), η Επιτροπή Διαχείρισης Ενεργητικού – Παθητικού του Ομίλου, οι Κεντρικές Επιτροπές Πιστοδοτήσεων (I & II) και η Επιτροπή Διαχείρισης Προβληματικών Δανείων (Troubled Assets Committee).

Διοικητική Επιτροπή (Executive Board)⁹

Η Διοικητική Επιτροπή είναι υπεύθυνη για την υλοποίηση της στρατηγικής του Ομίλου όπως έχει διαμορφωθεί από την Επιτροπή Στρατηγικού Σχεδιασμού και σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές του Δ.Σ. της Τράπεζας. Η λειτουργία της Διοικητικής Επιτροπής υπόκειται στις διατάξεις του RFA. Η Διοικητική Επιτροπή συστήνεται από τον Διευθύνοντα Σύμβουλο, ο οποίος διορίζει τα μέλη της. Η Διοικητική Επιτροπή συνεδριάζει σε εβδομαδιαία βάση ή όποτε κρίνεται απαραίτητο και τηρούνται πρακτικά. Επίσης, κατά περίπτωση και ανάλογα με το θέμα που συζητείται, μπορεί να προσκαλούνται και άλλα στελέχη του Ομίλου.

Η Διοικητική Επιτροπή βρίσκεται σε απαρτία και συνεδριάζει έγκυρα, εάν τα μισά πλέον ενός εκ των μελών της είναι παρόντα ή αντιπροσωπευόμενα. Για τον καθορισμό του αριθμού των μελών της για την απαρτία, τυχόν κλάσματα δεν πρέπει να συνυπολογίζονται. Οι αποφάσεις λαμβάνονται έγκυρα με απλή πλειοψηφία των παριστάμενων μελών. Ο γραμματέας της Διοικητικής Επιτροπής συντάσσει τα πρακτικά και τα κυκλοφορεί σε όλα τα μέλη της. Ο κανονισμός Λειτουργίας της Διοικητικής Επιτροπής εγκρίνεται από τον Διευθύνοντα Σύμβουλο και αναθεωρείται όταν κρίνεται απαραίτητο.

Τα κύρια καθήκοντα και αρμοδιότητες της Διοικητικής Επιτροπής είναι να:

- διαχειρίζεται την υλοποίηση της στρατηγικής του Ομίλου όπως έχει διαμορφωθεί από την ΕΣΣ και εγκριθεί από το Δ.Σ. της Τράπεζας,
- συντάσσει τον ετήσιο προϋπολογισμό, το επιχειρηματικό σχέδιο και το σχέδιο αναδιάρθρωσης της Τράπεζας. Η ΕΣΣ ανασκοπεί τα κύρια σημεία και τους στόχους που εμπεριέχονται σε αυτά, καθώς και τις σημαντικές επιχειρηματικές πρωτοβουλίες που υποβάλλονται για έγκριση στο Δ.Σ.,
- εγκρίνει θέματα σχετικά με τις στρατηγικές επιλογές του Ομίλου (π.χ. στρατηγικές συνεργασίες, αυξήσεις μετοχικού κεφαλαίου, εκδόσεις μετατρέψιμων ομολογιακών και/ή προγράμματα έκδοσης χρέους, συγχωνεύσεις, εξαγορές ή πωλήσεις, το σχηματισμό κοινοπραξιών, σύσταση ή λύση εταιρειών ειδικού σκοπού, διανομή μερίσματος, τις λοιπές σημαντικές επενδύσεις ή από-επενδύσεις του Ομίλου κ.λπ.) διασφαλίζοντας ότι είναι σύμφωνα με την στρατηγική του Ομίλου, εάν το θέμα υπό συζήτηση είναι χαμηλότερο από € 40 εκατ. ή ίσο. Στην περίπτωση όμως όπου:
 - α. το υπό συζήτηση θέμα υπερβαίνει τα € 40 εκατ.
 - β. η απόφαση του Δ.Σ. είναι υποχρεωτική από το νόμο ή από συμβατικές δεσμεύσεις της Τράπεζας.
 - γ. κρίνεται αναγκαία από την ΕΣΣ, λαμβάνοντας υπόψη την πολυπλοκότητα και τη φύση των στρατηγικών επιλογών υπό συζήτηση.

τα θέματα αυτά θα πρέπει να εγκριθούν από το Δ.Σ. μετά από σχετική πρόταση της ΕΣΣ (σύμφωνα με τον Κανονισμό Λειτουργίας της).

- παρακολουθεί την απόδοση της κάθε επιχειρηματικής μονάδας και θυγατρικής σε σχέση με τον προϋπολογισμό και εξασφαλίζει ότι λαμβάνονται τα απαραίτητα διορθωτικά μέτρα, όπου απαιτείται,
- λαμβάνει αποφάσεις για όλες τις σημαντικές πρωτοβουλίες του Ομίλου, που στοχεύουν στην αναμόρφωση του επιχειρηματικού και λειτουργικού μοντέλου, στην ενίσχυση της λειτουργικής αποδοτικότητας και του εξορθολογισμού του κόστους και στη βελτίωση της οργανωτικής και επιχειρηματικής δομής,
- εξασφαλίζει τη διατήρηση επαρκούς συστήματος εσωτερικού ελέγχου,
- εξετάζει και εγκρίνει πολιτικές της Τράπεζας και τον Κανονισμό Εσωτερικής Διακυβέρνησης και Ελέγχου και προτείνει στο Δ.Σ. και στις Επιτροπές του Δ.Σ. την έγκρισή τους όπως απαιτείται,

⁹ Σχετική πληροφόρηση αναφορικά με την τρέχουσα σύνθεση της Επιτροπής και σύντομα βιογραφικά σημειώματα των μελών της παρατίθενται στην ιστοσελίδα της Τράπεζας (www.eurobank.gr).

- εξετάζει την απόδοση της κάθε Επιτροπής ή / και προσώπων στους οποίους έχει εκχωρηθεί μέρος των αρμοδιοτήτων της, όπως έχουν εγκριθεί,
- εγκρίνει τα εξυπηρετούμενα ανοίγματα που υπερβαίνουν το 10% των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων της Τράπεζας και τα μη εξυπηρετούμενα ανοίγματα που υπερβαίνουν το 5% των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων της Τράπεζας,
- εγκρίνει διαγραφές (σε ενιαία βάση) μεταξύ € 10 έως € 50 εκατ.
- προσλαμβάνει εξωτερικές εταιρείες συμβούλων επιχειρήσεων, κατά την απόλυτη κρίση της, και εγκρίνει τις αμοιβές και τους όρους απασχόλησης τους, σύμφωνα με τις πολιτικές και τις διαδικασίες της Τράπεζας,
- προσλαμβάνει συμβούλους επενδυτικών τραπεζών, κατά την απόλυτη κρίση της και εγκρίνει τις αμοιβές και τους όρους απασχόλησης τους, σύμφωνα με τις πολιτικές και τις διαδικασίες της Τράπεζας, ανάλογα με την περίπτωση.

Εκτελεστική Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων¹⁰

Η Εκτελεστική Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων (ΕΕΔΚ) επιβλέπει το πλαίσιο διαχείρισης κινδύνων της Τράπεζας. Η ΕΕΔΚ διασφαλίζει ότι οι σημαντικοί κίνδυνοι αναγνωρίζονται και τίθενται άμεσα υπόψη της Ε.Κ., καθώς και ότι οι ισχύουσες πολιτικές και διαδικασίες είναι επαρκείς για την ορθή διαχείριση των κινδύνων και τη συμμόρφωση της Τράπεζας με τις εποπτικές απαιτήσεις. Τα μέλη της ΕΕΔΚ θα πρέπει να είναι σε θέση να αναγνωρίζουν, να αξιολογούν και να διαχειρίζονται όλους τους τύπους κινδύνων στους οποίους εκτίθεται ο Όμιλος.

Στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της, η ΕΕΔΚ:

- παρακολουθεί το προφίλ κινδύνων της Τράπεζας και των θυγατρικών της έναντι της καθορισμένης διάθεσης ανάληψης κινδύνων και εξετάζει προτεινόμενες τροποποιήσεις του πλαισίου διάθεσης ανάληψης κινδύνων,
- εξετάζει και εγκρίνει τη μεθοδολογία, τις παραμέτρους και τα αποτελέσματα του προγράμματος Stress Testing της Τράπεζας,
- καθορίζει τα κατάλληλα μέτρα διαχείρισης, τα οποία παρουσιάζονται και συζητούνται στη Διοικητική Επιτροπή και στη συνέχεια υποβάλλονται στην Ε.Κ. για έγκριση και διατηρεί ανά πάσα στιγμή προληπτική προσέγγιση στη διαχείριση κινδύνων, επιβλέπει, αξιολογεί και διευθετεί τα θέματα που έχει αναλάβει, παρακολουθεί το πλαίσιο διαχείρισης κινδύνων του Ομίλου, συμπεριλαμβανομένης της εφαρμογής των πολιτικών κινδύνου, και ενημερώνει την Ε.Κ. σχετικά με το προφίλ κινδύνου του Ομίλου,
- βοηθά την Ε.Κ. στον καθορισμό των αρχών και μεθοδολογιών διαχείρισης κινδύνων διασφαλίζοντας ότι το Πλαίσιο Διαχείρισης Κινδύνων του Ομίλου περιλαμβάνει διαδικασίες για την αναγνώριση, τη μέτρηση, την παρακολούθηση και την αναφορά του τρέχοντος προφίλ κινδύνων έναντι της καθορισμένης διάθεσης ανάληψης κινδύνων.

Οι αρμοδιότητες της ΕΕΔΚ δεν έρχονται σε σύγκρουση με τις αρμοδιότητες του Γενικού Διευθυντή Risk Management Ομίλου ή τις αρμοδιότητες της Γενικής Διεύθυνσης Risk Management που αφορούν στη διακυβέρνηση διαχείρισης κινδύνων, όπως αυτές προβλέπονται στο RFA και στην Πράξη Διοικητή της ΤτΕ υπ. αριθμ. 2577/2006. Ο Γενικός Διευθυντής Risk Management Ομίλου προεδρεύει της ΕΕΔΚ και έχει την ευθύνη να παραπέμπει τους σημαντικούς κινδύνους και τα σημαντικά θέματα στην Ε.Κ. και να ενημερώνει σχετικά τη Διοικητική Επιτροπή σε τακτά διαστήματα.

Η ΕΕΔΚ βρίσκεται σε απαρτία και συνεδριάζει εγκύρως όταν τα μισά τουλάχιστον από τα μέλη της συν ένα, συμπεριλαμβανομένου του Προέδρου ή του Αντιπροέδρου, είναι παρόντα ή αντιπροσωπεύονται, με εξουσιοδότηση προς άλλο μέλος της Επιτροπής (κλάσματα εξαιρούνται από τον υπολογισμό). Κάθε μέλος της ΕΕΔΚ απαιτείται να συμμετέχει, με φυσική παρουσία ή με τηλεδιάσκεψη όταν κρίνεται αναγκαίο, τουλάχιστον στο 85% του συνολικού αριθμού των κατ' έτος συνεδριάσεών της. Επιλεγμένοι συμμετέχοντες δύναται να προσκληθούν στις συνεδριάσεις της ΕΕΔΚ, όταν τα θέματα για συζήτηση εμπíπτουν στην αρμοδιότητά τους ή όταν αυτοί διαθέτουν την απαιτούμενη τεχνογνωσία για να συμμετάσχουν εποικοδομητικά. Τα τελικά πρακτικά των συνεδριάσεων της ΕΕΔΚ διανέμονται στα μέλη της Ε.Κ., της Διοικητικής Επιτροπής και την Επιτροπή Στρατηγικού Σχεδιασμού όπως αυτά συντάσσονται από τον γραμματέα και εγκρίνονται από τον Πρόεδρο της Επιτροπής. Εν συνεχεία, αποσπάσματα των αποφάσεων και των ενεργειών που έχουν δρομολογηθεί δίνονται στη Διοίκηση, στην Επιτροπή Στρατηγικού Σχεδιασμού ή / και στη Διοικητική Επιτροπή, όπως απαιτείται.

Ο Κανονισμός Λειτουργίας της ΕΕΔΚ επανεξετάζεται σε ετήσια βάση και εγκρίνεται από τον Διευθύνοντα Σύμβουλο. Επιπλέον, υποβάλλεται στην Ε.Κ. με σκοπό την ενημέρωση των μελών της.

Επιτροπή Διαχείρισης Ενεργητικού – Παθητικού του Ομίλου¹⁰

Η πρωταρχική αρμοδιότητα της Επιτροπής Διαχείρισης Ενεργητικού – Παθητικού Ομίλου (G-ALCO) είναι να διαμορφώνει, να εφαρμόζει και να ελέγχει με τον πλέον κατάλληλο τρόπο α) τις στρατηγικές και πολιτικές χρηματοδότησης και ρευστότητας του Ομίλου, β) τις κατευθυντήριες οδηγίες επιτοκίων του Ομίλου, γ) τις κεφαλαιακές επενδύσεις, καθώς και την έκθεσή τους σε συναλλαγματικό κίνδυνο και τις στρατηγικές αντιστάθμισης κινδύνου, του Ομίλου και δ) τις επιχειρηματικές πρωτοβουλίες ή/και επενδύσεις του Ομίλου που έχουν σημαντική επίδραση στο προφίλ κινδύνων αγοράς και ρευστότητας της Τράπεζας, καθώς και να εγκρίνει ή να προτείνει αλλαγές στις πολιτικές αυτές ώστε να συνάδουν με τη

¹⁰ Σχετική πληροφόρηση αναφορικά με την τρέχουσα σύνθεση της Επιτροπής παρατίθεται στην ιστοσελίδα της Τράπεζας (www.eurobank.gr).

διάθεση ανάληψης κινδύνου και τα επίπεδα έκθεσης όπως ορίζονται από την Ε.Κ. και τη Διοίκηση, ενώ παράλληλα να συμμορφώνεται με το πλαίσιο που έχουν θέσει οι ρυθμιστικές και εποπτικές αρχές.

Η G-ALCO συνεδριάζει μια φορά το μήνα ή/και οποτεδήποτε κρίνεται αναγκαίο. Άλλα στελέχη του Ομίλου, ανάλογα με το υπό συζήτηση θέμα, ενδέχεται να προσκληθούν και να παραβρεθούν.

Η απαιτούμενη απαρτία για να είναι οι συνεδριάσεις της G-ALCO έγκυρες έχει προσδιοριστεί στα έξι μέλη. Προκειμένου να υπάρχει απαρτία απαιτείται η παρουσία του Προέδρου της και τουλάχιστον τριών (3) μελών της Επιτροπής Στρατηγικού Σχεδιασμού. Οι αποφάσεις στα θέματα λαμβάνονται κατά πλειοψηφία και επικοινωνούνται στις εμπλεκόμενες/επηρεαζόμενες επιχειρηματικές μονάδες, ενώ τηρούνται πρακτικά των συνεδριάσεων από τον Γραμματέα της Επιτροπής και διανέμονται στα μέλη της G-ALCO, τον Διευθύνοντα Σύμβουλο, τον Πρόεδρο του Δ.Σ., τον Monitoring Trustee και τον Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό (ΕΕΜ).

Κεντρικές Επιτροπές Πιστοδοτήσεων - ΚΕΠ (Central Credit Committee)¹¹

Κεντρική Επιτροπή Πιστοδοτήσεων Ι

Ο βασικός σκοπός της Κεντρικής Επιτροπής Πιστοδοτήσεων Ι (ΚΕΠ Ι) είναι να διασφαλίσει αντικειμενική αξιολόγηση για όλο το Ελληνικό χαρτοφυλάκιο επιχειρηματικών εξυπηρετούμενων δανείων όπως αυτά ορίζονται στο Εγχειρίδιο Πιστοδοτικής Πολιτικής Εξυπηρετούμενων Δανείων, έτσι ώστε ο αναλαμβανόμενος κίνδυνος να καταλήγει σε ικανοποιητική απόδοση με παράλληλη διατήρηση της ποιότητας του δανειακού χαρτοφυλακίου.

Η ΚΕΠ Ι συνεδριάζει τουλάχιστον μία (1) φορά την εβδομάδα και τηρούνται πρακτικά όλων των συνεδριάσεων. Οι αποφάσεις παίρνονται ομόφωνα. Εάν η ομοφωνία δεν επιτευχθεί, το αίτημα παραπέμπεται από τον Πρόεδρο στο επόμενο εγκριτικό κλιμάκιο.

Η κύρια αρμοδιότητα της ΚΕΠ Ι είναι να αξιολογεί και να εγκρίνει όλα τα πιστοδοτικά αιτήματα του ελληνικού επιχειρηματικού χαρτοφυλακίου εξυπηρετούμενων δανείων με συνολικό άνοιγμα άνω των €50 εκατ. και μη εξασφαλισμένων δανείων με συνολικό άνοιγμα άνω των €35 εκατ. Για κάθε συνολικό άνοιγμα που υπερβαίνει τα €75 εκατ. και μη εξασφαλισμένο άνοιγμα που υπερβαίνει τα €50 εκατ., απαιτείται η επιπρόσθετη υπογραφή του Γενικού Διευθυντή Risk Management Ομίλου, ενώ για κάθε συνολικό άνοιγμα που υπερβαίνει τα €150 εκατ. και μη εξασφαλισμένο άνοιγμα που υπερβαίνει τα €100 εκατ., απαιτείται η επιπρόσθετη υπογραφή του Διευθύνοντος Συμβούλου. Επιπλέον, για κάθε άνοιγμα που υπερβαίνει το 10% των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων της Τράπεζας απαιτείται η επιπρόσθετη έγκριση της Διοικητικής Επιτροπής.

Κεντρική Επιτροπή Πιστοδοτήσεων ΙΙ

Ο βασικός σκοπός της Κεντρικής Επιτροπής Πιστοδοτήσεων ΙΙ (ΚΕΠ ΙΙ) είναι ίδιος με αυτόν της ΚΕΠ Ι αλλά για μικρότερα ανοίγματα.

Η ΚΕΠ ΙΙ συνεδριάζει τουλάχιστον μία (1) φορά την εβδομάδα και τηρούνται πρακτικά όλων των συνεδριάσεων. Οι αποφάσεις λαμβάνονται ομόφωνα. Εάν δεν επιτευχθεί ομοφωνία, το αίτημα παραπέμπεται από τον Πρόεδρο στο επόμενο εγκριτικό κλιμάκιο.

Η κύρια αρμοδιότητα της ΚΕΠ ΙΙ είναι να αξιολογεί και εγκρίνει όλα τα πιστοδοτικά αιτήματα του Ελληνικού επιχειρηματικού χαρτοφυλακίου εξυπηρετούμενων δανείων με συνολικό άνοιγμα μέχρι €50 εκατ. και μη εξασφαλισμένων δανείων με συνολικό άνοιγμα μέχρι €35 εκατ.

Επιτροπή Διαχείρισης Προβληματικών Δανείων (Troubled Assets Committee)¹¹

Η Επιτροπή Διαχείρισης Προβληματικών Δανείων συνιστάται σύμφωνα με τις διατάξεις της Πράξης Εκτελεστικής Επιτροπής (ΠΕΕ) της Τράπεζας της Ελλάδος (ΤτΕ) με αριθμό 42/30.5.2014. Κύρια αρμοδιότητα της Επιτροπής Διαχείρισης Προβληματικών Δανείων είναι η στρατηγική καθοδήγηση και παρακολούθηση της διαχείρισης των προβληματικών δανείων, διασφαλίζοντας ανεξαρτησία από τις Επιχειρηματικές Μονάδες και συμμόρφωση με τις απαιτήσεις της ΠΕΕ 42 της ΤτΕ. Ο Αναπληρωτής Διευθύνων Σύμβουλος της Τράπεζας και Εκτελεστικό Μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου είναι επιφορτισμένος με τη στενή παρακολούθηση της Στρατηγικής Διαχείρισης Καθυστερήσεων. Τα μέλη της Επιτροπής είναι ανώτατα στελέχη με επαρκείς γνώσεις και εμπειρία στη διαχείριση των προβληματικών δανείων και κινδύνων. Ο αριθμός των μελών της Επιτροπής, ο οποίος δεν μπορεί να είναι κατώτερος των δύο (2), καθώς και η σύνθεση αυτής καθορίζονται από τον Διευθύνοντα Σύμβουλο της Τράπεζας. Οι αποφάσεις λαμβάνονται κατά πλειοψηφία και τηρούνται πρακτικά τα οποία υπογράφονται και δια περιφοράς όπου απαιτείται. Σε περίπτωση ισοψηφίας, ο Πρόεδρος έχει την αποφασιστική ψήφο.

Η Επιτροπή συνεδριάζει τουλάχιστον σε μηνιαία βάση, ενώ ενημερώνει το Διοικητικό Συμβούλιο και τις αρμόδιες Επιτροπές τουλάχιστον ανά τρίμηνο για τα αποτελέσματα του έργου της. Η Επιτροπή συνεργάζεται με την Γενική

¹¹ Σχετική πληροφόρηση αναφορικά με την τρέχουσα σύνθεση των Επιτροπών παρατίθεται στην ιστοσελίδα της Τράπεζας (www.eurobank.gr).

Διεύθυνση Risk Management του Ομίλου για την αμοιβαία κατανόηση και ανάπτυξη της κατάλληλης μεθοδολογίας αναφορικά με την αξιολόγηση των κινδύνων που απορρέουν από κάθε τύπο ρύθμισης και κατηγορία καθυστέρησης ανά χαρτοφυλάκιο. Οι εισηγήσεις και οι εκθέσεις της Επιτροπής προς το Διοικητικό Συμβούλιο υποβάλλονται και στον Γενικό Διευθυντή Risk Management του Ομίλου, ο οποίος και εκφράζει την γνώμη του στο Διοικητικό Συμβούλιο για αυτές μέσω της υποβολής σχετικής αναφοράς στην ΕΚ.

Βασικές αρμοδιότητες της Επιτροπής, μεταξύ άλλων, είναι οι ακόλουθες:

- η κεντροποιημένη επεξεργασία όλων των εσωτερικών αναφορών της λειτουργίας διαχείρισης των προβληματικών δανείων, με βάση τις διατάξεις των υπ' αριθ. 42/20.5.2014, 47/9.2.2015 και 102/30.8.2016 ΠΕΕ της ΤτΕ,
- η έγκριση των διαθέσιμων τύπων ρύθμισης και οριστικής διευθέτησης ανά υποχαρτοφυλάκιο δανείων και η παρακολούθηση της αποτελεσματικότητας τους μέσω κατάλληλων δεικτών απόδοσης,
- η διαμόρφωση και τεκμηρίωση των κριτηρίων σύμφωνα με τα οποία θα εξετάζεται η μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα ("sustainability") εκάστου τύπου ρύθμισης ή οριστικής διευθέτησης (ανάπτυξη και χρήση ειδικών δενδρογραμμάτων – "decision trees"),
- ο καθορισμός των παραμέτρων και το εύρος αρμοδιοτήτων των οργάνων και στελεχών που εμπλέκονται στην αξιολόγηση της βιωσιμότητας και καταλληλότητας του προτεινόμενου τύπου ρύθμισης και στην μετέπειτα παρακολούθηση της σχετικής εφαρμογής,
- ο σχεδιασμός, παρακολούθηση και αξιολόγηση (σε συνεργασία με τις επιχειρησιακές μονάδες) των πιλοτικών προγραμμάτων ρυθμίσεων,
- η αξιολόγηση προτάσεων για την πώληση προβληματικών δανείων, καθώς και για την πιθανή παροχή υπηρεσιών διαχείρισης προβληματικών στοιχείων ενεργητικού προς τρίτους,
- η παρακολούθηση και επίβλεψη καθώς και η παροχή υποστήριξης και τεχνογνωσίας στη διαχείριση των προβληματικών δανείων των θυγατρικών Τραπεζών του Ομίλου στο εξωτερικό.

5. Ελεγκτικές Μονάδες

Η Τράπεζα έχει θεσπίσει μία σειρά εξειδικευμένων ελεγκτικών μονάδων που αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του συστήματος εσωτερικού ελέγχου και των οποίων η κύρια ευθύνη είναι να λειτουργούν ως ανεξάρτητοι ελεγκτικοί μηχανισμοί. Οι πιο σημαντικές ελεγκτικές μονάδες καθώς και τα βασικά καθήκοντα και αρμοδιότητές τους περιγράφονται παρακάτω:

5.1 Εσωτερικός Έλεγχος

Η Γενική Διεύθυνση Εσωτερικού Ελέγχου Ομίλου (ΓΔΕΕ) απαρτίζεται από τον Τομέα Εσωτερικού Ελέγχου (Internal Audit Sector), τη Διεύθυνση Forensic Audit Division, τη Διεύθυνση Διεθνούς Ελέγχου (International Audit Division) και τη Διεύθυνση Business Monitoring and Organizational Support. Η ΓΔΕΕ στελεχώνεται με προσωπικό πλήρους και αποκλειστικής απασχόλησης για τη διενέργεια Εσωτερικού Ελέγχου, είναι δε υπεύθυνη για την Τράπεζα και το σύνολο των θυγατρικών της εταιρειών.

Προκειμένου να διαφυλαχθεί η ανεξαρτησία της, η ΓΔΕΕ αναφέρεται απευθείας στην Επιτροπή Ελέγχου, είναι ανεξάρτητη από μονάδες της Τράπεζας που έχουν επιχειρησιακές αρμοδιότητες ενώ για διοικητικά θέματα αναφέρεται στο Διευθύνοντα Σύμβουλο. Το Δ.Σ. έχει αναθέσει την ευθύνη για την παρακολούθηση της δραστηριότητας της ΓΔΕΕ στην Επιτροπή Ελέγχου της Τράπεζας. Ο Γενικός Διευθυντής Εσωτερικού Ελέγχου διορίζεται από την Επιτροπή Ελέγχου, η οποία και αξιολογεί την απόδοσή του.

Η μεθοδολογία ελέγχου που εφαρμόζει η ΓΔΕΕ είναι βασισμένη στην αξιολόγηση κινδύνων (risk based) και εξετάζει την ύπαρξη και την επάρκεια των μηχανισμών ελέγχου που απαιτούνται για την κάλυψη των αντίστοιχων κινδύνων. Οι βασικές αρμοδιότητες της ΓΔΕΕ ενδεικτικά αφορούν:

- να παρέχει εύλογη διασφάλιση, υπό τη μορφή ανεξάρτητης γνώμης, ως προς την επάρκεια και την αποτελεσματικότητα του συστήματος εσωτερικού ελέγχου της Τράπεζας και των θυγατρικών της. Προκειμένου να διαμορφώσει άποψη, η ΓΔΕΕ διενεργεί ελέγχους με βάση ένα πρόγραμμα ελέγχων που υποβάλλεται και εγκρίνεται από την Επιτροπή Ελέγχου. Η συχνότητα των ελέγχων εξαρτάται από το επίπεδο του κινδύνου σε κάθε επιχειρηματική μονάδα της Τράπεζας και των θυγατρικών της,
- να βοηθά και να παρέχει συμβουλές στη Διοίκηση για την πρόληψη και τον εντοπισμό της απάτης και της υπεξαίρεσης, τις αντιδεοντολογικές πρακτικές (κώδικας δεοντολογίας, συναλλαγές κατόχων εμπιστευτικών πληροφοριών) και να αναλαμβάνει ειδικά έργα όποτε απαιτείται,
- να βοηθά τη Διοίκηση στην ενίσχυση του συστήματος εσωτερικού ελέγχου μέσα από τη διατύπωση συστάσεων για την αντιμετώπιση των αδυναμιών και τη βελτίωση των υφιστάμενων πολιτικών και διαδικασιών,
- να παρακολουθεί συστηματικά και να διασφαλίζει ότι λαμβάνονται τα αναγκαία μέτρα για την υλοποίηση των συστάσεων του ελέγχου εντός των συμφωνηθεισών ημερομηνιών.

5.2 Διαχείριση Κινδύνου

Η Γενική Διεύθυνση Διαχείρισης Κινδύνων του Ομίλου (ΓΔΔΚ), με επικεφαλής τον Γενικό Διευθυντή Risk Management Ομίλου (Group Chief Risk Officer - GCRO), λειτουργεί ανεξάρτητα από τις επιχειρηματικές μονάδες και έχει την πλήρη ευθύνη για την παρακολούθηση του πιστωτικού κινδύνου, του κινδύνου αγοράς, του κινδύνου ρευστότητας και του λειτουργικού κινδύνου της Τράπεζας και των θυγατρικών της στην Ελλάδα και στο εξωτερικό.

Η ΓΔΔΚ αποτελείται από τον Τομέα Πίστης, τον Τομέα Διεθνούς Πίστης, τον Τομέα Πιστωτικού Ελέγχου, τον Τομέα Κεφαλαιακής Επάρκειας (Πιστωτικού Κινδύνου) & Θεμάτων Εποπτικού Πλαισίου, τον Τομέα Διαχείρισης Κινδύνου Αγοράς & Αντισυμβαλλόμενου, τον Τομέα Διαχείρισης Λειτουργικών Κινδύνων και την Διεύθυνση Ενιαίου Εποπτικού Μηχανισμού¹².

Ο GCRO έχει την ευθύνη για την επίβλεψη και τον συντονισμό της ανάπτυξης και της εφαρμογής επαρκών μέτρων πρόληψης κινδύνων και των κατάλληλων πολιτικών διαχείρισης για τον πιστωτικό κίνδυνο, τον κίνδυνο αγοράς, τον κίνδυνο ρευστότητας, και τον λειτουργικό κίνδυνο, ενώ παράλληλα λειτουργεί σαν το κεντρικό σημείο αναφοράς για όλους τους τομείς της διαχείρισης κινδύνων. Η κεντροποίηση εξασφαλίζει ότι η επίτευξη των επιχειρηματικών στόχων και η σχετική ανάπτυξη συνδυάζονται με μια αντίληψη που έχει επίγνωση των κινδύνων διασφαλίζοντας έτσι ότι η εγκεκριμένη διάθεση ανάληψης κινδύνων τηρείται.

Ο GCRO εξετάζει τις πιστωτικές πολιτικές όπως ετοιμάζονται από τις αρμόδιες μονάδες της Γενικής Διεύθυνσης, πριν από την υποβολή τους για τελική έγκριση στην Ε.Κ. ή στο Δ.Σ. και επιβλέπει την ορθή εφαρμογή τους, ενώ στη συνέχεια εντοπίζει και αναφέρει στην Ε.Κ. τυχόν αποκλίσεις από την πιστωτική πολιτική ή πιθανά θέματα που έρχονται σε αντίθεση με την εγκεκριμένη στρατηγική κινδύνων και την διάθεση ανάληψης κινδύνων.

Ο GCRO είναι υπεύθυνος να παρέχει και να παρουσιάζει στην Ε.Κ. σε μηνιαία βάση τις αναγκαίες αναφορές έτσι ώστε η τελευταία να έχει τη δυνατότητα να εποπτεύει επαρκώς και να συμβουλεύει το Δ.Σ. για θέματα σχετικά με την έκθεση / το προφίλ κινδύνου και τη μελλοντική στρατηγική κινδύνου. Επιπλέον, ο GCRO επιβλέπει τη συμμόρφωση με τα εγκεκριμένα όρια σχετικά με τη διάθεση ανάληψης κινδύνων και επικοινωνεί έγκαιρα στην Ε.Κ. τις αποκλίσεις που προκύπτουν.

Η Eurobank έχει σαφείς στόχους διαχείρισης κινδύνου και μια καλά εδραιωμένη στρατηγική για την υλοποίησή τους μέσω βασικών διαδικασιών διαχείρισης κινδύνου. Σε στρατηγικό επίπεδο, οι στόχοι διαχείρισης κινδύνου είναι:

- Αναγνώριση όλων των σημαντικών κινδύνων της Τράπεζας,
- Διασφάλιση ότι τα επιχειρησιακά σχέδια είναι σύμφωνα με τη διάθεση ανάληψης κινδύνου της Τράπεζας,
- Βελτιστοποίηση της σχέσης κινδύνου / απόδοσης στη λήψη αποφάσεων, επιβεβαιώνοντας ότι αυτές λαμβάνονται όσο το δυνατόν γίνεται σε συνεργασία με τις επιχειρηματικές μονάδες και διασφαλίζοντας συγχρόνως την ύπαρξη ενός ανεξάρτητου ελεγκτικού μηχανισμού,
- Διασφάλιση ότι τα πλάνα επιχειρηματικής ανάπτυξης υποστηρίζονται επαρκώς από αποτελεσματικές υποδομές κινδύνου,
- Διαχείριση του προφίλ κινδύνου με τρόπο που θα διασφαλίζει ότι η επίτευξη συγκεκριμένων αποτελεσμάτων θα παραμένει εφικτή ακόμα και κάτω από μια σειρά δυσμενών επιχειρηματικών συνθηκών,
- Συνεχής υποστήριξη των ανώτερων διευθυντικών στελεχών με σκοπό την περαιτέρω βελτίωσή τους στον έλεγχο και τον συντονισμό της λήψης κινδύνου σε όλες τις επιχειρηματικές μονάδες,
- Ενσωμάτωση της διαχείρισης του κινδύνου στην κουλτούρα και τις υπάρχουσες διαδικασίες της Τράπεζας και ευαισθητοποίηση σχετικά με τη διαχείριση κινδύνων σε όλη την Τράπεζα.
- Παροχή του πλαισίου, των διαδικασιών και των κατευθυντήριων γραμμών προκειμένου να είναι δυνατή από όλους τους εργαζομένους η διαχείριση κινδύνων στις περιοχές ενασχόλησής τους καθώς και η βελτίωση του ελέγχου και του συντονισμού της λήψης κινδύνου σε όλες τις επιχειρηματικές μονάδες.

5.3 Κανονιστική Συμμόρφωση

Η Κανονιστική Συμμόρφωση Ομίλου έχει συσταθεί με την έγκριση του Δ.Σ. και της Επιτροπής Ελέγχου ως μόνιμη και ανεξάρτητη μονάδα, η οποία λειτουργικά αναφέρεται στον Πρόεδρο του Δ.Σ. και στην Επιτροπή Ελέγχου και για διοικητικούς σκοπούς στον Διευθύνοντα Σύμβουλο.

Η Κανονιστική Συμμόρφωση Ομίλου επιβλέπει τη συνολική λειτουργία της κανονιστικής συμμόρφωσης στον Όμιλο. Στο πλαίσιο αυτό, εποπτεύει, παρακολουθεί, συντονίζει και αξιολογεί τη δραστηριότητα των Μονάδων Κανονιστικής Συμμόρφωσης και των Υπεύθυνων Κανονιστικής Συμμόρφωσης των θυγατρικών εταιρειών του Ομίλου, τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό.

Η Κανονιστική Συμμόρφωση Ομίλου υποστηρίζει την Επιτροπή Ελέγχου του Δ.Σ. στη διαχείριση του κανονιστικού κινδύνου και συμβάλλει στη διαμόρφωση εταιρικής κουλτούρας που προάγει, μεταξύ άλλων, τη συμμόρφωση με το θεσμικό πλαίσιο και την τήρηση των προτύπων της επαγγελματικής δεοντολογίας. Για τον σκοπό αυτό, η Κανονιστική Συμμόρφωση Ομίλου εποπτεύει, παρακολουθεί, συντονίζει και αξιολογεί τη συμμόρφωση της Τράπεζας και όλων των θυγατρικών του Ομίλου στην Ελλάδα και το εξωτερικό, με τους ισχύοντες νόμους και κανονισμούς, καθώς και τις εσωτερικές πολιτικές που έχουν υιοθετηθεί.

Ειδικότερα, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της, η Κανονιστική Συμμόρφωση Ομίλου είναι υπεύθυνη να:

¹² Η Διεύθυνση Ενιαίου Εποπτικού Μηχανισμού έχει διπλή γραμμή αναφοράς, στον GCRO και στον Γενικό Διευθυντή Finance του Ομίλου (Chief Financial Officer)

- συμβουλεύει το Δ.Σ. και τη Διοίκηση σχετικά με τη συμμόρφωση της Τράπεζας προς το ισχύον νομικό, ρυθμιστικό και κανονιστικό πλαίσιο και να διασφαλίζει τη διαρκή ενημέρωσή τους για τις εξελίξεις,
- υποστηρίζει τη Διοίκηση και το προσωπικό αναφορικά με τον εντοπισμό, την παρακολούθηση και την αποτελεσματική διαχείριση των κινδύνων συμμόρφωσης,
- παρέχει καθοδήγηση στο προσωπικό ώστε να είναι σε θέση να εφαρμόσει σωστά τους ισχύοντες νόμους, κανόνες και πρότυπα μέσω της έκδοσης πολιτικών και διαδικασιών και του σχεδιασμού εκπαιδευτικών προγραμμάτων,
- εξετάζει νέα λογισμικά και γραμμές παροχής υπηρεσιών και να συμβουλεύει τη Διοίκηση για πιθανούς κινδύνους συμμόρφωσης,
- παρακολουθεί την έγκαιρη υποβολή των εκθέσεων στις αρμόδιες αρχές και να αναφέρει τυχόν καθυστερήσεις και πρόστιμα στην Επιτροπή Ελέγχου,
- παρακολουθεί και να ελέγχει αν το προσωπικό εφαρμόζει αποτελεσματικά τις εσωτερικές διαδικασίες που αποσκοπούν στην επίτευξη συμμόρφωσης με τις κανονιστικές διατάξεις. Παράλληλα, να κάνει αναφορές σχετικά με ενδεχόμενες παραβιάσεις και απαιτούμενες βελτιώσεις και να παρακολουθεί την εφαρμογή τους,
- εξετάζει τους λογαριασμούς του προσωπικού με σκοπό την παρακολούθηση της συμμόρφωσής του με τις εσωτερικές πολιτικές, τις διαδικασίες και τον κώδικα δεοντολογίας και τον εντοπισμό ενδείξεων απάτης,
- εκπληρώνει τις απαιτήσεις που προβλέπονται από το θεσμικό και κανονιστικό πλαίσιο και να συνεργάζεται με τις Εποπτικές Αρχές και τους εξωτερικούς φορείς.

Το πεδίο των δραστηριοτήτων της Κανονιστικής Συμμόρφωσης Ομίλου καλύπτει τους ακόλουθους βασικούς τομείς:

- το Οικονομικό Έγκλημα, συμπεριλαμβανομένων των νόμων και των κανονισμών για την καταπολέμηση του ξεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και την υποβολή αναφορών σχετικά με τη φοροδιαφυγή (συμπεριλαμβανομένων των απαιτήσεων FATCA / CRS. Το πεδίο εφαρμογής περιλαμβάνει την παροχή έγκαιρων και ορθών απαντήσεων στα αιτήματα των Εποπτικών και Δικαστικών Αρχών, καθώς και τη συνεργασία μαζί τους προκειμένου να διευκολυνθεί το έργο τους. Το Δ.Σ. διορίζει τον Επικεφαλής της Κανονιστικής Συμμόρφωσης Ομίλου ως το Αρμόδιο Διευθυντικό Στέλεχος για το Ξέπλυμα Χρήματος καθώς και τον/την Αναπληρωτή του,
- τους νόμους και τους κανονισμούς για την προστασία των καταναλωτών και των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα (συμπεριλαμβανομένης της συμμόρφωσης της Τράπεζας με το θεσμικό πλαίσιο για τους αδρανείς λογαριασμούς, τον Κώδικα Δεοντολογίας δανείων, την οδηγία περί υπηρεσιών πληρωμών και το Ταμείο Εγγύησης Καταθέσεων και Επενδύσεων),
- την ακεραιότητα της χρηματοπιστωτικής αγοράς συμπεριλαμβανομένων των νόμων και των κανονισμών σχετικά με τη χειραγώγηση της αγοράς και την αθέμιτη χρήση χρηματιστηριακών εμπιστευτικών πληροφοριών,
- τη διαχείριση των επιχειρηματικών και εσωτερικών κανόνων συμπεριφοράς, συμπεριλαμβανομένων των κανονιστικών διατάξεων περί σύγκρουσης συμφερόντων, του εσωτερικού κώδικα δεοντολογίας και της νομοθεσίας για την καταπολέμηση της δωροδοκίας και της διαφθοράς,
- οποιοδήποτε άλλο αντικείμενο το οποίο σύμφωνα με νόμο ή κανονιστική διάταξη εμπίπτει στις αρμοδιότητες της Κανονιστικής Συμμόρφωσης.

6. Αρχές Εσωτερικού Ελέγχου

Ο Όμιλος έχει θεσπίσει ένα Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου που βασίζεται σε βέλτιστες διεθνείς πρακτικές και στην ορολογία COSO και έχει σχεδιαστεί για να παρέχει εύλογη διασφάλιση όσον αφορά την επίτευξη των στόχων στις ακόλουθες κατηγορίες:

- την αποδοτικότητα και αποτελεσματικότητα των εργασιών,
- την αξιοπιστία και την πληρότητα των οικονομικών καταστάσεων καθώς και των καταστάσεων διοικητικής πληροφόρησης,
- τη συμμόρφωση με το ισχύον νομικό και κανονιστικό πλαίσιο.

Οι βασικές αρχές στις οποίες στηρίζεται το σύστημα εσωτερικού ελέγχου του Ομίλου περιγράφονται κατωτέρω:

- **Περιβάλλον Ελέγχου:** Το περιβάλλον ελέγχου αποτελεί το θεμέλιο για όλα τα επιμέρους στοιχεία του συστήματος εσωτερικού ελέγχου, παρέχει πειθαρχία και συνοχή και ενδυναμώνει τη συνείδηση του έλεγχου από τους εργαζόμενους. Η ακεραιότητα και οι υψηλές ηθικές αξίες που εκπορεύονται από τη φιλοσοφία διοίκησης, τον τρόπο λειτουργίας καθώς και τις κατάλληλες προσλήψεις και πολιτικές κατάρτισης, διασφαλίζουν την ικανότητα του προσωπικού του Ομίλου. Η οργανωτική δομή του Ομίλου είναι κατάλληλη για το μέγεθος και την πολυπλοκότητα του οργανισμού, παρέχοντας σαφώς καθορισμένες αρμοδιότητες και ξεκάθαρες γραμμές διοίκησης.
- **Διαχείριση Κινδύνων:** Ο Όμιλος αναγνωρίζει ότι η ανάληψη κινδύνων αποτελεί αναπόσπαστο μέρος των δραστηριοτήτων του. Έχει καθιερώσει επομένως μηχανισμούς για τον εντοπισμό αυτών των κινδύνων και την αξιολόγηση των πιθανών επιπτώσεών τους στην επίτευξη των στόχων του Ομίλου. Δεδομένου ότι οι συνθήκες στην οικονομία, τη βιομηχανία, το κανονιστικό και λειτουργικό πλαίσιο θα συνεχίσουν να αλλάζουν, οι μηχανισμοί διαχείρισης κινδύνου θα πρέπει να καθορίζονται (και να εξελίσσονται), κατά τρόπο που να επιτρέπει τον εντοπισμό και την αντιμετώπιση των ιδιαίτερων και των νέων κινδύνων που συνδέονται με τις αλλαγές αυτές.
- **Ελεγκτικοί Μηχανισμοί:** Οι μηχανισμοί του συστήματος εσωτερικού ελέγχου αποτυπώνονται στις πολιτικές και τις λεπτομερείς διαδικασίες που έχουν σχεδιαστεί προκειμένου να διασφαλίζεται ότι οι εργασίες εκτελούνται με ασφάλεια και όλες οι συναλλαγές καταγράφονται με ακρίβεια, σύμφωνα με τις κατευθυντήριες οδηγίες και τους κανονισμούς που έχει ορίσει η Διοίκηση. Οι μηχανισμοί αυτοί καλύπτουν το σύνολο των οργανωτικών και επιχειρηματικών

δραστηριοτήτων, σε όλα τα διοικητικά επίπεδα και σε όλες τις λειτουργίες. Ένα από τα κύρια μέτρα σε επίπεδο οργάνωσης που εξασφαλίζει την αποτελεσματικότητα του ελέγχου του Ομίλου είναι ο διαχωρισμός των καθηκόντων. Οι αρμοδιότητες που διαχωρίζονται είναι: η εγκριτική (όρια, υπερβάσεις ορίου, ειδικές συναλλαγές), η συναλλακτική, η διοικητική (διοικητικές πληροφορίες, εκκαθάριση, επιβεβαιωτικοί έλεγχοι, έλεγχοι έγκρισης συναλλαγών, έλεγχοι τεκμηρίωσης συναλλαγών, τήρηση αρχείου, φύλαξη) και η ελεγκτική (συμφωνίες, παρακολούθηση ορίων, έγκριση υπέρβασης ορίων, διαχείριση κινδύνων, έλεγχοι συμμόρφωσης, απογραφές).

- **Πληροφόρηση και Επικοινωνία:** Οι πληροφορίες πρέπει να εντοπίζονται, να συλλέγονται και να μεταφέρονται σε μορφή και χρόνο τέτοιο ώστε να επιτρέπουν στους εργαζόμενους να ασκούν τα καθήκοντά τους. Ο Όμιλος έχει δημιουργήσει αποτελεσματικά κανάλια επικοινωνίας προκειμένου να εξασφαλίζεται ότι οι πληροφορίες μεταφέρονται προς όλες τις κατευθύνσεις μέσα στους κόλπους του οργανισμού. Υπάρχουν επίσης οι σχετικοί μηχανισμοί για να λαμβάνουν την κατάλληλη εξωτερική πληροφόρηση καθώς και να επικοινωνούν αποτελεσματικά με τρίτα μέρη, συμπεριλαμβανομένων των εποπτικών αρχών, των μετόχων και των πελατών.
- **Παρακολούθηση και έλεγχος:** Ο Όμιλος έχει θεσπίσει μηχανισμούς για το συνεχή έλεγχο των δραστηριοτήτων στο πλαίσιο της συνήθους πορείας των εργασιών. Αυτοί περιλαμβάνουν τακτικές διαχειριστικές και εποπτικές δραστηριότητες καθώς και άλλες ενέργειες που διενεργεί το προσωπικό κατά την άσκηση των καθηκόντων του, οι οποίες αξιολογούν την απόδοση των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου. Γίνονται επίσης ανεξάρτητες αξιολογήσεις του συστήματος εσωτερικού ελέγχου από την Γενική Διεύθυνση Εσωτερικού Ελέγχου, το πεδίο εφαρμογής και η συχνότητα των οποίων εξαρτώνται κατά κύριο λόγο από την αξιολόγηση των κινδύνων και την αποτελεσματικότητα των εφαρμοζόμενων διαδικασιών ελέγχου. Τυχόν ελλείψεις του συστήματος εσωτερικού ελέγχου επισημαίνονται μέσω της ιεραρχίας, και τα σοβαρά θέματα αναφέρονται στη Διοίκηση, την Επιτροπή Ελέγχου και το Δ.Σ. Κάθε τρία χρόνια η αποτελεσματικότητα του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου σε ενοποιημένη και ατομική βάση αξιολογείται ανεξάρτητα από ελεγκτική εταιρεία, διαφορετική από αυτήν που έχει αναλάβει το ρόλο του Ορκωτού Ελεγκτή των οικονομικών καταστάσεων της Τράπεζας, όπως ορίζεται στην Πράξη Διοικητή της ΤτΕ 2577/2006. Η αναφορά αξιολόγησης υποβάλλεται για περαιτέρω αξιολόγηση στην Επιτροπή Ελέγχου της Τράπεζας και προς γνώση του Δ.Σ., και στη συνέχεια υποβάλλεται στην ΤτΕ.

7. Γενική Συνέλευση των Μετόχων

Η Γενική Συνέλευση των Μετόχων («Γενική Συνέλευση») είναι το ανώτατο όργανο της Τράπεζας, συγκαλείται από το Δ.Σ. και έχει το δικαίωμα να αποφασίζει για κάθε υπόθεση που αφορά την Τράπεζα και είναι η μόνη αρμόδια να αποφασίζει για τα θέματα που περιγράφονται στο άρθρο 34 του κ.ν. 2190/1920 (όπως για τις τροποποιήσεις του καταστατικού). Όλοι οι μέτοχοι έχουν δικαίωμα να συμμετέχουν και να ψηφίζουν στη Γενική Συνέλευση είτε αυτοπροσώπως είτε δια νόμιμων αντιπροσώπων τους, σύμφωνα με την εκάστοτε προβλεπόμενη νομική διαδικασία.

Η Γενική Συνέλευση βρίσκεται σε απαρτία και συνεδριάζει έγκυρα όταν παρίστανται ή αντιπροσωπεύονται σε αυτή μέτοχοι που εκπροσωπούν τουλάχιστον το 20% (1/5) του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου που αντιστοιχεί στις μετοχές με δικαίωμα ψήφου («μετοχικό κεφάλαιο»). Οι αποφάσεις λαμβάνονται με απόλυτη πλειοψηφία. Κατ' εξαίρεση, όσον αφορά ορισμένες σημαντικές αποφάσεις, όπως οι περισσότερες αποφάσεις που σχετίζονται με το μετοχικό κεφάλαιο, συγχωνεύσεις κ.λπ. (παρ. 3, άρθρο 29, κ.ν. 2190/1920), η Γενική Συνέλευση βρίσκεται σε απαρτία και συνεδριάζει έγκυρα όταν παρίστανται ή αντιπροσωπεύονται σε αυτή μέτοχοι που εκπροσωπούν τουλάχιστον το 66,67% (2/3) του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου. Οι αποφάσεις για τα θέματα αυτά λαμβάνονται με πλειοψηφία δύο τρίτων (2/3). Σε περίπτωση που δεν επιτευχθεί απαρτία, η Γενική Συνέλευση συνέρχεται εκ νέου σε επαναληπτική συνεδρίαση όπου απαιτείται μικρότερη απαρτία για τη λήψη αποφάσεων, για όλες τις κατηγορίες αποφάσεων.

Ο εκπρόσωπος του ΤΧΣ έχει το δικαίωμα να ζητά τη σύγκληση της Γενικής Συνέλευσης των Μετόχων της Τράπεζας. Το ανωτέρω δικαίωμα δεν ασκήθηκε κατά τη διάρκεια του 2017.

Μετά την ολοκλήρωση της αύξησης του μετοχικού κεφαλαίου της Τράπεζας κατά το δεύτερο εξάμηνο του 2015, η οποία καλύφθηκε εξ ολοκλήρου από θεσμικούς και λοιπούς επενδυτές, το ποσοστό των κοινών μετοχών με δικαίωμα ψήφου που κατέχει το ΤΧΣ μειώθηκε από 35,41% σε 2,38%. Ως αποτέλεσμα, βάσει των διατάξεων του νόμου 3864/2010 όπως ισχύει, το ΤΧΣ ασκεί το δικαίωμα ψήφου στις Γενικές Συνελεύσεις της Τράπεζας μόνο για τις αποφάσεις τροποποίησης του καταστατικού της Τράπεζας, περιλαμβανομένης της αύξησης ή μείωσης κεφαλαίου ή της παροχής σχετικής εξουσιοδότησης στο Διοικητικό Συμβούλιο, συγχώνευσης, διάσπασης, μετατροπής, αναβίωσης, παράτασης της διάρκειας ή διάλυσης της Τράπεζας, μεταβίβασης στοιχείων ενεργητικού περιλαμβανομένης της πώλησης θυγατρικών, ή για οποιοδήποτε άλλο θέμα απαιτείται αυξημένη πλειοψηφία κατά τα προβλεπόμενα στο Νόμο 2190/1920.

Η Τακτική Γενική Συνέλευση πραγματοποιείται κάθε χρόνο έως τη 10^η Σεπτεμβρίου. Το Δ.Σ. μπορεί να συγκαλεί εκτάκτως τη Γενική Συνέλευση όταν κρίνεται αναγκαίο ή όταν απαιτείται από το νόμο.

Τα πρακτικά της Γενικής Συνέλευσης υπογράφονται από τον Πρόεδρο και τον Γραμματέα της Γενικής Συνέλευσης.

Στη Γενική Συνέλευση δικαιούται να συμμετέχει και να ψηφίζει όποιος εμφανίζεται ως μέτοχος κοινών μετοχών της Τράπεζας στα αρχεία του Συστήματος Άυλων Τίτλων (Σ.Α.Τ.) που διαχειρίζεται η «Ελληνικό Κεντρικό Αποθετήριο Τίτλων Α.Ε.» κατά την Ημερομηνία Καταγραφής (Record Date), ήτοι κατά την έναρξη της πέμπτης ημέρας πριν από την ημέρα συνεδρίασης της γενικής συνέλευσης και σε περίπτωση επαναληπτικής κατά την έναρξη της τέταρτης ημέρας πριν από την ημέρα συνεδρίασης αυτής. Σε κάθε Γενική Συνέλευση το Δ.Σ. φροντίζει ώστε η αναλυτική πρόσκληση και τα σχετικά

έγγραφα να είναι διαθέσιμα στους μετόχους τουλάχιστον είκοσι (20) ημέρες πριν από τη συνεδρίαση, συμπεριλαμβανομένων σχεδίων αποφάσεων ή σχόλιο του Διοικητικού Συμβουλίου για κάθε θέμα της πρόσκλησης. Η αναλυτική πρόσκληση περιλαμβάνει σχετικές πληροφορίες που αφορούν την ημερομηνία και τον τόπο της Γενικής Συνέλευσης, τα θέματα ημερήσιας διάταξης, τα πρόσωπα που έχουν δικαίωμα συμμετοχής και ψήφου καθώς και τη διαδικασία που πρέπει να ακολουθηθεί, τις διαδικασίες που πρέπει να ακολουθούνται για ψήφο μέσω τηλεξουσίου, τα δικαιώματα των μετόχων μειοψηφίας και τα διαθέσιμα έγγραφα σχετικά με τη Γενική Συνέλευση.

Όσον αφορά τα δικαιώματα μειοψηφίας εφαρμόζονται, ως προς τη διαδικασία, τις προθεσμίες και τον τρόπο άσκησής τους, οι διατάξεις του άρθρου 39 του κ.ν. 2190/1920.

8. Άλλες πληροφορίες που απαιτούνται από την Οδηγία 2004/25/EU

- **Κάτοχοι τίτλων που παρέχουν ειδικά δικαιώματα ελέγχου**

Η συμμετοχή του ΤΧΣ στο μετοχικό κεφάλαιο της Τράπεζας μέσω των κοινών μετοχών που κατέχει, του παρέχει ειδικά δικαιώματα ελέγχου βάσει της υφιστάμενης νομοθεσίας και του RFA που υπέγραψε η Τράπεζα με το ΤΧΣ, τα οποία αναφέρονται στη σημείωση 50 των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων.

- **Ίδιες μετοχές**

Η Γενική Συνέλευση των Μετόχων μπορεί να εξουσιοδοτεί το Δ.Σ., σύμφωνα με το άρθρο 16 του κ.ν. 2190/1920, να προβαίνει στην υλοποίηση προγράμματος απόκτησης ιδίων μετοχών. Εντούτοις, σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου 16Γ του ν. 3864/2010, κατά τη διάρκεια της συμμετοχής του ΤΧΣ στο μετοχικό κεφάλαιο της Τράπεζας, δεν επιτρέπεται η αγορά ιδίων μετοχών από την Τράπεζα χωρίς την έγκριση του ΤΧΣ (σημείωση 40 των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων).

Οι λοιπές πληροφορίες που απαιτούνται από την Οδηγία 2004/25/EU σχετικά με α) σημαντικές συμμετοχές, β) αρμοδιότητα για έκδοση νέων μετοχών, και γ) περιορισμοί δικαιωμάτων ψήφου, παρατίθενται στις σχετικές ενότητες της Έκθεσης Διαχείρισης του Διοικητικού Συμβουλίου.

III. Έκθεση Ανεξάρτητου Ορκωτού Ελεγκτή Λογιστή

ΕΚΘΕΣΗ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΥ ΟΡΚΩΤΟΥ ΕΛΕΓΚΤΗ ΛΟΓΙΣΤΗ

Προς τους Μετόχους της Τράπεζας 'Eurobank Ergasias A.E.'

Έκθεση ελέγχου επί των οικονομικών καταστάσεων και ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων

Γνώμη

Έχουμε ελέγξει τις οικονομικές καταστάσεις της Τράπεζας 'Eurobank Ergasias A.E.' ('Τράπεζα'), που περιλαμβάνονται στο κεφάλαιο V της Ετήσιας Οικονομικής Έκθεσης και τις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις της Τράπεζας 'Eurobank Ergasias A.E.' ('Όμιλος'), που περιλαμβάνονται στο κεφάλαιο IV της Ετήσιας Οικονομικής Έκθεσης, οι οποίες αποτελούνται από τον ισολογισμό της 31^{ης} Δεκεμβρίου 2017, τις καταστάσεις αποτελεσμάτων, συνολικών εσόδων, μεταβολών καθαρής θέσης και την κατάσταση ταμειακών ροών της χρήσεως που έληξε την ημερομηνία αυτή και τις σημειώσεις επί των οικονομικών καταστάσεων που περιλαμβάνουν την περίληψη των σημαντικών λογιστικών πολιτικών, καθώς και τον ενοποιημένο ισολογισμό της 31^{ης} Δεκεμβρίου 2017, τις ενοποιημένες καταστάσεις αποτελεσμάτων, συνολικών εσόδων, μεταβολών καθαρής θέσης και την ενοποιημένη κατάσταση ταμειακών ροών της χρήσεως που έληξε την ημερομηνία αυτή και τις σημειώσεις επί των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων που περιλαμβάνουν την περίληψη των σημαντικών λογιστικών πολιτικών.

Κατά τη γνώμη μας, οι συνημμένες οικονομικές καταστάσεις και ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις παρουσιάζουν εύλογα, από κάθε ουσιώδη άποψη, την χρηματοοικονομική θέση της Τράπεζας και την ενοποιημένη χρηματοοικονομική θέση του Ομίλου κατά την 31^η Δεκεμβρίου 2017, την χρηματοοικονομική επίδοση της Τράπεζας και την ενοποιημένη χρηματοοικονομική επίδοση του Ομίλου και τις ταμειακές ροές της Τράπεζας και τις ενοποιημένες ταμειακές ροές του Ομίλου, για τη χρήση που έληξε την ημερομηνία αυτή, σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς (ΔΠΧΑ), όπως αυτά έχουν υιοθετηθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση και συνάδουν με τις κανονιστικές απαιτήσεις του Κωδ. Ν. 2190/1920.

Βάση γνώμης

Διενεργήσαμε τον έλεγχό μας σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου (ΔΠΕ), που έχουν ενσωματωθεί στην Ελληνική Νομοθεσία. Οι ευθύνες μας, σύμφωνα με τα πρότυπα αυτά περιγράφονται περαιτέρω στο τμήμα της έκθεσής μας «Ευθύνες ελεγκτή για τον έλεγχο των οικονομικών καταστάσεων και ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων». Πιστεύουμε ότι τα ελεγκτικά τεκμήρια που έχουμε αποκτήσει είναι επαρκή και κατάλληλα να παρέχουν βάση για τη γνώμη μας.

Ανεξαρτησία του Ελεγκτή

Καθ' όλη τη διάρκεια του διορισμού μας έχουμε παραμείνει ανεξάρτητοι από την Τράπεζα και τον Όμιλο, σύμφωνα με τον Κώδικα Δεοντολογίας για Επαγγελματίες Ελεγκτές του Συμβουλίου Διεθνών Προτύπων Δεοντολογίας Ελεγκτών (Κώδικας ΣΔΠΔΕ) που έχει ενσωματωθεί στην Ελληνική Νομοθεσία, καθώς και τις απαιτήσεις δεοντολογίας του Ν. 4449/2017 και του Κανονισμού ΕΕ 537/2014, που σχετίζονται με τον έλεγχο των οικονομικών καταστάσεων και ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων στην Ελλάδα. Έχουμε εκπληρώσει τις δεοντολογικές μας υποχρεώσεις σύμφωνα με το Ν. 4449/2017, τον Κανονισμό ΕΕ 537/2014 και τις απαιτήσεις του Κώδικα ΣΔΠΔΕ.

*ΠΡΑΙΣΓΟΥΩΤΕΡΧΑΟΥΣΚΟΥΠΕΡΣ Ανώνυμη Ελεγκτική Εταιρεία, Λεωφ. Κηφισίας 268, 15232 Χαλάνδρι
T: +30 210 6874400, Φ: +30 210 6874444, www.pwc.gr*

*Λεωφ. Κηφισίας 260 & Κόδρου, 15232 Χαλάνδρι, T: +30 210 6874400, Φ: +30 210 6874444
Εθνικής Αντίστασης 17, 55134 Θεσσαλονίκη, T: +30 2310 488880, Φ: +30 2310 459487*

Δηλώνουμε ότι οι μη ελεγκτικές μας υπηρεσίες προς την Τράπεζα και τις θυγατρικές της παρασχέθηκαν σύμφωνα με τους προαναφερόμενους όρους της ισχύουσας νομοθεσίας και ότι δεν έχουμε παράσχει μη ελεγκτικές υπηρεσίες οι οποίες απαγορεύονται από το άρθρο 5 παρ.(1) του Κανονισμού ΕΕ 537/2014.

Οι μη ελεγκτικές υπηρεσίες που έχουμε παράσχει στην Τράπεζα και στις θυγατρικές της, κατά τη διάρκεια της χρήσεως που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2017 γνωστοποιούνται στην Σημείωση 46 των συνημμένων οικονομικών καταστάσεων και στην Σημείωση 51 των συνημμένων ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων.

Κύρια θέματα ελέγχου

Τα κύρια θέματα ελέγχου είναι εκείνα τα θέματα που, κατά την επαγγελματική μας κρίση, ήταν εξέχουσας σημασίας στον έλεγχό μας επί των οικονομικών καταστάσεων και ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων της τρέχουσας χρήσεως. Τα θέματα αυτά αντιμετωπίστηκαν στο πλαίσιο του ελέγχου των οικονομικών καταστάσεων και ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων ως σύνολο, για τη διαμόρφωση της γνώμης μας επί αυτών και δεν εκφέρομε ξεχωριστή γνώμη για τα θέματα αυτά.

Κύριο θέμα ελέγχου

Πώς αντιμετωπίστηκε από τον έλεγχό μας το κύριο θέμα ελέγχου

Πρόβλεψη απομείωσης για πιστωτικούς κινδύνους από δάνεια και απαιτήσεις πελατών (Οικονομικές καταστάσεις και Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις)

Εστίασαμε στην εν λόγω περιοχή λόγω της σύνθετης και υποκειμενικής φύσης του υπολογισμού της πρόβλεψης. Η πρόβλεψη απομείωσης αποτελεί την καλύτερη δυνατή εκτίμηση της διοίκησης για τις ζημιές που έχουν προκύψει στα δανειακά χαρτοφυλάκια. Για τον προσδιορισμό του χρονικού σημείου που θα αναγνωριστεί η απομείωση, όπως και για την εκτίμηση του ποσού της πρόβλεψης που απαιτείται για τυχόν ζημιογόνα γεγονότα, που έχουν λάβει χώρα μέχρι την ημερομηνία του ισολογισμού, απαιτούνται σημαντικές κρίσεις.

Ο υπολογισμός των προβλέψεων απομείωσης για μεμονωμένα δάνεια που είναι σημαντικά πραγματοποιείται σε ατομική βάση. Όλα τα υπόλοιπα δάνεια που δεν είναι σημαντικά σε μεμονωμένο επίπεδο ή τα μεμονωμένα δάνεια που είναι σημαντικά αλλά κρίθηκε ότι δεν έχουν υποστεί απομείωση, κατόπιν της ατομικής αξιολόγησης, συμπεριλήφθηκαν σε ομάδες δανείων με παρόμοια χαρακτηριστικά και αξιολογήθηκαν σε συλλογική βάση χρησιμοποιώντας υποδείγματα απομείωσης

Κατανοήσαμε τις διαδικασίες που εφαρμόζει η διοίκηση και εξετάσαμε τις κύριες δικλίδες που σχετίζονται με τα δεδομένα και τους υπολογισμούς της απομείωσης, συμπεριλαμβανομένων:

- των δικλίδων εσωτερικού ελέγχου που εφαρμόζονται στην πιστοδοτική διαδικασία τόσο στη λιανική τραπεζική όσο και στους επιχειρηματικούς πελάτες,
- των δικλίδων εσωτερικού ελέγχου στη διαχείριση του πιστωτικού κινδύνου,
- της κατηγοριοποίησης των δανειοληπτών βάσει των χαρακτηριστικών πιστωτικού κινδύνου,
- του εντοπισμού γεγονότος που συνεπάγεται απομείωση, και
- της ύπαρξης και της αποτίμησης εξασφαλίσεων.

Δεν εντοπίσαμε σημαντικές εξαιρέσεις στο σχεδιασμό, στην εφαρμογή και στην αποτελεσματικότητα των εν λόγω δικλίδων. Συνεπώς, στηριχθήκαμε σε αυτές τις δικλίδες για τους σκοπούς του ελέγχου μας.

Επίσης, πραγματοποιήσαμε τις διαδικασίες ουσιαστικής επαλήθευσης που περιγράφονται κατωτέρω.

Λιανική τραπεζική

Για την απομείωση που προσδιορίστηκε σε συλλογικό επίπεδο, αξιολογήσαμε την καταλληλότητα της μεθοδολογίας και των υποδειγμάτων που

για κάθε χαρτοφυλάκιο ξεχωριστά.

Λιανική τραπεζική

Η πρόβλεψη απομείωσης για πιστωτικούς κινδύνους από δάνεια και απαιτήσεις του χαρτοφυλακίου λιανικής τραπεζικής προσδιορίζεται κατά κύριο λόγο σε συλλογική βάση. Στις κυριότερες παραδοχές και κρίσεις στις οποίες στηρίζεται ο υπολογισμός περιλαμβάνονται η πιθανότητα αθέτησης, η ζημιά δεδομένης της αθέτησης υποχρέωσης και η χρονική περίοδος μεταξύ της εμφάνισης ενός ζημιολογού γεγονότος απομείωσης και της ημερομηνίας που αυτό αναγνωρίζεται.

Οι παραδοχές αυτές διαμορφώνονται βάσει των ιστορικών παρατηρήσεων και άλλων δεδομένων που είναι διαθέσιμα κατά την ημερομηνία αναφοράς.

Η διοίκηση αναπροσαρμόζει τα αποτελέσματα των υποδειγμάτων απομείωσης όταν θεωρεί ότι οι παραδοχές που έχουν προκύψει με βάση τις ιστορικές παρατηρήσεις δεν είναι κατάλληλες, είτε λόγω νέων πληροφοριών που τίθενται στη διάθεσή της είτε λόγω αδυναμίας των υποδειγμάτων να αποτυπώσουν τους κινδύνους του δανειακού χαρτοφυλακίου.

Επιχειρηματικοί πελάτες

Η πρόβλεψη απομείωσης για πιστωτικούς κινδύνους από δάνεια και απαιτήσεις του χαρτοφυλακίου επιχειρηματικών πελατών προσδιορίζεται κατά κύριο λόγο σε ατομική βάση. Οι κυριότερες παραδοχές και κρίσεις που διαμορφώθηκαν από τη διοίκηση για τη μεμονωμένη αξιολόγηση ήταν οι ακόλουθες:

- πότε υπάρχει ένδειξη απομείωσης,
- εκτίμηση των αναμενόμενων μελλοντικών ταμειακών ροών που σχετίζονται με το δάνειο, και
- αποτίμηση και αξιολόγηση της ανακτησιμότητας των εξασφαλίσεων.

Για τα δάνεια που έχει κριθεί ότι δεν έχουν υποστεί απομείωση, υπολογίζεται απομείωση σε συλλογική βάση για να καλυφθούν τυχόν ζημιές που δεν έχουν εντοπισθεί (δηλ. ζημιές

χρησιμοποιήθηκαν για τον υπολογισμό της πρόβλεψης απομείωσης. Για τον σκοπό αυτό, ελέγξαμε την καταλληλότητα της ομαδοποίησης των χαρτοφυλακίων βάσει συγκεκριμένων πιστωτικών χαρακτηριστικών, ενώ διερευνήσαμε και το κατά πόσο οι ιστορικές παρατηρήσεις που χρησιμοποιήθηκαν ήταν κατάλληλες για τις τρέχουσες περιστάσεις.

Ελέγξαμε την πληρότητα και την ακρίβεια των δεδομένων των συστημάτων και των στοιχείων που χρησιμοποιήθηκαν στα υποδείγματα απομείωσης, επαληθεύοντας τα στοιχεία με τα συστήματα από τα οποία προήλθαν και επανεκτελώντας τον υπολογισμό της πρόβλεψης απομείωσης.

Αξιολογήσαμε και ελέγξαμε την καταλληλότητα των κρίσεων της διοίκησης σε σχέση με τις κύριες παραδοχές και εξετάσαμε δειγματοληπτικά τα δεδομένα που χρησιμοποιήθηκαν στα υποδείγματα.

Επίσης, αξιολογήσαμε το κατά πόσο οι ρυθμίσεις δανείων προς τους πελάτες είχαν ληφθεί υπόψη στο υπόδειγμα απομείωσης και ελέγξαμε την πληρότητα και την καταλληλότητα των αναπροσαρμοσμένων παραμέτρων που χρησιμοποίησε η διοίκηση σε συγκεκριμένες περιστάσεις, καθώς και άλλους παράγοντες που ενδεχομένως δεν αντανακλώνται επαρκώς στο υπόδειγμα απομείωσης.

Επίσης, σε ό,τι αφορά το χαρτοφυλάκιο στεγαστικών της λιανικής τραπεζικής σε ελβετικά φράγκα, αξιολογήσαμε τις πρόσφατες εξελίξεις και τις δικαστικές αποφάσεις που σχετίζονται με μια σειρά αγωγών εναντίον της Τράπεζας (σημείωση 43 των οικονομικών καταστάσεων και σημείωση 47 των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων).

Με βάση τις διαδικασίες που διενεργήσαμε και τα τεκμήρια που αποκτήσαμε, κρίναμε ότι οι μεθοδολογίες που εφαρμόστηκαν είναι κατάλληλες και οι κύριες παραδοχές και τα δεδομένα που χρησιμοποιήθηκαν στα υποδείγματα ήταν εύλογα.

Επιχειρηματικοί πελάτες

Αξιολογήσαμε τα κριτήρια προσδιορισμού του κατά πόσο είχε λάβει χώρα κάποιο ζημιολογικό γεγονός και, ως εκ τούτου, το πόσο αναγκαίος ήταν ο υπολογισμός της παρούσας αξίας των ταμειακών ροών για τη μεμονωμένη πρόβλεψη απομείωσης. Εξετάσαμε την πληρότητα και την ακρίβεια των δεδομένων των συστημάτων και των στοιχείων που χρησιμοποιήθηκαν στα υποδείγματα απομείωσης, επαληθεύοντας τα

που έχουν λάβει χώρα αλλά δεν έχουν ακόμη αναφερθεί), λαμβάνοντας υπόψη τις κυριότερες παραδοχές και κρίσεις (δηλ. την πιθανότητα αθέτησης και τη ζημιά δεδομένης της αθέτησης υποχρέωσης) που έχουν χρησιμοποιηθεί για δάνεια με παρόμοια χαρακτηριστικά πιστωτικού κινδύνου.

Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τις λογιστικές εκτιμήσεις και κρίσεις για την πρόβλεψη απομείωσης για πιστωτικούς κινδύνους από δάνεια και απαιτήσεις πελατών, τη διαχείριση του πιστωτικού κινδύνου και τις σημειώσεις για τις προβλέψεις απομείωσης δανείων για πιστωτικούς κινδύνους από δάνεια και απαιτήσεις πελατών, μπορείτε να ανατρέξετε στις σημειώσεις 3.1, 7.2.1 και 22 των οικονομικών καταστάσεων και στις σημειώσεις 3.1, 7.2.1 και 25 των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων.

Ανακτησιμότητα αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων (Οικονομικές Καταστάσεις και Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις)

Εστίασαμε στην εν λόγω περιοχή λόγω του μεγέθους της αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης (4,8 δις. ευρώ στις 31 Δεκεμβρίου 2017 στις οικονομικές καταστάσεις και ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις) και λόγω του ότι η αξιολόγηση ανακτησιμότητας που πραγματοποιήθηκε από τη διοίκηση είναι σύνθετη και χαρακτηρίζεται από μεγάλο βαθμό υποκειμενικότητας, ώστε να μπορέσει να τεκμηριώσει μια άσκηση φορολογικού σχεδιασμού, που βασίζεται κατά κύριο λόγο στο τελευταίο επιχειρηματικό πλάνο της Τράπεζας και του Ομίλου, ο οποίος είναι πιθανό να επηρεαστεί από τους κινδύνους και την αβεβαιότητα που πηγάζουν από το μακροοικονομικό περιβάλλον της Ελλάδας.

Η Τράπεζα και ο Όμιλος αναγνωρίζουν αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις στο

στοιχεία με τα συστήματα από τα οποία προήλθαν. Για ένα δείγμα δανείων για τα οποία έχει αναγνωριστεί απομείωση σε ατομική βάση, εξετάσαμε τις τελευταίες εξελίξεις και τις συγκεκριμένες περιστάσεις του κάθε δανειολήπτη και αξιολογήσαμε το εύλογο των κύριων παραδοχών και της πρόβλεψης απομείωσης, λαμβάνοντας υπόψη τις αναμενόμενες μελλοντικές ταμειακές ροές και την αξία των υφιστάμενων εξασφαλίσεων.

Εξετάσαμε ένα δείγμα εξυπηρετούμενων δανείων για να αξιολογήσουμε την αποτελεσματικότητα των διαδικασιών που εφαρμόστηκαν από τη διοίκηση για τον έγκαιρο εντοπισμό περιπτώσεων απομείωσης. Για τα δάνεια που δεν αναγνωρίστηκε απομείωση σε ατομική βάση, επιβεβαιώσαμε ότι συμπεριλήφθηκαν σε ξεχωριστή ομάδα δανείων με παρόμοια χαρακτηριστικά πιστωτικού κινδύνου και ότι αξιολογήθηκαν σε συλλογικό επίπεδο για απομείωση.

Με βάση τα τεκμήρια που αποκτήσαμε, κρίναμε ότι οι μεθοδολογίες και τα δεδομένα που χρησιμοποιήθηκαν στα υποδείγματα ήταν κατάλληλα και ότι οι κύριες παραδοχές ήταν εύλογες.

Εξετάσαμε τις παραδοχές που χρησιμοποίησε η διοίκηση για να εκτιμήσει την πιθανότητα ανάκτησης των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων που έχουν αναγνωριστεί στον ισολογισμό της 31 Δεκεμβρίου 2017 μέσω μελλοντικών φορολογητέων κερδών.

Αξιολογήσαμε το εύλογο των κύριων παραδοχών που χρησιμοποιήθηκαν από τη διοίκηση για το επιχειρηματικό πλάνο ως εξής:

- συγκρίνοντας με τις δικές μας ανεξάρτητες προσδοκίες που έχουν βασιστεί στη γνώση του κλάδου και στην κατανόηση που αποκτήσαμε κατά τη διάρκεια του ελέγχου μας,
- πραγματοποιώντας μια ανάλυση ευαισθησίας για να προσδιορίσουμε την επίδραση ενδεχόμενων μεταβολών στις παραδοχές και τον τρόπο με τον οποίο η αβεβαιότητα της εκτίμησης μπορεί να επηρεάσει την προβλεπόμενη κερδοφορία της Τράπεζας και του Ομίλου.

Για τους σκοπούς της αξιολόγησής μας επί της ανακτησιμότητας, ελέγξαμε τις προσαρμογές που εφαρμόστηκαν από τη διοίκηση για τον υπολογισμό των

βαθμό που είναι πιθανό ότι θα υπάρχουν επαρκή διαθέσιμα φορολογητέα κέρδη τα οποία θα μπορεί να χρησιμοποιηθούν έναντι αχρησιμοποίητων φορολογικών ζημιών και εκπιπτόμενων προσωρινών διαφορών. Οι διαφορές αυτές αφορούν κυρίως: (α) ζημιές που προέκυψαν από τη συμμετοχή της Τράπεζας και του Ομίλου στο πρόγραμμα ανταλλαγής ομολόγων Ελληνικού Δημοσίου (PSI+) και στο πρόγραμμα επαναγοράς του ελληνικού χρέους, οι οποίες αποσβένονται ξεκινώντας από το 2012 και για τα επόμενα 30 έτη για φορολογικούς σκοπούς και (β) ζημιές που προκύπτουν από απομείωση δανείων, οι οποίες μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε μελλοντικές χρήσεις χωρίς συγκεκριμένους χρονικούς περιορισμούς, σύμφωνα με την ισχύουσα φορολογική νομοθεσία.

Η ανακτησιμότητα των αναγνωρισμένων αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων εξαρτάται από τη δυνατότητα της Τράπεζας και του Ομίλου να παράγουν μελλοντικά επαρκή φορολογητέα κέρδη που δύναται να χρησιμοποιηθούν έναντι εκπιπτόμενων προσωρινών διαφορών και φορολογικών ζημιών (πριν αυτές λήξουν).

Η αξιολόγηση από μέρους της διοίκησης του κατά πόσο θα υπάρξουν μελλοντικά φορολογητέα κέρδη απαιτεί τις ακόλουθες σημαντικές κρίσεις και εκτιμήσεις:

- παραδοχές στις οποίες στηρίζεται το επιχειρηματικό πλάνο της Τράπεζας και του Ομίλου, σε σχέση με εκτιμήσεις για τις μελλοντικές επιδόσεις που σχετίζονται με τον προσδιορισμό των αναμενόμενων φορολογητέων κερδών στο μέλλον,
- προβλέψεις που πρέπει να καλύπτουν τον χρονικό ορίζοντα έως τη νομική εκπνοή της περιόδου εντός της οποίας μπορεί να ανακτηθεί η αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση, και
- προσαρμογές που απαιτούνται για την εκτίμηση των φορολογητέων κερδών από τα λογιστικά κέρδη (όπως εκτιμώνται στο επιχειρηματικό πλάνο) για να συνάγεται

φορολογητέων κερδών από τα λογιστικά κέρδη, με την υποστήριξη εξειδικευμένων στελεχών μας σε φορολογικά θέματα, ενώ εξετάσαμε και τη συνέπεια με τις προηγούμενες χρήσεις. Οι διαδικασίες μας περιλάμβαναν και αξιολόγηση της ερμηνείας της ισχύουσας φορολογικής νομοθεσίας από τη διοίκηση σε σχέση με τις λογιστικές διαγραφές και τη σταδιακή απόσβεση της οριστικής φορολογικής ζημιάς από πωλήσεις μη εξυπηρετούμενων δανείων και διαγραφές οφειλών πιστούχων.

Επίσης, εξετάσαμε την ακρίβεια προηγούμενων παραδοχών της διοίκησης, συγκρίνοντάς τις με τα πραγματικά αποτελέσματα που έχουν αναφερθεί.

Αξιολογήσαμε την επάρκεια των γνωστοποιήσεων των οικονομικών καταστάσεων και ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων, συμπεριλαμβανομένων των κύριων παραδοχών και κρίσεων.

Με βάση τις διαδικασίες μας, θεωρήσαμε ότι οι κρίσεις και οι παραδοχές της διοίκησης σχετικά με τις αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις ήταν εύλογες.

το ποσό της αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης που θα μπορεί να ανακτηθεί σε μελλοντικές χρήσεις.

Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τις λογιστικές εκτιμήσεις και κρίσεις για το φόρο εισοδήματος και την σημείωση για τον Αναβαλλόμενο Φόρο, μπορείτε να ανατρέξετε στις σημειώσεις 3.4 και 16 των οικονομικών καταστάσεων και στις σημειώσεις 3.5 και 16 των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων.

Γνωστοποίηση για την εκτιμώμενη επίδραση του ΔΠΧΑ 9 (Οικονομικές Καταστάσεις και Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις)

Το ΔΠΧΑ 9 'Χρηματοοικονομικά Μέσα' ισχύει από την 1^η Ιανουαρίου 2018, αντικαθιστώντας το υπάρχον πρότυπο ΔΛΠ 39 για τα χρηματοοικονομικά μέσα. Εστίασαμε σε αυτή την περιοχή λόγω της επίδρασης που αναμένεται να έχει το νέο πρότυπο στο επιχειρηματικό μοντέλο, τις διαδικασίες, τα δεδομένα, τις δικλίδες, τις ροές και τα πληροφοριακά συστήματα σε ένα πλήθος εκφάνσεων της επιχειρησιακής λειτουργίας και λόγω των σημαντικών κρίσεων που απαιτούνται από τη διοίκηση για τον υπολογισμό των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών. Τα υποδείγματα αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών είναι πιο πολύπλοκα από τα υπάρχοντα υποδείγματα (πραγματοποιημένων ζημιών) και απαιτούν σημαντικές κρίσεις για κάποιες κύριες παραμέτρους και παραδοχές πιστωτικού κινδύνου, καθώς και για δεδομένα που σχετίζονται με τον πιστωτικό κίνδυνο.

Οι γνωστοποιήσεις που περιλήφθηκαν στις οικονομικές καταστάσεις και ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις του 2017, αντανακλούν την εκτιμώμενη επίδραση της υιοθέτησης του ΔΠΧΑ 9, με βάση τις λογιστικές πολιτικές, παραδοχές και κρίσεις της Τράπεζας και του Ομίλου, όπως έχουν διαμορφωθεί μέχρι σήμερα.

Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την

Κατανοήσαμε τη διαδικασία που ακολούθησε η διοίκηση και τις κύριες δικλίδες για τον υπολογισμό των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών και εστίασαμε:

- στην αξιολόγηση της καταλληλότητας των λογιστικών πολιτικών και μεθοδολογιών, σχετικά με την ταξινόμηση και επιμέτρηση και την απομείωση χρηματοοικονομικών μέσων,
- στην αξιολόγηση του επιχειρηματικού μοντέλου και την κατάλληλη ταξινόμηση των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού στην αναπόσβεστη αξία κτήσης,
- στην αξιολόγηση της τεκμηρίωσης της ανάπτυξης και επαλήθευσης των υποδειγμάτων, τόσο για τη λιανική τραπεζική όσο και για τους επιχειρηματικούς πελάτες με την υποστήριξη εξειδικευμένων στελεχών μας στην κατάρτιση πιστωτικών υποδειγμάτων,
- στην επισκόπηση προσαρμογών που πραγματοποιήθηκαν από τη διοίκηση μετά την κατάρτιση των υποδειγμάτων,
- στη μεταφορά των δεδομένων μεταξύ των λογιστικών συστημάτων και των εφαρμογών υπολογισμού της απομείωσης,
- στην αξιολόγηση του εύλογου των κύριων προς επεξεργασία στοιχείων και των παραδοχών που χρησιμοποιήθηκαν από τη διοίκηση πριν τη χρήση τους στο υπόδειγμα, και
- στην κατανόηση της διαδικασίας υπολογισμού της αναμενόμενης πιστωτικής ζημιάς επανεκτελώντας ορισμένους υπολογισμούς ώστε να επιβεβαιώσουμε ότι τα αποτελέσματα ήταν ορθά.

Με βάση τα τεκμήρια που αποκτήσαμε, κρίναμε ότι οι μεθοδολογίες και οι παραδοχές που χρησιμοποιήθηκαν για την σύνταξη της γνωστοποίησης μετάβασης στο ΔΠΧΑ 9, ήταν εύλογες.

εκτιμώμενη μετάβαση στο ΔΠΧΑ 9 και την αξιολόγηση της σχετικής επίδρασης, μπορείτε να ανατρέξετε στη σημείωση 2.1.2 των οικονομικών καταστάσεων και ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων.

Χρήση των πληροφοριακών συστημάτων (Οικονομικές Καταστάσεις και Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις)

Οι διαδικασίες χρηματοοικονομικής αναφοράς της Τράπεζας και του Ομίλου βασίζονται σε μεγάλο βαθμό σε πληροφορίες που παράγονται από τα πληροφοριακά συστήματα της Τράπεζας και του Ομίλου και/ή τις αυτοματοποιημένες διαδικασίες και δικλίδες (όπως υπολογισμούς, συμφωνίες) που έχουν υλοποιηθεί στα συστήματα αυτά.

Η φύση, η πολυπλοκότητα και η αυξημένη χρήση των πληροφοριακών συστημάτων, σε συνδυασμό με τον μεγάλο όγκο των συναλλαγών που τίθενται σε επεξεργασία σε καθημερινή βάση μέσω αυτών, αυξάνουν τον κίνδυνο μη αποτελεσματικής διασύνδεσης μεταξύ πληροφοριακών συστημάτων και δεδομένων, καθώς και τον κίνδυνο που σχετίζεται με τον βαθμό αξιοπιστίας της παραγόμενης χρηματοοικονομικής πληροφόρησης. Επιπρόσθετα, το τραπεζικό περιβάλλον υπόκειται σε εσωτερικές και εξωτερικές απειλές οι οποίες σχετίζονται με την ασφάλεια του κυβερνοχώρου.

Η ελεγκτική προσέγγιση στηρίζεται στην αποτελεσματικότητα των δικλίδων επί των πληροφοριακών συστημάτων, που είναι ζωτικής σημασίας όσον αφορά τη χρηματοοικονομική πληροφόρηση και τη συνολική ανθεκτικότητα της ασφάλειας των πληροφοριών της Τράπεζας και του Ομίλου.

Αξιολογήσαμε την ανθεκτικότητα της ασφάλειας των πληροφοριών της Τράπεζας και του Ομίλου, επισκοπώντας το σχεδιασμό των κυριότερων διαδικασιών και δικλίδων επί των πληροφοριακών συστημάτων, που σχετίζονται με τη χρηματοοικονομική αναφορά. Πιο συγκεκριμένα, αξιολογήσαμε τη διαχείριση προσβάσεων, αλλαγών που διενεργούνται στα πληροφοριακά συστήματα και των καθημερινών λειτουργιών της πληροφορικής για τα κύρια επίπεδα υποδομής (όπως εφαρμογές, λειτουργικά συστήματα, βάσεις δεδομένων), για τα συστήματα που εμπίπτουν στο εύρος του ελέγχου, και εξετάσαμε τη λειτουργικότητα των προαναφερθεισών διαδικασιών και δικλίδων.

Επιπλέον, προκειμένου να βασιστούμε στην παραγόμενη συστημική πληροφορία (όπως σε δεδομένα και αναφορές) και στις αυτοματοποιημένες δικλίδες (όπως υπολογισμούς, συμφωνίες) που έχουν υλοποιηθεί στα συστήματα αυτά, στηριχθήκαμε επίσης σε επιχειρησιακές δικλίδες και πραγματοποιήσαμε επιπρόσθετες διαδικασίες ουσιαστικής επαλήθευσης στα πλαίσια του ελέγχου μας.

Άλλες Πληροφορίες

Τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου είναι υπεύθυνα για τις Άλλες Πληροφορίες. Οι Άλλες Πληροφορίες, που περιέχονται στην προβλεπόμενη από το Ν. 3556/2007 Ετήσια Οικονομική Έκθεση, είναι οι Δηλώσεις των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου (σύμφωνα με το άρθρο 4 παρ. 2 του ν. 3556/2007), η Έκθεση Διαχείρισης του Διοικητικού Συμβουλίου και Δήλωση Εταιρικής Διακυβέρνησης και η Πληροφόρηση του ομίλου της Τράπεζας Eurobank Ergasias A.E. για την περίοδο 1.1-31.12.2017 βάσει του άρθρου 6 του ν. 4374/2016 (αλλά δεν περιλαμβάνουν τις οικονομικές

καταστάσεις, τις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις και την έκθεση ελέγχου επί αυτών), τις οποίες λάβαμε πριν από την ημερομηνία της παρούσας έκθεσης ελεγκτή.

Η γνώμη μας επί των οικονομικών καταστάσεων και ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων δεν καλύπτει τις Άλλες Πληροφορίες και, εκτός των όσων ρητά αναφέρουμε στο παρόν τμήμα της Έκθεσής μας, δεν εκφράζουμε γνώμη ελέγχου ή άλλης διασφάλισης επί αυτών.

Σε σχέση με τον έλεγχό μας επί των οικονομικών καταστάσεων και ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων, η ευθύνη μας είναι να αναγνώσουμε τις Άλλες Πληροφορίες και με τον τρόπο αυτό να εξετάσουμε εάν οι Άλλες Πληροφορίες είναι ουσιωδώς ασυνεπείς με τις οικονομικές καταστάσεις και ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις ή τη γνώση που αποκτήσαμε κατά τον έλεγχο ή αλλιώς φαίνεται να είναι ουσιωδώς εσφαλμένες.

Εξετάσαμε εάν η Έκθεση Διαχείρισης του Διοικητικού Συμβουλίου περιλαμβάνει τις γνωστοποιήσεις οι οποίες απαιτούνται από τον Κωδ. Ν. 2190/1920, και ότι έχει συνταχθεί η προβλεπόμενη από το άρθρο 43ββ του Κωδ.Ν. 2190/1920 Δήλωση Εταιρικής Διακυβέρνησης.

Με βάση τις εργασίες που εκτελέσαμε κατά τον έλεγχο μας, κατά τη γνώμη μας:

- Τα πληροφοριακά στοιχεία που περιλαμβάνονται στην Έκθεση Διαχείρισης του Διοικητικού Συμβουλίου της χρήσης που έληξε την 31/12/2017 αντιστοιχούν στις συνημμένες οικονομικές καταστάσεις και ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις,
- Η Έκθεση Διαχείρισης του Διοικητικού Συμβουλίου έχει καταρτισθεί σύμφωνα με τις ισχύουσες νομικές απαιτήσεις των άρθρων 43α και 107Α του Κωδ. Ν. 2190/1920,
- Η Δήλωση Εταιρικής Διακυβέρνησης παρέχει τα πληροφοριακά στοιχεία που αναφέρονται στις περιπτώσεις γ' και δ' της παραγράφου 1 του άρθρου 43ββ του Κωδ. Ν. 2190/1920.

Επιπλέον με βάση τη γνώση και κατανόηση που αποκτήσαμε κατά το έλεγχό μας, για την Τράπεζα και τον Όμιλο και το περιβάλλον τους, είμαστε υποχρεωμένοι να αναφέρουμε εάν έχουμε εντοπίσει ουσιώδεις ανακρίβειες στην Έκθεση Διαχείρισης του Διοικητικού της Συμβουλίου και στις Άλλες Πληροφορίες τις οποίες λάβαμε πριν από την ημερομηνία της παρούσας έκθεσης ελεγκτή. Δεν έχουμε να αναφέρουμε τίποτα σχετικά με το θέμα αυτό.

Ευθύνες του Διοικητικού Συμβουλίου και των υπευθύνων για τη διακυβέρνηση επί των οικονομικών καταστάσεων και ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων

Το Διοικητικό Συμβούλιο έχει την ευθύνη για την κατάρτιση και εύλογη παρουσίαση των οικονομικών καταστάσεων και ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων σύμφωνα με τα ΔΠΧΑ, όπως αυτά έχουν υιοθετηθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση, τις απαιτήσεις του Κωδ. Ν. 2190/1920, όπως και για εκείνες τις δικλίδες εσωτερικού ελέγχου που το Διοικητικό Συμβούλιο καθορίζει ως απαραίτητες, ώστε να καθίσταται δυνατή η κατάρτιση οικονομικών καταστάσεων και ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων απαλλαγμένων από ουσιώδες σφάλμα, που οφείλεται είτε σε απάτη είτε σε λάθος.

Κατά την κατάρτιση των οικονομικών καταστάσεων και ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων, το Διοικητικό Συμβούλιο είναι υπεύθυνο για την αξιολόγηση της ικανότητας της Τράπεζας και του Ομίλου να συνεχίσουν τις δραστηριότητές τους, γνωστοποιώντας όπου συντρέχει τέτοια περίπτωση, τα θέματα που σχετίζονται με τη συνεχιζόμενη δραστηριότητα και τη χρήση της λογιστικής βάσης της συνεχιζόμενης δραστηριότητας, εκτός και εάν το Διοικητικό Συμβούλιο είτε προτίθεται να ρευστοποιήσει την Τράπεζα και τον Όμιλο ή να διακόψει τις δραστηριότητές τους ή δεν έχει άλλη ρεαλιστική εναλλακτική επιλογή από το να προχωρήσει σ' αυτές τις ενέργειες.

Οι υπεύθυνοι για τη διακυβέρνηση έχουν την ευθύνη εποπτείας της διαδικασίας χρηματοοικονομικής αναφοράς της Τράπεζας και του Ομίλου.

Ευθύνες ελεγκτή για τον έλεγχο των οικονομικών καταστάσεων και ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων

Οι στόχοι μας είναι να αποκτήσουμε εύλογη διασφάλιση για το κατά πόσο οι οικονομικές καταστάσεις και ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις, στο σύνολο τους, είναι απαλλαγμένες από ουσιώδες σφάλμα, που οφείλεται είτε σε απάτη είτε σε λάθος και να εκδώσουμε έκθεση ελεγκτή, η οποία περιλαμβάνει τη γνώμη μας. Η εύλογη διασφάλιση συνιστά διασφάλιση υψηλού επιπέδου, αλλά δεν είναι εγγύηση ότι ο έλεγχος που διενεργείται σύμφωνα με τα ΔΠΕ, που έχουν ενσωματωθεί στην Ελληνική Νομοθεσία, θα εντοπίζει πάντα ένα ουσιώδες σφάλμα, όταν αυτό υπάρχει. Σφάλματα δύναται να προκύψουν από απάτη ή από λάθος και θεωρούνται ουσιώδη όταν, μεμονωμένα ή αθροιστικά, θα μπορούσε εύλογα να αναμένεται ότι θα επηρέαζαν τις οικονομικές αποφάσεις των χρηστών, που λαμβάνονται με βάση αυτές τις οικονομικές καταστάσεις και ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις.

Ως καθήκον του ελέγχου, σύμφωνα με τα ΔΠΕ που έχουν ενσωματωθεί στην Ελληνική Νομοθεσία, ασκούμε επαγγελματική κρίση και διατηρούμε επαγγελματικό σκεπτικισμό καθ' όλη τη διάρκεια του ελέγχου. Επίσης:

- Εντοπίζουμε και αξιολογούμε τους κινδύνους ουσιώδους σφάλματος στις οικονομικές καταστάσεις και ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις, που οφείλεται είτε σε απάτη είτε σε λάθος, σχεδιάζοντας και διενεργώντας ελεγκτικές διαδικασίες που ανταποκρίνονται στους κινδύνους αυτούς και αποκτούμε ελεγκτικά τεκμήρια που είναι επαρκή και κατάλληλα για να παρέχουν βάση για την γνώμη μας. Ο κίνδυνος μη εντοπισμού ουσιώδους σφάλματος που οφείλεται σε απάτη είναι υψηλότερος από αυτόν που οφείλεται σε λάθος, καθώς η απάτη μπορεί να εμπεριέχει συμπαιγνία, πλαστογραφία, εσκεμμένες παραλείψεις, ψευδείς διαβεβαιώσεις ή παράκαμψη των δικλίδων εσωτερικού ελέγχου.
- Κατανοούμε τις δικλίδες εσωτερικού ελέγχου που σχετίζονται με τον έλεγχο, με σκοπό το σχεδιασμό ελεγκτικών διαδικασιών κατάλληλων για τις περιστάσεις, αλλά όχι με σκοπό την διατύπωση γνώμης επί της αποτελεσματικότητας των δικλίδων εσωτερικού ελέγχου της Τράπεζας και του Ομίλου.
- Αξιολογούμε την καταλληλότητα των λογιστικών πολιτικών και μεθόδων που χρησιμοποιήθηκαν και το εύλογο των λογιστικών εκτιμήσεων και των σχετικών γνωστοποιήσεων που έγιναν από το Διοικητικό Συμβούλιο.
- Αποφαινόμαστε για την καταλληλότητα της χρήσης από το Διοικητικό Συμβούλιο της λογιστικής αρχής της συνεχιζόμενης δραστηριότητας και με βάση τα ελεγκτικά τεκμήρια που αποκτήθηκαν για το εάν υπάρχει ουσιώδης αβεβαιότητα σχετικά με γεγονότα ή συνθήκες που μπορεί να υποδηλώνουν ουσιώδη αβεβαιότητα ως προς την ικανότητα της Τράπεζας και του Ομίλου να συνεχίσουν τη δραστηριότητά τους. Εάν συμπεράνουμε ότι υφίσταται ουσιώδης αβεβαιότητα, είμαστε υποχρεωμένοι στην έκθεση ελεγκτή να επιστήσουμε την προσοχή στις σχετικές γνωστοποιήσεις των οικονομικών καταστάσεων και ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων ή εάν αυτές οι γνωστοποιήσεις είναι ανεπαρκείς να διαφοροποιήσουμε τη γνώμη μας. Τα συμπεράσματά μας βασίζονται σε ελεγκτικά τεκμήρια που αποκτώνται μέχρι την ημερομηνία της έκθεσης ελεγκτή. Ωστόσο, μελλοντικά γεγονότα ή συνθήκες ενδέχεται να έχουν ως αποτέλεσμα η Τράπεζα και ο Όμιλος να παύσουν να λειτουργούν ως συνεχιζόμενη δραστηριότητα.
- Αξιολογούμε τη συνολική παρουσίαση, τη δομή και το περιεχόμενο των οικονομικών καταστάσεων και ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων, συμπεριλαμβανομένων των γνωστοποιήσεων, καθώς και το κατά πόσο οι οικονομικές καταστάσεις και ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις

απεικονίζουν τις υποκείμενες συναλλαγές και τα γεγονότα με τρόπο που επιτυγχάνεται η εύλογη παρουσίαση.

- Συγκεντρώνουμε επαρκή και κατάλληλα ελεγκτικά τεκμήρια αναφορικά με την χρηματοοικονομική πληροφόρηση των οντοτήτων ή των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων εντός του Ομίλου για την έκφραση γνώμης επί των οικονομικών καταστάσεων και των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων. Είμαστε υπεύθυνοι για την καθοδήγηση, την επίβλεψη και την εκτέλεση του ελέγχου της Τράπεζας και του Ομίλου. Παραμένουμε αποκλειστικά υπεύθυνοι για την ελεγκτική μας γνώμη.

Μεταξύ άλλων θεμάτων, κοινοποιούμε στους υπεύθυνους για τη διακυβέρνηση, το σχεδιαζόμενο εύρος και το χρονοδιάγραμμα του ελέγχου, καθώς και σημαντικά ευρήματα του ελέγχου, συμπεριλαμβανομένων όποιων σημαντικών ελλείψεων στις δικλίδες εσωτερικού ελέγχου εντοπίζουμε κατά τη διάρκεια του ελέγχου μας.

Επιπλέον, δηλώνουμε προς τους υπεύθυνους για τη διακυβέρνηση ότι έχουμε συμμορφωθεί με τις σχετικές απαιτήσεις δεοντολογίας περί ανεξαρτησίας και γνωστοποιούμε προς αυτούς όλες τις σχέσεις και άλλα θέματα που μπορεί εύλογα να θεωρηθεί ότι επηρεάζουν την ανεξαρτησία μας και τα σχετικά μέτρα προστασίας, όπου συντρέχει περίπτωση.

Από τα θέματα που γνωστοποιήθηκαν στους υπεύθυνους για τη διακυβέρνηση, καθορίζουμε τα θέματα εκείνα που ήταν εξέχουσας σημασίας για τον έλεγχο των οικονομικών καταστάσεων και ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων της τρέχουσας περιόδου και ως εκ τούτου αποτελούν τα κύρια θέματα ελέγχου. Περιγράφουμε τα θέματα αυτά στην έκθεση ελεγκτή.

Έκθεση επί άλλων νομικών και κανονιστικών απαιτήσεων

1. Συμπληρωματική Έκθεση προς την Επιτροπή Ελέγχου

Η γνώμη μας επί των συνημμένων οικονομικών καταστάσεων και ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων είναι συνεπής με την προβλεπόμενη από το άρθρο 11 του Κανονισμού ΕΕ 537/2014 Συμπληρωματική Έκθεσή μας προς την Επιτροπή Ελέγχου της Τράπεζας.

2. Διορισμός Ελεγκτή

Διοριστήκαμε για πρώτη φορά ως Ορκωτοί Ελεγκτές Λογιστές της Τράπεζας με την από 01 Απριλίου 1998 απόφαση της ετήσιας τακτικής γενικής συνέλευσης των μετόχων. Ο διορισμός μας έχει αδιαλείπτως ανανεωθεί, καλύπτοντας μια συνολική περίοδο ελέγχου 20 ετών, με βάση τις κατ' έτος λαμβανόμενες αποφάσεις της τακτικής γενικής συνέλευσης των μετόχων.

IV. Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2017

ΤΡΑΠΕΖΑ EUROBANK ERGASIAS A.E.
ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

ΓΙΑ ΤΗ ΧΡΗΣΗ ΠΟΥ ΕΛΗΞΕ ΤΗΝ
31 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2017

Όθωνος 8, Αθήνα 105 57
www.eurobank.gr, Τηλ.: 210 333 7000
Αρ. Γ.Ε.ΜΗ.: 000223001000

Πίνακας Περιεχομένων των Ενοποιημένων Οικονομικών Καταστάσεων	Σελίδα
Ενοποιημένος Ισολογισμός	1
Ενοποιημένη Κατάσταση Αποτελεσμάτων.....	2
Ενοποιημένη Κατάσταση Συνολικών Εσόδων	3
Ενοποιημένη Κατάσταση Μεταβολών Καθαρής Θέσης.....	4
Ενοποιημένη Κατάσταση Ταμειακών Ροών	5

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

1. Γενικές πληροφορίες	6
2. Πλαίσιο σύνταξης οικονομικών καταστάσεων και βασικές λογιστικές αρχές	6
2.1 Πλαίσιο σύνταξης οικονομικών καταστάσεων	6
2.1.1 Νέα πρότυπα, τροποποιήσεις προτύπων και διερμηνείες	8
2.1.2 Μετάβαση στο ΔΠΧΑ 9, «Χρηματοοικονομικά μέσα» και αξιολόγηση της επίπτωσης	13
2.2 Βασικές λογιστικές αρχές.....	23
3. Σημαντικές λογιστικές εκτιμήσεις και παραδοχές στην εφαρμογή των λογιστικών αρχών	44
4. Πρόγραμμα Ενίσχυσης της Ρευστότητας της Ελληνικής Οικονομίας.....	49
5. Πιστωτικός κίνδυνος από απαιτήσεις Ελληνικού Δημοσίου	49
6. Διαχείριση ιδίων κεφαλαίων.....	50
7. Διαχείριση χρηματοοικονομικών κινδύνων και εύλογη αξία χρηματοοικονομικών στοιχείων	53
7.2.1 Πιστωτικός Κίνδυνος	56
7.2.2 Κίνδυνος αγοράς.....	80
7.2.3 Κίνδυνος ρευστότητας.....	85
7.3 Εύλογη αξία χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων	88
8. Καθαρά έσοδα από τόκους	92
9. Καθαρά έσοδα από τραπεζικές αμοιβές και προμήθειες	93
10. Έσοδα από μη τραπεζικές υπηρεσίες.....	93
11. Αποτελέσματα χαρτοφυλακίου συναλλαγών και επενδυτικών τίτλων	93
12. Λειτουργικά έξοδα.....	94
13. Αμοιβές και έξοδα προσωπικού	94
14. Λοιπές ζημιές απομείωσης, έξοδα αναδιάρθρωσης και προβλέψεις.....	95
15. Φόρος εισοδήματος και προσαρμογές φόρου.....	95
16. Αναβαλλόμενοι φόροι.....	97
17. Μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες.....	100
18. Κέρδη ανά μετοχή.....	103
19. Ταμείο και διαθέσιμα σε κεντρικές τράπεζες	104
20. Ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα και λοιπές πληροφορίες για την Κατάσταση Ταμειακών Ροών	104
21. Απαιτήσεις από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	105
22. Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων.....	105
23. Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα και λογιστική αντιστάθμισης κινδύνων	106

24. Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες	108
25. Προβλέψεις απομείωσης για πιστωτικούς κινδύνους από δάνεια και απαιτήσεις πελατών.....	109
26. Χαρτοφυλάκιο επενδυτικών τίτλων	110
27. Συμμετοχές σε θυγατρικές εταιρείες	114
28. Επενδύσεις σε συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες.....	120
29. Οικονομικές οντότητες ειδικής διάρθρωσης.....	122
30. Ιδιοχρησιμοποιούμενα ενσώματα πάγια στοιχεία	125
31. Επενδύσεις σε ακίνητα	126
32. Άυλα πάγια στοιχεία.....	127
33. Λοιπά στοιχεία ενεργητικού.....	128
34. Υποχρεώσεις προς κεντρικές τράπεζες.....	128
35. Υποχρεώσεις προς χρηματοπιστωτικά ιδρύματα.....	128
36. Υποχρεώσεις προς πελάτες	129
37. Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους.....	129
38. Λοιπές υποχρεώσεις.....	130
39. Υποχρέωση αποζημίωσης προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία	131
40. Μετοχικό κεφάλαιο-κοινές μετοχές, διαφορά από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο και ίδιες μετοχές	133
41. Μετοχικό κεφάλαιο-προνομιούχες μετοχές	133
42. Προνομιούχοι τίτλοι	135
43. Ειδικά αποθεματικά	137
44. Μερίσματα	137
45. Μεταβιβάσεις χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων.....	138
46. Λειτουργικές μισθώσεις	139
47. Ενδεχόμενες υποχρεώσεις και λοιπές δεσμεύσεις	139
48. Πληροφόρηση ανά επιχειρηματικό τομέα.....	140
49. Γεγονότα μετά την ημερομηνία ισολογισμού	144
50. Συνδεόμενα μέρη	144
51. Εξωτερικοί Ελεγκτές	146
52. Αναμορφώσεις λόγω αλλαγής λογιστικής πολιτικής	146
53. Διοικητικό Συμβούλιο.....	147
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ – Γνωστοποιήσεις βάσει του Νόμου 4261/ 2014.....	149

Ενοποιημένος Ισολογισμός

	Σημείωση	31 Δεκεμβρίου	
		2017	2016
		Αναμορφωμένο ⁽¹⁾	
		€ εκατ.	€ εκατ.
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ			
Ταμείο και διαθέσιμα σε κεντρικές τράπεζες	19	1.524	1.477
Απαιτήσεις από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	21	2.123	2.759
Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	22	49	71
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	23	1.878	1.980
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες	24	37.108	39.058
Χαρτοφυλάκιο επενδυτικών τίτλων	26	7.605	12.518
Επενδύσεις σε συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες	28	156	101
Ιδιοχρησιμοποιούμενα ενσώματα πάγια στοιχεία	30	390	638
Επενδύσεις σε ακίνητα	31	277	905
Άυλα πάγια στοιχεία	32	152	145
Αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις	16	4.859	4.929
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	33	1.724	1.851
Στοιχεία ενεργητικού δραστηριοτήτων προς πώληση	17	2.184	-
Σύνολο ενεργητικού		60.029	66.432
ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ			
Υποχρεώσεις προς κεντρικές τράπεζες	34	9.994	13.906
Υποχρεώσεις προς χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	35	3.997	7.780
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	23	1.853	2.441
Υποχρεώσεις προς πελάτες	36	33.843	34.031
Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους	37	549	102
Λοιπές υποχρεώσεις	38	684	778
Υποχρεώσεις δραστηριοτήτων προς πώληση	17	1.959	-
Σύνολο υποχρεώσεων		52.879	59.038
ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ			
Μετοχικό κεφάλαιο-κοινές μετοχές	40	655	655
Διαφορά από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο	40	8.055	8.055
Αποθεματικά και αποτελέσματα εις νέον		(2.556)	(2.949)
Μετοχικό κεφάλαιο-προνομιούχες μετοχές	41	950	950
Ίδια κεφάλαια που αναλογούν στους μετόχους της Τράπεζας		7.104	6.711
Προνομιούχοι τίτλοι	42	43	43
Δικαιώματα τρίτων	17	3	640
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων		7.150	7.394
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων και υποχρεώσεων		60.029	66.432

⁽¹⁾ Τα συγκριτικά στοιχεία, έχουν αναμορφωθεί λόγω αλλαγής της λογιστικής πολιτικής (σημ. 52).

Οι σημειώσεις στις σελίδες 6 έως 149 αποτελούν αναπόσπαστο μέρος αυτών των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων.

Ενοποιημένη Κατάσταση Αποτελεσμάτων

Σημείωση	Χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου	
	2017	2016
	€ εκατ.	Αναμορφωμένο ⁽¹⁾ € εκατ.
Τόκοι έσοδα	2.164	2.274
Τόκοι έξοδα	(700)	(811)
Καθαρά έσοδα από τόκους	1.464	1.463
Έσοδα από τραπεζικές αμοιβές και προμήθειες	372	349
Έξοδα από τραπεζικές αμοιβές και προμήθειες	(114)	(126)
Καθαρά έσοδα από τραπεζικές αμοιβές και προμήθειες	258	223
Έσοδα από μη τραπεζικές υπηρεσίες	10	11
Αποτελέσματα χαρτοφυλακίου συναλλαγών	67	18
Αποτελέσματα από επενδυτικούς τίτλους	73	120
Λοιπά έσοδα/(έξοδα)	10	72
Λειτουργικά έσοδα	1.882	1.907
Λειτουργικά έξοδα	(895)	(903)
Λειτουργικά κέρδη προ απομειώσεων, προβλέψεων και εξόδων αναδιάρθρωσης	987	1.004
Προβλέψεις για πιστωτικούς κινδύνους από δάνεια και απαιτήσεις	(750)	(741)
Λοιπές ζημιές απομείωσης και προβλέψεις	(50)	(55)
Έξοδα αναδιάρθρωσης	(13)	(66)
Αναλογία κερδών/(ζημιών) από επενδύσεις σε συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες	7	(5)
Κέρδη προ φόρου	181	137
Φόρος εισοδήματος	(5)	54
Προσαρμογές φόρου	-	31
Καθαρά κέρδη από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	176	222
Καθαρά κέρδη/(ζημιές) από μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες	(61)	32
Καθαρά κέρδη	115	254
Καθαρά κέρδη που αναλογούν σε τρίτους	11	19
Καθαρά κέρδη που αναλογούν στους μετόχους	104	235
	€	€
Κέρδη ανά μετοχή		
-Βασικά και προσαρμοσμένα κέρδη ανά μετοχή	0,05	0,11
Κέρδη ανά μετοχή από συνεχιζόμενες δραστηριότητες		
-Βασικά και προσαρμοσμένα κέρδη ανά μετοχή	0,08	0,10

⁽¹⁾ Τα συγκριτικά στοιχεία, έχουν αναπροσαρμοστεί με: α) την αναμόρφωση λόγω αλλαγής της λογιστικής πολιτικής (σημ. 52) και β) την παρουσίαση των δραστηριοτήτων των θυγατρικών εταιρειών στη Ρουμανία, που ταξινομήθηκαν ως κατεχόμενες προς πώληση και του υπό- ομίλου Grivalia (μέχρι τον Ιούνιο 2017) ως μη συνεχιζόμενων (σημ.17).

Οι σημειώσεις στις σελίδες 6 έως 149 αποτελούν αναπόσπαστο μέρος αυτών των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων.

Ενοποιημένη Κατάσταση Συνολικών Εσόδων

	Χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου	
	2017 € εκατ.	2016 Αναμορφωμένο ⁽¹⁾ € εκατ.
Καθαρά κέρδη	115	254
Λοιπά αποτελέσματα απευθείας στην καθαρή θέση:		
Ποσά που αναταξινομήθηκαν ή ενδέχεται να αναταξινομηθούν μεταγενέστερα στην κατάσταση αποτελεσμάτων:		
Αντιστάθμιση ταμειακών ρών		
- μεταβολή στην εύλογη αξία, μετά από φόρους	27	11
- μεταφορά στο λογαριασμό αποτελεσμάτων, μετά από φόρους	<u>(8)</u>	<u>(1)</u>
	19	10
Χαρτοφυλάκιο διαθέσιμων προς πώληση επενδυτικών τίτλων		
- μεταβολή στην εύλογη αξία, μετά από φόρους (σημ. 5)	244	76
- μεταφορά στο λογαριασμό αποτελεσμάτων, μετά από φόρους (σημ. 26)	<u>(31)</u>	<u>(112)</u>
	213	(36)
Συναλλαγματικές διαφορές		
- μεταβολή στην εύλογη αξία, μετά από φόρους	2	(19)
- μεταφορά στο λογαριασμό αποτελεσμάτων, μετά από φόρους	<u>4</u>	<u>69</u>
	6	50
Συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες		
- μεταβολή αναλογίας λοιπών αποτελεσμάτων συγγενών εταιρειών και κοινοπραξιών, μετά από φόρους	52	2
	<u>52</u>	<u>2</u>
	290	26
Ποσά που δε θα αναταξινομηθούν στην κατάσταση αποτελεσμάτων:		
- Αναλογιστικές ζημιές υποχρέωσης αποζημίωσης προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία, μετά από φόρους	<u>(2)</u>	<u>(4)</u>
	(2)	(4)
Λοιπά αποτελέσματα απευθείας στην καθαρή θέση	288	22
Συνολικό αποτέλεσμα μετά από φόρο που αναλογεί σε:		
Μετόχους		
- από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	470	257
- από μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες	<u>(78)</u>	<u>(0)</u>
	392	257
Δικαιώματα τρίτων		
- από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	0	(0)
- από μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες	<u>11</u>	<u>19</u>
	11	19
	403	276

⁽¹⁾ Τα συγκριτικά στοιχεία, έχουν αναπροσαρμοστεί με: α) την αναμόρφωση λόγω αλλαγής της λογιστικής πολιτικής (σημ. 52) και β) την παρουσίαση των δραστηριοτήτων των θυγατρικών εταιρειών στη Ρουμανία, που ταξινομήθηκαν ως κατεχόμενες προς πώληση και του υπό- ομίλου Grivalia (μέχρι τον Ιούνιο 2017) ως μη συνεχιζόμενων (σημ.17).

Οι σημειώσεις στις σελίδες 6 έως 149 αποτελούν αναπόσπαστο μέρος αυτών των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων.

Ενοποιημένη Κατάσταση Μεταβολών Καθαρής Θέσης

	Ίδια κεφάλαια που αναλογούν στους μετόχους της Τράπεζας							Σύνολο € εκατ.
	Μετοχικό κεφάλαιο- κοινές μετοχές € εκατ.	Υπέρ το άρτιο € εκατ.	Ειδικά αποθεματικά € εκατ.	Αποτελέσματα εις νέον € εκατ.	Μετοχικό κεφάλαιο- προνομιούχες μετοχές € εκατ.	Προνομιούχοι τίτλοι € εκατ.	Δικαιώματα τρίτων € εκατ.	
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου 2016	656	8.055	7.786	(11.027)	950	43	669	7.132
Αναμόρφωση λόγω αλλαγής της λογιστικής πολιτικής (σημ.52)	-	-	-	34	-	-	-	34
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου 2016, αναμορφωμένο	656	8.055	7.786	(10.993)	950	43	669	7.166
Καθαρά κέρδη (αναμορφωμένα, σημ.52)	-	-	-	235	-	-	19	254
Λοιπά αποτελέσματα απευθείας στην καθαρή θέση	-	-	22	-	-	-	(0)	22
Συνολικό αποτέλεσμα μετά από φόρο για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2016	-	-	22	235	-	-	19	276
Απόκτηση/μεταβολές των ποσοστών συμμετοχής σε θυγατρικές εταιρείες	-	-	-	1	-	-	(25)	(24)
(Αγορά)/πώληση ιδίων μετοχών (σημ. 40)	(1)	0	-	(0)	-	-	-	(1)
Διανεμηθέντα μερίσματα από θυγατρικές της Τράπεζας με δικαιώματα τρίτων	-	-	-	-	-	-	(24)	(24)
Παροχές σε συμμετοχικούς τίτλους:	-	-	0	-	-	-	1	1
- Αξία παρεχόμενων υπηρεσιών από το προσωπικό	-	-	(93)	93	-	-	-	-
Μεταφορές μεταξύ αποθεματικών	(1)	0	(93)	94	-	-	(48)	(48)
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου 2016	655	8.055	7.715	(10.664)	950	43	640	7.394
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου 2017	655	8.055	7.715	(10.664)	950	43	640	7.394
Καθαρά κέρδη	-	-	-	104	-	-	11	115
Λοιπά αποτελέσματα απευθείας στην καθαρή θέση	-	-	288	-	-	-	0	288
Συνολικό αποτέλεσμα μετά από φόρο για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2017	-	-	288	104	-	-	11	403
Απόκτηση/μεταβολές των ποσοστών συμμετοχής σε θυγατρικές εταιρείες (σημ. 17)	-	-	-	-	-	-	(634)	(634)
(Αγορά)/πώληση ιδίων μετοχών (σημ. 40)	(0)	(0)	-	1	-	-	-	1
Διανεμηθέντα μερίσματα από θυγατρικές της Τράπεζας με δικαιώματα τρίτων	-	-	-	-	-	-	(15)	(15)
Παροχές σε συμμετοχικούς τίτλους:	-	-	0	-	-	-	1	1
- Αξία παρεχόμενων υπηρεσιών από το προσωπικό	-	-	2	(2)	-	-	-	-
Μεταφορές μεταξύ αποθεματικών	(0)	(0)	2	(1)	-	-	(648)	(647)
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου 2017	655	8.055	8.005	(10.561)	950	43	3	7.150

Σημ. 40

Σημ. 40

Σημ. 43

Σημ. 41

Σημ. 42

Οι σημειώσεις στις σελίδες 6 έως 149 αποτελούν αναπόσπαστο μέρος αυτών των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων.

Ενοποιημένη Κατάσταση Ταμειακών Ροών

	Χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου	
	2017	2016
	Αναμορφωμένο ⁽¹⁾	
Σημείωση	€ εκατ.	€ εκατ.
Ταμειακές ροές από συνεχιζόμενες λειτουργικές δραστηριότητες		
Κέρδη προ φόρου από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	181	137
Προσαρμογές για:		
Προβλέψεις απομείωσης για πιστωτικούς κινδύνους από δάνεια και απαιτήσεις	25	741
Λοιπές ζημιές απομείωσης, προβλέψεις και έξοδα αναδιάρθρωσης	14	115
Αποσβέσεις ενσώματων και άυλων παγίων στοιχείων	12	62
Λοιπά αποτελέσματα από επενδυτικούς τίτλους	20	(182)
Λοιπές προσαρμογές	20	(43)
	906	830
Μεταβολές λογαριασμών που σχετίζονται με τις λειτουργικές δραστηριότητες		
Καθαρή (αύξηση)/μείωση σε ταμείο και διαθέσιμα σε κεντρικές τράπεζες	(10)	76
Καθαρή (αύξηση)/μείωση σε χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	(29)	16
Καθαρή (αύξηση)/μείωση σε απαιτήσεις από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	499	217
Καθαρή (αύξηση)/μείωση σε δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες	(356)	285
Καθαρή (αύξηση)/μείωση σε παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	(160)	(38)
Καθαρή (αύξηση)/μείωση σε λοιπά στοιχεία ενεργητικού	14	281
Καθαρή αύξηση/(μείωση) σε υποχρεώσεις προς κεντρικές τράπεζες και χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	(7.867)	(8.047)
Καθαρή αύξηση/(μείωση) σε υποχρεώσεις προς πελάτες	1.743	1.854
Καθαρή αύξηση/(μείωση) σε λοιπές υποχρεώσεις	(10)	(35)
	(6.176)	(5.391)
Φόρος εισοδήματος που πληρώθηκε	(31)	(34)
Καθαρές ταμειακές ροές από/(σε) συνεχιζόμενες λειτουργικές δραστηριότητες	(5.301)	(4.595)
Ταμειακές ροές από συνεχιζόμενες επενδυτικές δραστηριότητες		
Απόκτηση ενσώματων και άυλων παγίων στοιχείων	(97)	(55)
Εισπράξεις από πώληση ενσώματων και άυλων παγίων στοιχείων	93	37
(Αγορές)/πωλήσεις και λήξεις επενδυτικών τίτλων	4.950	4.023
Απόκτηση θυγατρικών, μετά από αποκτηθέντα ταμειακά διαθέσιμα	27	37
Απόκτηση συμμετοχών σε συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες και συμμετοχές σε αυξήσεις μετοχικού κεφαλαίου	28	(9)
Πώληση θυγατρικών, μετά από πωληθέντα ταμειακά διαθέσιμα	17	289
Πώληση/εκαθάριση συμμετοχών σε συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες	-	2
Μερίσματα που εισπράχθηκαν από επενδυτικούς τίτλους, συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες	11	2
Καθαρές ταμειακές ροές από/(σε) συνεχιζόμενες επενδυτικές δραστηριότητες	5.074	4.326
Ταμειακές ροές από συνεχιζόμενες χρηματοδοτικές δραστηριότητες		
(Αποπληρωμές)/εισπράξεις από πιστωτικούς τίτλους	20	(153)
Έξοδα που πληρώθηκαν για αύξηση μετοχικού κεφαλαίου	-	(6)
(Αγορά)/πώληση ιδίων μετοχών	1	(1)
Καθαρές ταμειακές ροές από/(σε) συνεχιζόμενες χρηματοδοτικές δραστηριότητες	446	(160)
Επίπτωση διακύμανσης συναλλαγματικών ισοτιμιών στα ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα	7	(3)
Καθαρή αύξηση/(μείωση) στα ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	226	(432)
Καθαρές ταμειακές ροές από μη συνεχιζόμενες λειτουργικές δραστηριότητες	332	(275)
Καθαρές ταμειακές ροές από μη συνεχιζόμενες επενδυτικές δραστηριότητες	(92)	242
Καθαρές ταμειακές ροές από μη συνεχιζόμενες χρηματοδοτικές δραστηριότητες	(15)	(37)
Επίπτωση διακύμανσης συναλλαγματικών ισοτιμιών στα ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα	(5)	(6)
Καθαρή αύξηση/(μείωση) στα ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα από μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες	220	(76)
Ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα έναρξης περιόδου	20	1.697
Ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα λήξης περιόδου	20	1.697

⁽¹⁾ Τα συγκριτικά στοιχεία, έχουν αναπροσαρμοστεί με: α) την αναμόρφωση λόγω αλλαγής της λογιστικής πολιτικής (σημ. 52) και β) την παρουσίαση των δραστηριοτήτων των θυγατρικών εταιρειών στη Ρουμανία, που ταξινομήθηκαν ως κατεχόμενες προς πώληση και του υπό-ομίλου Grivalia (μέχρι τον Ιούνιο 2017) ως μη συνεχιζόμενων (σημ.17).

Οι σημειώσεις στις σελίδες 6 έως 149 αποτελούν αναπόσπαστο μέρος αυτών των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων.

1. Γενικές πληροφορίες

Η Eurobank Εργασίας Α.Ε. (η «Τράπεζα») και οι θυγατρικές της εταιρείες (ο «Όμιλος») δραστηριοποιούνται στους τομείς τραπεζικής ιδιωτών πελατών και επιχειρήσεων, διαχείρισης περιουσίας και κεφαλαίων, treasury και κεφαλαιαγορών καθώς και στη παροχή άλλων υπηρεσιών. Η Τράπεζα έχει συσταθεί στην Ελλάδα και οι μετοχές της είναι εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αθηνών. Ο Όμιλος δραστηριοποιείται κυρίως στην Ελλάδα και στις περιοχές της Κεντρικής και Νοτιοανατολικής Ευρώπης.

Οι ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις του Ομίλου εγκρίθηκαν από το Διοικητικό Συμβούλιο την 28 Μαρτίου 2018. Η Έκθεση Ελέγχου του Ανεξάρτητου Ορκωτού Ελεγκτή Λογιστή περιλαμβάνεται στην ενότητα III της Ετήσιας Οικονομικής Έκθεσης για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2017.

2. Πλαίσιο σύνταξης οικονομικών καταστάσεων και βασικές λογιστικές αρχές

Οι βασικές λογιστικές αρχές που εφαρμόστηκαν κατά τη σύνταξη των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων αναφέρονται παρακάτω:

2.1 Πλαίσιο σύνταξης οικονομικών καταστάσεων

Οι ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις του Ομίλου έχουν συνταχθεί σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς (ΔΠΧΑ) που έχουν εγκριθεί από το Συμβούλιο Διεθνών Λογιστικών Προτύπων και έχουν υιοθετηθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ), και ειδικότερα με τα πρότυπα και τις διερμηνείες της Επιτροπής Διεργητικών Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς (ΕΔΔΠΧΑ) που είναι σε ισχύ ή έχουν εκδοθεί και εφαρμοστεί κατά την ημερομηνία σύνταξης των οικονομικών καταστάσεων, νωρίτερα από την ημερομηνία υποχρεωτικής εφαρμογής τους.

Οι ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις έχουν συνταχθεί με βάση την αρχή του ιστορικού κόστους, με εξαίρεση τους διαθέσιμους προς πώληση επενδυτικούς τίτλους και τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων (συμπεριλαμβανομένων των παραγώγων χρηματοοικονομικών μέσων), τα οποία επιμετρούνται στην εύλογη αξία.

Η σύνταξη των οικονομικών καταστάσεων σύμφωνα με τα ΔΠΧΑ απαιτεί την υιοθέτηση εκτιμήσεων και παραδοχών, οι οποίες επηρεάζουν τα λογιστικά υπόλοιπα των στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων και τις γνωστοποιήσεις των ενδεχόμενων υποχρεώσεων κατά την ημερομηνία σύνταξης των οικονομικών καταστάσεων, καθώς και τα υπόλοιπα των εσόδων και εξόδων της περιόδου αναφοράς. Παρά το γεγονός ότι οι εκτιμήσεις αυτές βασίζονται στη βέλτιστη γνώση της Διοίκησης σχετικά με τις τρέχουσες συνθήκες και ενέργειες, τα πραγματικά αποτελέσματα ενδέχεται να διαφέρουν.

Οι ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις παρουσιάζονται σε Ευρώ (€), που είναι το συναλλακτικό νόμισμα της Τράπεζας. Εκτός εάν αναφέρεται διαφορετικά, για τα οικονομικά στοιχεία που παρουσιάζονται σε Ευρώ έχει γίνει στρογγυλοποίηση στο πλησιέστερο εκατομμύριο.

Εκτιμήσεις για τη συνέχιση της δραστηριότητας του Ομίλου

Οι ετήσιες οικονομικές καταστάσεις έχουν συνταχθεί με βάση την αρχή της συνεχιζόμενης δραστηριότητας (going concern), η οποία κρίθηκε ως κατάλληλη από το Διοικητικό Συμβούλιο, αξιολογώντας τα ακόλουθα:

Μακροοικονομικό περιβάλλον

Ο πραγματικός ρυθμός οικονομικής μεγέθυνσης της Ελλάδος για το 2017 ανήλθε σε 1,4%, σύμφωνα με την αρχική εκτίμηση της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής (ΕΛΣΤΑΤ) από -0,02% για το 2016 ενώ η αντιπροσωπευτική πρόβλεψη της αγοράς για τον πραγματικό ρυθμό οικονομικής μεγέθυνσης (growth consensus forecast) για το 2018 είναι 2,1% (συγκριτικά με τον επίσημο στόχο 2,5%). Με βάση τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ το ποσοστό ανεργίας το Δεκέμβριο 2017 ήταν 20,8% (31 Δεκεμβρίου 2016: 23,5%). Στο δημοσιονομικό πεδίο το πρωτογενές πλεόνασμα της Ελλάδας για το 2017 αναμένεται σε 2,44% του ΑΕΠ, σύμφωνα με τα στοιχεία του προϋπολογισμού για το 2018, υπερβαίνοντας τον αντίστοιχο στόχο 1,75% του Τρίτου Προγράμματος Οικονομικής Σταθεροποίησης (ΤΠΟΣ) για το πρωτογενές ισοζύγιο. Σύμφωνα με την Τράπεζα της Ελλάδος και τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών μειώθηκε σε -0,8% του ΑΕΠ το 2017 (2016: -1,1%).

Τον Ιούνιο 2017, η Ελλάδα μετά την ολοκλήρωση της δεύτερης αξιολόγησης του ΤΠΟΣ και την αποδέσμευση της δόσης του δανείου ποσού € 8,5 δις, κατέληξε σε συμφωνία σε τεχνικό επίπεδο με τους Ευρωπαϊκούς Θεσμούς την 4 Δεκεμβρίου 2017 αναφορικά με τη δέσμη δημοσιονομικών και διαρθρωτικών μέτρων της τρίτης αξιολόγησης και υλοποίησε έως τις αρχές του 2018 όλες τις προαπαιτούμενες δράσεις. Η εν λόγω συμφωνία, άνοιξε το δρόμο για την αποδέσμευση της πρώτης υποδότης του δανείου ποσού € 5,7 δις στο δεύτερο δεκαπενθήμερο του Μαρτίου 2018. Η δεύτερη υποδότηση € 1 δις θα εκταμιευθεί το δεύτερο

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

τρίμηνο του 2018 υπό την προϋπόθεση της θετικής αξιολόγησης από τους Ευρωπαϊκούς Θεσμούς σχετικά με τη μείωση των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων) και της απρόσκοπτης πραγματοποίησης των ηλεκτρονικών πλειστηριασμών. Στο πλαίσιο των προαναφερθεισών θετικών εξελίξεων, η Ελλάδα επέστρεψε στις χρηματοοικονομικές αγορές με την έκδοση ενός πενταετούς ομολόγου ποσού € 3 δις και απόδοσης 4,625% την 24 Ιουλίου 2017 (για πρώτη φορά από τον Ιούλιο 2014) και την έκδοση ενός επταετούς ομολόγου ποσού € 3 δις και απόδοσης 3,5% την 8 Φεβρουαρίου 2018. Τα έσοδα από τις εκδόσεις των ομολόγων χρησιμοποιούνται για την περαιτέρω διαχείριση των δανειακών υποχρεώσεων του Ελληνικού Δημοσίου και για τη δημιουργία ενός ταμειακού αποθέματος σε επίπεδο Γενικής Κυβέρνησης, το οποίο θα διευκολύνει την πρόσβαση της χώρας στις αγορές μετά το τέλος του προγράμματος, τον Αύγουστο 2018.

Η ολοκλήρωση της τέταρτης και τελευταίας αξιολόγησης του ΤΠΟΣ, η οποία αναμένεται τον Ιούνιο 2018, σύμφωνα με το πρόγραμμα υλοποίησης, η αναμενόμενη σημαντική αύξηση των επενδύσεων (11,4% σύμφωνα με την πρόβλεψη του προϋπολογισμού για το 2018 συγκριτικά με 9,6% αύξηση το 2017), και η προβλεπόμενη ισχυρή τουριστική περίοδος, ενισχύουν τις προσδοκίες για περαιτέρω βελτίωση της εγχώριας οικονομικής δραστηριότητας το 2018. Η αποφασιστική εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων που συμφωνήθηκαν στο πλαίσιο του ΤΠΟΣ, η υλοποίηση των μέτρων για την περαιτέρω ελάφρυνση του χρέους σύμφωνα με τις αποφάσεις του Eurogroup την 24 Μαΐου 2016, η κινητοποίηση της χρηματοδότησης από την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) για τη στήριξη των εγχώριων επενδύσεων και τη δημιουργία θέσεων εργασίας, η προσέλκυση διεθνών και εγχώριων κεφαλαίων και η υιοθέτηση ενός εξωστρεφούς οικονομικού αναπτυξιακού προτύπου θα διευκολύνουν την αποκατάσταση της εμπιστοσύνης στις προοπτικές της Ελληνικής οικονομίας και την περαιτέρω σταθεροποίηση του εγχώριου οικονομικού περιβάλλοντος, οι οποίες αποτελούν σημαντικές προϋποθέσεις για την επιστροφή της χώρας σε πορεία ισχυρής και βιώσιμης ανάπτυξης.

Οι κύριοι κίνδυνοι και οι παράγοντες αβεβαιότητας σχετίζονται με (α) τις πιθανές καθυστερήσεις στην εφαρμογή των ήδη συμφωνηθεισών μεταρρυθμίσεων για να επιτευχθούν οι επόμενοι στόχοι και τα ορόσημα του ΤΠΟΣ, (β) τις πιθανές καθυστερήσεις στη συμφωνία σχετικά με τη σχέση μεταξύ της Ελλάδος και των Θεσμών για την περίοδο μετά την ολοκλήρωση του προγράμματος (γ) την επίδραση στην οικονομική δραστηριότητα και στην προσέλκυση άμεσων επενδύσεων των δημοσιονομικών και των σχετικών με την κοινωνική ασφάλιση μέτρων, τα οποία συμφωνήθηκαν στο πλαίσιο των αξιολογήσεων του ΤΠΟΣ, (δ) τη δυνατότητα προσέλκυσης νέων επενδύσεων στη χώρα, (ε) το χρονοδιάγραμμα μέχρι την πλήρη άρση των περιορισμών στην ελεύθερη κίνηση κεφαλαίων και τη συνεπαγόμενη επίδραση στην οικονομική δραστηριότητα, (στ) τον πιθανό αργό ρυθμό εισροής καταθέσεων και/ή τις πιθανές καθυστερήσεις στην αποτελεσματική διαχείριση των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων ως αποτέλεσμα των προκλήσεων που σχετίζονται με τις μακροοικονομικές συνθήκες στην Ελλάδα και (ζ) τις γεωπολιτικές συνθήκες στην ευρύτερη περιοχή και τους εξωτερικούς κλυδωνισμούς από μια επιβράδυνση της παγκόσμιας οικονομίας.

Κίνδυνος ρευστότητας

Με βάση τη συμφωνία με τους Ευρωπαίους εταίρους, οι αρχές έχουν δεσμευτεί να διατηρήσουν επαρκή ρευστότητα στο τραπεζικό σύστημα, εφόσον η Ελλάδα εκπληρώνει τις υποχρεώσεις της στο πλαίσιο του προγράμματος του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας (ΕΜΣ). Η σταδιακή σταθεροποίηση του μακροοικονομικού περιβάλλοντος, μετά την ολοκλήρωση της δεύτερης και της τρίτης αξιολόγησης του ΤΠΟΣ ενίσχυσε την αξιοπιστία της Ελλάδας στις διεθνείς αγορές, βελτίωσε το εγχώριο οικονομικό κλίμα και διευκόλυνε την επιστροφή καταθέσεων όπως επίσης την περαιτέρω χαλάρωση των μέτρων περιορισμού στην κίνηση κεφαλαίων (capital controls). Η επιτυχημένη ολοκλήρωση της τέταρτης αξιολόγησης του ΤΠΟΣ και η συμφωνία όσον αφορά στη σχέση μεταξύ της Ελλάδας και των πιστωτών της μετά την ολοκλήρωση του προγράμματος θα συμβάλει στην περαιτέρω αποκατάσταση της εμπιστοσύνης των καταθετών και επομένως, στην επιτάχυνση της επιστροφής των καταθέσεων επιδρώντας θετικά στη χρηματοδότηση της οικονομίας.

Το 2017, η εισροή καταθέσεων στον Όμιλο ποσού € 1,8 δις (εκ των οποίων € 1,2 δις στην Ελλάδα), μαζί με την αύξηση των συναλλαγών repos σε καλυμμένες ομολογίες και έντοκα γραμμάτια Ελληνικού Δημοσίου, η έκδοση καλυμμένων ομολογίων € 500 εκατ., που καλύφθηκε από διεθνείς και εγχώριους επενδυτές και η απομόχλευση στοιχείων ενεργητικού είχαν ως αποτέλεσμα τη σημαντική μείωση της εξάρτησης της Τράπεζας από το μηχανισμό χρηματοδότησης του Ευρωσυστήματος σε € 10 δις στα τέλη Δεκεμβρίου 2017, εκ των οποίων € 7,9 δις αφορούν χρηματοδότηση από τον Έκτακτο Μηχανισμό Παροχής Ρευστότητας (Emergency Liquidity Assistance – ELA) (31 Δεκεμβρίου 2016: € 13,9 δις, εκ των οποίων € 11,9 δις από τον ELA) και την εξάλειψη, της συμμετοχής της Τράπεζας στο δεύτερο πυλώνα στήριξης του Προγράμματος Ενίσχυσης της Ρευστότητας της Ελληνικής Οικονομίας στο τέλος Οκτωβρίου 2017 (31 Δεκεμβρίου 2016: ομόλογα με την εγγύηση του Ελληνικού Δημοσίου αξίας € 2,5 δις). Την 28 Φεβρουαρίου 2018, η εξάρτηση από το μηχανισμό χρηματοδότησης του Ευρωσυστήματος μειώθηκε περαιτέρω σε € 7,1 δις εκ των οποίων € 5,7 δις από τον ELA (σημ. 4 και 34).

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Κίνδυνος κεφαλαιακής επάρκειας

Ο Όμιλος παρακολουθεί στενά τις εξελίξεις σχετικά με το Ελληνικό μακροοικονομικό περιβάλλον, λαμβάνοντας υπόψη την άμεση και έμμεση έκθεσή του στον πιστωτικό κίνδυνο του Ελληνικού Δημοσίου (σημ. 5). Βασική προτεραιότητα είναι η ενεργή διαχείριση των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων, με σκοπό τη σημαντική μείωση του υπολοίπου τους, σύμφωνα με τους λειτουργικούς στόχους της Τράπεζας και αξιοποιώντας την εσωτερική υποδομή του Ομίλου, τις σημαντικές νομοθετικές αλλαγές και τις συνεργασίες με εξωτερικούς φορείς που έχουν γίνει ή αναμένεται να γίνουν. Την 31 Δεκεμβρίου 2017, η Τράπεζα μείωσε το υπόλοιπο των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων κατά € 2,4 δις σε € 18,1 δις, υπερβαίνοντας τον αρχικό στόχο του Ενιαίου Εποπτικού Μηχανισμού (ΕΕΜ) € 18,8 δις (σημ. 7.2).

Παράλληλα, ο Όμιλος κατέγραψε το 2017 € 104 εκατ. καθαρά κέρδη που αναλογούν στους μετόχους (€ 186 εκατ. καθαρά κέρδη από συνεχιζόμενες δραστηριότητες πριν από τα έξοδα αναδιάρθρωσης) λόγω υψηλότερων καθαρών εσόδων από τόκους και προμήθειες από τις ελληνικές και διεθνείς δραστηριότητες. Η Τράπεζα στο πλαίσιο του στρατηγικού της σχεδίου έχει αναλάβει σημαντικές πρωτοβουλίες ως προς την εκπλήρωση των υπόλοιπων δεσμεύσεων του σχεδίου αναδιάρθρωσης (σημ. 6) και προχώρησε στην εξαγορά των προνομιούχων μετοχών με την έκδοση ομολογιών μειωμένης εξασφάλισης της κατηγορίας 2 στις αρχές του 2018, οι οποίες θα συμπεριλαμβάνονται στον υπολογισμό του Συνολικού Δείκτη Κεφαλαιακής Επάρκειας (Total Capital Adequacy ratio) (σημ. 41). Ο Δείκτης κεφαλαίου κοινών μετοχών της κατηγορίας 1 (CET1) του Ομίλου ανήλθε σε 17,9% την 31 Δεκεμβρίου 2017, ενώ ο αντίστοιχος pro-forma δείκτης με την εξαγορά των προνομιούχων μετοχών/την έκδοση ομολογιών μειωμένης εξασφάλισης της κατηγορίας 2 και την ολοκλήρωση της συναλλαγής πώλησης στη Ρουμανία θα είναι 15,8% (σημ. 6). Η επίπτωση της υιοθέτησης του ΔΠΧΑ 9 στο Δείκτη κεφαλαίου κοινών μετοχών της κατηγορίας 1 (CET1) του Ομίλου στο τέλος του 2018, με βάση τις ρυθμίσεις σταδιακής μετάβασης (transitional arrangements) πενταετούς διάρκειας, εκτιμάται σε περίπου 20 μονάδες βάσης.

Η Eurobank, μαζί με τις άλλες τρεις ελληνικές συστημικές τράπεζες που εποπτεύονται άμεσα από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ), υποβάλλονται στην άσκηση προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης («ΕΕ») (EU-wide stress test) για το 2018, η οποία διεξάγεται από την Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών (ΕΒΑ) και ξεκίνησε την 31 Ιανουαρίου 2018. Τα αποτελέσματα για τις ελληνικές συστημικές τράπεζες αναμένεται να δημοσιευθούν τον Μάιο του 2018 (σημ. 6).

Μέσα σε ένα περιβάλλον ανάπτυξης, ο Όμιλος βρίσκεται σε τροχιά επίτευξης του στόχου μείωσης των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων για το 2018, διατήρησης της κερδοφορίας του, συνέχισης της δημιουργίας κεφαλαίων από οργανικά αποτελέσματα και ενίσχυσης της θέσης του στην ελληνική αγορά και στο εξωτερικό.

Εκτίμηση για τη συνέχιση της δραστηριότητας

Το Διοικητικό Συμβούλιο, λαμβάνοντας υπόψη τους ανωτέρω παράγοντες που σχετίζονται με την επάρκεια της κεφαλαιακής θέσης του Ομίλου, την υπερκάλυψη του στόχου μείωσης των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων (NPEs) και την αναμενόμενη συνέχιση της πρόσβασης στο μηχανισμό χρηματοδότησης του Ευρωσυστήματος στο προσεχές μέλλον, θεωρεί ότι οι οικονομικές καταστάσεις του Ομίλου μπορούν να συνταχθούν με βάση την αρχή της συνεχιζόμενης δραστηριότητας (going concern).

2.1.1 Νέα πρότυπα, τροποποιήσεις προτύπων και διερμηνείες

Οι αρχές που παρουσιάζονται παρακάτω έχουν εφαρμοστεί με συνέπεια στις χρήσεις 2017 και 2016, εξαιρουμένων εκείνων που παρατίθενται παρακάτω όπως επίσης και στη σημείωση 2.2.5. Τα συγκριτικά στοιχεία, όπου κρίθηκε αναγκαίο, έχουν αναπροσαρμοστεί ώστε να συνάδουν με τις αλλαγές στην παρουσίαση που υιοθέτησε ο Όμιλος για την παρούσα χρήση.

Τροποποιήσεις σε πρότυπα που υιοθετήθηκαν από τον Όμιλο

Οι ακόλουθες τροποποιήσεις σε πρότυπα, όπως εκδόθηκαν από το Συμβούλιο Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (ΣΔΛΠ) και υιοθετήθηκαν από την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ), είναι σε ισχύ από την 1 Ιανουαρίου 2017:

ΔΛΠ 7, Τροποποίηση – Γνωστοποιήσεις

Η τροποποίηση απαιτεί τη γνωστοποίηση πληροφοριών που επιτρέπουν στους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων να αξιολογήσουν τις μεταβολές στις υποχρεώσεις προερχόμενες από χρηματοδοτικές δραστηριότητες, συμπεριλαμβανομένων τόσο των αλλαγών από ταμειακές ροές όσο και μη ταμειακές μεταβολές. Οι απαιτήσεις για γνωστοποιήσεις επιπροσθέτως ισχύουν για μεταβολές σε χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία, όπως περιουσιακά στοιχεία που αντισταθμίζουν υποχρεώσεις προερχόμενες από χρηματοδοτικές δραστηριότητες, εάν οι ταμειακές ροές από αυτά τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία είχαν συμπεριληφθεί ή οι μελλοντικές ταμειακές ροές αυτών θα συμπεριληφθούν στις ταμειακές ροές από χρηματοδοτικές δραστηριότητες. Ο Όμιλος εφάρμοσε τις απαιτούμενες γνωστοποιήσεις στη σημείωση 20.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

ΔΛΠ 12, Τροποποίηση - Αναγνώριση Αναβαλλόμενων Φορολογικών Απαιτήσεων για μη Πραγματοποιηθείσες Ζημιές

Η τροποποίηση διευκρινίζει ότι (α) οι μη πραγματοποιηθείσες ζημιές χρεωστικών τίτλων που επιμετρούνται στην εύλογη αξία στις οικονομικές καταστάσεις και σε κόστος για σκοπούς φορολογικούς μπορούν να επιφέρουν εκπεστές προσωρινές διαφορές, ανεξαρτήτως εάν η εταιρεία πρόκειται να ανακτήσει την λογιστική αξία του χρεωστικού τίτλου μέσω πώλησης ή χρήσης, (β) οι εκτιμήσεις για τα μελλοντικά φορολογητέα κέρδη εξαιρούν τις εκπτώσεις φόρου προερχόμενες από τον αντιλογισμό των εκπεστών προσωρινών διαφορών, (γ) η εκτίμηση των πιθανών μελλοντικών φορολογητέων κερδών μπορεί να περιλαμβάνει την ανάκτηση ενός στοιχείου ενεργητικού για ποσό μεγαλύτερο από την λογιστική του αξία, εάν υπάρχουν επαρκείς αποδείξεις ότι είναι πιθανό ότι αυτό θα πραγματοποιηθεί από την εταιρεία και (δ) μια αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση εξετάζεται σε συνδυασμό με όλες τις άλλες αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις, όταν ο φορολογικός νόμος δεν περιορίζει τις πηγές των φορολογητέων κερδών από τις οποίες εκπίπτουν οι προσωρινές φορολογικές διαφορές που ανακτώνται. Όπου υφίστανται περιορισμοί, οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις εξετάζονται σε συνδυασμό μόνο με τις αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις του ίδιου τύπου.

Η υιοθέτηση της τροποποίησης δεν είχε επίπτωση στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις του Ομίλου.

Ετήσιες Βελτιώσεις σε ΔΠΧΑ 2014 – 2016

ΔΠΧΑ 12 «Γνωστοποίηση συμμετοχής σε άλλες οικονομικές οντότητες»: Διευκρινίζεται ότι οι απαιτήσεις γνωστοποιήσεων του ΔΠΧΑ 12, έχουν εφαρμογή στη συμμετοχή μιας οικονομικής οντότητας σε θυγατρική, κοινοπραξία ή συγγενή εταιρεία ταξινομημένη ως κατεχόμενη προς πώληση εκτός από την απαίτηση για συνοπτική οικονομική πληροφόρηση.

Η υιοθέτηση της τροποποίησης δεν είχε επίπτωση στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις του Ομίλου.

Νέα πρότυπα, τροποποιήσεις προτύπων και διερμηνείες που δεν έχουν υιοθετηθεί ακόμη από τον Όμιλο

Ένα πλήθος νέων προτύπων, τροποποιήσεις σε υπάρχοντα πρότυπα και διερμηνείες θα τεθούν σε ισχύ μετά το 2017, δεδομένου ότι δεν έχουν ακόμη υιοθετηθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση ή ο Όμιλος δεν τα έχει υιοθετήσει νωρίτερα από την ημερομηνία υποχρεωτικής εφαρμογής τους. Αυτά που ενδέχεται να είναι σχετικά με τον Όμιλο έχουν ως ακολούθως (εξαιρουμένου του ΔΠΧΑ 9, το οποίο παρουσιάζεται στην ενότητα 2.1.2):

ΔΛΠ 19, Τροποποίηση – Τροποποίηση Προγράμματος, Περικοπή ή Διακανονισμός Ακίνητα (σε ισχύ από την 1 Ιανουαρίου 2019, δεν έχει υιοθετηθεί από την ΕΕ)

Η τροποποίηση αποσαφηνίζει ότι όταν μία αλλαγή σε πρόγραμμα καθορισμένων παροχών δηλ τροποποίηση, περικοπή ή διακανονισμός πραγματοποιείται και απαιτείται επαναμέτρηση της καθαρής υποχρέωσης ή απαίτησης καθορισμένων παροχών, θα πρέπει να χρησιμοποιούνται οι αναθεωρημένες αναλογιστικές παραδοχές από την επαναμέτρηση προκειμένου να προσδιοριστεί το κόστος τρέχουσας απασχόλησης και ο καθαρός τόκος για την υπόλοιπη περίοδο μετά την αλλαγή στο πρόγραμμα. Επιπροσθέτως, η τροποποίηση περιλαμβάνει διευκρινίσεις αναφορικά με την επίδραση μιας τροποποίησης προγράμματος, περικοπής ή διακανονισμού στις απαιτήσεις για το ανώτατο όριο περιουσιακού στοιχείου.

Η υιοθέτηση της τροποποίησης δεν αναμένεται να έχει επίπτωση στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις του Ομίλου.

ΔΛΠ 28, Τροποποίηση – Μακροπρόθεσμες συμμετοχές σε Συγγενείς και Κοινοπραξίες (σε ισχύ από την 1 Ιανουαρίου 2019, δεν έχει υιοθετηθεί από την ΕΕ)

Η τροποποίηση αποσαφηνίζει ότι το ΔΠΧΑ 9 'Χρηματοοικονομικά Μέσα', συμπεριλαμβανομένων των απαιτήσεων απομείωσης, έχει εφαρμογή στις μακροπρόθεσμες συμμετοχές στις συγγενείς και κοινοπραξίες οι οποίες αποτελούν μέρος της καθαρής επένδυσης της εταιρείας στη συγγενή ή κοινοπραξία αλλά δεν λογιστικοποιούνται με την μέθοδο της καθαρής θέσης.

Σύμφωνα με την τροποποίηση, τυχόν προσαρμογές στην λογιστική αξία των μακροπρόθεσμων συμμετοχών στις συγγενείς και κοινοπραξίες ως αποτέλεσμα της εφαρμογής του ΔΛΠ 28 δεν θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά την εφαρμογή των απαιτήσεων του ΔΠΧΑ 9, οι οποίες εφαρμόζονται στις εν λόγω μακροπρόθεσμες συμμετοχές πριν από την εφαρμογή των απαιτήσεων για την κατανομή της ζημιάς και της απομείωσης κατά το ΔΛΠ 28.

Η υιοθέτηση της τροποποίησης δεν αναμένεται να έχει επίπτωση στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις του Ομίλου.

ΔΛΠ 40, Τροποποίηση – Επενδύσεις σε Ακίνητα (σε ισχύ από την 1 Ιανουαρίου 2018)

Η τροποποίηση αποσαφηνίζει ότι η μεταφορά ενός ακινήτου, συμπεριλαμβανομένου ενός ακινήτου υπό κατασκευή ή ανάπτυξη, εντός ή εκτός των επενδύσεων σε ακίνητα, θα πρέπει να πραγματοποιείται μόνο όταν συντελείται αλλαγή στη χρήση του

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

ακινήτου. Αυτή η αλλαγή στη χρήση πραγματοποιείται όταν το ακίνητο πληροί ή παύει να πληροί τον ορισμό των επενδύσεων σε ακίνητα και θα πρέπει να τεκμηριώνεται καταλλήλως.

Η υιοθέτηση της τροποποίησης δεν αναμένεται να έχει επίπτωση στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις του Ομίλου.

ΔΠΧΑ 2, Τροποποίηση – Παροχές που Εξαρτώνται από την Αξία των Μετοχών (σε ισχύ 1 Ιανουαρίου 2018)

Η τροποποίηση αναφέρεται α) στην επιμέτρηση παροχών που εξαρτώνται από την αξία των μετοχών και διακανονίζονται σε μετρητά β) τη λογιστική τροποποιήσεων παροχών που εξαρτώνται από την αξία των μετοχών, από παροχές που διακανονίζονται σε μετρητά σε παροχές που διακανονίζονται με συμμετοχικούς τίτλους και γ) την ταξινόμηση παροχών που εξαρτώνται από την αξία των μετοχών και διακανονίζονται καθαρές από φορολογικές κρατήσεις.

Συγκεκριμένα, η τροποποίηση διευκρινίζει ότι μία παροχή που εξαρτάται από την αξία μετοχών και διακανονίζεται σε μετρητά επιμετράται χρησιμοποιώντας την ίδια προσέγγιση με τις παροχές που εξαρτώνται από την αξία των μετοχών και διακανονίζονται με συμμετοχικούς τίτλους. Επιπροσθέτως, διευκρινίζει ότι η υποχρέωση που σχετίζεται με μία παροχή που εξαρτάται από την αξία μετοχών και διακανονίζεται σε μετρητά και τροποποιείται σε παροχή που εξαρτάται από την αξία των μετοχών και διακανονίζεται με συμμετοχικούς τίτλους αποαναγνωρίζεται και η παροχή που εξαρτάται από την αξία των μετοχών και διακανονίζεται με συμμετοχικούς τίτλους αναγνωρίζεται στην εύλογη αξία του συμμετοχικού τίτλου κατά την ημερομηνία τροποποίησης, ενώ η όποια διαφορά αναγνωρίζεται απευθείας στα αποτελέσματα.

Επιπλέον, μία παροχή που εξαρτάται από την αξία μετοχών, που διακανονίζεται μετά από τον παρακρατηθέντα φόρο εκ μέρους του εργαζομένου (καθαρός διακανονισμός) ταξινομείται ως παροχή που εξαρτάται από την αξία των μετοχών και διακανονίζεται με συμμετοχικούς τίτλους στο σύνολό της, υπό την προϋπόθεση ότι η παροχή θα είχε ούτως ή άλλως ταξινομηθεί με αυτό τον τρόπο, εάν δεν περιελάμβανε το στοιχείο του καθαρού διακανονισμού.

Η υιοθέτηση της τροποποίησης δεν αναμένεται να έχει επίπτωση στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις του Ομίλου.

ΔΠΧΑ 4, Τροποποίηση - Εφαρμογή του ΔΠΧΑ 9 Χρηματοοικονομικά Μέσα στο ΔΠΧΑ 4 Ασφαλιστήρια Συμβόλαια (σε ισχύ από την 1 Ιανουαρίου 2018)

Η τροποποίηση στοχεύει στην αντιμετώπιση των λογιστικών συνεπειών από τις διαφορετικές ημερομηνίες που τίθενται σε ισχύ με το ΔΠΧΑ 9 «Χρηματοοικονομικά Μέσα» και το επερχόμενο νέο Πρότυπο για τα ασφαλιστήρια συμβόλαια. Η τροποποίηση εισάγει δύο επιλογές για τις εταιρείες που εκδίδουν ασφαλιστήρια συμβόλαια: μία προσωρινή απαλλαγή από την υιοθέτηση του ΔΠΧΑ 9 και μία εναλλακτική προσέγγιση ('an overlay approach').

Η προαιρετική προσωρινή απαλλαγή από το ΔΠΧΑ 9 είναι διαθέσιμη για οικονομικές οντότητες των οποίων οι κύριες δραστηριότητες είναι συνδεδεμένες με την ασφάλιση, επιτρέποντάς τους να συνεχίσουν να εφαρμόζουν το ΔΛΠ 39 «Χρηματοοικονομικά Μέσα: Αναγνώριση και Επιμέτρηση» ενώ αναβάλλουν την εφαρμογή του ΔΠΧΑ 9 το αργότερο μέχρι την 1 Ιανουαρίου 2021.

Εναλλακτικά, παρέχεται η επιλογή στις οικονομικές οντότητες που υιοθετούν το ΔΠΧΑ 9 και εκδίδουν ασφαλιστήρια συμβόλαια, να προσαρμόσουν το κέρδος ή ζημία για συγκεκριμένα αποδεκτά χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού, ουσιαστικά έχοντας ως αποτέλεσμα τη λογιστική σύμφωνα με το ΔΛΠ 39 για τα εν λόγω χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού. Αυτή η προσέγγιση μπορεί να χρησιμοποιηθεί υπό τον όρο ότι η οικονομική οντότητα εφαρμόζει το ΔΠΧΑ 9 σε συνδυασμό με το ΔΠΧΑ 4 και ταξινομεί τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 9, όταν αυτά τα περιουσιακά στοιχεία ήταν προηγούμενα ταξινομημένα σε αποσβέσιμο κόστος ή ως χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού διαθέσιμα προς πώληση, σύμφωνα με το ΔΛΠ 39.

Η τροποποίηση δεν είναι σχετική με τις δραστηριότητες του Ομίλου, εκτός μέσω της συμμετοχής του στη συγγενή εταιρεία Eurolife ERB Insurance Group Ανώνυμος Εταιρεία Συμμετοχών η οποία έχει επιλέξει την προαιρετική προσωρινή απαλλαγή από το ΔΠΧΑ 9 (βλ. ενότητα 2.1.2).

ΔΠΧΑ 15, Έσοδα από Συμβάσεις με Πελάτες και ΔΠΧΑ 15, Τροποποίηση (σε ισχύ από την 1 Ιανουαρίου 2018)

Το ΔΠΧΑ 15 καθιερώνει ένα ενιαίο, κατανοητό μοντέλο αναγνώρισης εσόδων για τον προσδιορισμό του χρόνου αναγνώρισης και του ποσού του εσόδου και αντικαθιστά τις υφιστάμενες οδηγίες για την αναγνώριση του, συμπεριλαμβανομένου του ΔΛΠ 18 «Έσοδα», του ΔΛΠ 11 «Συμβάσεις Κατασκευής» και της Διερμηνείας 13 «Προγράμματα πιστότητας πελατών».

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Το ΔΠΧΑ 15 εφαρμόζεται σε όλες τις συμβάσεις με πελάτες, εκτός από αυτές που εμπύπτουν στο πεδίο εφαρμογής άλλων προτύπων όπως:

- χρηματοοικονομικά μέσα και λοιπά συμβατικά δικαιώματα ή υποχρεώσεις, εντός του πεδίου εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9 «Χρηματοοικονομικά Μέσα», ΔΠΧΑ 10 «Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις», ΔΠΧΑ 11 «Από Κοινού Συμφωνίες», ΔΛΠ 27 «Ατομικές Οικονομικές Καταστάσεις» και ΔΛΠ 28 «Επενδύσεις σε Συγγενείς Εταιρείες και Κοινοπραξίες»,
- μισθώσεις, εντός του πεδίου εφαρμογής του ΔΛΠ 17 «Μισθώσεις» (ή ΔΠΧΑ 16 «Μισθώσεις»), και
- ασφαλιστήρια Συμβόλαια, εντός του πλαισίου του ΔΠΧΑ 4 «Ασφαλιστήρια Συμβόλαια»

Συνεπώς, τα έσοδα από τόκους και προμήθειες που αποτελούν αναπόσπαστο μέρος των χρηματοοικονομικών μέσων θα εξακολουθήσουν να είναι εκτός του πλαισίου εφαρμογής του ΔΠΧΑ 15.

Το ΔΠΧΑ 15 διευκρινίζει ότι το έσοδο θα πρέπει να αναγνωρίζεται στο ποσό που αντιστοιχεί στο τίμημα που η οικονομική οντότητα αναμένει ότι δικαιούται σε αντάλλαγμα για την μεταβίβαση αγαθών και υπηρεσιών. Εισάγει την έννοια της αναγνώρισης εσόδου βάσει των υποχρεώσεων εκτέλεσης καθώς αυτές εκπληρώνονται και ο έλεγχος του αγαθού ή της υπηρεσίας (δηλαδή η δυνατότητα κατεύθυνσης της χρήσης και απόκτησης του οφέλους από αυτά) αποκτάται από τον πελάτη. Για τις προμήθειες που αναγνωρίζονται από υπηρεσίες που παρέχονται με την πάροδο του χρόνου, όπως προμήθειες για την παροχή υπηρεσιών διαχείρισης χαρτοφυλακίων και επενδυτικών συμβουλών και τις μεταβλητές αμοιβές οι οποίες βασίζονται στην απόδοση του υποκείμενου περιουσιακού στοιχείου σε μια συγκεκριμένη ημερομηνία, η αμοιβή αναγνωρίζεται καθώς η υπηρεσία παρέχεται στον πελάτη, υπό την προϋπόθεση ότι είναι πιθανό να μην υπάρξει σημαντικός αντιλογισμός του τιμήματος.

Εκτενείς γνωστοποιήσεις θα απαιτούνται σε σχέση με το έσοδο που αναγνωρίστηκε και αυτό που αναμένεται να αναγνωρισθεί από υπάρχουσες συμβάσεις.

Το ΔΠΧΑ 15 τροποποιήθηκε τον Απρίλιο του 2016, προκειμένου να παράσχει διευκρινίσεις, συμπεριλαμβανομένης αυτής για τον εντοπισμό των υποχρεώσεων εκτέλεσης εντός μίας σύμβασης.

Ο Όμιλος είναι επί του παρόντος στη διαδικασία οριστικοποίησης της αξιολόγησης της επίπτωσης του ΔΠΧΑ 15 στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις, ωστόσο, η υιοθέτησή του δεν αναμένεται να έχει σημαντική επίπτωση σε αυτές καθώς τα καθαρά έσοδα από τόκους τα οποία αποτελούν βασική πηγή εσόδου για τον Όμιλο δεν επηρεάζονται από την υιοθέτηση του ΔΠΧΑ 15 και η υφιστάμενη λογιστική του Ομίλου για έσοδα από συμβάσεις με πελάτες είναι σύμφωνη γενικά με το ΔΠΧΑ 15.

ΔΠΧΑ 16, Μισθώσεις (σε ισχύ από την 1 Ιανουαρίου 2019)

Το ΔΠΧΑ 16, το οποίο αντικαθιστά το ΔΛΠ 17 «Μισθώσεις» και σχετικές διερμηνείες, εισάγει ένα ενιαίο μοντέλο λογιστικής, εντός ισολογισμού για τους μισθωτές, σύμφωνα με το οποίο η ταξινόμηση των μισθώσεων από την πλευρά του μισθωτή, ως λειτουργικές ή χρηματοδοτικές μισθώσεις, καταργείται και όλες οι μισθώσεις αντιμετωπίζονται παρόμοια με τις χρηματοδοτικές μισθώσεις σύμφωνα με το ΔΛΠ 17. Το νέο πρότυπο προβλέπει την αναγνώριση του «δικαιώματος χρήσης μισθωμένου στοιχείου ενεργητικού» ('right of use asset') και της «υποχρέωσης από μισθώσεις» ('lease liability'), κατά την έναρξη της μίσθωσης, σε περίπτωση που υπάρχει συμβόλαιο ή μέρος συμβολαίου που αποδίδει στον μισθωτή το δικαίωμα χρήσης ενός περιουσιακού στοιχείου για μία χρονική περίοδο έναντι τιμήματος.

Το δικαίωμα χρήσης μισθωμένου στοιχείου ενεργητικού, αρχικά επιμετράται στο κόστος, το οποίο αποτελείται από το ποσό της υποχρέωσης από μισθώσεις, πλέον τα μισθώματα που καταβλήθηκαν στον εκμισθωτή κατά ή πριν την ημερομηνία έναρξης της μίσθωσης, μείον τυχόν κίνητρα προς τον μισθωτή που εισπράχθηκαν, την αρχική εκτίμηση για κόστη αποκατάστασης και αρχικά άμεσα κόστη που πραγματοποιήθηκαν από τον μισθωτή, και εν συνεχεία επιμετράται στο κόστος, μείον σωρευμένες αποσβέσεις και απομείωση. Η υποχρέωση από μισθώσεις, αρχικά αναγνωρίζεται στην παρούσα αξία των μισθωμάτων κατά την διάρκεια της περιόδου μίσθωσης που ακόμη δεν έχουν καταβληθεί.

Κατά συνέπεια, η σταθερή μέθοδος αναγνώρισης του εξόδου από λειτουργικές μισθώσεις σύμφωνα με το ΔΛΠ 17 αντικαθίσταται από την απόσβεση του «δικαιώματος χρήσης μισθωμένου στοιχείου ενεργητικού» και τον τόκο-έξοδο της «υποχρέωσης από μισθώσεις». Η αναγνώριση των στοιχείων ενεργητικού και παθητικού από τους μισθωτές, όπως περιγράφεται ανωτέρω, δεν απαιτείται για ορισμένες βραχυπρόθεσμης διάρκειας μισθώσεις και μισθώσεις στοιχείων ενεργητικού χαμηλής αξίας. Επιπροσθέτως, ο λογιστικός χειρισμός για τους εκμισθωτές δεν επηρεάζεται ουσιαστικά από τις απαιτήσεις του ΔΠΧΑ 16.

Ο Όμιλος εξετάζει επί του παρόντος την επίδραση του ΔΠΧΑ 16 στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις, η οποία δεν είναι δυνατό να ποσοτικοποιηθεί κατά την ημερομηνία έκδοσης αυτών των οικονομικών καταστάσεων. Οι δεσμεύσεις λειτουργικών μισθώσεων, σε ισχύ επί του παρόντος, παρουσιάζονται στην σημείωση 46.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

ΔΠΧΑ 17, Ασφαλιστήρια Συμβόλαια (σε ισχύ από την 1 Ιανουαρίου 2021, δεν έχει υιοθετηθεί από την ΕΕ)

Το ΔΠΧΑ 17, το οποίο αντικαθιστά το ΔΠΧΑ 4 «Ασφαλιστήρια Συμβόλαια», παρέχει ένα συνολικό και συνεπές λογιστικό μοντέλο για τα ασφαλιστήρια συμβόλαια. Έχει εφαρμογή σε ασφαλιστήρια συμβόλαια που έχουν εκδοθεί, σε όλα τα συμβόλαια αντασφάλισης και σε επενδυτικά συμβόλαια με χαρακτηριστικά προαιρετικής συμμετοχής που μια οικονομική οντότητα εκδίδει, εφόσον αυτή εκδίδει και ασφαλιστήρια συμβόλαια. Τα συμβόλαια χρηματοοικονομικών εγγυήσεων επιτρέπεται να ενταχθούν στο πεδίο εφαρμογής του ΔΠΧΑ 17, εφόσον η οικονομική οντότητα έχει προηγουμένως διαβεβαιώσει ότι τα θεωρεί ως ασφαλιστήρια συμβόλαια.

Σύμφωνα με το γενικό μοντέλο του ΔΠΧΑ 17, ομάδες από ασφαλιστήρια συμβόλαια που τελούν υπό κοινή διαχείριση και υπόκεινται σε παρόμοιους κινδύνους, επιμετρώνται με βάση προεξοφλημένες, σταθμισμένες βάσει πιθανοτήτων μελλοντικές ταμειακές ροές, μιας αναπροσαρμογής λόγω κινδύνου και ενός περιθωρίου συμβατικών υπηρεσιών (contractual service margin) το οποίο αντιπροσωπεύει το μη δεδουλευμένο κέρδος των συμβολαίων. Σύμφωνα με το μοντέλο, οι εκτιμήσεις επαναμετρώνται σε κάθε περίοδο αναφοράς. Μια απλοποιημένη μέθοδος επιμέτρησης μπορεί να χρησιμοποιηθεί αν αναμένεται ότι από αυτή θα παραχθεί μια λογική προσέγγιση του γενικού μοντέλου ή αν τα συμβόλαια είναι μικρής διάρκειας.

Το έσοδο κατανέμεται στις περιόδους αναλογικά με την αξία της αναμενόμενης κάλυψης και των λοιπών υπηρεσιών που ένας ασφαλιστής παρέχει κατά τη διάρκεια της περιόδου, οι αποζημιώσεις παρουσιάζονται όταν αναγγελθούν και τα επενδυτικά στοιχεία, όπως ποσά που καταβάλλονται σε ασφαλισμένους ακόμα και αν το ασφαλιστικό γεγονός δεν επέλθει, δεν περιλαμβάνονται στα έσοδα και τις αποζημιώσεις. Τα αποτελέσματα από ασφαλιστικές υπηρεσίες παρουσιάζονται ξεχωριστά από το χρηματοοικονομικό έσοδο ή έξοδο των ασφαλίσεων.

Το ΔΠΧΑ 17 δεν είναι σχετικό με τις δραστηριότητες του Ομίλου, παρά μόνο μέσω της συγγενούς εταιρείας Eurolife ERB Insurance Ανώνυμος Εταιρεία Συμμετοχών.

Ετήσιες Βελτιώσεις σε ΔΠΧΑ 2014 – 2016 (σε ισχύ από την 1 Ιανουαρίου 2018)

ΔΛΠ 28 «Επενδύσεις σε Συγγενείς Εταιρείες και Κοινοπραξίες»: Διευκρινίζεται ότι κεφάλαια επιχειρηματικών συμμετοχών, αμοιβαία κεφάλαια και παρόμοιες εταιρείες μπορούν να επιλέξουν να επιμετρήσουν τις συμμετοχές τους σε συγγενείς εταιρείες ή κοινοπραξίες στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων.

Η υιοθέτηση της τροποποίησης δεν αναμένεται να έχει επίπτωση στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις του Ομίλου.

Ετήσιες Βελτιώσεις σε ΔΠΧΑ 2015 – 2017 (σε ισχύ από την 1 Ιανουαρίου 2019, δεν έχει υιοθετηθεί από την ΕΕ)

Οι τροποποιήσεις εισάγουν σημαντικές αλλαγές σε τέσσερα πρότυπα, σε συνέχεια της δημοσίευσης των αποτελεσμάτων του κύκλου των ετήσιων βελτιώσεων 2015-2017 του Συμβουλίου Διεθνών Λογιστικών Προτύπων. Τα θέματα στα οποία εστιάζουν οι εν λόγω τροποποιήσεις έχουν ως ακολούθως:

- ΔΠΧΑ 3 «Συνενώσεις επιχειρήσεων» και ΔΠΧΑ 11 «Από κοινού Συμφωνίες»: Διευκρινίζεται ο τρόπος με τον οποίο μια οικονομική οντότητα αναγνωρίζει την αύξηση της συμμετοχής της σε μια από κοινού δραστηριότητα που πληροί τον ορισμό της επιχείρησης.
 - Αν ένα μέρος αποκτά τον έλεγχο μιας επιχείρησης που είναι από κοινού δραστηριότητα, τότε η συναλλαγή αποτελεί συνένωση επιχειρήσεων που επιτυγχάνεται σε στάδια και ο αποκτών επαναμετρά το σύνολο της συμμετοχής που κατείχε προηγουμένως επί των στοιχείων ενεργητικού και των υποχρεώσεων της από κοινού δραστηριότητας σε εύλογη αξία.
 - Αν ένα μέρος αποκτά από κοινού έλεγχο, τότε η συμμετοχή που κατείχε προηγουμένως δεν επαναμετράται.
- ΔΛΠ 12 «Φόροι Εισοδήματος»: Διευκρινίζεται ότι όλες οι επιπτώσεις στο φόρο εισοδήματος από μερίσματα, περιλαμβανομένων και των πληρωμών από χρηματοοικονομικά μέσα που καταχωρούνται στα ίδια κεφάλαια, θα πρέπει να αναγνωρίζονται στα αποτελέσματα, στην κατάσταση συνολικών εσόδων ή στα ίδια κεφάλαια, ανάλογα με το που είχε αναγνωριστεί η αρχική συναλλαγή ή το γεγονός που δημιούργησε τα διανεμόμενα κέρδη που οδήγησαν στο μέρισμα.
- ΔΛΠ 23 «Κόστος Δανεισμού»: Διευκρινίζεται ότι κάθε δανεισμός που λήφθηκε αρχικά για την ανάπτυξη ενός περιουσιακού στοιχείου που πληρούσε τις προϋποθέσεις, θα πρέπει να αντιμετωπίζεται ως μέρος του γενικού δανεισμού όταν ουσιαστικά όλες οι αναγκαίες δραστηριότητες προετοιμασίας του περιουσιακού στοιχείου για την προοριζόμενη χρήση ή πώλησή του έχουν περατωθεί.

Η υιοθέτηση των τροποποιήσεων δεν αναμένεται να έχει επίπτωση στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις του Ομίλου.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

ΕΔΔΠΧΑ 22, Συναλλαγές σε Ξένο Νόμισμα και Προκαταβολές (σε ισχύ από την 1 Ιανουαρίου 2018, δεν έχει υιοθετηθεί από την ΕΕ)

Το ΕΔΔΠΧΑ 22 παρέχει τις απαιτήσεις αναφορικά με το ποιά συναλλαγματική ισοτιμία θα πρέπει να χρησιμοποιηθεί για την απεικόνιση συναλλαγών σε ξένο νόμισμα που περιλαμβάνουν προκαταβολές. Η διερμηνεία αποσαφηνίζει ότι σε αυτή την περίπτωση η ημερομηνία συναλλαγής για τον καθορισμό της συναλλαγματικής ισοτιμίας που πρέπει να χρησιμοποιηθεί για την αρχική αναγνώριση του σχετικού στοιχείου ενεργητικού, εξόδου ή εσόδου είναι η ημερομηνία της προκαταβολής, δηλαδή η ημερομηνία που η οικονομική οντότητα αρχικά αναγνώρισε το μη χρηματικό στοιχείο ενεργητικού (προπληρωμένο έξοδο επόμενων χρήσεων) ή το μη χρηματικό στοιχείο παθητικού (έσοδο επόμενων χρήσεων) που προέκυψε από την προκαταβολή του τιμήματος. Εάν υπάρχουν πολλαπλές προκαταβολές δοθείσες ή ληφθείσες, η οικονομική οντότητα θα πρέπει να προσδιορίσει μία ημερομηνία συναλλαγής για κάθε καταβολή ή είσπραξη.

Η υιοθέτηση της διερμηνείας δεν αναμένεται να έχει επίπτωση στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις του Ομίλου.

ΕΔΔΠΧΑ 23, Αβεβαιότητα σχετικά με Χειρισμούς Φόρου Εισοδήματος (σε ισχύ από την 1 Ιανουαρίου 2019, δεν έχει υιοθετηθεί από την ΕΕ)

Η διερμηνεία παρέχει διευκρινίσεις ως προς την εφαρμογή των απαιτήσεων αναγνώρισης και επιμέτρησης του ΔΛΠ 12 «Φόροι Εισοδήματος» όταν υπάρχει αβεβαιότητα σχετικά με χειρισμούς φόρου εισοδήματος. Σε αυτή την περίπτωση, η αναγνώριση και η επιμέτρηση των τρεχουσών ή αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων ή υποχρεώσεων βασίζεται στο φορολογητέο κέρδος (φορολογική ζημιά), στη φορολογική βάση, σε μη χρησιμοποιηθείσες φορολογικές ζημιές, καθώς και φορολογικές απαιτήσεις και φορολογικούς συντελεστές που καθορίζονται εφαρμόζοντας την ΕΔΔΠΧΑ 23.

Σύμφωνα με τη διερμηνεία, κάθε αβεβαιότητα σχετικά με χειρισμό φόρου εξετάζεται ξεχωριστά ή συνολικά ως ομάδα, ανάλογα με το ποια προσέγγιση προβλέπει καλύτερα την άρση της αβεβαιότητας και η οικονομική οντότητα θα πρέπει να υποθέσει ότι μια φορολογική αρχή που έχει το δικαίωμα να εξετάσει χειρισμούς φόρων θα τους εξετάσει και θα έχει πλήρη γνώση κάθε σχετικής πληροφορίας.

Αν μια οικονομική οντότητα καταλήξει ότι είναι πιθανό η φορολογική αρχή να αποδεχθεί έναν αβέβαιο χειρισμό φόρου, θα πρέπει να προσδιορίσει τη λογιστική αντιμετώπιση των φόρων εισοδήματος σύμφωνα με αυτόν τον χειρισμό φόρου. Αν καταλήξει ότι δεν είναι πιθανό ο χειρισμός να γίνει αποδεκτός, το αποτέλεσμα της αβεβαιότητας στον λογιστικό χειρισμό του φόρου εισοδήματος θα αποτυπωθεί στην περίοδο κατά την οποία έγινε ο προσδιορισμός αυτός, χρησιμοποιώντας τη μέθοδο που προβλέπει καλύτερα την άρση της αβεβαιότητας (δηλαδή το πιο πιθανό ποσό ή τη μέθοδο της αναμενόμενης αξίας).

Οι παραδοχές και οι εκτιμήσεις που έγιναν για την αναγνώριση και την επιμέτρηση αβέβαιων χειρισμών φόρων θα πρέπει να επανεξετάζονται όποτε οι συνθήκες μεταβάλλονται ή προκύπτουν νέες πληροφορίες που επηρεάζουν τις παραδοχές αυτές (π.χ. ενέργειες από τη φορολογική αρχή, στοιχεία ότι έχει λάβει μια συγκεκριμένη θέση σε σχέση με κάποιο παρόμοιο θέμα ή η λήξη του δικαιώματος της να εξετάσει έναν συγκεκριμένο χειρισμό φόρου).

Η υιοθέτηση της διερμηνείας δεν αναμένεται να έχει επίπτωση στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις του Ομίλου.

2.1.2 Μετάβαση στο ΔΠΧΑ 9, «Χρηματοοικονομικά μέσα» και αξιολόγηση της επίπτωσης

Τον Ιούλιο του 2014, το Συμβούλιο των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων εξέδωσε στην τελική του μορφή το ΔΠΧΑ 9 «Χρηματοοικονομικά Μέσα» το οποίο είναι σε ισχύ από την 1 Ιανουαρίου 2018 και αντικαθιστά το ΔΛΠ 39 «Χρηματοοικονομικά Μέσα: Αναγνώριση και Επιμέτρηση». Το ΔΠΧΑ 9 περιλαμβάνει τις αναθεωρημένες απαιτήσεις αναφορικά με την ταξινόμηση και επιμέτρηση των χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού και παθητικού, την απομείωση των χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού και τη λογιστική αντιστάθμιση κινδύνων.

Ταξινόμηση και επιμέτρηση

Το ΔΠΧΑ 9 καθορίζει μια νέα προσέγγιση για όλα τα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού σύμφωνα με την οποία η ταξινόμηση και επιμέτρηση των στοιχείων αυτών βασίζεται στο επιχειρηματικό μοντέλο που χρησιμοποιεί η οικονομική οντότητα για τη διαχείρισή τους και τα χαρακτηριστικά των συμβατικών ταμειακών ροών τους. Σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 9, τα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού ταξινομούνται σε μια από τις εξής τρεις κατηγορίες: στο αποσβέσιμο κόστος, στην εύλογη αξία μέσω των λουτών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση και στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων. Το πρότυπο καταργεί τις υπάρχουσες κατηγορίες του ΔΛΠ 39, ήτοι τις διακρατούμενες μέχρι τη λήξη επενδύσεις, τα δάνεια και απαιτήσεις, και τα διαθέσιμα προς πώληση χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Τα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού θα επιμετρώνται στο αποσβέσιμο κόστος, εάν κατέχονται ως μέρος ενός επιχειρηματικού μοντέλου του οποίου ο στόχος είναι η διακράτηση των χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού προκειμένου να εισπράττονται οι συμβατικές ταμειακές ροές τους και οι συμβατικές αυτές ταμειακές ροές αφορούν αποκλειστικά σε πληρωμές κεφαλαίου και τόκων (solely payments of principle and interest – SPPI). Τα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού θα επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση, εάν κατέχονται ως μέρος ενός επιχειρηματικού μοντέλου του οποίου ο στόχος είναι τόσο η είσπραξη των συμβατικών ταμειακών ροών όσο και η πώληση χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού και οι συμβατικές αυτές ταμειακές ροές αφορούν αποκλειστικά σε πληρωμές κεφαλαίου και τόκων. Σε κάθε άλλη περίπτωση, τα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού θα επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων.

Μια οικονομική οντότητα δύναται κατά την αρχική αναγνώριση να προσδιορίσει ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο του ενεργητικού ως επιμετρώμενο στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων, εάν αυτό εξαλείφει ή μειώνει σημαντικά μια λογιστική ανακολουθία. Επιπροσθέτως, κατά την αρχική αναγνώριση, μια οικονομική οντότητα δύναται αμετακλήτως να επιλέξει να παρουσιάζει στα λοιπά αποτελέσματα απευθείας στην καθαρή θέση τις μεταγενέστερες μεταβολές στην εύλογη αξία μιας επένδυσης σε συμμετοχικό τίτλο, ο οποίος δεν προορίζεται για εμπορική εκμετάλλευση. Η εν λόγω επιλογή πραγματοποιείται για κάθε συμμετοχικό τίτλο ξεχωριστά.

Σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 9, δεν ισχύει ο διαχωρισμός ενός ενσωματωμένου παραγώγου από το κύριο συμβόλαιό του όταν το κύριο συμβόλαιο αποτελεί χρηματοοικονομικό στοιχείο του ενεργητικού το οποίο υπόκειται στο πεδίο εφαρμογής του προτύπου. Αντ' αυτού, η αξιολόγηση σε ό, τι αφορά την ταξινόμηση του υβριδικού χρηματοοικονομικού μέσου θα γίνεται στο σύνολο αυτού.

Το ΔΠΧΑ 9 διατηρεί τις περισσότερες από τις υπάρχουσες απαιτήσεις αναφορικά με τις χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις. Ωστόσο, για χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων, τα κέρδη ή οι ζημιές που αποδίδονται σε μεταβολές του πιστωτικού τους κίνδυνου, θα πρέπει να παρουσιάζονται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση και να μην μεταφέρονται μεταγενέστερα στα αποτελέσματα, εκτός και αν η εν λόγω παρουσίαση δημιουργεί ή μεγεθύνει μια λογιστική ανακολουθία. Σύμφωνα με το ΔΛΠ 39, όλες οι μεταβολές στην εύλογη αξία των χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων, οι οποίες επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων, αναγνωρίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων, εκτός εάν ο χειρισμός αυτός δημιουργεί ή μεγεθύνει μια λογιστική ανακολουθία.

Αξιολόγηση επιχειρηματικού μοντέλου

Το επιχειρηματικό μοντέλο αντανακλά τον τρόπο με τον οποίο ο Όμιλος διαχειρίζεται τα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού προκειμένου αυτά να δημιουργήσουν ταμειακές ροές. Δηλαδή, το επιχειρηματικό μοντέλο προσδιορίζει το εάν οι ταμειακές ροές θα προκύψουν είτε από την αποκλειστική είσπραξη συμβατικών ταμειακών ροών είτε από την πώληση χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού ή και από τα δύο. Τα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού που προορίζονται για εμπορική εκμετάλλευση ή η διαχείρισή τους γίνεται με βάση την εύλογη αξία, θα επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων.

Η προσέγγιση του Ομίλου είναι να διενεργήσει την αξιολόγηση σύμφωνα με το λειτουργικό του μοντέλο και τον τρόπο παροχής πληροφοριών στα βασικά μέλη της Διοίκησης. Κατά τη διενέργεια της εν λόγω αξιολόγησης, ο Όμιλος θα λάβει υπόψη του τις ακόλουθες πληροφορίες:

- τις δηλωμένες πολιτικές και στόχους κάθε χαρτοφυλακίου,
- τον τρόπο με τον οποίο η απόδοση κάθε χαρτοφυλακίου αξιολογείται και αναφέρεται,
- τους κινδύνους που επηρεάζουν την απόδοση του επιχειρηματικού μοντέλου και τον τρόπο διαχείρισης αυτών,
- τον τρόπο με τον οποίο αμείβονται οι διευθυντές,
- την προηγούμενη εμπειρία σχετικά με την είσπραξη ταμειακών ροών για τα υπό αξιολόγηση χαρτοφυλάκια και τον τρόπο με τον οποίο επιτυγχάνεται ο δηλωμένος στόχος του Ομίλου αναφορικά με τη διαχείριση των χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού, και
- τη συχνότητα, τον όγκο και το χρόνο των πωλήσεων σε προγενέστερες περιόδους, τους λόγους των πωλήσεων αυτών και τις προσδοκίες για την πραγματοποίηση μελλοντικών πωλήσεων. Ανεξαρτήτως της συχνότητας και αξίας τους, τόσο οι πωλήσεις λόγω της αύξησης του πιστωτικού κινδύνου των χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού όσο και οι πωλήσεις για την αντιμετώπιση αναγκών ρευστότητας σε ένα μη αναμενόμενο σενάριο ακραίων καταστάσεων (stress case scenario), είναι συμβατές με το επιχειρηματικό μοντέλο το οποίο έχει ως στόχο τη διακράτηση χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού μέχρι τη λήξη.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Αξιολόγηση SPPI (αξιολόγηση συμβατικών ταμειακών ροών που αφορούν αποκλειστικά σε πληρωμές κεφαλαίου και τόκων)

Κατά την αξιολόγηση εάν οι συμβατικές ροές αφορούν αποκλειστικά σε πληρωμές κεφαλαίου και τόκων, ο Όμιλος θα λάβει υπόψη εάν οι εν λόγω ροές είναι συνεπείς με μια βασική δανειακή σύμβαση, δηλαδή τα βασικά στοιχεία του επιτοκίου αφορούν στο αντάλλαγμα για την αξία του χρήματος στο χρόνο, στον πιστωτικό κίνδυνο, άλλους βασικούς κινδύνους δανεισμού καθώς και σε ένα περιθώριο κέρδους. Επίσης, θα διενεργείται αξιολόγηση για το εάν ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού περιλαμβάνει κάποιο συμβατικό όρο που θα μπορούσε να αλλάξει το ποσό ή τη χρονική στιγμή των συμβατικών ταμειακών ροών με τέτοιο τρόπο, που η ανωτέρω προϋπόθεση δεν θα ίσχυε. Στις περιπτώσεις κατά τις οποίες οι συμβατικοί όροι επιφέρουν την έκθεση σε κινδύνους ή μεταβλητότητα που δεν σχετίζονται με μια βασική δανειακή σύμβαση, το σχετικό χρηματοοικονομικό στοιχείο του ενεργητικού θα επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων.

Αξιολόγηση μεταβολών ταξινόμησης και επιμέτρησης κατά τη μετάβαση

Για σκοπούς μετάβασης στο ΔΠΧΑ 9, ο Όμιλος διενεργεί αξιολόγηση του επιχειρηματικού μοντέλου στα χαρτοφυλάκια και προβαίνει σε λεπτομερή αξιολόγηση των συμβατικών όρων στο χαρτοφυλάκιο των χρεωστικών τίτλων, με σκοπό τον εντοπισμό πιθανών μεταβολών στην ταξινόμηση και επιμέτρηση αυτών (αξιολόγηση SPPI). Η εν λόγω αξιολόγηση διενεργείται με βάση τα γεγονότα και τις συνθήκες που επικρατούν κατά την ημερομηνία της αρχικής εφαρμογής, δηλαδή την 1 Ιανουαρίου 2018. Επιπλέον, η αξιολόγηση διενεργείται δειγματοληπτικά για το χαρτοφυλάκιο της λιανικής και μέρος του επιχειρηματικού χαρτοφυλακίου όπου οι συμβάσεις έχουν τυποποιημένη μορφή, ενώ στο υπόλοιπο του επιχειρηματικού χαρτοφυλακίου, διενεργείται σε ατομική βάση. Η αξιολόγηση του επιχειρηματικού μοντέλου και του ελέγχου του SPPI δεν αναμένεται να επιφέρουν σημαντικές αλλαγές σε σύγκριση με τον τρόπο με τον οποίο τα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού επιμετρώνται σύμφωνα με το ΔΛΠ 39, με εξαίρεση όπου επισημαίνεται κατωτέρω. Συγκεκριμένα:

- δάνεια και απαιτήσεις από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και πελάτες τα οποία σύμφωνα με το ΔΛΠ 39 επιμετρώνται στο αποσβέσιμο κόστος αναμένεται να επιμετρώνται στο αποσβέσιμο κόστος, σύμφωνα και με το ΔΠΧΑ 9,
- η πλειονότητα των ομολόγων που ταξινομούνται ως διαθέσιμα προς πώληση σύμφωνα με το ΔΛΠ 39, αναμένεται να ταξινομηθούν στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση,
- επενδυτικοί τίτλοι διακρατούμενοι μέχρι τη λήξη τους και χρεωστικοί τίτλοι δανειακού χαρτοφυλακίου οι οποίοι σύμφωνα με το ΔΛΠ 39 επιμετρώνται στο αποσβέσιμο κόστος, αναμένεται να επιμετρώνται είτε στο αποσβέσιμο κόστος, είτε στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση, ανάλογα με το επιχειρηματικό μοντέλο διαχείρισής τους,
- ελάχιστες περιπτώσεις χρεωστικών τίτλων οι οποίοι αναμένεται να μην περάσουν τον έλεγχο του SPPI, θα επιμετρηθούν στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων,
- ομόλογα εμπορικού χαρτοφυλακίου και παράγωγα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού τα οποία σύμφωνα με το ΔΛΠ 39 επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων, αναμένεται να ταξινομηθούν ως επιμετρώμενα στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων σύμφωνα και με το ΔΠΧΑ 9,
- μετοχές οι οποίες σύμφωνα με το ΔΛΠ 39 ταξινομούνται ως διαθέσιμες προς πώληση, θα επιμετρηθούν στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 9, και
- χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις που καταχωρούνται στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων σύμφωνα με το ΔΛΠ 39 αναμένεται να επιμετρηθούν στο αποσβέσιμο κόστος, ενώ όπου κρίνεται αναγκαίο, τυχόν ενσωματωμένα παράγωγα (σύνθετοι τίτλοι, σύνθετες καταθέσεις) θα διαχωρίζονται από τα κύρια συμβόλαιά τους.

Απομείωση των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού

Το ΔΠΧΑ 9 εισάγει ένα μοντέλο αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών (expected credit losses – ECL) το οποίο αντικαθιστά το υφιστάμενο μοντέλο των πραγματοποιηθεισών ζημιών του ΔΛΠ 39. Οι νέες απαιτήσεις καταργούν το κριτήριο του ΔΛΠ 39, σύμφωνα με το οποίο οι ζημιές από πιστωτικό κίνδυνο αναγνωρίζονταν μόνον μετά την επέλευση ενός ζημιογόνου γεγονότος, και πρόκειται να εφαρμοστούν σε ευρύτερο πληθυσμό χρηματοοικονομικών μέσων συγκριτικά με το ΔΛΠ 39. Η επιμέτρηση των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών θα απαιτήσει τη χρήση σύνθετων μοντέλων καθώς και σημαντικό αριθμό εκτιμήσεων και παραδοχών σχετικά με τις οικονομικές συνθήκες στο μέλλον και την πιστωτική συμπεριφορά.

Το νέο μοντέλο απομείωσης το οποίο χρησιμοποιεί μια προσέγγιση «τριών σταδίων» που αντικατοπτρίζει τις μεταβολές στην πιστωτική ποιότητα από την αρχική αναγνώριση, θα εφαρμοστεί για χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού τα οποία δεν επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων συμπεριλαμβανομένων των δανείων, απαιτήσεων από μισθώσεις, ομολόγων, συμβολαίων χρηματοοικονομικής εγγύησης και δανειακών δεσμεύσεων. Κατά συνέπεια, δεν θα αναγνωρίζεται ζημία απομείωσης για επενδύσεις σε συμμετοχικούς τίτλους.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Κατά την αρχική αναγνώριση των χρηματοοικονομικών μέσων που περιλαμβάνονται στο πεδίο των νέων αρχών απομείωσης, ο Όμιλος θα αναγνωρίσει πρόβλεψη για ζημιές από πιστωτικό κίνδυνο ίση με τις αναμενόμενες ζημιές για 12 μήνες («12-month expected losses»), οι οποίες ορίζονται ως το τμήμα των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών το οποίο απορρέει από γεγονότα αθέτησης τα οποία είναι πιθανά μέσα στο επόμενο δωδεκάμηνο. Μεταγενέστερα, για τα χρηματοοικονομικά μέσα των οποίων ο πιστωτικός κίνδυνος έχει αυξηθεί σημαντικά μετά την αρχική τους αναγνώριση, θα αναγνωρίζεται πρόβλεψη απομείωσης ίση με τις αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές για τη συνολική διάρκεια τη ζωής τους («lifetime expected losses») η οποία προκύπτει από γεγονότα αθέτησης που είναι πιθανά για όλη την αναμενόμενη διάρκεια της ζωής του χρηματοοικονομικού μέσου. Τα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού για τα οποία αναγνωρίζεται πρόβλεψη απομείωσης ίση με τις αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές 12 μηνών θα θεωρούνται ότι βρίσκονται στο «στάδιο 1», εκείνα για τα οποία έχει παρατηρηθεί σημαντική αύξηση του πιστωτικού κινδύνου από την αρχική τους αναγνώριση θα εισέρχονται στο «στάδιο 2», ενώ τα απομειωμένα θα μεταβαίνουν στο «στάδιο 3». Για τα αγορασμένα ή κατά την αρχική τους αναγνώριση πιστωτικά απομειωμένα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού (POCI), η πρόβλεψη απομείωσης θα επιμετρύεται πάντοτε ως ένα ποσό ίσο με τις αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές για το σύνολο της διάρκειας της ζωής τους, όπως εξηγείται και παρακάτω.

Κατάταξη ανοιγμάτων σε στάδια

Ο Όμιλος διακρίνει τα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού σε εκείνα που επιμετρύονται με βάση τις αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές 12 μηνών (στάδιο 1) και σε εκείνα για τα οποία αναγνωρίζονται αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές για όλη τη διάρκεια της ζωής τους (στάδιο 2 και 3) ανάλογα με το εάν έχει υπάρξει σημαντική αύξηση του πιστωτικού κινδύνου, όπως προκύπτει από τον κίνδυνο αθέτησης των εν λόγω χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού από την αρχική τους αναγνώριση.

Για να ορίσει τον κίνδυνο αθέτησης (default definition), ο Όμιλος εφαρμόζει τον ορισμό της αθέτησης για λογιστικούς σκοπούς ο οποίος είναι σύμφωνος με τους ορισμούς της EBA. Συγκεκριμένα, ο Όμιλος για να καθορίσει την κατάταξη των χρηματοοικονομικών μέσων στο στάδιο 3, θα εφαρμόσει με συνέπεια τα ίδια μέτρα καθορισμού της αθέτησης σε όλο το χαρτοφυλάκιο του:

- το αντικειμενικό κριτήριο των 90 ημερών καθυστέρησης, και
- τα κριτήρια που αφορούν στην ένδειξη αδυναμίας πληρωμής (unlikeliness to pay)

Ως εκ τούτου, κατά τη μετάβαση, ο Όμιλος θεωρεί όλα τα ανοίγματα που χαρακτηρίζονται ως μη εξυπηρετούμενα σύμφωνα με τους ορισμούς της EBA ως απομειωμένα και τα ταξινομεί στο στάδιο 3 για σκοπούς χρηματοοικονομικής αναφοράς.

Τα αγορασμένα ή κατά την αρχική τους αναγνώριση πιστωτικά απομειωμένα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού (POCI), τα οποία περιλαμβάνουν περιουσιακά στοιχεία που αποκτώνται σημαντικά υπό το άρτιο καθώς και περιουσιακά στοιχεία που υπέστησαν σημαντική τροποποίηση ώστε να οδηγηθούν σε αποαναγνώριση και ταυτόχρονη αναγνώριση ενός νέου περιουσιακού στοιχείου και τα οποία θεωρούνται απομειωμένα, δεν υπόκεινται στη διαδικασία κατάταξης σε στάδια και επιμετρύονται πάντοτε με βάση τις αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές για όλη τη διάρκεια της ζωής τους. Ο Όμιλος, σε ό,τι αφορά τα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού που έχουν αναγνωριστεί στο στάδιο 3 και αυτά που έχουν χαρακτηριστεί ως POCI, θα αναγνωρίσει έσοδα από τόκους εφαρμόζοντας το πραγματικό επιτόκιο (EIR) και το προσαρμοσμένο στον πιστωτικό κίνδυνο πραγματικό επιτόκιο (credit-adjusted EIR) αντίστοιχα, επί της καθαρής λογιστικής αξίας (net carrying amount).

Χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού τα οποία παρουσίασαν σημαντική αύξηση του πιστωτικού κινδύνου από την αρχική τους αναγνώριση θα κατατάσσονται στο στάδιο 2. Για να αξιολογήσει εάν ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο του ενεργητικού έχει υποστεί σημαντική αύξηση του πιστωτικού κινδύνου από την αρχική του αναγνώριση, ο Όμιλος σκοπεύει να κάνει χρήση ενός συνδυασμού ποσοτικών και ποιοτικών κριτηρίων τα οποία περιλαμβάνουν:

- σχετικές μεταβολές της πιθανότητας αθέτησης για την εναπομείνουσα διάρκεια της ζωής του χρηματοοικονομικού μέσου (residual lifetime probability of default),
- όρια σε απόλυτες τιμές (absolute thresholds) της πιθανότητας αθέτησης για την εναπομείνουσα διάρκεια της ζωής του χρηματοοικονομικού μέσου,
- σχετικές μεταβολές στις διαβαθμίσεις του πιστωτικού κινδύνου (credit risk ratings),
- λίστες ανοιγμάτων σε κατάσταση παρακολούθησης (watch list status),
- ρυθμίσεις (forbearance), και
- όριο 30 ημερών καθυστέρησης (backstop indicator).

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Η Διοίκηση μπορεί προσωρινά να αναπροσαρμόσει τα αποτελέσματα του μοντέλου απομείωσης είτε σε ατομική είτε σε συλλογική βάση για χρηματοδοτικά ανοίγματα με κοινά χαρακτηριστικά πιστωτικού κινδύνου, με σκοπό να ληφθούν υπόψη ειδικές καταστάσεις οι οποίες δεν αντικατοπτρίζονται πλήρως στα μοντέλα απομείωσης.

Επομένως, κατά τη μετάβαση, ο Όμιλος θεωρεί ότι όλα τα εξυπηρετούμενα ρυθμισμένα δάνεια (performing forborne loans) από κοινού με τα εξυπηρετούμενα ανοίγματα των οποίων ο πιστωτικός κίνδυνος αυξήθηκε σημαντικά από την αρχική τους αναγνώριση, θα κατατάσσονται στο στάδιο 2.

Ο Όμιλος θα ταξινομεί τα εναπομείναντα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού τα οποία δεν ταξινομήθηκαν στο στάδιο 2 και 3 καθώς και αυτά που δεν χαρακτηρίστηκαν ως POCI, στο στάδιο 1, η επιμέτρηση τους, δε, θα βασίζεται στις αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές 12 μηνών. Ο Όμιλος, σε ό,τι αφορά τα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού που κατατάσσονται στο στάδιο 1 και 2, θα αναγνωρίσει έσοδα από τόκους εφαρμόζοντας το πραγματικό επιτόκιο (EIR) επί της λογιστικής τους αξίας (gross carrying amount).

Όταν τα κριτήρια ταξινόμησης στο στάδιο 2 δεν πληρούνται και ταυτόχρονα τα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού δεν είναι απομειωμένα, θα αναταξινομούνται στο στάδιο 1. Επιπλέον, μεταγενέστερες μεταφορές από το στάδιο 3 στο στάδιο 2 θα λάβουν χώρα για εκείνα τα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού τα οποία παύουν να θεωρούνται απομειωμένα με βάση την αξιολόγηση όπως αυτή περιγράφεται παραπάνω.

Επιμέτρηση αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών

Όπως περιγράφηκε παραπάνω, εάν ο πιστωτικός κίνδυνος ενός χρηματοοικονομικού μέσου, το οποίο δεν έχει χαρακτηριστεί ως POCI, δεν έχει αυξηθεί σημαντικά κατά την ημερομηνία αναφοράς σε σύγκριση με την ημερομηνία αρχικής αναγνώρισης, τότε η πρόβλεψη ζημίας θα επιμετρώνεται ως ένα ποσό ίσο με τις αναμενόμενες ζημιές από πιστωτικό κίνδυνο για 12 μήνες. Οι αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές δωδεκαμήνου, ορίζονται ως το τμήμα των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών το οποίο απορρέει από γεγονότα αθέτησης τα οποία είναι πιθανά μέσα στο επόμενο δωδεκάμηνο μετά την ημερομηνία αναφοράς και είναι ίσες με τις αναμενόμενες υστερήσεις των ταμειακών ροών (cash shortfalls) κατά τη διάρκεια της ζωής του χρηματοοικονομικού μέσου ή ομάδας αυτών, λόγω της πιθανότητας εμφάνισης ζημιολόγων γεγονότων εντός των επόμενων 12 μηνών.

Σε περιπτώσεις όπου κατά την ημερομηνία αναφοράς έχει επέλθει σημαντική αύξηση του πιστωτικού κινδύνου από την αρχική αναγνώριση, η επιμέτρηση των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών θα διενεργείται για τη συνολική διάρκεια της ζωής του χρηματοοικονομικού μέσου. Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές για τη συνολική διάρκεια της ζωής ορίζονται οι αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές που προκύπτουν από όλα τα πιθανά γεγονότα αθέτησης καθ' όλη την αναμενόμενη διάρκεια ζωής ενός χρηματοοικονομικού μέσου.

Το ποσό της επιμέτρησης των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών θα αντιπροσωπεύει μία σταθμισμένη, βάσει πιθανοτήτων, μέση εκτίμηση που θα λαμβάνει υπόψη την αξία του χρήματος στο χρόνο. Ως πιστωτική ζημία ορίζεται η διαφορά μεταξύ των ταμειακών ροών που είναι απαιτητές από τον Όμιλο σύμφωνα με τους συμβατικούς όρους του χρηματοοικονομικού στοιχείου και των ταμειακών ροών που ο Όμιλος προσδοκά ότι θα εισπράξει (cash shortfalls) προεξοφλημένες με το αρχικό πραγματικό επιτόκιο (EIR) του στοιχείου του ενεργητικού, ή με το προσαρμοσμένο στον πιστωτικό κίνδυνο πραγματικό επιτόκιο (credit-adjusted EIR) σε ό,τι αφορά τα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού που χαρακτηρίστηκαν ως POCI. Για την επιμέτρηση των αναμενόμενων ζημιών από πιστωτικό κίνδυνο, πληροφορίες για παρελθοντικά γεγονότα, τρέχουσες συνθήκες καθώς και λογικές και βάσιμες προβλέψεις σχετικά με τις μελλοντικές συνθήκες θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη.

Για τους σκοπούς επιμέτρησης των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών, ο Όμιλος θα εκτιμήσει τις αναμενόμενες υστερήσεις των ταμειακών ροών (cash shortfalls) από όλες τις πιθανές πηγές λαμβάνοντας υπόψη τις ταμειακές ροές από τις εξασφαλίσεις ή άλλα μέτρα προστασίας πιστωτικού κινδύνου που εμπεριέχονται στους συμβατικούς όρους και τα οποία δεν αναγνωρίζονται ξεχωριστά. Στην περίπτωση ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού με εξασφαλίσεις, η εκτίμηση των αναμενόμενων ταμειακών ροών που σχετίζονται με την εξασφάλιση αποτυπώνει το ποσό των ταμειακών ροών και τη χρονική στιγμή που αυτές αναμένεται να εισπραχθούν από την διαδικασία πλειστηριασμού μετά την αφαίρεση των προεξοφλημένων εξόδων εκποίησης της εξασφάλισης, ανεξάρτητα από το εάν ο πλειστηριασμός είναι πιθανός.

Οι αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές θα υπολογιστούν για τη μέγιστη συμβατική περίοδο στην οποία ο Όμιλος είναι εκτεθειμένος σε πιστωτικό κίνδυνο. Η μέγιστη συμβατική περίοδος ορίζεται με βάση τους ουσιώδεις όρους του χρηματοοικονομικού μέσου συμπεριλαμβανομένης της δυνατότητας απαίτησης πρόωρης αποπληρωμής ή ακύρωσης από πλευράς Ομίλου, καθώς και του δικαιώματος επέκτασης από την πλευρά του πελάτη. Ωστόσο, σε ό,τι αφορά τις ανακυκλούμενες χρηματοδοτήσεις (δηλαδή εκείνες που περιλαμβάνουν ένα δανειακό σκέλος και ένα σκέλος μη εκταμειωμένης δανειακής δέσμευσης), η περίοδος κατά την οποία ο Όμιλος είναι εκτεθειμένος σε πιστωτικό κίνδυνο προσδιορίζεται σύμφωνα με τα μέτρα διαχείρισης που λαμβάνονται για

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

τη μείωση του πιστωτικού κινδύνου συμπεριλαμβανόμενου και του τερματισμού ή περιορισμού των πιστωτικών ανοιγμάτων. Στο πλαίσιο αυτό, ο Όμιλος θα λαμβάνει υπόψη τη συνήθη διαδικασία λήψης μέτρων μείωσης του πιστωτικού κινδύνου, προγενέστερες πρακτικές, μελλοντικές προθέσεις και αναμενόμενα μέτρα διαχείρισης του πιστωτικού κινδύνου, την περίοδο κατά την οποία ήταν εκτεθειμένος σε πιστωτικό κίνδυνο για παρόμοια χρηματοοικονομικά μέσα καθώς και τη χρονική διάρκεια εμφάνισης σχετικών αθετήσεων για παρόμοια χρηματοοικονομικά μέσα κατόπιν σημαντικής αύξησης του πιστωτικού κινδύνου.

Η επιμέτρηση των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών για μεγάλα απομειωμένα δάνεια, τα οποία υπερβαίνουν τα προκαθορισμένα όρια που τίθενται σύμφωνα με την πολιτική διαχείρισης κινδύνων του Ομίλου, γίνεται σε ατομική βάση. Για τα υπόλοιπα ανοίγματα λιανικής τραπεζικής και κάποια ανοίγματα προς μικρές και μικρομεσαίες επιχειρήσεις, η επιμέτρηση των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών θα γίνεται σε συλλογική βάση. Η εν λόγω επιμέτρηση περιλαμβάνει συγκεκριμένα στοιχεία των δανειοληπτών, ιστορικά δεδομένα πιστωτικών ζημιών και πληροφόρηση σχετικά με μελλοντικά μακροοικονομικά στοιχεία.

Βασικές παράμετροι προσδιορισμού των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών

Ο υπολογισμός των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών βασίζεται στις καμπύλες της πιθανότητας αθέτησης (probability of default - PD), της ζημιάς ως ποσοστό του χρηματοδοτικού ανοίγματος δεδομένης της αθέτησης (loss given default - LGD), της έκθεσης κατά την αθέτηση (exposure at default - EAD) και άλλων παραμέτρων όπως τον συντελεστή μετατροπής των εκτός ισολογισμού ανοιγμάτων σε πιστωτικά ανοίγματα (credit conversion factor - CCF) και το ποσοστό προπληρωμής (prepayment rate). Γενικά, ο Όμιλος αναμένει να αντλήσει αυτές τις παραμέτρους από εσωτερικώς αναπτυγμένα στατιστικά μοντέλα, ιστορικά δεδομένα συγκεκριμένης χρονικής στιγμής (point-in-time) και παρατηρήσεις, αξιοποιώντας τις υφιστάμενες υποδομές που έχει αναπτύξει σχετικά με το κανονιστικό πλαίσιο και τις πρακτικές διαχείρισης κινδύνου.

Η πιθανότητα αθέτησης (PD) εκφράζει την πιθανότητα ένας οφειλέτης να αθετήσει τις δανειακές του υποχρεώσεις είτε στο διάστημα των επόμενων δώδεκα μηνών είτε κατά την εναπομείνουσα διάρκεια της οφειλής του. Σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 9, ο Όμιλος θα κάνει χρήση αμερόληπτων point-in-time PDs και θα ενσωματώνει μελλοντική πληροφόρηση και μακροοικονομικά σενάρια.

Η έκθεση κατά την αθέτηση υποχρέωσης (EAD) ορίζεται ως η εκτίμηση του χρηματοδοτικού ανοίγματος σε περίπτωση αθέτησης υποχρέωσης του οφειλέτη. Το EAD ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου του ενεργητικού εκφράζει την λογιστική του αξία (gross carrying amount) σε περίπτωση αθέτησης πληρωμής. Για την εκτίμηση του EAD, ο Όμιλος θα χρησιμοποιήσει ιστορικές παρατηρήσεις και μακροπρόθεσμες προβλέψεις για να αποτυπώσει πληρωμές κεφαλαίου και τόκων καθώς και πιθανές εκταμιεύσεις δανειακών δεσμεύσεων.

Η ζημιά δεδομένης της αθέτησης υποχρέωσης (LGD) εκφράζει την έκταση της ζημιάς που ο Όμιλος αναμένει για ανοίγματα τα οποία είναι σε κατάσταση αθέτησης και ορίζεται ως η διαφορά μεταξύ των συμβατικών ταμειακών ροών κι εκείνων που ο Όμιλος προσδοκά να εισπράξει συμπεριλαμβανομένων των ποσών από τη ρευστοποίηση εξασφαλίσεων. Το LGD, το οποίο εκφράζεται συνήθως ως ποσοστό του EAD, διαφέρει σύμφωνα με τον τύπο του αντισυμβαλλόμενου, τον τύπο και την προτεραιότητα της απαίτησης, την ύπαρξη εξασφαλίσεων και άλλων πιστωτικών ενισχύσεων.

Τα PD, LGD και EAD που χρησιμοποιούνται για λογιστικούς σκοπούς ενδέχεται να διαφέρουν από εκείνα τα οποία χρησιμοποιούνται για εποπτικούς σκοπούς. Η εκτίμηση του PD σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 9 ακολουθεί την προσέγγιση point-in-time σε αντίθεση με την εκτίμηση του PD για εποπτικούς σκοπούς όπου ακολουθείται η προσέγγιση «through-the-cycle». Επιπροσθέτως, για εποπτικούς σκοπούς, το LGD και το EAD βασίζονται στη σοβαρότητα της ζημιάς σε συνθήκες οικονομικής ύφεσης, ενώ σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 9, το LGD και το EAD αντανακλούν ένα αμερόληπτα καθορισμένο και σταθμισμένο βάσει πιθανοτήτων ποσό.

Ο συντελεστής μετατροπής (CCF) χρησιμοποιείται για την μετατροπή των πιστωτικών γραμμών και άλλων εκτός ισολογισμού ανοιγμάτων σε EAD ποσά. Θεωρείται ως μια παραδοχή που προκύπτει μέσω μοντέλων (modelled assumption) και εκφράζει το τμήμα των μη εκταμιευμένων ανοιγμάτων τα οποία αναμένεται να εκταμιευτούν πριν την εκδήλωση του γεγονότος αθέτησης. Το ποσοστό προπληρωμής (prepayment rate) είναι μια εκτίμηση πρόωρων αποπληρωμών ενός χρηματοδοτικού ανοίγματος οι οποίες υπερβαίνουν τις συμβατικές αποπληρωμές βάσει του χρονοδιαγράμματος εξόφλησης, εκφράζεται δε ως ποσοστό επί του EAD σε κάθε περίοδο αναφοράς έχοντας ως αποτέλεσμα την μείωση του EAD.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Μελλοντική πληροφόρηση (forward looking information)

Ο Όμιλος θα ενσωματώσει μελλοντική πληροφόρηση τόσο κατά την αξιολόγηση σημαντικής αύξησης του πιστωτικού κίνδυνου από την αρχική αναγνώριση ενός χρηματοδοτικού ανοίγματος, όσο και κατά την επιμέτρηση των αναμενομένων πιστωτικών ζημιών. Ο Όμιλος θα αξιολογήσει ένα εύρος μελλοντικών οικονομικών σεναρίων με σκοπό την επίτευξη της εκτίμησης των αναμενομένων πιστωτικών ζημιών η οποία θα αντικατοπτρίζει ένα ποσό που έχει καθοριστεί αμερόληπτα και έχει σταθμιστεί βάσει πιθανοτήτων. Πιο συγκεκριμένα, ο Όμιλος σκοπεύει να κάνει χρήση τριών μακροοικονομικών σεναρίων κατ' ελάχιστον (δηλαδή το βασικό, το δυσμενές και το αισιόδοξο) λαμβάνοντας υπόψη τις σχετικές πιθανότητες πραγματοποίησης του καθενός εκ των σεναρίων. Το βασικό σενάριο θα αποτελεί και το πιο πιθανό σενάριο και θα εναρμονιστεί με την πληροφόρηση που χρησιμοποιεί ο Όμιλος για σκοπούς στρατηγικού σχεδιασμού και προϋπολογισμού (budgeting).

Λογιστική αντιστάθμισης

Το ΔΠΧΑ 9 εισάγει ένα αναθεωρημένο μοντέλο λογιστικής γενικής αντιστάθμισης, το οποίο συνδέει τη λογιστική της αντιστάθμισης με τις δραστηριότητες διαχείρισης κινδύνων από τη Διοίκηση. Σύμφωνα με το νέο μοντέλο, επιπλέον στρατηγικές αντιστάθμισης δύναται να πληρούν τα κριτήρια της λογιστικής αντιστάθμισης, νέες απαιτήσεις εφαρμόζονται σχετικά με την αποτελεσματικότητα της αντιστάθμισης ενώ η διακοπή της λογιστικής αντιστάθμισης θα είναι επιτρεπτή μόνο υπό ορισμένες προϋποθέσεις. Ένα ξεχωριστό έργο το οποίο εκπονείται από το Συμβούλιο Διεθνών Λογιστικών Προτύπων για τη λογιστική της αντιστάθμισης σε επίπεδο χαρτοφυλακίου (macro-hedging) βρίσκεται σε εξέλιξη. Μέχρι την ολοκλήρωση του εν λόγω έργου, ως λογιστική αρχή οι οντότητες μπορούν να εξακολουθήσουν να εφαρμόζουν τις απαιτήσεις του ΔΛΠ 39 για την λογιστική αντιστάθμισης.

Ο Όμιλος προτίθεται να επιλέξει να συνεχίσει να εφαρμόζει το ΔΛΠ 39. Ωστόσο, ο Όμιλος θα παρέχει τις διευρυμένες γνωστοποιήσεις που απαιτούνται από τις σχετικές τροποποιήσεις του ΔΠΧΑ 7 «Χρηματοπιστωτικά Μέσα: Γνωστοποιήσεις».

Πρόγραμμα εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9

Ο Όμιλος ξεκίνησε την εκπόνηση του Προγράμματος εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9 το 2015 υπό την κοινή καθοδήγηση των Διευθύνσεων Διαχείρισης Κινδύνων και Οικονομικών Υπηρεσιών με σκοπό την αυστηρή και υψηλής ποιότητας εφαρμογή του σύμφωνα με τις απαιτήσεις του προτύπου και τις αντίστοιχες οδηγίες από εποπτικούς φορείς.

Η διακυβέρνηση του Προγράμματος διενεργείται από μία κεντρική Μονάδα Διαχείρισης Προγραμμάτων (Program Management Office - PMO), η οποία συντονίζει την εφαρμογή του μεταξύ των εμπλεκόμενων παραγόντων και είναι υπεύθυνη για την τρέχουσα διαχείριση των έργων, καθώς και από δυο επιτροπές διαχείρισης, την Συντονιστική Επιτροπή (Steering Committee) και την Τεχνική Επιτροπή (Technical Committee).

Η Συντονιστική Επιτροπή, καθοδηγούμενη από κοινού από τον επικεφαλής της Διεύθυνσης Διαχείρισης Κινδύνων (CRO) και τον Οικονομικό Διευθυντή (CFO), η οποία αποτελείται από ανώτερα στελέχη από όλες τις κύριες μονάδες του Ομίλου, έχει εντολή να εποπτεύει την εφαρμογή του Προγράμματος σύμφωνα με το Πρότυπο, να παρακολουθεί το χρονοδιάγραμμα και την ποιότητα των παραδοτέων, να αξιολογεί τα αποτελέσματα του Προγράμματος, να εγκρίνει τα παραδοτέα και τις αλλαγές στο πεδίο εφαρμογής του Προγράμματος όπου αυτές απαιτούνται και να ενημερώνει σε τακτική βάση το Εκτελεστικό Συμβούλιο (Executive Board), την Επιτροπή Κινδύνων (Board Risk Committee), την Επιτροπή Ελέγχου (Audit Committee) και το Διοικητικό Συμβούλιο για την πρόοδο εφαρμογής του Προγράμματος. Η Τεχνική Επιτροπή αποτελείται από εμπειρογνώμονες οι οποίοι για λογαριασμό της Συντονιστικής Επιτροπής αξιολογούν σημαντικά τεχνικά θέματα και αναλύουν προτεινόμενες αλλαγές σε λογιστικές πολιτικές και μεθοδολογικά θέματα διαχείρισης κίνδυνου συμπεριλαμβανομένων και των κύριων παραδοχών και υποθέσεων αναφορικά με το μοντέλο αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών, πριν την υποβολή και έγκρισή τους από τα αρμόδια όργανα της Τράπεζας.

Αντανακλώντας την κλίμακα και την πολυπλοκότητα της εφαρμογής του πλάνου, το Πρόγραμμα έχει δομηθεί με ομάδες έργου (Διεύθυνση Οικονομικών Υπηρεσιών, Γενική Διεύθυνση Διαχείρισης Κινδύνων, Μονάδα Πληροφοριακών Συστημάτων, Διεύθυνση Εσωτερικού Ελέγχου, Δανειακές Μονάδες, Γενική Διεύθυνση Διαχείρισης Προβληματικών Δανείων Ομίλου, Οργάνωση, Γενική Διεύθυνση Global Markets & Treasury και Γενική Διεύθυνση Διεθνών Δραστηριοτήτων), οι οποίες είναι επιφορτισμένες με καθεμία από τις διαφορετικές πτυχές εφαρμογής του πρότυπου. Οι εν λόγω ομάδες υποστηρίζονται από δύο εταιρείες εξωτερικών συμβούλων. Η εμπλοκή της Διεύθυνσης Εσωτερικού Ελέγχου αναφορικά με την υλοποίηση του Προγράμματος αφορά την παρουσία της σε Διοικητικές συνεδριάσεις και Επιτροπές, εκπαιδευτικά προγράμματα και διενέργεια ελεγκτικών εργασιών.

Η εφαρμογή του Προγράμματος για τις θυγατρικές του Ομίλου στο εξωτερικό αποτελεί αντικείμενο τοπικής διαχείρισης με την σύσταση Ειδικών Μονάδων Διαχείρισης Προγραμμάτων και Συντονιστικών Επιτροπών. Η πορεία κάθε Προγράμματος παρακολουθείται από την κεντρική Μονάδα Διαχείρισης Προγραμμάτων (Group PMO), η οποία παρέχει υποστήριξη και κατευθυντήριες οδηγίες έτσι ώστε να διασφαλίζεται η συνέπεια στην εφαρμογή του εντός του Ομίλου.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Ο Όμιλος σε μεγάλο βαθμό έχει οριστικοποιήσει τις λογιστικές πολιτικές, βασικές διαδικασίες και ροές καθώς και την ανάπτυξη μεθοδολογιών σχετικά με τον υπολογισμό των αναμενόμενων ζημιών από πιστωτικό κίνδυνο, ενώ βελτιώσεις θα συνεχιστούν περαιτέρω κατά τη διάρκεια του 2018. Ο Όμιλος διεξάγει εκπαιδευτικά προγράμματα σε συνεχή βάση τα οποία απευθύνονται προς όλα τα εμπλεκόμενα μέρη σχετικά με τις συνέπειες του ΔΠΧΑ 9 στις πρακτικές δανειοδότησης και στις συνήθεις επιχειρησιακές δραστηριότητες, με σκοπό τη διασφάλιση της επαρκούς κατανόησης των απαιτήσεων του προτύπου και της συνεπούς εφαρμογής τους στον Όμιλο. Η υλοποίηση της εφαρμογής του λογισμικού συστήματος για τον υπολογισμό των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών έχει προχωρήσει σε ελέγχους που αφορούν στην παραγωγική διαδικασία για την περίοδο του τελευταίου τριμήνου του 2017.

Επιπροσθέτως, ο Όμιλος επί του παρόντος συμμετέχει στην θεματική επισκόπηση του ΔΠΧΑ 9 (IFRS 9 Thematic Review), η οποία πραγματοποιείται από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα έχοντας ως σκοπό να αξιολογήσει την ετοιμότητά του και την επίπτωση των καινούριων λογιστικών αρχών επί των διαδικασιών, υποδομών και εποπτικών κεφαλαίων.

Προσωρινή εξαίρεση εφαρμογής για ασφαλιστικές δραστηριότητες

Η συγγενής εταιρεία του Ομίλου, Eurolife ERB Insurance Group Ανώνυμος Εταιρεία Συμμετοχών, αναμένεται να επιλέξει τη συνέχιση της εφαρμογής του ΔΛΠ 39 «Χρηματοοικονομικά Μέσα: Αναγνώριση και Επιμέτρηση» και να αναβάλλει την εφαρμογή του ΔΠΧΑ 9 το αργότερο μέχρι την 1 Ιανουαρίου 2021, κάνοντας χρήση των τροποποιήσεων που εκδόθηκαν από το Συμβούλιο Διεθνών Λογιστικών Προτύπων τον Σεπτέμβριο του 2016 και οι οποίες παρέχουν την επιλογή της προσωρινής εξαίρεσης από την εφαρμογή του ΔΠΧΑ στις εταιρείες που οι δραστηριότητές τους συνδέονται κυρίως με την ασφάλιση και εντάσσονται στο πλαίσιο του ΔΠΧΠ 4. Με βάση τα παραπάνω, δεν αναμένεται να προκύψει κάποια επίπτωση εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9 στον Όμιλο από την επένδυση στη συγγενή εταιρεία Eurolife ERB Insurance Group Ανώνυμος Εταιρεία Συμμετοχών.

Συγκριτική πληροφόρηση σχετικά με τη μετάβαση στο ΔΠΧΑ 9

Οι νέες απαιτήσεις του ΔΠΧΑ 9 θα εφαρμοστούν αναδρομικά προσαρμόζοντας τον ισολογισμό του Ομίλου κατά την ημερομηνία μετάβασης την 1 Ιανουαρίου 2018. Ο Όμιλος προτίθεται να εφαρμόσει την εξαίρεση που επιτρέπει τη μη αναδιατύπωση των συγκριτικών στοιχείων των προγενέστερων παρουσιαζόμενων περιόδων. Κατά συνέπεια τα συγκριτικά ποσά του Ομίλου για το 2017 θα παρουσιαστούν σύμφωνα με το ΔΛΠ 39.

Εκτίμηση επίπτωσης από την εφαρμογή του ΔΠΧΑ 9

Η επίπτωση από τη μετάβαση στο ΔΠΧΑ 9, προ φόρων, υπολογίζεται στα € 1.090 εκατ. την 1 Ιανουαρίου 2018 όπως περιγράφεται στον κάτωθι πίνακα ανά περιοχή του ΔΠΧΑ 9. Η εκτιμώμενη επίπτωση οφείλεται κατά κύριο λόγο στο Ελληνικό δανειακό χαρτοφυλάκιο, το ύψος της οποίας ανέρχεται στα € 949 εκατ. Η μείωση στα ίδια κεφάλαια που αναλογούν στους μετόχους της Τράπεζας εκτιμάται στα € 1.084 εκατ., ενώ δεν αναμένεται να αναγνωριστούν από την Τράπεζα αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις από την επίπτωση του ΔΠΧΑ 9.

	ΔΠΧΑ 9 εκτιμώμενη επίπτωση € εκατ.
<i>Εκτιμώμενη επίπτωση προερχόμενη από :</i>	
Απομείωση χρηματοοικονομικών στοιχείων	
- Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες	(1.022) (α)
- Υπόλοιπα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού	(64) (β)
Σύνολο απομείωσης	(1.086)
Ταξινόμηση και επιμέτρηση	(4) (γ)
Αντιστάθμιση	-
Συνολική ΔΠΧΑ 9 επίπτωση	(1.090)

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Περαιτέρω ανάλυση της επίπτωσης του ΔΠΧΑ 9 παρουσιάζεται παρακάτω.

(α) Πρόβλεψη απομείωσης για αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές – Δάνεια και Απαιτήσεις από Πελάτες

Ο ακόλουθος πίνακας παρουσιάζει την ανάλυση από την επίπτωση του ΔΠΧΑ 9 ανά στάδιο και τύπο δανειακού ανοίγματος σύμφωνα με την ταξινόμηση της EBA (σημ. 7.2.1.2) την 1 Ιανουαρίου 2018.

	Εκ των οποίων :			ΔΛΠ 39 Συσσωρευμένη πρόβλεψη απομείωσης € εκατ.	ΔΠΧΑ 9	ΔΠΧΑ 9
	Συνολική αξία προ απομείωσης € εκατ.	Εξυπηρετούμενα ανοίγματα € εκατ.	Μη εξυπηρετούμενα ανοίγματα € εκατ.		Πρόβλεψη	εκτιμώμενη
					αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών (ECL) € εκατ.	επίπτωση € εκατ.
Στάδιο (Stage) 1	19.534	19.534	-	183	160	23
Στάδιο (Stage) 2	7.603	7.603	-	344	813	(469)
Απομειωμένα δάνεια	20.105	-	20.105	9.607	10.183	(576)
Σύνολο	47.242	27.137	20.105	10.134	11.156	(1.022)

Όσον αφορά την επίπτωση στα δανειακά ανοίγματα ανά στάδιο, το αποτέλεσμα της άσκησης κατέδειξε μια μικρή θετική επίδραση € 23 εκατ. στο στάδιο 1, αρνητική επίπτωση στο στάδιο 2 ύψους € 469 εκατ. καθώς και αρνητική επίπτωση στα απομειωμένα δάνεια ύψους € 576 εκατ.

(β) Πρόβλεψη απομείωσης για αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές – επενδυτικοί τίτλοι

Η εκτιμώμενη επίπτωση από τα υπόλοιπα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού αναμένεται να ανέλθει στα € 64 εκατ. Αυτή οφείλεται κυρίως στις αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές των επενδυτικών τίτλων οι οποίες ανέρχονται στα € 57 εκατ.

Ο ακόλουθος πίνακας παρουσιάζει την πρόβλεψη των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών των χρεωστικών τίτλων, δηλαδή των επενδυτικών τίτλων οι οποίοι επιμετρώνται στο αποσβέσιμο κόστος και στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση, ανά χαρτοφυλάκιο.

	Πρόβλεψη αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών (ECL)			Σύνολο € εκατ.	ΔΠΧΑ 9 εκτιμώμενη επίπτωση € εκατ.
	Συνολική αξία προ απομείωσης ⁽¹⁾ € εκατ.	Χαρτοφυλάκιο επενδυτικών τίτλων στην αποσβέσιμη αξία κτήσης € εκατ.	Χαρτοφυλάκιο επενδυτικών τίτλων στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση € εκατ.		
Στάδιο (Stage) 1	6.648	(4)	(13)	(17)	(4)
Στάδιο (Stage) 2	769	(53)	(1)	(54)	(53)
Στάδιο (Stage) 3	-	-	-	-	-
Σύνολο	7.417	(57)	(14)	(71)	(57)

⁽¹⁾ Η συνολική αξία ορίζεται ως το αποσβέσιμο κόστος των επενδυτικών τίτλων πριν την πρόβλεψη απομείωσης και εξαιρώντας την προσαρμογή στην εύλογη αξία του χαρτοφυλακίου στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση.

Η πρόβλεψη των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών επενδυτικών τίτλων που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση, η οποία ανέρχεται στα € 14 εκατ., αναγνωρίζεται στα λοιπά αποτελέσματα απευθείας στην καθαρή θέση. Ως εκ τούτου, δεν θα έχει καμιά επίπτωση στα ίδια κεφάλαια που αναλογούν στους μετόχους της Τράπεζας.

Από τη συνολική πρόβλεψη των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών ύψους € 71 εκατ., € 54 εκατ. προέρχονται από αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές χρηματοοικονομικών μέσων που βρίσκονται στο στάδιο 2, ενώ το υπόλοιπο προέρχεται από αυτά που βρίσκονται στο στάδιο 1.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

(γ) Ταξινόμηση και επιμέτρηση

Η εκτιμώμενη επίπτωση λόγω της ταξινόμησης και επιμέτρησης σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 9 αναμένεται να ανέλθει στα € 4 εκατ. την 1 Ιανουαρίου 2018. Το ποσό αυτό περιλαμβάνει μια μη σημαντική επίδραση από:

- τους χρεωστικούς τίτλους που δεν πέρασαν τον έλεγχο του SPPI και ως εκ τούτου επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων, και
- την αναταξινόμηση των χρεωστικών τίτλων λόγω των αλλαγών στο επιχειρηματικό τους μοντέλο, όπως περιγράφεται παραπάνω στην ενότητα σχετικά με την ταξινόμηση και επιμέτρηση των χρηματοοικονομικών μέσων.

Εποπτικά κεφάλαια

Η εκτιμώμενη επίπτωση στα εποπτικά κεφάλαια του Ομίλου λόγω της αρχικής εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9 παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα :

Εκτιμώμενη επίπτωση στα εποπτικά κεφάλαια της αρχικής εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9	Κατά την :		
	31 Δεκεμβρίου 2017 κατά ΔΛΠ 39 € εκατ.	1 Ιανουαρίου 2018 επίπτωση πλήρους εφαρμογής ΔΠΧΑ 9 € €κατ.	1 Ιανουαρίου 2018 ΔΠΧΑ 9 μεταβατικές διατάξεις € εκατ.
Κεφάλαια κοινών μετοχών της Κατηγορίας 1 (Common Equity Tier 1)	6.887	5.731	6.757
Σύνολο Σταθμισμένου Ενεργητικού	38.387	37.864	38.097
	%	%	%
Δείκτης κεφαλαίου κοινών μετοχών της κατηγορίας 1 (CET 1)	17,9	15,1	17,7

Η εκτίμηση της κεφαλαιακής επίπτωσης στον pro-forma δείκτη Κεφαλαίου Κοινών Μετοχών της Κατηγορίας 1 του Ομίλου (fully loaded CET 1 Capital ratio) την 1 Ιανουαρίου 2018, με βάση την πλήρη εφαρμογή των κανόνων της Βασιλείας III το 2024, λαμβάνοντας υπόψη την ολοκλήρωση της πώλησης των θυγατρικών εταιρειών στη Ρουμανία, οι οποίες έχουν ταξινομηθεί ως κατεχόμενες προς πώληση (σημ. 17), παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα :

Pro-forma με την ολοκλήρωση της πώλησης των θυγατρικών εταιρειών στην Ρουμανία	1 Ιανουαρίου 2018		
	Pro-forma πλήρης εφαρμογή Βασιλείας III € εκατ.	pro-forma πλήρης εφαρμογή Βασιλείας III € εκατ.	Εκτιμώμενη επίπτωση εφαρμογής ΔΠΧΑ 9 € εκατ.
Κεφάλαια κοινών μετοχών της Κατηγορίας 1 (Common Equity Tier 1)	5.691	4.536	(1.155)
Σύνολο Σταθμισμένου Ενεργητικού	37.161	36.638	(523)
	%	%	%
Δείκτης κεφαλαίου κοινών μετοχών της κατηγορίας 1 (CET 1)	15,3	12,4	(2,9)

Ο Όμιλος αποφάσισε να εφαρμόσει τη σταδιακή μέθοδο (phase-in approach) σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή νομοθεσία (Κανονισμός ΕΕ 2017/2395) για την άμβλυση των επιπτώσεων από την εισαγωγή του ΔΠΧΑ 9, στα εποπτικά κεφάλαια. Σύμφωνα με τον ανωτέρω Κανονισμό, η μεταβατική περίοδος είναι πέντε έτη ενώ το ποσοστό της επίπτωσης που θα προστίθεται είναι 5% για το 2018 και 15%, 30%, 50% και 75% για τα επόμενα τέσσερα έτη. Η πλήρης επίπτωση στα εποπτικά κεφάλαια λόγω της αρχικής εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9 αναμένεται να απεικονιστεί την 1^η Ιανουαρίου 2023. Βάσει των ανωτέρω, ο δείκτης Κεφαλαίου Κοινών Μετοχών της Κατηγορίας 1 (CET 1) αναμένεται να μειωθεί περίπου κατά 20 μονάδες βάσης τον πρώτο χρόνο υιοθέτησης του ΔΠΧΑ 9, το οποίο αντιστοιχεί σε μείωση των εποπτικών κεφαλαίων € 130 εκατ. εφαρμόζοντας τις εποπτικές μεταβατικές διατάξεις.

Όλες οι παραδοχές, λογιστικές πολιτικές και τεχνικές υπολογισμού που εφαρμόστηκαν από τον Όμιλο για την εκτίμηση της επίπτωσης της αρχικής εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9 θα συνεχίσουν να αποτελούν αντικείμενο επανεξέτασης και βελτιώσεων. Ως εκ τούτου, η εκτιμώμενη επίπτωση ενδέχεται να μεταβληθεί έως ότου ο Όμιλος οριστικοποιήσει τις οικονομικές καταστάσεις της χρήσης που λήγει την 31 Δεκεμβρίου 2018.

ΔΠΧΑ 9, Τροποποίηση- Χαρακτηριστικά προεξόφλησης με αρνητικό αντιστάθμισμα (σε ισχύ από 1 Ιανουαρίου 2019)

Η τροποποίηση μεταβάλλει τις απαιτήσεις του ΔΠΧΑ 9 προκειμένου να επιτρέψει την επιμέτρηση ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού στο αποσβέσιμο κόστος ή στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών αποτελεσμάτων ανάλογα με το επιχειρηματικό μοντέλο, ακόμη και στην περίπτωση δικαιωμάτων πρόωρης εξόφλησης τα οποία θα μπορούσαν να έχουν ως αποτέλεσμα το μέρος που προκάλεσε την πρόωρη λήξη να λάβει αποζημίωση από το άλλο μέρος (αρνητική αποζημίωση). Κατά συνέπεια, η επιμέτρηση των εν λόγω χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού θα πραγματοποιείται ανεξάρτητα από το γεγονός ή την περίπτωση που προκάλεσε την πρόωρη λήξη της σύμβασης και ανεξάρτητα από το ποιο μέρος καταβάλλει ή λαμβάνει την εύλογη αποζημίωση για την πρόωρη λήξη. Η εφαρμογή του ΔΠΧΑ 9 πριν την τροποποίηση πιθανότατα θα είχε ως αποτέλεσμα την επιμέτρηση των εν λόγω χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων.

Επιπλέον, η τροποποίηση επιβεβαιώνει και τον λογιστικό χειρισμό της τροποποίησης χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 9. Πιο συγκεκριμένα, όταν μια χρηματοοικονομική υποχρέωση που επιμετράται στο αποσβέσιμο κόστος τροποποιείται χωρίς αυτό να οδηγεί σε αποαναγνώρισή της, τότε το κέρδος ή η ζημιά που υπολογίζεται ως η διαφορά μεταξύ των αρχικών συμβατικών ταμειακών ροών και των τροποποιημένων ταμειακών ροών, προεξοφλημένων με το αρχικό πραγματικό επιτόκιο, θα πρέπει να αναγνωρίζεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

Η υιοθέτηση της τροποποίησης δεν αναμένεται να έχει επίδραση στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις του Ομίλου.

2.2 Βασικές λογιστικές αρχές**2.2.1 Ενοποίηση****(i) Θυγατρικές εταιρείες**

Θυγατρικές είναι όλες οι εταιρείες που ελέγχονται από τον Όμιλο. Ο Όμιλος ελέγχει μια εταιρεία όταν έχει έκθεση, ή δικαιώματα, σε μεταβλητές αποδόσεις από την ανάμιξη του με την εταιρεία και έχει τη δυνατότητα να επηρεάσει αυτές τις αποδόσεις μέσω της εξουσίας του πάνω στην εταιρεία. Ο Όμιλος ενοποιεί μια εταιρεία μόνο όταν συνυπάρχουν και τα τρία παραπάνω στοιχεία που συνιστούν έλεγχο.

Η εξουσία θεωρείται ότι υπάρχει όταν τα υφιστάμενα δικαιώματα του Ομίλου, του παρέχουν την τρέχουσα δυνατότητα να διευθύνει τις συναφείς δραστηριότητες της εταιρείας, δηλαδή τις δραστηριότητες εκείνες που επηρεάζουν σημαντικά τις αποδόσεις της εταιρείας, και ο Όμιλος έχει στην πράξη την δυνατότητα να ασκήσει αυτά τα δικαιώματα. Η εξουσία πάνω σε μια εταιρεία μπορεί να προκύψει μέσω δικαιωμάτων ψήφου από συμμετοχικούς τίτλους όπως οι μετοχές, ή σε άλλες περιπτώσεις, μπορεί να προέρχεται από συμβατικές συμφωνίες.

Όταν τα δικαιώματα ψήφου είναι σχετικά, ο Όμιλος θεωρείται ότι έχει έλεγχο όταν κατέχει, άμεσα ή έμμεσα, περισσότερα από τα μισά δικαιώματα ψήφου μιας εταιρείας, εκτός αν υπάρχουν ενδείξεις ότι κάποιος άλλος επενδυτής έχει στην πράξη την δυνατότητα να διευθύνει μονομερώς τις συναφείς δραστηριότητες.

Ο Όμιλος μπορεί να έχει εξουσία ακόμα και όταν κατέχει λιγότερα από την πλειοψηφία των δικαιωμάτων ψήφου της εταιρείας μέσω συμβατικής συμφωνίας με άλλους κατόχους δικαιωμάτων ψήφου, δικαιωμάτων που προκύπτουν από άλλες συμβατικές συμφωνίες, ουσιαστών δυνητικών δικαιωμάτων ψήφου, κατοχής του μεγαλύτερου ποσοστού των δικαιωμάτων ψήφου σε μια κατάσταση όπου τα υπόλοιπα δικαιώματα είναι ευρέως διασκορπισμένα («εκ των πραγμάτων εξουσία»), ή μέσω συνδυασμού των παραπάνω. Κατά την αξιολόγηση του κατά πόσον ο Όμιλος διαθέτει εκ των πραγμάτων εξουσία, λαμβάνονται υπόψη όλα τα σχετικά γεγονότα και συνθήκες, περιλαμβανομένου του σχετικού μεγέθους των δικαιωμάτων ψήφου που κατέχει ο Όμιλος και της διασποράς των δικαιωμάτων που κατέχονται από άλλους κατόχους δικαιωμάτων ψήφου, προκειμένου να καθορισθεί αν ο Όμιλος έχει στην πράξη την δυνατότητα να διευθύνει τις συναφείς δραστηριότητες.

Ο Όμιλος έχει έκθεση ή δικαιώματα σε μεταβλητές αποδόσεις από την ανάμιξη του με μια εταιρεία όταν οι αποδόσεις αυτές δύνανται να μεταβάλλονται ως συνέπεια της επίδοσης της εταιρείας.

Για να αξιολογηθεί το κατά πόσον ο Όμιλος έχει την δυνατότητα να επηρεάζει το ύψος των αποδόσεων από την ανάμιξη του με την εταιρεία, ο Όμιλος καθορίζει αν κατά την άσκηση των δικαιωμάτων λήψης αποφάσεων ενεργεί ως εντολοδόχος ή ως εντολέας. Ο Όμιλος ενεργεί ως εντολοδόχος όταν ενεργεί για λογαριασμό και προς όφελος ενός άλλου μέρους και ως εκ τούτου δεν ελέγχει την εταιρεία. Συνεπώς, σε αυτές τις περιπτώσεις, ο Όμιλος δεν ενοποιεί την εταιρεία. Κατά την παραπάνω αξιολόγηση, ο Όμιλος λαμβάνει υπόψη το εύρος της εξουσίας λήψης αποφάσεων επί της εταιρείας, τα δικαιώματα που κατέχονται από άλλα μέρη, την

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

αμοιβή που δικαιούται ο Όμιλος από την ανάμειξη του, και την έκθεση του στη μεταβλητότητα των αποδόσεων από άλλες συμμετοχές του σε αυτή την εταιρεία.

Ο Όμιλος έχει συμμετοχές σε εταιρείες που έχουν δομηθεί κατά τέτοιο τρόπο ώστε τα δικαιώματα ψήφου δεν αποτελούν τον κύριο παράγοντα στην απόφαση ποιος ελέγχει την εταιρεία, όπως όταν τα δικαιώματα ψήφου σχετίζονται μόνο με θέματα διοικητικής φύσεως και οι συναφείς δραστηριότητες διευθύνονται μέσω συμβατικών δικαιωμάτων. Για να αξιολογηθεί το κατά πόσον ο Όμιλος έχει έλεγχο πάνω σε τέτοιου είδους οικονομικές οντότητες ειδικής διάρθρωσης, λαμβάνονται υπόψη οι ακόλουθοι παράγοντες:

- Ο σκοπός και ο σχεδιασμός της εταιρείας,
- Αν ο Όμιλος κατέχει συγκεκριμένα δικαιώματα που του παρέχουν την δυνατότητα να διευθύνει μονομερώς τις σχετικές δραστηριότητες της εταιρείας,
- Η ύπαρξη ειδικής σχέσης με την εταιρεία, και
- Ο βαθμός έκθεσης του Ομίλου στην μεταβλητότητα των αποδόσεων από την ανάμειξη του με την εταιρεία και εάν ο Όμιλος έχει την δυνατότητα να επηρεάζει αυτή τη μεταβλητότητα.

Πληροφορίες σχετικά με τις οικονομικές οντότητες ειδικής διάρθρωσης του Ομίλου παρατίθενται στην σημ. 29.

Ο Όμιλος επαναξιολογεί το κατά πόσον ελέγχει ή όχι μια εταιρεία αν τα γεγονότα και οι συνθήκες υποδεικνύουν ότι υπάρχουν μεταβολές σε ένα ή περισσότερα από τα στοιχεία που συνιστούν έλεγχο. Περιλαμβάνονται και οι περιπτώσεις εκείνες όπου τα δικαιώματα που κατέχονταν από τον Όμιλο, και τα οποία επρόκειτο να είναι προστατευτικής φύσεως, μετατρέπονται σε ουσιώδη δικαιώματα λόγω της παραβίασης ρητρών ή της αθέτησης πληρωμών σε μια δανειακή σύμβαση και έχουν ως αποτέλεσμα ο Όμιλος να έχει εξουσία πάνω στην εταιρεία.

Οι θυγατρικές εταιρείες ενοποιούνται πλήρως από την ημέρα κατά την οποία ο Όμιλος αποκτά δικαίωμα ελέγχου, και παύουν να ενοποιούνται την ημέρα κατά την οποία ο Όμιλος παύει να έχει δικαίωμα ελέγχου. Το σύνολο των συνολικών εσόδων λογίζεται κατά αναλογία στους ιδιοκτήτες της μητρικής και στα δικαιώματα τρίτων, ακόμη και αν το υπόλοιπο που αναλογεί στα δικαιώματα τρίτων είναι χρεωστικό.

Μεταβολές των ποσοστών συμμετοχής του Ομίλου που δεν επιφέρουν απώλεια ελέγχου στις θυγατρικές εταιρείες αναγνωρίζονται ως συναλλαγές στην καθαρή θέση και η διαφορά μεταξύ του τιμήματος και της συμμετοχής στη νέα καθαρή θέση της θυγατρικής που αποκτήθηκε αναγνωρίζεται απευθείας στην καθαρή θέση του Ομίλου. Κέρδη ή ζημιές από πωλήσεις ποσοστού συμμετοχής που δεν επιφέρουν απώλεια ελέγχου της θυγατρικής αναγνωρίζονται επίσης απευθείας στην καθαρή θέση του Ομίλου. Για πωλήσεις του ποσοστού συμμετοχής που επιφέρουν απώλεια ελέγχου, ο Όμιλος αποαναγνωρίζει τα στοιχεία ενεργητικού και τις υποχρεώσεις της θυγατρικής και τυχόν δικαιώματα τρίτων και λοιπών στοιχείων ιδίων κεφαλαίων και αναγνωρίζει κέρδη και ζημιές στην κατάσταση αποτελεσμάτων. Όταν ο Όμιλος παύσει να έχει τον έλεγχο μιας θυγατρικής, τυχόν συμμετοχικά δικαιώματα που απομένουν επιμετρώνται εκ νέου στην εύλογη αξία τους με όλες τις μεταβολές να αναγνωρίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

Ενδοεταιρικές συναλλαγές, ενδοεταιρικά υπόλοιπα και ενδοομιλικά κέρδη που προκύπτουν από συναλλαγές μεταξύ εταιρειών του Ομίλου απαλείφονται, όπως επίσης απαλείφονται και οι ενδοομιλικές ζημιές, εκτός αν η εν λόγω συναλλαγή παρέχει ενδείξεις απομείωσης του μεταβιβασθέντος περιουσιακού στοιχείου.

(ii) Συνενώσεις εταιρειών

Η απόκτηση θυγατρικών εταιρειών λογιστικοποιείται με τη μέθοδο της εξαγοράς. Το μεταβιβασθέν αντάλλαγμα της απόκτησης ελέγχου υπολογίζεται βάσει της εύλογης αξίας των στοιχείων του ενεργητικού που μεταφέρονται, τους συμμετοχικούς τίτλους που εκδίδονται ή ανταλλάσσονται ή των υποχρεώσεων που αναλαμβάνονται κατά την ημερομηνία εξαγοράς, συμπεριλαμβάνοντας την εύλογη αξία των στοιχείων ενεργητικού και των υποχρεώσεων που απορρέουν από μία ρύθμιση ενδεχόμενου ανταλλάγματος. Το σχετιζόμενο με τις αποκτήσεις κόστος θα λογιστικοποιείται ως έξοδο εντός των περιόδων κατά τη διάρκεια των οποίων ο αποκτών ανέλαβε το κόστος. Τα αναγνωρίσιμα στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων και οι ενδεχόμενες υποχρεώσεις που αποκτώνται σε μια επιχειρηματική συνένωση, επιμετρώνται αρχικά κατά την ημερομηνία απόκτησης στην εύλογη αξία τους, ανεξαρτήτως του ποσοστού συμμετοχής των δικαιωμάτων τρίτων. Εάν υπήρχαν ήδη συμμετοχικά δικαιώματα στον αποκτώμενο, αυτά επιμετρώνται εκ νέου στην εύλογη αξία κατά την ημερομηνία απόκτησης και ενδεχόμενο κέρδος ή ζημιά αναγνωρίζεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων. Ο Όμιλος αναγνωρίζει κατά περίπτωση, την απόκτηση δικαιωμάτων τρίτων στον αποκτώμενο είτε στην εύλογη αξία τους είτε στο αναλογικό ποσοστό τους επί των καθαρών αναγνωρίσιμων περιουσιακών στοιχείων του αποκτώμενου.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Το υπερβάλλον του συνόλου του μεταφερθέντος ανταλλάγματος, των δικαιωμάτων τρίτων και της εύλογης αξίας προηγούμενων συμμετοχικών δικαιωμάτων στον αποκτώμενο κατά την ημερομηνία απόκτησης, επί της εύλογης αξίας των καθαρών αναγνωρίσιμων περιουσιακών στοιχείων της θυγατρικής που αποκτήθηκε, λογιστικοποιείται ως υπεραξία. Αν το σύνολο των παραπάνω είναι μικρότερο από την εύλογη αξία των καθαρών αναγνωρίσιμων περιουσιακών στοιχείων της θυγατρικής, η διαφορά αναγνωρίζεται άμεσα στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

Εάν η αρχική λογιστικοποίηση μιας συνένωσης εταιρειών δεν έχει ολοκληρωθεί έως την ημερομηνία των οικονομικών καταστάσεων της περιόδου στην οποία αυτή πραγματοποιήθηκε, ο Όμιλος γνωστοποιεί τις προσωρινές αξίες των στοιχείων εκείνων για τα οποία η λογιστικοποίηση δεν έχει ολοκληρωθεί. Οι ανωτέρω προσωρινές αξίες, κατά την διάρκεια της περιόδου επιμέτρησης, αναπροσαρμόζονται αναδρομικά ώστε να αντικατοπτρίζουν τις νέες πληροφορίες που λήφθηκαν για τα γεγονότα και τις συνθήκες που υπήρχαν κατά την ημερομηνία εξαγοράς και οι οποίες, εάν ήταν γνωστές κατά την ανωτέρω ημερομηνία, θα είχαν επηρεάσει αντίστοιχα τις αξίες που αναγνωρίστηκαν. Οι αναπροσαρμογές της περιόδου επιμέτρησης, όπως αναφέρεται ανωτέρω, επηρεάζουν αντίστοιχα το ποσό της υπεραξίας που υπολογίστηκε αρχικά ενώ η περίοδος επιμέτρησης δεν μπορεί να υπερβαίνει το ένα έτος από την ημερομηνία εξαγοράς.

Δεσμεύσεις για αγορά δικαιωμάτων τρίτων, μέσω παραγώνων χρηματοοικονομικών μέσων, στα πλαίσια μιας συνένωσης εταιρειών λογιστικοποιούνται ως χρηματοοικονομική υποχρέωση, χωρίς να αναγνωρίζονται δικαιώματα τρίτων. Η χρηματοοικονομική υποχρέωση επιμετρώνται στην εύλογη αξία της, χρησιμοποιώντας τεχνικές αποτίμησης που βασίζονται στις πιο κατάλληλες εκτιμήσεις, διαθέσιμες στη διοίκηση. Κάθε διαφορά μεταξύ της εύλογης αξίας της χρηματοοικονομικής υποχρέωσης κατά την αρχική της αναγνώριση και της ονομαστικής αξίας του μεριδίου των δικαιωμάτων τρίτων στα καθαρά περιουσιακά στοιχεία αναγνωρίζεται ως μέρος της υπεραξίας. Μεταγενέστερες αναθεωρήσεις στην αποτίμηση των παραγώνων χρηματοοικονομικών μέσων αναγνωρίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

Για αποκτήσεις θυγατρικών εταιρειών που δεν ικανοποιούν τον ορισμό της «επιχείρησης», ο Όμιλος κατανέμει το τίμημα στα μεμονωμένα αναγνωρίσιμα περιουσιακά στοιχεία και υποχρεώσεις βάσει των σχετικών ευλόγων αξιών τους την ημερομηνία εξαγοράς. Τέτοιου τύπου συναλλαγές ή γεγονότα δεν δημιουργούν υπεραξία.

Όπου ήταν απαραίτητο, οι λογιστικές αρχές των θυγατρικών εταιρειών έχουν αναπροσαρμοστεί ώστε να συνάδουν με τις αρχές που υιοθετήθηκαν από τον Όμιλο.

Οι θυγατρικές εταιρείες της Τράπεζας παρουσιάζονται στη σημ. 27.

(iii) Συνενώσεις εταιρειών που τελούν υπό κοινό έλεγχο

Σύμφωνα με το ΔΛΠ 8 «Λογιστικές πολιτικές, μεταβολές των λογιστικών εκτιμήσεων και λάθη» και δεδομένου ότι οι συνενώσεις εταιρειών που τελούν υπό κοινό έλεγχο εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής του ΔΠΧΑ 3 «Συνενώσεις εταιρειών», οι εν λόγω συναλλαγές λογιστικοποιούνται στις οικονομικές καταστάσεις του Ομίλου με τη μέθοδο της συνένωσης συμφερόντων, λαμβάνοντας υπόψη τις πιο πρόσφατες εκδόσεις άλλων φορέων θέσπισης λογιστικών προτύπων, οι οποίοι χρησιμοποιούν παρόμοιο εννοιολογικό πλαίσιο και συμμορφώνονται με τις γενικές αρχές που διέπουν τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς, καθώς και τις αποδεκτές πρακτικές του κλάδου.

Στο πλαίσιο της μεθόδου συνένωσης συμφερόντων, ο Όμιλος αναγνωρίζει το ενεργητικό και τις υποχρεώσεις της αποκτώμενης εταιρείας στις λογιστικές αξίες προ συνένωσης προερχόμενες από το υψηλότερο επίπεδο κοινού ελέγχου, χωρίς οποιαδήποτε προσαρμογή στην εύλογη αξία. Ενδεχόμενη διαφορά μεταξύ του κόστους της συναλλαγής και της λογιστικής αξίας των καθαρών περιουσιακών στοιχείων που αποκτώνται λογιστικοποιείται στα ίδια κεφάλαια του Ομίλου.

Το κόστος συμμετοχής των συνενώσεων αυτών, όπως αναγνωρίζεται από τον Όμιλο, είναι η εύλογη αξία του τιμήματος που δόθηκε, δηλαδή το ποσό των μετρητών που καταβλήθηκαν ή των μετοχών που εκδόθηκαν, ή αν αυτό δεν μπορεί να επιμετρηθεί αξιόπιστα, η εύλογη αξία των καθαρών περιουσιακών στοιχείων της αποκτώμενης εταιρείας.

Ίδρυση νέας εταιρείας του Ομίλου για τη πραγματοποίηση μιας συνένωσης εταιρειών

Οι συναλλαγές μεταξύ εταιρειών που τελούν υπό κοινό έλεγχο και οι οποίες περιλαμβάνουν την ίδρυση μιας νέας εταιρείας του Ομίλου με σκοπό την πραγματοποίηση μιας επιχειρηματικής συνένωσης, συνενώνοντας δύο ή περισσότερες εταιρείες κάτω από την νέα εταιρεία του Ομίλου, λογιστικοποιούνται επίσης με τη μέθοδο της συνένωσης συμφερόντων.

Άλλες συναλλαγές μεταξύ επιχειρήσεων που τελούν υπό κοινό έλεγχο και περιλαμβάνουν την απόκτηση μιας υφιστάμενης εταιρείας του Ομίλου ή ενός ομίλου επιχειρήσεων από μια νέα εταιρεία που δημιουργήθηκε για αυτό τον σκοπό λογιστικοποιούνται ως κεφαλαιακές αναδιοργανώσεις, καθώς δεν υφίσταται κάποια συνένωση επιχειρήσεων ή κάποια ουσιώδης

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

οικονομική μεταβολή στον Όμιλο. Σε μια κεφαλαιακή αναδιοργάνωση, ο αποκτών ενσωματώνει το ενεργητικό και τις υποχρεώσεις της αποκτώμενης εταιρείας στις λογιστικές αξίες όπως παρουσιάζονται στα βιβλία της αποκτώμενης, αντί αυτών που προέρχονται από το υψηλότερο επίπεδο κοινού ελέγχου. Η διαφορά ανάμεσα στο κόστος της συναλλαγής και τη λογιστική αξία των καθαρών περιουσιακών στοιχείων που αποκτήθηκαν αναγνωρίζεται στα ίδια κεφάλαια της νέας εταιρείας. Οι κεφαλαιακές αναδιοργανώσεις δεν έχουν κάποια επίδραση στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις του Ομίλου.

(iv) Συγγενείς εταιρείες

Οι συμμετοχές σε συγγενείς εταιρείες λογίζονται στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις με τη μέθοδο της καθαρής θέσης. Συγγενείς είναι οι εταιρείες στις οποίες ο Όμιλος ασκεί ουσιώδη επιρροή, αλλά δεν έχει έλεγχο.

Σύμφωνα με τη μέθοδο της καθαρής θέσης, το μερίδιο του Ομίλου επί των ετήσιων κερδών ή ζημιών των συγγενών εταιρειών, αναγνωρίζεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων. Στον ισολογισμό παρουσιάζεται το μερίδιο συμμετοχής του Ομίλου στη συγγενή επιχείρηση ως το μερίδιό του στην καθαρή θέση της συγγενούς επιχείρησης πλέον οποιαδήποτε υπεραξία που προκύπτει κατά την εξαγορά μετά την αφαίρεση τυχόν συσσωρευμένων ζημιών απομείωσης. Εάν το μερίδιο συμμετοχής του Ομίλου επί των ζημιών μιας συγγενούς επιχείρησης είναι ίσο ή μεγαλύτερο από το μερίδιο συμμετοχής του σε αυτή, τότε παύει να αναγνωρίζει το μερίδιό του επί των επιπλέον ζημιών, εκτός εάν έχει υφιστάμενες υποχρεώσεις ή έχει πραγματοποιήσει πληρωμές για λογαριασμό της συγγενούς επιχείρησης. Όπου ήταν απαραίτητο, οι λογιστικές αρχές των συγγενών εταιρειών έχουν αναπροσαρμοστεί, ώστε να συνάδουν με τις αρχές που υιοθετήθηκαν από τον Όμιλο.

Εάν ο Όμιλος αποκτήσει ή παύσει να έχει ουσιώδη επιρροή σε μια επιχείρηση, τυχόν συμμετοχικά δικαιώματα που προϋπήρχαν ή απέμειναν επιμετρώνται εκ νέου στην εύλογη αξία τους και όλες οι μεταβολές αναγνωρίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων, εκτός από τις περιπτώσεις εκείνες όπου μια συμμετοχή σε συγγενή επιχείρηση μετατρέπεται σε συμμετοχή σε κοινοπραξία, οπότε και το συμμετοχικό δικαίωμα που απομένει δεν επιμετρώνται εκ νέου και συνεχίζει η χρήση της μεθόδου της καθαρής θέσης.

(v) Από κοινού συμφωνίες

Μια από κοινού συμφωνία είναι μια συμφωνία βάσει της οποίας ο Όμιλος έχει από κοινού έλεγχο μαζί με ένα ή περισσότερα άλλα μέρη. Από κοινού έλεγχος είναι η συμβατικός συμφωνηθείσα κοινή άσκηση ελέγχου και υφίσταται μόνο όταν οι αποφάσεις σχετικά με τις σημαντικές δραστηριότητες απαιτούν την ομόφωνη συναίνεση των μερών που ασκούν από κοινού τον έλεγχο. Οι συμμετοχές σε από κοινού συμφωνίες κατηγοριοποιούνται είτε ως κοινοπραξίες όταν τα μέρη που ασκούν από κοινού τον έλεγχο έχουν δικαιώματα επί των καθαρών περιουσιακών στοιχείων του σχήματος είτε ως από κοινού δραστηριότητες όταν δύο ή περισσότερα μέρη έχουν δικαιώματα επί των περιουσιακών στοιχείων και ευθύνες για τις υποχρεώσεις του σχήματος.

Ο Όμιλος εξετάζει τους συμβατικούς όρους των από κοινού συμφωνιών για να καθορίσει αν μια από κοινού συμφωνία αποτελεί κοινοπραξία ή από κοινού δραστηριότητα. Όλες οι από κοινού συμφωνίες στις οποίες συμμετέχει ο Όμιλος αποτελούν κοινοπραξίες.

Όπως και οι συμμετοχές σε συγγενείς εταιρείες, οι συμμετοχές του Ομίλου σε κοινοπραξίες λογιστικοποιούνται με τη μέθοδο της καθαρής θέσης. Συνεπώς, η λογιστική αρχή που περιγράφεται στη σημ. 2.2.1(iv) ισχύει και για τις κοινοπραξίες. Όπου ήταν απαραίτητο, οι λογιστικές αρχές των κοινοπραξιών έχουν αναπροσαρμοστεί, ώστε να συνάδουν με τις αρχές που υιοθετήθηκαν από τον Όμιλο.

Όταν ο Όμιλος παύει να έχει από κοινού έλεγχο σε μια οικονομική οντότητα, παύει τη χρήση της μεθόδου της καθαρής θέσης. Κάθε τυχόν συμμετοχικό δικαίωμα που απομένει στην οικονομική οντότητα επιμετρώνται εκ νέου στη εύλογη αξία του και κάθε μεταβολή στη λογιστική αξία αναγνωρίζεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων, εκτός από τις περιπτώσεις εκείνες όπου μια συμμετοχή σε κοινοπραξία μετατρέπεται σε συμμετοχή σε συγγενή επιχείρηση, οπότε και το συμμετοχικό δικαίωμα που απομένει δεν επιμετρώνται εκ νέου και συνεχίζει η χρήση της μεθόδου της καθαρής θέσης.

Οι συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες του Ομίλου παρουσιάζονται στη σημ. 28.

2.2.2 Ξένο νόμισμα

(i) Μετατροπή οικονομικών καταστάσεων θυγατρικών εξωτερικού

Τα στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων των θυγατρικών εταιρειών εξωτερικού μετατρέπονται στο συναλλακτικό νόμισμα του Ομίλου με βάση την τιμή συναλλάγματος που ισχύει σε κάθε περίοδο αναφοράς, ενώ τα έσοδα και έξοδα μετατρέπονται με βάση τη μέση τιμή συναλλάγματος για την περίοδο αναφοράς. Συναλλαγματικές διαφορές που προκύπτουν από τη μετατροπή της

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

καθαρής επένδυσης σε μια θυγατρική του εξωτερικού, συμπεριλαμβανομένων των νομισματικών απαιτήσεων ή υποχρεώσεων από θυγατρικές, οι οποίες δε σχεδιάζεται ή δεν αναμένεται να τακτοποιηθούν και αποτελούν μέρος της καθαρής επένδυσης σε θυγατρικές εξωτερικού, αναγνωρίζονται στην «Κατάσταση συνολικών εσόδων».

Οι συναλλαγματικές διαφορές από τις θυγατρικές του Ομίλου στο εξωτερικό μεταφέρονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων κατά την πώληση της θυγατρικής. Όσον αφορά τις συναλλαγματικές διαφορές που προκύπτουν από τα νομισματικά στοιχεία που αποτελούν μέρος της καθαρής επένδυσης στη θυγατρική, αυτές μεταφέρονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων κατά την αποπληρωμή τους ή όταν αναμένεται να τακτοποιηθούν.

(iii) Συναλλαγές σε ξένο νόμισμα

Οι συναλλαγές σε ξένο νόμισμα καταχωρούνται με βάση τις τιμές συναλλάγματος που ισχύουν κατά την ημερομηνία της συναλλαγής. Οι συναλλαγματικές διαφορές (κέρδη/ζημιές) που προκύπτουν κατά το διακανονισμό των συναλλαγών σε ξένο νόμισμα, αναγνωρίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

Τα χρηματικά στοιχεία του ενεργητικού και των υποχρεώσεων που είναι σε ξένο νόμισμα μετατρέπονται στο λειτουργικό νόμισμα με βάση την τιμή συναλλάγματος που ισχύει σε κάθε περίοδο αναφοράς και οι συναλλαγματικές διαφορές αναγνωρίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων, εκτός από εκείνες που προκύπτουν από τη μετατροπή υποχρεώσεων σε ξένο νόμισμα που αντισταθμίζουν την καθαρή επένδυση σε θυγατρικές εξωτερικού ή τις ταμειακές ροές σε ξένο νόμισμα, οι οποίες μεταφέρονται στα ίδια κεφάλαια.

Τα μη χρηματικά στοιχεία του ενεργητικού και των υποχρεώσεων μετατρέπονται με βάση την τιμή συναλλάγματος που ίσχυε κατά την ημερομηνία της αρχικής αναγνώρισης, εκτός από τα μη χρηματικά στοιχεία σε ξένο νόμισμα που αποτιμώνται σε εύλογη αξία και τα οποία μετατρέπονται με βάση την τιμή συναλλάγματος που ίσχυε κατά την ημερομηνία που προσδιορίστηκε η εύλογη αξία. Στην περίπτωση αυτή οι συναλλαγματικές διαφορές αποτελούν μέρος του κέρδους ή της ζημιάς από τη μεταβολή της εύλογης αξίας και αναγνωρίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων ή απευθείας σε αποθεματικό στα ίδια κεφάλαια, βάσει της κατηγοριοποίησης του μη χρηματικού στοιχείου.

2.2.3 Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα και λογιστική αντιστάθμισης κινδύνων

Τα παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα, περιλαμβάνουν κυρίως συμβάσεις ξένου συναλλάγματος (foreign exchange contracts), προθεσμιακές νομισματικές συμβάσεις (forward currency agreements) και συμβόλαια δικαιωμάτων προαίρεσης επιτοκίων - που πωλήθηκαν και αγοράστηκαν (interest rate options - written and purchased), ανταλλαγές συναλλάγματος και επιτοκίων (currency and interest rate swaps), και άλλα παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα. Τα παράγωγα, αναγνωρίζονται αρχικά στον ισολογισμό στην εύλογη αξία κατά την ημερομηνία σύναψης του συμβολαίου, και ακολούθως επαναποτιμώνται στην εύλογη αξία τους. Όταν η εύλογη αξία είναι θετική, τα παράγωγα περιλαμβάνονται στο ενεργητικό, ενώ όταν η εύλογη αξία είναι αρνητική περιλαμβάνονται στις υποχρεώσεις. Κάποια παράγωγα που είναι ενσωματωμένα σε άλλα χρηματοοικονομικά μέσα, αναγνωρίζονται ως ξεχωριστά παράγωγα όταν οι κίνδυνοι και τα χαρακτηριστικά τους δεν είναι στενά συνδεδεμένα με αυτά του κύριου συμβολαίου, και το κύριο συμβόλαιο δε λογίζεται στην εύλογη αξία μέσω της κατάστασης αποτελεσμάτων. Τα ενσωματωμένα αυτά παράγωγα, παρουσιάζονται στην εύλογη αξία, και οι μεταβολές στην εύλογη αξία αναγνωρίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

Η εύλογη αξία των παραγώγων χρηματοοικονομικών μέσων έχει προσδιοριστεί με βάση την αγοραία αξία τους, λαμβάνοντας υπόψη πρόσφατες συναλλαγές στην αγορά, ή χρησιμοποιώντας κατάλληλες άλλες τεχνικές επιμέτρησης. Οι αρχές επιμέτρησης της εύλογης αξίας των χρηματοοικονομικών μέσων, συμπεριλαμβανομένων των παραγώγων χρηματοοικονομικών μέσων, περιγράφονται στις σημ. 2.2.11 και 7.3. Ο Όμιλος καταχωρεί ορισμένα παράγωγα ως: (α) μέσα αντιστάθμισης του κινδύνου των μεταβολών εύλογης αξίας αναγνωρισθέντων περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων ή μη αναγνωρισθέντων δεσμεύσεων (μέσο αντιστάθμισης εύλογης αξίας), (β) μέσα αντιστάθμισης του κινδύνου μεταβολής των ταμειακών ροών από αναγνωρισθέντα στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων ή από πολύ πιθανές προβλεπόμενες συναλλαγές (μέσο αντιστάθμισης ταμειακών ροών) ή (γ) μέσα αντιστάθμισης του κινδύνου μεταβολής της αξίας καθαρής επένδυσης σε εκμετάλλευση εξωτερικού που σχετίζεται με τη μετάφραση των καθαρών αναγνωρίσιμων περιουσιακών στοιχείων της επένδυσης στο νόμισμα βάσης του Ομίλου.

Ο Όμιλος, εφαρμόζει λογιστική αντιστάθμισης κινδύνων για συναλλαγές που πληρούν συγκεκριμένα κριτήρια. Συνεπώς, κατά την έναρξη της σχέσης αντιστάθμισης, ο Όμιλος τεκμηριώνει τη σχέση μεταξύ των μέσων αντιστάθμισης και των στοιχείων που αντισταθμίζονται, καθώς και το σκοπό και τη στρατηγική διαχείρισης κινδύνου που εξυπηρετείται μέσω της σύναψης διαφόρων συναλλαγών αντιστάθμισης και την μέθοδο που θα χρησιμοποιηθεί για την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας της σχέσης αντιστάθμισης. Επίσης, ο Όμιλος στοιχειοθετεί την εκτίμησή του, κατά τη σύναψη της αντιστάθμισης και σε συνεχή βάση, για την

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

αποτελεσματικότητα των παραγώγων - που χρησιμοποιούνται σε συναλλαγές αντιστάθμισης - στο να συμψηφίζουν μεταβολές στις εύλογες αξίες ή στις ταμειακές ροές των στοιχείων που αντισταθμίζουν και εάν τα πραγματικά αποτελέσματα της κάθε αντιστάθμισης κυμαίνονται μεταξύ 80-125%. Εάν μία σχέση αντιστάθμισης δεν πληροί τα ανωτέρω κριτήρια αποτελεσματικότητας, ο Όμιλος διακόπτει την λογιστική αντιστάθμιση με μελλοντική ισχύ. Ομοίως, όταν το παράγωγο αντιστάθμισης εκπνέει ή πωλείται, διακόπτεται ή εξασκείται, ή όταν ο αντισταθμιστικός προσδιορισμός ανακαλείται, τότε η λογιστική αντιστάθμιση διακόπτεται με μελλοντική ισχύ.

Επιπρόσθετα, ο Όμιλος χρησιμοποιεί άλλα παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα τα οποία δεν έχουν οριστεί ως μέσα αντιστάθμισης, για να διαχειριστεί την έκθεσή του κατά κύριο λόγο σε επιτοκιακό και συναλλαγματικό κίνδυνο. Τα παράγωγα αυτά που δεν πληρούν τις προϋποθέσεις λογιστικής αντιστάθμισης, χρησιμοποιούνται για σκοπούς οικονομικής αντιστάθμισης στοιχείων ενεργητικού και παθητικού. Τα προαναφερθέντα παράγωγα έχουν κατηγοριοποιηθεί μαζί με εκείνα που κατέχονται για εμπορικούς σκοπούς.

Η μέθοδος αναγνώρισης κέρδους ή ζημιάς από μεταβολές στην εύλογη αξία, εξαρτάται από το αν το παράγωγο καταχωρείται και πληροί τις προϋποθέσεις ώστε να χαρακτηριστεί ως μέσο αντιστάθμισης.

(i) Αντιστάθμιση εύλογης αξίας

Μεταβολές στην εύλογη αξία παραγώγων που προσδιορίζονται ως μέσα αντιστάθμισης εύλογης αξίας, αναγνωρίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων όπως και οι μεταβολές της εύλογης αξίας των στοιχείων που αντισταθμίζονται, οι οποίες οφείλονται στον κίνδυνο που αντισταθμίζεται.

Ο Όμιλος παύει τη λογιστική αντιστάθμιση κινδύνων σε περίπτωση που το μέσο αντιστάθμισης λήξει ή πωληθεί, διακοπεί ή ασκηθεί, η σχέση αντιστάθμισης δεν πληροί εφεξής τα κριτήρια εφαρμογής της λογιστικής αντιστάθμισης κινδύνων, ή όταν ανακαλείται η αντισταθμιστική σχέση. Σε αυτές τις περιπτώσεις, κάθε αναπροσαρμογή της λογιστικής αξίας του στοιχείου που αντισταθμίζεται για το οποίο χρησιμοποιείται η μέθοδος του πραγματικού επιτοκίου, αποσβένεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων κατά τη διάρκεια της περιόδου μέχρι τη λήξη του.

(ii) Αντιστάθμιση ταμειακών ροών

Η αποτελεσματική αναλογία της μεταβολής της εύλογης αξίας των παραγώγων που προσδιορίζονται και πληρούν τις προϋποθέσεις ώστε να χαρακτηριστούν ως μέσα αντιστάθμισης ταμειακών ροών, αναγνωρίζεται στα λοιπά αποτελέσματα απευθείας στην καθαρή θέση, ενώ η μη αποτελεσματική αναλογία, αναγνωρίζεται απευθείας στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

Ποσά που έχουν συσσωρευτεί στα ίδια κεφάλαια, μεταφέρονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων στις περιόδους κατά τις οποίες το αντισταθμισμένο στοιχείο επιδρά στο κέρδος ή τη ζημιά (π.χ. όταν πραγματοποιείται η προβλεπόμενη πώληση του στοιχείου που αντισταθμίζεται).

Όταν ένα μέσο αντιστάθμισης λήξει ή πωλείται, ή όταν η αντιστάθμιση δεν πληροί πλέον τα κριτήρια για λογιστική αντιστάθμιση, τα συσσωρευμένα κέρδη ή ζημιές που υπάρχουν στα ίδια κεφάλαια κατά τη στιγμή εκείνη παραμένουν στα ίδια κεφάλαια μέχρι η προβλεπόμενη συναλλαγή να επηρεάσει την κατάσταση αποτελεσμάτων.

Όταν μια προβλεπόμενη συναλλαγή δεν αναμένεται πλέον να πραγματοποιηθεί, το συσσωρευμένο κέρδος ή ζημιά που είχε καταχωρηθεί στα ίδια κεφάλαια, μεταφέρεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

(iii) Αντιστάθμιση καθαρής επένδυσης

Οι αντισταθμίσεις καθαρών επενδύσεων σε εταιρείες εξωτερικού, συμπεριλαμβανομένων των αντισταθμίσεων χρηματικών στοιχείων που αποτελούν μέρος των καθαρών επενδύσεων, αντιμετωπίζονται με τρόπο παρόμοιο με τις αντισταθμίσεις ταμειακών ροών, δηλαδή, οποιοδήποτε κέρδος ή ζημιά στο μέσο αντιστάθμισης σχετικά με την αποτελεσματική αναλογία της αντιστάθμισης, αναγνωρίζεται στα λοιπά αποτελέσματα απευθείας στην καθαρή θέση, ενώ το κέρδος ή η ζημιά σχετικά με τη μη αποτελεσματική αναλογία, αναγνωρίζεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων. Συσσωρευμένα κέρδη και ζημιές στα ίδια κεφάλαια, μεταφέρονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων κατά την πώληση της επιχείρησης εξωτερικού σαν μέρος του κέρδους ή της ζημιάς από την πώληση.

(iv) Παράγωγα τα οποία δεν έχουν καταχωρηθεί ως μέσα αντιστάθμισης

Οι μεταβολές στην εύλογη αξία των παραγώγων χρηματοοικονομικών μέσων τα οποία δεν έχουν καταχωρηθεί ως μέσα αντιστάθμισης, ή που δεν πληρούν τα κριτήρια για λογιστική αντιστάθμιση, αναγνωρίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Οι εύλογες αξίες παραγώγων μέσων που κρατούνται για εμπορικούς σκοπούς και για σκοπούς αντιστάθμισης, παρουσιάζονται στη σημ. 23.

2.2.4 Συμψηφισμός χρηματοοικονομικών μέσων

Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων συμψηφίζονται και το καθαρό ποσό παρουσιάζεται στον ισολογισμό, όταν και μόνον όταν, ο Όμιλος έχει επί του παρόντος νομικά ισχυρό δικαίωμα συμψηφισμού των αναγνωρισμένων ποσών, και παράλληλα προτίθεται είτε να προβεί σε διακανονισμό του καθαρού υπολοίπου, είτε να εισπράξει το ποσό της απαίτησης του περιουσιακού στοιχείου εξοφλώντας ταυτόχρονα την υποχρέωση.

2.2.5 Κατάσταση αποτελεσμάτων

(i) Έσοδα και έξοδα από τόκους

Τα έσοδα και έξοδα από τόκους αναγνωρίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων σε δεδουλευμένη βάση για όλα τα τοκοφόρα χρηματοοικονομικά μέσα χρησιμοποιώντας τη μέθοδο του πραγματικού επιτοκίου. Πραγματικό είναι το επιτόκιο που προεξοφλεί ακριβώς τις εκτιμώμενες μελλοντικές ταμειακές εκροές ή εισροές κατά τη διάρκεια της αναμενόμενης ζωής του χρηματοοικονομικού μέσου ή σε μικρότερη περίοδο όπου κρίνεται κατάλληλο, στην καθαρή λογιστική αξία του χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού ή υποχρεώσεων. Για τον υπολογισμό του πραγματικού επιτοκίου, οι ταμειακές ροές υπολογίζονται λαμβάνοντας υπόψη όλους τους όρους του συμβολαίου του χρηματοοικονομικού μέσου εξαιρώντας τις μελλοντικές ζημιές από πιστωτικό κίνδυνο. Ο υπολογισμός περιλαμβάνει τις αμοιβές και τις μονάδες βάσης που πληρώθηκαν ή εισπράχθηκαν και που αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του πραγματικού επιτοκίου, το κόστος συναλλαγών, και όλα τα άλλα υπέρ και υπό το άρτιο ποσά.

Όπου ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού έχει απομειωθεί, ως αποτέλεσμα της σχετικής ζημιάς απομείωσης, τα έσοδα από τόκους αναγνωρίζονται με βάση το επιτόκιο που χρησιμοποιήθηκε για την προεξόφληση των μελλοντικών ταμειακών ροών για το σκοπό της επιμέτρησης της ζημιάς απομείωσης.

Αλλαγή λογιστικής πολιτικής

Ο Όμιλος προχώρησε σε αλλαγή της λογιστικής πολιτικής με αναδρομική ισχύ για τα χρηματοοικονομικά μέσα που συνδέονται με το δείκτη πληθωρισμού και αναγνωρίζει έσοδα και έξοδα από τόκους αναπροσαρμόζοντας το πραγματικό επιτόκιο (effective interest rate - EIR) λόγω της αλλαγής των εκτιμώμενων μελλοντικών ταμειακών ροών με την ενσωμάτωση της μεταβολής των προσδοκιών αναφορικά με τον πληθωρισμό κατά τη διάρκεια ζωής του χρηματοοικονομικού μέσου (σημ. 52).

(ii) Αμοιβές και προμήθειες

Οι αμοιβές και προμήθειες αναγνωρίζονται γενικά σε δεδουλευμένη βάση. Οι προμήθειες και αμοιβές που σχετίζονται με συναλλαγές ανταλλαγής συναλλάγματος/νομίσματος, εισαγωγές/εξαγωγές, εμβάσματα, τραπεζικά έξοδα και χρηματιστηριακές δραστηριότητες, αναγνωρίζονται με την ολοκλήρωση της εν λόγω συναλλαγής.

2.2.6 Ενσώματα πάγια περιουσιακά στοιχεία και επενδύσεις σε ακίνητα

(i) Ενσώματα πάγια περιουσιακά στοιχεία

Τα ενσώματα πάγια περιουσιακά στοιχεία παρουσιάζονται στο κόστος κτήσεως μετά την αφαίρεση των συσσωρευμένων αποσβέσεων και των συσσωρευμένων ζημιών απομείωσης. Το κόστος κτήσης περιλαμβάνει έξοδα που σχετίζονται άμεσα με την απόκτηση του παγίου. Έξοδα μεταγενέστερα της ημερομηνίας κτήσης ενσωματώνονται στο κόστος του παγίου, μόνο όταν ο Όμιλος είναι πιθανό να έχει οικονομικά οφέλη στο μέλλον και είναι δυνατή η αξιόπιστη μέτρηση της αξίας του παγίου. Όταν προκύπτουν έξοδα επισκευών και συντήρησης, αναγνωρίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

Οι αποσβέσεις υπολογίζονται με τη μέθοδο της σταθερής απόσβεσης βάσει της προβλεπόμενης ωφέλιμης ζωής των παγίων, προκειμένου να μειωθεί το κόστος κτήσης των παγίων στην τελική υπολειπόμενη αξία τους ως ακολούθως:

- Γήπεδα: μηδενική απόσβεση
- Κτίρια: 40-50 έτη
- Βελτιώσεις σε ακίνητα τρίτων: κατά τη διάρκεια του συμβολαίου εκμίσθωσης ή της ωφέλιμης ζωής του παγίου εάν είναι μικρότερη

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

- Ηλεκτρονικοί υπολογιστές και λογισμικά προγράμματα: 4-10 έτη
- Λοιπά έπιπλα και εξοπλισμός: 4-20 έτη, και
- Οχήματα: 5-7 έτη

(ii) Επενδύσεις σε ακίνητα

Ως επενδύσεις σε ακίνητα καταχωρούνται τα ακίνητα που κατέχονται για αποδόσεις ενοικίων και/ή κεφαλαιουχικές ανατιμήσεις, και τα οποία δε χρησιμοποιούνται από εταιρείες του Ομίλου. Οι επενδύσεις σε ακίνητα παρουσιάζονται στο κόστος κτήσεως μετά την αφαίρεση των συσσωρευμένων αποσβέσεων και των συσσωρευμένων ζημιών απομείωσης, συνεπώς η πολιτική που περιγράφεται παραπάνω ισχύει και για αυτή την κατηγορία περιουσιακών στοιχείων.

Μεταφορές μεταξύ των ενσώματων πάγιων περιουσιακών στοιχείων και των επενδύσεων σε ακίνητα μπορεί να πραγματοποιηθούν όταν υπάρχει αλλαγή στο σκοπό της χρήσης των στοιχείων αυτών. Επιπρόσθετα, οι «επενδύσεις σε ακίνητα» μπορεί να μεταφερθούν στη κατηγορία «μη κυκλοφορούντα στοιχεία ενεργητικού που κατέχονται προς πώληση» στη περίπτωση όπου πληρούνται οι προϋποθέσεις που περιγράφονται στη σημ. 2.2.24.

2.2.7 Άυλα πάγια περιουσιακά στοιχεία

(i) Υπεραξία

Η υπεραξία αντιπροσωπεύει το υπερβάλλον της εύλογης αξίας του συνόλου του μεταφερθέντος ανταλλάγματος, των δικαιωμάτων τρίτων και της εύλογης αξίας των προηγούμενων συμμετοχικών δικαιωμάτων στον αποκτώμενο κατά την ημερομηνία της εξαγοράς επί της εύλογης αξίας του μεριδίου του Ομίλου επί των καθαρών αναγνωρίσιμων περιουσιακών στοιχείων της και των ενδεχόμενων υποχρεώσεων που αποκτήθηκαν. Η υπεραξία που προκύπτει από την εξαγορά θυγατρικών εταιρειών, περιλαμβάνεται στα «άυλα πάγια στοιχεία» και λογίζεται στο κόστος μετά την αφαίρεση συσσωρευμένων ζημιών απομείωσης.

Η υπεραξία που προκύπτει κατά την εξαγορά συγγενών και από κοινού ελεγχόμενων επιχειρήσεων δεν γνωστοποιείται ούτε ελέγχεται ξεχωριστά για απομείωση, αλλά περιλαμβάνεται στις «συμμετοχές σε συγγενείς εταιρείες» και στις «συμμετοχές σε από κοινού ελεγχόμενες εταιρείες».

(ii) Λογισμικά προγράμματα

Το κόστος που σχετίζεται με τη συντήρηση υφιστάμενων λογισμικών προγραμμάτων, αναγνωρίζεται ως έξοδο όταν προκύπτει. Το κόστος που σχετίζεται με την ανάπτυξη αναγνωρίσιμων λογισμικών προγραμμάτων που ελέγχονται από τον Όμιλο αναγνωρίζεται ως άυλο πάγιο στοιχείο όταν αναμένεται ότι τα στοιχεία αυτά θα επιφέρουν οφέλη τα οποία μπορούν να επιμετρηθούν αξιόπιστα. Τα λογισμικά προγράμματα τα οποία έχουν δημιουργηθεί από τον Όμιλο αποσβένονται με τη σταθερή μέθοδο σε 4 έτη εκτός των λειτουργικών συστημάτων όπου η ωφέλιμη ζωή τους μπορεί να παραταθεί μέχρι τα 15 έτη.

(iii) Λοιπά άυλα πάγια περιουσιακά στοιχεία

Τα λοιπά άυλα πάγια περιουσιακά στοιχεία είναι πάγια στοιχεία που είναι διαχωρίσιμα ή προκύπτουν από συμβατικά ή άλλα νομικά δικαιώματα και αποσβένονται με τη σταθερή μέθοδο κατά τη διάρκεια της προβλεπόμενης ωφέλιμης ζωής τους. Η κατηγορία αυτή περιλαμβάνει άυλα πάγια στοιχεία που αποκτώνται από εξαγορές και συγχωνεύσεις εταιρειών.

Τα άυλα περιουσιακά στοιχεία τα οποία έχουν ωφέλιμη ζωή αορίστου διάρκειας δεν αποσβένονται αλλά ελέγχονται ετησίως για απομείωση.

2.2.8 Απομείωση μη χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού

(i) Υπεραξία

Η υπεραξία που προκύπτει κατά την εξαγορά θυγατρικών δεν αποσβένεται, αλλά ελέγχεται για απομείωση σε ετήσια βάση ή συχνότερα, εφόσον υπάρχουν ενδείξεις ότι έχει προκύψει απομείωση. Ο έλεγχος απομείωσης διενεργείται από τον Όμιλο στο τέλος κάθε χρήσης. Ο Όμιλος λαμβάνει υπόψη εξωτερική πληροφόρηση, όπως δυσμενείς οικονομικές συνθήκες, συνεχή ύφεση στις χρηματοοικονομικές αγορές, αστάθεια στις αγορές και μεταβολές στα επίπεδα του κινδύνου αγοράς και του συναλλαγματικού κινδύνου, μια μη αναμενόμενη πτώση στην εμπορική αξία ενός περιουσιακού στοιχείου ή περιπτώσεις όπου η

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

αγοραία αξία κεφαλαιοποίησης είναι μικρότερη της λογιστικής αξίας της καθαρής θέσης, μαζί με μια επιδείνωση σε εσωτερικούς δείκτες απόδοσης, προκειμένου να αξιολογήσει αν υπάρχει κάποια ένδειξη απομείωσης.

Για σκοπούς ελέγχου απομείωσης, η υπεραξία που αποκτήθηκε σε μια συνένωση επιχειρήσεων κατανέμεται σε εκείνες τις μονάδες δημιουργίας ταμειακών ροών ή ομάδες μονάδων δημιουργίας ταμειακών ροών, οι οποίες αναμένεται να έχουν οφέλη από τις συνέργειες της συνένωσης επιχειρήσεων. Κάθε μονάδα ή ομάδα μονάδων στις οποίες έχει κατανεμηθεί υπεραξία αντιπροσωπεύει το χαμηλότερο επίπεδο, εντός του Ομίλου, στο οποίο παρακολουθείται η υπεραξία για σκοπούς εσωτερικής πληροφόρησης της διοίκησης. Ο Όμιλος παρακολουθεί την υπεραξία είτε σε επίπεδο ξεχωριστής νομικής οντότητας είτε ομάδας νομικών οντοτήτων σύμφωνα με την εσωτερική παρακολούθηση των επιχειρηματικών τομέων.

Το μοντέλο ελέγχου απομείωσης που χρησιμοποιεί ο Όμιλος συγκρίνει τη λογιστική αξία μιας μονάδας δημιουργίας ταμειακών ροών ή ομάδας μονάδων δημιουργίας ταμειακών ροών με το ανακτήσιμο ποσό τους. Η λογιστική αξία μιας μονάδας δημιουργίας ταμειακών ροών βασίζεται στα στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων της μονάδας. Το ανακτήσιμο ποσό καθορίζεται με βάση την αξία λόγω χρήσης (value-in-use), η οποία είναι η παρούσα αξία των μελλοντικών ταμειακών ροών που αναμένεται να αντληθούν από μια μονάδα δημιουργίας ταμειακών ροών ή ομάδα μονάδων δημιουργίας ταμειακών ροών. Οι εκτιμώμενες μελλοντικές ταμειακές ροές προεξοφλούνται στην παρούσα αξία τους χρησιμοποιώντας ένα προεξοφλητικό επιτόκιο προ φόρων που αντιπροσωπεύει τις τρέχουσες εκτιμήσεις της αγοράς σχετικά με την διαχρονική αξία του χρήματος και τους κινδύνους που είναι συναφείς με το περιουσιακό στοιχείο ή τη μονάδα δημιουργίας ταμειακών ροών και τις χώρες όπου δραστηριοποιούνται οι μονάδες δημιουργίας ταμειακών ροών.

Μια ζημιά απομείωσης προκύπτει αν η λογιστική αξία ενός περιουσιακού στοιχείου ή μιας μονάδας δημιουργίας ταμειακών ροών υπερβαίνει το ανακτήσιμο ποσό του και αναγνωρίζεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων. Οι ζημιές απομείωσης δεν αντιλογίζονται μεταγενέστερα. Ο υπολογισμός των κερδών και των ζημιών από την πώληση μιας εταιρείας περιλαμβάνει και τη λογιστική αξία της υπεραξίας που αντιστοιχεί στην εταιρεία που πωλείται.

(ii) Λοιπά μη χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού

Τα λοιπά μη χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού, περιλαμβανομένων των ενσώματων παγίων περιουσιακών στοιχείων, των επενδύσεων σε ακίνητα και των λοιπών άυλων περιουσιακών στοιχείων, ελέγχονται για ενδείξεις απομείωσης σε κάθε ημερομηνία αναφοράς. Όταν κάποια γεγονότα ή μεταβολές σε συνθήκες υποδεικνύουν ότι η λογιστική τους αξία ενδέχεται να μην είναι ανακτήσιμη, αναγνωρίζεται ζημιά απομείωσης για το ποσό κατά το οποίο η λογιστική αξία του περιουσιακού στοιχείου υπερβαίνει το ανακτήσιμο ποσό του. Το ανακτήσιμο ποσό είναι το μεγαλύτερο ανάμεσα στην εύλογη αξία ενός περιουσιακού στοιχείου μείον το κόστος πώλησης και της αξίας λόγω χρήσης του. Για σκοπούς εκτίμησης της απομείωσης, τα περιουσιακά στοιχεία ομαδοποιούνται στα χαμηλότερα επίπεδα όπου μπορούν να προσδιοριστούν ξεχωριστές ταμειακές ροές (μονάδες δημιουργίας ταμειακών ροών). Τα μη χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού, εκτός της υπεραξίας, για τα οποία έχει αναγνωριστεί ζημιά απομείωσης σε προηγούμενες περιόδους, εξετάζονται για πιθανό αντιλογισμό της απομείωσης σε κάθε ημερομηνία αναφοράς.

Οι ζημιές απομείωσης που προκύπτουν από τις συγγενείς εταιρείες και τις κοινοπραξίες του Ομίλου υπολογίζονται σύμφωνα με την παρούσα λογιστική αρχή.

2.2.9 Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού

Τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού, καταχωρούνται, σύμφωνα με το ΔΛΠ 39, στις ακόλουθες κατηγορίες: χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού αποτιμώμενα στην εύλογη αξία τους μέσω αποτελεσμάτων, δάνεια και απαιτήσεις, επενδύσεις διακρατούμενες μέχρι τη λήξη τους και επενδυτικοί τίτλοι διαθέσιμοι προς πώληση. Η απόφαση για την κατηγοριοποίηση λαμβάνεται από τη Διοίκηση κατά την αρχική αναγνώριση των χρηματοοικονομικών μέσων.

(i) Χρηματοοικονομικά στοιχεία στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων

Αυτή η κατηγορία περιλαμβάνει δύο υποκατηγορίες, τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού προοριζόμενα για εμπορική εκμετάλλευση, και αυτά που προσδιορίστηκαν στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων κατά την αρχική αναγνώριση. Ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού καταχωρείται ως προοριζόμενο για εμπορική εκμετάλλευση όταν αποκτάται κυρίως με σκοπό βραχυπρόθεσμης πώλησης ή βραχυπρόθεσμης επαναγοράς ή όταν αποτελεί μέρος χαρτοφυλακίου εξατομικευμένων χρηματοοικονομικών μέσων που έχουν κοινή διαχείριση και για τα οποία υπάρχουν τεκμηριωμένες ενδείξεις πρόσφατου σχεδίου βραχυπρόθεσμης αποκόμισης κερδών. Επίσης σε αυτήν την κατηγορία καταχωρούνται τα παράγωγα μέσα που προορίζονται για εμπορική εκμετάλλευση, εκτός αν προσδιορίζονται και είναι αποτελεσματικά ως μέσα αντιστάθμισης.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Ο Όμιλος προσδιορίζει κατά την αρχική αναγνώρισή τους ορισμένα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων, όταν οποιοδήποτε από τα παρακάτω ισχύει:

- (α) απαλείφει ή μειώνει αισθητά μία ανακολουθία στην επιμέτρηση ή την αναγνώριση, ή
- (β) χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία και χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις μοιράζονται τους ίδιους κινδύνους και οι κίνδυνοι αυτοί αντιμετωπίζονται και εκτιμώνται με βάση την εύλογη αξία, ή
- (γ) σύνθετα προϊόντα περιλαμβάνουν ενσωματωμένα παράγωγα που θα μπορούσαν να μεταβάλλουν σημαντικά τις ταμειακές ροές του κύριου συμβολαίου.

(ii) Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες

Τα δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες είναι μη παράγωγα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού με πάγιες ή προσδιορισμένες πληρωμές που δε διαπραγματεύονται σε ενεργή αγορά, εκτός εκείνων που κατά την αρχική αναγνώριση προσδιορίστηκαν από τον Όμιλο ως επενδύσεις σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων ή ως διαθέσιμα προς πώληση. Τίτλοι που καταχωρούνται σε αυτήν την κατηγορία παρουσιάζονται στο χαρτοφυλάκιο επενδυτικών τίτλων ως χρεωστικοί τίτλοι δανειακού χαρτοφυλακίου.

(iii) Επενδύσεις διακρατούμενες μέχρι τη λήξη

Οι διακρατούμενες μέχρι τη λήξη επενδύσεις, είναι μη παράγωγα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού με συγκεκριμένη λήξη, με πάγιες ή προσδιορισμένες πληρωμές για τις οποίες ο Όμιλος έχει τη θετική πρόθεση και δυνατότητα να διακρατήσει μέχρι τη λήξη τους. Αν ο Όμιλος πωλούσε ένα σημαντικό μέρος των επενδύσεων αυτών, τότε ολόκληρη η κατηγορία θα ακυρωνόταν και οι επενδύσεις θα επανακατηγοριοποιούνταν ως διαθέσιμες προς πώληση.

(iv) Διαθέσιμοι προς πώληση επενδυτικοί τίτλοι

Διαθέσιμοι προς πώληση επενδυτικοί τίτλοι, είναι οι τίτλοι που αποκτούνται για ακαθόριστο χρονικό διάστημα, οι οποίοι μπορεί να πωληθούν, λόγω ανάγκης ρευστότητας, ή αλλαγών στα επιτόκια, στις συναλλαγματικές ισοτιμίες, ή στις τιμές των μετοχών.

Λογιστικός χειρισμός και υπολογισμός

Οι αγορές και πωλήσεις χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού καταχωρούνται κατά την ημερομηνία συναλλαγής, την ημερομηνία δηλαδή κατά την οποία ο Όμιλος δεσμεύεται να αγοράσει ή να πωλήσει το στοιχείο ενεργητικού. Τα δάνεια που προέρχονται από τον Όμιλο αναγνωρίζονται όταν εκταμιεύονται μετρητά στους πιστούχους. Τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού που δεν παρουσιάζονται σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων, αναγνωρίζονται αρχικά στην εύλογη αξία πλέον των εξόδων συναλλαγής.

Οι διαθέσιμοι προς πώληση επενδυτικοί τίτλοι και τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων, και στις μεταγενέστερες περιόδους αποτιμώνται και παρουσιάζονται στην εύλογη αξία. Τα δάνεια και οι απαιτήσεις από πελάτες, καθώς και οι διακρατούμενες μέχρι τη λήξη επενδύσεις, παρουσιάζονται στο αποσβέσιμο κόστος με τη μέθοδο του πραγματικού επιτοκίου. Κέρδη και ζημιές από μεταβολές στην εύλογη αξία της κατηγορίας «χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων», περιλαμβάνονται, κατά την περίοδο που προκύπτουν, στην κατάσταση αποτελεσμάτων. Κέρδη και ζημιές από μεταβολές στην εύλογη αξία διαθέσιμων προς πώληση επενδυτικών τίτλων καταχωρούνται απευθείας στα ίδια κεφάλαια, μέχρι το χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού να αποαναγνωριστεί ή να υποστεί απομείωση, οπότε, το συσσωρευμένο κέρδος ή η ζημιά που αναγνωρίστηκαν προηγουμένως στα ίδια κεφάλαια, μεταφέρονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων. Οι τόκοι τους όμως, που υπολογίζονται με βάση τη μέθοδο του πραγματικού επιτοκίου, αναγνωρίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

Τα μερίσματα από διαθέσιμους προς πώληση επενδυτικούς τίτλους αναγνωρίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων, όταν το δικαίωμα είσπραξης μερίσματος εγκριθεί από τους μετόχους.

Αποαναγνώριση χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού

Ο Όμιλος αποαναγνωρίζει ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού, όταν οι συμβατικές ταμειακές ροές του εκπνέουν ή τα δικαιώματα είσπραξης αυτών των ταμειακών ροών μεταβιβάζονται μέσω οριστικής πώλησης που ουσιαστικά έχει ως αποτέλεσμα την μεταβίβαση όλων των κινδύνων και των ωφελειών που απορρέουν από την κυριότητα του χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού. Επιπροσθέτως, ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού αποαναγνωρίζεται ακόμη και αν τα δικαιώματα λήψης ταμειακών ροών διακρατούνται αλλά ταυτοχρόνως ο Όμιλος αναλαμβάνει την υποχρέωση να καταβάλλει τις εισπραχθείσες ταμειακές ροές χωρίς ουσιαστική καθυστέρηση ('pass through agreement') ή εάν ουσιαστικά οι κίνδυνοι και οι ωφέλειες ούτε μεταβιβάζονται ούτε διατηρούνται αλλά ο Όμιλος έχει μεταφέρει τον έλεγχο του χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού. Ο

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

έλεγχος θεωρείται ότι έχει μεταφερθεί, εάν και μόνον αν, ο αποδέκτης έχει πρακτικώς την δυνατότητα να πωλήσει το χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού στο σύνολό του σε ένα τρίτο, μη συνδεδεμένο, μέρος.

2.2.10 Χρηματοοικονομικά στοιχεία υποχρεώσεων

Ο Όμιλος κατηγοριοποιεί τις χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις στις ακόλουθες κατηγορίες: τις χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις που επιμετρώνται στο αποσβέσιμο κόστος, και τις χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων. Οι χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις που αποτιμώνται στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων περιλαμβάνουν δύο υποκατηγορίες: τις χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις προοριζόμενες για εμπορική εκμετάλλευση και τις χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων κατά την αρχική αναγνώριση.

Ο Όμιλος προσδιορίζει τις χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων όταν οποιοδήποτε από τα παρακάτω ισχύει:

- (α) απαλείφει ή μειώνει αισθητά μία ανακολουθία στην επιμέτρηση ή την αναγνώριση, ή
- (β) χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία και χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις μοιράζονται τους ίδιους κινδύνους και οι κίνδυνοι αυτοί αντιμετωπίζονται και εκτιμώνται με βάση την εύλογη αξία, ή
- (γ) σύνθετα προϊόντα περιλαμβάνουν ενσωματωμένα παράγωγα που θα μπορούσαν να μεταβάλλουν σημαντικά τις ταμειακές ροές του κύριου συμβολαίου.

Αποαναγνώριση χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων

Μια χρηματοοικονομική υποχρέωση αποαναγνωρίζεται όταν η σχετική υποχρέωση εξοφλείται, ακυρώνεται ή λήγει. Όταν η υφιστάμενη χρηματοοικονομική υποχρέωση του Ομίλου αντικαθίσταται από μια άλλη από τον ίδιο αντισυμβαλλόμενο με ουσιωδώς διαφορετικούς όρους, ή οι όροι της υφιστάμενης υποχρέωσης τροποποιούνται ουσιωδώς, μια τέτοια ανταλλαγή ή τροποποίηση αντιμετωπίζεται ως εξόφληση της αρχικής υποχρέωσης και αναγνώριση μιας νέας υποχρέωσης και η όποια διαφορά προκύπτει αναγνωρίζεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

Ο Όμιλος θεωρεί ότι οι όροι είναι ουσιωδώς διαφορετικοί, όταν η προεξοφλημένη παρούσα αξία των ταμειακών ροών σύμφωνα με τους νέους όρους, συμπεριλαμβανομένων οποιονδήποτε αμοιβών που πληρώθηκαν καθαρών από αμοιβές που ελήφθησαν προεξοφλημένες χρησιμοποιώντας το αρχικό πραγματικό επιτόκιο, διαφέρει κατά τουλάχιστον 10% από την προεξοφλημένη παρούσα αξία των ταμειακών ροών που απομένουν από την αρχική χρηματοοικονομική υποχρέωση.

Αν μια ανταλλαγή χρεωστικών τίτλων ή τροποποίηση όρων αντιμετωπιστεί λογιστικά ως εξόφληση, κάθε κόστος ή αμοιβή που πραγματοποιήθηκε αναγνωρίζεται ως μέρος του κέρδους ή της ζημίας επί της εξόφλησης. Αν η ανταλλαγή ή τροποποίηση δεν αντιμετωπίζεται λογιστικά ως εξόφληση, κάθε κόστος ή αμοιβή που πραγματοποιείται αναπροσαρμόζει τη λογιστική αξία της υποχρέωσης και αποσβένεται κατά την εναπομένουσα διάρκεια της τροποποιημένης υποχρέωσης.

Παρομοίως, όταν ο Όμιλος επαναγοράζει χρεωστικούς τίτλους που έχουν εκδοθεί από τον Όμιλο, αντιμετωπίζει λογιστικά τις συναλλαγές αυτές ως εξόφληση χρέους.

2.2.11 Επιμέτρηση της εύλογης αξίας χρηματοοικονομικών μέσων

Εύλογη αξία των χρηματοοικονομικών μέσων είναι η τιμή που θα λαμβανόταν κατά την πώληση ενός στοιχείου ενεργητικού ή κατά τη μεταβίβαση μιας υποχρέωσης, σε μια κανονική συναλλαγή μεταξύ συμμετεχόντων, στην κύρια, ή, ελλείψει αυτής, στην πλέον συμφέρουσα αγορά όπου ο Όμιλος έχει πρόσβαση, κατά την ημερομηνία επιμέτρησης σύμφωνα με τις τρέχουσες συνθήκες της αγοράς. Η εύλογη αξία μιας υποχρέωσης αντανάκλα τον κίνδυνο μη εκπλήρωσης υποχρεώσεων.

Ο Όμιλος επιμετράει την εύλογη αξία ενός χρηματοοικονομικού μέσου, χρησιμοποιώντας την επίσημη χρηματιστηριακή τιμή σε μία ενεργό αγορά για το χρηματοοικονομικό αυτό μέσο, όταν αυτή είναι διαθέσιμη. Μία αγορά θεωρείται ενεργός εάν οι συναλλαγές για το στοιχείο ενεργητικού ή την υποχρέωση λαμβάνουν χώρα με επαρκή συχνότητα και όγκο ώστε να παρέχονται συνεχώς πληροφορίες τιμολόγησης. Όταν δεν υπάρχει διαθέσιμη επίσημη χρηματιστηριακή τιμή, σε μία ενεργό αγορά, τότε ο Όμιλος χρησιμοποιεί άλλες τεχνικές αποτίμησης που μεγιστοποιούν την χρήση συναφών παρατηρήσιμων δεδομένων και ελαχιστοποιούν τη χρήση μη παρατηρήσιμων δεδομένων. Η επιλεγμένη τεχνική αποτίμησης περιλαμβάνει όλους τους παράγοντες που οι συμμετέχοντες στην αγορά θα λάμβαναν υπόψη για την τιμολόγηση μία συναλλαγής.

Ο Όμιλος έχει επιλέξει να χρησιμοποιεί μέσες τιμές αγοράς ως ένα πρακτικό μέσο επιμέτρησης της εύλογης αξίας εντός του περιθωρίου ζήτησης-προσφοράς.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Η βέλτιστη απόδειξη της εύλογης αξίας ενός χρηματοοικονομικού μέσου κατά την αρχική αναγνώριση είναι συνήθως η τιμή συναλλαγής, δηλαδή η εύλογη αξία του τιμήματος που δόθηκε ή λήφθηκε, εκτός εάν ο Όμιλος θεωρεί ότι η εύλογη αξία κατά την αρχική αναγνώριση διαφέρει από την τιμή συναλλαγής. Σε αυτή την περίπτωση, εφόσον η εύλογη αξία αποδεικνύεται από διαπραγματεύσιμη τιμή σε ενεργό αγορά για πανομοιότυπο στοιχείο ενεργητικού ή υποχρέωση (δηλ. τιμή Επιπέδου 1) ή βάσει τεχνικής αποτίμησης που χρησιμοποιεί μόνο παρατηρήσιμα δεδομένα της αγοράς, η διαφορά μεταξύ της εύλογης αξίας κατά την αρχική αναγνώριση και της τιμής συναλλαγής αναγνωρίζεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων ως κέρδος ή ζημιά. Στην περίπτωση κατά την οποία η εύλογη αξία αποδεικνύεται βάσει μίας τεχνικής αποτίμησης που χρησιμοποιεί μη παρατηρήσιμα δεδομένα, τότε το χρηματοοικονομικό μέσο αναγνωρίζεται αρχικά στην εύλογη αξία προσαρμοσμένη ώστε να αναβάλλει την αναγνώριση στην κατάσταση αποτελεσμάτων της διαφοράς ανάμεσα στην εύλογη αξία κατά την αρχική αναγνώριση και την τιμή συναλλαγής ('day one gain or loss'). Στη συνέχεια το αναβαλλόμενο κέρδος ή ζημιά αποσβένεται με κατάλληλο τρόπο κατά τη διάρκεια της ζωής του χρηματοοικονομικού μέσου ή αναγνωρίζεται νωρίτερα εφόσον υπάρξει διαθέσιμη διαπραγματεύσιμη τιμή σε ενεργό αγορά ή παρατηρήσιμα δεδομένα της αγοράς ή όταν το χρηματοοικονομικό μέσο πουληθεί.

Όλα τα στοιχεία ενεργητικού και οι υποχρεώσεις, των οποίων η εύλογη αξία επιμετράται ή γνωστοποιείται στις οικονομικές καταστάσεις, κατηγοριοποιούνται εντός της ιεραρχίας εύλογης αξίας, με βάση το κατώτερο επίπεδο δεδομένων που είναι σημαντικά για την συνολική επίτευξη της επιμέτρησης (σημ. 7.3).

Για στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεις που επιμετρώνται στην εύλογη αξία σε επαναλαμβανόμενη βάση, ο Όμιλος αναγνωρίζει μεταφορές εντός και εκτός της ιεραρχίας εύλογης αξίας στην αρχή του τριμήνου εντός του οποίου η μεταφορά χρηματοοικονομικού μέσου πραγματοποιήθηκε.

2.2.12 Απομείωση χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού

Ο Όμιλος, σε κάθε ημερομηνία ισολογισμού, εξετάζει κατά πόσο υπάρχει αντικειμενική ένδειξη απομείωσης ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου ή μιας ομάδας χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού τα οποία δεν λογίζονται στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων. Ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού ή μια ομάδα χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού θεωρείται απομειωμένο και αναγνωρίζεται σχετική ζημιά απομείωσης, όταν υπάρχει αντικειμενική ένδειξη, ως αποτέλεσμα ενός ή περισσοτέρων γεγονότων που συνέβησαν μετά την αρχική αναγνώριση του χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου («ζημιόγONO γεγονός»), και το ζημιόγONO αυτό γεγονός (ή γεγονότα) έχει επίδραση στις εκτιμώμενες μελλοντικές ταμειακές ροές του χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού ή ομάδας χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού, και μπορεί να υπολογιστεί αξιόπιστα.

Ενδείξεις απομείωσης

Για την έκθεση του Ομίλου σε δάνεια λιανικής τραπεζικής, η αντικειμενική ένδειξη ότι ένα δάνειο ή ομάδα δανείων είναι απομειωμένο, αναφέρεται σε παρατηρήσιμα δεδομένα που περιέρχονται σε γνώση του Ομίλου σχετικά με τα ακόλουθα ζημιόγONA γεγονότα:

- σημαντική οικονομική δυσχέρεια του πιστούχου, σημαντική μείωση του ατομικού και/ή του οικογενειακού εισοδήματος ή απώλεια εργασίας,
- αθέτηση ή παραβίαση συμβολαίου,
- σημαντικές αλλαγές στην χρηματοοικονομική θέση και συμπεριφορά του πιστούχου (για παράδειγμα καθυστερήσεις στην αποπληρωμή των συμβατικών του υποχρεώσεων),
- μετρήσιμη μείωση στις εκτιμώμενες μελλοντικές ταμειακές ροές από ομάδα δανείων μέσω ενός αρνητικού μοντέλου αποπληρωμής όπως μη πραγματοποιηθείσες πληρωμές, ή μείωση στη τιμή των ακινήτων,
- ο Όμιλος παραχωρεί στον πιστόχο, για οικονομικούς ή νομικούς λόγους που σχετίζονται με την οικονομική του δυσχέρεια, διευκολύνσεις που ο δανειστής δεν θα εξέταζε σε διαφορετική περίπτωση, όπως μείωση της μηνιαίας δόσης για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα ή προσωρινή ή μόνιμη μείωση του επιτοκίου,
- είναι πιθανό ο πιστόχος να περιέλθει σε διαδικασία πτώχευσης ή άλλης χρηματοοικονομικής αναδιοργάνωσης, και
- ζημιόγONA γεγονότα που θα μπορούσαν να επηρεάσουν την ικανότητα του πιστούχου να αποπληρώσει τις συμβατικές του υποχρεώσεις εντός του συμφωνηθέντος χρόνου όπως σοβαρή ασθένεια, αδυναμία ή θάνατος του οφειλέτη ή μέλους της οικογένειας.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Για όλα τα άλλα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού, συμπεριλαμβανομένης της έκθεσης σε επιχειρηματικά δάνεια, ο Όμιλος αξιολογεί ανά περίπτωση εάν υπάρχει αντικειμενική ένδειξη απομείωσης με βάση τα παρακάτω κριτήρια:

- σημαντική οικονομική δυσχέρεια του εκδότη ή πιστούχου,
- αθέτηση ή παραβίαση της σύμβασης,
- σημαντικές αλλαγές στην χρηματοοικονομική θέση του πιστούχου, οι οποίες επηρεάζουν την ικανότητά του να εκπληρώσει τις συμβατικές του υποχρεώσεις όπως:
 - λειτουργικές ζημιές,
 - ανεπάρκεια κεφαλαίου κίνησης,
 - αρνητική καθαρή θέση του πιστούχου,
- άλλα γεγονότα που υποδηλώνουν την επιδείνωση της χρηματοοικονομικής θέσης του πιστούχου, όπως παραβίαση ρητρών ή άλλων όρων του δανείου ή μερική διαγραφή των υποχρεώσεων του πιστούχου εξαιτίας οικονομικών ή νομικών λόγων σχετικών με την οικονομική του κατάσταση,
- σημαντική μεταβολή στην αξία των εξασφαλίσεων,
- ο Όμιλος παραχωρεί στον πιστόχο, για οικονομικούς ή νομικούς λόγους που σχετίζονται με την οικονομική του δυσχέρεια, διευκολύνσεις που ο δανειστής δεν θα εξέταζε σε διαφορετική περίπτωση όπως μείωση της μηνιαίας δόσης για ορισμένο χρονικό διάστημα ή προσωρινή ή μόνιμη μείωση του επιτοκίου,
- είναι πιθανό ο πιστόχος να περιέλθει σε διαδικασία πτώχευσης ή άλλης χρηματοοικονομικής αναδιοργάνωσης,
- σημαντικές δυσμενείς μεταβολές στις συνθήκες του κλάδου ή στη γεωγραφική περιοχή που δραστηριοποιείται ο οφειλέτης, οι οποίες θα μπορούσαν να επηρεάσουν την ικανότητά του να εκπληρώσει τις συμβατικές του υποχρεώσεις,
- μία σημαντική πίστωση του οφειλέτη ξεπερνά τις 90 μέρες καθυστέρησης,
- πληροφορίες σε σχέση με τις τρέχουσες συνθήκες της αγοράς που περιλαμβάνουν την κατάσταση άλλων δανειακών υποχρεώσεων του πιστούχου, και
- σημαντική υποβάθμιση της πιστοληπτικής διαβάθμισης του οφειλέτη, είτε εσωτερικής είτε προερχόμενης από εξωτερικές πηγές, σε συνδυασμό με άλλες πληροφορίες.

(i) Στοιχεία ενεργητικού που επιμετρώνται στην αποσβέσιμη αξία κτήσης

Αξιολόγηση πρόβλεψης απομείωσης

Ο Όμιλος αρχικά αξιολογεί κατά πόσο υπάρχει αντικειμενική ένδειξη απομείωσης σε ατομική βάση για χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού που είναι από μόνα τους σημαντικά και σε συλλογική βάση για χρηματοοικονομικά στοιχεία που δεν είναι από μόνα τους σημαντικά. Εάν δεν υπάρχει αντικειμενική ένδειξη απομείωσης για κάποιο χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού τότε αυτό περιλαμβάνεται σε μια ομάδα χρηματοοικονομικών στοιχείων με παρόμοια χαρακτηριστικά πιστωτικού κινδύνου, και αξιολογείται για απομείωση σε συλλογική βάση. Οι ζημιές απομείωσης που αναγνωρίζονται για τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού χωρίς αντικειμενική ένδειξη απομείωσης (incurred but not reported loss – IBNR) αποτελούν ένα ενδιάμεσο βήμα μέχρι την αναγνώριση ζημιών απομείωσης σε μεμονωμένα περιουσιακά στοιχεία της ομάδας. Όταν υπάρξει διαθέσιμη πληροφόρηση που να υποδεικνύει την αναγνώριση ζημιών απομείωσης σε μεμονωμένα περιουσιακά στοιχεία της ομάδας, τότε τα στοιχεία αυτά αφαιρούνται από την ομάδα.

Στοιχεία ενεργητικού που αξιολογούνται για απομείωση σε ατομική βάση και για τα οποία υπάρχει και συνεχίζει να αναγνωρίζεται ζημιά απομείωσης, δεν περιλαμβάνονται στην αξιολόγηση για απομείωση σε συλλογική βάση.

Για να οριστεί εάν ένα δάνειο είναι από μόνο του σημαντικό για σκοπούς αξιολόγησης απομείωσης, ο Όμιλος λαμβάνει υπόψη διάφορους παράγοντες, όπως τη σημασία της επιμέρους δανειακής σχέσης και τον τρόπο διαχείρισης αυτής, το μέγεθος του δανείου και τη κατηγορία του προϊόντος. Συνεπώς, τα δάνεια σε επιχειρήσεις και σε χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, όπως επίσης και οι επενδυτικοί τίτλοι θεωρούνται γενικώς από μόνα τους σημαντικά. Τα χαρτοφυλάκια δανείων λιανικής τραπεζικής αξιολογούνται γενικώς για απομείωση σε συλλογική βάση καθώς αποτελούνται από μεγάλα ομοιογενή χαρτοφυλάκια. Τα πιστωτικά ανοίγματα που υπόκεινται σε εξατομικευμένη διαχείριση αξιολογούνται για απομείωση σε ατομική βάση.

Ο Όμιλος αξιολογεί σε κάθε ημερομηνία ισολογισμού εάν υπάρχει αντικειμενική ένδειξη απομείωσης.

Επιμέτρηση πρόβλεψης απομείωσης

Αν υπάρχει αντικειμενική ένδειξη ζημιάς απομείωσης των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού που επιμετρώνται στην αποσβέσιμη αξία κτήσης, το ποσό της ζημιάς υπολογίζεται ως η διαφορά μεταξύ της λογιστικής αξίας του χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού και της παρούσας αξίας των εκτιμώμενων μελλοντικών ταμειακών ροών (εξαιρουμένων των μελλοντικών

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

ζημιών από πιστωτικούς κινδύνους που δεν έχουν πραγματοποιηθεί) προεξοφλημένων με το αρχικό πραγματικό επιτόκιο του χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού. Αν ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού φέρει κυμαινόμενο επιτόκιο, το προεξοφλητικό επιτόκιο για τον υπολογισμό της ζημιάς απομείωσης, είναι το τρέχον πραγματικό επιτόκιο που καθορίζεται στο συμβόλαιο. Η λογιστική αξία του περιουσιακού στοιχείου, μειώνεται μέσω της χρήσης ενός λογαριασμού πρόβλεψης για απομείωση δανείων και απαιτήσεων ή απευθείας για όλα τα άλλα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού, και το ποσό της ζημιάς αναγνωρίζεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων. Στην πράξη, ο Όμιλος μπορεί να υπολογίζει τη ζημιά απομείωσης βάσει της εύλογης αξίας ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου χρησιμοποιώντας τις τρέχουσες τιμές αγοράς.

Η παρούσα αξία εκτιμώμενων μελλοντικών ταμειακών ροών ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού με εξασφαλίσεις αντικατοπτρίζει τις ταμειακές ροές που μπορεί να προκύψουν από τη διαδικασία πλειστηριασμού, μετά την αφαίρεση των εξόδων εκποίησης της εξασφάλισης, ανεξάρτητα από το εάν ο πλειστηριασμός είναι πιθανός.

Για σκοπούς απομείωσης σε συλλογική βάση, τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού ομαδοποιούνται βάσει παρόμοιων χαρακτηριστικών πιστωτικού κινδύνου (δηλαδή βάσει της διαδικασίας πιστοληπτικής διαβάθμισης του Ομίλου που λαμβάνει υπόψη τον τύπο του στοιχείου ενεργητικού, τον επιχειρηματικό τομέα, τη γεωγραφική θέση, το είδος των εξασφαλίσεων, την ύπαρξη καθυστέρησης πληρωμών και άλλους σχετικούς παράγοντες). Αυτά τα χαρακτηριστικά σχετίζονται με την εκτίμηση των μελλοντικών ταμειακών ροών για ομάδες τέτοιων στοιχείων ενεργητικού, αφού είναι ενδεικτικά της ικανότητας του πιστούχου να αποπληρώσει όλες τις οφειλές του βάσει των όρων του συμβολαίου των στοιχείων ενεργητικού που αξιολογούνται.

Οι μελλοντικές ταμειακές ροές μιας ομάδας χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού που αξιολογούνται ομαδικά για πρόβλεψη απομείωσης, εκτιμώνται βάσει των συμβατικών ταμειακών ροών των στοιχείων ενεργητικού της ομάδας και των ιστορικών δεδομένων για ζημιές στοιχείων ενεργητικού με χαρακτηριστικά πιστωτικού κινδύνου παρόμοια με αυτά της ομάδας.

Οι εκτιμήσεις για αλλαγές στις μελλοντικές ταμειακές ροές μίας ομάδας στοιχείων ενεργητικού πρέπει να αντικατοπτρίζουν και να είναι ευθυγραμμισμένες με τις αλλαγές σε παρατηρήσιμα δεδομένα από περίοδο σε περίοδο (για παράδειγμα, αλλαγές σε ποσοστά ανεργίας, τιμές ακινήτων, καθεστώς αποπληρωμών, ή άλλους παράγοντες που υποδεικνύουν αλλαγές στην πιθανότητα ζημιών στην ομάδα των στοιχείων ενεργητικού και στο μέγεθός αυτών). Τα ιστορικά δεδομένα για ζημιές αναθεωρούνται βάσει των παρόντων παρατηρήσιμων δεδομένων, ώστε να ενσωματώνεται η επίδραση των τρεχουσών συνθηκών που δεν επηρέασαν την περίοδο στην οποία βασίζονται τα ιστορικά στοιχεία, και να απαλείψει την επίδραση των συνθηκών εκείνων που δεν υπάρχουν σήμερα. Η μεθοδολογία και οι παραδοχές που χρησιμοποιούνται για την εκτίμηση των μελλοντικών ταμειακών ροών, αναθεωρούνται συχνά από τον Όμιλο σε τακτική βάση ώστε να μειώνουν τυχόν διαφορές μεταξύ των εκτιμώμενων ζημιών και των ζημιών που τελικώς πραγματοποιήθηκαν.

Αντιλογισμός πρόβλεψης απομείωσης

Αν σε μεταγενέστερη περίοδο το ποσό της πρόβλεψης απομείωσης μειωθεί και η μείωση μπορεί αντικειμενικά να συσχετισθεί με ένα γεγονός που συνέβη μετά την αναγνώριση της πρόβλεψης απομείωσης (όπως βελτίωση της πιστοληπτικής διαβάθμισης του πιστούχου), η προηγουμένως αναγνωρισθείσα ζημιά απομείωσης αντλιογίζεται μέσω αναπροσαρμογής του λογαριασμού προβλέψεων απομείωσης ή της λογιστικής αξίας του περιουσιακού στοιχείου ενεργητικού. Το ποσό που αντλιογίζεται αναγνωρίζεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

Διαγραφή δανείων και απαιτήσεων

Ένα δάνειο και η σχετική πρόβλεψη απομείωσης διαγράφονται όταν δεν υπάρχει ρεαλιστική προοπτική ανάκτησης. Ο Όμιλος λαμβάνει υπόψη όλες τις σχετικές πληροφορίες όπως την πραγματοποίηση μιας σημαντικής αλλαγής στην οικονομική κατάσταση του πιστούχου, σε τέτοιο βαθμό ώστε ο τελευταίος να μην μπορεί να πληρώνει πλέον την υποχρέωση του.

Η χρονική στιγμή της διαγραφής εξαρτάται κυρίως από το εάν υπάρχουν εξασφαλίσεις, τις διαδικασίες πλειστηριασμού, καθώς επίσης και τις εκτιμήσεις του Ομίλου σχετικά με το εισπράξιμο ποσό. Ειδικά για τα πιστωτικά ανοίγματα με εξασφαλίσεις, η χρονική στιγμή των διαγραφών εξαρτάται κυρίως από τα κατά τόπους αρμόδια δικαστήρια και συνεπώς μπορεί να καθυστερήσει εξαιτίας διαφόρων νομικών κωλυμάτων. Ο αριθμός των ημερών καθυστέρησης αποτελεί για τον Όμιλο μια ένδειξη, χωρίς ωστόσο να θεωρείται ως καθοριστικός παράγοντας.

Το ανεξόφλητο χρέος εξακολουθεί να υπόκειται σε διαδικασίες ανάκτησης ακόμα και μετά τη διαγραφή, εκτός από περιπτώσεις όπου προβλέπεται σαφώς σε προγράμματα διαγραφής της οφειλής του πιστούχου.

Οι μεταγενέστερες ανακτήσεις των ποσών που έχουν διαγραφεί μειώνουν το ποσό της πρόβλεψης απομείωσης των δανείων και απαιτήσεων στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Τροποποιήσεις δανείων

Τροποποιήσεις στους συμβατικούς όρους των δανείων μπορεί να προκύψουν εξαιτίας διαφόρων παραγόντων όπως μεταβολές στις συνθήκες της αγοράς, διατήρηση της σχέσης με τον πελάτη και άλλους λόγους, καθώς και πιθανή επιδείνωση της οικονομικής κατάστασης του πιστούχου. Τα μέτρα ρύθμισης δανείων (forbearance measures) λαμβάνονται στις περιπτώσεις όπου οι συμβατικοί όροι αποπληρωμής του δανείου έχουν τροποποιηθεί λόγω επιδείνωσης της οικονομικής κατάστασης του πιστούχου και ο Όμιλος έχει προβεί σε παραχωρήσεις, μέσω ευνοϊκότερων όρων και προϋποθέσεων, στις οποίες δεν θα προέβαινε εάν ο πιστούχος δεν αντιμετώπιζε οικονομικές δυσχέρειες. Άλλες επαναδιαπραγματεύσεις, κυρίως επιχειρηματικής φύσης δεν θεωρούνται μέτρα ρύθμισης.

Συνήθως, τα μέτρα ρύθμισης δεν οδηγούν στην αποαναγνώριση του υφισταμένου δανείου, εκτός εάν σύμφωνα με την λογιστική αρχή 2.2.9. Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού, οι συμβατικοί όροι του νέου δανείου αξιολογούνται ότι είναι ουσιωδώς διαφορετικοί από αυτούς του αρχικού δανείου, αντιπροσωπεύοντας την εκπνοή των δικαιωμάτων επί των ταμειακών ροών του αρχικού δανείου. Σε αυτή την περίπτωση, το αρχικό δάνειο αποαναγνωρίζεται και ένα νέο δάνειο αναγνωρίζεται στην εύλογη αξία και η οποία διαφορά ανάμεσα στην λογιστική αξία του αποαναγνωρισμένου στοιχείου ενεργητικού και την εύλογη αξία του νέου δανείου αναγνωρίζεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων του Ομίλου.

Τροποποιήσεις που δεν ενδέχεται να έχουν ως αποτέλεσμα την αποαναγνώριση του χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού περιλαμβάνουν:

- μείωση δόσεων ή πληρωμή μόνο των τόκων,
- διακοπές πληρωμής, περίοδος χάριτος,
- παράταση των περιόδων αποπληρωμής με επακόλουθη παράταση της αρχικής διάρκειας του δανείου,
- κεφαλαιοποίηση των ληξιπροθέσμων οφειλών, οι οποίες προστίθενται στο αρχικό κεφάλαιο, και
- μείωση επιτοκίων.

Σε περίπτωση που οι τροποποιημένοι όροι του ρυθμισμένου δανείου δεν έχουν ως αποτέλεσμα την αποαναγνώρισή του, τότε το δάνειο αξιολογείται για απομείωση, καθώς τα μέτρα ρύθμισης συνιστούν ένα είδος παραχώρησης στην οποία ο Όμιλος δεν θα προέβαινε υπό διαφορετικές συνθήκες. Η ζημιά απομείωσης υπολογίζεται βάσει της πολιτικής προβλέψεων του Ομίλου για τα ρυθμισμένα δάνεια (σημ. 7.2.1.2 (δ)).

Τροποποιήσεις που ενδέχεται να έχουν ως αποτέλεσμα την αποαναγνώριση του χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού περιλαμβάνουν:

- μετατροπή ενός μη εξασφαλισμένου δανείου σε πλήρως εξασφαλισμένο,
- ενοποίηση οφειλών, όπου πολλά υφιστάμενα δάνεια ενοποιούνται σε ένα ενιαίο δάνειο,
- αφαίρεση ή προσθήκη δικαιωμάτων μετατροπής στη δανειακή σύμβαση,
- αλλαγή στο νόμισμα του κεφαλαίου και/ή των τόκων του δανείου, και
- άλλες αλλαγές που έχουν ως αποτέλεσμα οι όροι της νέας σύμβασης να θεωρούνται ουσιαστικά διαφορετικοί από τους όρους του αρχικού δανείου.

Επιπροσθέτως, ο Όμιλος μπορεί περιστασιακά να εισέλθει, στα πλαίσια των τροποποιήσεων των δανείων, σε συναλλαγή ανταλλαγής χρέους με απόκτηση μετοχικού κεφαλαίου. Ομοίως, το τροποποιημένο δάνειο αποαναγνωρίζεται, ενώ οι συμμετοχικοί τίτλοι οι οποίοι λαμβάνονται ως αντάλλαγμα αναγνωρίζονται στην εύλογη αξία τους, με κάθε προκύπτον κέρδος ή ζημιά να αναγνωρίζεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

(ii) Στοιχεία ενεργητικού διαθέσιμα προς πώληση

Ο Όμιλος, σε κάθε ημερομηνία ισολογισμού, εξετάζει κατά πόσο υπάρχει αντικειμενική ένδειξη απομείωσης ενός στοιχείου ενεργητικού διαθέσιμου προς πώληση. Συγκεκριμένα, στην περίπτωση των επενδύσεων σε μετοχικούς τίτλους, λαμβάνεται υπόψη τυχόν σημαντική και παρατεταμένη μείωση της εύλογης αξίας του τίτλου κάτω από το κόστος του.

Όπου υπάρχει τέτοια ένδειξη για διαθέσιμα προς πώληση χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού, η συσσωρευμένη ζημιά – που υπολογίζεται ως η διαφορά μεταξύ του κόστους αγοράς και της τρέχουσας εύλογης αξίας, μείον τις ζημιές απομείωσης του χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού που αναγνωρίστηκαν προηγουμένως στην κατάσταση αποτελεσμάτων – μεταφέρεται από τα ίδια κεφάλαια στην κατάσταση αποτελεσμάτων. Ζημιές απομείωσης σε μετοχικούς τίτλους που αναγνωρίστηκαν στην κατάσταση αποτελεσμάτων, δεν αντλιογίζονται μέσω της κατάστασης αποτελεσμάτων. Αν σε μεταγενέστερη περίοδο, η εύλογη αξία ενός χρεωστικού τίτλου που αναγνωρίστηκε ως διαθέσιμος προς πώληση αυξηθεί, και η αύξηση αυτή μπορεί αντικειμενικά

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

να συσχετισθεί με περιστατικό που πραγματοποιήθηκε μετά την αναγνώριση της ζημιάς απομείωσης στην κατάσταση αποτελεσμάτων, η ζημιά απομείωσης αντλιογίζεται μέσω της κατάστασης αποτελεσμάτων.

2.2.13 Συμφωνίες πώλησης, επαναγοράς και δανεισμού χρεογράφων

(i) Συμφωνίες πώλησης και επαναγοράς

Τα χρεόγραφα που πωλούνται με βάση συμφωνίες επαναγοράς («repos») συνεχίζουν να αναγνωρίζονται στον ενοποιημένο ισολογισμό του Ομίλου, δεδομένου ότι ο Όμιλος διατηρεί ουσιαστικά όλους τους κινδύνους και τις ωφέλειες από αυτά, ενώ η σχετική υποχρέωση ανάλογα με το αντισυμβαλλόμενο μέρος περιλαμβάνεται στα οφειλόμενα ποσά σε άλλες τράπεζες, ή σε πελάτες. Χρεόγραφα που αγοράστηκαν βάσει συμφωνιών επαναπώλησης («reverse repos») αναγνωρίζονται ως δάνεια και προκαταβολές σε άλλες τράπεζες ή πελάτες αναλόγως. Η διαφορά μεταξύ της τιμής πώλησης και της τιμής επαναγοράς στην περίπτωση των repos και η διαφορά μεταξύ της τιμής αγοράς και της τιμής επαναπώλησης στην περίπτωση των reverse repos, αναγνωρίζεται ως τόκος κατά τη διάρκεια της περιόδου της συμφωνίας επαναγοράς ή επαναπώλησης, χρησιμοποιώντας τη μέθοδο του πραγματικού επιτοκίου.

(ii) Δανεισμός χρεογράφων

Χρεόγραφα που δανείζει ο Όμιλος σε τρίτους παραμένουν στις οικονομικές καταστάσεις. Χρεόγραφα που δανείζεται ο Όμιλος δεν αναγνωρίζονται στις οικονομικές καταστάσεις, εκτός αν πωληθούν σε τρίτους, οπότε η υποχρέωση επιστροφής των χρεογράφων καταχωρείται στην εύλογη αξία ως εμπορική υποχρέωση (trading liability).

2.2.14 Μισθώσεις

(i) Λογιστική για μισθώσεις όταν ο Όμιλος είναι ο μισθωτής

Χρηματοδοτικές μισθώσεις:

Οι μισθώσεις ενσώματων παγίων όπου ο Όμιλος διατηρεί ουσιαστικά όλους τους κινδύνους και τα οφέλη της ιδιοκτησίας, καταχωρούνται ως χρηματοδοτικές μισθώσεις. Οι χρηματοδοτικές μισθώσεις αναγνωρίζονται στην αρχή της μίσθωσης στη χαμηλότερη αξία, μεταξύ της εύλογης αξίας του παγίου που εκμισθώθηκε και της παρούσας αξίας των ελάχιστων καταβολών μισθωμάτων. Κάθε μίσθωμα κατανέμεται μεταξύ της υποχρέωσης και των εξόδων χρηματοδότησης, έτσι ώστε να επιτυγχάνεται ένα σταθερό επιτόκιο σε σχέση με την υποχρέωση που εκκρεμεί. Τα πάγια που αποκτούνται με χρηματοδοτική μίσθωση αποσβένονται στη μικρότερη περίοδο μεταξύ της ωφέλιμης ζωής τους και της περιόδου μίσθωσης.

Λειτουργικές μισθώσεις:

Οι μισθώσεις, όπου ουσιαστικά οι κίνδυνοι και τα οφέλη της ιδιοκτησίας παραμένουν στον εκμισθωτή καταχωρούνται ως λειτουργικές μισθώσεις και το πάγιο που εκμισθώθηκε δεν αναγνωρίζεται στον ισολογισμό. Πληρωμές που αφορούν λειτουργικές μισθώσεις (μετά την αφαίρεση κινήτρων που εισπράχθηκαν από τον εκμισθωτή), αναγνωρίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων αναλογικά κατά τη διάρκεια της μίσθωσης.

(ii) Λογιστική για μισθώσεις όταν ο Όμιλος είναι ο εκμισθωτής

Χρηματοδοτικές μισθώσεις:

Όταν στοιχεία ενεργητικού εκμισθώνονται βάσει χρηματοδοτικών μισθώσεων, η παρούσα αξία των καταβλητέων μισθωμάτων αναγνωρίζεται στα δάνεια και απαιτήσεις. Η διαφορά μεταξύ του μικτού ποσού της απαίτησης (gross investment) και της παρούσας αξίας των ελάχιστων καταβλητέων πληρωμών (net investment), αναγνωρίζεται ως μη δεδουλευμένο μελλοντικό χρηματοοικονομικό έσοδο και αφαιρείται από τα δάνεια και απαιτήσεις. Τα έσοδα από μισθώσεις αναγνωρίζονται κατά τη διάρκεια της μίσθωσης, χρησιμοποιώντας τη μέθοδο της καθαρής επένδυσης, που αντικατοπτρίζει μια σταθερή περιοδική απόδοση. Οι χρηματοδοτικές μισθώσεις αξιολογούνται για ζημιά απομείωσης, σύμφωνα με την πολιτική απομείωσης του Ομίλου για χρηματοοικονομικά στοιχεία, όπως περιγράφεται στη σημ. 2.2.12.

Λειτουργικές μισθώσεις:

Στοιχεία ενεργητικού που εκμισθώνονται βάσει λειτουργικών μισθώσεων περιλαμβάνονται στα ενσώματα πάγια περιουσιακά στοιχεία ή στις επενδύσεις σε ακίνητα στον ισολογισμό και αποσβένονται κατά τη διάρκεια της αναμενόμενης ωφέλιμης ζωής τους, σύμφωνα με παρόμοια ιδιόκτητα ενσώματα πάγια. Το έσοδο από νοίκια (μετά την αφαίρεση των κινήτρων που παραχωρήθηκαν σε μισθωτές) αναγνωρίζεται σύμφωνα με τη σταθερή μέθοδο κατά τη διάρκεια της περιόδου μίσθωσης.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

2.2.15 Φόρος εισοδήματος

Ο φόρος εισοδήματος αποτελείται από τον τρέχοντα φόρο και τον αναβαλλόμενο φόρο.

(i) Τρέχουσα φορολογία

Ο φόρος εισοδήματος επί των κερδών υπολογίζεται με βάση την ισχύουσα φορολογική νομοθεσία και αναγνωρίζεται ως έξοδο την περίοδο κατά την οποία προκύπτουν τα κέρδη.

(ii) Αναβαλλόμενη φορολογία

Ο αναβαλλόμενος φόρος υπολογίζεται στο σύνολό του, με τη μέθοδο της υποχρέωσης (liability method), επί των προσωρινών διαφορών που προκύπτουν μεταξύ της φορολογικής βάσης των στοιχείων του ενεργητικού και υποχρεώσεων και της λογιστικής τους αξίας στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις. Οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις και υποχρεώσεις επιμετρώνται χρησιμοποιώντας τους φορολογικούς συντελεστές που αναμένεται να εφαρμοστούν στην περίοδο κατά την οποία θα τακτοποιηθεί η απαίτηση ή υποχρέωση, λαμβάνοντας υπόψη τους φορολογικούς συντελεστές (και φορολογικούς νόμους) που έχουν θεσπιστεί ή ουσιαδώς θεσπιστεί, μέχρι την ημερομηνία του ισολογισμού. Οι κυριότερες προσωρινές διαφορές προκύπτουν από την απομείωση των δανείων, από τις φορολογικές ζημιές που σχετίζονται με το πρόγραμμα PSI+, από τις αποσβέσεις των πάγιων περιουσιακών στοιχείων, από συντάξεις και λοιπές παροχές αποχώρησης προς το προσωπικό, και από την αποτίμηση ορισμένων χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων, συμπεριλαμβανομένων των παραγώγων χρηματοοικονομικών μέσων.

Οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις αναγνωρίζονται όταν αναμένεται ότι μελλοντικό φορολογητέο κέρδος θα είναι διαθέσιμο έναντι του οποίου οι προσωρινές διαφορές μπορούν να χρησιμοποιηθούν. Το λογιστικό υπόλοιπο των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων εξετάζεται σε κάθε ημερομηνία αναφοράς και μειώνεται στον βαθμό που δεν είναι πλέον πιθανό ότι επαρκή φορολογητέα κέρδη θα είναι διαθέσιμα ώστε να επιτρέψουν την ανάκτηση ολόκληρης ή μέρους της απαίτησης. Κάθε τέτοια μείωση αντλιογίζεται στο βαθμό που καθίσταται πιθανό ότι επαρκή φορολογητέα κέρδη θα είναι διαθέσιμα. Ο Όμιλος αναγνωρίζει τις μη λογιστικοποιημένες αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις στο βαθμό που είναι πιθανό ότι θα υπάρξουν επαρκή μελλοντικά φορολογητέα κέρδη τα οποία θα επιτρέψουν την ανάκτηση των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων.

Ο αναβαλλόμενος φόρος, που σχετίζεται με τη μεταβολή στην εύλογη αξία των διαθέσιμων προς πώληση επενδύσεων και των μέσων αντιστάθμισης ταμειακών ροών που αναγνωρίζονται στην κατάσταση συνολικών εσόδων, αναγνωρίζεται επίσης στην κατάσταση συνολικών εσόδων, και μεταφέρεται μεταγενέστερα στην κατάσταση αποτελεσμάτων μαζί με το αναβαλλόμενο κέρδος ή ζημιά.

Οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις επί των μεταφερόμενων φορολογικών ζημιών αναγνωρίζονται ως στοιχείο ενεργητικού, όταν είναι πιθανό ότι θα υπάρξουν επαρκή μελλοντικά φορολογητέα κέρδη έναντι των οποίων μπορούν να χρησιμοποιηθούν αυτές οι ζημιές.

(iii) Αβέβαιες φορολογικές θέσεις

Ο Όμιλος προσδιορίζει κι αξιολογεί όλες τις σημαντικές φορολογικές θέσεις, συμπεριλαμβανομένων κι αυτών που τυχόν ενέχουν υψηλό βαθμό αβεβαιότητας, για όλες τις φορολογικές χρήσεις που υπόκεινται σε αξιολόγηση (ή όταν η εκδίκαση της υπόθεσης βρίσκεται σε εξέλιξη) από τις αρμόδιες φορολογικές αρχές. Κατά την εκτίμηση των φορολογικών θέσεων, τόσο στην Ελλάδα όσο και σε άλλες χώρες, ο Όμιλος αξιολογεί όλα τα αποδεικτικά στοιχεία (εγκύκλιοι του υπουργείου οικονομικών, μεμονωμένες δικαστικές αποφάσεις, φορολογική νομοθεσία, παλαιότερες διοικητικές πρακτικές, γνωμοδοτήσεις που άπτονται φορολογικών και νομικών θεμάτων, κλπ) στο βαθμό που αυτά είναι κατάλληλα για τα δεδομένα και τις συνθήκες της υπό εξέταση ομολικής συναλλαγής/υπόθεσης.

Επιπροσθέτως, οι εκτιμήσεις σε ό, τι αφορά την αναγνώριση πρόβλεψης έναντι πιθανής δυσμενούς εξέλιξης των φορολογικών θέσεων, εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από γνωμοδοτήσεις που λαμβάνονται από εσωτερικούς και εξωτερικούς νομικούς συμβούλους. Για φορολογικές υποθέσεις οι οποίες ενέχουν υψηλό βαθμό αβεβαιότητας, ο Όμιλος, για κάθε συναλλαγή ξεχωριστά, ή συνολικά ως ομάδα, ανάλογα με το ποιά προσέγγιση εκτιμά καλύτερα το πιθανό αποτέλεσμα κάνοντας χρήση της μεθόδου της «αναμενόμενης αξίας» (σταθμισμένης βάσει πιθανοτήτων), σχηματίζει: (α) πρόβλεψη για εισπρακτέα φορολογική απαίτηση η οποία αφορά ποσό που έχει ήδη αναγνωριστεί και καταβληθεί ως φόρος εισοδήματος, αλλά η εκδίκαση του εκκρεμεί, ή (β) υποχρέωση για ποσά φόρων που αναμένεται να πληρωθούν στις φορολογικές αρχές.

Ο Όμιλος, κατά γενικό κανόνα, έχει επιλέξει να αποκτά για τις ελληνικές εταιρείες του Ομίλου ένα «Ετήσιο Φορολογικό Πιστοποιητικό», το οποίο εκδίδεται αφού πραγματοποιηθεί ο φορολογικός έλεγχος από τον ίδιο τακτικό ελεγκτή ή την ελεγκτική

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

εταιρεία που ελέγχει και τις ετήσιες οικονομικές καταστάσεις. Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το Ετήσιο Πιστοποιητικό και τη σχετική φορολογική νομοθεσία, καθώς και για τις ανέλεγκτες φορολογικά χρήσεις για τις εταιρείες του Ομίλου, παρατίθενται στη σημείωση 15.

2.2.16 Παροχές στο προσωπικό

(i) Βραχυπρόθεσμες παροχές

Βραχυπρόθεσμες παροχές στους εργαζόμενους είναι αυτές που αναμένεται να εκκαθαριστούν στο σύνολό τους εντός δώδεκα μηνών μετά το τέλος της ετήσιας περιόδου αναφοράς κατά την οποία οι εργαζόμενοι παρέχουν τις σχετικές υπηρεσίες και αναγνωρίζονται ως έξοδο κατά την διάρκεια που αυτές οι υπηρεσίες παρέχονται.

(ii) Συνταξιοδοτικές υποχρεώσεις

Ο Όμιλος παρέχει ορισμένα προγράμματα συνταξιοδότησης καθορισμένων εισφορών. Οι ετήσιες εισφορές που καταβάλλει ο Όμιλος επενδύονται και τοποθετούνται σε ειδικές κατηγορίες προϊόντων. Οι υπάλληλοι, εφόσον πληρούν τις προϋποθέσεις του προγράμματος, συμμετέχουν στην απόδοση των ανωτέρω επενδύσεων. Οι εισφορές του Ομίλου αναγνωρίζονται ως έξοδο στη χρήση κατά την οποία καταβάλλονται.

(iii) Υποχρέωση αποζημίωσης προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία (SLSRI) και παροχές εξόδου από την υπηρεσία

Ο Όμιλος παρέχει μη χρηματοδοτούμενα προγράμματα καθορισμένων παροχών σε Ελλάδα, Βουλγαρία, Σερβία και Ρουμανία βάσει σχετικά παρεμφερών κανονιστικών πλαισίων. Σύμφωνα με την ισχύουσα εργατική νομοθεσία, ο Όμιλος σχηματίζει υποχρέωση αποζημίωσης προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία για υπαλλήλους που δικαιούνται εφάπαξ αποζημίωση, όταν αυτοί παραμένουν στην υπηρεσία μέχρι τη συνήθη ηλικία συνταξιοδότησης. Η αποζημίωση αυτή υπολογίζεται βάσει των ετών υπηρεσίας και των απολαβών των υπαλλήλων κατά την ημερομηνία συνταξιοδότησης. Το ποσό της υποχρέωσης σχηματίζεται βάσει αναλογιστικής μελέτης, χρησιμοποιώντας τη μέθοδο της προβλεπόμενης πιστωτικής μονάδας. Σύμφωνα με τη μέθοδο αυτή, το κόστος για αποζημίωση εξόδου από την υπηρεσία αναγνωρίζεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων κατά τη διάρκεια των χρόνων υπηρεσίας των υπαλλήλων, σύμφωνα με αναλογιστικές αποτιμήσεις που πραγματοποιούνται κάθε χρόνο.

Η υποχρέωση της αποζημίωσης εξόδου από την υπηρεσία υπολογίζεται ως η παρούσα αξία των αναμενόμενων μελλοντικών ταμειακών εκροών, χρησιμοποιώντας επιτόκια ομολόγων υψηλής πιστωτικής διαβάθμισης. Σε χώρες όπου τα δεδομένα της αγοράς για τέτοια ομόλογα δεν είναι επαρκή, χρησιμοποιούνται οι αποδόσεις κυβερνητικών ομολόγων. Το νόμισμα και οι όροι λήξης των ομολόγων που χρησιμοποιούνται είναι σύμφωνα με το νόμισμα και την εκτιμώμενη διάρκεια της υποχρέωσης αποζημίωσης προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία. Τα αναλογιστικά κέρδη ή ζημιές που προκύπτουν από τον υπολογισμό της αποζημίωσης αποχώρησης για τον Όμιλο αναγνωρίζονται απευθείας στα λοιπά αποτελέσματα χρήσης την περίοδο που προκύπτουν και δεν μεταφέρονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων σε μεταγενέστερες περιόδους.

Ο τόκος στην υποχρέωση αποζημίωσης προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία και το κόστος υπηρεσίας που αποτελείται από το τρέχων κόστος υπηρεσίας, το κόστος υπηρεσίας παρελθόντων ετών και τα κέρδη/ ζημιές διακανονισμού της υποχρέωσης, αναγνωρίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων. Για τον υπολογισμό της υποχρέωσης αποζημίωσης προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία, ο Όμιλος επιπλέον λαμβάνει υπόψη πιθανές αποχωρήσεις προσωπικού προ της κανονικής συνταξιοδότησης βάσει των όρων προηγούμενων προγραμμάτων εθελουσίας εξόδου.

Οι παροχές εξόδου από την υπηρεσία είναι πληρωτέες όταν η απασχόληση του εργαζομένου τερματίζεται από τον Όμιλο πριν από την κανονική ημερομηνία συνταξιοδότησης, όταν ένας εργαζόμενος δέχεται προσφορά παροχών σε αντάλλαγμα για τον οικειοθελή τερματισμό της απασχόλησής του (συμπεριλαμβανομένων και εκείνων που δίνονται στο πλαίσιο των προγραμμάτων εθελουσίας εξόδου του Ομίλου). Ο Όμιλος αναγνωρίζει παροχές εξόδου από την υπηρεσία το συντομότερο μεταξύ των παρακάτω ημερομηνιών: (α) όταν ο Όμιλος δεν έχει τη δυνατότητα να αποσύρει πλέον την προσφορά αυτών των παροχών και (β) όταν ο Όμιλος αναγνωρίζει το κόστος μίας αναδιάρθρωσης που περιλαμβάνει την πληρωμή των παροχών εξόδου από την υπηρεσία. Σε περίπτωση που μία προσφορά γίνεται για να ενθαρρύνει την οικειοθελή αποχώρηση, οι παροχές εξόδου από την υπηρεσία επιμετρώνται βάσει του αριθμού των εργαζομένων που αναμένεται να αποδεχθούν την προσφορά. Παροχές εξόδου από την υπηρεσία που καθίστανται καταβλητέες σε περισσότερο από 12 μήνες από το τέλος της περιόδου αναφοράς προεξοφλούνται σε παρούσα αξία.

(iv) Παροχές για συμμετοχή στα κέρδη (βασισμένες στην απόδοση των υπαλλήλων)

Η Διοίκηση περιοδικά και κατά βούληση, ανταμείβει με μετρητά (bonus) τους υπαλλήλους με υψηλή απόδοση. Παροχές σε μετρητά (bonus), οι οποίες απαιτούν μόνο την έγκριση της Διοίκησης, αναγνωρίζονται ως δεδουλευμένα έξοδα προσωπικού. Η

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

διανομή κερδών στους υπαλλήλους, για την οποία απαιτείται έγκριση της Γενικής Συνέλευσης, αναγνωρίζεται ως έξοδο κατά τη χρήση που εγκρίνεται από τους μετόχους του Ομίλου.

(ν) Παροχές σε συμμετοχικούς τίτλους (βασισμένες στην απόδοση των υπαλλήλων)

Η Διοίκηση του Ομίλου ανταμείβει περιοδικά και κατά βούληση τους υπαλλήλους με δωρεάν μετοχές και δικαιώματα προαίρεσης αγοράς μετοχών. Οι παροχές σε μετοχές που δε συνδέονται με την απόδοση των υπαλλήλων, κατοχυρώνονται κατά την περίοδο στην οποία χορηγούνται. Οι παροχές σε συμμετοχικούς τίτλους που συνδέονται με την επίτευξη ορισμένων στόχων και τη συμπλήρωση ορισμένου χρόνου υπηρεσίας, κατοχυρώνονται μόνο εάν πληρούνται και οι δύο ανωτέρω προϋποθέσεις.

Η εύλογη αξία των μετοχών που χορηγούνται αναγνωρίζεται ως έξοδο προσωπικού με αντίστοιχη αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου (ονομαστική αξία) και της διαφοράς από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο.

Η εύλογη αξία των δικαιωμάτων προαίρεσης αγοράς μετοχών, αναγνωρίζεται ως έξοδο προσωπικού με αντίστοιχη αύξηση μη-διανεμόμενου αποθεματικού κατά την περίοδο κατοχύρωσης αυτών. Οι εισπράξεις μετά την αφαίρεση σχετικών εξόδων συναλλαγής, πιστώνονται στο μετοχικό κεφάλαιο (ονομαστική αξία) και στη διαφορά από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο κατά την άσκηση των δικαιωμάτων προαίρεσης, με μεταφορά του μη-διανεμόμενου αποθεματικού στη διαφορά από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο.

2.2.17 Περιουσιακά στοιχεία από πλειστηριασμούς

Τα γήπεδα και κτίρια που αποκτούνται από πλειστηριασμούς για ανάκτηση απομειωθέντων δανείων, περιλαμβάνονται στα «Λοιπά στοιχεία ενεργητικού», εκτός αν δηλώνεται διαφορετικά. Τα εν λόγω αποκτηθέντα πάγια στοιχεία κατέχονται προσωρινά για πώληση και αναγνωρίζονται στο χαμηλότερο ποσό μεταξύ του κόστους κτήσης και της καθαρής ρευστοποιήσιμης αξίας, η οποία είναι η εκτιμώμενη τιμή πώλησης, στα συνήθη πλαίσια των εργασιών, μειωμένη με τα απαραίτητα κόστη για την πραγματοποίηση της πώλησης.

Στις περιπτώσεις όπου ο Όμιλος, στο πλαίσιο της λειτουργίας του, κάνει χρήση των περιουσιακών στοιχείων που αποκτώνται από πλειστηριασμούς, αυτά μπορεί να μεταφερθούν στα ιδιοχρησιμοποιούμενα πάγια ή στις επενδύσεις σε ακίνητα, ως ενδείκνυται.

Τα κέρδη ή ζημιές από την πώληση περιλαμβάνονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

2.2.18 Συναλλαγές με συνδεδεμένα μέρη

Τα συνδεδεμένα μέρη του Ομίλου περιλαμβάνουν:

- (α) την οικονομική οντότητα που ασκεί έλεγχο πάνω στον Όμιλο και τις οικονομικές οντότητες που ελέγχονται, ελέγχονται από κοινού ή επηρεάζονται σημαντικά από αυτή την οικονομική οντότητα, καθώς και τα βασικά μέλη της Διοίκησης αυτής και τα στενά συγγενικά τους πρόσωπα,
- (β) τα βασικά μέλη της Διοίκησης του Ομίλου, τα στενά συγγενικά τους πρόσωπα, και τις οικονομικές οντότητες που ελέγχονται ή ελέγχονται από κοινού από τα παραπάνω πρόσωπα,
- (γ) τις συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες του Ομίλου, και
- (δ) τις συνδεδεμένες εταιρείες.

Οι συναλλαγές παρόμοιας φύσης παρουσιάζονται σε συνολική βάση. Όλες οι τραπεζικές συναλλαγές που διενεργούνται με συνδεδεμένα μέρη, είναι μέσα στα συνήθη πλαίσια των εργασιών και γίνονται με καθαρά εμπορικούς όρους.

2.2.19 Προβλέψεις

Οι προβλέψεις αναγνωρίζονται όταν ο Όμιλος έχει μια υπάρχουσα νομική ή τεκμηριωμένη υποχρέωση ως αποτέλεσμα γεγονότων του παρελθόντος, ο διακανονισμός της οποίας μπορεί να εκτιμηθεί με αξιοπιστία και απαιτεί την εκροή πόρων που ενσωματώνουν οικονομικό όφελος.

Το ποσό που αναγνωρίζεται ως πρόβλεψη αποτελεί την καλύτερη δυνατή εκτίμηση της δαπάνης που απαιτείται, για να διακανονιστεί η παρούσα δέσμευση σε κάθε ημερομηνία αναφοράς, λαμβάνοντας υπόψη τους κινδύνους και τις αβεβαιότητες που αφορούν το ποσό μιας τέτοιας δαπάνης.

Οι προβλέψεις επανεξετάζονται σε κάθε ημερομηνία αναφοράς και αναπροσαρμόζονται προκειμένου να αντιπροσωπεύουν την καλύτερη δυνατή εκτίμηση. Αν μεταγενέστερα δεν είναι πλέον πιθανό ότι για να διακανονιστεί η δέσμευση θα απαιτηθεί μια εκροή πόρων που ενσωματώνουν οικονομικά οφέλη, τότε η πρόβλεψη αντλογοίζεται.

2.2.20 Πληροφόρηση ανά επιχειρηματικό τομέα

Ο επιχειρηματικός τομέας είναι ένα ξεχωριστό τμήμα του Ομίλου που δραστηριοποιείται στην παροχή προϊόντων ή υπηρεσιών, οι οποίες μπορεί να αποφέρουν έσοδα και να δημιουργήσουν έξοδα, εντός ενός συγκεκριμένου οικονομικού περιβάλλοντος. Οι επιχειρηματικοί τομείς καθορίζονται βάσει των εσωτερικών αναφορών σχετικά με τα λειτουργικά αποτελέσματα των τμημάτων του Ομίλου, που επιβλέπει ο επικεφαλής λήψης επιχειρηματικών αποφάσεων και χρησιμοποιούνται για τη διάθεση των πόρων και την αξιολόγηση της απόδοσής τους. Επικεφαλής λήψης επιχειρηματικών αποφάσεων είναι η Επιτροπή Στρατηγικού Σχεδιασμού (η οποία αντικατέστησε την Διοικητική Επιτροπή (Executive Board) κατά τη διάρκεια του 2015), η οποία λαμβάνει στρατηγικές αποφάσεις. Τα έσοδα, έξοδα και η απόδοση ανά τομέα περιλαμβάνουν και μεταφορές μεταξύ τομέων δραστηριοτήτων. Αυτές οι μεταφορές λογίζονται σε ανταγωνιστικές τιμές, οι οποίες είναι συναφείς με τις χρεώσεις σε μη συνδεδεμένους πελάτες για την παροχή παρόμοιων υπηρεσιών.

2.2.21 Μετοχικό κεφάλαιο

Οι κοινές και προνομιούχες μετοχές καταχωρούνται ως ίδια κεφάλαια. Τα έξοδα έκδοσης κοινών μετοχών ή δικαιωμάτων, μετά από φόρους, αναγνωρίζονται στα ίδια κεφάλαια αφαιρετικά του προϊόντος έκδοσης.

Η διανομή μερισμάτων αναγνωρίζεται αφαιρετικά στα ίδια κεφάλαια του Ομίλου, όταν εγκριθεί από τη Γενική Συνέλευση των μετόχων. Τυχόν προμερίσματα αναγνωρίζονται αφαιρετικά στα ίδια κεφάλαια του Ομίλου όταν εγκριθούν από το Διοικητικό Συμβούλιο.

Όταν εταιρείες του Ομίλου αγοράζουν μετοχές της Τράπεζας (ίδιες μετοχές) το ποσό που καταβάλλεται, συμπεριλαμβανομένων και των άμεσα σχετιζόμενων εξόδων (μετά την αφαίρεση φόρου), αφαιρείται από τα ίδια κεφάλαια μέχρι την ακύρωση, επανέκδοση ή πώληση των μετοχών. Όταν οι ίδιες μετοχές πωλούνται ή επανεκδίδονται σε μεταγενέστερο στάδιο, οποιοδήποτε ποσό εισπραχθεί περιλαμβάνεται στα ίδια κεφάλαια.

2.2.22 Προνομιούχοι τίτλοι

Οι προνομιούχοι τίτλοι που εκδίδονται από τον Όμιλο καταχωρούνται στα ίδια κεφάλαια όταν δεν υπάρχει συμβατική υποχρέωση να κομιστούν στον κάτοχο τους ταμειακά διαθέσιμα ή κάποιο άλλο χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού.

Τα επιπρόσθετα έξοδα που προκύπτουν από την έκδοση νέων προνομιούχων τίτλων καταχωρούνται στην καθαρή θέση ως μείωση του προϊόντος της έκδοσης, μετά από φόρους.

Η διανομή μερίσματος στους κατόχους προνομιούχων τίτλων, αναγνωρίζεται ως μείωση της καθαρής θέσης, κατά την ημερομηνία που αναγνωρίζονται ως πληρωτέα.

Όταν ο Όμιλος αγοράζει προνομιούχους τίτλους που εκδίδει, το ποσό που καταβάλλεται, συμπεριλαμβανομένων και των άμεσα σχετιζόμενων εξόδων (μετά την αφαίρεση φόρου), αφαιρείται από τα ίδια κεφάλαια. Στην περίπτωση που πωλούνται ή ακυρώνονται σε μεταγενέστερο στάδιο, οποιοδήποτε ποσό εισπραχθεί περιλαμβάνεται στα ίδια κεφάλαια.

2.2.23 Χρηματοοικονομικές εγγυήσεις

Τα συμβόλαια χρηματοοικονομικής εγγύησης αποτελούν συμβόλαια, με τα οποία ο εκδότης δεσμεύεται να αποζημιώσει τον κάτοχο του συμβολαίου, σε περίπτωση που ο οφειλέτης αδυνατεί να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του σύμφωνα με τους όρους ενός χρηματοπιστωτικού μέσου. Τέτοιες χρηματοοικονομικές εγγυήσεις δίδονται σε τράπεζες, χρηματοοικονομικούς οργανισμούς και άλλους φορείς για λογαριασμό πελατών για τη διασφάλιση δανείων, υπεραναλήψεων και άλλων τραπεζικών εργασιών.

Οι χρηματοοικονομικές εγγυήσεις αναγνωρίζονται αρχικά στην εύλογη αξία. Μεταγενέστερα της αρχικής αναγνώρισης, οι χρηματοοικονομικές εγγυήσεις του Ομίλου επιμετρώνται στην υψηλότερη αξία μεταξύ της αρχικής, μείον τις υπολογισμένες αποσβέσεις, ώστε να αναγνωρισθεί στην κατάσταση αποτελεσμάτων το δεδουλευμένο έσοδο από την προμήθεια με την ευθεία μέθοδο στη διάρκεια ζωής της εγγύησης και να εκτιμηθεί το κόστος που απαιτείται για τον διακανονισμό της χρηματοοικονομικής υποχρέωσης κατά την ημερομηνία αναφοράς. Οι εκτιμήσεις αυτές καθορίζονται βάσει της εμπειρίας από παρόμοιες συναλλαγές, του ιστορικού ζημιών, καθώς και της κρίσης της Διοίκησης.

2.2.24 Μη κυκλοφορούντα στοιχεία ενεργητικού που κατέχονται προς πώληση και μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες

Τα μη κυκλοφορούντα στοιχεία ενεργητικού ταξινομούνται ως κατεχόμενα προς πώληση όταν η λογιστική τους αξία θα ανακτηθεί μέσω μίας συναλλαγής πώλησης αντί μέσω συνεχούς χρήσης. Ένα μη κυκλοφορούν στοιχείο ενεργητικού ταξινομείται ως κατεχόμενο προς πώληση, όταν είναι διαθέσιμο προς άμεση πώληση στην παρούσα κατάστασή του, υπόκειται σε όρους συνήθεις

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

για πωλήσεις τέτοιων στοιχείων ενεργητικού και η πώληση θεωρείται πολύ πιθανή. Σε αυτές τις περιπτώσεις, η διοίκηση έχει δεσμευτεί να πραγματοποιήσει την πώληση και ενεργώς προωθεί την πώληση του περιουσιακού στοιχείου σε μία τιμή που είναι λογική σε σχέση με την τρέχουσα εύλογη αξία. Η πώληση επιπλέον αναμένεται να πληροί τις προϋποθέσεις αναγνώρισης ως ολοκληρωμένη πώληση εντός ενός έτους από την ημερομηνία της ταξινόμησης. Πριν από την ταξινόμησή τους ως κατεχόμενα προς πώληση, τα στοιχεία ενεργητικού αποτιμώνται εκ νέου σύμφωνα με το σχετικό λογιστικό πρότυπο.

Τα στοιχεία ενεργητικού που κατέχονται προς πώληση κατόπιν αποτιμώνται στη χαμηλότερη αξία μεταξύ της λογιστικής τους αξίας και της εύλογης αξίας αφαιρουμένων των εξόδων πώλησης. Η ζημιά η οποία προκύπτει από την ανωτέρω επιμέτρηση αναγνωρίζεται στα αποτελέσματα και μπορεί να αντλιογιστεί μελλοντικά. Όταν η ζημιά αφορά ομάδα στοιχείων που έχουν ταξινομηθεί ως κατεχόμενα προς πώληση, αυτή κατανέμεται στα επιμέρους στοιχεία της ομάδας.

Ο Όμιλος παρουσιάζει τις μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες σε ξεχωριστή γραμμή στην ενοποιημένη κατάσταση αποτελεσμάτων εάν μία εταιρεία του Ομίλου ή ένα τμήμα μίας εταιρείας του Ομίλου έχει πωληθεί ή έχει ταξινομηθεί ως κατεχόμενο προς πώληση και:

- (α) Αντιπροσωπεύει μία ξεχωριστή σημαντική δραστηριότητα ή γεωγραφική περιοχή λειτουργίας,
- (β) Είναι μέρος ενός μοναδικού σχεδίου πώλησης μίας ξεχωριστής σημαντικής δραστηριότητας ή γεωγραφικής περιοχής λειτουργίας, ή
- (γ) Αποτελεί μία θυγατρική η οποία αποκτήθηκε αποκλειστικά με σκοπό την μεταπώλησή της.

Τα κέρδη ή ζημιές από μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες περιλαμβάνουν τα κέρδη ή ζημιές προ φόρων από μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες, τα κέρδη ή ζημιές προ φόρων λόγω πώλησης των μη συνεχιζόμενων δραστηριοτήτων ή λόγω επιμέτρησης αυτών στην εύλογη αξία, αφαιρουμένων των εξόδων της πώλησης και το φόρο των μη συνεχιζόμενων δραστηριοτήτων. Οι ενδοεταιρικές συναλλαγές μεταξύ συνεχιζόμενων και μη συνεχιζόμενων δραστηριοτήτων παρουσιάζονται σε μικτή βάση στη κατάσταση αποτελεσμάτων. Κατά την ταξινόμηση, μιας εταιρείας του Ομίλου ως μη συνεχιζόμενη δραστηριότητα, ο Όμιλος αναμορφώνει τις προηγούμενες περιόδους στην ενοποιημένη κατάσταση αποτελεσμάτων.

2.2.25 Μεταφορά χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού

Ο Όμιλος μπορεί να επιλέξει να μεταφέρει ένα μη παράγωγο χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού προοριζόμενο για εμπορική εκμετάλλευση από την κατηγορία των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού προοριζόμενα για εμπορική εκμετάλλευση, εάν το χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού δεν διακρατείται πλέον με σκοπό την πώλησή του στο προσεχές μέλλον. Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού, εκτός από αυτά που πληρούν τον ορισμό των δανείων και απαιτήσεων μπορεί να μεταφερθούν από τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού προοριζόμενα για εμπορική εκμετάλλευση μόνο σε σπάνιες περιστάσεις που προκύπτουν από ένα μοναδικό γεγονός που είναι ασύνηθες και εξαιρετικά απίθανο να επαναληφθεί στο προσεχές διάστημα. Επιπροσθέτως, ο Όμιλος μπορεί να επιλέξει να μεταφέρει χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού, που πληρούν τον ορισμό των δανείων και απαιτήσεων, από αυτά που προορίζονται για εμπορική εκμετάλλευση ή που είναι διαθέσιμα προς πώληση, εάν ο Όμιλος έχει την πρόθεση και την δυνατότητα να τα διακρατήσει για το ορατό μέλλον ή έως την λήξη, κατά την ημερομηνία της μεταφοράς.

Οι μεταφορές χρηματοοικονομικών στοιχείων πραγματοποιούνται στην εύλογη αξία κατά την ημερομηνία μεταφοράς. Η εύλογη αξία αποτελεί το νέο κόστος ή την αποσβέσιμη αξία κτήσης, κατά περίπτωση, ενώ τα κέρδη ή ζημιές αποτίμησης που αναγνωρίστηκαν πριν από την ημερομηνία μεταφοράς δεν αντλιογίζονται μεταγενέστερα. Τα πραγματικά επιτόκια για τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού που μεταφέρθηκαν στις κατηγορίες των δανείων και απαιτήσεων και των διακρατούμενων μέχρι τη λήξη προσδιορίζονται την ημερομηνία μεταφοράς. Περαιτέρω αυξήσεις στις εκτιμώμενες ταμειακές ροές προσαρμόζουν τα πραγματικά επιτόκια μελλοντικώς.

2.2.26 Ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα

Τα ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα, περιλαμβάνουν μετρητά στο ταμείο, καταθέσεις σε κεντρικές τράπεζες που δεν υπόκεινται σε περιορισμούς, απαιτήσεις από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και άλλες βραχυπρόθεσμες επενδύσεις υψηλής ρευστοποίησης, με αρχικές ημερομηνίες λήξης τριών ή λιγότερων μηνών.

2.2.27 Δραστηριότητες εμπιστευματοδόχου

Ο Όμιλος παρέχει υπηρεσίες θεματοφυλακής, εταιρικής διαχείρισης, διαχείρισης επενδύσεων, καθώς και παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών σε τρίτους. Αυτό προϋποθέτει από τον Όμιλο να λαμβάνει αποφάσεις για την κατανομή, αγορά και πώληση σχετικά με ένα ευρύ φάσμα χρηματοοικονομικών μέσων. Ο Όμιλος λαμβάνει έσοδο αμοιβών για την παροχή των

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

υπηρεσιών αυτών. Τα περιουσιακά στοιχεία που κρατούνται υπό την ιδιότητα ως εμπιστευματοδόχου δεν αποτελούν περιουσιακά στοιχεία του Ομίλου και δεν αναγνωρίζονται στις οικονομικές καταστάσεις. Επιπλέον, ο Όμιλος δεν εγγυάται για τις επενδύσεις αυτές και συνεπώς δεν είναι εκτεθειμένος σε οποιονδήποτε πιστωτικό κίνδυνο σε σχέση με αυτές.

3. Σημαντικές λογιστικές εκτιμήσεις και παραδοχές στην εφαρμογή των λογιστικών αρχών

Κατά την εφαρμογή των λογιστικών αρχών του Ομίλου, η Διοίκηση προβαίνει σε εκτιμήσεις και παραδοχές που ενδέχεται να επηρεάσουν τα ποσά των στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων, των εσόδων και εξόδων στις οικονομικές καταστάσεις, κατά τη διάρκεια του επόμενου οικονομικού έτους και τις γνωστοποιήσεις που τις συνοδεύουν. Οι εκτιμήσεις και οι παραδοχές αξιολογούνται διαρκώς και βασίζονται στις παρούσες συνθήκες, σε ιστορικά στοιχεία και σε άλλους παράγοντες, συμπεριλαμβανομένων των εκτιμήσεων για μελλοντικά γεγονότα, οι οποίες, με βάση τις παρούσες συνθήκες, θεωρούνται λογικές. Οι κυριότεροι τομείς για τους οποίους ο Όμιλος προβαίνει σε εκτιμήσεις και παραδοχές στην εφαρμογή των λογιστικών του αρχών αναλύονται παρακάτω:

3.1 Προβλέψεις απομείωσης για πιστωτικούς κινδύνους από δάνεια και απαιτήσεις πελατών

Ο Όμιλος εξετάζει το δανειακό του χαρτοφυλάκιο σε διαρκή βάση προκειμένου να αξιολογήσει εάν υπάρχει αντικειμενική ένδειξη απομείωσης. Η αξιολόγηση αυτή πραγματοποιείται σε ατομική βάση για τα δάνεια και απαιτήσεις που είναι από μόνα τους σημαντικά και σε συλλογική βάση (α) για τα δάνεια και απαιτήσεις που δεν είναι μεμονωμένα σημαντικά και (β) για αυτά τα δάνεια και απαιτήσεις που θεωρούνται μεμονωμένα σημαντικά αλλά δεν βρέθηκαν να είναι απομειωμένα μετά την αξιολόγησή τους σε ατομική βάση. Η Διοίκηση εξασκεί την κρίση της κατά τη υιοθέτηση των παραδοχών και εκτιμήσεων που χρησιμοποιεί για τον υπολογισμό της παρούσας αξίας των ταμειακών ροών που αναμένονται να εισπραχθούν από τα δάνεια και απαιτήσεις, είτε αυτά αξιολογούνται σε ατομική είτε σε συλλογική βάση.

Αξιολόγηση της πρόβλεψης απομείωσης σε ατομική βάση

Για τα δάνεια που αξιολογούνται σε ατομική βάση, κυρίως το επιχειρηματικό δανειακό χαρτοφυλάκιο του Ομίλου, η Διοίκηση προβαίνει στην καλύτερη δυνατή εκτίμηση για να προσδιορίσει την παρούσα αξία των ταμειακών ροών που αναμένονται να εισπραχθούν. Ο ανωτέρω προσδιορισμός περιλαμβάνει εκτιμήσεις σχετικά με την οικονομική κατάσταση του πιστούχου και την καθαρή ρευστοποιήσιμη αξία των υφιστάμενων εξασφαλίσεων. Οι προσδοκώμενες ανακτήσεις από τα ακίνητα που λαμβάνονται ως εξασφαλίσεις, επηρεάζονται από την πτωτική τάση που παρατηρείται στις εμπορικές τους αξίες. Μείωση της τάξεως του 5% στις εκτιμώμενες ανακτήσιμες αξίες όλων των ακινήτων που λαμβάνονται ως εξασφαλίσεις και οι οποίες χρησιμοποιούνται για την επιμέτρηση της πρόβλεψης απομείωσης του επιχειρηματικού δανειακού χαρτοφυλακίου του Ομίλου, θα είχε ως αποτέλεσμα την αναγνώριση πρόσθετης πρόβλεψης απομείωσης το 2017 ποσού € 117 εκατ. περίπου (2016: € 116 εκατ., συμπεριλαμβανομένων των θυγατρικών εταιρειών στη Ρουμανία που ταξινομήθηκαν ως κατεχόμενες προς πώληση).

Κάθε δάνειο που αξιολογείται για απομείωση σε ατομική βάση, αξιολογείται κατά περίπτωση (σε συνεργασία της μονάδας Διαχείρισης Πιστωτικού Κινδύνου και των επιχειρησιακών μονάδων) και στη συνέχεια εγκρίνεται ανεξάρτητα από τη μονάδα Διαχείρισης Πιστωτικού Κινδύνου.

Αξιολόγηση της πρόβλεψης απομείωσης σε συλλογική βάση

Η πρόβλεψη απομείωσης σε συλλογική βάση σχηματίζεται για (α) ομάδες μη απομειωμένων ή απομειωμένων δανείων λιανικής τραπεζικής που δε θεωρούνται μεμονωμένα σημαντικά, και (β) για ομάδες επιχειρηματικών ή δανείων λιανικής τραπεζικής που θεωρούνται μεμονωμένα σημαντικά αλλά δεν είναι απομειωμένα σε ατομική βάση.

Προκειμένου να καθορίσει εάν υπάρχουν ζημιές απομείωσης που θα πρέπει να αναγνωριστούν στην κατάσταση αποτελεσμάτων, η Διοίκηση εξετάζει κατά πόσο υπάρχουν αντικειμενικές ενδείξεις που να οδηγούν σε μετρήσιμη μείωση των αναμενόμενων μελλοντικών ταμειακών ροών ενός χαρτοφυλακίου δανείων, πριν την αναγνώριση της μείωσης αυτής σε μεμονωμένα δάνεια του χαρτοφυλακίου. Τέτοια ένδειξη είναι δυνατόν να περιλαμβάνει παρατηρήσιμα δεδομένα που υποδηλώνουν ότι υπάρχει μια δυσμενής μεταβολή στη δυνατότητα αποπληρωμής μιας ομάδας πιστούχων, ή στις εθνικές ή τοπικές οικονομικές συνθήκες που συσχετίζονται με την ομαλή εξυπηρέτηση των δανείων της ομάδας.

Αξιολογώντας την ανάγκη για συλλογική πρόβλεψη απομείωσης, η Διοίκηση λαμβάνει υπόψη παράγοντες όπως πιστοληπτική διαβάθμιση, μέγεθος του χαρτοφυλακίου, συγκεντρώσεις κινδύνου, καθώς και οικονομικούς παράγοντες. Οι εκτιμήσεις της Διοίκησης για τον προσδιορισμό των μελλοντικών ταμειακών ροών βασίζονται σε ιστορικά δεδομένα ζημιών περιουσιακών στοιχείων με χαρακτηριστικά πιστωτικού κινδύνου παρόμοια με αυτά του δανειακού χαρτοφυλακίου υπό αξιολόγηση. Η Διοίκηση επίσης ασκεί σημαντική κρίση προκειμένου να εκτιμήσει εάν οι τρέχουσες οικονομικές και πιστωτικές συνθήκες ενδέχεται να

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

οδηγήσουν σε επίπεδο ζημιάς απομείωσης υψηλότερο ή χαμηλότερο από αυτό το οποίο προκύπτει με βάση τα ιστορικά δεδομένα. Υπό κανονικές συνθήκες, τα ιστορικά δεδομένα παρέχουν αντικειμενική και συναφή πληροφόρηση για την αξιολόγηση της ζημιάς του κάθε δανειακού χαρτοφυλακίου. Υπό άλλες συνθήκες, τα ιστορικά δεδομένα παρέχουν λιγότερο συναφή πληροφόρηση, για παράδειγμα όταν οι πρόσφατες τάσεις κινδύνου δεν αντικατοπτρίζονται επαρκώς στην ιστορική πληροφόρηση. Ειδικότερα, όταν οι αλλαγές στις οικονομικές, εποπτικές και συναλλακτικές συνθήκες μεταβάλουν τους παράγοντες κινδύνου του υπό εξέταση χαρτοφυλακίου οι οποίοι πλέον δεν αντικατοπτρίζονται πλήρως στο μοντέλο υπολογισμού της πρόβλεψης απομείωσης, τότε ο Όμιλος αναπροσαρμόζει ανάλογα την πρόβλεψη απομείωσης που προκύπτει με βάση τα ιστορικά δεδομένα.

Η αβεβαιότητα που ενέχεται στην εκτίμηση της ζημιάς απομείωσης, έχει αυξηθεί λόγω του τρέχοντος μακροοικονομικού περιβάλλοντος και επηρεάζεται από παράγοντες όπως το επίπεδο της οικονομικής δραστηριότητας, τους δείκτες χρεοκοπίας, τη γεωγραφική συγκέντρωση, τις αλλαγές σε νόμους και κανονισμούς, τις τιμές των ακινήτων και το ύψος των επιτοκίων.

Για το στεγαστικό δανειακό χαρτοφυλάκιο του Ομίλου, οι δείκτες ανάκτησης που υπολογίζονται με βάση στατιστικά μοντέλα, αντιπροσωπεύουν την καλύτερη δυνατή εκτίμηση της Διοίκησης σχετικά με την καθαρή ρευστοποιήσιμη αξία των αστικών ακινήτων που κατέχονται ως εξασφάλιση και το χρόνο πλειστηριασμού των ακινήτων αυτών, ο οποίος με τη σειρά του επηρεάζεται από το τοπικό νομικό πλαίσιο. Τόσο το ποσό όσο και ο χρόνος των αναμενόμενων ταμειακών ροών έχουν επηρεαστεί από την μείωση του επιπέδου δραστηριότητας στην αγορά ακινήτων και στις αλλαγές του εγχώριου φορολογικού και νομικού περιβάλλοντος. Μείωση της τάξεως του 3% στους εκτιμώμενους δείκτες ανάκτησης που χρησιμοποιήθηκαν για την επιμέτρηση της πρόβλεψης απομείωσης του χαρτοφυλακίου στεγαστικών δανείων του Ομίλου, θα είχε ως αποτέλεσμα την αναγνώριση πρόσθετης πρόβλεψης το 2017 ποσού € 141εκατ. περίπου (2016: € 125 εκατ., συμπεριλαμβανομένων των θυγατρικών εταιρειών στη Ρουμανία που ταξινομήθηκαν ως κατεχόμενες προς πώληση).

Για τα λοιπά χαρτοφυλάκια λιανικής τραπεζικής του Ομίλου, η στατιστική ανάλυση των ιστορικών δεδομένων ζημιών είναι το κύριο εργαλείο που χρησιμοποιείται για τον προσδιορισμό της μελλοντικής συμπεριφοράς του πελάτη και του προγράμματος αποπληρωμής των υποχρεώσεων του. Εξαιτίας του δυσμενούς μακροοικονομικού περιβάλλοντος κατά τη διάρκεια των τελευταίων χρόνων, υπάρχει ένας βαθμός αβεβαιότητας, ανάλογα με το υπό εξέταση χαρτοφυλάκιο, όσον αφορά το επίπεδο των μελλοντικών ταμειακών ροών και του χρόνου είσπραξης αυτών. Όσον αφορά την έκθεση σε καταναλωτικά και δάνεια σε μικρές επιχειρήσεις χωρίς εξασφάλιση, η Διοίκηση ασκεί σημαντική κρίση για να καθορίσει τις παραδοχές που είναι υποκείμενες στους ισχύοντες δείκτες ανάκτησης, οι οποίοι υπολογίζονται με βάση στατιστικά μοντέλα και επηρεάζονται από τις τρέχουσες οικονομικές συνθήκες. Μείωση στους εκτιμώμενους δείκτες ανάκτησης που χρησιμοποιήθηκαν για την επιμέτρηση της πρόβλεψης απομείωσης του χαρτοφυλακίου καταναλωτικών δανείων χωρίς εξασφάλιση κατά 5%, θα είχε ως αποτέλεσμα την αναγνώριση πρόσθετης πρόβλεψης απομείωσης το 2017 ποσού € 28 εκατ. περίπου (2016: € 36 εκατ., συμπεριλαμβανομένων των θυγατρικών εταιρειών στη Ρουμανία που ταξινομήθηκαν ως κατεχόμενες προς πώληση), ενώ η ίδια μείωση στους εκτιμώμενους δείκτες ανάκτησης του χαρτοφυλακίου δανείων μικρών επιχειρήσεων, θα είχε ως αποτέλεσμα την αναγνώριση πρόσθετης πρόβλεψης ποσού € 45 εκατ. περίπου (2016: € 65 εκατ., συμπεριλαμβανομένων των θυγατρικών εταιρειών στη Ρουμανία που ταξινομήθηκαν ως κατεχόμενες προς πώληση).

3.2 Εύλογη αξία χρηματοοικονομικών μέσων

Η εύλογη αξία των χρηματοοικονομικών μέσων είναι η τιμή που μία οντότητα θα λάμβανε κατά την πώληση ενός περιουσιακού στοιχείου ή θα κατέβαλε για τη μεταβίβαση μιας υποχρέωσης σε μια κανονική συναλλαγή μεταξύ συμμετεχόντων στην κύρια (ή πιο συμφέρουσα) αγορά, κατά την ημερομηνία της επιμέτρησης και υπό τις τρέχουσες συνθήκες της αγοράς (δηλ. τιμή εξόδου) ανεξαρτήτως εάν η τιμή αυτή είναι άμεσα παρατηρήσιμη ή προσδιορίζεται με τη χρήση άλλων κατάλληλων τεχνικών αποτίμησης.

Η εύλογη αξία των χρηματοοικονομικών μέσων που δε διαπραγματεύονται σε ενεργή αγορά, προσδιορίζεται χρησιμοποιώντας άλλες τεχνικές αποτίμησης οι οποίες περιλαμβάνουν τη χρήση μοντέλων αποτίμησης. Επιπρόσθετα, η εύλογη αξία των χρηματοοικονομικών μέσων που δεν έχουν συχνές συναλλαγές και η τιμολόγησή των οποίων χαρακτηρίζεται από μικρή διαφάνεια, είναι λιγότερο αντικειμενική και απαιτεί διαφόρων βαθμών κρίση, ανάλογα με την ρευστότητα, τη συγκέντρωση, την αβεβαιότητα των παραγόντων της αγοράς, τις παραδοχές για τις τιμές και τους λοιπούς κινδύνους που επηρεάζουν το εν λόγω χρηματοοικονομικό μέσο. Σε αυτές τις περιπτώσεις, οι εύλογες αξίες εκτιμώνται βάσει παρατηρήσιμων δεδομένων παρόμοιων χρηματοοικονομικών μέσων ή χρησιμοποιώντας άλλες τεχνικές αποτίμησης.

Τα μοντέλα αποτίμησης που χρησιμοποιούνται περιλαμβάνουν μεθόδους παρούσας αξίας και άλλα μοντέλα που βασίζονται κυρίως σε παρατηρήσιμα δεδομένα, και σε μικρότερο βαθμό σε μη παρατηρήσιμα, προκειμένου ο προσδιορισμός της εύλογης αξίας να παραμένει αξιόπιστος.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Τα μοντέλα αποτίμησης χρησιμοποιούνται κυρίως για την αποτίμηση εξωχρηματοπιστηριακών παραγώγων και τίτλων που επιμετρούνται σε εύλογη αξία.

Όπου χρησιμοποιούνται τεχνικές αποτίμησης για τον καθορισμό της εύλογης αξίας των χρηματοοικονομικών μέσων που δεν διαπραγματεύονται σε ενεργή αγορά, αυτές επικυρώνονται και εξετάζονται περιοδικά από αρμόδιο προσωπικό, τα οποίο είναι ανεξάρτητο από το προσωπικό που τις ανέπτυξε. Όλα τα μοντέλα πιστοποιούνται πριν τη χρησιμοποίησή τους και προσαρμόζονται έτσι ώστε να διασφαλίζεται ότι τα παραγόμενα αποτελέσματα αντικατοπτρίζουν τα πραγματικά δεδομένα και τις συγκριτικές τιμές αγοράς. Οι κύριες παραδοχές και εκτιμήσεις που λαμβάνονται υπόψη από την Διοίκηση όταν χρησιμοποιείται ένα μοντέλο αποτίμησης περιλαμβάνουν:

- την πιθανότητα και το χρόνο πραγματοποίησης των μελλοντικών ταμειακών ροών,
- την επιλογή του κατάλληλου προεξοφλητικού επιτοκίου, που βασίζεται σε εκτίμηση ενός συμμετέχοντος στην αγορά για το κατάλληλο περιθώριο επιτοκίου επί του επιτοκίου μηδενικού κινδύνου, και
- της άσκηση κρίσης για τον καθορισμό του μοντέλου που θα χρησιμοποιηθεί για τον υπολογισμό της εύλογης αξίας.

Όπου είναι δυνατό, τα μοντέλα χρησιμοποιούν μόνο παρατηρήσιμα δεδομένα. Ωστόσο, σε παράγοντες όπως ο πιστωτικός κίνδυνος (τόσο του Ομίλου όσο και του αντισυμβαλλόμενου), οι μεταβλητότητες (volatilities) και οι συσχετίσεις (correlations), απαιτείται η εκτίμηση της Διοίκησης, προκειμένου οι προσδιοριζόμενες εύλογες αξίες να αντανακλούν την αβεβαιότητα που υπάρχει ως αποτέλεσμα της έλλειψης σχετικών δεδομένων της αγοράς. Τα στοιχεία που χρησιμοποιούνται στις αποτιμήσεις που βασίζονται σε μη παρατηρήσιμα δεδομένα είναι εγγενώς αβέβαια, εξαιτίας της περιορισμένης πληροφόρησης ή της απουσίας τρεχόντων δεδομένων της αγοράς. Ωστόσο, στις περισσότερες περιπτώσεις θα υπάρχουν κάποια διαθέσιμα ιστορικά δεδομένα στα οποία μπορεί να βασιστεί η επιμέτρηση της εύλογης αξίας, και συνεπώς ακόμη και όταν χρησιμοποιούνται μέθοδοι αποτίμησης που βασίζονται σε μη παρατηρήσιμα δεδομένα, οι προσδιοριζόμενες εύλογες αξίες θα βασίζονται, κατά ένα περιορισμένο βαθμό σε παρατηρήσιμα δεδομένα.

Πληροφορίες σχετικά με την επιμέτρηση της εύλογης αξίας των χρηματοοικονομικών απαιτήσεων και υποχρεώσεων παρατίθενται στη σημ. 7.3.

3.3 Απομείωση μετοχών χαρτοφυλακίου διαθέσιμων προς πώληση

Για τις μετοχές του χαρτοφυλακίου διαθέσιμων προς πώληση, μία σημαντική ή παρατεταμένη μείωση στην εύλογη αξία κάτω του κόστους, αποτελεί αντικειμενική ένδειξη απομείωσης. Προκειμένου να καθοριστούν τα κριτήρια χαρακτηρισμού της ανωτέρω μείωσης ως σημαντική ή παρατεταμένη, η Διοίκηση του Ομίλου εξασκεί κρίση. Σε αυτό το πλαίσιο, ο Όμιλος θεωρεί μία μείωση ως «σημαντική», όταν η εύλογη αξία των εισηγμένων μετοχών υπολείπεται της αξίας κτήσης περισσότερο από 30% με 40%, βάσει του χρηματοπιστηριακού δείκτη της κάθε μετοχής, και ως «παρατεταμένη» την μείωση της τιμής αγοράς μιας μετοχής κάτω του κόστους αυτής για περίοδο δώδεκα μηνών. Ο Όμιλος επίσης υπολογίζει, μεταξύ άλλων παραγόντων, την ιστορική μεταβλητότητα της τιμής της μετοχής, την οικονομική ευρωστία του εκδότη, την απόδοση του κλάδου στον οποίο δραστηριοποιείται, τις αλλαγές στην τεχνολογία, καθώς και τις λειτουργικές και χρηματοδοτικές ταμειακές ροές.

3.4 Εκτιμήσεις για τον άσκηση ελέγχου σε άλλες εταιρίες

Η Διοίκηση εξασκεί κρίση προκειμένου να αξιολογήσει εάν ο Όμιλος έχει τον έλεγχο μίας άλλης εταιρίας βάσει των στοιχείων που συνιστούν τον έλεγχο, όπως αυτά παρουσιάζονται στην σημ. 2.2.1(i).

(α) Θυγατρικές εταιρείες

Ο Όμιλος κατέχει την πλειοψηφία των δικαιωμάτων ψήφου σε όλες τις θυγατρικές του εταιρείες, εκτός από την Hellenic Post Credit A.E. Περαιτέρω πληροφορίες σχετικά με την αξιολόγηση της άσκησης ελέγχου για την εν λόγω εταιρεία παρατίθενται στην σημείωση 27.

(β) Οικονομικές οντότητες ειδικής διάρθρωσης

Ως μέρος των χρηματοδοτικών του δραστηριοτήτων, ο Όμιλος προβαίνει στην τιτλοποίηση περιουσιακών στοιχείων μέσω της σύστασης εταιριών ειδικού σκοπού, οι σχετικές δραστηριότητες των οποίων προκαθορίζονται από τον Όμιλο στα πλαίσια του αρχικού τους σχεδιασμού. Ο Όμιλος έχει έκθεση στη μεταβλητότητα των αποδόσεων των εταιριών αυτών μέσω της κατοχής χρεωστικών τίτλων που εκδίδουν ή μέσω των διαφόρων μορφών κάλυψης πιστωτικού κινδύνου που παρέχονται σε αυτές από τον Όμιλο βάσει των εκάστοτε συμβατικών όρων. Για να αξιολογήσει την ύπαρξη ελέγχου στις ανωτέρω εταιρίες ειδικού σκοπού, ο Όμιλος λαμβάνει υπόψη κατά πόσον μπορεί να επηρεάσει τις ουσιώδεις αποφάσεις που θα μπορούσαν να μεταβάλουν τις αποδόσεις τους. Συνεπώς, ο Όμιλος έχει καταλήξει ότι ελέγχει αυτές τις εταιρίες ειδικού σκοπού.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Ο Όμιλος συμμετέχει στον αρχικό σχεδιασμό διαφόρων αμοιβαίων κεφαλαίων προκειμένου να παρέχει στους πελάτες του επενδυτικές ευκαιρίες. Ο Όμιλος λειτουργεί κυρίως ως διαχειριστής κεφαλαίων, λαμβάνοντας αποφάσεις εντός του προκαθορισμένου εποπτικού πλαισίου. Συνεπώς, ο Όμιλος έχει καταλήξει ότι δεν ελέγχει αυτά τα αμοιβαία κεφάλαια.

Περαιτέρω πληροφορίες σχετικά με τις οικονομικές οντότητες ειδικής διάρθρωσης που συμμετέχει ο Όμιλος, είτε αυτές ενοποιούνται είτε όχι, παρατίθενται στη σημείωση 29.

3.5 Φόρος εισοδήματος

Ο Όμιλος υπόκειται σε φόρο εισοδήματος σε διάφορες χώρες και προβαίνει σε εκτιμήσεις για τον προσδιορισμό της πρόβλεψης αυτού. Επίσης, ο Όμιλος αναγνωρίζει υποχρεώσεις για θέματα που ενδεχομένως ανακύψουν από φορολογικούς ελέγχους, βάσει των εκτιμήσεων για το κατά πόσο αυτά θα επιφέρουν επιπρόσθετους φόρους ή για την έκβαση φορολογικών δικαστικών υποθέσεων. Εάν υπάρχει διαφορά μεταξύ του τελικού φόρου των ανωτέρω περιπτώσεων και των ποσών που αναγνωρίστηκαν αρχικά, τότε αυτή θα επηρεάσει τις φορολογικές και τις αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις του Ομίλου, κατά την περίοδο προσδιορισμού του τελικού φόρου. Περαιτέρω πληροφόρηση σχετικά με τα ανωτέρω παρέχεται στη σημ. 15.

Επιπρόσθετα, ο Όμιλος αναγνωρίζει αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις στο βαθμό που είναι πιθανό ότι θα υπάρξουν επαρκή φορολογητέα κέρδη έναντι των οποίων οι μη χρησιμοποιηθείσες φορολογικές ζημιές και οι εκπιπτόμενες προσωρινές διαφορές μπορούν να χρησιμοποιηθούν. Συνεπώς, η αναγνώριση των ανωτέρω αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων περιλαμβάνει την διενέργεια εκτιμήσεων σχετικά με τη μελλοντική χρηματοοικονομική απόδοση των εταιριών του Ομίλου στις οποίες, οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις, έχουν αναγνωρισθεί. Ειδικότερα, ο προσδιορισμός των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων που μπορούν να αναγνωριστούν, απαιτεί τη διενέργεια σημαντικών εκτιμήσεων για το χρόνο επίτευξης και το ύψος των μελλοντικών φορολογητέων κερδών. Κατά την διενέργεια αυτών των εκτιμήσεων, ο Όμιλος λαμβάνει υπόψη όλα τα διαθέσιμα στοιχεία, συμπεριλαμβανομένων της πρόβλεψης της Διοίκησης για τα μελλοντικά φορολογητέα έσοδα και της φορολογικής νομοθεσίας σε κάθε χώρα.

Η σημαντικότερη εκτίμηση που διενεργείται από την Διοίκηση αφορά την αναγνώριση των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων που σχετίζονται με τις πραγματοποιηθείσες ζημιές στην Ελλάδα. Σε περίπτωση που, ο Όμιλος εκτιμήσει ότι δεν θα είναι σε θέση να ανακτήσει στο μέλλον ένα μέρος των αναγνωριζόμενων αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων, το μη ανακτήσιμο ποσό θα επηρεάσει το υπόλοιπο των αναβαλλόμενων φόρων την χρονική στιγμή διενέργειας της ανωτέρω εκτίμησης.

Την 31 Δεκεμβρίου 2017, ο Όμιλος επανεξέτασε τις εκτιμήσεις του σχετικά με το ύψος των μελλοντικών φορολογητέων κερδών έναντι των οποίων οι μη χρησιμοποιηθείσες φορολογικές ζημιές και οι εκπιπτόμενες προσωρινές διαφορές μπορούν να χρησιμοποιηθούν και αξιολόγησε αναλόγως την ανακτησιμότητα των αναγνωρισμένων αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων βασιζόμενος στο τριετές Επιχειρηματικό Σχέδιό του, το οποίο εγκρίθηκε από το Διοικητικό Συμβούλιο τον Ιανουάριο 2018 και έχει υποβληθεί στο Ελληνικό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΤΧΣ) και στον Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό (ΕΕΜ), παρέχοντας τις προοπτικές σχετικά με την κερδοφορία του και την κεφαλαιακή του θέση για την περίοδο έως το τέλος του 2020. Η εφαρμογή του ανωτέρω Επιχειρηματικού Σχεδίου εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το μακροοικονομικό περιβάλλον στην Ελλάδα καθώς και στις χώρες τις οποίες δραστηριοποιείται ο Όμιλος.

Την 31 Δεκεμβρίου 2017, ποσό € 22 εκατ. έχει αναγνωρισθεί για αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις από μη χρησιμοποιηθείσες φορολογικές ζημιές, με βάση τις εκτιμήσεις και παραδοχές του Ομίλου, στον καλύτερο δυνατό βαθμό, όπως περιγράφονται παραπάνω. Περαιτέρω πληροφορίες σχετικά με τις αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις του Ομίλου και τις εκτιμήσεις για την ανακτησιμότητα αυτών παρατίθενται στη σημ. 16.

3.6 Παροχές στο προσωπικό λόγω συνταξιοδότησης

Η παρούσα αξία των υποχρεώσεων λόγω συνταξιοδότησης του προσωπικού εξαρτάται από παράγοντες που καθορίζονται σε αναλογιστική βάση με την χρήση διαφόρων παραδοχών, όπως το επιτόκιο προεξόφλησης και οι μελλοντικές μισθολογικές αυξήσεις. Οποιοσδήποτε αλλαγές σε αυτές τις παραδοχές θα επηρεάσουν τη λογιστική αξία των υποχρεώσεων λόγω συνταξιοδότησης.

Ο Όμιλος καθορίζει το κατάλληλο επιτόκιο προεξόφλησης για τον υπολογισμό της παρούσας αξίας των εκτιμώμενων συνταξιοδοτικών υποχρεώσεων στο τέλος κάθε χρόνου βάση των επιτοκίων εταιρικών ομολόγων υψηλής πιστωτικής διαβάθμισης. Σε χώρες όπου το βάθος αγοράς για τέτοια ομόλογα είναι ανεπαρκές, χρησιμοποιούνται οι αποδόσεις κυβερνητικών ομολόγων. Το νόμισμα και η λήξη των ομολόγων που χρησιμοποιούνται συνάδουν με το νόμισμα και την εκτιμώμενη διάρκεια των υποχρεώσεων λόγω συνταξιοδότησης. Το ποσοστό αύξησης των μισθών βασίζεται σε εκτιμήσεις σχετικά με μελλοντικό επίπεδο του πληθωρισμού και αντανακλά επίσης το σύστημα ανταμοιβών του Ομίλου και τις αναμενόμενες συνθήκες της αγοράς.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Οι υπόλοιπες παραδοχές για την υποχρέωση συνταξιοδότησης, όπως η μεταβολή του πληθωρισμού, βασίζονται εν μέρει στις εκάστοτε συνθήκες αγοράς.

Για πληροφορίες σχετικά με την ανάλυση ευαισθησίας των υποχρεώσεων λόγω εξόδου από την υπηρεσία, σε λογικά πιθανές, κατά τον χρόνο προετοιμασίας αυτών των οικονομικών καταστάσεων, αλλαγές στις προαναφερθείσες κύριες αναλογιστικές παραδοχές, βλέπε σημείωση 39.

3.7 Επενδύσεις σε ακίνητα και ανακτηθέντα περιουσιακά στοιχεία

Ο Όμιλος εξετάζει, σε κάθε ημερομηνία αναφοράς, το χαρτοφυλάκιο επενδύσεων σε ακίνητα προκειμένου να αξιολογήσει κατά πόσο υπάρχουν ενδείξεις απομείωσης, όπως μείωση στις τιμές της αγοράς και το επίπεδο δραστηριότητας αυτής για διαφορετικές κατηγορίες ακινήτων, τα οποία βρίσκονται σε διάφορες τοποθεσίες. Εάν υπάρχουν τέτοιες ενδείξεις απομείωσης, η Διοίκηση πρέπει να εξασκήσει κρίση για την εκτίμηση της εύλογης αξίας, μειωμένης με τα έξοδα πώλησης, των επενδύσεων σε ακίνητα. Οι εύλογες αξίες προσδιορίζονται από πιστοποιημένους ανεξάρτητους εκτιμητές και από την θυγατρική της Τράπεζας Eurobank Υπηρεσίες Ακινήτων Α.Ε., η οποία εξειδικεύεται στην αποτίμηση των ακινήτων, χρησιμοποιεί εσωτερικούς ή εξωτερικούς πιστοποιημένους ανεξάρτητους εκτιμητές και εποπτεύεται από το Royal Institute of Chartered Surveyors. Οι κυριότεροι παράγοντες που λαμβάνονται υπόψη για τον προσδιορισμό της εύλογης αξίας σχετίζονται με την είσπραξη των συμβατικών μισθωμάτων, τις τιμές των μελλοντικών μισθωμάτων και τη χρονική διάρκεια της μίσθωσης, τα επιτόκια προεξόφλησης ή τους συντελεστές απόδοσης, τις τελικές αξίες, καθώς επίσης και το επίπεδο των μελλοντικών εξόδων συντήρησης και λοιπών λειτουργικών εξόδων. Επιπρόσθετα, όταν η εύλογη αξία, μειωμένη με τα έξοδα πώλησης, προσδιορίζεται βάσει των τιμών αγοράς συγκρίσιμων συναλλαγών, τότε αυτές υπόκεινται σε κατάλληλες προσαρμογές έτσι ώστε να αντανακλούν τις τρέχουσες οικονομικές συνθήκες και τις εκτιμήσεις της Διοίκησης, στον καλύτερο δυνατό βαθμό, σχετικά με τις μελλοντικές τάσεις των τιμών της αγοράς ακινήτων.

Οι διαδικασίες και οι υποκείμενες παραδοχές για τον προσδιορισμό της καθαρής ρευστοποιήσιμης αξία των ακινήτων από πλειστηριασμό είναι αντίστοιχες με εκείνες που περιγράφονται ανωτέρω για τις επενδύσεις σε ακίνητα.

Περαιτέρω πληροφορίες σχετικά με τον προσδιορισμό της εύλογης αξίας των επενδύσεων σε ακίνητα του Ομίλου παρατίθενται στη σημείωση 31.

3.8 Προβλέψεις και ενδεχόμενες υποχρεώσεις

Ο Όμιλος αναγνωρίζει προβλέψεις όταν έχει μια υπάρχουσα νομική ή τεκμηριωμένη υποχρέωση, είναι πιθανό ότι για να γίνει ο διακανονισμός της υποχρέωσης θα απαιτηθεί μια εκροή πόρων που ενσωματώνουν οικονομικό όφελος και το ποσό του διακανονισμού μπορεί να εκτιμηθεί αξιόπιστα.

Πρόβλεψη δεν αναγνωρίζεται και μια ενδεχόμενη υποχρέωση γνωστοποιείται στις περιπτώσεις που δεν είναι πιθανό ότι για να γίνει ο διακανονισμός της υποχρέωσης θα απαιτηθεί μια εκροή πόρων, όταν το ποσό της υποχρέωσης δεν μπορεί να μετρηθεί αξιόπιστα ή στις περιπτώσεις τις οποίες η υποχρέωση θεωρείται πιθανή και έγκειται στην εκδήλωση ή μη ενός ή περισσότερων αβέβαιων μελλοντικών γεγονότων.

Με βάση την υποκειμενικότητα και την εγγενή αβεβαιότητα που συνεπάγεται ο προσδιορισμός της πιθανότητας και του ποσού των προαναφερθέντων εκροών, ο Όμιλος λαμβάνει υπόψη του έναν αριθμό από παράγοντες, όπως την παροχή νομικών συμβουλών, το στάδιο στο οποίο βρίσκεται η υπόθεση και ιστορικά στοιχεία από παρόμοιες υποθέσεις. Στην περίπτωση μιας προσφοράς η οποία γίνεται μέσα στο πλαίσιο ενός προγράμματος εθελούσιας εξόδου του Ομίλου, ο αριθμός των υπαλλήλων οι οποίοι αναμένεται να αποδεχθούν την προαναφερθείσα προσφορά μαζί με την ηλικιακή τους ομάδα, αποτελούν σημαντικό παράγοντα που επηρεάζει την επιμέτρηση της εκροής για την παροχή εξόδου από την υπηρεσία.

Περαιτέρω πληροφορίες σχετικά με τις προβλέψεις και τις ενδεχόμενες υποχρεώσεις που έχουν αναγνωριστεί από τον Όμιλο παρατίθενται στις σημ. 38 και 47.

3.9 Λοιπές σημαντικές λογιστικές εκτιμήσεις και παραδοχές

Πληροφορίες σχετικά με τις λοιπές εκτιμήσεις και παραδοχές που διενεργούνται από τον Όμιλο παρατίθενται στις σημ. 5 και 17.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

4. Πρόγραμμα Ενίσχυσης της Ρευστότητας της Ελληνικής Οικονομίας

Η Τράπεζα συμμετείχε στο Πρόγραμμα Ενίσχυσης της Ρευστότητας της Ελληνικής Οικονομίας βάσει του Νόμου 3723/2008, όπως τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε, ως ακολούθως:

(α) Πρώτος πυλώνας στήριξης – προνομιούχες μετοχές (έως 17 Ιανουαρίου 2018)

Η έκδοση 345.500.000 ονομαστικών προνομιούχων μετοχών, χωρίς δικαίωμα ψήφου, ονομαστικής αξίας € 950 εκατ., καλύφθηκε από το Ελληνικό Δημόσιο με ομόλογα ίσης αξίας την 21 Μαΐου 2009. Την 18 Ιανουαρίου 2018, η Τράπεζα ανακοίνωσε την ολοκλήρωση της εξαγοράς των εν λόγω προνομιούχων μετοχών, σύμφωνα με τις προβλέψεις της παρ. 1α, άρθρο 1 του Νόμου 3723/2008 και τις αποφάσεις της Έκτακτης Γενικής Συνέλευσης των μετόχων (κοινών και προνομιούχων) την 3 Νοέμβρη 2017 (σημ. 41) και

(β) Δεύτερος πυλώνας στήριξης – ομόλογα που έχουν εκδοθεί από την Τράπεζα με την εγγύηση του Ελληνικού Δημοσίου (έως την 30 Οκτωβρίου 2017).

Έως την 30 Οκτωβρίου 2017, τα Ομόλογα με εγγύηση Ελληνικού Δημοσίου ονομαστικής αξίας € 2.500 εκατ. τα οποία είχαν εκδοθεί και διακρατούνταν από την Τράπεζα την 31 Δεκεμβρίου 2016, έληξαν και από αυτή την ημερομηνία, η Τράπεζα δε συμμετέχει πλέον στο Δεύτερο πυλώνα του Προγράμματος Ενίσχυσης της Ρευστότητας της Ελληνικής Οικονομίας. Συνεπώς, για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2017, τα σχετικά έξοδα της Τράπεζας μειώθηκαν κατά € 62 εκατ. συγκριτικά με τα αντίστοιχα έξοδα του προηγούμενου έτους.

Σε συνέχεια των ανωτέρω η Τράπεζα δεν υπόκειται πλέον στις προβλέψεις του Νόμου 3723/2008 και το δικαίωμα του Ελληνικού Δημοσίου να συμμετέχει δια εκπροσώπου στο Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας έχει παύσει να ισχύει. Επιπρόσθετα, η Τράπεζα δεν υπόκειται πλέον στις προβλέψεις του άρθρου 28 του Νόμου 3756/2009, σύμφωνα με το οποίο οι τράπεζες που συμμετέχουν στο Πρόγραμμα Ενίσχυσης της Ρευστότητας της Ελληνικής Οικονομίας δεν επιτρέπεται να αποκτήσουν ίδιες μετοχές, σύμφωνα με το άρθρο 16 του Νόμου περί Ανωνύμων Εταιρειών.

5. Πιστωτικός κίνδυνος από απαιτήσεις Ελληνικού Δημοσίου

Την 31 Δεκεμβρίου 2017, η συνολική λογιστική αξία των κυριότερων απαιτήσεων του Ομίλου από το Ελληνικό Δημόσιο είναι:

	2017	2016
	€ εκατ.	€ εκατ.
Έντοκα Γραμμάτια Ελληνικού Δημοσίου	1.044	1.289
Ομόλογα Ελληνικού Δημοσίου (αναμορφωμένο,σημ. 52)	2.530	2.025
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα με το Ελληνικό Δημόσιο	1.181	1.070
Χρηματοοικονομική εγγύηση που σχετίζεται με τον πιστωτικό κίνδυνο του Ελληνικού Δημοσίου	196	194
Δάνεια με εγγύηση του Ελληνικού Δημοσίου	117	140
Δάνεια προς ελληνικές τοπικές αρχές και δημόσιους οργανισμούς	54	75
Λουπές απαιτήσεις	4	19
Σύνολο	5.126	4.812

Την 31 Δεκεμβρίου 2017, η αποτίμηση του πιστωτικού κινδύνου (credit risk valuation adjustment) των παραγώγων χρηματοοικονομικών μέσων με το Ελληνικό Δημόσιο έχει μειωθεί κατά € 37 εκατ., με θετική επίδραση στα αποτελέσματα του χαρτοφυλακίου συναλλαγών του Ομίλου, ως αποτέλεσμα της βελτίωσης των περιθωρίων φερεγγυότητας των συμβολαίων ανταλλαγής πιστωτικού κινδύνου (credit default swaps) του Ελληνικού Δημοσίου.

Επιπρόσθετα, η σημαντική μείωση στις αποδόσεις των ομολόγων Ελληνικού Δημοσίου (ΟΕΔ) κατά τη διάρκεια του 2017, είχε ως αποτέλεσμα κέρδη € 292 εκατ. από τη μεταβολή της εύλογης αξίας των διαθέσιμων προς πώληση ΟΕΔ, τα οποία έχουν αναγνωριστεί στην κατάσταση συνολικών εσόδων.

Η επάρκεια της πρόβλεψης απομείωσης των δανείων και απαιτήσεων, τα οποία είτε είναι εγγυημένα από το Ελληνικό Δημόσιο είτε έχουν χορηγηθεί σε εταιρείες του δημοσίου τομέα, αξιολογήθηκε στο πλαίσιο της πολιτικής απομείωσης στοιχείων ενεργητικού του Ομίλου. Ο Όμιλος παρακολουθεί στενά τις εξελίξεις του ελληνικού μακροοικονομικού περιβάλλοντος προκειμένου να προσαρμόσει κατάλληλα τις εκτιμήσεις και παραδοχές του με βάση την πιο πρόσφατη διαθέσιμη πληροφόρηση (σημ. 2.1).

Πληροφορίες σχετικά με την εύλογη αξία των χρηματοοικονομικών μέσων του Ομίλου παρατίθενται στη σημ. 7.3.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

6. Διαχείριση ιδίων κεφαλαίων

Η κεφαλαιακή θέση του Ομίλου παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα:

	2017	2016⁽²⁾
	€ εκατ.	€ εκατ.
Ίδια κεφάλαια που αναλογούν στους μετόχους της Τράπεζας	7.104	6.672
Συν: Εποπτικά δικαιώματα τρίτων	0	255
Μείον: Λοιπές εποπτικές αναπροσαρμογές	(217)	(156)
Κεφάλαια κοινών μετοχών της κατηγορίας 1 (Common Equity Tier 1)	6.887	6.771
Συν: Προνομιούχοι Τίτλοι	21	26
Μείον: Λοιπές εποπτικές αναπροσαρμογές	(21)	(26)
Κεφάλαια της κατηγορίας 1 (Tier 1)	6.887	6.771
Μέσα κεφαλαίου και δάνεια μειωμένης εξασφάλισης αποδεκτά ως μέσα κεφαλαίου της κατηγορίας 2	-	4
Συν: Λοιπές εποπτικές αναπροσαρμογές	28	119
Συνολικά Εποπτικά Κεφάλαια	6.915	6.894
Σύνολο Σταθμισμένου Ενεργητικού	38.387	38.511
Δείκτες:	%	%
Δείκτης κεφαλαίου κοινών μετοχών της κατηγορίας 1 (CET 1 Capital ratio) ⁽¹⁾	17,9	17,6
Δείκτης κεφαλαίου της κατηγορίας 1 (T 1 ratio) ⁽¹⁾	17,9	17,6
Συνολικός Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας (Total Capital Adequacy Ratio) ⁽¹⁾	18,0	17,9

⁽¹⁾ Οι Pro-forma δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας: CET 1 Capital ratio, T 1 ratio και Total Capital Adequacy Ratio την 31 Δεκεμβρίου 2017 με την ολοκλήρωση (α) της πώλησης των θυγατρικών εταιρειών στη Ρουμανία οι οποίες έχουν ταξινομηθεί ως κατεχόμενες προς πώληση (σημ. 17) και (β) της εξαγοράς από την Τράπεζα των προνομιούχων μετοχών που κατέχονται από το Ελληνικό Δημόσιο και την έκδοση από την Τράπεζα ομολογίων μειωμένης εξασφάλισης ως κεφαλαιακά μέσα της κατηγορίας 2 (σημ. 41), θα ήταν 15,8%, 15,8% και 18,4%, αντίστοιχα.

⁽²⁾ Οι δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2016 δεν έχουν αναπροσαρμοστεί λόγω της αλλαγής της λογιστικής πολιτικής (σημ. 52).

Σημείωση: Την 31 Δεκεμβρίου 2017, ο CET1, με βάση την πλήρη εφαρμογή των κανόνων της Βασιλείας III το 2024 (fully loaded CET1) θα ήταν 14,9% (31 Δεκεμβρίου 2016: 13,8%). Επίσης την 31 Δεκεμβρίου 2017, ο fully loaded CET 1 pro-forma με την ολοκλήρωση της πώλησης των θυγατρικών εταιρειών στη Ρουμανία, οι οποίες έχουν ταξινομηθεί ως κατεχόμενες προς πώληση (σημ. 17) θα ήταν 15,3%, ενώ ο συνολικός δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας pro-forma με την ολοκλήρωση της παραπάνω πώλησης, την εξαγορά των προνομιούχων μετοχών τις οποίες κατέχει το Ελληνικό Δημόσιο και την έκδοση από την Τράπεζα ομολογίων μειωμένης εξασφάλισης ως κεφαλαιακά μέσα της κατηγορίας 2, (σημ. 41) θα ήταν 17,9%. Ο fully loaded CET 1 δεν θα επηρεαστεί με την προαναφερθείσα εξαγορά των προνομιούχων μετοχών/έκδοση των ομολογίων μειωμένης εξασφάλισης της κατηγορίας 2.

Ο Όμιλος επιδιώκει να διατηρήσει μια ενεργά διαχειρίσιμη κεφαλαιακή βάση, ώστε να καλύπτει τους κινδύνους που σχετίζονται με τις δραστηριότητές του. Η κεφαλαιακή επάρκεια του Ομίλου παρακολουθείται χρησιμοποιώντας, μεταξύ άλλων μεθόδων, τους κανόνες και τους δείκτες που θεσπίστηκαν από την Επιτροπή της Βασιλείας («Κανόνες/δείκτες της Τράπεζας Διεθνών Διακανονισμών») και υιοθετήθηκαν από την Ευρωπαϊκή Ένωση και την Τράπεζα της Ελλάδος για την εποπτεία της Τράπεζας. Το πλαίσιο κεφαλαιακής επάρκειας, όπως ισχύει, ενσωματώθηκε στη νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) με την Οδηγία 2013/36/ΕΕ (γνωστή ως CRD IV), μαζί με τον Κανονισμό 575/2013/ΕΕ (γνωστός ως CRR). Η Οδηγία 2013/36/ΕΕ ενσωματώθηκε στην Ελληνική νομοθεσία με το Νόμο 4261/2014. Επιπλέον, στο πλαίσιο της «Διαδικασίας Αξιολόγησης της Επάρκειας Εσωτερικού Κεφαλαίου (ΔΑΕΕΚ)» (Internal Capital Adequacy Assessment Process – ICAAP), ο Όμιλος λαμβάνει υπόψη του ένα ευρύτερο φάσμα κατηγοριών κινδύνου και τις δυνατότητές του σχετικά με τη διαχείριση των κινδύνων αυτών. Η ΔΑΕΕΚ έχει ως απώτερο σκοπό να διασφαλίσει ότι ο Όμιλος διαθέτει επαρκή κεφάλαια για την κάλυψη όλων των σημαντικών κινδύνων στους οποίους εκτίθεται, σε ορίζοντα τριών ετών.

Σύμφωνα με τον Κανονισμό (ΕΕ) 1024/2013 του Συμβουλίου, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) διενεργεί σε ετήσια βάση, τη Διαδικασία Εποπτικού Ελέγχου και Αξιολόγησης (Supervisory Review and Evaluation Process - (SREP)), ώστε να καθορίσει τις εποπτικές απαιτήσεις των πιστωτικών ιδρυμάτων που βρίσκονται υπό την εποπτεία της. Ο κύριος σκοπός του SREP είναι να διασφαλίσει ότι τα πιστωτικά ιδρύματα διαθέτουν επαρκείς ρυθμίσεις, στρατηγικές, διαδικασίες, μηχανισμούς, κεφάλαια και ρευστότητα ώστε να εξασφαλίζεται η ορθή διαχείριση και κάλυψη των κινδύνων που έχουν αναλάβει ή στους οποίους ενδέχεται να εκτεθούν. Στους παραπάνω κινδύνους συμπεριλαμβάνονται εκείνοι που προέκυψαν από τις ασκήσεις προσομοίωσης ακραίων

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

καταστάσεων (stress testing) και οι κίνδυνοι που μπορεί το πιστωτικό ίδρυμα να δημιουργήσει στο χρηματοπιστωτικό σύστημα. Σύμφωνα με την απόφαση SREP του 2016, από 1 Ιανουαρίου 2017 έως την 31 Δεκεμβρίου 2017 η Τράπεζα έπρεπε να διατηρεί σε ενοποιημένη βάση το Δείκτη κεφαλαίου κοινών μετοχών της κατηγορίας 1 (CET 1 ratio) τουλάχιστον στο 8,75% και το Συνολικό Δείκτη Κεφαλαιακής Επάρκειας (Total Capital Adequacy ratio) τουλάχιστον στο 12,25% (Συνολικές Κεφαλαιακές Απαιτήσεις συμπεριλαμβανομένου και του Κεφαλαιακού Αποθέματος Ασφαλείας). Σύμφωνα με την απόφαση SREP του 2017, από την 1 Ιανουαρίου 2018 η Τράπεζα υποχρεούται να διατηρεί σε ενοποιημένη βάση το Δείκτη κεφαλαίου κοινών μετοχών της κατηγορίας 1 τουλάχιστον στο 9,375% και το Συνολικό Δείκτη Κεφαλαιακής Επάρκειας τουλάχιστον στο 12,875% (Συνολικές Κεφαλαιακές Απαιτήσεις συμπεριλαμβανομένου και του Κεφαλαιακού Αποθέματος Ασφαλείας).

Ο Όμιλος εστιάζει στην ενίσχυση της κεφαλαιακής του θέσης με την περαιτέρω αύξηση των προ-προβλέψεων κερδών, διατηρώντας παράλληλα τις αποτελεσματικές πρακτικές του για τη διαχείριση κινδύνων την ενεργή διαχείριση των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων που υποστηρίζεται από την πλήρως λειτουργική εσωτερική «κακή τράπεζα» (bad bank), όπως επίσης προβαίνει σε πρόσθετες πρωτοβουλίες που σχετίζονται με την αναδιάρθρωση, το μετασχηματισμό ή τη βελτιστοποίηση των δραστηριοτήτων στην Ελλάδα και το εξωτερικό, που θα δημιουργήσουν ή θα αποδεσμεύσουν περαιτέρω κεφάλαια και/ή θα μειώσουν τα σταθμισμένα στοιχεία ενεργητικού.

Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών - Άσκηση Προσομοίωσης Ακραίων Καταστάσεων («stress test») 2018

Την 31 Ιανουαρίου 2018, η Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών - EBA ξεκίνησε την άσκηση προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης («ΕΕ») (EBA EU-wide stress test) για το 2018 και ανακοίνωσε τα μακροοικονομικά σενάρια. Η EBA θα συντονίζει το stress test σε επίπεδο ΕΕ σε συνεργασία με την ΕΚΤ και τις εθνικές αρχές. Τα αποτελέσματα του stress test θα παρέχουν στα ενδιαφερόμενα μέρη και στο κοινό πληροφορίες σχετικά με την ανθεκτικότητα των τραπεζών, ιδίως την ικανότητά τους να απορροφούν τους κλυδωνισμούς και να ικανοποιούν τις κεφαλαιακές απαιτήσεις υπό δυσμενείς μακροοικονομικές συνθήκες.

Το stress test σε επίπεδο ΕΕ, διεξάγεται σύμφωνα με τη μεθοδολογία, η οποία δημοσιεύθηκε τον Νοέμβριο 2017, τα υποδείγματα και τα σενάρια της EBA. Η άσκηση πραγματοποιείται με βάση τα στοιχεία τέλους χρήσης 2017, όπως αυτά αναμορφώθηκαν για να περιλαμβάνουν την επίπτωση της υιοθέτησης του ΔΠΧΠ 9, και αξιολογεί την ανθεκτικότητα των τραπεζών της ΕΕ στο πλαίσιο ενός κοινού μακροοικονομικού βασικού σεναρίου και ενός κοινού μακροοικονομικού δυσμενούς σεναρίου που καλύπτουν την περίοδο 2018-2020. Το βασικό σενάριο είναι σύμφωνο με τις προβλέψεις του Δεκεμβρίου 2017 που δημοσίευσε η ΕΚΤ, ενώ το δυσμενές σενάριο, το οποίο αναπτύχθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Συστημικού Κινδύνου (European Systemic Risk Board - ESRB) και την ΕΚΤ σε στενή συνεργασία με την EBA και τις αρμόδιες αρχές, έχει σχεδιαστεί για να διασφαλιστεί επαρκής βαθμός αυστηρότητας για όλες τις χώρες της ΕΕ. Δεν περιέχει κάποιο όριο επιτυχίας/αποτυχίας, καθώς τα αποτελέσματα της άσκησης έχουν σχεδιαστεί για να χρησιμοποιηθούν ως στοιχεία στη Διαδικασία Εποπτικού Ελέγχου και Αξιολόγησης (Supervisory Review and Evaluation Process -SREP).

Η Eurobank, μαζί με τις άλλες τρεις ελληνικές συστημικές τράπεζες που εποπτεύονται άμεσα από την ΕΚΤ, υποβάλλεται στο ίδιο stress test σύμφωνα με τα σενάρια και τη μεθοδολογία της EBA. Το χρονοδιάγραμμα της διενέργειας του Stress test για τις ελληνικές συστημικές τράπεζες επιταχύνθηκε, προκειμένου αυτό, να ολοκληρωθεί πριν από το τέλος του ΤΠΟΣ του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας για την Ελλάδα. Το stress test για τις ελληνικές συστημικές τράπεζες είναι σε εξέλιξη και τα αποτελέσματα αναμένεται να δημοσιευθούν το Μάιο του 2018.

Σχέδιο αναδιάρθρωσης

Την 29 Απριλίου 2014, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή (ΕΕ) ενέκρινε το σχέδιο αναδιάρθρωσης της Τράπεζας, το οποίο υποβλήθηκε μέσω του Υπουργείου Οικονομικών τη 16 Απριλίου 2014. Επιπροσθέτως, την 26 Νοεμβρίου 2015, η ΕΕ ενέκρινε το αναθεωρημένο σχέδιο αναδιάρθρωσης της Τράπεζας στο πλαίσιο της διαδικασίας της ανακεφαλαιοποίησης του 2015. Οι κύριες δεσμεύσεις του Ελληνικού Δημοσίου για το αναθεωρημένο σχέδιο αναδιάρθρωσης της Τράπεζας που θα πρέπει να υλοποιηθούν έως την 31 Δεκεμβρίου 2018 (ή αν αναφέρεται διαφορετικά κατωτέρω) καθώς και η κατάστασή τους την 31 Δεκεμβρίου 2017 παρατίθενται κατωτέρω:

- (α) η μείωση των συνολικών δαπανών (εξαιρουμένων των εισφορών στο ταμείο εγγύησης καταθέσεων ή στο ταμείο εξυγίανσης) στο ανώτατο ποσό των € 750 εκατ. και η μείωση του αριθμού των καταστημάτων για τις δραστηριότητες του Ομίλου στην Ελλάδα σε 510, κατ' ανώτατο όριο, την 31 Δεκεμβρίου 2017 (σημ. 12),
- (β) η μείωση του κόστους των καταθέσεων στην Ελλάδα, σύμφωνα με τις προβλέψεις της Τράπεζας οι οποίες έχουν ενσωματωθεί στο σχέδιο αναδιάρθρωσης,

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

- (γ) η πώληση κατ' ελάχιστον ποσοστού 80% της συμμετοχής του Ομίλου στις ασφαλιστικές δραστηριότητες έως την 31 Δεκεμβρίου 2016. Η πώληση του 80% της συμμετοχής του στις ασφαλιστικές θυγατρικές ολοκληρώθηκε τον Αύγουστο 2016 (σημ. 17),
- (δ) η πώληση του χαρτοφυλακίου σε μετοχές που υπερβαίνουν τα € 5 εκατ. (με την επιφύλαξη ορισμένων εξαιρέσεων), ομόλογα μειωμένης εξασφάλισης και υβριδικά ομόλογα, ούτως ώστε αυτό να μειωθεί σε ποσό χαμηλότερο από €35 εκατ. έως την 30 Ιουνίου 2016,
- (ε) για τις δραστηριότητες του Ομίλου στην Ελλάδα, η μείωση του αριθμού των υπαλλήλων σε 9.800 κατ' ανώτατο όριο έως την 31 Δεκεμβρίου 2017. Ο αριθμός των εργαζομένων για τις δραστηριότητες στην Ελλάδα μειώθηκε σε 9.418 για την προαναφερθείσα περίοδο μέσω της εφαρμογής των Προγραμμάτων Εθελούσιας Εξόδου, τα οποία βρίσκονται ακόμα σε εξέλιξη (σημ. 38),
- (στ) η μείωση του δείκτη καθαρών χορηγήσεων προς καταθέσεις για τις τραπεζικές δραστηριότητες του Ομίλου στην Ελλάδα σε ποσοστό κάτω του 115%. Η επιπλέον πώληση δανείων και η αύξηση των καταθέσεων κατά τη διάρκεια του 2017 έχουν βελτιώσει το δείκτη χορηγήσεων προς καταθέσεις (σημ. 24 και 36),
- (ζ) η μείωση του χαρτοφυλακίου των στοιχείων ενεργητικού του Ομίλου στο εξωτερικό (μη σχετιζομένων με Έλληνες πελάτες) στο ποσό των € 8,77 δισ. κατ' ανώτατο όριο έως την 30 Ιουνίου 2018. Το 2016 ο Όμιλος ολοκλήρωσε την πώληση της Public J.S.C. Universal Bank, θυγατρικής του στην Ουκρανία. Επιπλέον, η Τράπεζα, ακολουθώντας την υποχρέωση εκποίησης σύμφωνα με το σχέδιο αναδιάρθρωσης, ανακοίνωσε την 24 Νοεμβρίου 2017, την σύναψη συμφωνίας με τη Banca Transilvania αναφορικά με την πώληση της Bancprost S.A., ERB Retail Services IFN S.A. και της ERB Leasing IFN S.A. στη Ρουμανία (θυγατρικές εταιρείες στη Ρουμανία κατεχόμενες προς πώληση). Η συναλλαγή, αναμένεται να οριστικοποιηθεί σε σύντομο χρονικό διάστημα μετά την ολοκλήρωση όλων των απαιτούμενων νομικών διαδικασιών (σημ. 17). Την 31 Δεκεμβρίου 2017, το χαρτοφυλάκιο των στοιχείων ενεργητικού του Ομίλου στο εξωτερικό, που δεν σχετίζεται με Έλληνες πελάτες, ανήλθε σε € 10.2 δις (εκ των οποίων € 2.2 δις σχετίζεται με στοιχεία ενεργητικού των θυγατρικών εταιρειών στη Ρουμανία που ταξινομήθηκαν ως κατεχόμενες προς πώληση),
- (η) η πώληση του ποσοστού συμμετοχής 20% στη θυγατρική του εταιρεία χωρίς τραπεζικές δραστηριότητες Grivalia Properties A.E. Επενδύσεων σε Ακίνητη Περιουσία. Την 4 Ιουλίου 2017, η Τράπεζα ανακοίνωσε την επιτυχή πώληση του συνολικού ποσοστού της συμμετοχής της, ήτοι 20%, στην Grivalia Properties A.E.E.A.Π (σημ.17) και
- (θ) ο περιορισμός στην παροχή κεφαλαίων στις θυγατρικές εταιρείες του Ομίλου στο εξωτερικό εκτός εάν προβλέπεται διαφορετικά από το εποπτικό πλαίσιο της κάθε χώρας, στην αγορά τίτλων μη επενδυτικής διαβάθμισης (εκτός ορισμένων εξαιρέσεων), στις αμοιβές του προσωπικού, στην πληρωμή μερισμάτων, στην πιστωτική πολιτική που θα ακολουθηθεί και σε άλλες στρατηγικές αποφάσεις.

Έως την 31 Δεκεμβρίου 2017, ο Όμιλος έχει ήδη υλοποιήσει/ τηρήσει τις δεσμεύσεις που αναφέρονται στα σημεία 'α' έως 'ε' και 'η' έως 'θ', ενώ η δέσμευση αναφορικά με το σημείο 'ζ' αναμένεται να υλοποιηθεί σύντομα. Σχετικά με τη δέσμευση που αναφέρεται στο σημείο 'στ', η οποία θα πρέπει να υλοποιηθεί μέσα στο 2018, ο Όμιλος έχει προχωρήσει σε όλες τις ενέργειες και πρωτοβουλίες που απαιτούνται για την εκπλήρωσή της μέσα στις προκαθορισμένες προθεσμίες. Αυτές οι ενέργειες έχουν αποτυπωθεί στο τριετές Επιχειρηματικό Σχέδιο το οποίο εγκρίθηκε από το Διοικητικό Συμβούλιο τον Ιανουάριο 2018.

Η υλοποίηση του σχεδίου αναδιάρθρωσης εξορθολογεί τις λειτουργίες του Ομίλου και μειώνει τα έξοδά του συντελώντας έτσι στη διατήρηση της κερδοφορίας του. Ωστόσο, η υλοποίηση των ανωτέρω δεσμεύσεων ενδέχεται να έχει δυσμενή αντίκτυπο στην επιχειρηματική δραστηριότητα, στα λειτουργικά αποτελέσματα και στην οικονομική κατάσταση του Ομίλου.

Επιπρόσθετα, στην περίπτωση που η Τράπεζα δεν επιτύχει τη συμμόρφωσή της με τις δεσμεύσεις του σχεδίου αναδιάρθρωσης, ενδέχεται να επιβληθούν κατά της Τράπεζας συγκεκριμένα μέτρα, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που προβλέπονται σε περιπτώσεις κακής χρήσης της κρατικής ενίσχυσης, περιορίζοντας την ικανότητα της Τράπεζας να υποστηρίξει τις θυγατρικές της στο εξωτερικό ή επιπρόσθετων περιορισμών στην ικανότητά της να κατέχει και να διαχειρίζεται το χαρτοφυλάκιο κινητών αξιών της.

Τραπεζικός Επίτροπος

Το Μνημόνιο Οικονομικών και Χρηματοπιστωτικών Πολιτικών (ΜΟΧΠ) του Δεύτερου Προγράμματος Προσαρμογής για την Ελλάδα, μεταξύ του Ελληνικού Δημοσίου, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, προβλέπει το διορισμό επιτρόπου (Monitoring Trustee) σε όλες τις τράπεζες που βρίσκονται σε καθεστώς Κρατικής Ενίσχυσης.

Την 22 Φεβρουαρίου 2013, η Grant Thornton ορίστηκε ως ο Monitoring Trustee της Τράπεζας. Οι όροι της εν λόγω ανάθεσης τροποποιήθηκαν και επεκτάθηκαν την 29 Μαΐου 2014. Ο Monitoring Trustee παρακολουθεί τη συμμόρφωση με τους κανόνες της

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

εταιρικής διακυβέρνησης και τις πρακτικές λειτουργίας, καθώς και την εφαρμογή του σχεδίου αναδιάρθρωσης και αναφέρεται στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

7. Διαχείριση χρηματοοικονομικών κινδύνων και εύλογη αξία χρηματοοικονομικών στοιχείων

7.1 Χρήση χρηματοοικονομικών μέσων

Οι δραστηριότητες του Ομίλου σχετίζονται κυρίως με τη χρήση χρηματοοικονομικών μέσων, στα οποία περιλαμβάνονται και παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα. Ο Όμιλος αποδέχεται καταθέσεις από πελάτες, τόσο με σταθερό όσο και κυμαινόμενο επιτόκιο για διάφορες χρονικές περιόδους και επιδιώκει την επίτευξη κέρδους, επενδύοντας τα κεφάλαια αυτά σε υψηλής ποιότητας περιουσιακά στοιχεία με επιτοκιακά περιθώρια μεγαλύτερα από το μέσο όρο. Ο Όμιλος επιδιώκει την αύξηση αυτών των περιθωρίων, μέσω της συγκέντρωσης βραχυπρόθεσμων κεφαλαίων και της χορήγησης δανείων για μεγαλύτερες χρονικές περιόδους με υψηλότερα επιτόκια, τηρώντας παράλληλα επαρκή ρευστότητα ώστε να ικανοποιεί όλες τις υποχρεώσεις του που μπορεί να καταστούν απαιτητές από τους δικαιούχους.

Επίσης, ο Όμιλος επιδιώκει την αύξηση των επιτοκιακών περιθωρίων, μέσω της είσπραξης περιθωρίων πάνω από το μέσο όρο, μετά από προβλέψεις, από τα δάνεια σε επιχειρήσεις και τα δάνεια λιανικής τραπεζικής εντός ενός εύρους πιστωτικού κινδύνου. Η έκθεση αυτή περιλαμβάνει τόσο δάνεια όσο και στοιχεία εκτός ισολογισμού όπως εγγυήσεις, ενέγγυες πιστώσεις και λοιπές δεσμεύσεις.

Ο Όμιλος επενδύει σε χρηματοοικονομικά μέσα, τα οποία διαπραγματεύονται σε οργανωμένες και μη οργανωμένες χρηματοοικονομικές αγορές, συμπεριλαμβανομένων παραγώγων χρηματοοικονομικών μέσων, με σκοπό την επίτευξη κέρδους από βραχυπρόθεσμες διακυμάνσεις στην αγορά μετοχών και ομολόγων, στις συναλλαγματικές ισοτιμίες και στα επιτόκια.

7.2 Παράγοντες Χρηματοοικονομικού Κινδύνου

Λόγω της φύσης των δραστηριοτήτων του, ο Όμιλος εκτίθεται σε διάφορους χρηματοοικονομικούς κινδύνους, όπως πιστωτικό κίνδυνο, κίνδυνο αγοράς (περιλαμβανομένου του συναλλαγματικού και επιτοκιακού κινδύνου), κίνδυνο ρευστότητας, καθώς και λειτουργικούς κινδύνους. Η στρατηγική διαχείρισης κινδύνων του Ομίλου αποσκοπεί στην ελαχιστοποίηση των αρνητικών επιπτώσεων που ενδέχεται να έχουν οι ανωτέρω κίνδυνοι στη χρηματοοικονομική επίδοση, στη χρηματοοικονομική θέση και στις ταμειακές ροές του Ομίλου.

Διαχείριση Κινδύνων στόχοι και πολιτικές

Ο Όμιλος αναγνωρίζει ότι η ανάληψη κινδύνων είναι ένα αναπόσπαστο μέρος των δραστηριοτήτων του για την επίτευξη των στρατηγικών και επιχειρηματικών του στόχων. Ως εκ τούτου, η Διοίκηση του Ομίλου θεσπίζει επαρκείς μηχανισμούς για την έγκαιρη αναγνώριση των κινδύνων και την αξιολόγηση των πιθανών επιπτώσεών τους στην επίτευξη των στόχων που έχει θέσει.

Λόγω του ότι οι οικονομικές, τραπεζικές, κανονιστικές και λειτουργικές συνθήκες διαρκώς εξελίσσονται και μεταβάλλονται, ο Όμιλος έχει υιοθετήσει και διαρκώς επικαιροποιεί τους μηχανισμούς διαχείρισης κινδύνων με στόχο τη συνεχή και βέλτιστη προσαρμογή του στο περιβάλλον αυτό. Η δομή, οι εσωτερικές διαδικασίες και οι υφιστάμενοι μηχανισμοί ελέγχου της Τράπεζας διασφαλίζουν τόσο την αρχή της ανεξαρτησίας όσο και την άσκηση επαρκούς εποπτείας.

Η αποτελεσματική διαχείριση κινδύνων αποτελεί βασική προτεραιότητα της Διοίκησης, όπως επίσης και ένα σημαντικό ανταγωνιστικό πλεονέκτημα για τον Όμιλο. Ως εκ τούτου, ο Όμιλος έχει διαθέσει σημαντικά μέσα για την αναβάθμιση των πολιτικών, μεθόδων και υποδομών, προκειμένου να εξασφαλιστεί η συμμόρφωση με τις απαιτήσεις της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ), τις κατευθυντήριες γραμμές της Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών (European Banking Authority - ΕΒΑ) και της Επιτροπής της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία, και τις βέλτιστες διεθνείς τραπεζικές πρακτικές. Ο Όμιλος εφαρμόζει μια σαφώς προσδιορισμένη εγκριτική διαδικασία πιστοδοτήσεων, ανεξάρτητες αξιολογήσεις της πιστοληπτικής ικανότητας των πελατών και αποτελεσματικές πολιτικές διαχείρισης πιστωτικού κινδύνου, κινδύνου αγοράς, κινδύνου ρευστότητας και λειτουργικού κινδύνου, στην Ελλάδα και σε κάθε χώρα του εξωτερικού όπου δραστηριοποιείται. Οι πολιτικές διαχείρισης κινδύνων που εφαρμόζονται από την Τράπεζα και τις θυγατρικές της αναθεωρούνται σε ετήσια βάση.

Η Στρατηγική Κινδύνων και Κεφαλαίου, η οποία είναι επίσημα καταγεγραμμένη, περιγράφει την κατεύθυνση του Ομίλου σχετικά με θέματα διαχείρισης κινδύνων και κεφαλαίων συμπεριλαμβανομένων την αποστολή και τους στόχους της διαχείρισης κινδύνων, τους ορισμούς των κινδύνων, τις βασικές αρχές διαχείρισης κινδύνων, το πλαίσιο διάθεσης ανάληψης κινδύνων, το πλαίσιο διακυβέρνησης της διαχείρισης, τους στρατηγικούς στόχους και τις κύριες διοικητικές πρωτοβουλίες. Επιπλέον η Στρατηγική Κινδύνων και Κεφαλαίων στοχεύει να δημιουργήσει ένα λειτουργικό σύνδεσμο μεταξύ της επιχειρηματικής στρατηγικής του Ομίλου και της διάθεσης ανάληψης κινδύνων του Ομίλου.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Το μέγιστο ύψος των κινδύνων που προτίθεται να αναλάβει ο Όμιλος για την επιδίωξη των στρατηγικών του στόχων καθορίζεται στο εσωτερικό έγγραφο «Πλαίσιο διάθεσης για ανάληψη κινδύνων» μέσω ποσοτικών και ποιοτικών διατυπώσεων, που συμπεριλαμβάνουν και συγκεκριμένα όρια ανοχής ανά είδος κινδύνου. Οι βασικοί στόχοι του προσδιορισμού της διάθεσης ανάληψης κινδύνων είναι, η υποστήριξη της επιχειρηματικής ανάπτυξης του Ομίλου, η διατήρηση ισχυρής κεφαλαιακής επάρκειας σε συνδυασμό με την επίτευξη υψηλής αποδοτικότητας των ιδίων κεφαλαίων και η συμμόρφωση με τις εποπτικές απαιτήσεις.

Επιτροπή Κινδύνων (ΕΔΚ του ΔΣ)

Η ΕΔΚ του ΔΣ υποστηρίζει το Διοικητικό Συμβούλιο σε θέματα διαχείρισης κινδύνων. Εποπτεύει τα θέματα, ποσοτικά και ποιοτικά, που σχετίζονται με τους πιστωτικούς και λειτουργικούς κινδύνους καθώς και τους κινδύνους αγοράς και ρευστότητας.

Η ΕΔΚ του ΔΣ διασφαλίζει ότι :

- Η στρατηγική διαχείρισης κινδύνων και η διάθεση ανάληψης κινδύνων έχουν καθοριστεί σύμφωνα με το επιχειρηματικό σχέδιο και το σχέδιο αναδιάρθρωσης του Ομίλου Eurobank.
- Το πλαίσιο διαχείρισης κινδύνων του Ομίλου Eurobank είναι κατάλληλο και ενσωματωμένο στη διαδικασία λήψης αποφάσεων του Ομίλου. Επιπλέον η ΕΔΚ του ΔΣ καθορίζει τις αρχές διαχείρισης κινδύνων.
- Ο Όμιλος διαθέτει τις κατάλληλες μεθοδολογίες, εργαλεία, υποδείγματα, πηγές δεδομένων, καθώς και καταρτισμένο ανθρώπινο δυναμικό για να εντοπίζει, αξιολογεί, παρακολουθεί και να περιορίζει τους κινδύνους.

Επιπλέον, η ΕΔΚ του ΔΣ παρακολουθεί και αξιολογεί:

- Το προφίλ των κινδύνων που αναλαμβάνει ο Όμιλος Eurobank και την αποτελεσματικότητα των πολιτικών διαχείρισης κινδύνων που εφαρμόζει.
- Τη διενέργεια ασκήσεων προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων (stress tests) για τους βασικούς κινδύνους που αντιμετωπίζει ο Όμιλος Eurobank, τουλάχιστον μία φορά τον χρόνο.
- Τη συμμόρφωση με τα εγκεκριμένα επίπεδα ανάληψης κινδύνων, την καταλληλότητα των ορίων έκθεσης σε κίνδυνο και την επάρκεια των προβλέψεων όπως καθώς επίσης την κεφαλαιακή επάρκεια σε σχέση με τους κινδύνους που αναλαμβάνει ο Όμιλος Eurobank.

Η ΕΔΚ του ΔΣ ενημερώνει το Διοικητικό Συμβούλιο για τα ζητήματα διαχείρισης κινδύνων και εισηγείται στο Διοικητικό Συμβούλιο τη μελλοντική στρατηγική διαχείρισης κινδύνων. Η ΕΔΚ του ΔΣ αποτελείται από πέντε μη εκτελεστικούς συμβούλους, συνεδριάζει τουλάχιστον σε μηνιαία βάση και αναφέρεται στο ΔΣ σε τριμηνιαία βάση και σε έκτακτες περιπτώσεις.

Εκτελεστική Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων (MRC)

Η Εκτελεστική Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων (Management Risk Committee - MRC) είναι μια διοικητική επιτροπή που συστήθηκε από τον Διευθύνοντα Σύμβουλο το 2016. Η Επιτροπή λειτουργεί ως συμβουλευτική επιτροπή της ΕΔΚ του ΔΣ.

Η κύρια ευθύνη της MRC είναι η επίβλεψη του πλαισίου διαχείρισης κινδύνων του Ομίλου. Στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της, η MRC υποβάλλει αναφορές προς την Επιτροπή Κινδύνων του Δ.Σ. για θέματα που σχετίζονται με κινδύνους και εμπίπτουν στην αρμοδιότητά της. Η MRC διασφαλίζει ότι οι σημαντικοί κίνδυνοι αναγνωρίζονται και τίθενται άμεσα υπόψη της ΕΔΚ του ΔΣ, καθώς και ότι οι ισχύουσες πολιτικές και διαδικασίες είναι επαρκείς για την ορθή διαχείριση των κινδύνων και τη συμμόρφωση με τις εποπτικές απαιτήσεις. Επιπλέον, η MRC καθορίζει τα κατάλληλα μέτρα διαχείρισης, τα οποία παρουσιάζονται και συζητούνται στην Εκτελεστική Επιτροπή (EXBO) και στη συνέχεια υποβάλλονται στη ΕΔΚ του ΔΣ για έγκριση.

Γενική Διεύθυνση Διαχείρισης Κινδύνων του Ομίλου

Η Γενική Διεύθυνση Διαχείρισης Κινδύνων του Ομίλου, με επικεφαλής τον Group Chief Risk Officer (GCRO), ενεργεί ανεξάρτητα από τις επιχειρηματικές μονάδες και είναι υπεύθυνη για την παρακολούθηση, την επιμέτρηση και τη διαχείριση του πιστωτικού κινδύνου, των κινδύνων αγοράς και ρευστότητας και των λειτουργικών κινδύνων. Αποτελείται από τον Τομέα Πίστης, τον Τομέα Διεθνούς Πίστης, τον Τομέα Διαχείρισης Κινδύνων Αγοράς και Κινδύνου Αντισυμβαλλόμενου (GMCRS), τον Τομέα Πιστωτικού Ελέγχου του Ομίλου (GCCS), τον Τομέα Ελέγχου Κεφαλαιακής Επάρκειας (πιστωτικού κινδύνου) & Εποπτικού Πλαισίου, τον Τομέα Λειτουργικού Κινδύνου Ομίλου και τη Διεύθυνση Ενιαίου Εποπτικού Μηχανισμού (η οποία έχει διπλή γραμμή αναφοράς ήτοι και προς το Group CFO).

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Διαχείριση Μη Εξυπηρετούμενων Ανοιγμάτων (ΜΕΑ)

Σε συνέχεια της Πράξης της Εκτελεστικής Επιτροπής της Τράπεζας της Ελλάδος (ΤτΕ) 42/30.05.2014, όπως τροποποιήθηκε με την Πράξη 47/9.2.2015 και την Πράξη 102/30.08.2016, η οποία ενισχύει περαιτέρω τις υφιστάμενες εποπτικές οδηγίες σχετικά με τη διαχείριση των πιστωτικών ανοιγμάτων σε καθυστέρηση και των μη εξυπηρετούμενων δανείων, η Τράπεζα ανέλαβε μια σειρά πρωτοβουλιών με σκοπό την προσαρμογή στις απαιτήσεις της ανωτέρω οδηγίας και την ενίσχυση των διαδικασιών διαχείρισης των προβληματικών δανείων. Ειδικότερα, η Τράπεζα μετέβαλε το λειτουργικό μοντέλο προβληματικών δανείων σε μία κάθετη οργανωτική δομή μέσω της δημιουργίας της Επιτροπής Διαχείρισης Προβληματικών Δανείων (Troubled Assets Committee – TAC) και της Γενικής Διεύθυνσης Διαχείρισης Προβληματικών Δανείων του Ομίλου (Troubled Assets Group General Division- TAG).

Επιτροπή Διαχείριση Προβληματικών Δανείων (Troubled Assets Committee – TAC)

Η TAC με απευθείας γραμμή αναφοράς στη BRC, επιβλέπει και παρακολουθεί τη διαχείριση των προβληματικών δανείων του Ομίλου. Ειδικότερα, οι κυριότερες αρμοδιότητες της TAC αφορούν την παρακολούθηση της διαχείρισης των δανείων σε καθυστέρηση και της διαχείρισης των μη εξυπηρετούμενων δανείων, τη διαμόρφωση και εφαρμογή της στρατηγικής διαχείρισης των προβληματικών δανείων, καθώς και την έγκριση και αξιολόγηση της βιωσιμότητας των μέτρων ρύθμισης και οριστικής διευθέτησης.

Γενική Διεύθυνση Διαχείρισης Προβληματικών Δανείων του Ομίλου (Troubled Assets Group General Division- TAG)

Η TAG, η οποία έχει δημιουργηθεί ως μία ανεξάρτητη μονάδα, έχει ως επικεφαλής τον Αναπληρωτή Διευθύνοντα Σύμβουλο και Εκτελεστικό μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου και είναι ο συνολικά υπεύθυνος φορέας για όλη τη διαδικασία διαχείρισης των προβληματικών δανείων του Ομίλου, περιλαμβανομένων των ρυθμισμένων δανείων, από το στάδιο που το δάνειο δεν παρουσιάζει καθυστέρηση για την περίπτωση δανείων υψηλού κινδύνου, έως το στάδιο της νομικής διευθέτησης. Διασφαλίζει τη στενή παρακολούθηση, τον αυστηρό έλεγχο και την προσαρμογή των προγραμμάτων, λαμβάνοντας υπόψη τις μακροοικονομικές εξελίξεις, το εποπτικό και νομοθετικό πλαίσιο, τις διεθνείς βέλτιστες πρακτικές και τις νέες ή εξελιγμένες εσωτερικές απαιτήσεις.

Η TAG αποτελείται από τη Γενική Διεύθυνση Διαχείρισης Καθυστερήσεων Retail, τον Τομέα Απαιτήσεων Ειδικού Χειρισμού Τραπεζικής Επιχειρήσεων, τον Τομέα Ανάκτησης Εξασφαλίσεων, τον Τομέα TAG Επιχειρηματικού Σχεδιασμού και τον Τομέα TAG Risk Management & Business Policies. Η δομή της TAG είναι πλήρως διαχωρισμένη από τις επιχειρηματικές μονάδες της Τράπεζας τόσο σε όρους διαχείρισης λογαριασμών (account management) όσο και διαδικασίας πιστωτικής έγκρισης, διασφαλίζοντας διαφάνεια, ευελιξία, καλύτερη ιεράρχηση και υπεύθυνη διαχείριση και μετατοπίζει τη διαχείριση από την ελαχιστοποίηση των ληξιπρόθεσμων απαιτήσεων στην ποιοτική διαχείρισή τους με γνώμονα την δημιουργία αξίας για την Τράπεζα, σύμφωνα με το αποδεκτό επίπεδο κινδύνου του Ομίλου.

Η TAG συνεργάζεται με τον Τομέα Διαχείρισης Κινδύνων για την αμοιβαία κατανόηση των πρακτικών που εφαρμόζονται και την ανάπτυξη των κατάλληλων μεθοδολογιών σχετικά με την αξιολόγηση των κινδύνων που απορρέουν από κάθε τύπο ρύθμισης δανείων και γενικά, την ανάπτυξη στρατηγικής διαχείρισης προβληματικών δανείων για όλα τα χαρτοφυλάκια. Οι εισηγήσεις και αναφορές της TAG στο Διοικητικό Συμβούλιο και τις Επιτροπές του υποβάλλονται και στον GCRO, ο οποίος εκφράζει γνώμη.

Οι βασικές αρχές διακυβέρνησης της TAG περιλαμβάνουν:

- διατήρηση μιας σαφούς διαχωριστικής γραμμής μεταξύ των επιχειρηματικών μονάδων και της διαχείρισης προβληματικών δανείων,
- διασφάλιση της άμεσης συμμετοχής της ανώτατης διοίκησης στη διαχείριση των προβληματικών δανείων και στη στενή παρακολούθηση των αντίστοιχων χαρτοφυλακίων,
- ανάπτυξη αποτελεσματικής στρατηγικής επίλυσης προβλημάτων μέσω καινοτόμων προτάσεων που θα οδηγήσουν σε βιώσιμες λύσεις, εξασφαλίζοντας μια ενιαία προσέγγιση για τη διαχείριση προβληματικών δανείων όλων των χαρτοφυλακίων,
- σχεδιασμό βελτιώσεων στην παρακολούθηση και παροχή στοχευμένων λύσεων με την κατηγοριοποίηση των δανειοληπτών σε καθυστέρηση σε τομείς και το σχεδιασμό των μεθόδων διαχείρισης και ανάκτησης απαιτήσεων ανά τομέα,
- διασφάλιση μιας ενιαίας προσέγγισης σχετικά με τη διαχείριση των προβληματικών δανείων σε όλα τα χαρτοφυλάκια,
- περιορισμός των μη ενήμερων δανείων μέσω έγκαιρης παρέμβασης και σαφούς ορισμού των βασικών χρηματοοικονομικών στόχων των προβληματικών δανείων,
- παρακολούθηση των στατιστικών στοιχείων σχετικά με τον βαθμό καθυστέρησης των δανείων, καθώς και προσδιορισμός των ενεργειών περιορισμού του πιστωτικού κινδύνου,

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

- μεγιστοποίηση των στόχων σχετικά με τους πιστούχους που επιστρέφουν σε ενήμερη κατάσταση μέσω μέτρων ρύθμισης ή αποπληρωμών,
- παρακολούθηση των ζημιών που προέρχονται από προβληματικά δάνεια, και
- καθορισμός των κριτηρίων για την αξιολόγηση των βιωσιμότητας των προτεινόμενων μέτρων ρύθμισης ή λύσεων, καθώς και των μέτρων οριστικής διευθέτησης, και σχεδιασμός των σχετικών δέντρων αποφάσεων.

Επιχειρησιακοί στόχοι για τα Μη Εξυπηρετούμενα Ανοίγματα (ΜΕΑ)

Στο πλαίσιο της εθνικής στρατηγικής για τη μείωση των NPEs, η ΤτΕ, σε συνεργασία με τον εποπτικό μηχανισμό της ΕΚΤ, σχεδίασε ένα πλαίσιο επιχειρησιακών στόχων για την διαχείριση των ΜΕΑ, οι οποίοι συνοδεύονται από βασικούς δείκτες απόδοσης. Σύμφωνα με αυτό το πλαίσιο, οι Ελληνικές τράπεζες υπέβαλλαν στο τέλος Σεπτεμβρίου 2016 μια σειρά από επιχειρησιακούς στόχους για τα ΜΕΑ μαζί με μια αναλυτική στρατηγική διαχείρισης των ΜΕΑ με τριετή χρονικό ορίζοντα, λαμβάνοντας υπόψη βασικές μακροοικονομικές παραδοχές. Το Σεπτέμβριο του 2017, υποβλήθηκε από τις Ελληνικές τράπεζες επικαιροποίηση των επιχειρησιακών στόχων και της στρατηγικής διαχείρισης των ΜΕΑ για τα έτη 2017-2019.

Σύμφωνα με τη πιο πρόσφατη σχετική αναφορά της ΤτΕ που εκδόθηκε το Δεκέμβριο 2017, οι Ελληνικές τράπεζες έχουν θέσει ως αναθεωρημένο στόχο μείωσης των ΜΕΑ κατά 37% για την περίοδο από τον Ιούνιο 2017 έως το Δεκέμβριο 2019, η οποία αντιστοιχεί σε μια μείωση κατά €37,2 δις επί του συνολικού υπολοίπου των ΜΕΑ (μη περιλαμβάνοντας ανοίγματα εκτός ισολογισμού), διαμορφώνοντας το σχετικό υπόλοιπο από €101,8 δις τον Ιούνιο 2017 σε €64,6 δις στο τέλος του 2019. Τα ΜΕΑ του τραπεζικού τομέα, ως ποσοστό επί των συνολικών δανειακών ανοιγμάτων, θα υποχωρήσουν σταδιακά και θα φτάσουν το 35,2% στο τέλος του 2019. Ειδικότερα, η Τράπεζα την 31 Δεκεμβρίου 2017 μείωσε το συνολικό υπόλοιπο των NPEs κατά €2.4 δις από την 31 Δεκεμβρίου 2016, υπερβαίνοντας τον αρχικό στόχο που υποβλήθηκε στις εποπτικές αρχές (SSM) κατά €0.7 δις.

Στο προαναφερθέν πλαίσιο, η Τράπεζα έχει αναπτύξει στρατηγικούς και επιχειρησιακούς στόχους παράλληλα με ένα σύνολο λεπτομερών δράσεων ανά δανειακό χαρτοφυλάκιο και σχετικό χρονοδιάγραμμα για την εφαρμογή τους. Οι δράσεις έχουν αναλυθεί με βάση τους αντίστοιχους στόχους και βασικούς δείκτες απόδοσης ανά τύπο χαρτοφυλακίου για τη λιανική τραπεζική και σε επίπεδο πιστούχου για το επιχειρηματικό χαρτοφυλάκιο. Η Τράπεζα έχει αναπτύξει ένα εξειδικευμένο μοντέλο πρόβλεψης των ΜΕΑ, τα αποτελέσματα του οποίου έχουν χρησιμοποιηθεί για τη διαμόρφωση των στόχων και των βασικών δεικτών απόδοσης. Η στρατηγική και οι στόχοι βασίζονται σε παραδοχές σχετικά με τις μακροοικονομικές προοπτικές και το νομικό και φορολογικό πλαίσιο στην Ελλάδα. Οι επιλεγμένες δράσεις και οι πρωτοβουλίες δεν αναμένεται να επιφέρουν αύξηση στις εκτιμώμενες προβλέψεις για πιστωτικούς κινδύνους ούτε πρόσθετες κεφαλαιακές απαιτήσεις. Οι κίνδυνοι ενδεχόμενης απόκλισης από τους στόχους σχετίζονται κυρίως με καθυστερήσεις στη μακροοικονομική ανάκαμψη (σημείωση 2.1).

Η Τράπεζα έχει ενσωματώσει πλήρως τη στρατηγική για τα ΜΕΑ στις διαδικασίες διαχείρισης τους και στο επιχειρησιακό της σχέδιο. Η εποπτική αρχή παρακολουθεί στενά την πορεία για την επίτευξη των επιχειρησιακών στόχων σε τριμηνιαία βάση και δύναται, εφόσον κριθεί σκόπιμο, να ζητήσει επιπρόσθετα διορθωτικά μέτρα.

Νομοθετικό πλαίσιο

Τους πρώτους μήνες του 2017, σημαντικές νομοθετικές αλλαγές προς την κατεύθυνση της μείωσης των ΜΕΑ περιλαμβάνουν την τροποποίηση του Νόμου 4172/2013 για την άρση των φορολογικών εμποδίων (σημ. 16) και τη ψήφιση του Νόμου 4469/2017 για τον εξωδικαστικό μηχανισμό ρύθμισης οφειλών για τις επιχειρήσεις, καθώς και ένα νόμο (Νόμος 4472/2017) σχετικά με τους ηλεκτρονικούς πλειστηριασμούς και την οριοθέτηση των νομικών ευθυνών των τραπεζικών στελεχών στο πλαίσιο αναδιαρθρώσεων των ΜΕΑ.

7.2.1 Πιστωτικός Κίνδυνος

Ο πιστωτικός κίνδυνος είναι ο κίνδυνος ζημιάς λόγω αδυναμίας του αντισυμβαλλόμενου να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις πληρωμών του κατά την ημερομηνία λήξης τους.

Ο κίνδυνος χώρας είναι ο κίνδυνος ζημιών που προκύπτουν από οικονομικές δυσκολίες ή πολιτικές αναταραχές σε μια χώρα, συμπεριλαμβανομένου του κινδύνου ζημιών μετά την εθνικοποίηση, την απαλλοτρίωση και την αναδιάρθρωση του χρέους.

Ο κίνδυνος διακανονισμού είναι ο κίνδυνος που προκύπτει κατά την εκκαθάριση των πληρωμών, για παράδειγμα για συναλλαγές σε χρηματοπιστωτικά μέσα, συμπεριλαμβανομένων των παραγώγων και των συναλλαγών νομισμάτων. Ο κίνδυνος προκύπτει όταν εμβάζονται χρηματικά ποσά προτού εξακριβωθεί ότι έχουν ληφθεί οι πληρωμές των αντισυμβαλλομένων.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Ο πιστωτικός κίνδυνος του Ομίλου προκύπτει κυρίως από το δανεισμό ιδιωτών και επιχειρήσεων, περιλαμβανομένων των μέτρων προστασίας που παρέχονται, όπως χρηματοοικονομικές εγγυήσεις και πιστωτικές επιστολές, καθώς και από άλλες δραστηριότητες, όπως επενδύσεις σε ομόλογα, εμπορικές δραστηριότητες, δραστηριότητες σε κεφαλαιαγορές και δραστηριότητες διακανονισμού. Λαμβάνοντας υπόψη ότι ο πιστωτικός κίνδυνος είναι ο κυριότερος κίνδυνος στον οποίο εκτίθεται ο Όμιλος, η διαχείρισή του γίνεται ενεργά, με τη δέουσα προσοχή και παρακολουθείται από κεντροποιημένες μονάδες κινδύνου, οι οποίες αναφέρονται στον GCRO.

(α) Πιστοδοτική διαδικασία εγκρίσεων

Οι διαδικασίες έγκρισης των πιστοδοτήσεων και αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας των πιστούχων είναι κεντροποιημένες σε επίπεδο χώρας. Ο επαρκής διαχωρισμός των καθηκόντων διασφαλίζει την ανεξαρτησία μεταξύ των στελεχών που είναι υπεύθυνοι για την σχέση με τον πελάτη, την διαδικασία έγκρισης και εκταμίευσης του δανείου, καθώς και την παρακολούθηση αυτού σε όλη τη διάρκεια του.

Επιτροπές Πιστοδοτήσεων

Η διαδικασία έγκρισης των πιστοδοτήσεων των επιχειρηματικών δανείων είναι κεντροποιημένη και πραγματοποιείται μέσω επιτροπών πιστοδοτήσεων με κλιμακούμενα εγκριτικά όρια, με σκοπό τη διαχείριση του πιστωτικού κινδύνου. Οι βασικές επιτροπές είναι οι εξής:

- Επιτροπές Πιστοδοτήσεων (κεντρικές και τοπικές), οι οποίες είναι εξουσιοδοτημένες να εγκρίνουν νέες πιστοδοτήσεις, να ανανεώνουν ή να τροποποιούν τα υπάρχοντα όρια στα επίπεδα εγκρίσεων τους, τα οποία καθορίζονται με βάση τη συνολική έκθεση στον πιστούχο, την κατηγορία κινδύνου (υψηλή, μεσαία ή χαμηλή), όπως επίσης και την αξία και το είδος των παρεχόμενων εξασφαλίσεων,
- Επιτροπές Πιστωτικών Χειρισμών (ΕΠΙΧ), οι οποίες λαμβάνουν αποφάσεις για θέματα πιστοδοτήσεων και ενεργειών που πρέπει να πραγματοποιηθούν για πελάτες σε δυσχερή οικονομική θέση,
- Διεθνείς Επιτροπές Πιστοδοτήσεων (Περιφερειακή και Χωρών), που έχουν συσταθεί για πιστοδοτήσεις σε επιχειρηματικούς πελάτες των θυγατρικών τραπεζών του Ομίλου στο εξωτερικό, εξουσιοδοτημένες να εγκρίνουν νέα όρια, να ανανεώνουν ή να τροποποιούν υφιστάμενα μέσα στα επίπεδα εγκριτικών ευχειριών τους, ανάλογα με τη συνολική έκθεση στον πιστούχο, την κατηγορία κινδύνου του (υψηλή, μεσαία ή χαμηλή), καθώς και με την αξία και το είδος των παρεχόμενων εξασφαλίσεων,
- Διεθνείς Επιτροπές Ειδικού Χειρισμού που έχουν συσταθεί για το χειρισμό επιχειρηματικών πιστούχων σε δυσχερή οικονομική θέση των θυγατρικών τραπεζών του Ομίλου στο εξωτερικό.

Οι επιτροπές πιστοδοτήσεων συνεδριάζουν σε εβδομαδιαία βάση ή και συχνότερα, όταν αυτό απαιτείται.

Τομέας Πίστης

Οι κύριες δραστηριότητες του Τομέα Πίστης της Γενικής Διεύθυνσης Διαχείρισης Κινδύνου είναι οι ακόλουθες:

- Επισκόπηση και αξιολόγηση πιστοδοτικών αιτημάτων που αφορούν σε:
 - εγχώριες μεγάλες και μεσαίες επιχειρήσεις όλων των διαβαθμίσεων κινδύνου,
 - εξειδικευμένες χρηματοδοτήσεις, όπως του ναυτιλιακού κλάδου και χρηματοδοτήσεων υποδομών, μεγάλων εμπορικών ακινήτων και ξενοδοχειακών μονάδων (structured finance), και
 - πελάτες λιανικής τραπεζικής (μικρές επιχειρήσεις και ιδιώτες) πάνω από ένα προκαθορισμένο όριο,
- Σύνταξη ανεξάρτητης γνωμοδότησης για κάθε πιστοδοτικό αίτημα που περιλαμβάνει:
 - αξιολόγηση του προφίλ κινδύνου του πιστούχου λαμβάνοντας υπόψη τους βασικούς παράγοντες κινδύνου (όπως κινδύνους αγοράς, λειτουργικούς, διαρθρωτικούς και οικονομικούς),
 - την ανάλυση του τομέα δραστηριοποίησης του πιστούχου, και
 - προτάσεις για τη διαμόρφωση πιστοδοτικών συναλλαγών που να είναι ικανοποιητικά καλυμμένες και επαρκώς ελεγχόμενες από την Τράπεζα,
- Επιβεβαίωση των πιστοληπτικών διαβαθμίσεων για κάθε πιστούχο ώστε να αντικατοπτρίζουν τους αντίστοιχους κινδύνους,

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

- Συμμετοχή με δικαίωμα ψήφου σε όλες τις επιτροπές πιστοδοτήσεων σύμφωνα με τις διαδικασίες εγκρίσεων (με εξαίρεση την ΕΠΙΧ Ι - συμμετοχή χωρίς δικαίωμα ψήφου),
- Ενεργή συμμετοχή σε κανονιστικούς και εξωτερικούς ελέγχους της Τράπεζας,
- Προετοιμασία εξειδικευμένων αναφορών προς τη Διοίκηση της Τράπεζας σε τακτή βάση, σε σχέση με τους 25 μεγαλύτερους πιστοδοτούμενους ομίλους της Τράπεζας και στατιστικά αναφορικά με τις εγκρίσεις νέων χρηματοδοτήσεων,
- Διαφύλαξη της συμμόρφωσης των πιστοδοτικών μονάδων με εξειδικευμένες πολιτικές (π.χ. διαδικασία SPPI για το επιχειρηματικό χαρτοφυλάκιο, περιβαλλοντική και κοινωνική πολιτική),
- Παροχή εξειδικευμένης γνώσης, εμπειρίας και υποστήριξης σε άλλες διευθύνσεις της Τράπεζας, σε σχέση με επιχειρηματικές και πιστοδοτικές διαδικασίες, πολιτικές καλύψεων, νέα δανειακά προϊόντα και σχήματα ρύθμισης.

Ο Τομέας Πίστης μέσω της εξειδικευμένης μονάδας Early Warning Unit (EWU) είναι επίσης υπεύθυνος να αξιολογεί το επιχειρηματικό χαρτοφυλάκιο και να εντοπίζει σημάδια πιθανής δυσκολίας αποπληρωμής στο μέλλον (distress signals) για συγκεκριμένους πιστούχους. Το EWU έχει αναπτύξει μία πολυπαραμετρική εφαρμογή η οποία λειτουργεί παράλληλα με τα συστήματα αξιολόγησης της Τράπεζας (rating systems) και στοχεύει στην εύρεση εκείνων των πιστούχων, των οποίων η χρηματοοικονομική κατάσταση μπορεί να χειροτερεύσει σημαντικά στο μέλλον και για τους οποίους η Τράπεζα θα πρέπει να προβεί σε ενέργειες στενής παρακολούθησης και πιο αποτελεσματικής διαχείρισης.

Εγκριτική διαδικασία Λιανικής Τραπεζικής

Η εγκριτική διαδικασία για πιστοδοτήσεις προς μικρές επιχειρήσεις (με κύκλο εργασιών μέχρι € 5εκατ.) γίνεται κεντροποιημένα, βάσει συγκεκριμένων οδηγιών σχετικά με τις αποδεκτές εξασφαλίσεις και την αρχή “four eyes principle”. Η αξιολόγηση στηρίζεται στην ανάλυση της οικονομικής κατάστασης του πιστούχου, καθώς και σε στατιστικά υποδείγματα (statistical scorecards).

Η εγκριτική διαδικασία για πιστοδοτήσεις προς ιδιώτες (Individual Banking, καταναλωτικά και στεγαστικά δάνεια) γίνεται επίσης κεντροποιημένα. Υποστηρίζεται από την χρήση εξειδικευμένων υποδειγμάτων (credit scoring models), καθώς και την εφαρμογή πιστοδοτικών κριτηρίων που βασίζονται στη συναλλακτική συμπεριφορά και την οικονομική κατάσταση των δανειοληπτών, περιλαμβανομένης της ύπαρξης ακίνητης περιουσίας, το είδος και την ποιότητα των εξασφαλίσεων και άλλους παράγοντες. Η συνεχής παρακολούθηση της ποιότητας του χαρτοφυλακίου και τυχόν αποκλίσεων που μπορεί να προκύψουν, οδηγεί σε αναπροσαρμογή των πολιτικών και των διαδικασιών πιστοδοτήσεων, όπου αυτό κρίνεται απαραίτητο.

Τομέας Διεθνούς Πίστης

Ο Τομέας Διεθνούς Πίστης είναι υπεύθυνος για την ενεργή συμμετοχή στο σχεδιασμό, την υλοποίηση και την επισκόπηση της πιστοδοτικής διαδικασίας για το επιχειρηματικό χαρτοφυλάκιο των θυγατρικών στο εξωτερικό. Επιπρόσθετα, ο Τομέας συμβουλεύει και υποστηρίζει τις Διευθύνσεις Διαχείρισης Κινδύνων των θυγατρικών στο εξωτερικό. Σε αυτό το πλαίσιο, ο Τομέας είναι υπεύθυνος για την υλοποίηση, ανάμεσα σε άλλα και των παρακάτω δραστηριοτήτων:

- Συμμετοχή με δικαίωμα ψήφου σε όλες τις Διεθνείς επιτροπές (Περιφερειακή, Χωρών και Ειδικού Χειρισμού) και Προεδρία στις Επιτροπές Κινδύνων της κάθε χώρας,
- Συμμετοχή στις συνεδριάσεις των Επιτροπών Παρακολούθησης που παρακολουθούν και αποφασίζουν την στρατηγική των προβληματικών επιχειρηματικών σχέσεων με δανειακά υπόλοιπα μεγαλύτερα ενός ορίου που από κοινού θέτει ο Τομέας Διεθνούς Πίστης και ο Τομέας TAG της κάθε χώρας,
- Παροχή συμβουλών για βέλτιστες πρακτικές στις μονάδες πιστοδοτήσεων των διεθνών θυγατρικών και υλοποίηση ειδικών έργων του Ομίλου που σχετίζονται με πιστοδοτήσεις,
- Σε συνεργασία με τον Τομέα Πιστωτικού Ελέγχου διενεργεί ελέγχους ποιότητας δανείων καθώς επίσης και ειδικών κατηγοριών δανείων (π.χ. ακίνητα και αγροτικές χρηματοδοτήσεις).

(β) Παρακολούθηση Πιστωτικού Κινδύνου

Τομέας Πιστωτικού Ελέγχου Ομίλου

Ο Τομέας Πιστωτικού Ελέγχου του Ομίλου παρακολουθεί και αξιολογεί την ποιότητα όλων των δανειακών χαρτοφυλακίων και λειτουργεί ανεξάρτητα από τις άλλες μονάδες της Τράπεζας. Ο Τομέας Πιστωτικού Ελέγχου του Ομίλου αναφέρεται απευθείας στον GCRO.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Οι κύριες δραστηριότητες του Τομέα Πιστωτικού Ελέγχου του Ομίλου περιλαμβάνουν:

- παρακολούθηση και επισκόπηση της απόδοσης όλων των δανειακών χαρτοφυλακίων του Ομίλου,
- πραγματοποίηση ελέγχων και σύνταξη γραπτών αναφορών προς τη Διοίκηση για την ποιότητα όλων των δανειακών χαρτοφυλακίων του Ομίλου και την τήρηση των υφιστάμενων κανονισμών της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Αρχής (EBA),
- επίβλεψη και έλεγχο των μονάδων διαχείρισης πιστωτικού κινδύνου στις θυγατρικές εξωτερικού,
- επίβλεψη, υποστήριξη και συντήρηση της εφαρμογής Moody's Risk Advisor (MRA) που χρησιμοποιείται για την διαβάθμιση του επιχειρηματικού χαρτοφυλακίου,
- ανάπτυξη, επίβλεψη και υποστήριξη της εφαρμογής Transactional Rating (TR), η οποία υπολογίζει, για το επιχειρηματικό χαρτοφυλάκιο, το συνολικό κίνδυνο μιας δανειακής σχέσης λαμβάνοντας υπόψη την πιστοληπτική ικανότητα του πιστούχου και τις προβλεπόμενες εξασφαλίσεις,
- τακτική παρακολούθηση και παρουσίαση ανά τρίμηνο της συνολικής εικόνας των πιστωτικών ανοιγμάτων στο Διοικητικό Συμβούλιο και στην Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων, με συνοδευτικές αναλύσεις,
- καθορισμό της πολιτικής προβλέψεων και τακτικό έλεγχο της επάρκειας των προβλέψεων σε όλα τα δανειακά χαρτοφυλάκια του Ομίλου,
- συμμετοχή στην έγκριση νέων πιστωτικών πολιτικών και νέων δανειακών προϊόντων,
- συμμετοχή στην Επιτροπή Διαχείρισης Προβληματικών Δανείων, και
- παρουσία στις συνεδριάσεις των εγκριτικών Επιτροπών Πιστοδοτήσεων, καθώς επίσης και των Επιτροπών Πιστωτικών Χειρισμών χωρίς δικαίωμα ψήφου.

Τομέας Ελέγχου Κεφαλαιακής Επάρκειας (Πιστωτικού κινδύνου) και Θεμάτων Εποπτικού Πλαισίου

Οι κύριες αρμοδιότητες του Τομέα Ελέγχου Κεφαλαιακής Επάρκειας (Πιστωτικού κινδύνου) και Εποπτικού Πλαισίου είναι η εφαρμογή και η τήρηση της μεθόδου των Εσωτερικών Διαβαθμίσεων (Internal Ratings Based - IRB approach) σύμφωνα με το πλαίσιο της Βασιλείας (Basel) και της Οδηγίας για τις Κεφαλαιακές Απαιτήσεις (Capital Requirements Directive - CRD), για τα δανειακά χαρτοφυλάκια του Ομίλου, η επιμέτρηση και η παρακολούθηση των κεφαλαιακών απαιτήσεων και η διαχείριση των θεμάτων πιστωτικού κινδύνου για εποπτικούς σκοπούς, όπως ο έλεγχος ποιότητας στοιχείων ενεργητικού (Asset Quality Review - AQR) και οι ασκήσεις προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων (stress tests). Ο Τομέας αναφέρεται στον GCRO.

Οι κύριες δραστηριότητες του Τομέα Ελέγχου Κεφαλαιακής Επάρκειας (Πιστωτικού κινδύνου) και Θεμάτων Εποπτικού Πλαισίου περιλαμβάνουν:

- διαχείριση των AQRs που διενεργούνται από τις εποπτικές αρχές (ΤτΕ, ΕΚΤ),
- υλοποίηση του σχεδίου σταδιακής εφαρμογής (roll out) των IRB μοντέλων,
- τη διαχείριση και εποπτεία των έργων για την εφαρμογή και επικαιροποίηση των IRB μοντέλων για τη μέτρηση της πιθανότητας αθέτησης υποχρέωσης (probability of default - PD), της ζημιάς δεδομένης της αθέτησης υποχρέωσης (loss given default - LGD) και της έκθεσης κατά την αθέτηση υποχρέωσης (exposure at default - EAD) για την αξιολόγηση του πιστωτικού κινδύνου,
- επιμέτρηση, παρακολούθηση και έλεγχος εκ των υστέρων των παραμέτρων κινδύνου (PD, LGD, EAD) για σκοπούς υπολογισμού της κεφαλαιακής επάρκειας, καθώς και για σκοπούς υπολογισμού προβλέψεων για πιστωτικούς κινδύνους,
- μηνιαίος υπολογισμός της κεφαλαιακής επάρκειας (Pillar 1) και προετοιμασία των σχετικών αναφορών (Common Reporting - COREP, Supervisory Review and Evaluation Process - SREP) προς τη Διοίκηση και τις εποπτικές αρχές σε τριμηνιαία βάση,
- διενέργεια stress tests για εσωτερικούς σκοπούς και εποπτικούς (EBA/SSM) και συντήρηση της υποδομής για τη διενέργεια αυτών των ασκήσεων,
- τη διαχείριση και εποπτεία των έργων για την εφαρμογή και επικαιροποίηση των μοντέλων εκτίμησης τα οποία συσχετίζουν τους μακροοικονομικούς παράγοντες με τις παραμέτρους πιστωτικού κινδύνου (PD, LGD) για τα δανειακά χαρτοφυλάκια του Ομίλου,

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

- προετοιμασία αναλύσεων πιστωτικού κινδύνου για την αξιολόγηση της επάρκειας του εσωτερικού κεφαλαίου (ICAAP) με βάση τον Πυλώνα II,
- προετοιμασία των δημοσιοποιήσεων του Πυλώνα III για τον πιστωτικό κίνδυνο,
- συμμετοχή στην προετοιμασία του επιχειρηματικού πλάνου, του πλάνου αναδιάρθρωσης και του πλάνου ανακεφαλαιοποίησης (recovery plan) του Ομίλου σε σχέση με την εξέλιξη της ποιότητας των στοιχείων ενεργητικού και των κεφαλαιακών απαιτήσεων των δανειακών χαρτοφυλακίων (εκτιμώμενες προβλέψεις και σταθμισμένο ενεργητικό - RWAs) καθώς επίσης και συμμετοχή στις αρμόδιες επιτροπές,
- υποστήριξη των επιχειρηματικών μονάδων στη χρήση των IRB μοντέλων στη λήψη επιχειρηματικών αποφάσεων και στην ανάπτυξη και χρήση των δεικτών που σχετίζονται με κινδύνους όπως ο δείκτης RAROC (Risk Adjusted Return on Capital) κλπ.,
- παρακολούθηση του ρυθμιστικού πλαισίου σε σχέση με τα παραπάνω, εκτίμηση της επίπτωσης τους και έναρξη και διαχείριση των σχετικών έργων,
- προετοιμασία τακτικών αναφορών προς τον GCRO, την MRC και την BRC για τα ακόλουθα θέματα: αποτελέσματα επικύρωσης των μοντέλων αξιολόγησης πιστωτικού κινδύνου, εξέλιξη των παραμέτρων πιστωτικού κινδύνου (PD, LGD, EAD), ενημέρωση αναφορικά με αλλαγές στο θεσμικό πλαίσιο και εκτίμηση της επίπτωσης τους, αποτελέσματα ασκήσεων stress tests και AQRs,
- εκτίμηση παραμέτρων κινδύνου στα πλαίσια της υλοποίησης του νέου λογιστικού προτύπου IFRS9 (εκτίμηση της πιθανότητας αθέτησης - PD κατά το επόμενο 12μηνο καθώς επίσης και για καθ'όλη τη διάρκεια ζωής των δανείων και της έκθεσης κατά την αθέτηση υποχρέωσης - EAD),
- παροχή δεδομένων που σχετίζονται με την αξιολόγηση του κινδύνου καθώς επίσης και χρήση των μοντέλων αξιολόγησης πιστωτικού κινδύνου για την υποστήριξη των στρατηγικών άντλησης ρευστότητας του Ομίλου,
- υποστήριξη της Δ/σης Στρατηγικής του Ομίλου για την αξιολόγηση της κεφαλαιακής επίπτωσης στρατηγικών έργων που σχετίζονται με το δανειακό χαρτοφυλάκιο,
- ανάπτυξη και συντήρηση/βελτίωση των υποδομών που υποστηρίζουν την υλοποίηση της μεθόδου των Εσωτερικών Διαβαθμίσεων (Basel data warehouse, Risk Scoring engine, Capital adequacy Reporting Tool), και
- καθοδήγηση, παρακολούθηση και επίβλεψη των αντίστοιχων διευθύνσεων ελέγχου κεφαλαιακής επάρκειας στη Ρουμανία και τη Βουλγαρία όσο αφορά στα μοντέλα πιστωτικού κινδύνου, στις μεθοδολογίες για την διενέργεια stress tests και άλλα θεσμικά θέματα αναφορικά με τον πιστωτικό κίνδυνο.

Οι θυγατρικές του Ομίλου σε Βουλγαρία, Ρουμανία, Σερβία, Κύπρο και Λουξεμβούργο έχουν την ίδια δομή διαχείρισης πιστωτικού κινδύνου και τις ίδιες διαδικασίες ελέγχου με τη Τράπεζα και αναφέρονται απευθείας στον GCRO. Οι πολιτικές και οι διαδικασίες διαχείρισης κινδύνου εγκρίνονται και παρακολουθούνται από τους τομείς πιστωτικού κινδύνου της Τράπεζας, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι οι οδηγίες σε επίπεδο Ομίλου τηρούνται και ότι η στρατηγική πιστωτικού κινδύνου εφαρμόζεται ομοιόμορφα στον Όμιλο.

Επιπροσθέτως, πληροφόρηση αναφορικά με την παρακολούθηση του πιστωτικού κινδύνου των Μη Εξυπηρετούμενων Ανοιγμάτων παρατίθεται στην ενότητα των Μη Εξυπηρετούμενων Ανοιγμάτων (MEA).

Τομέας Group Market and Counterparty Risk

Ο τομέας Group Market and Counterparty Risk (GMCRS) έχει την ευθύνη για την επιμέτρηση, παρακολούθηση και αναφορά της έκθεσης του Ομίλου στον κίνδυνο αντισυμβαλλομένου, δηλ. του κινδύνου ζημιάς λόγω αδυναμίας του αντισυμβαλλομένου να εκπληρώσει τις συμβατικές του υποχρεώσεις στο πλαίσιο δραστηριοτήτων της μονάδας διαχείρισης διαθεσίμων, όπως συναλλαγές χρεογράφων και παραγώγων, συμφωνίες επαναγοράς και επαναπώλησης τίτλων, τοποθετήσεις στην διατραπεζική αγορά και λοιπά.

Ο Όμιλος θεσπίζει όρια κινδύνου αντισυμβαλλομένου (βλέπε 7.2.1 (στ) Τεχνικές μείωσης πιστωτικού κινδύνου, Κίνδυνος Αντισυμβαλλομένου), τα οποία βασίζονται κυρίως στην πιστοληπτική διαβάθμιση του αντισυμβαλλομένου, όπως αυτή παρέχεται από διεθνείς οίκους αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας, και στην κατηγορία του προϊόντος (π.χ. όρια ελέγχου καθαρών ανοιχτών θέσεων σε παράγωγα ανά ποσό και διάρκεια, έκθεσης σε κυβερνητικά ομόλογα και σε χρεόγραφα από τιτλοποιήσεις). Η χρήση των ανωτέρω ορίων, τυχόν υπερβάσεις αυτών, καθώς και η συνολική έκθεση ανά θυγατρική του Ομίλου, ανά

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

αντισυμβαλλόμενο και κατηγορία προϊόντος παρακολουθούνται καθημερινά από τον Τομέα GMCRS. Οι συμβάσεις που μειώνουν τον κίνδυνο λαμβάνονται υπόψη για τον υπολογισμό της τελικής έκθεσης.

Στην περίπτωση των μη εξασφαλισμένων συναλλαγών παραγώγων, ο Όμιλος επιμετρά την τρέχουσα έκθεση παράλληλα με το μελλοντικό δυνητικό άνοιγμα (ΜΔΑ) χρησιμοποιώντας χρηματοοικονομικά μοντέλα. Η συνολική έκθεση χρησιμοποιείται για την παρακολούθηση της χρήσης των καθορισμένων ορίων.

Το σύστημα μέτρησης και αναφορών της έκθεσης στον κίνδυνο αντισυμβαλλομένου που χρησιμοποιείται από το GMCRS είναι επίσης διαθέσιμο στις διευθύνσεις διαχείρισης διαθεσίμων των θυγατρικών του Ομίλου, δίνοντάς τους με αυτόν τον τρόπο τη δυνατότητα παρακολούθησης τόσο της έκθεσης όσο και των διαθέσιμων ορίων ανά αντισυμβαλλόμενο.

(γ) Δανειακές δεσμεύσεις

Ο κύριος σκοπός των δανειακών δεσμεύσεων, είναι η διασφάλιση της διαθεσιμότητας των συμφωνηθέντων κεφαλαίων στους πελάτες. Οι εγγυήσεις και οι πιστωτικές επιστολές σε αναμονή φέρουν τον ίδιο πιστωτικό κίνδυνο όπως τα δάνεια, καθώς αντιπροσωπεύουν ανέκκλητες διαβεβαιώσεις ότι ο Όμιλος θα προβεί σε πληρωμές, σε περίπτωση που κάποιος πελάτης δεν μπορεί να εξοφλήσει τις υποχρεώσεις του προς τρίτους. Οι ενέγγυες πιστώσεις, οι οποίες είναι γραπτές δεσμεύσεις του Ομίλου, εκ μέρους ενός πελάτη που εξουσιοδοτεί κάποιον τρίτο να εκδίδει διαταγές πληρωμής εις βάρος του Ομίλου, μέχρι ενός προκαθορισμένου ποσού και υπό ειδικούς όρους και συνθήκες, είναι εξασφαλισμένες από το υποκείμενο φορτίο εμπορευμάτων που σχετίζονται και συνεπώς φέρουν μικρότερο κίνδυνο από ότι ένα δάνειο. Οι δεσμεύσεις για επέκταση της πίστωσης αντιπροσωπεύουν συμβατικές υποχρεώσεις για επέκταση της πίστωσης σε μορφή δανείων, εγγυήσεων ή ενέγγυων πιστώσεων για τις οποίες ο Όμιλος συνήθως εισπράττει προμήθεια. Οι δεσμεύσεις αυτές είναι ανέκκλητες μέχρι τη λήξη της πίστωσης ή μπορούν να ανακληθούν μόνο μετά από σημαντικό δυσμενές γεγονός.

(δ) Κίνδυνος συγκέντρωσης

Ο Όμιλος καθορίζει τα επίπεδα πιστωτικού κινδύνου που αναλαμβάνει, με την επιβολή ορίων έκθεσης ανά πιστούχο ή ομάδα πιστούχων και ανά κλάδο δραστηριότητας. Η έκθεση σε κάθε πιστούχο περιορίζεται περαιτέρω με υπό-όρια που καλύπτουν την έκθεση σε στοιχεία εντός και εκτός ισολογισμού, και με ημερήσια όρια κινδύνου διακανονισμού σε σχέση με εμπορεύσιμα στοιχεία, όπως προθεσμιακά συμβόλαια ξένου συναλλάγματος.

Αυτού του είδους οι κίνδυνοι παρακολουθούνται σε περιοδική βάση και υπόκεινται σε ετήσια ή συχνότερη αναθεώρηση. Οι συγκεντρώσεις κινδύνου παρακολουθούνται τακτικά και αναφέρονται στην Επιτροπή Κινδύνων του Διοικητικού Συμβουλίου (Board Risk Committee – BRC). Οι αναφορές αυτές περιλαμβάνουν τα 25 μεγαλύτερα πιστωτικά ανοίγματα, τους κυριότερους πελάτες υπό επιτήρηση και προβληματικούς πελάτες, ανάλυση ανά κλάδο, ανάλυση ανά βαθμίδα διαβάθμισης πιστοληπτικής ικανότητας, βαθμού καθυστέρησης και τα δανειακά χαρτοφυλάκια ανά χώρα.

(ε) Συστήματα διαβάθμισης

Διαβάθμιση επιχειρηματικών δανείων

Η Τράπεζα χρησιμοποιεί διαφορετικά συστήματα αξιολόγησης των επιχειρήσεων-πιστούχων, προκειμένου να προσδιορίζονται ορθότερα οι κίνδυνοι από πιστούχους με διαφορετικά χαρακτηριστικά. Κατά συνέπεια, υπάρχουν διαφορετικά συστήματα αξιολόγησης που χρησιμοποιούνται σε παραδοσιακούς, καθώς επίσης και σε ειδικούς τομείς, του επιχειρηματικού χαρτοφυλακίου:

- παραδοσιακός δανεισμός επιχειρήσεων: Moody's Risk Advisor (MRA) / Εσωτερικά αναπτυγμένο σύστημα διαβάθμισης (Internal Credit Rating - ICR) για πελάτες που δεν είναι δυνατόν να αξιολογηθούν με το MRA,
- ειδικές χρηματοδοτήσεις (ναυτιλία, χρηματοδότηση ακινήτων και έργων): ειδική διαβάθμιση (slotting methodology).

Το MRA συγκεντρώνει ποσοτικές και ποιοτικές πληροφορίες για τις επιχειρήσεις, προκειμένου να αξιολογήσει την φερεγγυότητά τους και να διαβαθμίσει την πιστοληπτική τους ικανότητα. Ειδικότερα, λαμβάνει υπόψη τα οικονομικά αποτελέσματα και τις ταμειακές ροές της επιχείρησης, τις τάσεις που υπάρχουν στον κλάδο δραστηριοποίησής της, την κατάσταση των ανταγωνιστών της, ποιοτικές εκτιμήσεις για την διοίκησή της, την εν γένει κατάστασή της και άλλους παράγοντες σχετικά με την δομή της αγοράς του κλάδου δραστηριότητάς της. Το MRA χρησιμοποιείται για την αξιολόγηση όλων των επιχειρήσεων που τηρούν πλήρη φορολογικά βιβλία, ανεξάρτητα από την νομική τους μορφή, και προσαρμόζεται στο ελληνικό επιχειρηματικό περιβάλλον.

Υπάρχουν ορισμένες κατηγορίες επιχειρήσεων που δεν μπορεί να αξιολογηθούν με το MRA, λόγω ειδικών χαρακτηριστικών των οικονομικών τους καταστάσεων, όπως οι ασφαλιστικές εταιρείες, οι δημόσιοι οργανισμοί, οι χρηματιστηριακές εταιρείες και οι νεοσύστατες επιχειρήσεις. Στις περιπτώσεις αυτές χρησιμοποιείται το ICR, το οποίο, όπως και το MRA, συνδυάζει ποσοτικά και

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

ποιοτικά κριτήρια αξιολόγησης, όπως το μέγεθος της επιχείρησης, τα έτη δραστηριότητας, το ιστορικό συναλλακτικής συμπεριφοράς και τον κλάδο δραστηριότητας.

Επιπρόσθετα, η Τράπεζα διενεργεί συνολική αξιολόγηση των επιχειρήσεων, η οποία βασίζεται τόσο στη διαβάθμιση πιστοληπτικής ικανότητας του πιστούχου (MRA ή ICR) όσο και στις εξασφαλίσεις και εγγυήσεις της παρεχόμενης πίστωσης, με χρήση δεκαεταρτοβάθμιας (14) κλίμακας. Η έκθεση σε πιστωτικό κίνδυνο, αποτελεί αντικείμενο λεπτομερούς αξιολόγησης από το κατά περίπτωση αρμόδιο εγκριτικό κλιμάκιο της Τράπεζας, βάσει της αντίστοιχης συνολικής πιστοληπτικής κλίμακας. Οι επιχειρήσεις-πιστούχοι χαμηλού κινδύνου εξετάζονται τουλάχιστον μία φορά το χρόνο, ενώ αυτές που είναι υψηλότερου κινδύνου είτε σε εξαμηνιαία βάση ή σε τριμηνιαία βάση. Τα πιστωτικά ανοίγματα σε επιχειρήσεις υψηλού κινδύνου, άνω των € 5 εκατ., εξετάζονται από την Επιτροπή Δανείων Υπό Παρακολούθηση (Special Watchlist Committee) περιοδικά ή όταν προκύπτουν σημαντικά γεγονότα.

Για τα χαρτοφυλάκια των ειδικών χρηματοδοτήσεων, δηλ. αυτά για τα οποία κύρια πηγή αποπληρωμής είναι τα έσοδα που δημιουργούνται από τα περιουσιακά στοιχεία που χρηματοδοτούνται και όχι η ανεξάρτητη ικανότητα της εμπορικής επιχείρησης, η Τράπεζα χρησιμοποιεί ειδική διαβάθμιση (slotting method) προσαρμόζοντας και βελτιώνοντας τα κριτήρια της οδηγίας Capital Requirements Directive στις πρακτικές κινδύνου της Τράπεζας. Οι πελάτες που εμπίπτουν στην κατηγορία των ειδικών χρηματοδοτήσεων (ναυτιλία, χρηματοδότηση ακινήτων και έργων), εντάσσονται σε πέντε βαθμίδες: Strong-Ισχυρή, Good-Καλή, Satisfactory-Ικανοποιητική, Weak-Αδύναμη και Default-Αθέτηση.

Τα συστήματα διαβάθμισης που αναφέρθηκαν παραπάνω αποτελούν αναπόσπαστο μέρος στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων και διαχείρισης κινδύνων στις πιστοδοτήσεις επιχειρήσεων:

- στην εγκριτική διαδικασία, τόσο στην αρχική έγκριση όσο και στην ανανέωση πιστοδοτικών ορίων,
- στον υπολογισμό της προστιθέμενης αξίας από μια δανειακή σχέση (Economic Value Added) και την τιμολόγηση βάσει πιστωτικού κινδύνου (Risk Adjusted Pricing), και
- στην αξιολόγηση των επιταγών που λαμβάνονται ως ενέχυρο για την κάλυψη πιστοδοτήσεων.

Διαβάθμιση δανείων λιανικής τραπεζικής

Η Τράπεζα αξιολογεί την διαβάθμιση των δανείων λιανικής τραπεζικής, βάσει στατιστικών υποδειγμάτων τόσο κατά την έναρξη της χρηματοδότησης, όσο και σε διαρκή βάση, λαμβάνοντας υπόψη και τα υποδείγματα συμπεριφοράς (behavioral scorecards). Τα υποδείγματα αυτά έχουν αναπτυχθεί για να προβλέπουν, με βάση τις διαθέσιμες πληροφορίες, την πιθανότητα αθέτησης υποχρέωσης (probability of default), την ζημία εφόσον υπάρξει αθέτηση (loss given default) και την έκθεση κατά την αθέτηση. Επίσης καλύπτουν ολόκληρο το φάσμα των προϊόντων της λιανικής τραπεζικής (πιστωτικές κάρτες, καταναλωτικά δάνεια, μη ασφαλισμένες ανακυκλούμενες χρηματοδοτήσεις, δάνεια για αγορά αυτοκινήτου, προσωπικά δάνεια, στεγαστικά δάνεια και χρηματοδοτήσεις μικρών επιχειρήσεων).

Τα υποδείγματα αναπτύχθηκαν βάσει ιστορικών στοιχείων τόσο της Τράπεζας όσο και της αγοράς. Τα υποδείγματα συμπεριφοράς υπολογίζονται αυτόματα σε μηνιαία βάση, διασφαλίζοντας έτσι ότι η εκτίμηση για τον πιστωτικό κίνδυνο είναι επικαιροποιημένη.

Τα υποδείγματα χρησιμοποιούνται στην εγκριτική διαδικασία, στη διαχείριση των πιστοδοτικών ορίων, καθώς και στο πλαίσιο της διαδικασίας είσπραξης για την προτεραιοποίηση των δανειακών λογαριασμών προς άμεση ενέργεια. Επίσης, συχνά τα υποδείγματα χρησιμοποιούνται στην κατηγοριοποίηση των πελατών κατά πιστωτικό κίνδυνο και για την τιμολόγηση βάσει πιστωτικού κινδύνου συγκεκριμένων τομέων και νέων προϊόντων, καθώς επίσης και στον υπολογισμό της προστιθέμενης αξίας από μια δανειακή σχέση (Economic Value Added) και του δείκτη RAROC (Risk Adjusted Return on Capital).

Τα συστήματα διαβάθμισης που χρησιμοποιούνται από την Τράπεζα πληρούν τις απαιτήσεις της Προσέγγισης Εσωτερικών Διαβαθμίσεων της Βασιλείας III (Basel III IRB approach). Η Τράπεζα είναι πιστοποιημένη σε IRB από το 2008 για τα ελληνικά χαρτοφυλάκια, τόσο τα επιχειρηματικά όσο και τα χαρτοφυλάκια λιανικής τραπεζικής (όπως περιγράφεται στις γνωστοποιήσεις της Βασιλείας III, Πυλώνας 3, τα οποία είναι διαθέσιμα στον ιστότοπο της Τράπεζας).

Ο Τομέας Ελέγχου Κεφαλαιακής Επάρκειας (Πιστωτικού Κινδύνου) & Εποπτικού Πλαισίου παρακολουθεί την δυνατότητα των συστημάτων διαβάθμισης και υποδειγμάτων αξιολόγησης προκειμένου να κατηγοριοποιήσει τους πιστούχους βάσει κινδύνου, καθώς και για να προβλέψει την πιθανότητα αθέτησης υποχρέωσης και την ζημία εφόσον υπάρξει αθέτηση και την έκθεση κατά την αθέτηση. Η πολιτική επικύρωσης της Τράπεζας είναι σύμφωνη με τις διεθνείς βέλτιστες πρακτικές και τις απαιτήσεις των εποπτικών αρχών. Η Τράπεζα επιβεβαιώνει την εγκυρότητα των συστημάτων διαβάθμισης και υποδειγμάτων αξιολόγησης σε ετήσια βάση και η επιβεβαίωση αυτή περιλαμβάνει τόσο ποσοτικά όσο και ποιοτικά χαρακτηριστικά. Οι διαδικασίες τεκμηρίωσης

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

καταγράφονται και επισκοπούνται σε τακτική βάση και αναφέρονται στην Επιτροπή Κινδύνων. Επιπλέον, η Διεύθυνση Εσωτερικού Ελέγχου του Ομίλου επισκοπεί ανεξάρτητα σε ετήσια βάση την διαδικασία επικύρωσης.

(στ) Τεχνικές μείωσης πιστωτικού κινδύνου

Ένα βασικό στοιχείο της επιχειρηματικής στρατηγικής του Ομίλου είναι η μείωση του κινδύνου μέσω της χρήσης διαφόρων τεχνικών. Τα κυριότερα μέσα περιορισμού κινδύνων είναι οι ενεχυριάσεις περιουσιακών στοιχείων, οι εγγυήσεις και οι κύριες συμβάσεις συμψηφισμού.

Είδη εξασφαλίσεων που γίνονται αποδεκτά από τον Όμιλο

Ο Όμιλος έχει εσωτερικές πολιτικές που περιλαμβάνουν τους παρακάτω τύπους εξασφαλίσεων που συνήθως γίνονται αποδεκτοί σε μία δανειακή σχέση:

- οικιστικά και εμπορικά ακίνητα (γραφεία, εμπορικά κέντρα, κλπ.), βιομηχανικά κτίρια και οικόπεδα,
- εμπορικές απαιτήσεις, μεταχρονολογημένες επιταγές,
- χρεόγραφα συμπεριλαμβανομένων εισηγμένων μετοχών και ομολόγων,
- καταθέσεις,
- εγγυήσεις και πιστωτικές επιστολές,
- ασφαλιστήρια συμβόλαια, και
- εξοπλισμός, κυρίως οχήματα και πλοία.

Ένα συγκεκριμένο ποσοστό εξασφάλισης είναι προαπαιτούμενο, τόσο κατά την έγκριση της δανειακής σχέσης όσο και σε διαρκή βάση για κάθε τύπο εξασφαλίσεων, όπως παρουσιάζεται στην πιστωτική πολιτική του Ομίλου.

Για θέσεις, εκτός από δάνεια πελατών (δηλαδή συμφωνίες επαναγοράς, παράγωγα), ο Όμιλος αποδέχεται ως εξασφάλιση μόνο μετρητά ή ρευστοποιήσιμα ομόλογα.

Αρχές αποτίμησης των αποδεκτών εξασφαλίσεων

Προκειμένου να προσδιοριστεί ο μέγιστος δείκτης εξασφάλισης για τα δάνεια, ο Όμιλος λαμβάνει υπόψη όλη τη σχετική διαθέσιμη πληροφόρηση, περιλαμβανομένων των συγκεκριμένων χαρακτηριστικών των εξασφαλίσεων, εφόσον οι συμμετέχοντες στην αγορά θα λάμβαναν υπόψη τα εν λόγω χαρακτηριστικά κατά την τιμολόγηση των αντίστοιχων περιουσιακών στοιχείων. Η αποτίμηση και οι προδιαγραφές των αποδεκτών εξασφαλίσεων στηρίζονται στις ακόλουθες αρχές:

- η εύλογη αξία της εξασφάλισης, δηλ. η τιμή εξόδου (exit price) που θα λάμβανε κάποιος για την πώληση του περιουσιακού στοιχείου σε μια κανονική συναλλαγή στις τρέχουσες συνθήκες της αγοράς,
- η εύλογη αξία αντιπροσωπεύει την ικανότητα των συμμετεχόντων στην αγορά να δημιουργούν οικονομικά οφέλη από την μέγιστη και βέλτιστη χρήση του περιουσιακού στοιχείου ή από την πώληση του,
- μείωση της αξίας της εξασφάλισης εξετάζεται όταν ο τύπος, η τοποθεσία ή η κατάσταση (όπως η φθορά και η απαξίωση) του περιουσιακού στοιχείου το υποδεικνύουν,
- δεν υπάρχει αξία εξασφάλισης εάν η ενεργοποίηση της ενεχυρίασης στο αντικείμενο που αποτελεί την εξασφάλιση δεν μπορεί να εκτελεστεί νόμιμα.

Ο Όμιλος ακολουθεί τους κανόνες που έχουν καθορισθεί σύμφωνα με την Πολιτική Εκτίμησης Εξασφαλίσεων που έχει εγκριθεί από την Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων του Διοικητικού Συμβουλίου (BRC). Εκτός ειδικών περιπτώσεων (π.χ. κοινοπρακτικά δάνεια), οι εκτιμήσεις των ακινήτων για όλες τις μονάδες γίνονται από την Eurobank Υπηρεσίες Ακινήτων Α.Ε., θυγατρική της Τράπεζας, που απευθύνεται στο Γενικό Διευθυντή του Τομέα Επενδυτικής Τραπεζικής, Διαχείρισης Επενδύσεων και του τομέα Διαχείρισης Ακίνητης Περιουσίας του Ομίλου (Global Markets, Wealth Management and Group Real Estate Asset Management). Η Eurobank Υπηρεσίες Ακινήτων Α.Ε. εποπτεύεται από το Royal Institute of Chartered Surveyors και χρησιμοποιεί εσωτερικούς ή εξωτερικούς πιστοποιημένους εκτιμητές σύμφωνα με προκαθορισμένα κριτήρια (πιστοποιήσεις και εμπειρία). Όλες οι εκτιμήσεις λαμβάνουν υπόψη την περιοχή που βρίσκεται το ακίνητο, την ηλικία του και την εμπορευσιμότητά του, ελέγχονται δε επιπρόσθετα και προσυπογράφονται από έμπειρο προσωπικό της θυγατρικής. Η μεθοδολογία που χρησιμοποιείται βασίζεται σε διεθνή πρότυπα εκτιμήσεων (International Valuation Standards), ενώ υπάρχουν μηχανισμοί ποιοτικού ελέγχου, όπως διαδικασίες επισκόπησης και ανεξάρτητοι έλεγχοι δείγματος από ανεξάρτητους και αξιόπιστους οίκους εκτιμήσεων.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Το 2006 η Τράπεζα, σε συνεργασία με τις μεγαλύτερες ελληνικές τράπεζες, ξεκίνησε ένα έργο με σκοπό τη δημιουργία δείκτη μεταβολών αξιών οικιστικών ακινήτων. Η μεθοδολογία, η οποία αναπτύχθηκε από ανεξάρτητη εξειδικευμένη εταιρεία στατιστικών ερευνών, έχει εγκριθεί από την Τράπεζα της Ελλάδος, η δε χρήση του δείκτη επιτρέπει την δυναμική παρακολούθηση των τιμών των οικιστικών ακινήτων και των τάσεων της αγοράς σε ετήσια βάση.

Για τα εμπορικά ακίνητα, διενεργούνται επανεκτιμήσεις σε χρονικό ορίζοντα δύο με τρία χρόνια από πιστοποιημένους εκτιμητές. Οι επανεκτιμήσεις γίνονται ακόμα συχνότερα όπως απαιτείται (με φυσική αυτοψία /με επισκόπηση εγγράφων/ με χρήση δείκτη) σε ετήσια βάση ανάλογα με το βαθμό σημαντικότητας της έκθεσης ανά πιστούχο και την κατηγοριοποίηση του δανειολήπτη (κατηγορία κινδύνου του πιστούχου).

Προκειμένου να διασφαλιστεί η ποιότητα των μεταχρονολογημένων επιταγών που γίνονται αποδεκτές ως εξασφάλιση, η Τράπεζα έχει αναπτύξει ένα σύστημα προεπιλογής, το οποίο λαμβάνει υπόψη έναν αριθμό κριτηρίων και παραμέτρων κινδύνου, ώστε να αξιολογηθεί η καταλληλότητά τους. Επιπρόσθετα, η αποτίμηση των μεταχρονολογημένων επιταγών παρακολουθείται εβδομαδιαία με τη χρήση εξελιγμένων στατιστικών αναφορών και μηνιαία μέσω της επισκόπησης λεπτομερούς πληροφόρησης σχετικά με την εισπραξιμότητα, την αντικατάσταση και σφράγισή τους ανά εκδότη.

Πολιτική εξασφαλίσεων και καταγραφή

Αναφορικά με τις εξασφαλίσεις, η πολιτική του Ομίλου δίνει ιδιαίτερη έμφαση στην ανάγκη οι εξασφαλίσεις καθώς και οι σχετικές διαδικασίες να πραγματοποιούνται εγκαίρως και με την δέουσα προσοχή προκειμένου να διασφαλίζεται ότι μπορούν νομίμως να εκτελεσθούν σε κάθε περίπτωση που αυτό απαιτηθεί. Ο Όμιλος διατηρεί το δικαίωμα να εκποιήσει τις εξασφαλίσεις όταν ο οφειλέτης βρίσκεται σε οικονομική δυσχέρεια και να είναι σε θέση να διεκδικήσει και να ελέγξει το προϊόν από τη διαδικασία εκποίησης.

Ο Όμιλος χρησιμοποιεί σε μεγάλο βαθμό τυποποιημένες συμβάσεις δανείων και ενεχύρων, διασφαλίζοντας τη νομική ισχύ τους.

Εγγυήσεις

Οι εγγυήσεις που χρησιμοποιούνται ως τεχνική μείωσης πιστωτικού κινδύνου από τον Όμιλο, παρέχονται σε μεγάλο βαθμό από τις κεντρικές και τοπικές κυβερνήσεις στις χώρες στις οποίες δραστηριοποιείται. Το εθνικό ταμείο επιχειρηματικότητας και ανάπτυξης (ETEAN AE) και παρόμοια ταμεία, τράπεζες και ασφαλιστικές εταιρείες είναι επιπροσθέτως σημαντικοί εγγυητές πιστωτικού κινδύνου.

Διαχείριση ανακτηθέντων ακινήτων

Ο αντικειμενικός σκοπός της διαχείρισης των ανακτηθέντων περιουσιακών στοιχείων από τον Όμιλο είναι να ελαχιστοποιηθεί η χρονική περίοδος μέχρι την εκποίηση του περιουσιακού στοιχείου και να μεγιστοποιηθεί η ανάκτηση του δεσμευμένου κεφαλαίου.

Για τον σκοπό αυτό, η διαχείριση των ανακτηθέντων περιουσιακών στοιχείων στοχεύει στη βελτίωση του εσόδου από ενοίκια και των άλλων εσόδων, μέσω της εκμετάλλευσης αυτών των περιουσιακών στοιχείων, και ταυτόχρονα στη μείωση του κόστους διακράτησης και συντήρησής τους. Επιπροσθέτως, Ο Όμιλος ασχολείται ενεργά με τον εντοπισμό κατάλληλων ενδεχόμενων αγοραστών για το χαρτοφυλάκιο των ανακτηθέντων ακινήτων (περιλαμβανομένων εξειδικευμένων εταιρειών που ασχολούνται με την εξαγορά ειδικών χαρτοφυλακίων ανακτηθέντων ακινήτων), τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό, προκειμένου να μειώσει το απόθεμα των ακινήτων σε έναν χρονικό ορίζοντα 3-5 ετών.

Τα ανακτηθέντα ακίνητα παρακολουθούνται στενά μέσω τεχνικών και νομικών αναφορών, προκειμένου η εμπορική τους αξία να αναφέρεται με ακρίβεια και να είναι επικαιροποιημένη σύμφωνα με τις τάσεις της αγοράς.

Κίνδυνος Αντισυμβαλλόμενου

Ο Όμιλος περιορίζει τον κίνδυνο αντισυμβαλλόμενου που απορρέει από τις δραστηριότητες διαχείρισης διαθεσίμων μέσω της σύναψης γενικών συμβάσεων συμψηφισμού και παρόμοιων συμφωνιών, καθώς και συμβάσεων ενεχυρίασης με τους αντισυμβαλλόμενους με τους οποίους διενεργεί ένα μεγάλο όγκο συναλλαγών. Οι γενικές συμβάσεις συμψηφισμού δεν καταλήγουν γενικά στο συμψηφισμό των στοιχείων ενεργητικού και παθητικού του ισολογισμού, καθώς οι συναλλαγές συνήθως διακανονίζονται σε μικτή βάση (gross basis). Εντούτοις, ο πιστωτικός κίνδυνος κάθε αντισυμβαλλόμενου μειώνεται μέσω των συμβάσεων-πλαισίων συμψηφισμού, στο βαθμό όπου σε περίπτωση αδυναμίας του αντισυμβαλλόμενου να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του, όλες οι ανοιχτές θέσεις με τον αντισυμβαλλόμενο κλείνουν και διακανονίζονται αφού ληφθεί υπόψη ο συμψηφισμός (net basis).

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Στην περίπτωση των παραγώγων, ο Όμιλος χρησιμοποιεί συμβάσεις ISDA (International Swaps and Derivatives Association), οι οποίες περιορίζουν την έκθεσή του μέσω του συμψηφισμού των ανοικτών θέσεων, και συμβάσεις κάλυψης πιστωτικού κινδύνου (CSAs - Credit Support Annex) οι οποίες μειώνουν περαιτέρω τη συνολική έκθεση ανά αντισυμβαλλόμενο. Κατά την εφαρμογή αυτών των συμβάσεων, η συνολική έκθεση με τον αντισυμβαλλόμενο υπολογίζεται σε ημερήσια βάση λαμβάνοντας υπόψη τυχόν συμψηφισμούς και εξασφαλίσεις.

Η ίδια διαδικασία εφαρμόζεται και στην περίπτωση των συμφωνιών επαναγοράς χρεογράφων (repos), όπου χρησιμοποιούνται συμβάσεις GMRA (Global Master Repurchase Agreements). Η έκθεση (η καθαρή διαφορά μεταξύ του ποσού που δανείστηκε στην συμφωνία επαναγοράς (repo) και της τρέχουσας αξίας των χρεογράφων) υπολογίζεται σε ημερήσια βάση, ενώ το υπόλοιπο των εξασφαλίσεων αναπροσαρμόζεται μεταξύ των αντισυμβαλλόμενων, ελαχιστοποιώντας με αυτόν τον τρόπο την έκθεση.

Σύμφωνα με τον Ευρωπαϊκό Κανονισμό Υποδομών για τις Χρηματοοικονομικές Αγορές (European Market Infrastructure Regulation – EMIR), η Τράπεζα ξεκίνησε συναλλαγές για επιλεγμένες συμβάσεις παραγώγων που εκκαθαρίζονται κεντροποιημένα μέσω ενός εξουσιοδοτημένου κεντρικού αντισυμβαλλόμενου (central counterparty – CCP) της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ), ο οποίος είναι καταγεγραμμένος στα αρχεία καταγραφής συναλλαγών (trade repositories). Η χρήση του CCP αυξάνει τη διαφάνεια στην αγορά και μειώνει τον κίνδυνο του αντισυμβαλλόμενου και τους λειτουργικούς κινδύνους που σχετίζονται με την αγορά των παραγώγων.

Η Τράπεζα χρησιμοποιεί ένα σύστημα διαχείρισης εξασφαλίσεων για την παρακολούθηση των συμβάσεων ISDA, CSAs και GMRAs, δηλαδή η ημερήσια αποτίμηση των παραγώγων και η τρέχουσα αξία των χρεογράφων χρησιμοποιούνται για τον υπολογισμό της έκθεσης με κάθε αντισυμβαλλόμενο. Οι εξασφαλίσεις που θα πρέπει να δοθούν επιπρόσθετα ή να απαιτηθούν από τον αντισυμβαλλόμενο υπολογίζονται καθημερινά.

Με αυτό το σύστημα η Τράπεζα παρακολουθεί και ελέγχει τη ροή των εξασφαλίσεων στην περίπτωση των παραγώγων και των συμφωνιών επαναγοράς χρεογράφων, ανεξάρτητα από τον αντισυμβαλλόμενο. Η επίδραση κάθε διακύμανσης της αγοράς που αυξάνει την έκθεση της Τράπεζας αναφέρεται και η Τράπεζα προχωρά άμεσα σε αίτημα για αύξηση της εξασφάλισης.

7.2.1.1 Μέγιστη έκθεση σε πιστωτικό κίνδυνο προ εξασφαλίσεων

	2017	2016
	€ εκατ.	€ εκατ.
Έκθεση σε πιστωτικό κίνδυνο στοιχείων ισολογισμού:		
Απαιτήσεις από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	2.123	2.759
Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων:		
- Ομόλογα	20	59
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	1.878	1.980
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες:		
- Επιχειρηματικά δάνεια	18.351	19.335
- Στεγαστικά δάνεια	16.667	17.844
- Καταναλωτικά δάνεια	5.251	6.328
- Δάνεια σε μικρές επιχειρήσεις	6.973	7.149
Μείον: συσσωρευμένη πρόβλεψη απομείωσης	(10.134)	(11.598)
Επενδυτικοί τίτλοι:		
- Ομόλογα (αναμορφωμένο, σημ. 52)	7.519	12.375
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	1.349	1.445
Έκθεση σε πιστωτικό κίνδυνο στοιχείων εκτός ισολογισμού (σημ. 47)	1.494	1.478
Σύνολο	51.491	59.154

Ο παραπάνω πίνακας απεικονίζει τη μέγιστη έκθεση του Ομίλου σε πιστωτικό κίνδυνο την 31 Δεκεμβρίου 2017 και 31 Δεκεμβρίου 2016, αντίστοιχα, χωρίς να ληφθούν υπ' όψιν τυχόν εξασφαλίσεις ή άλλα μέτρα προστασίας που δεν πληρούν τα κριτήρια για συμψηφισμό στις οικονομικές καταστάσεις.

Τα στοιχεία του ισολογισμού, που περιλαμβάνονται στον παραπάνω πίνακα, εμφανίζονται στην καθαρή λογιστική τους αξία, όπως αυτή αναφέρεται στον ισολογισμό. Τα στοιχεία εκτός ισολογισμού περιλαμβάνουν εγγυήσεις, πιστωτικές επιστολές σε αναμονή, ανέκκλητες δεσμεύσεις πιστωτικών ορίων και ενέγγυες πιστώσεις.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

7.2.1.2 Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες

Παρακάτω παρατίθεται αναλυτική επισκόπηση της έκθεσης του Ομίλου σε πιστωτικό κίνδυνο προερχόμενο από δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες, σύμφωνα με τις δημοσιευμένες, την 30 Σεπτεμβρίου 2013, οδηγίες της Ελληνικής Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς και της Τράπεζας της Ελλάδος (ΤτΕ). Επιπρόσθετα, τα είδη ρύθμισης δανείων του Ομίλου είναι σύμφωνα με την Πράξη Εκτελεστικής Επιτροπής της ΤτΕ 102/30.08.2016.

(α) Ποιότητα του χαρτοφυλακίου των δανείων και απαιτήσεων από πελάτες

Τα δάνεια και οι απαιτήσεις από πελάτες κατηγοριοποιούνται σε «δάνεια χωρίς καθυστέρηση και μη απομειωμένα», «δάνεια σε καθυστέρηση και μη απομειωμένα» και «απομειωμένα δάνεια».

Η κατηγορία «δάνεια χωρίς καθυστέρηση και μη απομειωμένα» περιλαμβάνει τα δάνεια για τα οποία δεν υπάρχουν εκπρόθεσμες καταβολές, βάσει σύμβασης, καθώς και καμία άλλη ένδειξη απομείωσης.

Η κατηγορία «δάνεια σε καθυστέρηση και μη απομειωμένα» περιλαμβάνει τα δάνεια για τα οποία υπάρχουν εκπρόθεσμες καταβολές, βάσει σύμβασης, τουλάχιστον για μία ημέρα, χωρίς ωστόσο να έχει απομειωθεί η αξία τους εκτός εάν υπάρχουν συγκεκριμένες πληροφορίες που να υποδεικνύουν το αντίθετο. Για τα δάνεια λιανικής τραπεζικής, συνήθως συμβαίνει όταν είναι υπερήμερα λιγότερο από 90 ημέρες, ενώ για τα επιχειρηματικά δάνεια λαμβάνονται υπόψη τόσο οι ημέρες υπερημερίας όσο και η εσωτερική διαβάθμισή τους, η οποία αντανακλά τη γενικότερη χρηματοοικονομική κατάσταση του πιστούχου.

Για τα δάνεια των ανωτέρω κατηγοριών, παρόλο που δεν θεωρούνται απομειωμένα, ο Όμιλος αναγνωρίζει «συλλογική» ζημιά απομείωσης (όπως αναφέρεται στη σημ. 2.2.12 «Απομείωση χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού»).

Η κατηγορία «απομειωμένα δάνεια», τα οποία αξιολογούνται για απομείωση «σε ατομική βάση», περιλαμβάνει τα επιχειρηματικά δάνεια καθώς και τα δάνεια σε μικρές επιχειρήσεις και τα στεγαστικά δάνεια, για τα οποία αναγνωρίζεται «ατομική» πρόβλεψη απομείωσης. Τα υπόλοιπα δάνεια λιανικής τραπεζικής θεωρούνται απομειωμένα, όταν είναι σε υπερημερία μεγαλύτερη από 90 ημέρες ή μικρότερη στις περιπτώσεις όπου υπάρχει αντικειμενική ένδειξη απομείωσης και για τα οποία αναγνωρίζεται «συλλογική» πρόβλεψη απομείωσης. Επιπρόσθετα, τα απομειωμένα δάνεια λιανικής τραπεζικής σε καθεστώς ρύθμισης ενδέχεται να περιλαμβάνουν δάνεια σε υπερημερία μικρότερη από 90 ημέρες. Τα παρατηρήσιμα δεδομένα που αξιολογούνται από τον Όμιλο, ώστε να προσδιοριστεί αν υπάρχει αντικειμενική ένδειξη ότι ένα δάνειο ή ομάδα δανείων έχουν απομειωθεί αναφέρονται στη σημ. 2.2.12.

Τα «ανοίγματα σε αθέτηση», σύμφωνα με τον εποπτικό ορισμό όπως αυτός υιοθετήθηκε από τον Όμιλο, περιλαμβάνουν σημαντικά ανοίγματα που είναι σε καθυστέρηση μεγαλύτερη από 90 ημέρες, ανοίγματα τα οποία έχουν αξιολογηθεί από τον Όμιλο με πιθανή αδυναμία πληρωμής, καθώς και εκείνα που αξιολογούνται για απομείωση σε ατομική βάση και για τα οποία αναγνωρίζεται «ατομική» πρόβλεψη απομείωσης. Την 31 Δεκεμβρίου 2017, τα ανοίγματα σε αθέτηση του Ομίλου ανήλθαν σε € 18.516 εκατ. (2016: € 20.906 εκατ.).

Τα «μη εξυπηρετούμενα ανοίγματα» (ΜΕΑ) όπως παρακολουθούνται και γνωστοποιούνται από τον Όμιλο, σύμφωνα με τις κατευθυντήριες οδηγίες που ορίζονται από τα Εκτελεστικά Τεχνικά Πρότυπα της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Αρχής (European Banking Authority Implementing Technical Standards), περιλαμβάνουν σημαντικά ανοίγματα που είναι υπερήμερα περισσότερο από 90 ημέρες ή που έχουν αξιολογηθεί με πιθανή αδυναμία πληρωμής, απομειωμένα ανοίγματα που αξιολογούνται για απομείωση σε ατομική ή συλλογική βάση, ανοίγματα που κατηγοριοποιούνται ως ανοίγματα σε αθέτηση για εποπτικούς σκοπούς, καθώς και ρυθμισμένα ΜΕΑ. Την 31 Δεκεμβρίου 2017, τα ΜΕΑ του Ομίλου που σχετίζονται με συνεχιζόμενες δραστηριότητες ανήλθαν σε € 20.105 εκατ. (31 Δεκεμβρίου 2016: € 22.888 εκατ. εκ των οποίων € 258 εκατ. αφορούν τις θυγατρικές εταιρείες στη Ρουμανία που ταξινομήθηκαν ως κατεχόμενες προς πώληση σημ.17). Αντίστοιχα, τα «Εξυπηρετούμενα ανοίγματα» περιλαμβάνουν ανοίγματα χωρίς καθυστέρηση, υπερήμερα λιγότερο από 90 ημέρες ή που δεν έχουν αξιολογηθεί με πιθανή αδυναμία πληρωμής, μη απομειωμένα και χωρίς αθέτηση ανοίγματα. Την 31 Δεκεμβρίου 2017, τα εξυπηρετούμενα ανοίγματα του Ομίλου που σχετίζονται με συνεχιζόμενες δραστηριότητες ανήλθαν σε € 27.137 εκατ. (2016: € 27.768 εκατ. εκ των οποίων € 1.203 εκατ. αφορούν τις θυγατρικές εταιρείες στη Ρουμανία που ταξινομήθηκαν ως κατεχόμενες προς πώληση, σημ. 17).

Η κατηγορία «πιθανή αδυναμία πληρωμής» αναφέρεται σε ανοίγματα όπου η ικανότητα του πιστούχου αξιολογείται ως μη πιθανή για πλήρη εξόφληση χωρίς ρευστοποίηση των εξασφαλίσεων, ανεξάρτητα από την ύπαρξη καθυστέρησης ή τον αριθμό των ημερών σε καθυστέρηση.

Οι παρακάτω πίνακες παρουσιάζουν την αξία των δανείων και απαιτήσεων από πελάτες, προ απομείωσης, η οποία αποτελεί και τη μέγιστη έκθεση σε πιστωτικό κίνδυνο προ απομείωσης, καθώς και την κατηγοριοποίηση αυτών σε μη απομειωμένα (δηλ. «δάνεια χωρίς καθυστέρηση και μη απομειωμένα» και «δάνεια σε καθυστέρηση και μη απομειωμένα») και απομειωμένα. Επίσης,

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

οι παρακάτω πίνακες παρουσιάζουν το υπόλοιπο της πρόβλεψης απομείωσης που έχει αναγνωρισθεί ανά κατηγορία δάνειων και απαιτήσεων από πελάτες και τη μέθοδο προσδιορισμού του υπολοίπου αυτής (δηλ. «ατομική» ή συλλογική» αξιολόγηση), τη συνολική καθαρή αξία των δανείων και απαιτήσεων, μετά την απομείωση, καθώς και την αξία των εξασφαλίσεων που κατέχονται για την μείωση του πιστωτικού κινδύνου.

Για σκοπούς διαχείρισης πιστωτικού κινδύνου, ο Δημόσιος Τομέας συμπεριλαμβάνεται στα επιχειρηματικά δάνεια. Ο Δημόσιος Τομέας περιλαμβάνει την έκθεση στην κεντρική κυβέρνηση, στις τοπικές αρχές, σε εταιρείες που συνδέονται με το κράτος και εταιρείες που ελέγχονται μερικώς ή πλήρως από το κράτος.

Επιπρόσθετα, η αξία των εξασφαλίσεων που παρουσιάζεται στους παρακάτω πίνακες έχει ανώτατο όριο το ύψος του δανείου, προ απομείωσης. Τα συγκριτικά στοιχεία περιλαμβάνουν τα υπόλοιπα των θυγατρικών εταιρειών στη Ρουμανία που ταξινομήθηκαν ως κατεχόμενες προς πώληση (σημ. 17).

	31 Δεκεμβρίου 2017								
	Μη απομειωμένα		Απομειωμένα			Συσσωρευμένη πρόβλεψη		Συνολική καθαρή αξία μετά την απομείωση	Αξία εξασφαλίσεων
	Χωρίς καθυστέρηση και μη απομειωμένα	Σε καθυστέρηση και μη απομειωμένα	Ατομική αξιολόγηση	Συλλογική αξιολόγηση	Συνολική αξία προ απομείωσης	Ατομική αξιολόγηση	Συλλογική αξιολόγηση		
€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	
Λιανική Τραπεζική	12.573	2.850	374	13.094	28.891	(171)	(6.292)	22.428	17.217
- Στεγαστικά δάνεια	8.353	1.858	161	6.295	16.667	(87)	(2.231)	14.349	13.071
- Καταναλωτικά δάνεια	1.447	316	2	2.048	3.813	(1)	(1.633)	2.179	184
- Πιστωτικές κάρτες	770	55	0	613	1.438	(0)	(442)	996	34
- Μικρές επιχειρήσεις	2.003	621	211	4.138	6.973	(83)	(1.986)	4.904	3.928
Επιχειρηματικά	9.988	1.065	6.627	8	17.688	(3.461)	(200)	14.027	10.394
- Μεγάλες επιχειρήσεις	7.279	870	2.830	3	10.982	(1.576)	(101)	9.305	6.720
- Μικρομεσαίες ΜΜΕ	2.709	195	3.797	5	6.706	(1.885)	(99)	4.722	3.674
Δημόσιος τομέας	662	0	1	-	663	(1)	(9)	653	4
- Ελλάδα	660	0	1	-	661	(1)	(9)	651	4
- Λοιπές Χώρες	2	0	-	-	2	-	-	2	-
Σύνολο	23.223	3.915	7.002	13.102	47.242	(3.633)	(6.501)	37.108	27.615

	31 Δεκεμβρίου 2016								
	Μη απομειωμένα		Απομειωμένα			Συσσωρευμένη πρόβλεψη		Συνολική καθαρή αξία μετά την απομείωση	Αξία εξασφαλίσεων
	Χωρίς καθυστέρηση και μη απομειωμένα	Σε καθυστέρηση και μη απομειωμένα	Ατομική αξιολόγηση	Συλλογική αξιολόγηση	Συνολική αξία προ απομείωσης	Ατομική αξιολόγηση	Συλλογική αξιολόγηση		
€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	
Λιανική Τραπεζική	13.545	2.801	521	14.454	31.321	(194)	(6.895)	24.232	18.399
- Στεγαστικά δάνεια	9.172	1.913	330	6.429	17.844	(122)	(2.150)	15.572	14.029
- Καταναλωτικά δάνεια	1.596	339	2	2.740	4.677	(1)	(2.195)	2.481	176
- Πιστωτικές κάρτες	847	63	0	741	1.651	(0)	(536)	1.115	32
- Μικρές επιχειρήσεις	1.930	486	189	4.544	7.149	(71)	(2.014)	5.064	4.162
Επιχειρηματικά	9.758	1.010	7.908	1	18.677	(4.354)	(146)	14.177	10.555
- Μεγάλες επιχειρήσεις	7.095	681	3.258	-	11.034	(1.936)	(75)	9.023	6.330
- Μικρομεσαίες ΜΜΕ	2.663	329	4.650	1	7.643	(2.418)	(71)	5.154	4.225
Δημόσιος τομέας	655	2	1	-	658	(1)	(8)	649	4
- Ελλάδα	634	0	1	-	635	(1)	(8)	626	4
- Λοιπές Χώρες	21	2	-	-	23	-	-	23	-
Σύνολο	23.958	3.813	8.430	14.455	50.656	(4.549)	(7.049)	39.058	28.958

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες χωρίς καθυστέρηση και μη απομειωμένα

Τα εσωτερικά συστήματα αξιολόγησης των πιστούχων που χρησιμοποιούνται από τον Όμιλο, παρακολουθούν τα σημαντικά υπόλοιπα, βάσει ποσοτικών και ποιοτικών παραγόντων. Σχετικά με τα δάνεια και απαιτήσεις χωρίς καθυστέρηση και μη απομειωμένα, τα επιχειρηματικά δάνεια κατηγοριοποιούνται σε υψηλή διαβάθμιση, ικανοποιητική διαβάθμιση και υπό παρακολούθηση, ενώ τα δάνεια σε μικρές επιχειρήσεις και τα στεγαστικά δάνεια, τα οποία αξιολογούνται για απομείωση σε «ατομική βάση», κατηγοριοποιούνται σε ικανοποιητική διαβάθμιση και υπό παρακολούθηση. Τα υπόλοιπα δάνεια λιανικής τραπεζικής, τα οποία δεν αξιολογούνται σε «ατομική βάση», δεν διαβαθμίζονται και κατηγοριοποιούνται σε ικανοποιητική διαβάθμιση βάσει της μη ύπαρξης καθυστέρησης πληρωμών.

Οι παρακάτω πίνακες παρουσιάζουν τα δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες χωρίς καθυστέρηση και μη απομειωμένα:

	31 Δεκεμβρίου 2017				
	Υψηλής διαβάθμισης	Ικανοποιητικής διαβάθμισης	Υπό παρακολούθηση (υψηλότερου κινδύνου)	Σύνολο των χωρίς καθυστέρηση και μη απομειωμένων	Αξία εξασφαλίσεων
	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.
Λιανική Τραπεζική	32	12.541	-	12.573	8.643
- Στεγαστικά δάνεια	-	8.353	-	8.353	7.211
- Καταναλωτικά δάνεια	-	1.447	-	1.447	52
- Πιστωτικές κάρτες	-	770	-	770	0
- Μικρές επιχειρήσεις	32	1.971	-	2.003	1.380
Επιχειρηματικά	6.652	2.966	370	9.988	6.543
- Μεγάλες επιχειρήσεις	4.947	2.158	174	7.279	4.771
- Μικρομεσαίες ΜΜΕ	1.705	808	196	2.709	1.772
Δημόσιος τομέας	280	382	-	662	4
- Ελλάδα	280	380	-	660	4
- Λοιπές Χώρες	-	2	-	2	-
Σύνολο	6.964	15.889	370	23.223	15.190

	31 Δεκεμβρίου 2016				
	Υψηλής διαβάθμισης	Ικανοποιητικής διαβάθμισης	Υπό παρακολούθηση (υψηλότερου κινδύνου)	Σύνολο των χωρίς καθυστέρηση και μη απομειωμένων	Αξία εξασφαλίσεων
	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.
Λιανική Τραπεζική	40	13.505	-	13.545	9.420
- Στεγαστικά δάνεια	-	9.172	-	9.172	8.012
- Καταναλωτικά δάνεια	-	1.596	-	1.596	52
- Πιστωτικές κάρτες	-	847	-	847	1
- Μικρές επιχειρήσεις	40	1.890	-	1.930	1.355
Επιχειρηματικά	6.146	3.300	312	9.758	6.370
- Μεγάλες επιχειρήσεις	4.602	2.299	194	7.095	4.546
- Μικρομεσαίες ΜΜΕ	1.544	1.001	118	2.663	1.824
Δημόσιος τομέας	511	144	-	655	4
- Ελλάδα	511	123	-	634	4
- Λοιπές Χώρες	0	21	-	21	-
Σύνολο	6.697	16.949	312	23.958	15.794

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες σε καθυστέρηση και μη απομειωμένα

Οι παρακάτω πίνακες παρουσιάζουν την χρονοανάλυση των δανείων και απαιτήσεων από πελάτες σε καθυστέρηση και μη απομειωμένων, προ αναγνωρισθείσας πρόβλεψης, ανά κατηγορία δανείου:

	31 Δεκεμβρίου 2017								
	Λιανική Τραπεζική			Επιχειρηματικά			Δημόσιος τομέας		Σύνολο των καθυστερημένων και μη απομειωμένων € εκατ.
	Στεγαστικά δάνεια € εκατ.	Καταναλωτικά δάνεια € εκατ.	Πιστωτικές κάρτες € εκατ.	Μικρές επιχειρήσεις € εκατ.	Μεγάλες επιχειρήσεις € εκατ.	Μικρομεσαίες ΜΜΕ € εκατ.	Ελλάδα € εκατ.	Λοιπές Χώρες € εκατ.	
έως 29 ημέρες	1.479	270	40	502	705	134	0	-	
30 έως 59 ημέρες	269	32	10	74	60	29	-	-	474
60 έως 89 ημέρες	110	14	5	45	105	32	-	0	311
Σύνολο	1.858	316	55	621	870	195	0	0	3.915
Αξία εξασφαλίσεων	1.517	2	-	395	593	155	-	-	2.662

	31 Δεκεμβρίου 2016								
	Λιανική Τραπεζική			Επιχειρηματικά			Δημόσιος τομέας		Σύνολο των καθυστερημένων και μη απομειωμένων € εκατ.
	Στεγαστικά δάνεια € εκατ.	Καταναλωτικά δάνεια € εκατ.	Πιστωτικές κάρτες € εκατ.	Μικρές επιχειρήσεις € εκατ.	Μεγάλες επιχειρήσεις € εκατ.	Μικρομεσαίες ΜΜΕ € εκατ.	Ελλάδα € εκατ.	Λοιπές Χώρες € εκατ.	
έως 29 ημέρες	1.520	277	45	351	472	152	0	2	
30 έως 59 ημέρες	288	46	12	77	57	111	-	-	591
60 έως 89 ημέρες	105	16	6	58	152	66	-	0	403
Σύνολο	1.913	339	63	486	681	329	0	2	3.813
Αξία εξασφαλίσεων	1.533	3	0	308	332	230	-	-	2.406

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Απομειωμένα δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες

Οι παρακάτω πίνακες παρουσιάζουν την κίνηση των απομειωμένων δανείων και απαιτήσεων από πελάτες ανά κατηγορία δανείου:

	31 Δεκεμβρίου 2017								
	Λιανική Τραπεζική			Επιχειρηματικά			Δημόσιος τομέας		Σύνολο των απομειωμένων δανείων
	Στεγαστικά δάνεια € εκατ.	Καταναλωτικά δάνεια € εκατ.	Πιστωτικές κάρτες € εκατ.	Μικρές επιχειρήσεις € εκατ.	Μεγάλες επιχειρήσεις € εκατ.	Μικρομεσαίες ΜΜΕ € εκατ.	Ελλάδα € εκατ.	Λοιπές Χώρες € εκατ.	
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου 2016	6.759	2.742	741	4.733	3.258	4.651	1	-	22.885
Μεταφορές μεταξύ κατηγοριών δανείων	0	0	(0)	(0)	203	(203)	-	-	-
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου	6.759	2.742	741	4.733	3.461	4.448	1	-	22.885
Μεταφορά σε μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες	(106)	(10)	(6)	(81)	(17)	(37)	-	-	(257)
Αξία δανείων που χαρακτηρίστηκαν ως απομειωμένα εντός της χρήσης	694	145	24	310	188	126	-	-	1.487
Αξία δανείων που εξήλθαν από την κατηγορία των απομειωμένων δανείων	(738)	(140)	(16)	(563)	(211)	(104)	-	-	(1.772)
Εισπράξεις από απομειωμένα δάνεια	(114)	(64)	(15)	(63)	(142)	(134)	-	-	(532)
Διαγραφές απομειωμένων δανείων	(59)	(122)	(64)	(34)	(391)	(453)	-	-	(1.123)
Πωλήσεις απομειωμένων δανείων	(0)	(546)	(62)	(0)	(6)	(16)	-	-	(630)
Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπές κινήσεις	20	45	11	47	(49)	(28)	0	-	46
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου	6.456	2.050	613	4.349	2.833	3.802	1	-	20.104
Συσσωρευμένη πρόβλεψη απομείωσης	(2.166)	(1.536)	(426)	(2.015)	(1.576)	(1.886)	(1)	-	(9.606)
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου (καθαρή αξία)	4.290	514	187	2.334	1.257	1.916	0	-	10.498
	31 Δεκεμβρίου 2016								
	Λιανική Τραπεζική			Επιχειρηματικά			Δημόσιος τομέας		Σύνολο των απομειωμένων δανείων
	Στεγαστικά δάνεια € εκατ.	Καταναλωτικά δάνεια € εκατ.	Πιστωτικές κάρτες € εκατ.	Μικρές επιχειρήσεις € εκατ.	Μεγάλες επιχειρήσεις € εκατ.	Μικρομεσαίες ΜΜΕ € εκατ.	Ελλάδα € εκατ.	Λοιπές Χώρες € εκατ.	
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου 2015	5.816	2.777	828	4.651	5.429	2.913	1	-	22.415
Μεταφορές μεταξύ κατηγοριών δανείων	-	(0)	-	0	(1.947)	1.947	(0)	-	(0)
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου	5.816	2.777	828	4.651	3.482	4.860	1	-	22.415
Αξία δανείων που χαρακτηρίστηκαν ως απομειωμένα εντός της χρήσης	1.333	306	26	477	298	167	0	-	2.607
Απομειωμένα δάνεια από απόκτηση επιχειρήσεων	23	4	0	3	7	4	-	-	41
Αξία δανείων που εξήλθαν από την κατηγορία των απομειωμένων δανείων	(394)	(154)	(38)	(316)	(184)	(75)	(0)	-	(1.161)
Εισπράξεις από απομειωμένα δάνεια	(48)	(28)	(4)	(88)	(90)	(100)	(0)	-	(358)
Διαγραφές απομειωμένων δανείων	(29)	(5)	(1)	(27)	(118)	(219)	-	-	(399)
Πωλήσεις απομειωμένων δανείων	-	(157)	(79)	(0)	(150)	(3)	-	-	(389)
Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπές κινήσεις	58	(1)	9	33	13	17	0	-	129
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου	6.759	2.742	741	4.733	3.258	4.651	1	-	22.885
Συσσωρευμένη πρόβλεψη απομείωσης	(2.105)	(2.097)	(515)	(2.041)	(1.926)	(2.418)	(1)	-	(11.103)
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου (καθαρή αξία)	4.654	645	226	2.692	1.332	2.233	0	-	11.782

Σημείωση: Για το 2016, οι πωλήσεις έχουν αναπροσαρμοστεί έτσι ώστε να περιλαμβάνουν δάνεια και απαιτήσεις προ προβλέψεων απομείωσης. Οι διαγραφές έχουν μειωθεί ισόποσα.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Οι παρακάτω πίνακες παρουσιάζουν την χρονοανάλυση των απομειωμένων δανείων και απαιτήσεων από πελάτες ανά κατηγορία δανείου, μετά από απομείωση, καθώς και την αξία των εξασφαλίσεων που κατέχονται για τη μείωση του πιστωτικού κινδύνου.

Για τα καταγγελλόμενα δάνεια, ο Όμιλος παύει να παρακολουθεί την κατάσταση καθυστέρησής τους και συνεπώς τα υπόλοιπα τους περιλαμβάνονται στην κατηγορία «άνω των 360 ημερών», με εξαίρεση τα καταναλωτικά δάνεια τα οποία παρακολουθούνται μέχρι τις 360 μέρες καθυστέρησης.

	31 Δεκεμβρίου 2017								
	Λιανική Τραπεζική				Επιχειρηματικά		Δημόσιος τομέας		Σύνολο των απομειωμένων δανείων
	Στεγαστικά δάνεια	Καταναλωτικά δάνεια	Πιστωτικές κάρτες	Μικρές επιχειρήσεις	Μεγάλες επιχειρήσεις	Μικρομεσαίες ΜΜΕ	Ελλάδα	Λοιπές Χώρες	
€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	
έως 29 ημέρες	826	104	8	378	740	348	-	-	2.404
30 έως 59 ημέρες	193	21	1	60	4	20	-	-	299
60 έως 89 ημέρες	148	9	0	82	83	67	-	-	389
90 έως 179 ημέρες	245	19	5	91	46	83	-	-	489
180 έως 360 ημέρες	213	18	4	100	40	67	-	-	442
άνω των 360 ημερών	2.665	343	169	1.623	344	1.331	0	-	6.475
Σύνολο	4.290	514	187	2.334	1.257	1.916	0	-	10.498
Αξία εξασφαλίσεων	4.343	130	34	2.153	1.356	1.747	0	-	9.763

	31 Δεκεμβρίου 2016								
	Λιανική Τραπεζική				Επιχειρηματικά		Δημόσιος τομέας		Σύνολο των απομειωμένων δανείων
	Στεγαστικά δάνεια	Καταναλωτικά δάνεια	Πιστωτικές κάρτες	Μικρές επιχειρήσεις	Μεγάλες επιχειρήσεις	Μικρομεσαίες ΜΜΕ	Ελλάδα	Λοιπές Χώρες	
€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	
έως 29 ημέρες	1.233	173	12	691	695	559	-	-	3.363
30 έως 59 ημέρες	212	33	1	83	12	38	-	-	379
60 έως 89 ημέρες	143	7	1	86	82	91	-	-	410
90 έως 179 ημέρες	243	21	5	107	54	43	-	-	473
180 έως 360 ημέρες	259	20	6	107	58	56	0	-	506
άνω των 360 ημερών	2.564	391	201	1.618	431	1.446	0	-	6.651
Σύνολο	4.654	645	226	2.692	1.332	2.233	0	-	11.782
Αξία εξασφαλίσεων	4.484	121	31	2.499	1.452	2.171	0	-	10.758

(β) Εξασφαλίσεις και ανακτηθέντα περιουσιακά στοιχεία

Εξασφαλίσεις

Ο δείκτης δανείων προς αξία εξασφάλισης των στεγαστικών δανείων προσδιορίζει τη σχέση μεταξύ του δανειακού υπολοίπου, προ απομείωσης, και της τρέχουσας αξίας των ακινήτων που κατέχονται ως εξασφάλιση κατά την ημερομηνία του ισολογισμού.

Ο δείκτης δανείων προς αξία εξασφάλισης των στεγαστικών δανείων παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα:

	2017 € εκατ.	2016 € εκατ.
Στεγαστικά Δάνεια		
Μικρότερο από 50%	3.451	3.510
50%-70%	2.302	2.453
71%-80%	1.202	1.310
81%-90%	1.075	1.168
91%-100%	965	1.128
101%-120%	1.802	1.913
121%-150%	2.180	2.404
Μεγαλύτερο από 150%	3.690	3.958
Συνολική έκθεση	16.667	17.844
Μέσος Όρος του δείκτη δανείου προς αξία εξασφάλισης	98,25%	99,90%

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Η ανάλυση των εξασφαλίσεων και εγγυήσεων παρουσιάζεται στους παρακάτω πίνακες:

	31 Δεκεμβρίου 2017				
	Αξία εξασφαλίσεων				
	Ακίνητη περιουσία € εκατ.	Χρηματ/κές € εκατ.	Λοιπές € εκατ.	Σύνολο € εκατ.	Εγγυήσεις € εκατ.
Λιανική Τραπεζική	16.625	286	306	17.217	176
Επιχειρηματικά ⁽¹⁾	5.240	897	4.257	10.394	194
Δημόσιος τομέας	2	2	0	4	1
Σύνολο	21.867	1.185	4.563	27.615	371

	31 Δεκεμβρίου 2016				
	Αξία εξασφαλίσεων				
	Ακίνητη περιουσία € εκατ.	Χρηματ/κές € εκατ.	Λοιπές € εκατ.	Σύνολο € εκατ.	Εγγυήσεις € εκατ.
Λιανική Τραπεζική	17.868	236	295	18.399	186
Επιχειρηματικά ⁽¹⁾	5.359	1.068	4.128	10.555	199
Δημόσιος τομέας	2	2	0	4	8
Σύνολο	23.229	1.306	4.423	28.958	393

⁽¹⁾ Οι λοιπές εξασφαλίσεις περιλαμβάνουν εκχωρημένες απαιτήσεις, εξοπλισμό, αποθέματα, πλωτά μέσα κλπ.

Σημείωση: Για το 2016, οι εξασφαλίσεις των απαιτήσεων που σχετίζονται με τις δραστηριότητες πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων του Ομίλου έχουν αναταξινομηθεί από τις χρηματοοικονομικές στις λοιπές.

Ανακτηθέντα περιουσιακά στοιχεία

Ο Όμιλος αναγνωρίζει στον ισολογισμό τα περιουσιακά στοιχεία που κρατούνται ως εξασφαλίσεις, όταν αυτά έρχονται στην κατοχή του συνήθως μέσω νομικών διαδικασιών ή επικαλούμενος άλλες πιστωτικές ενισχύσεις. Η κύρια κατηγορία εξασφαλίσεων που ανακτάται από τον Όμιλο, για την αποπληρωμή ή μείωση του υπολοίπου των δανείων, αφορά σε ακίνητα περιουσιακά στοιχεία. Τα ακίνητα κατηγοριοποιούνται στα ανακτηθέντα περιουσιακά στοιχεία στην χαμηλότερη αξία μεταξύ του κόστους και της καθαρής ρευστοποιήσιμης αξίας (βλέπε επίσης σημ. 2.2.17 και 33). Στις περιπτώσεις που τα ανακτηθέντα περιουσιακά στοιχεία χρησιμοποιούνται από τον Όμιλο για τις δραστηριότητες του, τότε αυτά κατηγοριοποιούνται ως ιδιοχρησιμοποιούμενα πάγια στοιχεία ή ως επενδύσεις σε ακίνητα αναλόγως (βλέπε σημ. 2.2.6, 30 και 31).

Στους πίνακες που ακολουθούν, παρουσιάζονται οι εξασφαλίσεις τις οποίες ο Όμιλος απέκτησε και τις αναγνώρισε στα ανακτηθέντα περιουσιακά στοιχεία, καθώς επίσης τα καθαρά κέρδη/(ζημιές) που προέκυψαν από πωλήσεις τέτοιων περιουσιακών στοιχείων μέσα στη χρήση:

	31 Δεκεμβρίου 2017						
	Αξία ανακτηθέντων εξασφαλίσεων € εκατ.	Εκ των οποίων: εντός της χρήσης € εκατ.	Συσσωρευμένη πρόβλεψη απομείωσης € εκατ.	Εκ της οποίας: εντός της χρήσης € εκατ.	Καθαρή αξία ανακτηθέντων εξασφαλίσεων € εκατ.	Καθαρή αξία πώλησης € εκατ.	Καθαρό κέρδος/(ζημιά) πώλησης € εκατ.
	Ανακτηθείσα ακίνητη περιουσία από	547	53	(185)	(18)	362	28
- Κατοικίες	249	13	(68)	(5)	181	22	(2)
- Εμπορικά ακίνητα	298	40	(117)	(13)	181	6	(3)
Λοιπές εξασφαλίσεις	1	1	(0)	1	1	1	0

	31 Δεκεμβρίου 2016						
	Αξία ανακτηθέντων εξασφαλίσεων € εκατ.	Εκ των οποίων: εντός της χρήσης € εκατ.	Συσσωρευμένη πρόβλεψη απομείωσης € εκατ.	Εκ της οποίας: εντός της χρήσης € εκατ.	Καθαρή αξία ανακτηθέντων εξασφαλίσεων € εκατ.	Καθαρή αξία πώλησης € εκατ.	Καθαρό κέρδος/(ζημιά) πώλησης € εκατ.
	Ανακτηθείσα ακίνητη περιουσία από πλειστηριασμούς	563	20	(169)	(12)	394	41
- Κατοικίες	268	4	(63)	(5)	205	23	(1)
- Εμπορικά ακίνητα	295	16	(106)	(7)	189	18	(3)
Λοιπές εξασφαλίσεις	8	0	(3)	0	5	7	0

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Τα πάγια περιουσιακά στοιχεία τα οποία έχουν κατηγοριοποιηθεί ως επενδύσεις σε ακίνητα ή ως ιδιοχρησιμοποιούμενα πάγια στοιχεία το 2017 και τα οποία προήλθαν είτε από ανάκτηση ή από μεταφορά από τα ανακτηθέντα πάγια περιουσιακά στοιχεία, ανήλθαν σε € 6 εκατ. (2016: € 25 εκατ.). Επιπρόσθετα, το 2017 ο Όμιλος ανέκτησε μετοχικούς τίτλους αξίας € 20 εκατ. (2016:μηδέν) οι οποίοι κατηγοριοποιήθηκαν στο χαρτοφυλάκιο των διαθέσιμων προς πώληση επενδυτικών τίτλων.

(γ) Γεωγραφική κατανομή και τομέας δραστηριότητας των δανείων και απαιτήσεων από πελάτες

Όπως αναφέρεται στη σημ. 7.2.1, ο Όμιλος κατέχει διαφοροποιημένα χαρτοφυλάκια σε διαφορετικές αγορές και χώρες και εφαρμόζει όρια στη συγκέντρωση ανά γεωγραφική περιοχή ή τομέα δραστηριότητας των ομάδων των πιστούχων που μπορεί να επηρεαστούν παρόμοια από αλλαγές στις οικονομικές ή άλλες συνθήκες, ώστε να περιορίσει τον πιστωτικό κίνδυνο.

Οι παρακάτω πίνακες παρουσιάζουν τα συνολικά δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες, προ απομείωσης, τα απομειωμένα δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες, καθώς και τις προβλέψεις απομείωσης, ανά κατηγορία δανείων, τομέα δραστηριότητας και γεωγραφική περιοχή:

	31 Δεκεμβρίου 2017								
	Ελλάδα			Λοιπές Ευρωπαϊκές χώρες			Λοιπές χώρες		
	Σύνολο δανείων	Εκ των οποίων: απομειωμένα δάνεια	Συσσωρευμένη πρόβλεψη απομείωσης	Σύνολο δανείων	Εκ των οποίων: απομειωμένα δάνεια	Συσσωρευμένη πρόβλεψη απομείωσης	Σύνολο δανείων	Εκ των οποίων: απομειωμένα δάνεια	Συσσωρευμένη πρόβλεψη απομείωσης
€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.
Λιανική Τραπεζική	26.251	12.839	(6.159)	2.636	629	(304)	4	0	(0)
- Στεγαστικά δάνεια	15.295	6.153	(2.204)	1.368	303	(114)	4	-	(0)
- Καταναλωτικά δάνεια	3.225	2.003	(1.607)	588	47	(27)	0	0	-
- Πιστωτικές κάρτες	1.320	609	(439)	118	4	(3)	0	-	-
- Μικρές επιχειρήσεις	6.411	4.074	(1.909)	562	275	(160)	-	-	-
Επιχειρηματικά	12.610	5.625	(3.018)	3.231	846	(506)	1.847	164	(137)
-Εμπόριο και Υπηρεσίες	5.764	2.730	(1.631)	1.317	353	(200)	638	103	(96)
-Βιομηχανία	2.802	1.033	(519)	438	74	(47)	10	-	(0)
-Ναυτιλία	94	31	(18)	160	68	(61)	973	60	(40)
-Κατασκευές	2.265	1.250	(658)	934	317	(178)	90	1	(1)
-Τουρισμός	1.478	570	(181)	143	2	(1)	0	-	-
-Ενέργεια	196	9	(11)	51	17	(5)	11	-	-
-Λοιπές	11	2	(0)	188	15	(14)	125	-	(0)
Δημόσιος τομέας	661	1	(10)	2	-	-	-	-	-
Σύνολο	39.522	18.465	(9.187)	5.869	1.475	(810)	1.851	164	(137)
	31 Δεκεμβρίου 2016								
	Ελλάδα			Λοιπές Ευρωπαϊκές χώρες			Λοιπές χώρες		
	Σύνολο δανείων	Εκ των οποίων: απομειωμένα δάνεια	Συσσωρευμένη πρόβλεψη απομείωσης	Σύνολο δανείων	Εκ των οποίων: απομειωμένα δάνεια	Συσσωρευμένη πρόβλεψη απομείωσης	Σύνολο δανείων	Εκ των οποίων: απομειωμένα δάνεια	Συσσωρευμένη πρόβλεψη απομείωσης
	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.
Λιανική Τραπεζική	27.796	14.163	(6.720)	3.510	812	(369)	15	0	(0)
- Στεγαστικά δάνεια	15.980	6.360	(2.132)	1.849	399	(140)	15	-	(0)
- Καταναλωτικά δάνεια	3.911	2.686	(2.156)	766	56	(40)	0	0	(0)
- Πιστωτικές κάρτες	1.444	733	(528)	207	8	(8)	0	0	(0)
- Μικρές επιχειρήσεις	6.461	4.384	(1.904)	688	349	(181)	-	-	-
Επιχειρηματικά	13.222	6.433	(3.535)	3.639	1.303	(832)	1.816	173	(133)
-Εμπόριο και Υπηρεσίες	6.336	3.355	(2.143)	1.547	506	(345)	672	107	(100)
-Βιομηχανία	2.786	1.057	(497)	569	173	(128)	12	-	(0)
-Ναυτιλία	106	43	(18)	109	80	(63)	795	65	(32)
-Κατασκευές	2.071	1.270	(673)	1.068	499	(270)	89	1	(1)
-Τουρισμός	1.429	686	(173)	115	15	(5)	-	-	-
-Ενέργεια	290	8	(10)	42	4	(5)	0	-	-
-Λοιπές	204	14	(21)	189	26	(16)	248	-	(0)
Δημόσιος τομέας	635	1	(9)	23	-	-	-	-	-
Σύνολο	41.653	20.597	(10.264)	7.172	2.115	(1.201)	1.831	173	(133)

(δ) Μέτρα ρύθμισης δανείων και απαιτήσεων από πελάτες

Οι συμβατικοί όροι των δανείων ενδέχεται να τροποποιηθούν λόγω διαφόρων παραγόντων, όπως αλλαγές στις συνθήκες της αγοράς, διακράτηση πελατείας και λοιπών παραγόντων, καθώς και λόγω ενδεχόμενης επιδείνωσης στην οικονομική κατάσταση του οφειλέτη. Ως συνέπεια του μακροοικονομικού περιβάλλοντος στην Ελλάδα, ο Όμιλος εφαρμόζει διάφορα προγράμματα ρύθμισης δανείων, προκειμένου να ενισχύσει τη διαχείριση των σχέσεων του με τους πελάτες και την αποτελεσματικότητα των μηχανισμών είσπραξης των απαιτήσεων του, καθώς και να βελτιώσει την ανακτησιμότητα των αντίστοιχων ταμιακών ροών και να

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

περιορίσει τις ζημιές από πιστωτικούς κινδύνους που προέρχονται τόσο από τα δάνεια λιανικής τραπεζικής όσο και από το επιχειρηματικό χαρτοφυλάκιο.

Κατηγοριοποίηση Μέτρων Ρύθμισης

Οι πρακτικές ρύθμισης δανείων, όπως παρακολουθούνται και γνωστοποιούνται από τον Όμιλο, βάσει των εκτελεστικών τεχνικών προτύπων της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Αρχής περιλαμβάνουν μόνο τις περιπτώσεις τροποποίησης των συμβατικών όρων αποπληρωμής του δανείου λόγω οικονομικής αδυναμίας του οφειλέτη να ανταποκριθεί στις δανειακές του υποχρεώσεις βάσει των υφιστάμενων όρων, και ο Όμιλος παρέχει διευκολύνσεις, μέσω ευνοϊκής τροποποίησης των όρων και προϋποθέσεων που προβλέπονται από την δανειακή σύμβαση, ενέργεια στην οποία δεν θα προέβαινε εάν ο οφειλέτης δεν βρισκόταν σε οικονομική δυσχέρεια.

Όλα τα άλλα είδη τροποποιήσεων που παρέχονται από τον Όμιλο και δεν οφείλονται στην οικονομική αδυναμία του οφειλέτη, αλλά καθορίζονται από παράγοντες επιχειρηματικής φύσεως, δεν αποτελούν μέτρα ρύθμισης.

Τα ρυθμισμένα δάνεια κατηγοριοποιούνται ως απομειωμένα ή μη απομειωμένα αξιολογώντας τον βαθμό καθυστέρησης και την πιστοληπτική τους διαβάθμιση, κατά την ημερομηνία της ρύθμισης και κατά την ημερομηνία αναφοράς.

Τα απομειωμένα δάνεια υπόκεινται αρχικά σε περίοδο επιτήρησης ενός έτους, κατά την οποία η συναλλακτική συμπεριφορά των οφειλετών παρακολουθείται επισταμένως. Εάν, στο τέλος της ανωτέρω περιόδου, οι οφειλέτες έχουν ανταποκριθεί στους όρους του προγράμματος και δεν υπάρχουν καθόλου ποσά σε καθυστέρηση, καθώς και αμφιβολίες για την πλήρη εξόφληση των δανείων, τότε αυτά γνωστοποιούνται ως μη απομειωμένα. Επιπροσθέτως, τα μη απομειωμένα δάνεια, συμπεριλαμβανομένων κι αυτών που προγενέστερα κατηγοριοποιήθηκαν ως απομειωμένα και τήρησαν του όρους της ρύθμισης, υπόκεινται σε διετή παρακολούθηση. Εάν, στο τέλος αυτής της περιόδου, οι οφειλέτες έχουν προβεί σε τακτικές πληρωμές κατά ένα σημαντικό ποσό, δεν υπάρχουν ποσά σε καθυστέρηση μεγαλύτερη των 30 ημερών και τα δάνεια δεν είναι απομειωμένα, τότε αυτά εξέρχονται από το καθεστώς ρύθμισης.

Ειδικότερα, η κατηγορία των απομειωμένων δανείων περιλαμβάνει εκείνα που (α) κατά την ημερομηνία της ρύθμισης ήταν σε καθυστέρηση μεγαλύτερη των 90 ημερών ή θεωρούνταν πιθανό να μην αποπληρωθούν, (β) στο τέλος της περιόδου επιτήρησης του ενός έτους ικανοποίησαν τα κριτήρια για την μεταφορά τους στην κατηγορία των μη απομειωμένων δανείων και κατά την διετή περίοδο παρακολούθησης τα νέα μέτρα ρύθμισης είχαν παραταθεί ή υπήρξαν ποσά σε καθυστέρηση μεγαλύτερη των 30 ημερών και (γ) κατηγοριοποιήθηκαν αρχικά ως μη απομειωμένα και κατά την διάρκεια της διετούς περιόδου παρακολούθησης ικανοποίησαν τα κριτήρια για την μεταφορά τους στην κατηγορία των απομειωμένων.

Επιπροσθέτως, τα μη απομειωμένα δάνεια λιανικής τραπεζικής κατηγοριοποιούνται είτε ως «ενήμερα και μη απομειωμένα» είτε ως «σε καθυστέρηση και μη απομειωμένα» ανάλογα με τον βαθμό καθυστέρησής τους κατά την ημερομηνία αναφοράς. Για την αντίστοιχη κατηγοριοποίηση των επιχειρηματικών δανείων, λαμβάνεται υπόψη τόσο η πιστοληπτική διαβάθμιση των οφειλετών όσο και ο βαθμός καθυστέρησης των δανείων.

Επίσης, τα ρυθμισμένα δάνεια που δεν εξυπηρετούνται σύμφωνα με τους νέους τροποποιημένους όρους και τα οποία μεταγενέστερα καταγγέλλονται, παύουν να παρακολουθούνται ξεχωριστά βάσει των διαδικασιών που ο Όμιλος εφαρμόζει για τα προγράμματα ρύθμισης, και γνωστοποιούνται ως καταγγελλόμενα απομειωμένα δάνεια σύμφωνα με τις διαδικασίες του Ομίλου για την διαχείριση και παρακολούθηση των καταγγελλόμενων δανείων.

Προγράμματα Ρύθμισης Δανείων

Τα προγράμματα ρύθμισης παρέχονται κατόπιν αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας του πελάτη και της πρόθεσής του να αποπληρώσει την οφειλή του, και μπορεί να είναι προσωρινής φύσης ή μεγαλύτερης διάρκειας. Ο σκοπός των προγραμμάτων αυτών είναι η διευκόλυνση των οφειλετών που αντιμετωπίζουν οικονομικές δυσχέρειες μέσω επαναπροσδιορισμού των όρων αποπληρωμής των δανείων τους με βιώσιμο τρόπο και ταυτόχρονα η προστασία του Ομίλου από ενδεχόμενες ζημιές. Ο Όμιλος αναπτύσσει στοχευμένες στρατηγικές κατηγοριοποίησης οφειλετών με σκοπό την εξεύρεση κατάλληλων βραχυπρόθεσμων ή μακροπρόθεσμων και βιώσιμων λύσεων, οι οποίες θα ανταποκρίνονται σε συγκεκριμένες οικονομικές ανάγκες των εν λόγω επιλεγμένων ομάδων οφειλετών.

Τα μέτρα ρύθμισης δανείων μπορεί να περιλαμβάνουν, αλλά δεν περιορίζονται απαραίτητα σε ένα ή και περισσότερα από τα παρακάτω:

- ενοποιήσεις δανειακών υποχρεώσεων, όπου τα υφιστάμενα δανειακά υπόλοιπα του πιστούχου ενοποιούνται σε ένα δάνειο,
- καταβολή μόνο τόκων,

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

- περίοδος χάριτος,
- κεφαλαιοποίηση των ληξιπρόθεσμων οφειλών, οι οποίες προστίθενται στο κεφάλαιο του δανείου,
- σχέδια για καταβολή μειωμένης δόσης,
- συμφωνία τακτοποίησης ληξιπρόθεσμων οφειλών,
- παράταση διάρκειας αποπληρωμής του δανείου,
- μείωση επιτοκίου,
- μερική διαγραφή της οφειλής,
- διαχωρισμός οφειλής (συνδυασμός τύπων ρυθμίσεων που περιλαμβάνουν κυρίως κεφαλαιοποίηση ληξιπρόθεσμων οφειλών, παράταση διάρκειας αποπληρωμής του δανείου και μείωση επιτοκίου), και
- συμφωνίες ανταλλαγής χρέους με μετοχικό κεφάλαιο.

Ειδικά για τα καταναλωτικά δάνεια χωρίς εξασφάλιση (περιλαμβανομένων των πιστωτικών καρτών), τα προγράμματα ρύθμισης πραγματοποιούνται κυρίως μέσω της ενοποίησης των δανειακών υποχρεώσεων, όπου όλα τα υφιστάμενα υπόλοιπα καταναλωτικών δανείων συγκεντρώνονται σε ένα. Η ενοποίηση των δανειακών υποχρεώσεων συνδυάζεται γενικότερα με άλλα μέτρα (π.χ. παράταση διάρκειας αποπληρωμής του δανείου), έτσι ώστε να επιτυγχάνονται τόσο η επαρκής μείωση των δόσεων του δανείου όσο και ο βιώσιμος χαρακτήρας της ρύθμισης για τον οφειλέτη. Σε επιλεγμένες περιπτώσεις, η ενοποίηση των δανειακών υποχρεώσεων μπορεί να συνδυάζεται με εγγραφή προσημείωσης σε ακίνητα, μετατρέποντας έτσι τα ανεξασφάλιστα ανοίγματα του Ομίλου σε εξασφαλισμένα.

Στην περίπτωση των στεγαστικών δανείων, η μείωση της δόσης μπορεί να επιτευχθεί μέσω διαφόρων προγραμμάτων ρύθμισης, όπως η παράταση διάρκειας της αποπληρωμής του δανείου, η κεφαλαιοποίηση των ληξιπρόθεσμων οφειλών, ο διαχωρισμός οφειλής και σχέδια για καταβολή μειωμένης δόσης.

Τα επιχειρηματικά δάνεια υπόκεινται σε ρύθμιση, όταν υπάρχουν ενδείξεις οικονομικών δυσχερειών του οφειλέτη, η οποία στοιχειοθετείται από ένα συνδυασμό παραγόντων μεταξύ των οποίων η επιδείνωση των οικονομικών του στοιχείων, η υποβάθμιση της πιστοληπτικής του αξιολόγησης, οι καθυστερήσεις πληρωμών και λοιποί παράγοντες.

Η Γενική Διεύθυνση Διαχείρισης Προβληματικών Δανείων του Ομίλου (Troubled Assets Group General Division- TAG) αποτελεί μία ανεξάρτητη αρχή, η οποία έχει την συνολική ευθύνη για την διαχείριση των προβληματικών δανείων, συμπεριλαμβανομένων των ρυθμισμένων, σύμφωνα με την Πράξη Εκτελεστικής Επιτροπής της Τράπεζας της Ελλάδος 42/30.05.2014 όπως τροποποιήθηκε από την Πράξη 47/9.2.2015 και την Πράξη 102/30.08.2016. Η Διεύθυνση διασφαλίζει τον αυστηρό έλεγχο και τη στενή παρακολούθηση αναφορικά με την αποτελεσματικότητα των προγραμμάτων ρύθμισης και την απόδοση των δανειακών χαρτοφυλακίων που διαχειρίζεται. Η Διεύθυνση διασφαλίζει επίσης, τη συνεχή βελτίωση και προσαρμογή των πολιτικών και των διαδικασιών μέσω της διενέργειας ποιοτικών ελέγχων και λαμβάνοντας υπόψη τις εξελίξεις του μακροοικονομικού περιβάλλοντος, τις απαιτήσεις του εποπτικού και νομικού πλαισίου, τις διεθνείς βέλτιστες πρακτικές, και τις υφιστάμενες ή νέες εσωτερικές απαιτήσεις.

Η TAG συνεργάζεται με τον Τομέα Διαχείρισης Κινδύνων για την αμοιβαία κατανόηση και ανάπτυξη της κατάλληλης μεθοδολογίας σχετικά με την αξιολόγηση των κινδύνων που απορρέουν από κάθε τύπο ρύθμισης και κατηγορία καθυστέρησης, ανά δανειακό χαρτοφυλάκιο. Περαιτέρω πληροφορίες σχετικά με τη δομή και τις κυριότερες δραστηριότητες της TAG παρατίθενται στις σημ. 7.2 και 7.2.1.

Αξιολόγηση Απομείωσης

Στις περιπτώσεις που παρέχονται μέτρα ρύθμισης, ο Όμιλος αξιολογεί την οικονομική κατάσταση του πιστούχου και την ικανότητα αποπληρωμής των υποχρεώσεων του βάσει των πολιτικών απομείωσης του Ομίλου που περιγράφονται στις σημειώσεις 2.2.12 και 7.2.1. Συγκεκριμένα, τα δάνεια λιανικής τραπεζικής διαχωρίζονται από τα άλλα χαρτοφυλάκια δανείων και η συλλογική αξιολόγηση απομείωσης που διενεργείται αντανακλά τον κίνδυνο μεγαλύτερων ζημιών, με αποτέλεσμα τις υψηλότερες προβλέψεις απομείωσης/κάλυψη σε σχέση με τα μη τροποποιημένα δάνεια. Η αξιολόγηση για την απομείωση των επιχειρηματικών δανείων πραγματοποιείται σε ατομική βάση, λαμβάνοντας υπόψη τις διάφορες πτυχές του κινδύνου (όπως η πιστοληπτική αξιολόγηση του δανειολήπτη, η οικονομική του κατάσταση, η τήρηση του προγράμματος ρύθμισης και το επίπεδο των εξασφαλίσεων) και η σχετική ζημιά απομείωσης υπολογίζεται αναλόγως.

Ανταλλαγή Χρέους με απόκτηση μετοχών του οφειλέτη

Στα χαρτοφυλάκια επιχειρηματικών δανείων, ο Όμιλος συμμετέχει σε ορισμένες περιπτώσεις σε συναλλαγές ανταλλαγής χρέους με μετοχές, ως μέρος της διαδικασίας στήριξης των επιχειρήσεων, όπως περιγράφεται στη σημ. 2.2.12. Το 2017 στο πλαίσιο ρύθμισης δανείων με ανταλλαγή χρέους έναντι μετοχών, ο Όμιλος απέκτησε ποσοστό συμμετοχής (α) 100% της Στάνταρτ Κτηματικής Α.Ε. (σημ. 27) (β) 41,67% της Alpha Επενδυτικής Περιουσίας Κεφαλαρίου Α.Ε. (σημ. 28) (γ) 24,37% της Famar S.A. (σημ.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

28) (δ) 47,66% των προνομιούχων μετοχών χωρίς δικαίωμα ψήφου της ΕΛΤΕΡ Α.Τ.Ε. για € 0,3 εκατ. (ε) 0,86% της FRIGOGLOSS A.B.E.E. για € 0,03 εκατ. και (στ) 18,02% της UNISOFT A.E. για € 27. Παρομοίως το 2016, ο Όμιλος απέκτησε: (α) ποσοστό συμμετοχής 50% στη Singidunum - Buildings d.o.o. Beograd, αξίας € 10 εκατ. που σχετίζεται με την αναδιάρθρωση χρέους επιχείρησης που είχε λάβει δάνειο από τη θυγατρική τράπεζα του Ομίλου στη Σερβία (σημ. 28), Eurobank A.D. Beograd, και (β) μειοψηφικό ποσοστό συμμετοχής 2,79% στη Σελόντα Ιχθυοτροφεία Α.Ε.Γ.Ε., αξίας € 0,1 εκατ. που σχετίζεται με αναδιάρθρωση χρέους της Δίας Ιχθυοκαλλιέργειες Α.Ε.Β.Ε.

Αναδιρθώσεις δανείων

Ένα δάνειο του οποίου οι όροι έχουν τροποποιηθεί ενδέχεται να αποαναγνωριστεί και το ρυθμισμένο δάνειο να αναγνωριστεί ως νέο, όταν οι αλλαγές στους αρχικούς συμβατικούς όρους έχουν ως συνέπεια το δάνειο που υπόκειται σε μέτρα ρύθμισης να χαρακτηριστεί ως ένα ουσιωδώς διαφορετικό χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού. Περιπτώσεις που είναι πιθανό να οδηγήσουν σε αποαναγνώριση περιγράφονται στη σημ. 2.2.12. Κατά την αποαναγνώριση, η διαφορά μεταξύ της αξίας του παλιού δανείου και της εύλογης αξίας του νέου δανείου αναγνωρίζεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων. Τα απομειωμένα δάνεια που αποαναγνωρίστηκαν ως συνέπεια των μέτρων ρύθμισης, εξακολουθούν να κατηγοριοποιούνται ως απομειωμένα έως ότου υπάρχουν επαρκή στοιχεία που αποδεικνύουν την σημαντική μείωση στον κίνδυνο αθέτησης των μελλοντικών πληρωμών και την μη ύπαρξη άλλων ενδείξεων απομείωσης.

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει τα δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες του Ομίλου ανά είδος ρύθμισης:

	2017	2016
	€ εκατ.	€ εκατ.
Μέτρα ρύθμισης δανείων:		
Διαχωρισμός οφειλής	3.120	2.747
Παράταση διάρκειας	2.994	2.284
Κεφαλαιοποίηση ληξιπρόθεσμων οφειλών	601	742
Μειωμένη δόση: μικρότερη των οφειλόμενων τόκων	588	1.658
Μείωση επιτοκίου	514	549
Μειωμένη δόση: μεγαλύτερη των οφειλόμενων τόκων	308	880
Τακτοποίηση ληξιπρόθεσμων οφειλών	217	259
Καταβολή μόνο τόκων	175	161
Περίοδος χάριτος	132	139
Συμφωνίες ανταλλαγής χρέους με μετοχικό κεφάλαιο	53	55
Μερική διαγραφή οφειλής	33	34
Λειτουργική αναδιάρθρωση επιχείρησης	5	6
Λουπά	61	42
Σύνολο (καθαρή αξία)	8.801	9.556

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει τα δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες που υπόκεινται σε μέτρα ρύθμισης ανά ποιοτική διαβάθμιση:

	31 Δεκεμβρίου 2017		
	Συνολικό ποσό δανείων	Συνολικό ποσό ρυθμισμένων δανείων	% Ρυθμισμένων δανείων
	€ εκατ.	€ εκατ.	%
Χωρίς καθυστέρηση και μη απομειωμένα	23.223	3.533	15,2
Σε καθυστέρηση και μη απομειωμένα	3.915	1.552	39,6
Απομειωμένα	20.104	6.069	30,2
Σύνολο	47.242	11.154	23,6
Ατομική πρόβλεψη απομείωσης	(3.633)	(667)	
Συλλογική πρόβλεψη απομείωσης	(6.501)	(1.686)	
Σύνολο (καθαρή αξία)	37.108	8.801	23,7
Ληφθείσες Εξασφαλίσεις	27.615	7.214	

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

	31 Δεκεμβρίου 2016		
	Συνολικό ποσό δανείων	Συνολικό ποσό ρυθμισμένων δανείων	% ρυθμισμένων δανείων
	€ εκατ.	€ εκατ.	
Χωρίς καθυστέρηση και μη απομειωμένα	23.958	3.536	14,8
Σε καθυστέρηση και μη απομειωμένα	3.813	1.225	32,1
Απομειωμένα	22.885	7.184	31,4
Σύνολο	50.656	11.945	23,6
Ατομική πρόβλεψη απομείωσης	(4.549)	(789)	
Συλλογική πρόβλεψη απομείωσης	(7.049)	(1.600)	
Σύνολο (καθαρή αξία)	39.058	9.556	24,5
Ληφθείσες Εξασφαλίσεις	28.958	8.244	

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει την κίνηση των δανείων και απαιτήσεων από πελάτες που υπόκεινται σε μέτρα ρύθμισης:

	2017 € εκατ.	2016 € εκατ.
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου	9.556	7.954
Δάνεια που εντάχθηκαν σε καθεστώς ρύθμισης εντός της χρήσης	1.207	2.287
Μέτρα ρύθμισης δανείων από απόκτηση επιχειρήσεων	-	23
Έσοδα από τόκους	207	217
Αποπληρωμές δανείων (μερικώς ή ολικώς)	(476)	(316)
Δάνεια που εξήλθαν από το καθεστώς της ρύθμισης ⁽¹⁾	(1.218)	(222)
Πρόβλεψη για πιστωτικούς κινδύνους	(184)	(424)
Μεταφορά σε μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες	(104)	-
Λοιπά	(187)	37
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου	8.801	9.556

⁽¹⁾ Για το 2017, ποσό € 669 εκατ. των δανείων και απαιτήσεων από πελάτες τα οποία εξήλθαν από το καθεστώς ρύθμισης αφορά δάνεια τα οποία ήταν καταγεγραμμένα.

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει τα δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες που υπόκεινται σε μέτρα ρύθμισης ανά είδος δανείου:

	2017 € εκατ.	2016 € εκατ.
Λιανική Τραπεζική	6.872	7.668
- Στεγαστικά δάνεια	4.862	5.428
- Καταναλωτικά δάνεια	368	447
- Πιστωτικές κάρτες	25	32
- Μικρές επιχειρήσεις	1.617	1.761
Επιχειρηματικά	1.929	1.888
- Μεγάλες επιχειρήσεις	1.033	872
- Μικρομεσαίες ΜΜΕ	896	1.016
Σύνολο (καθαρή αξία)	8.801	9.556

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει τα δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες που υπόκεινται σε μέτρα ρύθμισης ανά γεωγραφική κατανομή:

	2017 € εκατ.	2016 € εκατ.
Ελλάδα	8.313	8.815
Λοιπές Ευρωπαϊκές χώρες	439	694
Λοιπές Χώρες	49	47
Σύνολο (καθαρή αξία)	8.801	9.556

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

7.2.1.3 Ομόλογα εμπορικού και επενδυτικού χαρτοφυλακίου

Οι παρακάτω πίνακες παρουσιάζουν τα ομόλογα του εμπορικού και του επενδυτικού χαρτοφυλακίου ανά κατηγορία πιστωτικής διαβάθμισης την 31 Δεκεμβρίου 2017 και 2016, σύμφωνα με τις διαβαθμίσεις της Moody's ή αντίστοιχες διαβαθμίσεις:

31 Δεκεμβρίου 2017					
Ομόλογα εμπορικού χαρτοφυλακίου € εκατ.	Ομόλογα διαθέσιμα προς πώληση € εκατ.	Χρεωστικοί τίτλοι δανειακού χαρτοφυλακίου € εκατ.	Ομόλογα διακρατούμενα μέχρι τη λήξη € εκατ.	Σύνολο € εκατ.	
Aaa	-	272	-	115	387
Aa1 έως Aa3	-	742	362	65	1.169
A1 έως A3	-	238	109	34	381
Χαμηλότερα από A3	20	4.104	1.183	228	5.535
Χωρίς διαβάθμιση	0	67	-	0	67
Σύνολο	20	5.423	1.654	442	7.539

31 Δεκεμβρίου 2016					
Ομόλογα εμπορικού χαρτοφυλακίου € εκατ.	Ομόλογα διαθέσιμα προς πώληση € εκατ.	Χρεωστικοί τίτλοι δανειακού χαρτοφυλακίου € εκατ.	Ομόλογα διακρατούμενα μέχρι τη λήξη € εκατ.	Σύνολο € εκατ.	
Aaa	-	116	-	117	233
Aa1 έως Aa3	-	-	6.934	77	7.011
A1 έως A3	-	34	113	36	183
Χαμηλότερα από A3 (αναμορφωμένο, σημ.52)	59	3.316	1.235	336	4.946
Χωρίς διαβάθμιση	0	61	-	0	61
Σύνολο	59	3.527	8.282	566	12.434

Τα ομόλογα με διαβάθμιση χαμηλότερη από A3 περιλαμβάνουν: ομόλογα Ελληνικού Δημοσίου αξίας € 3.574 εκατ. (2016: € 3.314 εκατ.), κρατικά ομόλογα χωρών μελών της Ευρωζώνης αξίας € 1.157 εκατ. (2016: € 425 εκατ.) και κρατικά ομόλογα αξίας € 507 εκατ. που έχουν εκδοθεί κυρίως από λοιπά μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και υποψήφια μέλη (2016: € 909 εκατ.).

Οι παρακάτω πίνακες παρουσιάζουν τα ομόλογα του εμπορικού και του επενδυτικού χαρτοφυλακίου ανά γεωγραφική περιοχή, με βάση τη χώρα εγκατάστασης των αντισυμβαλλόμενων και τον τομέα δραστηριότητας:

	31 Δεκεμβρίου 2017				
	Ελλάδα € εκατ.	Λοιπές Ευρωπαϊκές χώρες € εκατ.		Λοιπές Χώρες € εκατ.	Σύνολο € εκατ.
		Ελλάδα € εκατ.	Λοιπές Ευρωπαϊκές χώρες € εκατ.		
Δημόσιο	3.574	3.350	16	6.940	
Τράπεζες	30	100	-	130	
Επιχειρήσεις	227	182	60	469	
Σύνολο	3.831	3.632	76	7.539	

	31 Δεκεμβρίου 2016				
	Ελλάδα € εκατ.	Λοιπές Ευρωπαϊκές χώρες € εκατ.		Λοιπές Χώρες € εκατ.	Σύνολο € εκατ.
		Ελλάδα € εκατ.	Λοιπές Ευρωπαϊκές χώρες € εκατ.		
Δημόσιο (αναμορφωμένο, σημ. 52)	3.314	8.492	14	11.820	
Τράπεζες	0	126	-	126	
Επιχειρήσεις	198	265	25	488	
Σύνολο	3.512	8.883	39	12.434	

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Επιπρόσθετα, την 31 Δεκεμβρίου 2017, οι θυγατρικές εταιρείες στη Ρουμανία που έχουν ταξινομηθεί ως κατεχόμενες προς πώληση (σημ. 17) διακρατούσαν ομόλογα αξίας € 331 εκατ. τα οποία είχαν διαβάθμιση χαμηλότερη από A3 (2016: € 350 εκατ. εκ των οποίων € 340 εκατ. είχαν διαβάθμιση χαμηλότερη από A3, περιλαμβάνονται στους παραπάνω πίνακες) εκ των οποίων € 326 εκατ. αφορούσαν κυβερνητικά ομόλογα Ρουμανίας (2016: € 340 εκατ.) και € 5 εκατ. επιχειρηματικά ομόλογα (2016: € 10 εκατ. επιχειρηματικά ομόλογα χωρίς διαβάθμιση).

7.2.1.4 Συμψηφισμός χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων

Οι γνωστοποιήσεις όπως παρατίθενται στους παρακάτω πίνακες περιλαμβάνουν χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων τα οποία:

α) συμψηφίζονται στον ισολογισμό του Ομίλου σύμφωνα με τα κριτήρια του ΔΛΠ 32 «Χρηματοοικονομικά Μέσα: Γνωστοποίηση και Παρουσίαση» ή

β) υπόκεινται σε κύριες συμβάσεις συμψηφισμού ή παρόμοιες συμφωνίες οι οποίες καλύπτουν παρόμοια χρηματοοικονομικά μέσα, ανεξάρτητα από το εάν συμψηφίζονται στον ισολογισμό.

Αναφορικά με την πρώτη κατηγορία, τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων συμψηφίζονται και το καθαρό ποσό αυτών παρουσιάζεται στον ισολογισμό, όταν υπάρχει νόμιμο δικαίωμα συμψηφισμού και πρόθεση διακανονισμού του καθαρού ποσού αυτών ή πρόθεση ταυτόχρονης είσπραξης της απαίτησης και εξόφλησης της υποχρέωσης («τα κριτήρια συμψηφισμού»), όπως παρατίθενται και στην λογιστική αρχή του Ομίλου 2.2.4.

Αναφορικά με την δεύτερη κατηγορία, οι συναλλαγές που εμπίπτουν σε συμβάσεις ISDA (International Swaps and Derivatives Association) και παρόμοιες κύριες συμβάσεις συμψηφισμού δεν πληρούν τα κριτήρια του συμψηφισμού στον ισολογισμό, καθώς το δικαίωμα συμψηφισμού τίθεται σε ισχύ μόνο σε περίπτωση αθέτησης, χρεοκοπίας ή πτώχευσης του Ομίλου ή των αντισυμβαλλόμενων ή μετά από άλλα προκαθορισμένα γεγονότα. Επιπρόσθετα, ο Όμιλος και οι αντισυμβαλλόμενοι του μπορεί να μην έχουν πρόθεση διακανονισμού του καθαρού ποσού των συναλλαγών ή πρόθεση ταυτόχρονης είσπραξης της απαίτησης και εξόφλησης της υποχρέωσης.

Παρόμοιες συμβάσεις με τις ISDA περιλαμβάνουν συμφωνίες εκκαθάρισης παραγώγων, global master repurchase agreements (GMRA) και global master securities lending agreements. Παρόμοια χρηματοοικονομικά μέσα περιλαμβάνουν παράγωγα, συμφωνίες πώλησης και επαναγοράς χρεογράφων («gepos»), συμφωνίες αγοράς και επαναπώλησης τίτλων («reverse gepos») και χρεόγραφα που δανείζονται από ή δανείζονται σε τρίτους. Χρηματοοικονομικά μέσα όπως δάνεια και καταθέσεις δεν υπόκεινται σε αυτήν την γνωστοποίηση εκτός εάν συμψηφίζονται στον ισολογισμό.

Οι παρακάτω πίνακες παρουσιάζουν τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων που πληρούν τα κριτήρια του συμψηφισμού και συνεπώς στον ισολογισμό παρουσιάζεται το καθαρό ποσό αυτών, καθώς και ποσά που υπόκεινται σε εφαρμοστέες κύριες συμβάσεις συμψηφισμού και παρόμοιες συμφωνίες για τα οποία τα κριτήρια συμψηφισμού που αναφέρονται παραπάνω δεν πληρούνται. Τα τελευταία ποσά, τα οποία έχουν κυρίως σχέση με παράγωγα, συμφωνίες επαναγοράς χρεογράφων και συμφωνίες επαναπώλησης χρεογράφων, δεν συμψηφίζονται στον ισολογισμό.

Όσον αφορά αυτές τις συναλλαγές, ο Όμιλος λαμβάνει και παρέχει εξασφαλίσεις με την μορφή χρεογράφων και ταμειακών διαθεσίμων, τα οποία περιλαμβάνονται στους παρακάτω πίνακες στις στήλες «Χρηματοοικονομικά μέσα» και «Εγγυήσεις σε μετρητά» στην εύλογη αξία τους.

31 Δεκεμβρίου 2017					
Σχετιζόμενα υπόλοιπα που δεν συμψηφίστηκαν στον ισολογισμό					
Λογιστική αξία χρηματ/μικών στοιχείων ενεργητικού προ συμψηφισμού	Λογιστική αξία χρηματ/μικών υποχρεώσεων που συμψηφίστηκαν	Καθαρή αξία χρηματ/μικών απαιτήσεων	Χρηματ/μικά μέσα (περιλαμβ. μη-ταμειακών εξασφαλίσεων)	Ληφθείσες εγγυήσεις σε μετρητά	Καθαρό υπόλοιπο
€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.
Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού					
Συμφωνίες επαναπώλησης χρεογράφων με κεντρικές τράπεζες	38	-	38	(38)	-
Συμφωνίες επαναπώλησης χρεογράφων με τράπεζες	281	(235)	46	(46)	-
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	1.869	-	1.869	(1.747)	120
Λοιπά χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού	40	(40)	-	-	-
Σύνολο	2.228	(275)	1.953	(1.831)	120

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

31 Δεκεμβρίου 2017						
Σχετιζόμενα υπόλοιπα που δεν συμψηφίστηκαν στον ισολογισμό						
Λογιστική αξία χρηματικών υποχρεώσεων προ συμψηφισμού	Λογιστική αξία χρηματικών στοιχείων ενεργητικού που συμψηφίστηκαν	Καθαρή αξία χρηματικών υποχρεώσεων	Χρηματικά μέσα (περιλαμβ. μη-ταμειακών εξασφαλίσεων)	Δεσμευμένες εγγυήσεις σε μετρητά	Καθαρό υπόλοιπο	
€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.
Χρηματοοικονομικά στοιχεία υποχρεώσεων						
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	-	1.849	(566)	(1.274)	9	
Συμφωνίες επαναγοράς χρεογράφων με τράπεζες	(235)	3.368	(3.133)	-	-	
Συμφωνίες επαναγοράς χρεογράφων με πελάτες	-	53	(53)	-	-	
Λοιπά χρηματοοικονομικά στοιχεία υποχρεώσεων	(40)	-	-	-	-	
Σύνολο	(275)	5.035	(3.752)	(1.274)	9	

31 Δεκεμβρίου 2016						
Σχετιζόμενα υπόλοιπα που δεν συμψηφίστηκαν στον ισολογισμό						
Λογιστική αξία χρηματικών στοιχείων ενεργητικού προ συμψηφισμού	Λογιστική αξία χρηματικών υποχρεώσεων που συμψηφίστηκαν	Καθαρή αξία χρηματικών απαιτήσεων	Χρηματικά μέσα (περιλαμβ. μη-ταμειακών εξασφαλίσεων)	Ληφθείσες εγγυήσεις σε μετρητά	Καθαρό υπόλοιπο	
€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.
Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού						
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	-	1.953	(1.871)	(8)	74	
Λοιπά χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού	(82)	82	-	-	-	
Σύνολο	(82)	1.953	(1.871)	(8)	74	

31 Δεκεμβρίου 2016						
Σχετιζόμενα υπόλοιπα που δεν συμψηφίστηκαν στον ισολογισμό						
Λογιστική αξία χρηματικών υποχρεώσεων προ συμψηφισμού	Λογιστική αξία χρηματικών στοιχείων ενεργητικού που συμψηφίστηκαν	Καθαρή αξία χρηματικών υποχρεώσεων	Χρηματικά μέσα (περιλαμβ. μη-ταμειακών εξασφαλίσεων)	Δεσμευμένες εγγυήσεις σε μετρητά	Καθαρό υπόλοιπο	
€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.
Χρηματοοικονομικά στοιχεία υποχρεώσεων						
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	-	2.433	(804)	(1.621)	8	
Συμφωνίες επαναγοράς χρεογράφων με τράπεζες	-	7.228	(7.228)	-	-	
Συμφωνίες επαναγοράς χρεογράφων με πελάτες	-	53	(53)	-	-	
Λοιπά χρηματοοικονομικά στοιχεία υποχρεώσεων	(82)	-	-	-	-	
Σύνολο	(82)	9.714	(8.085)	(1.621)	8	

Τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων παρατίθενται στους παραπάνω πίνακες στην αξία με την οποία αναγνωρίστηκαν, είτε την εύλογη αξία (παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα) είτε στην αποσβέσιμη αξία κτήσης (όλα τα υπόλοιπα χρηματοοικονομικά στοιχεία), ανάλογα με τον τύπο του χρηματοοικονομικού μέσου.

7.2.2 Κίνδυνος αγοράς

Ο Όμιλος εκτίθεται σε κίνδυνο αγοράς ο οποίος είναι ο κίνδυνος πιθανής ζημιάς λόγω δυσμενών αλλαγών στις μεταβλητές της αγοράς. Μεταβολές σε επιτόκια, συναλλαγματικές ισοτιμίες, περιθώρια φερεγγυότητας (credit spreads), τιμές μετοχών και σε άλλους σχετικούς παράγοντες, όπως στην τεκμαρτή μεταβλητότητα των προηγούμενων, μπορούν να επηρεάσουν τα έσοδα του Ομίλου ή την εύλογη αξία των χρηματοοικονομικών μέσων του. Ειδικότερα, οι κίνδυνοι αγοράς στους οποίους εκτίθεται ο Όμιλος είναι οι εξής:

(α) Κίνδυνος επιτοκίου

Οι ταμειακές ροές και η εύλογη αξία της χρηματοοικονομικής θέσης του Ομίλου εκτίθενται σε κίνδυνο λόγω των διακυμάνσεων στα ισχύοντα επιτόκια αγοράς. Ο κίνδυνος επιτοκίου ταμειακών ροών, είναι ο κίνδυνος οι μελλοντικές ταμειακές ροές ενός χρηματοοικονομικού μέσου να διακυμανθούν λόγω των αλλαγών στα επιτόκια της αγοράς. Ο κίνδυνος επιτοκίου εύλογης αξίας

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

είναι ο κίνδυνος η αξία ενός χρηματοοικονομικού μέσου να διακυμανθεί λόγω των αλλαγών στα επιτόκια της αγοράς. Ο κίνδυνος επιτοκίου εύλογης αξίας αναλύεται περαιτέρω σε «Γενικό» και «Ειδικό». Ο πρώτος αναφέρεται σε αλλαγές στην εύλογη αξία θέσεων λόγω μεταβολών των επιτοκίων αναφοράς, ενώ ο τελευταίος αναφέρεται σε αλλαγές στην εύλογη αξία θέσεων λόγω κινήσεων σε συγκεκριμένες αποδόσεις εκδοτών και σε περιθώρια φερεγγυότητας (credit spreads).

(β) Συναλλαγματικός κίνδυνος

Η χρηματοοικονομική θέση και οι ταμειακές ροές του Ομίλου εκτίθενται σε κίνδυνο από την επίδραση των διακυμάνσεων στις ισχύουσες συναλλαγματικές ισοτιμίες.

(γ) Μετοχικός κίνδυνος

Ο κίνδυνος τιμής μετοχών ορίζεται ως ο κίνδυνος μείωσης της εύλογης αξίας τους, ως αποτέλεσμα της μεταβολής των μετοχικών δεικτών και της αξίας μεμονωμένων μετοχών. Η έκθεση στον κίνδυνο διακύμανσης των τιμών των μετοχών προέρχεται κυρίως από το επενδυτικό χαρτοφυλάκιο.

(δ) Τεκμαρτή μεταβλητότητα

Ο Όμιλος εκτίθεται σε περιορισμένο κίνδυνο τεκμαρτής μεταβλητότητας (implied volatility (vega) risk), κυρίως ως αποτέλεσμα των θέσεων του σε swaption.

Η Επιτροπή Κινδύνων (Board Risk Committee) καθορίζει τα όρια της έκθεσης σε κινδύνους αγοράς, τα οποία παρακολουθούνται σε τακτική βάση.

Ο Όμιλος εφαρμόζει τη μέθοδο της Αξίας σε Κίνδυνο (Value at Risk - VaR) για τη διαχείριση και παρακολούθηση του κινδύνου αγοράς σε Ελλάδα και Κύπρο. Ο κίνδυνος αγοράς στον τομέα Διεθνών Δραστηριοτήτων υπολογίζεται και παρακολουθείται χρησιμοποιώντας κυρίως αναλύσεις ευαισθησίας. Οι πληροφορίες για τον τομέα Διεθνών Δραστηριοτήτων παρουσιάζονται ξεχωριστά, δεδομένου ότι προέρχονται από σημαντικά διαφορετικά οικονομικά περιβάλλοντα με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά κινδύνου. Τα συγκριτικά στοιχεία περιλαμβάνουν τα υπόλοιπα των θυγατρικών εταιρειών στη Ρουμανία που έχουν ταξινομηθεί ως κατεχόμενες προς πώληση (σημ. 17).

(i) VaR για 2017 και 2016

Η μέθοδος VaR χρησιμοποιείται για την επιμέτρηση του χρηματοοικονομικού κινδύνου, υπολογίζοντας την πιθανή αρνητική μεταβολή της αγοραίας αξίας ενός χαρτοφυλακίου σε συγκεκριμένο διάστημα εμπιστοσύνης και για προκαθορισμένη διάρκεια. Το VaR που υπολογίζει ο Όμιλος είναι βασισμένο σε διάστημα εμπιστοσύνης 99% και περίοδο διακράτησης 1 ημέρας, υπολογισμένο με τη μέθοδο προσομοίωσης Monte Carlo (ολοκληρωμένη επανατιμολόγηση).

Τα μοντέλα VaR είναι σχεδιασμένα για την επιμέτρηση του κινδύνου αγοράς σε ομαλές συνθήκες. Γίνεται η υπόθεση ότι οι ενδεχόμενες μεταβολές στους παράγοντες κινδύνου που επηρεάζουν τις ομαλές συνθήκες αγοράς, θα ακολουθήσουν κανονική κατανομή.

Παρόλο που το VaR είναι ένα σημαντικό εργαλείο για την επιμέτρηση του κινδύνου αγοράς, οι υποθέσεις πάνω στις οποίες βασίζεται εγείρουν συγκεκριμένους περιορισμούς. Για το λόγο αυτό τα πραγματικά αποτελέσματα παρακολουθούνται συστηματικά μέσω της διενέργειας εκ των υστέρων ελέγχων («back testing»), ώστε να ελεγχθεί η εγκυρότητα των υποθέσεων και των παραμέτρων που χρησιμοποιήθηκαν για τον υπολογισμό του VaR.

Επειδή η μέθοδος VaR αποτελεί βασικό εργαλείο για την παρακολούθηση του κινδύνου αγοράς που είναι εκτεθειμένος ο Όμιλος, έχουν θεσπιστεί όρια VaR για όλες τις ανοικτές θέσεις (εμπορικά και επενδυτικά χαρτοφυλάκια), ενώ η πραγματική έκθεση του Ομίλου επισκοπείται από τη διοίκηση σε καθημερινή βάση. Παρόλα αυτά, η χρήση αυτής της μεθοδολογίας δεν αποτρέπει ζημιές έξω από αυτά τα όρια σε περίπτωση ακραίων μεταβολών στην αγορά.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Μέσο VaR ανά κατηγορία κινδύνου (εμπορικό και επενδυτικό χαρτοφυλάκιο⁽¹⁾) - Ελλάδα και Κύπρος

	2017	2016
	€ εκατ.	€ εκατ.
Κίνδυνος Επιτοκίου	17	17
Κίνδυνος Συναλλάγματος	1	1
Μετοχικός Κίνδυνος	1	2
Σύνολο VaR	18	18

⁽¹⁾ Η διακύμανση των επιτοκίων έχει εφαρμοσθεί σε όλα τα χαρτοφυλάκια. Η διακύμανση των περιθωρίων φερεγγυότητας (credit spreads) έχει εφαρμοστεί μόνο στις θέσεις του εμπορικού και του διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλάκιου.

Η διαφοροποίηση κινδύνων επιδρά θετικά στο συνολικό VaR από τον επιτοκιακό, συναλλαγματικό και μετοχικό κίνδυνο.

Το VaR επιτοκιακού κινδύνου λαμβάνει υπόψη τις μεταβολές στην εύλογη αξία όλων των στοιχείων που κατέχει ο Όμιλος, οι οποίες οφείλονται σε μεταβολές των επιτοκίων. Σε αυτό περιλαμβάνονται τα δάνεια και οι καταθέσεις, (πελάτες και διατραπεζική), χρηματοδότηση από το Ευρωσύστημα και πιστωτικοί τίτλοι, τα χρεόγραφα και τα παράγωγα που κατέχονται από τον Όμιλο. Παρά το μεγάλο σχετικό μέγεθος των χαρτοφυλακίων δανείων και καταθέσεων, της χρηματοδότησης από το Ευρωσύστημα και τους πιστωτικούς τίτλους, η αντιστοίχιση (matching) ημερομηνιών λήξης και ποσών, σε συνδυασμό με το τρέχον επίπεδο των επιτοκίων, σημαίνει ότι η οριακή συνεισφορά αυτών των στοιχείων στο VaR επιτοκιακού κινδύνου δεν είναι σημαντική. Το VaR επιτοκιακού κινδύνου του Ομίλου, οφείλεται κυρίως στον κίνδυνο που σχετίζεται με τα χρεόγραφα και τα παράγωγα που επιδεικνύουν ευαισθησία σε μεταβολές των επιτοκίων.

Η έκθεση σε επιτοκιακό κίνδυνο των χρεογράφων, παραγώγων και καλυμμένων ομολογιών του Ομίλου αναλύεται σε χρονικές περιόδους όπως παρουσιάζεται στους ακόλουθους πίνακες:

	31 Δεκεμβρίου 2017				
	Εντός	1-3	3-12	1-5	Άνω των 5
	1 μήνα	μήνες	μήνες	έτη	ετών
	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.
Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	18	3	1	12	11
Ομόλογα σταθερού επιτοκίου	18	3	1	12	11
Χαρτοφυλάκιο επενδυτικών τίτλων	677	631	494	2.846	2.383
Ομόλογα σταθερού επιτοκίου	410	432	473	2.846	2.383
Ομόλογα μεταβλητού επιτοκίου	267	199	21	-	-
Καλυμμένες Ομολογίες	-	-	-	(500)	-
Καλυμμένες Ομολογίες σταθερού επιτοκίου	-	-	-	(500)	-
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα⁽¹⁾	300	(645)	1.227	81	(984)

	31 Δεκεμβρίου 2016				
	Εντός	1-3	3-12	1-5	Άνω των 5
	1 μήνα	μήνες	μήνες	έτη	ετών
	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.
Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού στην εύλογη	-	1	25	25	8
Ομόλογα σταθερού επιτοκίου	-	1	25	25	8
Χαρτοφυλάκιο επενδυτικών τίτλων	450	1.285	7.223	1.319	1.907
Ομόλογα σταθερού επιτοκίου	270	862	391	1.319	1.907
Ομόλογα μεταβλητού επιτοκίου	180	423	6.832	-	-
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα⁽¹⁾	416	(562)	906	(332)	(632)

⁽¹⁾ Για γραμμικά παράγωγα επιτοκίου, οι ονομαστικές αξίες παρουσιάζονται αθροιστικά για όλα τα νομίσματα, στην κατάλληλη χρονική περίοδο. Για μη γραμμικά παράγωγα επιτοκίου, οι delta ισοδύναμες ονομαστικές αξίες παρουσιάζονται αθροιστικά για όλα τα νομίσματα, στην κατάλληλη χρονική περίοδο.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

(ii) Ανάλυση ευαισθησίας για το 2017 και 2016

Η ανάλυση ευαισθησίας που χρησιμοποιείται για την επιμέτρηση του κινδύνου αγοράς στον τομέα Διεθνών Δραστηριοτήτων, εκτός Κύπρου, δεν αντιπροσωπεύει το χειρότερο δυνατό σενάριο.

	31 Δεκεμβρίου 2017		
	Ευαισθησία αποτελεσμάτων χρήσης	Ευαισθησία καθαρής θέσης	Σύνολο
	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.
Επιτόκιο: +100 μονάδες βάσης μετακίνηση	4	(12)	(8)
Μετοχές/Δείκτες μετοχών/Αμοιβαία κεφάλαια: -10% μείωση των τιμών	(0)	-	(0)
Συνάλλαγμα: -10% υποτίμηση στο νόμισμα βάσης σε σχέση με τα ξένα νομίσματα	3	(60)	(57)
	31 Δεκεμβρίου 2016		
	Ευαισθησία αποτελεσμάτων χρήσης	Ευαισθησία καθαρής θέσης	Σύνολο
	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.
Επιτόκιο: +100 μονάδες βάσης μετακίνηση	5	(19)	(14)
Μετοχές/Δείκτες μετοχών/Αμοιβαία κεφάλαια: -10% μείωση των τιμών	(0)	(0)	(0)
Συνάλλαγμα: -10% υποτίμηση στο νόμισμα βάσης σε σχέση με τα ξένα νομίσματα	10	(55)	(45)

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

(iii) Συγκέντρωση συναλλαγματικού κινδύνου

Οι παρακάτω πίνακες παρουσιάζουν την έκθεση του Ομίλου σε συναλλαγματικό κίνδυνο για την 31 Δεκεμβρίου 2017 και 2016:

	31 Δεκεμβρίου 2017							
	USD € εκατ.	CHF € εκατ.	RON € εκατ.	RSD € εκατ.	BGN € εκατ.	Λοιπά € εκατ.	ΕΥΡΩ € εκατ.	Σύνολο € εκατ.
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ								
Ταμείο και διαθέσιμα σε κεντρικές τράπεζες	9	2	0	104	189	5	1.215	1.524
Απαιτήσεις από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	385	11	0	1	0	81	1.645	2.123
Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	1	-	-	3	7	-	38	49
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	9	2	-	1	0	0	1.866	1.878
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες	1.459	3.729	25	355	1.746	250	29.544	37.108
Χαρτοφυλάκιο επενδυτικών τίτλων	219	-	0	101	3	2	7.280	7.605
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού ⁽¹⁾	9	3	3	51	53	3	7.436	7.558
Στοιχεία ενεργητικού δραστηριοτήτων προς πώληση	53	102	1.477	-	-	8	544	2.184
Σύνολο ενεργητικού	2.144	3.849	1.505	616	1.998	349	49.568	60.029
ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ								
Υποχρεώσεις προς κεντρικές τράπεζες και χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	77	0	0	0	14	3	13.897	13.991
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	11	0	0	0	-	1	1.841	1.853
Υποχρεώσεις προς πελάτες	3.362	92	1	185	1.898	351	27.954	33.843
Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους	0	-	-	-	-	-	549	549
Λοιπές υποχρεώσεις	22	1	1	5	25	6	624	684
Στοιχεία παθητικού δραστηριοτήτων προς πώληση	53	4	1.255	-	-	6	641	1.959
Σύνολο υποχρεώσεων	3.525	97	1.257	190	1.937	367	45.506	52.879
Συναλλαγματική θέση στοιχείων ισολογισμού	(1.381)	3.752	248	426	61	(18)	4.062	7.150
Προθεσμιακές συμβάσεις συναλλάγματος	1.419	(3.762)	(274)	(3)	(0)	13	1.007	(1.600)
Σύνολο συναλλαγματικής θέσης	38	(10)	(26)	423	61	(5)	5.069	5.550
	31 Δεκεμβρίου 2016							
	USD € εκατ.	CHF € εκατ.	RON € εκατ.	RSD € εκατ.	BGN € εκατ.	Λοιπά € εκατ.	ΕΥΡΩ € εκατ.	Σύνολο € εκατ.
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ								
Ταμείο και διαθέσιμα σε κεντρικές τράπεζες	13	5	235	76	276	8	864	1.477
Απαιτήσεις από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	673	18	1	6	0	109	1.952	2.759
Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	1	-	54	0	1	(0)	15	71
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	13	2	0	-	0	0	1.965	1.980
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες	1.333	4.453	745	288	1.401	234	30.604	39.058
Χαρτοφυλάκιο επενδυτικών τίτλων (αναμορφωμένο, σημ. 52)	316	0	225	98	3	2	11.874	12.518
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού ⁽¹⁾ (αναμορφωμένο, σημ. 52)	19	1	164	66	54	2	8.263	8.569
Σύνολο ενεργητικού	2.368	4.479	1.424	534	1.735	355	55.537	66.432
ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ								
Υποχρεώσεις προς κεντρικές τράπεζες και χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	136	2	41	3	25	33	21.446	21.686
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	20	(0)	2	0	0	0	2.419	2.441
Υποχρεώσεις προς πελάτες	3.508	70	1.266	120	1.673	333	27.061	34.031
Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους	0	-	-	-	-	-	102	102
Λοιπές υποχρεώσεις	26	1	35	5	18	4	689	778
Σύνολο υποχρεώσεων	3.690	73	1.344	128	1.716	370	51.717	59.038
Συναλλαγματική θέση στοιχείων ισολογισμού	(1.322)	4.406	80	406	19	(15)	3.820	7.394
Προθεσμιακές συμβάσεις συναλλάγματος	1.332	(4.404)	3	5	0	18	1.510	(1.536)
Σύνολο συναλλαγματικής θέσης	10	2	83	411	19	3	5.330	5.858

⁽¹⁾ Τα λοιπά στοιχεία ενεργητικού περιλαμβάνουν τις επενδύσεις σε συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες, τα ενσώματα πάγια περιουσιακά στοιχεία, τις επενδύσεις σε ακίνητα, άυλα πάγια στοιχεία, αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις και λοιπές απαιτήσεις.

7.2.3 Κίνδυνος ρευστότητας

Ο Όμιλος εκτίθεται καθημερινά σε κινδύνους ρευστότητας από αναλήψεις καταθέσεων, λήξεις τίτλων μεσοπρόθεσμης ή μακροπρόθεσμης διάρκειας, λήξεις εξασφαλισμένης ή μη εξασφαλισμένης χρηματοδότησης (συμφωνίες επαναγοράς χρεογράφων («repos») και διατραπεζικός δανεισμός), χρηματοδοτήσεις δανείων και καταπτώσεις εγγυήσεων. Επιπρόσθετα, οι υποχρεώσεις κάλυψης των λογαριασμών περιθωρίου για συναλλαγές εξασφαλισμένης χρηματοδότησης (από την ΕΚΤ και την αγορά), για συμβόλαια μείωσης κινδύνου (CSAs, GMRAs) και για εκκαθάριση συναλλαγών από κεντρικό αντισυμβαλλόμενο (CCPs) έχουν ως αποτέλεσμα τη μείωση των επιπέδων ρευστότητας. Ο Όμιλος διατηρεί διαθέσιμα για να καλύψει όλες αυτές τις ανάγκες. Η Επιτροπή Κινδύνων της Τράπεζας καθορίζει επαρκή όρια ρευστότητας για να καλυφθούν οι ενδεχόμενες ανάγκες.

Η προηγούμενη εμπειρία έχει δείξει ότι οι ανάγκες ρευστότητας που δημιουργούνται από καταπτώσεις εγγυητικών και πιστωτικών επιστολών είναι σημαντικά λιγότερες από το ποσό της δέσμευσης. Το ίδιο ισχύει και για τις δεσμεύσεις για αύξηση της πίστωσης, όπου το συνολικό συμβατικό ποσό δεν αντιπροσωπεύει κατ' ανάγκη μελλοντικές ανάγκες μετρητών, καθώς αρκετές από αυτές τις δεσμεύσεις θα λήξουν ή θα τερματιστούν χωρίς να χρηματοδοτηθούν.

Θεμελιώδης αρχή της διοίκησης του Ομίλου, είναι η αντιστοίχιση (matching) και η ελεγχόμενη αναντιστοιχία (mismatch) των ημερομηνιών λήξης και των επιτοκίων των στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων. Είναι ασυνήθιστο για τράπεζες να έχουν πλήρη αντιστοίχιση, καθώς οι συναλλαγές είναι συχνά αβέβαιης διάρκειας και διαφορετικής φύσεως. Όταν οι λήξεις δε συμπίπτουν, η αποδοτικότητα μπορεί να αυξηθεί αλλά ταυτόχρονα μπορεί να αυξηθεί και ο κίνδυνος ζημιών.

Οι λήξεις των στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων και η δυνατότητα αντικατάστασης, με αποδεκτό κόστος, των τοκοφόρων υποχρεώσεων κατά τη λήξη τους, αποτελούν σημαντικούς παράγοντες για την αξιολόγηση της ρευστότητας του Ομίλου.

Πλαίσιο Διαχείρισης Κινδύνου Ρευστότητας

Η Πολιτική Διαχείρισης Κινδύνου Ρευστότητας του Ομίλου ορίζει την ακόλουθη εποπτική και ελεγκτική δομή:

- Η Επιτροπή Κινδύνων είναι υπεύθυνη για τη λήψη αποφάσεων για τη διαχείριση του κινδύνου ρευστότητας και για την παρακολούθηση των ποσοτικών και ποιοτικών διαστάσεων του κινδύνου ρευστότητας.
- Η Επιτροπή Διαχείρισης Ενεργητικού και Υποχρεώσεων του Ομίλου (Assets and Liabilities Committee) είναι εξουσιοδοτημένη να διαμορφώνει και να εφαρμόζει την πολιτική διαχείρισης ρευστότητας και να ελέγχει τη διαθέσιμη ρευστότητα τουλάχιστον σε μηνιαία βάση.
- Η Διεύθυνση Διαχείρισης Διαθεσίμων του Ομίλου (Treasury) είναι υπεύθυνη για την εφαρμογή της στρατηγικής της Τράπεζας όσον αφορά στη ημερήσια διαχείριση ρευστότητας της Τράπεζας και για την προετοιμασία και παρακολούθηση του προϋπολογισμού ρευστότητας της Τράπεζας.
- Ο Τομέας Global Market and Counterparty Risk Sector (GMCRS) είναι υπεύθυνος για την επιμέτρηση, παρακολούθηση και ενημέρωση σχετικά με τη ρευστότητα του Ομίλου.

Επιπροσθέτως, σύμφωνα με την Πράξη Εκτελεστικής Επιτροπής 50/08.09.2015 της Τράπεζας της Ελλάδος (ΤτΕ), η Τράπεζα εφαρμόζει πολιτικές διαχείρισης κινδύνου, διαδικασίες και ελέγχους αναφορικά με τη σύσταση βαρών σε στοιχεία ενεργητικού. Οι πολιτικές, αυτές, λαμβάνουν υπόψη το μακροοικονομικό περιβάλλον της Ελλάδας, το επιχειρησιακό μοντέλο της Τράπεζας και τις ιδιαιτερότητες των χρηματοδοτικών αγορών, ενσωματώνουν τις στρατηγικές της Τράπεζας αναφορικά με τη σύσταση βαρών σε στοιχεία ενεργητικού στα σχέδια κάλυψης ενδεχόμενης χρηματοδοτικής ανάγκης.

Η παρακάτω λίστα περιλαμβάνει τις κύριες αναφορές που ετοιμάζονται σε περιοδική βάση:

- (α) Η εποπτική ανάλυση του ανοίγματος ρευστότητας (liquidity gap) μαζί με τους εποπτικούς δείκτες ρευστότητας,
- (β) Οι ασκήσεις προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων. Οι ασκήσεις αυτές αξιολογούν τον αντίκτυπο ενός αριθμού συστημικών έκτακτων γεγονότων στη ρευστότητα του Ομίλου,
- (γ) Αναφορά επί των αναλύσεων ευαισθησίας κινδύνων αγοράς που επηρεάζουν τη ρευστότητα,
- (δ) Εκτίμηση δεικτών κάλυψης ρευστότητας (Liquidity coverage ratios -LCR) (νέος δείκτης στα πλαίσια της Βασιλείας III), και
- (ε) Αναφορά σχετική με τη σύσταση βαρών σε στοιχεία ενεργητικού.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Χρονοανάλυση στοιχείων ενεργητικού και στοιχεία ενεργητικού διακρατούμενα για την αντιμετώπιση του κινδύνου ρευστότητας

Οι παρακάτω πίνακες παρουσιάζουν ανάλυση της ληκτότητας των στοιχείων ενεργητικού του Ομίλου την 31 Δεκεμβρίου 2017 και 2016, βασισμένη στις λογιστικές τους αξίες. Τα δάνεια μη ορισμένης λήξης παρουσιάζονται στην «εντός ενός μηνός» κατηγορία. Ο Όμιλος έχει συνάψει συμβάσεις μείωσης πιστωτικού κινδύνου με αντισυμβαλλόμενους στη διαπραγματευτική αγορά (ISDA/CSA). Με βάση τις συμβάσεις αυτές, ο Όμιλος έχει δώσει ή λάβει εξασφαλίσεις, οι οποίες καλύπτουν τις αντίστοιχες καθαρές υποχρεώσεις ή απαιτήσεις από συναλλαγές παραγώγων. Οι εξασφαλίσεις που έχουν δοθεί δεν παρουσιάζονται στους παρακάτω πίνακες. Για τις απαιτήσεις από παράγωγα που δεν καλύπτονται από συμβάσεις ISDA/CSA, η θετική αποτίμηση παρουσιάζεται στην εύλογη αξία στην «άνω του ενός έτους» κατηγορία.

	31 Δεκεμβρίου 2017				
	Εντός	1 - 3	3 μήνες	Άνω του	Σύνολο
	1 μήνα	μήνες	έως 1 έτος	1 έτους	
€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	
- Ταμείο και διαθέσιμα σε κεντρικές τράπεζες	1.524	-	-	-	1.524
- Απαιτήσεις από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	647	51	2	36	736
- Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες	4.081	825	2.376	29.826	37.108
- Ομόλογα	437	528	448	6.126	7.539
- Μετοχές	-	-	-	115	115
- Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	-	-	-	78	78
- Λοιπά στοιχεία ενεργητικού ⁽¹⁾	54	14	7	7.483	7.558
- Στοιχεία ενεργητικού δραστηριοτήτων προς πώλησης	775	27	106	1.276	2.184
Σύνολο	7.518	1.445	2.939	44.940	56.842
	31 Δεκεμβρίου 2016				
	Εντός	1 - 3	3 μήνες	Άνω του	Σύνολο
	1 μήνα	μήνες	έως 1 έτος	1 έτους	
	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.
- Ταμείο και διαθέσιμα σε κεντρικές τράπεζες	1.477	-	-	-	1.477
- Απαιτήσεις από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	744	23	-	168	935
- Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες	5.407	721	2.766	30.164	39.058
- Ομόλογα (αναμορφωμένο, σημ.52)	84	618	910	10.822	12.434
- Μετοχές	-	-	-	155	155
- Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	-	-	-	104	104
- Λοιπά στοιχεία ενεργητικού ⁽¹⁾ (αναμορφωμένο, σημ.52)	43	2	8	8.516	8.569
Σύνολο	7.755	1.364	3.684	49.929	62.732

⁽¹⁾ Τα λοιπά στοιχεία ενεργητικού περιλαμβάνουν συμμετοχές σε θυγατρικές και συγγενείς εταιρείες, τα ενσώματα πάγια περιουσιακά στοιχεία, τις επενδύσεις σε ακίνητα, τα άυλα πάγια στοιχεία, τις αναβαλλόμενες φορολογικές και τις λοιπές απαιτήσεις.

Ο Όμιλος κατέχει ένα διαφοροποιημένο χαρτοφυλάκιο μετρητών και στοιχείων ενεργητικού υψηλής ρευστοποίησης, προκειμένου να εξυπηρετήσει τις υποχρεώσεις του και ενδεχόμενες αναλήψεις καταθέσεων σε συνθήκες πίεσης αγοράς. Τα διακρατούμενα στοιχεία ενεργητικού του Ομίλου για την αντιμετώπιση του κινδύνου ρευστότητας περιλαμβάνουν τα παρακάτω:

- (α) Ταμείο και διαθέσιμα σε κεντρικές τράπεζες,
- (β) Ομόλογα υψηλής ρευστοποίησης και λοιπά χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού αποδεκτά ως εγγύηση, και
- (γ) Τρεχούμενοι λογαριασμοί και διαπραγματευτικές καταθέσεις λήξης εντός ενός μήνα.

Τα μη χρησιμοποιηθέντα στοιχεία ενεργητικού, τα οποία περιλαμβάνουν στοιχεία ενεργητικού υψηλής ρευστοποίησης και αποδεκτά από τις κεντρικές τράπεζες, παρέχουν δυναμικό απόθεμα ρευστότητας αξίας € 7,7 δις την 31 Δεκεμβρίου 2017 (2016: € 6,8 δις). Επιπρόσθετα, ο Όμιλος κατέχει και άλλους τύπους στοιχείων ενεργητικού υψηλής ρευστοποίησης, όπως ορίζονται από τις εποπτικές αρχές, αξίας € 2,2 δις (ρευστοποιήσιμη αξία) (2016: € 2,1 δις). Πρέπει να σημειωθεί ότι το μεγαλύτερο μέρος των διαθέσιμων εξασφαλίσεων για την ΕΚΤ ποσού € 2,8 δις (ρευστοποιήσιμη αξία) (2016: € 3 δις) διακρατείται από τις θυγατρικές του Ομίλου και για τις εξασφαλίσεις αυτές έχουν εφαρμογή προσωρινοί περιορισμοί από τις τοπικές εποπτικές αρχές και προσωρινά περιορίζεται η μεταφορά τους μεταξύ των εταιρειών του Ομίλου.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Χρονοανάλυση των υποχρεώσεων

Στους παρακάτω πίνακες παρουσιάζονται οι συμβατικές μη προεξοφλημένες ταμειακές ροές για το 2017 και το 2016. Τα στοιχεία των υποχρεώσεων μη ορισμένης λήξης (καταθέσεις όψεως και ταμειευτηρίου) εμφανίζονται στην «εντός ενός μηνός» κατηγορία. Ο Όμιλος έχει συνάψει συμβάσεις μείωσης πιστωτικού κινδύνου με αντισυμβαλλόμενους στη διατραπεζική αγορά (ISDA/CSA). Λόγω αυτών των συμβάσεων, ο Όμιλος έχει ήδη δώσει εξασφαλίσεις οι οποίες καλύπτουν την αποτίμηση των καθαρών του υποχρεώσεων από παράγωγα στη διατραπεζική αγορά. Για τις υποχρεώσεις από παράγωγα που δεν καλύπτονται από συμβάσεις ISDA/CSA η υποχρέωση παρουσιάζεται στην εύλογη αξία στην «εντός ενός μηνός» κατηγορία.

Πρέπει να σημειωθεί ότι ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει το χειρότερο πιθανό σενάριο αφού βασίζεται στην παραδοχή ότι όλες οι υποχρεώσεις θα αποπληρωθούν νωρίτερα από το αναμενόμενο (όλες οι προθεσμιακές καταθέσεις αποσύρονται στη συμβατική τους λήξη). Το πρόσφατο παρελθόν έχει δείξει ότι ακόμη και σε περιόδους συστημικής χρηματοοικονομικής κρίσης, η πιθανότητα ενός τέτοιου γεγονότος είναι απομακρυσμένη.

	31 Δεκεμβρίου 2017				
	Εντός 1 μήνα € εκατ.	1 - 3 μήνες € εκατ.	3 μήνες έως 1 έτος € εκατ.	Άνω του 1 έτους € εκατ.	(εισορές)/ εκροές € εκατ.
Χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις εκτός παραγώγων:					
- Υποχρεώσεις προς χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	11.435	880	17	1.668	14.000
- Υποχρεώσεις προς πελάτες	24.742	3.775	5.215	130	33.862
- Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους	50	-	14	531	595
- Λοιπές υποχρεώσεις	234	104	327	18	683
- Στοιχεία ενεργητικού δραστηριοτήτων προς πώλησης	1.315	233	376	37	1.961
	37.776	4.992	5.949	2.384	51.101
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	9	-	-	-	9

Στοιχεία εκτός ισολογισμού

	Εντός 1 έτους € εκατ.	Άνω του 1 έτους € εκατ.
Δανειακές δεσμεύσεις	559	935
Κεφαλαιουχικές δαπάνες	31	-
Υποχρεώσεις από λειτουργικές μισθώσεις	37	96
Σύνολο	627	1.031

	31 Δεκεμβρίου 2016				
	Εντός 1 μήνα € εκατ.	1 - 3 μήνες € εκατ.	3 μήνες έως 1 έτος € εκατ.	Άνω του 1 έτους € εκατ.	(εισορές)/ εκροές € εκατ.
Χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις εκτός παραγώγων:					
- Υποχρεώσεις προς χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	21.117	155	71	376	21.719
- Υποχρεώσεις προς πελάτες	24.188	4.425	4.940	510	34.063
- Μεσοπρόθεσμοι τίτλοι (EMTN)	-	22	3	82	107
- Λοιπές υποχρεώσεις	267	118	373	20	778
- Υποχρεώσεις δραστηριοτήτων προς πώληση	-	-	-	-	-
	45.572	4.720	5.387	988	56.667
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	15	-	-	-	15

Στοιχεία εκτός ισολογισμού

	Εντός 1 έτους € εκατ.	Άνω 1 έτους € εκατ.
Δανειακές δεσμεύσεις	724	754
Κεφαλαιουχικές δαπάνες	25	-
Υποχρεώσεις από λειτουργικές μισθώσεις	23	15
Σύνολο	772	769

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Η αξιοπιστία του Ελληνικού τραπεζικού συστήματος ενισχύθηκε μέσα στο 2017, λόγω των θετικών εξελίξεων στο μακροοικονομικό περιβάλλον όπως αναφέρεται και στη σημείωση 2.1, βελτιώνοντας αντίστοιχα τις συνθήκες ρευστότητας των ελληνικών τραπεζών. Στο πλαίσιο αυτό, η εισροή καταθέσεων, η οποία παράλληλα με την αύξηση των συμφωνιών επαναγοράς χρεογράφων σε καλυμμένες ομολογίες και έντοκα γραμμάτια Ελληνικού Δημοσίου, την έκδοση € 500 εκατ. καλυμμένων ομολογιών σε διεθνείς και εγχώριους επενδυτές και την απομόχλευση στοιχείων ενεργητικού, αποτέλεσαν τους βασικούς παράγοντες για τη σημαντική μείωση της εξάρτησης της Τράπεζας από το Ευρωσύστημα κατά € 3,9 δις σε € 10 δις στο τέλος Δεκεμβρίου 2017, εκ των οποίων € 7,9 δις χρηματοδότηση από τον ΕΛΑ (31 Δεκεμβρίου 2016 : € 13,9 δις εκ των οποίων € 11,9 δις από τον ΕΛΑ) και τον τερματισμό της συμμετοχής στο Δεύτερο πυλώνα του Προγράμματος Ενίσχυσης της ρευστότητας της Ελληνικής Οικονομίας (31 Δεκεμβρίου 2016 : € 2,5 δις) (σημ. 4). Επιπλέον, η Τράπεζα αντικατέστησε το δανεισμό ύψους € 1,3 δις από τις πράξεις κύριας αναχρηματοδότησης της ΕΚΤ (main refinancing operations – MROs) με τις στοχευμένες πράξεις μακροπρόθεσμης αναχρηματοδότησης (targeted longer-term refinancing operations - TLTROs) της ΕΚΤ. Στις 28 Φεβρουαρίου 2018, υπήρξε περαιτέρω μείωση της χρηματοδότησης του Ευρωσυστήματος σε € 7,1 δις, εκ των οποίων € 5,7 δις από τον ΕΛΑ.

7.3 Εύλογη αξία χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων

Η εύλογη αξία είναι η τιμή που μία οντότητα θα λάμβανε κατά την πώληση ενός περιουσιακού στοιχείου ή θα κατέβαλε για τη μεταβίβαση μιας υποχρέωσης σε μια κανονική συναλλαγή μεταξύ συμμετεχόντων στην κύρια (ή πιο συμφέρουσα) αγορά, κατά την ημερομηνία της επιμέτρησης και υπό τις τρέχουσες συνθήκες της αγοράς (δηλ. τιμή εξόδου). Όταν δεν υπάρχει παρατηρήσιμη τιμή για πανομοιότυπο περιουσιακό στοιχείο ή υποχρέωση, η εύλογη αξία επιμετράται με τη χρήση άλλων κατάλληλων τεχνικών αποτίμησης μεγιστοποιώντας τη χρήση συναφών παρατηρήσιμων δεδομένων και ελαχιστοποιώντας τη χρήση μη παρατηρήσιμων δεδομένων. Τα παρατηρήσιμα δεδομένα προκύπτουν χρησιμοποιώντας στοιχεία της αγοράς, όπως πληροφορίες διαθέσιμες στο κοινό σχετικά με πραγματικά γεγονότα ή συναλλαγές, και αντανακλούν τις παραδοχές που θα χρησιμοποιούσαν οι συμμετέχοντες στην αγορά για την τιμολόγηση χρηματοοικονομικών μέσων, όπως διαθέσιμες επίσημες τιμές σε ενεργές αγορές για παρόμοια μέσα, επιτόκια και καμπύλες επιτοκίων, τεκμαρτή μεταβλητότητα και περιθώρια φερεγγυότητας (credit spreads).

Τα χρηματοοικονομικά στοιχεία του Ομίλου που αποτιμώνται στην εύλογη αξία ή στην αποσβέσιμη αξία κτήσης και η εύλογη αξία τους έχει γνωστοποιηθεί, κατηγοριοποιούνται σε ένα από τα τρία επίπεδα ιεραρχίας εύλογης αξίας ανάλογα με το αν η αποτίμησή τους βασίζεται σε παρατηρήσιμα ή μη παρατηρήσιμα δεδομένα, ως ακολούθως:

- α) Επίπεδο 1 - Χρηματοοικονομικά στοιχεία που αποτιμώνται βάσει επίσημων τιμών (μη προσαρμοσμένες) σε ενεργές αγορές για πανομοιότυπα χρηματοοικονομικά στοιχεία στα οποία ο Όμιλος μπορεί να έχει πρόσβαση κατά την ημερομηνία επιμέτρησης. Ενεργή θεωρείται η αγορά στην οποία οι τιμές αυτές είναι άμεσα και σε τακτά χρονικά διαστήματα διαθέσιμες από κάποιο χρηματιστήριο, χρηματιστή, διαπραγματευτή, βιομηχανικό κλάδο, υπηρεσία τιμών ή ρυθμιστική αρχή και αντιπροσωπεύουν πραγματικές και συχνές συναλλαγές. Στο επίπεδο 1 περιλαμβάνονται ενεργά διαπραγματεύσιμοι χρεωστικοί τίτλοι κατοχής ή έκδοσης του Ομίλου, μετοχές και παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα που διαπραγματεύονται σε χρηματιστήρια, καθώς επίσης και αμοιβαία κεφάλαια τα οποία έχουν τακτικά και συχνά δημοσιευμένες τιμές.
- β) Επίπεδο 2 - Χρηματοοικονομικά στοιχεία αποτιμώμενα χρησιμοποιώντας τεχνικές αποτίμησης με δεδομένα, διαφορετικά των επίσημων τιμών του Επιπέδου 1, τα οποία είναι παρατηρήσιμα είτε απευθείας ή εμμέσως, όπως : i) επίσημες τιμές για παρεμφερή χρηματοοικονομικά μέσα σε ενεργές αγορές, ii) επίσημες τιμές για πανομοιότυπα ή παρεμφερή χρηματοοικονομικά μέσα σε αγορές που δεν είναι ενεργές, iii) δεδομένα, εκτός των επίσημων τιμών, που είναι άμεσα ή έμμεσα παρατηρήσιμα, όπως επιτόκια και καμπύλες επιτοκίων παρατηρήσιμα σε τακτά χρονικά διαστήματα, επιτόκια προθεσμιακών συμβολαίων ξένου συναλλάγματος, τιμές μετοχών, περιθώρια φερεγγυότητας και τεκμαρτή μεταβλητότητα που λαμβάνονται από διεθνείς οργανισμούς παροχής τιμών αγοράς και iv) άλλα μη παρατηρήσιμα δεδομένα που δεν είναι σημαντικά για τη συνολική επιμέτρηση της εύλογης αξίας. Τα χρηματοοικονομικά στοιχεία του Επιπέδου 2 περιλαμβάνουν εξωχρηματιστηριακά παράγωγα και μη άμεσα ρευστοποιήσιμους χρεωστικούς τίτλους, που κατέχονται ή εκδίδονται από τον Όμιλο.
- γ) Επίπεδο 3 - Χρηματοοικονομικά στοιχεία αποτιμώμενα χρησιμοποιώντας τεχνικές αποτίμησης στις οποίες τα σημαντικότερα δεδομένα είναι μη παρατηρήσιμα. Κατά τη συλλογή των μη παρατηρήσιμων δεδομένων, χρησιμοποιούνται οι καλύτερες διαθέσιμες πληροφορίες, συμπεριλαμβανομένων δεδομένων του Ομίλου, ενώ ταυτόχρονα αντανακλώνται οι υποθέσεις των συμμετεχόντων στην αγορά (π.χ. παραδοχές σχετικά με τον κίνδυνο). Τα χρηματοοικονομικά στοιχεία του Επιπέδου 3 περιλαμβάνουν μη διαπραγματευόμενους μετοχικούς τίτλους ή μετοχικούς τίτλους που διαπραγματεύονται σε αγορές οι οποίες δεν θεωρούνται ενεργές, συγκεκριμένα εξωχρηματιστηριακά παράγωγα και δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων που επιμετρώνται στην εύλογη αξία

Η κατηγοριοποίηση των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων του Ομίλου που επιμετρώνται στην εύλογη αξία τους, παρουσιάζεται στους παρακάτω πίνακες:

	31 Δεκεμβρίου 2017			
	Επίπεδο 1	Επίπεδο 2	Επίπεδο 3	Σύνολο
	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.
Χρηματοοικονομικά στοιχεία εμπορικού χαρτοφυλακίου	48	0	1	49
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	0	1.877	1	1.878
Χαρτοφυλάκιο διαθέσιμων προς πώληση επενδυτικών τίτλων	5.464	4	41	5.509
Σύνολο χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού	5.512	1.881	43	7.436
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	0	1.853	-	1.853
Υποχρεώσεις προς τους πελάτες:				
- Σύνθετες καταθέσεις	-	2	-	2
Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους:				
- Σύνθετοι τίτλοι	-	3	-	3
Σύνολο χρηματοοικονομικών στοιχείων υποχρεώσεων	-	1.858	-	1.858
	31 Δεκεμβρίου 2016			
	Επίπεδο 1	Επίπεδο 2	Επίπεδο 3	Σύνολο
	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.
Χρηματοοικονομικά στοιχεία εμπορικού χαρτοφυλακίου	70	0	1	71
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	0	1.978	2	1.980
Χαρτοφυλάκιο διαθέσιμων προς πώληση επενδυτικών τίτλων	3.586	30	54	3.670
Σύνολο χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού	3.656	2.008	57	5.721
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	0	2.441	-	2.441
Υποχρεώσεις προς τους πελάτες:				
- Σύνθετες καταθέσεις	-	3	-	3
Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους:				
- Σύνθετοι τίτλοι	-	3	-	3
Υποχρεώσεις συναλλαγών	4	-	-	4
Σύνολο χρηματοοικονομικών στοιχείων υποχρεώσεων	4	2.447	-	2.451

Ο Όμιλος αναγνωρίζει μεταφορές εντός και εκτός των επιπέδων ιεραρχίας της εύλογης αξίας στην αρχή του τριμήνου κατά το οποίο έχει πραγματοποιηθεί η μεταφορά ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου. Κατά τη διάρκεια της χρήσης που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2017, ο Όμιλος μετέφερε πιστωτικούς τίτλους € 52 εκατ. από το Επίπεδο 1 στο Επίπεδο 2 καθώς η αγορά στην οποία διαπραγματεύονται δεν θεωρήθηκε ενεργή.

Επιπλέον, την 31 Δεκεμβρίου 2017, οι θυγατρικές εταιρείες στη Ρουμανία που έχουν ταξινομηθεί ως κατεχόμενες προς πώληση, κατείχαν € 354 εκατ. χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού στην εύλογη αξία, που αφορούν σε χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων και διαθέσιμους προς πώληση επενδυτικούς τίτλους (31 Δεκεμβρίου 2016 € 373 εκατ. εκ των οποίων € 1 εκατ. αφορά σε παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα περιλαμβάνονται στον παραπάνω πίνακα). Από τα προαναφερθέντα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού, € 344 εκατ. έχουν κατηγοριοποιηθεί στο Επίπεδο 1 της ιεραρχίας εύλογης αξίας (31 Δεκεμβρίου 2016: € 358 εκατ.), € 5 εκατ. έχουν κατηγοριοποιηθεί στο Επίπεδο 2 της ιεραρχίας εύλογης αξίας (31 Δεκεμβρίου 2016: € 11 εκατ.) και € 5 εκατ. έχουν κατηγοριοποιηθεί στο Επίπεδο 3 της ιεραρχίας εύλογης αξίας (31 Δεκεμβρίου 2016: € 4 εκατ.). Τα αντίστοιχα χρηματοοικονομικά στοιχεία υποχρεώσεων στην εύλογη αξία των θυγατρικών εταιρειών στη Ρουμανία που έχουν ταξινομηθεί ως κατεχόμενες προς πώληση αφορούν σε παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα € 0,1 εκατ. που έχουν κατηγοριοποιηθεί στο Επίπεδο 2 της ιεραρχίας εύλογης αξίας (31 Δεκεμβρίου 2016: € 1,6 εκατ. περιλαμβάνονται στον παραπάνω πίνακα).

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Συμφωνία των χρηματοοικονομικών στοιχείων του Επιπέδου 3

	2017	2016
	€ εκατ.	€ εκατ.
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου	57	62
Μεταφορά σε επίπεδο 3	0	14
Μεταφορά από επίπεδο 3	(0)	(19)
Προσθήκες, μετά από πωλήσεις και λήξεις	(1)	16
Σύνολο κερδών/(ζημιών) της χρήσης που περιλαμβάνονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων	(1)	(9)
Σύνολο κερδών/(ζημιών) της χρήσης που περιλαμβάνονται στα λοιπά αποτελέσματα	(6)	(9)
Συναλλαγματικές διαφορές και λουπές κινήσεις	(2)	2
Μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες	(4)	-
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου	43	57

Διαδικασίες και τεχνικές αποτίμησης του Ομίλου

Ο τομέας Group Market Counterparty Risk Sector (GMCRS) θεσπίζει τις διαδικασίες που διέπουν την επιμέτρηση της εύλογης αξίας, σύμφωνα με τις λογιστικές πολιτικές του Ομίλου. Ο Όμιλος χρησιμοποιεί ευρέως αναγνωρισμένα μοντέλα αποτίμησης για τον προσδιορισμό της εύλογης αξίας των κοινών χρηματοοικονομικών μέσων για τα οποία δεν υπάρχουν διαθέσιμες επίσημες τιμές σε ενεργές αγορές, όπως τις ανταλλαγές επιτοκίων και τις ανταλλαγές συναλλάγματος (interest and cross currency swaps), που χρησιμοποιούν μόνο παρατηρήσιμα δεδομένα της αγοράς και απαιτούν λίγη κρίση και εκτίμηση από τη Διοίκηση. Οι παρατηρήσιμες τιμές ή τα δεδομένα των μοντέλων αποτίμησης είναι συνήθως διαθέσιμα στην αγορά για τους εισηγμένους χρεωστικούς και μετοχικούς τίτλους, τα διαπραγματεύσιμα και τα απλά εξωχρηματιστηριακά παράγωγα. Η διαθεσιμότητα παρατηρήσιμων τιμών της αγοράς και των δεδομένων των μοντέλων αποτίμησης μειώνει την ανάγκη διενέργειας εκτιμήσεων από τη Διοίκηση και επίσης μειώνει την αβεβαιότητα σχετικά με τον προσδιορισμό των εύλογων αξιών.

Όπου χρησιμοποιούνται τεχνικές αποτίμησης για τον προσδιορισμό της εύλογης αξίας των χρηματοοικονομικών μέσων για τα οποία δεν υπάρχουν διαθέσιμες επίσημες τιμές σε ενεργές αγορές, αυτές επιβεβαιώνονται για την ορθότητά τους έναντι ιστορικών στοιχείων και, όπου είναι εφικτό, έναντι τρεχουσών ή πρόσφατων παρατηρούμενων συναλλαγών σε διάφορα χρηματοοικονομικά μέσα, και επανεξετάζονται περιοδικά από κατάλληλο προσωπικό ανεξάρτητο από το προσωπικό που τα δημιούργησε. Όλα τα μοντέλα πιστοποιούνται πριν να χρησιμοποιηθούν και προσαρμόζονται έτσι ώστε να επιβεβαιώνεται ότι τα αποτελέσματα αντικατοπτρίζουν τα πραγματικά δεδομένα και συγκριτικές τιμές αγοράς. Οι εκτιμήσεις των εύλογων αξιών που λαμβάνονται από τα μοντέλα προσαρμόζονται με τυχόν άλλους παράγοντες, όπως τον κίνδυνο ρευστότητας ή την αβεβαιότητα των μοντέλων, στο βαθμό που οι συμμετέχοντες στην αγορά θα τους λάβουν υπόψη κατά την τιμολόγηση του χρηματοοικονομικού μέσου. Οι εύλογες αξίες, επίσης, αντανακλούν τον πιστωτικό κίνδυνο του μέσου και περιλαμβάνουν προσαρμογές ώστε να ληφθούν υπόψη ο πιστωτικός κίνδυνος της εταιρείας του Ομίλου και του αντισυμβαλλομένου, όπου κρίνεται αναγκαίο.

Οι διαδικασίες ελέγχου των μοντέλων αποτίμησης που εφαρμόζονται από τον Όμιλο, περιλαμβάνουν: επιβεβαίωση των παρατηρήσιμων τιμολογήσεων, επαναυπολογισμό των αποτιμήσεων του μοντέλου, επισκόπηση και διαδικασία έγκρισης για τα νέα μοντέλα ή/και αλλαγές στα υφιστάμενα, προσαρμογή και διενέργεια εκ των υστέρων ελέγχων (back-testing) έναντι παρατηρήσιμων συναλλαγών στην αγορά, όπου είναι εφικτό, ανάλυση σημαντικών μεταβολών αποτίμησης, κλπ. Όταν για την επιμέτρηση της εύλογης αξίας χρησιμοποιούνται οι αποτιμήσεις τρίτων, αυτές ελέγχονται προκειμένου να εξασφαλιστεί η συμμόρφωση με τις απαιτήσεις του ΔΠΧΑ 13.

Τα εξωχρηματιστηριακά παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα επιμετρώνται στην εύλογη αξία με προεξόφληση των αναμενόμενων ταμειακών ροών, χρησιμοποιώντας επιτόκια της αγοράς κατά την ημερομηνία επιμέτρησης. Αναπροσαρμογές για τον πιστωτικό κίνδυνο του αντισυμβαλλομένου και τον πιστωτικό κίνδυνο του Ομίλου εφαρμόζονται στα εξωχρηματιστηριακά παράγωγα, όπου κρίνεται απαραίτητο. Για τις εν λόγω αναπροσαρμογές του πιστωτικού κινδύνου λαμβάνονται υπόψη οι αναμενόμενες ταμειακές ροές μεταξύ του Ομίλου και των αντισυμβαλλομένων με βάση τους σχετικούς όρους των συναλλαγών παραγώγων και η επίδραση του πιστωτικού κινδύνου στην αποτίμηση αυτών των ταμειακών ροών. Ανάλογα με τις συνθήκες, ο Όμιλος λαμβάνει επίσης υπόψη την επίδραση τυχόν διακανονισμών μείωσης του πιστωτικού κινδύνου, συμπεριλαμβανομένων, συμβάσεων εξασφάλισης και σύναψης κύριων συμβάσεων συμψηφισμού για την αποτίμηση του πιστωτικού κινδύνου (Credit Risk Valuation Adjustment - CVA). Για τον υπολογισμό του CVA χρησιμοποιούνται οι πιθανότητες αθέτησης υποχρεώσεων, βασισμένες σε παρατηρήσιμα δεδομένα της αγοράς όπως τα περιθώρια των συμβολαίων ανταλλαγής πιστωτικών κινδύνων (Credit Default Swaps - CDS), ανάλογα με την περίπτωση, ή τα εσωτερικά μοντέλα αξιολόγησης. Ο Όμιλος εφαρμόζει παρόμοια μεθοδολογία για τον

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

υπολογισμό του δικού του πιστωτικού κινδύνου (Debit Value Adjustments - DVA) όταν μπορεί να εφαρμοστεί. Όπου οι τεχνικές αποτίμησης βασίζονται σε εσωτερικά μοντέλα αξιολόγησης και το αντίστοιχο CVA είναι σημαντικό στο σύνολο της επιμέτρησης της εύλογης αξίας, τότε τα παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα κατηγοριοποιούνται στο Επίπεδο 3 της ιεραρχίας εύλογης αξίας. Μια εύλογα πιθανή μεταβολή του κύριου μη παρατηρήσιμου δεδομένου (δηλ. του ποσοστού ανάκτησης) που χρησιμοποιείται στην αποτίμησή τους, δεν θα είχε σημαντική επίδραση στην επιμέτρηση της εύλογης αξίας τους.

Ο Όμιλος προσδιορίζει την εύλογη αξία των χρεωστικών τίτλων που κατέχει με βάση επίσημες τιμές σε ενεργές αγορές για τίτλους με παρόμοιο επίπεδο πιστωτικού κινδύνου, λήξη και απόδοση, τιμές διαπραγματεύσεως σε μη ενεργές αγορές για πανομοιότυπα ή παρόμοια χρηματοοικονομικά στοιχεία, ή με τη μέθοδο προεξόφλησης μελλοντικών ταμειακών ροών.

Για τους χρεωστικούς τίτλους που έχουν εκδοθεί από τον Όμιλο και επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων, η εύλογη αξία προσδιορίζεται με προεξόφληση των αναμενόμενων ταμειακών ροών χρησιμοποιώντας επιτόκιο προσαρμοσμένο για τον κίνδυνο, όπου ο πιστωτικός κίνδυνος του Ομίλου έχει προσδιοριστεί χρησιμοποιώντας δεδομένα έμμεσα παρατηρήσιμα, δηλαδή επίσημες τιμές τίτλων με παρόμοια χαρακτηριστικά που εκδίδονται από τον Όμιλο ή από άλλους εκδότες Ελληνικών τίτλων.

Η αξία των μη διαπραγματευόμενων μετοχικών τίτλων του διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου προσδιορίζεται κυρίως χρησιμοποιώντας (i) εκθέσεις αποτίμησης τρίτων, οι οποίες βασίζονται στην καθαρή θέση των εταιρειών όπου η Διοίκηση δεν εκτελεί περαιτέρω σημαντικές προσαρμογές, και (ii) αποτιμήσεις καθαρής θέσης προσαρμοσμένες, όπου αυτό κρίνεται αναγκαίο.

Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων που δεν επιμετρώνται στην εύλογη αξία

Η κατηγοριοποίηση της εύλογης αξίας των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων του Ομίλου που δεν επιμετρώνται στην εύλογη αξία στον ισολογισμό παρουσιάζεται στους ακόλουθους πίνακες:

	31 Δεκεμβρίου 2017				
	Επίπεδο 1	Επίπεδο 2	Επίπεδο 3	Εύλογη αξία	Λογιστική αξία
	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες	-	-	36.767	36.767	37.108
Χαρτοφυλάκιο επενδυτικών τίτλων					
- Χρεωστικοί τίτλοι δανειακού χαρτοφυλακίου	232	894	-	1.126	1.654
- Διακρατούμενοι μέχρι τη λήξη επενδυτικοί τίτλοι	314	149	-	463	442
Σύνολο χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού	546	1.043	36.767	38.356	39.204
Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους	501	49	-	550	546
Σύνολο χρηματοοικονομικών στοιχείων υποχρεώσεων	501	49	-	550	546
	31 Δεκεμβρίου 2016				
	Επίπεδο 1	Επίπεδο 2	Επίπεδο 3	Εύλογη αξία	Λογιστική αξία
	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες	-	-	38.872	38.872	39.058
Χαρτοφυλάκιο επενδυτικών τίτλων					
- Χρεωστικοί τίτλοι δανειακού χαρτοφυλακίου (αναμορφωμένο, σημ.52)	266	7.487	-	7.753	8.282
- Διακρατούμενοι μέχρι τη λήξη επενδυτικοί τίτλοι	339	228	-	567	566
Σύνολο χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού	605	7.715	38.872	47.192	47.906
Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους	52	37	-	89	99
Σύνολο χρηματοοικονομικών στοιχείων υποχρεώσεων	52	37	-	89	99

Οι υποθέσεις και οι τεχνικές που χρησιμοποιούνται για την επιμέτρηση της εύλογης αξίας των χρηματοοικονομικών μέσων που δεν αποτιμώνται στην εύλογη αξία τους είναι σύμφωνες με αυτές που χρησιμοποιήθηκαν για την επιμέτρηση των εύλογων αξιών των χρηματοοικονομικών μέσων που αποτιμώνται στην εύλογη αξία. Συγκεκριμένα:

- α) Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες: για τα δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες δεν υπάρχουν τιμές αγοράς, καθώς δεν υπάρχουν ενεργές αγορές στις οποίες διαπραγματεύονται. Οι εύλογες αξίες εκτιμώνται προεξοφλώντας τις μελλοντικές αναμενόμενες ταμειακές ροές για το χρονικό διάστημα που αναμένεται να ανακτηθούν, χρησιμοποιώντας κατάλληλα επιτόκια προσαρμοσμένα με τον κίνδυνο. Τα δάνεια ομαδοποιούνται σε κατηγορίες περιουσιακών στοιχείων με παρόμοια χαρακτηριστικά, όπως αυτά παρακολουθούνται από τη Διοίκηση ανά προϊόν, τύπο δανειολήπτη και βαθμό

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

καθυστέρησης, προκειμένου να βελτιωθεί η ακρίβεια των εκτιμώνων αποτελεσμάτων αποτίμησης. Κατά την εκτίμηση των μελλοντικών ταμειακών ροών, ο Όμιλος κάνει υποθέσεις σχετικά με αναμενόμενες προκαταβολές, τα περιθώρια του προϊόντος και το χρονοδιάγραμμα εκποίησης των εξασφαλίσεων. Τα προεξοφλητικά επιτόκια ενσωματώνουν δεδομένα για τις αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές και τα επιτόκια, κατά περίπτωση.

- β) Επενδυτικοί τίτλοι που αποτιμώνται στην αποσβέσιμη αξία κτήσης: η εύλογη αξία των χρηματοοικονομικών τίτλων προσδιορίζεται με βάση τις επίσημες τιμές σε ενεργές αγορές, όταν αυτές είναι διαθέσιμες. Στις υπόλοιπες περιπτώσεις, η εύλογη αξία προσδιορίζεται με βάση τις επίσημες τιμές σε ενεργές αγορές για τίτλους με παρόμοια χαρακτηριστικά πιστωτικού κινδύνου, διάρκεια και απόδοση, τις τιμές διαπραγμάτευσης σε μη ενεργές αγορές για πανομοιότυπα ή παρόμοια χρηματοοικονομικά στοιχεία, ή χρησιμοποιώντας τη μέθοδο της προεξόφλησης των ταμειακών ροών.
- γ) Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους: η εύλογη αξία τους προσδιορίζεται με βάση τις επίσημες τιμές σε ενεργές αγορές, όταν αυτές είναι διαθέσιμες. Αν οι τιμές της αγοράς δεν είναι διαθέσιμες, η εύλογη αξία προσδιορίζεται με βάση επίσημες τιμές αγοράς για πιστωτικούς τίτλους με παρόμοια χαρακτηριστικά ή προεξοφλώντας τις αναμενόμενες ταμειακές ροές με επιτόκιο προσαρμοσμένο για τον κίνδυνο, όπου ο πιστωτικός κίνδυνος του Ομίλου προσδιορίζεται χρησιμοποιώντας στοιχεία έμμεσα παρατηρήσιμα, δηλαδή επίσημες τιμές παρόμοιων τίτλων που εκδίδονται από τον Όμιλο ή από άλλους Έλληνες εκδότες.

Για τα υπόλοιπα χρηματοπιστωτικά μέσα που είναι βραχυπρόθεσμα ή επανατιμολογούνται ανά τακτά χρονικά διαστήματα (ταμείο και διαθέσιμα σε κεντρικές τράπεζες, απαιτήσεις από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, υποχρεώσεις προς κεντρικές τράπεζες και χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και υποχρεώσεις προς πελάτες), η λογιστική αξία τους προσεγγίζει την εύλογη αξία τους.

8. Καθαρά έσοδα από τόκους

	2017	2016
	€ εκατ.	€ εκατ.
Τόκοι έσοδα		
Πελάτες	1.616	1.753
Χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	6	15
Επενδυτικοί τίτλοι ⁽¹⁾ (αναμορφωμένο, σημ.52)	195	193
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	<u>347</u>	<u>313</u>
	2.164	2.274
Τόκοι έξοδα		
Πελάτες	(165)	(181)
Χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	(212)	(320)
Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους	(6)	(6)
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	<u>(317)</u>	<u>(304)</u>
	(700)	(811)
Σύνολο από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	<u>1.464</u>	<u>1.463</u>

⁽¹⁾ Τα έσοδα από τόκους από το χαρτοφυλάκιο συναλλαγών που περιλαμβάνονται δεν ήταν σημαντικά για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2017 και 2016.

Οι παρακάτω πίνακες παρουσιάζουν τα έσοδα από τόκους από δάνεια και απαιτήσεις πελατών από συνεχιζόμενες δραστηριότητες, ανά κατηγορία δανείου και ποιοτική διαβάθμιση:

	31 Δεκεμβρίου 2017		
	Τόκοι έσοδα από μη- απομειωμένα δάνεια € εκατ.	Τόκοι έσοδα από απομειωμένα δάνεια € εκατ.	Σύνολο € εκατ.
Λιανική Τραπεζική	658	292	950
Επιχειρηματικά ⁽¹⁾	494	172	666
Σύνολο τόκων εσόδων από πελάτες	<u>1.152</u>	<u>464</u>	<u>1.616</u>

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

	31 Δεκεμβρίου 2016		Σύνολο € εκατ.
	Τόκοι έσοδα από μη-απομειωμένα δάνεια € εκατ.	Τόκοι έσοδα από απομειωμένα δάνεια € εκατ.	
Λιανική Τραπεζική	718	343	1.061
Επιχειρηματικά ⁽¹⁾	485	207	692
Σύνολο τόκων εσόδων από πελάτες	1.203	550	1.753

⁽¹⁾ Περιλαμβάνονται τόκοι έσοδα από δάνεια και απαιτήσεις προς το Δημόσιο τομέα.

Η μεταβολή της παρούσας αξίας της ζημιάς απομείωσης (σημ. 25) € 286 εκατ. (δάνεια λιανικής τραπεζικής € 189 εκατ., επιχειρηματικά δάνεια € 97 εκατ.) περιλαμβάνεται στα έσοδα από τόκους από απομειωμένα δάνεια και απαιτήσεις πελατών (2016: δάνεια λιανικής τραπεζικής € 210 εκατ., επιχειρηματικά δάνεια € 96 εκατ., εξαιρουμένων των θυγατρικών εταιρειών στη Ρουμανία που ταξινομήθηκαν ως κατεχόμενες προς πώληση).

9. Καθαρά έσοδα από τραπεζικές αμοιβές και προμήθειες

	2017 € εκατ.	2016 € εκατ.
Προμήθειες και λοιπά έσοδα από δάνεια	104	123
Προμήθειες αμοιβαίων κεφαλαίων και διαχείρισης περιουσίας	37	33
Προμήθειες υπηρεσιών κεφαλαιαγοράς	33	20
Λοιπές προμήθειες ⁽¹⁾	84	47
Σύνολο από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	258	223

⁽¹⁾ Για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2017, η αύξηση των λοιπών προμηθειών οφείλεται κυρίως στη μείωση των εκδόσεων Pillar 2 και των αντίστοιχων προμηθειών.

10. Έσοδα από μη τραπεζικές υπηρεσίες

Τα έσοδα από μη τραπεζικές υπηρεσίες περιλαμβάνουν έσοδα από εκμίσθωση ακινήτων και λοιπά έσοδα υπηρεσιών που παρέχονται από τον Όμιλο (π.χ. υπηρεσίες IT, ηλεκτρονικό εμπόριο).

11. Αποτελέσματα χαρτοφυλακίου συναλλαγών και επενδυτικών τίτλων

	2017 € εκατ.	2016 € εκατ.
Ομόλογα και λοιπά χρηματοοικονομικά μέσα (σημ. 26)	45	84
Μετοχές και αμοιβαία κεφάλαια (σημ. 26)	29	45
Κέρδη/(ζημιές) από παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	53	(9)
Συναλλαγματικές διαφορές	13	18
Σύνολο από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	140	138

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

12. Λειτουργικά έξοδα

	2017	2016
	€ εκατ.	€ εκατ.
Αμοιβές και έξοδα προσωπικού (σημ. 13)	(506)	(502)
Διοικητικά έξοδα	(206)	(211)
Εισφορές στα ταμεία εξυγίανσης και εγγύησης των καταθέσεων	(67)	(71)
Αποσβέσεις ενσώματων παγίων στοιχείων	(36)	(39)
Αποσβέσεις άυλων παγίων στοιχείων	(24)	(23)
Ενοίκια λειτουργικών μισθώσεων	(56)	(57)
Σύνολο από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	(895)	(903)

Για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2017 το ποσό των λειτουργικών εξόδων (εξαιρουμένων των εισφορών σε κάποιο ταμείο εγγύησης των καταθέσεων ή ταμείο εξυγίανσης) για τις Ελληνικές δραστηριότητες του Ομίλου ανήλθε σε € 664 εκατ. (2016: € 671 εκατ., εξαιρουμένου του υπό-ομίλου Grivalia).

Εισφορές στα ταμεία εξυγίανσης και εγγύησης των καταθέσεων

Το 2016, ο Ενιαίος Μηχανισμός Εξυγίανσης (EME) (Single Resolution Mechanism – SRM), ο οποίος αποτελεί έναν από τους πυλώνες της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ένωσης στην Ευρωζώνη μαζί με τον Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό (Single Supervisory Mechanism – SSM), τέθηκε σε εφαρμογή. Το Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης (Single Resolution Fund – SRF) δημιουργήθηκε με την Οδηγία 2014/806/ΕΕ, προκειμένου να διασφαλίσει ενιαία πρακτική στις χρηματοδοτήσεις εξυγίανσης εντός EME και υπάγεται στο Ενιαίο Συμβούλιο Εξυγίανσης (Single Resolution Board – SRB). Ο EME προβλέπει ότι το Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης (SRF) θα δημιουργηθεί κατά την διάρκεια μιας περιόδου οκτώ ετών με «εκ των προτέρων» εισφορές του τραπεζικού τομέα, οι οποίες μπορεί να περιλαμβάνουν αμετάκλητες δεσμεύσεις πληρωμής έως το 30% του συνολικού ποσού της εισφοράς (σημ. 47).

13. Αμοιβές και έξοδα προσωπικού

	2017	2016
	€ εκατ.	€ εκατ.
Μισθοί, ημερομίσθια και έκτακτες αμοιβές	(367)	(365)
Εισφορές κοινωνικής ασφάλισης	(78)	(78)
Αμοιβές συνταξιοδότησης και λοιπές παροχές λόγω εξόδου	(15)	(14)
Λοιπά έξοδα	(46)	(45)
Σύνολο από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	(506)	(502)

Ο μέσος όρος του αριθμού των εργαζομένων του Ομίλου στις συνεχιζόμενες δραστηριότητές του κατά τη διάρκεια της χρήσης, ανήλθε σε 13.738 (31 Δεκεμβρίου 2016: 14.144). Την 31 Δεκεμβρίου 2017, ο αριθμός των καταστημάτων, των κέντρων επιχειρηματικής και ιδιωτικής τραπεζικής ανήλθε σε 700 για τις συνεχιζόμενες δραστηριότητες του Ομίλου.

Επιπλέον, ο μέσος όρος του αριθμού των εργαζομένων των θυγατρικών εταιρειών στη Ρουμανία που έχουν ταξινομηθεί ως κατεχόμενες προς πώληση κατά τη διάρκεια της χρήσης ανήλθε σε 2.078 (31 Δεκεμβρίου 2016: 2.141 εργαζόμενοι των θυγατρικών εταιρειών στη Ρουμανία που έχουν ταξινομηθεί ως κατεχόμενες προς πώληση και του υπό-ομίλου Grivalia). Την 31 Δεκεμβρίου 2017, ο αριθμός των καταστημάτων και των επιχειρηματικών κέντρων των εν λόγω θυγατρικών εταιρειών στη Ρουμανία ανήλθε σε 155 (σημ. 17).

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

14. Λοιπές ζημιές απομείωσης, έξοδα αναδιάρθρωσης και προβλέψεις

	2017 € εκατ.	2016 € εκατ.
Ζημιές απομείωσης και αποτίμησης επενδυτικών ακινήτων και ακινήτων ανακτηθέντων από πλειστηριασμούς	(34)	(34)
Λοιπές ζημιές απομείωσης και προβλέψεις ⁽¹⁾	(16)	(21)
Λοιπές ζημιές απομείωσης και προβλέψεις	(50)	(55)
Πρόβλεψη για τα Προγράμματα Εθελουσίας Εξόδου (σημ. 38)	(8)	(49)
Λοιπά έξοδα αναδιάρθρωσης	(5)	(16)
Λοιπά έξοδα	-	(1)
Έξοδα αναδιάρθρωσης	(13)	(66)
Σύνολο από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	(63)	(121)

⁽¹⁾ Περιλαμβάνει ζημιές απομείωσης ομολόγων, μετοχών, λοιπών στοιχείων ενεργητικού και προβλέψεις για δικαστικές υποθέσεις και για λοιπούς λειτουργικούς κινδύνους.

Για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2017, ο Όμιλος αναγνώρισε € 34 εκατ. ζημιές απομείωσης και αποτίμησης επενδυτικών ακινήτων και ακινήτων ανακτηθέντων από πλειστηριασμούς κυρίως στη Ελλάδα, αφού έλαβε υπόψη τις μακροοικονομικές συνθήκες και τη συνεχιζόμενη μείωση των τιμών στην αγορά ακινήτων.

Την 31 Δεκεμβρίου 2017, ο Όμιλος έχει αναγνωρίσει έξοδα αναδιάρθρωσης ποσού € 5 εκατ., τα οποία σχετίζονται κυρίως με τον εξορθολογισμό του δικτύου του στην Ελλάδα. Την 31 Δεκεμβρίου 2016, ο Όμιλος αναγνώρισε έξοδα αναδιάρθρωσης € 16 εκατ., εκ των οποίων € 8 εκατ. σχετίζονταν με την απόκτηση του Καταστήματος της Alpha Bank στη Βουλγαρία από την Eurobank Bulgaria A.D. (σημ. 27). Τα υπολειπόμενα έξοδα σχετίζονται με τις δραστηριότητες της Τράπεζας για τη διαχείριση των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων, τον περαιτέρω εξορθολογισμό του δικτύου της στην Ελλάδα και την αναδιάρθρωση των διεθνών της δραστηριοτήτων.

Την 31 Δεκεμβρίου 2017, τα έξοδα αναδιάρθρωσης περιλαμβάνουν αποσβέσεις και διαγραφές ποσού € 1 εκατ. (2016: € 2 εκατ.).

15. Φόρος εισοδήματος και προσαρμογές φόρου

	2017 € εκατ.	2016 € εκατ.
Τρέχων φόρος	(34)	(39)
Αναβαλλόμενος φόρος (σημ. 16)	29	93
Φόρος εισοδήματος	(5)	54
Προσαρμογές φόρου	-	31
Σύνολο φόρου εισοδήματος (έξοδο)/έσοδο από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	(5)	85

Σύμφωνα με το Νόμο 4172/2013, όπως ισχύει, ο φορολογικός συντελεστής των εταιρειών στην Ελλάδα είναι 29%. Επιπρόσθετα, τα μερίσματα που διανέμονται υπόκεινται σε παρακράτηση φόρου 15%, εκτός των ενδοομιλικών μερισμάτων τα οποία υπό προϋποθέσεις απαλλάσσονται του φόρου, σύμφωνα με τους Νόμους 4387/2016 και 4389/2016, οι οποίοι αύξησαν τον αντίστοιχο φορολογικό συντελεστή από 10% σε 15%, για διανομές μερισμάτων που πραγματοποιούνται από την 1 Ιανουαρίου 2017 και στο εξής. Σύμφωνα με το άρθρο 14 του Νόμου 4472/2017, ο οποίος τροποποίησε το Νόμο 4172/2013, ο φορολογικός συντελεστής των εταιρειών στην Ελλάδα, εκτός από τον φορολογικό συντελεστή των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, θα μειωθεί από 29% σε 26% για τις φορολογικές χρήσεις που ξεκινούν από την 1 Ιανουαρίου 2019 και έπειτα, εφόσον πληρούνται ορισμένες προϋποθέσεις που ορίζονται στο πλαίσιο του Τρίτου Προγράμματος Οικονομικής Σταθεροποίησης (ΤΠΟΣ) της Ελλάδας.

Κατά τη διάρκεια, της χρήσης που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2016, σε συνέχεια ευνοϊκής δικαστικής απόφασης, ο Όμιλος αναγνώρισε έσοδο φόρου € 30,5 εκατ. για απαιτήσεις έναντι του Ελληνικού Δημοσίου, σχετικές με την έκτακτη φορολόγηση αφορολόγητων αποθεματικών της Τράπεζας, η οποία είχε επιβληθεί με το Νόμο 3513/2006.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Ο φόρος εισοδήματος επί των καθαρών (προ φόρου) κερδών του Ομίλου, διαφέρει από το θεωρητικό ποσό που θα προέκυπτε με βάση τον ισχύοντα φορολογικό συντελεστή, όπως αναλύεται παρακάτω:

	2017 € εκατ.	2016 € εκατ.
Κέρδη προ φόρου από συνεχιζόμενες δραστηριότητες (αναμορφωμένο, σημ.52)	181	137
Φόρος βάσει του ισχύοντος φορολογικού συντελεστή	(52)	(40)
Φορολογική επίδραση από:		
- έσοδα απαλλασσόμενα από φόρο και έξοδα μη εκπιπτόμενα	(6)	(4)
- διαφορετικούς φορολογικούς συντελεστές σε διάφορες χώρες	23	23
- έκτακτες προσαρμογές φόρου	-	31
- λοιπά ⁽¹⁾	30	75
Σύνολο φόρου εισοδήματος (έξοδο)/έσοδο από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	(5)	85

⁽¹⁾ Περιλαμβάνει ποσό € 32 εκατ. (2016: € 87 εκατ.) από επίδραση αναβαλλόμενου φόρου που σχετίζεται με πρόβλεψη απομείωσης έναντι δανείων, λοιπών απαιτήσεων και κόστους επένδυσης της Τράπεζας σε συγκεκριμένες θυγατρικές.

Φορολογικό πιστοποιητικό και ανέλεγκτες φορολογικές χρήσεις

Από τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2011 και έπειτα, σύμφωνα με το Νόμο 4174/2013 (άρθρο 65Α), όπως ισχύει (και όπως όριζε το άρθρο 82 του Νόμου 2238/1994), οι Ελληνικές ανώνυμες εταιρείες και οι εταιρείες περιορισμένης ευθύνης των οποίων οι ετήσιες οικονομικές καταστάσεις ελέγχονται υποχρεωτικά, υποχρεούνταν έως και τις χρήσεις με έναρξη πριν την 1 Ιανουαρίου του 2016 να λαμβάνουν «Ετήσιο Φορολογικό Πιστοποιητικό», το οποίο εκδίδεται, μετά τη διενέργεια σχετικού φορολογικού ελέγχου, από το νόμιμο ελεγκτή ή ελεγκτικό γραφείο που ελέγχει και τις ετήσιες οικονομικές καταστάσεις. Για τις χρήσεις που ξεκινούν από την 1 Ιανουαρίου 2016 και έπειτα, το «Ετήσιο Φορολογικό Πιστοποιητικό» είναι προαιρετικό, ωστόσο οι ελληνικές εταιρείες του Ομίλου κατά κανόνα θα συνεχίσουν να το λαμβάνουν.

Η Τράπεζα έχει ελεγχθεί από τις φορολογικές αρχές έως και τη χρήση 2010 (συμπεριλαμβανομένης). Επιπλέον, η Τράπεζα έχει λάβει φορολογικό πιστοποιητικό από τους ορκωτούς ελεγκτές χωρίς διατύπωση επιφύλαξης για τις χρήσεις 2011-2016. Για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2017 είναι σε εξέλιξη ο φορολογικός έλεγχος από εξωτερικούς ελεγκτές. Επιπροσθέτως, το Νέο Ταχυδρομικό Ταμειτήριο και η Νέα Proton, οι οποίες συγχωνεύθηκαν με την Τράπεζα το 2013, έλαβαν από ορκωτούς ελεγκτές φορολογικό πιστοποιητικό χωρίς διατύπωση επιφύλαξης με θέμα έμφασης για τις ανέλεγκτες από τις φορολογικές αρχές χρήσεις/περιόδους 18/1-30/6/2013 και 9/10/2011-31/12/2012 αντίστοιχα, σχετικά με ενδεχόμενες φορολογικές υποχρεώσεις που προέκυψαν κατά το μετασχηματισμό τους σε νέα πιστωτικά ιδρύματα (carve out). Η Τράπεζα έχει σχηματίσει επαρκείς προβλέψεις και για τις δύο ανωτέρω περιπτώσεις.

Οι θυγατρικές του Ομίλου, οι συγγενείς εταιρείες και οι κοινοπραξίες που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα (σημ. 27 και 28) έχουν κατά κανόνα 3 έως 6 ανέλεγκτες φορολογικές χρήσεις. Όσες εταιρείες υπόκεινται σε τακτικό έλεγχο από ορκωτούς ελεγκτές και έχουν λάβει φορολογικό πιστοποιητικό, το εν λόγω πιστοποιητικό είναι χωρίς διατύπωση επιφύλαξης για τις χρήσεις 2011-2016. Για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2017, είναι σε εξέλιξη ο φορολογικός έλεγχος από εξωτερικούς ελεγκτές.

Σύμφωνα με την Ελληνική φορολογική νομοθεσία και τις αντίστοιχες Υπουργικές Αποφάσεις, οι εταιρείες για τις οποίες εκδίδεται φορολογικό πιστοποιητικό χωρίς επισημάνσεις για παραβάσεις της φορολογικής νομοθεσίας δεν εξαιρούνται από την επιβολή επιπρόσθετων φόρων και προστίμων από τις Ελληνικές φορολογικές αρχές μετά την ολοκλήρωση του φορολογικού ελέγχου στο πλαίσιο των νομοθετικών περιορισμών (ως γενική αρχή, 5 χρόνια από τη λήξη της χρήσης στην οποία η φορολογική δήλωση θα πρέπει να έχει υποβληθεί). Υπό το πρίσμα των ανωτέρω, κατά γενικό κανόνα, το δικαίωμα του Ελληνικού Δημοσίου να επιβάλλει φόρους μέχρι και το φορολογικό έτος 2011 έχει παρέλθει χρονικά για την Τράπεζα και για τις θυγατρικές του Ομίλου που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα.

Οι ανέλεγκτες φορολογικές χρήσεις των θυγατρικών τραπεζών του Ομίλου στο εξωτερικό έχουν ως εξής: (α) Bancpost S.A. (Ρουμανία), 2011-2017, (β) Eurobank Cyprus Ltd, 2014-2017, (γ) Eurobank Bulgaria A.D., 2013-2017, (δ) Eurobank A.D. Beograd (Σερβία), 2012-2017 και (ε) Eurobank Private Bank Luxembourg S.A., 2013-2017. Οι λοιπές εταιρείες του Ομίλου (σημ. 27 και 28), οι οποίες εδρεύουν σε χώρες του εξωτερικού, όπου προβλέπεται από τη νομοθεσία τακτικός φορολογικός έλεγχος, έχουν από 1 έως

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

6 ανέλεγκτες φορολογικές χρήσεις, σύμφωνα με τη γενική αρχή και τις προϋποθέσεις της φορολογικής νομοθεσίας που ισχύει σε κάθε χώρα.

16. Αναβαλλόμενοι φόροι

Οι αναβαλλόμενοι φόροι εισοδήματος υπολογίζονται με τη μέθοδο της υποχρέωσης (liability method) επί όλων των εκπιπτόμενων προσωρινών διαφορών, καθώς επίσης και επί των μη χρησιμοποιημένων φορολογικών ζημιών με το φορολογικό συντελεστή που αναμένεται να ισχύει στην περίοδο κατά την οποία θα τακτοποιηθεί η απαίτηση ή η υποχρέωση.

Η κίνηση του λογαριασμού αναβαλλόμενης φορολογίας παρουσιάζεται παρακάτω:

	2017	2016
	€ εκατ.	€ εκατ.
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου	4.926	4.854
Αναμορφωμένο (σημ.52)	-	(14)
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου, αναμορφωμένο	4.926	4.840
Έσοδο/(έξοδο) στην κατάσταση αποτελεσμάτων από συνεχιζόμενες δραστηριότητες (αναμορφωμένο, σημ. 52)	29	93
Χαρτοφυλάκιο διαθέσιμων προς πώληση επενδυτικών τίτλων (AFS)	(85)	(11)
Αντιστάθμιση ταμειακών ροών	(8)	(4)
Μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες ⁽¹⁾	(7)	5
Λοιπά	-	3
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου	4.855	4.926

⁽¹⁾ Η κίνηση των € 7 εκατ. από μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες σχετίζεται με τις θυγατρικές εταιρείες στη Ρουμανία και τον υπό-όμιλο της Grivalia που έχουν ταξινομηθεί ως κατεχόμενες προς πώληση (σημ. 17).

Οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις/(υποχρεώσεις) προκύπτουν από τα στοιχεία που αναφέρονται παρακάτω:

	2017	2016
	€ εκατ.	€ εκατ.
Ζημιές που σχετίζονται με το πρόγραμμα PSI+	1.201	1.251
Προβλέψεις για πιστωτικούς κινδύνους και λογιστικές διαγραφές δανειακών απαιτήσεων	3.011	3.121
Ζημιές από πωλήσεις και οριστικές διαγραφές δανείων	239	8
Μεταβολές στην εύλογη αξία που αναγνωρίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων (αναμορφωμένες, σημ. 52)	311	325
Κόστος συναλλαγών καθαρής θέσης	31	38
Μη χρησιμοποιηθείσες φορολογικές ζημιές	22	54
Αντιστάθμιση ταμειακών ροών	17	25
Υποχρεώσεις καθορισμένων παροχών	14	13
Ιδιοχρησιμοποιούμενα, επενδυτικά και ανακτηθέντα από πλειστηριασμούς ακίνητα	(16)	(6)
Μεταβολές στην εύλογη αξία που αναγνωρίζονται απευθείας στο αποθεματικό αναπροσαρμογής AFS επενδυτικών τίτλων	(84)	(1)
Λοιπά	109	98
Σύνολο αναβαλλόμενου φόρου εισοδήματος	4.855	4.926

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Ο αναβαλλόμενος φόρος εισοδήματος αναλύεται παρακάτω:

	2017	2016
	€ εκατ.	€ εκατ.
Αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις (αναμορφωμένο,σημ. 52)	4.859	4.929
Αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις (σημ. 38)	(4)	(3)
Σύνολο αναβαλλόμενου φόρου εισοδήματος	4.855	4.926

Ο αναβαλλόμενος φόρος (έξοδο)/έσοδο στην κατάσταση αποτελεσμάτων προκύπτει από τα στοιχεία που αναφέρονται παρακάτω:

	2017	2016
	€ εκατ.	€ εκατ.
Προβλέψεις για πιστωτικούς κινδύνους, πωλήσεις και διαγραφές δανειακών απαιτήσεων	104	314
Μη χρησιμοποιηθείσες φορολογικές ζημιές	(8)	(266)
Ζημιές που σχετίζονται με το πρόγραμμα PSI+	(50)	(50)
Μεταβολή στην εύλογη αξία και λοιπές προσωρινές διαφορές	(17)	95
Σύνολο αναβαλλόμενου φόρου εισοδήματος (έξοδο)/ έσοδο από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	29	93

Την 31 Δεκεμβρίου 2017, ο Όμιλος αναγνώρισε καθαρές φορολογικές απαιτήσεις € 4,9 δις που αναλύονται παρακάτω:

- (α) € 1.201 εκατ. αφορούν σε φορολογικές ζημιές από τη συμμετοχή του Ομίλου στο πρόγραμμα PSI+ και στο πρόγραμμα επαναγοράς των νέων τίτλων του Ελληνικού Δημοσίου, οι οποίες υπόκεινται σε απόσβεση για φορολογικούς σκοπούς (δηλ. 1/30 των ζημιών ετησίως αρχίζοντας από την χρήση 2012 και εφεξής),
- (β) € 3.011 εκατ. αφορούν σε εκπιπτόμενες προσωρινές διαφορές λόγω προβλέψεων απομείωσης για πιστωτικούς κινδύνους από δάνεια και απαιτήσεις, οι οποίες μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε μελλοντικές περιόδους χωρίς καθορισμένο χρονικό περιορισμό και σύμφωνα με τη φορολογική νομοθεσία που ισχύει σε κάθε χώρα που δραστηριοποιείται ο Όμιλος και σε λογιστικές διαγραφές χρέους σύμφωνα με το Νόμο 4172/2013 και την τροποποίηση του Νόμου 4465/2017 που πραγματοποιήθηκε το Μάρτιο 2017,
- (γ) € 239 εκατ. αφορούν στο αναπόσβεστο υπόλοιπο οριστικών φορολογικών ζημιών από διαγραφές και πωλήσεις μη εξυπηρετούμενων δανείων, που υπόκεινται σε απόσβεση (δηλαδή 1/20 των ζημιών ετησίως αρχίζοντας από το 2016 και εφεξής), σύμφωνα με το Νόμο 4172/2013 και την τροποποίηση του Νόμου 4465/2017 που πραγματοποιήθηκε το Μάρτιο 2017,
- (δ) € 22 εκατ. αφορούν σε μη χρησιμοποιηθείσες φορολογικές ζημιές. Η δυνατότητα να χρησιμοποιηθούν οι μεταφερόμενες φορολογικές ζημιές λήγει κατά το μεγαλύτερο μέρος αυτών το 2020,
- (ε) € 31 εκατ. αφορούν κυρίως σε εκπιπτόμενες προσωρινές διαφορές σχετικά με την (αναπόσβεστη για φορολογικούς σκοπούς) αξία των εξόδων αύξησης μετοχικού κεφαλαίου της Τράπεζας, υποκείμενων σε δεκαετή απόσβεση, με βάση την ισχύουσα φορολογική νομοθεσία, κατά το έτος που πραγματοποιήθηκαν και
- (στ) € 351 εκατ. αφορούν σε λοιπές εκπιπτόμενες προσωρινές διαφορές (ζημιές αποτίμησης, προβλέψεις για συντάξεις και λοιπές παροχές αποχώρησης προς το προσωπικό κλπ), η πλειονότητα των οποίων μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε μελλοντικές περιόδους χωρίς καθορισμένο χρονικό περιορισμό και σύμφωνα με τη φορολογική νομοθεσία που ισχύει σε κάθε χώρα που δραστηριοποιείται ο Όμιλος.

Αξιολόγηση της ανακτησιμότητας των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων

Η αναγνώριση των ανωτέρω αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων στηρίζεται στην εκτίμηση της Διοίκησης, την 31 Δεκεμβρίου 2017, ότι οι εταιρείες του Ομίλου θα έχουν επαρκή μελλοντικά φορολογητέα κέρδη, έναντι των οποίων οι μη χρησιμοποιηθείσες φορολογικές ζημιές, οι εκπιπτόμενες προσωρινές διαφορές, καθώς και οι φορολογικές ζημιές από το πρόγραμμα PSI+ και από το πρόγραμμα επαναγοράς των νέων τίτλων του Ελληνικού Δημοσίου θα μπορούν να χρησιμοποιηθούν. Οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις προσδιορίζονται με βάση τη φορολογική μεταχείριση της κάθε κατηγορίας της αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης, σύμφωνα με τη φορολογική νομοθεσία που ισχύει σε κάθε χώρα που δραστηριοποιείται ο Όμιλος, τη δυνατότητα συμψηφισμού των μεταφερόμενων φορολογικών ζημιών με μελλοντικά φορολογητέα κέρδη και τα πραγματικά φορολογικά αποτελέσματα για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2017. Επιπλέον, η αξιολόγηση του Ομίλου σχετικά με την ανακτησιμότητα των αναγνωρισμένων αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων βασίζεται (α) στις εκτιμήσεις για τη μελλοντική επίδοση (προβλέψεις λειτουργικών αποτελεσμάτων) και τις προοπτικές ανάπτυξης που έχουν αντίκτυπο στα εκτιμώμενα μελλοντικά φορολογητέα κέρδη, (β) στο αναμενόμενο χρονοδιάγραμμα ανάκτησης ή διακανονισμού των

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

εκπιπτόμενων και των φορολογητέων προσωρινών διαφορών, (γ) στην πιθανότητα ότι οι εταιρίες του Ομίλου θα έχουν επαρκή μελλοντικά φορολογητέα κέρδη, κατά την ίδια περίοδο που θα πραγματοποιηθεί η ανάκτηση ή ο διακανονισμός των εκπιπτόμενων και των φορολογητέων προσωρινών διαφορών (δηλαδή κέρδη/ ζημιές από πώληση επενδύσεων ή λουτών περιουσιακών στοιχείων κ.λπ.) ή κατά τα έτη στα οποία μπορούν να μεταφερθούν οι φορολογικές ζημιές και (δ) στην ιστορική εξέλιξη των αποτελεσμάτων (ιστορικές επιδόσεις) των εταιριών του Ομίλου σε συνδυασμό με τις φορολογικές ζημιές προγενέστερων ετών που προκλήθηκαν από έκτακτα γεγονότα.

Για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2017, ο Όμιλος έχει πραγματοποιήσει αξιολόγηση της ανακτησιμότητας αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων, βάσει του τριετούς Επιχειρηματικού Σχεδίου που εγκρίθηκε από το Διοικητικό Συμβούλιο τον Ιανουάριο 2018 και παρέχει την προοπτική της κερδοφορίας και της κεφαλαιακής θέσης του Ομίλου, για την περίοδο έως το τέλος του 2020. Το συγκεκριμένο Επιχειρηματικό Σχέδιο έχει επίσης κατατεθεί στο Ελληνικό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (HFSF) και στον Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό (SSM).

Για τα έτη από το 2020 και έπειτα, η αξιολόγηση των προβλέψεων για τα λειτουργικά αποτελέσματα στηρίχθηκε στις προβλέψεις της Διοίκησης, η οποία έλαβε υπόψη τις δυνατότητες ανάπτυξης της Ελληνικής οικονομίας, του τραπεζικού κλάδου και του ίδιου του Ομίλου.

Το ποσό των ανωτέρω προβλέψεων που συμπεριλήφθηκαν στο Επιχειρηματικό Σχέδιο του Ομίλου βασίζεται κυρίως σε υποθέσεις και εκτιμήσεις σχετικά με (α) την περαιτέρω μείωση του κόστους χρηματοδότησης λόγω της σταδιακής εξάλειψης της χρηματοδότησης από τον Έκτακτο Μηχανισμό Παροχής Ρευστότητας (ELA), το σταδιακό επαναπατρισμό των καταθέσεων των πελατών που αντικαθιστά τις ακριβότερες πηγές χρηματοδότησης, και την περαιτέρω μείωση των αντίστοιχων επιτοκίων, (β) τις μειωμένες ζημιές απομείωσης των δανείων, ως αποτέλεσμα των μακροοικονομικών συνθηκών στην Ελλάδα, που αναμένεται να βελτιωθούν σταδιακά και τις στρατηγικές πρωτοβουλίες σε συνδυασμό με την στρατηγική για τα Μη Εξυπηρετούμενα Ανοίγματα (ΜΕΑ) που ο Όμιλος έχει δεσμευτεί στον SSM αναφορικά με την αποτελεσματική διαχείριση των προβληματικών δανείων του, (γ) την αποτελεσματικότητα των συνεχών πρωτοβουλιών περιορισμού του κόστους και (δ) τη σταδιακή αποκατάσταση των παραδοσιακών εσόδων από προμήθειες, όπως η διαχείριση περιουσιακών στοιχείων και οι προμήθειες δικτύου καθώς και οι προμήθειες που σχετίζονται με προϊόντα κεφαλαιαγοράς και επενδυτικής τραπεζικής.

Η εφαρμογή του ανωτέρω Επιχειρηματικού Σχεδίου εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τους κινδύνους και τις αβεβαιότητες που απορρέουν από το μακροοικονομικό περιβάλλον στην Ελλάδα όπως επίσης και στις χώρες τις οποίες δραστηριοποιείται ο Όμιλος (σημ. 2.1).

Νομικό πλαίσιο δημιουργίας οριστικών και εκκαθαρισμένων απαιτήσεων έναντι του Ελληνικού Δημοσίου και φορολογικό καθεστώς για ζημιές από δάνεια

Σύμφωνα με το άρθρο 27Α του Νόμου 4172/2013 όπως ισχύει, το οποίο αφορά τα Ελληνικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, συμπεριλαμβανομένων των εταιριών χρηματοδοτικής μίσθωσης και πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων, οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις που έχουν αναγνωριστεί (α) επί των ζημιών από τη συμμετοχή της Τράπεζας στο πρόγραμμα PSI+ και στο πρόγραμμα επαναγοράς των νέων τίτλων του Ελληνικού Δημοσίου και β) επί των συσσωρευμένων προβλέψεων και λουτών εν γένει ζημιών λόγω πιστωτικού κινδύνου (προβλέψεις και ζημιές λόγω πιστωτικού κινδύνου), οι οποίες είχαν αναγνωριστεί κατά την 30 Ιουνίου 2015 μπορούν να μετατραπούν σε οριστικές και εκκαθαρισμένες απαιτήσεις έναντι του Ελληνικού Δημοσίου, σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου, αν το λογιστικό, μετά από φόρου αποτέλεσμα της χρήσης είναι ζημιά. Για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2017, το αποτέλεσμα μετά από φόρο της Τράπεζας ανήλθε σε κέρδος € 11 εκατ., ενώ οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις οι οποίες πληρούν τα κριτήρια για μετατροπή τους σε οριστικές και εκκαθαρισμένες απαιτήσεις έναντι του Ελληνικού Δημοσίου ανέρχονταν σε € 3.952 εκατ.

Σύμφωνα με το άρθρο 43 του Νόμου 4465/2017 (που ψηφίστηκε από το Ελληνικό Κοινοβούλιο το Μάρτιο 2017), ο οποίος τροποποίησε το Νόμο 4172/2013, με ισχύ από το 2016 και εφεξής, αναθεωρήθηκε το υπάρχον νομοθετικό πλαίσιο αναφορικά με τις αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις που πληρούν τα κριτήρια μετατροπής σε οριστικές και εκκαθαρισμένες απαιτήσεις έναντι του Ελληνικού Δημοσίου (deferred tax credits – DTCs), που υπολογίζονται στις συσσωρευμένες προβλέψεις και γενικά λουπές ζημιές πιστωτικού κινδύνου (περίπτωση (β) ανωτέρω), και μεταρρυθμίστηκε το φορολογικό καθεστώς για ζημιές από δάνεια. Συγκεκριμένα, το συσσωρευμένο DTC θα υπολογίζεται εφαρμόζοντας τον εκάστοτε εταιρικό φορολογικό συντελεστή (εφόσον ο συντελεστής αυτός δεν θα υπερβαίνει αυτόν που ίσχυε για το φορολογικό έτος 2015, δηλ. 29%) στο σύνολο (i) του αναπόσβεστου υπόλοιπου των οριστικών ζημιών από διαγραφές και πωλήσεις δανείων, (ii) των λογιστικών διαγραφών δανείων ή πιστώσεων και (iii) των υπολειπόμενων συσσωρευμένων προβλέψεων που είχαν λογισθεί έως την 30 Ιουνίου 2015.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Η ανωτέρω φορολογική μεταρρύθμιση προβλέπει τη σταδιακή απόσβεση σε 20 έτη των οριστικών ζημιών από διαγραφές μη εξυπηρετούμενων δανείων και πωλήσεις δανείων, διατηρώντας το καθεστώς των DTCs καθ' όλη τη διάρκεια της περιόδου, ενώ αποσυνδέει τις λογιστικές διαγραφές από τις οριστικές διαγραφές δανείων ή πιστώσεων.

Ο προαναφερθείς φορολογικός χειρισμός (δηλ. επέκταση της δυνατότητας χρησιμοποίησης της ζημιάς από δάνεια για μεγαλύτερη περίοδο αντί για μια εφάπαξ έκπτωση που υπόκειται σε περιορισμό μεταφοράς για περίοδο 5 ετών) διαφυλάσσει την ανακτησιμότητα της αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης που συνδέεται με μη εξυπηρετούμενα δάνεια.

Οι νέοι κανόνες αναφορικά με τη μέθοδο υπολογισμού του DTC διασφαλίζουν την εποπτική κεφαλαιακή διάρθρωση της Τράπεζας, ενώ συνεισφέρουν σημαντικά στην επίτευξη των στόχων για τη μείωση των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων, μέσω της αύξησης των διαγραφών και πωλήσεων δανείων.

Το Μάιο 2017, σύμφωνα με το άρθρο 82 του Νόμου 4472/2017, το οποίο τροποποίησε περαιτέρω το άρθρο 27Α του Νόμου 4172/2013, επιβάλλεται μια ετήσια προμήθεια ποσοστού 1,5% για το υπερβάλλον ποσό των εγγυημένων από το Ελληνικό Δημόσιο αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων, το οποίο προκύπτει από τη διαφορά μεταξύ του ισχύοντος συντελεστή φορολόγησης (δηλ. 29%) και του συντελεστή φορολόγησης ο οποίος ίσχυε την 30 Ιουνίου 2015 (δηλ. 26%). Για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2017, έχουν αναγνωρισθεί στα Λοιπά έσοδα/(έξοδα) € 14 εκατ., εκ των οποίων € 7 εκατ. αφορούν στην αντίστοιχη προμήθεια για τη χρήση 2016.

17. Μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες

Θυγατρικές εταιρείες στη Ρουμανία ταξινομημένες ως κατεχόμενες προς πώληση

Την 15 Σεπτεμβρίου 2017, η Τράπεζα ανακοίνωσε ότι βρίσκεται σε διαπραγματεύσεις με τη Banca Transilvania σχετικά με την ενδεχόμενη πώληση των θυγατρικών εταιρειών της στη Ρουμανία, Bancprost S.A., ERB Retail Services IFN S.A. και ERB Leasing IFN S.A. (θυγατρικές εταιρείες στη Ρουμανία κατεχόμενες προς πώληση). Η πώληση θεωρήθηκε πολύ πιθανή, ως εκ τούτου από την 30 Σεπτεμβρίου 2017 οι εταιρείες στη Ρουμανία ταξινομήθηκαν ως κατεχόμενες προς πώληση. Οι εν λόγω εταιρείες στη Ρουμανία είναι μέρος των δραστηριοτήτων του Ομίλου στη Ρουμανία, οι οποίες παρουσιάζονται στο Τομέα Διεθνών Δραστηριοτήτων.

Την 24 Νοεμβρίου 2017, η Τράπεζα ανακοίνωσε την σύναψη συμφωνίας με τη Banca Transilvania αναφορικά με την προαναφερθείσα πώληση. Η συναλλαγή, αναμένεται να οριστικοποιηθεί σε σύντομο χρονικό διάστημα μετά την ολοκλήρωση όλων των απαιτούμενων νομικών διαδικασιών.

Για την τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2017, σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 5, αναγνωρίστηκαν ζημιές απομείωσης € 90 εκατ. από την επιμέτρηση των θυγατρικών εταιρειών στη Ρουμανία που ταξινομήθηκαν ως κατεχόμενες προς πώληση στη χαμηλότερη τιμή μεταξύ της λογιστικής αξίας και της εύλογης αξίας αφαιρούμενων των εκτιμώμενων εξόδων πώλησης. Η εν λόγω εύλογη αξία των κατεχόμενων προς πώληση θυγατρικών εταιρειών στη Ρουμανία, προσδιορίστηκε με βάση τους όρους της προαναφερθείσας συμφωνίας με την Banca Transilvania. Αυτή είναι μια μη επαναλαμβανόμενη επιμέτρηση εύλογης αξίας, κατηγοριοποιημένη στο Επίπεδο 3 της ιεραρχίας εύλογης αξίας λόγω της σημαντικότητας των μη παρατηρήσιμων δεδομένων. Οι ζημιές απομείωσης κατανεμήθηκαν στα μη κυκλοφορούντα πάγια στοιχεία (€ 7 εκατ.), άυλα πάγια στοιχεία (€ 25 εκατ.), δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες (€ 30 εκατ.) και λοιπά στοιχεία ενεργητικού (€ 28 εκατ.) των εν λόγω εταιρειών.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Τα αποτελέσματα των θυγατρικών εταιρειών στη Ρουμανία που ταξινομήθηκαν ως κατεχόμενες προς πώληση παρουσιάζονται παρακάτω:

	Για την περίοδο που έληξε	
	την 31 Δεκεμβρίου	
	2017	2016
	€ εκατ.	€ εκατ.
Καθαρά έσοδα από τόκους	98	94
Καθαρά έσοδα από τραπεζικές αμοιβές και προμήθειες	22	22
Αποτελέσματα από επενδυτικούς τίτλους	5	15
Λουτά έσοδα/(έξοδα)	2	(7)
Λειτουργικά έξοδα	(89)	(89)
Κέρδη προ απομειώσεων, ζημιών επιμέτρησης και προβλέψεων από μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες	38	35
Ζημιές απομείωσης και επιμέτρησης δανείων και απαιτήσεων	(35)	(34)
Ζημιές επιμέτρησης μη κυκλοφορούντων παγίων και λοιπών στοιχείων ενεργητικού	(60)	-
Λοιπές ζημιές απομείωσης και προβλέψεις	(10)	(4)
Ζημιές προ φόρου από μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες	(67)	(3)
Φόρος εισοδήματος ⁽¹⁾	(4)	3
Καθαρά κέρδη/(ζημιές) μετά φόρου από μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες	(71)	0
Καθαρά κέρδη μετά φόρου από μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες που αναλογούν σε τρίτους	0	0
Κέρδη/(ζημιές) μετά φόρου από μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες που αναλογούν στους μετόχους	(71)	0

⁽¹⁾ Σε συνέχεια της ταξινόμησης των θυγατρικών εταιρειών στη Ρουμανία ως κατεχόμενων προς πώληση, η Τράπεζα αναγνώρισε αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση ποσού € 9 εκατ. για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2017, επί των φορολογικά εκπιπτόμενων προσωρινών διαφορών που σχετίζονται με το κόστος επένδυσης στη Bancrest S.A. και το εκτιμώμενο κόστος πώλησης (σημ. 16).

Οι βασικές κατηγορίες των στοιχείων του ενεργητικού και των υποχρεώσεων των θυγατρικών εταιρειών στη Ρουμανία που ταξινομήθηκαν ως κατεχόμενες προς πώληση αναλύονται παρακάτω:

	31 Δεκεμβρίου 2017
	€ εκατ.
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες	1.254
Χαρτοφυλάκιο διαθέσιμων προς πώληση επενδυτικών τίτλων	328
Ταμείο και διαθέσιμα σε κεντρικές τράπεζες	333
Απαιτήσεις από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	243
Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	26
Στοιχεία ενεργητικού δραστηριοτήτων προς πώληση	2.184
Υποχρεώσεις προς πελάτες	1.831
Υποχρεώσεις προς χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	93
Λοιπές υποχρεώσεις	35
Υποχρεώσεις δραστηριοτήτων προς πώληση	1.959
Ενδοομιλικές απαιτήσεις που σχετίζονται με τις θυγατρικές εταιρείες στη Ρουμανία κατεχόμενες προς πώληση (μετά από ενδοομιλικές υποχρεώσεις)	30
Καθαρή θέση των δραστηριοτήτων προς πώληση	255
Καθαρή θέση των δραστηριοτήτων προς πώληση που αναλογεί σε τρίτους	2
Καθαρή θέση των δραστηριοτήτων προς πώληση που αναλογεί στους μετόχους	253

Την 31 Δεκεμβρίου 2017, οι συσσωρευμένες ζημιές (που σχετίζονται κυρίως με συναλλαγματικές διαφορές) που αναλογούν στους μετόχους και έχουν αναγνωριστεί στα λουτά αποτελέσματα απευθείας στην καθαρή θέση, ανέρχονταν σε € 42 εκατ. (31 Δεκεμβρίου 2016: € 30 εκατ.).

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Υπό-όμιλος Grivalia ταξινομημένος ως κατεχόμενος προς πώληση

Τον Ιούνιο 2017, ο υπό-όμιλος Grivalia (Grivalia Properties A.E.E.A.Π και οι θυγατρικές της) ταξινομήθηκε ως κατεχόμενος προς πώληση, καθώς η πώληση του συνολικού ποσοστού συμμετοχής 20% που διακρατούσε η Τράπεζα στο μετοχικό κεφάλαιο της Grivalia Properties A.E.E.A.Π θεωρήθηκε πολύ πιθανή.

Οι δραστηριότητες προς πώληση του υπό-ομίλου Grivalia περιελάμβαναν: (α) την Grivalia Properties A.E.E.A.Π και τις θυγατρικές της στην Ελλάδα και το Λουξεμβούργο, οι οποίες περιλαμβάνονται στον επιχειρηματικό τομέα των λοιπών δραστηριοτήτων, και (β) τις θυγατρικές της Grivalia στη Ρουμανία και τη Σερβία, οι οποίες περιλαμβάνονται στον επιχειρηματικό τομέα των Διεθνών Δραστηριοτήτων.

Τα αποτελέσματα του υπό-ομίλου Grivalia, συμπεριλαμβανομένου του κέρδους/(ζημιάς) από την πώληση, παρουσιάζονται παρακάτω:

	Για την περίοδο που έληξε την	
	30 Ιουνίου 2017 € εκατ.	31 Δεκεμβρίου 2016 € εκατ.
Καθαρά έσοδα από τόκους	(1)	(2)
Έσοδα από μη τραπεζικές υπηρεσίες	32	62
Λειτουργικά έξοδα	(11)	(21)
Λειτουργικά έξοδα προ απομειώσεων από μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες	20	39
Λοιπές ζημιές απομείωσης	0	(7)
Αναλογία κερδών/(ζημιών) από συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες	(0)	1
Κέρδη προ φόρου από μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες	20	33
Φόρος εισοδήματος	(5)	(9)
Καθαρά κέρδη από μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες προ κέρδους/(ζημιάς) από την πώληση	15	24
Κέρδος/(ζημιά) από την πώληση προ φόρου (βλ. παρακάτω)	(0)	-
Φόρος στο κέρδος/(ζημιά) από την πώληση (βλ. παρακάτω)	(5)	-
Καθαρά κέρδη από μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες	10	24
Καθαρά κέρδη από μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες που αναλογούν σε τρίτους	11	19
Καθαρά κέρδη/(ζημιές) από μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες που αναλογούν στους μετόχους	(1)	5

Οι βασικές κατηγορίες των στοιχείων του ενεργητικού και των υποχρεώσεων του υπό-ομίλου Grivalia αναλύονται παρακάτω:

	30 Ιουνίου 2017 € εκατ.
Επενδύσεις σε ακίνητα	574
Ιδιοχρησιμοποιούμενα ενσώματα πάγια στοιχεία	241
Απαιτήσεις από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	49
Επενδύσεις σε συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες	33
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	38
Στοιχεία ενεργητικού δραστηριοτήτων προς πώληση ⁽¹⁾	935
Υποχρεώσεις προς χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	50
Λοιπές υποχρεώσεις	26
Υποχρεώσεις δραστηριοτήτων προς πώληση	76
Ενδοομιλικές υποχρεώσεις που σχετίζονται με τον υπο-όμιλο Grivalia (μετά από ενδοομιλικά στοιχεία ενεργητικού)	53
Καθαρή θέση των δραστηριοτήτων προς πώληση	806
Καθαρή θέση των δραστηριοτήτων προς πώληση που αναλογεί σε τρίτους	634
Καθαρή θέση των δραστηριοτήτων προς πώληση που αναλογεί στους μετόχους	172

⁽¹⁾ Περιλαμβάνει ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα € 51 εκατ.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Έως την πώληση του υπό-ομίλου Grivalia, οι συσσωρευμένες ζημιές (που σχετίζονται κυρίως με τις συναλλαγματικές διαφορές) που αναλογούσαν στους μετόχους και είχαν αναγνωριστεί στα λοιπά αποτελέσματα απευθείας στην καθαρή θέση, ανέρχονταν σε € 4 εκατ.

Την 4 Ιουλίου 2017, η Τράπεζα ανακοίνωσε την επιτυχή πώληση του συνόλου της συμμετοχής της στην Grivalia Properties A.E.E.A.Π, μέσω ιδιωτικής τοποθέτησης σε θεσμικούς επενδυτές δια ταχείας διαδικασίας βιβλίου προσφορών σε τιμή € 8,80 ανά μετοχή, έναντι συνολικού τιμήματος € 178 εκατ. Το αποτέλεσμα από την πώληση ανήλθε € 5 εκατ. ζημιά, μετά από φόρο, συμπεριλαμβανομένων των εξόδων της συναλλαγής ποσού € 2,5 εκατ., της μεταφοράς στην κατάσταση αποτελεσμάτων των προαναφερθεισών συσσωρευμένων ζημιών ποσού € 4 εκατ., οι οποίες είχαν προηγουμένως αναγνωριστεί στα λοιπά αποτελέσματα απευθείας στην καθαρή θέση και του φόρου ποσού € 4,6 εκατ. Η συναλλαγή, η οποία ήταν εναρμονισμένη με το σχέδιο αναδιάρθρωσης της Τράπεζας, αυξάνει το δείκτη κεφαλαίου κοινών μετοχών της κατηγορίας 1 (CET 1 - με βάση την πλήρη εφαρμογή των κανόνων της Βασιλείας III) του Ομίλου κατά 30 μονάδες βάσης, κυρίως λόγω της μη ενοποίησης σταθμισμένων στοιχείων ενεργητικού ποσού € 875 εκατ., περίπου.

Πώληση των ασφαλιστικών δραστηριοτήτων

Την 22 Δεκεμβρίου 2015, ο Όμιλος ανακοίνωσε τη σύναψη συμφωνίας με την Fairfax Financial Holdings Limited («Fairfax») για την πώληση του 80% της συμμετοχής του στην Eurolife ERB Insurance Group Ανώνυμος Εταιρεία Συμμετοχών («Eurolife») (η «Συναλλαγή»). Συνεπώς, από την ημερομηνία αυτή οι ασφαλιστικές δραστηριότητες του Ομίλου ταξινομήθηκαν ως κατεχόμενες προς πώληση.

Την 4 Αυγούστου 2016, η Συναλλαγή, η οποία ήταν εναρμονισμένη με το σχέδιο αναδιάρθρωσης της Τράπεζας (σημ. 6), ολοκληρώθηκε και το ποσοστό συμμετοχής 20% που διακρατήθηκε στην Eurolife αναγνωρίστηκε ως επένδυση σε συγγενή εταιρεία. Η Συναλλαγή περιελάμβανε: (α) τις ασφαλιστικές δραστηριότητες ζωής και γενικών ασφαλίσεων της Eurolife στην Ελλάδα και τη θυγατρική μεσιτείας ασφαλίσεων της Eurolife στην Ελλάδα, οι οποίες περιλαμβάνονταν στον επιχειρηματικό τομέα της Διαχείρισης Επενδύσεων (Wealth Management), (β) τις ασφαλιστικές δραστηριότητες ζωής και γενικών ασφαλίσεων της Eurolife στη Ρουμανία, οι οποίες περιλαμβάνονταν στον επιχειρηματικό τομέα των Διεθνών Δραστηριοτήτων και (γ) τις συμβάσεις τραπεζοασφαλιστικής (bancassurance agreements) μεταξύ των θυγατρικών της Eurolife και της Eurobank αναφορικά με την αποκλειστική διανομή ασφαλιστικών προϊόντων στην Ελλάδα και στη Ρουμανία μέσω του δικτύου πωλήσεων της Eurobank.

Για την χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2016, τα καθαρά κέρδη που αναλογούσαν στις ασφαλιστικές δραστηριότητες του Ομίλου ανέρχονταν σε € 77 εκατ., συμπεριλαμβανομένης της μεταφοράς στην κατάσταση αποτελεσμάτων € 81 εκατ. συσσωρευμένων κερδών, τα οποία είχαν προηγουμένως αναγνωριστεί στα λοιπά αποτελέσματα απευθείας στην καθαρή θέση.

Πώληση των δραστηριοτήτων στην Ουκρανία

Το Δεκέμβριο 2016, ολοκληρώθηκε η πώληση των δραστηριοτήτων του Ομίλου στην Ουκρανία (συμπεριλαμβανομένης της Public J.S.C. Universal Bank) που είχαν ταξινομηθεί ως κατεχόμενες προς πώληση. Πιο συγκεκριμένα, την 23 Δεκεμβρίου 2016, σε εναρμόνιση με το σχέδιο αναδιάρθρωσης της Τράπεζας, η Eurobank και ο όμιλος TAS group κατέληξαν στην απόκτηση της Public J.S.C. Universal Bank από την τελευταία. Για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2016, οι καθαρές ζημιές που αναλογούσαν στις δραστηριότητες του Ομίλου στην Ουκρανία ανέρχονταν σε € 68 εκατ., συμπεριλαμβανομένης της μεταφοράς στην κατάσταση αποτελεσμάτων € 68 εκατ. σωρευτικών ζημιών που αναγνωρίστηκαν στα λοιπά αποτελέσματα απευθείας στην καθαρή θέση.

Περαιτέρω πληροφόρηση σχετικά με την πώληση των ασφαλιστικών και ουκρανικών δραστηριοτήτων του Ομίλου παρατίθεται στη σημ. 17 των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2016.

18. Κέρδη ανά μετοχή

Τα βασικά κέρδη ανά μετοχή υπολογίζονται διαιρώντας τα καθαρά κέρδη που αναλογούν στους κατόχους κοινών μετοχών, με το μέσο σταθμισμένο αριθμό κοινών μετοχών σε κυκλοφορία κατά τη διάρκεια της περιόδου, εξαιρώντας το μέσο αριθμό ιδίων μετοχών που είχε στην κατοχή του ο Όμιλος κατά τη διάρκεια της περιόδου.

Τα προσαρμοσμένα (diluted) κέρδη ανά μετοχή υπολογίζονται προσαρμόζοντας το μέσο σταθμισμένο αριθμό κοινών μετοχών σε κυκλοφορία με την παραδοχή ότι όλοι οι δυνητικά μετατρέψιμοι τίτλοι σε κοινές μετοχές, μετατρέπονται σε μετοχές. Ο Όμιλος έχει εκδώσει μετατρέψιμους, υπό ορισμένες συνθήκες προνομιούχους τίτλους (Σειρά Δ, σημ. 42). Έως την 31 Δεκεμβρίου 2017 οι κοινές μετοχές που θα προέρχονταν από την μετατροπή των δυνητικά μετατρέψιμων σε κοινές μετοχές προαναφερθέντων προνομιούχων τίτλων δεν μπορούσαν να εκδοθούν βάσει περιορισμών που ήταν σε ισχύ και σχετίζονταν με το σχέδιο

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

αναδιάρθρωσης (σημ. 6). Συνεπώς, η Σειρά Δ των προνομιούχων τίτλων δεν λήφθηκε υπόψη στον υπολογισμό των προσαρμοσμένων κερδών ανά μετοχή.

		Χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου	
		2017	2016
Καθαρά κέρδη περιόδου που αναλογούν στους κατόχους κοινών μετοχών	€ εκατ.	104	235
Καθαρά κέρδη περιόδου από συνεχιζόμενες δραστηριότητες που αναλογούν στους κατόχους κοινών μετοχών	€ εκατ.	176	222
Μέσος σταθμισμένος αριθμός κοινών μετοχών σε κυκλοφορία για τα βασικά και προσαρμοσμένα (diluted) κέρδη ανά μετοχή	Αριθμός μετοχών	2.183.903.315	2.185.306.836
Κέρδη ανά μετοχή			
-Βασικά και προσαρμοσμένα (diluted) κέρδη ανά μετοχή	€	0,05	0,11
Κέρδη ανά μετοχή από συνεχιζόμενες δραστηριότητες			
-Βασικά και προσαρμοσμένα (diluted) κέρδη ανά μετοχή	€	0,08	0,10

Οι βασικές και προσαρμοσμένες ζημιές ανά μετοχή από μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2017 ανήλθαν σε € 0,03 (31 Δεκεμβρίου 2016: € 0,006 βασικά κέρδη ανά μετοχή).

Γεγονός μετά την ημερομηνία ισολογισμού

Σε συνέχεια της άρσης των ανωτέρω περιορισμών από την 1 Ιανουαρίου 2018 και λαμβάνοντας υπόψη τις κοινές μετοχές που θα προέρχονταν από την μετατροπή των δυνητικά μετατρέψιμων σε κοινές μετοχές προνομιούχων τίτλων της Σειράς Δ, τα προσαρμοσμένα κέρδη ανά μετοχή δεν διαφέρουν από τα βασικά κέρδη ανά μετοχή όπως παρουσιάζονται παραπάνω.

19. Ταμείο και διαθέσιμα σε κεντρικές τράπεζες

	2017	2016
	€ εκατ.	€ εκατ.
Ταμείο	421	520
Διαθέσιμα σε κεντρικές τράπεζες	1.103	957
Σύνολο	1.524	1.477
ΕΚ των οποίων:		
Υποχρεωτικές και ενεχυριασμένες καταθέσεις σε κεντρικές τράπεζες	421	580

Οι υποχρεωτικές καταθέσεις σε κεντρικές τράπεζες, περιλαμβάνουν καταθέσεις αξίας € 421 εκατ. (2016: € 580 εκατ.) στην Τράπεζα της Ελλάδος και στις λοιπές κεντρικές τράπεζες, οι οποίες αντιπροσωπεύουν το ελάχιστο μέσο μηνιαίο υπόλοιπο που υποχρεούνται να τηρούν οι τράπεζες. Το μεγαλύτερο μέρος των εν λόγω καταθέσεων είναι άμεσα διαθέσιμο, εφόσον τηρείται το ελάχιστο μέσο μηνιαίο υπόλοιπο.

20. Ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα και λοιπές πληροφορίες για την Κατάσταση Ταμειακών Ροών

Για σκοπούς σύνταξης της κατάστασης ταμειακών ροών, στα ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα περιλαμβάνονται τα ακόλουθα υπόλοιπα, με αρχική λήξη μικρότερη ή ίση των τριών μηνών:

	2017	2016
	€ εκατ.	€ εκατ.
Ταμείο και διαθέσιμα σε κεντρικές τράπεζες (εξαιρουμένων των υποχρεωτικών και ενεχυριασμένων καταθέσεων σε κεντρικές τράπεζες)	1.103	736
Απαιτήσεις από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	598	692
Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	3	-
Ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα που περιλαμβάνονται στα στοιχεία ενεργητικού κατεχόμενα προς πώληση	439	269
Σύνολο	2.143	1.697

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Τα λοιπά αποτελέσματα από επενδυτικούς τίτλους που παρουσιάζονται στις ταμειακές ροές από συνεχιζόμενες λειτουργικές δραστηριότητες αναλύονται ως εξής:

	2017	2016
	€ εκατ.	€ εκατ.
Απόσβεση διαφοράς υπέρ/υπό το άρτιο και δεδουλευμένοι τόκοι (Κέρδη)/ζημιές από επενδυτικούς τίτλους	(59)	(61)
Έσοδα από μερίσματα	(73)	(120)
Σύνολο	(3)	(1)
	(135)	(182)

Για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2016, οι λοιπές προσαρμογές στα κέρδη προ φόρου από συνεχιζόμενες δραστηριότητες περιελάμβαναν το κέρδος από την απόκτηση του Καταστήματος της Alpha Bank στη Βουλγαρία, ποσού € 55 εκατ. (σημ. 27).

Μεταβολές στις υποχρεώσεις που απορρέουν από χρηματοδοτικές δραστηριότητες

Κατά τη διάρκεια της χρήσης που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2017, οι μεταβολές των υποχρεώσεων του Ομίλου που απορρέουν από χρηματοδοτικές δραστηριότητες, δηλαδή οι υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους (σημ. 37), οφείλονται σε εκδόσεις πιστωτικών τίτλων και αποπληρωμές ύψους € 496 εκατ. και € 51 εκατ. αντίστοιχα. Οι μη ταμειακές μεταβολές κατά τη διάρκεια του έτους περιελάμβαναν κυρίως δεδουλευμένους τόκους ύψους € 2 εκατ.

21. Απαιτήσεις από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα

	2017	2016
	€ εκατ.	€ εκατ.
Ενεχυριασμένες καταθέσεις σε τράπεζες	1.513	1.945
Τοποθετήσεις σε τράπεζες και λοιπές απαιτήσεις έναντι τραπεζών	312	618
Τρεχούμενοι λογαριασμοί και υπόλοιπα σε διακανονισμό με τράπεζες	298	196
Σύνολο	2.123	2.759

Την 31 Δεκεμβρίου 2017, οι ενεχυριασμένες καταθέσεις του Ομίλου σε τράπεζες περιλάμβαναν κυρίως εξασφαλίσεις σχετικές με τις συμβάσεις μείωσης πιστωτικού κινδύνου για συναλλαγές σε παράγωγα προϊόντα και για συμφωνίες επαναγοράς χρεογράφων (CSAs, GMRAs). Επιπρόσθετα, περιλάμβαναν ποσό € 13 εκατ. που σχετίζεται με τη πώληση των δραστηριοτήτων του Ομίλου στη Τουρκία (2016: € 15 εκατ.).

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει την γεωγραφική κατανομή των απαιτήσεων από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα του Ομίλου:

	2017	2016
	€ εκατ.	€ εκατ.
Ελλάδα	8	32
Λοιπές Ευρωπαϊκές χώρες	1.910	2.540
Λοιπές χώρες	205	187
Σύνολο	2.123	2.759

22. Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων

	2017	2016
	€ εκατ.	€ εκατ.
Ομόλογα		
- Ομόλογα Ελληνικού Δημοσίου	9	2
- Έντοκα γραμμάτια Ελληνικού Δημοσίου	0	0
- Λοιπά κυβερνητικά ομόλογα	9	54
- Λοιποί εκδότες	2	3
	20	59
Μετοχές και αμοιβαία κεφάλαια	29	12
Σύνολο	49	71

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

23. Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα και λογιστική αντιστάθμιση κινδύνων

Ο Όμιλος χρησιμοποιεί παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα για αντιστάθμιση χρηματοπιστωτικών κινδύνων και για εμπορικούς σκοπούς.

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει την εύλογη αξία των παραγώγων χρηματοοικονομικών μέσων που κατέχονται από τον Όμιλο ανά κατηγορία προϊόντος και τη σχέση αντιστάθμισης μαζί με την ονομαστική τους αξία. Η ονομαστική αξία των παραγώγων χρηματοοικονομικών μέσων είναι ενδεικτική της αξίας των χρηματοοικονομικών μέσων που αναγνωρίζονται στον ισολογισμό, χωρίς να προσδιορίζει απαραίτητα τα ποσά των μελλοντικών ταμειακών ροών, που σχετίζονται με αυτά τα μέσα ή την εύλογη αξία τους και για το λόγο αυτό δεν αντικατοπτρίζει τον πιστωτικό κίνδυνο και τον κίνδυνο αγοράς στον οποίο εκτίθεται ο Όμιλος κατά την περίοδο αναφοράς.

	31 Δεκεμβρίου 2017			31 Δεκεμβρίου 2016		
	Ονομαστική αξία	Εύλογη αξία		Ονομαστική αξία	Εύλογη αξία	
	€ εκατ.	Απαιτήσεων € εκατ.	Υποχρεώσεων € εκατ.	€ εκατ.	Απαιτήσεων € εκατ.	Υποχρεώσεων € εκατ.
Παράγωγα που δεν πληρούν τα κριτήρια για λογιστική αντιστάθμιση και διακρατούμενα για εμπορικούς σκοπούς						
- Συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων	16.404	1.734	1.278	16.716	1.760	1.517
- Δικαιώματα προαίρεσης επιτοκίων	3.490	32	87	3.225	52	112
- Συμβάσεις ανταλλαγής συναλλάγματος και επιτοκίων	780	17	30	1.312	50	130
- Προθεσμιακές συμβάσεις συναλλάγματος/ ανταλλαγής συναλλάγματος	1.585	11	13	1.038	17	11
- Δικαιώματα προαίρεσης αγοράς και πώλησης συναλλάγματος	1.209	13	9	449	2	3
- Παράγωγα επί εμπορευμάτων	88	4	4	126	7	7
- Τίτλοι παραστατικών δικαιωμάτων κτήσης μετοχών (Warrants)	3	0	-	1.381	3	-
- Συμβόλαια ανταλλαγής πιστωτικών κινδύνων (Credit default swaps)	458	-	5	-	-	-
- Λουτά (βλέπε παρακάτω)	157	0	0	29	0	0
		1.811	1.426		1.891	1.780
Παράγωγα διακρατούμενα για αντιστάθμιση εύλογης αξίας						
Συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων	1.684	10	313	971	2	380
		10	313		2	380
Παράγωγα διακρατούμενα για αντιστάθμιση ταμειακών ροών						
- Συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων	134	0	50	234	0	62
- Συμβάσεις ανταλλαγής συναλλάγματος και επιτοκίων	3.032	56	64	3.291	87	219
		56	114		87	281
Παράγωγα διακρατούμενα για αντιστάθμιση καθαρών επενδύσεων σε θυγατρικές εξωτερικού						
- Προθεσμιακές συμβάσεις συναλλάγματος/ ανταλλαγής συναλλάγματος	210	1	0	-	-	-
		1	0		-	-
Σύνολο παραγώγων χρηματοοικονομικών μέσων		1.878	1.853		1.980	2.441

Τα λοιπά παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα περιλαμβάνουν συμβόλαια μελλοντικής εκπλήρωσης μετοχών, συναλλάγματος και επιτοκίων και δικαιώματα προαίρεσης μετοχών, που διαπραγματεύονται σε χρηματιστήριο.

Πληροφορίες ως προς την επιμέτρηση της εύλογης αξίας και τον συμψηφισμό των παραγώγων χρηματοοικονομικών μέσων ενεργητικού και υποχρεώσεων παρατίθενται στις σημειώσεις 7.3 και 7.2.1.4, αντίστοιχα.

Ο Όμιλος χρησιμοποιεί παράγωγα προϊόντα και άλλα χρηματοοικονομικά μέσα, τα οποία έχουν οριστεί ως μέσα αντιστάθμισης, προκειμένου να μειώσει την έκθεσή του σε κινδύνους αγοράς. Οι πρακτικές αντιστάθμισης και η λογιστική απεικόνισή τους παρουσιάζονται στη σημείωση 2.2.3. Συγκεκριμένα:

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

(α) Αντιστάθμιση εύλογης αξίας

Ο Όμιλος χρησιμοποιεί συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων προκειμένου να αντισταθμίσει μέρος του υφιστάμενου επιτοκιακού κινδύνου από πιθανή μεταβολή της εύλογης αξίας των ομολόγων επενδυτικού χαρτοφυλακίου σταθερού επιτοκίου ή των δανείων και απαιτήσεων σταθερού επιτοκίου, τα οποία εκφράζονται σε εγχώρια και ξένα νομίσματα. Το 2017, ο Όμιλος αναγνώρισε κέρδη € 71 εκατ. (2016: € 30 εκατ. ζημιά) από μεταβολές στην εύλογη αξία των μέσων αντιστάθμισης και € 73 εκατ. ζημιά (2016: € 31 εκατ. κέρδη) από μεταβολές στην εύλογη αξία των αντισταθμιζόμενων στοιχείων που αποδίδονται στον αντισταθμιζόμενο κίνδυνο.

(β) Αντιστάθμιση ταμειακών ροών

Ο Όμιλος χρησιμοποιεί συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων και συμβάσεις ανταλλαγής συναλλάγματος και επιτοκίων προκειμένου να αντισταθμίσει μέρος του υφιστάμενου επιτοκιακού και συναλλαγματικού κινδύνου που απορρέει από τις διακυμάνσεις των ταμειακών ροών των κυμαινόμενου επιτοκίου ενήμερων δανείων και απαιτήσεων από πελάτες ή καταθέσεων, τα οποία εκφράζονται σε εγχώρια και ξένα νομίσματα, ή των μη αναγνωρισμένων πιθανών μελλοντικών συναλλαγών. Το 2017, το μη αποτελεσματικό μέρος των συναλλαγών αντιστάθμισης ταμειακών ροών που αναγνωρίστηκε στην κατάσταση αποτελεσμάτων ήταν μηδέν (2016: μηδέν).

(γ) Αντιστάθμιση καθαρής επένδυσης

Ο Όμιλος χρησιμοποιεί παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα και/ή δάνεια τα οποία έχουν οριστεί ως μέσα αντιστάθμισης, προκειμένου να αντισταθμίσει μέρος του συναλλαγματικού κινδύνου που συνδέεται με την καθαρή επένδυση σε θυγατρικές του εξωτερικού, συμπεριλαμβανομένων νομισματικών στοιχείων που αποτελούν μέρος της καθαρής επένδυσης στη θυγατρική. Τα αποτελέσματα αυτών εμφανίζονται στο αποθεματικό συναλλαγματικών διαφορών των ιδίων κεφαλαίων. Το 2017, δάνεια € 296 εκατ., τα οποία αντιστοιχούν σε 1,4 δις RON (2016: € 329 εκατ. τα οποία αντιστοιχούν σε 1.5 δις RON), είχαν ως αποτέλεσμα συναλλαγματικά κέρδη για την χρήση € 8 εκατ. (2016: € 1 εκατ. κέρδη), τα οποία επηρέασαν θετικά το αποθεματικό συναλλαγματικών διαφορών.

Επιπρόσθετα, ο Όμιλος χρησιμοποιεί άλλα παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα τα οποία δεν έχουν οριστεί ως μέσα αντιστάθμισης, για να διαχειριστεί την έκθεσή του κατά κύριο λόγο σε επιτοκιακό και συναλλαγματικό κίνδυνο. Τα παράγωγα αυτά που δεν πληρούν τις προϋποθέσεις λογιστικής αντιστάθμισης, χρησιμοποιούνται για σκοπούς οικονομικής αντιστάθμισης στοιχείων ενεργητικού και παθητικού. Τα αναφερθέντα παράγωγα, παρακολουθούνται και έχουν κατηγοριοποιηθεί για σκοπούς λογιστικής απεικόνισης μαζί με εκείνα που κατέχονται για εμπορικούς σκοπούς.

Οι παρακάτω πίνακες παρουσιάζουν την έκθεση του Ομίλου σε παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα, ανά γεωγραφικό τομέα και κλάδο δραστηριότητας:

	31 Δεκεμβρίου 2017			
	Ελλάδα € εκατ.	Λοιπές Ευρωπαϊκές χώρες		Σύνολο € εκατ.
		€ εκατ.	€ εκατ.	
Δημόσιο	1.197	-	-	1.197
Τράπεζες	0	528	79	607
Επιχειρήσεις	72	1	1	74
Σύνολο	1.269	529	80	1.878
	31 Δεκεμβρίου 2016			
	Ελλάδα € εκατ.	Λοιπές Ευρωπαϊκές χώρες		Σύνολο € εκατ.
		€ εκατ.	€ εκατ.	
Δημόσιο	1.119	-	-	1.119
Τράπεζες	0	354	429	783
Επιχειρήσεις	78	0	0	78
Σύνολο	1.197	354	429	1.980

24. Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες

	2017	2016 ⁽¹⁾
	€ εκατ.	€ εκατ.
Επιχειρηματικά δάνεια	18.351	19.335
Στεγαστικά δάνεια	16.667	17.844
Καταναλωτικά δάνεια	5.251	6.328
Δάνεια σε μικρές επιχειρήσεις	6.973	7.149
	47.242	50.656
Μείον: Συσσωρευμένη πρόβλεψη απομείωσης (σημ. 25)	(10.134)	(11.598)
Σύνολο	37.108	39.058

⁽¹⁾ Την 31 Δεκεμβρίου 2016, τα Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες προ προβλέψεων απομείωσης και η συσσωρευμένη πρόβλεψη απομείωσης των θυγατρικών εταιρειών στη Ρουμανία, οι οποίες έχουν ταξινομηθεί ως κατεχόμενες προς πώληση (σημ. 17) ανέρχονταν σε € 1.461 εκατ. και € 143 εκατ. αντίστοιχα.

Για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2017, τα δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες προ προβλέψεων απομείωσης έχουν μειωθεί περίπου € 0,6 δις, λόγω της υποτίμησης του ελβετικού νομίσματος (CHF) και του δολαρίου (USD) έναντι του ευρώ.

Την 30 Σεπτεμβρίου 2014, σύμφωνα με το ΔΛΠ 39 «Χρηματοοικονομικά Μέσα: Αναγνώριση και Επimέτρηση», ο Όμιλος μετέφερε συγκεκριμένα απομειωμένα εταιρικά ομολογιακά δάνεια από το χαρτοφυλάκιο «Διαθεσίμων προς πώληση επενδυτικών τίτλων» στο χαρτοφυλάκιο «Δανείων και απαιτήσεων από πελάτες» που πληρούσαν τον ορισμό των δανείων και απαιτήσεων και ο Όμιλος έχει την πρόθεση και είναι σε θέση να τα διακρατήσει στο προσεχές μέλλον ή μέχρι τη λήξη τους. Η μεταφορά των ομολογιακών δανείων πραγματοποιήθηκε στην εύλογη αξία € 150 εκατ. (€ 592 εκατ. μείον προσαρμογές στην εύλογη αξία € 442 εκατ.) την 30 Σεπτεμβρίου 2014, η οποία αποτελεί και το αποσβέσιμο κόστος αυτών κατά την ανωτέρω ημερομηνία μεταφοράς.

Την 31 Δεκεμβρίου 2017, η λογιστική αξία των προαναφερθέντων αναταξινομημένων δανείων ανήλθε σε € 85 εκατ. που προσεγγίζει την εύλογη αξία τους. Σε περίπτωση που τα χρηματοοικονομικά αυτά στοιχεία δεν είχαν αναταξινομηθεί, δεν θα είχε αναγνωριστεί κάποιο ποσό στα λοιπά αποτελέσματα απευθείας στην καθαρή θέση.

Πώληση μη εξυπηρετούμενων δανείων

Το Νοέμβριο 2017, η Τράπεζα σύμφωνα με τη στρατηγική της για τη μείωση των μη εξυπηρετούμενων δανείων ολοκλήρωσε την πώληση του χαρτοφυλακίου μη εξυπηρετούμενων καταναλωτικών δανείων χωρίς εξασφαλίσεις συνολικού οφειλόμενου κεφαλαίου ύψους € 1,5 δις προς την Intrum Ελλάς DAC, (Intrum), εταιρία που ελέγχεται από τον Όμιλο Intrum έναντι τιμήματος € 35 εκατ. Από το εν λόγω ποσό, € 608 εκατ. αφορούσαν σε χρηματοδοτικά ανοίγματα που περιλαμβάνονται στον ισολογισμό με πρόβλεψη απομείωσης € 584 εκατ. Συνεπώς, ο Όμιλος αναγνώρισε κέρδος ύψους € 8,5 εκατ. αφαιρουμένων των εξόδων πώλησης ύψους € 2 εκατ. τα οποία αναγνωρίστηκαν στα «Λοιπά έσοδα/(έξοδα)» και ο δείκτης των μη εξυπηρετούμενων δανείων μειώθηκε περίπου κατά 70 μονάδες βάσης. Η διαχείριση του χαρτοφυλακίου ανατέθηκε στην Eurobank Ανώνυμη Εταιρεία Διαχείρισης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις (FPS).

Το πρώτο τρίμηνο του 2016, η θυγατρική εταιρεία της Eurobank στη Βουλγαρία, Eurobank Bulgaria A.D., ολοκλήρωσε την επωφελή πώληση ενός χαρτοφυλακίου μη εξυπηρετούμενων καταναλωτικών δανείων χωρίς εξασφαλίσεις ποσού € 72 εκατ. (€ 9 εκατ., μετά από πρόβλεψη απομείωσης) αναγνωρίζοντας κέρδος € 5 εκατ. στα «Λοιπά έσοδα/(έξοδα)».

Το δεύτερο τρίμηνο του 2016, οι θυγατρικές εταιρείες της Eurobank στη Ρουμανία Bancpost S.A. και ERB Retail Services IFN S.A., και η θυγατρική εταιρεία στην Ολλανδία ERB New Europe Funding II B.V. ολοκλήρωσαν την πώληση ενός χαρτοφυλακίου μη εξυπηρετούμενων δανείων ποσού € 162 εκατ. (€ 55 εκατ., μετά από πρόβλεψη απομείωσης) αναγνωρίζοντας κέρδος € 16 εκατ. στα «Λοιπά έσοδα/(έξοδα)» και ζημιά € 10 εκατ. στα αποτελέσματα από μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες (σημ. 17).

Το τέταρτο τρίμηνο του 2016, μετά από διεθνή διαγωνιστική διαδικασία, η Τράπεζα μείωσε την έκθεση της στη Marfin Investment Group (MIG) μέσω της πώλησης του ομολογιακού δανείου έκδοσης της MIG ύψους € 150 εκατ. (€ 125 εκατ., μετά από πρόβλεψη απομείωσης) σε επενδυτικά κεφάλαια που διαχειρίζεται η Fortress Investment Group LLC. Η πώληση ήταν ουδέτερη για τον Όμιλο τόσο σε όρους χρηματοοικονομικού αποτελέσματος όσο και ως προς τα εποπτικά κεφάλαια.

Οι προαναφερθείσες συναλλαγές είναι σύμφωνες με τη στρατηγική του Ομίλου για τη μείωση των μη εξυπηρετούμενων δανείων, των σταθμισμένων στοιχείων ενεργητικού και των λειτουργικών εξόδων που σχετίζονται με τις δραστηριότητες εξυπηρέτησης των προαναφερθέντων χαρτοφυλακίων.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Τα δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες περιλαμβάνουν απαιτήσεις από χρηματοδοτικές μισθώσεις όπως αναλύονται παρακάτω:

	2017	2016
	€ εκατ.	€ εκατ.
Απαιτήσεις από χρηματοδοτικές μισθώσεις:		
Έως 1 έτος	526	522
Άνω του 1 έτους και έως 5 έτη	282	354
Άνω των 5 ετών	631	714
	1.439	1.590
Μη δεδουλευμένα έσοδα από χρηματοδοτικές μισθώσεις	(119)	(153)
Καθαρό ποσό απαιτήσεων από χρηματοδοτικές μισθώσεις	1.320	1.437
Μείον: Συσσωρευμένη πρόβλεψη απομείωσης	(490)	(520)
Σύνολο	830	917
Το καθαρό ποσό των απαιτήσεων από χρηματοδοτικές μισθώσεις αναλύεται παρακάτω:		
Έως 1 έτος	504	495
Άνω του 1 έτους και έως 5 έτη	226	271
Άνω των 5 ετών	590	671
	1.320	1.437
Μείον: Συσσωρευμένη πρόβλεψη απομείωσης	(490)	(520)
Σύνολο	830	917

25. Προβλέψεις απομείωσης για πιστωτικούς κινδύνους από δάνεια και απαιτήσεις πελατών

Η κίνηση της πρόβλεψης απομείωσης για πιστωτικούς κινδύνους ανά κατηγορία δανείων αναλύεται παρακάτω:

	31 Δεκεμβρίου 2017				
	Επιχειρηματικά	Στεγαστικά	Καταναλωτικά	Μικρές	Σύνολο
	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	επιχειρήσεις	€ εκατ.
	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου	4.509	2.272	2.732	2.085	11.598
Προβλέψεις περιόδου	185	248	196	121	750
Ανακτήσεις προβλέψεων απομείωσης από διαγραφές	5	1	7	2	15
Διαγραφές και πωλήσεις δανείων και απαιτήσεων ⁽²⁾	(840)	(59)	(770)	(35)	(1.704)
Μεταβολή στην παρούσα αξία των ζημιών απομείωσης	(97)	(68)	(37)	(84)	(286)
Προβλέψεις απομείωσης για μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπές κινήσεις ⁽¹⁾	(59)	(30)	(36)	29	(96)
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου	3.671	2.318	2.076	2.069	10.134

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

	31 Δεκεμβρίου 2016				
	Wholesale € εκατ.	Mortgage € εκατ.	Consumer € εκατ.	Small business € εκατ.	Σύνολο € εκατ.
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου	4.693	2.172	2.765	2.160	11.790
Προβλέψεις περιόδου ⁽³⁾	262	218	228	67	775
Ανακτήσεις προβλέψεων απομείωσης από διαγραφές	-	-	7	1	8
Διαγραφές και πωλήσεις δανείων και απαιτήσεων ⁽²⁾	(350)	(29)	(176)	(27)	(582)
Μεταβολή στην παρούσα αξία των ζημιών απομείωσης	(96)	(68)	(53)	(95)	(312)
Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπές κινήσεις	-	(21)	(39)	(21)	(81)
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου	4.509	2.272	2.732	2.085	11.598

⁽¹⁾ Περιλαμβάνει πρόβλεψη απομείωσης ποσού €70 εκατ. (€ 31 εκατ. στεγαστικά και € 39 εκατ. δάνεια μικρών επιχειρήσεων) η οποία σχετίζεται με την πώληση δανείων προ πρόβλεψης απομείωσης, ποσού € 150 εκατ. της Bancroft S.A., που έχει ταξινομηθεί ως κατεχόμενη προς πώληση (σημ.17), στη θυγατρική της Τράπεζας ERB New Europe Funding II B.V.

⁽²⁾ Για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2017 περιλαμβάνεται ποσό € 584 εκατ. (2016: € 195 εκατ.) το οποίο σχετίζεται με συναλλαγές πώλησης μη εξυπηρετούμενων δανείων (σημ. 24).

⁽³⁾ Περιλαμβάνει ποσό € 34 εκατ. πρόβλεψη απομείωσης για δάνεια και απαιτήσεις που σχετίζονται με μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες (σημ. 17).

Οι σημαντικές λογιστικές εκτιμήσεις και παραδοχές στις οποίες προβαίνει η Διοίκηση του Ομίλου κατά την εκτίμηση της πρόβλεψης απομείωσης από δάνεια και απαιτήσεις πελατών αξιολογούνται διαρκώς, ειδικά σε συνθήκες οικονομικής αβεβαιότητας, λαμβάνοντας υπόψη την πιο πρόσφατη διαθέσιμη πληροφόρηση και τις προσδοκίες σχετικά με τις μελλοντικές εξελίξεις που θεωρούνται εύλογες, όπως περιγράφεται στη σημ. 3.1.

26. Χαρτοφυλάκιο επενδυτικών τίτλων

	2017 € εκατ.	2016 ⁽¹⁾ € εκατ.
Χαρτοφυλάκιο διαθέσιμων προς πώληση επενδυτικών τίτλων	5.509	3.670
Χρεωστικοί τίτλοι δανειακού χαρτοφυλακίου (αναμορφωμένο, σημ. 52)	1.654	8.282
Χαρτοφυλάκιο διακρατούμενων μέχρι τη λήξη επενδυτικών τίτλων	442	566
Σύνολο	7.605	12.518

⁽¹⁾ Τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2016 το χαρτοφυλάκιο επενδυτικών τίτλων το οποίο σχετίζεται με τις θυγατρικές εταιρείες στη Ρουμανία που ταξινομήθηκαν ως κατεχόμενες προς πώληση (σημ. 17) ανήλθε σε € 319 εκατ.

Το 2008 και το 2010, σύμφωνα με τις τροποποιήσεις του ΔΛΠ 39 «Χρηματοοικονομικά Μέσα: Αναγνώριση και Επιμέτρηση», ο Όμιλος μετέφερε χρεωστικούς τίτλους που πληρούσαν τα κριτήρια από το χαρτοφυλάκιο των «Διαθέσιμων προς πώληση επενδυτικών τίτλων» στο χαρτοφυλάκιο «Δανειακών χρεωστικών τίτλων», το οποίο αποτιμάται στην αποσβέσιμη αξία κτήσης. Οι τόκοι από τους τίτλους που έχουν μεταφερθεί, συνεχίζουν να αναγνωρίζονται στα έσοδα από τόκους, χρησιμοποιώντας τη μέθοδο του πραγματικού επιτοκίου. Την 31 Δεκεμβρίου 2017, η λογιστική αξία των τίτλων που έχουν μεταφερθεί, ανερχόταν σε € 919 εκατ. Εάν δεν είχε πραγματοποιηθεί η παραπάνω μεταφορά, η μεταβολή στην εύλογη αξία των μεταφερθέντων τίτλων για την περίοδο από την ημερομηνία μεταφοράς έως την 31 Δεκεμβρίου 2017, θα είχε ως αποτέλεσμα € 327 εκατ. ζημιές, μετά από φόρους, οι οποίες θα αναγνωρίζονταν στο αποθεματικό αναπροσαρμογής των διαθέσιμων προς πώληση επενδυτικών τίτλων.

Κατά τη διάρκεια της χρήσης που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2017, ο Όμιλος αναγνώρισε € 73 εκατ. κέρδη στα «Αποτελέσματα από επενδυτικούς τίτλους», εκ των οποίων € 30 εκατ. προήλθαν από τη μείωση του επενδυτικού χαρτοφυλακίου μετοχών και αμοιβαίων κεφαλαίων και € 43 εκατ. από συναλλαγές ομολόγων.

Τη συγκριτική περίοδο, είχε αναγνωρισθεί κέρδος ποσού € 53 εκατ. λόγω της ολοκλήρωσης της απόκτησης της Visa Europe Ltd από τη Visa Inc., εκ των οποίων € 10 εκατ. σχετίζονται με τις θυγατρικές εταιρείες στη Ρουμανία ταξινομημένες ως κατεχόμενες προς πώληση (σημ. 17). Επιπλέον, κέρδος ποσού € 73 εκατ. αναγνωρίστηκε από την πώληση των ομολόγων έκδοσης του Ευρωπαϊκού

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας σύμφωνα με τους όρους του Προγράμματος Αγοράς Ομολόγων Δημοσίου Τομέα (Public Sector Asset Purchase Program).

Πώληση ομολόγων του Ευρωπαϊκού Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΕΤΧΣ)

Στο πλαίσιο της απόφασης του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας (ΕΜΣ) και του ΕΤΧΣ για την εφαρμογή των βραχυπρόθεσμων μέτρων για την ελάφρυνση του Ελληνικού δημόσιου χρέους και σε συνέχεια της σχετικής απόφασης του Διοικητικού Συμβουλίου (ΔΣ) την 20 Ιανουαρίου 2017, η Τράπεζα, μαζί με τις άλλες τρεις συστημικές Ελληνικές τράπεζες, σύναψε συμφωνία με το ΕΤΧΣ, το Ελληνικό Δημόσιο, το ΤΧΣ και την Τράπεζα της Ελλάδος την 16 Μαρτίου 2017 για την ανταλλαγή των ομολόγων κυμαινόμενου επιτοκίου του ΕΤΧΣ, τα οποία είχαν χρησιμοποιηθεί για την ανακεφαλοποίηση του Ελληνικού τραπεζικού συστήματος. Η συμφωνία αυτή έχει ως στόχο να μειώσει τον επιτοκιακό κίνδυνο της Ελλάδας και να εξομαλύνει την αποπληρωμή του χρέους της. Ειδικότερα, τα εν λόγω ομόλογα του ΕΤΧΣ, θα ανταλλαχθούν στη λογιστική τους αξία είτε με μετρητά είτε με ομόλογα σταθερού επιτοκίου του ΕΤΧΣ μεγαλύτερης διάρκειας, τα οποία θα επαναπωληθούν στο ΕΤΧΣ ύστερα από μία σύντομη περίοδο διακράτησης.

Η εφαρμογή της προαναφερθείσας συμφωνίας ξεκίνησε το Μάρτιο 2017 μέσω διακριτών μηνιαίων συναλλαγών, οι οποίες θα έχουν τελικώς ως αποτέλεσμα την πώληση των ομολόγων κυμαινόμενου επιτοκίου του ΕΤΧΣ που κατέχει η Τράπεζα στη λογιστική τους αξία.

Στο πλαίσιο αυτό, κατά τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2017, η Τράπεζα αντάλλαξε όλη τη θέση σε ομόλογα κυμαινόμενου επιτοκίου του ΕΤΧΣ ονομαστικής αξίας € 6,6 δις με ομόλογα σταθερού επιτοκίου του ΕΤΧΣ ίσης ονομαστικής αξίας. Έως την 31 Δεκεμβρίου 2017 και τον Ιανουάριο 2018, τα ανταλλαχθέντα ομόλογα σταθερού επιτοκίου του ΕΤΧΣ ονομαστικής αξίας € 6,3 δις και € 0,3 δις, αντίστοιχα, επαναπωλήθηκαν στο ΕΤΧΣ, χωρίς επίπτωση στα αποτελέσματα της Τράπεζας. Τον Ιανουάριο 2017, προγενέστερα της προαναφερθείσας απόφασης του ΔΣ και σύμφωνα με την σχετική απόφαση του ΕΤΧΣ τον Απρίλιο 2016 που επέτρεψε στις Ελληνικές τράπεζες να πωλήσουν τα εν λόγω ομόλογα στα μέλη του Ευρωσυστήματος σύμφωνα με τους όρους του Προγράμματος Αγοράς Ομολόγων Δημοσίου Τομέα (Public Sector Asset Purchase Program), η Τράπεζα προχώρησε στην πώληση ομολόγων του ΕΤΧΣ ονομαστικής αξίας € 187 εκατ., αναγνωρίζοντας κέρδος ποσού € 5 εκατ. στα «Αποτελέσματα από επενδυτικούς τίτλους».

Ανταλλαγή Ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου

Την 15 Νοεμβρίου 2017, το Ελληνικό Δημόσιο, στο πλαίσιο της διαχείρισης υποχρεώσεων (Liability management), απεύθυνε πρόσκληση σε όλους τους κατόχους Ομολόγων Ελληνικού Δημοσίου τα οποία εκδόθηκαν στο πλαίσιο του PSI το 2012, με ημερομηνία λήξης από το 2023 έως το 2042 («Προσδιορισμένοι Τίτλοι») να προσφέρουν προς ανταλλαγή αυτούς τους τίτλους για πέντε νέες εκδόσεις ομολόγων Ελληνικού Δημοσίου με ημερομηνίες λήξης το 2023, 2028, 2033, 2037 και 2042 («Τίτλοι Αναφοράς»). Ο σκοπός της πρόσκλησης ήταν η προσαρμογή των όρων του υφιστάμενου χρέους της Ελληνικής Δημοκρατίας με τους συνήθεις όρους της αγοράς για κρατικούς τίτλους, προκειμένου να ομαλοποιηθεί η καμπύλη απόδοσης και να παρέχει στην αγορά περιορισμένο αριθμό σειρών αναφοράς, οι οποίες αναμένεται ότι θα έχουν σημαντικά μεγαλύτερη δυνατότητα ρευστοποίησης από τις υφιστάμενες σειρές Προσδιορισμένων Τίτλων.

Σύμφωνα με την παραπάνω πρόσκληση, το Δεκέμβριο του 2017, η Τράπεζα προχώρησε στην ανταλλαγή Ομολόγων Ελληνικού Δημοσίου ονομαστικής αξίας € 1,1 δις. Η ανταλλαγή λογιστικοποιήθηκε ως τροποποίηση των Προσδιορισμένων Τίτλων, καθώς οι όροι των τίτλων αναφοράς δεν διαφέρουν ουσιωδώς από τους όρους των Προσδιορισμένων Τίτλων.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

26.1 Ταξινόμηση των επενδυτικών τίτλων ανά κατηγορία

	31 Δεκεμβρίου 2017			
	Διαθέσιμοι προς πώληση επενδυτικοί τίτλοι € εκατ.	Χρεωστικοί τίτλοι δανειακού χαρτοφυλακίου € εκατ.	Διακρατούμενοι μέχρι τη λήξη επενδυτικοί τίτλοι € εκατ.	Σύνολο € εκατ.
Ομόλογα				
- Ομόλογα έκδοσης του ευρωπαϊκού ΤΧΣ	203	362	-	565
- Ομόλογα Ελληνικού Δημοσίου	1.557	964	-	2.521
- Έντοκα Γραμμάτια Ελληνικού Δημοσίου	1.044	-	-	1.044
- Λουτά κυβερνητικά ομόλογα	2.200	298	294	2.792
- Λουτοί εκδότες	419	30	148	597
	5.423	1.654	442	7.519
Μετοχές και αμοιβαία κεφάλαια	86	-	-	86
Σύνολο	5.509	1.654	442	7.605
	31 Δεκεμβρίου 2016			
	Διαθέσιμοι προς πώληση επενδυτικοί τίτλοι € εκατ.	Χρεωστικοί τίτλοι δανειακού χαρτοφυλακίου € εκατ.	Διακρατούμενοι μέχρι τη λήξη επενδυτικοί τίτλοι € εκατ.	Σύνολο € εκατ.
Ομόλογα				
- Ομόλογα έκδοσης του ευρωπαϊκού ΤΧΣ	-	6.843	-	6.843
- Ομόλογα Ελληνικού Δημοσίου (αναμορφωμένο, σημ. 52)	1.039	984	-	2.023
- Έντοκα Γραμμάτια Ελληνικού Δημοσίου	1.289	-	-	1.289
- Λουτά κυβερνητικά ομόλογα	909	306	393	1.608
- Λουτοί εκδότες	290	149	173	612
	3.527	8.282	566	12.375
Μετοχές και αμοιβαία κεφάλαια	143	-	-	143
Σύνολο	3.670	8.282	566	12.518

26.2 Κίνηση των επενδυτικών τίτλων

	31 Δεκεμβρίου 2017			
	Διαθέσιμοι προς πώληση επενδυτικοί τίτλοι € εκατ.	Χρεωστικοί τίτλοι δανειακού χαρτοφυλακίου € εκατ.	Διακρατούμενοι μέχρι τη λήξη επενδυτικοί τίτλοι € εκατ.	Σύνολο € εκατ.
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου	3.670	8.282	566	12.518
Αγορές, πωλήσεις και λήξεις	1.779	(6.596)	(121)	(4.938)
Καθαρά κέρδη/(ζημιές) χρήσης από μεταβολή στην εύλογη αξία	348	-	-	348
Απόσβεση διαφοράς υπέρ/υπό το άρτιο και τόκοι	58	4	(3)	59
Μεταβολή στην εύλογη αξία λόγω αντιστάθμισης	-	(36)	-	(36)
Ζημιές απομείωσης/αντιλογισμός ζημιών	(2)	-	-	(2)
Συναλλαγματικές διαφορές και λουτά	(20)	0	-	(20)
Μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες	(324)	-	-	(324)
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου	5.509	1.654	442	7.605
	31 Δεκεμβρίου 2016			
	Διαθέσιμοι προς πώληση επενδυτικοί τίτλοι € εκατ.	Χρεωστικοί τίτλοι δανειακού χαρτοφυλακίου € εκατ.	Διακρατούμενοι μέχρι τη λήξη επενδυτικοί τίτλοι € εκατ.	Σύνολο € εκατ.
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου (αναμορφωμένο, σημ. 52)	4.282	11.439	618	16.339
Αγορές, πωλήσεις και λήξεις	(737)	(3.194)	(52)	(3.983)
Καθαρά κέρδη/(ζημιές) χρήσης από μεταβολή	51	-	-	51
Απόσβεση διαφοράς υπέρ/υπό το άρτιο και τόκοι (αναμορφωμένο, σημ. 52)	66	(13)	(1)	52
Μεταβολή στην εύλογη αξία λόγω αντιστάθμισης	-	45	-	45
Ζημιές απομείωσης/αντιλογισμός ζημιών	(9)	-	-	(9)
Συναλλαγματικές διαφορές και λουτά ⁽¹⁾	17	5	1	23
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου	3.670	8.282	566	12.518

⁽¹⁾ Περιλαμβάνει € 12 εκατ. προνομιούχες μετοχές της Visa Inc.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

26.3 Αποθεματικό ιδίων κεφαλαίων: αναπροσαρμογή των διαθέσιμων προς πώληση επενδυτικών τίτλων

Τα κέρδη/(ζημιές) από τη μεταβολή στην εύλογη αξία του χαρτοφυλακίου των διαθέσιμων προς πώληση επενδυτικών τίτλων, αναγνωρίζονται στο αποθεματικό αναπροσαρμογής των διαθέσιμων προς πώληση επενδυτικών τίτλων. Η κίνηση του αποθεματικού αναλύεται παρακάτω:

	2017	2016
	€ ΕΚΑΤ.	€ ΕΚΑΤ.
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου	17	51
Καθαρά κέρδη/(ζημιές) από μεταβολή στην εύλογη αξία (Έξοδο) / ωφέλεια φόρου	340	109
Αποθεματικό αναπροσαρμογής από συμμετοχές σε συγγενείς εταιρείες, μετά από φόρο	(96)	(33)
	52	2
	296	78
Καθαρά (κέρδη)/ζημιές που μεταφέρθηκαν στο λογαριασμό αποτελεσμάτων λόγω πώλησης	(66)	(66)
Μεταφορά ζημιών απομείωσης στο λογαριασμό αποτελεσμάτων	1	3
Μεταφορά στο λογαριασμό αποτελεσμάτων του αποθεματικού που σχετίζεται με τις μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες, μετά από φόρο	-	(82)
(Έξοδο)/ωφέλεια φόρου σε καθαρά (κέρδη)/ζημιές που μεταφέρθηκαν στο λογαριασμό αποτελεσμάτων λόγω πώλησης	16	22
(Έξοδο)/ωφέλεια φόρου επί ζημιών απομείωσης που μεταφέρθηκαν στο λογαριασμό αποτελεσμάτων	(0)	(1)
	(49)	(124)
Καθαρά (κέρδη)/ζημιές που μεταφέρθηκαν στο λογαριασμό αποτελεσμάτων από αντιστάθμιση της εύλογης αξίας/ απόσβεση της αποτίμησης (Έξοδο)/ωφέλεια φόρου	21	14
	(3)	(2)
	18	12
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου	282	17

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

27. Συμμετοχές σε θυγατρικές εταιρείες

Παρακάτω παρατίθενται οι θυγατρικές εταιρείες της Τράπεζας την 31 Δεκεμβρίου 2017, που περιλαμβάνονται στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2017:

<u>Επωνυμία εταιρείας</u>	<u>Σημείωση</u>	<u>Ποσοστό συμμετοχής</u>	<u>Χώρα εγκατάστασης</u>	<u>Τομέας δραστηριότητας</u>
Be Business Exchanges A.E. Δικτύων Διεταρικών Συναλλαγών και Παροχής Λογιστικών και Φορολογικών Υπηρεσιών		98,01	Ελλάδα	Ηλεκτρονικό εμπόριο μέσω διαδικτύου, παροχή λογιστικών και φορολογικών υπηρεσιών
Eurobank Asset Management A.E.Δ.Α.Κ.		100,00	Ελλάδα	Υπηρεσίες διαχείρισης αμοιβαίων κεφαλαίων και περιουσίας
Eurobank Equities A.E.Π.Ε.Υ.		100,00	Ελλάδα	Χρηματιστηριακές και συμβουλευτικές υπηρεσίες
Eurobank Ergasias Leasing A.E.		100,00	Ελλάδα	Χρηματοδοτικές μισθώσεις
Eurobank Factors A.E.Π.Ε.Α.		100,00	Ελλάδα	Πρακτορεία επιχειρηματικών απαιτήσεων
Eurobank FPS Ανώνυμη Εταιρεία Διαχείρισης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις	α	100,00	Ελλάδα	Διαχείριση Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις
Eurobank Υπηρεσίες Προώθησης και Διαχείρισης Προϊόντων Καταναλωτικής και Στεγαστικής Πίστης Α.Ε.	η	100,00	Ελλάδα	Προώθηση/ διαχείριση προϊόντων καταναλωτικής και στεγαστικής πίστης
Eurobank Υπηρεσίες Ακινήτων Α.Ε.		100,00	Ελλάδα	Υπηρεσίες ακινήτων
Hellenic Post Credit Ανώνυμη Εταιρεία Παροχής Πιστώσεων		50,00	Ελλάδα	Διαχείριση πιστωτικών καρτών και παροχή λοιπών υπηρεσιών
Herald Ελλάς Ανώνυμη Εταιρεία Ανάπτυξης Ακινήτων και Υπηρεσιών 1		100,00	Ελλάδα	Επενδύσεις ακίνητης περιουσίας
Herald Ελλάς Ανώνυμη Εταιρεία Ανάπτυξης Ακινήτων και Υπηρεσιών 2		100,00	Ελλάδα	Επενδύσεις ακίνητης περιουσίας
Στάνταρντ Κτηματική Α.Ε.	ι	100,00	Ελλάδα	Επενδύσεις ακίνητης περιουσίας
Eurobank Bulgaria A.D.		99,99	Βουλγαρία	Τράπεζα
Bulgarian Retail Services A.D.		100,00	Βουλγαρία	Παροχή χρηματοοικονομικών υπηρεσιών και διαχείριση πιστωτικών καρτών
ERB Property Services Sofia A.D.		100,00	Βουλγαρία	Υπηρεσίες ακινήτων
ERB Leasing E.A.D.		100,00	Βουλγαρία	Χρηματοδοτικές μισθώσεις
IMO 03 E.A.D.		100,00	Βουλγαρία	Επενδυτικές υπηρεσίες ακίνητης περιουσίας
IMO Central Office E.A.D.		100,00	Βουλγαρία	Επενδυτικές υπηρεσίες ακίνητης περιουσίας
IMO Property Investments Sofia E.A.D.		100,00	Βουλγαρία	Επενδυτικές υπηρεσίες ακίνητης περιουσίας
ERB Hellas (Cayman Islands) Ltd		100,00	Νησιά Cayman	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τη συγκέντρωση κεφαλαίων
Berberis Investments Ltd		100,00	Νησιά Channel	Εταιρεία χαρτοφυλακίου
ERB Hellas Funding Ltd		100,00	Νησιά Channel	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τη συγκέντρωση κεφαλαίων
Eurobank Cyprus Ltd		100,00	Κύπρος	Τράπεζα
CEH Balkan Holdings Ltd		100,00	Κύπρος	Εταιρεία χαρτοφυλακίου
Chamia Enterprises Company Ltd		100,00	Κύπρος	Εταιρεία επενδύσεων ειδικού σκοπού
ERB New Europe Funding III Ltd		100,00	Κύπρος	Παροχή Πιστώσεων
Foramonio Ltd		100,00	Κύπρος	Επενδύσεις ακίνητης περιουσίας
NEU 03 Property Holdings Ltd		100,00	Κύπρος	Εταιρεία Χαρτοφυλακίου
NEU II Property Holdings Ltd		100,00	Κύπρος	Εταιρεία Χαρτοφυλακίου
NEU BG Central Office Ltd		100,00	Κύπρος	Εταιρεία Χαρτοφυλακίου
NEU Property Holdings Ltd		100,00	Κύπρος	Εταιρεία Χαρτοφυλακίου
Densho Investments Ltd	ια	100,00	Κύπρος	Επενδύσεις ακίνητης περιουσίας
Lenevino Holdings Ltd	ια	100,00	Κύπρος	Επενδύσεις ακίνητης περιουσίας
Mesal Holdings Ltd	ια	100,00	Κύπρος	Επενδύσεις ακίνητης περιουσίας
Eurobank Private Bank Luxembourg S.A.		100,00	Λουξεμβούργο	Τράπεζα
Eurobank Fund Management Company (Luxembourg) S.A.		100,00	Λουξεμβούργο	Διαχείριση κεφαλαίων
Eurobank Holding (Luxembourg) S.A.		100,00	Λουξεμβούργο	Εταιρεία Χαρτοφυλακίου

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

<u>Επωνυμία εταιρείας</u>	<u>Σημείωση</u>	<u>Ποσοστό συμμετοχής</u>	<u>Χώρα εγκατάστασης</u>	<u>Τομέας δραστηριότητας</u>
ERB New Europe Funding B.V.		100,00	Ολλανδία	Παροχή πιστώσεων
ERB New Europe Funding II B.V.		100,00	Ολλανδία	Παροχή πιστώσεων
ERB New Europe Holding B.V.		100,00	Ολλανδία	Εταιρεία Χαρτοφυλακίου
Bancpost S.A.	ζ	99,15	Ρουμανία	Τράπεζα
ERB IT Shared Services S.A.		100,00	Ρουμανία	Επεξεργασία στοιχείων πληροφορικής
ERB Leasing IFN S.A.	ζ	100,00	Ρουμανία	Χρηματοδοτικές μισθώσεις
ERB Retail Services IFN S.A.	ζ	100,00	Ρουμανία	Διαχείριση πιστωτικών καρτών
Eurobank Finance S.A. ⁽¹⁾	θ	100,00	Ρουμανία	Επενδυτικές υπηρεσίες
Eurobank Property Services S.A.		100,00	Ρουμανία	Υπηρεσίες ακινήτων
IMO Property Investments Bucuresti S.A.		100,00	Ρουμανία	Επενδυτικές υπηρεσίες ακίνητης περιουσίας
IMO-II Property Investments S.A.		100,00	Ρουμανία	Επενδυτικές υπηρεσίες ακίνητης περιουσίας
Eurobank A.D. Beograd		99,99	Σερβία	Τράπεζα
ERB Leasing A.D. Beograd ⁽¹⁾	ε	99,99	Σερβία	Χρηματοδοτικές μισθώσεις
ERB Property Services d.o.o. Beograd		100,00	Σερβία	Υπηρεσίες ακινήτων
IMO Property Investments A.D. Beograd		100,00	Σερβία	Επενδυτικές υπηρεσίες ακίνητης περιουσίας
ERB Istanbul Holding A.S.		100,00	Τουρκία	Εταιρεία Χαρτοφυλακίου
ERB Hellas Plc		100,00	Ηνωμένο Βασίλειο	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τη συγκέντρωση κεφαλαίων
Anaptyxi SME I Plc		-	Ηνωμένο Βασίλειο	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τη συγκέντρωση κεφαλαίων
Karta II Plc		-	Ηνωμένο Βασίλειο	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τη συγκέντρωση κεφαλαίων
Themeleion II Mortgage Finance Plc ⁽¹⁾		-	Ηνωμένο Βασίλειο	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τη συγκέντρωση κεφαλαίων
Themeleion III Mortgage Finance Plc ⁽¹⁾		-	Ηνωμένο Βασίλειο	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τη συγκέντρωση κεφαλαίων
Themeleion IV Mortgage Finance Plc ⁽¹⁾		-	Ηνωμένο Βασίλειο	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τη συγκέντρωση κεφαλαίων
Themeleion Mortgage Finance Plc ⁽¹⁾		-	Ηνωμένο Βασίλειο	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τη συγκέντρωση κεφαλαίων
Tegea Plc		-	Ηνωμένο Βασίλειο	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τη συγκέντρωση κεφαλαίων

⁽¹⁾ Εταιρείες οι οποίες είναι υπό ρευστοποίηση την 31 Δεκεμβρίου 2017.

Ο Όμιλος κατέχει το ήμισυ των δικαιωμάτων ψήφου στην Hellenic Post Credit A.E. Παροχής Πιστώσεων, που ενοποιείται πλήρως. Η Τράπεζα, με τη σύμφωνη γνώμη του άλλου μετόχου που κατέχει το υπόλοιπο 50% του μετοχικού κεφαλαίου, έχει ορίσει τη πλειοψηφία των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου και κατευθύνει τις τρέχουσες δραστηριότητες που επηρεάζουν σημαντικά τις αποδόσεις της εταιρείας.

Οι ακόλουθες εταιρείες δεν περιλαμβάνονται στις ενοποιημένες ενδιάμεσες οικονομικές καταστάσεις κυρίως λόγω μη σημαντικότητας:

(i) Εταιρείες χαρτοφυλακίου και άλλες εταιρείες ειδικού σκοπού του Ομίλου για τη συγκέντρωση κεφαλαίων: (α) Themeleion III Holdings Ltd και Themeleion IV Holdings Ltd, οι οποίες είναι υπό εκκαθάριση, (β) Anaptyxi SME I Holdings Ltd, Karta II Holdings Ltd και Tegea Holdings Ltd και (γ) Themeleion V Mortgage Finance Plc, Themeleion VI Mortgage Finance Plc, Anaptyxi APC Ltd και Byzantium II Finance Plc, οι οποίες αναβίωσαν και είναι υπό εκκαθάριση.

(ii) Εταιρείες οι οποίες είναι αδρανείς/υπό εκκαθάριση: Enalios Αξιοποιήσεις Ακινήτων Α.Ξ.Ε. και Ξενοδοχεία της Ελλάδος Α.Ε.

(iii) Εταιρείες οι οποίες ελέγχονται από τον Όμιλο βάσει σχετικών συμφωνητικών ενεχυρίασης των μετοχών τους: Finas A.E., Rovinvest A.E., Provet A.E. και Promivet A.E.

(α) Eurobank FPS Ανώνυμη Εταιρεία Διαχείρισης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις, Ελλάδα

Το πρώτο τρίμηνο του 2017, ο σκοπός της εταιρείας, όπως προσδιορίζεται στο καταστατικό της, τροποποιήθηκε και η επωνυμία της εταιρείας μετατράπηκε από Eurobank Υπηρεσίες Διαχείρισης Απαιτήσεων Α.Ε. σε Eurobank FPS Ανώνυμη Εταιρεία Διαχείρισης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις. Σε συνέχεια των παραπάνω, η εταιρεία απέκτησε άδεια από την Τράπεζα της Ελλάδος, η οποία της επιτρέπει να λειτουργεί ως ανεξάρτητος διαχειριστής των δανείων που χορηγούνται από πιστωτικά ή χρηματοδοτικά ιδρύματα, σύμφωνα με το Νόμο 4354/2015. Τον Αύγουστο 2017, η Eurobank FPS Ανώνυμη Εταιρεία Διαχείρισης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις συγχωνεύθηκε με την Eurobank Υπηρεσίες Ενημέρωσης Οφειλετών Α.Ε.

(β) Anaptyxi II Holdings Ltd και Anaptyxi II Plc, Ηνωμένο Βασίλειο

Το Μάρτιο 2017, η εκκαθάριση των εταιρειών ολοκληρώθηκε.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

(γ) Daneion Holdings Ltd, Daneion 2007-1 Plc και Daneion APC Ltd, Ηνωμένο Βασίλειο

Το Μάρτιο 2017, η εκκαθάριση των εταιρειών ολοκληρώθηκε.

(δ) ERB Asset Fin d.o.o. Beograd, Σερβία

Τον Απρίλιο 2017, η εκκαθάριση της εταιρείας ολοκληρώθηκε.

(ε) ERB Leasing A.D. Beograd, Σερβία

Τον Ιούνιο 2017, αποφασίστηκε η εκκαθάριση της εταιρείας.

(στ) Eurobank ERB A.E.Δ.Α.Κ., Ελλάδα

Τον Ιούλιο 2017, η εκκαθάριση της εταιρείας ολοκληρώθηκε.

(ζ) Bancpost S.A., ERB Retail Services IFN S.A. και ERB Leasing IFN S.A., Ρουμανία

Την 24 Νοεμβρίου 2017, η Τράπεζα ανακοίνωσε την σύναψη συμφωνίας με την Banca Transilvania αναφορικά με την πώληση της Bancpost S.A., της ERB Retail Services IFN S.A. και της ERB Leasing IFN S.A. στη Ρουμανία (θυγατρικές εταιρείες στη Ρουμανία που ταξινομήθηκαν ως κατεχόμενες προς πώληση). Η συναλλαγή αναμένεται να οριστικοποιηθεί σε σύντομο χρονικό διάστημα μετά την ολοκλήρωση όλων των απαιτούμενων νομικών διαδικασιών. Περαιτέρω πληροφορίες σχετικά με τις θυγατρικές εταιρείες στη Ρουμανία που ταξινομήθηκαν ως κατεχόμενες προς πώληση την 30 Σεπτεμβρίου 2017, παρατίθενται στη (σημ. 17).

(η) Eurobank Υπηρεσίες Προώθησης και Διαχείρισης Προϊόντων Καταναλωτικής και Στεγαστικής Πίστης Α.Ε.

Το Δεκέμβριο 2017, τα Διοικητικά Συμβούλια της Τράπεζας και της θυγατρικής της, Eurobank Υπηρεσίες Προώθησης και Διαχείρισης Προϊόντων Καταναλωτικής και Στεγαστικής Πίστης αποφάσισαν τη συγχώνευση των δύο εταιρειών, με απορρόφηση της δεύτερης από την πρώτη.

(θ) Eurobank Finance S.A, Ρουμανία

Το Δεκέμβριο 2017, αποφασίστηκε η εκκαθάριση της εταιρείας.

Μεταβολές στο ποσοστό συμμετοχής σε θυγατρικές χωρίς την απώλεια ελέγχου

(ι) Στάνταρντ Κτηματική Α.Ε., Ελλάδα

Τον Ιανουάριο 2017, η Τράπεζα απέκτησε το σύνολο των μετοχών και δικαιωμάτων ψήφου της εταιρείας επενδύσεων ακίνητης περιουσίας Στάνταρντ Κτηματική Α.Ε. Η εξαγορά πραγματοποιήθηκε με απόκτηση μετοχών της εταιρείας λόγω ενεργοποίησης ενεχύρου επί αυτών βάσει συμφωνίας χρηματοδοτικής μίσθωσης του Ομίλου υπολειπόμενου ποσού € 20 εκατ. (μετά από πρόβλεψη απομείωσης ποσού € 23 εκατ.), η οποία διακονήθηκε σε επίπεδο ομίλου κατά την ημερομηνία της απόκτησης της εταιρείας και είχε ως αποτέλεσμα την αναγνώριση € 0,75 εκατ. ως κόστος επένδυσης της Τράπεζας στην εν λόγω εταιρεία.

Η απόκτηση λογιστικοποιήθηκε ως συνένωση επιχειρήσεων με τη μέθοδο της εξαγοράς. Κατά την ημερομηνία της απόκτησης, η εύλογη αξία των στοιχείων του ενεργητικού ανήλθε σε € 22 εκατ., ενώ των συνολικών υποχρεώσεων (αφορούν κυρίως στην ενδοομιλική χρηματοδοτική μίσθωση) ανήλθε σε € 44 εκατ. Η υπεραξία ποσού € 23 εκατ. που προέκυψε από την συναλλαγή διεγράφη έναντι της πρόβλεψης απομείωσης για την ενδοομιλική χρηματοδοτική μίσθωση, καθώς δεν υποστηριζόταν από την ανάλυση των ταμειακών ροών της εν λόγω εταιρείας.

(ια) Densho Investments Ltd, Lenevino Holdings Ltd και Mesal Holdings Ltd Κύπρος

Το 2017, η θυγατρική εταιρεία της Τράπεζας, Eurobank Cyprus Ltd απέκτησε το σύνολο των μετοχών και δικαιωμάτων ψήφου των Densho Investments Ltd, Lenevino Holdings Ltd και Mesal Holdings Ltd έναντι μη σημαντικού τιμήματος σε μετρητά. Οι εν λόγω συναλλαγές πραγματοποιήθηκαν προκειμένου να αποκτήσουν οι οικονομικές οντότητες συγκεκριμένα ακίνητα, τα οποία κατείχε η Eurobank Cyprus Ltd ως εξασφαλίσεις ενυπόθηκων μη εξυπηρετούμενων δανείων, στο πλαίσιο της μείωσης των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων του Ομίλου.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Το 2016, οι μεταβολές στο ποσοστό συμμετοχής σε θυγατρικές του Όμιλου χωρίς την απώλεια ελέγχου συμπεριλαμβανομένης και της απόκτησης του καταστήματος της Alpha Bank στη Βουλγαρία είναι ως εξής:

i. Απόκτηση του Καταστήματος της Alpha Bank στη Βουλγαρία από την Eurobank Bulgaria A.D.

Την 1 Μαρτίου 2016, ολοκληρώθηκε η απόκτηση του συνόλου των δραστηριοτήτων του Καταστήματος της Alpha Bank στη Βουλγαρία («Κατάστημα») από τη θυγατρική τράπεζα της Eurobank στη Βουλγαρία, Eurobank Bulgaria A.D. («Postbank»). Επιπροσθέτως, στο πλαίσιο της συνένωσης επιχειρήσεων, τη 2 Μαρτίου 2016 μεταβιβάστηκαν στην Τράπεζα υποχρεώσεις της Postbank προς τον Όμιλο Alpha Bank ποσού € 55 εκατ. Το συνολικό κέρδος από την απόκτηση του Καταστήματος, ποσού € 55 εκατ., μετά από έξοδα που σχετίζονται με την απόκτηση ποσού € 3 εκατ., αποδόθηκε στις συγκεκριμένες συνθήκες της απόκτησης, στο πλαίσιο των σχεδίων αναδιάρθρωσης της Alpha Bank και της Eurobank και αναγνωρίστηκε στα «Λοιπά έσοδα/(έξοδα)» το πρώτο τρίμηνο του 2016.

Τα αποτελέσματα του Καταστήματος ενσωματώθηκαν στις οικονομικές καταστάσεις του Ομίλου από την 1 Μαρτίου 2016. Εάν η απόκτηση του Καταστήματος είχε πραγματοποιηθεί την 1 Ιανουαρίου 2016, τα έσοδα του Ομίλου θα είχαν αυξηθεί κατά € 2,71 εκατ., ενώ το καθαρό αποτέλεσμα του θα είχε μειωθεί κατά € 0,26 εκατ., για την περίοδο από την 1 Ιανουαρίου 2016 μέχρι την ημερομηνία της απόκτησης.

ii. Υπό-όμιλος Grivalia (Grivalia Properties A.E. Επενδύσεων σε Ακίνητη Περιουσία και οι θυγατρικές της)

Κατά τη διάρκεια του πρώτου εξαμήνου του 2016, ο Όμιλος απέκτησε ποσοστό συμμετοχής 0,45% στη Grivalia Properties A.E. Επενδύσεων σε Ακίνητη Περιουσία μέσω των εταιρειών Eurolife ERB A.E.A.Z. και Eurolife ERB A.E.Γ.A. Τον Αύγουστο 2016, το συνολικό ποσοστό συμμετοχής του Ομίλου στον υπό-όμιλο GRIVALIA μειώθηκε από 20,93% σε 20,00%, λόγω της πώλησης των ασφαλιστικών δραστηριοτήτων (σημ. 17).

Μεταβολές στο ποσοστό συμμετοχής σε θυγατρικές με απώλεια ελέγχου

(ιβ) Grivalia Properties A.E.E.A.Π., Ελλάδα και οι θυγατρικές της

Το Φεβρουάριο 2017, η συμμετοχή της θυγατρικής εταιρείας της Τράπεζας, Grivalia Properties A.E.E.A.Π., στην θυγατρική της Grivalia Hospitality S.A. μειώθηκε από 100% σε 50%, σε συνέχεια αύξησης του μετοχικού κεφαλαίου κατά € 58 εκατ., υπέρ του νέου μετόχου της εταιρείας, ήτοι της Eurolife ERB A.E.A.Z. Από την ημερομηνία αυτή και μέχρι την 4 Ιουλίου 2017, βάσει των όρων της συμφωνίας των μετόχων, η Grivalia Hospitality S.A. είχε λογιστικοποιηθεί ως κοινοπραξία του Ομίλου σύμφωνα με τη μέθοδο της καθαρής θέσης. Την 4 Ιουλίου 2017, ο Όμιλος ανακοίνωσε την ολοκλήρωση της πώλησης του 20% στην Grivalia Properties A.E.E.A.Π. Συνεπώς, από εκείνη την ημερομηνία, η Grivalia Properties A.E.E.A.Π. και οι υπόλοιπες θυγατρικές της (Reco Real Property A.D., Cloud Hellas Κτηματική A.E., Eliade Tower S.A., Retail Development S.A., Seferco Development S.A. και Grivalia New Europe S.A.) δεν ενοποιούνται (σημ. 17).

(ιγ) Eurobank A.E. Οργανωτικών Συστημάτων Μισθοδοσίας και Συμβουλευτικών Υπηρεσιών, Ελλάδα

Τον Απρίλιο 2017, η πώληση της εταιρείας ολοκληρώθηκε έναντι συνολικού τιμήματος σε μετρητά ύψους € 2,1 εκατ. Το κέρδος που προέκυψε από τη συναλλαγή και αναγνωρίστηκε στην κατάσταση αποτελεσμάτων του Ομίλου ανέρχεται σε € 0,5 εκατ.

(ιδ) Kamlo Investments Ltd, Κύπρος

Τον Μάιο 2017, η θυγατρική της Τράπεζας Eurobank Cyprus Ltd απέκτησε το σύνολο των μετοχών και των δικαιωμάτων ψήφου της Kamlo Investments Ltd έναντι μη σημαντικού τιμήματος σε μετρητά. Η εν λόγω συναλλαγή πραγματοποιήθηκε προκειμένου να αποκτήσει η οικονομική οντότητα ένα συγκεκριμένο ακίνητο αξίας € 1,4 εκατ., το οποίο κατείχε η Eurobank Cyprus Ltd ως εξασφάλιση ενυπόθηκου μη εξυπηρετούμενου δανείου, στο πλαίσιο της μείωσης των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων του Ομίλου. Τον Δεκέμβριο 2017, η Eurobank Cyprus Ltd προέβη στη πώληση του συνόλου των μετοχών και των δικαιωμάτων ψήφου της Kamlo Investments Ltd με κέρδος € 0,05 εκατ. το οποίο αναγνωρίστηκε στην κατάσταση αποτελεσμάτων του Ομίλου.

Κατά τη διάρκεια του 2016, οι μεταβολές στο ποσοστό συμμετοχής σε θυγατρικές του Ομίλου με απώλεια ελέγχου έχουν ως εξής:

i. Eurolife ERB Insurance Group Ανώνυμος Εταιρεία Συμμετοχών, Ελλάδα

Την 4 Αυγούστου 2016, ο Όμιλος ανακοίνωσε την ολοκλήρωση της πώλησης του 80% της Eurolife ERB Insurance Group Ανώνυμος Εταιρεία Συμμετοχών. Συνεπώς, από αυτή την ημερομηνία, η εταιρεία και οι θυγατρικές της (ERB Ασφαλιστικές Υπηρεσίες A.E.M.A., Eurolife ERB A.E.Γ.A., Eurolife ERB A.E.A.Z., Διεθνής Κτηματική Ανώνυμη Εταιρεία, Eurolife ERB Asigurari De Viata S.A. και Eurolife ERB Asigurari Generale S.A.) δεν ενοποιούνται (σημ. 17 και 28).

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

ii. IMO Rila E.A.D., Βουλγαρία

Το Σεπτέμβριο 2016, ο Όμιλος ανακοίνωσε την ολοκλήρωση της πώλησης του 100% της IMO Rila E.A.D. έναντι τιμήματος σε μετρητά ύψους € 10,2 εκατ. Η ζημιά που προέκυψε από την πώληση δεν ήταν σημαντική.

iii. ERB Property Services Ukraine LLC, Ουκρανία

Το Σεπτέμβριο 2016, ο Όμιλος προέβη στην πώληση της ERB Property Services Ukraine LLC. Το τίμημα σε μετρητά και η ζημιά που προέκυψε από την πώληση δεν ήταν σημαντικά.

iv. Public J.S.C. Universal Bank, Ουκρανία

Το Δεκέμβριο 2016, ο Όμιλος ανακοίνωσε την ολοκλήρωση της πώλησης του 99,99% της Public J.S.C. Universal Bank (σημ. 17).

Γεγονότα μετά την ημερομηνία ισολογισμού

Σύγχρονο Ξενοδοχείν Ανώνυμη Ξενοδοχειακή, Τουριστική και Κτηματική Εταιρεία, Ελλάδα

Τον Ιανουάριο 2018, η Τράπεζα ίδρυσε την κατά 100% θυγατρική Σύγχρονο Ξενοδοχείν, μια εταιρεία με σκοπό την απόκτηση, μεταβίβαση, κατασκευή, εκμετάλλευση, διαχείριση και αξιοποίηση πάσης φύσεως ακινήτων, τουριστικών καταλυμάτων και ξενοδοχειακών συγκροτημάτων και επιχειρήσεων.

ERB Lux Immo S.A., Λουξεμβούργο

Τον Ιανουάριο 2018, η θυγατρική της Τράπεζας Eurobank Private Bank Luxembourg S.A. απέκτησε το 100% της BHF Lux Immo S.A. Κατά την ημερομηνία της απόκτησης, σύμφωνα με την απόφαση της Γενικής συνέλευσης των μετόχων της εξαγορασθείσας εταιρείας έγινε αλλαγή της επωνυμίας της σε ERB Lux Immo S.A.

ERB Leasing Bulgaria EAD, Βουλγαρία

Το Φεβρουάριο 2018, η Τράπεζα ίδρυσε την κατά 100% θυγατρική ERB Leasing Bulgaria EAD, η οποία προήλθε από τον μετασχηματισμό της ERB Leasing EAD μέσω απόσχισης (spin-off), στο πλαίσιο της οποίας, τμήμα του ενεργητικού και του παθητικού της τελευταίας περιήλθαν στην νεοϊδρυθείσα εταιρεία.

Θυγατρικές εταιρείες με σημαντικά δικαιώματα τρίτων

Το 2016 η Grivalia Properties A.E. επενδύσεων σε Ακίνητη Περιουσία και οι θυγατρικές της ήταν οι μοναδικές εταιρείες με σημαντικά δικαιώματα τρίτων που ανέρχονται σε 79,17%⁽¹⁾. Οι οικονομικές πληροφορίες σχετικά με τον υπό-όμιλο Grivalia, πριν από ενδοομιλικές απαλοιφές με τις λοιπές εταιρείες του Ομίλου, παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα:

	31 Δεκεμβρίου 2016 € εκατ.
Συνολικά έσοδα	63
Συνολικά έξοδα	(40)
Καθαρά κέρδη/(ζημιές)	23
Λοιπά αποτελέσματα απευθείας στην καθαρά θέση	(0)
Συνολικό αποτέλεσμα	23
Συνολικό αποτέλεσμα που αναλογεί σε δικαιώματα τρίτων	19
Σύνολο ενεργητικού	881
Σύνολο υποχρεώσεων	76
Καθαρά περιουσιακά στοιχεία	805
Καθαρά περιουσιακά στοιχεία που αναλογούν σε δικαιώματα τρίτων	637
Καθαρές ταμειακές ροές από/(σε) λειτουργικές δραστηριότητες	42
Καθαρές ταμειακές ροές από/(σε) επενδυτικές δραστηριότητες	(39)
Καθαρές ταμειακές ροές από/(σε) χρηματοδοτικές δραστηριότητες	(53)
Καθαρή αύξηση/(μείωση) στα ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα	(50)
Ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα έναρξης χρήσης	112
Ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα λήξης χρήσης	62
Μερίσματα που πληρώθηκαν σε δικαιώματα τρίτων	24

⁽¹⁾ Μετά την εξαίρεση των ιδίων μετοχών της Grivalia.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Η χώρα δραστηριοποίησης των εταιρειών του υπό-ομίλου Grivalia ήταν η ίδια με τη χώρα εγκατάστασής τους, με εξαίρεση την Grivalia Hospitality S.A., η δραστηριότητα της οποίας ήταν η απόκτηση, η ανάπτυξη και η διαχείριση ξενοδοχειακών και τουριστικών ακινήτων στην Ελλάδα και στο εξωτερικό.

Τα δικαιώματα ψήφου που αναλογούν στα δικαιώματα τρίτων ήταν αντίστοιχα του ποσοστού συμμετοχής των τρίτων στις ανωτέρω εταιρείες.

Σημαντικοί περιορισμοί στην δυνατότητα του Ομίλου αναφορικά με την πρόσβαση ή χρήση των περιουσιακών του στοιχείων και τον διακανονισμό των υποχρεώσεών του

Ο Όμιλος δεν έχει σημαντικούς περιορισμούς αναφορικά με τη δυνατότητα πρόσβασης ή χρήσης των περιουσιακών του στοιχείων και διακανονισμού των υποχρεώσεών του, εκτός από αυτούς που απορρέουν από κανονιστικές ή νομοθετικές απαιτήσεις, από συμβατικούς όρους, καθώς και από τα δικαιώματα προστασίας των μετόχων μειοψηφίας, ως ακολούθως:

- Οι θυγατρικές τράπεζες και οι λοιπές θυγατρικές εταιρείες του χρηματοπιστωτικού τομέα του Ομίλου, υπόκεινται σε εποπτικούς περιορισμούς και στις απαιτήσεις των κεντρικών τραπεζών των χωρών στις οποίες δραστηριοποιούνται. Το εποπτικό αυτό πλαίσιο απαιτεί από τις θυγατρικές εταιρείες να τηρούν ελάχιστα κεφαλαιακά αποθέματα και συγκεκριμένους δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας και ρευστότητας, συμπεριλαμβανομένων των περιορισμών αναφορικά με την έκθεση τους και/ή τη μεταφορά κεφαλαίων προς την Τράπεζα και τις άλλες θυγατρικές εντός του Ομίλου. Κατά συνέπεια, ακόμη και όταν τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού των θυγατρικών εταιρειών δεν είναι ενεχυριασμένα σε επίπεδο εταιρείας, η μεταφορά τους εντός του Ομίλου μπορεί να υπόκειται σε περιορισμούς λόγω του υπάρχοντος εποπτικού πλαισίου. Σε αυτή την περίπτωση, ο εντοπισμός μεμονωμένων στοιχείων ισολογισμού, τα οποία δεν μπορούν να μεταφερθούν, δεν είναι εφικτός, εκτός από το μεγαλύτερο μέρος των διαθέσιμων εξασφαλίσεων για χρηματοδότηση από την ΕΚΤ που διακρατείται από τις θυγατρικές του Ομίλου (σημ. 7.2.3).

Την 31 Δεκεμβρίου 2017, η λογιστική αξία του ενεργητικού και των υποχρεώσεων των θυγατρικών εταιρειών χρηματοπιστωτικού τομέα, προ ενδοεταιρικών απαλοιφών, ανήλθε σε € 16,9 δις και € 14,7 δις, αντίστοιχα (2016: € 16,8 δις και € 14,6 δις).

- Οι θυγατρικές εταιρείες λειτουργούν βάσει καθορισμένου νομικού πλαισίου, το οποίο αφορά κυρίως στο ύψος του μετοχικού τους κεφαλαίου και στα συνολικά ίδια κεφάλαια που πρέπει να τηρούν, στη διανομή κεφαλαίων και ειδικών αποθεματικών, καθώς και στην πληρωμή μερισμάτων στους κατόχους κοινών μετοχών. Πληροφορίες αναφορικά με τα μη διανεμόμενα αποθεματικά του Ομίλου παρέχεται στην σημ. 43.
- Ο Όμιλος χρησιμοποιεί τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού ως εξασφάλιση για συναλλαγές συμφωνιών επαναγοράς (repo) και παραγώγων, εξασφαλισμένες υποχρεώσεις προς κεντρικές και άλλες τράπεζες, εκδόσεις καλυμμένων ομολογιών, καθώς και για τιτλοποιήσεις. Ως εκ τούτου, τα δεσμευμένα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού δεν επιτρέπεται να μεταφερθούν εντός του Ομίλου. Πληροφορίες σχετικά με τα δεσμευμένα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού του Ομίλου παρατίθεται στις σημ. 21, 33 και 45.
- Ο Όμιλος υποχρεούται να διατηρεί καταθέσεις σε κεντρικές τράπεζες και επιπλέον προβαίνει σε ενεχυρίαση ταμειακών διαθεσίμων προκειμένου να λάβει χρηματοδότηση από το Ευρωσύστημα. Πληροφορίες σχετικά με τις υποχρεωτικές και ενεχυριασμένες καταθέσεις σε κεντρικές τράπεζες παρατίθενται στη σημ. 19.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

28. Επενδύσεις σε συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες

Την 31 Δεκεμβρίου 2017, οι επενδύσεις του Ομίλου σε συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες ανήλθαν σε € 156 εκατ. (31 Δεκεμβρίου 2016: € 101 εκατ.). Παρακάτω παρατίθενται οι συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες του Ομίλου την 31 Δεκεμβρίου 2017:

<u>Επωνυμία εταιρείας</u>	<u>Σημείωση</u>	<u>Χώρα εγκατάστασης</u>	<u>Τομέας δραστηριότητας</u>	<u>Μερίδιο Ομίλου</u>
Femion Ltd		Κύπρος	Εταιρεία επενδύσεων ειδικού σκοπού	66,45
ΤΕΦΙΝ Α.Ε. ⁽¹⁾		Ελλάδα	Εμπορία αυτοκινήτων και μηχανημάτων	50,00
Sinda Enterprises Company Ltd		Κύπρος	Εταιρεία επενδύσεων ειδικού σκοπού	48,00
Singidunum - Buildings d.o.o. Beograd	γ	Σερβία	Ανάπτυξη οικοδομικών σχεδίων	32,84
Alpha Επενδυτικής Περιουσίας Κεφαλαρίου Ανώνυμη Εταιρεία	α	Ελλάδα	Επενδύσεις ακίνητης περιουσίας	41,67
Global Χρηματοδοτήσεις Επενδύσεων Α.Ε. ⁽²⁾		Ελλάδα	Εταιρεία χρηματοδότησης επενδύσεων	33,82
Rosequeens Properties Ltd		Κύπρος	Εταιρεία επενδύσεων ειδικού σκοπού	33,33
Rosequeens Properties SRL		Ρουμανία	Εταιρεία επενδύσεων ακίνητης περιουσίας	33,33
Famar S.A. ⁽²⁾	β	Λουξεμβούργο	Εταιρεία χαρτοφυλακίου	23,55
Odyssey GP S.a.r.l.		Λουξεμβούργο	Εταιρεία επενδύσεων ειδικού σκοπού	20,00
Eurolife ERB Insurance Group Ανώνυμος Εταιρεία Συμμετοχών ⁽²⁾		Ελλάδα	Εταιρεία χαρτοφυλακίου	20,00

⁽¹⁾ Το Δεκέμβριο του 2013, η Έκτακτη Γενική Συνέλευση των μετόχων της εταιρείας αποφάσισε την εκκαθάριση της.

⁽²⁾ Ο όμιλος Eurolife (Eurolife ERB Insurance Group Ανώνυμος Εταιρεία Συμμετοχών και οι θυγατρικές της), ο όμιλος Global Χρηματοδοτήσεις Επενδύσεων (Global Χρηματοδοτήσεις Επενδύσεων Α.Ε. και οι θυγατρικές της) και ο όμιλος Famar (Famar S.A και οι θυγατρικές της) θεωρούνται συγγενείς εταιρείες του Ομίλου.

Οι παρακάτω εταιρείες δεν λογιστικοποιούνται στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις με τη μέθοδο της καθαρής θέσης:

(i) Φιλοξενία Θεατών , Επισκεπτών, Τουριστών Α.Ε., η οποία είναι αδρανής και υπό ρευστοποίηση συγγενής επιχείρηση και δεν λογιστικοποιείται με τη μέθοδο της καθαρής θέσης λόγω μη σημαντικότητας.

(ii) Ωμέγα Μεσίτες Ασφαλίσεων και Αντασφαλίσεων Α.Ε. στη οποία ο Όμιλος συμμετέχει κατά 26,05%. Ο Όμιλος δεν εκπροσωπείται στο Διοικητικό Συμβούλιο της εταιρείας και συνεπώς δεν ασκεί ουσιώδη επιρροή στην εταιρεία.

Επίσης, η Femion Ltd. λογιστικοποιείται ως κοινοπραξία του Ομίλου σύμφωνα με την ουσία και το σκοπό της κοινοπρακτικής σύμβασης και τους όρους συμφωνίας των μετόχων, που απαιτούν την ομόφωνη συναίνεση των μετόχων για τις σημαντικές αποφάσεις και ορίζουν από κοινού έλεγχο μέσω της ίσης εκπροσώπησης των μετόχων στα διοικητικά όργανα της εταιρείας.

(α) Alpha Επενδυτικής Περιουσίας Κεφαλαρίου Α.Ε., Ελλάδα

Τον Ιανουάριο 2017, στο πλαίσιο της αναδιάρθρωσης του χρέους της ΝΙΚΑΣ Α.Ε. και των θυγατρικών της, η Τράπεζα απέκτησε το 41,67% των μετοχών και δικαιωμάτων ψήφου της Alpha Επενδυτικής Περιουσίας Κεφαλαρίου Α.Ε. έναντι τιμήματος € 0,01 εκατ. Στη συνέχεια, η Τράπεζα συμμετείχε μαζί με τις άλλες τράπεζες οι οποίες είχαν συμμετοχή στο εξασφαλισμένο ομολογιακό δάνειο της ΝΙΚΑΣ Α.Ε. (η Alpha Bank και η Attica Bank), αναλογικά, δηλαδή με ποσό € 7,5 εκατ., στην αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της Alpha Επενδυτικής Περιουσίας Κεφαλαρίου Α.Ε. συνολικού ποσού € 18 εκατ.

Η Alpha Επενδυτικής Περιουσίας Κεφαλαρίου Α.Ε., σε εκτέλεση της συμφωνίας για την αναδιάρθρωση του χρέους της ΝΙΚΑΣ Α.Ε., η οποία περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, την ανταλλαγή χρέους με απόκτηση ακινήτου της εταιρείας, απέκτησε από τη ΝΙΚΑΣ Α.Ε. έναντι συνολικού τιμήματος € 17 εκατ. το εν λόγω ακίνητο, το οποίο είχε δοθεί ως εξασφάλιση του σχετικού ομολογιακού δανείου της εταιρείας. Το ποσό που εισπράχθηκε από την πώληση του ακινήτου χρησιμοποιήθηκε από τη ΝΙΚΑΣ Α.Ε. για τη μερική αποπληρωμή των δανειακών υποχρεώσεων της έναντι των τραπεζών.

Η Alpha Επενδυτικής Περιουσίας Κεφαλαρίου Α.Ε. λογιστικοποιείται ως συγγενής εταιρεία του Ομίλου.

(β) Famar S.A., Λουξεμβούργο

Την 7 Μαρτίου 2017, η Τράπεζα απέκτησε το 24,37% των μετοχών και δικαιωμάτων ψήφου της Famar S.A. έναντι τιμήματος € 2. Η απόκτηση έλαβε χώρα σε εκτέλεση ενός Πρωτοκόλλου Αναδιάρθρωσης, σύμφωνα με το οποίο η Marinopoulos Holding S.à r.l. είχε συμφωνήσει για την πώληση των μετοχών της εταιρείας στην Eurobank, την Alpha Bank, την Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος και την Τράπεζα Πειραιώς (οι Ελληνικές Τράπεζες). Στη συνέχεια, η συμμετοχή της Τράπεζας στο μετοχικό κεφάλαιο της εταιρείας μειώθηκε σε 23,55%. Σύμφωνα με τους όρους της συμφωνίας των μετόχων που υπεγράφη την 7 Μαρτίου 2017, τη διοίκηση της

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Famar S.A. ανέλαβαν η Pillarstone και οι Ελληνικές Τράπεζες. Επιπλέον, οι Ελληνικές Τράπεζες διέθεσαν στη Famar S.A. νέα κεφάλαια ύψους € 40 εκατ. (η Eurobank συμμετείχε με ποσοστό 24,37%) και το εναπομείναν χρέος της Famar Holding αναδιρθρώθηκε. Ο στόχος της απόκτησης της Famar S.A. από τις Ελληνικές Τράπεζες ήταν να μεγιστοποιηθεί η δυνατότητα ανάκτησης των δανείων που έχουν χορηγηθεί στον όμιλο Famar και στον όμιλο Μαρινόπουλου, τα δάνεια του οποίου είχαν εξασφαλιστεί με ενέχυρο μετοχές της Famar.

Βάσει των όρων της συμφωνίας των μετόχων, η Τράπεζα ασκεί ουσιώδη επιρροή στη Famar S.A. και παράλληλα παραμένει δικαιούχος του συμφωνητικού ενεχυρίασης των μετοχών σχετικά με τα προαναφερθέντα δάνεια. Ως αποτέλεσμα, το αναλογούν μερίδιο του Ομίλου σε οποιαδήποτε μεταβολή της καθαρής θέσης της Famar S.A., αποτυπώνεται μέσω της μεταβολής της αξίας του αντίστοιχου ενεχύρου που εξασφαλίζει τα υφιστάμενα δάνεια.

(γ) Singidunum - Buildings d.o.o. Beograd, Σερβία

Για την περίοδο που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2017, η συμμετοχή του Ομίλου στη Singidunum μειώθηκε από 43,19% σε 32,84%, λόγω αυξήσεων μετοχικού κεφαλαίου, υπέρ του άλλου μετόχου Lamda Development B.V. σύμφωνα με την σχετική απόφαση των μετόχων.

(δ) Grivalia Hospitality S.A., Λουξεμβούργο και Piraeus Port Plaza 1 Ανώνυμη Εταιρεία Αξιοποίησης και Εκμετάλλευσης Ακινήτων, Ξενοδοχειακών Εγκαταστάσεων και Επιχειρήσεων, Ελλάδα

Την 4 Ιουλίου 2017, ο Όμιλος ανακοίνωσε την ολοκλήρωση της πώλησης του 20% της Grivalia Properties A.E.E.A.Π. Συνεπώς, από εκείνη την ημερομηνία, οι Grivalia Hospitality S.A. και Piraeus Port Plaza 1 Ανώνυμη Εταιρεία Αξιοποίησης και Εκμετάλλευσης Ακινήτων, Ξενοδοχειακών Εγκαταστάσεων και Επιχειρήσεων, κοινοπραξίες της Grivalia Properties A.E.E.A.Π., δεν περιλαμβάνονται στις οικονομικές καταστάσεις (σημ. 17).

Γεγονός μετά την ημερομηνία ισολογισμού

Singidunum - Buildings d.o.o. Beograd, Σερβία

Το Φεβρουάριο του 2018, η συμμετοχή του Ομίλου στην Singidunum μειώθηκε από 32,84% σε 31,74%, σε συνέχεια νεότερης αύξησης μετοχικού κεφαλαίου υπέρ του άλλου μετόχου Lamda Development B.V., σύμφωνα με την σχετική απόφαση των μετόχων.

Συγγενείς εταιρείες σημαντικές για τον Όμιλο

Όσον αφορά τις συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες του Ομίλου, η Eurolife ERB Insurance Group Ανώνυμος Εταιρεία Συμμετοχών θεωρείται σημαντική για τον Όμιλο. Τα οικονομικά στοιχεία σχετικά με την Eurolife ERB Insurance Group Ανώνυμος Εταιρεία Συμμετοχών παρατίθενται στον παρακάτω πίνακα:

	2017	2016
	€ εκατ.	€ εκατ.
Κυκλοφορούντα στοιχεία ενεργητικού	2.761	2.261
Μη κυκλοφορούντα στοιχεία ενεργητικού	102	83
Σύνολο ενεργητικού	2.863	2.344
Κυκλοφορούντα στοιχεία υποχρεώσεων	293	346
Μη κυκλοφορούντα στοιχεία υποχρεώσεων	1.907	1.594
Σύνολο υποχρεώσεων	2.200	1.940
Λειτουργικά έσοδα	90	(16)
Καθαρά κέρδη/(ζημιές)	38	(20)
Λοιπά αποτελέσματα	259	11
Συνολικό αποτέλεσμα μετά από φόρο	297	(9)
Μερίσματα που πληρώθηκαν στον Όμιλο	8	-

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Η συνολική λογιστική αξία των κοινοπραξιών του Ομίλου την 31 Δεκεμβρίου 2017 ανερχόταν σε € 14 εκατ. (2016: € 17 εκατ.). Η αναλογία του Ομίλου επί των κερδών ή ζημιών και των συνολικών αποτελεσμάτων των παραπάνω εταιρειών δεν ήταν σημαντική.

Η συνολική λογιστική αξία των συγγενών επιχειρήσεων του Ομίλου, εξαιρουμένης της Eurolife ERB Insurance Group Ανώνυμος Εταιρεία Συμμετοχών, η οποία παρουσιάζεται παραπάνω, (δηλ. οι Global Χρηματοδοτήσεις Επενδύσεων Α.Ε., Alpha Επενδυτικής Περιουσίας Κεφαλαρίου Α.Ε., και Odyssey GP S.a.r.l.) την 31 Δεκεμβρίου 2017 ανερχόταν σε € 9 εκατ. (2016: € 3 εκατ.). Η αναλογία του Ομίλου επί των κερδών ή ζημιών και των συνολικών εσόδων των παραπάνω εταιρειών δεν ήταν σημαντική.

Ο Όμιλος δεν έχει αναγνωρίσει ζημιές από τη συμμετοχή του στις κοινοπραξίες του, καθώς το ποσό της αναλογίας του επί των ζημιών ήταν μεγαλύτερο από τη συμμετοχή του σε αυτές και δεν έχει υφιστάμενες υποχρεώσεις ή δεν έχει πραγματοποιήσει πληρωμές για λογαριασμό τους. Για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2017, το ποσό των μη αναγνωρισμένων ζημιών για τις κοινοπραξίες του Ομίλου ανερχόταν σε € 5 εκατ. (2016: € 1,5 εκατ.). Το σωρευτικό ποσό των μη αναγνωρισμένων ζημιών για τις κοινοπραξίες ανερχόταν σε € 14 εκατ.

Ο Όμιλος δεν έχει ενδεχόμενες υποχρεώσεις αναφορικά με τη συμμετοχή του σε συγγενείς εταιρείες ή κοινοπραξίες, ούτε μη αναγνωρισμένες δεσμεύσεις σε σχέση με τη συμμετοχή του σε κοινοπραξίες οι οποίες θα μπορούσαν να προκαλέσουν μελλοντική εκροή διαθεσίμων ή λοιπών στοιχείων.

Με εξαίρεση την Eurolife ERB Insurance Group Ανώνυμος Εταιρεία Συμμετοχών, η οποία υπόκειται σε περιορισμούς βάσει του εποπτικού και νομικού της πλαισίου και διακρατά χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού προκειμένου να ικανοποιήσει τις υποχρεώσεις της έναντι των ασφαλισμένων, δεν υπάρχουν σημαντικοί περιορισμοί (π.χ. που να προκύπτουν από δανειακές συμβάσεις, κανονιστικές απαιτήσεις ή συμβατικές συμφωνίες) στη δυνατότητα των συγγενών επιχειρήσεων ή των κοινοπραξιών να μεταφέρουν κεφάλαια στον Όμιλο, είτε με τη μορφή μερισμάτων ή μέσω της αποπληρωμής δανείων που έχουν χορηγηθεί από τον Όμιλο.

29. Οικονομικές οντότητες ειδικής διάρθρωσης

Ο Όμιλος συμμετέχει σε διάφορους τύπους οικονομικών οντοτήτων, όπως φορείς τιτλοποίησης, αμοιβαία κεφάλαια και ιδιωτικά επενδυτικά κεφάλαια.

Οικονομική οντότητα ειδικής διάρθρωσης είναι η οικονομική οντότητα που έχει σχεδιαστεί ώστε τα δικαιώματα ψήφου ή παρόμοια δικαιώματα να μην αποτελούν τον κυρίαρχο παράγοντα για την άσκηση ελέγχου της οικονομικής οντότητας ειδικής διάρθρωσης, όπως όταν τα τυχόν δικαιώματα ψήφου αφορούν μόνο διοικητικά καθήκοντα και οι σχετικές δραστηριότητες κατευθύνονται μέσω συμβατικών ρυθμίσεων. Μία οικονομική οντότητα ειδικής διάρθρωσης συχνά έχει περιορισμένες δραστηριότητες, έναν περιορισμένο και σαφώς καθορισμένο σκοπό, ανεπαρκή κεφάλαια για τη χρηματοδότηση των δραστηριοτήτων της χωρίς τη χρήση χρηματοδότησης μειωμένης εξασφάλισης και χρηματοδότησης με την μορφή πολλαπλών, συμβατικά συνδεδεμένων, τίτλων προς επενδυτές που δημιουργούν συγκεντρώσεις σε πιστωτικό ή άλλους κινδύνους.

Ως συμμετοχή σε μία οικονομική οντότητα ειδικής διάρθρωσης ορίζεται η συμβατική και μη συμβατική σχέση που εκθέτει τον Όμιλο σε μεταβλητές αποδόσεις από την δραστηριότητα της οικονομικής οντότητας ειδικής διάρθρωσης. Παραδείγματα συμμετοχής σε Οικονομικές οντότητες ειδικής διάρθρωσης περιλαμβάνουν την διακράτηση χρεωστικών και συμμετοχικών τίτλων, συμβατικές ρυθμίσεις, ενίσχυση της ρευστότητας, πιστωτική ενίσχυση, υπολειμματικές συμμετοχές.

Οι οικονομικές οντότητες ειδικής διάρθρωσης μπορεί να έχουν συσταθεί από τον Όμιλο ή από τρίτα μέρη και ενοποιούνται όταν η ουσία της σχέσης είναι τέτοια ώστε οι οικονομικές οντότητες ειδικής διάρθρωσης να ελέγχονται από τον Όμιλο όπως φαίνεται στην σημ. 2.2.1(i). Ως αποτέλεσμα της αξιολόγησης που πραγματοποιείται αναφορικά με την ύπαρξη υποχρέωσης ενοποίησης, ο Όμιλος συμμετέχει τόσο σε ενοποιούμενες όσο και μη ενοποιούμενες οικονομικές οντότητες ειδικής διάρθρωσης, όπως περιγράφεται παρακάτω.

Ενοποιούμενες οικονομικές οντότητες ειδικής διάρθρωσης

Ο Όμιλος, στα πλαίσια της εξεύρεσης πηγών χρηματοδότησης, συμμετέχει σε συναλλαγές τιτλοποίησης διαφόρων κατηγοριών δανείων (στεγαστικών, καταναλωτικών, πιστωτικών καρτών και ομολογιακών δανείων) οι οποίες συνήθως έχουν ως αποτέλεσμα τη μεταβίβαση των παραπάνω στοιχείων ενεργητικού στις οικονομικές οντότητες ειδικής διάρθρωσης (φορείς τιτλοποίησης), οι οποίες με την σειρά τους εκδίδουν χρεωστικούς τίτλους διακρατούμενους από επενδυτές και τις εταιρείες του Ομίλου. Οι ενοποιούμενες οικονομικές οντότητες ειδικής διάρθρωσης του Ομίλου παρατίθενται στη σημ. 27.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Ο Όμιλος παρακολουθεί την πιστωτική ποιότητα των τιτλοποιημένων δανείων, καθώς και τη πιστωτική διαβάθμιση των εκδοθέντων χρεωστικών τίτλων, κατά περίπτωση και παρέχει πιστωτική ενίσχυση στους φορείς τιτλοποίησης και/ή μεταφέρει νέα δάνεια στην ομάδα των τιτλοποιημένων δανείων, όπου κρίνεται απαραίτητο, σύμφωνα με τους όρους των ισχυόντων σχετικών συμβατικών ρυθμίσεων. Στις 31 Δεκεμβρίου 2017, η ονομαστική αξία των χρεωστικών τίτλων που εκδόθηκαν από τους φορείς τιτλοποίησης που ιδρύθηκαν από τον Όμιλο ανήλθε σε € 1.538 εκατ., οι οποίοι διακρατούνταν πλήρως από τις εταιρείες του Ομίλου, προκειμένου να λάβουν εξασφαλισμένη χρηματοδότηση (2016: € 3.278 εκατ., οι οποίοι διακρατούνταν πλήρως από τις εταιρείες του Ομίλου).

Ο Όμιλος δεν παρείχε μη συμβατική οικονομική ή άλλη στήριξη σε αυτές τις οικονομικές οντότητες ειδικής διάρθρωσης και επί του παρόντος δεν έχει πρόθεση να προβεί σε τέτοια στο προσεχές μέλλον.

Μη ενοποιούμενες οικονομικές οντότητες ειδικής διάρθρωσης

Ο Όμιλος συμμετέχει σε συναλλαγές με μη ενοποιούμενες οικονομικές οντότητες ειδικής διάρθρωσης, που δεν ελέγχονται από τον Όμιλο, μέσα στα συνήθη πλαίσια των εργασιών, προκειμένου να παράσχει υπηρεσίες διαχείρισης κεφαλαίων και να εκμεταλλευτεί συγκεκριμένες επενδυτικές ευκαιρίες.

Κεφάλαια που διαχειρίζεται ο Όμιλος

Ο Όμιλος συστήνει και διαχειρίζεται οικονομικές οντότητες ειδικής διάρθρωσης προκειμένου να παρέχει στους πελάτες, θεσμικούς ή όχι, επενδυτικές ευκαιρίες. Ακολούθως, ο Όμιλος μέσω των θυγατρικών του εταιρειών Eurobank Asset Management A.E.Δ.Α.Κ. και της Eurobank Fund Management Company (Luxembourg) S.A, μετέχει στη διαχείριση διαφόρων τύπων αμοιβαίων κεφαλαίων, περιλαμβανομένων αμοιβαίων κεφαλαίων σταθερού εισοδήματος, μετοχικών, funds of funds και διαχείρισης διαθεσίμων.

Επιπρόσθετα, ο Όμιλος δικαιούται να λαμβάνει αμοιβή διαχείρισης και άλλες προμήθειες και μπορεί να έχει επενδύσεις σε αυτά τα αμοιβαία κεφάλαια για ιδίους επενδυτικούς σκοπούς καθώς και προς όφελος των πελατών του.

Ο Όμιλος εμπλέκεται στον αρχικό σχεδιασμό των αμοιβαίων κεφαλαίων και, με την ιδιότητά του ως διαχειριστής κεφαλαίων, λαμβάνει επενδυτικές αποφάσεις αναφορικά με την επιλογή των επενδύσεων, εντούτοις εντός ενός προκαθορισμένου, από νόμους και κανονισμούς, πλαισίου αποφάσεων. Ως εκ τούτου, ο Όμιλος έχει καταλήξει ότι δεν ασκεί εξουσία επί αυτών των κεφαλαίων.

Επιπρόσθετα, με την ιδιότητά του ως διαχειριστής κεφαλαίων, ο Όμιλος πρωταρχικά ενεργεί ως εκπρόσωπος (agent) στην άσκηση των αποφάσεων επί αυτών. Βάσει των ανωτέρω, ο Όμιλος έχει αξιολογήσει ότι δεν έχει έλεγχο επί αυτών των αμοιβαίων κεφαλαίων και ως αποτέλεσμα δεν τα ενοποιεί. Ο Όμιλος δεν έχει καμία συμβατική υποχρέωση να παράσχει οικονομική ενίσχυση στα υπό διαχείριση κεφάλαια και η απόδοσή τους δεν είναι εγγυημένη.

Κεφάλαια που δεν διαχειρίζεται ο Όμιλος

Ο Όμιλος αγοράζει και διακρατεί μερίδια κεφαλαίων τρίτων περιλαμβανομένων αμοιβαίων κεφαλαίων καθώς και ιδιωτικών και λοιπών επενδυτικών κεφαλαίων.

Τιτλοποιήσεις

Ο Όμιλος συμμετέχει σε μη ενοποιούμενους φορείς τιτλοποίησης, μέσω επενδύσεων σε τιτλοποιημένα στεγαστικά δάνεια και λοιπά τιτλοποιημένα ομόλογα που εκδίδονται από αυτές τις εταιρείες.

Ο παρακάτω πίνακας απεικονίζει την λογιστική αξία των συμμετοχών του Ομίλου σε μη ενοποιούμενες οικονομικές οντότητες ειδικής διάρθρωσης, που έχουν αναγνωρισθεί στον ενοποιημένο ισολογισμό στις 31 Δεκεμβρίου 2017, η οποία αντιπροσωπεύει τη μέγιστη δυνατή έκθεσή του σε ζημιά από αυτές τις συμμετοχές. Επιπλέον, ο πίνακας παρέχει πληροφορίες αναφορικά με το συνολικό έσοδο από τις συμμετοχές σε μη ενοποιούμενες οικονομικές οντότητες ειδικής διάρθρωσης που αναγνωρίστηκαν είτε στα αποτελέσματα είτε στα λοιπά αποτελέσματα χρήσης απευθείας στην καθαρή θέση, κατά την διάρκεια του 2017 (όπως προμήθειες, έσοδα τόκων, καθαρά κέρδη ή ζημιές από επαναμέτρηση και αποαναγνώριση):

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

31 Δεκεμβρίου 2017				
<u>Τύπος μη ενοποιούμενης οικονομικής οντότητας ειδικής διάρθρωσης</u>				
Τίτλοι	Κεφάλαια που διαχειρίζεται ο Όμιλος	Κεφάλαια που δεν διαχειρίζεται ο Όμιλος	Σύνολο	
€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	
Συμμετοχή του Ομίλου - στοιχεία ενεργητικού				
Χαρτοφυλάκιο επενδυτικών τίτλων	148	19	21	188
Χρηματοοικονομικά στοιχεία εμπορικού χαρτοφυλακίου	-	-	1	1
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	-	1	-	1
Σύνολο	148	20	22	190
Συνολικό έσοδο από συμμετοχές του Ομίλου	0	38	2	40

31 Δεκεμβρίου 2016				
<u>Τύπος μη ενοποιούμενης οικονομικής οντότητας ειδικής διάρθρωσης</u>				
Τίτλοι	Κεφάλαια που διαχειρίζεται ο Όμιλος	Κεφάλαια που δεν διαχειρίζεται ο Όμιλος	Σύνολο	
€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	
Συμμετοχή του Ομίλου - στοιχεία ενεργητικού				
Χαρτοφυλάκιο επενδυτικών τίτλων	188	56	27	271
Χρηματοοικονομικά στοιχεία εμπορικού χαρτοφυλακίου	-	-	1	1
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	-	1	-	1
Σύνολο	188	57	28	273
Συνολικό έσοδο από συμμετοχές του Ομίλου	1	32	(1)	32

Επιπλέον, την 31 Δεκεμβρίου 2017, οι θυγατρικές εταιρείες στη Ρουμανία που ταξινομήθηκαν ως κατεχόμενες προς πώληση, διακρατούσαν συμμετοχές αναφορικά με κεφάλαια που διαχειρίζεται ο Όμιλος ύψους € 18,4 εκατ. (31 Δεκεμβρίου 2016: 19 εκατ., περιλαμβάνονται στον παραπάνω πίνακα). Το σχετικό έσοδο από τις προαναφερθείσες συμμετοχές για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2017 ανήλθε σε € 0,2 εκατ. (31 Δεκεμβρίου 2016: € 0,02 εκατ., περιλαμβάνεται στον παραπάνω πίνακα).

Το συνολικό έσοδο από τις συμμετοχές του Ομίλου αναφορικά με κεφάλαια που διαχειρίζεται ο Όμιλος από συνεχιζόμενες δραστηριότητες, το οποίο ανήλθε σε € 38 εκατ. το 2017 όπως παρουσιάζεται στον παραπάνω πίνακα, αποτελείται κυρίως από αμοιβές διαχείρισης και λοιπές προμήθειες αναφορικά με την διαχείριση των κεφαλαίων ύψους € 30 εκατ., όπως επίσης και κέρδη από πωλήσεις συμμετοχών σε κεφάλαια που διαχειρίζεται ο Όμιλος. Επιπροσθέτως, από το συνολικό αποτέλεσμα που προέρχεται από τα κεφάλαια που δεν διαχειρίζεται ο Όμιλος και το οποίο ανήλθε σε € 2 εκατ. κέρδη, το 2017 όπως περιγράφεται ανωτέρω και προήλθε από κέρδη ή ζημιές επαναμέτρησης και αποαναγνώρισης συμμετοχών, κέρδη ποσού € 0,2 εκατ. αναγνωρίστηκαν στα λοιπά αποτελέσματα χρήσης απευθείας στην καθαρή θέση, ενώ € 1,8 εκατ. σχετίζονται με κέρδη που αναγνωρίστηκαν στα αποτελέσματα χρήσης. Το έσοδο αναφορικά με συμμετοχές σε φορείς τιτλοποίησης αναγνωρίστηκε στα αποτελέσματα χρήσης.

Την 31 Δεκεμβρίου 2017, το σύνολο ενεργητικού των κεφαλαίων που διαχειρίζεται ο Όμιλος όπως επίσης και αυτό των μη ενοποιούμενων φορέων τιτλοποίησης ανήλθε σε € 2.141 εκατ. (2016: € 2.502 εκατ.) και € 7.348 εκατ. (2016: € 8.749 εκατ.), αντίστοιχα.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

30. Ιδιοχρησιμοποιούμενα ενσώματα πάγια στοιχεία

	31 Δεκεμβρίου 2017			
	Οικόπεδα, κτίρια και βελτιώσεις σε ακίνητα τρίτων € εκατ.	Έπιπλα, εξοπλισμός, οχήματα € εκατ.	Ηλεκτρονικοί υπολογιστές, λογισμικά προγράμματα € εκατ.	Σύνολο € εκατ.
Αξία κτήσεως:				
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου	826	220	418	1.464
Μεταφορές από/ προς ανακτηθέντα περιουσιακά στοιχεία	(3)	-	-	(3)
Λουπές μεταφορές	(10)	-	(1)	(11)
Αγορές	11	12	17	40
Πωλήσεις και διαγραφές	(8)	(9)	(7)	(24)
Απομείωση	(1)	-	-	(1)
Συναλλαγματικές διαφορές	1	0	(1)	0
Μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες ⁽¹⁾	(289)	(33)	(6)	(328)
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου	527	190	420	1.137
Συσσωρευμένες αποσβέσεις:				
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου	(257)	(188)	(381)	(826)
Μεταφορές	2	-	1	3
Πωλήσεις και διαγραφές	6	9	7	22
Αποσβέσεις χρήσεως	(14)	(7)	(13)	(34)
Συναλλαγματικές διαφορές	(0)	(0)	1	1
Μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες ⁽¹⁾	55	27	5	87
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου	(208)	(159)	(380)	(747)
Αναπόσβεστη αξία την 31 Δεκεμβρίου	319	31	40	390

	31 Δεκεμβρίου 2016			
	Οικόπεδα, κτίρια και βελτιώσεις σε ακίνητα τρίτων € εκατ.	Έπιπλα, εξοπλισμός, οχήματα € εκατ.	Ηλεκτρονικοί υπολογιστές, λογισμικά προγράμματα € εκατ.	Σύνολο € εκατ.
Αξία κτήσεως:				
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου	829	237	421	1.487
Απόκτηση επιχειρήσεων	1	2	0	3
Μεταφορές από/ προς ανακτηθέντα περιουσιακά στοιχεία	(3)	-	-	(3)
Λουπές μεταφορές	(2)	0	0	(2)
Αγορές	8	7	8	23
Πωλήσεις και διαγραφές	(6)	(26)	(11)	(43)
Συναλλαγματικές διαφορές	(1)	(0)	(0)	(1)
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου	826	220	418	1.464
Συσσωρευμένες αποσβέσεις:				
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου	(239)	(203)	(379)	(821)
Μεταφορές	1	(0)	(1)	(0)
Πωλήσεις και διαγραφές	3	24	12	39
Αποσβέσεις χρήσεως	(22)	(9)	(13)	(44)
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου	(257)	(188)	(381)	(826)
Αναπόσβεστη αξία την 31 Δεκεμβρίου	569	32	37	638

⁽¹⁾ Αφορά κυρίως στον υπό-όμιλο Grivalia, ο οποίος πωλήθηκε την 4 Ιουλίου 2017 (σημ. 17).

Οι βελτιώσεις σε ακίνητα τρίτων αφορούν κτίρια που χρησιμοποιούνται από τον Όμιλο για τις δραστηριότητές του.

Την 31 Δεκεμβρίου 2017 τα πάγια περιουσιακά στοιχεία υπό κατασκευή που περιλαμβάνονται παραπάνω ανήλθαν σε € 1 εκατ. (2016: € 0,8 εκατ.).

Την 31 Δεκεμβρίου 2017, η αναπόσβεστη αξία των χρηματοδοτικών μισθώσεων που περιλαμβάνεται στα ενσώματα πάγια στοιχεία ήταν μηδέν (2016: € μηδέν).

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

31. Επενδύσεις σε ακίνητα

Η κίνηση της αναπόσβεστης αξίας των επενδύσεων σε ακίνητα αναλύεται παρακάτω:

	2017	2016
	€ εκατ.	€ εκατ.
Αξία κτήσεως:		
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου	986	997
Υπόλοιπο από απόκτηση εταιρειών ⁽¹⁾	21	-
Μεταφορές από/προς ανακτηθέντα περιουσιακά στοιχεία	5	22
Λοιπές μεταφορές	10	2
Αγορές	2	33
Πωλήσεις και διαγραφές	(90)	(50)
Απομείωση	(7)	(18)
Μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες ⁽²⁾	(626)	-
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου	301	986
Συσσωρευμένες αποσβέσεις:		
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου	(81)	(72)
Πωλήσεις και διαγραφές	7	3
Αποσβέσεις περιόδου	(5)	(12)
Μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες ⁽²⁾	55	-
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου	(24)	(81)
Αναπόσβεστη αξία την 31 Δεκεμβρίου	277	905

⁽¹⁾ Αφορά στην απόκτηση της Στάνταρντ Κτηματική Α.Ε. (σημ. 27).

⁽²⁾ Αφορά στον υπό-όμιλο Grivalia, ο οποίος πωλήθηκε την 4 Ιουλίου 2017 (σημ. 17).

Το Δεκέμβριο 2017, η Τράπεζα προχώρησε στην πώληση του ακινήτου στο οποίο λειτουργεί το ξενοδοχείο “King George”, του κινητού του εξοπλισμού και των σχετικών εμπορικών σημάτων στην Εταιρεία Ελληνικών Ξενοδοχείων Λάμψα Α.Ε. έναντι συνολικού τιμήματος € 43 εκατ. Το κέρδος το οποίο προέκυψε ύψους € 6 εκατ. αναγνωρίστηκε στα «Λοιπά έσοδα / (έξοδα)».

Κατά τη διάρκεια της χρήσης που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2017, αναγνωρίστηκε στο λογαριασμό εσόδων από μη τραπεζικές υπηρεσίες της κατάστασης αποτελεσμάτων ποσό € 8 εκατ. (2016: € 52 εκατ. συμπεριλαμβανομένου του υπό-ομίλου Grivalia), το οποίο αφορά ενοίκια από επενδύσεις σε ακίνητα.

Την 31 Δεκεμβρίου 2017, η εύλογη αξία για κάθε κατηγορία επενδύσεων σε ακίνητα παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα. Οι κύριες κατηγορίες επενδύσεων σε ακίνητα έχουν προσδιοριστεί με βάση την φύση, τα χαρακτηριστικά και τους κινδύνους που ενσωματώνουν τα ακίνητα αυτά. Οι εύλογες αξίες των επενδύσεων σε ακίνητα του Ομίλου κατηγοριοποιούνται στο επίπεδο 3 της ιεραρχίας εύλογης αξίας.

	31 Δεκεμβρίου 2017		31 Δεκεμβρίου 2016	
	Εύλογη αξία	Λογιστική αξία	Εύλογη αξία	Λογιστική αξία
	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.
Οικιστικά				
Χώρες τομέα Διεθνών Δραστηριοτήτων	35	34	47	45
Σύνολο	35	34	47	45
Εμπορικά ακίνητα				
Ελλάδα	91	81	654	605
Χώρες τομέα Διεθνών Δραστηριοτήτων	85	83	135	129
Σύνολο	176	164	789	734
Οικόπεδα				
Ελλάδα	3	3	5	3
Χώρες τομέα Διεθνών Δραστηριοτήτων	35	35	42	42
Σύνολο	38	38	47	45
Βιομηχανικά				
Ελλάδα	7	7	50	40
Χώρες τομέα Διεθνών Δραστηριοτήτων	35	34	44	41
Σύνολο	42	41	94	81
Σύνολο	291	277	977	905

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Οι βασικές μέθοδοι που χρησιμοποιούνται για την επιμέτρηση της εύλογης αξίας των επενδύσεων σε ακίνητα του Ομίλου είναι η προσέγγιση βάσει του εισοδήματος (κεφαλαιοποίηση εσόδων/μέθοδος προεξοφλημένων ταμειακών ροών), η προσέγγιση βάσει της αγοράς (συγκρίσιμων συναλλαγών) και η προσέγγιση βάσει κόστους, οι οποίες μπορούν να χρησιμοποιηθούν και συνδυαστικά, ανάλογα με την κατηγορία του ακινήτου που αποτιμάται.

Η μέθοδος των προεξοφλημένων ταμειακών ροών χρησιμοποιείται για την επιμέτρηση της εύλογης αξίας των επενδύσεων του Ομίλου σε εμπορικά ακίνητα. Η εύλογη αξία υπολογίζεται μέσω της εκτίμησης μίας σειράς μελλοντικών ταμειακών ροών, χρησιμοποιώντας συγκεκριμένες υποθέσεις σχετικά με τα οφέλη και τις υποχρεώσεις που απορρέουν από την ιδιοκτησία των ακινήτων (λειτουργικά έσοδα και έξοδα, δείκτες κενών ακινήτων, αύξηση εισοδήματος), συμπεριλαμβανομένης και της υπολειμματικής αξίας που αναμένεται να έχει το ακίνητο στο τέλος της προεξοφλητικής περιόδου. Για τον υπολογισμό της παρούσας αξίας των εν λόγω ταμειακών ροών εφαρμόζεται κατάλληλο προεξοφλητικό επιτόκιο της αγοράς.

Με την προσέγγιση βάσει εισοδήματος, η οποία χρησιμοποιείται επίσης και για την κατηγορία των επενδύσεων σε εμπορικά ακίνητα, η εύλογη αξία του ακινήτου είναι το αποτέλεσμα από την διαίρεση των καθαρών λειτουργικών εσόδων που παράγονται από το ακίνητο με το επιτόκιο κεφαλαιοποίησης (επιτόκιο απόδοσης).

Η προσέγγιση βάσει της αγοράς χρησιμοποιείται για επενδύσεις σε οικιστικά, εμπορικά ακίνητα και οικόπεδα. Η εύλογη αξία εκτιμάται βάσει δεδομένων για συγκρίσιμες συναλλαγές, είτε αναλύοντας τις πραγματικές συναλλαγές για παρόμοια ακίνητα, είτε χρησιμοποιώντας τις τιμές οι οποίες προκύπτουν μετά την διενέργεια των απαραίτητων προσαρμογών.

Η προσέγγιση βάσει κόστους χρησιμοποιείται για την εκτίμηση της εύλογης αξίας των επενδύσεων του Ομίλου σε οικιστικά και βιομηχανικά ακίνητα. Η προσέγγιση αυτή αναφέρεται στον υπολογισμό της εύλογης αξίας βάσει του τρέχοντος κόστους ανακατασκευής/αντικατάστασης (εκτιμώμενο κόστος κατασκευής), το οποίο εν συνεχεία μειώνεται βάσει κατάλληλου συντελεστή, προκειμένου να αντανakλά τις αποσβέσεις του ακινήτου.

Οι αποτιμήσεις επενδύσεων σε ακίνητα του Ομίλου πραγματοποιούνται λαμβάνοντας υπόψη την μεγαλύτερη και βέλτιστη χρήση του κάθε περιουσιακού στοιχείου που είναι υλικά, νομικά και οικονομικά εφικτή.

32. Άυλα πάγια στοιχεία

Η κίνηση των λογισμικών προγραμμάτων και των λοιπών άυλων παγίων στοιχείων αναλύεται παρακάτω:

	2017	2016
	€ εκατ.	€ εκατ.
Αξία κτήσεως:		
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου	403	361
Μεταφορές	1	(0)
Αγορές	54	43
Πωλήσεις και διαγραφές ⁽¹⁾	(34)	(1)
Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπά	1	0
Μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες	(52)	-
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου	373	403
Συσσωρευμένες αποσβέσεις:		
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου	(258)	(234)
Μεταφορές	(1)	1
Αποσβέσεις χρήσεως	(24)	(26)
Πωλήσεις και διαγραφές ⁽¹⁾	34	1
Συναλλαγματικές διαφορές	(1)	0
Μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες	29	-
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου	(221)	(258)
Αναπόσβεστη αξία την 31 Δεκεμβρίου	152	145

⁽¹⁾ Τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2017, ποσό € 29 εκατ. αφορά σε διαγραφές άυλων παγίων στοιχείων τα οποία έχουν αποσβεστεί πλήρως τα προηγούμενα χρόνια .

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

33. Λοιπά στοιχεία ενεργητικού

	2017	2016
	€ εκατ.	€ εκατ.
Απαιτήσεις από το Ταμείο Εγγύησης Καταθέσεων και Επενδύσεων	704	695
Ανακτηθέντα περιουσιακά στοιχεία από πλειστηριασμούς και σχετικές προκαταβολές	375	406
Ενεχυριασμένο ποσό που σχετίζεται με χρηματοοικονομική εγγύηση για τον πιστωτικό κίνδυνο Ελληνικού Δημοσίου	241	242
Απαιτήσεις από φόρο εισοδήματος	147	192
Λοιπές εγγυήσεις	62	74
Προπληρωμένα έξοδα και δεδουλευμένα έσοδα	82	57
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	113	185
Σύνολο ⁽¹⁾	1.724	1.851

⁽¹⁾ Την 31 Δεκεμβρίου 2017, οι επενδύσεις σε συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες έχουν παρουσιαστεί ως ξεχωριστή γραμμή στον Ισολογισμό. Τα συγκριτικά στοιχεία έχουν αναπροσαρμοστεί αντίστοιχα.

Την 31 Δεκεμβρίου 2017, τα λοιπά στοιχεία ενεργητικού ποσού € 113 εκατ. περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων απαιτήσεις σχετικές με α) υπόλοιπα σε διακανονισμό με πελάτες, β) δημόσιους οργανισμούς, γ) νομικές υποθέσεις, μετά από προβλέψεις και δ) χρηματοπιστηριακές δραστηριότητες.

34. Υποχρεώσεις προς κεντρικές τράπεζες

	2017	2016
	€ εκατ.	€ εκατ.
Εξασφαλισμένες υποχρεώσεις προς την ΕΚΤ και την ΤτΕ	9.994	13.906

Την 31 Δεκεμβρίου 2017, η εξάρτηση της Τράπεζας από το μηχανισμό χρηματοδότησης του Ευρωσυστήματος μειώθηκε σε € 10 δις (εκ των οποίων € 7,9 δις αφορούν σε χρηματοδότηση από τον Έκτακτο Μηχανισμό Παροχής Ρευστότητας - ELA), κυρίως λόγω της απομόχλευσης στοιχείων ενεργητικού, εισροής καταθέσεων, της αύξησης των συναλλαγών *geros* (πωλήσεις χρεογράφων με συμφωνία επαναγοράς) σε καλυμμένες ομολογίες και έντοκα γραμμάτια Ελληνικού Δημοσίου και την έκδοση € 500 εκατ. καλυμμένων ομολογιών σε διεθνείς και εγχώριους επενδυτές (σημ. 37) (31 Δεκεμβρίου 2016: € 13,9 δις, εκ των οποίων € 11,9 δις από τον ELA). Επιπλέον, η Τράπεζα αντικατέστησε το δανεισμό ύψους € 1,3 δις από τις πράξεις κύριας αναχρηματοδότησης της ΕΚΤ (*main refinancing operations – MROs*) με τις στοχευμένες πράξεις μακροπρόθεσμης αναχρηματοδότησης (*targeted longer-term refinancing operations - TLTROs*) της ΕΚΤ. Στις 28 Φεβρουαρίου 2018, υπήρξε περαιτέρω μείωση της χρηματοδότησης του Ευρωσυστήματος σε € 7,1 δις, εκ των οποίων € 5,7 δις από τον ELA.

35. Υποχρεώσεις προς χρηματοπιστωτικά ιδρύματα

	2017	2016⁽¹⁾
	€ εκατ.	€ εκατ.
Εξασφαλισμένες υποχρεώσεις προς χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	3.368	7.275
Δανεισμός από διεθνή χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και παρεμφερείς οργανισμούς	491	362
Διατραπεζικός δανεισμός	6	50
Τρεχούμενοι λογαριασμοί τραπεζών και υπόλοιπα σε διακανονισμό	132	74
Λοιπές δανειακές υποχρεώσεις	-	19
Σύνολο	3.997	7.780

⁽¹⁾ Την 31 Δεκεμβρίου 2016, οι υποχρεώσεις προς χρηματοπιστωτικά ιδρύματα που σχετίζονται με τις θυγατρικές εταιρείες στη Ρουμανία που έχουν ταξινομηθεί ως κατεχόμενες προς πώληση (σημ. 17) ανέρχονταν σε € 130 εκατ.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Την 31 Δεκεμβρίου 2017, η πλειοψηφία των εξασφαλισμένων υποχρεώσεων από συναλλαγές με λουιές τράπεζες πραγματοποιήθηκε με χρηματοπιστωτικά ιδρύματα εξωτερικού με εγγύηση έντοκα γραμμάτια Ελληνικού Δημοσίου και καλυμμένες ομολογίες που εκδόθηκαν από την Τράπεζα (σημ. 26 και 37). Την 31 Δεκεμβρίου 2017, ο δανεισμός από διεθνή χρηματοπιστωτικά και παρεμφερή ιδρύματα περιλαμβάνει δανεισμό από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (European Investment Bank), την Ευρωπαϊκή Τράπεζα για την Ανασυγκρότηση και την Ανάπτυξη (European Bank for Reconstruction and Development) και από λουιά παρόμοια χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, εκ των οποίων οι εξασφαλισμένες υποχρεώσεις ανήλθαν σε € 19 εκατ. (2016: € 58 εκατ.).

36. Υποχρεώσεις προς πελάτες

	2017	2016⁽¹⁾
	€ εκατ.	€ εκατ.
Καταθέσεις ταμειυτηρίου και τρεχούμενοι λογαριασμοί	19.412	19.124
Προθεσμιακές καταθέσεις	14.370	14.806
Συμφωνίες επαναγοράς χρεογράφων	53	53
Λουιά προθεσμιακά προϊόντα (σημ. 37)	8	48
Σύνολο	33.843	34.031

⁽¹⁾ Την 31 Δεκεμβρίου 2016, οι υποχρεώσεις προς πελάτες που σχετίζονται με τις θυγατρικές εταιρείες στη Ρουμανία που έχουν ταξινομηθεί ως κατεχόμενες προς πώληση (σημ. 17) ανέρχονταν σε € 1.939 εκατ.

Την 31 Δεκεμβρίου 2017, η λογιστική αξία των σύνθετων καταθέσεων που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων, ανήλθε σε € 2 εκατ. (2016: € 3 εκατ.) ενώ η σωρευτική μεταβολή στην εύλογη αξία τους, λόγω μεταβολής των συνθηκών αγοράς, σε € 0,1 εκατ. κέρδος (2016: € 1 εκατ. κέρδος).

Η μεταβολή στην εύλογη αξία των σύνθετων καταθέσεων συμψηφίζεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων με αντίθετη μεταβολή στην εύλογη αξία σύνθετων παραγώγων χρηματοοικονομικών μέσων.

Η διαφορά μεταξύ της λογιστικής αξίας και των συμβατικών μη προεξοφλημένων υποχρεώσεων πληρωτέων στη λήξη των σύνθετων καταθέσεων ανήλθε σε € 0,1 εκατ. (2016: € 1 εκατ.).

Τα λουιά προθεσμιακά προϊόντα σχετίζονται με μεσοπρόθεσμους τίτλους κύριας οφειλής που κατείχαν πελάτες του Ομίλου ποσού € 8 εκατ. (31 Δεκεμβρίου 2016: € 16 εκατ.). Οι τίτλοι μειωμένης εξασφάλισης που κατείχαν πελάτες του Ομίλου, έληξαν τον Ιούνιο 2017 (31 Δεκεμβρίου 2016: € 32 εκατ.).

37. Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους

	2017	2016
	€ εκατ.	€ εκατ.
Καλυμμένες Ομολογίες	497	-
Μεσοπρόθεσμοι τίτλοι (EMTN) (σημ. 36)	52	59
Τίτλοι μειωμένης εξασφάλισης - Lower Tier 2 (σημ. 36)	-	43
Σύνολο	549	102

Την 31 Δεκεμβρίου 2017, η λογιστική αξία των σύνθετων τίτλων που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων ανήλθε σε € 3 εκατ. (2016: € 3 εκατ.), ενώ η σωρευτική μεταβολή της εύλογης αξίας τους σε € 0,6 εκατ. κέρδος (2016: € 0,5 εκατ. κέρδος). Για τον προσδιορισμό της εύλογης αξίας των σύνθετων τίτλων λαμβάνεται υπόψη ο πιστωτικός κίνδυνος του Ομίλου. Το σύνολο της αποτίμησης των σύνθετων τίτλων την 31 Δεκεμβρίου 2017 λόγω μεταβολής του πιστωτικού κινδύνου ανήλθε σε € 0,4 εκατ. κέρδος (2016: € 0,4 εκατ. κέρδος). Η μεταβολή στην εύλογη αξία των σύνθετων τίτλων που οφείλεται σε κίνδυνο αγοράς, εξαιρουμένου του πιστωτικού κινδύνου του Ομίλου, συμψηφίζεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων με αντίθετη μεταβολή στην εύλογη αξία σύνθετων παραγώγων χρηματοοικονομικών μέσων.

Η διαφορά μεταξύ της λογιστικής αξίας και των συμβατικών μη προεξοφλημένων υποχρεώσεων πληρωτέων στη λήξη των σύνθετων τίτλων ανήλθε σε € 0,4 εκατ. (2016: € 0,3 εκατ.).

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Η χρηματοδότηση του Ομίλου προέρχεται από τίτλους στο πλαίσιο του προγράμματος EMTN, τιτλοποιήσεις διαφόρων κατηγοριών δανείων, καλυμμένες ομολογίες και ομόλογα εγγύησης Ελληνικού Δημοσίου (σημ. 45):

Μεσοπρόθεσμοι τίτλοι (EMTN)

Κατά τη διάρκεια της χρήσης που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2017, ο Όμιλος προχώρησε στην επαναγορά μεσοπρόθεσμων τίτλων ονομαστικής αξίας € 8 εκατ., αναγνωρίζοντας κέρδος € 0,2 εκατ., το οποίο παρουσιάστηκε στα «Αποτελέσματα χαρτοφυλακίου συναλλαγών» της κατάστασης αποτελεσμάτων. Επιπρόσθετα, κατά τη διάρκεια της χρήσης, ομόλογα ονομαστικής αξίας € 2 εκατ. έληξαν, ενώ ο Όμιλος προχώρησε στην έκδοση μεσοπρόθεσμων τίτλων ονομαστικής αξίας € 1 εκατ. και την μερική αποπληρωμή τίτλων ονομαστικής αξίας € 8 εκατ. Την 31 Δεκεμβρίου 2017, η λογιστική αξία της υποχρέωσης ανήλθε € 60 εκατ. εκ των οποίων € 8 εκατ. διακρατούνταν από τους πελάτες του Ομίλου (σημ. 36).

Τίτλοι μειωμένης εξασφάλισης (Lower Tier 2)

Τον Ιούνιο 2017 οι τίτλοι μειωμένης εξασφάλισης που έχουν εκδοθεί από τον Όμιλο ονομαστικής αξίας € 75 εκατ., εκ των οποίων €32 εκατ. διακρατούνταν από τους πελάτες του Ομίλου (σημ. 36), έληξαν.

Χρεόγραφα από τιτλοποιήσεις

Το Δεκέμβριο 2017, η Τράπεζα προχώρησε σε πρόωρη λήξη τιτλοποιημένου ομολογιακού δανείου ονομαστικής αξίας € 800 εκατ. έκδοσης της εταιρείας ειδικού σκοπού Anartyxi SME I PLC, το οποίο διακρατούσε η Τράπεζα.

Ομόλογα εγγύησης Ελληνικού Δημοσίου και καλυμμένες ομολογίες

Κατά τη διάρκεια του έτους, τα ομόλογα εγγύησης Ελληνικού Δημοσίου που είχαν εκδοθεί στο πλαίσιο του δεύτερου πυλώνα του Προγράμματος Ενίσχυσης της Ρευστότητας της Ελληνικής Οικονομίας έληξαν (σημ. 4).

Την 31 Δεκεμβρίου 2017, οι εκδόσεις καλυμμένων ομολογιών από την Τράπεζα, ανέρχονταν σε € 3.600 εκατ. ονομαστική αξία, εκ των οποίων € 500 εκατ. διακρατούνταν από διεθνείς και εγχώριους επενδυτές, ως αποτέλεσμα της επιτυχημένης έκδοσης καλυμμένων ομολογιών με απόδοση 2,98 %, η οποία ολοκληρώθηκε στα τέλη Οκτωβρίου 2017.

Οι απαιτούμενες γνωστοποιήσεις σχετικά με τις εκδοθείσες καλυμμένες ομολογίες, βάσει της Π.Δ.Τ.Ε. 2620/28.08.2009, είναι διαθέσιμες στην ιστοσελίδα της Τράπεζας (Εκθεση προς Επενδυτές για τα Προγράμματα Καλυμμένων Ομολογιών).

38. Λοιπές υποχρεώσεις

	2017 € εκατ.	2016 € εκατ.
Υπόλοιπα σε διακανονισμό ⁽¹⁾	252	249
Λοιπές προβλέψεις	80	121
Προεισπραγμένα έσοδα και έξοδα δεδουλευμένα	81	82
Χρηματοοικονομική εγγύηση για πιστωτικό κίνδυνο Ελληνικού Δημοσίου	45	48
Υποχρέωση αποζημίωσης προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία (σημ. 39)	50	48
Φόρος εισοδήματος πληρωτέος	7	18
Αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις (σημ. 16)	4	3
Λοιπές υποχρεώσεις	165	209
Σύνολο	684	778

⁽¹⁾ Περιλαμβάνει υπόλοιπα σε διακανονισμό που σχετίζονται με τραπεζικές επιταγές και εμβάσματα, συναλλαγές πιστωτικών καρτών, λοιπές τραπεζικές και χρηματοπιστωτικές δραστηριότητες.

Την 31 Δεκεμβρίου 2017, οι λοιπές υποχρεώσεις ποσού € 165 εκατ. αφορούν κυρίως σε α) υποχρεώσεις σε προμηθευτές και πιστωτές, β) εισφορές σε ασφαλιστικούς οργανισμούς και γ) υποχρεώσεις από λοιπούς φόρους και τέλη.

Την 31 Δεκεμβρίου 2017, οι λοιπές προβλέψεις ποσού € 80 εκατ. αφορούν κυρίως σε εκκρεμείς δικαστικές υποθέσεις και απαιτήσεις υπό αμφισβήτηση ποσού € 63 εκατ. (σημ. 47), έξοδα αναδιάρθρωσης ποσού € 4 εκατ. (το οποίο σχετίζεται κυρίως με το Πρόγραμμα Εθελούσιας Εξόδου) και λοιπές προβλέψεις για λειτουργικούς κινδύνους ποσού € 8 εκατ.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Η κίνηση των λοιπών προβλέψεων του Ομίλου παρουσιάζεται παρακάτω:

	31 Δεκεμβρίου 2017		
	Εκκρεμείς δικαστικές υποθέσεις και απαιτήσεις υπό αμφισβήτηση € εκατ.	Λοιπά € εκατ.	Σύνολο € εκατ.
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου	67	54	121
Προβλέψεις χρήσης	7	11	18
Χρησιμοποιηθείσες προβλέψεις	(2)	(7)	(9)
Ανακτήσεις χρήσης	(2)	(3)	(5)
Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπές κινήσεις ⁽¹⁾	(1)	(37)	(38)
Μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες	(6)	(1)	(7)
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου	63	17	80
	31 Δεκεμβρίου 2016		
	Εκκρεμείς δικαστικές υποθέσεις και απαιτήσεις υπό αμφισβήτηση € εκατ.	Λοιπά € εκατ.	Σύνολο € εκατ.
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου	66	77	143
Υπόλοιπο από απόκτηση επιχειρήσεων	-	2	2
Προβλέψεις χρήσης	6	61	67
Χρησιμοποιηθείσες προβλέψεις	(0)	(10)	(10)
Ανακτήσεις χρήσης	(4)	(0)	(4)
Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπές κινήσεις ⁽¹⁾	(1)	(76)	(77)
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου	67	54	121

⁽¹⁾ Οι λοιπές κινήσεις περιλαμβάνουν ποσό € 38 εκατ. (31 Δεκεμβρίου 2016: € 76 εκατ.) για αποζημιώσεις που πληρώθηκαν στο πλαίσιο του Προγράμματος Εθελούσιας Εξόδου το οποίο παρουσιάζεται στην κίνηση της υποχρέωσης για αποζημίωση προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία (σημ. 39).

Η εφαρμογή του Προγράμματος Εθελούσιας Εξόδου, είχε σχεδιαστεί για το προσωπικό του Ομίλου στην Ελλάδα σύμφωνα με τις κύριες δεσμεύσεις του σχεδίου αναδιάρθρωσης της Τράπεζας που περιγράφεται στη σημείωση 6.

Έως την 31 Δεκεμβρίου 2017, το κόστος για το Πρόγραμμα Εθελούσιας Εξόδου ανερχόταν σε € 119 εκατ., μετά από προβλέψεις για αποζημίωση προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία, εκ των οποίων ποσό € 8 εκατ. έχει αναγνωριστεί στην κατάσταση αποτελεσμάτων του Ομίλου για το 2017 (2016: € 49 εκατ.) (σημ. 14).

Γεγονός μετά την ημερομηνία ισολογισμού

Στο πλαίσιο του προγράμματος εθελουσίας εξόδου που ήταν ήδη σε ισχύ κατά τη διάρκεια του 2017, ανακοινώθηκε την 19 Ιανουαρίου 2018 και υλοποιήθηκε πρόσθετο πρόγραμμα με τους ίδιους όρους, το οποίο αφορούσε σε υπαλλήλους συγκεκριμένων επιλεγμένων μονάδων στην Ελλάδα. Το συνολικό κόστος, το οποίο θα αναγνωριστεί το 2018, ανέρχεται περίπου σε € 35,7 εκατ. μετά από προβλέψεις για αποζημίωση λόγω εξόδου από την υπηρεσία, ενώ η ετήσια εκτιμώμενη εξοικονόμηση ως αποτέλεσμα του προγράμματος ανέρχεται σε € 12 εκατ.

39. Υποχρέωση αποζημίωσης προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία

Ο Όμιλος σχηματίζει πρόβλεψη αποζημίωσης του προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία για τους υπαλλήλους του στην Ελλάδα και το εξωτερικό, που δικαιούνται εφάπαξ αποζημίωση όταν αυτοί παραμένουν στην υπηρεσία μέχρι τη συνήθη ηλικία συνταξιοδότησης. Η αποζημίωση αυτή υπολογίζεται βάσει των ετών υπηρεσίας και των απολαβών των υπαλλήλων κατά την ημερομηνία συνταξιοδότησης, σύμφωνα με την ισχύουσα εργατική νομοθεσία. Οι ανωτέρω υποχρεώσεις αποζημίωσης λόγω εξόδου από την υπηρεσία συνήθως εκθέτουν τον Όμιλο σε αναλογιστικούς κινδύνους, όπως ο κίνδυνος επιτοκίου και ο κίνδυνος μεταβολής των μισθών. Ως εκ τούτου, μια μείωση στο προεξοφλητικό επιτόκιο που χρησιμοποιείται στον υπολογισμό της παρούσας αξίας των αναμενόμενων μελλοντικών ταμειακών εκροών ή μια αύξηση στους μελλοντικούς μισθούς, θα αυξήσουν την υποχρέωση του Ομίλου.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Η μεταβολή της υποχρέωσης αποζημίωσης προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία παρουσιάζεται παρακάτω:

	2017	2016
	€ εκατ.	€ εκατ.
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου	48	42
Κόστος τρέχουσας απασχόλησης	3	3
Τόκος στην υποχρέωση	1	1
Κόστος προϋπηρεσίας και (κέρδη)/ζημιές διακανονισμών	36	77
Επαναμετρήσεις:		
Αναλογιστικά (κέρδη)/ζημιές λόγω μεταβολής των χρηματοοικονομικών παραδοχών	1	5
Αναλογιστικά (κέρδη)/ζημιές λόγω μεταβολής των δημογραφικών παραδοχών	-	2
Αναλογιστικά (κέρδη)/ζημιές λόγω εμπειρικών αναπροσαρμογών	2	(1)
Αποζημιώσεις που πληρώθηκαν	(39)	(81)
Συναλλαγματικές διαφορές	0	(0)
Μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες	(2)	-
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου	50	48

Οι αποζημιώσεις που πληρώθηκαν από τον Όμιλο το 2017 στο πλαίσιο της εφαρμογής του Προγράμματος Εθελούσιας Εξόδου (σημ. 38), ανήλθαν σε € 39 εκατ. Η πρόβλεψη αποζημίωσης προσωπικού λόγω συνταξιοδότησης που είχε σχηματιστεί για τους υπαλλήλους που συμμετείχαν στο Πρόγραμμα ανήλθε σε € 3 εκατ.

Οι πιο σημαντικές αναλογιστικές παραδοχές που χρησιμοποιήθηκαν (εκφρασμένες σε σταθμισμένους μέσους όρους) παρουσιάζονται παρακάτω:

	2017	2016
	%	%
Προεξοφλητικό επιτόκιο	1,8	1,9
Μελλοντική αύξηση μισθών	2,6	2,4

Την 31 Δεκεμβρίου 2017, η μέση διάρκεια της υποχρέωσης αποζημίωσης προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία ήταν 18 έτη (2016: 18 έτη).

Η ανάλυση ευαισθησίας των σημαντικότερων παραδοχών, με βάση μια εύλογη μεταβολή αυτών, που χρησιμοποιήθηκαν την 31 Δεκεμβρίου 2017 παρουσιάζεται παρακάτω:

Η αύξηση/(μείωση) του προεξοφλητικού επιτοκίου κατά 50 μονάδες βάσης/(50 μονάδες βάσης), θα είχε ως αποτέλεσμα τη (μείωση)/αύξηση της υποχρέωσης κατά (€ 3,7 εκατ.)/ € 4,1 εκατ.

Η αύξηση/(μείωση) των μελλοντικών μισθών κατά 0,5%/(0,5%), θα είχε ως αποτέλεσμα την αύξηση/(μείωση) της υποχρέωσης κατά € 4,0 εκατ./(€ 3,6 εκατ.).

Η παραπάνω ανάλυση ευαισθησίας βασίζεται στην αλλαγή μιας παραδοχής διατηρώντας τις υπόλοιπες σταθερές. Στην πράξη αυτό δεν είναι σύνηθες να συμβεί και οι μεταβολές σε κάποιες από τις παραδοχές μπορεί να συσχετίζονται.

Οι μέθοδοι και οι παραδοχές που χρησιμοποιήθηκαν για την προετοιμασία της παραπάνω ανάλυσης ευαισθησίας είναι συνεπείς με αυτές που χρησιμοποιήθηκαν για την εκτίμηση της υποχρέωσης καθορισμένων παροχών και δεν μεταβλήθηκαν συγκριτικά με την προηγούμενη χρήση.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

40. Μετοχικό κεφάλαιο-κοινές μετοχές, διαφορά από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο και ίδιες μετοχές

Η ονομαστική αξία των μετοχών της Τράπεζας είναι € 0,30 ανά μετοχή (2016: € 0,30). Το κοινό μετοχικό κεφάλαιο της Τράπεζας είναι πλήρως καταβεβλημένο. Η μεταβολή του μετοχικού κεφαλαίου-κοινών μετοχών, της διαφοράς από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο και των ιδίων μετοχών παρουσιάζεται παρακάτω:

	Μετοχικό κεφάλαιο - κοινές μετοχές			Διαφορά από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο		
	€ εκατ.	€ εκατ.	Καθαρό ποσό € εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	Καθαρό ποσό € εκατ.
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου 2016	656	(0)	656	8.056	(1)	8.055
Αγορά ιδίων μετοχών	-	(1)	(1)	-	(1)	(1)
Πώληση ιδίων μετοχών	-	0	0	-	1	1
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου 2016	656	(1)	655	8.056	(1)	8.055
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου 2017	656	(1)	655	8.056	(1)	8.055
Αγορά ιδίων μετοχών	-	(1)	(1)	-	(2)	(2)
Πώληση ιδίων μετοχών	-	1	1	-	2	2
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου 2017	656	(1)	655	8.056	(1)	8.055

Η μεταβολή του αριθμού των μετοχών της Τράπεζας παρουσιάζεται παρακάτω:

	Αριθμός μετοχών		
	Εκδοθείσες κοινές μετοχές	Ίδιες μετοχές	Καθαρό ποσό
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου 2016	2.185.998.765	(780.893)	2.185.217.872
Αγορά ιδίων μετοχών	-	(3.006.180)	(3.006.180)
Πώληση ιδίων μετοχών	-	2.299.502	2.299.502
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου 2016	2.185.998.765	(1.487.571)	2.184.511.194
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου 2017	2.185.998.765	(1.487.571)	2.184.511.194
Αγορά ιδίων μετοχών	-	(5.111.233)	(5.111.233)
Πώληση ιδίων μετοχών	-	4.796.094	4.796.094
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου 2017	2.185.998.765	(1.802.710)	2.184.196.055

Ίδιες μετοχές

Στα συνήθη πλαίσια των εργασιών τους, οι θυγατρικές εταιρείες του Ομίλου ενδέχεται να πραγματοποιήσουν αγορές και πωλήσεις ιδίων μετοχών. Σύμφωνα με την παρ.1 του άρθρου 16 του Νόμου 3864/2010, για όσο συμμετέχει το ΕΤΧΣ στο μετοχικό κεφάλαιο της Τράπεζας, δεν επιτρέπεται η αγορά ιδίων μετοχών από την Τράπεζα χωρίς την έγκρισή του.

41. Μετοχικό κεφάλαιο-προνομιούχες μετοχές

Μετοχικό κεφάλαιο-Προνομιούχες μετοχές		
Αριθμός μετοχών	2017 € εκατ.	2016 € εκατ.
345.500.000	950	950

Τη 12 Ιανουαρίου 2009, η Έκτακτη Γενική Συνέλευση των μετόχων της Τράπεζας ενέκρινε την έκδοση 345.500.000 προνομιούχων μετοχών χωρίς δικαίωμα ψήφου, μη διαπραγματεύσιμων, μη μεταβιβάσιμων, μη σωρευτικής σταθερής απόδοσης 10% φορολογικά εκπιπτόμενης, με ονομαστική αξία € 2,75 έκαστη, σύμφωνα με το Νόμο 3723/2008 «Πρόγραμμα Ενίσχυσης της Ρευστότητας της Ελληνικής Οικονομίας», οι οποίες καλύφθηκαν από το Ελληνικό Δημόσιο με ομόλογα ίσης αξίας. Η έκδοση ανήλθε σε € 940 εκατ., μετά από έξοδα, και ολοκληρώθηκε την 21 Μαΐου 2009. Σύμφωνα με το ισχύον νομικό και εποπτικό πλαίσιο, οι εκδοθείσες μετοχές περιλαμβάνονταν στα μέσα κεφαλαίου κοινών μετοχών της κατηγορίας 1 του Ομίλου (Common Equity Tier 1 Capital) έως την 31 Δεκεμβρίου 2017.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 80 του νέου Νόμου 4484/2017 (ΦΕΚ Α' 110, 1 Αυγούστου 2017), μετά την πάροδο της πενταετίας από την έκδοσή τους, επιτρέπεται να γίνει εξαγορά των προνομιούχων μετοχών εξ' ολοκλήρου ή εν μέρει με μετρητά ή με παράδοση κεφαλαιακών μέσων κατηγορίας 2 (Tier 2) σύμφωνα με τον Κανονισμό 575/2013, ή με συνδυασμό των δύο, με την σύμφωνη γνώμη της εποπτικής αρχής. Στην περίπτωση που η εξαγορά γίνει με παράδοση κεφαλαιακών μέσων κατηγορίας 2 (ανταλλαγή), αυτά πρέπει να πληρούν τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

- (α) η ονομαστική αξία τους θα πρέπει να υπολογίζεται με βάση την αρχική τιμή διάθεσης των προνομιούχων μετοχών,
- (β) τα χαρακτηριστικά τους θα πρέπει να πληρούν τις προϋποθέσεις του Κανονισμού 575/2013 για τα κεφαλαιακά μέσα κατηγορίας 2 και ιδίως του άρθρου 63 αυτού,
- (γ) έχουν δεκαετή διάρκεια με δικαίωμα του εκδότη που ασκείται κατά την αποκλειστική του κρίση να προβεί στην ανάκληση ή εξόφληση ή επαναγορά ή πρόωρη αποπληρωμή τους μετά την πενταετία, με έγκριση, της εποπτικής αρχής,
- (δ) η πρόωρη αποπληρωμή πριν την πενταετία επιτρέπεται με την έγκριση της εποπτικής αρχής μόνο εφόσον επέλθει εποπτικό ή φορολογικό γεγονός, όπως αυτό ορίζεται στο άρθρο 78 παρ. 4 του Κανονισμού 575/2013,
- (ε) η εξόφλησή τους μετά την πενταετία και οποτεδήποτε μέχρι τη λήξη τους, καθώς και όταν συντρέχει η ανωτέρω περίπτωση (δ) γίνεται στην ονομαστική τους αξία,
- (στ) κατά την εξαγορά ή την πρόωρη αποπληρωμή καταβάλλονται πάντα οι αναλογούντες δεδουλευμένοι τόκοι της τρέχουσας τοκοφόρου περιόδου,
- (ζ) το ονομαστικό τους επιτόκιο (κουπόνι) είναι σταθερό και καταβάλλεται ανά εξάμηνο την τελευταία ημέρα του έκτου και του δωδέκατου μήνα κάθε έτους. Ειδικά για την πρώτη καταβολή, το επιτόκιο υπολογίζεται για το χρονικό διάστημα που υπολείπεται ως τη συμπλήρωση της εγγύτερης εκ των ως άνω ημερομηνιών, εφόσον είναι μικρότερο των έξι μηνών,
- (η) το ύψος του επιτοκίου υπολογίζεται με βάση τη μέση απόδοση του δεκαετούς ομολόγου αναφοράς του Ελληνικού Δημοσίου, κατά τις πρώτες δεκαπέντε ημέρες του Ιουνίου 2017 αυξημένη κατά πενήντα μονάδες βάσης και δεν μπορεί να είναι μικρότερο από 6%, και
- (θ) θα είναι ελεύθερα μεταβιβάσιμα και δεκτικά εισαγωγής σε οργανωμένη αγορά.

Το αίτημα εξαγοράς των προνομιούχων μετοχών σύμφωνα με τους ανωτέρω αναφερόμενους όρους υποβάλλεται στον Υπουργό Οικονομικών, ο οποίος εκδίδει σχετική απόφαση τηρουμένων των κανόνων κρατικών ενισχύσεων της Ε.Ε. Εφόσον η εξαγορά γίνει με ανταλλαγή κεφαλαιακών μέσων κατηγορίας 2, για την ανάληψή τους από το Ελληνικό Δημόσιο υπογράφεται σύμβαση μεταξύ του Υπουργού Οικονομικών και της Τράπεζας, στην οποία καθορίζονται μεταξύ άλλων οι ειδικότεροι όροι αυτών των μέσων και κάθε αναγκαία λεπτομέρεια για την ως άνω συναλλαγή.

Την 3 Νοεμβρίου 2017, η Έκτακτη Γενική Συνέλευση των Μετόχων της Τράπεζας, κατόπιν υποβολής γραπτού αιτήματος της Τράπεζας στον Υπουργό Οικονομικών την 27 Σεπτεμβρίου 2017 και λήψης θετικής γνωμοδότησης από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα/Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό (ECB/SSM) τη 12 Οκτωβρίου 2017, ενέκρινε τα παρακάτω:

- (α) Την εξ' ολοκλήρου εξαγορά από την Τράπεζα των 345.500.000 προνομιούχων ονομαστικών μετοχών εκδόσεώς της, σύμφωνα με το άρθρο 1 του Νόμου 3723/2008 και κυριότητας του Ελληνικού Δημοσίου, συνολικής ονομαστικής αξίας € 950.125.000 (Προνομιούχες Μετοχές), με αντάλλαγμα (i) € 125.000 σε μετρητά, και (ii) την παράδοση στο Ελληνικό Δημόσιο ομολογίων μειωμένης εξασφάλισης συνολικής ονομαστικής αξίας € 950.000.000 εκδόσεως της Τράπεζας, κατά τα προβλεπόμενα στο σημείο (β) κατωτέρω, οι οποίες αποτελούν κεφαλαιακά μέσα της κατηγορίας 2 (Tier 2), σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 1α του άρθρου 1 του Νόμου 3723/2008 (εφεξής η «Εξαγορά»).
- (β) Την έκδοση από την Τράπεζα ομολογιακού δανείου μειωμένης εξασφάλισης σύμφωνα με το Νόμο 2190/1920 και το Νόμο 3156/2003, συνολικής ονομαστικής αξίας € 950.000.000, διαιρούμενου σε 9.500 ομολογίες, ονομαστικής αξίας € 100.000 εκάστη (εφεξής οι «Ομολογίες»), οι οποίες πληρούν τις προϋποθέσεις της παρ. 1α του άρθρου 1 του Νόμου 3723/2008 και τη διάθεση των Ομολογίων μέσω ιδιωτικής τοποθέτησης στο Ελληνικό Δημόσιο και την κάλυψή τους από αυτό, κατά τα διαλαμβανόμενα στη Σύμβαση Εξαγοράς και Κάλυψης, που αναφέρεται στο σημείο (γ) κατωτέρω. Οι Ομολογίες θα εκδοθούν υπό το υφιστάμενο πρόγραμμα της Τράπεζας για την έκδοση ομολογίων μεσοπρόθεσμης διάρκειας (εφεξής το «EMTN Programme»).
- (γ) Τη σύναψη της προβλεπόμενης στην παρ. 1α του άρθρου 1 του Νόμου 3723/2008 σύμβασης μεταξύ της Τράπεζας και του Ελληνικού Δημοσίου, εκπροσωπούμενου από τον Υπουργό Οικονομικών, με την οποία θα ρυθμίζονται ειδικότεροι όροι και

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

κάθε αναγκαία λεπτομέρεια για την ως άνω Εξαγορά συμπεριλαμβανομένης και της έκδοσης και παράδοσης των Ομολογιών προς το Ελληνικό Δημόσιο από την Τράπεζα (εφεξής η «Σύμβαση Εξαγοράς και Κάλυψης»).

- (δ) Την εξουσιοδότηση του Διοικητικού Συμβουλίου (Δ.Σ.), με δυνατότητα υπεξουσιοδότησης να καθορίσει τους ειδικότερους όρους των Ομολογιών και της έκδοσής τους και να προβεί στις πάσης φύσεως δικαιοπραξίες, διαδικαστικές ή άλλες πράξεις και ενέργειες που απαιτούνται ή κρίνονται αναγκαίες ή πρόσφορες για την υλοποίηση και ολοκλήρωση των αποφάσεων και εταιρικών πράξεων που περιλαμβάνονται στα σημεία (α) έως (γ) ανωτέρω.
- (ε) Τη μείωση του μετοχικού κεφαλαίου της Τράπεζας κατά το ποσό της ονομαστικής αξίας των Προνομιούχων Μετοχών, ήτοι κατά € 950.125.000, την ακύρωση των συνολικά 345.500.000 Προνομιούχων Μετοχών και την αντίστοιχη τροποποίηση των άρθρων 5 και 6 του καταστατικού της Τράπεζας, και την εξουσιοδότηση του Δ.Σ., με δικαίωμα υπεξουσιοδότησης, να προβεί σε κάθε πράξη και ενέργεια για την υλοποίηση και ολοκλήρωση των σχετικών εταιρικών πράξεων (που περιλαμβάνονται στο παρόν σημείο (ε)).

Οι ανωτέρω αποφάσεις εγκρίθηκαν επίσης από την Ιδιαίτερη Συνέλευση του Ελληνικού Δημοσίου ως προνομιούχου μετόχου της Τράπεζας, σύμφωνα με τις εφαρμοστέες διατάξεις του Νόμου 2190/1920 και του Νόμου 3723/2008.

Γεγονός μετά την ημερομηνία ισολογισμού

Την 18 Ιανουαρίου 2018, η Τράπεζα ανακοίνωσε την ολοκλήρωση της πλήρους αποπληρωμής των προνομιούχων μετοχών της χωρίς δικαίωμα ψήφου τις οποίες κατείχε το Ελληνικό Δημόσιο, συνολικής ονομαστικής αξίας € 950.125.000, σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 1α του άρθρου 1 του Ν. 3723/2008 και τις αποφάσεις της Έκτακτης Γενικής Συνέλευσης των μετόχων (κατόχων κοινών μετοχών) της, την 3 Νοεμβρίου 2017.

Η αποπληρωμή ολοκληρώθηκε εν μέρει με μετρητά και εν μέρει με την παράδοση κεφαλαιακών μέσων κατηγορίας 2 συνολικού ύψους € 950.000.000 σύμφωνα με τον Κανονισμό 575/2013 της ΕΕ και δεν έχει επίπτωση στο CET1 του Ομίλου με βάση την πλήρη εφαρμογή των κανόνων της Βασιλείας III.

Σύμφωνα με τους όρους της «Σύμβασης Εξαγοράς και Κάλυψης» μεταξύ της Τράπεζας και του Ελληνικού Δημοσίου, τα κεφαλαιακά μέσα κατηγορίας 2 έχουν διάρκεια δέκα ετών (έως την 17 Ιανουαρίου 2028) και σταθερό ονομαστικό επιτόκιο 6,41% (αναγνωρίζεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων) το οποίο θα καταβάλλεται εξαμηνιαία την τελευταία ημέρα του έκτου και δωδέκατου μήνα κάθε έτους.

42. Προνομιούχοι τίτλοι

Τη 18 Μαρτίου 2005, ο Όμιλος, μέσω της εταιρείας ειδικού σκοπού, ERB Hellas Funding Limited, εξέδωσε προνομιούχους τίτλους ποσού € 200 εκατ. οι οποίοι αποτελούν πρόσθετα εποπτικά κεφάλαια (Lower Tier 1 Σειρά Α) για τον Όμιλο. Την 31 Δεκεμβρίου 2017, το υπόλοιπο της Σειράς Α ήταν € 2 εκατ. (συμπεριλαμβανομένων των εξόδων έκδοσης). Οι προνομιούχοι τίτλοι δεν έχουν προκαθορισμένη ημερομηνία αποπληρωμής και δίνουν στον εκδότη το δικαίωμα πρόωρης αποπληρωμής τους στην ονομαστική τους αξία στις 18 Μαρτίου 2010 και ετησίως από τότε και στο εξής και είναι εισηγμένοι στα Χρηματιστήρια του Λουξεμβούργου και της Φρανκφούρτης.

Τη 2 Νοεμβρίου 2005, ο Όμιλος, μέσω της εταιρείας ειδικού σκοπού, ERB Hellas Funding Limited, εξέδωσε προνομιούχους τίτλους ποσού € 400 εκατ. οι οποίοι αποτελούν πρόσθετα εποπτικά κεφάλαια (Lower Tier 1 Σειρά Β) για τον Όμιλο. Την 31 Δεκεμβρίου 2017, το υπόλοιπο της Σειράς Β ήταν € 4 εκατ. (συμπεριλαμβανομένων των εξόδων έκδοσης). Οι προνομιούχοι τίτλοι δεν έχουν προκαθορισμένη ημερομηνία αποπληρωμής και δίνουν στον εκδότη το δικαίωμα πρόωρης αποπληρωμής τους στην ονομαστική τους αξία στις 2 Νοεμβρίου 2015 και σε τριμηνιαία βάση από τότε και στο εξής και είναι εισηγμένοι στο Χρηματιστήριο του Λονδίνου.

Την 9 Νοεμβρίου και την 21 Δεκεμβρίου 2005, ο Όμιλος, μέσω της εταιρείας ειδικού σκοπού, ERB Hellas Funding Limited, εξέδωσε προνομιούχους τίτλους ποσού € 150 εκατ. και € 50 εκατ., αντίστοιχα, οι οποίοι αποτελούν πρόσθετα εποπτικά κεφάλαια (Lower Tier 1 Σειρά Γ) για τον Όμιλο. Την 31 Δεκεμβρίου 2017, το υπόλοιπο της Σειράς Γ ήταν € 18 εκατ. (συμπεριλαμβανομένων των εξόδων έκδοσης). Οι προνομιούχοι τίτλοι δεν έχουν προκαθορισμένη ημερομηνία αποπληρωμής και δίνουν στον εκδότη το δικαίωμα πρόωρης αποπληρωμής τους στην ονομαστική τους αξία στις 9 Ιανουαρίου 2011 και σε τριμηνιαία βάση από τότε και στο εξής. Οι προνομιούχοι τίτλοι είναι εισηγμένοι στα Χρηματιστήρια του Λονδίνου, της Φρανκφούρτης και του Euronext Άμστερνταμ.

Την 29 Ιουλίου 2009, ο Όμιλος, μέσω της εταιρείας ειδικού σκοπού, ERB Hellas Funding Limited, εξέδωσε € 300 εκατ. προνομιούχων τίτλων οι οποίοι αποτελούν εποπτικά κεφάλαια (Tier 1 Σειρά Δ) για τον Όμιλο. Την 31 Δεκεμβρίου 2017, το

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

υπόλοιπο της Σειράς Δ ήταν € 19 εκατ. (συμπεριλαμβανομένων των εξόδων έκδοσης). Οι προνομιούχοι τίτλοι δεν έχουν προκαθορισμένη ημερομηνία αποπληρωμής και παρέχουν στον εκδότη το δικαίωμα πρόωρης αποπληρωμής πέντε χρόνια μετά την ημερομηνία έκδοσης και σε ετήσια βάση από τότε και στο εξής. Επιπρόσθετα, οι τίτλοι μετά τον Οκτώβριο του 2014 είναι μετατρέψιμοι, κατόπιν άσκησης του δικαιώματος μετατροπής είτε από τον εκδότη είτε από τον ομολογιούχο και υπό ορισμένες συνθήκες, σε κοινές μετοχές Eurobank στο χαμηλότερο συντελεστή μετατροπής βάσει: α) 12% μείωσης της τρέχουσας τιμής της μετοχής κατά το τελευταίο διάστημα που θα προηγηθεί της ανταλλαγής ή β) της ονομαστικής αξίας της κοινής μετοχής της Τράπεζας. Οι προνομιούχοι τίτλοι είναι εισηγμένοι στο Χρηματιστήριο Αξιών του Λονδίνου.

Όλες οι υποχρεώσεις του εκδότη, αναφορικά με τις ανωτέρω εκδόσεις των προνομιούχων τίτλων, καλύπτονται από εγγυήσεις μειωμένης εξασφάλισης από την Τράπεζα. Οι αναλυτικοί όροι της κάθε έκδοσης, μαζί με την μερισματική τους απόδοση ή/και τη βάση υπολογισμού της είναι διαθέσιμες στην ιστοσελίδα της Τράπεζας. Σύμφωνα με τους προαναφερθέντες όρους των προνομιούχων τίτλων, η ERB Hellas Funding Ltd ανακοίνωσε την μη καταβολή του μη σωρευτικού μερίσματος της παραπάνω σειράς προνομιούχων αξιών για το 2016, 2017 και την 9 Ιανουαρίου 2018.

Το υπόλοιπο των προνομιούχων τίτλων που εξέδωσε ο Όμιλος μέσω της εταιρείας ειδικού σκοπού, ERB Hellas Funding Limited, την 31 Δεκεμβρίου 2017 (ίδιο υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου 2016) παρουσιάζεται παρακάτω:

Έκδοση Α	Έκδοση Β	Έκδοση Γ	Έκδοση Δ	Σύνολο
€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.
2	4	18	19	43

Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου 2017

Γεγονός μετά την ημερομηνία ισολογισμού

Μετά την αποπληρωμή των προνομιούχων μετοχών τις οποίες κατείχε το Ελληνικό Δημόσιο (σημ. 41) την 17 Ιανουαρίου 2018 και σύμφωνα με τους όρους των προνομιούχων τίτλων, η ERB Hellas Funding Ltd ανακοίνωσε την πληρωμή μη σωρευτικών μερισμάτων συνολικού ποσού € 0,4 εκατ. για τις σειρές Δ, Β και Α τα οποία καταβλήθηκαν στις 29 Ιανουαρίου, 2 Φεβρουαρίου και 18 Μαρτίου 2018, αντίστοιχα.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

43. Ειδικά αποθεματικά

	Τακτικό αποθεματικό	Αφορολόγητα αποθεματικά	Αποθεματικό ΔΛΠ 39	Λοιπά Αποθεματικά	Σύνολο
	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου 2016	456	964	(16)	6.382	7.786
Μεταφορές μεταξύ αποθεματικών	(48)	(7)	(2)	(36)	(93)
Χαρτοφυλάκιο διαθέσιμων προς πώληση επενδυτικών τίτλων					
- μεταβολή στην εύλογη αξία, μετά από φόρους	-	-	76	-	76
- μεταφορά στο λογαριασμό αποτελεσμάτων, μετά από φόρους	-	-	(112)	-	(112)
Αντιστάθμιση ταμειακών ροών					
- μεταβολή στην εύλογη αξία, μετά από φόρους	-	-	11	-	11
- μεταφορά στο λογαριασμό αποτελεσμάτων, μετά από φόρους	-	-	(1)	-	(1)
Συναλλαγματικές διαφορές, μετά από αντιστάθμιση	-	-	-	50	50
Συμμετοχές σε συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες					
- μεταβολή αναλογίας λοιπών αποτελεσμάτων συγγενών εταιρειών και κοινοπραξιών	-	-	2	-	2
Αναλογιστικά κέρδη/(ζημιές) υποχρέωσης αποζημίωσης προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία, μετά από φόρους	-	-	-	(4)	(4)
Αξία παρεχόμενων υπηρεσιών από το προσωπικό	-	-	-	0	0
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου 2016	408	957	(42)	6.392	7.715
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου 2017	408	957	(42)	6.392	7.715
Μεταφορές μεταξύ αποθεματικών	(9)	17	-	(6)	2
Χαρτοφυλάκιο διαθέσιμων προς πώληση επενδυτικών τίτλων					
- μεταβολή στην εύλογη αξία, μετά από φόρους	-	-	244	-	244
- μεταφορά στο λογαριασμό αποτελεσμάτων, μετά από φόρους	-	-	(31)	-	(31)
Αντιστάθμιση ταμειακών ροών					
- μεταβολή στην εύλογη αξία, μετά από φόρους	-	-	27	-	27
- μεταφορά στο λογαριασμό αποτελεσμάτων, μετά από φόρους	-	-	(8)	-	(8)
Συναλλαγματικές διαφορές, μετά από αντιστάθμιση	-	-	-	6	6
Συμμετοχές σε συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες					
- μεταβολή αναλογίας λοιπών αποτελεσμάτων συγγενών εταιρειών και κοινοπραξιών	-	-	52	-	52
Αναλογιστικά κέρδη/(ζημιές) υποχρέωσης αποζημίωσης προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία, μετά από φόρους	-	-	-	(2)	(2)
Αξία παρεχόμενων υπηρεσιών από το προσωπικό	-	-	-	0	0
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου 2017	399	974	242	6.390	8.005

Την 31 Δεκεμβρίου 2017, στα ειδικά αποθεματικά περιλαμβάνονται: (α) ειδικό αποθεματικό της Τράπεζας ποσού € 5.579 εκατ. (2016: € 5.579 εκατ.), το οποίο μπορεί μόνο είτε να κεφαλαιοποιηθεί ή να συμψηφιστεί με ζημιές εις νέον, σύμφωνα με το άρθρο 4, παρ. 4α του Νόμου 2190/1920, και (β) αποθεματικό συναλλαγματικών διαφορών, μετά από αντιστάθμιση ποσού € 228 εκατ. ζημιά (2016: € 234 εκατ. ζημιά). Την 31 Δεκεμβρίου 2017, το αποθεματικό αντιστάθμισης ταμειακών ροών που περιλαμβάνεται στο αποθεματικό Δ.Λ.Π. 39 ήταν € 40 εκατ. ζημιά (2016: € 59 εκατ. ζημιά).

Το τακτικό αποθεματικό και το αποθεματικό Δ.Λ.Π. 39 δεν μπορούν να διανεμηθούν, ενώ τα αφορολόγητα αποθεματικά φορολογούνται κατά την διανομή τους.

44. Μερίσματα

Βάσει των αποτελεσμάτων της Τράπεζας του 2017 και σε συνδυασμό με το άρθρο 44α του Νόμου περί Ανωνύμων Εταιρειών 2190/1920, δεν επιτρέπεται η διανομή μερίσματος. Βάσει του άρθρου 10, παρ. 3 του Νόμου 3864/2010, «περί ιδρύσεως του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας», κατά την περίοδο συμμετοχής του στο μετοχικό κεφάλαιο της Τράπεζας, το ποσό των μερισμάτων που ενδέχεται να διανεμηθούν στους κατόχους κοινών μετοχών της Τράπεζας, δεν μπορεί να υπερβεί το 35% των κερδών, όπως προβλέπεται στο άρθρο 3, παρ.1 του Νόμου 148/1967. Η απαγόρευση μερισμάτων, η οποία προκύπτει από το Σχέδιο Αναδιάρθρωσης, το οποίο περιγράφει ότι ούτε η Τράπεζα ούτε άλλο μέλος του Ομίλου μπορεί να καταβάλλει μερίσματα πριν το νωρίτερο μεταξύ της 31 Δεκεμβρίου 2017 ή της ημερομηνίας πλήρους αποπληρωμής των προνομιούχων χωρίς δικαίωμα ψήφου μετοχών της Τράπεζας που κατέχονται από το Ελληνικό Δημόσιο, εκτός εάν έχει υποχρέωση εκ του νόμου να προβεί σε καταβολή μερισμάτων και εκτός εάν η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συμφωνήσει σε κάποια εξαίρεση, έχει παύσει να ισχύει από την 1 Ιανουαρίου 2018.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

45. Μεταβιβάσεις χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων

Ο Όμιλος διενεργεί συναλλαγές με τις οποίες μεταβιβάζει χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία που έχει αναγνωρίσει, απευθείας σε τρίτους ή σε εταιρείες ειδικού σκοπού.

(α) Ο Όμιλος πωλεί χρεόγραφα έναντι μετρητών στο πλαίσιο συμφωνιών επαναγοράς χρεογράφων («repos») και αναλαμβάνει την υποχρέωση να επιστρέψει στον αντισυμβαλλόμενο τα χρήματα που εισέπραξε. Επιπλέον, ο Όμιλος ενεχυριάζει έναντι μετρητών τίτλους και δάνεια και απαιτήσεις πελατών και αναλαμβάνει την υποχρέωση να επιστρέψει στον αντισυμβαλλόμενο τα χρήματα που εισέπραξε. Ο Όμιλος εκτιμά ότι διατηρεί ουσιαστικά όλους τους κινδύνους, συμπεριλαμβανομένων του σχετικού πιστωτικού και επιτοκιακού κινδύνου, και τις αποδόσεις αυτών των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων και ως εκ τούτου δεν τα έχει αποαναγνωρίσει. Ως αποτέλεσμα των παραπάνω συναλλαγών, ο Όμιλος δεν είναι σε θέση να χρησιμοποιήσει, πουλήσει ή να ενεχυριάσει τα μεταβιβασθέντα περιουσιακά στοιχεία κατά τη διάρκεια της συναλλαγής. Η σχετική υποχρέωση αναγνωρίζεται ανάλογα στις Υποχρεώσεις προς κεντρικές τράπεζες και χρηματοπιστωτικά ιδρύματα (σημ. 34 και 35) και τις Υποχρεώσεις προς πελάτες (σημ. 36), ως ενδείκνυται.

Ο Όμιλος έχει προχωρήσει σε τιτλοποιήσεις διαφόρων κατηγοριών δανείων (ομολογιακών και πιστωτικών καρτών), σύμφωνα με τις οποίες αναλαμβάνει την υποχρέωση να μεταβιβάσει τις ταμειακές ροές από τα δάνεια στους κατόχους των ομολογιών. Ο Όμιλος εκτιμά ότι διατηρεί ουσιαστικά όλους τους κινδύνους, συμπεριλαμβανομένων του σχετικού πιστωτικού και επιτοκιακού κινδύνου, και τις αποδόσεις αυτών των δανείων και ως εκ τούτου δεν τα έχει αποαναγνωρίσει. Ως αποτέλεσμα των παραπάνω συναλλαγών, ο Όμιλος δεν είναι σε θέση να χρησιμοποιήσει, πουλήσει ή να ενεχυριάσει τα μεταβιβασθέντα περιουσιακά στοιχεία κατά την περίοδο που διακρατούνται από τις εταιρείες ειδικού σκοπού. Επιπλέον, το δικαίωμα αναγωγής των κατόχων των ομολογιών περιορίζεται μόνο στα δάνεια που έχουν μεταβιβαστεί. Την 31 Δεκεμβρίου 2017, τα ομόλογα από τιτλοποιήσεις διακρατούνταν πλήρως από τον Όμιλο (2016: υποχρέωση μηδέν) (σημ. 37).

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία του Ομίλου που έχουν πωληθεί ή μεταβιβαστεί, για τα οποία δεν πληρούνται τα κριτήρια αποαναγνώρισης τους από το ενεργητικό του Ομίλου:

	Λογιστική Αξία	
	2017	2016
	€ εκατ.	€ εκατ.
Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού στην εύλογη αξία	5	0
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες	24.718	24.786
- τιτλοποιημένα δάνεια	436	400
- ενεχυριασμένα δάνεια στο πλαίσιο προγράμματος έκδοσης καλυμμένων ομολογιών	4.658	2.646
- ενεχυριασμένα δάνεια σε κεντρικές τράπεζες	19.552	21.629
- λοιπά ενεχυριασμένα δάνεια	72	111
Χαρτοφυλάκιο επενδυτικών τίτλων ⁽¹⁾ (αναμορφωμένο, σημ. 52)	3.830	8.234
Σύνολο	28.553	33.020

⁽¹⁾ Τα συγκριτικά στοιχεία περιλαμβάνουν ομόλογα ΤΧΣ ονομαστικής αξίας € 4.076 εκατ. (σημ. 26).

(β) Την 30 Οκτώβρη 2017, τα ομόλογα εγγύησης Ελληνικού Δημοσίου που εξέδωσε η Τράπεζα έληξαν (σημ.4). Τη συγκριτική περίοδο, η έκδοση ομολόγων στο πλαίσιο του δεύτερου πυλώνα του Προγράμματος Ενίσχυσης της Ρευστότητας της Ελληνικής Οικονομίας τα οποία διακρατούνταν πλήρως από την Τράπεζα ονομαστικής και ρευστοποιήσιμης αξίας € 2.500 εκατ. και € 1.895 εκατ. αντίστοιχα είχαν ενεχυριαστεί στον Έκτακτο Μηχανισμό Παροχής Ρευστότητας (Emergency Liquidity Assistance – ELA) (ονομαστική αξία € 1.160 εκατ. και ρευστοποιήσιμη αξία € 875 εκατ.), ή πωληθεί βάσει συμφωνιών επαναγοράς (ονομαστική αξία € 1.340 και ρευστοποιήσιμη αξία € 1.020 εκατ.).

(γ) Επιπλέον, ο Όμιλος ενδέχεται να πωλήσει ή να ενεχυριάσει εκ νέου τίτλους που έχει δανειστεί ή αποκτήσει μέσω συμφωνιών επαναπώλησης τίτλων («reverse repos»), τους οποίους έχει την υποχρέωση να επιστρέψει. Ο αντισυμβαλλόμενος διατηρεί ουσιαστικά όλους τους κινδύνους και αποδόσεις των τίτλων αυτών και ως εκ τούτου δεν αναγνωρίζονται από τον Όμιλο. Την 31 Δεκεμβρίου 2017, ο Όμιλος είχε αποκτήσει μέσω συμφωνιών επαναπώλησης τίτλους ονομαστικής αξίας € 180 εκατ., οι οποίοι πωλήθηκαν βάσει συμφωνιών επαναγοράς με ρευστοποιήσιμη αξία € 255 εκατ. (2016: μηδέν). Επιπλέον, την 31 Δεκεμβρίου 2017, ο Όμιλος είχε αποκτήσει έντοκα γραμμάτια Ελληνικού Δημοσίου ονομαστικής αξίας € 970 εκατ. ως ενέχυρα για συναλλαγές παραγώγων με το Ελληνικό Δημόσιο, τα οποία πωλήθηκαν βάσει συμφωνιών επαναπώλησης με € 623 εκατ. ρευστοποιήσιμη αξία.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Την 31 Δεκεμβρίου 2017, η ρευστοποιήσιμη αξία των περιουσιακών στοιχείων που έχουν μεταβιβαστεί ή δανειστεί από τον Όμιλο μέσω συμφωνιών δανεισμού τίτλων, επαναπώλησης τίτλων και λοιπών συμφωνιών (σημεία α, β και γ) ανήλθε σε € 18.134 εκατ., ενώ η σχετική υποχρέωση από τις ανωτέρω συναλλαγές ανήλθε σε € 13.669 εκατ. εκ των οποίων € 235 εκατ. επαναγορές χρεογράφων συμψηφίζονται στον ισολογισμό έναντι συμφωνιών επαναπώλησης (σημ. 34, 35, 36, 37 και 7.2.1.4.) (2016: ρευστοποιήσιμη αξία € 24.816 εκατ. και η σχετική υποχρέωση € 21.292 εκατ.). Επιπρόσθετα, τα λοιπά ενεχυριασμένα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού του Ομίλου, πέραν αυτών που παρουσιάζονται ανωτέρω, ως εγγυήσεις για συμφωνίες επαναγοράς χρεογράφων, παράγωγα, τιτλοποιήσεις και λοιπές συναλλαγές αναφέρονται στις σημειώσεις 21 και 33.

46. Λειτουργικές μισθώσεις

Ο Όμιλος έχει συνάψει συμβάσεις εμπορικών μισθώσεων για εγκαταστάσεις, εξοπλισμό και οχήματα. Η πλειοψηφία των μισθώσεων του Ομίλου είναι συμβάσεις μακροπρόθεσμης διάρκειας, σύμφωνα με τους συνήθεις όρους των εμπορικών μισθώσεων που ισχύουν σε κάθε χώρα, συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων για ανανέωση. Συγκεκριμένα, όπως ορίζεται από τον Ελληνικό Νόμο για τις Εμπορικές Μισθώσεις που βρίσκεται σε ισχύ, το ελάχιστο χρονικό διάστημα που ισχύει για τις μισθώσεις των εμπορικών ακινήτων με έναρξη μετά το τέλος Φεβρουαρίου 2014 είναι τα τρία έτη. Οι συμβάσεις μισθώσεων του Ομίλου δεν περιλαμβάνουν διατάξεις που να επιβάλλουν κάποιον περιορισμό στη δυνατότητα του Ομίλου να πληρώνει μερίσματα, να συμμετέχει σε συναλλαγές χρηματοδότησης χρέους ή να συνάπτει περαιτέρω συμβάσεις μίσθωσης.

Τα πληρωτέα μισθώματα από μη ακυρώσιμες λειτουργικές μισθώσεις στις οποίες οι εταιρείες του Ομίλου λειτουργούν ως μισθωτής παρουσιάζονται παρακάτω:

	2017	2016
	€ εκατ.	€ εκατ.
Εντός ενός έτους	37	23
Από ένα έως πέντε έτη	61	14
Άνω των πέντε ετών	35	1
Σύνολο	133	38

Το σύνολο των ελάχιστων μελλοντικών εισπρακτέων μισθωμάτων από μη ακυρώσιμες υπενοικιάσεις δεν είναι σημαντικό.

Τα εισπρακτέα μισθώματα από μη ακυρώσιμες λειτουργικές μισθώσεις στις οποίες οι εταιρείες του Ομίλου λειτουργούν ως εκμισθωτής παρουσιάζονται παρακάτω:

	2017	2016
	€ εκατ.	€ εκατ.
Εντός ενός έτους	6	45
Από ένα έως πέντε έτη	17	138
Άνω των πέντε ετών	7	240
Σύνολο	30	423

47. Ενδεχόμενες υποχρεώσεις και λοιπές δεσμεύσεις

Οι ενδεχόμενες υποχρεώσεις και δεσμεύσεις που σχετίζονται με τον πιστωτικό κίνδυνο αναλύονται παρακάτω:

	2017	2016
	€ εκατ.	€ εκατ.
Εγγυήσεις ⁽¹⁾ και πιστωτικές επιστολές σε αναμονή	579	591
Λοιπές εγγυήσεις (μέσου κινδύνου) και ενέγγυες πιστώσεις	437	436
Ανέκκλητες δεσμεύσεις πιστωτικών ορίων	478	451
Σύνολο	1.494	1.478

⁽¹⁾ Εγγυήσεις που έχουν τον ίδιο πιστωτικό κίνδυνο με δάνεια

Την 31 Δεκεμβρίου 2017, οι ανωτέρω ενδεχόμενες υποχρεώσεις και δεσμεύσεις που σχετίζονται με τον πιστωτικό κίνδυνο περιλαμβάνουν € 88 εκατ. τα οποία αφορούν τις θυγατρικές εταιρείες στη Ρουμανία οι οποίες έχουν ταξινομηθεί ως κατεχόμενες προς πώληση (31 Δεκεμβρίου 2016: € 59 εκατ.).

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Λοιπές δεσμεύσεις

(α) Η Τράπεζα υπέγραψε με το Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης (Single Resolution Fund – SRB), συμβάσεις αμετάκλητης δέσμευσης πληρωμής και παροχής εξασφάλισης ποσού € 7 εκατ. (2016: € 3,7 εκατ.), το οποίο αντιπροσωπεύει το 15% της υποχρέωσης πληρωμής στο Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης (Single Resolution Fund – SRF) για την εισφορά εξυγίανσης των ετών 2016-2017.

Βάσει των ανωτέρων συμβάσεων, στις οποίες προβλέπεται η παροχή ισόποσης εξασφάλισης σε μετρητά, η Τράπεζα ανέλαβε να καταβάλλει στο SRB ποσό ύψους έως το ποσό της αμετάκλητης δέσμευσης πληρωμής, σε περίπτωση αξίωσης εκτέλεσης και απαίτησης για πληρωμή από αυτό αναφορικά με μια ενέργεια εξυγίανσης. Η εν λόγω εξασφάλιση σε μετρητά έχει αναγνωρισθεί ως χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού στον ισολογισμό του Ομίλου (σημ. 33).

(β) Την 31 Δεκεμβρίου 2017, οι δεσμεύσεις που σχετίζονται με τις κεφαλαιουχικές δαπάνες ανήλθαν σε € 31 εκατ. (2016: € 25 εκατ.).

Επίδικες υποθέσεις

Την 31 Δεκεμβρίου 2017, η πρόβλεψη που έχει αναγνωρισθεί για μια σειρά επίδικων υποθέσεων έναντι του Ομίλου ανέρχεται σε € 70 εκατ. (εκ των οποίων € 7 εκατ. αφορούν τις θυγατρικές εταιρείες στη Ρουμανία, οι οποίες έχουν ταξινομηθεί ως κατεχόμενες προς πώληση, σημ. 17) (31 Δεκεμβρίου 2016: € 67 εκατ.), όπως αναφέρεται στη σημείωση 38. Το προαναφερθέν ποσό περιλαμβάνει € 40 εκατ. για εκκρεμή δικαστική υπόθεση με την ΔΕΜΚΟ Α.Ε., η οποία σχετίζεται με την απόκτηση του Νέου Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου Α.Ε. το 2013.

Επιπλέον, ο Όμιλος εμπλέκεται σε μια σειρά από επίδικες υποθέσεις, στο πλαίσιο των συνήθων δραστηριοτήτων του, οι οποίες μπορεί να βρίσκονται σε πρώιμο στάδιο, η διευθέτησή τους μπορεί να διαρκέσει αρκετά έτη έως ότου πραγματοποιηθεί ή η τελική τους έκβαση μπορεί να θεωρείται αβέβαιη. Για τις περιπτώσεις αυτές, η Διοίκηση, λαμβάνοντας υπόψη τη γνώμη της Γενικής Διεύθυνσης Νομικών Υπηρεσιών, δεν αναμένει ότι θα υπάρξει εκροή πόρων και συνεπώς δεν αναγνωρίζει πρόβλεψη.

Κατά της Τράπεζας έχουν ασκηθεί ένδικα βοηθήματα με τη μορφή αγωγών, αιτήσεων ασφαλιστικών μέτρων και ανακοπών κατά διαταγής πληρωμής σε σχέση με την εγκυρότητα των όρων παροχής δανείων σε ελβετικό νόμισμα. Ασκήθηκε επίσης συλλογική αγωγή. Από δικαστική πλευρά μπορεί να υποστηριχθεί ότι οι υποθέσεις δανείων σε ελβετικό νόμισμα, βρίσκονται ακόμα σε ένα πρώιμο στάδιο λαμβάνοντας υπόψη ότι υφίσταται ένας ικανός αριθμός αποφάσεων Πρωτοβαθμίων Δικαστηρίων, η πλειονότητα των οποίων είναι υπέρ της Τράπεζας. Επιπλέον, υπάρχουν έντεκα αποφάσεις Δευτεροβαθμίων δικαστηρίων σε υποθέσεις που αφορούν την Τράπεζα οι οποίες έκριναν υπέρ της εγκυρότητας των δανείων και μία κατά. Έως τώρα δεν έχει επιληφθεί ο Άρειος Πάγος, ως το ανώτατο πολιτικό δικαστήριο. Επί της συλλογικής αγωγής εκδόθηκε δικαστική απόφαση που την έκανε δεκτή, όμως η Τράπεζα έχει ήδη προσβάλλει την απόφαση αυτή με έφεση, η απόφαση της οποίας εκδόθηκε το Φεβρουάριο 2018, υπέρ της Τράπεζας. Η απόφαση αυτή υπόκειται σε αναίρεση ενώπιον του Ανωτάτου Δικαστηρίου. Σε σχέση με τις ατομικές αγωγές, η πλειοψηφία των αποφάσεων που έχουν εκδοθεί είναι υπέρ της Τράπεζας.

Η Διοίκηση της Τράπεζας παρακολουθεί στενά τις εξελίξεις στις σχετικές υποθέσεις, προκειμένου να καθορίσει ενδεχόμενες λογιστικές επιπτώσεις, σύμφωνα με τις λογιστικές αρχές του Ομίλου.

48. Πληροφόρηση ανά επιχειρηματικό τομέα

Η Διοίκηση έχει καθορίσει τους επιχειρηματικούς τομείς με βάση τις εσωτερικές αναφορές που επισκοπούνται από την Επιτροπή Στρατηγικού Σχεδιασμού (Strategic Planning Committee). Οι ανωτέρω αναφορές χρησιμοποιούνται για τη διάθεση των πόρων και την αξιολόγηση της απόδοσης κάθε τομέα, προκειμένου να ληφθούν οι στρατηγικές αποφάσεις. Η Επιτροπή Στρατηγικού Σχεδιασμού εξετάζει τις επιχειρηματικές δραστηριότητες τόσο με βάση τους επιχειρηματικούς τομείς όσο και με γεωγραφικά κριτήρια. Γεωγραφικά, η Διοίκηση εξετάζει την απόδοση των δραστηριοτήτων στην Ελλάδα και σε άλλες χώρες της Ευρώπης (Διεθνείς Δραστηριότητες). Οι δραστηριότητες στην Ελλάδα διαχωρίζονται περαιτέρω σε λιανική τραπεζική, τραπεζική επιχειρήσεων, διαχείριση περιουσίας, επενδυτική τραπεζική και προϊόντα κεφαλαιαγοράς. Οι Διεθνείς Δραστηριότητες παρακολουθούνται και αξιολογούνται σε επίπεδο χώρας. Ο Όμιλος ενοποιεί τους επιχειρηματικούς τομείς με κοινά οικονομικά χαρακτηριστικά, οι οποίοι αναμένεται να έχουν παρόμοια οικονομική ανάπτυξη μακροπρόθεσμα.

Ο Όμιλος είναι οργανωμένος στους ακόλουθους επιχειρηματικούς τομείς:

- Λιανική Τραπεζική: περιλαμβάνει λογαριασμούς όψεως πελατών, ταμιευτηρίου, καταθέσεις και καταθετικά-επενδυτικά προϊόντα, πιστωτικές και χρεωστικές κάρτες, καταναλωτικά δάνεια, χορηγήσεις μικρών επιχειρήσεων και στεγαστικά δάνεια.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

- Τραπεζική Επιχειρήσεων: περιλαμβάνει λογαριασμούς όψεως, καταθέσεις, ανοιχτούς αλληλόχρεους λογαριασμούς, δάνεια και άλλες πιστωτικές διευκολύνσεις, προϊόντα συναλλάγματος και παράγωγα προϊόντα για εταιρείες, υπηρεσίες θεματοφυλακής, χρηματοπιστηριακές υπηρεσίες, διαχείριση διαθεσίμων, διαχείριση ρευστότητας και χρηματοδότησης εμπορικών συναλλαγών.
- Διαχείριση Περιουσίας (Wealth Management): περιλαμβάνει υπηρεσίες Private Banking σε μεσαίου και υψηλού εισοδήματος ιδιώτες, ασφαλιστικές υπηρεσίες έως τις αρχές Αυγούστου 2016 (σημ. 17), προϊόντα αμοιβαίων κεφαλαίων και καταθετικά-επενδυτικά, καθώς επίσης και χρηματοοικονομική διαχείριση περιουσιακών στοιχείων θεσμικών πελατών.
- Επενδυτική Τραπεζική και Προϊόντα Κεφαλαιαγοράς: περιλαμβάνει υπηρεσίες επενδυτικής τραπεζικής, συμπεριλαμβανομένων χρηματοοικονομικών υπηρεσιών σε εταιρείες, παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών σε θέματα συγχωνεύσεων και εξαγορών, διαπραγμάτευσης χρηματοοικονομικών μέσων, χρηματοδοτήσεων επιχειρήσεων και θεσμικών επενδυτών όπως επίσης και ειδικών χρηματοοικονομικών συμβουλών και διαμεσολαβήσεων τόσο σε ιδιώτες όσο και σε μικρές και μεγάλες επιχειρήσεις.
- Διεθνείς Δραστηριότητες: περιλαμβάνει τις δραστηριότητες σε Ρουμανία, Βουλγαρία, Σερβία, Κύπρο, Ουκρανία (μέχρι την πώλησή τους το Δεκέμβριο 2016) και Λουξεμβούργο.

Οι λοιπές δραστηριότητες του Ομίλου περιλαμβάνουν κυρίως επενδυτικές δραστηριότητες, συμπεριλαμβανομένης της διαχείρισης ακίνητης περιουσίας και των επενδύσεων σε ακίνητα (οι δραστηριότητες της Grivalia περιλαμβάνονται έως την 30 Ιουνίου 2017, σημ. 17).

Οι αναφορές προς τη Διοίκηση του Ομίλου βασίζονται στα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς (Δ.Π.Χ.Α.). Οι λογιστικές αρχές των επιχειρηματικών τομέων του Ομίλου είναι οι ίδιες με αυτές που περιγράφονται στις βασικές λογιστικές αρχές.

Τα έσοδα που προκύπτουν από τις συναλλαγές μεταξύ των επιχειρηματικών τομέων κατανέμονται με βάση αμοιβαίως συμφωνημένους όρους που προσεγγίζουν τις τιμές της αγοράς.

48.1 Επιχειρηματικοί τομείς

	31 Δεκεμβρίου 2017						
	Λιανική Τραπεζική	Τραπεζική Επιχειρήσεων	Διαχείριση Περιουσίας	Επενδυτική Τραπεζική και Προϊόντα Κεφαλαιαγοράς	Διεθνείς Δραστηριότητες	Λοιπά και κέντρο απαλοιφής	Σύνολο
	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.
Καθαρά έσοδα από τόκους	551	352	8	221	334	(2)	1.464
Καθαρά έσοδα από τραπεζικές αμοιβές και προμήθειες	47	81	28	14	85	3	258
Λοιπά καθαρά έσοδα	9	10	0	83	17	41	160
Έσοδα από τρίτους	607	443	36	318	436	42	1.882
Έσοδα μεταξύ τομέων	6	23	8	(27)	(2)	(8)	-
Συνολικά έσοδα	613	466	44	291	434	34	1.882
Λειτουργικά έξοδα	(490)	(114)	(28)	(72)	(184)	(7)	(895)
Προβλέψεις για πιστωτικούς κινδύνους από δάνεια και απαιτήσεις	(503)	(154)	(3)	-	(90)	-	(750)
Λοιπές ζημιές απομείωσης και προβλέψεις (σημ. 14)	(4)	(6)	(0)	-	(16)	(24)	(50)
Αναλογία κερδών/(ζημιών) από επενδύσεις σε συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες	1	(0)	7	-	(1)	(0)	7
Κέρδη/(ζημιές) από συνεχιζόμενες δραστηριότητες προ φόρου και εξόδων αναδιάρθρωσης	(383)	192	20	219	143	3	194
Έξοδα αναδιάρθρωσης (σημ. 14)	(23)	(0)	(0)	(0)	(0)	10	(13)
Κέρδη/(ζημιές) από συνεχιζόμενες δραστηριότητες προ φόρου	(406)	192	20	219	143	13	181
Κέρδη/(ζημιές) από μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες προ φόρου	-	-	-	-	(66)	19	(47)
Δικαιώματα τρίτων	-	-	-	-	(1)	(15)	(16)
Κέρδη/(ζημιές) προ φόρου που αναλογούν στους μετόχους	(406)	192	20	219	76	17	118
	31 Δεκεμβρίου 2017						
	Λιανική Τραπεζική	Τραπεζική Επιχειρήσεων	Διαχείριση Περιουσίας	Επενδυτική Τραπεζική και Προϊόντα Κεφαλαιαγοράς	Διεθνείς Δραστηριότητες	Λοιπά και κέντρο απαλοιφής ⁽¹⁾	Σύνολο
	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.
Ενεργητικό ανά τομέα	22.716	12.686	259	9.598	13.591	1.179	60.029
Υποχρεώσεις ανά τομέα	25.789	6.614	1.563	5.943	12.058	912	52.879

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Ο τομέας των Διεθνών Δραστηριοτήτων αναλύεται περαιτέρω ως ακολούθως:

	31 Δεκεμβρίου 2017					
	Ρουμανία € εκατ.	Βουλγαρία € εκατ.	Σερβία € εκατ.	Κύπρος € εκατ.	Λουξεμβούργο € εκατ.	Σύνολο € εκατ.
Καθαρά έσοδα από τόκους	11	157	59	84	23	334
Καθαρά έσοδα από τραπεζικές αμοιβές και προμήθειες	(4)	41	16	24	8	85
Λοιπά καθαρά έσοδα	6	2	1	8	0	17
Έσοδα από τρίτους	13	200	76	116	31	436
Έσοδα μεταξύ τομέων	(0)	1	0	0	(3)	(2)
Συνολικά έσοδα	13	201	76	116	28	434
Λειτουργικά έξοδα	(6)	(85)	(46)	(31)	(16)	(184)
Προβλέψεις για πιστωτικούς κίνδυνους από δάνεια και απαιτήσεις	(5)	(58)	(11)	(16)	(0)	(90)
Λοιπές ζημιές απομείωσης και προβλέψεις	(6)	(6)	(1)	(0)	(3)	(16)
Αναλογία κερδών/(ζημιών) από επενδύσεις σε συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες	0	-	(1)	-	-	(1)
Κέρδη/(ζημιές) από συνεχιζόμενες δραστηριότητες προ εξόδων αναδιάρθρωσης, προ φόρου	(4)	52	17	69	9	143
Εξοδα αναδιάρθρωσης	-	-	-	-	(0)	(0)
Κέρδη/(ζημιές) από συνεχιζόμενες δραστηριότητες προ φόρου	(4)	52	17	69	9	143
Κέρδη/(ζημιές) από μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες προ φόρου	(66)	-	0	-	-	(66)
Δικαιώματα τρίτων	(1)	(0)	(0)	-	-	(1)
Κέρδη/(ζημιές) προ φόρου που αναλογούν στους μετόχους	(71)	52	17	69	9	76

	31 Δεκεμβρίου 2017					
	Ρουμανία € εκατ.	Βουλγαρία € εκατ.	Σερβία € εκατ.	Κύπρος € εκατ.	Λουξεμβούργο € εκατ.	Διεθνείς Δραστηριότητες € εκατ.
Ενεργητικό ανά τομέα ⁽²⁾	2.705	3.649	1.353	4.890	1.301	13.591
Υποχρεώσεις ανά τομέα ⁽²⁾	2.699	3.162	954	4.459	1.092	12.058

Την 31 Δεκεμβρίου 2017, τα στοιχεία ενεργητικού των θυγατρικών εταιρειών στη Ρουμανία Bancpost S.A., ERB Retail Services IFN S.A. και ERB Leasing IFN S.A που ταξινομήθηκαν ως κατεχόμενα προς πώληση ανέρχονταν σε € 2.184 εκατ. (σημ. 17).

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

	31 Δεκεμβρίου 2016						Σύνολο € εκατ.
	Λιανική Τραπεζική € εκατ.	Τραπεζική Επιχειρήσεων € εκατ.	Διαχείριση Περιουσίας € εκατ.	Επενδυτική Τραπεζική και Προϊόντα Κεφαλαιαγοράς € εκατ.	Διεθνείς Δραστηριότητες € εκατ.	Λοιπά και κέντρο απαλοιφής € εκατ.	
Καθαρά έσοδα από τόκους	578	351	7	197	328	2	1.463
Καθαρά έσοδα από τραπεζικές αμοιβές και προμήθειες	52	70	28	(12)	80	5	223
Λοιπά καθαρά έσοδα	39	2	0	22	33	125	221
Έσοδα από τρίτους	669	423	35	207	441	132	1.907
Έσοδα μεταξύ τομέων	28	34	(23)	(37)	(1)	(1)	-
Συνολικά έσοδα	697	457	12	170	440	131	1.907
Λειτουργικά έξοδα	(493)	(118)	(28)	(77)	(179)	(8)	(903)
Προβλέψεις για πιστωτικούς κινδύνους από δάνεια και απαιτήσεις	(407)	(216)	(5)	-	(113)	(0)	(741)
Λοιπές ζημιές απομείωσης και προβλέψεις (σημ. 14)	(0)	(14)	(2)	(1)	(10)	(28)	(55)
Αναλογία κερδών/(ζημιών) από συμμετοχές σε συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες	(1)	(0)	(3)	-	(1)	(0)	(5)
Κέρδη/(ζημιές) από συνεχιζόμενες δραστηριότητες προ φόρου και εξόδων αναδιάρθρωσης	(204)	109	(26)	92	137	95	203
Έξοδα αναδιάρθρωσης (σημ. 14)	(53)	(8)	(2)	(1)	(9)	7	(66)
Κέρδη/(ζημιές) από συνεχιζόμενες δραστηριότητες προ φόρου	(257)	101	(28)	91	128	102	137
Κέρδη/(ζημιές) από μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες προ φόρου	-	-	31	-	(69)	90	52
Δικαιώματα τρίτων	-	-	-	-	(2)	(26)	(28)
Κέρδη/(ζημιές) προ φόρου που αναλογούν στους μετόχους (αναμορφωμένο, σημ. 52)	(257)	101	3	91	57	166	161

	31 Δεκεμβρίου 2016						Σύνολο € εκατ.
	Λιανική Τραπεζική € εκατ.	Τραπεζική Επιχειρήσεων € εκατ.	Διαχείριση Περιουσίας € εκατ.	Επενδυτική Τραπεζική και Προϊόντα Κεφαλαιαγοράς € εκατ.	Διεθνείς Δραστηριότητες € εκατ.	Λοιπά και κέντρο απαλοιφής ⁽²⁾ € εκατ.	
Ενεργητικό ανά τομέα (αναμορφωμένο, σημ. 52)	21.755	11.591	227	13.390	13.201	6.268	66.432
Υποχρεώσεις ανά τομέα	18.662	2.642	1.519	24.640	11.540	35	59.038

	31 Δεκεμβρίου 2016						Σύνολο € εκατ.
	Ρουμανία € εκατ.	Βουλγαρία € εκατ.	Σερβία € εκατ.	Κύπρος € εκατ.	Ουκρανία € εκατ.	Λουξεμβούργο € εκατ.	
Καθαρά έσοδα από τόκους	15	157	58	76	-	22	328
Καθαρά έσοδα από τραπεζικές αμοιβές και προμήθειες	(3)	36	14	25	-	8	80
Λοιπά καθαρά έσοδα	19	12	1	1	-	0	33
Έσοδα από τρίτους	31	205	73	102	-	30	441
Έσοδα μεταξύ τομέων	0	(0)	(0)	0	-	(1)	(1)
Συνολικά έσοδα	31	205	73	102	-	29	440
Λειτουργικά έξοδα	(11)	(81)	(44)	(27)	-	(16)	(179)
Προβλέψεις για πιστωτικούς κινδύνους από δάνεια και απαιτήσεις	(21)	(61)	(17)	(14)	-	(0)	(113)
Λοιπές ζημιές απομείωσης και προβλέψεις	(2)	(8)	(0)	(0)	-	(0)	(10)
Αναλογία κερδών/(ζημιών) από συμμετοχές σε συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες	(1)	-	(0)	-	-	-	(1)
Κέρδη/(ζημιές) από συνεχιζόμενες δραστηριότητες προ φόρου και εξόδων αναδιάρθρωσης	(4)	55	12	61	-	13	137
Έξοδα αναδιάρθρωσης	(1)	(8)	(0)	-	-	(0)	(9)
Κέρδη/(ζημιές) από συνεχιζόμενες δραστηριότητες προ φόρου	(5)	47	12	61	-	13	128
Κέρδη/(ζημιές) από μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες προ φόρου	(2)	-	0	-	(67)	-	(69)
Δικαιώματα τρίτων	(2)	(0)	(0)	-	-	-	(2)
Κέρδη/(ζημιές) προ φόρου που αναλογούν στους μετόχους	(9)	47	12	61	(67)	13	57

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

	31 Δεκεμβρίου 2016					Διεθνείς
	Ρουμανία	Βουλγαρία	Σερβία	Κύπρος	Λουξεμβούργο	Δραστηριότητες
	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.
Ενεργητικό ανά τομέα ⁽¹⁾	2.901	3.366	1.306	4.461	1.458	13.201
Υποχρεώσεις ανά τομέα ⁽²⁾	2.724	2.900	928	4.048	1.230	11.540

⁽¹⁾ Περιλαμβάνονται απαλοιφές μεταξύ του τομέα Διεθνών Δραστηριοτήτων και των λοιπών επιχειρηματικών τομέων του Ομίλου.

⁽²⁾ Τα διεταιρικά υπόλοιπα μεταξύ των Χωρών έχουν εξαιρεθεί από το σύνολο του ενεργητικού και των υποχρεώσεων του τομέα Διεθνών Δραστηριοτήτων.

48.2 Γνωστοποιήσεις όσον αφορά στο σύνολο του Ομίλου

Η ανάλυση των εσόδων του Ομίλου από συνεχιζόμενες δραστηριότητες για κάθε κατηγορία προϊόντων και υπηρεσιών με παρόμοια χαρακτηριστικά παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα:

	2017 € εκατ.	2016 € εκατ.
Χρηματοδοτικές δραστηριότητες	1.802	1.948
Καταθέσεις και υπηρεσίες διαχείρισης επενδύσεων	(68)	(120)
Κεφαλαιαγορές	131	(3)
Μη τραπεζικές και λοιπές εργασίες	17	82
Σύνολο	1.882	1.907

Πληροφορίες σχετικά με την υποβολή εκθέσεων ανά χώρα, με βάση το Νόμο 4261/2014, παρατίθενται στο Παράρτημα.

49. Γεγονότα μετά την ημερομηνία ισολογισμού

Πληροφορίες σχετικά με σημαντικά γεγονότα μετά την ημερομηνία ισολογισμού αναφέρονται στις εξής σημειώσεις:

- Σημείωση 2.1 - Πλαίσιο σύνταξης οικονομικών καταστάσεων
- Σημείωση 4 - Πρόγραμμα Ενίσχυσης της Ρευστότητας της Ελληνικής Οικονομίας
- Σημείωση 6 - Διαχείριση ιδίων κεφαλαίων
- Σημείωση 7.2.3 - Κίνδυνος ρευστότητας
- Σημείωση 18 - Κέρδη ανά μετοχή
- Σημείωση 27 - Συμμετοχές σε θυγατρικές εταιρείες
- Σημείωση 28 - Επενδύσεις σε συγγενής εταιρείες και κοινοπραξίες
- Σημείωση 34 - Υποχρεώσεις προς κεντρικές τράπεζες
- Σημείωση 38 - Λοιπές υποχρεώσεις
- Σημείωση 41 - Μετοχικό κεφάλαιο-προνομιούχες μετοχές
- Σημείωση 42 - Προνομιούχοι τίτλοι
- Σημείωση 44 - Μερίσματα
- Σημείωση 47 - Ενδεχόμενες υποχρεώσεις και λοιπές δεσμεύσεις
- Σημείωση 53 - Διοικητικό Συμβούλιο

50. Συνδεόμενα μέρη

Το Νοέμβριο του 2015, μετά την ολοκλήρωση της αύξησης του μετοχικού κεφαλαίου της Τράπεζας, η οποία καλύφθηκε εξ' ολοκλήρου από θεσμικούς και λοιπούς επενδυτές, το ποσοστό των κοινών μετοχών με δικαίωμα ψήφου της Τράπεζας που κατείχε το ΤΧΣ μειώθηκε από 35,41% σε 2,38%.

Παρά την προαναφερθείσα σημαντική μείωση του ποσοστού συμμετοχής του, το ΤΧΣ θεωρείται ότι συνεχίζει να ασκεί ουσιώδη επιρροή στην Τράπεζα. Πιο συγκεκριμένα, στο πλαίσιο του Νόμου 3864/2010, όπως είναι σε ισχύ, το ΤΧΣ ασκεί τα δικαιώματα ψήφου του στη Γενική Συνέλευση της Τράπεζας μόνο για αποφάσεις που αφορούν στην τροποποίηση του καταστατικού της Τράπεζας, περιλαμβανομένης της αύξησης ή μείωσης του μετοχικού κεφαλαίου της Τράπεζας ή της παροχής σχετικής εξουσιοδότησης στο Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας, αποφάσεις σχετικές με συγχώνευση, διάσπαση, μετατροπή, αναβίωση, παράταση της διάρκειας ή λύση της Τράπεζας, μεταβίβαση στοιχείων ενεργητικού (περιλαμβανομένης της πώλησης θυγατρικών), ή για όποιο άλλο θέμα απαιτείται αυξημένη πλειοψηφία σύμφωνα με τις διατάξεις του Νόμου 2190/1920. Επιπλέον, την 4 Δεκεμβρίου 2015 η Τράπεζα υπέγραψε μία νέα σύμβαση πλαισίου συνεργασίας με το ΤΧΣ, η οποία αντικατέστησε την

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

προηγούμενη σύμβαση που είχε υπογραφεί την 26 Αυγούστου 2014, η οποία ρυθμίζει, μεταξύ άλλων, (α) την εταιρική διακυβέρνηση της Τράπεζας, (β) το σχέδιο αναδιάρθρωσης της Τράπεζας και την παρακολούθηση αυτού, (γ) την παρακολούθηση της εφαρμογής του πλαισίου διαχείρισης των μη εξυπηρετούμενων δανείων και την παρακολούθηση της απόδοσης της Τράπεζας στη διαχείριση αυτών, (δ) την εξειδίκευση για την Τράπεζα των ουσιαστών υποχρεώσεων που προβλέπονται στον Νόμο 3864/2010 και τις περιπτώσεις μετατροπής των υπό περιορισμούς δικαιωμάτων ψήφου του ΤΧΣ σε πλήρη, (ε) την παρακολούθηση του πραγματικού προφίλ κινδύνου της Τράπεζας συγκρινόμενου με την εγκεκριμένη στρατηγική κινδύνου και κεφαλαίου, (στ) τη συναίνεση του ΤΧΣ για τη στρατηγική κινδύνου και κεφαλαίου του Ομίλου της Τράπεζας και για τη στρατηγική, την πολιτική και τη διακυβέρνηση του Ομίλου της Τράπεζας σχετικά με τη διαχείριση των καθυστερούμενων και μη εξυπηρετούμενων δανείων και οποιαδήποτε τροποποίηση, επέκταση, αναθεώρηση ή απόκλιση από αυτές, και (ζ) τα καθήκοντα, τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του εκπρόσωπου του ΤΧΣ στο Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας.

Ο Όμιλος πραγματοποιεί τραπεζικές συναλλαγές με τα συνδεδεμένα μέρη μέσα στα συνήθη πλαίσια των εργασιών και σε καθαρά εμπορική βάση. Οι συναλλαγές αυτές περιλαμβάνουν δάνεια, καταθέσεις και εγγυήσεις. Επιπλέον, μέσα στα συνήθη πλαίσια των επενδυτικών τραπεζικών του εργασιών, ο Όμιλος ενδέχεται να κατέχει χρεωστικούς και συμμετοχικούς τίτλους των συνδεδεμένων μερών.

Τα υπόλοιπα των συναλλαγών με (α) τα βασικά μέλη της Διοίκησης (ΒΜΔ) και τις εταιρείες που ελέγχονται ή ελέγχονται από κοινού από ΒΜΔ καθώς και (β) τις συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες, και τα αντίστοιχα έσοδα και έξοδα παρουσιάζονται παρακάτω:

	31 Δεκεμβρίου 2017		31 Δεκεμβρίου 2016	
	ΒΜΔ ⁽¹⁾ και Εταιρείες που ελέγχονται ή ελέγχονται από κοινού από ΒΜΔ € εκατ.	Συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες € εκατ.	ΒΜΔ ⁽¹⁾ και Εταιρείες που ελέγχονται ή ελέγχονται από κοινού από ΒΜΔ € εκατ.	Συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες ⁽²⁾ € εκατ.
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες, μετά από προβλέψεις	6,84	53,38	7,16	23,20
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	-	0,01	-	-
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	-	4,43	-	6,14
Υποχρεώσεις προς πελάτες	5,68	48,02	5,68	102,74
Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους	-	10,21	-	12,07
Λοιπές υποχρεώσεις	0,02	3,74	0,02	4,03
Καθαρά έσοδα από τόκους	0,03	(7,68)	0,03	(3,86)
Καθαρά έσοδα από τραπεζικές αμοιβές και προμήθειες	0,01	6,64	0,01	4,95
Αποτελέσματα χαρτοφυλακίου συναλλαγών	-	0,16	-	(1,29)
Αποτελέσματα από επενδυτικούς τίτλους	-	0,02	-	0,16
Προβλέψεις για πιστωτικούς κινδύνους από δάνεια και απαιτήσεις συμπεριλαμβανομένων σχετικών εξόδων	-	(3,02)	-	(2,15)
Λοιπά λειτουργικά έσοδα / (έξοδα)	-	(22,94)	-	(10,04)
Εκδοθείσες εγγυήσεις	-	4,60	-	-
Ληφθείσες εγγυήσεις	0,04	-	0,05	-

⁽¹⁾ Περιλαμβάνονται τα βασικά μέλη της Διοίκησης του Ομίλου και τα στενά συγγενικά τους πρόσωπα.

⁽²⁾ Από 4 Αυγούστου 2016, ο όμιλος Eurolife λογιστικοποιείται ως συγγενής εταιρείες. Τα έσοδα και έξοδα του ομίλου Eurobank με τον όμιλο Eurolife, συμπεριλαμβανομένων ασφαλιστρών πιστώσεων, αμοιβών διαμεσολάθησης και παροχών στο προσωπικό (συνταξιοδοτική και ιατρική ασφάλιση) παρουσιάζονται στον ανωτέρω πίνακα. Τα συγκριτικά στοιχεία έχουν αναπροσαρμοστεί αντίστοιχα.

Για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2017, δεν υπήρξαν σημαντικές συναλλαγές με το ΤΧΣ. Επιπλέον, την 31 Δεκεμβρίου 2017 τα δάνεια, μετά από προβλέψεις, που δόθηκαν σε μη ενοποιούμενες εταιρείες οι οποίες ελέγχονται από την Τράπεζα βάσει σχετικών συμφωνητικών ενεχυρίασης των μετοχών τους (σημ. 27) ήταν € 4,7 εκατ. (31 Δεκεμβρίου 2016: € 5,3 εκατ.).

Κατά τη διάρκεια της χρήσης που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2017, αναγνωρίστηκε αντιλογισμός πρόβλεψης απομείωσης ποσού € 2,09 εκατ. (31 Δεκεμβρίου 2016: πρόβλεψης απομείωσης € 0,08 εκατ.), έναντι δανείων σε συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες του Ομίλου ενώ η αντίστοιχη πρόβλεψη απομείωσης ανερχόταν σε € 21,05 εκατ., συμπεριλαμβανομένης πρόβλεψης απομείωσης για συγγενείς εταιρείες οι οποίες αποκτήθηκαν στη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2017 (σημ. 28) (31 Δεκεμβρίου 2016: € 16,92 εκατ.).

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Παροχές προς τα βασικά μέλη της Διοίκησης (μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου και λοιπά βασικά μέλη της Διοίκησης του Ομίλου)

Οι αμοιβές των βασικών μελών της Διοίκησης που έχουν τη μορφή βραχυπρόθεσμων παροχών ανέρχονται σε € 6 εκατ. (31 Δεκεμβρίου 2016 : € 5,66 εκατ.) και μακροπρόθεσμων παροχών (εξαιρουμένων των παροχών σε συμμετοχικούς τίτλους) σε € 0,86 εκατ. (31 Δεκεμβρίου 2016: € 0,72 εκατ.). Επιπρόσθετα, ο Όμιλος αναγνώρισε έξοδο € 0,38 εκατ. που σχετίζεται με παροχές που διακανονίζονται με συμμετοχικούς τίτλους της Grivalia Properties (2016: έξοδο € 0,76 εκατ.). Επιπλέον, ο Όμιλος σχημάτισε μια υποχρέωση καθορισμένων παροχών για τα ΒΜΔ ποσού € 0,88 εκατ. την 31 Δεκεμβρίου 2017 (31 Δεκεμβρίου 2016: € 0,81 εκατ.), ενώ το αντίστοιχο κόστος για τη χρήση ανέρχεται σε € 0,07 εκατ. (31 Δεκεμβρίου 2016: € 0,05 εκατ.).

51. Εξωτερικοί Ελεγκτές

Η Τράπεζα έχει υιοθετήσει Πολιτική για την Ανεξαρτησία των Εξωτερικών Ελεγκτών στην οποία ορίζονται, μεταξύ άλλων, οι επιτρεπόμενες και μη επιτρεπόμενες υπηρεσίες που μπορούν να παρασχεθούν από τους ελεγκτές του Ομίλου, πέρα από τις υπηρεσίες υποχρεωτικού τακτικού ελέγχου. Για οποιεσδήποτε τέτοιες υπηρεσίες που υφίσταται πρόθεση να ανατεθούν στους ελεγκτές του Ομίλου, υπάρχουν συγκεκριμένοι ελεγκτικοί μηχανισμοί προκειμένου η Επιτροπή Ελέγχου της Τράπεζας να διασφαλίζει ότι υπάρχει ικανοποιητική ισορροπία μεταξύ των ελεγκτικών και των μη ελεγκτικών εργασιών.

Οι συνολικές αμοιβές που κατέβαλλε ο Όμιλος στον κύριο ανεξάρτητο ελεγκτή "PricewaterhouseCoopers Ορκωτοί Ελεγκτές" για ελεγκτικές και λοιπές υπηρεσίες που του παρασχέθηκαν αναλύονται ως ακολούθως:

	2017	2016
	€ εκατ.	€ εκατ.
Τακτικός έλεγχος	(2,7)	(2,7)
Φορολογικό πιστοποιητικό	(0,3)	(0,3)
Λοιπές ελεγκτικές υπηρεσίες	(0,3)	(0,3)
Μη ελεγκτικές υπηρεσίες	(1,3)	(1,0)
Σύνολο	(4,6)	(4,3)

Σημειώνεται ότι, οι αμοιβές για τις μη ελεγκτικές υπηρεσίες του τακτικού ελεγκτή της Τράπεζας "PricewaterhouseCoopers Ορκωτοί Ελεγκτές" Ελλάδα, ανήλθαν σε € 1,2 εκατ.

Σύμφωνα με τις διατάξεις του Νόμου 4449/2017 και σε συνέχεια σχετικής πρότασης της Επιτροπής Ελέγχου, το Διοικητικό Συμβούλιο (ΔΣ) της Τράπεζας κατά τη συνεδρίασή του την 24 Φεβρουαρίου 2017 ενέκρινε την KPMG Ανώνυμος Ελεγκτική Εταιρία («KPMG») ως την τελικώς επιτυχούσα ελεγκτική εταιρία της διαγωνιστικής διαδικασίας για τη διενέργεια του τακτικού ελέγχου των οικονομικών καταστάσεων της Τράπεζας και του Ομίλου για την περίοδο 2018-2022, υπό την προϋπόθεση ότι για το διορισμό της KPMG ως τακτικού ελεγκτή θα υποβάλλεται ετησίως σχετική πρόταση του ΔΣ προς τη Γενική Συνέλευση των Μετόχων της Τράπεζας και θα λαμβάνεται τόσο η απόφαση από τη Γενική Συνέλευση, όσο και οι εκάστοτε απαιτούμενες εγκρίσεις.

52. Αναμορφώσεις λόγω αλλαγής λογιστικής πολιτικής

Το τέταρτο τρίμηνο του 2017, ο Όμιλος αναπροσάρμοσε τη μεθοδολογία υπολογισμού του πραγματικού επιτοκίου που εφαρμόζεται στα συνδεδεμένα με τον πληθωρισμό χρηματοοικονομικά μέσα. Σύμφωνα με το ΔΛΠ 8 «Λογιστικές πολιτικές, μεταβολές των λογιστικών εκτιμήσεων και λάθη» η παραπάνω αλλαγή στη λογιστική πολιτική του Ομίλου, για την αναγνώριση των εσόδων από τόκους, εφαρμόστηκε αναδρομικά από την 1 Ιανουαρίου 2016 (σημ. 2.2.5). Ως εκ τούτου, τα αποτελέσματα εις νέον από την 1η Ιανουαρίου 2016 αναμορφώθηκαν με θετικό αντίκτυπο € 34 εκατ. στα ίδια κεφάλαια του Ομίλου αυξάνοντας αντίστοιχα το ενεργητικό του Ομίλου. Επιπλέον, η ενοποιημένη κατάσταση αποτελεσμάτων για τη χρήση που έληξε στις 31 Δεκεμβρίου 2016 έχει αναμορφωθεί με κέρδη € 5 εκατ. (€ 7 εκατ. καθαρά έσοδα από τόκους μείον € 2 εκατ. έξοδο φόρου).

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Οι παραπάνω αλλαγές παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα:

	31 Δεκεμβρίου 2016			2016 υπόλοιπο έναρξης του ισολογισμού		
	Όπως δημοσιεύτηκε	Αναμορφώσεις	Αναμορφωμένο	31 Δεκ 2015 όπως δημοσιεύτηκε		1 Ιαν 2016 αναμορφωμένο
	€ εκατ.		€ εκατ.	€ εκατ.		€ εκατ.
Χαρτοφυλάκιο επενδυτικών τίτλων	12.463	55	12.518	16.291	48	16.339
Αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις	4.945	(16)	4.929	4.859	(14)	4.845
Σύνολο ενεργητικού	<u>66.393</u>	<u>39</u>	<u>66.432</u>	<u>73.553</u>	<u>34</u>	<u>73.587</u>
Ίδια κεφάλαια που αναλογούν στους μετόχους της Τράπεζας	6.672	39	6.711	6.420	34	6.454
<i>εκ των οποίων καθαρά κέρδη που αναλογούν στους μετόχους της Τράπεζας</i>	230	5	235			
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων	<u>7.355</u>	<u>39</u>	<u>7.394</u>	<u>7.132</u>	<u>34</u>	<u>7.166</u>
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων και υποχρεώσεων	<u>66.393</u>	<u>39</u>	<u>66.432</u>	<u>73.553</u>	<u>34</u>	<u>73.587</u>

53. Διοικητικό Συμβούλιο

Το Διοικητικό Συμβούλιο (Δ.Σ.) ορίστηκε από την Τακτική Γενική Συνέλευση της 27 Ιουνίου 2013, για θητεία τριών ετών. Η θητεία του, μετά από απόφαση της Τακτικής Γενικής Συνέλευσης των μετόχων της Τράπεζας της 26 Ιουνίου 2015 λήγει την 27 Ιουνίου 2018, και σε κάθε περίπτωση μέχρι την ημερομηνία εντός της οποίας θα συνέλθει η Τακτική Γενική Συνέλευση της Τράπεζας για το έτος 2018.

Ο διορισμός του κ. George E. Myhal στις 26 Οκτωβρίου 2016 και ο διορισμός του κ. Richard P. Boucher στις 12 Ιανουαρίου 2017 ως νέων ανεξάρτητων μη εκτελεστικών μελών του Δ.Σ. της Τράπεζας, σε αντικατάσταση των παραιτηθέντων μελών το 2016, ανακοινώθηκε στη Γενική Συνέλευση των Μετόχων της Τράπεζας στις 16 Ιουνίου 2017.

Επιπρόσθετα, η Τράπεζα ανακοίνωσε στις 7 Απριλίου 2017 ότι ο κ. Wade Sebastian Burton, μη εκτελεστικό μέλος του Δ.Σ. της Τράπεζας, υπέβαλε την παραίτησή του με ισχύ από την 5 Απριλίου 2017, ενώ το Δ.Σ. στη συνεδρίασή του στις 28 Απριλίου 2017 αποφάσισε να διατηρήσει τον αριθμό των μελών του στα 13 μέλη, βάσει των κριτηρίων αξιολόγησης εταιρικής διακυβέρνησης του ΤΧΣ, όπως έχουν διαμορφωθεί σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις του Νόμου 3864/2010.

Επιπλέον, η Τράπεζα ανακοίνωσε στις 14 Ιουλίου 2017, ότι η κ. Ανδρονίκη Μπούμη διορίστηκε ως νέα εκπρόσωπος του Ελληνικού Δημοσίου σύμφωνα με τις διατάξεις του Νόμου 3723/2008, σε αντικατάσταση της κ. Χριστίνας Ανδρέου, η οποία ενημέρωσε την Τράπεζα για την παραίτησή της στις 26 Μαΐου 2017, ενώ με την απόφαση του Δ.Σ. στις 20 Ιουλίου 2017, η κ. Ανδρονίκη Μπούμη ενσωματώθηκε στο Δ.Σ. της Τράπεζας.

Επίσης, στις 12 Οκτωβρίου 2017, η Τράπεζα ανακοίνωσε τον διορισμό του κ. Χριστόφορου Κουφαλιά ως νέου εκπροσώπου του ΤΧΣ στο Δ.Σ. της Τράπεζας, σε αντικατάσταση του κ. Kenneth Howard Prince-Wright, σύμφωνα με τις διατάξεις του Νόμου 3864/2010 και τη Σύμβαση Πλαισίου Συνεργασίας που έχει υπογραφεί μεταξύ της Τράπεζας και του ΤΧΣ.

Ο διορισμός των δύο προαναφερθέντων μελών ανακοινώθηκε από την Έκτακτη Γενική Συνέλευση των μετόχων της Τράπεζας στις 3 Νοεμβρίου 2017.

Επιπροσθέτως, η Τράπεζα ανακοίνωσε στις 14 Δεκεμβρίου 2017 τον διορισμό της κ. Αικατερίνης Μπερίτση ως νέας εκπροσώπου του ΤΧΣ στο Δ.Σ. της Τράπεζας σε αντικατάσταση του κ. Χριστόφορου Κουφαλιά, σύμφωνα με τις προβλέψεις του Νόμου 3864/2010 και τη Σύμβαση Πλαισίου Συνεργασίας που υπεγράφη μεταξύ της Τράπεζας και ΤΧΣ. Ο διορισμός του νέου μέλους του Δ.Σ. θα ανακοινωθεί στην επόμενη Γενική Συνέλευση των Μετόχων της Τράπεζας.

Τέλος, το Δ.Σ. της Τράπεζας στις 9 Μαρτίου 2018, διαπίστωσε ότι η Τράπεζα δεν υπάγεται πλέον στις διατάξεις του Προγράμματος Ενίσχυσης Ρευστότητας της Ελληνικής Οικονομίας του Νόμου 3723/2008 και το δικαίωμα του Ελληνικού Δημοσίου να συμμετέχει, μέσω εκπροσώπου του, στο Δ.Σ. της Τράπεζας έχει παύσει να ισχύει από τις 17 Ιανουαρίου 2018 (σημ. 4). Επιπλέον, το Δ.Σ. αποφάσισε τον διορισμό της κ. Ανδρονίκης Μπούμη στο Δ.Σ. της Τράπεζας ως μη εκτελεστικό μέλος με θητεία ίση με τη θητεία των υπολοίπων μελών του Δ.Σ. Η εκλογή της κ. Α. Μπούμη στο Δ.Σ. με τη νέα της ιδιότητα θα ανακοινωθεί στην επόμενη Γενική Συνέλευση των Μετόχων της Τράπεζας.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Σε συνέχεια των παραπάνω, το Διοικητικό Συμβούλιο διαμορφώνεται ως εξής:

N. Καραμούζης	Πρόεδρος, Μη Εκτελεστικό μέλος
Φ. Καραβίας	Διευθύνων Σύμβουλος
Σ. Ιωάννου	Αναπληρωτής Διευθύνων Σύμβουλος
Θ. Καλαντώνης	Αναπληρωτής Διευθύνων Σύμβουλος
A. Μπούμη	Μη Εκτελεστικό μέλος
Γ. Χρυσικός	Μη Εκτελεστικό μέλος
R. Boucher	Μη Εκτελεστικό Ανεξάρτητο μέλος
S. Johnson	Μη Εκτελεστικό Ανεξάρτητο μέλος
B. P. Martin	Μη Εκτελεστικό Ανεξάρτητο μέλος
J. Mirza	Μη Εκτελεστικό Ανεξάρτητο μέλος
G. Myhal	Μη Εκτελεστικό Ανεξάρτητο μέλος
L. Reichlin	Μη Εκτελεστικό Ανεξάρτητο μέλος
A. Μπερίτση	Μη Εκτελεστικό μέλος (εκπρόσωπος του ΤΧΣ σύμφωνα με τις διατάξεις του Νόμου 3864/2010)

Αθήνα, 28 Μαρτίου 2018

Νικόλαος Β. Καραμούζης
Α.Δ.Τ. ΑΒ – 336562
ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

Φωκίων Χ. Καραβίας
Α.Δ.Τ. ΑΙ - 677962
ΔΙΕΥΘΥΝΩΝ
ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

Χάρης Β. Κοκολογιάννης
Α.Δ.Τ. ΑΚ-021124
ΓΕΝΙΚΟΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
FINANCE ΟΜΙΛΟΥ
GROUP CHIEF FINANCIAL OFFICER

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ – Γνωστοποιήσεις βάσει του Νόμου 4261/ 2014

Πληροφόρηση ανά χώρα

Σύμφωνα με το άρθρο 81 του Νόμου 4261/2014, που ενσωμάτωσε το άρθρο 89 της Οδηγίας 2013/36/ΕΕ στην ελληνική νομοθεσία, ο Όμιλος παρέχει την παρακάτω πληροφόρηση για κάθε χώρα στην οποία δραστηριοποιείται:

- (i) Επωνυμίες, φύση δραστηριοτήτων και γεωγραφική θέση.
- (ii) Τα λειτουργικά έσοδα (κύκλος εργασιών), τα κέρδη/(ζημιές) προ φόρου, ο φόρος επί των αποτελεσμάτων και ο τρέχων φόρος σε ενοποιημένη βάση για κάθε χώρα οι ενδοεταιρικές συναλλαγές μεταξύ των χωρών απαλείφονται στη γραμμή 'Ενδοομιλικά ποσά'. Η οικονομική πληροφόρηση που γνωστοποιείται, έχει προετοιμαστεί με βάση το ίδιο πλαίσιο με τις οικονομικές καταστάσεις του Ομίλου για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2017.
- (iii) Τον αριθμό εργαζομένων σε ισοδύναμο καθεστώς πλήρους απασχόλησης.
- (iv) Τις εισπραττόμενες δημόσιες επιδοτήσεις.

Οι θυγατρικές εταιρείες της Τράπεζας την 31 Δεκεμβρίου 2017, η χώρα εγκατάστασης και ο τομέας δραστηριότητας τους παρουσιάζονται στη σημ. 27.

Η πληροφόρηση ανά χώρα παρατίθεται παρακάτω:

	Χρήση που έληξε 31 Δεκεμβρίου 2017				
	Λειτουργικά έσοδα	Κέρδη/(ζημιές) προ φόρου	Φόρος επί των αποτελεσμάτων	Τρέχων φόρος	Αριθμός εργαζομένων την 31 Δεκεμβρίου
	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	
Ελλάδα	1.452,1	17,6	21,3	(8,2)	9.415
Βουλγαρία	203,8	58,6	(7,7)	(7,8)	2.372
Ρουμανία	(2,4)	(8,4)	(0,0)	(0,0)	24
Κύπρος	96,3	49,7	(10,4)	(10,4)	348
Σερβία	74,5	19,6	(3,2)	(0,8)	1.255
Λουξεμβούργο ⁽¹⁾	36,5	14,3	(1,9)	(3,1)	91
Τουρκία	15,0	15,0	(3,0)	(3,0)	-
Ολλανδία	6,2	7,4	(0,1)	(0,1)	-
Άλλες χώρες ⁽²⁾	(0,0)	(0,3)	(0,2)	(0,2)	7
Ενδοομιλικά ποσά	(0,4)	-	-	-	
Σύνολο από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	1.881,6	173,5	(5,2)	(33,6)	13.512
Υπο-όμιλος Grivalia ⁽³⁾		20,3	(10,4)	(5,8)	
Θυγατρικές εταιρείες στη Ρουμανία που ταξινομήθηκαν ως κατεχόμενες προς πώληση ⁽³⁾		(66,9)	(4,0)	(0,2)	
Σύνολο από μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες		(46,6)	(14,4)	(6,0)	
Σύνολο	1.881,6	126,9	(19,6)	(39,6)	13.512

(1) Οι δραστηριότητες του υποκαταστήματος του Λονδίνου της Eurobank Private Bank Luxembourg S.A. περιλαμβάνονται στο Λουξεμβούργο.

(2) Τα ποσά που παρουσιάζονται στην κατηγορία 'Άλλες χώρες' αναφέρονται: (α) στις εταιρείες ειδικού σκοπού που εκδίδουν μεσοπρόθεσμους τίτλους (EMTNs) και προνομιούχους τίτλους δηλαδή την ERB Hellas Plc στο Ηνωμένο Βασίλειο, την ERB Hellas (Cayman Islands) Ltd στα νησιά Cayman και την ERB Hellas funding Ltd στα νησιά Channel και (β) στην εταιρεία χαρτοφυλακίου Berberis investments Ltd στα νησιά Channel.

(3) Περισσότερες λεπτομέρειες σχετικά με τον υπό-όμιλο Grivalia και τις θυγατρικές εταιρείες στη Ρουμανία που ταξινομήθηκαν ως κατεχόμενες προς πώληση αναφέρονται στη σημ. 17 «Μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες».

Για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2017, καμία από τις θυγατρικές της Τράπεζας δεν εισέπραξε κρατική επιχορήγηση.

Η Τράπεζα συμμετείχε στο Πρόγραμμα Ενίσχυσης της Ρευστότητας της Ελληνικής Οικονομίας βάσει του Νόμου 3723/2008, όπως είναι σε ισχύ. Περισσότερες λεπτομέρειες αναφέρονται στη σημ. 4.

Άρθρο 82 του Νόμου 4261/2014

Για το 2017, ο δείκτης απόδοσης του ενεργητικού του Ομίλου (Return on Assets – RoA) ανήλθε σε 0,18%. Ο δείκτης RoA υπολογίζεται διαιρώντας τα καθαρά κέρδη για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2017 προς το μέσο όρο του συνόλου ενεργητικού του Ομίλου για τη χρήση.

V. Οικονομικές Καταστάσεις της Τράπεζας για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2017

ΤΡΑΠΕΖΑ EUROBANK ERGASIAS A.E.
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

ΓΙΑ ΤΗ ΧΡΗΣΗ ΠΟΥ ΕΛΗΞΕ ΤΗΝ
31 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2017

Όθωνος 8, Αθήνα 105 57
www.eurobank.gr, Τηλ.: 210 333 7000
Αρ. Γ.Ε.ΜΗ. 000223001000

Πίνακας Περιεχομένων των Οικονομικών Καταστάσεων	Σελίδα
Ισολογισμός	1
Κατάσταση Αποτελεσμάτων.....	2
Κατάσταση Συνολικών Εσόδων	3
Κατάσταση Μεταβολών Καθαρής Θέσης.....	4
Κατάσταση Ταμειακών Ροών	5

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

1. Γενικές πληροφορίες	6
2. Πλαίσιο σύνταξης οικονομικών καταστάσεων και βασικές λογιστικές αρχές	6
2.1 Πλαίσιο σύνταξης οικονομικών καταστάσεων	6
2.1.1 Νέα πρότυπα, τροποποιήσεις προτύπων και διερμηνείες	8
2.1.2 Μετάβαση στο ΔΠΧΑ 9, «Χρηματοοικονομικά μέσα» και αξιολόγηση της επίπτωσης	13
2.2 Βασικές λογιστικές αρχές.....	23
3. Σημαντικές λογιστικές εκτιμήσεις και παραδοχές στην εφαρμογή των λογιστικών αρχών	40
4. Πρόγραμμα Ενίσχυσης της Ρευστότητας της Ελληνικής Οικονομίας.....	45
5. Πιστωτικός κίνδυνος από απαιτήσεις Ελληνικού Δημοσίου	45
6. Διαχείριση ιδίων κεφαλαίων.....	46
7. Διαχείριση χρηματοοικονομικών κινδύνων και εύλογη αξία χρηματοοικονομικών στοιχείων	49
7.2.1 Πιστωτικός Κίνδυνος	52
7.2.2 Κίνδυνος αγοράς.....	76
7.2.3 Κίνδυνος ρευστότητας.....	79
7.3 Εύλογη αξία χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων	82
8. Καθαρά έσοδα από τόκους	86
9. Καθαρά έσοδα από τραπεζικές αμοιβές και προμήθειες	87
10. Έσοδα από μερίσματα	87
11. Αποτελέσματα χαρτοφυλακίου συναλλαγών και επενδυτικών τίτλων	88
12. Λειτουργικά έξοδα.....	88
13. Αμοιβές και έξοδα προσωπικού	88
14. Λοιπές ζημιές απομείωσης, έξοδα αναδιάρθρωσης και προβλέψεις.....	89
15. Φόρος εισοδήματος και προσαρμογές φόρου.....	89
16. Αναβαλλόμενοι φόροι.....	90
17. Ταμείο και διαθέσιμα σε κεντρικές τράπεζες	94
18. Ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα και λοιπές πληροφορίες για την Κατάσταση Ταμειακών Ροών	94
19. Απαιτήσεις από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	95
20. Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα και λογιστική αντιστάθμισης κινδύνων	95
21. Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες	97
22. Προβλέψεις απομείωσης για πιστωτικούς κινδύνους από δάνεια και απαιτήσεις πελατών.....	99
23. Χαρτοφυλάκιο επενδυτικών τίτλων	99
24. Συμμετοχές σε θυγατρικές εταιρείες	103

25. Ιδιοχρησιμοποιούμενα ενσώματα πάγια στοιχεία	106
26. Επενδύσεις σε ακίνητα	107
27. Άυλα πάγια στοιχεία.....	108
28. Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	109
29. Στοιχεία ενεργητικού προς πώληση	110
30. Υποχρεώσεις προς κεντρικές τράπεζες.....	111
31. Υποχρεώσεις προς χρηματοπιστωτικά ιδρύματα.....	111
32. Υποχρεώσεις προς πελάτες	111
33. Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους	112
34. Λοιπές υποχρεώσεις.....	113
35. Υποχρέωση αποζημίωσης προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία.....	114
36. Μετοχικό κεφάλαιο-κοινές μετοχές και διαφορά από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο	115
37. Μετοχικό κεφάλαιο-προνομιούχες μετοχές	115
38. Υβριδικά κεφάλαια	117
39. Ειδικά αποθεματικά	118
40. Μερίσματα	119
41. Μεταβιβάσεις χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων	119
42. Λειτουργικές μισθώσεις	120
43. Ενδεχόμενες υποχρεώσεις και λοιπές δεσμεύσεις	121
44. Γεγονότα μετά την ημερομηνία ισολογισμού	122
45. Συνδεόμενα μέρη	122
46. Εξωτερικοί Ελεγκτές	124
47. Αναμορφώσεις λόγω αλλαγής λογιστικής πολιτικής	124
48. Διοικητικό Συμβούλιο.....	125

Ισολογισμός

	Σημείωση	31 Δεκεμβρίου	
		2017	2016
		Αναμορφωμένο ⁽¹⁾	
		€ εκατ.	€ εκατ.
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ			
Ταμείο και διαθέσιμα σε κεντρικές τράπεζες	17	372	371
Απαιτήσεις από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	19	2.867	3.490
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	20	1.884	1.985
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες	21	30.866	31.908
Χαρτοφυλάκιο επενδυτικών τίτλων	23	6.616	11.066
Συμμετοχές σε θυγατρικές εταιρείες	24	1.814	2.224
Ιδιοχρησιμοποιούμενα ενσώματα πάγια στοιχεία	25	237	238
Επενδύσεις σε ακίνητα	26	22	59
Άυλα πάγια στοιχεία	27	105	80
Αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις	16	4.846	4.902
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	28	1.621	1.598
Στοιχεία ενεργητικού προς πώληση	29	198	-
Σύνολο ενεργητικού		51.448	57.921
ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ			
Υποχρεώσεις προς κεντρικές τράπεζες	30	9.994	13.906
Υποχρεώσεις προς χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	31	7.168	11.089
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	20	1.850	2.448
Υποχρεώσεις προς πελάτες	32	25.015	23.678
Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους	33	503	60
Λοιπές υποχρεώσεις	34	476	528
Σύνολο υποχρεώσεων		45.006	51.709
ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ			
Μετοχικό κεφάλαιο-κοινές μετοχές	36	656	656
Διαφορά από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο	36	8.056	8.056
Αποθεματικά και αποτελέσματα εις νέον		(3.263)	(3.493)
Μετοχικό κεφάλαιο-προνομιούχες μετοχές	37	950	950
Ίδια κεφάλαια που αναλογούν στους μετόχους της Τράπεζας		6.399	6.169
Υβριδικά κεφάλαια	38	43	43
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων		6.442	6.212
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων και υποχρεώσεων		51.448	57.921

⁽¹⁾ Τα συγκριτικά στοιχεία, έχουν αναμορφωθεί λόγω αλλαγής της λογιστικής πολιτικής (σημ. 47).

Οι σημειώσεις στις σελίδες 6 έως 126 αποτελούν αναπόσπαστο μέρος αυτών των οικονομικών καταστάσεων.

Κατάσταση Αποτελεσμάτων

	Σημείωση	Χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου	
		2017	2016
		Αναμορφωμένο ⁽¹⁾	
		€ εκατ.	€ εκατ.
Τόκοι έσοδα		1.782	1.862
Τόκοι έξοδα		(682)	(770)
Καθαρά έσοδα από τόκους	8	1.100	1.092
Έσοδα από τραπεζικές αμοιβές και προμήθειες		212	212
Έξοδα από τραπεζικές αμοιβές και προμήθειες		(85)	(104)
Καθαρά έσοδα από τραπεζικές αμοιβές και προμήθειες	9	127	108
Έσοδα από μη τραπεζικές υπηρεσίες		6	6
Έσοδα από μερίσματα	10	132	62
Αποτελέσματα χαρτοφυλακίου συναλλαγών	11	58	5
Αποτελέσματα από επενδυτικούς τίτλους	11	65	113
Λοιπά λειτουργικά αποτελέσματα	16,21,24	19	260
Λειτουργικά έσοδα		1.507	1.646
Λειτουργικά έξοδα	12	(672)	(687)
Λειτουργικά κέρδη προ απομειώσεων, προβλέψεων και εξόδων αναδιάρθρωσης		835	959
Προβλέψεις για πιστωτικούς κινδύνους από δάνεια και απαιτήσεις	22	(716)	(836)
Ζημιές απομείωσης από συμμετοχές σε θυγατρικές εταιρείες και κοινοπραξίες	24	(105)	(85)
Λοιπές ζημιές απομείωσης και προβλέψεις	14	(27)	(33)
Έξοδα αναδιάρθρωσης	14	(11)	(47)
Κέρδη/(Ζημιές) προ φόρου		(24)	(42)
Φόρος εισοδήματος	15	35	21
Προσαρμογές φόρου	15	-	31
Καθαρά κέρδη που αναλογούν στους μετόχους		11	10

⁽¹⁾ Τα συγκριτικά στοιχεία, έχουν αναμορφωθεί λόγω αλλαγής της λογιστικής πολιτικής (σημ. 47).

Οι σημειώσεις στις σελίδες 6 έως 126 αποτελούν αναπόσπαστο μέρος αυτών των οικονομικών καταστάσεων.

Κατάσταση Συνολικών Εσόδων

	Χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου	
	2017	2016
	Αναμορφωμένο ⁽¹⁾	
	€ εκατ.	€ εκατ.
Καθαρά κέρδη	11	10
Λοιπά αποτελέσματα απευθείας στην καθαρή θέση:		
Ποσά που αναταξινομήθηκαν ή ενδέχεται να αναταξινομηθούν μεταγενέστερα στην κατάσταση αποτελεσμάτων:		
Αντιστάθμιση ταμειακών ροών		
- μεταβολή στην εύλογη αξία, μετά από φόρους	30	16
- μεταφορά στο λογαριασμό αποτελεσμάτων, μετά από φόρους	<u>(11)</u>	<u>(5)</u>
Χαρτοφυλάκιο διαθέσιμων προς πώληση επενδυτικών τίτλων		
- μεταβολή στην εύλογη αξία, μετά από φόρους (σημ. 5)	238	29
- μεταφορά στο λογαριασμό αποτελεσμάτων, μετά από φόρους (σημ. 23)	<u>(36)</u>	<u>1</u>
	221	41
Ποσά που δε θα αναταξινομηθούν στην κατάσταση αποτελεσμάτων:		
-Αναλογιστικές ζημιές υποχρέωσης αποζημίωσης προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία, μετά από φόρους	<u>(2)</u>	<u>(4)</u>
Λοιπά αποτελέσματα	219	37
Συνολικό αποτέλεσμα μετά από φόρο που αναλογεί στους μετόχους	230	47

⁽¹⁾ Τα συγκριτικά στοιχεία, έχουν αναμορφωθεί λόγω αλλαγής της λογιστικής πολιτικής (σημ. 47).

Οι σημειώσεις στις σελίδες 6 έως 126 αποτελούν αναπόσπαστο μέρος αυτών των οικονομικών καταστάσεων.

Κατάσταση Μεταβολών Καθαρής Θέσης

	Ίδια κεφάλαια που αναλογούν στους μετόχους της Τράπεζας						Σύνολο € εκατ.
	Μετοχικό κεφάλαιο - κοινές μετοχές € εκατ.	Υπέρ το άρτιο € εκατ.	Ειδικά αποθεματικά € εκατ.	Αποτελέσματα εις νέον € εκατ.	Μετοχικό κεφάλαιο- προνομιούχες μετοχές € εκατ.	Υβριδικά κεφάλαια € εκατ.	
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου 2016	656	8.056	7.544	(11.118)	950	43	6.131
Αναμόρφωση λόγω αλλαγής της λογιστικής πολιτικής (σημ. 47)	-	-	-	34	-	-	34
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου 2016, αναμορφωμένο	656	8.056	7.544	(11.084)	950	43	6.165
Καθαρά κέρδη (αναμορφωμένα, σημ. 47)	-	-	-	10	-	-	10
Λοιπά αποτελέσματα απευθείας στην καθαρή θέση	-	-	37	-	-	-	37
Συνολικό αποτέλεσμα μετά από φόρο για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2016	-	-	37	10	-	-	47
Μεταφορές μεταξύ αποθεματικών	-	-	(41)	41	-	-	-
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου 2016	656	8.056	7.540	(11.033)	950	43	6.212
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου 2017	656	8.056	7.540	(11.033)	950	43	6.212
Καθαρά κέρδη	-	-	-	11	-	-	11
Λοιπά αποτελέσματα απευθείας στην καθαρή θέση	-	-	219	-	-	-	219
Συνολικό αποτέλεσμα μετά από φόρο για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2017	-	-	219	11	-	-	230
Μεταφορές μεταξύ αποθεματικών	-	-	(4)	4	-	-	-
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου 2017	656	8.056	7.755	(11.018)	950	43	6.442
	Σημ. 36	Σημ. 36	Σημ. 39		Σημ. 37	Σημ. 38	

Οι σημειώσεις στις σελίδες 6 έως 126 αποτελούν αναπόσπαστο μέρος αυτών των οικονομικών καταστάσεων.

Κατάσταση Ταμειακών Ροών

	Χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου	
	2017	2016
	Αναμορφωμένο ⁽¹⁾	
Σημείωση	€ εκατ.	€ εκατ.
Ταμειακές ροές από λειτουργικές δραστηριότητες		
Κέρδη/(ζημιές) προ φόρου	(24)	(42)
Προσαρμογές για:		
Προβλέψεις για πιστωτικούς κινδύνους από δάνεια και απαιτήσεις	22	836
Λοιπές ζημιές απομείωσης, προβλέψεις και έξοδα αναδιάρθρωσης	14	159
Αποσβέσεις ενσώματων και άυλων πάγιων στοιχείων	12	38
Λοιπά αποτελέσματα από επενδυτικούς τίτλους	18	(179)
(Κέρδη)/ζημιές από πώληση θυγατρικών, συγγενών εταιρειών και κοινοπραξιών	24	(208)
Μερίσματα από θυγατρικές, συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες	10	(60)
Λοιπές προσαρμογές	18	(49)
	599	495
Μεταβολές λογαριασμών που σχετίζονται με τις λειτουργικές δραστηριότητες		
Καθαρή (αύξηση)/μείωση σε ταμείο και διαθέσιμα σε κεντρικές τράπεζες	13	(7)
Καθαρή (αύξηση)/μείωση σε απαιτήσεις από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	592	1.375
Καθαρή (αύξηση)/μείωση σε δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες	156	349
Καθαρή (αύξηση)/μείωση σε παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	(183)	(35)
Καθαρή (αύξηση)/μείωση σε λοιπά στοιχεία ενεργητικού	6	212
Καθαρή αύξηση/(μείωση) σε υποχρεώσεις προς κεντρικές τράπεζες και χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	(7.833)	(6.526)
Καθαρή αύξηση/(μείωση) σε υποχρεώσεις προς πελάτες	1.337	877
Καθαρή αύξηση/(μείωση) σε λοιπές υποχρεώσεις	(63)	(22)
	(5.975)	(3.777)
Καθαρές ταμειακές ροές από/(σε) λειτουργικές δραστηριότητες	(5.376)	(3.282)
Ταμειακές ροές από επενδυτικές δραστηριότητες		
Απόκτηση ενσώματων και άυλων παγίων στοιχείων	(70)	(42)
Εισπράξεις από πώληση ενσώματων και άυλων παγίων στοιχείων	52	2
(Αγορές)/πωλήσεις και λήξεις επενδυτικών τίτλων	4.796	3.821
Απόκτηση θυγατρικών, συγγενών εταιρειών, κοινοπραξιών και συμμετοχές σε αυξήσεις κεφαλαίου	24,28	(99)
Πώληση/εκκαθάριση/μείωση κεφαλαίου συμμετοχών σε θυγατρικές, συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες	24	332
Μερίσματα που εισπράχθηκαν από επενδυτικούς τίτλους, θυγατρικές, συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες	94	62
Καθαρές ταμειακές ροές από/(σε) επενδυτικές δραστηριότητες	4.987	4.076
Ταμειακές ροές από χρηματοδοτικές δραστηριότητες		
(Αποπληρωμές)/εισπράξεις από πιστωτικούς τίτλους	18	(839)
Έξοδα που πληρώθηκαν για αύξηση μετοχικού κεφαλαίου	-	(6)
Καθαρές ταμειακές ροές από/(σε) χρηματοδοτικές δραστηριότητες	441	(845)
Καθαρή αύξηση/(μείωση) στα ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα	52	(51)
Ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα έναρξης χρήσης	18	505
Ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα λήξης χρήσης	18	506

⁽¹⁾ Τα συγκριτικά στοιχεία, έχουν αναμορφωθεί λόγω αλλαγής της λογιστικής πολιτικής (σημ. 47).

Οι σημειώσεις στις σελίδες 6 έως 126 αποτελούν αναπόσπαστο μέρος αυτών των οικονομικών καταστάσεων.

1. Γενικές πληροφορίες

Η Eurobank Εργασίας Α.Ε. (η «Τράπεζα») δραστηριοποιείται στους τομείς τραπεζικής ιδιωτών πελατών και επιχειρήσεων, διαχείρισης περιουσίας και κεφαλαίων, treasury και κεφαλαιαγορών καθώς και στη παροχή άλλων υπηρεσιών. Η Τράπεζα έχει συσταθεί στην Ελλάδα και οι μετοχές της είναι εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αθηνών. Η Τράπεζα δραστηριοποιείται κυρίως στην Ελλάδα και μέσω των θυγατρικών της στις περιοχές της Κεντρικής και Νοτιοανατολικής Ευρώπης.

Οι οικονομικές καταστάσεις της Τράπεζας εγκρίθηκαν από το Διοικητικό Συμβούλιο την 28 Μαρτίου 2018. Η Έκθεση Ελέγχου του Ανεξάρτητου Ορκωτού Ελεγκτή Λογιστή περιλαμβάνεται στην ενότητα III της Ετήσιας Οικονομικής Έκθεσης για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2017.

2. Πλαίσιο σύνταξης οικονομικών καταστάσεων και βασικές λογιστικές αρχές

Οι βασικές λογιστικές αρχές που εφαρμόστηκαν κατά τη σύνταξη των οικονομικών καταστάσεων αναφέρονται παρακάτω:

2.1 Πλαίσιο σύνταξης οικονομικών καταστάσεων

Οι οικονομικές καταστάσεις της Τράπεζας έχουν συνταχθεί σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς (ΔΠΧΑ) που έχουν εγκριθεί από το Συμβούλιο Διεθνών Λογιστικών Προτύπων και έχουν υιοθετηθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ), και ειδικότερα με τα πρότυπα και τις διερμηνείες της Επιτροπής Διεργητικών Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς (ΕΔΔΠΧΑ) που είναι σε ισχύ ή έχουν εκδοθεί και εφαρμοστεί κατά την ημερομηνία σύνταξης των οικονομικών καταστάσεων, νωρίτερα από την ημερομηνία υποχρεωτικής εφαρμογής τους.

Οι οικονομικές καταστάσεις έχουν συνταχθεί με βάση την αρχή του ιστορικού κόστους, με εξαίρεση τους διαθέσιμους προς πώληση επενδυτικούς τίτλους και τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων (συμπεριλαμβανομένων των παραγώγων χρηματοοικονομικών μέσων), τα οποία επιμετρούνται στην εύλογη αξία.

Η σύνταξη των οικονομικών καταστάσεων σύμφωνα με τα ΔΠΧΑ απαιτεί την υιοθέτηση εκτιμήσεων και παραδοχών, οι οποίες επηρεάζουν τα λογιστικά υπόλοιπα των στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων και τις γνωστοποιήσεις των ενδεχόμενων υποχρεώσεων κατά την ημερομηνία σύνταξης των οικονομικών καταστάσεων, καθώς και τα υπόλοιπα των εσόδων και εξόδων της περιόδου αναφοράς. Παρά το γεγονός ότι οι εκτιμήσεις αυτές βασίζονται στη βέλτιστη γνώση της Διοίκησης σχετικά με τις τρέχουσες συνθήκες και ενέργειες, τα πραγματικά αποτελέσματα ενδέχεται να διαφέρουν.

Οι οικονομικές καταστάσεις της Τράπεζας παρουσιάζονται σε Ευρώ (€). Εκτός εάν αναφέρεται διαφορετικά, για τα οικονομικά στοιχεία που παρουσιάζονται σε Ευρώ έχει γίνει στρογγυλοποίηση στο πλησιέστερο εκατομμύριο.

Εκτιμήσεις για τη συνέχιση της δραστηριότητας της Τράπεζας

Οι ετήσιες οικονομικές καταστάσεις έχουν συνταχθεί με βάση την αρχή της συνεχιζόμενης δραστηριότητας (going concern), η οποία κρίθηκε ως κατάλληλη από το Διοικητικό Συμβούλιο, αξιολογώντας τα ακόλουθα:

Μακροοικονομικό περιβάλλον

Ο πραγματικός ρυθμός οικονομικής μεγέθυνσης της Ελλάδος για το 2017 ανήλθε σε 1,4%, σύμφωνα με την αρχική εκτίμηση της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής (ΕΛΣΤΑΤ) από -0,02% για το 2016 ενώ η αντιπροσωπευτική πρόβλεψη της αγοράς για τον πραγματικό ρυθμό οικονομικής μεγέθυνσης (growth consensus forecast) για το 2018 είναι 2,1% (συγκριτικά με τον επίσημο στόχο 2,5%). Με βάση τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ το ποσοστό ανεργίας το Δεκέμβριο 2017 ήταν 20,8% (31 Δεκεμβρίου 2016: 23,5%) με βάση τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ. Στο δημοσιονομικό πεδίο το πρωτογενές πλεόνασμα της Ελλάδας για το 2017 αναμένεται σε 2,44% του ΑΕΠ, σύμφωνα με τα στοιχεία του προϋπολογισμού για το 2018, υπερβαίνοντας τον αντίστοιχο στόχο 1,75% του Τρίτου Προγράμματος Οικονομικής Σταθεροποίησης (ΤΠΟΣ) για το πρωτογενές ισοζύγιο. Σύμφωνα με την Τράπεζα της Ελλάδος και τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών μειώθηκε σε -0,8% του ΑΕΠ το 2017 (2016: -1,1%).

Τον Ιούνιο 2017, η Ελλάδα μετά την ολοκλήρωση της δεύτερης αξιολόγησης του ΤΠΟΣ και την αποδέσμευση της δόσης του δανείου ποσού € 8,5 δις, κατέληξε σε συμφωνία σε τεχνικό επίπεδο με τους Ευρωπαϊκούς Θεσμούς την 4 Δεκεμβρίου 2017 αναφορικά με τη δέσμη δημοσιονομικών μέτρων και διαρθρωτικών μέτρων της τρίτης αξιολόγησης και υλοποίησε έως τις αρχές του 2018 όλες τις προαπαιτούμενες δράσεις. Η εν λόγω συμφωνία, άνοιξε το δρόμο για την αποδέσμευση της πρώτης υποδότης του δανείου ποσού € 5,7 δις στο δεύτερο δεκαπενθήμερο του Μαρτίου 2018. Η δεύτερη υποδότηση € 1 δις θα εκταμειωθεί το δεύτερο τρίμηνο του 2018 υπό την προϋπόθεση της θετικής αξιολόγησης από τους Ευρωπαϊκούς Θεσμούς σχετικά με τη μείωση

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων και της απρόσκοπτης πραγματοποίησης των ηλεκτρονικών πλειστηριασμών. Στο πλαίσιο των προαναφερθεισών θετικών εξελίξεων, η Ελλάδα επέστρεψε στις χρηματοοικονομικές αγορές με την έκδοση ενός πενταετούς ομολόγου ποσού € 3 δις και απόδοσης 4,625% την 24 Ιουλίου 2017 (για πρώτη φορά από τον Ιούλιο 2014) και την έκδοση ενός επταετούς ομολόγου ποσού € 3 δις και απόδοσης 3,5% την 8 Φεβρουαρίου 2018. Τα έσοδα από τις εκδόσεις των ομολόγων χρησιμοποιούνται για την περαιτέρω διαχείριση των δανειακών υποχρεώσεων του Ελληνικού Δημοσίου και για τη δημιουργία ενός ταμειακού αποθέματος σε επίπεδο Γενικής Κυβέρνησης, το οποίο θα διευκολύνει την πρόσβαση της χώρας στις αγορές μετά το τέλος του προγράμματος, τον Αύγουστο 2018.

Η ολοκλήρωση της τέταρτης και τελευταίας αξιολόγησης του ΤΠΟΣ, η οποία αναμένεται τον Ιούνιο 2018, σύμφωνα με το πρόγραμμα υλοποίησης, η αναμενόμενη σημαντική αύξηση των επενδύσεων (11,4% σύμφωνα με την πρόβλεψη του προϋπολογισμού για το 2018 συγκριτικά με 9,6% αύξηση το 2017), και η προβλεπόμενη ισχυρή τουριστική περίοδος, ενισχύουν τις προσδοκίες για περαιτέρω βελτίωση της εγχώριας οικονομικής δραστηριότητας το 2018. Η αποφασιστική εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων που συμφωνήθηκαν στο πλαίσιο του ΤΠΟΣ, η υλοποίηση των μέτρων για την περαιτέρω ελάφρυνση του χρέους σύμφωνα με τις αποφάσεις του Eurogroup την 24 Μαΐου 2016, η κινητοποίηση της χρηματοδότησης από την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) για τη στήριξη των εγχώριων επενδύσεων και τη δημιουργία θέσεων εργασίας, η προσέλκυση διεθνών και εγχώριων κεφαλαίων και η υιοθέτηση ενός εξωστρεφούς οικονομικού αναπτυξιακού προτύπου θα διευκολύνουν την αποκατάσταση της εμπιστοσύνης στις προοπτικές της Ελληνικής οικονομίας και την περαιτέρω σταθεροποίηση του εγχώριου οικονομικού περιβάλλοντος, οι οποίες αποτελούν σημαντικές προϋποθέσεις για την επιστροφή της χώρας σε πορεία ισχυρής και βιώσιμης ανάπτυξης.

Οι κύριοι κίνδυνοι και οι παράγοντες αβεβαιότητας σχετίζονται με (α) τις πιθανές καθυστερήσεις στην εφαρμογή των ήδη συμφωνηθεισών μεταρρυθμίσεων για να επιτευχθούν οι επόμενοι στόχοι και τα ορόσημα του ΤΠΟΣ, (β) τις πιθανές καθυστερήσεις στη συμφωνία σχετικά με τη σχέση μεταξύ της Ελλάδος και των Θεσμών για την περίοδο μετά την ολοκλήρωση του προγράμματος (γ) την επίδραση στην οικονομική δραστηριότητα και στην προσέλκυση άμεσων επενδύσεων των δημοσιονομικών και των σχετικών με την κοινωνική ασφάλιση μέτρων, τα οποία συμφωνήθηκαν στο πλαίσιο των αξιολογήσεων του ΤΠΟΣ, (δ) τη δυνατότητα προσέλκυσης νέων επενδύσεων στη χώρα, (ε) το χρονοδιάγραμμα μέχρι την πλήρη άρση των περιορισμών στην ελεύθερη κίνηση κεφαλαίων και τη συνεπαγόμενη επίδραση στην οικονομική δραστηριότητα, (στ) τον πιθανό αργό ρυθμό εισροής καταθέσεων και/ή τις πιθανές καθυστερήσεις στην αποτελεσματική διαχείριση των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων ως αποτέλεσμα των προκλήσεων που σχετίζονται με τις μακροοικονομικές συνθήκες στην Ελλάδα και (ζ) τις γεωπολιτικές συνθήκες στην ευρύτερη περιοχή και τους εξωτερικούς κλυδωνισμούς από μια επιβράδυνση της παγκόσμιας οικονομίας.

Κίνδυνος ρευστότητας

Με βάση τη συμφωνία με τους Ευρωπαίους εταίρους, οι αρχές έχουν δεσμευτεί να διατηρήσουν επαρκή ρευστότητα στο τραπεζικό σύστημα, εφόσον η Ελλάδα εκπληρώνει τις υποχρεώσεις της στο πλαίσιο του προγράμματος του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας (ΕΜΣ). Η σταδιακή σταθεροποίηση του μακροοικονομικού περιβάλλοντος, μετά την ολοκλήρωση της δεύτερης και της τρίτης αξιολόγησης του ΤΠΟΣ ενίσχυσε την αξιοπιστία της Ελλάδας στις διεθνείς αγορές, βελτίωσε το εγχώριο οικονομικό κλίμα και διευκόλυνε την επιστροφή καταθέσεων όπως επίσης την περαιτέρω χαλάρωση των μέτρων περιορισμού στην κίνηση κεφαλαίων (capital controls). Η επιτυχημένη ολοκλήρωση της τέταρτης αξιολόγησης του ΤΠΟΣ και η συμφωνία όσον αφορά στη σχέση μεταξύ της Ελλάδας και των πιστωτών της μετά την ολοκλήρωση του προγράμματος θα συμβάλει στην περαιτέρω αποκατάσταση της εμπιστοσύνης των καταθετών και επομένως, στην επιτάχυνση της επιστροφής των καταθέσεων επιδρώντας θετικά στη χρηματοδότηση της οικονομίας.

Το 2017, η εισροή καταθέσεων στον Όμιλο ποσού € 1,8 δις (εκ των οποίων € 1,2 δις στην Ελλάδα), μαζί με την αύξηση των συναλλαγών repos σε καλυμμένες ομολογίες και έντοκα γραμμάτια Ελληνικού Δημοσίου, η έκδοση καλυμμένων ομολογιών € 500 εκατ., που καλύφθηκε από διεθνείς και εγχώριους επενδυτές και η απομόχλευση στοιχείων ενεργητικού είχαν ως αποτέλεσμα τη σημαντική μείωση της εξάρτησης της Τράπεζας από το μηχανισμό χρηματοδότησης του Ευρωσυστήματος σε € 10 δις στα τέλη Δεκεμβρίου 2017, εκ των οποίων € 7,9 δις αφορούν χρηματοδότηση από τον Έκτακτο Μηχανισμό Παροχής Ρευστότητας (Emergency Liquidity Assistance – ELA) (31 Δεκεμβρίου 2016: € 13,9 δις, εκ των οποίων € 11,9 δις από τον ELA) και την εξάλειψη, της συμμετοχής της Τράπεζας στο δεύτερο πυλώνα στήριξης του Προγράμματος Ενίσχυσης της Ρευστότητας της Ελληνικής Οικονομίας στο τέλος Οκτωβρίου 2017 (31 Δεκεμβρίου 2016: ομόλογα με την εγγύηση του Ελληνικού Δημοσίου αξίας € 2,5 δις). Την 28 Φεβρουαρίου 2018, η εξάρτηση από το μηχανισμό χρηματοδότησης του Ευρωσυστήματος μειώθηκε περαιτέρω σε € 7,1 δις εκ των οποίων € 5,7 δις από τον ELA (σημ. 4 και 30).

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Κίνδυνος κεφαλαιακής επάρκειας

Ο Όμιλος παρακολουθεί στενά τις εξελίξεις σχετικά με το Ελληνικό μακροοικονομικό περιβάλλον, λαμβάνοντας υπόψη την άμεση και έμμεση έκθεσή του στον πιστωτικό κίνδυνο του Ελληνικού Δημοσίου (σημ. 5). Βασική προτεραιότητα είναι η ενεργή διαχείριση των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων, με σκοπό τη σημαντική μείωση του υπολοίπου τους, σύμφωνα με τους λειτουργικούς στόχους της Τράπεζας και αξιοποιώντας την εσωτερική υποδομή του Ομίλου, τις σημαντικές νομοθετικές αλλαγές και τις συνεργασίες με εξωτερικούς φορείς που έχουν γίνει ή αναμένεται να γίνουν. Την 31 Δεκεμβρίου 2017, η Τράπεζα μείωσε το υπόλοιπο των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων κατά € 2,4 δις σε € 18,1 δις, υπερβαίνοντας τον αρχικό στόχο του Ενιαίου Εποπτικού Μηχανισμού (ΕΕΜ) € 18,8 δις (σημ. 7.2).

Παράλληλα, ο Όμιλος κατέγραψε το 2017 € 104 εκατ. καθαρά κέρδη που αναλογούν στους μετόχους (καθαρά κέρδη της Τράπεζας € 11 εκατ.) λόγω υψηλότερων καθαρών εσόδων από τόκους και προμήθειες από τις ελληνικές και διεθνείς δραστηριότητες. Η Τράπεζα στο πλαίσιο του στρατηγικού της σχεδίου έχει αναλάβει σημαντικές πρωτοβουλίες ως προς την εκπλήρωση των υπόλοιπων δεσμεύσεων του σχεδίου αναδιάρθρωσης (σημ. 6) και προχώρησε στην εξαγορά των προνομιούχων μετοχών με την έκδοση ομολογιών μειωμένης εξασφάλισης της κατηγορίας 2 στις αρχές του 2018, οι οποίες θα συμπεριλαμβάνονται στον υπολογισμό του Συνολικού Δείκτη Κεφαλαιακής Επάρκειας (Total Capital Adequacy ratio) (σημ. 37). Ο Δείκτης κεφαλαίου κοινών μετοχών της κατηγορίας 1 (CET1) του Ομίλου ανήλθε σε 17,9% (Τράπεζα 18,9%) την 31 Δεκεμβρίου 2017, ενώ ο αντίστοιχος pro-forma δείκτης με την εξαγορά των προνομιούχων μετοχών/την έκδοση ομολογιών μειωμένης εξασφάλισης της κατηγορίας 2 και την ολοκλήρωση της συναλλαγής πώλησης στη Ρουμανία θα είναι 15,8% (σημ. 6). Η επίπτωση της υιοθέτησης του ΔΠΧΑ 9 στο Δείκτη κεφαλαίου κοινών μετοχών της κατηγορίας 1 (CET1) του Ομίλου στο τέλος του 2018, με βάση τις ρυθμίσεις σταδιακής μετάβασης (transitional arrangements) πενταετούς διάρκειας, εκτιμάται σε περίπου 20 μονάδες βάσης.

Η Eurobank, μαζί με τις άλλες τρεις ελληνικές συστημικές τράπεζες που εποπτεύονται άμεσα από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ), υποβάλλονται στην άσκηση προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης («ΕΕ») (EU-wide stress test) για το 2018, η οποία διεξάγεται από την Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών (ΕΒΑ) και ξεκίνησε την 31 Ιανουαρίου 2018. Τα αποτελέσματα για τις ελληνικές συστημικές τράπεζες αναμένεται να δημοσιευθούν τον Μάιο του 2018 (σημ. 6).

Μέσα σε ένα περιβάλλον ανάπτυξης, ο Όμιλος βρίσκεται σε τροχιά επίτευξης του στόχου μείωσης των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων για το 2018, διατήρησης της κερδοφορίας του, συνέχισης της δημιουργίας κεφαλαίων από οργανικά αποτελέσματα και ενίσχυσης της θέσης του στην ελληνική αγορά και στο εξωτερικό.

Εκτίμηση για τη συνέχιση της δραστηριότητας

Το Διοικητικό Συμβούλιο, λαμβάνοντας υπόψη τους ανωτέρω παράγοντες που σχετίζονται με την επάρκεια της κεφαλαιακής θέσης της Τράπεζας, την υπερκάλυψη του στόχου μείωσης των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων (NPEs) και την αναμενόμενη συνέχιση της πρόσβασης στο μηχανισμό χρηματοδότησης του Ευρωσυστήματος στο προσεχές μέλλον, θεωρεί ότι οι οικονομικές καταστάσεις της Τράπεζας μπορούν να συνταχθούν με βάση την αρχή της συνεχιζόμενης δραστηριότητας (going concern).

2.1.1 Νέα πρότυπα, τροποποιήσεις προτύπων και διερμηνείες

Οι αρχές που παρουσιάζονται παρακάτω έχουν εφαρμοστεί με συνέπεια στις χρήσεις 2017 και 2016, εξαιρουμένων εκείνων που παρατίθενται παρακάτω όπως επίσης και στη σημείωση 2.2.5. Τα συγκριτικά στοιχεία, όπου κρίθηκε αναγκαίο, έχουν αναπροσαρμοστεί ώστε να συνάδουν με τις αλλαγές στην παρουσίαση που υιοθέτησε η Τράπεζα για την παρούσα χρήση.

Τροποποιήσεις σε πρότυπα που υιοθετήθηκαν από την Τράπεζα

Οι ακόλουθες τροποποιήσεις σε πρότυπα, όπως εκδόθηκαν από το Συμβούλιο Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (ΣΔΛΠ) και υιοθετήθηκαν από την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ), είναι σε ισχύ από την 1 Ιανουαρίου 2017:

ΔΛΠ 7, Τροποποίηση – Γνωστοποιήσεις

Η τροποποίηση απαιτεί τη γνωστοποίηση πληροφοριών που επιτρέπουν στους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων να αξιολογήσουν τις μεταβολές στις υποχρεώσεις προερχόμενες από χρηματοδοτικές δραστηριότητες, συμπεριλαμβανομένων τόσο των αλλαγών από ταμειακές ροές όσο και μη ταμειακές μεταβολές. Οι απαιτήσεις για γνωστοποιήσεις επιπροσθέτως ισχύουν για μεταβολές σε χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία, όπως περιουσιακά στοιχεία που αντισταθμίζουν υποχρεώσεις προερχόμενες από χρηματοδοτικές δραστηριότητες, εάν οι ταμειακές ροές από αυτά τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

στοιχεία είχαν συμπεριληφθεί ή οι μελλοντικές ταμειακές ροές αυτών θα συμπεριληφθούν στις ταμειακές ροές από χρηματοδοτικές δραστηριότητες. Η Τράπεζα εφάρμοσε τις απαιτούμενες γνωστοποιήσεις στη σημείωση 18

ΔΛΠ 12, Τροποποίηση - Αναγνώριση Αναβαλλόμενων Φορολογικών Απαιτήσεων για μη Πραγματοποιηθείσες Ζημιές

Η τροποποίηση διευκρινίζει ότι (α) οι μη πραγματοποιηθείσες ζημιές χρεωστικών τίτλων που επιμετρούνται στην εύλογη αξία στις οικονομικές καταστάσεις και σε κόστος για σκοπούς φορολογικούς μπορούν να επιφέρουν εκπεστέες προσωρινές διαφορές, ανεξαρτήτως εάν η εταιρεία πρόκειται να ανακτήσει την λογιστική αξία του χρεωστικού τίτλου μέσω πώλησης ή χρήσης (β) οι εκτιμήσεις για τα μελλοντικά φορολογητέα κέρδη εξαιρούν τις εκπτώσεις φόρου προερχόμενες από τον αντιλογισμό των εκπεστέων προσωρινών διαφορών (γ) η εκτίμηση των πιθανών μελλοντικών φορολογητέων κερδών μπορεί να περιλαμβάνει την ανάκτηση ενός στοιχείου ενεργητικού για ποσό μεγαλύτερο από την λογιστική του αξία, εάν υπάρχουν επαρκείς αποδείξεις ότι είναι πιθανό ότι αυτό θα πραγματοποιηθεί από την εταιρεία και (δ) μια αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση εξετάζεται σε συνδυασμό με όλες τις άλλες αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις, όταν ο φορολογικός νόμος δεν περιορίζει τις πηγές των φορολογητέων κερδών από τις οποίες εκπίπτουν οι προσωρινές φορολογικές διαφορές που ανακτώνται. Όπου υφίστανται περιορισμοί, οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις εξετάζονται σε συνδυασμό μόνο με τις αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις του ίδιου τύπου.

Η υιοθέτηση της τροποποίησης δεν είχε επίπτωση στις οικονομικές καταστάσεις της Τράπεζας.

Ετήσιες Βελτιώσεις σε ΔΠΧΑ 2014 – 2016

ΔΠΧΑ 12 «Γνωστοποίηση συμμετοχής σε άλλες οικονομικές οντότητες»: Διευκρινίζεται ότι οι απαιτήσεις γνωστοποιήσεων του ΔΠΧΑ 12, έχουν εφαρμογή στη συμμετοχή μιας οικονομικής οντότητας σε θυγατρική, κοινοπραξία ή συγγενή εταιρεία ταξινομημένη ως κατεχόμενη προς πώληση εκτός από την απαίτηση για συνοπτική οικονομική πληροφόρηση.

Η υιοθέτηση της τροποποίησης δεν είχε επίπτωση στις οικονομικές καταστάσεις της Τράπεζας.

Νέα πρότυπα, τροποποιήσεις προτύπων και διερμηνείες που δεν έχουν υιοθετηθεί ακόμη από την Τράπεζα

Ένα πλήθος νέων προτύπων, τροποποιήσεις σε υπάρχοντα πρότυπα και διερμηνείες θα τεθούν σε ισχύ μετά το 2017, δεδομένου ότι δεν έχουν ακόμη υιοθετηθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση ή η Τράπεζα δεν τα έχει υιοθετήσει νωρίτερα από την ημερομηνία υποχρεωτικής εφαρμογής τους. Αυτά που ενδέχεται να είναι σχετικά με την Τράπεζα έχουν ως ακολούθως (εξαιρουμένου του ΔΠΧΑ 9, το οποίο παρουσιάζεται στην ενότητα 2.1.2):

ΔΛΠ 19, Τροποποίηση – Τροποποίηση Προγράμματος, Περικοπή ή Διακανονισμός Ακίνητα (σε ισχύ από την 1 Ιανουαρίου 2019, δεν έχει υιοθετηθεί από την ΕΕ)

Η τροποποίηση αποσαφηνίζει ότι όταν μία αλλαγή σε πρόγραμμα καθορισμένων παροχών δηλ τροποποίηση, περικοπή ή διακανονισμός πραγματοποιείται και απαιτείται επαναμέτρηση της καθαρής υποχρέωσης ή απαίτησης καθορισμένων παροχών, θα πρέπει να χρησιμοποιούνται οι αναθεωρημένες αναλογιστικές παραδοχές από την επαναμέτρηση προκειμένου να προσδιοριστεί το κόστος τρέχουσας απασχόλησης και ο καθαρός τόκος για την υπόλοιπη περίοδο μετά την αλλαγή στο πρόγραμμα. Επιπροσθέτως, η τροποποίηση περιλαμβάνει διευκρινίσεις αναφορικά με την επίδραση μιας τροποποίησης προγράμματος, περικοπής ή διακανονισμού στις απαιτήσεις για το ανώτατο όριο περιουσιακού στοιχείου.

Η υιοθέτηση της τροποποίησης δεν αναμένεται να έχει επίπτωση στις οικονομικές καταστάσεις της Τράπεζας.

ΔΛΠ 28, Τροποποίηση – Μακροπρόθεσμες συμμετοχές σε Συγγενείς και Κοινοπραξίες (σε ισχύ από την 1 Ιανουαρίου 2019, δεν έχει υιοθετηθεί από την ΕΕ)

Η τροποποίηση αποσαφηνίζει ότι το ΔΠΧΑ 9 'Χρηματοοικονομικά Μέσα', συμπεριλαμβανομένων των απαιτήσεων απομείωσης, έχει εφαρμογή στις μακροπρόθεσμες συμμετοχές στις συγγενείς και κοινοπραξίες οι οποίες αποτελούν μέρος της καθαρής επένδυσης της εταιρείας στη συγγενή ή κοινοπραξία αλλά δεν λογιστικοποιούνται με την μέθοδο της καθαρής θέσης.

Σύμφωνα με την τροποποίηση, τυχόν προσαρμογές στην λογιστική αξία των μακροπρόθεσμων συμμετοχών στις συγγενείς και κοινοπραξίες ως αποτέλεσμα της εφαρμογής του ΔΛΠ 28 δεν θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά την εφαρμογή των απαιτήσεων του ΔΠΧΑ 9, οι οποίες εφαρμόζονται στις εν λόγω μακροπρόθεσμες συμμετοχές πριν από την εφαρμογή των απαιτήσεων για την κατανομή της ζημιάς και της απομείωσης κατά το ΔΛΠ 28.

Η υιοθέτηση της τροποποίησης δεν αναμένεται να έχει επίπτωση στις οικονομικές καταστάσεις της Τράπεζας.

ΔΛΠ 40, Τροποποίηση – Επενδύσεις σε Ακίνητα (σε ισχύ από την 1 Ιανουαρίου 2018)

Η τροποποίηση αποσαφηνίζει ότι η μεταφορά ενός ακινήτου, συμπεριλαμβανομένου ενός ακινήτου υπό κατασκευή ή ανάπτυξη, εντός ή εκτός των επενδύσεων σε ακίνητα, θα πρέπει να πραγματοποιείται μόνο όταν συντελείται αλλαγή στη χρήση του ακινήτου. Αυτή η αλλαγή στη χρήση πραγματοποιείται όταν το ακίνητο πληροί ή παύει να πληροί τον ορισμό των επενδύσεων σε ακίνητα και θα πρέπει να τεκμηριώνεται καταλλήλως.

Η υιοθέτηση της τροποποίησης δεν αναμένεται να έχει επίπτωση στις οικονομικές καταστάσεις της Τράπεζας.

ΔΠΧΑ 2, Τροποποίηση – Παροχές που Εξαρτώνται από την Αξία των Μετοχών (σε ισχύ 1 Ιανουαρίου 2018)

Η τροποποίηση αναφέρεται α) στην επιμέτρηση παροχών που εξαρτώνται από την αξία των μετοχών και διακανονίζονται σε μετρητά β) τη λογιστική τροποποίησης παροχών που εξαρτώνται από την αξία των μετοχών, από παροχές που διακανονίζονται σε μετρητά σε παροχές που διακανονίζονται με συμμετοχικούς τίτλους και γ) την ταξινόμηση παροχών που εξαρτώνται από την αξία των μετοχών και διακανονίζονται καθαρές από φορολογικές κρατήσεις.

Συγκεκριμένα, η τροποποίηση διευκρινίζει ότι μία παροχή που εξαρτάται από την αξία μετοχών και διακανονίζεται σε μετρητά επιμετράται χρησιμοποιώντας την ίδια προσέγγιση με τις παροχές που εξαρτώνται από την αξία των μετοχών και διακανονίζονται με συμμετοχικούς τίτλους. Επιπροσθέτως, διευκρινίζει ότι η υποχρέωση που σχετίζεται με μία παροχή που εξαρτάται από την αξία μετοχών και διακανονίζεται σε μετρητά και τροποποιείται σε παροχή που εξαρτάται από την αξία των μετοχών και διακανονίζεται με συμμετοχικούς τίτλους αναγνωρίζεται και η παροχή που εξαρτάται από την αξία των μετοχών και διακανονίζεται με συμμετοχικούς τίτλους αναγνωρίζεται στην εύλογη αξία του συμμετοχικού τίτλου κατά την ημερομηνία τροποποίησης, ενώ η όποια διαφορά αναγνωρίζεται απευθείας στα αποτελέσματα.

Επιπλέον, μία παροχή που εξαρτάται από την αξία μετοχών, που διακανονίζεται μετά από τον παρακρατηθέντα φόρο εκ μέρους του εργαζομένου (καθαρός διακανονισμός) ταξινομείται ως παροχή που εξαρτάται από την αξία των μετοχών και διακανονίζεται με συμμετοχικούς τίτλους στο σύνολό της, υπό την προϋπόθεση ότι η παροχή θα είχε ούτως ή άλλως ταξινομηθεί με αυτό τον τρόπο, εάν δεν περιελάμβανε το στοιχείο του καθαρού διακανονισμού.

Η υιοθέτηση της τροποποίησης δεν αναμένεται να έχει επίπτωση στις οικονομικές καταστάσεις της Τράπεζας.

ΔΠΧΑ 4, Τροποποίηση - Εφαρμογή του ΔΠΧΑ 9 Χρηματοοικονομικά Μέσα στο ΔΠΧΑ 4 Ασφαλιστήρια Συμβόλαια (σε ισχύ από την 1 Ιανουαρίου 2018)

Η τροποποίηση στοχεύει στην αντιμετώπιση των λογιστικών συνεπειών από τις διαφορετικές ημερομηνίες που τίθενται σε ισχύ με το ΔΠΧΑ 9 «Χρηματοοικονομικά Μέσα» και το επερχόμενο νέο Πρότυπο για τα ασφαλιστήρια συμβόλαια. Η τροποποίηση εισάγει δύο επιλογές για τις εταιρείες που εκδίδουν ασφαλιστήρια συμβόλαια: μία προσωρινή απαλλαγή από την υιοθέτηση του ΔΠΧΑ 9 και μία εναλλακτική προσέγγιση ('an overlay approach').

Η προαιρετική προσωρινή απαλλαγή από το ΔΠΧΑ 9 είναι διαθέσιμη για οικονομικές οντότητες των οποίων οι κύριες δραστηριότητες είναι συνδεδεμένες με την ασφάλιση, επιτρέποντάς τους να συνεχίσουν να εφαρμόζουν το ΔΛΠ 39 «Χρηματοοικονομικά Μέσα: Αναγνώριση και Επιμέτρηση» ενώ αναβάλλουν την εφαρμογή του ΔΠΧΑ 9 το αργότερο μέχρι την 1 Ιανουαρίου 2021.

Εναλλακτικά, παρέχεται η επιλογή στις οικονομικές οντότητες που υιοθετούν το ΔΠΧΑ 9 και εκδίδουν ασφαλιστήρια συμβόλαια, να προσαρμόσουν το κέρδος ή ζημία για συγκεκριμένα αποδεκτά χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού, ουσιαστικά έχοντας ως αποτέλεσμα τη λογιστική σύμφωνα με το ΔΛΠ 39 για τα εν λόγω χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού. Αυτή η προσέγγιση μπορεί να χρησιμοποιηθεί υπό τον όρο ότι η οικονομική οντότητα εφαρμόζει το ΔΠΧΑ 9 σε συνδυασμό με το ΔΠΧΑ 4 και ταξινομεί τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 9, όταν αυτά τα περιουσιακά στοιχεία ήταν προηγούμενα ταξινομημένα σε αποσβέσιμο κόστος ή ως χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού διαθέσιμα προς πώληση, σύμφωνα με το ΔΛΠ 39.

Η τροποποίηση δεν είναι σχετική με τις δραστηριότητες της Τράπεζας, εκτός μέσω της συμμετοχής της στη συγγενή εταιρεία Eurolife ERB Insurance Group Ανώνυμος Εταιρεία Συμμετοχών η οποία έχει επιλέξει την προαιρετική προσωρινή απαλλαγή από το ΔΠΧΑ 9.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

ΔΠΧΑ 15, Έσοδα από Συμβάσεις με Πελάτες και ΔΠΧΑ 15, Τροποποίηση (σε ισχύ από την 1 Ιανουαρίου 2018)

Το ΔΠΧΑ 15 καθιερώνει ένα ενιαίο, κατανοητό μοντέλο αναγνώρισης εσόδων για τον προσδιορισμό του χρόνου αναγνώρισης και του ποσού του εσόδου και αντικαθιστά τις υφιστάμενες οδηγίες για την αναγνώριση του, συμπεριλαμβανομένου του ΔΛΠ 18 «Έσοδα», του ΔΛΠ 11 «Συμβάσεις Κατασκευής» και της Διερμηνείας 13 «Προγράμματα πιστότητας πελατών».

Το ΔΠΧΑ 15 εφαρμόζεται σε όλες τις συμβάσεις με πελάτες, εκτός από αυτές που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής άλλων προτύπων όπως:

- χρηματοοικονομικά μέσα και λοιπά συμβατικά δικαιώματα ή υποχρεώσεις, εντός του πεδίου εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9 «Χρηματοοικονομικά Μέσα», ΔΠΧΑ 10 «Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις», ΔΠΧΑ 11 «Από Κοινού Συμφωνίες», ΔΛΠ 27 «Ατομικές Οικονομικές Καταστάσεις» και ΔΛΠ 28 «Επενδύσεις σε Συγγενείς Εταιρείες και Κοινοπραξίες»,
- μισθώσεις, εντός του πεδίου εφαρμογής του ΔΛΠ 17 «Μισθώσεις» (ή ΔΠΧΑ 16 «Μισθώσεις»), και
- ασφαλιστήρια Συμβόλαια, εντός του πλαισίου του ΔΠΧΑ 4 «Ασφαλιστήρια Συμβόλαια»

Συνεπώς, τα έσοδα από τόκους και προμήθειες που αποτελούν αναπόσπαστο μέρος των χρηματοοικονομικών μέσων θα εξακολουθήσουν να είναι εκτός του πλαισίου εφαρμογής του ΔΠΧΑ 15.

Το ΔΠΧΑ 15 διευκρινίζει ότι το έσοδο θα πρέπει να αναγνωρίζεται στο ποσό που αντιστοιχεί στο τίμημα που η οικονομική οντότητα αναμένει ότι δικαιούται σε αντάλλαγμα για την μεταβίβαση αγαθών και υπηρεσιών. Εισάγει την έννοια της αναγνώρισης εσόδου βάσει των υποχρεώσεων εκτέλεσης καθώς αυτές εκπληρώνονται και ο έλεγχος του αγαθού ή της υπηρεσίας (δηλαδή η δυνατότητα κατεύθυνσης της χρήσης και απόκτησης του οφέλους από αυτά) αποκτάται από τον πελάτη. Για τις προμήθειες που αναγνωρίζονται από υπηρεσίες που παρέχονται με την πάροδο του χρόνου, όπως προμήθειες για την παροχή υπηρεσιών διαχείρισης χαρτοφυλακίων και επενδυτικών συμβουλών και τις μεταβλητές αμοιβές οι οποίες βασίζονται στην απόδοση του υποκείμενου περιουσιακού στοιχείου σε μια συγκεκριμένη ημερομηνία, η αμοιβή αναγνωρίζεται καθώς η υπηρεσία παρέχεται στον πελάτη, υπό την προϋπόθεση ότι είναι πιθανό να μην υπάρξει σημαντικός αντιλογισμός του τιμήματος.

Εκτενείς γνωστοποιήσεις θα απαιτούνται σε σχέση με το έσοδο που αναγνωρίστηκε και αυτό που αναμένεται να αναγνωρισθεί από υπάρχουσες συμβάσεις.

Το ΔΠΧΑ 15 τροποποιήθηκε τον Απρίλιο του 2016, προκειμένου να παράσχει διευκρινίσεις, συμπεριλαμβανομένης αυτής για τον εντοπισμό των υποχρεώσεων εκτέλεσης εντός μίας σύμβασης.

Η Τράπεζα είναι επί του παρόντος στη διαδικασία οριστικοποίησης της αξιολόγησης της επίπτωσης του ΔΠΧΑ 15 στις οικονομικές καταστάσεις, ωστόσο, η υιοθέτησή του δεν αναμένεται να έχει σημαντική επίπτωση σε αυτές καθώς τα καθαρά έσοδα από τόκους τα οποία αποτελούν βασική πηγή εσόδου για την Τράπεζα δεν επηρεάζονται από την υιοθέτηση του ΔΠΧΠ 15 και η υφιστάμενη λογιστική της Τράπεζας για έσοδα από συμβάσεις με πελάτες είναι σύμφωνη γενικά με το ΔΠΧΑ 15.

ΔΠΧΑ 16, Μισθώσεις (σε ισχύ από την 1 Ιανουαρίου 2019)

Το ΔΠΧΑ 16, το οποίο αντικαθιστά το ΔΛΠ 17 «Μισθώσεις» και σχετικές διερμηνείες, εισάγει ένα ενιαίο μοντέλο λογιστικής, εντός ισολογισμού για τους μισθωτές, σύμφωνα με το οποίο η ταξινόμηση των μισθώσεων από την πλευρά του μισθωτή, ως λειτουργικές ή χρηματοδοτικές μισθώσεις, καταργείται και όλες οι μισθώσεις αντιμετωπίζονται παρόμοια με τις χρηματοδοτικές μισθώσεις σύμφωνα με το ΔΛΠ 17. Το νέο πρότυπο προβλέπει την αναγνώριση του «δικαιώματος χρήσης μισθωμένου στοιχείου ενεργητικού» ('right of use asset') και της «υποχρέωσης από μισθώσεις» ('lease liability'), κατά την έναρξη της μίσθωσης, σε περίπτωση που υπάρχει συμβόλαιο ή μέρος συμβολαίου που αποδίδει στον μισθωτή το δικαίωμα χρήσης ενός περιουσιακού στοιχείου για μία χρονική περίοδο έναντι τιμήματος.

Το δικαίωμα χρήσης μισθωμένου στοιχείου ενεργητικού, αρχικά επιμετράται στο κόστος, το οποίο αποτελείται από το ποσό της υποχρέωσης από μισθώσεις, πλέον τα μισθώματα που καταβλήθηκαν στον εκμισθωτή κατά ή πριν την ημερομηνία έναρξης της μίσθωσης, μείον τυχόν κίνητρα προς τον μισθωτή που εισπράχθηκαν, την αρχική εκτίμηση για κόστη αποκατάστασης και αρχικά άμεσα κόστη που πραγματοποιήθηκαν από τον μισθωτή, και εν συνεχεία επιμετράται στο κόστος, μείον σωρευμένες αποσβέσεις και απομείωση. Η υποχρέωση από μισθώσεις, αρχικά αναγνωρίζεται στην παρούσα αξία των μισθωμάτων κατά την διάρκεια της περιόδου μίσθωσης που ακόμη δεν έχουν καταβληθεί.

Κατά συνέπεια, η σταθερή μέθοδος αναγνώρισης του εξόδου από λειτουργικές μισθώσεις σύμφωνα με το ΔΛΠ 17 αντικαθίσταται από την απόσβεση του «δικαιώματος χρήσης μισθωμένου στοιχείου ενεργητικού» και τον τόκο-έξοδο της

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

«υποχρέωσης από μισθώσεις». Η αναγνώριση των στοιχείων ενεργητικού και παθητικού από τους μισθωτές, όπως περιγράφεται ανωτέρω, δεν απαιτείται για ορισμένες βραχυπρόθεσμης διάρκειας μισθώσεις και μισθώσεις στοιχείων ενεργητικού χαμηλής αξίας. Επιπροσθέτως, ο λογιστικός χειρισμός για τους εκμισθωτές δεν επηρεάζεται ουσιωδώς από τις απαιτήσεις του ΔΠΧΑ 16.

Η Τράπεζα εξετάζει επί του παρόντος την επίδραση του ΔΠΧΑ 16 στις οικονομικές καταστάσεις, η οποία δεν είναι δυνατό να ποσοτικοποιηθεί κατά την ημερομηνία έκδοσης αυτών των οικονομικών καταστάσεων. Οι δεσμεύσεις λειτουργικών μισθώσεων, σε ισχύ επί του παρόντος, παρουσιάζονται στην σημείωση 42.

ΔΠΧΑ 17, Ασφαλιστήρια Συμβόλαια (σε ισχύ από την 1 Ιανουαρίου 2021, δεν έχει υιοθετηθεί από την ΕΕ)

Το ΔΠΧΑ 17, το οποίο αντικαθιστά το ΔΠΧΑ 4 «Ασφαλιστήρια Συμβόλαια», παρέχει ένα συνολικό και συνεπές λογιστικό μοντέλο για τα ασφαλιστήρια συμβόλαια. Έχει εφαρμογή σε ασφαλιστήρια συμβόλαια που έχουν εκδοθεί, σε όλα τα συμβόλαια αντασφάλισης και σε επενδυτικά συμβόλαια με χαρακτηριστικά προαιρετικής συμμετοχής που μια οικονομική οντότητα εκδίδει, εφόσον αυτή εκδίδει και ασφαλιστήρια συμβόλαια. Τα συμβόλαια χρηματοοικονομικών εγγυήσεων επιτρέπεται να ενταχθούν στο πεδίο εφαρμογής του ΔΠΧΑ 17, εφόσον η οικονομική οντότητα έχει προηγουμένως διαβεβαιώσει ότι τα θεωρεί ως ασφαλιστήρια συμβόλαια.

Σύμφωνα με το γενικό μοντέλο του ΔΠΧΑ 17, ομάδες από ασφαλιστήρια συμβόλαια που τελούν υπό κοινή διαχείριση και υπόκεινται σε παρόμοιους κινδύνους, επιμετρώνται με βάση προεξοφλημένες, σταθμισμένες βάσει πιθανοτήτων μελλοντικές ταμειακές ροές, μιας αναπροσαρμογής λόγω κινδύνου και ενός περιθωρίου συμβατικών υπηρεσιών (contractual service margin) το οποίο αντιπροσωπεύει το μη δεδουλευμένο κέρδος των συμβολαίων. Σύμφωνα με το μοντέλο, οι εκτιμήσεις επαναμετρώνται σε κάθε περίοδο αναφοράς. Μια απλοποιημένη μέθοδος επιμέτρησης μπορεί να χρησιμοποιηθεί αν αναμένεται ότι από αυτή θα παραχθεί μια λογική προσέγγιση του γενικού μοντέλου ή αν τα συμβόλαια είναι μικρής διάρκειας.

Το έσοδο κατανέμεται στις περιόδους αναλογικά με την αξία της αναμενόμενης κάλυψης και των λοιπών υπηρεσιών που ένας ασφαλιστής παρέχει κατά τη διάρκεια της περιόδου, οι αποζημιώσεις παρουσιάζονται όταν αναγγελθούν και τα επενδυτικά στοιχεία, όπως ποσά που καταβάλλονται σε ασφαλισμένους ακόμα και αν το ασφαλιστικό γεγονός δεν επέλθει, δεν περιλαμβάνονται στα έσοδα και τις αποζημιώσεις. Τα αποτελέσματα από ασφαλιστικές υπηρεσίες παρουσιάζονται ξεχωριστά από το χρηματοοικονομικό έσοδο ή έξοδο των ασφαλίσεων.

Το ΔΠΧΑ 17 δεν είναι σχετικό με τις δραστηριότητες της Τράπεζας, παρά μόνο μέσω της συγγενούς εταιρείας Eurolife ERB Insurance Ανώνυμος Εταιρεία Συμμετοχών.

Ετήσιες Βελτιώσεις σε ΔΠΧΑ 2014 – 2016 (σε ισχύ από την 1 Ιανουαρίου 2018)

ΔΛΠ 28 «Επενδύσεις σε Συγγενείς Εταιρείες και Κοινοπραξίες»: Διευκρινίζεται ότι κεφάλαια επιχειρηματικών συμμετοχών, αμοιβαία κεφάλαια και παρόμοιες εταιρείες μπορούν να επιλέξουν να επιμετρήσουν τις συμμετοχές τους σε συγγενείς εταιρίες ή κοινοπραξίες στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων.

Η υιοθέτηση της τροποποίησης δεν αναμένεται να έχει επίπτωση στις οικονομικές καταστάσεις της Τράπεζας.

Ετήσιες Βελτιώσεις σε ΔΠΧΑ 2015 – 2017 (σε ισχύ από την 1 Ιανουαρίου 2019, δεν έχει υιοθετηθεί από την ΕΕ)

Οι τροποποιήσεις εισάγουν σημαντικές αλλαγές σε τέσσερα πρότυπα, σε συνέχεια της δημοσίευσης των αποτελεσμάτων του κύκλου των ετήσιων βελτιώσεων 2015-2017 του Συμβουλίου Διεθνών Λογιστικών Προτύπων. Τα θέματα στα οποία εστιάζουν οι εν λόγω τροποποιήσεις έχουν ως ακολούθως:

- ΔΠΧΑ 3 «Συνενώσεις επιχειρήσεων» και ΔΠΧΑ 11 «Από κοινού Συμφωνίες»: Διευκρινίζεται ο τρόπος με τον οποίο μια οικονομική οντότητα αναγνωρίζει την αύξηση της συμμετοχής της σε μια από κοινού δραστηριότητα που πληροί τον ορισμό της επιχείρησης.
 - Αν ένα μέρος αποκτά τον έλεγχο μιας επιχείρησης που είναι από κοινού δραστηριότητα, τότε η συναλλαγή αποτελεί συνένωση επιχειρήσεων που επιτυγχάνεται σε στάδια και ο αποκτών επαναμετρά το σύνολο της συμμετοχής που κατείχε προηγουμένως επί των στοιχείων ενεργητικού και των υποχρεώσεων της από κοινού δραστηριότητας σε εύλογη αξία.
 - Αν ένα μέρος αποκτά από κοινού έλεγχο, τότε η συμμετοχή που κατείχε προηγουμένως δεν επαναμετράται.
- ΔΛΠ 12 «Φόροι Εισοδήματος»: Διευκρινίζεται ότι όλες οι επιπτώσεις στο φόρο εισοδήματος από μερίσματα, περιλαμβανομένων και των πληρωμών από χρηματοοικονομικά μέσα που καταχωρούνται στα ίδια κεφάλαια, θα πρέπει να

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

αναγνωρίζονται στα αποτελέσματα, στην κατάσταση συνολικών εσόδων ή στα ίδια κεφάλαια, ανάλογα με το που είχε αναγνωριστεί η αρχική συναλλαγή ή το γεγονός που δημιούργησε τα διανεμόμενα κέρδη που οδήγησαν στο μέρισμα.

- ΔΛΠ 23 «Κόστος Δανεισμού» : Διευκρινίζεται ότι κάθε δανεισμός που λήφθηκε αρχικά για την ανάπτυξη ενός περιουσιακού στοιχείου που πληρούσε τις προϋποθέσεις, θα πρέπει να αντιμετωπίζεται ως μέρος του γενικού δανεισμού όταν ουσιαστικά όλες οι αναγκαίες δραστηριότητες προετοιμασίας του περιουσιακού στοιχείου για την προοριζόμενη χρήση ή πώλησή του έχουν περατωθεί.

Η υιοθέτηση των τροποποιήσεων δεν αναμένεται να έχει επίπτωση στις οικονομικές καταστάσεις της Τράπεζας.

ΕΔΔΠΧΑ 22, Συναλλαγές σε Ξένο Νόμισμα και Προκαταβολές (σε ισχύ από την 1 Ιανουαρίου 2018, δεν έχει υιοθετηθεί από την ΕΕ)

Το ΕΔΔΠΧΑ 22 παρέχει τις απαιτήσεις αναφορικά με το ποιά συναλλαγματική ισοτιμία θα πρέπει να χρησιμοποιηθεί για την απεικόνιση συναλλαγών σε ξένο νόμισμα που περιλαμβάνουν προκαταβολές. Η διερμηνεία αποσαφηνίζει ότι σε αυτή την περίπτωση η ημερομηνία συναλλαγής για τον καθορισμό της συναλλαγματικής ισοτιμίας που πρέπει να χρησιμοποιηθεί για την αρχική αναγνώριση του σχετικού στοιχείου ενεργητικού, εξόδου ή εσόδου είναι η ημερομηνία της προκαταβολής, δηλαδή η ημερομηνία που η οικονομική οντότητα αρχικά αναγνώρισε το μη χρηματικό στοιχείο ενεργητικού (προπληρωμένο έξοδο επόμενων χρήσεων) ή το μη χρηματικό στοιχείο παθητικού (έσοδο επόμενων χρήσεων) που προέκυψε από την προκαταβολή του τιμήματος. Εάν υπάρχουν πολλαπλές προκαταβολές δοθείσες ή ληφθείσες, η οικονομική οντότητα θα πρέπει να προσδιορίσει μία ημερομηνία συναλλαγής για κάθε καταβολή ή είσπραξη.

Η υιοθέτηση της διερμηνείας δεν αναμένεται να έχει επίπτωση στις οικονομικές καταστάσεις της Τράπεζας.

ΕΔΔΠΧΑ 23, Αβεβαιότητα σχετικά με Χειρισμούς Φόρου Εισοδήματος (σε ισχύ από την 1 Ιανουαρίου 2019, δεν έχει υιοθετηθεί από την ΕΕ)

Η διερμηνεία παρέχει διευκρινίσεις ως προς την εφαρμογή των απαιτήσεων αναγνώρισης και επιμέτρησης του ΔΛΠ 12 «Φόροι Εισοδήματος» όταν υπάρχει αβεβαιότητα σχετικά με χειρισμούς φόρου εισοδήματος. Σε αυτή την περίπτωση, η αναγνώριση και η επιμέτρηση των τρεχουσών ή αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων ή υποχρεώσεων βασίζεται στο φορολογητέο κέρδος (φορολογική ζημιά), στη φορολογική βάση, σε μη χρησιμοποιηθείσες φορολογικές ζημιές, καθώς και φορολογικές απαιτήσεις και φορολογικούς συντελεστές που καθορίζονται εφαρμόζοντας την ΕΔΔΠΧΑ 23.

Σύμφωνα με τη διερμηνεία, κάθε αβεβαιότητα σχετικά με χειρισμό φόρου εξετάζεται ξεχωριστά ή συνολικά ως ομάδα, ανάλογα με το ποια προσέγγιση προβλέπει καλύτερα την άρση της αβεβαιότητας και η οικονομική οντότητα θα πρέπει να υποθέσει ότι μια φορολογική αρχή που έχει το δικαίωμα να εξετάσει χειρισμούς φόρων θα τους εξετάσει και θα έχει πλήρη γνώση κάθε σχετικής πληροφορίας.

Αν μια οικονομική οντότητα καταλήξει ότι είναι πιθανό η φορολογική αρχή να αποδεχθεί έναν αβέβαιο χειρισμό φόρου, θα πρέπει να προσδιορίσει τη λογιστική αντιμετώπιση των φόρων εισοδήματος σύμφωνα με αυτόν τον χειρισμό φόρου. Αν καταλήξει ότι δεν είναι πιθανό ο χειρισμός να γίνει αποδεκτός, το αποτέλεσμα της αβεβαιότητας στον λογιστικό χειρισμό του φόρου εισοδήματος θα αποτυπωθεί στην περίοδο κατά την οποία έγινε ο προσδιορισμός αυτός, χρησιμοποιώντας τη μέθοδο που προβλέπει καλύτερα την άρση της αβεβαιότητας (δηλαδή το πιο πιθανό ποσό ή τη μέθοδο της αναμενόμενης αξίας).

Οι παραδοχές και οι εκτιμήσεις που έγιναν για την αναγνώριση και την επιμέτρηση αβέβαιων χειρισμών φόρων θα πρέπει να επανεξετάζονται όποτε οι συνθήκες μεταβάλλονται ή προκύπτουν νέες πληροφορίες που επηρεάζουν τις παραδοχές αυτές (π.χ. ενέργειες από τη φορολογική αρχή, στοιχεία ότι έχει λάβει μια συγκεκριμένη θέση σε σχέση με κάποιο παρόμοιο θέμα ή η λήξη του δικαιώματος της να εξετάσει έναν συγκεκριμένο χειρισμό φόρου).

Η υιοθέτηση της διερμηνείας δεν αναμένεται να έχει επίπτωση στις οικονομικές καταστάσεις της Τράπεζας.

2.1.2 Μετάβαση στο ΔΠΧΑ 9, «Χρηματοοικονομικά μέσα» και αξιολόγηση της επίπτωσης

Τον Ιούλιο του 2014, το Συμβούλιο των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων εξέδωσε στην τελική του μορφή το ΔΠΧΑ 9 «Χρηματοοικονομικά Μέσα» το οποίο είναι σε ισχύ από την 1 Ιανουαρίου 2018 και αντικαθιστά το ΔΛΠ 39 «Χρηματοοικονομικά Μέσα: Αναγνώριση και Επιμέτρηση». Το ΔΠΧΑ 9 περιλαμβάνει τις αναθεωρημένες απαιτήσεις αναφορικά με την ταξινόμηση και επιμέτρηση των χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού και παθητικού, την απομείωση των χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού και τη λογιστική αντιστάθμιση κινδύνων.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις**Ταξινόμηση και επιμέτρηση**

Το ΔΠΧΑ 9 καθορίζει μια νέα προσέγγιση για όλα τα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού σύμφωνα με την οποία η ταξινόμηση και επιμέτρηση των στοιχείων αυτών βασίζεται στο επιχειρηματικό μοντέλο που χρησιμοποιεί η οικονομική οντότητα για τη διαχείρισή τους και τα χαρακτηριστικά των συμβατικών ταμειακών ροών τους. Σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 9, τα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού ταξινομούνται σε μια από τις εξής τρεις κατηγορίες: στο αποσβέσιμο κόστος, στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση και στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων. Το πρότυπο καταργεί τις υπάρχουσες κατηγορίες του ΔΛΠ 39, ήτοι τις διακρατούμενες μέχρι τη λήξη επενδύσεις, τα δάνεια και απαιτήσεις, και τα διαθέσιμα προς πώληση χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού.

Τα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού θα επιμετρώνται στο αποσβέσιμο κόστος, εάν κατέχονται ως μέρος ενός επιχειρηματικού μοντέλου του οποίου ο στόχος είναι η διακράτηση των χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού προκειμένου να εισπράττονται οι συμβατικές ταμειακές ροές τους και οι συμβατικές αυτές ταμειακές ροές αφορούν αποκλειστικά σε πληρωμές κεφαλαίου και τόκων (solely payments of principle and interest – SPPI). Τα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού θα επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση, εάν κατέχονται ως μέρος ενός επιχειρηματικού μοντέλου του οποίου ο στόχος είναι τόσο η είσπραξη των συμβατικών ταμειακών ροών όσο και η πώληση χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού και οι συμβατικές αυτές ταμειακές ροές αφορούν αποκλειστικά σε πληρωμές κεφαλαίου και τόκων. Σε κάθε άλλη περίπτωση, τα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού θα επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων.

Μια οικονομική οντότητα δύναται κατά την αρχική αναγνώριση να προσδιορίσει ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο του ενεργητικού ως επιμετρώμενο στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων, εάν αυτό εξαλείφει ή μειώνει σημαντικά μια λογιστική ανακολουθία. Επιπροσθέτως, κατά την αρχική αναγνώριση, μια οικονομική οντότητα δύναται αμετακλήτως να επιλέξει να παρουσιάζει στα λοιπά αποτελέσματα απευθείας στην καθαρή θέση τις μεταγενέστερες μεταβολές στην εύλογη αξία μιας επένδυσης σε συμμετοχικό τίτλο, ο οποίος δεν προορίζεται για εμπορική εκμετάλλευση. Η εν λόγω επιλογή πραγματοποιείται για κάθε συμμετοχικό τίτλο ξεχωριστά.

Σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 9, δεν ισχύει ο διαχωρισμός ενός ενσωματωμένου παραγώγου από το κύριο συμβόλαιό του όταν το κύριο συμβόλαιο αποτελεί χρηματοοικονομικό στοιχείο του ενεργητικού το οποίο υπόκειται στο πεδίο εφαρμογής του προτύπου. Αντ' αυτού, η αξιολόγηση σε ό, τι αφορά την ταξινόμηση του υβριδικού χρηματοοικονομικού μέσου θα γίνεται στο σύνολο αυτού.

Το ΔΠΧΑ 9 διατηρεί τις περισσότερες από τις υπάρχουσες απαιτήσεις αναφορικά με τις χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις. Ωστόσο, για χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων, τα κέρδη ή οι ζημιές που αποδίδονται σε μεταβολές του πιστωτικού τους κίνδυνου, θα πρέπει να παρουσιάζονται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση και να μην μεταφέρονται μεταγενέστερα στα αποτελέσματα, εκτός και αν η εν λόγω παρουσίαση δημιουργεί ή μεγεθύνει μια λογιστική ανακολουθία. Σύμφωνα με το ΔΛΠ 39, όλες οι μεταβολές στην εύλογη αξία των χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων, οι οποίες επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων, αναγνωρίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων, εκτός εάν ο χειρισμός αυτός δημιουργεί ή μεγεθύνει μια λογιστική ανακολουθία.

Αξιολόγηση επιχειρηματικού μοντέλου

Το επιχειρηματικό μοντέλο αντανακλά τον τρόπο με τον οποίο η Τράπεζα διαχειρίζεται τα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού προκειμένου αυτά να δημιουργήσουν ταμειακές ροές. Δηλαδή, το επιχειρηματικό μοντέλο προσδιορίζει το εάν οι ταμειακές ροές θα προκύψουν είτε από την αποκλειστική είσπραξη συμβατικών ταμειακών ροών είτε από την πώληση χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού ή και από τα δύο. Τα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού που προορίζονται για εμπορική εκμετάλλευση ή διαχείρισή τους γίνεται με βάση την εύλογη αξία, θα επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων.

Η προσέγγιση της Τράπεζας είναι να διενεργήσει την αξιολόγηση σύμφωνα με το λειτουργικό της μοντέλο και τον τρόπο παροχής πληροφοριών στα βασικά μέλη της Διοίκησης. Κατά τη διενέργεια της εν λόγω αξιολόγησης, η Τράπεζα θα λάβει υπόψη του τις ακόλουθες πληροφορίες:

- τις δηλωμένες πολιτικές και στόχους κάθε χαρτοφυλακίου,
- τον τρόπο με τον οποίο η απόδοση κάθε χαρτοφυλακίου αξιολογείται και αναφέρεται,
- τους κινδύνους που επηρεάζουν την απόδοση του επιχειρηματικού μοντέλου και τον τρόπο διαχείρισης αυτών,
- τον τρόπο με τον οποίο αμείβονται οι διευθυντές,

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

- την προηγούμενη εμπειρία σχετικά με την είσπραξη ταμειακών ροών για τα υπό αξιολόγηση χαρτοφυλάκια και τον τρόπο με τον οποίο επιτυγχάνεται ο δηλωμένος στόχος της Τράπεζας αναφορικά με τη διαχείριση των χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού, και
- τη συχνότητα, τον όγκο και το χρόνο των πωλήσεων σε προγενέστερες περιόδους, τους λόγους των πωλήσεων αυτών και τις προσδοκίες για την πραγματοποίηση μελλοντικών πωλήσεων. Ανεξαρτήτως της συχνότητας και αξίας τους, τόσο οι πωλήσεις λόγω της αύξησης του πιστωτικού κινδύνου των χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού όσο και οι πωλήσεις για την αντιμετώπιση αναγκών ρευστότητας σε ένα μη αναμενόμενο σενάριο ακραίων καταστάσεων (stress case scenario), είναι συμβατές με το επιχειρηματικό μοντέλο το οποίο έχει ως στόχο τη διακράτηση χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού μέχρι τη λήξη.

Αξιολόγηση SPPI (αξιολόγηση συμβατικών ταμειακών ροών που αφορούν αποκλειστικά σε πληρωμές κεφαλαίου και τόκων)

Κατά την αξιολόγηση εάν οι συμβατικές ροές αφορούν αποκλειστικά σε πληρωμές κεφαλαίου και τόκων, η Τράπεζα θα λάβει υπόψη εάν οι εν λόγω ροές είναι συνεπείς με μια βασική δανειακή σύμβαση, δηλαδή τα βασικά στοιχεία του επιτοκίου αφορούν στο αντάλλαγμα για την αξία του χρήματος στο χρόνο, στον πιστωτικό κίνδυνο, άλλους βασικούς κινδύνους δανεισμού καθώς και σε ένα περιθώριο κέρδους. Επίσης, θα διενεργείται αξιολόγηση για το εάν ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού περιλαμβάνει κάποιο συμβατικό όρο που θα μπορούσε να αλλάξει το ποσό ή τη χρονική στιγμή των συμβατικών ταμειακών ροών με τέτοιο τρόπο, που η ανωτέρω προϋπόθεση δεν θα ίσχυε. Στις περιπτώσεις κατά τις οποίες οι συμβατικοί όροι επιφέρουν την έκθεση σε κινδύνους ή μεταβλητότητα που δεν σχετίζονται με μια βασική δανειακή σύμβαση, το σχετικό χρηματοοικονομικό στοιχείο του ενεργητικού θα επιμετράται στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων.

Αξιολόγηση μεταβολών ταξινόμησης και επιμέτρησης κατά τη μετάβαση

Για σκοπούς μετάβασης στο ΔΠΧΑ 9, η Τράπεζα διενεργεί αξιολόγηση του επιχειρηματικού μοντέλου στα χαρτοφυλάκια και προβαίνει σε λεπτομερή αξιολόγηση των συμβατικών όρων στο χαρτοφυλάκιο των χρεωστικών τίτλων, με σκοπό τον εντοπισμό πιθανών μεταβολών στην ταξινόμηση και επιμέτρηση αυτών (αξιολόγηση SPPI). Η εν λόγω αξιολόγηση διενεργείται με βάση τα γεγονότα και τις συνθήκες που επικρατούν κατά την ημερομηνία της αρχικής εφαρμογής, δηλαδή την 1 Ιανουαρίου 2018. Επιπλέον, η αξιολόγηση διενεργείται δειγματοληπτικά για το χαρτοφυλάκιο της λιανικής και μέρος του επιχειρηματικού χαρτοφυλακίου όπου οι συμβάσεις έχουν τυποποιημένη μορφή, ενώ στο υπόλοιπο του επιχειρηματικού χαρτοφυλακίου, διενεργείται σε ατομική βάση. Η αξιολόγηση του επιχειρηματικού μοντέλου και του ελέγχου του SPPI δεν αναμένεται να επιφέρουν σημαντικές αλλαγές σε σύγκριση με τον τρόπο με τον οποίο τα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού επιμετρώνται σύμφωνα με το ΔΛΠ 39, με εξαίρεση όπου επισημαίνεται κατωτέρω. Συγκεκριμένα:

- δάνεια και απαιτήσεις από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και πελάτες τα οποία σύμφωνα με το ΔΛΠ 39 επιμετρώνται στο αποσβέσιμο κόστος αναμένεται να επιμετρώνται στο αποσβέσιμο κόστος, σύμφωνα και με το ΔΠΧΑ 9,
- η πλειονότητα των ομολόγων που ταξινομούνται ως διαθέσιμα προς πώληση σύμφωνα με το ΔΛΠ 39, αναμένεται να ταξινομηθούν στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση,
- επενδυτικοί τίτλοι διακρατούμενοι μέχρι τη λήξη τους και χρεωστικοί τίτλοι δανειακού χαρτοφυλακίου οι οποίοι σύμφωνα με το ΔΛΠ 39 επιμετρώνται στο αποσβέσιμο κόστος, αναμένεται να επιμετρώνται είτε στο αποσβέσιμο κόστος, είτε στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση, ανάλογα με το επιχειρηματικό μοντέλο διαχείρισής τους,
- ελάχιστες περιπτώσεις χρεωστικών τίτλων οι οποίοι αναμένεται να μην περάσουν τον έλεγχο του SPPI, θα επιμετρηθούν στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων,
- ομόλογα εμπορικού χαρτοφυλακίου και παράγωγα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού τα οποία σύμφωνα με το ΔΛΠ 39 επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων, αναμένεται να ταξινομηθούν ως επιμετρώμενα στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων σύμφωνα και με το ΔΠΧΑ 9,
- μετοχές οι οποίες σύμφωνα με το ΔΛΠ 39 ταξινομούνται ως διαθέσιμες προς πώληση, θα επιμετρηθούν στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 9, και
- χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις που καταχωρούνται στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων σύμφωνα με το ΔΛΠ 39 αναμένεται να επιμετρηθούν στο αποσβέσιμο κόστος, ενώ όπου κρίνεται αναγκαίο, τυχόν ενσωματωμένα παράγωγα (σύνθετοι τίτλοι, σύνθετες καταθέσεις) θα διαχωρίζονται από τα κύρια συμβόλαιά τους.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Απομείωση των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού

Το ΔΠΧΑ 9 εισάγει ένα μοντέλο αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών (expected credit losses – ECL) το οποίο αντικαθιστά το υφιστάμενο μοντέλο των πραγματοποιηθεισών ζημιών του ΔΛΠ 39. Οι νέες απαιτήσεις καταργούν το κριτήριο του ΔΛΠ 39, σύμφωνα με το οποίο οι ζημιές από πιστωτικό κίνδυνο αναγνωρίζονταν μόνον μετά την επέλευση ενός ζημιογόνου γεγονότος, και πρόκειται να εφαρμοστούν σε ευρύτερο πληθυσμό χρηματοοικονομικών μέσων συγκριτικά με το ΔΛΠ 39. Η επιμέτρηση των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών θα απαιτήσει τη χρήση σύνθετων μοντέλων καθώς και σημαντικό αριθμό εκτιμήσεων και παραδοχών σχετικά με τις οικονομικές συνθήκες στο μέλλον και την πιστωτική συμπεριφορά.

Το νέο μοντέλο απομείωσης το οποίο χρησιμοποιεί μια προσέγγιση «τριών σταδίων» που αντικατοπτρίζει τις μεταβολές στην πιστωτική ποιότητα από την αρχική αναγνώριση, θα εφαρμοστεί για χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού τα οποία δεν επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων συμπεριλαμβανομένων των δανείων, απαιτήσεων από μισθώσεις, ομολόγων, συμβολαίων χρηματοοικονομικής εγγύησης και δανειακών δεσμεύσεων. Κατά συνέπεια, δεν θα αναγνωρίζεται ζημία απομείωσης για επενδύσεις σε συμμετοχικούς τίτλους.

Κατά την αρχική αναγνώριση των χρηματοοικονομικών μέσων που περιλαμβάνονται στο πεδίο των νέων αρχών απομείωσης, η Τράπεζα θα αναγνωρίσει πρόβλεψη για ζημιές από πιστωτικό κίνδυνο ίση με τις αναμενόμενες ζημιές για 12 μήνες («12-month expected losses»), οι οποίες ορίζονται ως το τμήμα των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών το οποίο απορρέει από γεγονότα αθέτησης τα οποία είναι πιθανά μέσα στο επόμενο δωδεκάμηνο. Μεταγενέστερα, για τα χρηματοοικονομικά μέσα των οποίων ο πιστωτικός κίνδυνος έχει αυξηθεί σημαντικά μετά την αρχική τους αναγνώριση, θα αναγνωρίζεται πρόβλεψη απομείωσης ίση με τις αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές για τη συνολική διάρκεια τη ζωής τους («lifetime expected losses») η οποία προκύπτει από γεγονότα αθέτησης που είναι πιθανά για όλη την αναμενόμενη διάρκεια της ζωής του χρηματοοικονομικού μέσου. Τα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού για τα οποία αναγνωρίζεται πρόβλεψη απομείωσης ίση με τις αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές 12 μηνών θα θεωρούνται ότι βρίσκονται στο «στάδιο 1», εκείνα για τα οποία έχει παρατηρηθεί σημαντική αύξηση του πιστωτικού κινδύνου από την αρχική τους αναγνώριση θα εισέρχονται στο «στάδιο 2», ενώ τα απομειωμένα θα μεταβαίνουν στο «στάδιο 3». Για τα αγορασμένα ή κατά την αρχική τους αναγνώριση πιστωτικά απομειωμένα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού (POCI), η πρόβλεψη απομείωσης θα επιμετράται πάντοτε ως ένα ποσό ίσο με τις αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές για το σύνολο της διάρκειας της ζωής τους, όπως εξηγείται και παρακάτω.

Κατάταξη ανοιγμάτων σε στάδια

Η Τράπεζα διακρίνει τα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού σε εκείνα που επιμετρώνται με βάση τις αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές 12 μηνών (στάδιο 1) και σε εκείνα για τα οποία αναγνωρίζονται αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές για όλη τη διάρκεια της ζωής τους (στάδιο 2 και 3) ανάλογα με το εάν έχει υπάρξει σημαντική αύξηση του πιστωτικού κινδύνου, όπως προκύπτει από τον κίνδυνο αθέτησης των εν λόγω χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού από την αρχική τους αναγνώριση.

Για να ορίσει τον κίνδυνο αθέτησης (default definition), η Τράπεζα εφαρμόζει τον ορισμό της αθέτησης για λογιστικούς σκοπούς ο οποίος είναι σύμφωνος με τους ορισμούς της EBA. Συγκεκριμένα, η Τράπεζα για να καθορίσει την κατάταξη των χρηματοοικονομικών μέσων στο στάδιο 3, θα εφαρμόσει με συνέπεια τα ίδια μέτρα καθορισμού της αθέτησης σε όλο το χαρτοφυλάκιο της:

- το αντικειμενικό κριτήριο των 90 ημερών καθυστέρησης, και
- τα κριτήρια που αφορούν στην ένδειξη αδυναμίας πληρωμής (unlikeliness to pay)

Ως εκ τούτου, κατά τη μετάβαση, η Τράπεζα θεωρεί όλα τα ανοίγματα που χαρακτηρίζονται ως μη εξυπηρετούμενα σύμφωνα με τους ορισμούς της EBA ως απομειωμένα και τα ταξινομεί στο στάδιο 3 για σκοπούς χρηματοοικονομικής αναφοράς.

Τα αγορασμένα ή κατά την αρχική τους αναγνώριση πιστωτικά απομειωμένα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού (POCI), τα οποία περιλαμβάνουν περιουσιακά στοιχεία που αποκτώνται σημαντικά υπό το άρτιο καθώς και περιουσιακά στοιχεία που υπέστησαν σημαντική τροποποίηση ώστε να οδηγηθούν σε αποαναγνώριση και ταυτόχρονη αναγνώριση ενός νέου περιουσιακού στοιχείου και τα οποία θεωρούνται απομειωμένα, δεν υπόκεινται στη διαδικασία κατάταξης σε στάδια και επιμετρώνται πάντοτε με βάση τις αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές για όλη τη διάρκεια της ζωής τους. Η Τράπεζα, σε ό,τι αφορά τα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού που έχουν αναγνωριστεί στο στάδιο 3 και αυτά που έχουν χαρακτηριστεί ως POCI, θα αναγνωρίσει έσοδα από τόκους εφαρμόζοντας το πραγματικό επιτόκιο (EIR) και το προσαρμοσμένο στον πιστωτικό κίνδυνο πραγματικό επιτόκιο (credit-adjusted EIR) αντίστοιχα, επί της καθαρής λογιστικής αξίας (net carrying amount).

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού τα οποία παρουσίασαν σημαντική αύξηση του πιστωτικού κινδύνου από την αρχική τους αναγνώριση θα κατατάσσονται στο στάδιο 2. Για να αξιολογήσει εάν ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο του ενεργητικού έχει υποστεί σημαντική αύξηση του πιστωτικού κινδύνου από την αρχική του αναγνώριση, η Τράπεζα σκοπεύει να κάνει χρήση ενός συνδυασμού ποσοτικών και ποιοτικών κριτηρίων τα οποία περιλαμβάνουν:

- σχετικές μεταβολές της πιθανότητας αθέτησης για την εναπομείνουσα διάρκεια της ζωής του χρηματοοικονομικού μέσου (residual lifetime probability of default),
- όρια σε απόλυτες τιμές (absolute thresholds) της πιθανότητας αθέτησης για την εναπομείνουσα διάρκεια της ζωής του χρηματοοικονομικού μέσου,
- σχετικές μεταβολές στις διαβαθμίσεις του πιστωτικού κινδύνου (credit risk ratings),
- λίστες ανοιγμάτων σε κατάσταση παρακολούθησης (watch list status),
- ρυθμίσεις (forbearance), και
- όριο 30 ημερών καθυστέρησης (backstop indicator)

Η Διοίκηση μπορεί προσωρινά να αναπροσαρμόσει τα αποτελέσματα του μοντέλου απομείωσης είτε σε ατομική είτε σε συλλογική βάση για χρηματοδοτικά ανοίγματα με κοινά χαρακτηριστικά πιστωτικού κινδύνου, με σκοπό να ληφθούν υπόψη ειδικές καταστάσεις οι οποίες δεν αντικατοπτρίζονται πλήρως στα μοντέλα απομείωσης.

Επομένως, κατά τη μετάβαση, η Τράπεζα θεωρεί ότι όλα τα εξυπηρετούμενα ρυθμισμένα δάνεια (performing forborne loans) από κοινού με τα εξυπηρετούμενα ανοίγματα των οποίων ο πιστωτικός κίνδυνος αυξήθηκε σημαντικά από την αρχική τους αναγνώριση, θα κατατάσσονται στο στάδιο 2.

Η Τράπεζα θα ταξινομεί τα εναπομείναντα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού τα οποία δεν ταξινομήθηκαν στο στάδιο 2 και 3 καθώς και αυτά που δεν χαρακτηρίστηκαν ως POCI, στο στάδιο 1, η επιμέτρηση τους, δε, θα βασίζεται στις αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές 12 μηνών. Η Τράπεζα, σε ό,τι αφορά τα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού που κατατάσσονται στο στάδιο 1 και 2, θα αναγνωρίσει έσοδα από τόκους εφαρμόζοντας το πραγματικό επιτόκιο (EIR) επί της λογιστικής τους αξίας (gross carrying amount).

Όταν τα κριτήρια ταξινόμησης στο στάδιο 2 δεν πληρούνται και ταυτόχρονα τα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού δεν είναι απομειωμένα, θα αναταξινομούνται στο στάδιο 1. Επιπλέον, μεταγενέστερες μεταφορές από το στάδιο 3 στο στάδιο 2 θα λάβουν χώρα για εκείνα τα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού τα οποία παύουν να θεωρούνται απομειωμένα με βάση την αξιολόγηση όπως αυτή περιγράφεται παραπάνω.

Επιμέτρηση αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών

Όπως περιγράφηκε παραπάνω, εάν ο πιστωτικός κίνδυνος ενός χρηματοοικονομικού μέσου, το οποίο δεν έχει χαρακτηριστεί ως POCI, δεν έχει αυξηθεί σημαντικά κατά την ημερομηνία αναφοράς σε σύγκριση με την ημερομηνία αρχικής αναγνώρισης, τότε η πρόβλεψη ζημίας θα επιμετράται ως ένα ποσό ίσο με τις αναμενόμενες ζημιές από πιστωτικό κίνδυνο για 12 μήνες. Οι αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές δωδεκαμήνου, ορίζονται ως το τμήμα των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών το οποίο απορρέει από γεγονότα αθέτησης τα οποία είναι πιθανά μέσα στο επόμενο δωδεκάμηνο μετά την ημερομηνία αναφοράς και είναι ίσες με τις αναμενόμενες υστερήσεις των ταμειακών ροών (cash shortfalls) κατά τη διάρκεια της ζωής του χρηματοοικονομικού μέσου ή ομάδας αυτών, λόγω της πιθανότητας εμφάνισης ζημιολογώντων γεγονότων εντός των επόμενων 12 μηνών.

Σε περιπτώσεις όπου κατά την ημερομηνία αναφοράς έχει επέλθει σημαντική αύξηση του πιστωτικού κινδύνου από την αρχική αναγνώριση, η επιμέτρηση των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών θα διενεργείται για τη συνολική διάρκεια της ζωής του χρηματοοικονομικού μέσου. Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές για τη συνολική διάρκεια της ζωής ορίζονται οι αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές που προκύπτουν από όλα τα πιθανά γεγονότα αθέτησης καθ' όλη την αναμενόμενη διάρκεια ζωής ενός χρηματοοικονομικού μέσου.

Το ποσό της επιμέτρησης των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών θα αντιπροσωπεύει μία σταθμισμένη, βάσει πιθανοτήτων, μέση εκτίμηση που θα λαμβάνει υπόψη την αξία του χρήματος στο χρόνο. Ως πιστωτική ζημία ορίζεται η διαφορά μεταξύ των ταμειακών ροών που είναι απαιτητές από την Τράπεζα σύμφωνα με τους συμβατικούς όρους του χρηματοοικονομικού στοιχείου και των ταμειακών ροών που η Τράπεζα προσδοκά ότι θα εισπράξει (cash shortfalls) προεξοφλημένες με το αρχικό πραγματικό επιτόκιο (EIR) του στοιχείου του ενεργητικού, ή με το προσαρμοσμένο στον πιστωτικό κίνδυνο πραγματικό επιτόκιο (credit-adjusted EIR) σε ό,τι αφορά τα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού που χαρακτηρίστηκαν ως POCI. Για την

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

επιμέτρηση των αναμενόμενων ζημιών από πιστωτικό κίνδυνο, πληροφορίες για παρελθοντικά γεγονότα, τρέχουσες συνθήκες καθώς και λογικές και βάσιμες προβλέψεις σχετικά με τις μελλοντικές συνθήκες θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη.

Για τους σκοπούς επιμέτρησης των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών, η Τράπεζα θα εκτιμήσει τις αναμενόμενες υστερήσεις των ταμειακών ροών (cash shortfalls) από όλες τις πιθανές πηγές λαμβάνοντας υπόψη τις ταμειακές ροές από τις εξασφαλίσεις ή άλλα μέτρα προστασίας πιστωτικού κινδύνου που εμπεριέχονται στους συμβατικούς όρους και τα οποία δεν αναγνωρίζονται ξεχωριστά. Στην περίπτωση ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού με εξασφαλίσεις, η εκτίμηση των αναμενόμενων ταμειακών ροών που σχετίζονται με την εξασφάλιση αποτυπώνει το ποσό των ταμειακών ροών και τη χρονική στιγμή που αυτές αναμένεται να εισπραχθούν από την διαδικασία πλειστηριασμού μετά την αφαίρεση των προεξοφλημένων εξόδων εκποίησης της εξασφάλισης, ανεξάρτητα από το εάν ο πλειστηριασμός είναι πιθανός.

Οι αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές θα υπολογιστούν για τη μέγιστη συμβατική περίοδο στην οποία η Τράπεζα είναι εκτεθειμένη σε πιστωτικό κίνδυνο. Η μέγιστη συμβατική περίοδος ορίζεται με βάση τους ουσιώδεις όρους του χρηματοοικονομικού μέσου συμπεριλαμβανομένης της δυνατότητας απαίτησης πρόωρης αποπληρωμής ή ακύρωσης από πλευράς Τράπεζας, καθώς και του δικαιώματος επέκτασης από την πλευρά του πελάτη. Ωστόσο, σε ό, τι αφορά τις ανακυκλούμενες χρηματοδοτήσεις (δηλαδή εκείνες που περιλαμβάνουν ένα δανειακό σκέλος και ένα σκέλος μη εκταμειωμένης δανειακής δέσμευσης), η περίοδος κατά την οποία η Τράπεζα είναι εκτεθειμένη σε πιστωτικό κίνδυνο προσδιορίζεται σύμφωνα με τα μέτρα διαχείρισης που λαμβάνονται για τη μείωση του πιστωτικού κινδύνου συμπεριλαμβανομένου και του τερματισμού ή περιορισμού των πιστωτικών ανοιγμάτων. Στο πλαίσιο αυτό, η Τράπεζα θα λαμβάνει υπόψη τη συνήθη διαδικασία λήψης μέτρων μείωσης του πιστωτικού κινδύνου, προγενέστερες πρακτικές, μελλοντικές προθέσεις και αναμενόμενα μέτρα διαχείρισης του πιστωτικού κινδύνου, την περίοδο κατά την οποία ήταν εκτεθειμένη σε πιστωτικό κίνδυνο για παρόμοια χρηματοοικονομικά μέσα καθώς και τη χρονική διάρκεια εμφάνισης σχετικών αθετήσεων για παρόμοια χρηματοοικονομικά μέσα κατόπιν σημαντικής αύξησης του πιστωτικού κινδύνου.

Η επιμέτρηση των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών για μεγάλα απομειωμένα δάνεια, τα οποία υπερβαίνουν τα προκαθορισμένα όρια που τίθενται σύμφωνα με την πολιτική διαχείρισης κινδύνων της Τράπεζας, γίνεται σε ατομική βάση. Για τα υπόλοιπα ανοίγματα λιανικής τραπεζικής και κάποια ανοίγματα προς μικρές και μικρομεσαίες επιχειρήσεις, η επιμέτρηση των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών θα γίνεται σε συλλογική βάση. Η εν λόγω επιμέτρηση περιλαμβάνει συγκεκριμένα στοιχεία των δανειοληπτών, ιστορικά δεδομένα πιστωτικών ζημιών και πληροφόρηση σχετικά με μελλοντικά μακροοικονομικά στοιχεία.

Βασικές παράμετροι προσδιορισμού των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών

Ο υπολογισμός των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών βασίζεται στις καμπύλες της πιθανότητας αθέτησης (probability of default - PD), της ζημιάς ως ποσοστό του χρηματοδοτικού ανοίγματος δεδομένης της αθέτησης (loss given default - LGD), της έκθεσης κατά την αθέτηση (exposure at default - EAD) και άλλων παραμέτρων όπως τον συντελεστή μετατροπής των εκτός ισολογισμού ανοιγμάτων σε πιστωτικά ανοίγματα (credit conversion factor - CCF) και το ποσοστό προπληρωμής (prepayment rate). Γενικά, η Τράπεζα αναμένει να αντλήσει αυτές τις παραμέτρους από εσωτερικώς αναπτυγμένα στατιστικά μοντέλα, ιστορικά δεδομένα συγκεκριμένης χρονικής στιγμής (point-in-time) και παρατηρήσεις, αξιοποιώντας τις υφιστάμενες υποδομές που έχει αναπτύξει σχετικά με το κανονιστικό πλαίσιο και τις πρακτικές διαχείρισης κινδύνου.

Η πιθανότητα αθέτησης (PD) εκφράζει την πιθανότητα ένας οφειλέτης να αθετήσει τις δανειακές του υποχρεώσεις είτε στο διάστημα των επόμενων δώδεκα μηνών είτε κατά την εναπομείνουσα διάρκεια της οφειλής του. Σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 9, η Τράπεζα θα κάνει χρήση αμερόληπτων point-in-time PDs και θα ενσωματώνει μελλοντική πληροφόρηση και μακροοικονομικά σενάρια.

Η έκθεση κατά την αθέτηση υποχρέωσης (EAD) ορίζεται ως η εκτίμηση του χρηματοδοτικού ανοίγματος σε περίπτωση αθέτησης υποχρέωσης του οφειλέτη. Το EAD ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου του ενεργητικού εκφράζει την λογιστική του αξία (gross carrying amount) σε περίπτωση αθέτησης πληρωμής. Για την εκτίμηση του EAD, η Τράπεζα θα χρησιμοποιήσει ιστορικές παρατηρήσεις και μακροπρόθεσμες προβλέψεις για να αποτυπώσει πληρωμές κεφαλαίου και τόκων καθώς και πιθανές εκταμειώσεις δανειακών δεσμεύσεων.

Η ζημιά δεδομένης της αθέτησης υποχρέωσης (LGD) εκφράζει την έκταση της ζημιάς που η Τράπεζα αναμένει για ανοίγματα τα οποία είναι σε κατάσταση αθέτησης και ορίζεται ως η διαφορά μεταξύ των συμβατικών ταμειακών ροών κι εκείνων που η Τράπεζα προσδοκά να εισπράξει συμπεριλαμβανομένων των ποσών από τη ρευστοποίηση εξασφαλίσεων. Το LGD, το οποίο

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

εκφράζεται συνήθως ως ποσοστό του EAD, διαφέρει σύμφωνα με τον τύπο του αντισυμβαλλόμενου, τον τύπο και την προτεραιότητα της απαίτησης, την ύπαρξη εξασφαλίσεων και άλλων πιστωτικών ενισχύσεων.

Τα PD, LGD και EAD που χρησιμοποιούνται για λογιστικούς σκοπούς ενδέχεται να διαφέρουν από εκείνα τα οποία χρησιμοποιούνται για εποπτικούς σκοπούς. Η εκτίμηση του PD σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 9 ακολουθεί την προσέγγιση point-in-time σε αντίθεση με την εκτίμηση του PD για εποπτικούς σκοπούς όπου ακολουθείται η προσέγγιση «through-the-cycle». Επιπροσθέτως, για εποπτικούς σκοπούς, το LGD και το EAD βασίζονται στη σοβαρότητα της ζημιάς σε συνθήκες οικονομικής ύφεσης, ενώ σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 9, το LGD και το EAD αντανακλούν ένα αμερόληπτα καθορισμένο και σταθμισμένο βάσει πιθανοτήτων ποσό.

Ο συντελεστής μετατροπής (CCF) χρησιμοποιείται για την μετατροπή των πιστωτικών γραμμών και άλλων εκτός ισολογισμού ανοιγμάτων σε EAD ποσά. Θεωρείται ως μια παραδοχή που προκύπτει μέσω μοντέλων (modelled assumption) και εκφράζει το τμήμα των μη εκταμιευμένων ανοιγμάτων τα οποία αναμένεται να εκταμιευτούν πριν την εκδήλωση του γεγονότος αθέτησης. Το ποσοστό προπληρωμής (prepayment rate) είναι μια εκτίμηση πρόωρων αποπληρωμών ενός χρηματοδοτικού ανοίγματος οι οποίες υπερβαίνουν τις συμβατικές αποπληρωμές βάσει του χρονοδιαγράμματος εξόφλησης, εκφράζεται δε ως ποσοστό επί του EAD σε κάθε περίοδο αναφοράς έχοντας ως αποτέλεσμα την μείωση του EAD.

Μελλοντική πληροφόρηση (forward looking information)

Η Τράπεζα θα ενσωματώσει μελλοντική πληροφόρηση τόσο κατά την αξιολόγηση σημαντικής αύξησης του πιστωτικού κινδύνου από την αρχική αναγνώριση ενός χρηματοδοτικού ανοίγματος, όσο και κατά την επιμέτρηση των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών. Η Τράπεζα θα αξιολογήσει ένα εύρος μελλοντικών οικονομικών σεναρίων με σκοπό την επίτευξη της εκτίμησης των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών η οποία θα αντικατοπτρίζει ένα ποσό που έχει καθοριστεί αμερόληπτα και έχει σταθμιστεί βάσει πιθανοτήτων. Πιο συγκεκριμένα, η Τράπεζα σκοπεύει να κάνει χρήση τριών μακροοικονομικών σεναρίων κατ' ελάχιστον (δηλαδή το βασικό, το δυσμενές και το αισιόδοξο) λαμβάνοντας υπόψη τις σχετικές πιθανότητες πραγματοποίησης του καθενός εκ των σεναρίων. Το βασικό σενάριο θα αποτελεί και το πιο πιθανό σενάριο και θα εναρμονιστεί με την πληροφόρηση που χρησιμοποιεί η Τράπεζα για σκοπούς στρατηγικού σχεδιασμού και προϋπολογισμού (budgeting).

Λογιστική αντιστάθμισης

Το ΔΠΧΑ 9 εισάγει ένα αναθεωρημένο μοντέλο λογιστικής γενικής αντιστάθμισης, το οποίο συνδέει τη λογιστική της αντιστάθμισης με τις δραστηριότητες διαχείρισης κινδύνων από τη Διοίκηση. Σύμφωνα με το νέο μοντέλο, επιπλέον στρατηγικές αντιστάθμισης δύναται να πληρούν τα κριτήρια της λογιστικής αντιστάθμισης, νέες απαιτήσεις εφαρμόζονται σχετικά με την αποτελεσματικότητα της αντιστάθμισης ενώ η διακοπή της λογιστικής αντιστάθμισης θα είναι επιτρεπτή μόνο υπό ορισμένες προϋποθέσεις. Ένα ξεχωριστό έργο το οποίο εκπονείται από το Συμβούλιο Διεθνών Λογιστικών Προτύπων για τη λογιστική της αντιστάθμισης σε επίπεδο χαρτοφυλακίου (macro-hedging) βρίσκεται σε εξέλιξη. Μέχρι την ολοκλήρωση του εν λόγω έργου, ως λογιστική αρχή οι οντότητες μπορούν να εξακολουθήσουν να εφαρμόζουν τις απαιτήσεις του ΔΛΠ 39 για την λογιστική αντιστάθμισης.

Η Τράπεζα προτίθεται να επιλέξει να συνεχίσει να εφαρμόζει το ΔΛΠ 39. Ωστόσο, η Τράπεζα θα παρέχει τις διευρυμένες γνωστοποιήσεις που απαιτούνται από τις σχετικές τροποποιήσεις του ΔΠΧΑ 7 «Χρηματοπιστωτικά Μέσα: Γνωστοποιήσεις».

Πρόγραμμα εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9

Ο Όμιλος ξεκίνησε την εκπόνηση του Προγράμματος εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9 το 2015 υπό την κοινή καθοδήγηση των Διευθύνσεων Διαχείρισης Κινδύνων και Οικονομικών Υπηρεσιών με σκοπό την αυστηρή και υψηλής ποιότητας εφαρμογή του σύμφωνα με τις απαιτήσεις του προτύπου και τις αντίστοιχες οδηγίες από εποπτικούς φορείς.

Η διακυβέρνηση του Προγράμματος διενεργείται από μία κεντρική Μονάδα Διαχείρισης Προγραμμάτων (Program Management Office - PMO), η οποία συντονίζει την εφαρμογή του μεταξύ των εμπλεκόμενων παραγόντων και είναι υπεύθυνη για την τρέχουσα διαχείριση των έργων, καθώς και από δυο επιτροπές διαχείρισης, την Συντονιστική Επιτροπή (Steering Committee) και την Τεχνική Επιτροπή (Technical Committee).

Η Συντονιστική Επιτροπή, καθοδηγούμενη από κοινού από τον επικεφαλής της Διεύθυνσης Διαχείρισης Κινδύνων (CRO) και τον Οικονομικό Διευθυντή (CFO), η οποία αποτελείται από ανώτερα στελέχη από όλες τις κύριες μονάδες της Τράπεζας, έχει εντολή να εποπτεύει την εφαρμογή του Προγράμματος σύμφωνα με το Πρότυπο, να παρακολουθεί το χρονοδιάγραμμα και την ποιότητα των παραδοτέων, να αξιολογεί τα αποτελέσματα του Προγράμματος, να εγκρίνει τα παραδοτέα και τις αλλαγές στο πεδίο εφαρμογής του Προγράμματος όπου αυτές απαιτούνται και να ενημερώνει σε τακτική βάση το Εκτελεστικό Συμβούλιο

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

(Executive Board), την Επιτροπή Κινδύνων (Board Risk Committee), την Επιτροπή Ελέγχου (Audit Committee) και το Διοικητικό Συμβούλιο για την πρόοδο εφαρμογής του Προγράμματος.

Η Τεχνική Επιτροπή αποτελείται από εμπειρογνώμονες οι οποίοι για λογαριασμό της Συντονιστικής Επιτροπής αξιολογούν σημαντικά τεχνικά θέματα και αναλύουν προτεινόμενες αλλαγές σε λογιστικές πολιτικές και μεθοδολογικά θέματα διαχείρισης κίνδυνου συμπεριλαμβανομένων και των κύριων παραδοχών και υποθέσεων αναφορικά με το μοντέλο αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών, πριν την υποβολή και έγκρισή τους από τα αρμόδια όργανα της Τράπεζας.

Αντανακλώντας την κλίμακα και την πολυπλοκότητα της εφαρμογής του πλάνου, το Πρόγραμμα έχει δομηθεί με ομάδες έργου (Διεύθυνση Οικονομικών Υπηρεσιών, Γενική Διεύθυνση Διαχείρισης Κίνδυνων, Μονάδα Πληροφοριακών Συστημάτων, Διεύθυνση Εσωτερικού Ελέγχου, Δανειακές Μονάδες, Γενική Διεύθυνση Διαχείρισης Προβληματικών Δανείων Ομίλου, Οργάνωση, Γενική Διεύθυνση Global Markets & Treasury και Γενική Διεύθυνση Διεθνών Δραστηριοτήτων), οι οποίες είναι επιφορτισμένες με καθεμία από τις διαφορετικές πτυχές εφαρμογής του πρότυπου. Οι εν λόγω ομάδες υποστηρίζονται από δύο εταιρείες εξωτερικών συμβούλων. Η εμπλοκή της Διεύθυνσης Εσωτερικού Ελέγχου αναφορικά με την υλοποίηση του Προγράμματος αφορά την παρουσία της σε Διοικητικές συνεδριάσεις και Επιτροπές, εκπαιδευτικά προγράμματα και διενέργεια ελεγκτικών εργασιών.

Η εφαρμογή του Προγράμματος για τις θυγατρικές του Ομίλου στο εξωτερικό αποτελεί αντικείμενο τοπικής διαχείρισης με την σύσταση Ειδικών Μονάδων Διαχείρισης Προγραμμάτων και Συντονιστικών Επιτροπών. Η πορεία κάθε Προγράμματος παρακολουθείται από την κεντρική Μονάδα Διαχείρισης Προγραμμάτων (Group PMO), η οποία παρέχει υποστήριξη και κατευθυντήριες οδηγίες έτσι ώστε να διασφαλίζεται η συνέπεια στην εφαρμογή του εντός του Ομίλου.

Η Τράπεζα σε μεγάλο βαθμό έχει οριστικοποιήσει τις λογιστικές πολιτικές, βασικές διαδικασίες και ροές καθώς και την ανάπτυξη μεθοδολογιών σχετικά με τον υπολογισμό των αναμενόμενων ζημιών από πιστωτικό κίνδυνο, ενώ βελτιώσεις θα συνεχιστούν περαιτέρω κατά τη διάρκεια του 2018. Η Τράπεζα διεξάγει εκπαιδευτικά προγράμματα σε συνεχή βάση τα οποία απευθύνονται προς όλα τα εμπλεκόμενα μέρη σχετικά με τις συνέπειες του ΔΠΧΑ 9 στις πρακτικές δανειοδότησης και στις συνήθεις επιχειρησιακές δραστηριότητες, με σκοπό τη διασφάλιση της επαρκούς κατανόησης των απαιτήσεων του προτύπου και της συνεπούς εφαρμογής τους στην Τράπεζα. Η υλοποίηση της εφαρμογής του λογισμικού συστήματος για τον υπολογισμό των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών έχει προχωρήσει σε ελέγχους που αφορούν στην παραγωγική διαδικασία για την περίοδο του τελευταίου τριμήνου του 2017.

Επιπροσθέτως, η Τράπεζα επί του παρόντος συμμετέχει στην θεματική επισκόπηση του ΔΠΧΑ 9 (IFRS 9 Thematic Review), η οποία πραγματοποιείται από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα έχοντας ως σκοπό να αξιολογήσει την ετοιμότητά της και την επίπτωση των καινούριων λογιστικών αρχών επί των διαδικασιών, υποδομών και εποπτικών κεφαλαίων.

Συγκριτική πληροφόρηση σχετικά με τη μετάβαση στο ΔΠΧΑ 9

Οι νέες απαιτήσεις του ΔΠΧΑ 9 θα εφαρμοστούν αναδρομικά προσαρμόζοντας τον ισολογισμό της Τράπεζας κατά την ημερομηνία μετάβασης την 1 Ιανουαρίου 2018. Η Τράπεζα προτίθεται να εφαρμόσει την εξαίρεση που επιτρέπει τη μη αναδιατύπωση των συγκριτικών ποσών των προγενέστερων παρουσιαζόμενων περιόδων. Κατά συνέπεια τα συγκριτικά στοιχεία της Τράπεζας για το 2017 θα παρουσιαστούν σύμφωνα με το ΔΛΠ 39.

Εκτίμηση επίπτωσης από την εφαρμογή του ΔΠΧΑ 9

Η επίπτωση από τη μετάβαση στο ΔΠΧΑ 9, προ φόρων, υπολογίζεται στα € 981 εκατ. την 1 Ιανουαρίου 2018 όπως περιγράφεται στον κάτωθι πίνακα ανά περιοχή του ΔΠΧΑ 9. Η εκτιμώμενη επίπτωση οφείλεται κατά κύριο λόγο στο Ελληνικό δανειακό χαρτοφυλάκιο, το ύψος της οποίας ανέρχεται στα €917 εκατ. Η παραπάνω επίπτωση εκτιμάται ότι θα μειώσει τα ίδια κεφάλαια που αναλογούν στους μετόχους της Τράπεζας κατά το ίδιο ποσό, ενώ δεν αναμένεται να αναγνωριστούν από την Τράπεζα αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις από την επίπτωση του ΔΠΧΑ 9.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

ΔΠΧΑ 9 Εκτιμώμενη επίπτωση € εκατ.
(917) (α)
(62) (β)
(979)
(2) (γ)
-
(981)

Εκτιμώμενη επίπτωση προερχόμενη από :

Απομείωση χρηματοοικονομικών στοιχείων

- Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες
 - Υπόλοιπα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού
- Σύνολο απομείωσης

Ταξινόμηση και επιμέτρηση

Αντιστάθμιση

Συνολική ΔΠΧΑ 9 επίπτωση

Περαιτέρω ανάλυση της επίπτωσης του ΔΠΧΑ 9 παρουσιάζεται παρακάτω.

(α) Πρόβλεψη απομείωσης για αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές – Δάνεια και Απαιτήσεις από Πελάτες

Ο ακόλουθος πίνακας παρουσιάζει την ανάλυση από την επίπτωση του ΔΠΧΑ 9 ανά στάδιο και τύπο δανειακού ανοίγματος σύμφωνα με την ταξινόμηση της ΕΒΑ (σημ. 7.2.1.2) την 1 Ιανουαρίου 2018.

	Εκ των οποίων :			ΔΛΠ 39 Συσσωρευμένη πρόβλεψη απομείωσης	ΔΠΧΑ 9 Πρόβλεψη αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών (ECL)	ΔΠΧΑ 9 εκτιμώμενη επίπτωση
	Συνολική αξία προ απομείωσης	Εξυπηρετούμενα ανοίγματα	Μη εξυπηρετούμενα ανοίγματα			
	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.
Στάδιο (Stage) 1	14.963	14.963	-	159	138	21
Στάδιο (Stage) 2	6.821	6.821	-	319	770	(451)
Απομειώμενα δάνεια	18.099	-	18.099	8.539	9.026	(487)
Σύνολο	39.883	21.784	18.099	9.017	9.934	(917)

Όσον αφορά την επίπτωση στα δανειακά ανοίγματα ανά στάδιο, το αποτέλεσμα της άσκησης κατέδειξε μια μικρή θετική επίδραση €21 εκατ. στο στάδιο 1, αρνητική επίπτωση στο στάδιο 2 ύψους €451 εκατ. καθώς και αρνητική επίπτωση στα απομειωμένα δάνεια ύψους €487 εκατ.

(β) Πρόβλεψη απομείωσης για αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές – επενδυτικοί τίτλοι

Η εκτιμώμενη επίπτωση από τα υπόλοιπα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού αναμένεται να ανέλθει στα €62 εκατ. Αυτή οφείλεται κυρίως στις αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές των επενδυτικών τίτλων οι οποίες ανέρχονται στα €55 εκατ.

Ο ακόλουθος πίνακας παρουσιάζει την πρόβλεψη των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών των χρεωστικών τίτλων, δηλαδή των επενδυτικών τίτλων οι οποίοι επιμετρώνται στο αποσβέσιμο κόστος και στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση, ανά χαρτοφυλάκιο.

	Πρόβλεψη αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών (ECL)				
	Συνολική αξία προ απομείωσης ⁽¹⁾	Χαρτοφυλάκιο επενδυτικών τίτλων στην αποσβέσιμη αξία κτήσης	Χαρτοφυλάκιο επενδυτικών τίτλων στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση	Σύνολο	ΔΠΧΑ 9 εκτιμώμενη επίπτωση
	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.
Στάδιο (Stage) 1	5.402	(2)	(11)	(13)	(2)
Στάδιο (Stage) 2	769	(53)	(1)	(54)	(53)
Στάδιο (Stage) 3	-	-	-	-	-
Σύνολο	6.171	(55)	(12)	(67)	(55)

⁽¹⁾ Η συνολική αξία ορίζεται ως το αποσβέσιμο κόστος των επενδυτικών τίτλων πριν την πρόβλεψη απομείωσης και εξαιρώντας την προσαρμογή στην εύλογη αξία του χαρτοφυλακίου στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Η πρόβλεψη των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών επενδυτικών τίτλων που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των λουπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση, η οποία ανέρχεται στα €12 εκατ., αναγνωρίζεται στα λουπά αποτελέσματα απευθείας στην καθαρή θέση. Ως εκ τούτου, δεν θα έχει καμιά επίπτωση στα ίδια κεφάλαια που αναλογούν στους μετόχους της Τράπεζας.

Από τη συνολική πρόβλεψη των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών ύψους €67 εκατ., €54 εκατ. προέρχονται από αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές χρηματοοικονομικών μέσων που βρίσκονται στο στάδιο 2, ενώ το υπόλοιπο προέρχεται από αυτά που βρίσκονται στο στάδιο 1.

(γ) Ταξινόμηση και επιμέτρηση

Η εκτιμώμενη επίπτωση λόγω της ταξινόμησης και επιμέτρησης σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 9 αναμένεται να ανέλθει στα €2 εκατ. την 1 Ιανουαρίου 2018. Το ποσό αυτό περιλαμβάνει μια μη σημαντική επίδραση από:

- τους χρεωστικούς τίτλους που δεν πέρασαν τον έλεγχο του SPPI και ως εκ τούτου επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων, και
- την αναταξινόμηση των χρεωστικών τίτλων λόγω των αλλαγών στο επιχειρηματικό τους μοντέλο, όπως περιγράφεται παραπάνω στην ενότητα σχετικά με την ταξινόμηση και επιμέτρηση των χρηματοοικονομικών μέσων.

Εποπτικά κεφάλαια

Η εκτιμώμενη επίπτωση στα εποπτικά κεφάλαια της Τράπεζας λόγω της αρχικής εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9 παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα:

Εκτιμώμενη επίπτωση στα εποπτικά κεφάλαια της αρχικής εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9	Κατά την :		
	31 Δεκεμβρίου 2017 κατά ΔΛΠ 39 € εκατ.	01 Ιανουαρίου 2018 επίπτωση πλήρους εφαρμογής ΔΠΧΑ 9 € εκατ.	1 Ιανουαρίου 2018 ΔΠΧΑ 9 μεταβατικές διατάξεις € εκατ.
Κεφάλαια κοινών μετοχών της Κατηγορίας 1 (Common Equity Tier 1)	6.173	5.189	6.049
Σύνολο Σταθμισμένου Ενεργητικού	32.689	32.293	32.445
	%	%	%
Δείκτης κεφαλαίου κοινών μετοχών της κατηγορίας 1 (CET 1)	18,9	16,1	18,6

Η εκτίμηση της κεφαλαιακής επίπτωσης στον δείκτη Κεφαλαίου Κοινών Μετοχών της Κατηγορίας 1 της Τράπεζας (fully loaded CET 1 Capital ratio) την 1 Ιανουαρίου 2018, με βάση την πλήρη εφαρμογή των κανόνων της Βασιλείας III το 2024, παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα:

Εκτιμώμενη επίπτωση στα εποπτικά κεφάλαια της αρχικής εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9	01 Ιανουαρίου 2018		
	Πλήρης εφαρμογή Βασιλείας III € εκατ.	1 Ιανουαρίου 2018 επίπτωση πλήρους εφαρμογής ΔΠΧΑ 9 € εκατ.	1 Ιανουαρίου 2018 ΔΠΧΑ 9 μεταβατικές διατάξεις € εκατ.
Κεφάλαια κοινών μετοχών της Κατηγορίας 1 (Common Equity Tier 1)	4.934	3.950	(984)
Σύνολο Σταθμισμένου Ενεργητικού	32.441	32.045	(396)
	%	%	%
Δείκτης κεφαλαίου κοινών μετοχών της κατηγορίας 1 (CET 1)	15,2	12,3	(2,9)

Η Τράπεζα αποφάσισε να εφαρμόσει τη σταδιακή μέθοδο (phase-in approach) σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή νομοθεσία (Κανονισμός ΕΕ 2017/2395) για την άμβλυση των επιπτώσεων από την εισαγωγή του ΔΠΧΑ 9, στα εποπτικά κεφάλαια. Σύμφωνα με τον ανωτέρω Κανονισμό, η μεταβατική περίοδος είναι πέντε έτη ενώ το ποσοστό της επίπτωσης που θα

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

προστίθεται είναι 5% για το 2018 και 15%, 30%, 50% και 75% για τα επόμενα τέσσερα έτη. Η πλήρης επίπτωση στα εποπτικά κεφάλαια λόγω της αρχικής εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9 αναμένεται να απεικονιστεί την 1^η Ιανουαρίου 2023. Βάσει των ανωτέρω, ο δείκτης Κεφαλαίου Κοινών Μετοχών της Κατηγορίας 1 (CET 1) αναμένεται να μειωθεί περίπου κατά 25 μονάδες βάσης τον πρώτο χρόνο υιοθέτησης του ΔΠΧΑ 9, το οποίο αντιστοιχεί σε μείωση των εποπτικών κεφαλαίων σε περίπου € 120 εκατ. εφαρμόζοντας τις εποπτικές μεταβατικές διατάξεις.

Όλες οι παραδοχές, λογιστικές πολιτικές και τεχνικές υπολογισμού που εφαρμόστηκαν από την Τράπεζα για την εκτίμηση της επίπτωσης της αρχικής εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9 θα συνεχίσουν να αποτελούν αντικείμενο επανεξέτασης και βελτιώσεων. Ως εκ τούτου, η εκτιμώμενη επίπτωση ενδέχεται να μεταβληθεί έως ότου η Τράπεζα οριστικοποιήσει τις οικονομικές καταστάσεις της χρήσης που λήγει την 31 Δεκεμβρίου 2018.

ΔΠΧΑ 9, Τροποποίηση- Χαρακτηριστικά προεξόφλησης με αρνητικό αντιστάθμισμα (σε ισχύ από 1 Ιανουαρίου 2019)

Η τροποποίηση μεταβάλλει τις απαιτήσεις του ΔΠΧΑ 9 προκειμένου να επιτρέψει την επιμέτρηση ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού στο αποσβέσιμο κόστος ή στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών αποτελεσμάτων ανάλογα με το επιχειρηματικό μοντέλο, ακόμη και στην περίπτωση δικαιωμάτων πρόωρης εξόφλησης τα οποία θα μπορούσαν να έχουν ως αποτέλεσμα το μέρος που προκάλεσε την πρόωρη λήξη να λάβει αποζημίωση από το άλλο μέρος (αρνητική αποζημίωση). Κατά συνέπεια, η επιμέτρηση των εν λόγω χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού θα πραγματοποιείται ανεξάρτητα από το γεγονός ή την περίπτωση που προκάλεσε την πρόωρη λήξη της σύμβασης και ανεξάρτητα από το ποιο μέρος καταβάλλει ή λαμβάνει την εύλογη αποζημίωση για την πρόωρη λήξη. Η εφαρμογή του ΔΠΧΑ 9 πριν την τροποποίηση πιθανότατα θα είχε ως αποτέλεσμα την επιμέτρηση των εν λόγω χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων.

Επιπλέον, η τροποποίηση επιβεβαιώνει και τον λογιστικό χειρισμό της τροποποίησης χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 9. Πιο συγκεκριμένα, όταν μια χρηματοοικονομική υποχρέωση που επιμετράται στο αποσβέσιμο κόστος τροποποιείται χωρίς αυτό να οδηγεί σε αποαγνώρισή της, τότε το κέρδος ή η ζημία που υπολογίζεται ως η διαφορά μεταξύ των αρχικών συμβατικών ταμειακών ροών και των τροποποιημένων ταμειακών ροών, προεξοφλημένων με το αρχικό πραγματικό επιτόκιο, θα πρέπει να αναγνωρίζεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

Η υιοθέτηση της τροποποίησης δεν αναμένεται να έχει επίπτωση στις οικονομικές καταστάσεις της Τράπεζας.

2.2 Βασικές λογιστικές αρχές

2.2.1 Επενδύσεις σε θυγατρικές, συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες

Επενδύσεις σε θυγατρικές, συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες, περιλαμβανομένων και των συμμετοχών που αποκτήθηκαν στο πλαίσιο συναλλαγών μεταξύ επιχειρήσεων που τελούν υπό κοινό έλεγχο, λογίζονται σε κόστος μείον τυχόν απομειώσεις αξίας. Το κόστος συμμετοχής είναι η εύλογη αξία του τιμήματος που δόθηκε, δηλαδή το ποσό των μετρητών που καταβλήθηκε ή των μετοχών που εκδόθηκαν, ή αν αυτό δεν μπορεί να επιμετρηθεί αξιόπιστα, η εύλογη αξία του τιμήματος που λήφθηκε μαζί με το κόστος που σχετίζεται άμεσα με τη συναλλαγή.

Ως εξαίρεση στην παραπάνω αρχή επιμέτρησης, όταν η Τράπεζα μεταφέρει μια υφιστάμενη εταιρεία του Ομίλου σε μια νέα θυγατρική σε μια συναλλαγή ανταλλαγής μετοχών που δεν έχει εμπορική ουσία, η επένδυση της Τράπεζας σε αυτή τη νέα θυγατρική αναγνωρίζεται στην λογιστική αξία της εταιρείας που μεταφέρθηκε.

Νομικές συγχωνεύσεις που περιλαμβάνουν τη συνένωση της Τράπεζας με μια ή περισσότερες θυγατρικές της λογιστικοποιούνται σύμφωνα με το ΔΛΠ 8 «Λογιστικές πολιτικές, μεταβολές των λογιστικών εκτιμήσεων και λάθη», λαμβάνοντας υπόψη τις πιο πρόσφατες εκδόσεις άλλων φορέων θέσπισης λογιστικών προτύπων, οι οποίοι χρησιμοποιούν παρόμοιο εννοιολογικό πλαίσιο και συμμορφώνονται με τις γενικές αρχές που διέπουν τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς.

Σε αυτές τις συναλλαγές, η Τράπεζα αναγνωρίζει το ενεργητικό και τις υποχρεώσεις της συγχωνευόμενης θυγατρικής στη λογιστική τους αξία όπως εμφανίζονται στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις κατά την ημερομηνία της νομικής συγχώνευσης, χωρίς οποιαδήποτε προσαρμογή στην εύλογη αξία. Ενδεχόμενη διαφορά μεταξύ της λογιστικής αξίας της επένδυσης στη συγχωνευόμενη θυγατρική πριν τη νομική συγχώνευση και της λογιστικής αξίας των καθαρών περιουσιακών στοιχείων που αποκτήθηκαν αναγνωρίζεται στα ίδια κεφάλαια της Τράπεζας.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Οι συγγενείς εταιρείες και οι κοινοπραξίες της Τράπεζας παρουσιάζονται στη σημ. 28.

2.2.2 Ξένο νόμισμα

Οι συναλλαγές σε ξένο νόμισμα καταχωρούνται με βάση τις τιμές συναλλάγματος που ισχύουν κατά την ημερομηνία της συναλλαγής. Οι συναλλαγματικές διαφορές (κέρδη/ζημιές) που προκύπτουν κατά το διακανονισμό των συναλλαγών σε ξένο νόμισμα, αναγνωρίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

Τα χρηματικά στοιχεία του ενεργητικού και των υποχρεώσεων που είναι σε ξένο νόμισμα μετατρέπονται στο λειτουργικό νόμισμα με βάση την τιμή συναλλάγματος που ισχύει σε κάθε περίοδο αναφοράς και οι συναλλαγματικές διαφορές αναγνωρίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων, εκτός από εκείνες που προκύπτουν από τη μετατροπή υποχρεώσεων σε ξένο νόμισμα που αντισταθμίζουν τις ταμειακές ροές σε ξένο νόμισμα, οι οποίες μεταφέρονται στα ίδια κεφάλαια.

Τα μη χρηματικά στοιχεία του ενεργητικού και των υποχρεώσεων μετατρέπονται με βάση την τιμή συναλλάγματος που ίσχυε κατά την ημερομηνία της αρχικής αναγνώρισης, εκτός από τα μη χρηματικά στοιχεία σε ξένο νόμισμα που αποτιμώνται σε εύλογη αξία και τα οποία μετατρέπονται με βάση την τιμή συναλλάγματος που ίσχυε κατά την ημερομηνία που προσδιορίστηκε η εύλογη αξία. Στην περίπτωση αυτή οι συναλλαγματικές διαφορές αποτελούν μέρος του κέρδους ή της ζημιάς από τη μεταβολή της εύλογης αξίας και αναγνωρίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων ή απευθείας σε αποθεματικό στα ίδια κεφάλαια, βάσει της κατηγοριοποίησης του μη χρηματικού στοιχείου.

2.2.3 Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα και λογιστική αντιστάθμισης κινδύνων

Τα παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα, περιλαμβάνουν κυρίως συμβάσεις ξένου συναλλάγματος (foreign exchange contracts), προθεσμιακές νομισματικές συμβάσεις (forward currency agreements) και συμβόλαια δικαιωμάτων προαίρεσης επιτοκίων - που πωλήθηκαν και αγοράστηκαν (interest rate options - written and purchased), ανταλλαγές συναλλάγματος και επιτοκίων (currency and interest rate swaps), και άλλα παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα. Τα παράγωγα, αναγνωρίζονται αρχικά στον ισολογισμό στην εύλογη αξία κατά την ημερομηνία σύναψης του συμβολαίου, και ακολούθως επαναοτιμώνται στην εύλογη αξία τους. Όταν η εύλογη αξία είναι θετική, τα παράγωγα περιλαμβάνονται στο ενεργητικό, ενώ όταν η εύλογη αξία είναι αρνητική περιλαμβάνονται στις υποχρεώσεις. Κάποια παράγωγα που είναι ενσωματωμένα σε άλλα χρηματοοικονομικά μέσα, αναγνωρίζονται ως ξεχωριστά παράγωγα όταν οι κίνδυνοι και τα χαρακτηριστικά τους δεν είναι στενά συνδεδεμένα με αυτά του κύριου συμβολαίου, και το κύριο συμβόλαιο δε λογίζεται στην εύλογη αξία μέσω της κατάστασης αποτελεσμάτων. Τα ενσωματωμένα αυτά παράγωγα, παρουσιάζονται στην εύλογη αξία, και οι μεταβολές στην εύλογη αξία αναγνωρίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

Η εύλογη αξία των παράγωγων χρηματοοικονομικών μέσων έχει προσδιοριστεί με βάση την αγοραία αξία τους, λαμβάνοντας υπόψη πρόσφατες συναλλαγές στην αγορά, ή χρησιμοποιώντας κατάλληλες άλλες τεχνικές επιμέτρησης. Οι αρχές επιμέτρησης της εύλογης αξίας των χρηματοοικονομικών μέσων, συμπεριλαμβανομένων των παραγώγων χρηματοοικονομικών μέσων, περιγράφονται στις σημ. 2.2.11 και 7.3. Η Τράπεζα καταχωρεί ορισμένα παράγωγα ως: (α) μέσα αντιστάθμισης του κινδύνου των μεταβολών εύλογης αξίας αναγνωρισθέντων περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων ή μη αναγνωρισθέντων δεσμεύσεων (μέσο αντιστάθμισης εύλογης αξίας), (β) μέσα αντιστάθμισης του κινδύνου μεταβολής των ταμειακών ροών από αναγνωρισθέντα στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων ή από πολύ πιθανές προβλεπόμενες συναλλαγές (μέσο αντιστάθμισης ταμειακών ροών).

Η Τράπεζα, εφαρμόζει λογιστική αντιστάθμιση κινδύνων για συναλλαγές που πληρούν συγκεκριμένα κριτήρια. Συνεπώς, κατά την έναρξη της σχέσης αντιστάθμισης, η Τράπεζα τεκμηριώνει τη σχέση μεταξύ των μέσων αντιστάθμισης και των στοιχείων που αντισταθμίζονται, καθώς και το σκοπό και τη στρατηγική διαχείρισης κινδύνου που εξυπηρετείται μέσω της σύναψης διαφόρων συναλλαγών αντιστάθμισης και την μέθοδο που θα χρησιμοποιηθεί για την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας της σχέσης αντιστάθμισης.

Επίσης, η Τράπεζα στοιχειοθετεί την εκτίμησή της, κατά τη σύναψη της αντιστάθμισης και σε συνεχή βάση, για την αποτελεσματικότητα των παραγώγων - που χρησιμοποιούνται σε συναλλαγές αντιστάθμισης - στο να συμψηφίζουν μεταβολές στις εύλογες αξίες ή στις ταμειακές ροές των στοιχείων που αντισταθμίζουν και εάν τα πραγματικά αποτελέσματα της κάθε αντιστάθμισης κυμαίνονται μεταξύ 80-125%. Εάν μία σχέση αντιστάθμισης δεν πληροί τα ανωτέρω κριτήρια αποτελεσματικότητας, η Τράπεζα διακόπτει την λογιστική αντιστάθμιση με μελλοντική ισχύ. Ομοίως, όταν το παράγωγο αντιστάθμισης εκπνέει ή πωλείται, διακόπτεται ή εξασκείται, ή όταν ο αντισταθμιστικός προσδιορισμός ανακαλείται, τότε η λογιστική αντιστάθμιση διακόπτεται με μελλοντική ισχύ.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Επιπρόσθετα, η Τράπεζα χρησιμοποιεί άλλα παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα τα οποία δεν έχουν οριστεί ως μέσα αντιστάθμισης, για να διαχειριστεί την έκθεσή του κατά κύριο λόγο σε επιτοκιακό και συναλλαγματικό κίνδυνο. Τα παράγωγα αυτά που δεν πληρούν τις προϋποθέσεις λογιστικής αντιστάθμισης, χρησιμοποιούνται για σκοπούς οικονομικής αντιστάθμισης στοιχείων ενεργητικού και παθητικού. Τα προαναφερθέντα παράγωγα έχουν κατηγοριοποιηθεί μαζί με εκείνα που κατέχονται για εμπορικούς σκοπούς.

Η μέθοδος αναγνώρισης κέρδους ή ζημιάς από μεταβολές στην εύλογη αξία, εξαρτάται από το αν το παράγωγο καταχωρείται και πληροί τις προϋποθέσεις ώστε να χαρακτηριστεί ως μέσο αντιστάθμισης.

(i) Αντιστάθμιση εύλογης αξίας

Μεταβολές στην εύλογη αξία παραγώγων που προσδιορίζονται ως μέσα αντιστάθμισης εύλογης αξίας, αναγνωρίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων όπως και οι μεταβολές της εύλογης αξίας των στοιχείων που αντισταθμίζονται, οι οποίες οφείλονται στον κίνδυνο που αντισταθμίζεται.

Η Τράπεζα παύει τη λογιστική αντιστάθμισης κινδύνων σε περίπτωση που το μέσο αντιστάθμισης λήξει ή πωληθεί, διακοπεί ή ασκηθεί, η σχέση αντιστάθμισης δεν πληροί εφεξής τα κριτήρια εφαρμογής της λογιστικής αντιστάθμισης κινδύνων, ή όταν ανακαλείται η αντισταθμιστική σχέση. Σε αυτές τις περιπτώσεις, κάθε αναπροσαρμογή της λογιστικής αξίας του στοιχείου που αντισταθμίζεται για το οποίο χρησιμοποιείται η μέθοδος του πραγματικού επιτοκίου, αποσβένεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων κατά τη διάρκεια της περιόδου μέχρι τη λήξη του.

(ii) Αντιστάθμιση ταμειακών ροών

Η αποτελεσματική αναλογία της μεταβολής της εύλογης αξίας των παραγώγων που προσδιορίζονται και πληρούν τις προϋποθέσεις ώστε να χαρακτηριστούν ως μέσα αντιστάθμισης ταμειακών ροών, αναγνωρίζεται στα λοιπά αποτελέσματα απευθείας στην καθαρή θέση, ενώ η μη αποτελεσματική αναλογία, αναγνωρίζεται απευθείας στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

Ποσά που έχουν συσσωρευτεί στα ίδια κεφάλαια, μεταφέρονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων στις περιόδους κατά τις οποίες το αντισταθμισμένο στοιχείο επιδρά στο κέρδος ή τη ζημιά (π.χ. όταν πραγματοποιείται η προβλεπόμενη πώληση του στοιχείου που αντισταθμίζεται).

Όταν ένα μέσο αντιστάθμισης λήγει ή πωλείται, ή όταν η αντιστάθμιση δεν πληροί πλέον τα κριτήρια για λογιστική αντιστάθμισης, τα συσσωρευμένα κέρδη ή ζημιές που υπάρχουν στα ίδια κεφάλαια κατά τη στιγμή εκείνη παραμένουν στα ίδια κεφάλαια μέχρι η προβλεπόμενη συναλλαγή να επηρεάσει την κατάσταση αποτελεσμάτων.

Όταν μια προβλεπόμενη συναλλαγή δεν αναμένεται πλέον να πραγματοποιηθεί, το συσσωρευμένο κέρδος ή ζημιά που είχε καταχωρηθεί στα ίδια κεφάλαια, μεταφέρεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

(iii) Παράγωγα τα οποία δεν έχουν καταχωρηθεί ως μέσα αντιστάθμισης

Οι μεταβολές στην εύλογη αξία των παραγώγων χρηματοοικονομικών μέσων τα οποία δεν έχουν καταχωρηθεί ως μέσα αντιστάθμισης, ή που δεν πληρούν τα κριτήρια για λογιστική αντιστάθμισης, αναγνωρίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

Οι εύλογες αξίες παραγώγων μέσων που κρατούνται για εμπορικούς σκοπούς και για σκοπούς αντιστάθμισης, παρουσιάζονται στη σημ. 20.

2.2.4 Συμψηφισμός χρηματοοικονομικών μέσων

Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων συμψηφίζονται και το καθαρό ποσό παρουσιάζεται στον ισολογισμό, όταν και μόνον όταν, η Τράπεζα έχει επί του παρόντος νομικά ισχυρό δικαίωμα συμψηφισμού των αναγνωρισμένων ποσών, και παράλληλα προτίθεται είτε να προβεί σε διακανονισμό του καθαρού υπολοίπου, είτε να εισπράξει το ποσό της απαίτησης του περιουσιακού στοιχείου εξοφλώντας ταυτόχρονα την υποχρέωση.

2.2.5 Κατάσταση αποτελεσμάτων

(i) Έσοδα και έξοδα από τόκους

Τα έσοδα και έξοδα από τόκους αναγνωρίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων σε δεδουλευμένη βάση για όλα τα τοκοφόρα χρηματοοικονομικά μέσα χρησιμοποιώντας τη μέθοδο του πραγματικού επιτοκίου. Πραγματικό είναι το επιτόκιο που προεξοφλεί ακριβώς τις εκτιμώμενες μελλοντικές ταμειακές εκροές ή εισροές κατά τη διάρκεια της αναμενόμενης ζωής του χρηματοοικονομικού μέσου ή σε μικρότερη περίοδο όπου κρίνεται κατάλληλο, στην καθαρή λογιστική αξία του χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού ή υποχρεώσεων. Για τον υπολογισμό του πραγματικού επιτοκίου, οι ταμειακές ροές υπολογίζονται λαμβάνοντας υπόψη όλους τους όρους του συμβολαίου του χρηματοοικονομικού μέσου εξαιρώντας τις μελλοντικές ζημιές από πιστωτικό κίνδυνο. Ο υπολογισμός περιλαμβάνει τις αμοιβές και τις μονάδες βάσης που πληρώθηκαν ή εισπράχθηκαν και που αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του πραγματικού επιτοκίου, το κόστος συναλλαγών, και όλα τα άλλα υπέρ και υπό το άρτιο ποσά.

Όπου ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού έχει απομειωθεί, ως αποτέλεσμα της σχετικής ζημιάς απομείωσης, τα έσοδα από τόκους αναγνωρίζονται με βάση το επιτόκιο που χρησιμοποιήθηκε για την προεξόφληση των μελλοντικών ταμειακών ροών για το σκοπό της επιμέτρησης της ζημιάς απομείωσης.

Αλλαγή λογιστικής πολιτικής

Η Τράπεζα προχώρησε σε αλλαγή της λογιστικής πολιτικής με αναδρομική ισχύ για τα χρηματοοικονομικά μέσα που συνδέονται με το δείκτη πληθωρισμού και αναγνωρίζει έσοδα και έξοδα από τόκους αναπροσαρμόζοντας το πραγματικό επιτόκιο (effective interest rate - EIR) λόγω της αλλαγής των εκτιμώμενων μελλοντικών ταμειακών ροών με την ενσωμάτωση της μεταβολής των προσδοκιών αναφορικά με τον πληθωρισμό κατά τη διάρκεια ζωής του χρηματοοικονομικού μέσου (σημ. 47).

(ii) Αμοιβές και προμήθειες

Οι αμοιβές και προμήθειες αναγνωρίζονται γενικά σε δεδουλευμένη βάση. Οι προμήθειες και αμοιβές που σχετίζονται με συναλλαγές ανταλλαγής συναλλάγματος/νομίσματος, εισαγωγές/εξαγωγές, εμβάσματα, τραπεζικά έξοδα και χρηματιστηριακές δραστηριότητες, αναγνωρίζονται με την ολοκλήρωση της εν λόγω συναλλαγής.

2.2.6 Ενσώματα πάγια περιουσιακά στοιχεία και επενδύσεις σε ακίνητα

(i) Ενσώματα πάγια περιουσιακά στοιχεία

Τα ενσώματα πάγια περιουσιακά στοιχεία παρουσιάζονται στο κόστος κτήσεως μετά την αφαίρεση των συσσωρευμένων αποσβέσεων και των συσσωρευμένων ζημιών απομείωσης. Το κόστος κτήσης περιλαμβάνει έξοδα που σχετίζονται άμεσα με την απόκτηση του παγίου. Έξοδα μεταγενέστερα της ημερομηνίας κτήσης ενσωματώνονται στο κόστος του παγίου, μόνο όταν η Τράπεζα είναι πιθανό να έχει οικονομικά οφέλη στο μέλλον και είναι δυνατή η αξιόπιστη μέτρηση της αξίας του παγίου. Όταν προκύπτουν έξοδα επισκευών και συντήρησης, αναγνωρίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

Οι αποσβέσεις υπολογίζονται με τη μέθοδο της σταθερής απόσβεσης βάσει της προβλεπόμενης ωφέλιμης ζωής των παγίων, προκειμένου να μειωθεί το κόστος κτήσης των παγίων στην τελική υπολειπόμενη αξία τους ως ακολούθως:

- Γήπεδα: μηδενική απόσβεση
- Κτίρια: 40-50 έτη
- Βελτιώσεις σε ακίνητα τρίτων: κατά τη διάρκεια του συμβολαίου εκμίσθωσης ή της ωφέλιμης ζωής του παγίου εάν είναι μικρότερη
- Ηλεκτρονικοί υπολογιστές και λογισμικά προγράμματα: 4-10 έτη
- Λοιπά έπιπλα και εξοπλισμός: 4-20 έτη, και
- Οχήματα: 5-7 έτη

(ii) Επενδύσεις σε ακίνητα

Ως επενδύσεις σε ακίνητα καταχωρούνται τα ακίνητα που κατέχονται για αποδόσεις ενοικίων και/ή κεφαλαιουχικές ανατιμήσεις, και τα οποία δε χρησιμοποιούνται από την Τράπεζα. Οι επενδύσεις σε ακίνητα παρουσιάζονται στο κόστος κτήσεως μετά την αφαίρεση των συσσωρευμένων αποσβέσεων και των συσσωρευμένων ζημιών απομείωσης, συνεπώς η πολιτική που περιγράφεται παραπάνω ισχύει και για αυτή την κατηγορία περιουσιακών στοιχείων.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Μεταφορές μεταξύ των ενσώματων πάγιων περιουσιακών στοιχείων και των επενδύσεων σε ακίνητα μπορεί να πραγματοποιηθούν όταν υπάρχει αλλαγή στο σκοπό της χρήσης των στοιχείων αυτών. Επιπρόσθετα, οι «επενδύσεις σε ακίνητα» μπορεί να μεταφερθούν στη κατηγορία «μη κυκλοφορούντα στοιχεία ενεργητικού που κατέχονται προς πώληση» στη περίπτωση όπου πληρούνται οι προϋποθέσεις που περιγράφονται στη σημ. 2.2.24.

2.2.7 Άυλα πάγια περιουσιακά στοιχεία

(i) Λογισμικά προγράμματα

Το κόστος που σχετίζεται με τη συντήρηση υφιστάμενων λογισμικών προγραμμάτων, αναγνωρίζεται ως έξοδο όταν προκύπτει. Το κόστος που σχετίζεται με την ανάπτυξη αναγνωρίσιμων λογισμικών προγραμμάτων που ελέγχονται από την Τράπεζα αναγνωρίζεται ως άυλο πάγιο στοιχείο όταν αναμένεται ότι τα στοιχεία αυτά θα επιφέρουν οφέλη τα οποία μπορούν να επιμετρηθούν αξιόπιστα. Τα λογισμικά προγράμματα τα οποία έχουν δημιουργηθεί από την Τράπεζα αποσβένονται με τη σταθερή μέθοδο σε 4 έτη εκτός των λειτουργικών συστημάτων όπου η ωφέλιμη ζωή τους μπορεί να παραταθεί μέχρι τα 15 έτη.

(ii) Λοιπά άυλα πάγια περιουσιακά στοιχεία

Τα λοιπά άυλα πάγια περιουσιακά στοιχεία είναι πάγια στοιχεία που είναι διαχωρίσιμα ή προκύπτουν από συμβατικά ή άλλα νομικά δικαιώματα και αποσβένονται με τη σταθερή μέθοδο κατά τη διάρκεια της προβλεπόμενης ωφέλιμης ζωής τους. Η κατηγορία αυτή περιλαμβάνει άυλα πάγια στοιχεία που αποκτώνται από εξαγορές και συγχωνεύσεις εταιρειών.

Τα άυλα περιουσιακά στοιχεία τα οποία έχουν ωφέλιμη ζωή αορίστου διάρκειας δεν αποσβένονται αλλά ελέγχονται ετησίως για απομείωση.

2.2.8 Απομείωση μη χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού

Τα λοιπά μη χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού, περιλαμβανομένων των ενσώματων παγίων περιουσιακών στοιχείων, των επενδύσεων σε ακίνητα και των λοιπών άυλων περιουσιακών στοιχείων, ελέγχονται για ενδείξεις απομείωσης σε κάθε ημερομηνία αναφοράς. Όταν κάποια γεγονότα ή μεταβολές σε συνθήκες υποδεικνύουν ότι η λογιστική τους αξία ενδέχεται να μην είναι ανακτήσιμη, αναγνωρίζεται ζημιά απομείωσης για το ποσό κατά το οποίο η λογιστική αξία του περιουσιακού στοιχείου υπερβαίνει το ανακτήσιμο ποσό του. Το ανακτήσιμο ποσό είναι το μεγαλύτερο ανάμεσα στην εύλογη αξία ενός περιουσιακού στοιχείου μείον το κόστος πώλησης και της αξίας λόγω χρήσης του. Για σκοπούς εκτίμησης της απομείωσης, τα περιουσιακά στοιχεία ομαδοποιούνται στα χαμηλότερα επίπεδα όπου μπορούν να προσδιοριστούν ξεχωριστές ταμειακές ροές (μονάδες δημιουργίας ταμειακών ροών). Τα μη χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού, για τα οποία έχει αναγνωριστεί ζημιά απομείωσης σε προηγούμενες περιόδους, εξετάζονται για πιθανό αντιλογισμό της απομείωσης σε κάθε ημερομηνία αναφοράς.

Οι ζημιές απομείωσης που προκύπτουν από τις θυγατρικές, συγγενείς εταιρείες και τις κοινοπραξίες της Τράπεζας υπολογίζονται σύμφωνα με την παρούσα λογιστική αρχή.

2.2.9 Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού

Τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού, καταχωρούνται, σύμφωνα με το ΔΛΠ 39, στις ακόλουθες κατηγορίες: χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού αποτιμώμενα στην εύλογη αξία τους μέσω αποτελεσμάτων, δάνεια και απαιτήσεις, επενδύσεις διακρατούμενες μέχρι τη λήξη τους και επενδυτικοί τίτλοι διαθέσιμοι προς πώληση. Η απόφαση για την κατηγοριοποίηση λαμβάνεται από τη Διοίκηση κατά την αρχική αναγνώριση των χρηματοοικονομικών μέσων.

(i) Χρηματοοικονομικά στοιχεία στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων

Αυτή η κατηγορία περιλαμβάνει δύο υποκατηγορίες, τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού προοριζόμενα για εμπορική εκμετάλλευση, και αυτά που προσδιορίστηκαν στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων κατά την αρχική αναγνώριση. Ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού καταχωρείται ως προοριζόμενο για εμπορική εκμετάλλευση όταν αποκτάται κυρίως με σκοπό βραχυπρόθεσμης πώλησης ή βραχυπρόθεσμης επαναγοράς ή όταν αποτελεί μέρος χαρτοφυλακίου εξατομικευμένων χρηματοοικονομικών μέσων που έχουν κοινή διαχείριση και για τα οποία υπάρχουν τεκμηριωμένες ενδείξεις πρόσφατου σχεδίου βραχυπρόθεσμης αποκόμισης κερδών. Επίσης σε αυτήν την κατηγορία καταχωρούνται τα παράγωγα μέσα που προορίζονται για εμπορική εκμετάλλευση, εκτός αν προσδιορίζονται και είναι αποτελεσματικά ως μέσα αντιστάθμισης.

Η Τράπεζα προσδιορίζει κατά την αρχική αναγνώρισή τους ορισμένα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων, όταν οποιοδήποτε από τα παρακάτω ισχύει:

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

(α) απαλείφει ή μειώνει αισθητά μία ανακολουθία στην επιμέτρηση ή την αναγνώριση, ή
 (β) χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία και χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις μοιράζονται τους ίδιους κινδύνους και οι κίνδυνοι αυτοί αντιμετωπίζονται και εκτιμώνται με βάση την εύλογη αξία, ή
 (γ) σύνθετα προϊόντα περιλαμβάνουν ενσωματωμένα παράγωγα που θα μπορούσαν να μεταβάλλουν σημαντικά τις ταμειακές ροές του κύριου συμβολαίου.

(ii) Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες

Τα δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες είναι μη παράγωγα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού με πάγιες ή προσδιορισμένες πληρωμές που δε διαπραγματεύονται σε ενεργή αγορά, εκτός εκείνων που κατά την αρχική αναγνώριση προσδιορίστηκαν από την Τράπεζα ως επενδύσεις σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων ή ως διαθέσιμα προς πώληση. Τίτλοι που καταχωρούνται σε αυτήν την κατηγορία παρουσιάζονται στο χαρτοφυλάκιο επενδυτικών τίτλων ως χρεωστικοί τίτλοι δανειακού χαρτοφυλακίου.

(iii) Επενδύσεις διακρατούμενες μέχρι τη λήξη

Οι διακρατούμενες μέχρι τη λήξη επενδύσεις, είναι μη παράγωγα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού με συγκεκριμένη λήξη, με πάγιες ή προσδιορισμένες πληρωμές για τις οποίες η Τράπεζα έχει τη θετική πρόθεση και δυνατότητα να διακρατήσει μέχρι τη λήξη τους. Αν η Τράπεζα πωλούσε ένα σημαντικό μέρος των επενδύσεων αυτών, τότε ολόκληρη η κατηγορία θα ακυρωνόταν και οι επενδύσεις θα επανακατηγοριοποιούνταν ως διαθέσιμες προς πώληση.

(iv) Διαθέσιμοι προς πώληση επενδυτικοί τίτλοι

Διαθέσιμοι προς πώληση επενδυτικοί τίτλοι, είναι οι τίτλοι που αποκτούνται για ακαθόριστο χρονικό διάστημα, οι οποίοι μπορεί να πωληθούν, λόγω ανάγκης ρευστότητας, ή αλλαγών στα επιτόκια, στις συναλλαγματικές ισοτιμίες, ή στις τιμές των μετοχών.

Λογιστικός χειρισμός και υπολογισμός

Οι αγορές και πωλήσεις χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού καταχωρούνται κατά την ημερομηνία συναλλαγής, την ημερομηνία δηλαδή κατά την οποία η Τράπεζα δεσμεύεται να αγοράσει ή να πωλήσει το στοιχείο ενεργητικού. Τα δάνεια που προέρχονται από την Τράπεζα αναγνωρίζονται όταν εκταμειώνονται μετρητά στους πιστούχους. Τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού που δεν παρουσιάζονται σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων, αναγνωρίζονται αρχικά στην εύλογη αξία πλέον των εξόδων συναλλαγής.

Οι διαθέσιμοι προς πώληση επενδυτικοί τίτλοι και τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων, και στις μεταγενέστερες περιόδους αποτιμώνται και παρουσιάζονται στην εύλογη αξία. Τα δάνεια και οι απαιτήσεις από πελάτες, καθώς και οι διακρατούμενες μέχρι τη λήξη επενδύσεις, παρουσιάζονται στο αποσβέσιμο κόστος με τη μέθοδο του πραγματικού επιτοκίου. Κέρδη και ζημιές από μεταβολές στην εύλογη αξία της κατηγορίας «χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων», περιλαμβάνονται, κατά την περίοδο που προκύπτουν, στην κατάσταση αποτελεσμάτων. Κέρδη και ζημιές από μεταβολές στην εύλογη αξία διαθέσιμων προς πώληση επενδυτικών τίτλων καταχωρούνται απευθείας στα ίδια κεφάλαια, μέχρι το χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού να αποαναγνωριστεί ή να υποστεί απομείωση, οπότε, το συσσωρευμένο κέρδος ή η ζημιά που αναγνωρίστηκαν προηγουμένως στα ίδια κεφάλαια, μεταφέρονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων. Οι τόκοι τους όμως, που υπολογίζονται με βάση τη μέθοδο του πραγματικού επιτοκίου, αναγνωρίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

Τα μερίσματα από διαθέσιμους προς πώληση επενδυτικούς τίτλους αναγνωρίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων, όταν το δικαίωμα είσπραξης μερίσματος εγκριθεί από τους μετόχους.

Αποαναγνώριση χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού

Η Τράπεζα αποαναγνωρίζει ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού, όταν οι συμβατικές ταμειακές ροές του εκπνέουν ή τα δικαιώματα είσπραξης αυτών των ταμειακών ροών μεταβιβάζονται μέσω οριστικής πώλησης που ουσιαστικά έχει ως αποτέλεσμα την μεταβίβαση όλων των κινδύνων και των ωφελειών που απορρέουν από την κυριότητα του χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού. Επιπροσθέτως, ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού αποαναγνωρίζεται ακόμη και αν τα δικαιώματα λήψης ταμειακών ροών διακρατούνται αλλά ταυτοχρόνως η Τράπεζα αναλαμβάνει την υποχρέωση να καταβάλλει τις εισπραχθείσες ταμειακές ροές χωρίς ουσιαστική καθυστέρηση ('pass through agreement') ή εάν ουσιαστικά οι κίνδυνοι και οι ωφέλειες ούτε μεταβιβάζονται ούτε διατηρούνται αλλά η Τράπεζα έχει μεταφέρει τον έλεγχο του χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού. Ο έλεγχος θεωρείται ότι έχει μεταφερθεί, εάν και μόνον αν, ο αποδέκτης έχει πρακτικώς την δυνατότητα να πωλήσει το χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού στο σύνολό του σε ένα τρίτο, μη συνδεδεμένο, μέρος.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις**2.2.10 Χρηματοοικονομικά στοιχεία υποχρεώσεων**

Η Τράπεζα κατηγοριοποιεί τις χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις στις ακόλουθες κατηγορίες: τις χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις που επιμετρώνται στο αποσβέσιμο κόστος, και τις χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων. Οι χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις που αποτιμώνται στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων περιλαμβάνουν δύο υποκατηγορίες: τις χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις προοριζόμενες για εμπορική εκμετάλλευση και τις χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων κατά την αρχική αναγνώριση.

Η Τράπεζα προσδιορίζει τις χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων όταν οποιοδήποτε από τα παρακάτω ισχύει:

- (α) απαλείφει ή μειώνει αισθητά μία ανακολουθία στην επιμέτρηση ή την αναγνώριση, ή
- (β) χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία και χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις μοιράζονται τους ίδιους κινδύνους και οι κίνδυνοι αυτοί αντιμετωπίζονται και εκτιμώνται με βάση την εύλογη αξία, ή
- (γ) σύνθετα προϊόντα περιλαμβάνουν ενσωματωμένα παράγωγα που θα μπορούσαν να μεταβάλλουν σημαντικά τις ταμειακές ροές του κύριου συμβολαίου.

Αποαναγνώριση χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων

Μια χρηματοοικονομική υποχρέωση αποαναγνωρίζεται όταν η σχετική υποχρέωση εξοφλείται, ακυρώνεται ή λήγει. Όταν η υφιστάμενη χρηματοοικονομική υποχρέωση της Τράπεζας αντικαθίσταται από μια άλλη από τον ίδιο αντισυμβαλλόμενο με ουσιωδώς διαφορετικούς όρους, ή οι όροι της υφιστάμενης υποχρέωσης τροποποιούνται ουσιωδώς, μια τέτοια ανταλλαγή ή τροποποίηση αντιμετωπίζεται ως εξόφληση της αρχικής υποχρέωσης και αναγνώριση μιας νέας υποχρέωσης και η όποια διαφορά προκύπτει αναγνωρίζεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

Η Τράπεζα θεωρεί ότι οι όροι είναι ουσιωδώς διαφορετικοί, όταν η προεξοφλημένη παρούσα αξία των ταμειακών ροών σύμφωνα με τους νέους όρους, συμπεριλαμβανομένων οποιονδήποτε αμοιβών που πληρώθηκαν καθαρών από αμοιβές που ελήφθησαν προεξοφλημένες χρησιμοποιώντας το αρχικό πραγματικό επιτόκιο, διαφέρει κατά τουλάχιστον 10% από την προεξοφλημένη παρούσα αξία των ταμειακών ροών που απομένουν από την αρχική χρηματοοικονομική υποχρέωση.

Αν μια ανταλλαγή χρεωστικών τίτλων ή τροποποίηση όρων αντιμετωπιστεί λογιστικά ως εξόφληση, κάθε κόστος ή αμοιβή που πραγματοποιήθηκε αναγνωρίζεται ως μέρος του κέρδους ή της ζημίας επί της εξόφλησης. Αν η ανταλλαγή ή τροποποίηση δεν αντιμετωπίζεται λογιστικά ως εξόφληση, κάθε κόστος ή αμοιβή που πραγματοποιείται αναπροσαρμόζει τη λογιστική αξία της υποχρέωσης και αποσβένεται κατά την εναπομένουσα διάρκεια της τροποποιημένης υποχρέωσης.

Παρομοίως, όταν η Τράπεζα επαναγοράζει χρεωστικούς τίτλους που έχουν εκδοθεί από την ίδια, αντιμετωπίζει λογιστικά τις συναλλαγές αυτές ως εξόφληση χρέους.

2.2.11 Επιμέτρηση της εύλογης αξίας χρηματοοικονομικών μέσων

Εύλογη αξία των χρηματοοικονομικών μέσων είναι η τιμή που θα λαμβανόταν κατά την πώληση ενός στοιχείου ενεργητικού ή κατά τη μεταβίβαση μιας υποχρέωσης, σε μια κανονική συναλλαγή μεταξύ συμμετεχόντων, στην κύρια, ή, ελλείψει αυτής, στην πλέον συμφέρουσα αγορά όπου η Τράπεζα έχει πρόσβαση, κατά την ημερομηνία επιμέτρησης σύμφωνα με τις τρέχουσες συνθήκες της αγοράς. Η εύλογη αξία μιας υποχρέωσης αντανακλά τον κίνδυνο μη εκπλήρωσης υποχρεώσεων.

Η Τράπεζα επιμετράει την εύλογη αξία ενός χρηματοοικονομικού μέσου, χρησιμοποιώντας την επίσημη χρηματιστηριακή τιμή σε μία ενεργό αγορά για το χρηματοοικονομικό αυτό μέσο, όταν αυτή είναι διαθέσιμη. Μία αγορά θεωρείται ενεργός εάν οι συναλλαγές για το στοιχείο ενεργητικού ή την υποχρέωση λαμβάνουν χώρα με επαρκή συχνότητα και όγκο ώστε να παρέχονται συνεχώς πληροφορίες τιμολόγησης. Όταν δεν υπάρχει διαθέσιμη επίσημη χρηματιστηριακή τιμή, σε μία ενεργό αγορά, τότε η Τράπεζα χρησιμοποιεί άλλες τεχνικές αποτίμησης που μεγιστοποιούν την χρήση συναφών παρατηρήσιμων δεδομένων και ελαχιστοποιούν τη χρήση μη παρατηρήσιμων δεδομένων. Η επιλεγμένη τεχνική αποτίμησης περιλαμβάνει όλους τους παράγοντες που οι συμμετέχοντες στην αγορά θα λάμβαναν υπόψη για την τιμολόγηση μία συναλλαγής.

Η Τράπεζα έχει επιλέξει να χρησιμοποιεί μέσες τιμές αγοράς ως ένα πρακτικό μέσο επιμέτρησης της εύλογης αξίας εντός του περιθωρίου ζήτησης-προσφοράς.

Η βέλτιστη απόδειξη της εύλογης αξίας ενός χρηματοοικονομικού μέσου κατά την αρχική αναγνώριση είναι συνήθως η τιμή συναλλαγής, δηλαδή η εύλογη αξία του τιμήματος που δόθηκε ή λήφθηκε, εκτός εάν η Τράπεζα θεωρεί ότι η εύλογη αξία κατά την αρχική αναγνώριση διαφέρει από την τιμή συναλλαγής. Σε αυτή την περίπτωση, εφόσον η εύλογη αξία αποδεικνύεται από

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

διαπραγματεύσιμη τιμή σε ενεργό αγορά για πανομοιότυπο στοιχείο ενεργητικού ή υποχρέωση (δηλ. τιμή Επιπέδου 1) ή βάσει τεχνικής αποτίμησης που χρησιμοποιεί μόνο παρατηρήσιμα δεδομένα της αγοράς, η διαφορά μεταξύ της εύλογης αξίας κατά την αρχική αναγνώριση και της τιμής συναλλαγής αναγνωρίζεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων ως κέρδος ή ζημιά. Στην περίπτωση κατά την οποία η εύλογη αξία αποδεικνύεται βάσει μίας τεχνικής αποτίμησης που χρησιμοποιεί μη παρατηρήσιμα δεδομένα, τότε το χρηματοοικονομικό μέσο αναγνωρίζεται αρχικά στην εύλογη αξία προσαρμοσμένη ώστε να αναβάλλει την αναγνώριση στην κατάσταση αποτελεσμάτων της διαφοράς ανάμεσα στην εύλογη αξία κατά την αρχική αναγνώριση και την τιμή συναλλαγής ('day one gain or loss'). Στη συνέχεια το αναβαλλόμενο κέρδος ή ζημιά αποσβένεται με κατάλληλο τρόπο κατά τη διάρκεια της ζωής του χρηματοοικονομικού μέσου ή αναγνωρίζεται νωρίτερα εφόσον υπάρξει διαθέσιμη διαπραγματεύσιμη τιμή σε ενεργό αγορά ή παρατηρήσιμα δεδομένα της αγοράς ή όταν το χρηματοοικονομικό μέσο πουληθεί.

Όλα τα στοιχεία ενεργητικού και οι υποχρεώσεις, των οποίων η εύλογη αξία επιμετράται ή γνωστοποιείται στις οικονομικές καταστάσεις, κατηγοριοποιούνται εντός της ιεραρχίας εύλογης αξίας, με βάση το κατώτερο επίπεδο δεδομένων που είναι σημαντικά για την συνολική επίτευξη της επιμέτρησης (σημ. 7.3).

Για στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεις που επιμετρώνται στην εύλογη αξία σε επαναλαμβανόμενη βάση, η Τράπεζα αναγνωρίζει μεταφορές εντός και εκτός της ιεραρχίας εύλογης αξίας στην αρχή του τριμήνου εντός του οποίου η μεταφορά χρηματοοικονομικού μέσου πραγματοποιήθηκε.

2.2.12 Απομείωση χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού

Η Τράπεζα, σε κάθε ημερομηνία ισολογισμού, εξετάζει κατά πόσο υπάρχει αντικειμενική ένδειξη απομείωσης ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου ή μιας ομάδας χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού τα οποία δεν λογίζονται στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων. Ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού ή μια ομάδα χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού θεωρείται απομειωμένο και αναγνωρίζεται σχετική ζημιά απομείωσης, όταν υπάρχει αντικειμενική ένδειξη, ως αποτέλεσμα ενός ή περισσοτέρων γεγονότων που συνέβησαν μετά την αρχική αναγνώριση του χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου («ζημιογόνο γεγονός»), και το ζημιογόνο αυτό γεγονός (ή γεγονότα) έχει επίδραση στις εκτιμώμενες μελλοντικές ταμειακές ροές του χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού ή ομάδας χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού, και μπορεί να υπολογιστεί αξιόπιστα.

Ενδείξεις απομείωσης

Για την έκθεση της Τράπεζας σε δάνεια λιανικής τραπεζικής, η αντικειμενική ένδειξη ότι ένα δάνειο ή ομάδα δανείων είναι απομειωμένο, αναφέρεται σε παρατηρήσιμα δεδομένα που περιέχονται σε γνώση της Τράπεζας σχετικά με τα ακόλουθα ζημιογόνα γεγονότα:

- σημαντική οικονομική δυσχέρεια του πιστούχου, σημαντική μείωση του ατομικού και/ή του οικογενειακού εισοδήματος ή απώλεια εργασίας,
- αθέτηση ή παραβίαση συμβολαίου,
- σημαντικές αλλαγές στην χρηματοοικονομική θέση και συμπεριφορά του πιστούχου (για παράδειγμα καθυστερήσεις στην αποπληρωμή των συμβατικών του υποχρεώσεων),
- μετρήσιμη μείωση στις εκτιμώμενες μελλοντικές ταμειακές ροές από ομάδα δανείων μέσω ενός αρνητικού μοντέλου αποπληρωμής όπως μη πραγματοποιηθείσες πληρωμές, ή μείωση στη τιμή των ακινήτων,
- η Τράπεζα παραχωρεί στον πιστόχο, για οικονομικούς ή νομικούς λόγους που σχετίζονται με την οικονομική του δυσχέρεια, διευκολύνσεις που ο δανειστής δεν θα εξέταζε σε διαφορετική περίπτωση, όπως μείωση της μηνιαίας δόσης για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα ή προσωρινή ή μόνιμη μείωση του επιτοκίου,
- είναι πιθανό ο πιστόχος να περιέλθει σε διαδικασία πτώχευσης ή άλλης χρηματοοικονομικής αναδιοργάνωσης, και
- ζημιογόνα γεγονότα που θα μπορούσαν να επηρεάσουν την ικανότητα του πιστούχου να αποπληρώσει τις συμβατικές του υποχρεώσεις εντός του συμφωνηθέντος χρόνου όπως σοβαρή ασθένεια, αδυναμία ή θάνατος του οφειλέτη ή μέλους της οικογένειας.

Για όλα τα άλλα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού, συμπεριλαμβανομένης της έκθεσης σε επιχειρηματικά δάνεια, η Τράπεζα αξιολογεί ανά περίπτωση εάν υπάρχει αντικειμενική ένδειξη απομείωσης με βάση τα παρακάτω κριτήρια:

- σημαντική οικονομική δυσχέρεια του εκδότη ή πιστούχου,
- αθέτηση ή παραβίαση της σύμβασης,

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

- σημαντικές αλλαγές στην χρηματοοικονομική θέση του πιστούχου, οι οποίες επηρεάζουν την ικανότητά του να εκπληρώσει τις συμβατικές του υποχρεώσεις όπως:
 - λειτουργικές ζημιές,
 - ανεπάρκεια κεφαλαίου κίνησης,
 - αρνητική καθαρή θέση του πιστούχου,
- άλλα γεγονότα που υποδηλώνουν την επιδείνωση της χρηματοοικονομικής θέσης του πιστούχου, όπως παραβίαση ρητρών ή άλλων όρων του δανείου ή μερική διαγραφή των υποχρεώσεων του πιστούχου εξαιτίας οικονομικών ή νομικών λόγων σχετικών με την οικονομική του κατάσταση,
- σημαντική μεταβολή στην αξία των εξασφαλίσεων,
- η Τράπεζα παραχωρεί στον πιστούχο, για οικονομικούς ή νομικούς λόγους που σχετίζονται με την οικονομική του δυσχέρεια, διευκολύνσεις που ο δανειστής δεν θα εξέταζε σε διαφορετική περίπτωση όπως μείωση της μηνιαίας δόσης για ορισμένο χρονικό διάστημα ή προσωρινή ή μόνιμη μείωση του επιτοκίου,
- είναι πιθανό ο πιστούχος να περιέλθει σε διαδικασία πτώχευσης ή άλλης χρηματοοικονομικής αναδιοργάνωσης,
- σημαντικές δυσμενείς μεταβολές στις συνθήκες του κλάδου ή στη γεωγραφική περιοχή που δραστηριοποιείται ο οφειλέτης, οι οποίες θα μπορούσαν να επηρεάσουν την ικανότητά του να εκπληρώσει τις συμβατικές του υποχρεώσεις,
- μία σημαντική πίστωση του οφειλέτη ξεπερνά τις 90 μέρες καθυστέρησης,
- πληροφορίες σε σχέση με τις τρέχουσες συνθήκες της αγοράς που περιλαμβάνουν την κατάσταση άλλων δανειακών υποχρεώσεων του πιστούχου και
- σημαντική υποβάθμιση της πιστοληπτικής διαβάθμισης του οφειλέτη, είτε εσωτερικής είτε προερχόμενης από εξωτερικές πηγές, σε συνδυασμό με άλλες πληροφορίες.

(i) Στοιχεία ενεργητικού που επιμετρώνται στην αποσβέσιμη αξία κτήσης

Αξιολόγηση πρόβλεψης απομείωσης

Η Τράπεζα αρχικά αξιολογεί κατά πόσο υπάρχει αντικειμενική ένδειξη απομείωσης σε ατομική βάση για χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού που είναι από μόνα τους σημαντικά και σε συλλογική βάση για χρηματοοικονομικά στοιχεία που δεν είναι από μόνα τους σημαντικά. Εάν δεν υπάρχει αντικειμενική ένδειξη απομείωσης για κάποιο χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού τότε αυτό περιλαμβάνεται σε μια ομάδα χρηματοοικονομικών στοιχείων με παρόμοια χαρακτηριστικά πιστωτικού κινδύνου, και αξιολογείται για απομείωση σε συλλογική βάση. Οι ζημιές απομείωσης που αναγνωρίζονται για τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού χωρίς αντικειμενική ένδειξη απομείωσης (incurred but not reported loss – IBNR) αποτελούν ένα ενδιάμεσο βήμα μέχρι την αναγνώριση ζημιών απομείωσης σε μεμονωμένα περιουσιακά στοιχεία της ομάδας. Όταν υπάρξει διαθέσιμη πληροφόρηση που να υποδεικνύει την αναγνώριση ζημιών απομείωσης σε μεμονωμένα περιουσιακά στοιχεία της ομάδας, τότε τα στοιχεία αυτά αφαιρούνται από την ομάδα.

Στοιχεία ενεργητικού που αξιολογούνται για απομείωση σε ατομική βάση και για τα οποία υπάρχει και συνεχίζει να αναγνωρίζεται ζημιά απομείωσης, δεν περιλαμβάνονται στην αξιολόγηση για απομείωση σε συλλογική βάση.

Για να οριστεί εάν ένα δάνειο είναι από μόνο του σημαντικό για σκοπούς αξιολόγησης απομείωσης, η Τράπεζα λαμβάνει υπόψη διάφορους παράγοντες, όπως τη σημασία της επιμέρους δανειακής σχέσης και τον τρόπο διαχείρισης αυτής, το μέγεθος του δανείου και τη κατηγορία του προϊόντος. Συνεπώς, τα δάνεια σε επιχειρήσεις και σε χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, όπως επίσης και οι επενδυτικοί τίτλοι θεωρούνται γενικώς από μόνα τους σημαντικά. Τα χαρτοφυλάκια δανείων λιανικής τραπεζικής αξιολογούνται γενικώς για απομείωση σε συλλογική βάση καθώς αποτελούνται από μεγάλα ομοιογενή χαρτοφυλάκια. Τα πιστωτικά ανοίγματα που υπόκεινται σε εξατομικευμένη διαχείριση αξιολογούνται για απομείωση σε ατομική βάση.

Η Τράπεζα αξιολογεί σε κάθε ημερομηνία ισολογισμού εάν υπάρχει αντικειμενική ένδειξη απομείωσης.

Επιμέτρηση πρόβλεψης απομείωσης

Αν υπάρχει αντικειμενική ένδειξη ζημιάς απομείωσης των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού που επιμετρώνται στην αποσβέσιμη αξία κτήσης, το ποσό της ζημιάς υπολογίζεται ως η διαφορά μεταξύ της λογιστικής αξίας του χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού και της παρούσας αξίας των εκτιμώμενων μελλοντικών ταμειακών ροών (εξαιρουμένων των μελλοντικών ζημιών από πιστωτικούς κινδύνους που δεν έχουν πραγματοποιηθεί) προεξοφλημένων με το αρχικό πραγματικό επιτόκιο του χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού. Αν ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού φέρει κυμαινόμενο επιτόκιο, το προεξοφλητικό επιτόκιο για τον υπολογισμό της ζημιάς απομείωσης, είναι το τρέχον πραγματικό επιτόκιο που καθορίζεται στο συμβόλαιο. Η λογιστική αξία του περιουσιακού στοιχείου, μειώνεται μέσω της χρήσης ενός λογαριασμού πρόβλεψης για

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

απομείωση δανείων και απαιτήσεων ή απευθείας για όλα τα άλλα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού, και το ποσό της ζημιάς αναγνωρίζεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων. Στην πράξη, η Τράπεζα μπορεί να υπολογίζει τη ζημιά απομείωσης βάσει της εύλογης αξίας ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου χρησιμοποιώντας τις τρέχουσες τιμές αγοράς.

Η παρούσα αξία εκτιμώμενων μελλοντικών ταμειακών ροών ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού με εξασφαλίσεις αντικατοπτρίζει τις ταμειακές ροές που μπορεί να προκύψουν από τη διαδικασία πλειστηριασμού, μετά την αφαίρεση των εξόδων εκποίησης της εξασφάλισης, ανεξάρτητα από το εάν ο πλειστηριασμός είναι πιθανός.

Για σκοπούς απομείωσης σε συλλογική βάση, τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού ομαδοποιούνται βάσει παρόμοιων χαρακτηριστικών πιστωτικού κινδύνου (δηλαδή βάσει της διαδικασίας πιστοληπτικής διαβάθμισης της Τράπεζας που λαμβάνει υπόψη τον τύπο του στοιχείου ενεργητικού, τον επιχειρηματικό τομέα, τη γεωγραφική θέση, το είδος των εξασφαλίσεων, την ύπαρξη καθυστέρησης πληρωμών και άλλους σχετικούς παράγοντες). Αυτά τα χαρακτηριστικά σχετίζονται με την εκτίμηση των μελλοντικών ταμειακών ροών για ομάδες τέτοιων στοιχείων ενεργητικού, αφού είναι ενδεικτικά της ικανότητας του πιστούχου να αποπληρώσει όλες τις οφειλές του βάσει των όρων του συμβολαίου των στοιχείων ενεργητικού που αξιολογούνται.

Οι μελλοντικές ταμειακές ροές μιας ομάδας χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού που αξιολογούνται ομαδικά για πρόβλεψη απομείωσης, εκτιμώνται βάσει των συμβατικών ταμειακών ροών των στοιχείων ενεργητικού της ομάδας και των ιστορικών δεδομένων για ζημιές στοιχείων ενεργητικού με χαρακτηριστικά πιστωτικού κινδύνου παρόμοια με αυτά της ομάδας.

Οι εκτιμήσεις για αλλαγές στις μελλοντικές ταμειακές ροές μίας ομάδας στοιχείων ενεργητικού πρέπει να αντικατοπτρίζουν και να είναι ευθυγραμμισμένες με τις αλλαγές σε παρατηρήσιμα δεδομένα από περίοδο σε περίοδο (για παράδειγμα, αλλαγές σε ποσοστά ανεργίας, τιμές ακινήτων, καθεστώς αποπληρωμών, ή άλλους παράγοντες που υποδεικνύουν αλλαγές στην πιθανότητα ζημιών στην ομάδα των στοιχείων ενεργητικού και στο μέγεθός αυτών). Τα ιστορικά δεδομένα για ζημιές αναθεωρούνται βάσει των παρόντων παρατηρήσιμων δεδομένων, ώστε να ενσωματώνεται η επίδραση των τρεχουσών συνθηκών που δεν επηρέασαν την περίοδο στην οποία βασίζονται τα ιστορικά στοιχεία, και να απαλείψει την επίδραση των συνθηκών εκείνων που δεν υπάρχουν σήμερα. Η μεθοδολογία και οι παραδοχές που χρησιμοποιούνται για την εκτίμηση των μελλοντικών ταμειακών ροών, αναθεωρούνται συχνά από την Τράπεζα σε τακτική βάση ώστε να μειώνουν τυχόν διαφορές μεταξύ των εκτιμώμενων ζημιών και των ζημιών που τελικώς πραγματοποιήθηκαν.

Αντιλογισμός πρόβλεψης απομείωσης

Αν σε μεταγενέστερη περίοδο το ποσό της πρόβλεψης απομείωσης μειωθεί και η μείωση μπορεί αντικειμενικά να συσχετισθεί με ένα γεγονός που συνέβη μετά την αναγνώριση της πρόβλεψης απομείωσης (όπως βελτίωση της πιστοληπτικής διαβάθμισης του πιστούχου), η προηγούμενως αναγνωρισθείσα ζημιά απομείωσης αντिलογίζεται μέσω αναπροσαρμογής του λογαριασμού προβλέψεων απομείωσης ή της λογιστικής αξίας του περιουσιακού στοιχείου ενεργητικού. Το ποσό που αντिलογίζεται αναγνωρίζεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

Διαγραφή δανείων και απαιτήσεων

Ένα δάνειο και η σχετική πρόβλεψη απομείωσης διαγράφονται όταν δεν υπάρχει ρεαλιστική προοπτική ανάκτησης. Η Τράπεζα λαμβάνει υπόψη όλες τις σχετικές πληροφορίες όπως την πραγματοποίηση μιας σημαντικής αλλαγής στην οικονομική κατάσταση του πιστούχου, σε τέτοιο βαθμό ώστε ο τελευταίος να μην μπορεί να πληρώνει πλέον την υποχρέωση του.

Η χρονική στιγμή της διαγραφής εξαρτάται κυρίως από το εάν υπάρχουν εξασφαλίσεις, τις διαδικασίες πλειστηριασμού, καθώς επίσης και τις εκτιμήσεις της Τράπεζας σχετικά με το εισπράξιμο ποσό. Ειδικά για τα πιστωτικά ανοίγματα με εξασφαλίσεις, η χρονική στιγμή των διαγραφών μπορεί να καθυστερήσει εξαιτίας διαφόρων νομικών κωλυμάτων. Ο αριθμός των ημερών καθυστέρησης αποτελεί για την Τράπεζα μια ένδειξη, χωρίς ωστόσο να θεωρείται ως καθοριστικός παράγοντας.

Το ανεξόφλητο χρέος εξακολουθεί να υπόκειται σε διαδικασίες ανάκτησης ακόμα και μετά τη διαγραφή, εκτός από περιπτώσεις όπου προβλέπεται σαφώς σε προγράμματα διαγραφής της οφειλής του πιστούχου.

Οι μεταγενέστερες ανακτήσεις των ποσών που έχουν διαγραφεί μειώνουν το ποσό της πρόβλεψης απομείωσης των δανείων και απαιτήσεων στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

Τροποποιήσεις δανείων

Τροποποιήσεις στους συμβατικούς όρους των δανείων μπορεί να προκύψουν εξαιτίας διαφόρων παραγόντων όπως μεταβολές στις συνθήκες της αγοράς, διατήρηση της σχέσης με τον πελάτη και άλλους λόγους, καθώς και πιθανή επιδείνωση της οικονομικής κατάστασης του πιστούχου. Τα μέτρα ρύθμισης δανείων (forbearance measures) λαμβάνονται στις περιπτώσεις

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

όπου οι συμβατικοί όροι αποπληρωμής του δανείου έχουν τροποποιηθεί λόγω επιδείνωσης της οικονομικής κατάστασης του πιστούχου και η Τράπεζα έχει προβεί σε παραχωρήσεις, μέσω ευνοϊκότερων όρων και προϋποθέσεων, στις οποίες δεν θα προέβαινε εάν ο πιστούχος δεν αντιμετώπιζε οικονομικές δυσχέρειες. Άλλες επαναδιαπραγματεύσεις, κυρίως επιχειρηματικής φύσης δεν θεωρούνται μέτρα ρύθμισης.

Συνθήως, τα μέτρα ρύθμισης δεν οδηγούν στην αποαναγνώριση του υφισταμένου δανείου, εκτός εάν σύμφωνα με την λογιστική αρχή 2.10 Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού, οι συμβατικοί όροι του νέου δανείου αξιολογούνται ότι είναι ουσιωδώς διαφορετικοί από αυτούς του αρχικού δανείου, αντιπροσωπεύοντας την εκπνοή των δικαιωμάτων επί των ταμειακών ρών του αρχικού δανείου. Σε αυτή την περίπτωση, το αρχικό δάνειο αποαναγνωρίζεται και ένα νέο δάνειο αναγνωρίζεται στην εύλογη αξία και η όποια διαφορά ανάμεσα στην λογιστική αξία του αποαναγνωρισμένου στοιχείου ενεργητικού και την εύλογη αξία του νέου δανείου αναγνωρίζεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων της Τράπεζας.

Τροποποιήσεις που δεν ενδέχεται να έχουν ως αποτέλεσμα την αποαναγνώριση του χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού περιλαμβάνουν:

- μείωση δόσεων ή πληρωμή μόνο των τόκων,
- διακοπές πληρωμής, περίοδος χάριτος,
- παράταση των περιόδων αποπληρωμής με επακόλουθη παράταση της αρχικής διάρκειας του δανείου,
- κεφαλαιοποίηση των ληξιπροθέσμων οφειλών, οι οποίες προστίθενται στο αρχικό κεφάλαιο, και
- μείωση επιτοκίων.

Σε περίπτωση που οι τροποποιημένοι όροι του ρυθμισμένου δανείου δεν έχουν ως αποτέλεσμα την αποαναγνώρισή του, τότε το δάνειο αξιολογείται για απομείωση, καθώς τα μέτρα ρύθμισης συνιστούν ένα είδος παραχώρησης στην οποία η Τράπεζα δεν θα προέβαινε υπό διαφορετικές συνθήκες. Η ζημιά απομείωσης υπολογίζεται βάσει της πολιτικής προβλέψεων της Τράπεζας για τα ρυθμισμένα δάνεια (σημ. 7.2.1.2 (δ)).

Τροποποιήσεις που ενδέχεται να έχουν ως αποτέλεσμα την αποαναγνώριση του χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού περιλαμβάνουν:

- μετατροπή ενός μη εξασφαλισμένου δανείου σε πλήρως εξασφαλισμένο,
- ενοποίηση οφειλών, όπου πολλά υφιστάμενα δάνεια ενοποιούνται σε ένα ενιαίο δάνειο,
- αφαίρεση ή προσθήκη δικαιωμάτων μετατροπής στη δανειακή σύμβαση,
- αλλαγή στο νόμισμα του κεφαλαίου και/ή των τόκων του δανείου, και
- άλλες αλλαγές που έχουν ως αποτέλεσμα οι όροι της νέας σύμβασης να θεωρούνται ουσιαστικά διαφορετικοί από τους όρους του αρχικού δανείου.

Επιπροσθέτως, η Τράπεζα μπορεί περιστασιακά να εισέλθει, στα πλαίσια των τροποποιήσεων των δανείων, σε συναλλαγή ανταλλαγής χρέους με απόκτηση μετοχικού κεφαλαίου. Ομοίως, το τροποποιημένο δάνειο αποαναγνωρίζεται, ενώ οι συμμετοχικοί τίτλοι οι οποίοι λαμβάνονται ως αντάλλαγμα αναγνωρίζονται στην εύλογη αξία τους, με κάθε προκύπτον κέρδος ή ζημιά να αναγνωρίζεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

(ii) Στοιχεία ενεργητικού διαθέσιμα προς πώληση

Η Τράπεζα, σε κάθε ημερομηνία ισολογισμού, εξετάζει κατά πόσο υπάρχει αντικειμενική ένδειξη απομείωσης ενός στοιχείου ενεργητικού διαθέσιμου προς πώληση. Συγκεκριμένα, στην περίπτωση των επενδύσεων σε μετοχικούς τίτλους, λαμβάνεται υπόψη τυχόν σημαντική και παρατεταμένη μείωση της εύλογης αξίας του τίτλου κάτω από το κόστος του.

Όπου υπάρχει τέτοια ένδειξη για διαθέσιμα προς πώληση χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού, η συσσωρευμένη ζημιά που υπολογίζεται ως η διαφορά μεταξύ του κόστους αγοράς και της τρέχουσας εύλογης αξίας, μείον τις ζημιές απομείωσης του χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού που αναγνωρίστηκαν προηγουμένως στην κατάσταση αποτελεσμάτων - μεταφέρεται από τα ίδια κεφάλαια στην κατάσταση αποτελεσμάτων. Ζημιές απομείωσης σε μετοχικούς τίτλους που αναγνωρίστηκαν στην κατάσταση αποτελεσμάτων, δεν αντλιογίζονται μέσω της κατάστασης αποτελεσμάτων. Αν σε μεταγενέστερη περίοδο, η εύλογη αξία ενός χρεωστικού τίτλου που αναγνωρίστηκε ως διαθέσιμος προς πώληση αυξηθεί, και η αύξηση αυτή μπορεί αντικειμενικά να συσχετισθεί με περιστατικό που πραγματοποιήθηκε μετά την αναγνώριση της ζημιάς απομείωσης στην κατάσταση αποτελεσμάτων, η ζημιά απομείωσης αντλιογίζεται μέσω της κατάστασης αποτελεσμάτων.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

2.2.13 Συμφωνίες πώλησης, επαναγοράς και δανεισμού χρεογράφων

(i) Συμφωνίες πώλησης και επαναγοράς

Τα χρεόγραφα που πωλούνται με βάση συμφωνίες επαναγοράς («repos») συνεχίζουν να αναγνωρίζονται στον ισολογισμό της Τράπεζας, δεδομένου ότι η Τράπεζα διατηρεί ουσιαστικά όλους τους κινδύνους και τις ωφέλειες από αυτά, ενώ η σχετική υποχρέωση ανάλογα με το αντισυμβαλλόμενο μέρος περιλαμβάνεται στα οφειλόμενα ποσά σε άλλες τράπεζες, ή σε πελάτες. Χρεόγραφα που αγοράστηκαν βάσει συμφωνιών επαναπώλησης («reverse repos») αναγνωρίζονται ως δάνεια και προκαταβολές σε άλλες τράπεζες ή πελάτες αναλόγως. Η διαφορά μεταξύ της τιμής πώλησης και της τιμής επαναγοράς στην περίπτωση των repos και η διαφορά μεταξύ της τιμής αγοράς και της τιμής επαναπώλησης στην περίπτωση των reverse repos, αναγνωρίζεται ως τόκος κατά τη διάρκεια της περιόδου της συμφωνίας επαναγοράς ή επαναπώλησης, χρησιμοποιώντας τη μέθοδο του πραγματικού επιτοκίου.

(ii) Δανεισμός χρεογράφων

Χρεόγραφα που δανείζει η Τράπεζα σε τρίτους παραμένουν στις οικονομικές καταστάσεις. Χρεόγραφα που δανείζεται η Τράπεζα δεν αναγνωρίζονται στις οικονομικές καταστάσεις, εκτός αν πωληθούν σε τρίτους, οπότε η υποχρέωση επιστροφής των χρεογράφων καταχωρείται στην εύλογη αξία ως εμπορική υποχρέωση (trading liability).

2.2.14 Μισθώσεις

(i) Λογιστική για μισθώσεις όταν η Τράπεζα είναι ο μισθωτής

Χρηματοδοτικές μισθώσεις:

Οι μισθώσεις ενσώματων παγίων όπου η Τράπεζα διατηρεί ουσιαστικά όλους τους κινδύνους και τα οφέλη της ιδιοκτησίας, καταχωρούνται ως χρηματοδοτικές μισθώσεις. Οι χρηματοδοτικές μισθώσεις αναγνωρίζονται στην αρχή της μίσθωσης στη χαμηλότερη αξία, μεταξύ της εύλογης αξίας του παγίου που εκμισθώθηκε και της παρούσας αξίας των ελάχιστων καταβολών μισθωμάτων. Κάθε μίσθωμα κατανέμεται μεταξύ της υποχρέωσης και των εξόδων χρηματοδότησης, έτσι ώστε να επιτυγχάνεται ένα σταθερό επιτόκιο σε σχέση με την υποχρέωση που εκκρεμεί. Τα πάγια που αποκτούνται με χρηματοδοτική μίσθωση αποσβένονται στη μικρότερη περίοδο μεταξύ της ωφέλιμης ζωής τους και της περιόδου μίσθωσης.

Λειτουργικές μισθώσεις:

Οι μισθώσεις, όπου ουσιαστικά οι κίνδυνοι και τα οφέλη της ιδιοκτησίας παραμένουν στον εκμισθωτή καταχωρούνται ως λειτουργικές μισθώσεις και το πάγιο που εκμισθώθηκε δεν αναγνωρίζεται στον ισολογισμό. Πληρωμές που αφορούν λειτουργικές μισθώσεις (μετά την αφαίρεση κινήτρων που εισπράχθηκαν από τον εκμισθωτή), αναγνωρίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων αναλογικά κατά τη διάρκεια της μίσθωσης.

(ii) Λογιστική για μισθώσεις όταν η Τράπεζα είναι ο εκμισθωτής

Χρηματοδοτικές μισθώσεις:

Όταν στοιχεία ενεργητικού εκμισθώνονται βάσει χρηματοδοτικών μισθώσεων, η παρούσα αξία των καταβλητέων μισθωμάτων αναγνωρίζεται στα δάνεια και απαιτήσεις. Η διαφορά μεταξύ του μικτού ποσού της απαίτησης (gross investment) και της παρούσας αξίας των ελάχιστων καταβλητέων πληρωμών (net investment), αναγνωρίζεται ως μη δεδουλευμένο μελλοντικό χρηματοοικονομικό έσοδο και αφαιρείται από τα δάνεια και απαιτήσεις. Τα έσοδα από μισθώσεις αναγνωρίζονται κατά τη διάρκεια της μίσθωσης, χρησιμοποιώντας τη μέθοδο της καθαρής επένδυσης, που αντικατοπτρίζει μια σταθερή περιοδική απόδοση. Οι χρηματοδοτικές μισθώσεις αξιολογούνται για ζημιά απομείωσης, σύμφωνα με την πολιτική απομείωσης της Τράπεζας για χρηματοοικονομικά στοιχεία, όπως περιγράφεται στη σημ. 2.2.12.

Λειτουργικές μισθώσεις:

Στοιχεία ενεργητικού που εκμισθώνονται βάσει λειτουργικών μισθώσεων περιλαμβάνονται στα ενσώματα πάγια περιουσιακά στοιχεία ή στις επενδύσεις σε ακίνητα στον ισολογισμό και αποσβένονται κατά τη διάρκεια της αναμενόμενης ωφέλιμης ζωής τους, σύμφωνα με παρόμοια ιδιότητα ενσώματα πάγια. Το έσοδο από ενοίκια (μετά την αφαίρεση των κινήτρων που παραχωρήθηκαν σε μισθωτές) αναγνωρίζεται σύμφωνα με τη σταθερή μέθοδο κατά τη διάρκεια της περιόδου μίσθωσης.

2.2.15 Φόρος εισοδήματος

Ο φόρος εισοδήματος αποτελείται από τον τρέχοντα φόρο και τον αναβαλλόμενο φόρο.

(i) Τρέχουσα φορολογία

Ο φόρος εισοδήματος επί των κερδών υπολογίζεται με βάση την ισχύουσα φορολογική νομοθεσία και αναγνωρίζεται ως έξοδο την περίοδο κατά την οποία προκύπτουν τα κέρδη.

(ii) Αναβαλλόμενη φορολογία

Ο αναβαλλόμενος φόρος υπολογίζεται στο σύνολό του, με τη μέθοδο της υποχρέωσης (liability method), επί των προσωρινών διαφορών που προκύπτουν μεταξύ της φορολογικής βάσης των στοιχείων του ενεργητικού και υποχρεώσεων και της λογιστικής τους αξίας. Οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις και υποχρεώσεις επιμετρώνται χρησιμοποιώντας τους φορολογικούς συντελεστές που αναμένεται να εφαρμοστούν στην περίοδο κατά την οποία θα τακτοποιηθεί η απαίτηση ή υποχρέωση, λαμβάνοντας υπόψη τους φορολογικούς συντελεστές (και φορολογικούς νόμους) που έχουν θεσπιστεί ή ουσιαστικά θεσπιστεί, μέχρι την ημερομηνία του ισολογισμού. Οι κυριότερες προσωρινές διαφορές προκύπτουν από την απομείωση των δανείων, από τις φορολογικές ζημιές που σχετίζονται με το πρόγραμμα PSI+, από τις αποσβέσεις των πάγιων περιουσιακών στοιχείων, από συντάξεις και λοιπές παροχές αποχώρησης προς το προσωπικό, και από την αποτίμηση ορισμένων χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων, συμπεριλαμβανομένων των παραγώγων χρηματοοικονομικών μέσων.

Οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις αναγνωρίζονται όταν αναμένεται ότι μελλοντικό φορολογητέο κέρδος θα είναι διαθέσιμο έναντι του οποίου οι προσωρινές διαφορές μπορούν να χρησιμοποιηθούν. Το λογιστικό υπόλοιπο των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων εξετάζεται σε κάθε ημερομηνία αναφοράς και μειώνεται στον βαθμό που δεν είναι πλέον πιθανό ότι επαρκή φορολογητέα κέρδη θα είναι διαθέσιμα ώστε να επιτρέψουν την ανάκτηση ολόκληρης ή μέρους της απαίτησης. Κάθε τέτοια μείωση αντιλογίζεται στο βαθμό που καθίσταται πιθανό ότι επαρκή φορολογητέα κέρδη θα είναι διαθέσιμα. Η Τράπεζα αναγνωρίζει τις μη λογιστικοποιημένες αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις στο βαθμό που είναι πιθανό ότι θα υπάρξουν επαρκή μελλοντικά φορολογητέα κέρδη τα οποία θα επιτρέψουν την ανάκτηση των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων.

Ο αναβαλλόμενος φόρος, που σχετίζεται με τη μεταβολή στην εύλογη αξία των διαθέσιμων προς πώληση επενδύσεων και των μέσων αντιστάθμισης ταμειακών ροών που αναγνωρίζονται στην κατάσταση συνολικών εσόδων, αναγνωρίζεται επίσης στην κατάσταση συνολικών εσόδων, και μεταφέρεται μεταγενέστερα στην κατάσταση αποτελεσμάτων μαζί με το αναβαλλόμενο κέρδος ή ζημιά.

Οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις επί των μεταφερόμενων φορολογικών ζημιών αναγνωρίζονται ως στοιχείο ενεργητικού, όταν είναι πιθανό ότι θα υπάρξουν επαρκή μελλοντικά φορολογητέα κέρδη έναντι των οποίων μπορούν να χρησιμοποιηθούν αυτές οι ζημιές.

(iii) Αβέβαιες φορολογικές θέσεις

Η Τράπεζα προσδιορίζει κι αξιολογεί όλες τις σημαντικές φορολογικές θέσεις, συμπεριλαμβανομένων κι αυτών που τυχόν ενέχουν υψηλό βαθμό αβεβαιότητας, για όλες τις φορολογικές χρήσεις που υπόκεινται σε αξιολόγηση (ή όταν η εκδίκαση της υπόθεσης βρίσκεται σε εξέλιξη) από τις αρμόδιες φορολογικές αρχές. Κατά την εκτίμηση των φορολογικών θέσεων, η Τράπεζα αξιολογεί όλα τα αποδεικτικά στοιχεία (εγκύκλιοι του υπουργείου οικονομικών, μεμονωμένες δικαστικές αποφάσεις, φορολογική νομοθεσία, παλαιότερες διοικητικές πρακτικές, γνωμοδοτήσεις που άπτονται φορολογικών και νομικών θεμάτων, κλπ) στο βαθμό που αυτά είναι κατάλληλα για τα δεδομένα και τις συνθήκες της υπό εξέταση συναλλαγής/υπόθεσης της Τράπεζας.

Επιπροσθέτως, οι εκτιμήσεις σε ό, τι αφορά την αναγνώριση πρόβλεψης έναντι πιθανής δυσμενούς εξέλιξης των φορολογικών θέσεων, εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από γνωμοδοτήσεις που λαμβάνονται από εσωτερικούς και εξωτερικούς νομικούς συμβούλους. Για φορολογικές υποθέσεις οι οποίες ενέχουν υψηλό βαθμό αβεβαιότητας, η Τράπεζα, για κάθε συναλλαγή ξεχωριστά, ή συνολικά ως ομάδα, ανάλογα με το ποιά προσέγγιση εκτιμά καλύτερα το πιθανό αποτέλεσμα κάνοντας χρήση της μεθόδου της «αναμενόμενης αξίας» (σταθμισμένης βάσει πιθανοτήτων), σχηματίζει: (α) πρόβλεψη για εισπρακτέα φορολογική απαίτηση η οποία αφορά ποσό που έχει ήδη αναγνωριστεί και καταβληθεί ως φόρος εισοδήματος, αλλά η εκδίκαση του εκκρεμεί, ή (β) υποχρέωση για ποσά φόρων που αναμένεται να πληρωθούν στις φορολογικές αρχές.

Η Τράπεζα έχει επιλέξει να αποκτά ένα «Ετήσιο Φορολογικό Πιστοποιητικό», το οποίο εκδίδεται αφού πραγματοποιηθεί ο φορολογικός έλεγχος από τον ίδιο τακτικό ελεγκτή ή την ελεγκτική εταιρεία που ελέγχει και τις ετήσιες οικονομικές καταστάσεις.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το Ετήσιο Πιστοποιητικό και τη σχετική φορολογική νομοθεσία, καθώς και για τις ανέλεγκτες φορολογικά χρήσεις για την Τράπεζα παρατίθενται στη σημείωση 15.

2.2.16 Παροχές στο προσωπικό

(i) Βραχυπρόθεσμες παροχές

Βραχυπρόθεσμες παροχές στους εργαζόμενους είναι αυτές που αναμένεται να εκκαθαριστούν στο σύνολό τους εντός δώδεκα μηνών μετά το τέλος της ετήσιας περιόδου αναφοράς κατά την οποία οι εργαζόμενοι παρέχουν τις σχετικές υπηρεσίες και αναγνωρίζονται ως έξοδο κατά την διάρκεια που αυτές οι υπηρεσίες παρέχονται.

(ii) Συνταξιοδοτικές υποχρεώσεις

Η Τράπεζα παρέχει ορισμένα προγράμματα συνταξιοδότησης καθορισμένων εισφορών. Οι ετήσιες εισφορές που καταβάλλει η Τράπεζα επενδύονται και τοποθετούνται σε ειδικές κατηγορίες προϊόντων. Οι υπάλληλοι, εφόσον πληρούν τις προϋποθέσεις του προγράμματος, συμμετέχουν στην απόδοση των ανωτέρω επενδύσεων. Οι εισφορές της Τράπεζας αναγνωρίζονται ως έξοδο στη χρήση κατά την οποία καταβάλλονται.

(iii) Υποχρέωση αποζημίωσης προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία (SLSRI) και παροχές εξόδου από την υπηρεσία

Η Τράπεζα παρέχει μη χρηματοδοτούμενα προγράμματα καθορισμένων παροχών στην Ελλάδα βάσει των κανονιστικών πλαισίων. Σύμφωνα με την ισχύουσα εργατική νομοθεσία, η Τράπεζα σχηματίζει υποχρέωση αποζημίωσης προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία για υπαλλήλους που δικαιούνται εφάπαξ αποζημίωση, όταν αυτοί παραμένουν στην υπηρεσία μέχρι τη συνήθη ηλικία συνταξιοδότησης. Η αποζημίωση αυτή υπολογίζεται βάσει των ετών υπηρεσίας και των απολαβών των υπαλλήλων κατά την ημερομηνία συνταξιοδότησης. Το ποσό της υποχρέωσης σχηματίζεται βάσει αναλογιστικής μελέτης, χρησιμοποιώντας τη μέθοδο της προβλεπόμενης πιστωτικής μονάδας. Σύμφωνα με τη μέθοδο αυτή, το κόστος για αποζημίωση εξόδου από την υπηρεσία αναγνωρίζεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων κατά τη διάρκεια των χρόνων υπηρεσίας των υπαλλήλων, σύμφωνα με αναλογιστικές αποτιμήσεις που πραγματοποιούνται κάθε χρόνο.

Η υποχρέωση της αποζημίωσης εξόδου από την υπηρεσία υπολογίζεται ως η παρούσα αξία των αναμενόμενων μελλοντικών ταμειακών εκροών, χρησιμοποιώντας επιτόκια ομολόγων υψηλής πιστωτικής διαβάθμισης. Το νόμισμα και οι όροι λήξης των ομολόγων που χρησιμοποιούνται είναι σύμφωνα με το νόμισμα και την εκτιμώμενη διάρκεια της υποχρέωσης αποζημίωσης προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία. Τα αναλογιστικά κέρδη ή ζημιές που προκύπτουν από τον υπολογισμό της αποζημίωσης αποχώρησης για την Τράπεζα αναγνωρίζονται απευθείας στα λοιπά αποτελέσματα χρήσης την περίοδο που προκύπτουν και δεν μεταφέρονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων σε μεταγενέστερες περιόδους.

Ο τόκος στην υποχρέωση αποζημίωσης προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία και το κόστος υπηρεσίας που αποτελείται από το τρέχων κόστος υπηρεσίας, το κόστος υπηρεσίας παρελθόντων ετών και τα κέρδη/ ζημιές διακανονισμού της υποχρέωσης, αναγνωρίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων. Για τον υπολογισμό της υποχρέωσης αποζημίωσης προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία, η Τράπεζα επιπλέον λαμβάνει υπόψη πιθανές αποχωρήσεις προσωπικού προ της κανονικής συνταξιοδότησης βάσει των όρων προηγούμενων προγραμμάτων εθελουσίας εξόδου.

Οι παροχές εξόδου από την υπηρεσία είναι πληρωτέες όταν η απασχόληση του εργαζομένου τερματίζεται από την Τράπεζα πριν από την κανονική ημερομηνία συνταξιοδότησης, όταν ένας εργαζόμενος δέχεται προσφορά παροχών σε αντάλλαγμα για τον οικειοθελή τερματισμό της απασχόλησής του (συμπεριλαμβανομένων και εκείνων που δίνονται στο πλαίσιο των προγραμμάτων εθελουσίας εξόδου της Τράπεζας). Η Τράπεζα αναγνωρίζει παροχές εξόδου από την υπηρεσία το συντομότερο μεταξύ των παρακάτω ημερομηνιών: (α) όταν η Τράπεζα δεν έχει τη δυνατότητα να αποσύρει πλέον την προσφορά αυτών των παροχών και (β) όταν η Τράπεζα αναγνωρίζει το κόστος μίας αναδιάρθρωσης που περιλαμβάνει την πληρωμή των παροχών εξόδου από την υπηρεσία. Σε περίπτωση που μία προσφορά γίνεται για να ενθαρρύνει την οικειοθελή αποχώρηση, οι παροχές εξόδου από την υπηρεσία επιμετρώνται βάσει του αριθμού των εργαζομένων που αναμένεται να αποδεχτούν την προσφορά. Παροχές εξόδου από την υπηρεσία που καθίστανται καταβλητέες σε περισσότερο από 12 μήνες από το τέλος της περιόδου αναφοράς προεξοφλούνται σε παρούσα αξία.

(iv) Παροχές για συμμετοχή στα κέρδη (βασισμένες στην απόδοση των υπαλλήλων)

Η Διοίκηση περιοδικά και κατά βούληση, ανταμείβει με μετρητά (bonus) τους υπαλλήλους με υψηλή απόδοση. Παροχές σε μετρητά (bonus), οι οποίες απαιτούν μόνο την έγκριση της Διοίκησης, αναγνωρίζονται ως δεδουλευμένα έξοδα προσωπικού. Η

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

διανομή κερδών στους υπαλλήλους, για την οποία απαιτείται έγκριση της Γενικής Συνέλευσης, αναγνωρίζεται ως έξοδο κατά τη χρήση που εγκρίνεται από τους μετόχους της Τράπεζας.

(ν) Παροχές σε συμμετοχικούς τίτλους (βασισμένες στην απόδοση των υπαλλήλων)

Η Διοίκηση της Τράπεζας ανταμείβει περιοδικά και κατά βούληση τους υπαλλήλους με δωρεάν μετοχές και δικαιώματα προαίρεσης αγοράς μετοχών. Οι παροχές σε μετοχές που δε συνδέονται με την απόδοση των υπαλλήλων, κατοχυρώνονται κατά την περίοδο στην οποία χορηγούνται. Οι παροχές σε συμμετοχικούς τίτλους που συνδέονται με την επίτευξη ορισμένων στόχων και τη συμπλήρωση ορισμένου χρόνου υπηρεσίας, κατοχυρώνονται μόνο εάν πληρούνται και οι δύο ανωτέρω προϋποθέσεις.

Η εύλογη αξία των μετοχών που χορηγούνται αναγνωρίζεται ως έξοδο προσωπικού με αντίστοιχη αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου (ονομαστική αξία) και της διαφοράς από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο.

Η εύλογη αξία των δικαιωμάτων προαίρεσης αγοράς μετοχών, αναγνωρίζεται ως έξοδο προσωπικού με αντίστοιχη αύξηση μη-διανεμόμενου αποθεματικού κατά την περίοδο κατοχύρωσης αυτών. Οι εισπράξεις μετά την αφαίρεση σχετικών εξόδων συναλλαγής, πιστώνονται στο μετοχικό κεφάλαιο (ονομαστική αξία) και στη διαφορά από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο κατά την άσκηση των δικαιωμάτων προαίρεσης, με μεταφορά του μη-διανεμόμενου αποθεματικού στη διαφορά από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο.

2.2.17 Περιουσιακά στοιχεία από πλειστηριασμούς

Τα γήπεδα και κτίρια που αποκτούνται από πλειστηριασμούς για ανάκτηση απομειωθέντων δανείων, περιλαμβάνονται στα «Λοιπά στοιχεία ενεργητικού», εκτός αν δηλώνεται διαφορετικά. Τα εν λόγω αποκτηθέντα πάγια στοιχεία κατέχονται προσωρινά για πώληση και αναγνωρίζονται στο χαμηλότερο ποσό μεταξύ του κόστους κτήσης και της καθαρής ρευστοποιήσιμης αξίας, η οποία είναι η εκτιμώμενη τιμή πώλησης, στα συνήθη πλαίσια των εργασιών, μειωμένη με τα απαραίτητα κόστη για την πραγματοποίηση της πώλησης.

Στις περιπτώσεις όπου η Τράπεζα, στο πλαίσιο της λειτουργίας της, κάνει χρήση των περιουσιακών στοιχείων που αποκτώνται από πλειστηριασμούς, αυτά μπορεί να μεταφερθούν στα ιδιοχρησιμοποιούμενα πάγια ή στις επενδύσεις σε ακίνητα, ως ενδείκνυται.

Τα κέρδη ή ζημιές από την πώληση περιλαμβάνονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

2.2.18 Συναλλαγές με συνδεδόμενα μέρη

Τα συνδεδόμενα μέρη της Τράπεζας περιλαμβάνουν:

- (α) την οικονομική οντότητα που ασκεί έλεγχο πάνω στην Τράπεζα και τις οικονομικές οντότητες που ελέγχονται, ελέγχονται από κοινού ή επηρεάζονται σημαντικά από αυτή την οικονομική οντότητα, καθώς και τα βασικά μέλη της Διοίκησης αυτής και τα στενά συγγενικά τους πρόσωπα
- (β) τα βασικά μέλη της Διοίκησης της Τράπεζας, τα στενά συγγενικά τους πρόσωπα, και τις οικονομικές οντότητες που ελέγχονται ή ελέγχονται από κοινού από τα παραπάνω πρόσωπα
- (γ) τις συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες της Τράπεζας, και
- (δ) τις θυγατρικές εταιρείες.

Οι συναλλαγές παρόμοιας φύσης παρουσιάζονται σε συνολική βάση. Όλες οι τραπεζικές συναλλαγές που διενεργούνται με συνδεδόμενα μέρη, είναι μέσα στα συνήθη πλαίσια των εργασιών και γίνονται με καθαρά εμπορικούς όρους.

2.2.19 Προβλέψεις

Οι προβλέψεις αναγνωρίζονται όταν η Τράπεζα έχει μια υπάρχουσα νομική ή τεκμηριωμένη υποχρέωση ως αποτέλεσμα γεγονότων του παρελθόντος, ο διακανονισμός της οποίας μπορεί να εκτιμηθεί με αξιοπιστία και απαιτεί την εκροή πόρων που ενσωματώνουν οικονομικό όφελος.

Το ποσό που αναγνωρίζεται ως πρόβλεψη αποτελεί την καλύτερη δυνατή εκτίμηση της δαπάνης που απαιτείται, για να διακανονιστεί η παρούσα δέσμευση σε κάθε ημερομηνία αναφοράς, λαμβάνοντας υπόψη τους κινδύνους και τις αβεβαιότητες που αφορούν το ποσό μιας τέτοιας δαπάνης.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Οι προβλέψεις επανεξετάζονται σε κάθε ημερομηνία αναφοράς και αναπροσαρμόζονται προκειμένου να αντιπροσωπεύουν την καλύτερη δυνατή εκτίμηση. Αν μεταγενέστερα δεν είναι πλέον πιθανό ότι για να διακανονιστεί η δέσμευση θα απαιτηθεί μια εκροή πόρων που ενσωματώνουν οικονομικά οφέλη, τότε η πρόβλεψη αντλογίζεται.

2.2.20 Μετοχικό κεφάλαιο

Οι κοινές και προνομιούχες μετοχές καταχωρούνται ως ίδια κεφάλαια. Τα έξοδα έκδοσης κοινών μετοχών ή δικαιωμάτων, μετά από φόρους, αναγνωρίζονται στα ίδια κεφάλαια αφαιρετικά του προϊόντος έκδοσης.

Η διανομή μερισμάτων αναγνωρίζεται αφαιρετικά στα ίδια κεφάλαια της Τράπεζας, όταν εγκριθεί από τη Γενική Συνέλευση των μετόχων. Τυχόν προμερίσματα αναγνωρίζονται αφαιρετικά στα ίδια κεφάλαια της Τράπεζας όταν εγκριθούν από το Διοικητικό Συμβούλιο.

Όταν η Τράπεζα αγοράζει δικές της μετοχές (ίδιες μετοχές) το ποσό που καταβάλλεται, συμπεριλαμβανομένων και των άμεσα σχετιζόμενων εξόδων (μετά την αφαίρεση φόρου), αφαιρείται από τα ίδια κεφάλαια μέχρι την ακύρωση, επανέκδοση ή πώληση των μετοχών. Όταν οι ίδιες μετοχές πωλούνται ή επανεκδίδονται σε μεταγενέστερο στάδιο, οποιοδήποτε ποσό εισπραχθεί περιλαμβάνεται στα ίδια κεφάλαια.

2.2.21 Υβριδικά κεφάλαια

Οι υβριδικόι τίτλοι που εκδίδονται από την Τράπεζα, μέσω της δικής της εταιρείας ειδικού σκοπού, καταχωρούνται στα ίδια κεφάλαια όταν δεν υπάρχει συμβατική υποχρέωση να κομιστούν στον κάτοχό τους ταμειακά διαθέσιμα ή κάποιο άλλο χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού.

Τα επιπρόσθετα έξοδα που προκύπτουν από την έκδοση νέων υβριδικών τίτλων καταχωρούνται στην καθαρή θέση ως μείωση του προϊόντος της έκδοσης, μετά από φόρους.

Η διανομή μερίσματος στους κατόχους υβριδικών τίτλων, αναγνωρίζεται ως μείωση της καθαρής θέσης, κατά την ημερομηνία που αναγνωρίζονται ως πληρωτέα.

Όταν η Τράπεζα αγοράζει υβριδικούς τίτλους που εκδίδει, το ποσό που καταβάλλεται, συμπεριλαμβανομένων και των άμεσα σχετιζόμενων εξόδων (μετά την αφαίρεση φόρου), αφαιρείται από τα ίδια κεφάλαια. Στην περίπτωση που πωλούνται ή ακυρώνονται σε μεταγενέστερο στάδιο, οποιοδήποτε ποσό εισπραχθεί περιλαμβάνεται στα ίδια κεφάλαια.

2.2.22 Χρηματοοικονομικές εγγυήσεις

Τα συμβόλαια χρηματοοικονομικής εγγύησης αποτελούν συμβόλαια, με τα οποία ο εκδότης δεσμεύεται να αποζημιώσει τον κάτοχο του συμβολαίου, σε περίπτωση που ο οφειλέτης αδυνατεί να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του σύμφωνα με τους όρους ενός χρηματοπιστωτικού μέσου. Τέτοιες χρηματοοικονομικές εγγυήσεις δίδονται σε τράπεζες, χρηματοοικονομικούς οργανισμούς και άλλους φορείς για λογαριασμό πελατών για τη διασφάλιση δανείων, υπεραναλήψεων και άλλων τραπεζικών εργασιών.

Οι χρηματοοικονομικές εγγυήσεις αναγνωρίζονται αρχικά στην εύλογη αξία. Μεταγενέστερα της αρχικής αναγνώρισης, οι χρηματοοικονομικές εγγυήσεις της Τράπεζας επιμετρώνται στην υψηλότερη αξία μεταξύ της αρχικής, μείον τις υπολογισμένες αποσβέσεις, ώστε να αναγνωρισθεί στην κατάσταση αποτελεσμάτων το δεδουλευμένο έσοδο από την προμήθεια με την ευθεία μέθοδο στη διάρκεια ζωής της εγγύησης και να εκτιμηθεί το κόστος που απαιτείται για τον διακανονισμό της χρηματοοικονομικής υποχρέωσης κατά την ημερομηνία αναφοράς. Οι εκτιμήσεις αυτές καθορίζονται βάσει της εμπειρίας από παρόμοιες συναλλαγές, του ιστορικού ζημιών, καθώς και της κρίσης της Διοίκησης.

2.2.23 Τιτλοποιήσεις

Η Τράπεζα τιτλοποιεί χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού, τα οποία στη συνέχεια συνήθως πωλούνται σε εταιρείες ειδικού σκοπού, οι οποίες με τη σειρά τους εκδίδουν ομόλογα σε επενδυτές και σε ορισμένες περιπτώσεις σε θυγατρικές εταιρείες της Τράπεζας. Οι εν λόγω τιτλοποιήσεις ενοποιούνται στο σύνολό τους, καθώς η Τράπεζα διατηρεί το μεγαλύτερο μέρος των κινδύνων και των ωφελειών που απορρέουν από την κυριότητα των εταιρειών ειδικού σκοπού.

2.2.24 Μη κυκλοφορούντα στοιχεία ενεργητικού που κατέχονται προς πώληση και μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες

Τα μη κυκλοφορούντα στοιχεία ενεργητικού ταξινομούνται ως κατεχόμενα προς πώληση όταν η λογιστική τους αξία θα ανακτηθεί μέσω μίας συναλλαγής πώλησης αντί μέσω συνεχούς χρήσης. Ένα μη κυκλοφορούν στοιχείο ενεργητικού ταξινομείται ως κατεχόμενο προς πώληση, όταν είναι διαθέσιμο προς άμεση πώληση στην παρούσα κατάσταση του, υπόκειται σε όρους συνθήκες για πωλήσεις τέτοιων στοιχείων ενεργητικού και η πώληση θεωρείται πολύ πιθανή. Σε αυτές τις περιπτώσεις, η διοίκηση έχει δεσμευτεί να πραγματοποιήσει την πώληση και ενεργώς προωθεί την πώληση του περιουσιακού στοιχείου σε μία τιμή που είναι λογική σε σχέση με την τρέχουσα εύλογη αξία. Η πώληση επιπλέον αναμένεται να πληροί τις προϋποθέσεις αναγνώρισης ως ολοκληρωμένη πώληση εντός ενός έτους από την ημερομηνία της ταξινόμησης.

Πριν από την ταξινόμησή τους ως κατεχόμενα προς πώληση, τα στοιχεία ενεργητικού αποτιμώνται εκ νέου σύμφωνα με το σχετικό λογιστικό πρότυπο.

Τα στοιχεία ενεργητικού που κατέχονται προς πώληση κατόπιν αποτιμώνται στη χαμηλότερη αξία μεταξύ της λογιστικής τους αξίας και της εύλογης αξίας αφαιρουμένων των εξόδων πώλησης. Η ζημιά η οποία προκύπτει από την ανωτέρω επιμέτρηση αναγνωρίζεται στα αποτελέσματα και μπορεί να αντλιογιστεί μελλοντικά. Όταν η ζημιά αφορά ομάδα στοιχείων που έχουν ταξινομηθεί ως κατεχόμενα προς πώληση, αυτή κατανέμεται στα επιμέρους στοιχεία της ομάδας.

Η Τράπεζα παρουσιάζει τις μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες σε ξεχωριστή γραμμή στην κατάσταση αποτελεσμάτων εάν ένα τμήμα των δραστηριοτήτων της Τράπεζας έχει πωληθεί ή έχει ταξινομηθεί ως κατεχόμενο προς πώληση και:

- (α) Αντιπροσωπεύει μία ξεχωριστή σημαντική δραστηριότητα ή γεωγραφική περιοχή λειτουργίας, ή
- (β) Είναι μέρος ενός μοναδικού σχεδίου πώλησης μίας ξεχωριστής σημαντικής δραστηριότητας ή γεωγραφικής περιοχής λειτουργίας,

Τα κέρδη ή ζημιές από μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες περιλαμβάνουν τα κέρδη ή ζημιές προ φόρων από μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες, τα κέρδη ή ζημιές προ φόρων λόγω πώλησης των μη συνεχιζόμενων δραστηριοτήτων ή λόγω επιμέτρησης αυτών στην εύλογη αξία, αφαιρουμένων των εξόδων της πώλησης και το φόρο των μη συνεχιζόμενων δραστηριοτήτων. Κατά την ταξινόμηση, ενός τμήματος των δραστηριοτήτων της Τράπεζας ως μη συνεχιζόμενη δραστηριότητα, η Τράπεζα αναμορφώνει τις προηγούμενες περιόδους στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

2.2.25 Μεταφορά χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού

Η Τράπεζα μπορεί να επιλέξει να μεταφέρει ένα μη παράγωγο χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού προοριζόμενο για εμπορική εκμετάλλευση από την κατηγορία των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού προοριζόμενα για εμπορική εκμετάλλευση, εάν το χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού δεν διακρατείται πλέον με σκοπό την πώλησή του στο προσεχές μέλλον. Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού, εκτός από αυτά που πληρούν τον ορισμό των δανείων και απαιτήσεων μπορεί να μεταφερθούν από τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού προοριζόμενα για εμπορική εκμετάλλευση μόνο σε σπάνιες περιπτώσεις που προκύπτουν από ένα μοναδικό γεγονός που είναι ασύνηθες και εξαιρετικά απίθανο να επαναληφθεί στο προσεχές διάστημα. Επιπροσθέτως, η Τράπεζα μπορεί να επιλέξει να μεταφέρει χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού, που πληρούν τον ορισμό των δανείων και απαιτήσεων, από αυτά που προορίζονται για εμπορική εκμετάλλευση ή που είναι διαθέσιμα προς πώληση, εάν η Τράπεζα έχει την πρόθεση και την δυνατότητα να τα διακρατήσει για το ορατό μέλλον ή έως την λήξη, κατά την ημερομηνία της μεταφοράς.

Οι μεταφορές χρηματοοικονομικών στοιχείων πραγματοποιούνται στην εύλογη αξία κατά την ημερομηνία μεταφοράς. Η εύλογη αξία αποτελεί το νέο κόστος ή την αποσβέσιμη αξία κτήσης, κατά περίπτωση, ενώ τα κέρδη ή ζημιές αποτίμησης που αναγνωρίστηκαν πριν από την ημερομηνία μεταφοράς δεν αντλιογίζονται μεταγενέστερα. Τα πραγματικά επιτόκια για τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού που μεταφέρθηκαν στις κατηγορίες των δανείων και απαιτήσεων και των διακρατούμενων μέχρι τη λήξη προσδιορίζονται την ημερομηνία μεταφοράς. Περαιτέρω αυξήσεις στις εκτιμώμενες ταμειακές ροές προσαρμόζουν τα πραγματικά επιτόκια μελλοντικώς.

2.2.26 Ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα

Τα ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα, περιλαμβάνουν μετρητά στο ταμείο, καταθέσεις σε κεντρικές τράπεζες που δεν υπόκεινται σε περιορισμούς, απαιτήσεις από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και άλλες βραχυπρόθεσμες επενδύσεις υψηλής ρευστοποίησης, με αρχικές ημερομηνίες λήξης τριών ή λιγότερων μηνών.

2.2.27 Δραστηριότητες εμπιστευματοδόχου

Η Τράπεζα παρέχει υπηρεσίες θεματοφυλακής, εταιρικής διαχείρισης, διαχείρισης επενδύσεων, καθώς και παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών σε τρίτους. Αυτό προϋποθέτει από την Τράπεζα να λαμβάνει αποφάσεις για την κατανομή, αγορά και πώληση σχετικά με ένα ευρύ φάσμα χρηματοοικονομικών μέσων. Η Τράπεζα λαμβάνει έσοδο αμοιβών για την παροχή των υπηρεσιών αυτών. Τα περιουσιακά στοιχεία που κρατούνται υπό την ιδιότητα ως εμπιστευματοδόχου δεν αποτελούν περιουσιακά στοιχεία της Τράπεζας και δεν αναγνωρίζονται στις οικονομικές καταστάσεις. Επιπλέον, η Τράπεζα δεν εγγυάται για τις επενδύσεις αυτές και συνεπώς δεν είναι εκτεθειμένος σε οποιονδήποτε πιστωτικό κίνδυνο σε σχέση με αυτές.

3. Σημαντικές λογιστικές εκτιμήσεις και παραδοχές στην εφαρμογή των λογιστικών αρχών

Κατά την εφαρμογή των λογιστικών αρχών της Τράπεζας, η Διοίκηση προβαίνει σε εκτιμήσεις και παραδοχές που ενδέχεται να επηρεάσουν τα ποσά των στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων, των εσόδων και εξόδων στις οικονομικές καταστάσεις, κατά τη διάρκεια του επόμενου οικονομικού έτους και τις γνωστοποιήσεις που τις συνοδεύουν. Οι εκτιμήσεις και οι παραδοχές αξιολογούνται διαρκώς και βασίζονται στις παρούσες συνθήκες, σε ιστορικά στοιχεία και σε άλλους παράγοντες, συμπεριλαμβανομένων των εκτιμήσεων για μελλοντικά γεγονότα, οι οποίες, με βάση τις παρούσες συνθήκες, θεωρούνται λογικές. Οι κυριότεροι τομείς για τους οποίους η Τράπεζα προβαίνει σε εκτιμήσεις και παραδοχές των λογιστικών της αρχών αναλύονται παρακάτω:

3.1 Προβλέψεις απομείωσης για πιστωτικούς κινδύνους από δάνεια και απαιτήσεις πελατών

Η Τράπεζα εξετάζει το δανειακό της χαρτοφυλάκιο σε διαρκή βάση προκειμένου να αξιολογήσει εάν υπάρχει αντικειμενική ένδειξη απομείωσης. Η αξιολόγηση αυτή πραγματοποιείται σε ατομική βάση για τα δάνεια και απαιτήσεις που είναι από μόνα τους σημαντικά και σε συλλογική βάση (α) για τα δάνεια και απαιτήσεις που δεν είναι μεμονωμένα σημαντικά και (β) για αυτά τα δάνεια και απαιτήσεις που θεωρούνται μεμονωμένα σημαντικά αλλά δεν βρέθηκαν να είναι απομειωμένα μετά την αξιολόγησή τους σε ατομική βάση. Η Διοίκηση εξασκεί την κρίση της κατά τη υιοθέτηση των παραδοχών και εκτιμήσεων που χρησιμοποιεί για τον υπολογισμό της παρούσας αξίας των ταμειακών ρών που αναμένονται να εισπραχθούν από τα δάνεια και απαιτήσεις, είτε αυτά αξιολογούνται σε ατομική είτε σε συλλογική βάση.

Αξιολόγηση της πρόβλεψης απομείωσης σε ατομική βάση

Για τα δάνεια που αξιολογούνται σε ατομική βάση, κυρίως το επιχειρηματικό δανειακό χαρτοφυλάκιο της Τράπεζας, η Διοίκηση προβαίνει στην καλύτερη δυνατή εκτίμηση για να προσδιορίσει την παρούσα αξία των ταμειακών ρών που αναμένονται να εισπραχθούν. Ο ανωτέρω προσδιορισμός περιλαμβάνει εκτιμήσεις σχετικά με την οικονομική κατάσταση του πιστούχου και την καθαρή ρευστοποιήσιμη αξία των υφιστάμενων εξασφαλίσεων. Οι προσδοκώμενες ανακτήσεις από τα ακίνητα που λαμβάνονται ως εξασφαλίσεις, επηρεάζονται από την πτωτική τάση που παρατηρείται στις εμπορικές τους αξίες. Μείωση της τάξεως του 5% στις εκτιμώμενες ανακτήσιμες αξίες όλων των ακινήτων που λαμβάνονται ως εξασφαλίσεις και οι οποίες χρησιμοποιούνται για την επιμέτρηση της πρόβλεψης απομείωσης του επιχειρηματικού δανειακού χαρτοφυλακίου της Τράπεζας, θα είχε ως αποτέλεσμα την αναγνώριση πρόσθετης πρόβλεψης απομείωσης το 2017 ποσού € 93 εκατ. περίπου (2016: € 88 εκατ.).

Κάθε δάνειο που αξιολογείται για απομείωση σε ατομική βάση, αξιολογείται κατά περίπτωση (σε συνεργασία της μονάδας Διαχείρισης Πιστωτικού Κινδύνου και των επιχειρησιακών μονάδων) και στη συνέχεια εγκρίνεται ανεξάρτητα από τη μονάδα Διαχείρισης Πιστωτικού Κινδύνου.

Αξιολόγηση της πρόβλεψης απομείωσης σε συλλογική βάση

Η πρόβλεψη απομείωσης σε συλλογική βάση σχηματίζεται για (α) ομάδες μη απομειωμένων ή απομειωμένων δανείων λιανικής τραπεζικής που δε θεωρούνται μεμονωμένα σημαντικά, και (β) για ομάδες επιχειρηματικών ή δανείων λιανικής τραπεζικής που θεωρούνται μεμονωμένα σημαντικά αλλά δεν είναι απομειωμένα σε ατομική βάση.

Προκειμένου να καθορίσει εάν υπάρχουν ζημιές απομείωσης που θα πρέπει να αναγνωριστούν στην κατάσταση αποτελεσμάτων, η Διοίκηση εξετάζει κατά πόσο υπάρχουν αντικειμενικές ενδείξεις που να οδηγούν σε μετρήσιμη μείωση των αναμενόμενων μελλοντικών ταμειακών ρών ενός χαρτοφυλακίου δανείων, πριν την αναγνώριση της μείωσης αυτής σε μεμονωμένα δάνεια του χαρτοφυλακίου. Τέτοια ένδειξη είναι δυνατόν να περιλαμβάνει παρατηρήσιμα δεδομένα που υποδηλώνουν ότι υπάρχει μια δυσμενής μεταβολή στη δυνατότητα αποπληρωμής μιας ομάδας πιστούχων, ή στις εθνικές ή τοπικές οικονομικές συνθήκες που συσχετίζονται με την ομαλή εξυπηρέτηση των δανείων της ομάδας.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Αξιολογώντας την ανάγκη για συλλογική πρόβλεψη απομείωσης, η Διοίκηση λαμβάνει υπόψη παράγοντες όπως πιστοληπτική διαβάθμιση, μέγεθος του χαρτοφυλακίου, συγκεντρώσεις κινδύνου, καθώς και οικονομικούς παράγοντες. Οι εκτιμήσεις της Διοίκησης για τον προσδιορισμό των μελλοντικών ταμειακών ροών βασίζονται σε ιστορικά δεδομένα ζημιών περιουσιακών στοιχείων με χαρακτηριστικά πιστωτικού κινδύνου παρόμοια με αυτά του δανειακού χαρτοφυλακίου υπό αξιολόγηση. Η Διοίκηση επίσης ασκεί σημαντική κρίση προκειμένου να εκτιμήσει εάν οι τρέχουσες οικονομικές και πιστωτικές συνθήκες ενδέχεται να οδηγήσουν σε επίπεδο ζημιάς απομείωσης υψηλότερο ή χαμηλότερο από αυτό το οποίο προκύπτει με βάση τα ιστορικά δεδομένα. Υπό κανονικές συνθήκες, τα ιστορικά δεδομένα παρέχουν αντικειμενική και συναφή πληροφόρηση για την αξιολόγηση της ζημιάς του κάθε δανειακού χαρτοφυλακίου. Υπό άλλες συνθήκες, τα ιστορικά δεδομένα παρέχουν λιγότερο συναφή πληροφόρηση, για παράδειγμα όταν οι πρόσφατες τάσεις κινδύνου δεν αντικατοπτρίζονται επαρκώς στην ιστορική πληροφόρηση. Ειδικότερα, όταν οι αλλαγές στις οικονομικές, εποπτικές και συναλλακτικές συνθήκες μεταβάλουν τους παράγοντες κινδύνου του υπό εξέταση χαρτοφυλακίου οι οποίοι πλέον δεν αντικατοπτρίζονται πλήρως στο μοντέλο υπολογισμού της πρόβλεψης απομείωσης, τότε η Τράπεζα αναπροσαρμόζει ανάλογα την πρόβλεψη απομείωσης που προκύπτει με βάση τα ιστορικά δεδομένα.

Η αβεβαιότητα που ενέχεται στην εκτίμηση της ζημιάς απομείωσης, έχει αυξηθεί λόγω του τρέχοντος μακροοικονομικού περιβάλλοντος και επηρεάζεται από παράγοντες όπως το επίπεδο της οικονομικής δραστηριότητας, τους δείκτες χρεοκοπίας, τη γεωγραφική συγκέντρωση, τις αλλαγές σε νόμους και κανονισμούς, τις τιμές των ακινήτων και το ύψος των επιτοκίων.

Για το στεγαστικό δανειακό χαρτοφυλάκιο της Τράπεζας, οι δείκτες ανάκτησης που υπολογίζονται με βάση στατιστικά μοντέλα, αντιπροσωπεύουν την καλύτερη δυνατή εκτίμηση της Διοίκησης σχετικά με την καθαρή ρευστοποιήσιμη αξία των αστικών ακινήτων που κατέχονται ως εξασφάλιση και το χρόνο πλειστηριασμού των ακινήτων αυτών, ο οποίος με τη σειρά του επηρεάζεται από το τοπικό νομικό πλαίσιο. Τόσο το ποσό όσο και ο χρόνος των αναμενόμενων ταμειακών ροών έχουν επηρεαστεί από την μείωση του επιπέδου δραστηριότητας στην αγορά ακινήτων και στις αλλαγές του εγχώριου φορολογικού και νομικού περιβάλλοντος. Μείωση της τάξεως του 3% στους εκτιμώμενους δείκτες ανάκτησης που χρησιμοποιήθηκαν για την επιμέτρηση της πρόβλεψης απομείωσης του χαρτοφυλακίου στεγαστικών δανείων της Τράπεζας, θα είχε ως αποτέλεσμα την αναγνώριση πρόσθετης πρόβλεψης το 2017 ποσού € 138 εκατ. περίπου (2016: € 124 εκατ.).

Για τα λοιπά χαρτοφυλάκια λιανικής τραπεζικής, η στατιστική ανάλυση των ιστορικών δεδομένων ζημιών είναι το κύριο εργαλείο που χρησιμοποιείται για τον προσδιορισμό της μελλοντικής συμπεριφοράς του πελάτη και του προγράμματος αποπληρωμής των υποχρεώσεών του. Εξαιτίας του δυσμενούς μακροοικονομικού περιβάλλοντος κατά τη διάρκεια των τελευταίων χρόνων, υπάρχει ένας βαθμός αβεβαιότητας, ανάλογα με το υπό εξέταση χαρτοφυλάκιο, όσον αφορά το επίπεδο των μελλοντικών ταμειακών ροών και του χρόνου είσπραξης αυτών. Όσον αφορά την έκθεση σε καταναλωτικά και δάνεια σε μικρές επιχειρήσεις χωρίς εξασφάλιση, η Διοίκηση ασκεί σημαντική κρίση για να καθορίσει τις παραδοχές που είναι υποκείμενες στους ισχύοντες δείκτες ανάκτησης, οι οποίοι υπολογίζονται με βάση στατιστικά μοντέλα και επηρεάζονται από τις τρέχουσες οικονομικές συνθήκες. Μείωση στους εκτιμώμενους δείκτες ανάκτησης που χρησιμοποιήθηκαν για την επιμέτρηση της πρόβλεψης απομείωσης του χαρτοφυλακίου καταναλωτικών δανείων χωρίς εξασφάλιση κατά 5%, θα είχε ως αποτέλεσμα την αναγνώριση πρόσθετης πρόβλεψης απομείωσης το 2017 ποσού € 27 εκατ. περίπου (2016: € 36 εκατ.), ενώ η ίδια μείωση στους εκτιμώμενους δείκτες ανάκτησης του χαρτοφυλακίου δανείων μικρών επιχειρήσεων, θα είχε ως αποτέλεσμα την αναγνώριση πρόσθετης πρόβλεψης ποσού € 44 εκατ. περίπου (2016: € 65 εκατ.).

3.2 Εύλογη αξία χρηματοοικονομικών μέσων

Η εύλογη αξία των χρηματοοικονομικών μέσων είναι η τιμή που μία οντότητα θα λάμβανε κατά την πώληση ενός περιουσιακού στοιχείου ή θα κατέβαλε για τη μεταβίβαση μιας υποχρέωσης σε μια κανονική συναλλαγή μεταξύ συμμετεχόντων στην κύρια (ή πιο συμφέρουσα) αγορά, κατά την ημερομηνία της επιμέτρησης και υπό τις τρέχουσες συνθήκες της αγοράς (δηλ. τιμή εξόδου) ανεξαρτήτως εάν η τιμή αυτή είναι άμεσα παρατηρήσιμη ή προσδιορίζεται με τη χρήση άλλων κατάλληλων τεχνικών αποτίμησης.

Η εύλογη αξία των χρηματοοικονομικών μέσων που δε διαπραγματεύονται σε ενεργή αγορά, προσδιορίζεται χρησιμοποιώντας άλλες τεχνικές αποτίμησης οι οποίες περιλαμβάνουν τη χρήση μοντέλων αποτίμησης. Επιπρόσθετα, η εύλογη αξία των χρηματοοικονομικών μέσων που δεν έχουν συχνές συναλλαγές και η τιμολόγησή των οποίων χαρακτηρίζεται από μικρή διαφάνεια, είναι λιγότερο αντικειμενική και απαιτεί διαφόρων βαθμών κρίση, ανάλογα με την ρευστότητα, τη συγκέντρωση, την αβεβαιότητα των παραγόντων της αγοράς, τις παραδοχές για τις τιμές και τους λοιπούς κινδύνους που επηρεάζουν το εν λόγω χρηματοοικονομικό μέσο. Σε αυτές τις περιπτώσεις, οι εύλογες αξίες εκτιμώνται βάσει παρατηρήσιμων δεδομένων παρόμοιων χρηματοοικονομικών μέσων ή χρησιμοποιώντας άλλες τεχνικές αποτίμησης.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Τα μοντέλα αποτίμησης που χρησιμοποιούνται περιλαμβάνουν μεθόδους παρούσας αξίας και άλλα μοντέλα που βασίζονται κυρίως σε παρατηρήσιμα δεδομένα, και σε μικρότερο βαθμό σε μη παρατηρήσιμα, προκειμένου ο προσδιορισμός της εύλογης αξίας να παραμένει αξιόπιστος.

Τα μοντέλα αποτίμησης χρησιμοποιούνται κυρίως για την αποτίμηση εξωχρηματοπιστηριακών παραγώγων και τίτλων που επιμετρούνται σε εύλογη αξία.

Όπου χρησιμοποιούνται τεχνικές αποτίμησης για τον καθορισμό της εύλογης αξίας των χρηματοοικονομικών μέσων που δεν διαπραγματεύονται σε ενεργή αγορά, αυτές επικυρώνονται και εξετάζονται περιοδικά από αρμόδιο προσωπικό, τα οποία είναι ανεξάρτητα από το προσωπικό που τις ανέπτυξε. Όλα τα μοντέλα πιστοποιούνται πριν τη χρησιμοποίησή τους και προσαρμόζονται έτσι ώστε να διασφαλίζεται ότι τα παραγόμενα αποτελέσματα αντικατοπτρίζουν τα πραγματικά δεδομένα και τις συγκριτικές τιμές αγοράς. Οι κύριες παραδοχές και εκτιμήσεις που λαμβάνονται υπόψη από την Διοίκηση όταν χρησιμοποιείται ένα μοντέλο αποτίμησης περιλαμβάνουν:

- την πιθανότητα και το χρόνο πραγματοποίησης των μελλοντικών ταμειακών ροών,
- την επιλογή του κατάλληλου προεξοφλητικού επιτοκίου, που βασίζεται σε εκτίμηση ενός συμμετέχοντος στην αγορά για το κατάλληλο περιθώριο επιτοκίου επί του επιτοκίου μηδενικού κινδύνου, και
- της άσκηση κρίσης για τον καθορισμό του μοντέλου που θα χρησιμοποιηθεί για τον υπολογισμό της εύλογης αξίας.

Όπου είναι δυνατό, τα μοντέλα χρησιμοποιούν μόνο παρατηρήσιμα δεδομένα. Ωστόσο, σε παράγοντες όπως ο πιστωτικός κίνδυνος (τόσο της Τράπεζας όσο και του αντισυμβαλλόμενου), οι μεταβλητότητες (volatilities) και οι συσχετίσεις (correlations), απαιτείται η εκτίμηση της Διοίκησης, προκειμένου οι προσδιοριζόμενες εύλογες αξίες να αντανακλούν την αβεβαιότητα που υπάρχει ως αποτέλεσμα της έλλειψης σχετικών δεδομένων της αγοράς. Τα στοιχεία που χρησιμοποιούνται στις αποτιμήσεις που βασίζονται σε μη παρατηρήσιμα δεδομένα είναι εγγενώς αβέβαια, εξαιτίας της περιορισμένης πληροφόρησης ή της απουσίας τρεχόντων δεδομένων της αγοράς. Ωστόσο, στις περισσότερες περιπτώσεις θα υπάρχουν κάποια διαθέσιμα ιστορικά δεδομένα στα οποία μπορεί να βασιστεί η επιμέτρηση της εύλογης αξίας, και συνεπώς ακόμη και όταν χρησιμοποιούνται μέθοδοι αποτίμησης που βασίζονται σε μη παρατηρήσιμα δεδομένα, οι προσδιοριζόμενες εύλογες αξίες θα βασίζονται, κατά ένα περιορισμένο βαθμό σε παρατηρήσιμα δεδομένα.

Πληροφορίες σχετικά με την επιμέτρηση της εύλογης αξίας των χρηματοοικονομικών απαιτήσεων και υποχρεώσεων της Τράπεζας παρατίθενται στη σημ. 7.3.

3.3 Απομείωση μετοχών χαρτοφυλακίου διαθέσιμων προς πώληση

Για τις μετοχές του χαρτοφυλακίου διαθέσιμων προς πώληση, μία σημαντική ή παρατεταμένη μείωση στην εύλογη αξία κάτω του κόστους, αποτελεί αντικειμενική ένδειξη απομείωσης. Προκειμένου να καθοριστούν τα κριτήρια χαρακτηρισμού της ανωτέρω μείωσης ως σημαντική ή παρατεταμένη, η Διοίκηση της Τράπεζας εξασκεί κρίση. Σε αυτό το πλαίσιο, η Τράπεζα θεωρεί μία μείωση ως «σημαντική», όταν η εύλογη αξία των εισηγμένων μετοχών υπολείπεται της αξίας κτήσης περισσότερο από 30% με 40%, βάσει του χρηματιστηριακού δείκτη της κάθε μετοχής, και ως «παρατεταμένη» την μείωση της τιμής αγοράς μιας μετοχής κάτω του κόστους αυτής για περίοδο δώδεκα μηνών. Η Τράπεζα επίσης υπολογίζει, μεταξύ άλλων παραγόντων, την ιστορική μεταβλητότητα της τιμής της μετοχής, την οικονομική ευρωστία του εκδότη, την απόδοση του κλάδου στον οποίο δραστηριοποιείται, τις αλλαγές στην τεχνολογία, καθώς και τις λειτουργικές και χρηματοδοτικές ταμειακές ροές.

3.4 Φόρος εισοδήματος

Η Τράπεζα υπόκειται σε φόρο εισοδήματος και προβαίνει σε εκτιμήσεις για τον προσδιορισμό της πρόβλεψης αυτού. Επίσης, η Τράπεζα αναγνωρίζει υποχρεώσεις για θέματα που ενδεχομένως ανακύψουν από φορολογικούς ελέγχους, βάσει των εκτιμήσεων για το κατά πόσο αυτά θα επιφέρουν επιπρόσθετους φόρους ή για την έκβαση φορολογικών δικαστικών υποθέσεων. Εάν υπάρχει διαφορά μεταξύ του τελικού φόρου των ανωτέρω περιπτώσεων και των ποσών που αναγνωρίστηκαν αρχικά, τότε αυτή θα επηρεάσει τις φορολογικές και τις αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις της Τράπεζας, κατά την περίοδο προσδιορισμού του τελικού φόρου. Περαιτέρω πληροφόρηση σχετικά με τα ανωτέρω παρέχεται στη σημ. 15.

Επιπρόσθετα, η Τράπεζα αναγνωρίζει αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις στο βαθμό που είναι πιθανό ότι θα υπάρξουν επαρκή φορολογητέα κέρδη έναντι των οποίων οι μη χρησιμοποιηθείσες φορολογικές ζημιές και οι εκπιπτόμενες προσωρινές διαφορές μπορούν να χρησιμοποιηθούν. Συνεπώς, η αναγνώριση των ανωτέρω αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων περιλαμβάνει την διενέργεια εκτιμήσεων σχετικά με τη μελλοντική χρηματοοικονομική απόδοση της Τράπεζας στην οποία, η

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση, έχει αναγνωρισθεί. Ειδικότερα, ο προσδιορισμός των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων που μπορούν να αναγνωριστούν, απαιτεί τη διενέργεια σημαντικών εκτιμήσεων για το χρόνο επίτευξης και το ύψος των μελλοντικών φορολογητέων κερδών. Κατά την διενέργεια αυτών των εκτιμήσεων, η Τράπεζα λαμβάνει υπόψη όλα τα διαθέσιμα στοιχεία, συμπεριλαμβανομένων της πρόβλεψης της Διοίκησης για τα μελλοντικά φορολογητέα έσοδα και της φορολογικής νομοθεσίας.

Η σημαντικότερη εκτίμηση που διενεργείται από την Διοίκηση αφορά την αναγνώριση των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων που σχετίζονται με τις πραγματοποιηθείσες ζημιές. Σε περίπτωση που, η Τράπεζα εκτιμήσει ότι δεν θα είναι σε θέση να ανακτήσει στο μέλλον ένα μέρος των αναγνωριζόμενων αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων, το μη ανακτήσιμο ποσό θα επηρεάσει το υπόλοιπο των αναβαλλόμενων φόρων την χρονική στιγμή διενέργειας της ανωτέρω εκτίμησης.

Την 31 Δεκεμβρίου 2017, η Τράπεζα επανεξέτασε τις εκτιμήσεις της σχετικά με το ύψος των μελλοντικών φορολογητέων κερδών έναντι των οποίων οι μη χρησιμοποιηθείσες φορολογικές ζημιές και οι εκπιπτόμενες προσωρινές διαφορές μπορούν να χρησιμοποιηθούν και αξιολόγησε αναλόγως την ανακτησιμότητα των αναγνωρισμένων αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων βασιζόμενη στο τριετές Επιχειρηματικό Σχέδιό της, το οποίο εγκρίθηκε από το Διοικητικό Συμβούλιο τον Ιανουάριο 2018 και έχει υποβληθεί στο Ελληνικό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΤΧΣ) και στον Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό (ΕΕΜ), παρέχοντας τις προοπτικές σχετικά με την κερδοφορία της και την κεφαλαιακή της θέση για την περίοδο έως το τέλος του 2020. Η εφαρμογή του ανωτέρω Επιχειρηματικού Σχεδίου εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το μακροοικονομικό περιβάλλον στην Ελλάδα.

Την 31 Δεκεμβρίου 2017, ποσό € 21 εκατ. έχει αναγνωρισθεί για αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις από μη χρησιμοποιηθείσες φορολογικές ζημιές, με βάση τις εκτιμήσεις και παραδοχές της Τράπεζας, στον καλύτερο δυνατό βαθμό, όπως περιγράφονται παραπάνω. Περαιτέρω πληροφορίες σχετικά με τις αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις της Τράπεζας και τις εκτιμήσεις για την ανακτησιμότητα αυτών παρατίθενται στη σημ. 16.

3.5 Παροχές στο προσωπικό λόγω συνταξιοδότησης

Η παρούσα αξία των υποχρεώσεων λόγω συνταξιοδότησης του προσωπικού εξαρτάται από παράγοντες που καθορίζονται σε αναλογιστική βάση με την χρήση διαφόρων παραδοχών, όπως το επιτόκιο προεξόφλησης και οι μελλοντικές μισθολογικές αυξήσεις. Οποιοσδήποτε αλλαγές σε αυτές τις παραδοχές θα επηρεάσουν τη λογιστική αξία των υποχρεώσεων λόγω συνταξιοδότησης.

Η Τράπεζα καθορίζει το κατάλληλο επιτόκιο προεξόφλησης για τον υπολογισμό της παρούσας αξίας των εκτιμώμενων συνταξιοδοτικών υποχρεώσεων στο τέλος κάθε χρόνου βάση των επιτοκίων εταιρικών ομολόγων υψηλής πιστωτικής διαβάθμισης. Το νόμισμα και η λήξη των ομολόγων που χρησιμοποιούνται συνάδουν με το νόμισμα και την εκτιμώμενη διάρκεια των υποχρεώσεων λόγω συνταξιοδότησης. Το ποσοστό αύξησης των μισθών βασίζεται σε εκτιμήσεις σχετικά με μελλοντικό επίπεδο του πληθωρισμού και αντανακλά επίσης το σύστημα ανταμοιβών της Τράπεζας και τις αναμενόμενες συνθήκες της αγοράς.

Οι υπόλοιπες παραδοχές για την υποχρέωση συνταξιοδότησης, όπως η μεταβολή του πληθωρισμού, βασίζονται εν μέρει στις εκάστοτε συνθήκες αγοράς.

Για πληροφορίες σχετικά με την ανάλυση ευαισθησίας των υποχρεώσεων της Τράπεζας λόγω εξόδου από την υπηρεσία, σε λογικά πιθανές, κατά τον χρόνο προετοιμασίας αυτών των οικονομικών καταστάσεων, αλλαγές στις προαναφερθείσες κύριες αναλογιστικές παραδοχές, βλέπε σημ. 35.

3.6 Επενδύσεις σε ακίνητα και ανακτηθέντα περιουσιακά στοιχεία

Η Τράπεζα εξετάζει, σε κάθε ημερομηνία αναφοράς, το χαρτοφυλάκιο επενδύσεων σε ακίνητα προκειμένου να αξιολογήσει κατά πόσο υπάρχουν ενδείξεις απομείωσης, όπως μείωση στις τιμές της αγοράς και το επίπεδο δραστηριότητας αυτής για διαφορετικές κατηγορίες ακινήτων, τα οποία βρίσκονται σε διάφορες τοποθεσίες. Εάν υπάρχουν τέτοιες ενδείξεις απομείωσης, η Διοίκηση πρέπει να εξασκήσει κρίση για την εκτίμηση της εύλογης αξίας, μειωμένης με τα έσοδα πώλησης, των επενδύσεων σε ακίνητα. Οι εύλογες αξίες προσδιορίζονται από πιστοποιημένους ανεξάρτητους εκτιμητές και από την θυγατρική της Τράπεζας Eurobank Υπηρεσίες Ακινήτων Α.Ε., η οποία εξειδικεύεται στην αποτίμηση των ακινήτων, χρησιμοποιεί εσωτερικούς ή εξωτερικούς πιστοποιημένους ανεξάρτητους εκτιμητές και εποπτεύεται από το Royal Institute of Chartered Surveyors. Οι κυριότεροι παράγοντες που λαμβάνονται υπόψη για τον προσδιορισμό της εύλογης αξίας σχετίζονται με την είσπραξη των συμβατικών μισθωμάτων, τις τιμές των μελλοντικών μισθωμάτων και τη χρονική διάρκεια της μίσθωσης, τα επιτόκια

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

προεξόφλησης ή τους συντελεστές απόδοσης, τις τελικές αξίες, καθώς επίσης και το επίπεδο των μελλοντικών εξόδων συντήρησης και λοιπών λειτουργικών εξόδων. Επιπρόσθετα, όταν η εύλογη αξία, μειωμένη με τα έξοδα πώλησης, προσδιορίζεται βάσει των τιμών αγοράς συγκρίσιμων συναλλαγών, τότε αυτές υπόκεινται σε κατάλληλες προσαρμογές έτσι ώστε να αντανακλούν τις τρέχουσες οικονομικές συνθήκες και τις εκτιμήσεις της Διοίκησης, στον καλύτερο δυνατό βαθμό, σχετικά με τις μελλοντικές τάσεις των τιμών της αγοράς ακινήτων.

Οι διαδικασίες και οι υποκείμενες παραδοχές για τον προσδιορισμό της καθαρής ρευστοποιήσιμης αξία των ακίνητων από πλειστηριασμό είναι αντίστοιχες με εκείνες που περιγράφονται ανωτέρω για τις επενδύσεις σε ακίνητα.

Περαιτέρω πληροφορίες σχετικά με τον προσδιορισμό της εύλογης αξίας των επενδύσεων σε ακίνητα της Τράπεζας παρατίθενται στην σημ. 26.

3.7 Προβλέψεις και ενδεχόμενες υποχρεώσεις

Η Τράπεζα αναγνωρίζει προβλέψεις όταν έχει μια υπάρχουσα νομική ή τεκμηριωμένη υποχρέωση, είναι πιθανό ότι για να γίνει ο διακανονισμός της υποχρέωσης θα απαιτηθεί μια εκροή πόρων που ενσωματώνουν οικονομικό όφελος και το ποσό του διακανονισμού μπορεί να εκτιμηθεί αξιόπιστα.

Πρόβλεψη δεν αναγνωρίζεται και μια ενδεχόμενη υποχρέωση γνωστοποιείται στις περιπτώσεις που δεν είναι πιθανό ότι για να γίνει ο διακανονισμός της υποχρέωσης θα απαιτηθεί μια εκροή πόρων, όταν το ποσό της υποχρέωσης δεν μπορεί να μετρηθεί αξιόπιστα ή στις περιπτώσεις τις οποίες η υποχρέωση θεωρείται πιθανή και έγκειται στην εκδήλωση ή μη ενός ή περισσότερων αβέβαιων μελλοντικών γεγονότων.

Με βάση την υποκειμενικότητα και την εγγενή αβεβαιότητα που συνεπάγεται ο προσδιορισμός της πιθανότητας και του ποσού των προαναφερθέντων εκροών, η Τράπεζα λαμβάνει υπόψη της έναν αριθμό από παράγοντες, όπως την παροχή νομικών συμβουλών, το στάδιο στο οποίο βρίσκεται η υπόθεση και ιστορικά στοιχεία από παρόμοιες υποθέσεις. Στην περίπτωση μιας προσφοράς η οποία γίνεται στο πλαίσιο ενός προγράμματος εθελούσιας εξόδου της Τράπεζας, ο αριθμός των υπαλλήλων οι οποίοι αναμένεται να αποδεχθούν την προαναφερθείσα προσφορά μαζί με την ηλικιακή τους ομάδα, αποτελούν σημαντικό παράγοντα που επηρεάζει την επιμέτρηση της εκροής για την παροχή εξόδου από την υπηρεσία.

Περαιτέρω πληροφορίες σχετικά με τις προβλέψεις και τις ενδεχόμενες υποχρεώσεις που έχουν αναγνωριστεί από την Τράπεζα παρατίθενται στις σημ. 34 και 43.

3.8 Λοιπές σημαντικές λογιστικές εκτιμήσεις και παραδοχές

Πληροφορίες σχετικά με τις λοιπές εκτιμήσεις και παραδοχές που διενεργούνται από την Τράπεζα παρατίθενται στις σημ. 5 και 29.

4. Πρόγραμμα Ενίσχυσης της Ρευστότητας της Ελληνικής Οικονομίας

Η Τράπεζα συμμετείχε στο Πρόγραμμα Ενίσχυσης της Ρευστότητας της Ελληνικής Οικονομίας βάσει του Νόμου 3723/2008, όπως τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε, ως ακολούθως:

(α) Πρώτος πυλώνας στήριξης – προνομιούχες μετοχές (έως 17 Ιανουαρίου 2018)

Η έκδοση 345.500.000 ονομαστικών προνομιούχων μετοχών, χωρίς δικαίωμα ψήφου, ονομαστικής αξίας € 950 εκατ., καλύφθηκε από το Ελληνικό Δημόσιο με ομόλογα ίσης αξίας την 21 Μαΐου 2009. Την 18 Ιανουαρίου 2018, η Τράπεζα ανακοίνωσε την ολοκλήρωση της εξαγοράς των εν λόγω προνομιούχων μετοχών, σύμφωνα με τις προβλέψεις της παρ. 1α, άρθρο 1 του Νόμου 3723/2008 και τις αποφάσεις της Έκτακτης Γενικής Συνέλευσης των μετόχων (κοινών και προνομιούχων) την 3 Νοέμβρη 2017 (σημ. 37) και

(β) Δεύτερος πυλώνας στήριξης – ομόλογα που έχουν εκδοθεί από την Τράπεζα με την εγγύηση του Ελληνικού Δημοσίου (έως την 30 Οκτωβρίου 2017)

Έως την 30 Οκτωβρίου 2017, τα Ομόλογα με εγγύηση Ελληνικού Δημοσίου ονομαστικής αξίας € 2.500 εκατ. τα οποία είχαν εκδοθεί και διακρατούνταν από την Τράπεζα την 31 Δεκεμβρίου 2016, έληξαν και από αυτή την ημερομηνία, η Τράπεζα δε συμμετέχει πλέον στο Δεύτερο πυλώνα του Προγράμματος Ενίσχυσης της Ρευστότητας της Ελληνικής Οικονομίας. Συνεπώς, για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2017, τα σχετικά έξοδα της Τράπεζας μειώθηκαν κατά € 62 εκατ. συγκριτικά με τα αντίστοιχα έξοδα του προηγούμενου έτους.

Σε συνέχεια των ανωτέρω η Τράπεζα δεν υπόκειται πλέον στις προβλέψεις του Νόμου 3723/2008 και το δικαίωμα του Ελληνικού Δημοσίου να συμμετέχει δια εκπροσώπου στο Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας έχει παύσει να ισχύει. Επιπρόσθετα, η Τράπεζα δεν υπόκειται πλέον στις προβλέψεις του άρθρου 28 του Νόμου 3756/2009, σύμφωνα με το οποίο οι τράπεζες που συμμετέχουν στο Πρόγραμμα Ενίσχυσης της Ρευστότητας της Ελληνικής Οικονομίας δεν επιτρέπεται να αποκτήσουν ίδιες μετοχές, σύμφωνα με το άρθρο 16 του Νόμου περί Ανωνύμων Εταιρειών.

5. Πιστωτικός κίνδυνος από απαιτήσεις Ελληνικού Δημοσίου

Την 31 Δεκεμβρίου 2017, η συνολική λογιστική αξία των κυριότερων απαιτήσεων της Τράπεζας από το Ελληνικό Δημόσιο είναι:

	2017 € εκατ.	2016 € εκατ.
Έντοκα Γραμμάτια Ελληνικού Δημοσίου	1.044	1.285
Ομόλογα Ελληνικού Δημοσίου (αναμορφωμένο, σημ. 47)	2.530	2.025
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα με το Ελληνικό Δημόσιο	1.181	1.070
Χρηματοοικονομική εγγύηση που σχετίζεται με τον πιστωτικό κίνδυνο του Ελληνικού Δημοσίου	196	194
Δάνεια με εγγύηση του Ελληνικού Δημοσίου	117	140
Δάνεια προς ελληνικές τοπικές αρχές και δημόσιους οργανισμούς	53	75
Λοιπές απαιτήσεις	4	19
Σύνολο	5.125	4.808

Την 31 Δεκεμβρίου 2017, η αποτίμηση του πιστωτικού κινδύνου (credit risk valuation adjustment) των παράγωγων χρηματοοικονομικών μέσων με το Ελληνικό Δημόσιο έχει μειωθεί κατά € 37 εκατ., με θετική επίδραση στα αποτελέσματα του χαρτοφυλακίου συναλλαγών της Τράπεζας, ως αποτέλεσμα της βελτίωσης των περιθωρίων φερεγγυότητας των συμβολαίων ανταλλαγής πιστωτικού κινδύνου (credit default swaps) του Ελληνικού Δημοσίου.

Επιπρόσθετα, η σημαντική μείωση στις αποδόσεις των ομολόγων Ελληνικού Δημοσίου (ΟΕΔ) κατά τη διάρκεια του 2017, είχε ως αποτέλεσμα κέρδη € 292 εκατ. από τη μεταβολή της εύλογης αξίας των διαθεσίμων προς πώληση ΟΕΔ τα οποία έχουν αναγνωριστεί στην κατάσταση συνολικών εσόδων.

Η επάρκεια της πρόβλεψης απομείωσης των δανείων και απαιτήσεων, τα οποία είτε είναι εγγυημένα από το Ελληνικό Δημόσιο είτε έχουν χορηγηθεί σε εταιρείες του δημοσίου τομέα, αξιολογήθηκε στο πλαίσιο της πολιτικής απομείωσης στοιχείων ενεργητικού της Τράπεζας. Η Τράπεζα παρακολουθεί στενά τις εξελίξεις του ελληνικού μακροοικονομικού περιβάλλοντος

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

προκειμένου να προσαρμόσει κατάλληλα τις εκτιμήσεις και παραδοχές του με βάση την πιο πρόσφατη διαθέσιμη πληροφόρηση (σημ. 2.1).

Πληροφορίες σχετικά με την εύλογη αξία των χρηματοοικονομικών μέσων της Τράπεζας παρατίθενται στη σημ. 7.3.

6. Διαχείριση ιδίων κεφαλαίων

Η κεφαλαιακή θέση της Τράπεζας παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα:

	2017	2016 ⁽²⁾
	€ εκατ.	€ εκατ.
Ίδια κεφάλαια που αναλογούν στους μετόχους της Τράπεζας	6.399	6.130
Μείον: Λοιπές εποπτικές αναπροσαρμογές	(226)	(97)
Κεφάλαια κοινών μετοχών της Κατηγορίας 1 (Common Equity Tier 1)	6.173	6.033
Συν: Υβριδικά Κεφάλαια	21	26
Μείον: Λοιπές εποπτικές αναπροσαρμογές	(21)	(26)
Κεφάλαια της κατηγορίας 1 (Tier 1)	6.173	6.033
Μέσα κεφαλαίου και δάνεια μειωμένης εξασφάλισης αποδεκτά ως μέσα κεφαλαίου της κατηγορίας 2	-	4
Συν: Λοιπές εποπτικές αναπροσαρμογές	5	117
Συνολικά Εποπτικά Κεφάλαια	6.178	6.154
Σύνολο Σταθμισμένου Ενεργητικού	32.689	32.113
Δείκτες:	%	%
Δείκτης κεφαλαίου κοινών μετοχών της κατηγορίας 1 (CET 1 Capital ratio) ⁽¹⁾	18,9	18,8
Δείκτης κεφαλαίου της κατηγορίας 1 (T 1 ratio) ⁽¹⁾	18,9	18,8
Συνολικός Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας (Total Capital Adequacy Ratio) ⁽¹⁾	18,9	19,2

⁽¹⁾ Οι pro-forma δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας Common Equity Tier 1, Tier 1 και Total Capital Adequacy την 31 Δεκεμβρίου 2017, με την ολοκλήρωση της εξαγοράς από την Τράπεζα των προνομιούχων μετοχών που κατέχονται από το Ελληνικό Δημόσιο και την έκδοση από την Τράπεζα ομολογιών μειωμένης εξασφάλισης ως κεφαλαιακά μέσα της κατηγορίας 2 (σημ. 37), θα ήταν 15,9%, 15,9% και 18,8%, αντίστοιχα.

⁽²⁾ Οι δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2016 δεν έχουν αναπροσαρμοστεί λόγω της αλλαγής της λογιστικής πολιτικής (σημ. 47).

Σημείωση: Την 31 Δεκεμβρίου 2017, ο CET1 και ο συνολικός δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας της Τράπεζας, με βάση την πλήρη εφαρμογή των κανόνων της Βασιλείας III το 2024 (fully loaded CET1) θα ήταν 15,2% (31 Δεκεμβρίου 2016: 15%). Ο fully loaded CET 1, δεν θα επηρεαστεί με την ολοκλήρωση της εξαγοράς των προνομιούχων μετοχών τις οποίες κατέχει το Ελληνικό Δημόσιο/την έκδοση από την Τράπεζα ομολογιών μειωμένης εξασφάλισης ως κεφαλαιακά μέσα της κατηγορίας 2 (σημ. 37).

Η Τράπεζα επιδιώκει να διατηρήσει μια ενεργά διαχειρίσιμη κεφαλαιακή βάση, ώστε να καλύπτει τους κινδύνους που σχετίζονται με τις δραστηριότητές της. Η κεφαλαιακή επάρκεια της Τράπεζας παρακολουθείται χρησιμοποιώντας, μεταξύ άλλων μεθόδων, τους κανόνες και τους δείκτες που θεσπίστηκαν από την Επιτροπή της Βασιλείας («Κανόνες/ δείκτες της Τράπεζας Διεθνών Διακανονισμών») και υιοθετήθηκαν από την Ευρωπαϊκή Ένωση και την Τράπεζα της Ελλάδος για την εποπτεία της Τράπεζας. Το πλαίσιο κεφαλαιακής επάρκειας, όπως ισχύει, ενσωματώθηκε στη νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) με την Οδηγία 2013/36/ΕΕ (γνωστή ως CRD IV), μαζί με τον Κανονισμό 575/2013/ΕΕ (γνωστός ως CRR). Η Οδηγία 2013/36/ΕΕ ενσωματώθηκε στην Ελληνική νομοθεσία με το Νόμο 4261/2014. Επιπλέον, στο πλαίσιο της «Διαδικασίας Αξιολόγησης της Επάρκειας Εσωτερικού Κεφαλαίου (ΔΑΕΕΚ)» (Internal Capital Adequacy Assessment Process –ICAAP), η Τράπεζα λαμβάνει υπόψη της ένα ευρύτερο φάσμα κατηγοριών κινδύνου και τις δυνατότητες της σχετικά με τη διαχείριση των κινδύνων αυτών. Η ΔΑΕΕΚ έχει ως απώτερο σκοπό να διασφαλίσει ότι η Τράπεζα διαθέτει επαρκή κεφάλαια για την κάλυψη όλων των σημαντικών κινδύνων στους οποίους εκτίθεται, σε ορίζοντα τριών ετών.

Σύμφωνα με τον Κανονισμό (ΕΕ) 1024/2013 του Συμβουλίου, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) διενεργεί σε ετήσια βάση, τη Διαδικασία Εποπτικού Ελέγχου και Αξιολόγησης (Supervisory Review and Evaluation Process - (SREP)), ώστε να καθορίσει τις εποπτικές απαιτήσεις των πιστωτικών ιδρυμάτων που βρίσκονται υπό την εποπτεία της. Ο κύριος σκοπός του SREP είναι να διασφαλίσει ότι τα πιστωτικά ιδρύματα διαθέτουν επαρκείς ρυθμίσεις, στρατηγικές, διαδικασίες, μηχανισμούς, κεφάλαια και ρευστότητα ώστε να εξασφαλίζεται η ορθή διαχείριση και κάλυψη των κινδύνων που έχουν αναλάβει ή στους οποίους ενδέχεται να εκτεθούν. Στους παραπάνω κινδύνους συμπεριλαμβάνονται εκείνοι που προέκυψαν από τις ασκήσεις προσομοίωσης

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

ακραίων καταστάσεων (stress testing) και οι κίνδυνοι που μπορεί το πιστωτικό ίδρυμα να δημιουργήσει στο χρηματοπιστωτικό σύστημα. Σύμφωνα με την απόφαση SREP του 2017, από την 1 Ιανουαρίου 2018 η Τράπεζα υποχρεούται να διατηρεί σε ατομικό επίπεδο Δείκτη κεφαλαίου κοινών μετοχών της κατηγορίας 1 τουλάχιστον στο 9,375% και το Συνολικό Δείκτη Κεφαλαιακής Επάρκειας τουλάχιστον στο 12,875% (Συνολικές Κεφαλαιακές Απαιτήσεις συμπεριλαμβανομένου και του Κεφαλαιακού Αποθέματος Ασφαλείας).

Η Τράπεζα εστιάζει στην ενίσχυση της κεφαλαιακής της θέσης με την περαιτέρω αύξηση των προ-προβλέψεων κερδών, διατηρώντας παράλληλα τις αποτελεσματικές πρακτικές της για τη διαχείριση κινδύνων την ενεργή διαχείριση των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων που υποστηρίζεται από την πλήρως λειτουργική εσωτερική «κακή τράπεζα» (bad bank), όπως επίσης προβαίνει σε πρόσθετες πρωτοβουλίες που σχετίζονται με την αναδιάρθρωση, το μετασχηματισμό ή τη βελτιστοποίηση των δραστηριοτήτων της, που θα δημιουργήσουν ή θα αποδεσμεύσουν περαιτέρω κεφάλαια και/ή θα μειώσουν τα σταθμισμένα στοιχεία ενεργητικού.

Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών - Άσκηση Προσομοίωσης Ακραίων Καταστάσεων («stress test») 2018

Την 31 Ιανουαρίου 2018, η Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών - EBA ξεκίνησε την άσκηση προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης («ΕΕ») (EBA EU-wide stress test) για το 2018 και ανακοίνωσε τα μακροοικονομικά σενάρια. Η EBA θα συντονίσει το stress test σε επίπεδο ΕΕ σε συνεργασία με την ΕΚΤ και τις εθνικές αρχές. Τα αποτελέσματα του stress test θα παρέχουν στα ενδιαφερόμενα μέρη και στο κοινό πληροφορίες σχετικά με την ανθεκτικότητα των τραπεζών, ιδίως την ικανότητά τους να απορροφούν τους κλυδωνισμούς και να ικανοποιούν τις κεφαλαιακές απαιτήσεις υπό δυσμενείς μακροοικονομικές συνθήκες.

Το Stress Test σε επίπεδο ΕΕ, διεξάγεται σύμφωνα με τη μεθοδολογία, η οποία δημοσιεύθηκε τον Νοέμβριο 2017, τα υποδείγματα και τα σενάρια της EBA. Η άσκηση πραγματοποιείται με βάση τα στοιχεία τέλους χρήσης 2017, όπως αυτά αναμορφώθηκαν για να περιλαμβάνουν την επίπτωση της υιοθέτησης του ΔΠΧΠ 9, και αξιολογεί την ανθεκτικότητα των τραπεζών της ΕΕ στο πλαίσιο ενός κοινού μακροοικονομικού βασικού σεναρίου και ενός κοινού μακροοικονομικού δυσμενούς σεναρίου που καλύπτουν την περίοδο 2018-2020. Το βασικό σενάριο είναι σύμφωνο με τις προβλέψεις του Δεκεμβρίου 2017 που δημοσίευσε η ΕΚΤ, ενώ το δυσμενές σενάριο, το οποίο αναπτύχθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Συστημικού Κινδύνου (European Systemic Risk Board - ESRB) και την ΕΚΤ σε στενή συνεργασία με την EBA και τις αρμόδιες αρχές, έχει σχεδιαστεί για να διασφαλιστεί επαρκής βαθμός αυστηρότητας για όλες τις χώρες της ΕΕ. Δεν περιέχει κάποιο όριο επιτυχίας/αποτυχίας, καθώς τα αποτελέσματα της άσκησης έχουν σχεδιαστεί για να χρησιμοποιηθούν ως στοιχεία στη Διαδικασία Εποπτικού Ελέγχου και Αξιολόγησης (Supervisory Review and Evaluation Process -SREP).

Η Eurobank, μαζί με τις άλλες τρεις ελληνικές συστημικές τράπεζες που εποπτεύονται άμεσα από την ΕΚΤ, υποβάλλεται στο ίδιο stress test σύμφωνα με τα σενάρια και τη μεθοδολογία της EBA. Το χρονοδιάγραμμα της διενέργειας του Stress test για τις ελληνικές συστημικές τράπεζες επιταχύνθηκε, προκειμένου αυτό, να ολοκληρωθεί πριν από το τέλος του ΤΠΟΣ του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας για την Ελλάδα. Το stress test για τις ελληνικές συστημικές τράπεζες είναι σε εξέλιξη και τα αποτελέσματα αναμένεται να δημοσιευθούν το Μάιο του 2018.

Σχέδιο αναδιάρθρωσης

Την 29 Απριλίου 2014, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή (ΕΕ) ενέκρινε το σχέδιο αναδιάρθρωσης της Τράπεζας, το οποίο υποβλήθηκε μέσω του Υπουργείου Οικονομικών τη 16 Απριλίου 2014. Επιπροσθέτως, την 26 Νοεμβρίου 2015, η ΕΕ ενέκρινε το αναθεωρημένο σχέδιο αναδιάρθρωσης της Τράπεζας στο πλαίσιο της διαδικασίας της ανακεφαλαιοποίησης του 2015. Οι κύριες δεσμεύσεις του Ελληνικού Δημοσίου για το αναθεωρημένο σχέδιο αναδιάρθρωσης της Τράπεζας που θα πρέπει να υλοποιηθούν έως την 31 Δεκεμβρίου 2018 (ή αν αναφέρεται διαφορετικά κατωτέρω) καθώς και η κατάστασή τους την 31 Δεκεμβρίου 2017 παρατίθενται κατωτέρω:

(α) η μείωση των συνολικών δαπανών (εξαιρουμένων των εισφορών στο ταμείο εγγύησης καταθέσεων ή στο ταμείο εξυγίανσης) στο ανώτατο ποσό των € 750 εκατ. και η μείωση του αριθμού των καταστημάτων για τις δραστηριότητες του Ομίλου στην Ελλάδα σε 510, κατ' ανώτατο όριο, την 31 Δεκεμβρίου 2017 (σημ. 12),

(β) η μείωση του κόστους των καταθέσεων στην Ελλάδα, σύμφωνα με τις προβλέψεις της Τράπεζας οι οποίες έχουν ενσωματωθεί στο σχέδιο αναδιάρθρωσης,

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

(γ) η πώληση κατ' ελάχιστον ποσοστού 80% της συμμετοχής του Ομίλου στις ασφαλιστικές δραστηριότητες έως την 31 Δεκεμβρίου 2016. Η πώληση του 80% της συμμετοχής του στις ασφαλιστικές θυγατρικές ολοκληρώθηκε τον Αύγουστο 2016 (σημ. 24),

(δ) η πώληση του χαρτοφυλακίου σε μετοχές που υπερβαίνουν τα € 5 εκατ. (με την επιφύλαξη ορισμένων εξαιρέσεων), ομόλογα μειωμένης εξασφάλισης και υβριδικά ομόλογα, ούτως ώστε αυτό να μειωθεί σε ποσό χαμηλότερο από €35 εκατ. έως την 30 Ιουνίου 2016,

(ε) για τις δραστηριότητες του Ομίλου στην Ελλάδα, η μείωση του αριθμού των υπαλλήλων σε 9.800 κατ' ανώτατο όριο έως την 31 Δεκεμβρίου 2017. Ο αριθμός των εργαζομένων για τις δραστηριότητες στην Ελλάδα μειώθηκε σε 9.418 για την προαναφερθείσα περίοδο μέσω της εφαρμογής του Προγραμμάτων Εθελούσιας Εξόδου, τα οποία βρίσκονται ακόμα σε εξέλιξη (σημ. 34),

(στ) η μείωση του δείκτη καθαρών χορηγήσεων προς καταθέσεις για τις τραπεζικές δραστηριότητες του Ομίλου στην Ελλάδα σε ποσοστό κάτω του 115%. Η επιπλέον πώληση δανείων και η αύξηση των καταθέσεων κατά τη διάρκεια του 2017 έχουν βελτιώσει το δείκτη χορηγήσεων προς καταθέσεις (σημ. 21 και 32),

(ζ) η μείωση του χαρτοφυλακίου των στοιχείων ενεργητικού του Ομίλου στο εξωτερικό (μη σχετιζόμενων με Έλληνες πελάτες) στο ποσό των € 8,77 δισ. κατ' ανώτατο όριο έως την 30 Ιουνίου 2018. Το 2016 ο Όμιλος ολοκλήρωσε την πώληση της Public J.S.C. Universal Bank, θυγατρικής του στην Ουκρανία. Επιπλέον, η Τράπεζα, ακολουθώντας την υποχρέωση εκποίησης σύμφωνα με το σχέδιο αναδιάρθρωσης ανακοίνωσε την 24 Νοεμβρίου 2017, την σύναψη συμφωνίας με τη Banca Transilvania αναφορικά με την πώληση της Bancprost S.A., ERB Retail Services IFN S.A. και της ERB Leasing IFN S.A. στην Ρουμανία (θυγατρικές εταιρείες στη Ρουμανία κατεχόμενες προς πώληση). Η συναλλαγή, αναμένεται να οριστικοποιηθεί σε σύντομο χρονικό διάστημα μετά την ολοκλήρωση όλων των απαιτούμενων νομικών διαδικασιών (σημ. 29). Την 31 Δεκεμβρίου 2017, το χαρτοφυλάκιο των στοιχείων ενεργητικού του Ομίλου στο εξωτερικό, που δεν σχετίζεται με Έλληνες πελάτες, ανήλθε σε € 10.2 δισ (εκ των οποίων € 2.2 δισ σχετίζεται με στοιχεία ενεργητικού των θυγατρικών εταιρειών στη Ρουμανία που ταξινομήθηκαν ως κατεχόμενες προς πώληση),

(η) η πώληση του ποσοστού συμμετοχής 20% στη θυγατρική της εταιρεία χωρίς τραπεζικές δραστηριότητες Grivalia Properties A.E. Επενδύσεων σε Ακίνητη Περιουσία. Την 4 Ιουλίου 2017, η Τράπεζα ανακοίνωσε την επιτυχή πώληση του συνολικού ποσοστού της συμμετοχής της, ήτοι 20%, στην Grivalia Properties A.E.E.A.Π. (σημ.24) και

(θ) ο περιορισμός στην παροχή κεφαλαίων στις θυγατρικές εταιρείες του Ομίλου στο εξωτερικό εκτός εάν προβλέπεται διαφορετικά από το εποπτικό πλαίσιο της κάθε χώρας, στην αγορά τίτλων μη επενδυτικής διαβάθμισης (εκτός ορισμένων εξαιρέσεων), στις αμοιβές του προσωπικού, στην πληρωμή μερισμάτων, στην πιστωτική πολιτική που θα ακολουθηθεί και σε άλλες στρατηγικές αποφάσεις.

Έως την 31 Δεκεμβρίου 2017, η Τράπεζα έχει ήδη υλοποιήσει/ τηρήσει τις δεσμεύσεις που αναφέρονται στα σημεία 'α' έως 'ε' και 'η' έως 'θ', ενώ η δέσμευση αναφορικά με το σημείο 'ζ' αναμένεται να υλοποιηθεί σύντομα. Σχετικά με τη δέσμευση που αναφέρεται στο σημείο 'στ', η οποία θα πρέπει να υλοποιηθεί μέσα στο 2018, η Τράπεζα έχει προχωρήσει σε όλες τις ενέργειες και πρωτοβουλίες που απαιτούνται για την εκπλήρωσή της μέσα στις προκαθορισμένες προθεσμίες. Αυτές οι ενέργειες έχουν αποτυπωθεί στο τριετές Επιχειρηματικό Σχέδιο το οποίο εγκρίθηκε από το Διοικητικό Συμβούλιο τον Ιανουάριο 2018.

Η υλοποίηση του σχεδίου αναδιάρθρωσης εξορθολογεί τις λειτουργίες της Τράπεζας και μειώνει τα έξοδά της συντελώντας έτσι στη διατήρηση της κερδοφορίας της. Ωστόσο, η υλοποίηση των ανωτέρω δεσμεύσεων ενδέχεται να έχει δυσμενή αντίκτυπο στην επιχειρηματική δραστηριότητα, στα λειτουργικά αποτελέσματα και στην οικονομική κατάσταση της Τράπεζας.

Επιπρόσθετα, στην περίπτωση που η Τράπεζα δεν επιτύχει τη συμμόρφωσή της με τις δεσμεύσεις του σχεδίου αναδιάρθρωσης, ενδέχεται να επιβληθούν κατά της Τράπεζας συγκεκριμένα μέτρα, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που προβλέπονται σε περιπτώσεις κακής χρήσης της κρατικής ενίσχυσης, περιορίζοντας την ικανότητα της Τράπεζας να υποστηρίξει τις θυγατρικές της στο εξωτερικό ή επιπρόσθετων περιορισμών στην ικανότητά της να κατέχει και να διαχειρίζεται το χαρτοφυλάκιο κινητών αξιών της.

Τραπεζικός Επίτροπος

Το Μνημόνιο Οικονομικών και Χρηματοπιστωτικών Πολιτικών (ΜΟΧΠ) του Δεύτερου Προγράμματος Προσαρμογής για την Ελλάδα, μεταξύ του Ελληνικού Δημοσίου, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, προβλέπει το διορισμό επιτρόπου (Monitoring Trustee) σε όλες τις τράπεζες που βρίσκονται σε καθεστώς Κρατικής Ενίσχυσης.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Την 22 Φεβρουαρίου 2013, η Grant Thornton ορίστηκε ως ο Monitoring Trustee της Τράπεζας. Οι όροι της εν λόγω ανάθεσης τροποποιήθηκαν και επεκτάθηκαν την 29 Μαΐου 2014. Ο Monitoring Trustee παρακολουθεί τη συμμόρφωση με τους κανόνες της εταιρικής διακυβέρνησης και τις πρακτικές λειτουργίας, καθώς και την εφαρμογή του σχεδίου αναδιάρθρωσης και αναφέρεται στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

7. Διαχείριση χρηματοοικονομικών κινδύνων και εύλογη αξία χρηματοοικονομικών στοιχείων

7.1 Χρήση χρηματοοικονομικών μέσων

Οι δραστηριότητες της Τράπεζας σχετίζονται κυρίως με τη χρήση χρηματοοικονομικών μέσων, στα οποία περιλαμβάνονται και παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα. Η Τράπεζα αποδέχεται καταθέσεις από πελάτες, τόσο με σταθερό όσο και κυμαινόμενο επιτόκιο για διάφορες χρονικές περιόδους και επιδιώκει την επίτευξη κέρδους, επενδύοντας τα κεφάλαια αυτά σε υψηλής ποιότητας περιουσιακά στοιχεία με επιτοκιακά περιθώρια μεγαλύτερα από το μέσο όρο. Η Τράπεζα επιδιώκει την αύξηση αυτών των περιθωρίων, μέσω της συγκέντρωσης βραχυπρόθεσμων κεφαλαίων και της χορήγησης δανείων για μεγαλύτερες χρονικές περιόδους με υψηλότερα επιτόκια, τηρώντας παράλληλα επαρκή ρευστότητα ώστε να ικανοποιεί όλες τις υποχρεώσεις της που μπορεί να καταστούν απαιτητές από τους δικαιούχους.

Επίσης, η Τράπεζα επιδιώκει την αύξηση των επιτοκιακών περιθωρίων, μέσω της είσπραξης περιθωρίων πάνω από το μέσο όρο, μετά από προβλέψεις, από τα δάνεια σε επιχειρήσεις και τα δάνεια λιανικής τραπεζικής εντός ενός εύρους πιστωτικού κινδύνου. Η έκθεση αυτή περιλαμβάνει τόσο δάνεια όσο και στοιχεία εκτός ισολογισμού όπως εγγυήσεις, ενέγγυες πιστώσεις και λοιπές δεσμεύσεις.

Η Τράπεζα επενδύει σε χρηματοοικονομικά μέσα, τα οποία διαπραγματεύονται σε οργανωμένες και μη οργανωμένες χρηματοοικονομικές αγορές, συμπεριλαμβανομένων παραγώγων χρηματοοικονομικών μέσων, με σκοπό την επίτευξη κέρδους από βραχυπρόθεσμες διακυμάνσεις στην αγορά μετοχών και ομολόγων, στις συναλλαγματικές ισοτιμίες και στα επιτόκια.

7.2 Παράγοντες Χρηματοοικονομικού Κινδύνου

Λόγω της φύσης των δραστηριοτήτων του, η Τράπεζα εκτίθεται σε διάφορους χρηματοοικονομικούς κινδύνους, όπως πιστωτικό κίνδυνο, κίνδυνο αγοράς (περιλαμβανομένου του συναλλαγματικού και επιτοκιακού κινδύνου), κίνδυνο ρευστότητας, καθώς και λειτουργικούς κινδύνους. Η στρατηγική διαχείρισης κινδύνων της Τράπεζας αποσκοπεί στην ελαχιστοποίηση των αρνητικών επιπτώσεων που ενδέχεται να έχουν οι ανωτέρω κίνδυνοι στη χρηματοοικονομική επίδοση, στη χρηματοοικονομική θέση και στις ταμειακές ροές της Τράπεζας.

Διαχείριση Κινδύνων στόχοι και πολιτικές

Ο Όμιλος αναγνωρίζει ότι η ανάληψη κινδύνων είναι ένα αναπόσπαστο μέρος των δραστηριοτήτων του για την επίτευξη των στρατηγικών και επιχειρηματικών του στόχων. Ως εκ τούτου, η Διοίκηση του Ομίλου θεσπίζει επαρκείς μηχανισμούς για την έγκαιρη αναγνώριση των κινδύνων και την αξιολόγηση των πιθανών επιπτώσεών τους στην επίτευξη των στόχων που έχει θέσει.

Λόγω του ότι οι οικονομικές, τραπεζικές, κανονιστικές και λειτουργικές συνθήκες διαρκώς εξελίσσονται και μεταβάλλονται, ο Όμιλος έχει υιοθετήσει και διαρκώς επικαιροποιεί τους μηχανισμούς διαχείρισης κινδύνων με στόχο τη συνεχή και βέλτιστη προσαρμογή του στο περιβάλλον αυτό. Η δομή, οι εσωτερικές διαδικασίες και οι υφιστάμενοι μηχανισμοί ελέγχου της Τράπεζας διασφαλίζουν τόσο την αρχή της ανεξαρτησίας όσο και την άσκηση επαρκούς εποπτείας.

Η αποτελεσματική διαχείριση κινδύνων αποτελεί βασική προτεραιότητα της Διοίκησης, όπως επίσης και ένα σημαντικό ανταγωνιστικό πλεονέκτημα για τον Όμιλο. Ως εκ τούτου, ο Όμιλος έχει διαθέσει σημαντικά μέσα για την αναβάθμιση των πολιτικών, μεθόδων και υποδομών, προκειμένου να εξασφαλιστεί η συμμόρφωση με τις απαιτήσεις της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ), τις κατευθυντήριες γραμμές της Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών (European Banking Authority - EBA) και της Επιτροπής της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία, και τις βέλτιστες διεθνείς τραπεζικές πρακτικές. Ο Όμιλος εφαρμόζει μια σαφώς προσδιορισμένη εγκριτική διαδικασία πιστοδοτήσεων, ανεξάρτητες αξιολογήσεις της πιστοληπτικής ικανότητας των πελατών και αποτελεσματικές πολιτικές διαχείρισης πιστωτικού κινδύνου, κινδύνου αγοράς, κινδύνου ρευστότητας και λειτουργικού κινδύνου, στην Ελλάδα και σε κάθε χώρα του εξωτερικού όπου δραστηριοποιείται. Οι πολιτικές διαχείρισης κινδύνων που εφαρμόζονται από την Τράπεζα και τις θυγατρικές της αναθεωρούνται σε ετήσια βάση.

Η Στρατηγική Κινδύνων και Κεφαλαίου, η οποία είναι επίσημα καταγεγραμμένη, περιγράφει την κατεύθυνση του Ομίλου σχετικά με θέματα διαχείρισης κινδύνων και κεφαλαίων συμπεριλαμβανομένων την αποστολή και τους στόχους της διαχείρισης κινδύνων, τους ορισμούς των κινδύνων, τις βασικές αρχές διαχείρισης κινδύνων, το πλαίσιο διάθεσης ανάληψης κινδύνων, το

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

πλαίσιο διακυβέρνησης της διαχείρισης, τους στρατηγικούς στόχους και τις κύριες διοικητικές πρωτοβουλίες. Επιπλέον η Στρατηγική Κινδύνων και Κεφαλαίων στοχεύει να δημιουργήσει ένα λειτουργικό σύνδεσμο μεταξύ της επιχειρηματικής στρατηγικής του Ομίλου και της διάθεσης ανάληψης κινδύνων του Ομίλου.

Το μέγιστο ύψος των κινδύνων που προτίθεται να αναλάβει ο Όμιλος για την επιδίωξη των στρατηγικών του στόχων καθορίζεται στο εσωτερικό έγγραφο «Πλαίσιο διάθεσης για ανάληψη κινδύνων» μέσω ποσοτικών και ποιοτικών διατυπώσεων, που συμπεριλαμβάνουν και συγκεκριμένα όρια ανοχής ανά είδος κινδύνου. Οι βασικοί στόχοι του προσδιορισμού της διάθεσης ανάληψης κινδύνων είναι, η υποστήριξη της επιχειρηματικής ανάπτυξης του Ομίλου, η διατήρηση ισχυρής κεφαλαιακής επάρκειας σε συνδυασμό με την επίτευξη υψηλής αποδοτικότητας των ιδίων κεφαλαίων και η συμμόρφωση με τις εποπτικές απαιτήσεις.

Επιτροπή Κινδύνων (ΕΔΚ του ΔΣ)

Η ΕΔΚ του ΔΣ υποστηρίζει το Διοικητικό Συμβούλιο σε θέματα διαχείρισης κινδύνων. Εποπτεύει τα θέματα, ποσοτικά και ποιοτικά, που σχετίζονται με τους πιστωτικούς και λειτουργικούς κινδύνους καθώς και τους κινδύνους αγοράς και ρευστότητας. Η ΕΔΚ του ΔΣ διασφαλίζει ότι :

- Η στρατηγική διαχείριση κινδύνων και η διάθεση ανάληψης κινδύνων έχουν καθοριστεί σύμφωνα με το επιχειρηματικό σχέδιο και το σχέδιο αναδιάρθρωσης του Ομίλου Eurobank.
- Το πλαίσιο διαχείρισης κινδύνων του Ομίλου Eurobank είναι κατάλληλο και ενσωματωμένο στη διαδικασία λήψης αποφάσεων του Ομίλου. Επιπλέον η ΕΔΚ του ΔΣ καθορίζει τις αρχές διαχείρισης κινδύνων.
- Ο Όμιλος διαθέτει τις κατάλληλες μεθοδολογίες, εργαλεία, υποδείγματα, πηγές δεδομένων, καθώς και καταρτισμένο ανθρώπινο δυναμικό για να εντοπίζει, αξιολογεί, παρακολουθεί και να περιορίζει τους κινδύνους.

Επιπλέον, η ΕΔΚ του ΔΣ παρακολουθεί και αξιολογεί:

- Το προφίλ των κινδύνων που αναλαμβάνει ο Όμιλος Eurobank και την αποτελεσματικότητα των πολιτικών διαχείρισης κινδύνων που εφαρμόζει.
- Τη διενέργεια ασκήσεων προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων (stress tests) για τους βασικούς κινδύνους που αντιμετωπίζει ο Όμιλος Eurobank, τουλάχιστον μία φορά τον χρόνο.
- Τη συμμόρφωση με τα εγκεκριμένα επίπεδα ανάληψης κινδύνων, την καταλληλότητα των ορίων έκθεσης σε κίνδυνο και την επάρκεια των προβλέψεων όπως καθώς επίσης την κεφαλαιακή επάρκεια σε σχέση με τους κινδύνους που αναλαμβάνει ο Όμιλος Eurobank.

Η ΕΔΚ του ΔΣ ενημερώνει το Διοικητικό Συμβούλιο για τα ζητήματα διαχείρισης κινδύνων και εισηγείται στο Διοικητικό Συμβούλιο τη μελλοντική στρατηγική διαχείρισης κινδύνων. Η ΕΔΚ του ΔΣ αποτελείται από πέντε μη εκτελεστικούς συμβούλους, συνεδριάζει τουλάχιστον σε μηνιαία βάση και αναφέρεται στο ΔΣ σε τριμηνιαία βάση και σε έκτακτες περιπτώσεις.

Εκτελεστική Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων (MRC)

Η Εκτελεστική Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων (Management Risk Committee - MRC) είναι μια διοικητική επιτροπή που συστήθηκε από τον Διευθύνοντα Σύμβουλο το 2016. Η Επιτροπή λειτουργεί ως συμβουλευτική επιτροπή της ΕΔΚ του ΔΣ.

Η κύρια ευθύνη της MRC είναι η επίβλεψη του πλαισίου διαχείρισης κινδύνων του Ομίλου. Στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της, η MRC υποβάλλει αναφορές προς την Επιτροπή Κινδύνων του Δ.Σ. για θέματα που σχετίζονται με κινδύνους και εμπίπτουν στην αρμοδιότητά της. Η MRC διασφαλίζει ότι οι σημαντικοί κίνδυνοι αναγνωρίζονται και τίθενται άμεσα υπόψη της ΕΔΚ του ΔΣ, καθώς και ότι οι ισχύουσες πολιτικές και διαδικασίες είναι επαρκείς για την ορθή διαχείριση των κινδύνων και τη συμμόρφωση με τις εποπτικές απαιτήσεις. Επιπλέον, η MRC καθορίζει τα κατάλληλα μέτρα διαχείρισης, τα οποία παρουσιάζονται και συζητούνται στην Εκτελεστική Επιτροπή (EXCO) και στη συνέχεια υποβάλλονται στη ΕΔΚ του ΔΣ για έγκριση.

Γενική Διεύθυνση Διαχείρισης Κινδύνων του Ομίλου

Η Γενική Διεύθυνση Διαχείρισης Κινδύνων του Ομίλου, με επικεφαλής τον Group Chief Risk Officer (GCRO), ενεργεί ανεξάρτητα από τις επιχειρηματικές μονάδες και είναι υπεύθυνη για την παρακολούθηση, την επιμέτρηση και τη διαχείριση του πιστωτικού κινδύνου, των κινδύνων αγοράς και ρευστότητας και των λειτουργικών κινδύνων. Αποτελείται από τον Τομέα Πίστης, τον Τομέα Διεθνούς Πίστης, τον Τομέα Διαχείρισης Κινδύνων Αγοράς και Κινδύνου Αντισυμβαλλόμενου (GMCRS), τον Τομέα Πιστωτικού Ελέγχου του Ομίλου (GCCS), τον Τομέα Ελέγχου Κεφαλαιακής Επάρκειας (πιστωτικού κινδύνου) & Εποπτικού Πλαισίου, τον

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Τομέα Λειτουργικού Κινδύνου Ομίλου και τη Διεύθυνση Ενιαίου Εποπτικού Μηχανισμού (η οποία έχει διπλή γραμμή αναφοράς ήτοι και προς το Group CFO).

Διαχείριση Μη Εξυπηρετούμενων Ανοιγμάτων (ΜΕΑ)

Σε συνέχεια της Πράξης της Εκτελεστικής Επιτροπής της Τράπεζας της Ελλάδος (ΤτΕ) 42/30.05.2014, όπως τροποποιήθηκε με την Πράξη 47/9.2.2015 και την Πράξη 102/30.08.2016, η οποία ενισχύει περαιτέρω τις υφιστάμενες εποπτικές οδηγίες σχετικά με τη διαχείριση των πιστωτικών ανοιγμάτων σε καθυστέρηση και των μη εξυπηρετούμενων δανείων, η Τράπεζα ανέλαβε μια σειρά πρωτοβουλιών με σκοπό την προσαρμογή στις απαιτήσεις της ανωτέρω οδηγίας και την ενίσχυση των διαδικασιών διαχείρισης των προβληματικών δανείων. Ειδικότερα, η Τράπεζα μετέβαλε το λειτουργικό μοντέλο προβληματικών δανείων σε μία κάθετη οργανωτική δομή μέσω της δημιουργίας της Επιτροπής Διαχείρισης Προβληματικών Δανείων (Troubled Assets Committee – TAC) και της Γενικής Διεύθυνσης Διαχείρισης Προβληματικών Δανείων του Ομίλου (Troubled Assets Group General Division- TAG).

Επιτροπή Διαχείρισης Προβληματικών Δανείων (Troubled Assets Committee – TAC)

Η TAC με απευθείας γραμμή αναφοράς στη BRC, επιβλέπει και παρακολουθεί τη διαχείριση των προβληματικών δανείων του Ομίλου. Ειδικότερα, οι κυριότερες αρμοδιότητες της TAC αφορούν την παρακολούθηση της διαχείρισης των δανείων σε καθυστέρηση και της διαχείρισης των μη εξυπηρετούμενων δανείων, τη διαμόρφωση και εφαρμογή της στρατηγικής διαχείρισης των προβληματικών δανείων, καθώς και την έγκριση και αξιολόγηση της βιωσιμότητας των μέτρων ρύθμισης και οριστικής διευθέτησης.

Γενική Διεύθυνση Διαχείρισης Προβληματικών Δανείων του Ομίλου (Troubled Assets Group General Division- TAG)

Η TAG, η οποία έχει δημιουργηθεί ως μία ανεξάρτητη μονάδα, έχει ως επικεφαλής τον Αναπληρωτή Διευθύνοντα Σύμβουλο και Εκτελεστικό μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου και είναι ο συνολικά υπεύθυνος φορέας για όλη τη διαδικασία διαχείρισης των προβληματικών δανείων του Ομίλου, περιλαμβανομένων των ρυθμισμένων δανείων, από το στάδιο που το δάνειο δεν παρουσιάζει καθυστέρηση για την περίπτωση δανείων υψηλού κινδύνου, έως το στάδιο της νομικής διευθέτησης. Διασφαλίζει τη στενή παρακολούθηση, τον αυστηρό έλεγχο και την προσαρμογή των προγραμμάτων, λαμβάνοντας υπόψη τις μακροοικονομικές εξελίξεις, το εποπτικό και νομοθετικό πλαίσιο, τις διεθνείς βέλτιστες πρακτικές και τις νέες ή εξελιγμένες εσωτερικές απαιτήσεις.

Η TAG αποτελείται από τη Γενική Διεύθυνση Διαχείρισης Καθυστερήσεων Retail, τον Τομέα Απαιτήσεων Ειδικού Χειρισμού Τραπεζικής Επιχειρήσεων, τον Τομέα Ανάκτησης Εξασφαλίσεων, τον Τομέα TAG Επιχειρηματικού Σχεδιασμού και τον Τομέα TAG Risk Management & Business Policies. Η δομή της TAG είναι πλήρως διαχωρισμένη από τις επιχειρηματικές μονάδες της Τράπεζας τόσο σε όρους διαχείρισης λογαριασμών (account management) όσο και διαδικασίας πιστωτικής έγκρισης, διασφαλίζοντας διαφάνεια, ευελιξία, καλύτερη ιεράρχηση και υπεύθυνη διαχείριση και μετατοπίζει τη διαχείριση από την ελαχιστοποίηση των ληξιπρόθεσμων απαιτήσεων στην ποιοτική διαχείρισή τους με γνώμονα την δημιουργία αξίας για την Τράπεζα, σύμφωνα με το αποδεκτό επίπεδο κινδύνου του Ομίλου.

Η TAG συνεργάζεται με τον Τομέα Διαχείρισης Κινδύνων για την αμοιβαία κατανόηση των πρακτικών που εφαρμόζονται και την ανάπτυξη των κατάλληλων μεθοδολογιών σχετικά με την αξιολόγηση των κινδύνων που απορρέουν από κάθε τύπο ρύθμισης δανείων και γενικά, την ανάπτυξη στρατηγικής διαχείρισης προβληματικών δανείων για όλα τα χαρτοφυλάκια. Οι εισηγήσεις και αναφορές της TAG στο Διοικητικό Συμβούλιο και τις Επιτροπές του υποβάλλονται και στον GCRO, ο οποίος εκφράζει γνώμη.

Οι βασικές αρχές διακυβέρνησης της TAG περιλαμβάνουν:

- διατήρηση μιας σαφούς διαχωριστικής γραμμής μεταξύ των επιχειρηματικών μονάδων και της διαχείρισης προβληματικών δανείων,
- διασφάλιση της άμεσης συμμετοχής της ανώτατης διοίκησης στη διαχείριση των προβληματικών δανείων και στη στενή παρακολούθηση των αντίστοιχων χαρτοφυλακίων,
- ανάπτυξη αποτελεσματικής στρατηγικής επίλυσης προβλημάτων μέσω καινοτόμων προτάσεων που θα οδηγήσουν σε βιώσιμες λύσεις, εξασφαλίζοντας μια ενιαία προσέγγιση για τη διαχείριση προβληματικών δανείων όλων των χαρτοφυλακίων,
- σχεδιασμό βελτιώσεων στην παρακολούθηση και παροχή στοχευμένων λύσεων με την κατηγοριοποίηση των δανειοληπτών σε καθυστέρηση σε τομείς και το σχεδιασμό των μεθόδων διαχείρισης και ανάκτησης απαιτήσεων ανά τομέα,
- διασφάλιση μιας ενιαίας προσέγγισης σχετικά με τη διαχείριση των προβληματικών δανείων σε όλα τα χαρτοφυλάκια,

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

- περιορισμός των μη ενήμερων δανείων μέσω έγκαιρης παρέμβασης και σαφούς ορισμού των βασικών χρηματοοικονομικών στόχων των προβληματικών δανείων,
- παρακολούθηση των στατιστικών στοιχείων σχετικά με τον βαθμό καθυστέρησης των δανείων, καθώς και προσδιορισμός των ενεργειών περιορισμού του πιστωτικού κινδύνου,
- μεγιστοποίηση των στόχων σχετικά με τους πιστούχους που επιστρέφουν σε ενήμερη κατάσταση μέσω μέτρων ρύθμισης ή αποπληρωμών,
- παρακολούθηση των ζημιών που προέρχονται από προβληματικά δάνεια, και
- καθορισμός των κριτηρίων για την αξιολόγηση των βιωσιμότητας των προτεινόμενων μέτρων ρύθμισης ή λύσεων, καθώς και των μέτρων οριστικής διευθέτησης, και σχεδιασμός των σχετικών δέντρων αποφάσεων.

Επιχειρησιακοί στόχοι για τα Μη Εξυπηρετούμενα Ανοίγματα (ΜΕΑ)

Στο πλαίσιο της εθνικής στρατηγικής για τη μείωση των NPEs, η ΤτΕ, σε συνεργασία με τον εποπτικό μηχανισμό της ΕΚΤ, σχεδίασε ένα πλαίσιο επιχειρησιακών στόχων για την διαχείριση των ΜΕΑ, οι οποίοι συνοδεύονται από βασικούς δείκτες απόδοσης. Σύμφωνα με αυτό το πλαίσιο, οι Ελληνικές τράπεζες υπέβαλλαν στο τέλος Σεπτεμβρίου 2016 μια σειρά από επιχειρησιακούς στόχους για τα ΜΕΑ μαζί με μια αναλυτική στρατηγική διαχείρισης των ΜΕΑ με τριετή χρονικό ορίζοντα, λαμβάνοντας υπόψη βασικές μακροοικονομικές παραδοχές. Το Σεπτέμβριο του 2017, υποβλήθηκε από τις Ελληνικές τράπεζες επικαιροποίηση των επιχειρησιακών στόχων και της στρατηγικής διαχείρισης των ΜΕΑ για τα έτη 2017-2019.

Σύμφωνα με τη πιο πρόσφατη σχετική αναφορά της ΤτΕ που εκδόθηκε το Δεκέμβριο 2017, οι Ελληνικές τράπεζες έχουν θέσει ως αναθεωρημένο στόχο μείωσης των ΜΕΑ κατά 37% για την περίοδο από τον Ιούνιο 2017 έως το Δεκέμβριο 2019, η οποία αντιστοιχεί σε μια μείωση κατά €37,2 δις επί του συνολικού υπολοίπου των ΜΕΑ (μη περιλαμβάνοντας ανοίγματα εκτός ισολογισμού), διαμορφώνοντας το σχετικό υπόλοιπο από €101,8 δις τον Ιούνιο 2017 σε €64,6 δις στο τέλος του 2019. Τα ΜΕΑ του τραπεζικού τομέα, ως ποσοστό επί των συνολικών δανειακών ανοιγμάτων, θα υποχωρήσουν σταδιακά και θα φτάσουν το 35,2% το 2019. Ειδικότερα, η Τράπεζα την 31 Δεκεμβρίου 2017 μείωσε το συνολικό υπόλοιπο των NPEs κατά €2.4 δις από την 31 Δεκεμβρίου 2016, υπερβαίνοντας τον αρχικό στόχο που υποβλήθηκε στις εποπτικές αρχές (SSM) κατά €0.7 δις.

Στο προαναφερθέν πλαίσιο, η Τράπεζα έχει αναπτύξει στρατηγικούς και επιχειρησιακούς στόχους παράλληλα με ένα σύνολο λεπτομερών δράσεων ανά δανειακό χαρτοφυλάκιο και σχετικό χρονοδιάγραμμα για την εφαρμογή τους. Οι δράσεις έχουν αναλυθεί με βάση τους αντίστοιχους στόχους και βασικούς δείκτες απόδοσης ανά τύπο χαρτοφυλακίου για τη λιανική τραπεζική και σε επίπεδο πιστούχου για το επιχειρηματικό χαρτοφυλάκιο. Η Τράπεζα έχει αναπτύξει ένα εξειδικευμένο μοντέλο πρόβλεψης των ΜΕΑ, τα αποτελέσματα του οποίου έχουν χρησιμοποιηθεί για τη διαμόρφωση των στόχων και των βασικών δεικτών απόδοσης. Η στρατηγική και οι στόχοι βασίζονται σε παραδοχές σχετικά με τις μακροοικονομικές προοπτικές και το νομικό και φορολογικό πλαίσιο στην Ελλάδα. Οι επιλεγμένες δράσεις και οι πρωτοβουλίες δεν αναμένεται να επιφέρουν αύξηση στις εκτιμώμενες προβλέψεις για πιστωτικούς κινδύνους ούτε πρόσθετες κεφαλαιακές απαιτήσεις. Οι κίνδυνοι ενδεχόμενης απόκλισης από τους στόχους σχετίζονται κυρίως με καθυστερήσεις στη μακροοικονομική ανάκαμψη (σημείωση 2.1).

Η Τράπεζα έχει ενσωματώσει πλήρως τη στρατηγική για τα ΜΕΑ στις διαδικασίες διαχείρισης τους και στο επιχειρησιακό της σχέδιο. Η εποπτική αρχή παρακολουθεί στενά την πορεία για την επίτευξη των επιχειρησιακών στόχων σε τριμηνιαία βάση και δύναται, εφόσον κριθεί σκόπιμο, να ζητήσει επιπρόσθετα διορθωτικά μέτρα.

Νομοθετικό πλαίσιο

Τους πρώτους μήνες του 2017, σημαντικές νομοθετικές αλλαγές προς την κατεύθυνση της μείωσης των ΜΕΑ περιλαμβάνουν την τροποποίηση του Νόμου 4172/2013 για την άρση των φορολογικών εμποδίων (σημ. 16) και τη ψήφιση του Νόμου 4469/2017 για τον εξωδικαστικό μηχανισμό ρύθμισης οφειλών για τις επιχειρήσεις, καθώς και ένα νόμο (Νόμος 4472/2017) σχετικά με τους ηλεκτρονικούς πλειστηριασμούς και την οριοθέτηση των νομικών ευθυνών των τραπεζικών στελεχών στο πλαίσιο αναδιάρθρωσεων των ΜΕΑ.

7.2.1 Πιστωτικός Κίνδυνος

Ο πιστωτικός κίνδυνος είναι ο κίνδυνος ζημιάς λόγω αδυναμίας του αντισυμβαλλόμενου να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις πληρωμών του κατά την ημερομηνία λήξης τους.

Ο κίνδυνος χώρας είναι ο κίνδυνος ζημιών που προκύπτουν από οικονομικές δυσκολίες ή πολιτικές αναταραχές σε μια χώρα, συμπεριλαμβανομένου του κινδύνου ζημιών μετά την εθνικοποίηση, την απαλλοτρίωση και την αναδιάρθρωση του χρέους.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Ο κίνδυνος διακανονισμού είναι ο κίνδυνος που προκύπτει κατά την εκκαθάριση των πληρωμών, για παράδειγμα για συναλλαγές σε χρηματοπιστωτικά μέσα, συμπεριλαμβανομένων των παραγώγων και των συναλλαγών νομισμάτων. Ο κίνδυνος προκύπτει όταν εμβάζονται χρηματικά ποσά προτού εξακριβωθεί ότι έχουν ληφθεί οι πληρωμές των αντισυμβαλλομένων.

Ο πιστωτικός κίνδυνος της Τράπεζας προκύπτει κυρίως από το δανεισμό ιδιωτών και επιχειρήσεων, περιλαμβανομένων των μέτρων προστασίας που παρέχονται, όπως χρηματοοικονομικές εγγυήσεις και πιστωτικές επιστολές, καθώς και από άλλες δραστηριότητες, όπως επενδύσεις σε ομόλογα, εμπορικές δραστηριότητες, δραστηριότητες σε κεφαλαιαγορές και δραστηριότητες διακανονισμού. Λαμβάνοντας υπόψη ότι ο πιστωτικός κίνδυνος είναι ο κυριότερος κίνδυνος στον οποίο εκτίθεται η Τράπεζα, η διαχείρισή του γίνεται ενεργά, με τη δέουσα προσοχή και παρακολουθείται από κεντροποιημένες μονάδες κινδύνου, οι οποίες αναφέρονται στον GCRO.

(α) Πιστοδοτική διαδικασία εγκρίσεων

Οι διαδικασίες έγκρισης των πιστοδοτήσεων και αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας των πιστούχων είναι κεντροποιημένες σε επίπεδο χώρας. Ο επαρκής διαχωρισμός των καθηκόντων διασφαλίζει την ανεξαρτησία μεταξύ των στελεχών που είναι υπεύθυνοι για την σχέση με τον πελάτη, την διαδικασία έγκρισης και εκταμίευσης του δανείου, καθώς και την παρακολούθηση αυτού σε όλη τη διάρκεια του.

Επιτροπές Πιστοδοτήσεων

Η διαδικασία έγκρισης των πιστοδοτήσεων των επιχειρηματικών δανείων είναι κεντροποιημένη και πραγματοποιείται μέσω επιτροπών πιστοδοτήσεων με κλιμακούμενα εγκριτικά όρια, με σκοπό τη διαχείριση του πιστωτικού κινδύνου. Οι βασικές επιτροπές είναι οι εξής:

- Επιτροπές Πιστοδοτήσεων (κεντρικές και τοπικές), οι οποίες είναι εξουσιοδοτημένες να εγκρίνουν νέες πιστοδοτήσεις, να ανανεώνουν ή να τροποποιούν τα υπάρχοντα όρια στα επίπεδα εγκρίσεών τους, τα οποία καθορίζονται με βάση τη συνολική έκθεση στον πιστούχο, την κατηγορία κινδύνου (υψηλή, μεσαία ή χαμηλή), όπως επίσης και την αξία και το είδος των παρεχόμενων εξασφαλίσεων,
- Επιτροπές Πιστωτικών Χειρισμών (ΕΠΙΧ), οι οποίες λαμβάνουν αποφάσεις για θέματα πιστοδοτήσεων και ενεργειών που πρέπει να πραγματοποιηθούν για πελάτες σε δυσχερή οικονομική θέση,
- Διεθνείς Επιτροπές Πιστοδοτήσεων (Περιφερειακή και Χωρών), που έχουν συσταθεί για πιστοδοτήσεις σε επιχειρηματικούς πελάτες των θυγατρικών τραπεζών του Ομίλου στο εξωτερικό, εξουσιοδοτημένες να εγκρίνουν νέα όρια, να ανανεώνουν ή να τροποποιούν υφιστάμενα μέσα στα επίπεδα εγκριτικών ευχερειών τους, ανάλογα με τη συνολική έκθεση στον πιστούχο, την κατηγορία κινδύνου του (υψηλή, μεσαία ή χαμηλή), καθώς και με την αξία και το είδος των παρεχόμενων εξασφαλίσεων,
- Διεθνείς Επιτροπές Ειδικού Χειρισμού που έχουν συσταθεί για το χειρισμό επιχειρηματικών πιστούχων σε δυσχερή οικονομική θέση των θυγατρικών τραπεζών του Ομίλου στο εξωτερικό.

Οι επιτροπές πιστοδοτήσεων συνεδριάζουν σε εβδομαδιαία βάση ή και συχνότερα, όταν αυτό απαιτείται.

Τομέας Πίστης

Οι κύριες δραστηριότητες του Τομέα Πίστης της Γενικής Διεύθυνσης Διαχείρισης Κινδύνου είναι οι ακόλουθες:

- Επισκόπηση και αξιολόγηση πιστοδοτικών αιτημάτων που αφορούν σε:
 - εγχώριες μεγάλες και μεσαίες επιχειρήσεις όλων των διαβαθμίσεων κινδύνου,
 - εξειδικευμένες χρηματοδοτήσεις, όπως του ναυτιλιακού κλάδου και χρηματοδοτήσεων υποδομών, μεγάλων εμπορικών ακινήτων και ξενοδοχειακών μονάδων (structured finance), και
 - πελάτες λιανικής τραπεζικής (μικρές επιχειρήσεις και ιδιώτες) πάνω από ένα προκαθορισμένο όριο,
- Σύνταξη ανεξάρτητης γνωμοδότησης για κάθε πιστοδοτικό αίτημα που περιλαμβάνει:
 - αξιολόγηση του προφίλ κινδύνου του πιστούχου λαμβάνοντας υπόψη τους βασικούς παράγοντες κινδύνου (όπως κινδύνους αγοράς, λειτουργικούς, διαρθρωτικούς και οικονομικούς),
 - την ανάλυση του τομέα δραστηριοποίησης του πιστούχου, και
 - προτάσεις για τη διαμόρφωση πιστοδοτικών συναλλαγών που να είναι ικανοποιητικά καλυμμένες και επαρκώς ελεγχόμενες από την Τράπεζα,
- Επιβεβαίωση των πιστοληπτικών διαβαθμίσεων για κάθε πιστούχο ώστε να αντικατοπτρίζουν τους αντίστοιχους κινδύνους,

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

- Συμμετοχή με δικαίωμα ψήφου σε όλες τις επιτροπές πιστοδοτήσεων σύμφωνα με τις διαδικασίες εγκρίσεων (με εξαίρεση την ΕΠΙΧ Ι - συμμετοχή χωρίς δικαίωμα ψήφου),
- Ενεργή συμμετοχή σε κανονιστικούς και εξωτερικούς ελέγχους της Τράπεζας,
- Προετοιμασία εξειδικευμένων αναφορών προς τη Διοίκηση της Τράπεζας σε τακτή βάση, σε σχέση με τους 25 μεγαλύτερους πιστοδοτούμενους ομίλους της Τράπεζας και στατιστικά αναφορικά με τις εγκρίσεις νέων χρηματοδοτήσεων,
- Διαφύλαξη της συμμόρφωσης των πιστοδοτικών μονάδων με εξειδικευμένες πολιτικές (π.χ. διαδικασία SPPI για το επιχειρηματικό χαρτοφυλάκιο, περιβαλλοντική και κοινωνική πολιτική),
- Παροχή εξειδικευμένης γνώσης, εμπειρίας και υποστήριξης σε άλλες διευθύνσεις της Τράπεζας, σε σχέση με επιχειρηματικές και πιστοδοτικές διαδικασίες, πολιτικές καλύψεων, νέα δανειακά προϊόντα και σχήματα ρύθμισης.

Ο Τομέας Πίστης μέσω της εξειδικευμένης μονάδας Early Warning Unit (EWU) είναι επίσης υπεύθυνος να αξιολογεί το επιχειρηματικό χαρτοφυλάκιο και να εντοπίζει σημάδια πιθανής δυσκολίας αποπληρωμής στο μέλλον (distress signals) για συγκεκριμένους πιστούχους. Το EWU έχει αναπτύξει μία πολυπαραμετρική εφαρμογή η οποία λειτουργεί παράλληλα με τα συστήματα αξιολόγησης της Τράπεζας (rating systems) και στοχεύει στην εύρεση εκείνων των πιστούχων, των οποίων η χρηματοοικονομική κατάσταση μπορεί να χειροτερεύσει σημαντικά στο μέλλον και για τους οποίους η Τράπεζα θα πρέπει να προβεί σε ενέργειες στενής παρακολούθησης και πιο αποτελεσματικής διαχείρισης.

Εγκριτική διαδικασία Λιανικής Τραπεζικής

Η εγκριτική διαδικασία για πιστοδοτήσεις προς μικρές επιχειρήσεις (με κύκλο εργασιών μέχρι € 5εκατ.) γίνεται κεντροποιημένα, βάσει συγκεκριμένων οδηγιών σχετικά με τις αποδεκτές εξασφαλίσεις και την αρχή “four eyes principle”. Η αξιολόγηση στηρίζεται στην ανάλυση της οικονομικής κατάστασης του πιστούχου, καθώς και σε στατιστικά υποδείγματα (statistical scorecards).

Η εγκριτική διαδικασία για πιστοδοτήσεις προς ιδιώτες (Individual Banking, καταναλωτικά και στεγαστικά δάνεια) γίνεται επίσης κεντροποιημένα. Υποστηρίζεται από την χρήση εξειδικευμένων υποδειγμάτων (credit scoring models), καθώς και την εφαρμογή πιστοδοτικών κριτηρίων που βασίζονται στη συναλλακτική συμπεριφορά και την οικονομική κατάσταση των δανειοληπτών, περιλαμβανομένης της ύπαρξης ακίνητης περιουσίας, το είδος και την ποιότητα των εξασφαλίσεων και άλλους παράγοντες. Η συνεχής παρακολούθηση της ποιότητας του χαρτοφυλακίου και τυχόν αποκλίσεων που μπορεί να προκύψουν, οδηγεί σε αναπροσαρμογή των πολιτικών και των διαδικασιών πιστοδοτήσεων, όπου αυτό κρίνεται απαραίτητο.

Τομέας Διεθνούς Πίστης

Ο Τομέας Διεθνούς Πίστης είναι υπεύθυνος για την ενεργή συμμετοχή στο σχεδιασμό, την υλοποίηση και την επισκόπηση της πιστοδοτικής διαδικασίας για το επιχειρηματικό χαρτοφυλάκιο των θυγατρικών στο εξωτερικό. Επιπρόσθετα, ο Τομέας συμβουλεύει και υποστηρίζει τις Διευθύνσεις Διαχείρισης Κινδύνων των θυγατρικών στο εξωτερικό. Σε αυτό το πλαίσιο, ο Τομέας είναι υπεύθυνος για την υλοποίηση, ανάμεσα σε άλλα, και των παρακάτω δραστηριοτήτων:

- Συμμετοχή με δικαίωμα ψήφου σε όλες τις Διεθνείς επιτροπές (Περιφερειακή, Χωρών και Ειδικού Χειρισμού) και Προεδρία στις Επιτροπές Κινδύνων της κάθε χώρας,
- Συμμετοχή στις συνεδριάσεις των Επιτροπών Παρακολούθησης που παρακολουθούν και αποφασίζουν την στρατηγική των προβληματικών επιχειρηματικών σχέσεων με δανειακά υπόλοιπα μεγαλύτερα ενός ορίου που από κοινού θέτει ο Τομέας Διεθνούς Πίστης και ο Τομέας TAG της κάθε χώρας,
- Παροχή συμβουλών για βέλτιστες πρακτικές στις μονάδες πιστοδοτήσεων των διεθνών θυγατρικών και υλοποίηση ειδικών έργων του Ομίλου που σχετίζονται με πιστοδοτήσεις
- Σε συνεργασία με τον Τομέα Πιστωτικού Ελέγχου διενεργεί ελέγχους ποιότητας δανείων καθώς επίσης και ειδικών κατηγοριών δανείων (π.χ. ακίνητα και αγροτικές χρηματοδοτήσεις).

(β) Παρακολούθηση Πιστωτικού Κινδύνου

Τομέας Πιστωτικού Ελέγχου Ομίλου

Ο Τομέας Πιστωτικού Ελέγχου του Ομίλου παρακολουθεί και αξιολογεί την ποιότητα όλων των δανειακών χαρτοφυλακίων και λειτουργεί ανεξάρτητα από τις άλλες μονάδες της Τράπεζας. Ο Τομέας Πιστωτικού Ελέγχου του Ομίλου αναφέρεται απευθείας στον GCRO.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Οι κύριες δραστηριότητες του Τομέα Πιστωτικού Ελέγχου του Ομίλου περιλαμβάνουν:

- παρακολούθηση και επισκόπηση της απόδοσης όλων των δανειακών χαρτοφυλακίων του Ομίλου,
- πραγματοποίηση ελέγχων και σύνταξη γραπτών αναφορών προς τη Διοίκηση για την ποιότητα όλων των δανειακών χαρτοφυλακίων του Ομίλου και την τήρηση των υφιστάμενων κανονισμών της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Αρχής (EBA),
- επίβλεψη και έλεγχο των μονάδων διαχείρισης πιστωτικού κινδύνου στις θυγατρικές εξωτερικού,
- επίβλεψη, υποστήριξη και συντήρηση της εφαρμογής Moody's Risk Advisor (MRA) που χρησιμοποιείται για την διαβάθμιση του επιχειρηματικού χαρτοφυλακίου,
- ανάπτυξη, επίβλεψη και υποστήριξη της εφαρμογής Transactional Rating (TR), η οποία υπολογίζει, για το επιχειρηματικό χαρτοφυλάκιο, το συνολικό κίνδυνο μιας δανειακής σχέσης λαμβάνοντας υπόψη την πιστοληπτική ικανότητα του πιστούχου και τις προβλεπόμενες εξασφαλίσεις,
- τακτική παρακολούθηση και παρουσίαση ανά τρίμηνο της συνολικής εικόνας των πιστωτικών ανοιγμάτων στο Διοικητικό Συμβούλιο και στην Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων, με συνοδευτικές αναλύσεις,
- καθορισμό της πολιτικής προβλέψεων και τακτικό έλεγχο της επάρκειας των προβλέψεων σε όλα τα δανειακά χαρτοφυλάκια του Ομίλου,
- συμμετοχή στην έγκριση νέων πιστωτικών πολιτικών και νέων δανειακών προϊόντων,
- συμμετοχή στην Επιτροπή Διαχείρισης Προβληματικών Δανείων, και
- παρουσία στις συνεδριάσεις των εγκριτικών Επιτροπών Πιστοδοτήσεων, καθώς επίσης και των Επιτροπών Πιστωτικών Χειρισμών χωρίς δικαίωμα ψήφου.

Τομέας Ελέγχου Κεφαλαιακής Επάρκειας (Πιστωτικού κινδύνου) και Εποπτικού Πλαισίου

Οι κύριες αρμοδιότητες του Τομέα Ελέγχου Κεφαλαιακής Επάρκειας (Πιστωτικού κινδύνου) & Εποπτικού Πλαισίου είναι η εφαρμογή και η τήρηση της μεθόδου των Εσωτερικών Διαβαθμίσεων (Internal Ratings Based - IRB approach) σύμφωνα με το πλαίσιο της Βασιλείας (Basel) και της Οδηγίας για τις Κεφαλαιακές Απαιτήσεις (Capital Requirements Directive - CRD), για τα δανειακά χαρτοφυλάκια του Ομίλου, η επιμέτρηση και η παρακολούθηση των κεφαλαιακών απαιτήσεων και η διαχείριση των θεμάτων πιστωτικού κινδύνου για εποπτικούς σκοπούς, όπως ο έλεγχος ποιότητας στοιχείων ενεργητικού (Asset Quality Review - AQR) και οι ασκήσεις προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων (stress tests). Ο Τομέας αναφέρεται στον GCRO.

Οι κύριες δραστηριότητες του Τομέα Ελέγχου Κεφαλαιακής Επάρκειας (Πιστωτικού κινδύνου) και Θεμάτων Εποπτικού Πλαισίου περιλαμβάνουν:

- διαχείριση των AQRs που διενεργούνται από τις εποπτικές αρχές (ΤτΕ, ΕΚΤ),
- υλοποίηση του σχεδίου σταδιακής εφαρμογής (roll out) των IRB μοντέλων ,
- τη διαχείριση και εποπτεία των έργων για την εφαρμογή και επικαιροποίηση των IRB μοντέλων για τη μέτρηση της πιθανότητας αθέτησης υποχρέωσης (probability of default - PD), της ζημιάς δεδομένης της αθέτησης υποχρέωσης (loss given default - LGD) και της έκθεσης κατά την αθέτηση υποχρέωσης (exposure at default - EAD) για την αξιολόγηση του πιστωτικού κινδύνου,
- επιμέτρηση, παρακολούθηση και έλεγχος εκ των υστέρων των παραμέτρων κινδύνου (PD, LGD, EAD) για σκοπούς υπολογισμού της κεφαλαιακής επάρκειας, καθώς και για σκοπούς υπολογισμού προβλέψεων για πιστωτικούς κινδύνους,
- μηνιαίος υπολογισμός της κεφαλαιακής επάρκειας (Pillar I) και προετοιμασία των σχετικών αναφορών (Common Reporting - COREP, Supervisory Review and Evaluation Process - SREP) προς τη Διοίκηση και τις εποπτικές αρχές σε τριμηνιαία βάση,
- διενέργεια stress tests για εσωτερικούς σκοπούς και εποπτικούς (EBA/SSM) και συντήρηση της υποδομής για τη διενέργεια αυτών των ασκήσεων,
- τη διαχείριση και εποπτεία των έργων για την εφαρμογή και επικαιροποίηση των μοντέλων εκτίμησης τα οποία συσχετίζουν τους μακροοικονομικούς παράγοντες με τις παραμέτρους πιστωτικού κινδύνου (PD, LGD) για τα δανειακά χαρτοφυλάκια του Ομίλου,
- προετοιμασία αναλύσεων πιστωτικού κινδύνου για την αξιολόγηση της επάρκειας του εσωτερικού κεφαλαίου (ICAAP) με βάση τον Πυλώνα II,
- προετοιμασία των δημοσιοποιήσεων του Πυλώνα III για τον πιστωτικό κίνδυνο,
- συμμετοχή στην προετοιμασία του επιχειρηματικού πλάνου, του πλάνου αναδιάρθρωσης και του πλάνου ανακεφαλαιοποίησης (recovery plan) του Ομίλου σε σχέση με την εξέλιξη της ποιότητας των στοιχείων ενεργητικού και των κεφαλαιακών απαιτήσεων των δανειακών χαρτοφυλακίων (εκτιμώμενες προβλέψεις και σταθμισμένο ενεργητικό - RWAs) καθώς επίσης και συμμετοχή στις αρμόδιες επιτροπές,

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

- υποστήριξη των επιχειρηματικών μονάδων στη χρήση των IRB μοντέλων στη λήψη επιχειρηματικών αποφάσεων και στην ανάπτυξη και χρήση των δεικτών που σχετίζονται με κινδύνους όπως ο δείκτης RAROC (Risk Adjusted Return on Capital) κλπ.,
- παρακολούθηση του ρυθμιστικού πλαισίου σε σχέση με τα παραπάνω, εκτίμηση της επίπτωσης τους και έναρξη και διαχείριση των σχετικών έργων,
- προετοιμασία τακτικών αναφορών προς τον GCRO, την MRC και την BRC για τα ακόλουθα θέματα: αποτελέσματα επικύρωσης των μοντέλων αξιολόγησης πιστωτικού κινδύνου, εξέλιξη των παραμέτρων πιστωτικού κινδύνου (PD, LGD, EAD), ενημέρωση αναφορικά με αλλαγές στο θεσμικό πλαίσιο και εκτίμηση της επίπτωσης τους, αποτελέσματα ασκήσεων stress tests και AQRs.
- εκτίμηση παραμέτρων κινδύνου στα πλαίσια της υλοποίησης του νέου λογιστικού προτύπου IFRS9 (εκτίμηση της πιθανότητας αθέτησης - PD κατά το επόμενο 12μηνο καθώς επίσης και για καθ'όλη τη διάρκεια ζωής των δανείων και της έκθεσης κατά την αθέτηση υποχρέωσης - EAD),
- παροχή δεδομένων που σχετίζονται με την αξιολόγηση του κινδύνου καθώς επίσης και χρήση των μοντέλων αξιολόγησης πιστωτικού κινδύνου για την υποστήριξη των στρατηγικών άντλησης ρευστότητας του Ομίλου,
- υποστήριξη της Δ/σης Στρατηγικής του Ομίλου για την αξιολόγηση της κεφαλαιακής επίπτωσης στρατηγικών έργων που σχετίζονται με το δανειακό χαρτοφυλάκιο,
- ανάπτυξη και συντήρηση/βελτίωση των υποδομών που υποστηρίζουν την υλοποίηση της μεθόδου των Εσωτερικών Διαβαθμίσεων (Basel data warehouse, Risk Scoring engine, Capital adequacy Reporting Tool), και
- καθοδήγηση, παρακολούθηση και επίβλεψη των αντίστοιχων διευθύνσεων ελέγχου κεφαλαιακής επάρκειας στη Ρουμανία και τη Βουλγαρία όσο αφορά στα μοντέλα πιστωτικού κινδύνου, στις μεθοδολογίες για την διενέργεια stress tests και άλλα θεσμικά θέματα αναφορικά με τον πιστωτικό κίνδυνο.

Οι θυγατρικές του Ομίλου σε Βουλγαρία, Ρουμανία, Σερβία, Κύπρο και Λουξεμβούργο έχουν την ίδια δομή διαχείρισης πιστωτικού κινδύνου και τις ίδιες διαδικασίες ελέγχου με τη Τράπεζα και αναφέρονται απευθείας στον GCRO. Οι πολιτικές και οι διαδικασίες διαχείρισης κινδύνου εγκρίνονται και παρακολουθούνται από τους τομείς πιστωτικού κινδύνου της Τράπεζας, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι οι οδηγίες σε επίπεδο Ομίλου τηρούνται και ότι η στρατηγική πιστωτικού κινδύνου εφαρμόζεται ομοιόμορφα στον Όμιλο.

Επιπροσθέτως, πληροφόρηση αναφορικά με την παρακολούθηση του πιστωτικού κινδύνου των Μη Εξυπηρετούμενων Ανοιγμάτων παρατίθεται στην ενότητα των Μη Εξυπηρετούμενων Ανοιγμάτων (MEA).

Τομέας Group Market and Counterparty Risk

Ο τομέας Group Market and Counterparty Risk (GMCRS) έχει την ευθύνη για την επιμέτρηση, παρακολούθηση και αναφορά της έκθεσης του Ομίλου στον κίνδυνο αντισυμβαλλομένου, δηλ. του κινδύνου ζημιάς λόγω αδυναμίας του αντισυμβαλλομένου να εκπληρώσει τις συμβατικές του υποχρεώσεις στο πλαίσιο δραστηριοτήτων της μονάδας διαχείρισης διαθεσίμων, όπως συναλλαγές χρεογράφων και παραγώγων, συμφωνίες επαναγοράς και επαναπώλησης τίτλων, τοποθετήσεις στην διατραπεζική αγορά και λοιπά.

Ο Όμιλος θεσπίζει όρια κινδύνου αντισυμβαλλομένου (βλέπε 7.2.1 (στ) Τεχνικές μείωσης πιστωτικού κινδύνου, Κίνδυνος Αντισυμβαλλομένου), τα οποία βασίζονται κυρίως στην πιστοληπτική διαβάθμιση του αντισυμβαλλομένου, όπως αυτή παρέχεται από διεθνείς οίκους αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας, και στην κατηγορία του προϊόντος (π.χ. όρια ελέγχου καθαρών ανοιχτών θέσεων σε παράγωγα ανά ποσό και διάρκεια, έκθεσης σε κυβερνητικά ομόλογα και σε χρεόγραφα από τιτλοποιήσεις). Η χρήση των ανωτέρω ορίων, τυχόν υπερβάσεις αυτών, καθώς και η συνολική έκθεση ανά θυγατρική του Ομίλου, ανά αντισυμβαλλόμενο και κατηγορία προϊόντος παρακολουθούνται καθημερινά από τον Τομέα GMCRS. Οι συμβάσεις που μειώνουν τον κίνδυνο λαμβάνονται υπόψη για τον υπολογισμό της τελικής έκθεσης.

Στην περίπτωση των μη εξασφαλισμένων συναλλαγών παραγώγων, η Τράπεζα επιμετρά την τρέχουσα έκθεση παράλληλα με το μελλοντικό δυνητικό άνοιγμα (ΜΔΑ) χρησιμοποιώντας χρηματοοικονομικά μοντέλα. Η συνολική έκθεση χρησιμοποιείται για την παρακολούθηση της χρήσης των καθορισμένων ορίων.

Το σύστημα μέτρησης και αναφορών της έκθεσης στον κίνδυνο αντισυμβαλλομένου που χρησιμοποιείται από το GMCRS είναι επίσης διαθέσιμο στις διευθύνσεις διαχείρισης διαθεσίμων των θυγατρικών του Ομίλου, δίνοντάς τους με αυτόν τον τρόπο τη δυνατότητα παρακολούθησης τόσο της έκθεσης όσο και των διαθεσίμων ορίων ανά αντισυμβαλλόμενο.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

(γ) Δανειακές δεσμεύσεις

Ο κύριος σκοπός των δανειακών δεσμεύσεων, είναι η διασφάλιση της διαθεσιμότητας των συμφωνηθέντων κεφαλαίων στους πελάτες. Οι εγγυήσεις και οι πιστωτικές επιστολές σε αναμονή φέρουν τον ίδιο πιστωτικό κίνδυνο όπως τα δάνεια, καθώς αντιπροσωπεύουν ανέκκλητες διαβεβαιώσεις ότι η Τράπεζα θα προβεί σε πληρωμές, σε περίπτωση που κάποιος πελάτης δεν μπορεί να εξοφλήσει τις υποχρεώσεις του προς τρίτους. Οι ενέγγυες πιστώσεις, οι οποίες είναι γραπτές δεσμεύσεις της Τράπεζας, εκ μέρους ενός πελάτη που εξουσιοδοτεί κάποιον τρίτο να εκδίδει διαταγές πληρωμής εις βάρος της Τράπεζας, μέχρι ενός προκαθορισμένου ποσού και υπό ειδικούς όρους και συνθήκες, είναι εξασφαλισμένες από το υποκείμενο φορτίο εμπορευμάτων που σχετίζονται και συνεπώς φέρουν μικρότερο κίνδυνο από ότι ένα δάνειο. Οι δεσμεύσεις για επέκταση της πίστωσης αντιπροσωπεύουν συμβατικές υποχρεώσεις για επέκταση της πίστωσης σε μορφή δανείων, εγγυήσεων ή ενέγγυων πιστώσεων για τις οποίες η Τράπεζα συνήθως εισπράττει προμήθεια. Οι δεσμεύσεις αυτές είναι ανέκκλητες μέχρι τη λήξη της πίστωσης ή μπορούν να ανακληθούν μόνο μετά από σημαντικό δυσμενές γεγονός.

(δ) Κίνδυνος συγκέντρωσης

Η Τράπεζα καθορίζει τα επίπεδα πιστωτικού κινδύνου που αναλαμβάνει, με την επιβολή ορίων έκθεσης ανά πιστούχο ή ομάδα πιστούχων και ανά κλάδο δραστηριότητας. Η έκθεση σε κάθε πιστούχο περιορίζεται περαιτέρω με υπό-όρια που καλύπτουν την έκθεση σε στοιχεία εντός και εκτός ισολογισμού, και με ημερήσια όρια κινδύνου διακανονισμού σε σχέση με εμπορεύσιμα στοιχεία, όπως προθεσμιακά συμβόλαια ξένου συναλλάγματος.

Αυτού του είδους οι κίνδυνοι παρακολουθούνται σε περιοδική βάση και υπόκεινται σε ετήσια ή συχνότερη αναθεώρηση. Οι συγκεντρώσεις κινδύνου παρακολουθούνται τακτικά και αναφέρονται στην Επιτροπή Κινδύνων του Διοικητικού Συμβουλίου (Board Risk Committee – BRC). Οι αναφορές αυτές περιλαμβάνουν τα 25 μεγαλύτερα πιστωτικά ανοίγματα, τους κυριότερους πελάτες υπό επιτήρηση και προβληματικούς πελάτες, ανάλυση ανά κλάδο, ανάλυση ανά βαθμίδα διαβάθμισης πιστοληπτικής ικανότητας, βαθμού καθυστέρησης και τα δανειακά χαρτοφυλάκια ανά χώρα.

(ε) Συστήματα διαβάθμισης

Διαβάθμιση επιχειρηματικών δανείων

Η Τράπεζα χρησιμοποιεί διαφορετικά συστήματα αξιολόγησης των επιχειρήσεων-πιστούχων, προκειμένου να προσδιορίζονται ορθότερα οι κίνδυνοι από πιστούχους με διαφορετικά χαρακτηριστικά. Κατά συνέπεια, υπάρχουν διαφορετικά συστήματα αξιολόγησης που χρησιμοποιούνται σε παραδοσιακούς, καθώς επίσης και σε ειδικούς τομείς, του επιχειρηματικού χαρτοφυλακίου:

- παραδοσιακός δανεισμός επιχειρήσεων: Moody's Risk Advisor (MRA) / Εσωτερικά αναπτυγμένο σύστημα διαβάθμισης (Internal Credit Rating - ICR) για πελάτες που δεν είναι δυνατόν να αξιολογηθούν με το MRA,
- ειδικές χρηματοδοτήσεις (ναυτιλία, χρηματοδότηση ακινήτων και έργων): ειδική διαβάθμιση (slotting methodology).

Το MRA συγκεντρώνει ποσοτικές και ποιοτικές πληροφορίες για τις επιχειρήσεις, προκειμένου να αξιολογήσει την φερεγγυότητά τους και να διαβαθμίσει την πιστοληπτική τους ικανότητα. Ειδικότερα, λαμβάνει υπόψη τα οικονομικά αποτελέσματα και τις ταμειακές ροές της επιχείρησης, τις τάσεις που υπάρχουν στον κλάδο δραστηριοποίησής της, την κατάσταση των ανταγωνιστών της, ποιοτικές εκτιμήσεις για την διοίκησή της, την εν γένει κατάστασή της και άλλους παράγοντες σχετικά με την δομή της αγοράς του κλάδου δραστηριότητάς της. Το MRA χρησιμοποιείται για την αξιολόγηση όλων των επιχειρήσεων που τηρούν πλήρη φορολογικά βιβλία, ανεξάρτητα από την νομική τους μορφή, και προσαρμόζεται στο ελληνικό επιχειρηματικό περιβάλλον.

Υπάρχουν ορισμένες κατηγορίες επιχειρήσεων που δεν μπορεί να αξιολογηθούν με το MRA, λόγω ειδικών χαρακτηριστικών των οικονομικών τους καταστάσεων, όπως οι ασφαλιστικές εταιρείες, οι δημόσιοι οργανισμοί, οι χρηματιστηριακές εταιρείες και οι νεοσύστατες επιχειρήσεις. Στις περιπτώσεις αυτές χρησιμοποιείται το ICR, το οποίο, όπως και το MRA, συνδυάζει ποσοτικά και ποιοτικά κριτήρια αξιολόγησης, όπως το μέγεθος της επιχείρησης, τα έτη δραστηριότητας, το ιστορικό συναλλακτικής συμπεριφοράς και τον κλάδο δραστηριότητας.

Επιπρόσθετα, η Τράπεζα διενεργεί συνολική αξιολόγηση των επιχειρήσεων, η οποία βασίζεται τόσο στη διαβάθμιση πιστοληπτικής ικανότητας του πιστούχου (MRA ή ICR) όσο και στις εξασφαλίσεις και εγγυήσεις της παρεχόμενης πίστωσης, με χρήση δεκαεταρτοβάθμιας (14) κλίμακας. Η έκθεση σε πιστωτικό κίνδυνο, αποτελεί αντικείμενο λεπτομερούς αξιολόγησης από το κατά περίπτωση αρμόδιο εγκριτικό κλιμάκιο της Τράπεζας, βάσει της αντίστοιχης συνολικής πιστοληπτικής κλίμακας. Οι επιχειρήσεις-πιστούχοι χαμηλού κινδύνου εξετάζονται τουλάχιστον μία φορά το χρόνο, ενώ αυτές που είναι υψηλότερου

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

κινδύνου είτε σε εξαμηνιαία βάση ή σε τριμηνιαία βάση. Τα πιστωτικά ανοίγματα σε επιχειρήσεις υψηλού κινδύνου, άνω των € 5 εκατ., εξετάζονται από την Επιτροπή Δανείων Υπό Παρακολούθηση (Special Watchlist Committee) περιοδικά ή όταν προκύπτουν σημαντικά γεγονότα.

Για τα χαρτοφυλάκια των ειδικών χρηματοδοτήσεων, δηλ. αυτά για τα οποία κύρια πηγή αποπληρωμής είναι τα έσοδα που δημιουργούνται από τα περιουσιακά στοιχεία που χρηματοδοτούνται και όχι η ανεξάρτητη ικανότητα της εμπορικής επιχείρησης, η Τράπεζα χρησιμοποιεί ειδική διαβάθμιση (slotting method) προσαρμόζοντας και βελτιώνοντας τα κριτήρια της οδηγίας Capital Requirements Directive στις πρακτικές κινδύνου της Τράπεζας. Οι πελάτες που εμπίπτουν στην κατηγορία των ειδικών χρηματοδοτήσεων (ναυτιλία, χρηματοδότηση ακινήτων και έργων), εντάσσονται σε πέντε βαθμίδες: Strong-Ισχυρή, Good-Καλή, Satisfactory-Ικανοποιητική, Weak-Αδύναμη και Default-Αθέτηση.

Τα συστήματα διαβάθμισης που αναφέρθηκαν παραπάνω αποτελούν αναπόσπαστο μέρος στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων και διαχείρισης κινδύνων στις πιστοδοτήσεις επιχειρήσεων:

- στην εγκριτική διαδικασία, τόσο στην αρχική έγκριση όσο και στην ανανέωση πιστοδοτικών ορίων,
- στον υπολογισμό της προστιθέμενης αξίας από μια δανειακή σχέση (Economic Value Added) και την τιμολόγηση βάσει πιστωτικού κινδύνου (Risk Adjusted Pricing), και
- στην αξιολόγηση των επιταγών που λαμβάνονται ως ενέχυρο για την κάλυψη πιστοδοτήσεων.

Διαβάθμιση δανείων λιανικής τραπεζικής

Η Τράπεζα αξιολογεί την διαβάθμιση των δανείων λιανικής τραπεζικής, βάσει στατιστικών υποδειγμάτων τόσο κατά την έναρξη της χρηματοδότησης, όσο και σε διαρκή βάση, λαμβάνοντας υπόψη και τα υποδείγματα συμπεριφοράς (behavioral scorecards). Τα υποδείγματα αυτά έχουν αναπτυχθεί για να προβλέπουν, με βάση τις διαθέσιμες πληροφορίες, την πιθανότητα αθέτησης υποχρέωσης (probability of default), την ζημία εφόσον υπάρξει αθέτηση (loss given default) και την έκθεση κατά την αθέτηση. Επίσης καλύπτουν ολόκληρο το φάσμα των προϊόντων της λιανικής τραπεζικής (πιστωτικές κάρτες, καταναλωτικά δάνεια, μη ασφαλισμένες ανακυκλούμενες χρηματοδοτήσεις, δάνεια για αγορά αυτοκινήτου, προσωπικά δάνεια, στεγαστικά δάνεια και χρηματοδοτήσεις μικρών επιχειρήσεων).

Τα υποδείγματα αναπτύχθηκαν βάσει ιστορικών στοιχείων τόσο της Τράπεζας όσο και της αγοράς. Τα υποδείγματα συμπεριφοράς υπολογίζονται αυτόματα σε μηνιαία βάση, διασφαλίζοντας έτσι ότι η εκτίμηση για τον πιστωτικό κίνδυνο είναι επικαιροποιημένη.

Τα υποδείγματα χρησιμοποιούνται στην εγκριτική διαδικασία, στη διαχείριση των πιστοδοτικών ορίων, καθώς και στο πλαίσιο της διαδικασίας είσπραξης για την προτεραιοποίηση των δανειακών λογαριασμών προς άμεση ενέργεια. Επίσης, συχνά τα υποδείγματα χρησιμοποιούνται στην κατηγοριοποίηση των πελατών κατά πιστωτικό κίνδυνο και για την τιμολόγηση βάσει πιστωτικού κινδύνου συγκεκριμένων τομέων και νέων προϊόντων, καθώς επίσης και στον υπολογισμό της προστιθέμενης αξίας από μια δανειακή σχέση (Economic Value Added) και του δείκτη RAROC (Risk Adjusted Return on Capital).

Τα συστήματα διαβάθμισης που χρησιμοποιούνται από την Τράπεζα πληρούν τις απαιτήσεις της Προσέγγισης Εσωτερικών Διαβαθμίσεων της Βασιλείας III (Basel III IRB approach). Η Τράπεζα είναι πιστοποιημένη σε IRB από το 2008 για τα ελληνικά χαρτοφυλάκια, τόσο τα επιχειρηματικά όσο και τα χαρτοφυλάκια λιανικής τραπεζικής (όπως περιγράφεται στις γνωστοποιήσεις της Βασιλείας III, Πυλώνας III, τα οποία είναι διαθέσιμα στον ιστότοπο της Τράπεζας).

Ο Τομέας Ελέγχου Κεφαλαιακής Επάρκειας (Πιστωτικού Κινδύνου) & Εποπτικού Πλαισίου παρακολουθεί την δυνατότητα των συστημάτων διαβάθμισης και υποδειγμάτων αξιολόγησης προκειμένου να κατηγοριοποιήσει τους πιστούχους βάσει κινδύνου, καθώς και για να προβλέψει την πιθανότητα αθέτησης υποχρέωσης και την ζημία εφόσον υπάρξει αθέτηση και την έκθεση κατά την αθέτηση. Η πολιτική επικύρωσης της Τράπεζας είναι σύμφωνη με τις διεθνείς βέλτιστες πρακτικές και τις απαιτήσεις των εποπτικών αρχών. Η Τράπεζα επιβεβαιώνει την εγκυρότητα των συστημάτων διαβάθμισης και υποδειγμάτων αξιολόγησης σε ετήσια βάση και η επιβεβαίωση αυτή περιλαμβάνει τόσο ποσοτικά όσο και ποιοτικά χαρακτηριστικά. Οι διαδικασίες τεκμηρίωσης καταγράφονται και επισκοπούνται σε τακτική βάση και αναφέρονται στην Επιτροπή Κινδύνων. Επιπλέον, η Διεύθυνση Εσωτερικού Ελέγχου του Ομίλου επισκοπεί ανεξάρτητα σε ετήσια βάση την διαδικασία επικύρωσης.

(στ) Τεχνικές μείωσης πιστωτικού κινδύνου

Ένα βασικό στοιχείο της επιχειρηματικής στρατηγικής της Τράπεζας είναι η μείωση του κινδύνου μέσω της χρήσης διαφόρων τεχνικών. Τα κυριότερα μέσα περιορισμού κινδύνων είναι οι ενεχυριάσεις περιουσιακών στοιχείων, οι εγγυήσεις και οι κύριες συμβάσεις συμψηφισμού.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Είδη εξασφαλίσεων που γίνονται αποδεκτά από την Τράπεζα

Η Τράπεζα έχει εσωτερικές πολιτικές που περιλαμβάνουν τους παρακάτω τύπους εξασφαλίσεων που συνήθως γίνονται αποδεκτοί σε μία δανειακή σχέση:

- οικιστικά και εμπορικά ακίνητα (γραφεία, εμπορικά κέντρα, κλπ.), βιομηχανικά κτίρια και οικόπεδα,
- εμπορικές απαιτήσεις, μεταχρονολογημένες επιταγές,
- χρεόγραφα συμπεριλαμβανομένων εισηγμένων μετοχών και ομολόγων,
- καταθέσεις,
- εγγυήσεις και πιστωτικές επιστολές,
- ασφαλιστήρια συμβόλαια, και
- εξοπλισμός, κυρίως οχήματα και πλοία.

Ένα συγκεκριμένο ποσοστό εξασφάλισης είναι προαπαιτούμενο, τόσο κατά την έγκριση της δανειακής σχέσης όσο και σε διαρκή βάση για κάθε τύπο εξασφαλίσεων, όπως παρουσιάζεται στην πιστωτική πολιτική της Τράπεζας.

Για θέσεις, εκτός από δάνεια πελατών (δηλαδή συμφωνίες επαναγοράς, παράγωγα), η Τράπεζα αποδέχεται ως εξασφάλιση μόνο μετρητά ή ρευστοποιήσιμα ομόλογα.

Αρχές αποτίμησης των αποδεκτών εξασφαλίσεων

Προκειμένου να προσδιορισθεί ο μέγιστος δείκτης εξασφάλισης για τα δάνεια, η Τράπεζα λαμβάνει υπόψη όλη τη σχετική διαθέσιμη πληροφόρηση, περιλαμβανομένων των συγκεκριμένων χαρακτηριστικών των εξασφαλίσεων, εφόσον οι συμμετέχοντες στην αγορά θα λάμβαναν υπόψη τα εν λόγω χαρακτηριστικά κατά την τιμολόγηση των αντίστοιχων περιουσιακών στοιχείων. Η αποτίμηση και οι προδιαγραφές των αποδεκτών εξασφαλίσεων στηρίζονται στις ακόλουθες αρχές:

- η εύλογη αξία της εξασφάλισης, δηλ. η τιμή εξόδου (exit price) που θα λάμβανε κάποιος για την πώληση του περιουσιακού στοιχείου σε μια κανονική συναλλαγή στις τρέχουσες συνθήκες της αγοράς,
- η εύλογη αξία αντιπροσωπεύει την ικανότητα των συμμετεχόντων στην αγορά να δημιουργούν οικονομικά οφέλη από την μέγιστη και βέλτιστη χρήση του περιουσιακού στοιχείου ή από την πώληση του,
- μείωση της αξίας της εξασφάλισης εξετάζεται όταν ο τύπος, η τοποθεσία ή η κατάσταση (όπως η φθορά και η απαξίωση) του περιουσιακού στοιχείου το υποδεικνύουν,
- δεν υπάρχει αξία εξασφάλισης εάν η ενεργοποίηση της ενεχυρίασης στο αντικείμενο που αποτελεί την εξασφάλιση δεν μπορεί να εκτελεστεί νόμιμα.

Η Τράπεζα ακολουθεί τους κανόνες που έχουν καθορισθεί σύμφωνα με την Πολιτική Εκτίμησης Εξασφαλίσεων που έχει εγκριθεί από την Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων του Διοικητικού Συμβουλίου (BRC). Εκτός ειδικών περιπτώσεων (π.χ. κοινοπρακτικά δάνεια), οι εκτιμήσεις των ακινήτων για όλες τις μονάδες γίνονται από την Eurobank Υπηρεσίες Ακινήτων Α.Ε., θυγατρική της Τράπεζας που απευθύνεται στο Γενικό Διευθυντή του Τομέα Επενδυτικής Τραπεζικής, Διαχείρισης Επενδύσεων και του τομέα Διαχείρισης Ακίνητης Περιουσίας του Ομίλου (Global Markets, Wealth Management and Group Real Estate Asset Management),. Η Eurobank Υπηρεσίες Ακινήτων Α.Ε. εποπτεύεται από το Royal Institute of Chartered Surveyors και χρησιμοποιεί εσωτερικούς ή εξωτερικούς πιστοποιημένους εκτιμητές σύμφωνα με προκαθορισμένα κριτήρια (πιστοποιήσεις και εμπειρία). Όλες οι εκτιμήσεις λαμβάνουν υπόψη την περιοχή που βρίσκεται το ακίνητο, την ηλικία του και την εμπορευσιμότητά του, ελέγχονται δε επιπρόσθετα και προσυπογράφονται από έμπειρο προσωπικό της θυγατρικής. Η μεθοδολογία που χρησιμοποιείται βασίζεται σε διεθνή πρότυπα εκτιμήσεων (International Valuation Standards), ενώ υπάρχουν μηχανισμοί ποιοτικού ελέγχου, όπως διαδικασίες επισκόπησης και ανεξάρτητοι έλεγχοι δείγματος από ανεξάρτητους και αξιόπιστους οίκους εκτιμήσεων.

Το 2006 η Τράπεζα, σε συνεργασία με τις μεγαλύτερες ελληνικές τράπεζες, ξεκίνησε ένα έργο με σκοπό τη δημιουργία δείκτη μεταβολών αξιών οικιστικών ακινήτων. Η μεθοδολογία, η οποία αναπτύχθηκε από ανεξάρτητη εξειδικευμένη εταιρεία στατιστικών ερευνών, έχει εγκριθεί από την Τράπεζα της Ελλάδος, η δε χρήση του δείκτη επιτρέπει την δυναμική παρακολούθηση των τιμών των οικιστικών ακινήτων και των τάσεων της αγοράς σε ετήσια βάση.

Για τα εμπορικά ακίνητα, διενεργούνται επανεκτιμήσεις σε χρονικό ορίζοντα δύο με τρία χρόνια από πιστοποιημένους εκτιμητές. Οι επανεκτιμήσεις γίνονται ακόμα συχνότερα όπως απαιτείται (με φυσική αυτοψία /με επισκόπηση εγγράφων/ με χρήση δείκτη) σε ετήσια βάση ανάλογα με το βαθμό σημαντικότητας της έκθεσης ανά πιστούχο και την κατηγοριοποίηση του δανειολήπτη (κατηγορία κινδύνου του πιστούχου).

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Προκειμένου να διασφαλιστεί η ποιότητα των μεταχρονολογημένων επιταγών που γίνονται αποδεκτές ως εξασφάλιση, η Τράπεζα έχει αναπτύξει ένα σύστημα προεπιλογής, το οποίο λαμβάνει υπόψη έναν αριθμό κριτηρίων και παραμέτρων κινδύνου, ώστε να αξιολογηθεί η καταλληλότητά τους. Επιπρόσθετα, η αποτίμηση των μεταχρονολογημένων επιταγών παρακολουθείται εβδομαδιαία με τη χρήση εξελιγμένων στατιστικών αναφορών και μηνιαία μέσω της επισκόπησης λεπτομερούς πληροφόρησης σχετικά με την εισπραξιμότητα, την αντικατάσταση και σφράγισή τους ανά εκδότη.

Πολιτική εξασφαλίσεων και καταγραφή

Αναφορικά με τις εξασφαλίσεις, η πολιτική της Τράπεζας δίνει ιδιαίτερη έμφαση στην ανάγκη οι εξασφαλίσεις καθώς και οι σχετικές διαδικασίες να πραγματοποιούνται εγκαίρως και με την δέουσα προσοχή προκειμένου να διασφαλίζεται ότι μπορούν νομίμως να εκτελεσθούν σε κάθε περίπτωση που αυτό απαιτηθεί. Η Τράπεζα διατηρεί το δικαίωμα να εκποιήσει τις εξασφαλίσεις όταν ο οφειλέτης βρίσκεται σε οικονομική δυσχέρεια και να είναι σε θέση να διεκδικήσει και να ελέγξει το προϊόν από τη διαδικασία εκποίησης.

Ο Όμιλος χρησιμοποιεί σε μεγάλο βαθμό τυποποιημένες συμβάσεις δανείων και ενεχύρων, διασφαλίζοντας τη νομική ισχύ τους.

Εγγυήσεις

Οι εγγυήσεις που χρησιμοποιούνται ως τεχνική μείωση πιστωτικού κινδύνου από την Τράπεζα, παρέχονται σε μεγάλο βαθμό από το εθνικό ταμείο επιχειρηματικότητας και ανάπτυξης (ETEAN AE) και παρόμοια ταμεία, τράπεζες και ασφαλιστικές εταιρείες είναι επιπροσθέτως σημαντικοί εγγυητές πιστωτικού κινδύνου.

Διαχείριση ανακτηθέντων ακινήτων

Ο αντικειμενικός σκοπός της διαχείρισης των ανακτηθέντων περιουσιακών στοιχείων από τον Όμιλο είναι να ελαχιστοποιηθεί η χρονική περίοδος μέχρι την εκποίηση του περιουσιακού στοιχείου και να μεγιστοποιηθεί η ανάκτηση του δεσμευμένου κεφαλαίου.

Για τον σκοπό αυτό, η διαχείριση των ανακτηθέντων περιουσιακών στοιχείων στοχεύει στη βελτίωση του εσόδου από ενοίκια και των άλλων εσόδων, μέσω της εκμετάλλευσης αυτών των περιουσιακών στοιχείων, και ταυτόχρονα στη μείωση του κόστους διακράτησης και συντήρησής τους. Επιπροσθέτως, Η Τράπεζα ασχολείται ενεργά με τον εντοπισμό κατάλληλων ενδεχόμενων αγοραστών για το χαρτοφυλάκιο των ανακτηθέντων ακινήτων (περιλαμβανομένων εξειδικευμένων εταιρειών που ασχολούνται με την εξαγορά ειδικών χαρτοφυλακίων ανακτηθέντων ακινήτων), τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό, προκειμένου να μειώσει το απόθεμα των ακινήτων σε έναν χρονικό ορίζοντα 3-5 ετών.

Τα ανακτηθέντα ακίνητα παρακολουθούνται στενά μέσω τεχνικών και νομικών αναφορών, προκειμένου η εμπορική τους αξία να αναφέρεται με ακρίβεια και να είναι επικαιροποιημένη σύμφωνα με τις τάσεις της αγοράς.

Κίνδυνος Αντισυμβαλλόμενου

Η Τράπεζα περιορίζει τον κίνδυνο αντισυμβαλλόμενου που απορρέει από τις δραστηριότητες διαχείρισης διαθεσίμων μέσω της σύναψης γενικών συμβάσεων συμψηφισμού και παρόμοιων συμφωνιών, καθώς και συμβάσεων ενεχυρίασης με τους αντισυμβαλλόμενους με τους οποίους διενεργεί ένα μεγάλο όγκο συναλλαγών. Οι γενικές συμβάσεις συμψηφισμού δεν καταλήγουν γενικά στο συμψηφισμό των στοιχείων ενεργητικού και παθητικού του ισολογισμού, καθώς οι συναλλαγές συνήθως διακανονίζονται σε μικτή βάση (gross basis). Εντούτοις, ο πιστωτικός κίνδυνος κάθε αντισυμβαλλόμενου μειώνεται μέσω των συμβάσεων-πλαισίων συμψηφισμού, στο βαθμό όπου σε περίπτωση αδυναμίας του αντισυμβαλλόμενου να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του, όλες οι ανοιχτές θέσεις με τον αντισυμβαλλόμενο κλείνουν και διακανονίζονται αφού ληφθεί υπόψη ο συμψηφισμός (net basis).

Στην περίπτωση των παραγώγων, η Τράπεζα χρησιμοποιεί συμβάσεις ISDA (International Swaps and Derivatives Association), οι οποίες περιορίζουν την έκθεσή της μέσω του συμψηφισμού των ανοικτών θέσεων, και συμβάσεις κάλυψης πιστωτικού κινδύνου (CSAs - Credit Support Annex) οι οποίες μειώνουν περαιτέρω τη συνολική έκθεση ανά αντισυμβαλλόμενο. Κατά την εφαρμογή αυτών των συμβάσεων, η συνολική έκθεση με τον αντισυμβαλλόμενο υπολογίζεται σε ημερήσια βάση λαμβάνοντας υπόψη τυχόν συμψηφισμούς και εξασφαλίσεις.

Η ίδια διαδικασία εφαρμόζεται και στην περίπτωση των συμφωνιών επαναγοράς χρεογράφων (repos), όπου χρησιμοποιούνται συμβάσεις GMRA (Global Master Repurchase Agreements). Η έκθεση (η καθαρή διαφορά μεταξύ του ποσού που δανείστηκε στην συμφωνία επαναγοράς (repo) και της τρέχουσας αξίας των χρεογράφων) υπολογίζεται σε ημερήσια βάση, ενώ το υπόλοιπο των εξασφαλίσεων αναπροσαρμόζεται μεταξύ των αντισυμβαλλόμενων, ελαχιστοποιώντας με αυτόν τον τρόπο την έκθεση.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Σύμφωνα με τον Ευρωπαϊκό Κανονισμό Υποδομών για τις Χρηματοοικονομικές Αγορές (European Market Infrastructure Regulation – EMIR), η Τράπεζα ξεκίνησε συναλλαγές για επιλεγμένες συμβάσεις παραγώγων που εκκαθαρίζονται κεντροποιημένα μέσω ενός εξουσιοδοτημένου κεντρικού αντισυμβαλλόμενου (central counterparty – CCP) της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ), ο οποίος είναι καταγεγραμμένος στα αρχεία καταγραφής συναλλαγών (trade repositories). Η χρήση του CCP αυξάνει τη διαφάνεια στην αγορά και μειώνει τον κίνδυνο του αντισυμβαλλόμενου και τους λειτουργικούς κινδύνους που σχετίζονται με την αγορά των παραγώγων.

Η Τράπεζα χρησιμοποιεί ένα σύστημα διαχείρισης εξασφαλίσεων για την παρακολούθηση των συμβάσεων ISDA, CSAs και GMRA, δηλαδή η ημερήσια αποτίμηση των παραγώγων και η τρέχουσα αξία των χρεογράφων χρησιμοποιούνται για τον υπολογισμό της έκθεσης με κάθε αντισυμβαλλόμενο. Οι εξασφαλίσεις που θα πρέπει να δοθούν επιπρόσθετα ή να απαιτηθούν από τον αντισυμβαλλόμενο υπολογίζονται καθημερινά.

Με αυτό το σύστημα η Τράπεζα παρακολουθεί και ελέγχει τη ροή των εξασφαλίσεων στην περίπτωση των παραγώγων και των συμφωνιών επαναγοράς χρεογράφων, ανεξάρτητα από τον αντισυμβαλλόμενο. Η επίδραση κάθε διακύμανσης της αγοράς που αυξάνει την έκθεση της Τράπεζας αναφέρεται και η Τράπεζα προχωρά άμεσα σε αίτημα για αύξηση της εξασφάλισης.

7.2.1.1 Μέγιστη έκθεση σε πιστωτικό κίνδυνο προ εξασφαλίσεων

	2017	2016
	€ εκατ.	€ εκατ.
Έκθεση σε πιστωτικό κίνδυνο στοιχείων ισολογισμού:		
Απαιτήσεις από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	2.867	3.490
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	1.884	1.985
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες:		
- Επιχειρηματικά δάνεια	14.053	14.692
- Στεγαστικά δάνεια	15.298	16.098
- Καταναλωτικά δάνεια	4.212	5.059
- Δάνεια σε μικρές επιχειρήσεις	6.320	6.363
Μείον: συσσωρευμένη πρόβλεψη απομείωσης	(9.017)	(10.304)
Επενδυτικοί τίτλοι:		
- Ομόλογα (αναμορφωμένο, σημ. 47)	6.554	10.969
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	1.314	1.292
Έκθεση σε πιστωτικό κίνδυνο στοιχείων εκτός ισολογισμού (σημ. 43)	1.485	1.438
Σύνολο	44.970	51.082

Ο παραπάνω πίνακας απεικονίζει τη μέγιστη έκθεση της Τράπεζας σε πιστωτικό κίνδυνο την 31 Δεκεμβρίου 2017 και 31 Δεκεμβρίου 2016, αντίστοιχα, χωρίς να ληφθούν υπ' όψιν τυχόν εξασφαλίσεις ή άλλα μέτρα προστασίας που δεν πληρούν τα κριτήρια για συμψηφισμό στις οικονομικές καταστάσεις της Τράπεζας.

Τα στοιχεία του ισολογισμού, που περιλαμβάνονται στον παραπάνω πίνακα, εμφανίζονται στην καθαρή λογιστική τους αξία, όπως αυτή αναφέρεται στον ισολογισμό. Τα στοιχεία εκτός ισολογισμού περιλαμβάνουν εγγυήσεις, πιστωτικές επιστολές σε αναμονή, ανέκκλητες δεσμεύσεις πιστωτικών ορίων και ενέγγυες πιστώσεις.

7.2.1.2 Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες

Παρακάτω παρατίθεται αναλυτική επισκόπηση της έκθεσης της Τράπεζας σε πιστωτικό κίνδυνο προερχόμενο από δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες, σύμφωνα με τις δημοσιευμένες, την 30 Σεπτεμβρίου 2013, οδηγίες της Ελληνικής Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς και της Τράπεζας της Ελλάδος (ΤτΕ). Επιπρόσθετα, τα είδη ρύθμισης δανείων της Τράπεζας είναι σύμφωνα με την Πράξη Εκτελεστικής Επιτροπής της ΤτΕ 102/30.08.2016.

(α) Ποιότητα του χαρτοφυλακίου των δανείων και απαιτήσεων από πελάτες

Τα δάνεια και οι απαιτήσεις από πελάτες κατηγοριοποιούνται σε «δάνεια χωρίς καθυστέρηση και μη απομειωμένα», «δάνεια σε καθυστέρηση και μη απομειωμένα» και «απομειωμένα δάνεια».

Η κατηγορία «δάνεια χωρίς καθυστέρηση και μη απομειωμένα» περιλαμβάνει τα δάνεια για τα οποία δεν υπάρχουν εκπρόθεσμες καταβολές, βάσει σύμβασης, καθώς και καμία άλλη ένδειξη απομείωσης.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Η κατηγορία «δάνεια σε καθυστέρηση και μη απομειωμένα» περιλαμβάνει τα δάνεια για τα οποία υπάρχουν εκπρόθεσμες καταβολές, βάσει σύμβασης, τουλάχιστον για μία ημέρα, χωρίς ωστόσο να έχει απομειωθεί η αξία τους εκτός εάν υπάρχουν συγκεκριμένες πληροφορίες που να υποδεικνύουν το αντίθετο. Για τα δάνεια λιανικής τραπεζικής, συνήθως συμβαίνει όταν είναι υπερήμερα λιγότερο από 90 ημέρες, ενώ για τα επιχειρηματικά δάνεια λαμβάνονται υπόψη τόσο οι ημέρες υπερημερίας όσο και η εσωτερική διαβάθμισή τους, η οποία αντανακλά τη γενικότερη χρηματοοικονομική κατάσταση του πιστούχου.

Για τα δάνεια των ανωτέρω κατηγοριών, παρόλο που δεν θεωρούνται απομειωμένα, η Τράπεζα αναγνωρίζει «συλλογική» ζημιά απομείωσης (όπως αναφέρεται στη σημ. 2.2.12 «Απομείωση χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού»).

Η κατηγορία «απομειωμένα δάνεια», τα οποία αξιολογούνται για απομείωση «σε ατομική βάση», περιλαμβάνει τα επιχειρηματικά δάνεια καθώς και τα δάνεια σε μικρές επιχειρήσεις και τα στεγαστικά δάνεια, για τα οποία αναγνωρίζεται «ατομική» πρόβλεψη απομείωσης. Τα υπόλοιπα δάνεια λιανικής τραπεζικής θεωρούνται απομειωμένα, όταν είναι σε υπερημερία μεγαλύτερη από 90 ημέρες ή μικρότερη στις περιπτώσεις όπου υπάρχει αντικειμενική ένδειξη απομείωσης και για τα οποία αναγνωρίζεται «συλλογική» πρόβλεψη απομείωσης. Επιπρόσθετα, τα απομειωμένα δάνεια λιανικής τραπεζικής σε καθεστώς ρύθμισης ενδέχεται να περιλαμβάνουν δάνεια σε υπερημερία μικρότερη από 90 ημέρες.

Τα παρατηρήσιμα δεδομένα που αξιολογούνται από την Τράπεζα, ώστε να προσδιοριστεί αν υπάρχει αντικειμενική ένδειξη ότι ένα δάνειο ή ομάδα δανείων έχουν απομειωθεί αναφέρονται στη σημ. 2.2.12.

Τα «ανοίγματα σε αθέτηση», σύμφωνα με τον εποπτικό ορισμό όπως αυτός υιοθετήθηκε από την Τράπεζα, περιλαμβάνουν σημαντικά ανοίγματα που είναι σε καθυστέρηση μεγαλύτερη από 90 ημέρες τα οποία έχουν αξιολογηθεί από την Τράπεζα ως μη πιθανά για πλήρη εξόφληση καθώς και εκείνα που αξιολογούνται για απομείωση «σε ατομική βάση» και για τα οποία αναγνωρίζεται «ατομική» πρόβλεψη απομείωσης. Την 31 Δεκεμβρίου 2017, τα «ανοίγματα σε αθέτηση» της Τράπεζας ανήλθαν σε € 16.682 εκατ. (2016: € 18.326 εκατ.).

Τα «μη εξυπηρετούμενα ανοίγματα» (ΜΕΑ) όπως παρακολουθούνται και γνωστοποιούνται από την Τράπεζα, σύμφωνα με τις κατευθυντήριες οδηγίες που ορίζονται από τα Εκτελεστικά Τεχνικά Πρότυπα της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Αρχής (European Banking Authority Implementing Technical Standards), περιλαμβάνουν σημαντικά ανοίγματα που είναι υπερήμερα περισσότερο από 90 ημέρες ή που έχουν αξιολογηθεί με πιθανή αδυναμία πληρωμής, απομειωμένα ανοίγματα που αξιολογούνται για απομείωση σε ατομική ή συλλογική βάση, ανοίγματα που κατηγοριοποιούνται ως ανοίγματα σε αθέτηση για εποπτικούς σκοπούς, καθώς και ρυθμισμένα ΜΕΑ. Την 31 Δεκεμβρίου 2017, τα ΜΕΑ της Τράπεζας ανήλθαν σε € 18.099 εκατ. (31 Δεκεμβρίου 2016: € 20.510 εκατ.). Αντίστοιχα, τα «Εξυπηρετούμενα ανοίγματα» περιλαμβάνουν ανοίγματα χωρίς καθυστέρηση, υπερήμερα λιγότερο από 90 ημέρες ή που δεν έχουν αξιολογηθεί με πιθανή αδυναμία πληρωμής, μη απομειωμένα και χωρίς αθέτηση ανοίγματα. Την 31 Δεκεμβρίου 2017, τα εξυπηρετούμενα ανοίγματα της Τράπεζας ανήλθαν σε € 21.784 εκατ. (31 Δεκεμβρίου 2016: € 21.702 εκατ.).

Η κατηγορία «πιθανή αδυναμία πληρωμής» αναφέρεται σε ανοίγματα όπου η ικανότητα του πιστούχου αξιολογείται ως μη πιθανή για πλήρη εξόφληση χωρίς ρευστοποίηση των εξασφαλίσεων, ανεξάρτητα από την ύπαρξη καθυστέρησης ή τον αριθμό των ημερών σε καθυστέρηση.

Οι παρακάτω πίνακες παρουσιάζουν την αξία των δανείων και απαιτήσεων από πελάτες, προ απομείωσης, η οποία αποτελεί και τη μέγιστη έκθεση σε πιστωτικό κίνδυνο προ απομείωσης, καθώς και την κατηγοριοποίηση αυτών σε μη απομειωμένα (δηλ. «δάνεια χωρίς καθυστέρηση και μη απομειωμένα» και «δάνεια σε καθυστέρηση και μη απομειωμένα») και απομειωμένα. Επίσης, οι παρακάτω πίνακες παρουσιάζουν το υπόλοιπο της πρόβλεψης απομείωσης που έχει αναγνωρισθεί ανά κατηγορία δανείων και απαιτήσεων από πελάτες και τη μέθοδο προσδιορισμού του υπολοίπου αυτής (δηλ. «ατομική» ή «συλλογική» αξιολόγηση), τη συνολική καθαρή αξία των δανείων και απαιτήσεων, μετά την απομείωση, καθώς και την αξία των εξασφαλίσεων που κατέχονται για την μείωση του πιστωτικού κινδύνου.

Για σκοπούς διαχείρισης πιστωτικού κινδύνου, ο Δημόσιος Τομέας συμπεριλαμβάνεται στα επιχειρηματικά δάνεια. Ο Δημόσιος Τομέας περιλαμβάνει την έκθεση στην κεντρική κυβέρνηση, στις τοπικές αρχές, σε εταιρείες που συνδέονται με το κράτος και εταιρείες που ελέγχονται μερικώς ή πλήρως από το κράτος.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Επιπρόσθετα, η αξία των εξασφαλίσεων που παρουσιάζεται στους παρακάτω πίνακες έχει ανώτατο όριο το ύψος του δανείου, προ απομείωσης.

	31 Δεκεμβρίου 2017									
	Μη απομειωμένα		Απομειωμένα		Συσσωρευμένη πρόβλεψη			Συνολική καθαρή αξία μετά την απομείωση εξασφαλίσεων	Αξία	
	Χωρίς καθυστέρηση και μη απομειωμένα	Σε καθυστέρηση και μη απομειωμένα	Ατομική αξιολόγηση	Συλλογική αξιολόγηση	Συνολική αξία προ απομείωσης	Ατομική αξιολόγηση	Συλλογική αξιολόγηση			
	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	
Λιανική Τραπεζική	10.587	2.646	198	12.399	25.830	(98)	(5.909)	19.823	15.523	
- Στεγαστικά δάνεια	7.391	1.756	145	6.006	15.298	(78)	(2.133)	13.087	11.847	
- Καταναλωτικά δάνεια	916	270	-	2.003	3.189	-	(1.607)	1.582	128	
- Πιστωτικές κάρτες	547	41	-	435	1.023	-	(313)	710	34	
- Μικρές επιχειρήσεις	1.733	579	53	3.955	6.320	(20)	(1.856)	4.444	3.514	
Επιχειρηματικά	7.205	761	5.502	-	13.468	(2.792)	(209)	10.467	6.098	
- Μεγάλες επιχειρήσεις	5.667	676	2.456	-	8.799	(1.323)	(133)	7.343	3.816	
- Μικρομεσαίες ΜΜΕ	1.538	85	3.046	-	4.669	(1.469)	(76)	3.124	2.282	
Δημόσιος τομέας	585	-	0	-	585	(0)	(9)	576	4	
- Ελλάδα	585	-	0	-	585	(0)	(9)	572	4	
Σύνολο	18.377	3.407	5.700	12.399	39.883	(2.890)	(6.127)	30.866	21.625	

	31 Δεκεμβρίου 2016									
	Μη απομειωμένα		Απομειωμένα		Συσσωρευμένη πρόβλεψη			Συνολική καθαρή αξία μετά την απομείωση εξασφαλίσεων	Αξία	
	Χωρίς καθυστέρηση και μη απομειωμένα	Σε καθυστέρηση και μη απομειωμένα	Ατομική αξιολόγηση	Συλλογική αξιολόγηση	Συνολική αξία προ απομείωσης	Ατομική αξιολόγηση	Συλλογική αξιολόγηση			
	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	
Λιανική Τραπεζική	11.107	2.484	227	13.702	27.520	(88)	(6.506)	20.926	16.218	
- Στεγαστικά δάνεια	8.014	1.726	187	6.171	16.098	(72)	(2.080)	13.946	12.430	
- Καταναλωτικά δάνεια	948	276	-	2.687	3.911	-	(2.164)	1.747	120	
- Πιστωτικές κάρτες	538	43	-	567	1.148	-	(408)	740	32	
- Μικρές επιχειρήσεις	1.607	439	40	4.277	6.363	(16)	(1.854)	4.493	3.636	
Επιχειρηματικά	6.839	714	6.581	-	14.134	(3.577)	(125)	10.432	6.195	
- Μεγάλες επιχειρήσεις	5.369	575	2.811	-	8.755	(1.636)	(74)	7.045	3.570	
- Μικρομεσαίες ΜΜΕ	1.470	139	3.770	-	5.379	(1.941)	(51)	3.387	2.625	
Δημόσιος τομέας	558	-	0	-	558	(0)	(8)	550	4	
- Ελλάδα	558	-	0	-	558	(0)	(8)	550	4	
Σύνολο	18.504	3.198	6.808	13.702	42.212	(3.665)	(6.639)	31.908	22.417	

Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες χωρίς καθυστέρηση και μη απομειωμένα

Τα εσωτερικά συστήματα αξιολόγησης των πιστούχων που χρησιμοποιούνται από την Τράπεζα, παρακολουθούν τα σημαντικά υπόλοιπα, βάσει ποσοτικών και ποιοτικών παραγόντων. Σχετικά με τα δάνεια και απαιτήσεις χωρίς καθυστέρηση και μη απομειωμένα, τα επιχειρηματικά δάνεια κατηγοριοποιούνται σε υψηλή διαβάθμιση, ικανοποιητική διαβάθμιση και υπό παρακολούθηση, ενώ τα δάνεια σε μικρές επιχειρήσεις και τα στεγαστικά δάνεια, τα οποία αξιολογούνται για απομείωση σε «ατομική βάση», κατηγοριοποιούνται σε ικανοποιητική διαβάθμιση και υπό παρακολούθηση. Τα υπόλοιπα δάνεια λιανικής τραπεζικής, τα οποία δεν αξιολογούνται σε «ατομική βάση», δεν διαβαθμίζονται και κατηγοριοποιούνται σε ικανοποιητική διαβάθμιση βάσει της μη ύπαρξης καθυστέρησης πληρωμών.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Οι παρακάτω πίνακες παρουσιάζουν τα δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες χωρίς καθυστέρηση και μη απομειωμένα:

31 Δεκεμβρίου 2017					
	Υψηλής διαβάθμισης € εκατ.	Ικανοποιητικής διαβάθμισης € εκατ.	Υπό παρακολούθηση (υψηλότερου κινδύνου) € εκατ.	Σύνολο των χωρίς καθυστέρηση και μη απομειωμένων € εκατ.	Αξία εξασφαλίσεων € εκατ.
Λιανική Τραπεζική	-	10.587	-	10.587	7.425
- Στεγαστικά δάνεια	-	7.391	-	7.391	6.280
- Καταναλωτικά δάνεια	-	916	-	916	-
- Πιστωτικές κάρτες	-	547	-	547	-
- Μικρές επιχειρήσεις	-	1.733	-	1.733	1.145
Επιχειρηματικά	5.489	1.500	216	7.205	3.157
- Μεγάλες επιχειρήσεις	4.426	1.104	137	5.667	2.320
- Μικρομεσαίες ΜΜΕ	1.063	396	79	1.538	837
Δημόσιος τομέας	205	380	-	585	4
- Ελλάδα	205	380	-	585	4
Σύνολο	5.694	12.467	216	18.377	10.586

31 Δεκεμβρίου 2016					
	Υψηλής διαβάθμισης € εκατ.	Ικανοποιητικής διαβάθμισης € εκατ.	Υπό παρακολούθηση (υψηλότερου κινδύνου) € εκατ.	Σύνολο των χωρίς καθυστέρηση και μη απομειωμένων € εκατ.	Αξία εξασφαλίσεων € εκατ.
Λιανική Τραπεζική	-	11.107	-	11.107	7.899
- Στεγαστικά δάνεια	-	8.014	-	8.014	6.835
- Καταναλωτικά δάνεια	-	948	-	948	-
- Πιστωτικές κάρτες	-	538	-	538	-
- Μικρές επιχειρήσεις	-	1.607	-	1.607	1.064
Επιχειρηματικά	5.304	1.406	129	6.839	3.046
- Μεγάλες επιχειρήσεις	4.403	872	94	5.369	2.220
- Μικρομεσαίες ΜΜΕ	901	534	35	1.470	826
Δημόσιος τομέας	436	122	-	558	4
- Ελλάδα	436	122	-	558	4
Σύνολο	5.740	12.635	129	18.504	10.949

Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες σε καθυστέρηση και μη απομειωμένα

Οι παρακάτω πίνακες παρουσιάζουν την χρονοανάλυση των δανείων και απαιτήσεων από πελάτες σε καθυστέρηση και μη απομειωμένων, προ αναγνωρισθείσας πρόβλεψης, ανά κατηγορία δανείου:

31 Δεκεμβρίου 2017								
	Λιανική Τραπεζική				Επιχειρηματικά		Δημόσιος τομέας	Σύνολο των καθυστερημένων και μη απομειωμένων € εκατ.
	Στεγαστικά δάνεια € εκατ.	Καταναλωτικά δάνεια € εκατ.	Πιστωτικές κάρτες € εκατ.	Μικρές επιχειρήσεις € εκατ.	Μεγάλες επιχειρήσεις € εκατ.	Μικρομεσαίες ΜΜΕ € εκατ.	Ελλάδα € εκατ.	
έως 29 ημέρες	1.411	235	31	475	564	39	-	2.755
30 έως 59 ημέρες	247	24	7	65	47	17	-	407
60 έως 89 ημέρες	98	11	3	39	65	29	-	245
Σύνολο	1.756	270	41	579	676	85	-	3.407
Αξία εξασφαλίσεων	1.427	-	-	353	448	63	-	2.291

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

	31 Δεκεμβρίου 2016							Σύνολο των καθυστερημένων και μη απομειωμένων € εκατ.
	Λιανική Τραπεζική			Επιχειρηματικά			Δημόσιος τομέας	
	Στεγαστικά δάνεια € εκατ.	Καταναλωτικά δάνεια € εκατ.	Πιστωτικές κάρτες € εκατ.	Μικρές επιχειρήσεις € εκατ.	Μεγάλες επιχειρήσεις € εκατ.	Μικρομεσαίες ΜΜΕ € εκατ.	Ελλάδα € εκατ.	
έως 29 ημέρες	1.391	229	32	322	397	55	-	2.426
30 έως 59 ημέρες	252	36	8	65	50	34	-	445
60 έως 89 ημέρες	83	11	3	52	128	50	-	327
Σύνολο	1.726	276	43	439	575	139	-	3.198
Αξία εξασφαλίσεων	1.375	-	-	268	241	92	-	1.976

Απομειωμένα δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες

Οι παρακάτω πίνακες παρουσιάζουν την κίνηση των απομειωμένων δανείων και απαιτήσεων από πελάτες ανά κατηγορία δανείου:

	31 Δεκεμβρίου 2017							Σύνολο των απομειωμένων δανείων € εκατ.
	Λιανική Τραπεζική			Επιχειρηματικά			Δημόσιος τομέας	
	Στεγαστικά δάνεια € εκατ.	Καταναλωτικά δάνεια € εκατ.	Πιστωτικές κάρτες € εκατ.	Μικρές επιχειρήσεις € εκατ.	Μεγάλες επιχειρήσεις € εκατ.	Μικρομεσαίες ΜΜΕ € εκατ.	Ελλάδα € εκατ.	
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου 2016	6.358	2.687	567	4.317	2.811	3.770	0	20.510
Μεταφορές μεταξύ κατηγοριών δανείων	-	-	-	-	245	(245)	-	-
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου	6.358	2.687	567	4.317	3.056	3.525	0	20.510
Αξία δανείων που χαρακτηρίστηκαν ως απομειωμένα εντός της χρήσης	656	126	14	299	136	96	0	1.327
Αξία δανείων που εξήλθαν από την κατηγορία των απομειωμένων δανείων	(716)	(133)	(15)	(555)	(221)	(94)	-	(1.734)
Εισπράξεις από απομειωμένα δάνεια	(83)	(61)	(15)	(44)	(104)	(97)	-	(404)
Διαγραφές απομειωμένων δανείων	(41)	(113)	(64)	(3)	(291)	(355)	-	(867)
Πωλήσεις απομειωμένων δανείων	-	(546)	(62)	-	(68)	(24)	-	(700)
Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπές κινήσεις	(23)	43	10	(6)	(52)	(5)	-	(33)
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου	6.151	2.003	435	4.008	2.456	3.046	0	18.099
Συσσωρευμένη πρόβλεψη απομείωσης	(2.057)	(1.510)	(303)	(1.824)	(1.376)	(1.469)	(0)	(8.539)
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου (καθαρή αξία)	4.094	493	132	2.184	1.080	1.577	0	9.560

	31 Δεκεμβρίου 2016							Σύνολο των απομειωμένων δανείων € εκατ.
	Λιανική Τραπεζική			Επιχειρηματικά			Δημόσιος τομέας	
	Στεγαστικά δάνεια € εκατ.	Καταναλωτικά δάνεια € εκατ.	Πιστωτικές κάρτες € εκατ.	Μικρές επιχειρήσεις € εκατ.	Μεγάλες επιχειρήσεις € εκατ.	Μικρομεσαίες ΜΜΕ € εκατ.	Ελλάδα € εκατ.	
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου 2015	5.468	2.576	589	4.212	4.803	2.155	-	19.803
Μεταφορές μεταξύ κατηγοριών δανείων	-	-	-	0	(1.774)	1.775	(0)	1
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου	5.468	2.576	589	4.212	3.029	3.930	(0)	19.804
Αξία δανείων που χαρακτηρίστηκαν ως απομειωμένα εντός της χρήσης	1.248	279	18	448	322	138	0	2.453
Αξία δανείων που εξήλθαν από την κατηγορία των απομειωμένων δανείων	(370)	(146)	(37)	(310)	(183)	(56)	-	(1.102)
Εισπράξεις από απομειωμένα δάνεια	(26)	(22)	(3)	(50)	(54)	(57)	-	(212)
Διαγραφές απομειωμένων δανείων	(14)	(2)	(0)	(11)	(164)	(187)	-	(378)
Πωλήσεις απομειωμένων δανείων	-	-	-	-	(150)	-	-	(150)
Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπές κινήσεις	52	2	0	28	11	2	-	95
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου	6.358	2.687	567	4.317	2.811	3.770	0	20.510
Συσσωρευμένη πρόβλεψη απομείωσης	(1.973)	(2.066)	(391)	(1.830)	(1.635)	(1.941)	(0)	(9.836)
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου (καθαρή αξία)	4.385	621	176	2.487	1.176	1.829	0	10.674

Σημείωση: Για το 2016, οι πωλήσεις έχουν αναπροσαρμοστεί έτσι ώστε να περιλαμβάνουν δάνεια και απαιτήσεις προ προβλέψων απομείωσης. Οι διαγραφές έχουν μειωθεί ισόποσα.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Οι παρακάτω πίνακες παρουσιάζουν την χρονοανάλυση των απομειωμένων δανείων και απαιτήσεων από πελάτες ανά κατηγορία δανείου, μετά από απομείωση, καθώς και την αξία των εξασφαλίσεων που κατέχονται για τη μείωση του πιστωτικού κινδύνου.

Για τα καταγγελλόμενα δάνεια, η Τράπεζα παύει να παρακολουθεί την κατάσταση καθυστέρησής τους και συνεπώς τα υπόλοιπα τους περιλαμβάνονται στην κατηγορία «άνω των 360 ημερών», με εξαίρεση τα καταναλωτικά δάνεια τα οποία παρακολουθούνται μέχρι τις 360 μέρες καθυστέρησης.

	31 Δεκεμβρίου 2017							
	Λιανική Τραπεζική			Επιχειρηματικά			Δημόσιος τομέας	Σύνολο των απομειωμένων δανείων € εκατ.
	Στεγαστικά δάνεια € εκατ.	Καταναλωτικά δάνεια € εκατ.	Πιστωτικές κάρτες € εκατ.	Μικρές επιχειρήσεις € εκατ.	Μεγάλες επιχειρήσεις € εκατ.	Μικρομεσαίες ΜΜΕ € εκατ.	Ελλάδα € εκατ.	
έως 29 ημέρες	785	96	1	368	767	256	-	
30 έως 59 ημέρες	182	18	0	55	1	7	-	263
60 έως 89 ημέρες	138	7	0	79	53	42	-	319
90 έως 179 ημέρες	225	16	3	85	44	54	-	427
180 έως 360 ημέρες	200	16	2	94	35	44	-	391
άνω των 360 ημερών	2.564	340	126	1.503	180	1.174	-	5.887
Σύνολο	4.094	493	132	2.184	1.080	1.577	-	9.560
Αξία εξασφαλίσεων	4.140	128	34	2.016	1.048	1.382	-	8.748

	31 Δεκεμβρίου 2016							
	Λιανική Τραπεζική			Επιχειρηματικά			Δημόσιος τομέας	Σύνολο των απομειωμένων δανείων € εκατ.
	Στεγαστικά δάνεια € εκατ.	Καταναλωτικά δάνεια € εκατ.	Πιστωτικές κάρτες € εκατ.	Μικρές επιχειρήσεις € εκατ.	Μεγάλες επιχειρήσεις € εκατ.	Μικρομεσαίες ΜΜΕ € εκατ.	Ελλάδα € εκατ.	
έως 29 ημέρες	1.186	163	3	675	714	460	-	
30 έως 59 ημέρες	194	30	0	76	3	5	-	308
60 έως 89 ημέρες	127	6	0	82	68	58	-	341
90 έως 179 ημέρες	215	18	2	98	44	35	-	412
180 έως 360 ημέρες	238	16	3	98	54	45	-	454
άνω των 360 ημερών	2.425	388	168	1.458	293	1.226	-	5.958
Σύνολο	4.385	621	176	2.487	1.176	1.829	-	10.674
Αξία εξασφαλίσεων	4.220	120	32	2.304	1.109	1.707	-	9.492

(β) Εξασφαλίσεις και ανακτηθέντα περιουσιακά στοιχεία

Εξασφαλίσεις

Ο δείκτης δανείων προς αξία εξασφάλισης των στεγαστικών δανείων προσδιορίζει τη σχέση μεταξύ του δανειακού υπολοίπου, προ απομείωσης, και της τρέχουσας αξίας των ακινήτων που κατέχονται ως εξασφάλιση κατά την ημερομηνία του ισολογισμού.

Ο δείκτης δανείων προς αξία εξασφάλισης των στεγαστικών δανείων παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα:

	2017 € εκατ.	2016 € εκατ.
Στεγαστικά Δάνεια		
Μικρότερο από 50%	3.248	3.250
50%-70%	2.021	2.119
71%-80%	1.012	1.084
81%-90%	921	985
91%-100%	900	961
101%-120%	1.676	1.765
121%-150%	2.071	2.214
Μεγαλύτερο από 150%	3.449	3.720
Συνολική έκθεση	15.298	16.098
Μέσος Όρος του δείκτη δανείου προς αξία εξασφάλισης	101,39%	103,38%

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Η ανάλυση των εξασφαλίσεων και εγγυήσεων παρουσιάζεται στους παρακάτω πίνακες:

	31 Δεκεμβρίου 2017				
	Αξία εξασφαλίσεων				Εγγυήσεις € εκατ.
	Ακίνητη περιουσία € εκατ.	Χρηματ/κές € εκατ.	Λοιπές € εκατ.	Σύνολο € εκατ.	
Λιανική Τραπεζική	15.054	245	224	15.523	162
Επιχειρηματικά ⁽¹⁾	2.937	101	3.060	6.098	179
Δημόσιος τομέας	2	2	-	4	1
Σύνολο	17.993	348	3.284	21.625	342

	31 Δεκεμβρίου 2016				
	Αξία εξασφαλίσεων				Εγγυήσεις € εκατ.
	Ακίνητη περιουσία € εκατ.	Χρηματ/κές € εκατ.	Λοιπές € εκατ.	Σύνολο € εκατ.	
Λιανική Τραπεζική	15.822	188	208	16.218	138
Επιχειρηματικά ⁽¹⁾	3.019	129	3.047	6.195	170
Δημόσιος τομέας	2	2	0	4	8
Σύνολο	18.843	319	3.255	22.417	316

⁽¹⁾ Οι λοιπές εξασφαλίσεις περιλαμβάνουν εκχωρημένες απαιτήσεις, εξοπλισμό, αποθέματα, πλωτά μέσα κλπ.

Ανακτηθέντα περιουσιακά στοιχεία

Η Τράπεζα αναγνωρίζει στον ισολογισμό τα περιουσιακά στοιχεία που κρατούνται ως εξασφαλίσεις, όταν αυτά έρχονται στην κατοχή της συνήθως μέσω νομικών διαδικασιών ή επικαλούμενη άλλες πιστωτικές ενισχύσεις. Η κύρια κατηγορία εξασφαλίσεων που ανακτάται από την Τράπεζα, για την αποπληρωμή ή μείωση του υπολοίπου των δανείων, αφορά σε ακίνητα περιουσιακά στοιχεία. Τα ακίνητα κατηγοριοποιούνται στα ανακτηθέντα περιουσιακά στοιχεία στην χαμηλότερη αξία μεταξύ του κόστους και της καθαρής ρευστοποιήσιμης αξίας (βλέπε επίσης σημ. 2.2.17 και 28). Στις περιπτώσεις που τα ανακτηθέντα περιουσιακά στοιχεία χρησιμοποιούνται από την Τράπεζα για τις δραστηριότητες της, τότε αυτά κατηγοριοποιούνται ως ιδιοχρησιμοποιούμενα πάγια στοιχεία ή ως επενδύσεις σε ακίνητα αναλόγως (βλέπε σημ. 2.2.6, 25 και 26).

Στους πίνακες που ακολουθούν, παρουσιάζονται οι εξασφαλίσεις τις οποίες η Τράπεζα απέκτησε και τις αναγνώρισε στα ανακτηθέντα περιουσιακά στοιχεία, καθώς επίσης τα καθαρά κέρδη/(ζημιές) που προέκυψαν από πωλήσεις τέτοιων περιουσιακών στοιχείων μέσα στη χρήση:

	31 Δεκεμβρίου 2017						
	Αξία		Συσσωρευμένη πρόβλεψη απομείωσης € εκατ.	Εκ της οποίας: εντός της χρήσης € εκατ.	Καθαρή αξία ανακτηθέντων εξασφαλίσεων € εκατ.	Καθαρή αξία πώλησης € εκατ.	Καθαρό κέρδος/(ζημιά) πώλησης € εκατ.
	ανακτηθέντων εξασφαλίσεων € εκατ.	Εκ των οποίων: εντός της χρήσης € εκατ.					
Ανακτηθείσα ακίνητη περιουσία από πλειστηριασμούς	359	30	(97)	(10)	262	20	(2)
- Κατοικίες	237	12	(65)	(5)	172	17	(2)
- Εμπορικά ακίνητα	122	18	(32)	(5)	90	3	(0)

	31 Δεκεμβρίου 2016						
	Αξία		Συσσωρευμένη πρόβλεψη απομείωσης € εκατ.	Εκ της οποίας: εντός της χρήσης € εκατ.	Καθαρή αξία ανακτηθέντων εξασφαλίσεων € εκατ.	Καθαρή αξία πώλησης € εκατ.	Καθαρό κέρδος/(ζημιά) πώλησης € εκατ.
	ανακτηθέντων εξασφαλίσεων € εκατ.	Εκ των οποίων: εντός της χρήσης € εκατ.					
Ανακτηθείσα ακίνητη περιουσία από πλειστηριασμούς	360	3	(88)	(4)	272	19	(3)
- Κατοικίες	252	1	(61)	(4)	191	14	(2)
- Εμπορικά ακίνητα	108	2	(27)	(0)	81	5	(1)

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Δεν υπήρχαν το 2017 και το 2016 πάγια περιουσιακά στοιχεία τα οποία έχουν κατηγοριοποιηθεί ως επενδύσεις σε ακίνητα ή ως ιδιοχρησιμοποιούμενα πάγια στοιχεία και τα οποία προήλθαν είτε από ανάκτηση ή από μεταφορά από τα ανακτηθέντα πάγια περιουσιακά στοιχεία. Επιπρόσθετα, το 2017 η Τράπεζα ανέκτησε μετοχικούς τίτλους αξίας € 20 εκατ. (2016:μηδέν) οι οποίοι έχουν κατηγοριοποιηθεί στο χαρτοφυλάκιο των διαθέσιμων προς πώληση επενδυτικών τίτλων.

(γ) Γεωγραφική κατανομή και τομέας δραστηριότητας των δανείων και απαιτήσεων από πελάτες

Όπως αναφέρεται στη σημ. 7.2.1, η Τράπεζα κατέχει διαφοροποιημένα χαρτοφυλάκια σε διαφορετικές αγορές και χώρες και εφαρμόζει όρια στη συγκέντρωση ανά γεωγραφική περιοχή ή τομέα δραστηριότητας των ομάδων των πιστούχων που μπορεί να επηρεαστούν παρόμοια από αλλαγές στις οικονομικές ή άλλες συνθήκες, ώστε να περιορίσει τον πιστωτικό κίνδυνο.

Οι παρακάτω πίνακες παρουσιάζουν τα συνολικά δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες, προ απομείωσης, τα απομειωμένα δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες, καθώς και τις προβλέψεις απομείωσης, ανά κατηγορία δανείων, τομέα δραστηριότητας και γεωγραφική περιοχή:

	31 Δεκεμβρίου 2017								
	Ελλάδα			Λοιπές Ευρωπαϊκές χώρες			Λοιπές χώρες		
	Σύνολο δανείων	Εκ των οποίων: απομειωμένα δάνεια	Συσσωρευμένη πρόβλεψη απομείωσης	Σύνολο δανείων	Εκ των οποίων: απομειωμένα δάνεια	Συσσωρευμένη πρόβλεψη απομείωσης	Σύνολο δανείων	Εκ των οποίων: απομειωμένα δάνεια	Συσσωρευμένη πρόβλεψη απομείωσης
€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.
Λιανική Τραπεζική	25.830	12.597	(6.007)	-	-	-	-	-	-
- Στεγαστικά δάνεια	15.298	6.151	(2.211)	-	-	-	-	-	-
- Καταναλωτικά δάνεια	3.189	2.003	(1.607)	-	-	-	-	-	-
- Πιστωτικές κάρτες	1.023	435	(313)	-	-	-	-	-	-
- Μικρές επιχειρήσεις	6.320	4.008	(1.876)	-	-	-	-	-	-
Επιχειρηματικά	12.154	5.092	(2.690)	331	247	(177)	983	163	(134)
-Εμπόριο και Υπηρεσίες	6.363	2.598	(1.511)	159	132	(90)	160	102	(95)
-Βιομηχανία	2.287	906	(452)	2	1	(0)	-	-	-
-Ναυτιλία	91	31	(18)	120	68	(61)	822	60	(39)
-Κατασκευές	1.912	1.036	(553)	41	37	(19)	1	1	(0)
-Τουρισμός	1.305	510	(144)	-	-	-	-	-	-
-Ενέργεια	191	9	(11)	4	4	(4)	-	-	-
-Λοιπές	5	2	(1)	5	5	(3)	-	-	-
Δημόσιος τομέας	585	0	(9)	-	-	-	-	-	-
Σύνολο	38.569	17.689	(8.706)	331	247	(177)	983	163	(134)

	31 Δεκεμβρίου 2016								
	Ελλάδα			Λοιπές Ευρωπαϊκές χώρες			Λοιπές χώρες		
	Σύνολο δανείων	Εκ των οποίων: απομειωμένα δάνεια	Συσσωρευμένη πρόβλεψη απομείωσης	Σύνολο δανείων	Εκ των οποίων: απομειωμένα δάνεια	Συσσωρευμένη πρόβλεψη απομείωσης	Σύνολο δανείων	Εκ των οποίων: απομειωμένα δάνεια	Συσσωρευμένη πρόβλεψη απομείωσης
€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.
Λιανική Τραπεζική	27.520	13.929	(6.594)	-	-	-	-	-	-
- Στεγαστικά δάνεια	16.098	6.358	(2.152)	-	-	-	-	-	-
- Καταναλωτικά δάνεια	3.911	2.687	(2.164)	-	-	-	-	-	-
- Πιστωτικές κάρτες	1.148	567	(408)	-	-	-	-	-	-
- Μικρές επιχειρήσεις	6.363	4.317	(1.870)	-	-	-	-	-	-
Επιχειρηματικά	12.564	5.893	(3.171)	639	517	(402)	931	171	(129)
-Εμπόριο και Υπηρεσίες	6.689	3.074	(1.941)	314	219	(177)	185	105	(98)
-Βιομηχανία	2.401	1.006	(485)	49	48	(47)	-	-	-
-Ναυτιλία	103	43	(18)	97	80	(63)	745	65	(31)
-Κατασκευές	1.780	1.117	(571)	164	155	(105)	1	1	(0)
-Τουρισμός	1.306	643	(145)	-	-	-	-	-	-
-Ενέργεια	283	8	(10)	4	4	(4)	-	-	-
-Λοιπές	2	2	(1)	11	11	(6)	-	-	-
Δημόσιος τομέας	558	0	(8)	-	-	-	-	-	-
Σύνολο	40.642	19.822	(9.773)	639	517	(402)	931	171	(129)

(δ) Μέτρα ρύθμισης δανείων και απαιτήσεων από πελάτες

Οι συμβατικοί όροι των δανείων ενδέχεται να τροποποιηθούν λόγω διαφόρων παραγόντων, όπως αλλαγές στις συνθήκες της αγοράς, διακράτηση πελατείας και λοιπών παραγόντων, καθώς και λόγω ενδεχόμενης επιδείνωσης στην οικονομική κατάσταση του οφειλέτη. Ως συνέπεια του μακροοικονομικού περιβάλλοντος στην Ελλάδα, η Τράπεζα εφαρμόζει διάφορα προγράμματα ρύθμισης δανείων, προκειμένου να ενισχύσει τη διαχείριση των σχέσεών της με τους πελάτες και την αποτελεσματικότητα των

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

μηχανισμών είσπραξης των απαιτήσεων της, καθώς και να βελτιώσει την ανακτησιμότητα των αντίστοιχων ταμιακών ροών και να περιορίσει τις ζημιές από πιστωτικούς κινδύνους που προέρχονται τόσο από τα δάνεια λιανικής τραπεζικής όσο και από το επιχειρηματικό χαρτοφυλάκιο.

Κατηγοριοποίηση Μέτρων Ρύθμισης

Οι πρακτικές ρύθμισης δανείων, όπως παρακολουθούνται και γνωστοποιούνται από την Τράπεζα, βάσει των εκτελεστικών τεχνικών προτύπων της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Αρχής περιλαμβάνουν μόνο τις περιπτώσεις τροποποίησης των συμβατικών όρων αποπληρωμής του δανείου λόγω οικονομικής αδυναμίας του οφειλέτη να ανταποκριθεί στις δανειακές του υποχρεώσεις βάσει των υφιστάμενων όρων, και η Τράπεζα παρέχει διευκολύνσεις, μέσω ευνοϊκής τροποποίησης των όρων και προϋποθέσεων που προβλέπονται από την δανειακή σύμβαση, ενέργεια στην οποία δεν θα προέβαινε εάν ο οφειλέτης δεν βρισκόταν σε οικονομική δυσχέρεια.

Όλα τα άλλα είδη τροποποιήσεων που παρέχονται από την Τράπεζα και δεν οφείλονται στην οικονομική αδυναμία του οφειλέτη, αλλά καθορίζονται από παράγοντες επιχειρηματικής φύσεως, δεν αποτελούν μέτρα ρύθμισης.

Τα ρυθμισμένα δάνεια κατηγοριοποιούνται ως απομειωμένα ή μη απομειωμένα αξιολογώντας τον βαθμό καθυστέρησης και την πιστοληπτική τους διαβάθμιση, κατά την ημερομηνία της ρύθμισης και κατά την ημερομηνία αναφοράς.

Τα απομειωμένα δάνεια υπόκεινται αρχικά σε περίοδο επιτήρησης ενός έτους, κατά την οποία η συναλλακτική συμπεριφορά των οφειλετών παρακολουθείται επισταμένως. Εάν, στο τέλος της ανωτέρω περιόδου, οι οφειλέτες έχουν ανταποκριθεί στους όρους του προγράμματος και δεν υπάρχουν καθόλου ποσά σε καθυστέρηση, καθώς και αμφιβολίες για την πλήρη εξόφληση των δανείων, τότε αυτά γνωστοποιούνται ως μη απομειωμένα. Επιπροσθέτως, τα μη απομειωμένα δάνεια, συμπεριλαμβανομένων κι αυτών που προγενέστερα κατηγοριοποιήθηκαν ως απομειωμένα και τήρησαν του όρους της ρύθμισης, υπόκεινται σε διετή παρακολούθηση. Εάν, στο τέλος αυτής της περιόδου, οι οφειλέτες έχουν προβεί σε τακτικές πληρωμές κατά ένα σημαντικό ποσό, δεν υπάρχουν ποσά σε καθυστέρηση μεγαλύτερη των 30 ημερών και τα δάνεια δεν είναι απομειωμένα, τότε αυτά εξέρχονται από το καθεστώς ρύθμισης.

Ειδικότερα, η κατηγορία των απομειωμένων δανείων περιλαμβάνει εκείνα που (α) κατά την ημερομηνία της ρύθμισης ήταν σε καθυστέρηση μεγαλύτερη των 90 ημερών ή θεωρούνταν πιθανό να μην αποπληρωθούν, (β) στο τέλος της περιόδου επιτήρησης του ενός έτους ικανοποίησαν τα κριτήρια για την μεταφορά τους στην κατηγορία των μη απομειωμένων δανείων και κατά την διετή περίοδο παρακολούθησης τα νέα μέτρα ρύθμισης είχαν παραταθεί ή υπήρξαν ποσά σε καθυστέρηση μεγαλύτερη των 30 ημερών και (γ) κατηγοριοποιήθηκαν αρχικά ως μη απομειωμένα και κατά την διάρκεια της διετούς περιόδου παρακολούθησης ικανοποίησαν τα κριτήρια για την μεταφορά τους στην κατηγορία των απομειωμένων.

Επιπροσθέτως, τα μη απομειωμένα δάνεια λιανικής τραπεζικής κατηγοριοποιούνται είτε ως «ενήμερα και μη απομειωμένα» είτε ως «σε καθυστέρηση και μη απομειωμένα» ανάλογα με τον βαθμό καθυστέρησής τους κατά την ημερομηνία αναφοράς. Για την αντίστοιχη κατηγοριοποίηση των επιχειρηματικών δανείων, λαμβάνεται υπόψη τόσο η πιστοληπτική διαβάθμιση των οφειλετών όσο και ο βαθμός καθυστέρησης των δανείων.

Επίσης, τα ρυθμισμένα δάνεια που δεν εξυπηρετούνται σύμφωνα με τους νέους τροποποιημένους όρους και τα οποία μεταγενέστερα καταγγέλλονται, παύουν να παρακολουθούνται ξεχωριστά βάσει των διαδικασιών που η Τράπεζα εφαρμόζει για τα προγράμματα ρύθμισης, και γνωστοποιούνται ως καταγγελλόμενα απομειωμένα δάνεια σύμφωνα με τις διαδικασίες της Τράπεζας για την διαχείριση και παρακολούθηση των καταγγελλόμενων δανείων.

Προγράμματα Ρύθμισης Δανείων

Τα προγράμματα ρύθμισης παρέχονται κατόπιν αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας του πελάτη και της πρόθεσής του να αποπληρώσει την οφειλή του, και μπορεί να είναι προσωρινής φύσης ή μεγαλύτερης διάρκειας. Ο σκοπός των προγραμμάτων αυτών είναι η διευκόλυνση των οφειλετών που αντιμετωπίζουν οικονομικές δυσχέρειες μέσω επαναπροσδιορισμού των όρων αποπληρωμής των δανείων τους με βιώσιμο τρόπο και ταυτόχρονα η προστασία της Τράπεζας από ενδεχόμενες ζημιές. Η Τράπεζα αναπτύσσει στοχευμένες στρατηγικές κατηγοριοποίησης οφειλετών με σκοπό την εξεύρεση κατάλληλων βραχυπρόθεσμων ή μακροπρόθεσμων και βιώσιμων λύσεων, οι οποίες θα ανταποκρίνονται σε συγκεκριμένες οικονομικές ανάγκες των εν λόγω επιλεγμένων ομάδων οφειλετών.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Τα μέτρα ρύθμισης δανείων μπορεί να περιλαμβάνουν, αλλά δεν περιορίζονται απαραίτητα σε ένα ή και περισσότερα από τα παρακάτω:

- ενοποιήσεις δανειακών υποχρεώσεων, όπου τα υφιστάμενα δανειακά υπόλοιπα του πιστούχου ενοποιούνται σε ένα δάνειο,
- καταβολή μόνο τόκων,
- περίοδος χάριτος,
- κεφαλαιοποίηση των ληξιπρόθεσμων οφειλών, οι οποίες προστίθενται στο κεφάλαιο του δανείου,
- σχέδια για καταβολή μειωμένης δόσης,
- συμφωνία τακτοποίησης ληξιπρόθεσμων οφειλών,
- παράταση διάρκειας αποπληρωμής του δανείου,
- μείωση επιτοκίου,
- μερική διαγραφή της οφειλής,
- διαχωρισμός οφειλής (συνδυασμός τύπων ρυθμίσεων που περιλαμβάνουν κυρίως κεφαλαιοποίηση ληξιπρόθεσμων οφειλών, παράταση διάρκειας αποπληρωμής του δανείου και μείωση επιτοκίου), και
- συμφωνίες ανταλλαγής χρέους με μετοχικό κεφάλαιο.

Ειδικά για τα καταναλωτικά δάνεια χωρίς εξασφάλιση (περιλαμβανομένων των πιστωτικών καρτών), τα προγράμματα ρύθμισης πραγματοποιούνται κυρίως μέσω της ενοποίησης των δανειακών υποχρεώσεων, όπου όλα τα υφιστάμενα υπόλοιπα καταναλωτικών δανείων συγκεντρώνονται σε ένα. Η ενοποίηση των δανειακών υποχρεώσεων συνδυάζεται γενικότερα με άλλα μέτρα (π.χ. παράταση διάρκειας αποπληρωμής του δανείου), έτσι ώστε να επιτυγχάνονται τόσο η επαρκής μείωση των δόσεων του δανείου όσο και ο βιώσιμος χαρακτήρας της ρύθμισης για τον οφειλέτη. Σε επιλεγμένες περιπτώσεις, η ενοποίηση των δανειακών υποχρεώσεων μπορεί να συνδυάζεται με εγγραφή προσημείωσης σε ακίνητα, μετατρέποντας έτσι τα ανεξασφάλιστα ανοίγματα της Τράπεζας σε εξασφαλισμένα.

Στην περίπτωση των στεγαστικών δανείων, η μείωση της δόσης μπορεί να επιτευχθεί μέσω διαφόρων προγραμμάτων ρύθμισης, όπως η παράταση διάρκειας της αποπληρωμής του δανείου, η κεφαλαιοποίηση των ληξιπρόθεσμων οφειλών, ο διαχωρισμός οφειλής και σχέδια για καταβολή μειωμένης δόσης.

Τα επιχειρηματικά δάνεια υπόκεινται σε ρύθμιση, όταν υπάρχουν ενδείξεις οικονομικών δυσχερειών του οφειλέτη, η οποία στοιχειοθετείται από ένα συνδυασμό παραγόντων μεταξύ των οποίων η επιδείνωση των οικονομικών του στοιχείων, η υποβάθμιση της πιστοληπτικής του αξιολόγησης, οι καθυστερήσεις πληρωμών και λοιποί παράγοντες.

Η Γενική Διεύθυνση Διαχείρισης Προβληματικών Δανείων του Ομίλου (Troubled Assets Group General Division- TAG) αποτελεί μία ανεξάρτητη αρχή, η οποία έχει την συνολική ευθύνη για την διαχείριση των προβληματικών δανείων, συμπεριλαμβανομένων των ρυθμισμένων, σύμφωνα με την Πράξη Εκτελεστικής Επιτροπής της Τράπεζας της Ελλάδος 42/30.05.2014 όπως τροποποιήθηκε από την Πράξη 47/9.2.2015 και την Πράξη 102/30.08.2016. Η Διεύθυνση διασφαλίζει τον αυστηρό έλεγχο και τη στενή παρακολούθηση αναφορικά με την αποτελεσματικότητα των προγραμμάτων ρύθμισης και την απόδοση των δανειακών χαρτοφυλακίων που διαχειρίζεται. Η Διεύθυνση διασφαλίζει επίσης, τη συνεχή βελτίωση και προσαρμογή των πολιτικών και των διαδικασιών μέσω της διενέργειας ποιοτικών ελέγχων και λαμβάνοντας υπόψη τις εξελίξεις του μακροοικονομικού περιβάλλοντος, τις απαιτήσεις του εποπτικού και νομικού πλαισίου, τις διεθνείς βέλτιστες πρακτικές, και τις υφιστάμενες ή νέες εσωτερικές απαιτήσεις.

Η TAG συνεργάζεται με τον Τομέα Διαχείρισης Κινδύνων για την αμοιβαία κατανόηση και ανάπτυξη της κατάλληλης μεθοδολογίας σχετικά με την αξιολόγηση των κινδύνων που απορρέουν από κάθε τύπο ρύθμισης και κατηγορία καθυστέρησης, ανά δανειακό χαρτοφυλάκιο. Περαιτέρω πληροφορίες σχετικά με τη δομή και τις κυριότερες δραστηριότητες της TAG παρατίθενται στις σημ. 7.2 και 7.2.1.

Αξιολόγηση Απομείωσης

Στις περιπτώσεις που παρέχονται μέτρα ρύθμισης, η Τράπεζα αξιολογεί την οικονομική κατάσταση του πιστούχου και την ικανότητα αποπληρωμής των υποχρεώσεων του βάσει των πολιτικών απομείωσης της Τράπεζας που περιγράφονται στις σημειώσεις 2.2.12 και 7.2.1. Συγκεκριμένα, τα δάνεια λιανικής τραπεζικής διαχωρίζονται από τα άλλα χαρτοφυλάκια δανείων και η συλλογική αξιολόγηση απομείωσης που διενεργείται αντανακλά τον κίνδυνο μεγαλύτερων ζημιών, με αποτέλεσμα τις υψηλότερες προβλέψεις απομείωσης/κάλυψη σε σχέση με τα μη τροποποιημένα δάνεια. Η αξιολόγηση για την απομείωση των επιχειρηματικών δανείων πραγματοποιείται σε ατομική βάση, λαμβάνοντας υπόψη τις διάφορες πτυχές του κινδύνου (όπως η

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

πιστοληπτική αξιολόγηση του δανειολήπτη, η οικονομική του κατάσταση, η τήρηση του προγράμματος ρύθμισης και το επίπεδο των εξασφαλίσεων) και η σχετική ζημιά απομείωσης υπολογίζεται αναλόγως.

Ανταλλαγή Χρέους με απόκτηση μετοχών του οφειλέτη

Στα χαρτοφυλάκια επιχειρηματικών δανείων, η Τράπεζα συμμετέχει σε ορισμένες περιπτώσεις σε συναλλαγές ανταλλαγής χρέους με μετοχές, ως μέρος της διαδικασίας στήριξης των επιχειρήσεων, όπως περιγράφεται στη σημ. 2.2.12. Το 2017 στο πλαίσιο ρύθμισης δανείων με ανταλλαγή χρέους έναντι μετοχών, η Τράπεζα απέκτησε ποσοστό συμμετοχής (α) 100% της Στάνταρτ Κτηματικής Α.Ε. (σημ.24) (β) 41,67% της Αlpha Επενδυτικής Περιουσίας Κεφαλαρίου Α.Ε. (σημ. 28) (γ) 24,37% της Famar S.A. (σημ.28) (δ) 47,66% των προνομιούχων μετοχών χωρίς δικαίωμα ψήφου της ΕΛΤΕΡ Α.Τ.Ε. για € 0,3 εκατ. (ε) 0,86% της FRIGOGLOSS A.B.E.E. για € 0,03 εκατ. και (στ) 18,02% της UNISOFT Α.Ε. για € 27. Παρομοίως το 2016, η Τράπεζα απέκτησε μειοψηφικό ποσοστό συμμετοχής 2,79% στη Σελόντα Ιχθυοτροφεία Α.Ε.Γ.Ε., αξίας € 0,1 εκατ. που σχετίζεται με αναδιάρθρωση χρέους της Δίας Ιχθυοκαλλιέργειες Α.Ε.Β.Ε.

Αναδιαρθρώσεις δανείων

Ένα δάνειο του οποίου οι όροι έχουν τροποποιηθεί ενδέχεται να αποαναγνωρισθεί και το ρυθμισμένο δάνειο να αναγνωρισθεί ως νέο, όταν οι αλλαγές στους αρχικούς συμβατικούς όρους έχουν ως συνέπεια το δάνειο που υπόκειται σε μέτρα ρύθμισης να χαρακτηριστεί ως ένα ουσιωδώς διαφορετικό χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού. Περιπτώσεις που είναι πιθανό να οδηγήσουν σε αποαναγνώριση περιγράφονται στη σημ. 2.2.12. Κατά την αποαναγνώριση, η διαφορά μεταξύ της αξίας του παλιού δανείου και της εύλογης αξίας του νέου δανείου αναγνωρίζεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων. Τα απομειωμένα δάνεια που αποαναγνωρίστηκαν ως συνέπεια των μέτρων ρύθμισης, εξακολουθούν να κατηγοριοποιούνται ως απομειωμένα έως ότου υπάρχουν επαρκή στοιχεία που αποδεικνύουν την σημαντική μείωση στον κίνδυνο αθέτησης των μελλοντικών πληρωμών και την μη ύπαρξη άλλων ενδείξεων απομείωσης.

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει τα δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες της Τράπεζας, ανά είδος ρύθμισης:

	2017	2016
	€ εκατ.	€ εκατ.
Μέτρα ρύθμισης δανείων:		
Διαχωρισμός οφειλής	3.119	2.744
Παράταση διάρκειας	2.645	1.831
Κεφαλαιοποίηση ληξιπρόθεσμων οφειλών	581	732
Μειωμένη δόση: μικρότερη των οφειλόμενων τόκων	585	1.657
Μείωση επιτοκίου	451	381
Μειωμένη δόση: μεγαλύτερη των οφειλόμενων τόκων	267	803
Τακτοποίηση ληξιπρόθεσμων οφειλών	69	105
Καταβολή μόνο τόκων	50	111
Περίοδος χάριτος	106	96
Συμφωνίες ανταλλαγής χρέους με μετοχικό κεφάλαιο	53	55
Μερική διαγραφή οφειλής	33	34
Λειτουργική αναδιάρθρωση επιχείρησης	5	5
Λοιπά	55	32
Σύνολο (καθαρή αξία)	8.019	8.586

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει τα δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες που υπόκεινται σε μέτρα ρύθμισης ανά ποιοτική διαβάθμιση:

	31 Δεκεμβρίου 2017		
	Συνολικό ποσό δανείων	Συνολικό ποσό ρυθμισμένων δανείων	% Ρυθμισμένων δανείων
	€ εκατ.	€ εκατ.	%
Χωρίς καθυστέρηση και μη απομειωμένα	18.377	3.271	17,8
Σε καθυστέρηση και μη απομειωμένα	3.407	1.439	42,2
Απομειωμένα	18.099	5.354	29,6
Σύνολο	39.883	10.064	25,2
Ατομική πρόβλεψη απομείωσης	(2.890)	(438)	15,2
Συλλογική πρόβλεψη απομείωσης	(6.127)	(1.607)	26,2
Σύνολο (καθαρή αξία)	30.866	8.019	26,0
Ληφθείσες Εξασφαλίσεις	21.625	6.527	

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

	31 Δεκεμβρίου 2016		
	Συνολικό ποσό δανείων	Συνολικό ποσό ρυθμισμένων δανείων	% Ρυθμισμένων δανείων
	€ εκατ.	€ εκατ.	
Χωρίς καθυστέρηση και μη απομειωμένα	18.504	3.164	17,1
Σε καθυστέρηση και μη απομειωμένα	3.198	1.163	36,4
Απομειωμένα	20.510	6.304	30,7
Σύνολο	42.212	10.631	25,2
Ατομική πρόβλεψη απομείωσης	(3.665)	(500)	13,6
Συλλογική πρόβλεψη απομείωσης	(6.639)	(1.545)	23,3
Σύνολο (καθαρή αξία)	31.908	8.586	26,9
Ληφθείσες Εξασφαλίσεις	22.417	6.355	

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει την κίνηση των δανείων και απαιτήσεων από πελάτες που υπόκεινται σε μέτρα ρύθμισης:

	2017 € εκατ.	2016 € εκατ.
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου	8.586	6.900
Δάνεια που εντάχθηκαν σε καθεστώς ρύθμισης εντός της χρήσης	1.027	2.127
Έσοδα από τόκους	181	196
Αποπληρωμές δανείων (μερικώς ή ολικώς)	(344)	(188)
Δάνεια που εξήλθαν από το καθεστώς της ρύθμισης ⁽¹⁾	(1.054)	(106)
Πρόβλεψη για πιστωτικούς κινδύνους	(191)	(371)
Λοιπά	(186)	28
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου	8.019	8.586

⁽¹⁾ Για το 2017, ποσό € 561 εκατ. των δανείων και απαιτήσεων από πελάτες τα οποία εξήλθαν από το καθεστώς ρύθμισης αφορά δάνεια τα οποία ήταν καταγγεμένα.

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει τα δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες που υπόκεινται σε μέτρα ρύθμισης ανά είδος δανείου:

	2017 € εκατ.	2016 € εκατ.
Λιανική Τραπεζική	6.664	7.368
- Στεγαστικά δάνεια	4.750	5.268
- Καταναλωτικά δάνεια	337	399
- Πιστωτικές κάρτες	0	0
- Μικρές επιχειρήσεις	1.577	1.701
Επιχειρηματικά	1.355	1.218
- Μεγάλες επιχειρήσεις	813	460
- Μικρομεσαίες ΜΜΕ	542	758
Σύνολο (καθαρή αξία)	8.019	8.586

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει τα δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες που υπόκεινται σε μέτρα ρύθμισης ανά γεωγραφική κατανομή:

	2017 € εκατ.	2016 € εκατ.
Ελλάδα	7.944	8.488
Λοιπές Ευρωπαϊκές χώρες	28	52
Λοιπές Χώρες	47	46
Σύνολο (καθαρή αξία)	8.019	8.586

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

7.2.1.3 Ομόλογα εμπορικού και επενδυτικού χαρτοφυλακίου

Οι παρακάτω πίνακες παρουσιάζουν τα ομόλογα του εμπορικού και του επενδυτικού χαρτοφυλακίου ανά κατηγορία πιστωτικής διαβάθμισης την 31 Δεκεμβρίου 2017 και 2016, σύμφωνα με τις διαβαθμίσεις της Moody's ή αντίστοιχες διαβαθμίσεις:

	31 Δεκεμβρίου 2017				
	Ομόλογα εμπορικού χαρτοφυλακίου € εκατ.	Ομόλογα διαθέσιμα προς πώληση € εκατ.	Χρεωστικοί τίτλοι δανειακού χαρτοφυλακίου € εκατ.	Ομόλογα διακρατούμενα μέχρι τη λήξη € εκατ.	Σύνολο € εκατ.
Aaa	-	230	-	0	230
Aa1 έως Aa3	-	742	362	45	1.149
A1 έως A3	-	238	109	30	377
Χαμηλότερα από A3	11	3.556	1.153	33	4.753
Χωρίς διαβάθμιση	1	56	0	0	57
Σύνολο	12	4.822	1.624	108	6.566

	31 Δεκεμβρίου 2016				
	Ομόλογα εμπορικού χαρτοφυλακίου € εκατ.	Ομόλογα διαθέσιμα προς πώληση € εκατ.	Χρεωστικοί τίτλοι δανειακού χαρτοφυλακίου € εκατ.	Ομόλογα διακρατούμενα μέχρι τη λήξη € εκατ.	Σύνολο € εκατ.
Aaa	-	68	-	0	68
Aa1 έως Aa3	-	-	6.843	53	6.896
A1 έως A3	-	34	113	32	179
Χαμηλότερα από A3 (αναμορφωμένο, σημ. 47)	5	2.557	1.192	41	3.795
Χωρίς διαβάθμιση	1	35	1	0	37
Σύνολο	6	2.694	8.149	126	10.975

Τα ομόλογα με διαβάθμιση χαμηλότερη από A3 περιλαμβάνουν: ομόλογα Ελληνικού Δημοσίου αξίας € 3.574 εκατ. (2016: € 3.310 εκατ.), κρατικά ομόλογα χωρών μελών της Ευρωζώνης αξίας € 843 εκατ. (2016: € 123 εκατ.) και κρατικά ομόλογα αξίας € 134 εκατ. που έχουν εκδοθεί κυρίως από λουιτά μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και υποψήφια μέλη (2016: € 187 εκατ.).

Οι παρακάτω πίνακες παρουσιάζουν τα ομόλογα του εμπορικού και του επενδυτικού χαρτοφυλακίου ανά γεωγραφική περιοχή, με βάση τη χώρα εγκατάστασης των αντισυμβαλλόμενων και τον τομέα δραστηριότητας:

	31 Δεκεμβρίου 2017			
	Ελλάδα € εκατ.	Λοιπές Ευρωπαϊκές χώρες € εκατ.	Λοιπές Χώρες € εκατ.	Σύνολο € εκατ.
Δημόσιο	3.574	2.541	16	6.131
Τράπεζες	30	79	-	109
Επιχειρήσεις	130	136	60	326
Σύνολο	3.734	2.756	76	6.566

	31 Δεκεμβρίου 2016			
	Ελλάδα € εκατ.	Λοιπές Ευρωπαϊκές χώρες € εκατ.	Λοιπές Χώρες € εκατ.	Σύνολο € εκατ.
Δημόσιο (αναμορφωμένο, σημ.47)	3.310	7.343	14	10.667
Επιχειρήσεις	100	183	25	308
Σύνολο	3.410	7.526	39	10.975

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

7.2.1.4 Συμψηφισμός χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων

Οι γνωστοποιήσεις όπως παρατίθενται στους παρακάτω πίνακες περιλαμβάνουν χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων τα οποία:

- (α) συμψηφίζονται στον ισολογισμό της Τράπεζας σύμφωνα με τα κριτήρια του ΔΛΠ 32 «Χρηματοοικονομικά Μέσα: Γνωστοποίηση και Παρουσίαση» ή
- (β) υπόκεινται σε κύριες συμβάσεις συμψηφισμού ή παρόμοιες συμφωνίες οι οποίες καλύπτουν παρόμοια χρηματοοικονομικά μέσα, ανεξάρτητα από το εάν συμψηφίζονται στον ισολογισμό.

Αναφορικά με την πρώτη κατηγορία, τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων συμψηφίζονται και το καθαρό ποσό αυτών παρουσιάζεται στον ισολογισμό, όταν υπάρχει νόμιμο δικαίωμα συμψηφισμού και πρόθεση διακανονισμού του καθαρού ποσού αυτών ή πρόθεση ταυτόχρονης είσπραξης της απαίτησης και εξόφλησης της υποχρέωσης («τα κριτήρια συμψηφισμού»), όπως παρατίθενται και στην λογιστική αρχή της Τράπεζας 2.2.4.

Αναφορικά με την δεύτερη κατηγορία, οι συναλλαγές που εμπίπτουν σε συμβάσεις ISDA (International Swaps and Derivatives Association) και παρόμοιες κύριες συμβάσεις συμψηφισμού δεν πληρούν τα κριτήρια του συμψηφισμού στον ισολογισμό, καθώς το δικαίωμα συμψηφισμού τίθεται σε ισχύ μόνο σε περίπτωση αθέτησης, χρεοκοπίας ή πτώχευσης της Τράπεζας ή των αντισυμβαλλόμενων ή μετά από άλλα προκαθορισμένα γεγονότα. Επιπρόσθετα, η Τράπεζα και οι αντισυμβαλλόμενοι της μπορεί να μην έχουν πρόθεση διακανονισμού του καθαρού ποσού των συναλλαγών ή πρόθεση ταυτόχρονης είσπραξης της απαίτησης και εξόφλησης της υποχρέωσης.

Παρόμοιες συμβάσεις με τις ISDA περιλαμβάνουν συμφωνίες εκκαθάρισης παραγώγων, global master repurchase agreements (GMRA) και global master securities lending agreements. Παρόμοια χρηματοοικονομικά μέσα περιλαμβάνουν παράγωγα, συμφωνίες πώλησης και επαναγοράς χρεογράφων («repos»), συμφωνίες αγοράς και επαναπώλησης τίτλων («reverse repos») και χρεόγραφα που δανείζονται από ή δανείζονται σε τρίτους. Χρηματοοικονομικά μέσα όπως δάνεια και καταθέσεις δεν υπόκεινται σε αυτήν την γνωστοποίηση εκτός εάν συμψηφίζονται στον ισολογισμό.

Οι παρακάτω πίνακες παρουσιάζουν τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων που πληρούν τα κριτήρια του συμψηφισμού και συνεπώς στον ισολογισμό παρουσιάζεται το καθαρό ποσό αυτών, καθώς και ποσά που υπόκεινται σε εφαρμοστέες κύριες συμβάσεις συμψηφισμού και παρόμοιες συμφωνίες για τα οποία τα κριτήρια συμψηφισμού που αναφέρονται παραπάνω δεν πληρούνται. Τα τελευταία ποσά, τα οποία έχουν κυρίως σχέση με παράγωγα, συμφωνίες επαναγοράς χρεογράφων και συμφωνίες επαναπώλησης χρεογράφων, δεν συμψηφίζονται στον ισολογισμό.

Όσον αφορά αυτές τις συναλλαγές, η Τράπεζα λαμβάνει και παρέχει εξασφαλίσεις με την μορφή χρεογράφων και ταμειακών διαθεσίμων, τα οποία περιλαμβάνονται στους παρακάτω πίνακες στις στήλες «Χρηματοοικονομικά μέσα» και «Εγγυήσεις σε μετρητά» στην εύλογη αξία τους.

31 Δεκεμβρίου 2017						
Λογιστική αξία χρηματ/μικών στοιχείων ενεργητικού προ συμψηφισμού		Λογιστική αξία χρηματ/μικών υποχρεώσεων που συμψηφίστηκαν		Σχετιζόμενα υπόλοιπα που δεν συμψηφίστηκαν στον ισολογισμό		
				Καθαρή αξία χρηματ/μικών απαιτήσεων	Χρηματ/μικά μέσα (περιλαμβ. μη-ταμειακών εξασφαλίσεων)	Ληφθείσες εγγυήσεις σε μετρητά
€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.
Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού						
Συμφωνίες επαναπώλησης χρεογράφων με τράπεζες	281	(235)	46	(46)	-	-
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	1.878	-	1.878	(1.747)	(7)	124
Σύνολο	2.159	(235)	1.924	(1.793)	(7)	124

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

	31 Δεκεμβρίου 2017					
	Σχετιζόμενα υπόλοιπα που δεν συμψηφίστηκαν στον ισολογισμό					
	Λογιστική αξία χρηματικών στοιχείων υποχρεώσεων προ συμψηφισμού € εκατ.	Λογιστική αξία ενεργητικού που συμψηφίστηκαν € εκατ.	Καθαρή αξία χρηματικών υποχρεώσεων € εκατ.	Χρηματικά μέσα (περιλαμβ. μη-ταμειακών εξασφαλίσεων) € εκατ.	Δεσμευμένες εγγυήσεις σε μετρητά € εκατ.	Καθαρό υπόλοιπο € εκατ.
Χρηματοοικονομικά στοιχεία υποχρεώσεων						
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	1.849	-	1.849	(566)	(1.274)	9
Συμφωνίες επαναγοράς χρεογράφων με τράπεζες	5.903	(235)	5.668	(5.668)	-	-
Συμφωνίες επαναγοράς χρεογράφων με πελάτες	53	-	53	(53)	-	-
Σύνολο	7.805	(235)	7.570	(6.287)	(1.274)	9

	31 Δεκεμβρίου 2016					
	Σχετιζόμενα υπόλοιπα που δεν συμψηφίστηκαν στον ισολογισμό					
	Λογιστική αξία χρηματικών στοιχείων ενεργητικού προ συμψηφισμού € εκατ.	Λογιστική αξία χρηματικών υποχρεώσεων που συμψηφίστηκαν € εκατ.	Καθαρή αξία χρηματικών απαιτήσεων € εκατ.	Χρηματικά μέσα (περιλαμβ. μη-ταμειακών εξασφαλίσεων) € εκατ.	Ληφθείσες εγγυήσεις σε μετρητά € εκατ.	Καθαρό υπόλοιπο € εκατ.
Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού						
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	1.960	-	1.960	(1.873)	(12)	75
Σύνολο	1.960	-	1.960	(1.873)	(12)	75

	31 Δεκεμβρίου 2016					
	Σχετιζόμενα υπόλοιπα που δεν συμψηφίστηκαν στον ισολογισμό					
	Λογιστική αξία χρηματικών στοιχείων υποχρεώσεων προ συμψηφισμού € εκατ.	Λογιστική αξία χρηματικών υποχρεώσεων που συμψηφίστηκαν € εκατ.	Καθαρή αξία χρηματικών υποχρεώσεων € εκατ.	Χρηματικά μέσα (περιλαμβ. μη-ταμειακών εξασφαλίσεων) € εκατ.	Δεσμευμένες εγγυήσεις σε μετρητά € εκατ.	Καθαρό υπόλοιπο € εκατ.
Χρηματοοικονομικά στοιχεία υποχρεώσεων						
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	2.443	-	2.443	(806)	(1.629)	8
Συμφωνίες επαναγοράς χρεογράφων με τράπεζες	10.007	-	10.007	(10.007)	-	-
Συμφωνίες επαναγοράς χρεογράφων με πελάτες	53	-	53	(53)	-	-
Σύνολο	12.503	-	12.503	(10.866)	(1.629)	8

Τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων παρατίθενται στους παραπάνω πίνακες στην αξία με την οποία αναγνωρίστηκαν, είτε την εύλογη αξία (παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα) είτε στην αποσβέσιμη αξία κτήσης (όλα τα υπόλοιπα χρηματοοικονομικά στοιχεία), ανάλογα με τον τύπο του χρηματοοικονομικού μέσου.

7.2.2 Κίνδυνος αγοράς

Η Τράπεζα εκτίθεται σε κίνδυνο αγοράς ο οποίος είναι ο κίνδυνος πιθανής ζημιάς λόγω δυσμενών αλλαγών στις μεταβλητές της αγοράς. Μεταβολές σε επιτόκια, συναλλαγματικές ισοτιμίες, περιθώρια φερεγγυότητας (credit spreads), τιμές μετοχών και σε άλλους σχετικούς παράγοντες, όπως στην τεκμαρτή μεταβλητότητα των προηγούμενων, μπορούν να επηρεάσουν τα έσοδα της Τράπεζας ή την εύλογη αξία των χρηματοοικονομικών μέσων της. Ειδικότερα, οι κίνδυνοι αγοράς στους οποίους εκτίθεται η Τράπεζα είναι οι εξής:

(α) Κίνδυνος επιτοκίου

Οι ταμειακές ροές και η εύλογη αξία της χρηματοοικονομικής θέσης της Τράπεζας εκτίθενται σε κίνδυνο λόγω των διακυμάνσεων στα ισχύοντα επιτόκια αγοράς. Ο κίνδυνος επιτοκίου ταμιακών ροών, είναι ο κίνδυνος οι μελλοντικές ταμειακές ροές ενός χρηματοοικονομικού μέσου να διακυμανθούν λόγω των αλλαγών στα επιτόκια της αγοράς. Ο κίνδυνος επιτοκίου εύλογης αξίας είναι ο κίνδυνος η αξία ενός χρηματοοικονομικού μέσου να διακυμανθεί λόγω των αλλαγών στα επιτόκια της αγοράς. Ο κίνδυνος επιτοκίου εύλογης αξίας αναλύεται περαιτέρω σε «Γενικό» και «Ειδικό». Ο πρώτος αναφέρεται σε αλλαγές στην εύλογη αξία θέσεων λόγω μεταβολών των επιτοκίων αναφοράς, ενώ ο τελευταίος αναφέρεται σε αλλαγές στην εύλογη αξία θέσεων λόγω κινήσεων σε συγκεκριμένες αποδόσεις εκδοτών και σε περιθώρια φερεγγυότητας (credit spreads).

(β) Συναλλαγματικός κίνδυνος

Η χρηματοοικονομική θέση και οι ταμειακές ροές της Τράπεζας εκτίθενται σε κίνδυνο από την επίδραση των διακυμάνσεων στις ισχύουσες συναλλαγματικές ισοτιμίες.

(γ) Μετοχικός κίνδυνος

Ο κίνδυνος τιμής μετοχών ορίζεται ως ο κίνδυνος μείωσης της εύλογης αξίας τους, ως αποτέλεσμα της μεταβολής των μετοχικών δεικτών και της αξίας μεμονωμένων μετοχών. Η έκθεση στον κίνδυνο διακύμανσης των τιμών των μετοχών προέρχεται κυρίως από το επενδυτικό χαρτοφυλάκιο.

(δ) Τεκμαρτή μεταβλητότητα

Η Τράπεζα εκτίθεται σε περιορισμένο κίνδυνο τεκμαρτής μεταβλητότητας (implied volatility (vega) risk), κυρίως ως αποτέλεσμα των θέσεων της σε swaption.

Η Επιτροπή Κινδύνων (Board Risk Committee) καθορίζει τα όρια της έκθεσης σε κινδύνους αγοράς, τα οποία παρακολουθούνται σε τακτική βάση.

Η Τράπεζα εφαρμόζει τη μέθοδο της Αξίας σε Κίνδυνο (Value at Risk - VaR) για τη διαχείριση και παρακολούθηση του κινδύνου αγοράς.

(i) VaR για 2017 και 2016

Η μέθοδος VaR χρησιμοποιείται για την επιμέτρηση του χρηματοοικονομικού κινδύνου, υπολογίζοντας την πιθανή αρνητική μεταβολή της αγοραίας αξίας ενός χαρτοφυλακίου σε συγκεκριμένο διάστημα εμπιστοσύνης και για προκαθορισμένη διάρκεια. Το VaR που υπολογίζει η Τράπεζα είναι βασισμένο σε διάστημα εμπιστοσύνης 99% και περίοδο διακράτησης 1 ημέρας, υπολογισμένο με τη μέθοδο προσομοίωσης Monte Carlo (ολοκληρωμένη επανατιμολόγηση).

Τα μοντέλα VaR είναι σχεδιασμένα για την επιμέτρηση του κινδύνου αγοράς σε ομαλές συνθήκες. Γίνεται η υπόθεση ότι οι ενδεχόμενες μεταβολές στους παράγοντες κινδύνου που επηρεάζουν τις ομαλές συνθήκες αγοράς, θα ακολουθήσουν κανονική κατανομή.

Παρόλο που το VaR είναι ένα σημαντικό εργαλείο για την επιμέτρηση του κινδύνου αγοράς, οι υποθέσεις πάνω στις οποίες βασίζεται εγείρουν συγκεκριμένους περιορισμούς. Για το λόγο αυτό τα πραγματικά αποτελέσματα παρακολουθούνται συστηματικά μέσω της διενέργειας εκ των υστέρων ελέγχων («back testing»), ώστε να ελεγχθεί η εγκυρότητα των υποθέσεων και των παραμέτρων που χρησιμοποιήθηκαν για τον υπολογισμό του VaR.

Επειδή η μέθοδος VaR αποτελεί βασικό εργαλείο για την παρακολούθηση του κινδύνου αγοράς που είναι εκτεθειμένη η Τράπεζα, έχουν θεσπιστεί όρια VaR για όλες τις ανοικτές θέσεις (εμπορικά και επενδυτικά χαρτοφυλάκια), ενώ η πραγματική έκθεση της Τράπεζας επισκοπείται από τη διοίκηση σε καθημερινή βάση. Παρόλα αυτά, η χρήση αυτής της μεθοδολογίας δεν αποτρέπει ζημιές έξω από αυτά τα όρια σε περίπτωση ακραίων μεταβολών στην αγορά.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Μέσο VaR ανά κατηγορία κινδύνου (εμπορικό και επενδυτικό χαρτοφυλάκιο⁽¹⁾) - Ελλάδα

	2017 € εκατ.	2016 € εκατ.
Κίνδυνος Επιτοκίου	17	18
Κίνδυνος Συναλλάγματος	0	0
Μετοχικός Κίνδυνος	0	2
Σύνολο VaR	17	18

⁽¹⁾ Η διακύμανση των επιτοκίων έχει εφαρμοσθεί σε όλα τα χαρτοφυλάκια. Η διακύμανση των περιθωρίων φερεγγυότητας (credit spreads) έχει εφαρμοσθεί μόνο στις θέσεις του εμπορικού και του διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου.

Η διαφοροποίηση κινδύνων επιδρά θετικά στο συνολικό VaR από τον επιτοκιακό, συναλλαγματικό και μετοχικό κίνδυνο.

Το VaR επιτοκιακού κινδύνου λαμβάνει υπόψη τις μεταβολές στην εύλογη αξία όλων των στοιχείων που κατέχει η Τράπεζα, οι οποίες οφείλονται σε μεταβολές των επιτοκίων. Σε αυτό περιλαμβάνονται τα δάνεια και οι καταθέσεις (πελάτες και διατραπεζική), χρηματοδότηση από το Ευρωσύστημα και πιστωτικοί τίτλοι, τα χρεόγραφα και τα παράγωγα που κατέχονται από την Τράπεζα. Παρά το μεγάλο σχετικό μέγεθος των χαρτοφυλακίων δανείων και καταθέσεων, της χρηματοδότησης από το Ευρωσύστημα και τους πιστωτικούς τίτλους, η αντιστοίχιση (matching) ημερομηνιών λήξης και ποσών, σε συνδυασμό με το τρέχον επίπεδο των επιτοκίων, σημαίνει ότι η οριακή συνεισφορά αυτών των στοιχείων στο VaR επιτοκιακού κινδύνου δεν είναι σημαντική. Το VaR επιτοκιακού κινδύνου της Τράπεζας, οφείλεται κυρίως στον κίνδυνο που σχετίζεται με τα χρεόγραφα και τα παράγωγα που επιδεικνύουν ευαισθησία σε μεταβολές των επιτοκίων.

Η έκθεση σε επιτοκιακό κίνδυνο των χρεογράφων, παραγώγων και καλυμμένων ομολογιών της Τράπεζας αναλύεται σε χρονικές περιόδους όπως παρουσιάζεται στους ακόλουθους πίνακες:

	31 Δεκεμβρίου 2017				
	Εντός 1 μήνα	1-3 μήνες	3-12 μήνες	1-5 έτη	Άνω των 5 ετών
	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.
Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων					
Ομόλογα σταθερού επιτοκίου	-	-	-	4	6
Χαρτοφυλάκιο επενδυτικών τίτλων	625	454	443	2.311	1.990
Ομόλογα σταθερού επιτοκίου	389	380	428	2.311	1.990
Ομόλογα μεταβλητού επιτοκίου	236	74	15	-	-
Καλυμμένες Ομολογίες				(500)	-
Καλυμμένες Ομολογίες σταθερού επιτοκίου	-	-	-	(500)	-
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα⁽¹⁾	362	(639)	1.227	13	(990)

	31 Δεκεμβρίου 2016				
	Εντός 1 μήνα	1-3 μήνες	3-12 μήνες	1-5 έτη	Άνω των 5 ετών
	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.
Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων					
Ομόλογα σταθερού επιτοκίου	-	-	-	3	3
Χαρτοφυλάκιο επενδυτικών τίτλων	413	971	7.132	806	1.514
Ομόλογα σταθερού επιτοκίου	261	802	302	806	1.514
Ομόλογα μεταβλητού επιτοκίου	152	169	6.830	-	-
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα⁽¹⁾	512	(562)	879	(400)	(632)

⁽¹⁾ Για γραμμικά παράγωγα επιτοκίου, οι ονομαστικές αξίες παρουσιάζονται αθροιστικά για όλα τα νομίσματα, στην κατάλληλη χρονική περίοδο. Για μη γραμμικά παράγωγα επιτοκίου, οι delta ισοδύναμες ονομαστικές αξίες παρουσιάζονται αθροιστικά για όλα τα νομίσματα, στην κατάλληλη χρονική περίοδο.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

(ii) Συγκέντρωση συναλλαγματικού κινδύνου

Οι παρακάτω πίνακες παρουσιάζουν την έκθεση της Τράπεζας στο συναλλαγματικό κίνδυνο για την 31 Δεκεμβρίου 2017 και 2016:

	31 Δεκεμβρίου 2017							Σύνολο € εκατ.
	USD € εκατ.	CHF € εκατ.	RON € εκατ.	RSD € εκατ.	BGN € εκατ.	Λοιπά € εκατ.	ΕΥΡΩ € εκατ.	
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ								
Ταμείο και διαθέσιμα σε κεντρικές τράπεζες	5	0	-	-	-	3	364	372
Απαιτήσεις από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	178	171	12	0	1	37	2.468	2.867
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	9	2	-	-	0	0	1.873	1.884
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες	991	3.386	-	-	-	23	26.466	30.866
Χαρτοφυλάκιο επενδυτικών τίτλων	138	-	-	0	-	2	6.476	6.616
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού ⁽¹⁾	59	1	-	221	192	37	8.135	8.645
Στοιχεία ενεργητικού δραστηριοτήτων προς πώληση	-	-	209	-	-	-	(11)	198
Σύνολο ενεργητικού	1.380	3.560	221	221	193	102	45.771	51.448
ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ								
Υποχρεώσεις προς κεντρικές τράπεζες και χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	840	1	0	0	0	18	16.303	17.162
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	10	0	0	-	-	1	1.839	1.850
Υποχρεώσεις προς πελάτες	1.248	31	1	0	0	106	23.629	25.015
Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους	0	-	-	-	-	-	503	503
Λοιπές υποχρεώσεις	6	0	-	-	-	2	468	476
Σύνολο υποχρεώσεων	2.104	32	1	0	0	127	42.742	45.006
Συναλλαγματική θέση στοιχείων ισολογισμού	(724)	3.528	220	221	193	(25)	3.029	6.442
Προθεσμιακές συμβάσεις συναλλάγματος	807	(3.520)	(305)	-	(432)	67	3.350	(33)
Σύνολο συναλλαγματικής θέσης	83	8	(85)	221	(239)	42	6.379	6.409

	31 Δεκεμβρίου 2016							Σύνολο € εκατ.
	USD € εκατ.	CHF € εκατ.	RON € εκατ.	RSD € εκατ.	BGN € εκατ.	Λοιπά € εκατ.	ΕΥΡΩ € εκατ.	
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ								
Ταμείο και διαθέσιμα σε κεντρικές τράπεζες	6	1	-	-	-	3	361	371
Απαιτήσεις από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	233	147	21	0	1	41	3.047	3.490
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	13	2	0	-	-	0	1.970	1.985
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες	914	3.864	0	-	0	29	27.101	31.908
Χαρτοφυλάκιο επενδυτικών τίτλων (αναμορφωμένο, σημ. 47)	129	0	1	0	-	2	10.934	11.066
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού ⁽¹⁾ (αναμορφωμένο, σημ. 47)	2	1	227	221	138	37	8.475	9.101
Σύνολο ενεργητικού	1.297	4.015	249	221	139	112	51.888	57.921
ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ								
Υποχρεώσεις προς κεντρικές τράπεζες και χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	990	2	0	0	0	8	23.995	24.995
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	21	0	(0)	-	0	0	2.427	2.448
Υποχρεώσεις προς πελάτες	1.233	17	2	0	0	112	22.314	23.678
Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους	0	-	-	-	-	-	60	60
Λοιπές υποχρεώσεις	12	0	-	-	-	0	516	528
Σύνολο υποχρεώσεων	2.256	19	2	0	0	120	49.312	51.709
Συναλλαγματική θέση στοιχείων ισολογισμού	(959)	3.996	247	221	139	(8)	2.576	6.212
Προθεσμιακές συμβάσεις συναλλάγματος	962	(3.968)	(343)	-	(432)	44	3.727	(10)
Σύνολο συναλλαγματικής θέσης	3	28	(96)	221	(293)	36	6.303	6.202

⁽¹⁾ Τα λοιπά στοιχεία ενεργητικού περιλαμβάνουν τις συμμετοχές σε θυγατρικές εταιρείες, τα ενσώματα πάγια περιουσιακά στοιχεία, τις επενδύσεις σε ακίνητα, άλλα πάγια στοιχεία, αναβαλλόμενες φορολογικές και λοιπές απαιτήσεις.

7.2.3 Κίνδυνος ρευστότητας

Η Τράπεζα εκτίθεται καθημερινά σε κινδύνους ρευστότητας από αναλήψεις καταθέσεων, λήξεις τίτλων μεσοπρόθεσμης ή μακροπρόθεσμης διάρκειας, λήξεις εξασφαλισμένης ή μη εξασφαλισμένης χρηματοδότησης (συμφωνίες επαναγοράς χρεογράφων («repos») και διατραπεζικούς δανεισμό), χρηματοδοτήσεις δανείων και καταπτώσεις εγγυήσεων. Επιπρόσθετα, οι υποχρεώσεις κάλυψης των λογαριασμών περιθωρίου για συναλλαγές εξασφαλισμένης χρηματοδότησης (από την ΕΚΤ και την αγορά), για συμβόλαια μείωσης κινδύνου (CSAs, GMRAs) και για εκκαθάριση συναλλαγών από κεντρικό αντισυμβαλλόμενο (CCPs) έχουν ως αποτέλεσμα τη μείωση των επιπέδων ρευστότητας. Η Τράπεζα διατηρεί διαθέσιμα για να καλύψει όλες αυτές τις ανάγκες. Η Επιτροπή Κινδύνων της Τράπεζας καθορίζει επαρκή όρια ρευστότητας για να καλυφθούν οι ενδεχόμενες ανάγκες.

Η προηγούμενη εμπειρία έχει δείξει ότι οι ανάγκες ρευστότητας που δημιουργούνται από καταπτώσεις εγγυητικών και πιστωτικών επιστολών είναι σημαντικά λιγότερες από το ποσό της δέσμευσης. Το ίδιο ισχύει και για τις δεσμεύσεις για αύξηση της πίστωσης, όπου το συνολικό συμβατικό ποσό δεν αντιπροσωπεύει κατ' ανάγκη μελλοντικές ανάγκες μετρητών, καθώς αρκετές από αυτές τις δεσμεύσεις θα λήξουν ή θα τερματιστούν χωρίς να χρηματοδοτηθούν.

Θεμελιώδης αρχή της διοίκησης της Τράπεζας, είναι η αντιστοίχιση (matching) και η ελεγχόμενη αναντιστοιχία (mismatch) των ημερομηνιών λήξης και των επιτοκίων των στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων. Είναι ασυνήθιστο για τράπεζες να έχουν πλήρη αντιστοίχιση, καθώς οι συναλλαγές είναι συχνά αβέβαιης διάρκειας και διαφορετικής φύσεως. Όταν οι λήξεις δε συμπίπτουν, η αποδοτικότητα μπορεί να αυξηθεί αλλά ταυτόχρονα μπορεί να αυξηθεί και ο κίνδυνος ζημιών.

Οι λήξεις των στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων και η δυνατότητα αντικατάστασης, με αποδεκτό κόστος, των τοκοφόρων υποχρεώσεων κατά τη λήξη τους, αποτελούν σημαντικούς παράγοντες για την αξιολόγηση της ρευστότητας της Τράπεζας.

Πλαίσιο Διαχείρισης Κινδύνου Ρευστότητας

Η Πολιτική Διαχείρισης Κινδύνου Ρευστότητας της Τράπεζας ορίζει την ακόλουθη εποπτική και ελεγκτική δομή:

- Η Επιτροπή Κινδύνων είναι υπεύθυνη για τη λήψη αποφάσεων για τη διαχείριση του κινδύνου ρευστότητας και για την παρακολούθηση των ποσοτικών και ποιοτικών διαστάσεων του κινδύνου ρευστότητας.
- Η Επιτροπή Διαχείρισης Ενεργητικού και Υποχρεώσεων του Ομίλου (Assets and Liabilities Committee) είναι εξουσιοδοτημένη να διαμορφώνει και να εφαρμόζει την πολιτική διαχείρισης ρευστότητας και να ελέγχει τη διαθέσιμη ρευστότητα της Τράπεζας τουλάχιστον σε μηνιαία βάση.
- Η Διεύθυνση Διαχείρισης Διαθεσίμων του Ομίλου (Treasury) είναι υπεύθυνη για την εφαρμογή της στρατηγικής της Τράπεζας όσον αφορά στη ημερήσια διαχείριση ρευστότητας της Τράπεζας και για την προετοιμασία και παρακολούθηση του προϋπολογισμού ρευστότητας της Τράπεζας.
- Ο Τομέας Global Market and Counterparty Risk Sector (GMCRS) είναι υπεύθυνος για την επιμέτρηση, παρακολούθηση και ενημέρωση σχετικά με τη ρευστότητα της Τράπεζας.

Επιπροσθέτως, σύμφωνα με την Πράξη Εκτελεστικής Επιτροπής 50/08.09.2015 της Τράπεζας της Ελλάδος (ΤτΕ), η Τράπεζα εφαρμόζει πολιτικές διαχείρισης κινδύνου, διαδικασίες και ελέγχους αναφορικά με τη σύσταση βαρών σε στοιχεία ενεργητικού. Οι πολιτικές, αυτές, λαμβάνουν υπόψη το μακροοικονομικό περιβάλλον της Ελλάδας, το επιχειρησιακό μοντέλο της Τράπεζας και τις ιδιαιτερότητες των χρηματοδοτικών αγορών, ενσωματώνουν τις στρατηγικές της Τράπεζας αναφορικά με τη σύσταση βαρών σε στοιχεία ενεργητικού στα σχέδια κάλυψης ενδεχόμενης χρηματοδοτικής ανάγκης.

Η παρακάτω λίστα περιλαμβάνει τις κύριες αναφορές που ετοιμάζονται σε περιοδική βάση:

- (α) Η εποπτική ανάλυση του ανοίγματος ρευστότητας (liquidity gap) μαζί με τους εποπτικούς δείκτες ρευστότητας,
- (β) Οι ασκήσεις προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων. Οι ασκήσεις αυτές αξιολογούν τον αντίκτυπο ενός αριθμού συστημικών έκτακτων γεγονότων στη ρευστότητα της Τράπεζας,
- (γ) Αναφορά επί των αναλύσεων ευαισθησίας κινδύνων αγοράς που επηρεάζουν τη ρευστότητα,
- (δ) Εκτίμηση δεικτών κάλυψης ρευστότητας (Liquidity coverage ratios -LCR) (νέος δείκτης στα πλαίσια της Βασιλείας III), και
- (ε) Αναφορά σχετική με τη σύσταση βαρών σε στοιχεία ενεργητικού.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Χρονοανάλυση στοιχείων ενεργητικού και στοιχεία ενεργητικού διακρατούμενα για την αντιμετώπιση του κινδύνου ρευστότητας

Οι παρακάτω πίνακες παρουσιάζουν ανάλυση της ληκτότητας των στοιχείων ενεργητικού της Τράπεζας την 31 Δεκεμβρίου 2017 και 2016, βασισμένη στις λογιστικές τους αξίες. Τα δάνεια μη ορισμένης λήξης παρουσιάζονται στην «εντός ενός μηνός» κατηγορία. Η Τράπεζα έχει συνάψει συμβάσεις μείωσης πιστωτικού κινδύνου με αντισυμβαλλόμενους στη διατραπεζική αγορά (ISDA/CSA). Με βάση τις συμβάσεις αυτές η Τράπεζα έχει δώσει ή λάβει εξασφαλίσεις, οι οποίες καλύπτουν τις αντίστοιχες καθαρές υποχρεώσεις ή απαιτήσεις από συναλλαγές παραγώγων. Οι εξασφαλίσεις που έχουν δοθεί δεν παρουσιάζονται στους παρακάτω πίνακες. Για τις απαιτήσεις από παράγωγα που δεν καλύπτονται από συμβάσεις ISDA/CSA, η θετική αποτίμηση παρουσιάζεται στην εύλογη αξία στην «άνω του ενός έτους» κατηγορία.

	31 Δεκεμβρίου 2017				
	Εντός 1 μήνα	1 - 3 μήνες	3 μήνες έως 1 έτος	Άνω του 1 έτους	Σύνολο
	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.
- Ταμείο και διαθέσιμα σε κεντρικές τράπεζες	372	-	-	-	372
- Απαιτήσεις από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	454	315	388	322	1.479
- Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες	2.659	308	1.718	26.181	30.866
- Ομόλογα	389	479	405	5.293	6.566
- Μετοχές	-	-	-	62	62
- Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	-	-	-	78	78
- Λοιπά στοιχεία ενεργητικού ⁽¹⁾	72	10	9	8.541	8.632
- Στοιχεία ενεργητικού δραστηριοτήτων προς πώληση	-	-	-	198	198
Σύνολο	3.946	1.112	2.520	40.675	48.253

	31 Δεκεμβρίου 2016				
	Εντός 1 μήνα	1 - 3 μήνες	3 μήνες έως 1 έτος	Άνω του 1 έτους	Σύνολο
	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.
- Ταμείο και διαθέσιμα σε κεντρικές τράπεζες	371	-	-	-	371
- Απαιτήσεις από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	586	170	187	710	1.653
- Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες	3.451	344	1.927	26.186	31.908
- Ομόλογα (αναμορφωμένο, σημ. 47)	77	519	768	9.611	10.975
- Μετοχές	-	-	-	99	99
- Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	-	-	-	103	103
- Λοιπά στοιχεία ενεργητικού ⁽¹⁾ (αναμορφωμένο, σημ. 47)	3	5	21	9.064	9.093
Σύνολο	4.488	1.038	2.903	45.773	54.202

⁽¹⁾ Τα λοιπά στοιχεία ενεργητικού περιλαμβάνουν τις συμμετοχές σε θυγατρικές εταιρείες, τα ενσώματα πάγια περιουσιακά στοιχεία, τις επενδύσεις σε ακίνητα, τα άυλα πάγια στοιχεία, τις αναβαλλόμενες φορολογικές και τις λοιπές απαιτήσεις.

Η Τράπεζα κατέχει ένα διαφοροποιημένο χαρτοφυλάκιο μετρητών και στοιχείων ενεργητικού υψηλής ρευστοποίησης, προκειμένου να εξυπηρετήσει τις υποχρεώσεις της και ενδεχόμενες αναλήψεις καταθέσεων σε συνθήκες πίεσης αγοράς. Τα διακρατούμενα στοιχεία ενεργητικού της Τράπεζας για την αντιμετώπιση του κινδύνου ρευστότητας περιλαμβάνουν τα παρακάτω:

- (α) Ταμείο και διαθέσιμα σε κεντρικές τράπεζες,
- (β) Ομόλογα υψηλής ρευστοποίησης και λοιπά χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού αποδεκτά ως εγγύηση, και
- (γ) Τρεχούμενοι λογαριασμοί και διατραπεζικές καταθέσεις λήξης εντός ενός μήνα.

Χρονοανάλυση των υποχρεώσεων

Στον παρακάτω πίνακες παρουσιάζονται οι συμβατικές μη προεξοφλημένες ταμειακές ροές για το 2017 και το 2016. Τα στοιχεία των υποχρεώσεων μη ορισμένης λήξης (καταθέσεις όψεως και ταμειυτηρίου) εμφανίζονται στην «εντός ενός μηνός» κατηγορία. Η Τράπεζα έχει συνάψει συμβάσεις μείωσης πιστωτικού κινδύνου με αντισυμβαλλόμενους στη διατραπεζική αγορά (ISDA/CSA). Λόγω αυτών των συμβάσεων η Τράπεζα έχει ήδη δώσει εξασφαλίσεις οι οποίες καλύπτουν την αποτίμηση των καθαρών της υποχρεώσεων από παράγωγα στη διατραπεζική αγορά. Για τις υποχρεώσεις από παράγωγα που δεν καλύπτονται από συμβάσεις ISDA/CSA η υποχρέωση παρουσιάζεται στην εύλογη αξία στην «εντός ενός μηνός» κατηγορία.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Πρέπει να σημειωθεί ότι ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει το χειρότερο πιθανό σενάριο αφού βασίζεται στην παραδοχή ότι όλες οι υποχρεώσεις θα αποπληρωθούν νωρίτερα από το αναμενόμενο (όλες οι προθεσμιακές καταθέσεις αποσύρονται στη συμβατική τους λήξη). Το πρόσφατο παρελθόν έχει δείξει ότι ακόμη και σε περιόδους συστημικής χρηματοοικονομικής κρίσης, η πιθανότητα ενός τέτοιου γεγονότος είναι απομακρυσμένη.

Χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις εκτός παραγώγων:

- Υποχρεώσεις προς χρηματοπιστωτικά ιδρύματα
- Υποχρεώσεις προς πελάτες
- Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους
- Λοιπές υποχρεώσεις

31 Δεκεμβρίου 2017				
Εντός 1 μήνα € εκατ.	1 - 3 μήνες € εκατ.	3 μήνες έως 1 έτος € εκατ.	Άνω του 1 έτους € εκατ.	(εισορές)/ εκροές € εκατ.
13.335	2.224	-	1.610	17.169
18.401	2.920	3.688	21	25.030
-	-	14	536	550
56	92	327	-	475
31.792	5.236	4.029	2.167	43.224
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα				
9	-	-	-	9

Στοιχεία εκτός ισολογισμού

- Δανειακές δεσμεύσεις
- Κεφαλαιουχικές δαπάνες
- Υποχρεώσεις από λειτουργικές μισθώσεις
- Σύνολο**

Εντός 1 έτους € εκατ.	Άνω του 1 έτους € εκατ.
537	948
26	-
29	86
592	1.034

Χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις εκτός παραγώγων:

- Υποχρεώσεις προς χρηματοπιστωτικά ιδρύματα
- Υποχρεώσεις προς πελάτες
- Μεσοπρόθεσμοι τίτλοι (EMTN)
- Λοιπές υποχρεώσεις

31 Δεκεμβρίου 2016				
Εντός 1 μήνα € εκατ.	1 - 3 μήνες € εκατ.	3 μήνες έως 1 έτος € εκατ.	Άνω του 1 έτους € εκατ.	(εισορές)/ εκροές € εκατ.
23.552	1.131	131	211	25.025
17.369	3.190	3.144	7	23.710
-	11	4	49	64
62	102	363	-	527
40.983	4.434	3.642	267	49.326
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα				
14	-	-	-	14

Στοιχεία εκτός ισολογισμού

- Δανειακές δεσμεύσεις
- Κεφαλαιουχικές δαπάνες
- Υποχρεώσεις από λειτουργικές μισθώσεις
- Σύνολο**

Εντός 1 έτους € εκατ.	Άνω του 1 έτους € εκατ.
597	841
21	-
28	95
646	936

Η αξιοπιστία του Ελληνικού τραπεζικού συστήματος ενισχύθηκε μέσα στο 2017, λόγω των θετικών εξελίξεων στο μακροοικονομικό περιβάλλον όπως αναφέρεται και στη σημείωση 2.1, βελτιώνοντας αντίστοιχα τις συνθήκες ρευστότητας των ελληνικών τραπεζών.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Στο πλαίσιο αυτό, η εισροή καταθέσεων, η οποία παράλληλα με την αύξηση των συμφωνιών επαναγοράς χρεογράφων σε καλυμμένες ομολογίες και έντοκα γραμμάτια Ελληνικού Δημοσίου, την έκδοση € 500 εκατ. καλυμμένων ομολογιών σε διεθνείς και εγχώριους επενδυτές και την απομόχλευση στοιχείων ενεργητικού, αποτέλεσαν τους βασικούς παράγοντες για τη σημαντική μείωση της εξάρτησης της Τράπεζας από το Ευρωσύστημα κατά € 3,9 δις σε € 10 δις στο τέλος Δεκεμβρίου 2017, εκ των οποίων € 7,9 δις χρηματοδότηση από τον ΕΛΑ (31 Δεκεμβρίου 2016 : € 13,9 δις εκ των οποίων € 11,9 δις από τον ΕΛΑ) και τον τερματισμό της συμμετοχής στο Δεύτερο πυλώνα του Προγράμματος Ενίσχυσης της ρευστότητας της Ελληνικής Οικονομίας (31 Δεκεμβρίου 2016: € 2,5 δις) (σημ. 4). Επιπλέον, η Τράπεζα αντικατέστησε το δανεισμό ύψους € 1,3 δις από τις πράξεις κύριας αναχρηματοδότησης της ΕΚΤ (main refinancing operations – MROs) με τις στοχευμένες πράξεις μακροπρόθεσμης αναχρηματοδότησης (targeted longer-term refinancing operations - TLTROs) της ΕΚΤ. Στις 28 Φεβρουαρίου 2018, υπήρξε περαιτέρω μείωση της χρηματοδότησης του Ευρωσυστήματος σε € 7,1 δις, εκ των οποίων € 5,7 δις από τον ΕΛΑ.

7.3 Εύλογη αξία χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων

Η εύλογη αξία είναι η τιμή που μία οντότητα θα λάμβανε κατά την πώληση ενός περιουσιακού στοιχείου ή θα κατέβαλε για τη μεταβίβαση μιας υποχρέωσης σε μια κανονική συναλλαγή μεταξύ συμμετεχόντων στην κύρια (ή πιο συμφέρουσα) αγορά, κατά την ημερομηνία της επιμέτρησης και υπό τις τρέχουσες συνθήκες της αγοράς (δηλ., τιμή εξόδου). Όταν δεν υπάρχει παρατηρήσιμη τιμή για πανομοιότυπο περιουσιακό στοιχείο ή υποχρέωση, η εύλογη αξία επιμετράται με τη χρήση άλλων κατάλληλων τεχνικών αποτίμησης μεγιστοποιώντας τη χρήση συναφών παρατηρήσιμων δεδομένων και ελαχιστοποιώντας τη χρήση μη παρατηρήσιμων δεδομένων. Τα παρατηρήσιμα δεδομένα προκύπτουν χρησιμοποιώντας στοιχεία της αγοράς, όπως πληροφορίες διαθέσιμες στο κοινό σχετικά με πραγματικά γεγονότα ή συναλλαγές, και αντανακλούν τις παραδοχές που θα χρησιμοποιούσαν οι συμμετέχοντες στην αγορά για την τιμολόγηση χρηματοοικονομικών μέσων, όπως διαθέσιμες επίσημες τιμές σε ενεργές αγορές για παρόμοια μέσα, επιτόκια και καμπύλες επιτοκίων, τεκμαρτή μεταβλητότητα και περιθώρια φερεγγυότητας (credit spreads).

Τα χρηματοοικονομικά στοιχεία της Τράπεζας που αποτιμώνται στην εύλογη αξία ή στην αποσβέσιμη αξία κτήσης και η εύλογη αξία τους έχει γνωστοποιηθεί, κατηγοριοποιούνται σε ένα από τα τρία επίπεδα ιεραρχίας εύλογης αξίας ανάλογα με το αν η αποτίμησή τους βασίζεται σε παρατηρήσιμα ή μη παρατηρήσιμα δεδομένα, ως ακολούθως:

- (α) Επίπεδο 1 - Χρηματοοικονομικά στοιχεία που αποτιμώνται βάσει επίσημων τιμών (μη προσαρμοσμένες) σε ενεργές αγορές για πανομοιότυπα χρηματοοικονομικά στοιχεία στα οποία η Τράπεζα μπορεί να έχει πρόσβαση κατά την ημερομηνία επιμέτρησης. Ενεργή θεωρείται η αγορά στην οποία οι τιμές αυτές είναι άμεσα και σε τακτά χρονικά διαστήματα διαθέσιμες από κάποιο χρηματιστήριο, χρηματιστή, διαπραγματευτή, βιομηχανικό κλάδο, υπηρεσία τιμών ή ρυθμιστική αρχή και αντιπροσωπεύουν πραγματικές και συχνές συναλλαγές. Στο επίπεδο 1 περιλαμβάνονται ενεργά διαπραγματεύσιμοι χρεωστικοί τίτλοι κατοχής ή έκδοσης της Τράπεζας, μετοχές και παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα που διαπραγματεύονται σε χρηματιστήρια, καθώς επίσης και αμοιβαία κεφάλαια τα οποία έχουν τακτικά και συχνά δημοσιευμένες τιμές.
- (β) Επίπεδο 2 - Χρηματοοικονομικά στοιχεία αποτιμώμενα χρησιμοποιώντας τεχνικές αποτίμησης με δεδομένα διαφορετικά των επίσημων τιμών του Επιπέδου 1, τα οποία είναι παρατηρήσιμα είτε απευθείας ή εμμέσως, όπως : i) επίσημες τιμές για παρεμφερή χρηματοοικονομικά μέσα σε ενεργές αγορές, ii) επίσημες τιμές για πανομοιότυπα ή παρεμφερή χρηματοοικονομικά μέσα σε αγορές που δεν είναι ενεργές, iii) δεδομένα, εκτός των επίσημων τιμών, που είναι άμεσα ή έμμεσα παρατηρήσιμα, όπως επιτόκια και καμπύλες επιτοκίων παρατηρήσιμα σε τακτά χρονικά διαστήματα, επιτόκια προθεσμιακών συμβολαίων ξένου συναλλάγματος, τιμές μετοχών, περιθώρια φερεγγυότητας και τεκμαρτή μεταβλητότητα που λαμβάνονται από διεθνείς οργανισμούς παροχής τιμών αγοράς και iv) άλλα μη παρατηρήσιμα δεδομένα που δεν είναι σημαντικά για τη συνολική επιμέτρηση της εύλογης αξίας. Τα χρηματοοικονομικά στοιχεία του Επιπέδου 2 περιλαμβάνουν εξωχρηματιστηριακά παράγωγα και μη άμεσα ρευστοποιήσιμους χρεωστικούς τίτλους, που κατέχονται ή εκδίδονται από την Τράπεζα.
- (γ) Επίπεδο 3 - Χρηματοοικονομικά στοιχεία αποτιμώμενα χρησιμοποιώντας τεχνικές αποτίμησης στις οποίες τα σημαντικότερα δεδομένα είναι μη παρατηρήσιμα. Κατά τη συλλογή των μη παρατηρήσιμων δεδομένων, χρησιμοποιούνται οι καλύτερες διαθέσιμες πληροφορίες, συμπεριλαμβανομένων δεδομένων του Ομίλου, ενώ ταυτόχρονα αντανακλώνται οι υποθέσεις των συμμετεχόντων στην αγορά (π.χ. παραδοχές σχετικά με τον κίνδυνο). Τα χρηματοοικονομικά στοιχεία του Επιπέδου 3 περιλαμβάνουν μη διαπραγματευόμενους μετοχικούς τίτλους ή μετοχικούς τίτλους που διαπραγματεύονται σε αγορές οι οποίες δεν θεωρούνται ενεργές, συγκεκριμένα εξωχρηματιστηριακά παράγωγα και δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων που επιμετρώνται στην εύλογη αξία

Η κατηγοριοποίηση των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων της Τράπεζας που επιμετρώνται στην εύλογη αξία τους, παρουσιάζεται στους παρακάτω πίνακες:

	31 Δεκεμβρίου 2017			
	Επίπεδο 1	Επίπεδο 2	Επίπεδο 3	Σύνολο
	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.
Χρηματοοικονομικά στοιχεία εμπορικού χαρτοφυλακίου	11	1	1	13
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	0	1.883	1	1.884
Χαρτοφυλάκιο διαθέσιμων προς πώληση επενδυτικών τίτλων	4.847	0	37	4.884
Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού που επιμετρώνται στην εύλογη αξία	4.858	1.884	39	6.781
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	0	1.850	-	1.850
Υποχρεώσεις προς τους πελάτες:				
- Σύνθετες καταθέσεις	-	4	-	4
Χρηματοοικονομικά στοιχεία υποχρεώσεων που επιμετρώνται στην εύλογη αξία	-	1.854	-	1.854

	31 Δεκεμβρίου 2016			
	Επίπεδο 1	Επίπεδο 2	Επίπεδο 3	Σύνολο
	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.
Χρηματοοικονομικά στοιχεία εμπορικού χαρτοφυλακίου	6	1	1	8
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	0	1.983	2	1.985
Χαρτοφυλάκιο διαθέσιμων προς πώληση επενδυτικών τίτλων	2.746	0	45	2.791
Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού που επιμετρώνται στην εύλογη αξία	2.752	1.984	48	4.784
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	0	2.448	-	2.448
Υποχρεώσεις προς τους πελάτες:				
- Σύνθετες καταθέσεις	-	4	-	4
Υποχρεώσεις συναλλαγών	3	-	-	3
Χρηματοοικονομικά στοιχεία υποχρεώσεων που επιμετρώνται στην εύλογη αξία	3	2.452	-	2.455

Η Τράπεζα αναγνωρίζει μεταφορές εντός και εκτός των επιπέδων ιεραρχίας της εύλογης αξίας στην αρχή του τριμήνου κατά το οποίο έχει πραγματοποιηθεί η μεταφορά ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου. Κατά τη διάρκεια της χρήσης που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2017, δεν υπήρχαν μεταφορές μεταξύ των Επιπέδων 1 και 2, καθώς και μεταβολές στις τεχνικές αποτίμησης που χρησιμοποιήθηκαν.

Συμφωνία των χρηματοοικονομικών στοιχείων του Επιπέδου 3

	2017	2016
	€ εκατ.	€ εκατ.
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου	48	63
Μεταφορά σε επίπεδο 3	0	14
Μεταφορά από επίπεδο 3	(0)	(19)
Προσθήκες, μετά από πωλήσεις και λήξεις	(1)	7
Σύνολο κερδών/(ζημιών) της χρήσης που περιλαμβάνονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων	(1)	(9)
Σύνολο κερδών/(ζημιών) της χρήσης που περιλαμβάνονται στα λοιπά αποτελέσματα	(6)	(9)
Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπές κινήσεις	(1)	1
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου	39	48

Σημειώσεις στις Οικονομικές ΚαταστάσειςΔιαδικασίες και τεχνικές αποτίμησης της Τράπεζας

Ο τομέας Group Market Counterparty Risk Sector (GMCRS) θεσπίζει τις διαδικασίες που διέπουν την επιμέτρηση της εύλογης αξίας, σύμφωνα με τις λογιστικές πολιτικές της Τράπεζας. Η Τράπεζα χρησιμοποιεί ευρέως αναγνωρισμένα μοντέλα αποτίμησης για τον προσδιορισμό της εύλογης αξίας των κοινών χρηματοοικονομικών μέσων για τα οποία δεν υπάρχουν διαθέσιμες επίσημες τιμές σε ενεργές αγορές, όπως τις ανταλλαγές επιτοκίων και τις ανταλλαγές συναλλάγματος (interest and cross currency swaps), που χρησιμοποιούν μόνο παρατηρήσιμα δεδομένα της αγοράς και απαιτούν λίγη κρίση και εκτίμηση από τη Διοίκηση. Οι παρατηρήσιμες τιμές ή τα δεδομένα των μοντέλων αποτίμησης είναι συνήθως διαθέσιμα στην αγορά για τους εισηγμένους χρεωστικούς και μετοχικούς τίτλους, τα διαπραγματεύσιμα και τα απλά εξωχρηματιστηριακά παράγωγα. Η διαθεσιμότητα παρατηρήσιμων τιμών της αγοράς και των δεδομένων των μοντέλων αποτίμησης μειώνει την ανάγκη διενέργειας εκτιμήσεων από τη Διοίκηση και επίσης μειώνει την αβεβαιότητα σχετικά με τον προσδιορισμό των εύλογων αξιών.

Όπου χρησιμοποιούνται τεχνικές αποτίμησης για τον προσδιορισμό της εύλογης αξίας των χρηματοοικονομικών μέσων για τα οποία δεν υπάρχουν διαθέσιμες επίσημες τιμές σε ενεργές αγορές, αυτές επιβεβαιώνονται για την ορθότητά τους έναντι ιστορικών στοιχείων και, όπου είναι εφικτό, έναντι τρεχουσών ή πρόσφατων παρατηρούμενων συναλλαγών σε διάφορα χρηματοοικονομικά μέσα, και επανεξετάζονται περιοδικά από κατάλληλο προσωπικό ανεξάρτητο από το προσωπικό που τα δημιούργησε. Όλα τα μοντέλα πιστοποιούνται πριν να χρησιμοποιηθούν και προσαρμόζονται έτσι ώστε να επιβεβαιώνεται ότι τα αποτελέσματα αντικατοπτρίζουν τα πραγματικά δεδομένα και συγκριτικές τιμές αγοράς. Οι εκτιμήσεις των εύλογων αξιών που λαμβάνονται από τα μοντέλα προσαρμόζονται με τυχόν άλλους παράγοντες, όπως τον κίνδυνο ρευστότητας ή την αβεβαιότητα των μοντέλων, στο βαθμό που οι συμμετέχοντες στην αγορά θα τους λάβουν υπόψη κατά την τιμολόγηση του χρηματοοικονομικού μέσου. Οι εύλογες αξίες, επίσης, αντανακλούν τον πιστωτικό κίνδυνο του μέσου και περιλαμβάνουν προσαρμογές ώστε να ληφθούν υπόψη ο πιστωτικός κίνδυνος της Τράπεζας και του αντισυμβαλλομένου, όπου κρίνεται αναγκαίο.

Οι διαδικασίες ελέγχου των μοντέλων αποτίμησης που εφαρμόζονται από την Τράπεζα, περιλαμβάνουν: επιβεβαίωση των παρατηρήσιμων τιμολογήσεων, επαναυπολογισμό των αποτιμήσεων του μοντέλου, επισκόπηση και διαδικασία έγκρισης για τα νέα μοντέλα ή/και αλλαγές στα υφιστάμενα, προσαρμογή και διενέργεια εκ των υστέρων ελέγχων (back-testing) έναντι παρατηρήσιμων συναλλαγών στην αγορά, όπου είναι εφικτό, ανάλυση σημαντικών μεταβολών αποτίμησης, κλπ. Όταν για την επιμέτρηση της εύλογης αξίας χρησιμοποιούνται οι αποτιμήσεις τρίτων, αυτές ελέγχονται προκειμένου να εξασφαλιστεί η συμμόρφωση με τις απαιτήσεις του ΔΠΧΑ 13.

Τα εξωχρηματιστηριακά παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα επιμετρώνται στην εύλογη αξία με προεξόφληση των αναμενόμενων ταμειακών ροών, χρησιμοποιώντας επιτόκια της αγοράς κατά την ημερομηνία επιμέτρησης. Αναπροσαρμογές για τον πιστωτικό κίνδυνο του αντισυμβαλλομένου και τον πιστωτικό κίνδυνο της Τράπεζας εφαρμόζονται στα εξωχρηματιστηριακά παράγωγα, όπου κρίνεται απαραίτητο. Για τις εν λόγω αναπροσαρμογές του πιστωτικού κινδύνου λαμβάνονται υπόψη οι αναμενόμενες ταμειακές ροές μεταξύ της Τράπεζας και των αντισυμβαλλομένων με βάση τους σχετικούς όρους των συναλλαγών παραγώγων και η επίδραση του πιστωτικού κινδύνου στην αποτίμηση αυτών των ταμειακών ροών. Ανάλογα με τις συνθήκες, η Τράπεζα λαμβάνει επίσης υπόψη την επίδραση τυχόν διακανονισμών μείωσης του πιστωτικού κινδύνου, συμπεριλαμβανομένων, συμβάσεων εξασφάλισης και σύναψης κύριων συμβάσεων συμψηφισμού για την αποτίμηση του πιστωτικού κινδύνου (Credit Risk Valuation Adjustment - CVA). Για τον υπολογισμό του CVA χρησιμοποιούνται οι πιθανότητες αθέτησης υποχρεώσεων, βασισμένες σε παρατηρήσιμα δεδομένα της αγοράς όπως τα περιθώρια των συμβολαίων ανταλλαγής πιστωτικών κινδύνων (Credit Default Swaps - CDS), ανάλογα με την περίπτωση, ή τα εσωτερικά μοντέλα αξιολόγησης. Η Τράπεζα εφαρμόζει παρόμοια μεθοδολογία για τον υπολογισμό του δικού της πιστωτικού κινδύνου (Debit Value Adjustments - DVA) όταν μπορεί να εφαρμοστεί. Όπου οι τεχνικές αποτίμησης βασίζονται σε εσωτερικά μοντέλα αξιολόγησης και το αντίστοιχο CVA είναι σημαντικό στο σύνολο της επιμέτρησης της εύλογης αξίας, τότε τα παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα κατηγοριοποιούνται στο Επίπεδο 3 της ιεραρχίας εύλογης αξίας. Μια εύλογα πιθανή μεταβολή του κύριου μη παρατηρήσιμου δεδομένου (δηλ. του ποσοστού ανάκτησης) που χρησιμοποιείται στην αποτίμησή τους, δεν θα είχε σημαντική επίδραση στην επιμέτρηση της εύλογης αξίας τους.

Η Τράπεζα προσδιορίζει την εύλογη αξία των χρεωστικών τίτλων που κατέχει με βάση επίσημες τιμές σε ενεργές αγορές για τίτλους με παρόμοιο επίπεδο πιστωτικού κινδύνου, λήξη και απόδοση, τιμές διαπραγμάτευσης σε μη ενεργές αγορές για πανομοιότυπα ή παρόμοια χρηματοοικονομικά στοιχεία, ή με τη μέθοδο προεξόφλησης μελλοντικών ταμειακών ροών.

Για τους χρεωστικούς τίτλους που έχουν εκδοθεί από την Τράπεζα και επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων, η εύλογη αξία προσδιορίζεται με προεξόφληση των αναμενόμενων ταμειακών ροών χρησιμοποιώντας επιτόκιο προσαρμοσμένο

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

για τον κίνδυνο, όπου ο πιστωτικός κίνδυνος της Τράπεζας έχει προσδιοριστεί χρησιμοποιώντας δεδομένα έμμεσα παρατηρήσιμα, δηλαδή επίσημες τιμές τίτλων με παρόμοια χαρακτηριστικά που εκδίδονται από την Τράπεζα ή από άλλους εκδότες Ελληνικών τίτλων.

Η αξία των μη διαπραγματευόμενων μετοχικών τίτλων του διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου προσδιορίζεται κυρίως χρησιμοποιώντας (i) εκθέσεις αποτίμησης τρίτων, οι οποίες βασίζονται στην καθαρή θέση των εταιρειών όπου η Διοίκηση δεν εκτελεί περαιτέρω σημαντικές προσαρμογές, και (ii) αποτιμήσεις καθαρής θέσης προσαρμοσμένες, όπου αυτό κρίνεται αναγκαίο.

Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων που δεν επιμετρώνται στην εύλογη αξία

Η κατηγοριοποίηση της εύλογης αξίας των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων της Τράπεζας που δεν επιμετρώνται στην εύλογη αξία στον ισολογισμό παρουσιάζεται στους ακόλουθους πίνακες:

31 Δεκεμβρίου 2017				
Επίπεδο 1	Επίπεδο 2	Επίπεδο 3	Εύλογη αξία	Λογιστική αξία
€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες	-	-	30.720	30.720
Χαρτοφυλάκιο επενδυτικών τίτλων				
- Χρεωστικοί τίτλοι δανειακού χαρτοφυλακίου	200	894	-	1.094
- Διακρατούμενοι μέχρι τη λήξη επενδυτικοί τίτλοι	-	103	-	103
Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού που δεν επιμετρώνται στην εύλογη αξία	200	997	30.720	31.917
Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους διακρατούμενους από τρίτους	501	-	-	501
Χρηματοοικονομικά στοιχεία υποχρεώσεων που δεν επιμετρώνται στην εύλογη αξία	501	-	-	497

31 Δεκεμβρίου 2016				
Επίπεδο 1	Επίπεδο 2	Επίπεδο 3	Εύλογη αξία	Λογιστική αξία
€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες	-	-	31.970	31.908
Χαρτοφυλάκιο επενδυτικών τίτλων				
- Χρεωστικοί τίτλοι δανειακού χαρτοφυλακίου (αναμορφωμένοι, σημ. 47)	221	7.402	-	7.623
- Διακρατούμενοι μέχρι τη λήξη επενδυτικοί τίτλοι	-	117	-	117
Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού που δεν επιμετρώνται στην εύλογη αξία	221	7.519	31.970	39.710
Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους διακρατούμενους από τρίτους	-	36	-	36
Χρηματοοικονομικά στοιχεία υποχρεώσεων που δεν επιμετρώνται στην εύλογη αξία	-	36	-	43

Οι υποθέσεις και οι τεχνικές που χρησιμοποιούνται για την επιμέτρηση της εύλογης αξίας των χρηματοοικονομικών μέσων που δεν αποτιμώνται στην εύλογη αξία τους είναι σύμφωνες με αυτές που χρησιμοποιήθηκαν για την επιμέτρηση των εύλογων αξιών των χρηματοοικονομικών μέσων που αποτιμώνται στην εύλογη αξία. Συγκεκριμένα:

- (α) Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες: για τα δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες δεν υπάρχουν τιμές αγοράς, καθώς δεν υπάρχουν ενεργές αγορές στις οποίες διαπραγματεύονται. Οι εύλογες αξίες εκτιμώνται προεξοφλώντας τις μελλοντικές αναμενόμενες ταμειακές ροές για το χρονικό διάστημα που αναμένεται να ανακτηθούν, χρησιμοποιώντας κατάλληλα επιτόκια προσαρμοσμένα με τον κίνδυνο. Τα δάνεια ομαδοποιούνται σε κατηγορίες περιουσιακών στοιχείων με παρόμοια χαρακτηριστικά, όπως αυτά παρακολουθούνται από τη Διοίκηση ανά προϊόν, τύπο δανειολήπτη και βαθμό καθυστέρησης, προκειμένου να βελτιωθεί η ακρίβεια των εκτιμώμενων αποτελεσμάτων αποτίμησης. Κατά την εκτίμηση των μελλοντικών ταμειακών ροών, η Τράπεζα κάνει υποθέσεις σχετικά με αναμενόμενες προκαταβολές, τα περιθώρια του προϊόντος και το χρονοδιάγραμμα εκποίησης των εξασφαλίσεων. Τα προεξοφλητικά επιτόκια ενσωματώνουν δεδομένα για τις αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές και τα επιτόκια, κατά περίπτωση.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

- (β) Επενδυτικοί τίτλοι που αποτιμώνται στην αποσβέσιμη αξία κτήσης: η εύλογη αξία των χρηματοοικονομικών τίτλων προσδιορίζεται με βάση τις επίσημες τιμές σε ενεργές αγορές, όταν αυτές είναι διαθέσιμες. Στις υπόλοιπες περιπτώσεις, η εύλογη αξία προσδιορίζεται με βάση τις επίσημες τιμές σε ενεργές αγορές για τίτλους με παρόμοια-χαρακτηριστικά πιστωτικού κινδύνου, διάρκεια και απόδοση, τις τιμές διαπραγμάτευσης σε μη ενεργές αγορές για πανομοιότυπα ή παρόμοια χρηματοοικονομικά στοιχεία, ή χρησιμοποιώντας τη μέθοδο της προεξόφλησης των ταμειακών ρών.
- (γ) Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους: η εύλογη αξία τους προσδιορίζεται με βάση τις επίσημες τιμές σε ενεργές αγορές, όταν αυτές είναι διαθέσιμες. Αν οι τιμές της αγοράς δεν είναι διαθέσιμες, η εύλογη αξία προσδιορίζεται με βάση επίσημες τιμές αγοράς για πιστωτικούς τίτλους με παρόμοια χαρακτηριστικά ή προεξοφλώντας τις αναμενόμενες ταμειακές ροές με επιτόκιο προσαρμοσμένο για τον κίνδυνο, όπου ο πιστωτικός κίνδυνος της Τράπεζας προσδιορίζεται χρησιμοποιώντας στοιχεία έμμεσα παρατηρήσιμα, δηλαδή επίσημες τιμές παρόμοιων τίτλων που εκδίδονται από την Τράπεζα ή από άλλους Έλληνες εκδότες.

Για τα υπόλοιπα χρηματοπιστωτικά μέσα που είναι βραχυπρόθεσμα ή επανατιμολογούνται ανά τακτά χρονικά διαστήματα (ταμείο και διαθέσιμα σε κεντρικές τράπεζες, απαιτήσεις από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, υποχρεώσεις προς κεντρικές τράπεζες και χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και υποχρεώσεις προς πελάτες), η λογιστική αξία τους προσεγγίζει την εύλογη αξία τους.

8. Καθαρά έσοδα από τόκους

	2017	2016
	€ εκατ.	€ εκατ.
Τόκοι έσοδα		
Πελάτες	1.247	1.362
Χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	25	40
Επενδυτικοί τίτλοι ⁽¹⁾ (αναμορφωμένο, σημ.47)	163	153
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	347	307
	1.782	1.862
Τόκοι έξοδα		
Πελάτες	(120)	(129)
Χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	(238)	(340)
Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους	(3)	(5)
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	(321)	(296)
	(682)	(770)
Total	1.100	1.092

⁽¹⁾ Τα έσοδα από τόκους από το χαρτοφυλάκιο συναλλαγών που περιλαμβάνονται δεν ήταν σημαντικά για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2017 και 2016.

Οι παρακάτω πίνακες παρουσιάζουν τα έσοδα από τόκους από δάνεια και απαιτήσεις πελατών, ανά κατηγορία δανείου και ποιοτική διαβάθμιση:

	31 Δεκεμβρίου 2017		
	Τόκοι έσοδα από μη- απομειωμένα δάνεια	Τόκοι έσοδα από απομειωμένα δάνεια	Σύνολο
	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.
Λιανική Τραπεζική	485	263	748
Επιχειρηματικά ⁽¹⁾	359	140	499
Σύνολο τόκων εσόδων από πελάτες	844	403	1.247

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

	31 Δεκεμβρίου 2016		
	Τόκοι έσοδα από μη- απομειωμένα δάνεια € εκατ.	Τόκοι έσοδα από απομειωμένα δάνεια € εκατ.	Σύνολο € εκατ.
Λιανική Τραπεζική	538	306	844
Επιχειρηματικά ⁽¹⁾	362	156	518
Σύνολο τόκων εσόδων από πελάτες	900	462	1.362

⁽¹⁾ Περιλαμβάνονται τόκοι έσοδα από δάνεια και απαιτήσεις προς το Δημόσιο τομέα

Η μεταβολή της παρούσας αξίας της ζημιάς απομείωσης (σημ. 22) € 250 εκατ. (δάνεια λιανικής τραπεζικής € 167 εκατ., επιχειρηματικά δάνεια € 83 εκατ.) περιλαμβάνεται στα έσοδα από τόκους από απομειωμένα δάνεια και απαιτήσεις πελατών (2016: δάνεια λιανικής τραπεζικής € 187 εκατ., επιχειρηματικά δάνεια € 80 εκατ.).

9. Καθαρά έσοδα από τραπεζικές αμοιβές και προμήθειες

	2017 € εκατ.	2016 € εκατ.
Προμήθειες και λοιπά έσοδα από δάνεια	72	88
Προμήθειες αμοιβαίων κεφαλαίων και διαχείρισης περιουσίας	21	19
Προμήθειες υπηρεσιών κεφαλαιαγοράς	8	8
Λοιπές προμήθειες ⁽¹⁾	26	(7)
Σύνολο	127	108

⁽¹⁾ Για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2017, η αύξηση των λοιπών προμηθειών οφείλεται κυρίως στη μείωση των εκδόσεων Pillar 2 και των αντίστοιχων προμηθειών.

10. Έσοδα από μερίσματα

Κατά τη διάρκεια της χρήσης, η Τράπεζα αναγνώρισε έσοδα από μερίσματα κυρίως από θυγατρικές της εταιρείες ποσού € 132 εκατ. (2016: € 62 εκατ.).

Η ανάλυση των προαναφερθέντων μερισμάτων ανά εταιρεία έχει ως εξής:

	2017 € εκατ.	2016 € εκατ.
ERB New Europe Holding B.V.	38	-
Eurobank Factors A.E.Π.Ε.Α.	30	-
Eurobank Private Bank Luxembourg S.A.	30	20
Eurobank Bulgaria A.D.	14	-
Eurolife ERB Insurance Group Ανώνυμος Εταιρεία Συμμετοχών	8	34
Eurobank Fund Management Company (Luxembourg) S.A.	7	-
Grivalia Properties A.E. Επενδύσεων σε Ακίνητη Περιουσία	4	6
Λοιπα (συμπεριλαμβανομένων μερισμάτων του επενδυτικού και εμπορικού χαρτοφυλακίου)	1	2
Σύνολο	132	62

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

11. Αποτελέσματα χαρτοφυλακίου συναλλαγών και επενδυτικών τίτλων

	2017	2016
	€ εκατ.	€ εκατ.
Ομόλογα και λοιπά χρηματοοικονομικά μέσα (σημ. 23)	36	83
Μετοχές και αμοιβαία κεφάλαια (σημ. 23)	30	38
Κέρδη/(ζημιές) από παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	54	(11)
Συναλλαγματικές διαφορές	3	8
Σύνολο	123	118

12. Λειτουργικά έξοδα

	2017	2016
	€ εκατ.	€ εκατ.
Αμοιβές και έξοδα προσωπικού (σημ. 13)	(399)	(386)
Διοικητικά έξοδα	(143)	(164)
Εισφορές στα ταμεία εξυγίανσης και εγγύησης των καταθέσεων	(51)	(58)
Αποσβέσεις ενσώματων παγίων στοιχείων	(22)	(24)
Αποσβέσεις άυλων παγίων στοιχείων	(16)	(14)
Ενοίκια λειτουργικών μισθώσεων	(41)	(41)
Σύνολο	(672)	(687)

Εισφορές στα ταμεία εξυγίανσης και εγγύησης των καταθέσεων

Το 2016, ο Ενιαίος Μηχανισμός Εξυγίανσης (EME) (Single Resolution Mechanism – SRM), ο οποίος αποτελεί έναν από τους πυλώνες της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ένωσης στην Ευρωζώνη μαζί με τον Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό (Single Supervisory Mechanism – SSM), τέθηκε σε εφαρμογή. Το Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης (Single Resolution Fund – SRF) δημιουργήθηκε με την Οδηγία 2014/806/ΕΕ, προκειμένου να διασφαλίσει ενιαία πρακτική στις χρηματοδοτήσεις εξυγίανσης εντός EME και υπάγεται στο Ενιαίο Συμβούλιο Εξυγίανσης (Single Resolution Board – SRB). Ο EME προβλέπει ότι το Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης (SRF) θα δημιουργηθεί κατά την διάρκεια μιας περιόδου οκτώ ετών με «εκ των προτέρων» εισφορές του τραπεζικού τομέα, οι οποίες μπορεί να περιλαμβάνουν αμετάκλητες δεσμεύσεις πληρωμής έως το 30% του συνολικού ποσού της εισφοράς (σημ. 43).

13. Αμοιβές και έξοδα προσωπικού

	2017	2016
	€ εκατ.	€ εκατ.
Μισθοί, ημερομίσθια και έκτακτες αμοιβές	(282)	(271)
Εισφορές κοινωνικής ασφάλισης	(69)	(68)
Αμοιβές συνταξιοδότησης και λοιπές παροχές λόγω εξόδου	(11)	(11)
Λοιπά έξοδα	(37)	(36)
Σύνολο	(399)	(386)

Ο μέσος όρος του αριθμού των εργαζομένων της Τράπεζας κατά τη διάρκεια της χρήσης ανήλθε σε 8.617 (2016: 8.882). Την 31 Δεκεμβρίου 2017, ο αριθμός των καταστημάτων και των επιχειρηματικών/private banking κέντρων της Τράπεζας ανήλθε σε 420.

14. Λοιπές ζημιές απομείωσης, έξοδα αναδιάρθρωσης και προβλέψεις

	2017 € εκατ.	2016 € εκατ.
Ζημιές απομείωσης και αποτίμησης επενδυτικών ακινήτων και ακινήτων ανακτηθέντων από πλειστηριασμούς	(19)	(16)
Λοιπές ζημιές απομείωσης και προβλέψεις ⁽¹⁾	(8)	(17)
Λοιπές ζημιές απομείωσης και προβλέψεις	(27)	(33)
Πρόβλεψη για το Πρόγραμμα Εθελουσίας Εξόδου (σημ. 34)	(5)	(39)
Λοιπά έξοδα αναδιάρθρωσης	(6)	(8)
Έξοδα αναδιάρθρωσης	(11)	(47)
Σύνολο	(38)	(80)

⁽¹⁾ Περιλαμβάνει ζημιές απομείωσης ομολόγων, μετοχών, λουτών στοιχείων ενεργητικού και προβλέψεις για δικαστικές υποθέσεις και για λοιπούς λειτουργικούς κινδύνους.

Για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2017, η Τράπεζα αναγνώρισε € 19 εκατ. ζημιές απομείωσης και αποτίμησης επενδυτικών ακινήτων και ακινήτων ανακτηθέντων από πλειστηριασμούς, αφού έλαβε υπόψη τις μακροοικονομικές συνθήκες και τη συνεχιζόμενη μείωση των τιμών στην αγορά ακινήτων στην Ελλάδα.

Την 31 Δεκεμβρίου 2017, η Τράπεζα έχει αναγνωρίσει έξοδα αναδιάρθρωσης ποσού € 6 εκατ., τα οποία σχετίζονται κυρίως με τον εξορθολογισμό του δικτύου της. Την 31 Δεκεμβρίου 2016, η Τράπεζα αναγνώρισε έξοδα αναδιάρθρωσης € 8 εκατ. τα οποία σχετίζονταν με τις δραστηριότητες της Τράπεζας για τη διαχείριση των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων, τον περαιτέρω εξορθολογισμό του δικτύου της στην Ελλάδα και την αναδιάρθρωση των διεθνών της δραστηριοτήτων.

Την 31 Δεκεμβρίου 2017, τα έξοδα αναδιάρθρωσης περιλαμβάνουν αποσβέσεις και διαγραφές ποσού € 1 εκατ. (2016: € 2 εκατ.).

15. Φόρος εισοδήματος και προσαρμογές φόρου

	2017 € εκατ.	2016 € εκατ.
Τρέχων φόρος	(1)	(7)
Αναβαλλόμενος φόρος (σημ. 16)	36	28
Φόρος εισοδήματος	35	21
Προσαρμογές φόρου	-	31
Σύνολο φόρου εισοδήματος (έξοδο)/έσοδο	35	52

Σύμφωνα με το Νόμο 4172/2013, όπως ισχύει, ο φορολογικός συντελεστής των εταιρειών στην Ελλάδα είναι 29%. Επιπρόσθετα, τα μερίσματα που διανέμονται υπόκεινται σε παρακράτηση φόρου 15%, εκτός των ενδοομιλικών μερισμάτων τα οποία υπό προϋποθέσεις απαλλάσσονται του φόρου, σύμφωνα με τους Νόμους 4387/2016 και 4389/2016, οι οποίοι αύξησαν τον αντίστοιχο φορολογικό συντελεστή από 10% σε 15%, για διανομές μερισμάτων που πραγματοποιούνται από την 1 Ιανουαρίου 2017 και στο εξής. Σύμφωνα με το άρθρο 14 του Νόμου 4472/2017, ο οποίος τροποποίησε το Νόμο 4172/2013, ο φορολογικός συντελεστής των εταιρειών στην Ελλάδα, εκτός από τον φορολογικό συντελεστή των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, θα μειωθεί από 29% σε 26% για τις φορολογικές χρήσεις που ξεκινούν από την 1 Ιανουαρίου 2019 και έπειτα, εφόσον πληρούνται ορισμένες προϋποθέσεις που ορίζονται στο πλαίσιο του Τρίτου Προγράμματος Οικονομικής Σταθεροποίησης (ΤΠΟΣ) της Ελλάδας.

Κατά τη διάρκεια, της χρήσης που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2016, σε συνέχεια ευνοϊκής δικαστικής απόφασης, η Τράπεζα αναγνώρισε έσοδο φόρου € 30,5 εκατ. για απαιτήσεις έναντι του Ελληνικού Δημοσίου, σχετικές με την έκτακτη φορολόγηση αφορολόγητων αποθεματικών της Τράπεζας, η οποία είχε επιβληθεί με το Νόμο 3513/2006.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Ο φόρος εισοδήματος επί των καθαρών (προ φόρου) κερδών της Τράπεζας, διαφέρει από το θεωρητικό ποσό που θα προέκυπτε με βάση τον ισχύοντα φορολογικό συντελεστή, όπως αναλύεται παρακάτω:

	2017 € εκατ.	2016 € εκατ.
Κέρδη/(ζημιές) προ φόρου (αναμορφωμένο, σημ. 47)	(24)	(42)
Φόρος βάσει του ισχύοντος φορολογικού συντελεστή	7	12
Φορολογική επίδραση από:		
- έσοδα απαλλασσόμενα από φόρο και έξοδα μη εκπιπτόμενα	38	16
- έκτακτες προσαρμογές φόρου	-	31
- λοιπά	(10)	(7)
Σύνολο φόρου εισοδήματος (έξοδο)/έσοδο	35	52

Φορολογικό πιστοποιητικό και ανέλεγκτες φορολογικές χρήσεις

Από τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2011 και έπειτα, σύμφωνα με το Νόμο 4174/2013 (άρθρο 65Α), όπως ισχύει (και όπως όριζε το άρθρο 82 του Νόμου 2238/1994), οι Ελληνικές ανώνυμες εταιρείες και οι εταιρείες περιορισμένης ευθύνης των οποίων οι ετήσιες οικονομικές καταστάσεις ελέγχονται υποχρεωτικά, υποχρεούνταν έως και τις χρήσεις με έναρξη πριν την 1 Ιανουαρίου του 2016 να λαμβάνουν «Ετήσιο Φορολογικό Πιστοποιητικό», το οποίο εκδίδεται, μετά τη διενέργεια σχετικού φορολογικού ελέγχου, από το νόμιμο ελεγκτή ή ελεγκτικό γραφείο που ελέγχει και τις ετήσιες οικονομικές καταστάσεις. Για τις χρήσεις που ξεκινούν από την 1 Ιανουαρίου 2016 και έπειτα, το «Ετήσιο Φορολογικό Πιστοποιητικό» είναι προαιρετικό, ωστόσο η Τράπεζα θα συνεχίσει να το λαμβάνει.

Η Τράπεζα έχει ελεγχθεί από τις φορολογικές αρχές έως και τη χρήση 2010 (συμπεριλαμβανομένης). Επιπλέον, η Τράπεζα έχει λάβει φορολογικό πιστοποιητικό από τους ορκωτούς ελεγκτές χωρίς διατύπωση επιφύλαξης για τις χρήσεις 2011-2016. Για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2017 είναι σε εξέλιξη ο φορολογικός έλεγχος από εξωτερικούς ελεγκτές Επιπροσθέτως, το Νέο Ταχυδρομικό Ταμειυτήριο και η Νέα Proton, οι οποίες συγχωνεύθηκαν με την Τράπεζα το 2013, έλαβαν από ορκωτούς ελεγκτές φορολογικό πιστοποιητικό χωρίς διατύπωση επιφύλαξης με θέμα έμφασης για τις ανέλεγκτες από τις φορολογικές αρχές χρήσεις/περιόδους 18/1-30/6/2013 και 9/10/2011-31/12/2012 αντίστοιχα, σχετικά με ενδεχόμενες φορολογικές υποχρεώσεις που προέκυψαν κατά το μετασχηματισμό τους σε νέα πιστωτικά ιδρύματα (carve out). Η Τράπεζα έχει σχηματίσει επαρκείς προβλέψεις και για τις δύο ανωτέρω περιπτώσεις.

Σύμφωνα με την Ελληνική φορολογική νομοθεσία και τις αντίστοιχες Υπουργικές Αποφάσεις, οι εταιρείες για τις οποίες εκδίδεται φορολογικό πιστοποιητικό χωρίς επισημάνσεις για παραβάσεις της φορολογικής νομοθεσίας δεν εξαιρούνται από την επιβολή επιπρόσθετων φόρων και προστίμων από τις Ελληνικές φορολογικές αρχές μετά την ολοκλήρωση του φορολογικού ελέγχου στο πλαίσιο των νομοθετικών περιορισμών (ως γενική αρχή, 5 χρόνια από τη λήξη της χρήσης στην οποία η φορολογική δήλωση θα πρέπει να έχει υποβληθεί). Υπό το πρίσμα των ανωτέρω, κατά γενικό κανόνα, το δικαίωμα του Ελληνικού Δημοσίου να επιβάλλει φόρους μέχρι και το φορολογικό έτος 2011 έχει παρέλθει χρονικά για την Τράπεζα.

16. Αναβαλλόμενοι φόροι

Οι αναβαλλόμενοι φόροι εισοδήματος υπολογίζονται με τη μέθοδο της υποχρέωσης (liability method) επί όλων των εκπιπτόμενων προσωρινών διαφορών, καθώς επίσης και επί των μη χρησιμοποιημένων φορολογικών ζημιών με το φορολογικό συντελεστή που αναμένεται να ισχύει στην περίοδο κατά την οποία θα τακτοποιηθεί η απαίτηση ή η υποχρέωση.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Η κίνηση του λογαριασμού αναβαλλόμενης φορολογίας παρουσιάζεται παρακάτω:

	2017	2016
	€ εκατ.	€ εκατ.
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου	4.902	4.902
Αναμορφωμένο (σημ. 47)	-	(14)
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου, αναμορφωμένο	4.902	4.888
Έσοδο/(έξοδο) στην κατάσταση αποτελεσμάτων (αναμορφωμένο, σημ. 47)	36	28
Χαρτοφυλάκιο διαθέσιμων προς πώληση επενδυτικών τίτλων (AFS)	(85)	(11)
Αντιστάθμιση ταμειακών ροών	(8)	(4)
Λοιπά	1	1
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου	4.846	4.902

Οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις/(υποχρεώσεις) προκύπτουν από τα στοιχεία που αναφέρονται παρακάτω:

	2017	2016
	€ εκατ.	€ εκατ.
Ζημιές που σχετίζονται με το πρόγραμμα PSI+	1.201	1.251
Προβλέψεις για πιστωτικούς κινδύνους και λογιστικές διαγραφές δανειακών απαιτήσεων	3.005	3.134
Ζημιές από πωλήσεις και οριστικές διαγραφές δανείων	239	8
Μεταβολές στην εύλογη αξία που αναγνωρίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων (αναμορφωμένες, σημ. 47)	312	325
Κόστος συναλλαγών καθαρής θέσης	31	38
Μη χρησιμοποιηθείσες φορολογικές ζημιές	21	30
Αντιστάθμιση ταμειακών ροών	17	25
Υποχρεώσεις καθορισμένων παροχών	13	12
Ιδιοχρησιμοποιούμενα, επενδυτικά και ανακτηθέντα από πλειστηριασμούς ακίνητα	(13)	(3)
Μεταβολές στην εύλογη αξία που αναγνωρίζονται απευθείας στο αποθεματικό αναπροσαρμογής AFS επενδυτικών τίτλων	(84)	1
Λοιπά	104	81
Σύνολο αναβαλλόμενου φόρου εισοδήματος	4.846	4.902

Ο αναβαλλόμενος φόρος (έξοδο)/έσοδο στην κατάσταση αποτελεσμάτων προκύπτει από τα στοιχεία που αναφέρονται παρακάτω:

	2017	2016
	€ εκατ.	€ εκατ.
Προβλέψεις για πιστωτικούς κινδύνους, πωλήσεις και διαγραφές δανειακών απαιτήσεων	102	313
Μη χρησιμοποιηθείσες φορολογικές ζημιές	(9)	(267)
Ζημιές που σχετίζονται με το πρόγραμμα PSI+	(50)	(50)
Μεταβολή στην εύλογη αξία και λοιπές προσωρινές διαφορές	(7)	32
Σύνολο αναβαλλόμενου φόρου εισοδήματος (έξοδο)/ έσοδο	36	28

Την 31 Δεκεμβρίου 2017, η Τράπεζα αναγνώρισε καθαρές φορολογικές απαιτήσεις € 4,8 δις που αναλύονται παρακάτω:

(α) € 1.201 εκατ. αφορούν σε φορολογικές ζημιές από τη συμμετοχή της Τράπεζας στο πρόγραμμα PSI+ και στο πρόγραμμα επαναγοράς των νέων τίτλων του Ελληνικού Δημοσίου, οι οποίες υπόκεινται σε απόσβεση για φορολογικούς σκοπούς (δηλ. 1/30 των ζημιών ετησίως αρχίζοντας από την χρήση 2012 και εφεξής),

(β) € 3.005 εκατ. αφορούν σε εκπιπτόμενες προσωρινές διαφορές λόγω προβλέψεων απομείωσης για πιστωτικούς κινδύνους από δάνεια και απαιτήσεις, οι οποίες μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε μελλοντικές περιόδους χωρίς καθορισμένο χρονικό περιορισμό και σύμφωνα με τη φορολογική νομοθεσία που ισχύει και σε λογιστικές διαγραφές χρέους σύμφωνα με το Νόμο 4172/2013 και την τροποποίηση του Νόμου 4465/2017 που πραγματοποιήθηκε το Μάρτιο 2017,

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

(γ) € 239 εκατ. αφορούν στο αναπόσβεστο υπόλοιπο οριστικών φορολογικών ζημιών από διαγραφές και πωλήσεις μη εξυπηρετούμενων δανείων, που υπόκεινται σε απόσβεση (δηλαδή 1/20 των ζημιών ετησίως αρχίζοντας από το 2016 και εφεξής), σύμφωνα με το Νόμο 4172/2013 και την τροποποίηση του Νόμου 4465/2017 που πραγματοποιήθηκε το Μάρτιο 2017,

(δ) € 21 εκατ. αφορούν σε μη χρησιμοποιηθείσες φορολογικές ζημιές. Η δυνατότητα να χρησιμοποιηθούν οι μεταφερόμενες φορολογικές ζημιές λήγει κατά το μεγαλύτερο μέρος αυτών το 2020,

(ε) € 31 εκατ. αφορούν κυρίως σε εκπιπτόμενες προσωρινές διαφορές σχετικά με την (αναπόσβεστη για φορολογικούς σκοπούς) αξία των εξόδων αύξησης μετοχικού κεφαλαίου της Τράπεζας, υποκείμενων σε δεκαετή απόσβεση, με βάση την ισχύουσα φορολογική νομοθεσία, κατά το έτος που πραγματοποιήθηκαν και

(στ) € 349 εκατ. αφορούν σε λοιπές εκπιπτόμενες προσωρινές διαφορές (ζημιές αποτίμησης, προβλέψεις για συντάξεις και λοιπές παροχές αποχώρησης προς το προσωπικό κλπ), η πλειονότητα των οποίων μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε μελλοντικές περιόδους χωρίς καθορισμένο χρονικό περιορισμό και σύμφωνα με τη φορολογική νομοθεσία που ισχύει.

Αξιολόγηση της ανακτησιμότητας των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων

Η αναγνώριση των ανωτέρω αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων στηρίζεται στην εκτίμηση της Διοίκησης, την 31 Δεκεμβρίου 2017, ότι η Τράπεζα θα έχει επαρκή μελλοντικά φορολογητέα κέρδη, έναντι των οποίων οι μη χρησιμοποιηθείσες φορολογικές ζημιές, οι εκπιπτόμενες προσωρινές διαφορές, καθώς και οι φορολογικές ζημιές από το πρόγραμμα PSI+ και από το πρόγραμμα επαναγοράς των νέων τίτλων του Ελληνικού Δημοσίου θα μπορούν να χρησιμοποιηθούν. Οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις προσδιορίζονται με βάση τη φορολογική μεταχείριση της κάθε κατηγορίας της αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης, σύμφωνα με τη φορολογική νομοθεσία που ισχύει, τη δυνατότητα συμψηφισμού των μεταφερόμενων φορολογικών ζημιών με μελλοντικά φορολογητέα κέρδη και τα πραγματικά φορολογικά αποτελέσματα για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2017.

Επιπλέον, η αξιολόγηση της Τράπεζας σχετικά με την ανακτησιμότητα των αναγνωρισμένων αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων βασίζεται (α) στις εκτιμήσεις για τη μελλοντική επίδοση (προβλέψεις λειτουργικών αποτελεσμάτων) και τις προοπτικές ανάπτυξης που έχουν αντίκτυπο στα εκτιμώμενα μελλοντικά φορολογητέα κέρδη, (β) στο αναμενόμενο χρονοδιάγραμμα ανάκτησης ή διακανονισμού των εκπιπτόμενων και των φορολογητέων προσωρινών διαφορών, (γ) στην πιθανότητα ότι η Τράπεζα θα έχει επαρκή μελλοντικά φορολογητέα κέρδη, κατά την ίδια περίοδο που θα πραγματοποιηθεί η ανάκτηση ή ο διακανονισμός των εκπιπτόμενων και των φορολογητέων προσωρινών διαφορών (δηλαδή κέρδη/ ζημιές από πώληση επενδύσεων ή λοιπών περιουσιακών στοιχείων κ.λπ.) ή κατά τα έτη στα οποία μπορούν να μεταφερθούν οι φορολογικές ζημιές και (δ) στην ιστορική εξέλιξη των αποτελεσμάτων (ιστορικές επιδόσεις) της Τράπεζας σε συνδυασμό με τις φορολογικές ζημιές προγενέστερων ετών που προκλήθηκαν από έκτακτα γεγονότα.

Για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2017, η Τράπεζα έχει πραγματοποιήσει αξιολόγηση της ανακτησιμότητας αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων, βάσει του τριετούς Επιχειρηματικού Σχεδίου που εγκρίθηκε από το Διοικητικό Συμβούλιο τον Ιανουάριο 2018 και παρέχει την προοπτική της κερδοφορίας και της κεφαλαιακής θέσης της Τράπεζας, για την περίοδο έως το τέλος του 2020. Το συγκεκριμένο Επιχειρηματικό Σχέδιο έχει επίσης κατατεθεί στο Ελληνικό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (HFSF) και στον Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό (SSM).

Για τα έτη από το 2020 και έπειτα, η αξιολόγηση των προβλέψεων για τα λειτουργικά αποτελέσματα στηρίχθηκε στις προβλέψεις της Διοίκησης, η οποία έλαβε υπόψη τις δυνατότητες ανάπτυξης της Ελληνικής οικονομίας, του τραπεζικού κλάδου και της ίδιας της Τράπεζας.

Το ποσό των ανωτέρω προβλέψεων που συμπεριλήφθηκαν στο Επιχειρηματικό Σχέδιο της Τράπεζας βασίζεται κυρίως σε υποθέσεις και εκτιμήσεις σχετικά με (α) την περαιτέρω μείωση του κόστους χρηματοδότησης λόγω της σταδιακής εξάλειψης της χρηματοδότησης από τον Έκτακτο Μηχανισμό Παροχής Ρευστότητας (ELA), το σταδιακό επαναπατρισμό των καταθέσεων των πελατών που αντικαθιστά τις ακριβότερες πηγές χρηματοδότησης, και την περαιτέρω μείωση των αντίστοιχων επιτοκίων, (β) τις μειωμένες ζημιές απομείωσης των δανείων, ως αποτέλεσμα των μακροοικονομικών συνθηκών στην Ελλάδα, που αναμένεται να βελτιωθούν σταδιακά και τις στρατηγικές πρωτοβουλίες σε συνδυασμό με την στρατηγική για τα Μη Εξυπηρετούμενα Ανοίγματα (MEA) που η Τράπεζα έχει δεσμευτεί στον SSM αναφορικά με την αποτελεσματική διαχείριση των προβληματικών δανείων της, (γ) την αποτελεσματικότητα των συνεχών πρωτοβουλιών περιορισμού του κόστους και (δ) τη σταδιακή αποκατάσταση των παραδοσιακών εσόδων από προμήθειες, όπως η διαχείριση περιουσιακών στοιχείων και οι προμήθειες δικτύου καθώς και οι προμήθειες που σχετίζονται με προϊόντα κεφαλαιαγοράς και επενδυτικής τραπεζικής.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Η εφαρμογή του ανωτέρω Επιχειρηματικού Σχεδίου εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τους κινδύνους και τις αβεβαιότητες που απορρέουν από το μακροοικονομικό περιβάλλον στην Ελλάδα (σημ. 2.1).

Νομικό πλαίσιο δημιουργίας οριστικών και εκκαθαρισμένων απαιτήσεων έναντι του Ελληνικού Δημοσίου και φορολογικό καθεστώς για ζημιές από δάνεια

Σύμφωνα με το άρθρο 27Α του Νόμου 4172/2013 όπως ισχύει, το οποίο αφορά τα Ελληνικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, συμπεριλαμβανομένων των εταιρειών χρηματοδοτικής μίσθωσης και πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων, οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις που έχουν αναγνωριστεί (α) επί των ζημιών από τη συμμετοχή της Τράπεζας στο πρόγραμμα PSI+ και στο πρόγραμμα επαναγοράς των νέων τίτλων του Ελληνικού Δημοσίου και β) επί των συσσωρευμένων προβλέψεων και λοιπών εν γένει ζημιών λόγω πιστωτικού κινδύνου (προβλέψεις και ζημιές λόγω πιστωτικού κινδύνου), οι οποίες είχαν αναγνωριστεί κατά την 30 Ιουνίου 2015 μπορούν να μετατραπούν σε οριστικές και εκκαθαρισμένες απαιτήσεις έναντι του Ελληνικού Δημοσίου, σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου, αν το λογιστικό, μετά από φόρους αποτέλεσμα της χρήσης είναι ζημιά. Για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2017, το αποτέλεσμα μετά από φόρο της Τράπεζας ανήλθε σε κέρδος € 11 εκατ., ενώ οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις οι οποίες πληρούν τα κριτήρια για μετατροπή τους σε οριστικές και εκκαθαρισμένες απαιτήσεις έναντι του Ελληνικού Δημοσίου ανέρχονταν σε € 3.952 εκατ.

Σύμφωνα με το άρθρο 43 του Νόμου 4465/2017 (που ψηφίστηκε από το Ελληνικό Κοινοβούλιο το Μάρτιο 2017), ο οποίος τροποποίησε το Νόμο 4172/2013, με ισχύ από το 2016 και εφεξής, αναθεωρήθηκε το υπάρχον νομοθετικό πλαίσιο αναφορικά με τις αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις που πληρούν τα κριτήρια μετατροπής σε οριστικές και εκκαθαρισμένες απαιτήσεις έναντι του Ελληνικού Δημοσίου (deferred tax credits – DTCs), που υπολογίζονται στις συσσωρευμένες προβλέψεις και γενικά λοιπές ζημιές πιστωτικού κινδύνου (περίπτωση (β) ανωτέρω), και μεταρρυθμίστηκε το φορολογικό καθεστώς για ζημιές από δάνεια. Συγκεκριμένα, το συσσωρευμένο DTC θα υπολογίζεται εφαρμόζοντας τον εκάστοτε εταιρικό φορολογικό συντελεστή (εφόσον ο συντελεστής αυτός δεν θα υπερβαίνει αυτόν που ίσχυε για το φορολογικό έτος 2015, δηλ. 29%) στο σύνολο (i) του αναπόσβεστου υπόλοιπου των οριστικών ζημιών από διαγραφές και πωλήσεις δανείων, (ii) των λογιστικών διαγραφών δανείων ή πιστώσεων και (iii) των υπολειπόμενων συσσωρευμένων προβλέψεων που είχαν λογισθεί έως την 30 Ιουνίου 2015.

Η ανωτέρω φορολογική μεταρρύθμιση προβλέπει τη σταδιακή απόσβεση σε 20 έτη των οριστικών ζημιών από διαγραφές μη εξυπηρετούμενων δανείων και πωλήσεις δανείων, διατηρώντας το καθεστώς των DTCs καθ' όλη τη διάρκεια της περιόδου, ενώ αποσυνδέει τις λογιστικές διαγραφές από τις οριστικές διαγραφές δανείων ή πιστώσεων.

Ο προαναφερθείς φορολογικός χειρισμός (δηλ. επέκταση της δυνατότητας χρησιμοποίησης της ζημιάς από δάνεια για μεγαλύτερη περίοδο αντί για μια εφάπαξ έκπτωση που υπόκειται σε περιορισμό μεταφοράς για περίοδο 5 ετών) διαφυλάσσει την ανακτησιμότητα της αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης που συνδέεται με μη εξυπηρετούμενα δάνεια.

Οι νέοι κανόνες αναφορικά με τη μέθοδο υπολογισμού του DTC διασφαλίζουν την εποπτική κεφαλαιακή διάρθρωση της Τράπεζας, ενώ συνεισφέρουν σημαντικά στην επίτευξη των στόχων για τη μείωση των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων, μέσω της αύξησης των διαγραφών και πωλήσεων δανείων.

Το Μάιο 2017, σύμφωνα με το άρθρο 82 του Νόμου 4472/2017, το οποίο τροποποίησε περαιτέρω το άρθρο 27Α του Νόμου 4172/2013, επιβάλλεται μια ετήσια προμήθεια ποσοστού 1,5% για το υπερβάλλον ποσό των εγγυημένων από το Ελληνικό Δημόσιο αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων, το οποίο προκύπτει από τη διαφορά μεταξύ του ισχύοντος συντελεστή φορολόγησης (δηλ. 29%) και του συντελεστή φορολόγησης ο οποίος ίσχυε την 30 Ιουνίου 2015 (δηλ. 26%). Για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2017, έχουν αναγνωριστεί στα Λοιπά έσοδα/(έξοδα) € 14 εκατ., εκ των οποίων € 7 εκατ. αφορούν στην αντίστοιχη προμήθεια για τη χρήση 2016.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

17. Ταμείο και διαθέσιμα σε κεντρικές τράπεζες

	2017 € εκατ.	2016 € εκατ.
Ταμείο	337	332
Διαθέσιμα σε κεντρικές τράπεζες	35	39
Σύνολο	372	371
εκ των οποίων:		
Υποχρεωτικές και ενεχυριασμένες καταθέσεις σε κεντρικές τράπεζες	13	26

Οι υποχρεωτικές καταθέσεις σε κεντρικές τράπεζες, περιλαμβάνουν καταθέσεις αξίας € 13 εκατ. (2016: € 26 εκατ.) στην Τράπεζα της Ελλάδος, οι οποίες αντιπροσωπεύουν το ελάχιστο μέσο μηνιαίο υπόλοιπο που υποχρεούται να τηρεί η τράπεζα και είναι άμεσα διαθέσιμα, εφόσον τηρείται το ελάχιστο μέσο μηνιαίο υπόλοιπο.

18. Ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα και λοιπές πληροφορίες για την Κατάσταση Ταμειακών Ροών

Για σκοπούς σύνταξης της κατάστασης ταμειακών ροών, στα ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα περιλαμβάνονται τα ακόλουθα υπόλοιπα, με αρχική λήξη μικρότερη ή ίση των τριών μηνών:

	2017 € εκατ.	2016 € εκατ.
Ταμείο και διαθέσιμα σε κεντρικές τράπεζες (εξαιρουμένων των υποχρεωτικών και ενεχυριασμένων καταθέσεων σε κεντρικές τράπεζες)	359	345
Απαιτήσεις από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	147	109
Σύνολο	506	454

Τα λοιπά αποτελέσματα από επενδυτικούς τίτλους που παρουσιάζονται στις ταμειακές ροές από λειτουργικές δραστηριότητες αναλύονται ως εξής:

	2017 € εκατ.	2016 € εκατ.
Απόσβεση διαφοράς υπέρ/υπό το άρτιο και δεδουλευμένοι τόκοι (Κέρδη)/ζημιές από επενδυτικούς τίτλους	(57)	(64)
Έσοδα από μερίσματα	(65)	(113)
	(1)	(2)
Σύνολο	(123)	(179)

Για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2016, οι λοιπές προσαρμογές στα κέρδη προ φόρου περιελάμβαναν το κέρδος από την απόκτηση του Καταστήματος της Alpha Bank στη Βουλγαρία, ποσού € 55 εκατ. (σημ. 24).

Μεταβολές στις υποχρεώσεις που απορρέουν από χρηματοδοτικές δραστηριότητες

Κατά τη διάρκεια της χρήσης που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2017, οι μεταβολές των υποχρεώσεων της Τράπεζας που απορρέουν από χρηματοδοτικές δραστηριότητες, δηλαδή οι υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους (σημ. 33), οφείλονται σε εκδόσεις πιστωτικών τίτλων και αποπληρωμές ύψους € 494 εκατ. και € 53 εκατ. αντίστοιχα. Οι μη ταμειακές μεταβολές κατά τη διάρκεια του έτους περιελάμβαναν κυρίως δεδουλευμένους τόκους ύψους € 2 εκατ.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

19. Απαιτήσεις από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα

	2017 € εκατ.	2016 € εκατ.
Ενεχυριασμένες καταθέσεις σε τράπεζες	2.757	3.202
Τοποθετήσεις σε τράπεζες και λοιπές απαιτήσεις έναντι τραπεζών	9	234
Τρεχούμενοι λογαριασμοί και υπόλοιπα σε διακανονισμό με τράπεζες	101	54
Σύνολο	<u>2.867</u>	<u>3.490</u>

	2017 € εκατ.	2016 € εκατ.
Στις απαιτήσεις από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα περιλαμβάνονταν ποσά (εξαιρουμένων των απαιτήσεων μειωμένης εξασφάλισης) από:		
-θυγατρικές εταιρείες	<u>1.200</u>	<u>1.362</u>
Στις απαιτήσεις από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα περιλαμβάνονταν ποσά από απαιτήσεις μειωμένης εξασφάλισης από:		
-θυγατρικές εταιρείες	<u>-</u>	<u>160</u>

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει την γεωγραφική κατανομή των απαιτήσεων από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα της Τράπεζας:

	2017 € εκατ.	2016 € εκατ.
Ελλάδα	9	23
Λοιπές Ευρωπαϊκές χώρες	2.806	3.420
Λοιπές χώρες	52	47
Σύνολο	<u>2.867</u>	<u>3.490</u>

20. Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα και λογιστική αντιστάθμισης κινδύνων

Η Τράπεζα χρησιμοποιεί παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα για αντιστάθμιση χρηματοπιστωτικών κινδύνων και για εμπορικούς σκοπούς.

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει την εύλογη αξία των παράγωγων χρηματοοικονομικών μέσων που κατέχονται από την Τράπεζα ανά κατηγορία προϊόντος και τη σχέση αντιστάθμισης μαζί με την ονομαστική τους αξία. Η ονομαστική αξία των παραγώγων χρηματοοικονομικών μέσων είναι ενδεικτική της αξίας των χρηματοοικονομικών μέσων που αναγνωρίζονται στον ισολογισμό, χωρίς να προσδιορίζει απαραίτητα τα ποσά των μελλοντικών ταμειακών ροών, που σχετίζονται με αυτά τα μέσα ή την εύλογη αξία τους και για το λόγο αυτό δεν αντικατοπτρίζει τον πιστωτικό κίνδυνο και τον κίνδυνο αγοράς στον οποίο εκτίθεται η Τράπεζα κατά την περίοδο αναφοράς.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

	31 Δεκεμβρίου 2017			31 Δεκεμβρίου 2016		
	Ονομαστική αξία € εκατ.	Εύλογη αξία Απαιτήσεων € εκατ.	Υποχρεώσεων € εκατ.	Ονομαστική αξία € εκατ.	Εύλογη αξία Απαιτήσεων € εκατ.	Υποχρεώσεων € εκατ.
Παράγωγα που δεν πληρούν τα κριτήρια για λογιστική αντιστάθμισης και διακρατούμενα για εμπορικούς σκοπούς						
- Συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων	16.475	1.736	1.279	16.801	1.763	1.519
- Δικαιώματα προαίρεσης επιτοκίων	3.502	32	87	3.225	52	113
- Συμβάσεις ανταλλαγής συναλλάγματος και επιτοκίων	686	16	30	1.043	50	128
- Προθεσμιακές συμβάσεις συναλλάγματος/ ανταλλαγής συναλλάγματος	2.735	17	11	2.327	19	20
- Δικαιώματα προαίρεσης αγοράς και πώλησης συναλλάγματος	1.211	13	9	465	2	3
- Παράγωγα επί εμπορευμάτων	88	4	4	126	7	7
- Τίτλοι παραστατικών δικαιωμάτων κτήσης μετοχών (Warrants)	3	0	-	1.381	3	-
- Συμβόλαια ανταλλαγής πιστωτικών κινδύνων (Credit default swaps)	458	-	5	-	-	-
- Λοιπά (βλέπε παρακάτω)	113	0	0	11	0	0
		1.818	1.425		1.896	1.790
Παράγωγα διακρατούμενα για αντιστάθμιση εύλογης αξίας						
Συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων	1.570	10	307	761	2	364
		10	307		2	364
Παράγωγα διακρατούμενα για αντιστάθμιση ταμειακών ροών						
- Συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων	192	0	54	359	0	75
- Συμβάσεις ανταλλαγής συναλλάγματος και επιτοκίων	3.032	56	64	3.291	87	219
		56	118		87	294
Σύνολο παραγώγων χρηματοοικονομικών μέσων		1.884	1.850		1.985	2.448

Τα λοιπά παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα περιλαμβάνουν συμβόλαια μελλοντικής εκπλήρωσης επιτοκίων και συναλλάγματος που διαπραγματεύονται σε χρηματιστήριο.

Πληροφορίες ως προς την επιμέτρηση της εύλογης αξίας και τον συμψηφισμό των παραγώγων χρηματοοικονομικών μέσων ενεργητικού και υποχρεώσεων παρατίθενται στις σημειώσεις 7.3 και 7.2.1.4, αντίστοιχα.

Η Τράπεζα χρησιμοποιεί παράγωγα προϊόντα και άλλα χρηματοοικονομικά μέσα, τα οποία έχουν οριστεί ως μέσα αντιστάθμισης, προκειμένου να μειώσει την έκθεσή της σε κινδύνους αγοράς. Οι πρακτικές αντιστάθμισης και η λογιστική απεικόνισή τους παρουσιάζονται στη σημείωση 2.2.3. Συγκεκριμένα :

(α) Αντιστάθμιση εύλογης αξίας

Η Τράπεζα χρησιμοποιεί συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων προκειμένου να αντισταθμίσει μέρος του υφιστάμενου επιτοκιακού κινδύνου από πιθανή μεταβολή της εύλογης αξίας των ομολόγων επενδυτικού χαρτοφυλακίου σταθερού επιτοκίου ή των δανείων και απαιτήσεων σταθερού επιτοκίου, τα οποία εκφράζονται σε εγχώρια και ξένα νομίσματα. Το 2017, η Τράπεζα αναγνώρισε κέρδη € 65 εκατ. (2016: € 37 εκατ. ζημιά) από μεταβολές στην εύλογη αξία των μέσων αντιστάθμισης και € 66 εκατ. ζημιά (2016: € 37 εκατ. κέρδη) από μεταβολές στην εύλογη αξία των αντισταθμιζόμενων στοιχείων που αποδίδονται στον αντισταθμιζόμενο κίνδυνο.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

(β) Αντιστάθμιση ταμειακών ροών

Η Τράπεζα χρησιμοποιεί συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων και συμβάσεις ανταλλαγής συναλλάγματος και επιτοκίων προκειμένου να αντισταθμίσει μέρος του υφιστάμενου επιτοκιακού και συναλλαγματικού κινδύνου που απορρέει από τις διακυμάνσεις των ταμειακών ροών των κυμαινόμενου επιτοκίου ενήμερων δανείων και απαιτήσεων από πελάτες ή καταθέσεων, τα οποία εκφράζονται σε εγχώρια και ξένα νομίσματα, ή των μη αναγνωρισμένων πιθανών μελλοντικών συναλλαγών. Το 2017, το μη αποτελεσματικό μέρος των συναλλαγών αντιστάθμισης ταμειακών ροών που αναγνωρίστηκε στην κατάσταση αποτελεσμάτων ήταν μηδέν (2016: μηδέν).

Επιπρόσθετα, η Τράπεζα χρησιμοποιεί άλλα παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα τα οποία δεν έχουν οριστεί ως μέσα αντιστάθμισης, για να διαχειριστεί την έκθεσή της κατά κύριο λόγο σε επιτοκιακό και συναλλαγματικό κίνδυνο. Τα παράγωγα αυτά που δεν πληρούν τις προϋποθέσεις λογιστικής αντιστάθμισης, χρησιμοποιούνται για σκοπούς οικονομικής αντιστάθμισης στοιχείων ενεργητικού και παθητικού. Τα αναφερθέντα παράγωγα, παρακολουθούνται και έχουν κατηγοριοποιηθεί για σκοπούς λογιστικής απεικόνισης μαζί με εκείνα που κατέχονται για εμπορικούς σκοπούς.

Οι παρακάτω πίνακες παρουσιάζουν την έκθεση της Τράπεζας σε παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα, ανά γεωγραφικό τομέα και κλάδο δραστηριότητας:

	31 Δεκεμβρίου 2017			
	Ελλάδα € εκατ.	Λοιπές Ευρωπαϊκές χώρες € εκατ.	Λοιπές χώρες € εκατ.	Σύνολο € εκατ.
Δημόσιο	1.197	-	-	1.197
Τράπεζες	0	535	79	614
Επιχειρήσεις	72	0	1	73
Σύνολο	1.269	535	80	1.884

	31 Δεκεμβρίου 2016			
	Ελλάδα € εκατ.	Λοιπές Ευρωπαϊκές χώρες € εκατ.	Λοιπές χώρες € εκατ.	Σύνολο € εκατ.
Δημόσιο	1.119	-	-	1.119
Τράπεζες	0	359	429	788
Επιχειρήσεις	78	0	0	78
Σύνολο	1.197	359	429	1.985

21. Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες

	2017 € εκατ.	2016 € εκατ.
Επιχειρηματικά δάνεια	14.053	14.692
Στεγαστικά δάνεια	15.298	16.098
Καταναλωτικά δάνεια	4.212	5.059
Δάνεια σε μικρές επιχειρήσεις	6.320	6.363
	39.883	42.212
Μείον: Συσσωρευμένη πρόβλεψη απομείωσης (σημ. 22)	(9.017)	(10.304)
Σύνολο	30.866	31.908

Για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2017, τα δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες προ προβλέψεων απομείωσης έχουν μειωθεί περίπου € 0,5 δις, λόγω της υποτίμησης του ελβετικού νομίσματος (CHF) και του δολαρίου (USD) έναντι του ευρώ.

Την 30 Σεπτεμβρίου 2014, σύμφωνα με το ΔΛΠ 39 «Χρηματοοικονομικά Μέσα: Αναγνώριση και Επιμέτρηση», η Τράπεζα μετέφερε συγκεκριμένα απομειωμένα εταιρικά ομολογιακά δάνεια από το χαρτοφυλάκιο «Διαθεσίμων προς πώληση

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

επενδυτικών τίτλων» στο χαρτοφυλάκιο «Δανείων και απαιτήσεων από πελάτες» που πληρούσαν τον ορισμό των δανείων και απαιτήσεων και η Τράπεζα έχει την πρόθεση και είναι σε θέση να τα διακρατήσει στο προσεχές μέλλον ή μέχρι τη λήξη τους. Η μεταφορά των ομολογιακών δανείων πραγματοποιήθηκε στην εύλογη αξία € 150 εκατ. (€ 550 εκατ. μείον προσαρμογές στην εύλογη αξία € 400 εκατ.) την 30 Σεπτεμβρίου 2014, η οποία αποτελεί και το αποσβέσιμο κόστος αυτών κατά την ανωτέρω ημερομηνία μεταφοράς.

Επιπρόσθετα, τον Δεκέμβριο του 2014, η Τράπεζα απέκτησε ομολογιακό δάνειο, πλήρως απομειωμένο, ποσού € 42 εκατ., το οποίο κατεχόταν προηγουμένως από μία θυγατρική της Τράπεζας και ήταν εγγυημένο από την ίδια την Τράπεζα. Το προαναφερθέν δάνειο συμπεριλήφθηκε στα δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες σε μικτή βάση και ως εκ τούτου τόσο το μικτό υπόλοιπο των δανείων και απαιτήσεων σε πελάτες όσο και η ζημία απομείωσης αυξήθηκαν κατά την προσαρμογή σε εύλογη αξία ποσού € 42 εκατ.

Την 31 Δεκεμβρίου 2017, η λογιστική αξία των προαναφερθέντων αναταξινομημένων δανείων ανήλθε σε € 85 εκατ. που προσεγγίζει την εύλογη αξία τους. Σε περίπτωση που τα χρηματοοικονομικά αυτά στοιχεία δεν είχαν αναταξινομηθεί, δεν θα είχε αναγνωρισθεί κάποιο ποσό στα λοιπά αποτελέσματα απευθείας στην καθαρή θέση.

Πώληση μη εξυπηρετούμενων δανείων

Το Νοέμβριο 2017, η Τράπεζα σύμφωνα με τη στρατηγική της για τη μείωση των μη εξυπηρετούμενων δανείων ολοκλήρωσε την πώληση του χαρτοφυλακίου μη εξυπηρετούμενων καταναλωτικών δανείων χωρίς εξασφαλίσεις συνολικού οφειλόμενου κεφαλαίου ύψους € 1,5 δις προς την Intrum Ελλάς DAC, (Intrum), εταιρία που ελέγχεται από τον Όμιλο Intrum έναντι τιμήματος € 35 εκατ. Από το εν λόγω ποσό, € 608 εκατ. αφορούσαν σε χρηματοδοτικά ανοίγματα που περιλαμβάνονται στον ισολογισμό με πρόβλεψη απομείωσης € 584 εκατ. Συνεπώς, η Τράπεζα αναγνώρισε κέρδος ύψους € 8,5 εκατ. αφαιρουμένων των εξόδων πώλησης ύψους € 2 εκατ. τα οποία αναγνωρίστηκαν στα «Λοιπά έσοδα/(έξοδα)» και ο δείκτης των μη εξυπηρετούμενων δανείων μειώθηκε περίπου κατά 70 μονάδες βάσης. Η διαχείριση του χαρτοφυλακίου ανατέθηκε στην Eurobank Ανώνυμη Εταιρεία Διαχείρισης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις (FPS).

Το δεύτερο τρίμηνο του 2017, η Τράπεζα προχώρησε στην πώληση χαρτοφυλακίου μη εξυπηρετούμενων επιχειρηματικών δανείων ποσού € 75 εκατ. (€ 28 εκατ., μετά από προβλέψεις απομείωσης) στη θυγατρική της εταιρεία ERB New Europe Funding II B.V. Η συναλλαγή δεν είχε καμία επίπτωση στην κατάσταση αποτελεσμάτων της Τράπεζας.

Το τέταρτο τρίμηνο του 2016, μετά από διεθνή διαγωνιστική διαδικασία, η Τράπεζα μείωσε την έκθεση της στη Marfin Investment Group (MIG) μέσω της πώλησης του ομολογιακού δανείου έκδοσης της MIG ύψους € 150 εκατ. (€ 125 εκατ., μετά από πρόβλεψη απομείωσης) σε επενδυτικά κεφάλαια που διαχειρίζεται η Fortress Investment Group LLC. Η πώληση ήταν ουδέτερη για την Τράπεζα τόσο σε όρους χρηματοοικονομικού αποτελέσματος όσο και ως προς τα εποπτικά κεφάλαια.

Τα δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες περιλαμβάνουν απαιτήσεις από χρηματοδοτικές μισθώσεις όπως αναλύονται παρακάτω:

	2017	2016
	€ εκατ.	€ εκατ.
Απαιτήσεις από χρηματοδοτικές μισθώσεις:		
Έως 1 έτος	28	30
Άνω του 1 έτους και έως 5 έτη	4	8
Άνω των 5 ετών	18	10
	50	48
Μη δεδουλευμένα έσοδα από χρηματοδοτικές μισθώσεις	(2)	(1)
Καθαρό ποσό απαιτήσεων από χρηματοδοτικές μισθώσεις	48	47
Μείον: Συσσωρευμένη πρόβλεψη απομείωσης	(27)	(25)
Σύνολο	21	22
Το καθαρό ποσό των απαιτήσεων από χρηματοδοτικές μισθώσεις αναλύεται παρακάτω:		
Έως 1 έτος	27	29
Άνω του 1 έτους και έως 5 έτη	3	8
Άνω των 5 ετών	18	10
	48	47
Μείον: Συσσωρευμένη πρόβλεψη απομείωσης	(27)	(25)
Σύνολο	21	22

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

22. Προβλέψεις απομείωσης για πιστωτικούς κινδύνους από δάνεια και απαιτήσεις πελατών

Η κίνηση της πρόβλεψης απομείωσης για πιστωτικούς κινδύνους ανά κατηγορία δανείων αναλύεται παρακάτω:

	31 Δεκεμβρίου 2017				
	Επιχειρηματικά	Στεγαστικά	Καταναλωτικά	Μικρές επιχειρήσεις	Σύνολο
	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου	3.710	2.152	2.572	1.870	10.304
Προβλέψεις χρήσης ⁽¹⁾	140	221	189	97	647
Ανακτήσεις προβλέψεων απομείωσης από διαγραφές	0	-	4	0	4
Διαγραφές δανείων και απαιτήσεων/ πωλήσεις ⁽²⁾	(722)	(45)	(761)	(10)	(1.538)
Μεταβολή στην παρούσα αξία των ζημιών απομείωσης	(83)	(59)	(37)	(71)	(250)
Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπές κινήσεις	(35)	(58)	(47)	(10)	(150)
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου	3.010	2.211	1.920	1.876	9.017

	31 Δεκεμβρίου 2016				
	Επιχειρηματικά	Στεγαστικά	Καταναλωτικά	Μικρές επιχειρήσεις	Σύνολο
	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου	3.875	2.077	2.455	1.956	10.363
Προβλέψεις χρήσης ⁽¹⁾	285	175	202	34	696
Ανακτήσεις προβλέψεων απομείωσης από διαγραφές	0	0	2	0	2
Διαγραφές δανείων και απαιτήσεων/ πωλήσεις ⁽²⁾	(373)	(21)	(4)	(26)	(424)
Μεταβολή στην παρούσα αξία των ζημιών απομείωσης	(80)	(58)	(52)	(77)	(267)
Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπές κινήσεις	3	(21)	(31)	(17)	(66)
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου	3.710	2.152	2.572	1.870	10.304

⁽¹⁾ Οι ζημιές απομείωσης από δάνεια και απαιτήσεις όπως παρουσιάζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων για την χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2017 συμπεριλαμβάνουν ποσό € 69 εκατ. το οποίο έχει λογισθεί έναντι των τοποθετήσεων της Τράπεζας στις θυγατρικές της "Eurobank Private Bank Luxembourg S.A." & "Eurobank Cyprus Ltd." οι οποίες χρησιμοποιήθηκαν ως εξασφάλιση για τη χρηματοδότηση λοιπών θυγατρικών εταιρειών της Τράπεζας (2016: € 140 εκατ., το οποίο είχε λογισθεί έναντι των τοποθετήσεων της Τράπεζας στη θυγατρική της "Eurobank Private Bank Luxembourg S.A.).

⁽²⁾ Για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2017 περιλαμβάνεται ποσό € 584 εκατ. (2016: € 25) το οποίο σχετίζεται με συναλλαγές πώλησης μη εξυπηρετούμενων δανείων (σημ. 21).

Οι σημαντικές λογιστικές εκτιμήσεις και παραδοχές στις οποίες προβαίνει η Διοίκηση της Τράπεζας κατά την εκτίμηση της πρόβλεψης απομείωσης από δάνεια και απαιτήσεις πελατών αξιολογούνται διαρκώς, ειδικά σε συνθήκες οικονομικής αβεβαιότητας, λαμβάνοντας υπόψη την πιο πρόσφατη διαθέσιμη πληροφόρηση και τις προσδοκίες σχετικά με τις μελλοντικές εξελίξεις που θεωρούνται εύλογες, όπως περιγράφεται στη σημ. 3.1.

23. Χαρτοφυλάκιο επενδυτικών τίτλων

	2017	2016
	€ εκατ.	€ εκατ.
Χαρτοφυλάκιο διαθέσιμων προς πώληση επενδυτικών τίτλων	4.884	2.791
Χρεωστικοί τίτλοι δανειακού χαρτοφυλακίου (αναμορφωμένο, σημ. 47)	1.624	8.149
Χαρτοφυλάκιο διακρατούμενων μέχρι τη λήξη επενδυτικών τίτλων	108	126
Σύνολο	6.616	11.066

Το 2008 και το 2010, σύμφωνα με τις τροποποιήσεις του ΔΛΠ 39 «Χρηματοοικονομικά Μέσα: Αναγνώριση και Επιμέτρηση», η Τράπεζα μετέφερε χρεωστικούς τίτλους που πληρούσαν τα κριτήρια από το χαρτοφυλάκιο των «Διαθέσιμων προς πώληση επενδυτικών τίτλων» στο χαρτοφυλάκιο «Δανειακών χρεωστικών τίτλων», το οποίο αποτιμάται στην αποσβέσιμη αξία κτήσης. Οι τόκοι από τους τίτλους που έχουν μεταφερθεί, συνεχίζουν να αναγνωρίζονται στα έσοδα από τόκους, χρησιμοποιώντας τη

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

μέθοδο του πραγματικού επιτοκίου. Την 31 Δεκεμβρίου 2017, η λογιστική αξία των τίτλων που έχουν μεταφερθεί, ανερχόταν σε € 884 εκατ. Εάν δεν είχε πραγματοποιηθεί η παραπάνω μεταφορά, η μεταβολή στην εύλογη αξία των μεταφερθέντων τίτλων για την περίοδο από την ημερομηνία μεταφοράς έως την 31 Δεκεμβρίου 2017, θα είχε ως αποτέλεσμα € 327 εκατ. ζημιές, μετά από φόρους, οι οποίες θα αναγνωρίζονταν στο αποθεματικό αναπροσαρμογής των διαθέσιμων προς πώληση επενδυτικών τίτλων.

Κατά τη διάρκεια της χρήσης που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2017, η Τράπεζα αναγνώρισε € 65 εκατ. κέρδη στα «Αποτελέσματα από επενδυτικούς τίτλους», εκ των οποίων € 30 εκατ. προήλθαν από τη μείωση του επενδυτικού χαρτοφυλακίου μετοχών και αμοιβαίων κεφαλαίων και € 35 εκατ. από συναλλαγές ομολόγων.

Τη συγκριτική περίοδο, είχε αναγνωριστεί κέρδος ποσού € 37 εκατ. λόγω της ολοκλήρωσης της απόκτησης της Visa Europe Ltd από τη Visa Inc. Επιπλέον, κέρδος ποσού €73 εκατ. αναγνωρίστηκε από την πώληση των ομολόγων έκδοσης του Ευρωπαϊκού Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας σύμφωνα με τους όρους του Προγράμματος Αγοράς Ομολόγων Δημοσίου Τομέα (Public Sector Asset Purchase Program).

Πώληση ομολόγων του Ευρωπαϊκού Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΕΤΧΣ)

Στο πλαίσιο της απόφασης του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας (ΕΜΣ) και του ΕΤΧΣ για την εφαρμογή των βραχυπρόθεσμων μέτρων για την ελάφρυνση του Ελληνικού δημόσιου χρέους και σε συνέχεια της σχετικής απόφασης του Διοικητικού Συμβουλίου (ΔΣ) την 20 Ιανουαρίου 2017, η Τράπεζα, μαζί με τις άλλες τρεις συστημικές Ελληνικές τράπεζες, σύναψε συμφωνία με το ΕΤΧΣ, το Ελληνικό Δημόσιο, το ΤΧΣ και την Τράπεζα της Ελλάδος την 16 Μαρτίου 2017 για την ανταλλαγή των ομολόγων κυμαινόμενου επιτοκίου του ΕΤΧΣ, τα οποία είχαν χρησιμοποιηθεί για την ανακεφαλοποίηση του Ελληνικού τραπεζικού συστήματος. Η συμφωνία αυτή έχει ως στόχο να μειώσει τον επιτοκιακό κίνδυνο της Ελλάδας και να εξομαλύνει την αποπληρωμή του χρέους της. Ειδικότερα, τα εν λόγω ομόλογα του ΕΤΧΣ, θα ανταλλαχθούν στη λογιστική τους αξία είτε με μετρητά είτε με ομόλογα σταθερού επιτοκίου του ΕΤΧΣ μεγαλύτερης διάρκειας, τα οποία θα επαναπωληθούν στο ΕΤΧΣ ύστερα από μία σύντομη περίοδο διακράτησης.

Η εφαρμογή της προαναφερθείσας συμφωνίας ξεκίνησε το Μάρτιο 2017 μέσω διακριτών μηνιαίων συναλλαγών, οι οποίες θα έχουν τελικώς ως αποτέλεσμα την πώληση των ομολόγων κυμαινόμενου επιτοκίου του ΕΤΧΣ που κατέχει η Τράπεζα στη λογιστική τους αξία.

Στο πλαίσιο αυτό, κατά τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2017, η Τράπεζα αντάλλαξε όλη τη θέση σε ομόλογα κυμαινόμενου επιτοκίου του ΕΤΧΣ ονομαστικής αξίας € 6,6 δις με ομόλογα σταθερού επιτοκίου του ΕΤΧΣ ίσης ονομαστικής αξίας. Έως την 31 Δεκεμβρίου 2017 και τον Ιανουάριο 2018, τα ανταλλαχθέντα ομόλογα σταθερού επιτοκίου του ΕΤΧΣ ονομαστικής αξίας € 6,3 δις και € 0,3 δις, αντίστοιχα, επαναπωλήθηκαν στο ΕΤΧΣ, χωρίς επίπτωση στα αποτελέσματα της Τράπεζας.

Τον Ιανουάριο 2017, προγενέστερα της προαναφερθείσας απόφασης του ΔΣ και σύμφωνα με την σχετική απόφαση του ΕΤΧΣ τον Απρίλιο 2016 που επέτρεψε στις Ελληνικές τράπεζες να πωλήσουν τα εν λόγω ομόλογα στα μέλη του Ευρωσυστήματος σύμφωνα με τους όρους του Προγράμματος Αγοράς Ομολόγων Δημοσίου Τομέα (Public Sector Asset Purchase Program), η Τράπεζα προχώρησε στην πώληση ομολόγων του ΕΤΧΣ ονομαστικής αξίας € 187 εκατ., αναγνωρίζοντας κέρδος ποσού € 5 εκατ. στα «Αποτελέσματα από επενδυτικούς τίτλους».

Ανταλλαγή Ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου

Την 15 Νοεμβρίου 2017, το Ελληνικό Δημόσιο, στο πλαίσιο της διαχείρισης υποχρεώσεων (Liability management), απεύθυνε πρόσκληση σε όλους τους κατόχους Ομολόγων Ελληνικού Δημοσίου τα οποία εκδόθηκαν στο πλαίσιο του PSI το 2012, με ημερομηνία λήξης από το 2023 έως το 2042 («Προσδιορισμένοι Τίτλοι») να προσφέρουν προς ανταλλαγή αυτούς τους τίτλους για πέντε νέες εκδόσεις ομολόγων Ελληνικού Δημοσίου με ημερομηνίες λήξης το 2023, 2028, 2033, 2037 και 2042 («Τίτλοι Αναφοράς»). Ο σκοπός της πρόσκλησης ήταν η προσαρμογή των όρων του υφιστάμενου χρέους της Ελληνικής Δημοκρατίας με τους συνήθεις όρους της αγοράς για κρατικούς τίτλους, προκειμένου να ομαλοποιηθεί η καμπύλη απόδοσης και να παρέχει στην αγορά περιορισμένο αριθμό σειρών αναφοράς, οι οποίες αναμένεται ότι θα έχουν σημαντικά μεγαλύτερη δυνατότητα ρευστοποίησης από τις υφιστάμενες σειρές Προσδιορισμένων Τίτλων.

Σύμφωνα με την παραπάνω πρόσκληση, το Δεκέμβριο του 2017, η Τράπεζα προχώρησε στην ανταλλαγή Ομολόγων Ελληνικού Δημοσίου ονομαστικής αξίας € 1,1 δις. Η ανταλλαγή λογιστικοποιήθηκε ως τροποποίηση των Προσδιορισμένων Τίτλων, καθώς οι όροι των τίτλων αναφοράς δεν διαφέρουν ουσιωδώς από τους όρους των Προσδιορισμένων Τίτλων.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

23.1 Ταξινόμηση των επενδυτικών τίτλων ανά κατηγορία

	31 Δεκεμβρίου 2017			
	Διαθέσιμοι προς πώληση επενδυτικοί τίτλοι	Χρεωστικοί τίτλοι δανειακού χαρτοφυλακίου	Διακρατούμενοι μέχρι τη λήξη επενδυτικοί τίτλοι	Σύνολο
	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.
Ομόλογα				
- Ομόλογα έκδοσης του ευρωπαϊκού ΤΧΣ	-	362	-	362
- Ομόλογα Ελληνικού Δημοσίου	1.557	964	-	2.521
- Έντοκα Γραμμάτια Ελληνικού Δημοσίου	1.044	-	-	1.044
- Λοιπά κυβερνητικά ομόλογα	1.897	298	-	2.195
- Λοιποί εκδότες	324	0	108	432
	4.822	1.624	108	6.554
Μετοχές και αμοιβαία κεφάλαια	62	-	-	62
Σύνολο	4.884	1.624	108	6.616

	31 Δεκεμβρίου 2016			
	Διαθέσιμοι προς πώληση επενδυτικοί τίτλοι	Χρεωστικοί τίτλοι δανειακού χαρτοφυλακίου	Διακρατούμενοι μέχρι τη λήξη επενδυτικοί τίτλοι	Σύνολο
	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.
Ομόλογα				
- Ομόλογα έκδοσης του ευρωπαϊκού ΤΧΣ	-	6.843	-	6.843
- Ομόλογα Ελληνικού Δημοσίου (αναμορφωμένο, σημ. 47)	1.039	984	-	2.023
- Έντοκα Γραμμάτια Ελληνικού Δημοσίου	1.285	-	-	1.285
- Λοιπά κυβερνητικά ομόλογα	207	307	-	514
- Λοιποί εκδότες	163	15	126	304
	2.694	8.149	126	10.969
Μετοχές και αμοιβαία κεφάλαια	97	-	-	97
Σύνολο	2.791	8.149	126	11.066

23.2 Κίνηση των επενδυτικών τίτλων

	31 Δεκεμβρίου 2017			
	Διαθέσιμοι προς πώληση επενδυτικοί τίτλοι	Χρεωστικοί τίτλοι δανειακού χαρτοφυλακίου	Διακρατούμενοι μέχρι τη λήξη επενδυτικοί τίτλοι	Σύνολο
	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου	2.791	8.149	126	11.066
Αγορές, μετά από πωλήσεις και λήξεις	1.722	(6.493)	(18)	(4.789)
Καθαρά κέρδη/(ζημιές) χρήσης από μεταβολή στην εύλογη αξία	335	-	-	335
Απόσβεση διαφοράς υπέρ/υπό το άρτιο και τόκοι	53	4	0	57
Μεταβολή στην εύλογη αξία λόγω αντιστάθμισης	-	(36)	-	(36)
Ζημιές απομείωσης/αντιλογισμός ζημιών	(1)	-	-	(1)
Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπά	(16)	-	-	(16)
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου	4.884	1.624	108	6.616

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

	31 Δεκεμβρίου 2016			
	Διαθέσιμοι προς πώληση επενδυτικοί τίτλοι	Χρεωστικοί τίτλοι δανειακού χαρτοφυλακίου	Διακρατούμενοι μέχρι τη λήξη επενδυτικοί τίτλοι	Σύνολο
	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου (αναμορφωμένο, σημ. 47)	3.189	11.295	149	14.633
Αγορές, μετά από πωλήσεις και λήξεις	(515)	(3.183)	(24)	(3.722)
Καθαρά κέρδη/(ζημιές) χρήσης από μεταβολή στην εύλογη αξία	40	-	-	40
Απόσβεση διαφοράς υπέρ/υπό το άρτιο και τόκοι (αναμορφωμένο, σημ. 47)	74	(10)	0	64
Μεταβολή στην εύλογη αξία λόγω αντιστάθμισης	-	45	-	45
Ζημιές απομείωσης/αντιλογισμός ζημιών	(9)	-	-	(9)
Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπά ⁽¹⁾	12	2	1	15
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου	<u>2.791</u>	<u>8.149</u>	<u>126</u>	<u>11.066</u>

⁽¹⁾ Περιλαμβάνει € 9 εκατ. προνομιούχες μετοχές της Visa Inc.

23.3 Αποθεματικό ιδίων κεφαλαίων: αναπροσαρμογή των διαθέσιμων προς πώληση επενδυτικών τίτλων

Τα κέρδη/(ζημιές) από τη μεταβολή στην εύλογη αξία του χαρτοφυλακίου των διαθέσιμων προς πώληση επενδυτικών τίτλων, αναγνωρίζονται στο αποθεματικό αναπροσαρμογής των διαθέσιμων προς πώληση επενδυτικών τίτλων. Η κίνηση του αποθεματικού αναλύεται παρακάτω:

	2017 € εκατ.	2016 € εκατ.
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου	4	(26)
Καθαρά κέρδη/(ζημιές) από μεταβολή στην εύλογη αξία (Εξοδο) / ωφέλεια φόρου	335 (97)	40 (11)
Καθαρά (κέρδη)/ζημιές που μεταφέρθηκαν στο λογαριασμό αποτελεσμάτων λόγω πώλησης	(59)	(7)
Μεταφορά ζημιών απομείωσης στο λογαριασμό αποτελεσμάτων (Εξοδο)/ωφέλεια φόρου σε καθαρά (κέρδη)/ζημιές που μεταφέρθηκαν στο λογαριασμό αποτελεσμάτων λόγω πώλησης	0 15	1 2
(Εξοδο)/ωφέλεια φόρου επί ζημιών απομείωσης που μεταφέρθηκαν στο λογαριασμό αποτελεσμάτων	(0) (44)	(0) (4)
Καθαρά (κέρδη)/ζημιές που μεταφέρθηκαν στο λογαριασμό αποτελεσμάτων από αντιστάθμιση της εύλογης αξίας/ απόσβεση της αποτίμησης (Εξοδο)/ωφέλεια φόρου	11 (3) 8	8 (3) 5
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου	206	4

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

24. Συμμετοχές σε θυγατρικές εταιρείες

Παρακάτω παρατίθενται οι θυγατρικές εταιρείες της Τράπεζας την 31 Δεκεμβρίου 2017:

<u>Επωνυμία εταιρείας</u>	<u>Σημείωση</u>	<u>Ποσοστό συμμετοχής</u>	<u>Χώρα εγκατάστασης</u>	<u>Τομέας δραστηριότητας</u>
Be Business Exchanges A.E. Δικτύων Διεταρικών Συναλλαγών και Παροχής Λογιστικών και Φορολογικών Υπηρεσιών		98,01	Ελλάδα	Ηλεκτρονικό εμπόριο μέσω διαδικτύου, παροχή λογιστικών και φορολογικών υπηρεσιών
Eurobank Asset Management A.E.Δ.Α.Κ.		100,00	Ελλάδα	Υπηρεσίες διαχείρισης αμοιβαίων κεφαλαίων και περιουσίας
Eurobank Equities A.E.Π.Ε.Υ.		100,00	Ελλάδα	Χρηματιστηριακές και συμβουλευτικές υπηρεσίες
Eurobank Ergasias Leasing A.E.		100,00	Ελλάδα	Χρηματοδοτικές μισθώσεις
Eurobank Factors A.E.Π.Ε.Α.		100,00	Ελλάδα	Πρακτορεία επιχειρηματικών απαιτήσεων
Eurobank FPS Ανώνυμη Εταιρεία Διαχείρισης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις	β	100,00	Ελλάδα	Διαχείριση Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις
Eurobank Υπηρεσίες Προώθησης και Διαχείρισης Προϊόντων Καταναλωτικής και Στεγαστικής Πίστης Α.Ε.	λ	100,00	Ελλάδα	Προώθηση/ διαχείριση προϊόντων καταναλωτικής και στεγαστικής πίστης
Eurobank Υπηρεσίες Ακινήτων Α.Ε.		100,00	Ελλάδα	Υπηρεσίες ακινήτων
Hellenic Post Credit Ανώνυμη Εταιρία Παροχής Πιστώσεων		50,00	Ελλάδα	Διαχείριση πιστωτικών καρτών και παροχή λοιπών υπηρεσιών
Herald Ελλάς Ανώνυμη Εταιρεία Ανάπτυξης Ακινήτων και Υπηρεσιών 1		100,00	Ελλάδα	Επενδύσεις ακίνητης περιουσίας
Herald Ελλάς Ανώνυμη Εταιρεία Ανάπτυξης Ακινήτων και Υπηρεσιών 2		100,00	Ελλάδα	Επενδύσεις ακίνητης περιουσίας
Στάνταρντ Κτηματική Α.Ε.	α	100,00	Ελλάδα	Επενδύσεις ακίνητης περιουσίας
Eurobank Bulgaria A.D.	ζ	56,14	Βουλγαρία	Τράπεζα
ERB Property Services Sofia A.D.		80,00	Βουλγαρία	Υπηρεσίες ακινήτων
ERB Leasing E.A.D.		100,00	Βουλγαρία	Χρηματοδοτικές μισθώσεις
ERB Hellas (Cayman Islands) Ltd	ι	100,00	Νησιά Cayman	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τη συγκέντρωση κεφαλαίων
Berberis Investments Ltd		100,00	Νησιά Channel	Εταιρεία χαρτοφυλακίου
ERB Hellas Funding Ltd		100,00	Νησιά Channel	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τη συγκέντρωση κεφαλαίων
CEH Balkan Holdings Ltd		100,00	Κύπρος	Εταιρεία χαρτοφυλακίου
Chamia Enterprises Company Ltd		100,00	Κύπρος	Εταιρεία επενδύσεων ειδικού σκοπού
NEU Property Holdings Ltd		100,00	Κύπρος	Εταιρεία Χαρτοφυλακίου
Eurobank Private Bank Luxembourg S.A.		100,00	Λουξεμβούργο	Τράπεζα
Eurobank Fund Management Company (Luxembourg) S.A.		99,99	Λουξεμβούργο	Διαχείριση κεφαλαίων
Eurobank Holding (Luxembourg) S.A.		100,00	Λουξεμβούργο	Εταιρεία Χαρτοφυλακίου
ERB New Europe Funding B.V.		100,00	Ολλανδία	Παροχή πιστώσεων
ERB New Europe Holding B.V.		100,00	Ολλανδία	Εταιρεία Χαρτοφυλακίου
Bancpost S.A.	κ	93,78	Ρουμανία	Τράπεζα
ERB IT Shared Services S.A. ⁽¹⁾		1,10	Ρουμανία	Επεξεργασία στοιχείων πληροφορικής
ERB Leasing IFN S.A. ⁽¹⁾	κ	2,36	Ρουμανία	Χρηματοδοτικές μισθώσεις
Eurobank Finance S.A. ⁽¹⁾⁽²⁾	μ	19,65	Ρουμανία	Επενδυτικές υπηρεσίες
Eurobank Property Services S.A.		80,00	Ρουμανία	Υπηρεσίες ακινήτων
Eurobank A.D. Beograd		55,80	Σερβία	Τράπεζα
ERB Leasing A.D. Beograd ⁽¹⁾⁽²⁾	στ	17,51	Σερβία	Χρηματοδοτικές μισθώσεις
ERB Property Services d.o.o. Beograd		80,00	Σερβία	Υπηρεσίες ακινήτων
ERB Istanbul Holding A.S.		100,00	Τουρκία	Εταιρεία Χαρτοφυλακίου
ERB Hellas Plc		99,99	Ηνωμένο Βασίλειο	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τη συγκέντρωση κεφαλαίων
Anaptyxi SME I Plc		-	Ηνωμένο Βασίλειο	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τη συγκέντρωση κεφαλαίων
Karta II Plc		-	Ηνωμένο Βασίλειο	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τη συγκέντρωση κεφαλαίων
Themeleion II Mortgage Finance Plc ⁽²⁾		-	Ηνωμένο Βασίλειο	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τη συγκέντρωση κεφαλαίων
Themeleion III Mortgage Finance Plc ⁽²⁾		-	Ηνωμένο Βασίλειο	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τη συγκέντρωση κεφαλαίων
Themeleion IV Mortgage Finance Plc ⁽²⁾		-	Ηνωμένο Βασίλειο	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τη συγκέντρωση κεφαλαίων
Themeleion Mortgage Finance Plc ⁽²⁾		-	Ηνωμένο Βασίλειο	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τη συγκέντρωση κεφαλαίων
Tegea Plc		-	Ηνωμένο Βασίλειο	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τη συγκέντρωση κεφαλαίων

⁽¹⁾ Ελέγχονται έμμεσα από την Τράπεζα.

⁽²⁾ Εταιρείες υπό ρευστοποίηση.

Επιπλέον, οι παρακάτω εταιρείες ελέγχονται από την Τράπεζα:

(i) Εταιρείες χαρτοφυλακίου και άλλες εταιρείες ειδικού σκοπού της Τράπεζας για τη συγκέντρωση κεφαλαίων: (α) Themeleion III Holdings Ltd και Themeleion IV Holdings Ltd, οι οποίες είναι υπό εκκαθάριση, (β) Anaptyxi SME I Holdings Ltd, Karta II Holdings Ltd και Tegea Holdings Ltd και (γ) Themeleion V Mortgage Finance Plc, Themeleion VI Mortgage Finance Plc, Anaptyxi APC Ltd και Byzantium II Finance Plc, οι οποίες αναβίωσαν και είναι υπό εκκαθάριση.

(ii) Εταιρείες οι οποίες είναι αδρανείς/υπό εκκαθάριση : Enalios Αξιοποιήσεις Ακινήτων Α.Ξ.Ε. και Ξενοδοχεία της Ελλάδος Α.Ε.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

(iii) Εταιρείες οι οποίες ελέγχονται από την Τράπεζα βάσει σχετικών συμφωνητικών ενεχυρίασης των μετοχών τους: Finas A.E., Rovinvest A.E., Provet A.E. και Promivet A.E.

(α) Στάνταρντ Κτηματική Α.Ε., Ελλάδα

Τον Ιανουάριο 2017, η Τράπεζα απέκτησε το 100% των μετοχών και δικαιωμάτων ψήφου της εταιρείας επενδύσεων ακίνητης περιουσίας Στάνταρντ Κτηματική Α.Ε., έναντι τιμήματος σε μετρητά ύψους € 0,75 εκατ. Η εξαγορά πραγματοποιήθηκε με απόκτηση μετοχών της εταιρείας λόγω ενεργοποίησης ενεχύρου επί αυτών βάσει συμφωνίας χρηματοδοτικής μίσθωσης με θυγατρική της Τράπεζας.

(β) Eurobank FPS Ανώνυμη Εταιρεία Διαχείρισης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις, Ελλάδα

Το πρώτο τρίμηνο του 2017, ο σκοπός της εταιρείας, όπως προσδιορίζεται στο καταστατικό της, τροποποιήθηκε και η επωνυμία της εταιρείας μετατράπηκε από Eurobank Υπηρεσίες Διαχείρισης Απαιτήσεων Α.Ε. σε Eurobank FPS Ανώνυμη Εταιρεία Διαχείρισης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις. Σε συνέχεια των παραπάνω, η εταιρεία απέκτησε άδεια από την Τράπεζα της Ελλάδος, η οποία της επιτρέπει να λειτουργεί ως ανεξάρτητος διαχειριστής των δανείων που χορηγούνται από πιστωτικά ή χρηματοδοτικά ιδρύματα, σύμφωνα με το Νόμο 4354/2015. Τον Αύγουστο 2017, η Eurobank FPS Ανώνυμη Εταιρεία Διαχείρισης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις συγχωνεύθηκε με την Eurobank Υπηρεσίες Ενημέρωσης Οφειλετών Α.Ε.

(γ) Anartyxi II Holdings Ltd και Anartyxi II Plc, Ηνωμένο Βασίλειο

Το Μάρτιο 2017, η εκκαθάριση των εταιρειών ολοκληρώθηκε.

(δ) Daneion Holdings Ltd, Daneion 2007-1 Plc και Daneion APC Ltd, Ηνωμένο Βασίλειο

Το Μάρτιο 2017, η εκκαθάριση των εταιρειών ολοκληρώθηκε.

(ε) Eurobank A.E. Οργανωτικών Συστημάτων Μισθοδοσίας και Συμβουλευτικών Υπηρεσιών, Ελλάδα

Τον Απρίλιο 2017, η πώληση της εταιρείας ολοκληρώθηκε έναντι συνολικού τιμήματος σε μετρητά ύψους € 2,1 εκατ.

(στ) ERB Leasing A.D. Beograd, Σερβία

Τον Μάιο 2017, η συμμετοχή της Τράπεζας στην εταιρεία μειώθηκε από 25,81% σε 17,51%, λόγω της αύξησης μετοχικού κεφαλαίου της εταιρείας υπέρ του άλλου μετόχου, Eurobank A.D. Beograd έναντι τιμήματος σε μετρητά € 0,3 εκατ. Τον Ιούνιο 2017, αποφασίστηκε η εκκαθάριση της εταιρείας.

(ζ) Eurobank Bulgaria A.D., Βουλγαρία

Στο πλαίσιο της απόκτησης του Καταστήματος Βουλγαρίας της Alpha Bank από την Eurobank Bulgaria A.D. (Postbank), τη 2 Μαρτίου 2016 η Τράπεζα απέκτησε € 55 εκατ. από τις υποχρεώσεις της Postbank προς τον Όμιλο Alpha Bank έναντι τιμήματος € 1. Το συνολικό κέρδος ποσού € 55 εκατ. που αποδιδόταν στις συγκεκριμένες συνθήκες της απόκτησης, στο πλαίσιο των σχεδίων αναδιάρθρωσης της Alpha Bank και της Τράπεζας, έχει αναγνωριστεί στα «Λοιπά λειτουργικά αποτελέσματα». Επιπρόσθετα, στο τέταρτο τρίμηνο του 2017, η Τράπεζα απέκτησε από τη θυγατρική της “CEH Balkan Holdings Ltd”, το σύνολο των μετοχών της “Eurobank Bulgaria A.D.” που διακρατούνταν από την τελευταία, έναντι τιμήματος σε μετρητά ποσού € 54 εκατ. Αντίστοιχα, η άμεση συμμετοχή της Τράπεζας στη εταιρεία αυξήθηκε από 47,12% σε 56,14%.

(η) Grivalia Properties A.E.E.A.Π., Ελλάδα

Την 4 Ιουλίου 2017, η Τράπεζα ανακοίνωσε την επιτυχή πώληση του συνόλου της συμμετοχής της στην Grivalia Properties A.E.E.A.Π., μέσω ιδιωτικής τοποθέτησης σε θεσμικούς επενδυτές δια ταχείας διαδικασίας βιβλίου προσφορών σε τιμή € 8,80 ανά μετοχή, έναντι συνολικού τιμήματος € 178 εκατ. Η πώληση της συμμετοχής της Τράπεζας στην Grivalia Properties A.E.E.A.Π., η οποία ήταν εναρμονισμένη με το σχέδιο αναδιάρθρωσης της Τράπεζας, είχε ως αποτέλεσμα κέρδος μετά από φόρο ποσού € 11 εκατ., συμπεριλαμβανομένων των εξόδων της συναλλαγής ποσού € 2,9 εκατ., εκ των οποίων € 0,4 εκατ. αφορούν σε ενδοομικά έξοδα συναλλαγής.

(θ) Eurobank ERB A.E.Δ.Α.Κ., Ελλάδα

Τον Ιούλιο 2017, η εκκαθάριση της εταιρείας ολοκληρώθηκε.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

(ι) ERB Hellas (Cayman Islands) Ltd, Νησιά Cayman

Τον Ιούλιο 2017, η Τράπεζα απέκτησε από τη θυγατρική της ERB New Europe Funding III Ltd το 100% των μετοχών και δικαιωμάτων ψήφου της ERB Hellas (Cayman Islands) Ltd, έναντι τιμήματος σε μετρητά ποσού € 0,5 εκατ.

(κ) Bancpost S.A. και ERB Leasing IFN S.A., Ρουμανία

Την 24 Νοεμβρίου 2017, η Τράπεζα ανακοίνωσε την σύναψη συμφωνίας με την Banca Transilvania αναφορικά με την πώληση της Bancpost S.A., της ERB Retail Services IFN S.A. και της ERB Leasing IFN S.A. στη Ρουμανία. Η συναλλαγή αναμένεται να οριστικοποιηθεί σε σύντομο χρονικό διάστημα μετά την ολοκλήρωση όλων των απαιτούμενων νομικών διαδικασιών. Περαιτέρω πληροφορίες σχετικά με τις άμεσες συμμετοχές της Τράπεζας στις Bancpost S.A. και ERB Leasing IFN S.A., οι οποίες ταξινομήθηκαν ως κατεχόμενες προς πώληση την 30 Σεπτεμβρίου 2017, παρατίθενται στη σημείωση 29.

(λ) Eurobank Υπηρεσίες Προώθησης και Διαχείρισης Προϊόντων Καταναλωτικής και Στεγαστικής Πίστης Α.Ε.

Το Δεκέμβριο 2017, τα Διοικητικά Συμβούλια της Τράπεζας και της θυγατρικής της, Eurobank Υπηρεσίες Προώθησης και Διαχείρισης Προϊόντων Καταναλωτικής και Στεγαστικής Πίστης αποφάσισαν τη συγχώνευση των δύο εταιρειών, με απορρόφηση της δεύτερης από την πρώτη.

(μ) Eurobank Finance S.A, Ρουμανία

Το Δεκέμβριο 2017, αποφασίστηκε η εκκαθάριση της εταιρείας.

(ν) Eurolife ERB Insurance Group Συμμετοχών Α.Ε.

Την 22 Δεκεμβρίου 2015, η Τράπεζα ανακοίνωσε τη σύναψη συμφωνίας με την Fairfax Financial Holdings Limited («Fairfax») για την πώληση του 80% της συμμετοχής της στην Eurolife ERB Insurance Group Ανώνυμος Εταιρεία Συμμετοχών («Eurolife») (η «Συναλλαγή»).

Η Συναλλαγή, η οποία ήταν σύμφωνη με το σχέδιο αναδιάρθρωσης της Τράπεζας (σημ. 6), περιελάμβανε: (α) τις ασφαλιστικές δραστηριότητες ζωής και γενικών ασφαλίσεων της Eurolife στην Ελλάδα και τη θυγατρική μεσιτείας ασφαλίσεων της Eurolife στην Ελλάδα, (β) τις ασφαλιστικές δραστηριότητες ζωής και γενικών ασφαλίσεων της Eurolife στη Ρουμανία και γ) τις συμβάσεις τραπεζοασφαλιστικής (bancassurance agreements) μεταξύ των θυγατρικών της Eurolife και της Τράπεζας αναφορικά με την αποκλειστική διανομή ασφαλιστικών προϊόντων στην Ελλάδα και στη Ρουμανία μέσω του δικτύου πωλήσεων της Τράπεζας.

Η Συναλλαγή ολοκληρώθηκε την 4 Αυγούστου 2016 έναντι τιμήματος σε μετρητά ποσού € 321 εκατ. (μετά από τη διανομή μερίσματος ποσού € 34 εκατ. από τη Eurolife στη Τράπεζα). Με την ολοκλήρωση της συναλλαγής, η Τράπεζα αποαναγνώρισε το κόστος συμμετοχής της στην Eurolife και αναγνώρισε τη διακρατούμενη συμμετοχή της, ποσοστού 20%, ως συγγενή εταιρεία στο κόστος της € 23 εκατ. Το κέρδος που προέκυψε από την πώληση της συμμετοχής της Τράπεζας στην Eurolife ανήλθε σε € 156 εκατ., μετά από φόρο.

Γεγονότα μετά την ημερομηνία ισολογισμού

Σύγχρονο Ξενοδοχείν Ανώνυμη Ξενοδοχειακή, Τουριστική και Κτηματική Εταιρεία, Ελλάδα

Τον Ιανουάριο 2018, η Τράπεζα ίδρυσε την κατά 100% θυγατρική Σύγχρονο Ξενοδοχείν, μια εταιρεία εκμίσθωσης και διαχείρισης ιδιόκτητων ή μισθωμένων ακινήτων.

ERB Property Services Sofia A.D., Βουλγαρία

Τον Ιανουάριο 2018, η Τράπεζα πούλησε στη Eurobank Bulgaria A.D. τη συμμετοχή της στην ERB Property Services Sofia A.D. έναντι συνολικού τιμήματος σε μετρητά ποσού € 2 εκατ., με αποτέλεσμα την αναγνώριση ισόποσου κέρδους.

ERB Leasing Bulgaria EAD, Βουλγαρία

Το Φεβρουάριο 2018, η Τράπεζα ίδρυσε την κατά 100% θυγατρική ERB Leasing Bulgaria EAD, η οποία προήλθε από τον μετασχηματισμό της ERB Leasing EAD μέσω απόσχισης (spin-off), στο πλαίσιο της οποίας, τμήμα του ενεργητικού και του παθητικού της τελευταίας περιήλθαν στην νεοϊδρυθείσα εταιρεία.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Απομείωση Συμμετοχών σε θυγατρικές

Στο πλαίσιο του ελέγχου απομείωσης των επενδύσεων της σε θυγατρικές, καθώς και μετά την ταξινόμηση των συμμετοχών της στις Bancpost S.A. και ERB Leasing IFN S.A. ως κατεχόμενες προς πώληση (σημ. 29), η Τράπεζα επανεκτίμησε την ανακτήσιμη αξία των θυγατρικών της. Επομένως, αναγνωρίστηκε ζημιά απομείωσης του κόστους συμμετοχής στις θυγατρικές της, ως εξής:

	2017 € εκατ.	2016 € εκατ.
Eurobank Ergasias Leasing A.E.	33	29
Eurobank Asset Management A.E.Δ.Α.Κ.	32	-
Bancpost S.A ⁽¹⁾	31	55
NEU Property Holdings Ltd	3	-
CEH BALKAN HOLDINGS LIMITED	3	-
Eurobank Υπηρεσίες Προώθησης και Διαχείρισης Προϊόντων Καταναλωτικής και Στεγαστικής Πίστης Α.Ε.	2	-
Στάνταρντ Κτηματική Α.Ε.	1	-
Σύνολο	105	84

⁽¹⁾ Περιλαμβάνονται έξοδα πώλησης € 13,8 εκατ. εκ των οποίων € 2,3 εκατ. έχουν πληρωθεί μέχρι την 31 Δεκεμβρίου 2017.

25. Ιδιοχρησιμοποιούμενα ενσώματα πάγια στοιχεία

	31 Δεκεμβρίου 2017			Σύνολο € εκατ.
	Οικόπεδα, κτίρια και βελτιώσεις σε ακίνητα τρίτων € εκατ.	Έπιπλα, εξοπλισμός, οχήματα € εκατ.	Ηλεκτρονικοί υπολογιστές, λογισμικά προγράμματα € εκατ.	
Αξία κτήσεως:				
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου	361	117	317	795
Μεταφορές	(8)	(0)	0	(8)
Αγορές	9	6	14	29
Πωλήσεις και διαγραφές	(6)	(2)	(1)	(9)
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου	356	121	330	807
Συσσωρευμένες αποσβέσεις:				
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου	(161)	(105)	(291)	(557)
Μεταφορές	1	0	(0)	1
Πωλήσεις και διαγραφές	5	2	2	9
Αποσβέσεις χρήσεως	(10)	(4)	(9)	(23)
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου	(165)	(107)	(298)	(570)
Αναπόσβεστη αξία την 31 Δεκεμβρίου	191	14	32	237

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

	31 Δεκεμβρίου 2016			Σύνολο € εκατ.
	Οικόπεδα, κτίρια και βελτιώσεις σε ακίνητα τρίτων € εκατ.	Έπιπλα, εξοπλισμός, οχήματα € εκατ.	Ηλεκτρονικοί υπολογιστές, λογισμικά προγράμματα € εκατ.	
Αξία κτήσεως:				
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου	361	116	314	791
Μεταφορές	(1)	-	(1)	(2)
Αγορές	4	3	5	12
Πωλήσεις και διαγραφές	(3)	(2)	(1)	(6)
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου	<u>361</u>	<u>117</u>	<u>317</u>	<u>795</u>
Συσσωρευμένες αποσβέσεις:				
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου	(150)	(102)	(283)	(535)
Μεταφορές	0	-	0	0
Πωλήσεις και διαγραφές	1	1	1	3
Αποσβέσεις χρήσεως	(12)	(4)	(9)	(25)
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου	<u>(161)</u>	<u>(105)</u>	<u>(291)</u>	<u>(557)</u>
Αναπόσβεστη αξία την 31 Δεκεμβρίου	<u>200</u>	<u>12</u>	<u>26</u>	<u>238</u>

Οι βελτιώσεις σε ακίνητα τρίτων αφορούν κτίρια που χρησιμοποιούνται από την Τράπεζα για τις δραστηριότητές της.

26. Επενδύσεις σε ακίνητα

Η κίνηση της αναπόσβεστης αξίας των επενδύσεων σε ακίνητα αναλύεται παρακάτω:

	2017 € εκατ.	2016 € εκατ.
Αξία κτήσεως:		
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου	67	68
Μεταφορές από/ προς ιδιοχρησιμοποιούμενα ενσώματα πάγια στοιχεία	8	1
Αγορές	0	1
Πωλήσεις και διαγραφές	(46)	(2)
Απομείωση	(1)	(1)
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου	<u>28</u>	<u>67</u>
Συσσωρευμένες αποσβέσεις:		
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου	(8)	(7)
Μεταφορές από/ προς ιδιοχρησιμοποιούμενα ενσώματα πάγια στοιχεία	(1)	(0)
Πωλήσεις και διαγραφές	4	0
Αποσβέσεις χρήσεως	(1)	(1)
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου	<u>(6)</u>	<u>(8)</u>
Αναπόσβεστη αξία την 31 Δεκεμβρίου	<u>22</u>	<u>59</u>

Το Δεκέμβριο 2017, η Τράπεζα προχώρησε στην πώληση του ακινήτου στο οποίο λειτουργεί το ξενοδοχείο “King George”, του κινητού του εξοπλισμού και των σχετικών εμπορικών σημάτων στην Εταιρεία Ελληνικών Ξενοδοχείων Λάμψα Α.Ε. έναντι συνολικού τιμήματος € 43 εκατ. Το κέρδος το οποίο προέκυψε ύψους € 6 εκατ. αναγνωρίστηκε στα «Λοιπά έσοδα / (έξοδα)».

Κατά τη διάρκεια της χρήσης που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2017, αναγνωρίστηκε στο λογαριασμό εσόδων από μη τραπεζικές υπηρεσίες της κατάστασης αποτελεσμάτων ποσό € 3 εκατ. (2016: € 3 εκατ.), το οποίο αφορά ενοίκια από επενδύσεις σε ακίνητα. Την 31 Δεκεμβρίου 2017 και 2016, δεν υπήρχαν δεσμεύσεις κεφαλαίων για επενδύσεις σε ακίνητα.

Την 31 Δεκεμβρίου 2017, η εύλογη αξία για κάθε κατηγορία επενδύσεων σε ακίνητα παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα. Οι κύριες κατηγορίες επενδύσεων σε ακίνητα έχουν προσδιοριστεί με βάση την φύση, τα χαρακτηριστικά και τους κινδύνους που

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

ενσωματώνουν τα ακίνητα αυτά. Οι εύλογες αξίες των επενδύσεων σε ακίνητα της Τράπεζας κατηγοριοποιούνται στο επίπεδο 3 της ιεραρχίας εύλογης αξίας.

Κατηγορία ακινήτων	31 Δεκεμβρίου 2017		31 Δεκεμβρίου 2016	
	Εύλογη αξία	Λογιστική αξία	Εύλογη αξία	Λογιστική αξία
	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.
-Εμπορικά ακίνητα	25	19	65	57
-Οικόπεδα	3	3	2	2
Σύνολο	28	22	67	59

Οι βασικές μέθοδοι που χρησιμοποιούνται για την επιμέτρηση της εύλογης αξίας των επενδύσεων σε ακίνητα της Τράπεζας, είναι η προσέγγιση βάσει του εισοδήματος (κεφαλαιοποίηση εσόδων/μέθοδος προεξοφλημένων ταμειακών ροών), και η προσέγγιση βάσει της αγοράς (συγκρίσιμων συναλλαγών), οι οποίες μπορούν να χρησιμοποιηθούν και συνδυαστικά, ανάλογα με την κατηγορία του ακινήτου που αποτιμάται.

Η μέθοδος των προεξοφλημένων ταμειακών ροών χρησιμοποιείται για την επιμέτρηση της εύλογης αξίας των επενδύσεων της Τράπεζας σε εμπορικά ακίνητα. Η εύλογη αξία υπολογίζεται μέσω της εκτίμησης μίας σειράς μελλοντικών ταμειακών ροών, χρησιμοποιώντας συγκεκριμένες υποθέσεις σχετικά με τα οφέλη και τις υποχρεώσεις που απορρέουν από την ιδιοκτησία των ακινήτων (λειτουργικά έσοδα και έξοδα, δείκτες κενών ακινήτων, αύξηση εισοδήματος), συμπεριλαμβανομένης και της υπολειμματικής αξίας που αναμένεται να έχει το ακίνητο στο τέλος της προεξοφλητικής περιόδου. Για τον υπολογισμό της παρούσας αξίας των εν λόγω ταμειακών ροών εφαρμόζεται κατάλληλο προεξοφλητικό επιτόκιο της αγοράς.

Με την προσέγγιση βάσει εισοδήματος, η οποία χρησιμοποιείται επίσης και για την κατηγορία των επενδύσεων σε εμπορικά ακίνητα, η εύλογη αξία του ακινήτου είναι το αποτέλεσμα από την διαίρεση των καθαρών λειτουργικών εσόδων που παράγονται από το ακίνητο με το επιτόκιο κεφαλαιοποίησης (επιτόκιο απόδοσης).

Η προσέγγιση βάσει της αγοράς χρησιμοποιείται για επενδύσεις σε εμπορικά ακίνητα και οικόπεδα. Η εύλογη αξία εκτιμάται βάσει δεδομένων για συγκρίσιμες συναλλαγές, είτε αναλύοντας τις πραγματικές συναλλαγές για παρόμοια ακίνητα, είτε χρησιμοποιώντας τις τιμές οι οποίες προκύπτουν μετά την διενέργεια των απαραίτητων προσαρμογών.

Οι αποτιμήσεις επενδύσεων σε ακίνητα της Τράπεζας πραγματοποιούνται λαμβάνοντας υπόψη την μεγαλύτερη και βέλτιστη χρήση του κάθε περιουσιακού στοιχείου που είναι υλικά, νομικά και οικονομικά εφικτή.

27. Άυλα πάγια στοιχεία

	2017	2016
	€ εκατ.	€ εκατ.
Αξία κτήσεως:		
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου	211	181
Αγορές και μεταφορές	41	30
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου	252	211
Συσσωρευμένες αποσβέσεις:		
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου	(131)	(117)
Μεταφορές	-	(0)
Αποσβέσεις χρήσεως	(16)	(14)
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου	(147)	(131)
Αναπόσβεστη αξία την 31 Δεκεμβρίου	105	80

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

28. Λοιπά στοιχεία ενεργητικού

	2017 € εκατ.	2016 € εκατ.
Απαιτήσεις από το Ταμείο Εγγύησης Καταθέσεων και Επενδύσεων	704	695
Ανακτηθέντα περιουσιακά στοιχεία από πλειστηριασμούς και σχετικές προκαταβολές	272	277
Ενεχυριασμένο ποσό που σχετίζεται με χρηματοοικονομική εγγύηση για τον πιστωτικό κίνδυνο Ελληνικού Δημοσίου	241	242
Λοιπές εγγυήσεις	35	38
Απαιτήσεις από φόρο εισοδήματος	140	163
Προπληρωμένα έξοδα και δεδουλευμένα έσοδα	70	40
Συμμετοχές σε συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες (βλέπε παρακάτω)	34	27
Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	13	8
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	112	108
Σύνολο	1.621	1.598

Την 31 Δεκεμβρίου 2017, τα λοιπά στοιχεία ενεργητικού ποσού € 112 εκατ. (2016: € 108 εκατ.) περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, απαιτήσεις σχετικές με (α) δημόσιους οργανισμούς και (β) νομικές υποθέσεις μετά από προβλέψεις.

Τα Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα:

	2017 € εκατ.	2016 € εκατ.
Ομόλογα		
- Ομόλογα Ελληνικού Δημοσίου	9	2
- Έντοκα γραμμάτια Ελληνικού Δημοσίου	0	0
- Λοιποί εκδότες	3	4
	12	6
Μετοχές και αμοιβαία κεφάλαια	1	2
Σύνολο	13	8

Παρακάτω παρατίθενται οι συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες της Τράπεζας την 31 Δεκεμβρίου 2017:

Επωνυμία εταιρείας	Σημείωση	Χώρα εγκατάστασης	Τομέας δραστηριότητας	Ποσοστό συμμετοχής
Femion Ltd		Κύπρος	Εταιρεία επενδύσεων ειδικού σκοπού	66,45
ΤΕΦΙΝ Α.Ε. ⁽¹⁾		Ελλάδα	Εμπορία αυτοκινήτων και μηχανημάτων	50,00
Sinda Enterprises Company Ltd		Κύπρος	Εταιρεία επενδύσεων ειδικού σκοπού	48,00
Alpha Επενδυτικής Περιουσίας Κεφαλαρίου Α.Ε.	α	Ελλάδα	Επενδύσεις ακίνητης περιουσίας	41,67
Global Χρηματοδοτήσεις Επενδύσεων Α.Ε. ⁽²⁾		Ελλάδα	Εταιρεία χρηματοδότησης επενδύσεων	9,91
Famar S.A. ⁽²⁾	β	Λουξεμβούργο	Εταιρεία χαρτοφυλακίου	23,55
Odyssey GP S.a.r.l.		Λουξεμβούργο	Εταιρεία επενδύσεων ειδικού σκοπού	20,00
Eurolife ERB Insurance Group Ανώνυμος Εταιρεία Συμμετοχών ⁽³⁾		Ελλάδα	Εταιρεία χαρτοφυλακίου	20,00

⁽¹⁾ Το Δεκέμβριο του 2013, η Έκτακτη Γενική Συνέλευση των μετόχων της εταιρείας αποφάσισε την εκκαθάριση της.

⁽²⁾ Ο όμιλος Eurolife (Eurolife ERB Insurance Group Ανώνυμος Εταιρεία Συμμετοχών και οι θυγατρικές της), ο όμιλος Global Χρηματοδοτήσεις Επενδύσεων (Global Χρηματοδοτήσεις Επενδύσεων Α.Ε. και οι θυγατρικές της) και ο όμιλος Famar (Famar S.A. και οι θυγατρικές της) θεωρούνται συγγενείς εταιρείες της Τράπεζας.

(α) Alpha Επενδυτικής Περιουσίας Κεφαλαρίου Α.Ε., Ελλάδα

Τον Ιανουάριο 2017, στο πλαίσιο της αναδιάρθρωσης του χρέους της ΝΙΚΑΣ Α.Ε. και των θυγατρικών της, η Τράπεζα απέκτησε το 41,67% των μετοχών και δικαιωμάτων ψήφου της Alpha Επενδυτικής Περιουσίας Κεφαλαρίου Α.Ε. έναντι τιμήματος € 0,01 εκατ. Στη συνέχεια, η Τράπεζα συμμετείχε μαζί με τις άλλες τράπεζες οι οποίες είχαν συμμετοχή στο εξασφαλισμένο ομολογιακό

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

δάνειο της ΝΙΚΑΣ Α.Ε. (η Alpha Bank και η Attica Bank), αναλογικά, δηλαδή με ποσό € 7,5 εκατ., στην αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της Alpha Επενδυτικής Περιουσίας Κεφαλαρίου Α.Ε. συνολικού ποσού € 18 εκατ.

Η Alpha Επενδυτικής Περιουσίας Κεφαλαρίου Α.Ε., σε εκτέλεση της συμφωνίας για την αναδιάρθρωση του χρέους της ΝΙΚΑΣ Α.Ε., η οποία περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, την ανταλλαγή χρέους με απόκτηση ακινήτου της εταιρείας, απέκτησε από τη ΝΙΚΑΣ Α.Ε. έναντι συνολικού τιμήματος € 17 εκατ. το εν λόγω ακίνητο, το οποίο είχε δοθεί ως εξασφάλιση του σχετικού ομολογιακού δανείου της εταιρείας. Το ποσό που εισπράχθηκε από την πώληση του ακινήτου χρησιμοποιήθηκε από τη ΝΙΚΑΣ Α.Ε. για τη μερική αποπληρωμή των δανειακών υποχρεώσεων της έναντι των τραπεζών.

(β) Famar S.A., Λουξεμβούργο

Την 7 Μαρτίου 2017, η Τράπεζα απέκτησε το 24,37% των μετοχών και δικαιωμάτων ψήφου της Famar S.A. έναντι τιμήματος € 2. Η απόκτηση έλαβε χώρα σε εκτέλεση ενός Πρωτοκόλλου Αναδιάρθρωσης, σύμφωνα με το οποίο η Marinopoulos Holding S.à r.l. είχε συμφωνήσει για την πώληση των μετοχών της εταιρείας στην Eurobank, την Alpha Bank, την Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος και την Τράπεζα Πειραιώς (οι Ελληνικές Τράπεζες). Στη συνέχεια, η συμμετοχή της Τράπεζας στο μετοχικό κεφάλαιο της εταιρείας μειώθηκε σε 23,55%. Σύμφωνα με τους όρους της συμφωνίας των μετόχων που υπεγράφη την 7 Μαρτίου 2017, τη διοίκηση της Famar S.A. ανέλαβαν η Pillarstone και οι Ελληνικές Τράπεζες. Επιπλέον, οι Ελληνικές Τράπεζες διέθεσαν στη Famar S.A. νέα κεφάλαια ύψους € 40 εκατ. (η Eurobank συμμετείχε με ποσοστό 24,37%) και το εναπομείναν χρέος της Famar Holding αναδιάρθρωθηκε. Ο στόχος της απόκτησης της Famar S.A. από τις Ελληνικές Τράπεζες ήταν να μεγιστοποιηθεί η δυνατότητα ανάκτησης των δανείων που έχουν χορηγηθεί στον όμιλο Famar και στον όμιλο Μαρινόπουλου, τα δάνεια του οποίου είχαν εξασφαλιστεί με ενέχυρο μετοχές της Famar.

Βάσει των όρων της συμφωνίας των μετόχων, η Τράπεζα ασκεί ουσιώδη επιρροή στη Famar S.A. και παράλληλα παραμένει δικαιούχος του συμφωνητικού ενεχυρίασης των μετοχών σχετικά με τα προαναφερθέντα δάνεια.

29. Στοιχεία ενεργητικού προς πώληση**Συμμετοχές σε θυγατρικές εταιρείες στη Ρουμανία ταξινομημένες ως κατεχόμενες προς πώληση**

Την 15 Σεπτεμβρίου 2017, η Τράπεζα ανακοίνωσε ότι βρίσκεται σε διαπραγματεύσεις με τη Banca Transilvania σχετικά με την ενδεχόμενη πώληση των εταιρειών Bancpost S.A., ERB Retail Services IFN S.A. και ERB Leasing IFN S.A. στη Ρουμανία. Η πώληση θεωρήθηκε πολύ πιθανή, ως εκ τούτου από την 30 Σεπτεμβρίου 2017 οι άμεσες συμμετοχές της Τράπεζας στις Bancpost S.A. και ERB Leasing IFN S.A. ταξινομήθηκαν ως κατεχόμενες προς πώληση.

Την 24 Νοεμβρίου 2017, η Τράπεζα ανακοίνωσε τη σύναψη συμφωνίας με την Banca Transilvania αναφορικά με την ανωτέρω πώληση. Η συναλλαγή αναμένεται να ολοκληρωθεί σύντομα μετά την ολοκλήρωση όλων των απαιτούμενων νομικών διαδικασιών.

Για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2017, σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 5, αναγνωρίστηκαν συνολικές ζημιές απομείωσης € 31 εκατ. (περιλαμβανομένων εξόδων πώλησης που έχουν ήδη καταβληθεί εντός του 2017, σημ. 24) από την επιμέτρηση των συμμετοχών της Τράπεζας στις παραπάνω θυγατρικές εταιρείες στη Ρουμανία στη χαμηλότερη τιμή μεταξύ της λογιστικής αξίας € 226,4 εκατ. και της εύλογης αξίας τους αφαιρουμένων των εκτιμώμενων εξόδων πώλησης τους. Οι εύλογες αξίες, αφαιρουμένων των εκτιμώμενων εξόδων πώλησης, των συμμετοχών στις εν λόγω θυγατρικές εταιρείες στη Ρουμανία ανερχόμενες συνολικά σε € 197,5 εκατ., προσδιορίστηκαν με βάση τους όρους της προαναφερθείσας συμφωνίας με την Banca Transilvania. Αυτές είναι μη επαναλαμβανόμενες επιμετρήσεις εύλογης αξίας, κατηγοριοποιημένες στο Επίπεδο 3 της ιεραρχίας εύλογης αξίας λόγω της σημαντικότητας των μη παρατηρήσιμων δεδομένων.

Γεγονός μετά την ημερομηνία ισολογισμού

Τον Ιανουάριο 2018, ολοκληρώθηκε η μείωση του μετοχικού κεφαλαίου της Bancpost S.A. μέσω της μείωσης της ονομαστικής αξίας της μετοχής και είχε ως αποτέλεσμα τη μείωση της συμμετοχής της Eurobank στην εταιρεία κατά € 48 εκατ.

30. Υποχρεώσεις προς κεντρικές τράπεζες

	2017 € εκατ.	2016 € εκατ.
Εξασφαλισμένες υποχρεώσεις προς την ΕΚΤ και την ΤτΕ	<u>9.994</u>	<u>13.906</u>

Την 31 Δεκεμβρίου 2017, η εξάρτηση της Τράπεζας από το μηχανισμό χρηματοδότησης του Ευρωσυστήματος μειώθηκε σε € 10 δις (εκ των οποίων € 7,9 δις αφορούν σε χρηματοδότηση από τον Έκτακτο Μηχανισμό Παροχής Ρευστότητας - ELA), κυρίως λόγω της απομόχλευσης στοιχείων ενεργητικού, εισροής καταθέσεων, της αύξησης των συναλλαγών *repos* (πωλήσεις χρεογράφων με συμφωνία επαναγοράς) σε καλυμμένες ομολογίες και έντοκα γραμμάτια Ελληνικού Δημοσίου και την έκδοση € 500 εκατ. καλυμμένων ομολογιών σε διεθνείς και εγχώριους επενδυτές (σημ. 33) (31 Δεκεμβρίου 2016: € 13,9 δις, εκ των οποίων € 11,9 δις από τον ELA). Επιπλέον, η Τράπεζα αντικατέστησε το δανεισμό ύψους € 1,3 δις από τις πράξεις κύριας αναχρηματοδότησης της ΕΚΤ (*main refinancing operations – MROs*) με τις στοχευμένες πράξεις μακροπρόθεσμης αναχρηματοδότησης (*targeted longer-term refinancing operations - TLTROs*) της ΕΚΤ. Στις 28 Φεβρουαρίου 2018, υπήρξε περαιτέρω μείωση της χρηματοδότησης του Ευρωσυστήματος σε € 7,1 δις, εκ των οποίων € 5,7 δις από τον ELA.

31. Υποχρεώσεις προς χρηματοπιστωτικά ιδρύματα

	2017 € εκατ.	2016 € εκατ.
Εξασφαλισμένες υποχρεώσεις προς χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	5.903	10.007
Δανεισμός από διεθνή χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και παρεμφερείς οργανισμούς	353	190
Διατραπεζικός δανεισμός	825	863
Τρεχούμενοι λογαριασμοί τραπεζών και υπόλοιπα σε διακανονισμό	87	29
Σύνολο	<u>7.168</u>	<u>11.089</u>

Την 31 Δεκεμβρίου 2017, η πλειοψηφία των εξασφαλισμένων υποχρεώσεων από συναλλαγές με λουιτές τράπεζες πραγματοποιήθηκε με χρηματοπιστωτικά ιδρύματα εξωτερικού.

Την 31 Δεκεμβρίου 2017, ο δανεισμός από διεθνή χρηματοπιστωτικά και παρεμφερή ιδρύματα περιλαμβάνει δανεισμό από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (*European Investment Bank*), την Ευρωπαϊκή Τράπεζα για την Ανασυγκρότηση και την Ανάπτυξη (*European Bank for Reconstruction and Development*) και από λοιπά παρόμοια χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, εκ των οποίων οι εξασφαλισμένες υποχρεώσεις ανήλθαν σε € 5 εκατ. (2016: € 29 εκατ.).

32. Υποχρεώσεις προς πελάτες

	2017 € εκατ.	2016 € εκατ.
Καταθέσεις ταμειυτηρίου και τρεχούμενοι λογαριασμοί	14.250	13.424
Προθεσμιακές καταθέσεις	10.712	10.169
Συμφωνίες επαναγοράς χρεογράφων	53	53
Λοιπά προθεσμιακά προϊόντα (σημ. 33)	-	32
Σύνολο	<u>25.015</u>	<u>23.678</u>

Την 31 Δεκεμβρίου 2017, η λογιστική αξία των σύνθετων καταθέσεων που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων ανήλθε σε € 4 εκατ. (2016: € 4 εκατ.) ενώ η σωρευτική μεταβολή στην εύλογη αξία τους, λόγω μεταβολής των συνθηκών αγοράς, σε € 0,2 εκατ κέρδος (2016: € 1 εκατ. κέρδος).

Η μεταβολή στην εύλογη αξία των σύνθετων καταθέσεων συμψηφίζεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων με αντίθετη μεταβολή στην εύλογη αξία σύνθετων παραγώγων χρηματοοικονομικών μέσων.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Σύμφωνα με το Νόμο 4151/2013, τα υπόλοιπα των αδρανών καταθετικών λογαριασμών παραγράφονται υπέρ του Ελληνικού Δημοσίου μετά τη παρέλευση εικοσαετίας από τη τελευταία συναλλαγή. Κατ' εφαρμογή του νόμου, το 2017 το ποσό που η Τράπεζα απέδωσε στο Ελληνικό Δημόσιο ήταν σχεδόν μηδένικο (2016: € 0,5 εκατ.).

Στη συγκριτική περίοδο, στα λοιπά προθεσμιακά προϊόντα παρουσιάζονταν οι τίτλοι μειωμένης εξασφάλισης που κατείχαν πελάτες της Τράπεζας, οι οποίοι ανέρχονταν σε € 32 εκατ. και έληξαν τον Ιούνιο 2017.

33. Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους

	2017	2016
	€ εκατ.	€ εκατ.
Καλυμμένες Ομολογίες	497	-
Μεσοπρόθεσμοι τίτλοι (EMTN)	6	17
Τίτλοι μειωμένης εξασφάλισης - Lower Tier 2 (σημ. 32)	-	43
Σύνολο	503	60

Η χρηματοδότηση της Τράπεζας προέρχεται από τίτλους στο πλαίσιο του προγράμματος EMTN, τιτλοποιήσεις διαφόρων κατηγοριών δανείων, καλυμμένες ομολογίες και ομόλογα εγγύησης Ελληνικού Δημοσίου:

Μεσοπρόθεσμοι τίτλοι (EMTN)

Την 31 Δεκεμβρίου 2017, οι ομολογίες που έχει εκδώσει η Τράπεζα στο πλαίσιο του προγράμματος EMTN, αξίας € 7 εκατ. (2016: € 17 εκατ.), κατέχονταν πλήρως από θυγατρικές της.

Κατά τη διάρκεια της χρήσης, η Τράπεζα προχώρησε στη πρόωρη αποπληρωμή τίτλων ονομαστικής αξίας € 10 εκατ.

Τίτλοι μειωμένης εξασφάλισης (Lower TIER 2)

Τον Ιούνιο 2017 οι τίτλοι μειωμένης εξασφάλισης που έχουν εκδοθεί από την Τράπεζα ονομαστικής αξίας € 75 εκατ., εκ των οποίων €32 εκατ. διακρατούνταν από τους πελάτες της Τράπεζας (σημ. 32), έληξαν.

Χρεόγραφα από τιτλοποιήσεις

Το Δεκέμβριο 2017, η Τράπεζα προχώρησε σε πρόωρη λήξη τιτλοποιημένου ομολογιακού δανείου ονομαστικής αξίας € 800 εκατ. έκδοσης της εταιρείας ειδικού σκοπού Anaptychi SME I PLC, το οποίο διακρατούσε η Τράπεζα.

Ομόλογα εγγύησης Ελληνικού Δημοσίου και καλυμμένες ομολογίες

Κατά τη διάρκεια του έτους, τα ομόλογα εγγύησης Ελληνικού Δημοσίου που είχαν εκδοθεί στο πλαίσιο του δεύτερου πυλώνα του Προγράμματος Ενίσχυσης της Ρευστότητας της Ελληνικής Οικονομίας, έληξαν (σημ. 4).

Την 31 Δεκεμβρίου 2017, οι εκδόσεις καλυμμένων ομολογιών από την Τράπεζα, ανέρχονταν σε € 3.600 εκατ. ονομαστική αξία, εκ των οποίων € 500 εκατ. διακρατούνταν από διεθνείς και εγχώριους επενδυτές, ως αποτέλεσμα της επιτυχημένης έκδοσης καλυμμένων ομολογιών με απόδοση 2,98 %, η οποία ολοκληρώθηκε στα τέλη Οκτωβρίου 2017.

Οι απαιτούμενες γνωστοποιήσεις σχετικά με τις εκδοθείσες καλυμμένες ομολογίες, βάσει της Π.Δ.Τ.Ε. 2620/28.08.2009, είναι διαθέσιμες στην ιστοσελίδα της Τράπεζας (Εκθεση προς Επενδυτές για τα Προγράμματα Καλυμμένων Ομολογιών).

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

34. Λοιπές υποχρεώσεις

	2017 € εκατ.	2016 € εκατ.
Υπόλοιπα σε διακανονισμό ⁽¹⁾	138	162
Λοιπές προβλέψεις	69	99
Προεισπραγμένα έσοδα και έξοδα δεδουλευμένα	56	45
Υποχρέωση αποζημίωσης προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία (σημ. 35)	44	40
Χρηματοοικονομική εγγύηση για πιστωτικό κίνδυνο Ελληνικού Δημοσίου	45	48
Λοιπές υποχρεώσεις	<u>124</u>	<u>134</u>
Σύνολο	<u>476</u>	<u>528</u>

⁽¹⁾ Περιλαμβάνει υπόλοιπα σε διακανονισμό που σχετίζεται με τραπεζικές επιταγές και εμβάσματα, συναλλαγές πιστωτικών καρτών και λοιπές τραπεζικές δραστηριότητες.

Την 31 Δεκεμβρίου 2017, οι λοιπές υποχρεώσεις ποσού € 124 εκατ. αφορούν κυρίως σε (α) υποχρεώσεις σε προμηθευτές και πιστωτές, (β) εισφορές σε ασφαλιστικούς οργανισμούς και (γ) υποχρεώσεις από λοιπούς φόρους και τέλη.

Την 31 Δεκεμβρίου 2017, οι λοιπές προβλέψεις ποσού € 69 εκατ. αφορούν κυρίως σε εκκρεμείς δικαστικές υποθέσεις και απαιτήσεις υπό αμφισβήτηση ποσού € 58 εκατ. (σημ. 43), έξοδα αναδιάρθρωσης ποσού € 3 εκατ. (το οποίο σχετίζεται κυρίως με το Πρόγραμμα Εθελούσιας Εξόδου) και λοιπές προβλέψεις για λειτουργικούς κινδύνους ποσού € 8 εκατ.

Η κίνηση των λοιπών προβλέψεων της Τράπεζας παρουσιάζεται παρακάτω:

	31 Δεκεμβρίου 2017		
	Εκκρεμείς δικαστικές υποθέσεις και απαιτήσεις υπό αμφισβήτηση € εκατ.	Λοιπά € εκατ.	Σύνολο € εκατ.
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου	55	44	99
Προβλέψεις χρήσης	5	7	12
Χρησιμοποιηθείσες προβλέψεις	(1)	(5)	(6)
Ανακτήσεις χρήσης	(1)	(2)	(3)
Λοιπές κινήσεις ⁽¹⁾	(0)	(33)	(33)
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου	<u>58</u>	<u>11</u>	<u>69</u>

	31 Δεκεμβρίου 2016		
	Εκκρεμείς δικαστικές υποθέσεις και απαιτήσεις υπό αμφισβήτηση € εκατ.	Λοιπά € εκατ.	Σύνολο € εκατ.
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου	56	71	127
Προβλέψεις χρήσης	3	44	47
Χρησιμοποιηθείσες προβλέψεις	-	(2)	(2)
Ανακτήσεις χρήσης	(4)	-	(4)
Λοιπές κινήσεις ⁽¹⁾	(0)	(69)	(69)
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου	<u>55</u>	<u>44</u>	<u>99</u>

⁽¹⁾ Οι λοιπές κινήσεις περιλαμβάνουν ποσό € 33 εκατ. (31 Δεκεμβρίου 2016: € 69 εκατ.) για αποζημιώσεις που πληρώθηκαν στο πλαίσιο του Προγράμματος Εθελούσιας Εξόδου το οποίο παρουσιάζεται στην κίνηση της υποχρέωσης για αποζημίωση προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία (σημ. 35).

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Η εφαρμογή του Προγράμματος Εθελούσιας Εξόδου, είχε σχεδιαστεί για το προσωπικό του Ομίλου στην Ελλάδα σύμφωνα με τις κύριες δεσμεύσεις του σχεδίου αναδιάρθρωσης της Τράπεζας που περιγράφεται στη σημείωση 6.

Έως την 31 Δεκεμβρίου 2017, το κόστος για το Πρόγραμμα Εθελούσιας Εξόδου ανερχόταν σε € 106 εκατ., μετά από προβλέψεις για αποζημίωση προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία, εκ των οποίων ποσό € 5 εκατ. έχει αναγνωρισθεί στην κατάσταση αποτελεσμάτων της Τράπεζας για το 2017 (2016: € 39 εκατ.) (σημ. 14).

Γεγονός μετά την ημερομηνία ισολογισμού

Στο πλαίσιο του προγράμματος εθελουσίας εξόδου που ήταν ήδη σε ισχύ κατά τη διάρκεια του 2017, ανακοινώθηκε την 19 Ιανουαρίου 2018 και υλοποιήθηκε πρόσθετο πρόγραμμα με τους ίδιους όρους, το οποίο αφορούσε σε υπαλλήλους συγκεκριμένων επιλεγμένων μονάδων στην Ελλάδα. Το συνολικό κόστος, το οποίο θα αναγνωρισθεί το 2018, ανέρχεται περίπου σε € 31 εκατ. μετά από προβλέψεις για αποζημίωση λόγω εξόδου από την υπηρεσία, ενώ η ετήσια εκτιμώμενη εξοικονόμηση ως αποτέλεσμα του προγράμματος ανέρχεται σε € 10 εκατ.

35. Υποχρέωση αποζημίωσης προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία

Η Τράπεζα σχηματίζει πρόβλεψη αποζημίωσης του προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία για τους υπαλλήλους της στην Ελλάδα και το εξωτερικό, που δικαιούνται εφάπαξ αποζημίωση όταν αυτοί παραμένουν στην υπηρεσία μέχρι τη συνήθη ηλικία συνταξιοδότησης. Η αποζημίωση αυτή υπολογίζεται βάσει των ετών υπηρεσίας και των απολαβών των υπαλλήλων κατά την ημερομηνία συνταξιοδότησης, σύμφωνα με την ισχύουσα εργατική νομοθεσία. Οι ανωτέρω υποχρεώσεις αποζημίωσης λόγω εξόδου από την υπηρεσία συνήθως εκθέτουν την Τράπεζα σε αναλογιστικούς κινδύνους, όπως ο κίνδυνος επιτοκίου και ο κίνδυνος μεταβολής των μισθών. Ως εκ τούτου, μια μείωση στο προεξοφλητικό επιτόκιο που χρησιμοποιείται στον υπολογισμό της παρούσας αξίας των αναμενόμενων μελλοντικών ταμειακών εκροών ή μια αύξηση στους μελλοντικούς μισθούς θα αυξήσουν την υποχρέωση της Τράπεζας.

Η μεταβολή της υποχρέωσης αποζημίωσης προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία παρουσιάζεται παρακάτω:

	2017	2016
	€ εκατ.	€ εκατ.
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου	40	36
Κόστος τρέχουσας απασχόλησης	3	3
Τόκος στην υποχρέωση	1	1
Κόστος προϋπηρεσίας και (κέρδη)/ζημιές διακανονισμών	29	68
Επαναμετρήσεις:		
Αναλογιστικά (κέρδη)/ζημιές λόγω μεταβολής των χρηματοοικονομικών παραδοχών	1	5
Αναλογιστικά (κέρδη)/ζημιές λόγω μεταβολής των δημογραφικών παραδοχών	-	2
Αναλογιστικά (κέρδη)/ζημιές λόγω εμπειρικών αναπροσαρμογών	3	(1)
Αποζημιώσεις που πληρώθηκαν	(33)	(74)
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου	44	40

Οι αποζημιώσεις που πληρώθηκαν από την Τράπεζα το 2017 στο πλαίσιο της εφαρμογής του Προγράμματος Εθελούσιας Εξόδου (σημ. 34), ανήλθαν σε € 33 εκατ. Η πρόβλεψη αποζημίωσης προσωπικού λόγω συνταξιοδότησης που είχε σχηματιστεί για τους υπαλλήλους που συμμετείχαν στο Πρόγραμμα ανήλθε σε € 3 εκατ.

Οι πιο σημαντικές αναλογιστικές παραδοχές που χρησιμοποιήθηκαν (εκφρασμένες σε σταθμισμένους μέσους όρους) παρουσιάζονται παρακάτω:

	2017	2016
	%	%
Προεξοφλητικό επιτόκιο	1,8	1,8
Μελλοντική αύξηση μισθών	2,6	2,3

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Την 31 Δεκεμβρίου 2017, η μέση διάρκεια της υποχρέωσης αποζημίωσης προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία ήταν 18 έτη (2016: 18 έτη).

Η ανάλυση ευαισθησίας των σημαντικότερων παραδοχών, με βάση μια εύλογη μεταβολή αυτών, που χρησιμοποιήθηκαν την 31 Δεκεμβρίου 2017 παρουσιάζεται παρακάτω:

Η αύξηση/(μείωση) του προεξοφλητικού επιτοκίου κατά 50 μονάδες βάσης/(50 μονάδες βάσης), θα είχε ως αποτέλεσμα τη (μείωση)/αύξηση της υποχρέωσης κατά (€ 3,1 εκατ.)/ € 3,4 εκατ.

Η αύξηση/(μείωση) των μελλοντικών μισθών κατά 0,5%/(0,5%), θα είχε ως αποτέλεσμα την αύξηση/(μείωση) της υποχρέωσης κατά € 3,4 εκατ./(€ 3,1 εκατ.).

Η παραπάνω ανάλυση ευαισθησίας βασίζεται στην αλλαγή μιας παραδοχής διατηρώντας τις υπόλοιπες σταθερές. Στην πράξη αυτό δεν είναι σύνθηρες να συμβεί και οι μεταβολές σε κάποιες από τις παραδοχές μπορεί να συσχετίζονται.

Οι μέθοδοι και οι παραδοχές που χρησιμοποιήθηκαν για την προετοιμασία της παραπάνω ανάλυσης ευαισθησίας είναι συνεπείς με αυτές που χρησιμοποιήθηκαν για την εκτίμηση της υποχρέωσης καθορισμένων παροχών και δεν μεταβλήθηκαν συγκριτικά με την προηγούμενη χρήση.

36. Μετοχικό κεφάλαιο-κοινές μετοχές και διαφορά από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο

Η ονομαστική αξία των μετοχών της Τράπεζας είναι € 0,30 ανά μετοχή (2016: € 0,30). Το κοινό μετοχικό κεφάλαιο της Τράπεζας είναι πλήρως καταβεβλημένο. Το υπόλοιπο του μετοχικού κεφαλαίου-κοινών μετοχών, η διαφορά από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο και ο αριθμός των κοινών μετοχών που έχει εκδώσει η Τράπεζα παρουσιάζονται παρακάτω:

	Μετοχικό κεφάλαιο-κοινές μετοχές € εκατ.	Διαφορά από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο € εκατ.	Εκδοθείσες κοινές μετοχές
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου 2017	656	8.056	2.185.998.765

Ίδιες μετοχές

Σύμφωνα με την παρ.1 του άρθρου 16 του Νόμου 3864/2010, για όσο συμμετέχει το ΕΤΧΣ στο μετοχικό κεφάλαιο της Τράπεζας, δεν επιτρέπεται η αγορά ιδίων μετοχών από την Τράπεζα χωρίς την έγκρισή του.

37. Μετοχικό κεφάλαιο-προνομιούχες μετοχές

Μετοχικό κεφάλαιο-Προνομιούχες μετοχές		
Αριθμός μετοχών	2017 € εκατ.	2016 € εκατ.
345.500.000	950	950

Τη 12 Ιανουαρίου 2009, η Έκτακτη Γενική Συνέλευση των μετόχων της Τράπεζας ενέκρινε την έκδοση 345.500.000 προνομιούχων μετοχών χωρίς δικαίωμα ψήφου, μη διαπραγματεύσιμων, μη μεταβιβάσιμων, μη σωρευτικής σταθερής απόδοσης 10% φορολογικά εκπιπτόμενης, με ονομαστική αξία € 2,75 έκαστη, σύμφωνα με το Νόμο 3723/2008 «Πρόγραμμα Ενίσχυσης της Ρευστότητας της Ελληνικής Οικονομίας», οι οποίες καλύφθηκαν από το Ελληνικό Δημόσιο με ομόλογα ίσης αξίας. Η έκδοση ανήλθε σε € 940 εκατ., μετά από έξοδα, και ολοκληρώθηκε την 21 Μαΐου 2009. Σύμφωνα με το ισχύον νομικό και εποπτικό πλαίσιο, οι εκδοθείσες μετοχές περιλαμβάνονταν στα μέσα κεφαλαίου κοινών μετοχών της κατηγορίας 1 της Τράπεζας (Common Equity Tier 1 Capital) έως την 31 Δεκεμβρίου 2017.

Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 80 του νέου Νόμου 4484/2017 (ΦΕΚ Α' 110, 1 Αυγούστου 2017), μετά την πάροδο της πενταετίας από την έκδοσή τους, επιτρέπεται να γίνει εξαγορά των προνομιούχων μετοχών εξ' ολοκλήρου ή εν μέρει με μετρητά ή με παράδοση κεφαλαιακών μέσων κατηγορίας 2 (Tier 2) σύμφωνα με τον Κανονισμό 575/2013, ή με συνδυασμό των δύο, με τη σύμφωνη γνώμη της εποπτικής αρχής. Στην περίπτωση που η εξαγορά γίνει με παράδοση κεφαλαιακών μέσων κατηγορίας 2 (ανταλλαγή), αυτά πρέπει να πληρούν τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

- (α) η ονομαστική αξία τους θα πρέπει να υπολογίζεται με βάση την αρχική τιμή διάθεσης των προνομιούχων μετοχών,
- (β) τα χαρακτηριστικά τους θα πρέπει να πληρούν τις προϋποθέσεις του Κανονισμού 575/2013 για τα κεφαλαιακά μέσα κατηγορίας 2 και ιδίως του άρθρου 63 αυτού,
- (γ) έχουν δεκαετή διάρκεια με δικαίωμα του εκδότη που ασκείται κατά την αποκλειστική του κρίση να προβεί στην ανάκληση ή εξόφληση ή επαναγορά ή πρόωρη αποπληρωμή τους μετά την πενταετία, με έγκριση, της εποπτικής αρχής,
- (δ) η πρόωρη αποπληρωμή πριν την πενταετία επιτρέπεται με την έγκριση της εποπτικής αρχής μόνο εφόσον επέλθει εποπτικό ή φορολογικό γεγονός, όπως αυτό ορίζεται στο άρθρο 78 παρ. 4 του Κανονισμού 575/2013,
- (ε) η εξόφλησή τους μετά την πενταετία και οποτεδήποτε μέχρι τη λήξη τους, καθώς και όταν συντρέχει η ανωτέρω περίπτωση (δ) γίνεται στην ονομαστική τους αξία,
- (στ) κατά την εξαγορά ή την πρόωρη αποπληρωμή καταβάλλονται πάντα οι αναλογούντες δεδουλευμένοι τόκοι της τρέχουσας τοκοφόρου περιόδου,
- (ζ) το ονομαστικό τους επιτόκιο (κουπόνι) είναι σταθερό και καταβάλλεται ανά εξάμηνο την τελευταία ημέρα του έκτου και του δωδέκατου μήνα κάθε έτους. Ειδικά για την πρώτη καταβολή, το επιτόκιο υπολογίζεται για το χρονικό διάστημα που υπολείπεται ως τη συμπλήρωση της εγγύτερης εκ των ως άνω ημερομηνιών, εφόσον είναι μικρότερο των έξι μηνών,
- (η) το ύψος του επιτοκίου υπολογίζεται με βάση τη μέση απόδοση του δεκαετούς ομολόγου αναφοράς του Ελληνικού Δημοσίου, κατά τις πρώτες δεκαπέντε ημέρες του Ιουνίου 2017 αυξημένη κατά πενήντα μονάδες βάσης και δεν μπορεί να είναι μικρότερο από 6%, και
- (θ) θα είναι ελεύθερα μεταβιβάσιμα και δεκτικά εισαγωγής σε οργανωμένη αγορά.

Το αίτημα εξαγοράς των προνομιούχων μετοχών σύμφωνα με τους ανωτέρω αναφερόμενους όρους υποβάλλεται στον Υπουργό Οικονομικών, ο οποίος εκδίδει σχετική απόφαση τηρουμένων των κανόνων κρατικών ενισχύσεων της Ε.Ε. Εφόσον η εξαγορά γίνει με ανταλλαγή κεφαλαιακών μέσων κατηγορίας 2, για την ανάληψή τους από το Ελληνικό Δημόσιο υπογράφεται σύμβαση μεταξύ του Υπουργού Οικονομικών και της Τράπεζας, στην οποία καθορίζονται μεταξύ άλλων οι ειδικότεροι όροι αυτών των μέσων και κάθε αναγκαία λεπτομέρεια για την ως άνω συναλλαγή.

Την 3 Νοεμβρίου 2017, η Έκτακτη Γενική Συνέλευση των Μετόχων της Τράπεζας, κατόπιν υποβολής γραπτού αιτήματος της Τράπεζας στον Υπουργό Οικονομικών την 27 Σεπτεμβρίου 2017 και λήψης θετικής γνωμοδότησης από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα/Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό (ECB/SSM) τη 12 Οκτωβρίου 2017, ενέκρινε τα παρακάτω:

- (α) Την εξ' ολοκλήρου εξαγορά από την Τράπεζα των 345.500.000 προνομιούχων ονομαστικών μετοχών εκδόσεώς της, σύμφωνα με το άρθρο 1 του Νόμου 3723/2008 και κυριότητας του Ελληνικού Δημοσίου, συνολικής ονομαστικής αξίας € 950.125.000 (Προνομιούχες Μετοχές), με αντάλλαγμα (i) € 125.000 σε μετρητά, και (ii) την παράδοση στο Ελληνικό Δημόσιο ομολογιών μειωμένης εξασφάλισης συνολικής ονομαστικής αξίας € 950.000.000 εκδόσεως της Τράπεζας, κατά τα προβλεπόμενα στο σημείο (β) κατωτέρω, οι οποίες αποτελούν κεφαλαιακά μέσα της κατηγορίας 2 (Tier 2), σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 1α του άρθρου 1 του Νόμου 3723/2008 (εφεξής η «Εξαγορά»).
- (β) Την έκδοση από την Τράπεζα ομολογιακού δανείου μειωμένης εξασφάλισης σύμφωνα με το Νόμο 2190/1920 και το Νόμο 3156/2003, συνολικής ονομαστικής αξίας € 950.000.000, διαιρούμενου σε 9.500 ομολογίες, ονομαστικής αξίας € 100.000 εκάστη (εφεξής οι «Ομολογίες»), οι οποίες πληρούν τις προϋποθέσεις της παρ. 1α του άρθρου 1 του Νόμου 3723/2008 και τη διάθεση των Ομολογιών μέσω ιδιωτικής τοποθέτησης στο Ελληνικό Δημόσιο και την κάλυψή τους από αυτό, κατά τα διαλαμβανόμενα στη Σύμβαση Εξαγοράς και Κάλυψης, που αναφέρεται στο σημείο (γ) κατωτέρω. Οι Ομολογίες θα εκδοθούν υπό το υφιστάμενο πρόγραμμα της Τράπεζας για την έκδοση ομολογιών μεσοπρόθεσμης διάρκειας (εφεξής το «EMTN Programme»).
- (γ) Τη σύναψη της προβλεπόμενης στην παρ. 1α του άρθρου 1 του Νόμου 3723/2008 σύμβασης μεταξύ της Τράπεζας και του Ελληνικού Δημοσίου, εκπροσωπούμενου από τον Υπουργό Οικονομικών, με την οποία θα ρυθμίζονται ειδικότεροι όροι και κάθε αναγκαία λεπτομέρεια για την ως άνω Εξαγορά συμπεριλαμβανομένης και της έκδοσης και παράδοσης των Ομολογιών προς το Ελληνικό Δημόσιο από την Τράπεζα (εφεξής η «Σύμβαση Εξαγοράς και Κάλυψης»).
- (δ) Την εξουσιοδότηση του Διοικητικού Συμβουλίου (Δ.Σ.), με δυνατότητα υπεξουσιοδότησης να καθορίσει τους ειδικότερους όρους των Ομολογιών και της έκδοσής τους και να προβεί στις πάσης φύσεως δικαιοπραξίες, διαδικαστικές ή άλλες πράξεις και ενέργειες που απαιτούνται ή κρίνονται αναγκαίες ή πρόσφορες για την υλοποίηση και ολοκλήρωση των αποφάσεων και εταιρικών πράξεων που περιλαμβάνονται στα σημεία (α) έως (γ) ανωτέρω.
- (ε) Τη μείωση του μετοχικού κεφαλαίου της Τράπεζας κατά το ποσό της ονομαστικής αξίας των Προνομιούχων Μετοχών, ήτοι κατά € 950.125.000, την ακύρωση των συνολικά 345.500.000 Προνομιούχων Μετοχών και την αντίστοιχη τροποποίηση των άρθρων 5 και 6 του καταστατικού της Τράπεζας, και την εξουσιοδότηση του Δ.Σ., με δικαίωμα υπεξουσιοδότησης, να προβεί

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

σε κάθε πράξη και ενέργεια για την υλοποίηση και ολοκλήρωση των σχετικών εταιρικών πράξεων (που περιλαμβάνονται στο παρόν σημείο (ε)).

Οι ανωτέρω αποφάσεις εγκρίθηκαν επίσης από την Ιδιαίτερη Συνέλευση του Ελληνικού Δημοσίου ως προνομιούχου μετόχου της Τράπεζας, σύμφωνα με τις εφαρμοστέες διατάξεις του Νόμου 2190/1920 και του Νόμου 3723/2008.

Γεγονός μετά την ημερομηνία ισολογισμού

Την 18 Ιανουαρίου 2018, η Τράπεζα ανακοίνωσε την ολοκλήρωση της πλήρους αποπληρωμής των προνομιούχων μετοχών της χωρίς δικαίωμα ψήφου τις οποίες κατείχε το Ελληνικό Δημόσιο, συνολικής ονομαστικής αξίας € 950.125.000, σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 1α του άρθρου 1 του Ν. 3723/2008 και τις αποφάσεις της Έκτακτης Γενικής Συνέλευσης των μετόχων (κατόχων κοινών μετοχών) της, την 3 Νοεμβρίου 2017.

Η αποπληρωμή ολοκληρώθηκε εν μέρει με μετρητά και εν μέρει με την παράδοση κεφαλαιακών μέσων κατηγορίας 2 συνολικού ύψους € 950.000.000 σύμφωνα με τον Κανονισμό 575/2013 της ΕΕ και δεν έχει επίπτωση στο CET1 της Τράπεζας με βάση την πλήρη εφαρμογή των κανόνων της Βασιλείας III.

Σύμφωνα με τους όρους της «Σύμβασης Εξαγοράς και Κάλυψης» μεταξύ της Τράπεζας και του Ελληνικού Δημοσίου, τα κεφαλαιακά μέσα κατηγορίας 2 έχουν διάρκεια δέκα ετών (έως την 17 Ιανουαρίου 2028) και σταθερό ονομαστικό επιτόκιο 6,41% (αναγνωρίζεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων) το οποίο θα καταβάλλεται εξαμηνιαία την τελευταία ημέρα του έτους και δωδέκατου μήνα κάθε έτους.

38. Υβριδικά κεφάλαια

Τη 18 Μαρτίου 2005, η Τράπεζα, μέσω της εταιρείας ειδικού σκοπού, ERB Hellas Funding Limited, εξέδωσε υβριδικούς τίτλους ποσού € 200 εκατ. οι οποίοι αποτελούν πρόσθετα εποπτικά κεφάλαια (Lower Tier 1 Σειρά Α) για την Τράπεζα. Την 31 Δεκεμβρίου 2017, το υπόλοιπο της Σειράς Α ήταν € 2 εκατ. (συμπεριλαμβανομένων των εξόδων έκδοσης). Οι υβριδικοί τίτλοι δεν έχουν προκαθορισμένη ημερομηνία αποπληρωμής και δίνουν στον εκδότη το δικαίωμα πρόωρης αποπληρωμής τους στην ονομαστική τους αξία στις 18 Μαρτίου 2010, και ετησίως από τότε και στο εξής και είναι εισηγμένοι στα Χρηματιστήρια του Λουξεμβούργου και της Φρανκφούρτης.

Τη 2 Νοεμβρίου 2005, η Τράπεζα, μέσω της εταιρείας ειδικού σκοπού, ERB Hellas Funding Limited, εξέδωσε υβριδικούς τίτλους ποσού € 400 εκατ. οι οποίοι αποτελούν πρόσθετα εποπτικά κεφάλαια (Lower Tier 1 Σειρά Β) για την Τράπεζα. Την 31 Δεκεμβρίου 2017, το υπόλοιπο της Σειράς Β ήταν € 4 εκατ. (συμπεριλαμβανομένων των εξόδων έκδοσης). Οι υβριδικοί τίτλοι δεν έχουν προκαθορισμένη ημερομηνία αποπληρωμής και δίνουν στον εκδότη το δικαίωμα πρόωρης αποπληρωμής τους στην ονομαστική τους αξία στις 2 Νοεμβρίου 2015, και σε τριμηνιαία βάση από τότε και στο εξής και είναι εισηγμένοι στο Χρηματιστήριο του Λονδίνου.

Την 9 Νοεμβρίου και την 21 Δεκεμβρίου 2005, η Τράπεζα, μέσω της εταιρείας ειδικού σκοπού, ERB Hellas Funding Limited, εξέδωσε υβριδικούς τίτλους ποσού € 150 εκατ. και € 50 εκατ., αντίστοιχα, οι οποίοι αποτελούν πρόσθετα εποπτικά κεφάλαια (Lower Tier 1 Σειρά Γ) για την Τράπεζα. Την 31 Δεκεμβρίου 2017, το υπόλοιπο της Σειράς Γ ήταν € 18 εκατ. (συμπεριλαμβανομένων των εξόδων έκδοσης). Οι υβριδικοί τίτλοι δεν έχουν προκαθορισμένη ημερομηνία αποπληρωμής και δίνουν στον εκδότη το δικαίωμα πρόωρης αποπληρωμής τους στην ονομαστική τους αξία στις 9 Ιανουαρίου 2011, και σε τριμηνιαία βάση από τότε και στο εξής. Οι υβριδικοί τίτλοι είναι εισηγμένοι στα Χρηματιστήρια του Λονδίνου, της Φρανκφούρτης και του Euronext Άμστερνταμ.

Την 29 Ιουλίου 2009, η Τράπεζα, μέσω της εταιρείας ειδικού σκοπού, ERB Hellas Funding Limited, εξέδωσε € 300 εκατ. υβριδικών τίτλων οι οποίοι αποτελούν εποπτικά κεφάλαια (Tier 1 Σειρά Δ) για την Τράπεζα. Την 31 Δεκεμβρίου 2017, το υπόλοιπο της Σειράς Δ ήταν € 19 εκατ. (συμπεριλαμβανομένων των εξόδων έκδοσης). Οι υβριδικοί τίτλοι δεν έχουν προκαθορισμένη ημερομηνία αποπληρωμής και παρέχουν στον εκδότη το δικαίωμα πρόωρης αποπληρωμής πέντε χρόνια μετά την ημερομηνία έκδοσης και σε ετήσια βάση από τότε και στο εξής. Επιπρόσθετα, οι τίτλοι μετά τον Οκτώβριο του 2014 είναι μετατρέψιμοι, κατόπιν άσκησης του δικαιώματος μετατροπής είτε από τον εκδότη είτε από τον ομολογιούχο και υπό ορισμένες συνθήκες, σε κοινές μετοχές Eurobank στο χαμηλότερο συντελεστή μετατροπής βάσει: (α) 12% μείωσης της τρέχουσας τιμής της μετοχής κατά το τελευταίο διάστημα που θα προηγηθεί της ανταλλαγής ή (β) της ονομαστικής αξίας της κοινής μετοχής της Τράπεζας. Οι υβριδικοί τίτλοι είναι εισηγμένοι στο Χρηματιστήριο Αξιών του Λονδίνου.

Όλες οι υποχρεώσεις του εκδότη, αναφορικά με τις ανωτέρω εκδόσεις των υβριδικών τίτλων, καλύπτονται από εγγυήσεις μειωμένης εξασφάλισης από την Τράπεζα. Οι αναλυτικοί όροι της κάθε έκδοσης, μαζί με την μερισματική τους απόδοση ή/και

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

τη βάση υπολογισμού της είναι διαθέσιμες στην ιστοσελίδα της Τράπεζας. Σύμφωνα με τους προαναφερθέντες όρους των υβριδικών τίτλων, η ERB Hellas Funding Ltd ανακοίνωσε την μη καταβολή του μη σωρευτικού μερίσματος της παραπάνω σειράς υβριδικών αξιών για το 2016, 2017 και την 9 Ιανουαρίου 2018.

Το υπόλοιπο των υβριδικών κεφαλαίων που εξέδωσε η Τράπεζα με τη μορφή προνομιούχων τίτλων μέσω της εταιρείας ειδικού σκοπού, ERB Hellas Funding Limited, την 31 Δεκεμβρίου 2017 (ίδιο υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου 2016) παρουσιάζεται παρακάτω:

	Έκδοση Α € εκατ.	Έκδοση Β € εκατ.	Έκδοση Γ € εκατ.	Έκδοση Δ € εκατ.	Σύνολο € εκατ.
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου 2017	2	4	18	19	43

Γεγονός μετά την ημερομηνία ισολογισμού

Μετά την αποπληρωμή των προνομιούχων μετοχών τις οποίες κατείχε το Ελληνικό Δημόσιο (σημ. 37) την 17 Ιανουαρίου 2018 και σύμφωνα με τους όρους των υβριδικών τίτλων, η ERB Hellas Funding Ltd ανακοίνωσε την πληρωμή μη σωρευτικών μερισμάτων συνολικού ποσού € 0,4 εκατ. για τις σειρές Δ, Β και Α τα οποία καταβλήθηκαν στις 29 Ιανουαρίου, 2 Φεβρουαρίου και 18 Μαρτίου 2018, αντίστοιχα.

39. Ειδικά αποθεματικά

	Τακτικό αποθεματικό € εκατ.	Αφορολόγητα α € εκατ.	Αποθεματικό ΔΛΠ 39 € εκατ.	Λοιπά Αποθεματικά € εκατ.	Σύνολο € εκατ.
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου 2016	204	889	(98)	6.549	7.544
Μεταφορές μεταξύ αποθεματικών	-	2	-	(43)	(41)
Χαρτοφυλάκιο διαθέσιμων προς πώληση επενδυτικών τίτλων					
- μεταβολή στην εύλογη αξία, μετά από φόρους	-	-	29	-	29
- μεταφορά στο λογαριασμό αποτελεσμάτων, μετά από φόρους	-	-	1	-	1
Αντιστάθμιση ταμειακών ροών					
- μεταβολή στην εύλογη αξία, μετά από φόρους	-	-	16	-	16
- μεταφορά στο λογαριασμό αποτελεσμάτων, μετά από φόρους	-	-	(5)	-	(5)
Αναλογιστικά κέρδη/(ζημιές) υποχρέωσης αποζημίωσης προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία, μετά από φόρους	-	-	-	(4)	(4)
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου 2016	204	891	(57)	6.502	7.540
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου 2017	204	891	(57)	6.502	7.540
Μεταφορές μεταξύ αποθεματικών	-	(4)	-	-	(4)
Χαρτοφυλάκιο διαθέσιμων προς πώληση επενδυτικών τίτλων					
- μεταβολή στην εύλογη αξία, μετά από φόρους	-	-	238	-	238
- μεταφορά στο λογαριασμό αποτελεσμάτων, μετά από φόρους	-	-	(36)	-	(36)
Αντιστάθμιση ταμειακών ροών					
- μεταβολή στην εύλογη αξία, μετά από φόρους	-	-	30	-	30
- μεταφορά στο λογαριασμό αποτελεσμάτων, μετά από φόρους	-	-	(11)	-	(11)
Αναλογιστικά κέρδη/(ζημιές) υποχρέωσης αποζημίωσης προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία, μετά από φόρους	-	-	-	(2)	(2)
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου 2017	204	887	164	6.500	7.755

Την 31 Δεκεμβρίου 2017, στα ειδικά αποθεματικά περιλαμβάνεται ειδικό αποθεματικό της Τράπεζας ποσού € 5.579 εκατ. (2016: € 5.579 εκατ.) το οποίο μπορεί μόνο είτε να κεφαλαιοποιηθεί ή να συμψηφιστεί με ζημιές εις νέον, σύμφωνα με το άρθρο 4, παρ. 4α του Νόμου 2190/1920.

Την 31 Δεκεμβρίου 2017, το αποθεματικό αντιστάθμισης ταμειακών ροών που περιλαμβάνεται στο αποθεματικό Δ.Λ.Π. 39 ήταν € 42 εκατ. ζημιά (2016: € 61 εκατ. ζημιά).

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Το τακτικό αποθεματικό και το αποθεματικό Δ.Λ.Π. 39 δεν μπορούν να διανεμηθούν, ενώ τα αφορολόγητα αποθεματικά φορολογούνται κατά την διανομή τους.

40. Μερίσματα

Βάσει των αποτελεσμάτων της Τράπεζας του 2017 και σε συνδυασμό με το άρθρο 44α του Νόμου περί Ανωνύμων Εταιρειών 2190/1920, δεν επιτρέπεται η διανομή μερίσματος. Βάσει του άρθρου 10, παρ. 3 του Νόμου 3864/2010, «περί ιδρύσεως του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας», κατά την περίοδο συμμετοχής του στο μετοχικό κεφάλαιο της Τράπεζας, το ποσό των μερισμάτων που ενδέχεται να διανεμηθούν στους κατόχους κοινών μετοχών της Τράπεζας, δεν μπορεί να υπερβεί το 35% των κερδών, όπως προβλέπεται στο άρθρο 3, παρ.1 του Νόμου 148/1967. Η απαγόρευση μερισμάτων, η οποία προκύπτει από το Σχέδιο Αναδιάρθρωσης, το οποίο περιγράφει ότι ούτε η Τράπεζα ούτε άλλο μέλος του Ομίλου μπορεί να καταβάλλει μερίσματα πριν το νωρίτερο μεταξύ της 31 Δεκεμβρίου 2017 ή της ημερομηνίας πλήρους αποπληρωμής των προνομιούχων χωρίς δικαίωμα ψήφου μετοχών της Τράπεζας που κατέχονται από το Ελληνικό Δημόσιο, εκτός εάν έχει υποχρέωση εκ του νόμου να προβεί σε καταβολή μερισμάτων και εκτός εάν η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συμφωνήσει σε κάποια εξαίρεση, έχει παύσει να ισχύει από την 1 Ιανουαρίου 2018.

41. Μεταβιβάσεις χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων

Η Τράπεζα διενεργεί συναλλαγές με τις οποίες μεταβιβάζει χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία που έχει αναγνωρίσει, απευθείας σε τρίτους ή σε εταιρείες ειδικού σκοπού.

(α) Η Τράπεζα πωλεί χρεόγραφα έναντι μετρητών στο πλαίσιο συμφωνιών επαναγοράς χρεογράφων («repos») και αναλαμβάνει την υποχρέωση να επιστρέψει στον αντισυμβαλλόμενο τα χρήματα που εισέπραξε. Επιπλέον, η Τράπεζα ενεχυριάζει έναντι μετρητών τίτλους και δάνεια και απαιτήσεις πελατών και αναλαμβάνει την υποχρέωση να επιστρέψει στον αντισυμβαλλόμενο τα χρήματα που εισέπραξε. Η Τράπεζα εκτιμά ότι διατηρεί ουσιαστικά όλους τους κινδύνους, συμπεριλαμβανομένων του σχετικού πιστωτικού και επιτοκιακού κινδύνου, και τις αποδόσεις αυτών των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων και ως εκ τούτου δεν τα έχει αποαναγνωρίσει. Ως αποτέλεσμα των παραπάνω συναλλαγών, η Τράπεζα δεν είναι σε θέση να χρησιμοποιήσει, πουλήσει ή να ενεχυριάσει τα μεταβιβασθέντα περιουσιακά στοιχεία κατά τη διάρκεια της συναλλαγής. Η σχετική υποχρέωση αναγνωρίζεται ανάλογα στις Υποχρεώσεις προς κεντρικές τράπεζες και χρηματοπιστωτικά ιδρύματα (σημ. 30 και 31) και τις Υποχρεώσεις προς πελάτες (σημ. 32), ως ενδείκνυται.

Η Τράπεζα έχει προχωρήσει σε τιλοποιήσεις διαφόρων κατηγοριών δανείων (ομολογιακών και πιστωτικών καρτών), σύμφωνα με τις οποίες αναλαμβάνει την υποχρέωση να μεταβιβάσει τις ταμειακές ροές από τα δάνεια στους κατόχους των ομολογιών. Η Τράπεζα εκτιμά ότι διατηρεί ουσιαστικά όλους τους κινδύνους, συμπεριλαμβανομένων του σχετικού πιστωτικού και επιτοκιακού κινδύνου, και τις αποδόσεις αυτών των δανείων και ως εκ τούτου δεν τα έχει αποαναγνωρίσει. Ως αποτέλεσμα των παραπάνω συναλλαγών, η Τράπεζα δεν είναι σε θέση να χρησιμοποιήσει, πουλήσει ή να ενεχυριάσει τα μεταβιβασθέντα περιουσιακά στοιχεία κατά την περίοδο που διακρατούνται από τις εταιρείες ειδικού σκοπού. Επιπλέον, το δικαίωμα αναγωγής των κατόχων των ομολογιών περιορίζεται μόνο στα δάνεια που έχουν μεταβιβαστεί. Την 31 Δεκεμβρίου 2017, τα ομόλογα από τιλοποιήσεις διακρατούνταν πλήρως από την Τράπεζα (σημ. 33).

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία της Τράπεζας που έχουν πωληθεί ή μεταβιβαστεί, για τα οποία δεν πληρούνται τα κριτήρια αποαναγνώρισής τους από το ενεργητικό της Τράπεζας:

	Λογιστική Αξία	
	2017	2016
	€ εκατ.	€ εκατ.
Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	5	2
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες	24.704	24.757
- τιλοποιημένα δάνεια	436	400
- ενεχυριασμένα δάνεια στο πλαίσιο προγράμματος έκδοσης καλυμμένων ομολογιών	4.658	2.646
- ενεχυριασμένα δάνεια σε κεντρικές τράπεζες	19.552	21.629
- λοιπά ενεχυριασμένα δάνεια	58	82
Χαρτοφυλάκιο επενδυτικών τίτλων ⁽¹⁾ (αναμορφωμένο, σημ. 47)	6.513	10.940
Σύνολο	31.222	35.699

⁽¹⁾ Τα συγκριτικά στοιχεία περιλαμβάνουν ομόλογα ΤΧΣ ονομαστικής αξίας € 6.809 εκατ.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

(β) Την 30 Οκτώβρη 2017, τα ομόλογα εγγύησης Ελληνικού Δημοσίου που εξέδωσε η Τράπεζα.έληξαν (σημ. 4). Τη συγκριτική περίοδο, η έκδοση ομολόγων στο πλαίσιο του δεύτερου πυλώνα του Προγράμματος Ενίσχυσης της Ρευστότητας της Ελληνικής Οικονομίας τα οποία διακρατούνταν πλήρως από την Τράπεζα ονομαστικής και ρευστοποιήσιμης αξίας € 2.500 εκατ. και € 1.895 εκατ. αντίστοιχα είχαν ενεχυριαστεί στον Έκτακτο Μηχανισμό Παροχής Ρευστότητας (Emergency Liquidity Assistance – ELA) (ονομαστική αξία € 1.160 εκατ. και ρευστοποιήσιμη αξία € 875 εκατ.), ή πωληθεί βάσει συμφωνιών επαναγοράς (ονομαστική αξία € 1.340 και ρευστοποιήσιμη αξία € 1.020 εκατ.).

(γ) Επιπλέον, η Τράπεζα ενδέχεται να πωλήσει ή να ενεχυριάσει εκ νέου τίτλους που έχει δανειστεί ή αποκτήσει μέσω συμφωνιών επαναπώλησης τίτλων («reverse repos»), τους οποίους έχει την υποχρέωση να επιστρέψει. Ο αντισυμβαλλόμενος διατηρεί ουσιαστικά όλους τους κινδύνους και αποδόσεις των τίτλων αυτών και ως εκ τούτου δεν αναγνωρίζονται από την Τράπεζα. Την 31 Δεκεμβρίου 2017, η Τράπεζα είχε αποκτήσει μέσω συμφωνιών επαναπώλησης τίτλους ονομαστικής αξίας € 180 εκατ., οι οποίοι πωλήθηκαν βάσει συμφωνιών επαναγοράς με ρευστοποιήσιμη αξία € 255 εκατ. (2016: μηδέν). Επιπλέον, την 31 Δεκεμβρίου 2017, η Τράπεζα είχε αποκτήσει έντοκα γραμμάτια Ελληνικού Δημοσίου ονομαστικής αξίας € 970 εκατ. ως ενέχυρα για συναλλαγές παραγώγων με το Ελληνικό Δημόσιο, τα οποία πωλήθηκαν βάσει συμφωνιών επαναπώλησης με € 623 εκατ. ρευστοποιήσιμη αξία.

Την 31 Δεκεμβρίου 2017, η ρευστοποιήσιμη αξία των περιουσιακών στοιχείων που έχουν μεταβιβαστεί ή δανειστεί από την Τράπεζα μέσω συμφωνιών δανεισμού τίτλων, επαναπώλησης τίτλων και λουτών συμφωνιών (σημεία α, β και γ) ανήλθε σε € 20.655 εκατ., ενώ η σχετική υποχρέωση από τις ανωτέρω συναλλαγές ανήλθε σε € 16.190 εκατ. εκ των οποίων € 235 εκατ. επαναγορές χρεογράφων συμψηφίζονται στον ισολογισμό έναντι συμφωνιών επαναπώλησης (σημ. 30, 31, 32, 33 και 7.2.1.4.) (2016: ρευστοποιήσιμη αξία € 27.519 εκατ. και η σχετική υποχρέωση € 23.995 εκατ.). Επιπρόσθετα, τα λουπά ενεχυριασμένα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού της Τράπεζας, πέραν αυτών που παρουσιάζονται ανωτέρω, ως εγγυήσεις για συμφωνίες επαναγοράς χρεογράφων, παράγωγα, τιτλοποιήσεις και λουπές συναλλαγές αναφέρονται στις σημειώσεις 19 και 28.

42. Λειτουργικές μισθώσεις

Η Τράπεζα έχει συνάψει συμβάσεις εμπορικών μισθώσεων για εγκαταστάσεις, εξοπλισμό και οχήματα. Η πλειοψηφία των μισθώσεων της Τράπεζας είναι συμβάσεις μακροπρόθεσμης διάρκειας, σύμφωνα με τους συνήθεις όρους των εμπορικών μισθώσεων, συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων για ανανέωση. Συγκεκριμένα, όπως ορίζεται από τον Ελληνικό Νόμο για τις Εμπορικές Μισθώσεις που βρίσκεται σε ισχύ, το ελάχιστο χρονικό διάστημα που ισχύει για τις μισθώσεις των εμπορικών ακινήτων με έναρξη μετά το τέλος Φεβρουαρίου 2014 είναι τα τρία έτη. Οι συμβάσεις μισθώσεων της Τράπεζας δεν περιλαμβάνουν διατάξεις που να επιβάλλουν κάποιον περιορισμό στη δυνατότητα της Τράπεζας να πληρώνει μερίσματα, να συμμετέχει σε συναλλαγές χρηματοδότησης χρέους ή να συνάπτει περαιτέρω συμβάσεις μίσθωσης.

Τα πληρωτέα μισθώματα από μη ακυρώσιμες λειτουργικές μισθώσεις στις οποίες η Τράπεζα λειτουργεί ως μισθωτής παρουσιάζονται παρακάτω:

	2017	2016
	€ εκατ.	€ εκατ.
Εντός ενός έτους	29	28
Από ένα έως πέντε έτη	52	50
Άνω των πέντε ετών	34	45
Σύνολο	115	123

Το σύνολο των ελάχιστων μελλοντικών εισπρακτέων μισθωμάτων από μη ακυρώσιμες υπενοικιάσεις δεν είναι σημαντικό. (2016: € 0,5 εκατ.).

Τα εισπρακτέα μισθώματα από μη ακυρώσιμες λειτουργικές μισθώσεις στις οποίες η Τράπεζα λειτουργεί ως εκμισθωτής παρουσιάζονται παρακάτω:

	2017	2016
	€ εκατ.	€ εκατ.
Εντός ενός έτους	1	2
Από ένα έως πέντε έτη	2	2
Άνω των πέντε ετών	2	1
Σύνολο	5	5

43. Ενδεχόμενες υποχρεώσεις και λοιπές δεσμεύσεις

Οι ενδεχόμενες υποχρεώσεις και δεσμεύσεις που σχετίζονται με τον πιστωτικό κίνδυνο αναλύονται παρακάτω:

	2017 € εκατ.	2016 € εκατ.
Εγγυήσεις ⁽¹⁾ και πιστωτικές επιστολές σε αναμονή	884	832
Εγγυήσεις σε εταιρείες ειδικού σκοπού της Τράπεζας για έκδοση EMTN	115	121
Λοιπές εγγυήσεις (μέσου κινδύνου) και ενέγγυες πιστώσεις	368	383
Ανέκκλητες δεσμεύσεις πιστωτικών ορίων	118	102
Σύνολο	1.485	1.438

⁽¹⁾ Εγγυήσεις που έχουν τον ίδιο πιστωτικό κίνδυνο με δάνεια

Λοιπές δεσμεύσεις

(α) Η Τράπεζα υπέγραψε με το Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης (Single Resolution Fund – SRB) συμβάσεις αμετάκλητης δέσμευσης πληρωμής και παροχής εξασφάλισης ποσού € 7 εκατ. (2016: € 3,7 εκατ.), το οποίο αντιπροσωπεύει το 15% της υποχρέωσης πληρωμής στο Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης (Single Resolution Fund – SRF) για την εισφορά εξυγίανσης των ετών 2016-2017.

Βάσει των ανωτέρων συμβάσεων στις οποίες προβλέπεται η παροχή ισόποσης εξασφάλισης σε μετρητά, η Τράπεζα ανέλαβε να καταβάλλει στο SRB ποσό ύψους έως το ποσό της αμετάκλητης δέσμευσης πληρωμής, σε περίπτωση αξίωσης εκτέλεσης και απαίτησης για πληρωμή από αυτό αναφορικά με μια ενέργεια εξυγίανσης. Η εν λόγω εξασφάλιση σε μετρητά έχει αναγνωριστεί ως χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού στον ισολογισμό της Τράπεζας (σημ. 28).

(β) Την 31 Δεκεμβρίου 2017, οι δεσμεύσεις που σχετίζονται με τις κεφαλαιουχικές δαπάνες ανήλθαν σε € 26 εκατ. (2016: € 21 εκατ.).

Επίδικες υποθέσεις

Την 31 Δεκεμβρίου 2017, η πρόβλεψη που έχει αναγνωριστεί για μια σειρά επίδικων υποθέσεων έναντι της Τράπεζας ανέρχεται σε ποσό € 58 εκατ. (31 Δεκεμβρίου 2016: € 55 εκατ.), όπως αναφέρεται στη σημ. 34. Το προαναφερθέν ποσό περιλαμβάνει € 40 εκατ. για εκκρεμή δικαστική υπόθεση με την ΔΕΜΚΟ Α.Ε., η οποία σχετίζεται με την απόκτηση του Νέου Ταχυδρομικού Ταμειυτηρίου Α.Ε. το 2013.

Επιπλέον, η Τράπεζα εμπλέκεται σε μια σειρά από επίδικες υποθέσεις, στο πλαίσιο των συνήθων δραστηριοτήτων της, οι οποίες μπορεί να βρίσκονται σε πρώιμο στάδιο, η διευθέτησή τους μπορεί να διαρκέσει αρκετά έτη έως ότου πραγματοποιηθεί ή η τελική τους έκβαση μπορεί να θεωρείται αβέβαιη. Για τις περιπτώσεις αυτές, η Διοίκηση, λαμβάνοντας υπόψη τη γνώμη της Γενικής Διεύθυνσης Νομικών Υπηρεσιών, δεν αναμένει ότι θα υπάρξει εκροή πόρων και συνεπώς δεν αναγνωρίζει πρόβλεψη.

Κατά της Τράπεζας έχουν ασκηθεί ένδικα βοηθήματα με τη μορφή αγωγών, αιτήσεων ασφαλιστικών μέτρων και ανακοπών κατά διαταγής πληρωμής σε σχέση με την εγκυρότητα των όρων παροχής δανείων σε ελβετικό νόμισμα. Ασκήθηκε επίσης συλλογική αγωγή. Από δικαστική πλευρά μπορεί να υποστηριχθεί ότι οι υποθέσεις δανείων σε ελβετικό νόμισμα, βρίσκονται ακόμα σε ένα πρώιμο στάδιο λαμβάνοντας υπόψη ότι υφίσταται ένας ικανός αριθμός αποφάσεων Πρωτοβαθμίων Δικαστηρίων, η πλειονότητα των οποίων είναι υπέρ της Τράπεζας. Επιπλέον, υπάρχουν έντεκα αποφάσεις Δευτεροβαθμίων δικαστηρίων σε υποθέσεις που αφορούν την Τράπεζα οι οποίες έκριναν υπέρ της εγκυρότητας των δανείων και μία κατά. Έως τώρα δεν έχει επιληφθεί ο Άρειος Πάγος, ως το ανώτατο πολιτικό δικαστήριο. Επί της συλλογικής αγωγής εκδόθηκε δικαστική απόφαση που την έκανε δεκτή, όμως η Τράπεζα έχει ήδη προσβάλλει την απόφαση αυτή με έφεση, η απόφαση της οποίας εκδόθηκε το Φεβρουάριο 2018, υπέρ της Τράπεζας. Η απόφαση αυτή υπόκειται σε αναίρεση ενώπιον του Ανωτάτου Δικαστηρίου. Σε σχέση με τις ατομικές αγωγές, η πλειοψηφία των αποφάσεων που έχουν εκδοθεί είναι υπέρ της Τράπεζας.

Η Διοίκηση της Τράπεζας παρακολουθεί στενά τις εξελίξεις στις σχετικές υποθέσεις, προκειμένου να καθορίσει ενδεχόμενες λογιστικές επιπτώσεις, σύμφωνα με τις λογιστικές αρχές της Τράπεζας.

44. Γεγονότα μετά την ημερομηνία ισολογισμού

Πληροφορίες σχετικά με σημαντικά γεγονότα μετά την ημερομηνία ισολογισμού αναφέρονται στις εξής σημειώσεις:

- Σημείωση 2.1 - Πλαίσιο σύνταξης οικονομικών καταστάσεων
- Σημείωση 4 - Πρόγραμμα Ενίσχυσης της Ρευστότητας της Ελληνικής Οικονομίας
- Σημείωση 6 - Διαχείριση ιδίων κεφαλαίων
- Σημείωση 7.2.3 - Διαχείριση ρευστότητας
- Σημείωση 24 - Συμμετοχές σε θυγατρικές εταιρείες
- Σημείωση 29 - Στοιχεία ενεργητικού προς πώληση
- Σημείωση 30 - Υποχρεώσεις προς κεντρικές τράπεζες
- Σημείωση 34 - Λοιπές υποχρεώσεις
- Σημείωση 37 - Μετοχικό κεφάλαιο - προνομιούχες μετοχές
- Σημείωση 38 - Υβριδικά κεφάλαια
- Σημείωση 40 - Μερίσματα
- Σημείωση 43 - Ενδεχόμενες υποχρεώσεις και λοιπές δεσμεύσεις
- Σημείωση 48 - Διοικητικό Συμβούλιο

45. Συνδεόμενα μέρη

Το Νοέμβριο του 2015, μετά την ολοκλήρωση της αύξησης του μετοχικού κεφαλαίου της Τράπεζας, η οποία καλύφθηκε εξ' ολοκλήρου από θεσμικούς και λοιπούς επενδυτές, το ποσοστό των κοινών μετοχών με δικαίωμα ψήφου της Τράπεζας που κατείχε το ΤΧΣ μειώθηκε από 35,41% σε 2,38%.

Παρά την προαναφερθείσα σημαντική μείωση του ποσοστού συμμετοχής του, το ΤΧΣ θεωρείται ότι συνεχίζει να ασκεί ουσιώδη επιρροή στην Τράπεζα. Πιο συγκεκριμένα, στο πλαίσιο του Νόμου 3864/2010, όπως είναι σε ισχύ, το ΤΧΣ ασκεί τα δικαιώματα ψήφου του στη Γενική Συνέλευση της Τράπεζας μόνο για αποφάσεις που αφορούν στην τροποποίηση του καταστατικού της Τράπεζας, περιλαμβανομένης της αύξησης ή μείωσης του μετοχικού κεφαλαίου της Τράπεζας ή της παροχής σχετικής εξουσιοδότησης στο Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας, αποφάσεις σχετικές με συγχώνευση, διάσπαση, μετατροπή, αναβίωση, παράταση της διάρκειας ή λύση της Τράπεζας, μεταβίβαση στοιχείων ενεργητικού (περιλαμβανομένης της πώλησης θυγατρικών), ή για όποιο άλλο θέμα απαιτείται αυξημένη πλειοψηφία σύμφωνα με τις διατάξεις του Νόμου 2190/1920. Επιπλέον, την 4 Δεκεμβρίου 2015 η Τράπεζα υπέγραψε μία νέα σύμβαση πλαισίου συνεργασίας με το ΤΧΣ, η οποία αντικατέστησε την προηγούμενη σύμβαση που είχε υπογραφεί την 26 Αυγούστου 2014, η οποία ρυθμίζει, μεταξύ άλλων, (α) την εταιρική διακυβέρνηση της Τράπεζας, (β) το σχέδιο αναδιάρθρωσης της Τράπεζας και την παρακολούθηση αυτού, (γ) την παρακολούθηση της εφαρμογής του πλαισίου διαχείρισης των μη εξυπηρετούμενων δανείων και την παρακολούθηση της απόδοσης της Τράπεζας στη διαχείριση αυτών, (δ) την εξειδίκευση για την Τράπεζα των ουσιωδών υποχρεώσεων που προβλέπονται στον Νόμο 3864/2010 και τις περιπτώσεις μετατροπής των υπό περιορισμούς δικαιωμάτων ψήφου του ΤΧΣ σε πλήρη, (ε) την παρακολούθηση του πραγματικού προφίλ κινδύνου της Τράπεζας συγκρινόμενου με την εγκεκριμένη στρατηγική κινδύνου και κεφαλαίου, (στ) τη συναίνεση του ΤΧΣ για τη στρατηγική κινδύνου και κεφαλαίου του Ομίλου της Τράπεζας και για τη στρατηγική, την πολιτική και τη διακυβέρνηση του Ομίλου της Τράπεζας σχετικά με τη διαχείριση των καθυστερούμενων και μη εξυπηρετούμενων δανείων και οποιαδήποτε τροποποίηση, επέκταση, αναθεώρηση ή απόκλιση από αυτές, και (ζ) τα καθήκοντα, τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του εκπρόσωπου του ΤΧΣ στο Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας.

Η Τράπεζα πραγματοποιεί τραπεζικές συναλλαγές με τα συνδεόμενα μέρη μέσα στα συνήθη πλαίσια των εργασιών και σε καθαρά εμπορική βάση. Οι συναλλαγές αυτές περιλαμβάνουν δάνεια, καταθέσεις και εγγυήσεις. Επιπλέον, μέσα στα συνήθη πλαίσια των επενδυτικών τραπεζικών της εργασιών, η Τράπεζα ενδέχεται να κατέχει χρεωστικούς και συμμετοχικούς τίτλους των συνδεόμενων μερών.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Τα υπόλοιπα των συναλλαγών με: (α) τις θυγατρικές, (β) τα βασικά μέλη της Διοίκησης (ΒΜΔ) και τις εταιρείες που ελέγχονται ή ελέγχονται από κοινού από ΒΜΔ καθώς και (γ) τις συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες, και τα αντίστοιχα έσοδα και έξοδα παρουσιάζονται παρακάτω:

	31 Δεκεμβρίου 2017			31 Δεκεμβρίου 2016		
	Θυγατρικές ⁽²⁾ € εκατ.	ΒΜΔ ⁽¹⁾ και Εταιρείες που ελέγχονται ή ελέγχονται από κοινού από ΒΜΔ € εκατ.	Συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες € εκατ.	Θυγατρικές € εκατ.	ΒΜΔ ⁽¹⁾ και Εταιρείες που ελέγχονται ή ελέγχονται από κοινού από ΒΜΔ € εκατ.	Συγγενείς εταιρείες ⁽³⁾ και κοινοπραξίες € εκατ.
Δάνεια και απαιτήσεις από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	1.200,06	-	-	1.521,76	-	-
Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	1,53	-	-	1,03	-	-
Απαιτήσεις από παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	9,07	-	0,01	7,00	-	-
Χαρτοφυλάκιο επενδυτικών τίτλων	0,12	-	-	1,70	-	-
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες, μετά από προβλέψεις	1.486,35	6,74	9,38	1.501,24	7,12	5,67
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	45,16	-	4,37	8,12	-	6,08
Υποχρεώσεις προς χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	3.388,37	-	-	3.658,26	-	-
Υποχρεώσεις από παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	0,88	-	-	10,09	-	-
Υποχρεώσεις προς πελάτες	479,34	2,09	45,08	336,01	2,29	99,73
Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους	6,64	-	-	16,29	-	-
Λοιπές υποχρεώσεις	15,94	-	2,98	14,89	-	2,97
Καθαρά έσοδα από τόκους	1,28	0,04	(8,28)	11,21	0,03	(4,46)
Καθαρά έσοδα από τραπεζικές αμοιβές και προμήθειες	3,95	-	6,87	6,39	-	4,77
Έσοδα από μερίσματα	122,87	-	7,83	60,00	-	0,31
Αποτελέσματα χαρτοφυλακίου συναλλαγών	(1,34)	-	0,16	0,53	-	(1,29)
Αποτελέσματα από επενδυτικούς τίτλους	-	-	0,02	-	-	0,16
Λοιπά λειτουργικά έσοδα/(έξοδα)	(15,39)	-	(22,20)	(36,38)	-	(9,56)
Προβλέψεις για πιστωτικούς κινδύνους και αμοιβές είσπραξης απαιτήσεων	(86,54)	-	(2,93)	(235,33)	-	(2,15)
Εκδοθείσες εγγυήσεις ⁽⁴⁾	660,78	-	4,60	710,39	-	-
Ληφθείσες εγγυήσεις	-	0,04	-	-	0,05	-

⁽¹⁾ Περιλαμβάνονται τα βασικά μέλη της Διοίκησης της Τράπεζας και τα στενά συγγενικά τους πρόσωπα.

⁽²⁾ Οι αυξήσεις μετοχικού κεφαλαίου και οι λοιπές συναλλαγές με θυγατρικές παρουσιάζονται στις σημειώσεις 21,24.

⁽³⁾ Από την 4 Αυγούστου 2016, ο όμιλος Eurolife λογιστικοποιείται ως συγγενής εταιρεία. Στα έσοδα και τα έξοδα της Τράπεζας που παρουσιάζονται στον παραπάνω πίνακα περιλαμβάνονται ασφάλιστρα δανείων, προμήθειες τραπεζοασφαλιστικών προϊόντων και παροχές στο προσωπικό (συνταξιοδοτικό και ιατροφαρμακευτική περίθαλψη) από συναλλαγές με τον Όμιλο Eurolife. Τα συγκριτικά στοιχεία έχουν αναπροσαρμοστεί αντίστοιχα.

⁽⁴⁾ Τα συγκριτικά στοιχεία για τις εγγυήσεις που εκδόθηκαν από την Τράπεζα σε θυγατρικές της έχουν αναπροσαρμοστεί.

Για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2017, δεν υπήρξαν σημαντικές συναλλαγές με το ΤΧΣ. Επιπλέον, την 31 Δεκεμβρίου 2017 τα δάνεια, μετά από προβλέψεις, που δόθηκαν σε εταιρείες οι οποίες ελέγχονται από την Τράπεζα βάσει σχετικών συμφωνητικών ενεχυρίασης των μετοχών τους (σημ. 24) ήταν € 4,7 εκατ. (2016: € 5,3 εκατ.).

Στο πλαίσιο της αξιολόγησης του ανακτήσιμου ποσού της χρηματοδότησης της Τράπεζας προς τις θυγατρικές, τις συγγενείς εταιρείες και τις κοινοπραξίες της, αναγνωρίστηκε το 2017 ζημιά απομείωσης ποσού € 65 εκατ. (2016: € 215 εκατ.), βάσει, κυρίως της λογιστικής αξίας των δανειακών χαρτοφυλακίων και των ακινήτων των εν λόγω εταιρειών (σημ. 22). Την 31 Δεκεμβρίου 2017, οι προβλέψεις απομείωσης για δάνεια και απαιτήσεις έναντι των ενοποιούμενων θυγατρικών, συγγενών εταιρειών και κοινοπραξιών της Τράπεζας ανήλθαν σε € 263 εκατ. (2016: € 209 εκατ.).

Σχετικά με τις εκδοθείσες εγγυητικές επιστολές, η Τράπεζα έχει λάβει ενεχυριασμένη κατάθεση αξίας € 64 εκατ. την 31 Δεκεμβρίου 2017 (2016: € 60 εκατ.), που περιλαμβάνεται στις Υποχρεώσεις προς πελάτες.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Παροχές προς τα βασικά μέλη της Διοίκησης (μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου και λοιπά βασικά μέλη της Διοίκησης της Τράπεζας)

Οι αμοιβές των βασικών μελών της Διοίκησης που έχουν τη μορφή βραχυπρόθεσμων παροχών ανέρχονται σε € 5,34 εκατ. (2016: € 4,79 εκατ.) και μακροπρόθεσμων παροχών σε € 0,75 εκατ. (2016: € 0,53 εκατ.). Επιπρόσθετα, η Τράπεζα σχημάτισε μια υποχρέωση καθορισμένων παροχών, για τα ΒΜΔ ποσού € 0,88 εκατ. την 31 Δεκεμβρίου 2017 (2016: € 0,81 εκατ.), ενώ το αντίστοιχο κόστος για τη χρήση ανέρχεται σε € 0,07 εκατ. (2016: € 0,05 εκατ.).

46. Εξωτερικοί Ελεγκτές

Η Τράπεζα έχει υιοθετήσει Πολιτική για την Ανεξαρτησία των Εξωτερικών Ελεγκτών στην οποία ορίζονται, μεταξύ άλλων, οι επιτρεπόμενες και μη επιτρεπόμενες υπηρεσίες που μπορούν να παρασχεθούν από τους ελεγκτές της Τράπεζας, πέρα από τις υπηρεσίες υποχρεωτικού τακτικού ελέγχου. Για οποιοδήποτε τέτοιες υπηρεσίες που υφίσταται πρόθεση να ανατεθούν στους ελεγκτές της Τράπεζας, υπάρχουν συγκεκριμένοι ελεγκτικοί μηχανισμοί προκειμένου η Επιτροπή Ελέγχου της Τράπεζας να διασφαλίζει ότι υπάρχει ικανοποιητική ισορροπία μεταξύ των ελεγκτικών και των μη ελεγκτικών εργασιών.

Οι συνολικές αμοιβές που κατέβαλλε η Τράπεζα στον ανεξάρτητο ελεγκτή “PricewaterhouseCoopers Ορκωτοί Ελεγκτές”, για ελεγκτικές και λοιπές υπηρεσίες που του παρασχέθηκαν αναλύονται ως ακολούθως:

	2017	2016
	€ εκατ.	€ εκατ.
Τακτικός έλεγχος	(1,2)	(1,1)
Φορολογικό πιστοποιητικό	(0,2)	(0,2)
Λοιπές ελεγκτικές υπηρεσίες	(0,2)	(0,2)
Μη ελεγκτικές υπηρεσίες	(1,2)	(0,6)
Σύνολο	(2,8)	(2,1)

Σημειώνεται ότι, οι αμοιβές για τις μη ελεγκτικές υπηρεσίες του τακτικού ελεγκτή της Τράπεζας “PricewaterhouseCoopers Ορκωτοί Ελεγκτές” Ελλάδα, ανήλθαν σε € 1,2 εκατ.

Σύμφωνα με τις διατάξεις του Νόμου 4449/2017 και σε συνέχεια σχετικής πρότασης της Επιτροπής Ελέγχου, το Διοικητικό Συμβούλιο (ΔΣ) της Τράπεζας κατά τη συνεδρίασή του την 24 Φεβρουαρίου 2017 ενέκρινε την KPMG Ανώνυμος Ελεγκτική Εταιρία («KPMG») ως την τελικώς επιτυχούσα ελεγκτική εταιρία της διαγωνιστικής διαδικασίας για τη διενέργεια του τακτικού ελέγχου των οικονομικών καταστάσεων της Τράπεζας και του Ομίλου για την περίοδο 2018-2022, υπό την προϋπόθεση ότι για το διορισμό της KPMG ως τακτικού ελεγκτή θα υποβάλλεται ετησίως σχετική πρόταση του ΔΣ προς τη Γενική Συνέλευση των Μετόχων της Τράπεζας και θα λαμβάνεται τόσο η απόφαση από τη Γενική Συνέλευση, όσο και οι εκάστοτε απαιτούμενες εγκρίσεις.

47. Αναμορφώσεις λόγω αλλαγής λογιστικής πολιτικής

Το τέταρτο τρίμηνο του 2017, η Τράπεζα αναπροσάρμοσε τη μεθοδολογία υπολογισμού του πραγματικού επιτοκίου που εφαρμόζεται στα συνδεδεμένα με τον πληθωρισμό χρηματοοικονομικά μέσα. Σύμφωνα με το ΔΛΠ 8 «Λογιστικές πολιτικές, μεταβολές των λογιστικών εκτιμήσεων και λάθη» η παραπάνω αλλαγή στη λογιστική πολιτική της Τράπεζας, για την αναγνώριση των εσόδων από τόκους, εφαρμόστηκε αναδρομικά από την 1 Ιανουαρίου 2016 (σημ. 2.2.5). Ως εκ τούτου, τα αποτελέσματα εις νέον από την 1η Ιανουαρίου 2016 αναμορφώθηκαν με θετικό αντίκτυπο € 34 εκατ. στα ίδια κεφάλαια της Τράπεζας αυξάνοντας αντίστοιχα το ενεργητικό της Τράπεζας. Επιπλέον, η κατάσταση αποτελεσμάτων για τη χρήση που έληξε στις 31 Δεκεμβρίου 2016 έχει αναμορφωθεί με κέρδη € 5 εκατ. (€ 7 εκατ. καθαρά έσοδα από τόκους μείον € 2 εκατ. έξοδο φόρου).

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Οι παραπάνω αλλαγές παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα:

	31 Δεκεμβρίου 2016			2016 υπόλοιπο έναρξης του ισολογισμού		
	όπως δημοσιεύτηκε € εκατ.	αναμορφώσεις	αναμορφωμένο € εκατ.	31 Δεκ 2015 όπως δημοσιεύτηκε € million	αναμορφώσεις	1 Ιαν 2016 αναμορφωμένο € million
	Χαρτοφυλάκιο επενδυτικών τίτλων	11.011	55	11.066	14.585	48
Αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις	4.918	(16)	4.902	4.902	(14)	4.888
Σύνολο ενεργητικού	57.882	39	57.921	64.195	34	64.229
Ίδια κεφάλαια που αναλογούν στους μετόχους της Τράπεζας	6.130	39	6.169	6.088	34	6.122
εκ των οποίων καθαρά κέρδη που αναλογούν στους μετόχους της Τράπεζας	5	5	10			
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων	6.173	39	6.212	6.131	34	6.165
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων και υποχρεώσεων	57.882	39	57.921	64.195	34	64.229

48. Διοικητικό Συμβούλιο

Το Διοικητικό Συμβούλιο (Δ.Σ.) ορίστηκε από την Τακτική Γενική Συνέλευση της 27 Ιουνίου 2013, για θητεία τριών ετών. Η θητεία του, μετά από απόφαση της Τακτικής Γενικής Συνέλευσης των μετόχων της Τράπεζας της 26 Ιουνίου 2015 λήγει την 27 Ιουνίου 2018, και σε κάθε περίπτωση μέχρι την ημερομηνία εντός της οποίας θα συνέλθει η Τακτική Γενική Συνέλευση της Τράπεζας για το έτος 2018.

Ο διορισμός του κ. George E. Myhal στις 26 Οκτωβρίου 2016 και ο διορισμός του κ. Richard P. Boucher στις 12 Ιανουαρίου 2017 ως νέων ανεξάρτητων μη εκτελεστικών μελών του Δ.Σ. της Τράπεζας, σε αντικατάσταση των παραιτηθέντων μελών το 2016, ανακοινώθηκε στη Γενική Συνέλευση των Μετόχων της Τράπεζας στις 16 Ιουνίου 2017.

Επιπρόσθετα, η Τράπεζα ανακοίνωσε στις 7 Απριλίου 2017 ότι ο κ. Wade Sebastian Burton, μη εκτελεστικό μέλος του Δ.Σ. της Τράπεζας, υπέβαλε την παραίτησή του με ισχύ από την 5 Απριλίου 2017, ενώ το Δ.Σ. στη συνεδρίασή του στις 28 Απριλίου 2017 αποφάσισε να διατηρήσει τον αριθμό των μελών του στα 13 μέλη, βάσει των κριτηρίων αξιολόγησης εταιρικής διακυβέρνησης του ΤΧΣ, όπως έχουν διαμορφωθεί σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις του Νόμου 3864/2010.

Επιπλέον, η Τράπεζα ανακοίνωσε στις 14 Ιουλίου 2017, ότι η κ. Ανδρονίκη Μπούμη διορίστηκε ως νέα εκπρόσωπος του Ελληνικού Δημοσίου σύμφωνα με τις διατάξεις του Νόμου 3723/2008, σε αντικατάσταση της κ. Χριστίνας Ανδρέου, η οποία ενημέρωσε την Τράπεζα για την παραίτησή της στις 26 Μαΐου 2017, ενώ με την απόφαση του Δ.Σ. στις 20 Ιουλίου 2017, η κ. Ανδρονίκη Μπούμη ενσωματώθηκε στο Δ.Σ. της Τράπεζας.

Επίσης, στις 12 Οκτωβρίου 2017, η Τράπεζα ανακοίνωσε τον διορισμό του κ. Χριστόφορου Κουφαλιά ως νέου εκπροσώπου του ΤΧΣ στο Δ.Σ. της Τράπεζας, σε αντικατάσταση του κ. Kenneth Howard Prince-Wright, σύμφωνα με τις διατάξεις του Νόμου 3864/2010 και τη Σύμβαση Πλαισίου Συνεργασίας που έχει υπογραφεί μεταξύ της Τράπεζας και του ΤΧΣ.

Ο διορισμός των δύο προναφερθέντων μελών ανακοινώθηκε από την Έκτακτη Γενική Συνέλευση των μετόχων της Τράπεζας στις 3 Νοεμβρίου 2017.

Επιπροσθέτως, η Τράπεζα ανακοίνωσε στις 14 Δεκεμβρίου 2017 τον διορισμό της κ. Αικατερίνης Μπερίτση ως νέας εκπροσώπου του ΤΧΣ στο Δ.Σ. της Τράπεζας σε αντικατάσταση του κ. Χριστόφορου Κουφαλιά, σύμφωνα με τις προβλέψεις του Νόμου 3864/2010 και τη Σύμβαση Πλαισίου Συνεργασίας που υπεγράφη μεταξύ της Τράπεζας και ΤΧΣ. Ο διορισμός του νέου μέλους του Δ.Σ. θα ανακοινωθεί στην επόμενη Γενική Συνέλευση των Μετόχων της Τράπεζας.

Τέλος, το Δ.Σ. της Τράπεζας στις 9 Μαρτίου 2018, διαπίστωσε ότι η Τράπεζα δεν υπάγεται πλέον στις διατάξεις του Προγράμματος Ενίσχυσης Ρευστότητας της Ελληνικής Οικονομίας του Νόμου 3723/2008 και το δικαίωμα του Ελληνικού Δημοσίου να συμμετέχει, μέσω εκπροσώπου του, στο Δ.Σ. της Τράπεζας έχει παύσει να ισχύει από τις 17 Ιανουαρίου 2018 (σημ. 4). Επιπλέον, το Δ.Σ. αποφάσισε τον διορισμό της κ. Ανδρονίκης Μπούμη στο Δ.Σ. της Τράπεζας ως μη εκτελεστικό μέλος με θητεία ίση με τη θητεία των υπολοίπων μελών του Δ.Σ. Η εκλογή της κ. Α. Μπούμη στο Δ.Σ. με τη νέα της ιδιότητα θα ανακοινωθεί στην επόμενη Γενική Συνέλευση των Μετόχων της Τράπεζας.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Σε συνέχεια των παραπάνω, το Διοικητικό Συμβούλιο διαμορφώνεται ως εξής:

N. Καραμούζης	Πρόεδρος, Μη Εκτελεστικό μέλος
Φ. Καραβίας	Διευθύνων Σύμβουλος
Σ. Ιωάννου	Αναπληρωτής Διευθύνων Σύμβουλος
Θ. Καλαντώνης	Αναπληρωτής Διευθύνων Σύμβουλος
A. Μπούμη	Μη Εκτελεστικό μέλος
Γ. Χρυσικός	Μη Εκτελεστικό μέλος
R. Boucher	Μη Εκτελεστικό Ανεξάρτητο μέλος
S. Johnson	Μη Εκτελεστικό Ανεξάρτητο μέλος
B. P. Martin	Μη Εκτελεστικό Ανεξάρτητο μέλος
J. Mirza	Μη Εκτελεστικό Ανεξάρτητο μέλος
G. Myhal	Μη Εκτελεστικό Ανεξάρτητο μέλος
L. Reichlin	Μη Εκτελεστικό Ανεξάρτητο μέλος
A. Μπερίτση	Μη Εκτελεστικό μέλος (εκπρόσωπος του ΤΧΣ σύμφωνα με τις διατάξεις του Νόμου 3864/2010)

Αθήνα, 28 Μαρτίου 2018

Νικόλαος Β. Καραμούζης
Α.Δ.Τ. ΑΒ - 336562
ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

Φωκίων Χ. Καραβίας
Α.Δ.Τ. ΑΙ - 677962
ΔΙΕΥΘΥΝΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

Χάρης Β. Κοκολογιάννης
Α.Δ.Τ. ΑΚ - 021124
ΓΕΝΙΚΟΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ FINANCE ΟΜΙΛΟΥ
GROUP CHIEF FINANCIAL OFFICER

VI. Ηλεκτρονική διεύθυνση ανάρτησης πληροφοριών ενοποιούμενων εταιρειών

Η ηλεκτρονική διεύθυνση διαδικτύου, όπου αναρτώνται οι ετήσιες οικονομικές καταστάσεις χρήσεως 2017, οι εκθέσεις ελέγχου των ορκωτών ελεγκτών λογιστών και οι εκθέσεις του διοικητικού συμβουλίου των ανωνύμων εταιριών, οι οποίες ενοποιούνται και δεν είναι εισηγμένες και οι οποίες αντιπροσωπεύουν αθροιστικά ποσοστό μεγαλύτερο από 5% του ενοποιημένου κύκλου εργασιών ή του ενοποιημένου ενεργητικού ή των ενοποιημένων αποτελεσμάτων μετά την αφαίρεση της αναλογίας των μετοχών της μειοψηφίας, είναι: <http://www.eurobank.gr>

VII. Πληροφόρηση του ομίλου της Τράπεζας Eurobank Ergasias A.E. για την περίοδο 1.1-31.12.2017 βάσει του άρθρου 6 του ν. 4374/2016

ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ ΤΟΥ ΟΜΙΛΟΥ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ EUROBANK ERGASIAS A.E. ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 01/01 - 31/12/2017 ΒΑΣΕΙ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6 ΤΟΥ Ν.4374/2016

ΠΛΗΡΩΜΕΣ ΣΕ ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΒΑΣΗ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΗ ΠΑΡΑΓΡΑΦΟ 1 ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6 ΤΟΥ Ν.4374/2016

ΕΠΩΝΥΜΙΑ ΝΟΜΙΚΟΥ ΠΡΟΣΩΠΟΥ / ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ ΦΥΣΙΚΟΥ ΠΡΟΣΩΠΟΥ	ΠΟΣΑ ΠΡΟ ΦΟΡΩΝ
1984 PRODUCTIONS A.E.	15,900.00
24 MEDIA Μ.Ε.Π.Ε.	22,661.60
ADWEB Ε.Π.Ε. ΔΙΑΦΗΜΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	10,400.00
AGRO BROKERS Ε.Π.Ε.	1,500.00
ALPHA NEWS ΔΡΑΜΑΣ ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ Ι.Κ.Ε.	330.00
ALPHA ΔΟΥΡΥΦΟΡΙΚΗ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ Α.Ε.	446,945.88
ALPHA ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΗ Α.Ε.	51,450.10
ANTENNA TV Α.Ε.	333,763.72
ASM PUBLICATIONS PC	10,837.39
BANKINGNEWS Α.Ε.	31,700.00
BIOGROUP ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ Ε.Π.Ε.	7,514.88
BOULEVARD FREE PRESS Ι.Κ.Ε.	3,030.00
CREATIVE INTERNET SERVICES ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ Ε.Π.Ε.	10,800.00
CRETALIVE ΜΟΝ Ε.Π.Ε.	2,000.00
CRETAROST Ι.Κ.Ε.	1,000.00
D A ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	65,000.00
D PG DIGITAL MEDIA Α.Ε.	28,753.65
DG NEWSAGENCY Α.Ε.	29,999.98
DIMERA ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	4,800.00
DITIONE LIMITED ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ	5,500.00
DOCUMENTO MEDIA ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ Ι.Κ.Ε.	36,000.00
EMPNEUSI - ΔΕΝΑΞΑΣ Δ.ΙΩΑΝΝΗΣ	412.80
ENERGY MEDIA GROUP Ι.Κ.Ε.	182.00
ETHOS MEDIA Α.Ε.	1,556.60
FAROSNET ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΩΝ ΜΕΣΩΝ ΜΑΖΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ Α.Ε.	13,661.60
FINANCIAL MARKETS VOICE ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	1,000.00
FINANCIAL PRESS ΙΚΕ	2,400.00
FLY ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΑΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	580.00
FORTHNET MEDIA Α.Ε.	71,765.28
FRONTSTAGE ΨΥΧΑΓΩΓΙΚΗ Α.Ε.	11,442.70
FREE SUNDAY ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ & ΣΙΑ Ε.Ε.	29,000.00
FREENET Α.Ε.	17,100.00
GREEN BOX ΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.	4,900.00
ICAP GROUP Α.Ε.	3,520.00
IDENTITY Α.Ε.	5,400.00
INTERNET SOLUTIONS Ε.Ε.	520.00
KISS ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΜΕΣΩΝ ΜΑΖΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ	608.38
KONTRA MEDIA ΜΜΕ Α.Ε.	19,555.92
LAOUTARIS ΚΛΟΝ Μ. Ε.Π.Ε.	1,000.00
LEAD GENERATION Α.Ε.	1,050.00
LEFT MEDIA ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΗ - ΤΗΛΕΟΠΤΙΚΗ Α.Ε.	21,950.75
LINKWISE Ι.Κ.Ε.	1,000.00
LIQUID MEDIA Α.Ε.	16,400.00
LOVE RADIO BROADCASTING Α.Ε.	695.78
MATHIOUDAKIS MEDIA Α.Ε.	2,100.00
MEDIA ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ Ι.Κ.Ε.	600.00
MEDIA2DAY ΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.	144,059.03
MEDIHOLD ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΔΙΑΦΗΜΙΣΤΙΚΗ Α.Ε.	550.00
METAMEDIA ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ Ι.Κ.Ε.	3,000.00
METROMEDIA Α.Ε.	241.94
MONOCLE MEDIA LAB ΜΟΝΟNEWS ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ Ι.Κ.Ε.	4,000.00
NEW MEDIA NETWORK SYNAPSIS Α.Ε.	84,000.00
NEWPOST PRIVATE COMPANY	28,000.00
NEWSIT Ε.Π.Ε.	76,650.00
NEWSMEDIA Ι.Κ.Ε.	1,400.00
NEWSMEDIA Ε.Ε.	3,500.00
ODEON ENTERTAINMENT MANAGEMENT ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΚΑΙ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΑΙΘΟΥΣΩΝ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	1,650.00
OLIVE MEDIA Α.Ε.	20,200.00
PREMIUM Α.Ε.	44,000.00
PRIME APPLICATIONS Α.Ε.	36,000.00
REAL MEDIA Α.Ε.	62,196.90
REPORT PRIVATE COMPANY	8,500.00
SABD ΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.	97,000.00
SBC SINGLE MEMBER PRIVATE COMPANY ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ	15,759.00
SBC TV - ΤΗΛΕΟΠΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ Α.Ε.	517.00
SFERA RADIO Α.Ε.	684.00
SPORTNEWS ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ	10,200.00
STAR Α.Ε. ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	560.00
SYSTEM MEDIA ART Α.Ε.	850.00
T LIFE Ε.Π.Ε. ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ	5,000.00
TAKE IT COMMUNICATION PRIVATE	4,000.00
TNC GROUP Ι.Κ.Ε.	2,500.00
TODAYS WORLD PUBLICATION ΕΚΔΟΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	1,000.00
THE TOC DIGITAL MEDIA ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	28,000.00
WALL STREET FINANCE Ι.Κ.Ε.	6,000.00
WAVE MEDIA OPERATIONS Ε.Π.Ε.	3,000.00
ZOYGKLA GR Α.Ε.	55,000.00

Α.ΑΥΓΟΥΛΗ - Γ.ΓΙΑΟΥΡΔΗΜΟΣ & ΣΙΑ Ε.Ε.	1,188.00
Α.ΒΛΑΧΟΣ & ΣΙΑ Ο.Ε.	309.60
Α.ΓΚΑΤΖΙΟΣ - Μ.Κ.ΝΤΑΝΟΣ - Μ.ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΣ Ο.Ε.	1,536.00
ΑΓΓΕΛΑΚΗ ΚΥΡΙΑΚΗ	1,200.00
ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ Λ.ΡΕΠΑΚΗΣ	540.00
ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΔΑΜΙΑΝΟΣ	1,680.00
ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΚΑΙ ΣΙΑ Ο.Ε.	2,000.00
ΑΘΕΝΣ ΒΟΙΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΚΔΟΤΙΚΗ & ΔΙΑΦΗΜΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	17,400.00
ΑΘΗΝΑΙΚΟ ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΟ ΕΙΔΗΣΕΩΝ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟ ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΟ ΕΙΔΗΣΕΩΝ Α.Ε.	21,100.00
ΑΙΡΛΙΝΚ Α.Ε.	9,285.80
ΑΚΡΙΤΕΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΤΗΛΕΟΠΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	805.00
ΑΚΡΟΑΣΕΙΣ ΝΗΣΩΝ ΙΟΝΙΟΥ Ι.Κ.Ε.	180.00
ΑΛΕΥΡΙΤΗΣ ΤΡΥΦΩΝ Μ Ε.Π.Ε.	3,600.00
ΑΛΤΕΡ ΕΓΚΟ ΕΠΙΧ.ΜΕΣΩΝ ΜΑΖΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ Α.Ε.	82,929.04
ΑΜΒΡΟΣΙΟΥ Γ. ΜΟΝ. Ε.Π.Ε.	1,956.00
ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ Δ.ΣΚΑΡΑΜΑΓΚΑΣ	520.00
ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ Κ.ΓΑΒΡΙΛΙΑΔΗΣ	522.00
ΑΝΕΖΑΚΗΣ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ	1,131.62
ΑΝΕΖΑΚΗΣ ΕΠΑΜΕΙΝΩΝΔΑΣ	522.18
ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΑ ΜΕΣΑ ΜΑΖΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ	68,320.00
ΑΝΝΑ ΜΑΡΙΑ ΤΖΟΛΕΚΑ	464.00
ΑΝΝΑ ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΥ ΚΑΙ ΣΙΑ Ε.Ε.	2,500.00
ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΜΟΥΝΤΑΚΗΣ ΤΟΥ ΚΩΝ/ΝΟΥ	4,752.00
ΑΞΑΟΠΟΥΛΟΣ ΙΑΚΩΒΟΣ	520.00
ΑΡΑΜΠΑΤΖΗΣ ΑΛΕΞ.ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ - ΣΕΡΡΑΙΚΟΝ ΘΑΡΡΟΣ	975.00
ΑΡΑΜΠΑΤΖΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ	638.00
ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΥ ΠΟΛΥΞΕΝΗ	1,015.00
ΑΡΕΤΗ - ΑΝΝΑ Ε. ΤΖΑΛΛΑ & ΣΙΑ Ε.Ε.	1,800.00
ΑΣΛΑΝΙΔΗΣ ΓΕΩΡΓ. ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ	3,000.00
ΑΤΤΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	4,050.00
ΑΦΟΙ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ Ο.Ε.	1,843.60
ΑΦΟΙ ΡΗΓΑ ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΡΩΙΝΗ Α.Ε.	2,400.00
Β.ΣΚΟΥΤΑΡΑΣ Α.Ε.	7,079.88
ΒΑΡΟΥΞΗΣ Κ. ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ & ΥΙΟΙ Ο.Ε.	3,400.00
ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΣΚΟΥΛΙΚΑ	780.00
ΒΛΑΧΟΠΟΥΛΟΣ Κ. ΣΤΑΥΡΟΣ	2,000.00
Γ.ΑΛΕΞΙΟΥ & ΣΙΑ Α.Ε.	3,456.00
ΓΑΛΑΝΟΜΑΤΗΣ ΓΑΒΡ.ΓΕΩΡΓΙΟΣ	1,596.00
ΓΑΡΑΝΤΩΝΑΚΗΣ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ	240.00
ΓΕΝΙΚΕΣ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ BLUE SKY ΚΑΝΑΛ65	11,849.52
ΓΝΩΜΗ Μ. Ε.Π.Ε.	3,300.00
ΓΡΑΦΟΤΕΧΝΙΚΗ ΚΡΗΤΗΣ Α.Ε.Ε.	6,529.44
ΔΑΝΙΛΟΥΔΗΣ Ν. ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	444.01
ΔΑΦΝΟΠΟΤΑΜΟΣ ΜΟΝ. Ε.Π.Ε.	1,800.00
ΔΕΛΤΑ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ Α.Ε.	796.50
ΔΕΣΜΗ Α.Ε.Ε.	50,850.00
ΔΗΜ.ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΛΑΡΙΣΑΣ Α.Ε.	4,536.00
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Κ ΤΟΛΗΣ ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ Ι.Κ.Ε. LOCAL NEWS	2,900.00
ΔΗΜΗΤΡΟΜΑΝΩΛΑΚΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ	8,000.00
ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΣ ΤΥΠΟΣ Α.Ε.	64,000.00
ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΚΟΝΔΥΛΗ Α.Ε.	1,316.00
ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΛΑΜΠΡΑΚΗ Α.Ε.	100,298.00
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗΣ ΔΗΜΟΥ ΑΣΠΡΟΠΥΡΓΟΥ	264.00
ΔΙΑΦΩΝΙΔΟΥ ΕΛΕΝΗ	1,275.00
ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΚΘΕΣΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ Α.Ε.	187.20
ΔΙΟΝΑΤΟΣ Ι. ΚΑΙ ΣΙΑ Ε.Ε. DELTA PRESS	10,800.00
ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΒΑΡΟΥΞΗΣ & ΣΙΑ Ο.Ε.	600.00
ΔΙΦΩΝΟ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΕΣ ΕΚΜΕΤΑΛΕΥΣΕΙΣ Α.Ε.	3,354.40
ΔΟΥΣΗΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ & ΣΙΑ Ε.Ε.	28,500.00
ΔΥΟ ΔΕΚΑ ΑΝΩΝ.ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	15,000.00
Ε.ΛΑΣΚΑΡΑΚΗΣ & ΣΙΑ Ε.Ε.	999.00
Ε.Π.Ε.ΝΔΥΣΗ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.	2,320.00
ΕΘΝΙΚΟΣ ΚΗΡΥΞ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΥΟΡΚΗΣ ΜΕΜΕ	5,648.00
ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΝΤΟΤ ΚΟΜ ΑΝΩΝΥΜΗ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΑΡΟΧΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΚΑΙ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ	808,451.18
ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.ΜΥΚΩΝΙΑΤΗΣ Α.Ε.	8,130.00
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Ε.Π.Ε.	1,500.00
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΛΗΘΕΙΑ Ε.Π.Ε.	1,600.00
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΘΝΟΣ Α.Ε.	114,700.00
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΝΤΥΠΟΥ ΥΛΙΚΟΥ ΚΑΡΑΜΑ	6,864.00
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΟ ΧΡΗΜΑ Α.Ε.	60,000.00
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΡΩΤΟ ΘΕΜΑ ΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.	316,750.40
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΡΕΥΜΑΤΑ Α.Ε.	10,000.00
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΤΑΜΟΥΛΗ Α.Ε.	3,500.00
ΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε. ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΤΥΠΟΥ	3,900.00
ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΔΙΑΦΗΜΙΣΤΙΚΗ Α.Ε. - ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ - PLANET	1,300.00
ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΕΚΤΥΠΩΤΙΚΗ Α.Ε. ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ	5,600.00
ΕΛΕΝΗ ΚΟΚΚΙΝΟΥ & ΣΙΑ Ε.Ε.	859.56
ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΑ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ Α.Ε.	931.00
ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ Α.Ε.	8,370.00
ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΜΑΚΕΝΑΤΖΗ ΝΟΜΙΔΗ & ΣΙΑ Ε.Ε.	702.00
ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΤΟΥ ΤΥΠΟΥ ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	35,000.00
ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΔΗΣ ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ	300.00

ΕΛΛΗΝΟ - ΓΑΛΛΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ	1,000.00
ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ Γ.ΚΑΛΛΙΓΕΡΗΣ	463.97
ΕΝΙΚΟΣ Α.Ε.	32,500.00
ΕΝΤΥΠΟΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε. ΒΕΤ	7,500.00
ΕΞΕΡΕΥΝΗΤΗΣ - ΕΞΠΛΟΡΕΡ Α.Ε.	64,067.80
ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΑΙΓΑΙΟΥ Α.Ε.	3,168.00
ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΑΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΝΗΣΙΩΝ	750.00
ΕΠΙΧ/ΚΟΣ ΟΡΓ.ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΥΠΗΡ. Α.Ε. ΑΛΦΑ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ	14,779.34
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΑΣ ΑΘΗΝΑ	14,000.00
ΕΡΕΥΝΑ Α.Ε.	2,250.00
ΕΡΜΗΣ Α.Ε.	1,700.00
ΕΥΡΩΠΗ ΕΝΑ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΗ Α.Ε.	1,411.60
ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΕΣΤΙΑ Α.Ε.Ε.	51,000.00
ΖΑΧΑΡΙΟΥΔΑΚΗΣ Α. ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ	2,400.00
ΖΗΣΙΜΟΥ Ν. ΑΣΗΜΕΝΙΑ	69.00
ΖΩΓΡΑΦΟΥ Σ. ΠΑΝΤΕΛΗΣ	638.00
Η ΑΥΓΗ - ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ Α.Ε.	60,529.04
Η ΝΑΥΤΕΜΠΟΡΙΚΗ Π ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗΣ ΚΑΙ ΣΙΑ Α.Ε.	34,800.00
ΗΛΙΑΣ Π. ΚΟΤΣΑΛΗΣ	464.40
ΗΜΕΡΗΣΙΑ Α.Ε.Ε.	10,000.00
ΗΡΟΔΟΤΟΣ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΗ Ι.Κ.Ε.	1,000.00
ΗΧΟΣ & ΡΥΘΜΟΣ Α.Ε.	6,168.50
ΘΑΡΡΟΣ ΕΚΔΟΤΙΚΗ Ε.Π.Ε.	5,000.00
ΘΕΟΦΙΛΟΣ ΜΙΧΑΛΑΤΟΣ	468.00
ΘΕΣΣΑΛΙΑ TV Α.Ε.	1,330.00
ΘΕΣΣΑΛΙΚΗ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΑ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ Α.Ε.	18,486.40
ΘΗΤΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ Ε.Π.Ε.	2,978.40
ΘΡΑΚΙΚΗ ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥΧΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	999.00
ΘΡΑΚΙΚΗ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΗ Α.Ε.	760.00
ΘΩΜΑ Δ. ΑΝΤΩΝΙΑ	4,880.40
ΘΩΜΑ ΘΕΟΔΩΡΑ	2,898.00
Ι. & Ε. ΚΟΥΤΣΟΛΙΟΝΤΟΥ Ο.Ε.	2,430.00
ΙΚΑΡΟΣ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ Α.Ε.	51,572.40
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΩΝ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ Ι.Ε.Μ.Ε. Κ.Ε.Ε.Ε.	2,800.00
ΙΩΑΝΝΙΝΑ TV Α.Ε.	836.00
Κ.ΡΑΚΙΝΤΖΗΣ & ΣΙΑ Ο.Ε.Ε.	844.74
Κ.ΣΤΕΦΑΝΟΥ - Γ.ΣΤΕΦΑΝΟΥ Ο.Ε.	442.00
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.	347,608.36
ΚΑΛΑΙΤΖΑΚΗΣ ΕΚΔΟΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ Α.Ε.	5,164.90
ΚΑΛΑΤΖΗΣ ΧΡΗΣΤΟΣ	2,898.00
ΚΑΛΛΙΟΠΗ ΚΟΖΥΡΗ - ΜΙΧΑΛΗΣ ΚΟΖΥΡΗΣ Ο.Ε.Ε.	4,162.50
ΚΑΜΜΗ ΜΑΡΙΑ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ	260.00
ΚΑΜΠΙΩΤΗΣ ΣΠΥΡΟΣ & ΣΙΑ Ο.Ε.	1,800.00
ΚΑΝΕΛΛΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	1,676.00
ΚΑΝΤΑΡΤΖΟΓΛΟΥ ΣΤΥΛΙΑΝΗ	3,982.50
ΚΑΠΙΤΑΛGR ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΕΝΤΥΠΗΣ ΚΑΙ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	133,999.98
ΚΑΡΑΙΒΑΣ ΔΗΜ. ΓΕΩΡΓΙΟΣ	3,000.00
ΚΑΡΔΙΑ ΚΡΗΤΗΣ ΜΟΝ. Ι.Κ.Ε.	2,210.50
ΚΑΣΜΙΡΛΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	400.00
ΚΑΣΤΟΡΙΝΗ ΙΩΣΗΦ ΙΩΑΝΝΗΣ	850.00
ΚΑΤΣΑΝΤΟΥΛΑΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	232.00
ΚΑΤΩΠΟΔΗ ΑΡΓΥΡΗ	260.00
ΚΕΦΗΣ ΠΑΝΤΕΛΗΣ	280.00
ΚΛΗΡΟΝΟΜΟΙ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΣΚΟΥΦΟΥ ΔΗΜΟΚΡΑΤΗΣ	1,110.00
ΚΛΗΡΟΝΟΜΟΙ ΙΩΑΝΝΗ ΜΑΛΑΜΑΔΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΗΣ	3,540.00
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΣΥΛΛΟΓΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΩΦΕΛΕΙΑΣ PUBLICA	1,600.00
ΚΟΛΟΚΑΣ ΔΗΜ.& ΣΙΑ Ο.Ε.	652.50
ΚΟΝΤΙΖΑ ΣΕΡΑΦΕΙΜΟΥΛΑ	387.00
ΚΟΣΜΟΣ Ε.Π.Ε.	2,400.00
ΚΟΣΜΟΣ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΗ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΗ ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΕΜΠΟΡΙΚΗ Α.Ε.	5,961.48
ΚΟΤΡΩΤΣΟΣ ΠΑΥΛ. ΣΕΡΑΦΕΙΜ	4,250.00
ΚΟΥΛΑ ΣΑΝΤΥ ΛΑΔΙΚΟΥ	516.00
ΚΤΕΝΑΣ ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ	309.60
ΚΥΚΛΟΣ Α.Ε.	5,875.00
ΚΥΜΠΟΥΡΟΠΟΥΛΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ	980.00
ΚΥΠΡΙΩΤΗΣ ΣΤΥΛ.ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ	464.40
ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ & ΣΙΑ Ε.Ε.	6,000.00
ΚΩΣΤΑΣ Ι. ΜΑΛΑΠΕΤΣΑΣ	1,700.00
ΛΑΔΑΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	516.00
ΛΑΜΙΑΚΟΣ ΤΥΠΟΣ Α.Ε.	1,230.00
ΛΕΜΑΣ ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ	850.00
ΛΕΟΥΣΗ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ	3,000.00
ΛΕΦΑΣ ΑΛΕΞΙΟΣ	516.00
ΛΕΩΤΣΑΚΟΣ Π. & ΣΙΑ Ο.Ε.	31,700.00
ΛΟΙΖΟΣ ΚΛ. ΛΟΙΖΟΣ	516.00
Μ.Ε.Α.Σ ΛΗΜΝΟΣ	309.60
ΜΑΖΟΚΟΠΑΚΗΣ ΣΠΥΡΙΔΩΝ	387.00
ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΗ ΕΚΔΟΤ.ΕΚΤΥΠΩΤΙΚΗ Α.Ε.	4,000.00
ΜΑΝΕΣΙΩΤΗΣ ΝΙΚ. - ΨΩΜΙΑΔΗΣ ΚΩΝ. - VOICE NET	12,750.00
ΜΑΝΙΟΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ	516.00
ΜΑΡΙΑ ΒΑΣΙΛΑΚΗ ΕΚΔΟΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ Μ.Ε.Π.Ε.	2,000.00
ΜΑΡΚΟΥ Σ. ΣΤΕΦΑΝΟΣ	500.00
ΜΕΘΥΜΑΚΗΣ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ	1,105.00

ΜΕΛΩΔΙΑ Α.Ε.	11,567.87
ΜΕΣΑ ΔΙΚΤΥΩΣΗΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ Ι.Κ.Ε.	516.00
ΜΕΣΟΓΕΙΟΣ Α.Ε.	627.00
ΜΕΣΣΗΝΙΑΚΗ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΑ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ Α.Ε.	835.85
ΜΕΤΡΟΝ ΑΡΙΣΤΟΝ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΠΡΟΒΟΛΗΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΕΝΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ /FLASHNEWS GR	1,400.00
ΜΕΤΡΟΝΤΗΛ ΜΟΝ Ι.Κ.Ε.	1,123.20
ΜΙΧΑΗΛ ΜΑΡΟΥΛΗΣ Ο.Ε.	645.00
ΜΙΧΑΛΑΚΗΣ Α. ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ	25,500.00
ΜΙΧΑΛΗΣ ΣΒΑΡΝΙΑΣ ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ Ι.Κ.Ε.	260.00
ΜΟΥΣΙΚΕΣ ΣΥΧΝΟΤΗΤΕΣ Μ.Ε.Π.Ε.	1,450.00
ΜΠΑΒΕΛΑΣ Ε. ΘΕΟΔΩΡΟΣ	980.00
ΜΠΑΚΗ ΔΗΜ. ΔΗΜΗΤΡΑ	516.00
ΜΠΕΧΛΙΒΑΝΟΣ Ι. ΧΡΗΣΤΟΣ	3,000.00
ΜΠΟΥΘΑΣ ΠΕΤΡ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ	1,800.00
ΜΠΟΥΣΙΑΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΕΣ Ε.Π.Ε.	44,050.22
Ν Κ MEDIA GROUP ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΕΝΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ ΜΕΣΩΝ ΜΑΖΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ	46,999.95
Ν.ΚΑΤΣΑΡΑΚΗΣ & ΣΙΑ Ε.Ε.	1,100.00
ΝΕΟ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΩΝ Ε.Π.Ε. / ΑΘΗΝΑΙΚΕΣ ΡΑΔ.ΕΠΙΧ.ΠΑΝ.ΚΩΣΤΑΚΗΣ Ε.Π.Ε.	12,000.00
ΝΕΑ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ Α.Ε.	357,515.66
ΝΙΚΟΛΑΟΣ Α. ΒΡΕΛΛΗΣ	645.00
ΝΚ HOLDING ΝΚ ΧΟΛΝΤΙΝΓΚ ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥΧΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	9,799.98
ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΑ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ Α.Ε.	665.00
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.	74,212.98
Π.Δ.ΕΚΔΟΣΕΙΣ Ε.Π.Ε.	9,912.00
Π.ΚΟΥΤΣΟΥΚΟΣ - Α.ΜΠΟΥΣΤΡΑΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	10,100.00
Π.ΜΠΟΥΣΜΠΟΥΡΕΛΗ & ΣΙΑ Ε.Ε.	1,500.00
ΠΑΓΚΡΗΤΙΑ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΡΑΣΗ Α.Ε.	10,318.43
ΠΑΛΟ ΨΗΦΙΑΚΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ Ε.Π.Ε.	22,430.06
ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ ΧΡΗΣΤΟΣ & ΣΙΑ Ο.Ε.	6,000.00
ΠΑΝΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ TV Α.Ε.	874.00
ΠΑΠΑΝΤΩΝΗΣ - ΤΣΑΝΤΗΛΗΣ	522.00
ΠΑΠΠΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ	516.00
ΠΑΡΑ ΕΝΑ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ Μ.Ε.Π.Ε.	70,000.00
ΠΑΡΑΠΟΛΙΤΙΚΑ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.	72,468.00
ΠΑΤΣΙΚΑΣ ΕΚΔΟΤΙΚΗ - ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΒΕΡΟΙΑ Ε.Ε.	2,072.00
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ ΠΑΤΡΩΝ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.	4,900.00
ΠΛΑΙΣΙΟ Α.Ε.	1,125.00
ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ Α.Ε.	1,055.00
ΠΟΛΙΤΗ - ΣΙΑΦΑΚΑ ΜΑΡΙΕΛΙΖΕ ΒΑΣ CODEX ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ	4,700.00
ΠΡΟΒΟΛΗ ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΠΩΛΗΣΕΩΝ Α.Ε.	1,600.00
ΠΡΟΤΑΓΚΟΝ Α.Ε.	30,000.00
ΠΡΩΙΝΟΣ ΛΟΓΟΣ Α.Ε. Μ.ΤΣΑΡΟΥΧΑΣ & ΣΙΑ	2,500.00
ΠΡΩΤΗ ΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.	2,508.00
ΡΑΔΙΟ ΖΥΓΟΣ Ε.Π.Ε.	1,450.26
ΡΑΔΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ Α.Ε.	1,310.40
ΡΑΔΙΟ ΣΑΜΟΣ Ε.Π.Ε.	300.00
ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤ ΕΠΙΧ ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ Α.Ε.	915.00
ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧ. ΗΠΕΙΡΟΥ Α.Ε. ΗΠΕΙΡΟΣ TV1	1,615.00
ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ASTRA Α.Ε.	607.00
ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΑΛΗΘΙΝΟ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ REAL FM Α.Ε.	123,244.06
ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ANTENNA FM Α.Ε.	3,354.40
ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΣΥΡΟΣ T.V.1	770.00
ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΕΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ - Ι ΡΙΔΑ Α.Ε.	1,134.20
ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΗ Α.Ε.	48,407.07
ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΔΗΜΟΥ ΣΥΡΟΥ ΕΡΜΟΥΠΟΛΗΣ	464.40
ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΗ ΠΡΟΒΟΛΗ Α.Ε. SPORT TV	13,838.85
ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΡΑΣΗ Α.Ε. - ART STUDIOS - ΚΑΝΑΛΙ 6	760.00
ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΡΑΣΗ ΜΟΝ. Ε.Π.Ε.	1,160.00
ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΑ & ΔΙΑΦΗΜΙΣΤΙΚΗ ΚΥΚΛΑΔΩΝ Ε.Ε.	516.00
ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΒΗΜΑ FM Α.Ε.	436.04
ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ Α.Ε.	4,032.00
ΡΙΖΟΠΟΥΛΟΣ Σ & ΣΙΑ Ε.Ε.	25,000.00
Σ. ΓΑΒΡΙΗΛΙΔΗΣ - Θ. ΧΡΗΣΤΑΚΗΣ Ο.Ε.	696.00
Σ. ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΣ ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΔΙΚΤΥΑΚΗ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΔΙΑΦΗΜΙΣΤΙΚΕΣ ΛΟΙΠΕΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ Μ.Ε.Π.Ε.	5,000.00
Σ.ΠΑΤΗΝΙΩΤΗΣ & ΣΙΑ Ο.Ε.	150.00
ΣΑΡΙΣΑ Ε.Π.Ε.	14,400.00
ΣΕΛΑΝΑ Α.Ε.	9,500.00
ΣΕΡΡΑΪΚΑ ΜΑΖΙΚΑ ΜΕΣΑ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ Α.Ε.	
ΝΕΑ ΣΕΡΡΑΪΚΗ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ ΔΙΚΤΥΟ ΣΕΡΡΕΣ ΝΕΣΤ ΑΛΦΑ TV	2,660.00
ΣΕΡΡΑΪΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Ε.Π.Ε.	937.50
ΣΗΤΕΙΑ TV ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ Α.Ε.	72.00
ΣΙΔΗΡΟΠΟΥΛΟΣ ΑΡΓΥΡΗΣ	900.00
ΣΚΛΑΒΟΥΝΑΚΗΣ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ	462.00
ΣΟΛΑΡΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ	468.00
ΣΟΦΙΑ Δ.ΟΥΖΟΥΝΙΔΟΥ	520.00
ΣΠΑΝΟΥ ΑΓΓΕΛΙΚΗ Ι.Κ.Ε.	2,500.00
ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΜΑΣΟΥΡΗΣ ΤΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ	792.00
ΣΤΑΥΡΙΔΟΥ ΣΤΥΛΙΑΝΗ	1,080.00
ΣΤΑΥΡΟΣ ΜΑΤΣΗΣ	1,500.00
ΣΤΕΛΙΟΣ ΘΕΟΔΩΡΙΔΗΣ	417.60
ΣΤΟΙΚΟΣ ΣΤ. & ΣΙΑ Ο.Ε.	1,500.00
ΣΥΜΜΑΧΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	3,000.00

ΣΥΡΓΚΑΝΗ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ	1,500.00
ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΕΝΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ	2,900.00
ΤΖΕΚΑΣ Π. ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ	2,050.20
ΤΗΛΕΟΠΤΙΚΗ ΡΕΘΥΜΝΟΥ Α.Ε.	4,894.45
ΤΟ ΚΟΥΤΙ ΤΗΣ ΠΑΝΔΩΡΑΣ MEDIA Ε.Ε.	14,800.00
ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΒΗΜΑ ΑΣΤ. ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	2,700.00
ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΠΟΥΛΟΣ Α. ΓΡΗΓΟΡΗΣ	1,000.00
ΤΣΑΓΚΑΡΑΚΗ ΝΙΚ. ΜΑΡΙΑ	1,024.20
ΤΣΑΤΣΑΡΩΝΗΣ ΓΕΩΡΓ. ΧΡΗΣΤΟΣ	7,680.00
ΤΣΙΑΚΠΙΝΗΣ Α & ΣΙΑ Ο.Ε.	250.00
ΤΣΙΓΓΕΛΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ	567.60
ΤΣΙΝΙΑΡΑΚΗΣ ΜΑΝΟΥΣΟΣ & ΣΙΑ Ε.Ε.	2,320.00
ΤΣΟΥΒΑΛΑΚΗ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ	2,250.00
ΤΥΠΟΕΚΔΟΤΙΚΗ ΧΡΗΣΤΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ ΚΑΙ ΣΙΑ Ο.Ε.	2,500.00
ΤΥΠΟΚΥΚΛΑΔΙΚΗ Α.Ε. ΓΡΑΦΙΚΩΝ ΤΕΧΝΩΝ	790.00
ΥΙΟΙ Σ. ΤΣΟΠΑΝΑΚΗ - Η. ΚΩΤΙΑΔΗΣ Ο.Ε.	3,195.00
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ	5,828.00
ΦΑΙΔΩΝ ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ι. ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ	1,170.00
ΦΑΚΗΣ Δ. ΙΩΑΝΝΗΣ	653.00
ΦΑΝΟΥΡΑΚΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ	554.40
ΦΕΛΝΙΚΟΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΑ ΜΕΣΑ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ Μ.Ε.Π.Ε.	17,100.00
ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.	64,516.13
ΦΙΛΙΚΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΗ Ε.Π.Ε.	645.00
ΦΟΞ ΝΕΤΓΟΥΡΚΣ ΓΚΡΟΥΠ ΕΛΛΑΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	7,356.80
ΦΩΝΗ ΝΑΟΥΣΗΣ Ο.Ε.	1,938.00
ΧΑΤΖΑΚΗΣ Α.ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ	464.40
ΧΑΤΖΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ & ΣΙΑ Ο.Ε. NEWPOST	13,200.00
ΧΡΗΣΤΟΣ ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗΣ	1,026.00
ΧΡΥΣΗ ΕΥΚΑΙΡΙΑ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.	30,649.00
ΧΡΥΣΟΥΛΑ ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΧΟΝΔΡΟΓΙΑΝΝΗ	1,098.00
	6,406,178.27

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

1. Δεν συμπεριλαμβάνονται επιβαρύνσεις υπέρ Ελληνικού Δημοσίου (Φ.Π.Α., Ειδικός Φόρος Τηλεόρασης) και υπέρ τρίτων (Αγγελιόσημο), συνολικού ποσού € 1.919.495,20.
2. Στα ανωτέρω στοιχεία περιλαμβάνονται οι πληρωμές της θυγατρικής Grivalia Properties Α.Ε.Ε.Α.Π. μέχρι και την 4.7.2017, ημερομηνία κατά την οποία ολοκληρώθηκε η πώληση του υπολοίπου 20% του μετοχικού κεφαλαίου της.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ ΤΟΥ ΟΜΙΛΟΥ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ EUROBANK ERGASIAS Α.Ε. ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 01/01 - 31/12/2017 ΒΑΣΕΙ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6 ΤΟΥ Ν.4374/2016

ΠΛΗΡΩΜΕΣ ΣΕ ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΒΑΣΗ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΗ ΠΑΡΑΓΡΑΦΟ 2 ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6 ΤΟΥ Ν.4374/2016 ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΝΟΜΙΚΑ ΠΡΟΣΩΠΑ

ΕΠΩΝΥΜΙΑ ΝΟΜΙΚΟΥ ΠΡΟΣΩΠΟΥ	ΠΟΣΑ ΠΡΟ ΦΟΡΩΝ
13ο ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΠΕΙΡΑΙΑ*	355.65
2ο ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΜΟΣΧΑΤΟ*	3,673.92
2ο ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΟ ΓΥΜΝ.ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	300.00
3ο ΓΕ.Λ. ΠΕΙΡΑΙΑ*	3,444.80
ALBA ΚΟΛΛΕΓΙΟ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	3,000.00
ATHENS STARTUP WEEKEND UNIVERSITY*	2,000.00
AUERBACH GRAYSON & COMPANY L.L.C.	3,431.71
CAPITAL LINK FORUM INC	4,989.03
CHILDREN'S HOSPITAL*	12,123.16
COEURS POUR TOUS HELLAS	23,720.00
ETHOS MEDIA ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑΚΗ Α.Ε.	10,000.00
EUROBANK CYPRUS L.T.D.	2,380.00
FRAUD LINE ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΗΣ ΣΥΜΜΟΡΦ. & ΔΙΑΧΕΙΡ.ΕΤΑΙΡΙΚΩΝ ΚΙΝΔΥΝΩΝ Ι.Κ.Ε.	3,400.00
GLOBAL EVENTS Ε.Π.Ε.	2,000.00
GLOBAL SUSTAIN Α.Ε. ΠΑΡ. ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	2,000.00
GREEKING ΜΕ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	2,600.00
GSS ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΥΝΕΔΡΙΑΚΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ & ΕΜΠΟΡΙΚΗ Ε.Π.Ε.	500.00
HEALTH TOURISM GREECE ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ Ε.Π.Ε. - ΜΑΜΑΛΑΚΗΣ TRAVEL Ε.Π.Ε.	10,000.00
ICAP GROUP Α.Ε.	4,000.00
INFORMA UK LIMITED	20,000.00
MARCOM ΤΖΕΛΕΠΟΓΛΟΥ ΜΟΝ Ε.Π.Ε.	400.00
ΟΖΕΛ ΖΟΓΡΑΦΥΟΝ LISESI - ΖΩΓΡΑΦΕΙΟ ΛΥΚΕΙΟ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗΣ	500.00
PALLADIAN COMMUNICATIONS SPECIALISTS Α.Ε.	2,000.00
PREVEZA JAZZ FESTIVAL	20,161.29
QUALITY NETWORK	2,500.00
RELOAD GREECE FOUNDATION	6,000.00
S.W.I.F.T S.C.R.L.	5,000.00
ST ANTONY'S COLLEGE	28,571.43
STARTUP WEEKEND EUROPE	500.00
TEDX CHALKIDA EVENT ORGANIZATION	1,000.00
WAVE MEDIA OPERATIONS Ε.Π.Ε.	11,500.00
ΑΘΗΝΑΙΚΗ ΛΕΣΧΗ	5,000.00
ΑΘΗΝΑΙΟΙ ΔΡΟΜΕΙΣ	500.00
ΑΘΛΗΤΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ ΑΓ.ΕΥΘΥΜΙΟΥ ΚΕΡΑΤΣΙΝΙΟΥ Ο ΦΑΡΟΣ ΚΑΛΑΘΟΣΦΑΙΡΙΚΗ Α.Ε.	600.00
ΑΘΛΗΤΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ ΑΣΦΕΝΔΙΟΥ 2012	500.00
ΑΘΛΗΤΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ ΑΝΔΡΟΥ	400.00
ΑΘΛΗΤΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ ΔΙΟΜΗΔΗΣ ΑΡΓΟΥΣ Α.Ο.	2,000.00
ΑΘΛΗΤΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ ΔΡΟΜΕΩΝ ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ "ΕΦΥΡΑΙΟΙ ΩΚΥΠΟΔΕΣ"	500.00

ΑΘΛΗΤΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ ΠΕΤΟΣΦΑΙΡΙΣΗΣ ΚΗΦΙΣΙΑΣ	7,000.00
ΑΘΛΗΤΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ ΣΚΟΠΕΛΟΥ	1,000.00
ΑΜΑΛΙΕΙΟΝ ΟΙΚΟΤΡΟΦΕΙΟΝ ΘΗΛΕΩΝ	2,000.00
ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ	3,500.00
ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΟ ΚΟΛΛΕΓΙΟ ΕΛΛΑΔΟΣ	4,000.00
ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΑΣΤΙΚΗ ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	401,350.00
ΑΡΓΩ ΕΚΔΟΤΙΚΗ - ΔΙΑΦΗΜΙΣΤΙΚΗ ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ Ε.Π.Ε.	2,160.00
ΑΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑΣ ΤΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ	3,000.00
ΒΕΪΚΕΙΟ ΚΟΙΝΩΦΕΛΕΣ ΙΔΡΥΜΑ ΝΕΩΝ ΕΠΙΒΑΤΩΝ	1,000.00
ΓΕΝΙΚΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ ΑΙΓΙΝΑΣ	200.00
ΓΕΝΙΚΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ*	781.42
ΓΕΝΙΚΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ*	4,032.26
ΓΕΝΙΚΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ ΞΑΝΘΗΣ*	12,900.00
ΓΙΑΤΡΟΙ ΧΩΡΙΣ ΣΥΝΟΡΑ	5,000.00
ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟΠΟΥΛΕΙΟ ΜΠΑΛΕΙΟ ΤΡΙΓΚΕΙΟ ΘΕΡΑΠΕΥΤ.ΧΡΟΝΙΩΝ ΠΑΘΗΣΕΩΝ ΙΤΕΑΣ	100.00
ΓΥΜΝΑΣΙΟ - ΛΥΚΕΙΟ ΛΕΙΨΩΝ*	1,758.48
ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΚΑΣΤΕΛΟΡΙΖΟΥ*	7,465.31
ΓΥΜΝΑΣΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΚΥΜΗΣ Κ.Α.Ε.	5,000.00
Δ/ΝΣΗ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠ/ΣΗΣ ΚΑΒΑΛΑΣ - ΜΟΥΣΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ	700.00
Δ/ΝΣΗ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠ/ΣΗΣ Γ' ΑΘΗΝΑΣ - 38ο ΔΗΜΟΤ. ΣΧΟΛΕΙΟ ΠΕΡΙΣΤΕΡΙΟΥ*	352.13
ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑ ΣΧΟΛΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΔΗΜΟΥ ΠΑΛΛΗΝΗΣ	3,100.00
ΔΗΜΟΣ ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ	1,000.00
ΔΗΜΟΣ ΑΙΓΑΛΕΩ	4,000.00
ΔΗΜΟΣ ΑΛΜΥΡΟΥ	1,500.00
ΔΗΜΟΣ ΒΟΛΟΥ	40,000.00
ΔΗΜΟΣ ΔΕΛΤΑ*	1,256.81
ΔΗΜΟΣ ΘΕΡΜΑΙΚΟΥ	2,000.00
ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ*	300.00
ΔΗΜΟΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ*	1,327.56
ΔΗΜΟΣ ΚΗΦΙΣΙΑΣ	3,000.00
ΔΗΜΟΣ ΛΕΣΒΟΥ*	500.00
ΔΗΜΟΣ ΛΗΜΝΟΥ - ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΜΥΡΙΝΑΣ	200.00
ΔΗΜΟΣ ΜΑΡΑΘΩΝΑ*	481.50
ΔΗΜΟΣ ΜΕΓΑΛΟΠΟΛΗΣ	10,000.00
ΔΗΜΟΣ ΜΥΚΟΝΟΥ*	2,016.13
ΔΗΜΟΣ ΠΑΛΛΗΝΗΣ*	481.50
ΔΗΜΟΣ ΠΑΠΑΓΟΥ - ΧΟΛΑΡΓΟΥ	3,000.00
ΔΗΜΟΣ ΣΠΑΡΤΗΣ	500.00
ΔΗΜΟΣ ΧΑΛΑΝΔΡΙΟΥ*	481.50
ΔΗΜΟΣ ΧΑΛΚΗΣ*	1,000.00
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΚΟΙΝΟΦΕΛΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΚΑΒΑΛΑΣ "ΔΗΜΩΦΕΛΕΙΑ"	1,000.00
ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΛΕΙΨΩΝ*	2,493.31
ΔΙΚΤΥΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΜΕΤΑΡΥΘΜΙΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ & ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ	1,500.00
Ε ΘΕΜΙΣ ΣΩΜΑΤΕΙΟ ΔΙΚΗΓΟΡΩΝ ΚΑΙ ΑΣΚΟΥΜΕΝΩΝ ΝΟΜΙΚΩΝ	4,000.00
ΕΘΝΙΚΗ ΕΛΛΗΝ.ΕΠΙΤΡΟΠΗ - ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟΥ	2,500.00
ΕΘΝΙΚΗ ΛΥΡΙΚΗ ΣΚΗΝΗ	122,356.25
ΕΘΝΙΚΟ & ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ	5,000.00
ΕΙΔΙΚΟΣ ΛΟΓ/ΜΟΣ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΚΟΝΔΥΛΙΩΝ ΤΟΥ Ε.Μ.Π.	5,000.00
ΕΙΔΙΚΟΣ ΛΟΓ/ΜΟΣ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΚΟΝΔΥΛΙΩΝ ΤΟΥ Ε.Μ.Π.*	3,225.81
ΕΙΔΙΚΟΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΣ ΚΟΝΔΥΛΙΩΝ ΕΡΕΥΝΑΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΠΑΤΡΩΝ	1,000.00
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ "Ο ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΗΣ ΜΑΡΚΟΣ"	300.00
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΑ ΓΕΝΕΣΙΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΜΟΡΦΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	500.00
ΕΛΙΖΑ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ	8,000.00
ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ Α.Ε.	30,000.00
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΥΜΝΑΣΤΙΚΗ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ*	12,003.84
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΗΝ UNESCO	1,000.00
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	14,000.00
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ	300.00
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΑΥΤΙΣΤΙΚΩΝ ΑΤΟΜΩΝ	1,000.00
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ ΑΝΑΠΗΡΩΝ ΠΡΟΣΩΠΩΝ	2,000.00
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΡΟΩΘΗΣΗΣ ΤΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΤΩΝ ΑΘΛΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΜΕΣΩΝ ΑΝΑΨΥΧΗΣ ΣΤΗΝ ΘΑΛΑΣΣΑ ΚΑΙ ΣΤΟ ΝΕΡΟ	4,450.00
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΕΡΙΜΝΑ - ΠΑΙΔΙΚΗ ΣΤΕΓΗ ΛΑΡΙΣΑΣ	300.00
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΚΑΛΑΘΟΣΦΑΙΡΙΣΗΣ	1,106,451.61
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΚΑΛΑΘΟΣΦΑΙΡΙΣΗΣ*	16,560.00
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΦΙΛΩΝ ΠΑΛΑΙΟΥ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΟΥ & ΜΟΤΟΣΙΚΛΕΤΑΣ	3,000.00
ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗΣ ΠΕΛΑΤΩΝ	5,000.00
ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΕΛΕΓΚΤΩΝ	1,500.00
ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΟΡΕΙΒΑΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΑΧΑΡΝΩΝ	2,400.00
ΕΛΛΗΝΟΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ	21,026.00
ΕΛΛΗΝΟΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ	11,000.00
ΕΛΛΗΝΟΓΕΡΜΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΚΑΙ ΒΙΟΤΕΧΝΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ	4,500.00
ΕΛΛΗΝΟΙΤΑΛΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ	4,000.00
ΕΜΠΟΡΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	700.00
ΕΜΠΟΡΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΛΙΒΑΔΕΙΑΣ	600.00
ΕΜΠΟΡΟΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΣ & ΒΙΟΤΕΧΝΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΤΗΝΟΥ	100.00
ΕΝ ΧΟΡΔΑΙΣ & ΟΡΓΑΝΟΙΣ	5,000.00
ΕΝΩΣΗ Α.Ο. ΠΑΝΑΣΠΡΟΠΥΡΓΙΑΚΟΥ - Α.Ο. ΔΟΞΑ	3,000.00
ΕΝΩΣΗ ΑΘΛΗΤΙΚΩΝ ΣΩΜΑΤΕΙΩΝ Σ.Ε.Γ.Α.Σ. ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ	2,000.00
ΕΝΩΣΗ ΕΛΛΗΝΩΝ ΔΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΩΝ	2,000.00
ΕΝΩΣΗ ΜΑΖΙ ΓΙΑ ΤΟ ΠΑΙΔΙ	1,200.00
ΕΝΩΣΗ ΞΕΝΟΔΟΧΩΝ ΝΟΜΟΥ ΗΜΑΘΙΑΣ	400.00
ΕΝΩΣΗ ΠΟΝΤΙΩΝ ΠΕΡΙΣΤΕΡΙΟΥ	700.00
ΕΝΩΣΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ - ΤΑΞΙΔΙΩΤΙΚΩΝ & ΝΑΥΤΙΚΩΝ ΠΡΑΚΤΟΡΩΝ ΛΕΣΒΟΥ	1,000.00

ΕΝΩΣΗ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ ΠΥΡΟΣΒΕΣΤΙΚΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ ΠΕΡΙΦΕΡ.ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ	300.00
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	8,000.00
ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΑΡΓΟΛΙΔΑΣ	2,000.00
ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΞΑΝΘΗΣ*	564.00
ΕΡΓΟ Α.Μ.Κ.Ε.	1,500.00
ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΣΤΡΑΤΗΓ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡ.ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ Ν.Π.Ι.Δ.	6,000.00
ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝ & ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ Ε.Μ.Π.	10,000.00
ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΝΩΤΑΤΩΝ ΣΤΕΛΕΧΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	9,500.00
ΕΥΓΕΝΙΔΕΙΟ ΘΕΡΑΠΕΥΤΗΡΙΟ Η ΑΓΙΑ ΤΡΙΑΣ Α.Ε.	15,000.00
ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΝΕΩΝ ΝΟΜΙΚΩΝ - ΤΜΗΜΑ ΑΘΗΝΑΣ	1,000.00
Η ΚΑΛΛΙΠΑΤΕΙΡΑ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΑΘΛΗΤΙΚΟ ΣΩΜΑΤΕΙΟ	250.00
ΘΕΑΤΡΟ ΤΕΧΝΗΣ ΚΑΡΟΛΟΣ ΚΟΥΝ	4,032.26
ΙΑΤΡΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΚΟΡΙΝΘΟΥ Ν.Π.Δ.Δ.	400.00
ΙΔΡΥΜΑ "ΤΟ ΣΠΙΤΙ ΤΟΥ ΗΘΟΠΟΙΟΥ"	2,000.00
ΙΔΡΥΜΑ EUROBANK EFG ΓΙΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΥΡΟΠΛΗΚΤΩΝ	4,334.00
ΙΔΡΥΜΑ ΟΡΜΥΛΙΑ	2,500.00
ΙΔΡΥΜΑ ΠΕΡΙΘΑΛΨΗΣ ΧΡΟΝΙΩΣ ΠΑΣΧΩΝΤΩΝ ΑΓΙΟΣ ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ	700.00
ΙΔΡΥΜΑ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ "ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΕΝΤΑΚΗΣ"	500.00
ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΗ ΜΕΣΟΓΑΙΑΣ & ΛΑΥΡΕΩΤΙΚΗΣ*	288.54
ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΗ Ν. ΚΡΗΝΗΣ & ΚΑΛΑΜΑΡΙΑΣ	500.00
ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΗ ΠΕΡΙΣΤΕΡΙΟΥ	2,500.00
ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΝΕΑΣ ΣΜΥΡΝΗΣ*	300.00
ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ	3,000.00
ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΑΓΙΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΠΕΙΡΑΙΩΣ	400.00
ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΕΙΣΟΔΙΩΝ ΘΕΟΤΟΚΟΥ ΤΣΟΥΚΑΛΑΔΩΝ	1,000.00
ΚΕΝΤΡΟ ΕΙΔΙΚΩΝ ΑΤΟΜΩΝ Η ΧΑΡΑ	9,205.48
ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΠΕΙΡΑΙΩΣ	5,000.00
ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΠΕΙΡΑΙΩΣ*	2,340.00
ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΝΟΗΤΙΚΗ ΥΣΤΕΡΗΣΗ "ΕΣΤΙΑ"	3,000.00
ΚΕΡΚΥΡΑΪΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΣΥΛΛΟΓΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΩΦΕΛΕΙΑΣ	806.45
ΚΕΡΚΥΡΑΪΚΟΣ ΓΥΜΝΑΣΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ	967.74
ΚΙΒΩΤΟΣ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ	8,000.00
ΚΙΒΩΤΟΣ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ*	3,280.00
ΚΙΝΗΣΗ ΠΟΛΙΤΩΝ ΓΙΑ ΜΙΑ ΑΝΟΙΧΤΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ	3,225.80
ΚΟΙΝ.ΣΥΝΕΤ.ΕΠ.ΕΥΑΛ.ΚΟΙΝ.ΟΜΑΔΕΣ ΤΑ ΑΤΟΜΑ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ & ΧΡΟΝΙΕΣ ΠΑΘΗΣΕΙΣ	5,500.00
ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΔΗΜΟΥ ΔΕΛΤΑ*	500.00
ΛΕΣΧΗ Η ΟΜΟΝΟΙΑ ΑΓΙΑΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ ΛΕΣΒΟΥ	2,500.00
ΜΑΙΚΡΟΣΟΦΤ ΕΛΛΑΣ Α.Β.Ε.Ε.	10,000.00
ΜΟΝΑΔΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΚΙΝΔΥΝΩΝ ΙΠΠΟΚΡΑΤΕΙΟΥ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ	1,000.00
ΜΟΡΦΩΤΙΚΟΣ & ΑΘΛΗΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΔΡΟΜΕΩΝ ΒΕΡΟΙΑΣ	500.00
ΜΟΥΣΕΙΟ ΦΥΣΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΜΕΤΕΩΡΩΝ ΜΟΥΣΕΙΟ ΜΑΝΙΤΑΡΙΩΝ ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥΧΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	1,000.00
ΜΠΙΝΙΚΟΥ ΒΑΣΙΛΙΚΗ	2,000.00
ΜΠΟΥΣΙΑΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΕΣ Ε.Π.Ε.	1,010.00
Ν.Π.Δ.Δ. ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ "ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ ΒΡΕΤΤΑΚΟΣ"	14,000.00
Ν.Π.Δ.Δ. ΣΦΗΤΤΟΣ ΔΗΜΟΥ ΚΡΩΠΙΑΣ	1,000.00
ΝΑΥΤΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ ΧΙΟΥ	300.00
ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΛΕΙΨΩΝ*	801.62
ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ Α.Ε.Β.Ε.	2,000.00
ΞΕΝΕΠΕΛ ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ Ε.Π.Ε.	3,000.00
ΟΜΙΛΟΣ ΓΚΟΛΦ ΓΛΥΦΑΔΑΣ ΑΘΗΝΩΝ	10,000.00
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΜΕΓΑΡΟΥ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΑΘΗΝΩΝ	943.40
Π. ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗΣ & ΣΙΑ Α.Ε. - Η ΝΑΥΤΕΜΠΟΡΙΚΗ	21,000.00
Π.Α.Σ. ΤΗΝΟΥ	150.00
ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΤΑΜΕΙΟ ΓΙΑ ΤΗ ΦΥΣΗ - WWF ΕΛΛΑΣ	1,200.00
ΠΑΓΧΙΑΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ	200.00
ΠΑΙΔΙΚΑ ΧΩΡΙΑ SOS ΕΛΛΑΔΟΣ	9,480.00
ΠΑΛΛΕΣΒΙΑΚΟΣ ΕΚΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΠΟΔΟΣΦΑΙΡΙΚΟΣ ΓΥΜΝΑΣΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ	1,612.90
ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΓΚΙΟΚΑΣ & ΣΙΑ Ε.Ε.	2,200.00
ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΑΡΚΙΝΟ	7,000.00
ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΥΧΩΝ ΟΔΟΝΤΟΤΕΧΝΙΤΩΝ	500.00
ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΕΞΑΓΓΕΛΩΝ	18,500.00
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ*	2,559.32
ΠΑΝΟΣ & ΧΡΥΣΗΙΔΑ ΒΟΗΘΕΙΑ ΣΤΑ ΠΑΙΔΙΑ	3,000.00
ΠΑΠΑΠΕΤΡΟΥ ΠΑΤΡΟΚΛΟΣ ΚΑΙ ΣΙΑ Ε.Ε.	3,200.00
ΠΛΕΓΜΑ ΑΣΤΙΚΗ ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΗ	1,209.68
ΠΝΟΗ - ΦΙΛΟΙ ΕΝΤΑΤΙΚΗΣ ΘΕΡΑΠΕΙΑΣ	24,657.43
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΙΚΟΣ ΕΞΩΡΑΙΣΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΑΡΒΗΣ	500.00
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΔΗΜΟΥ ΝΕΑΣ ΣΜΥΡΝΗΣ	20,000.00
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΔΗΜΟΥ ΝΕΑΣ ΣΜΥΡΝΗΣ*	8,064.52
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΒΡΙΣΑΓΩΤΩΝ ΑΘΗΝΑΣ	1,000.00
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ Ν. ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΟΥ "Η ΑΡΤΕΜΙΣΙΑ"	300.00
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΣΙΦΝΟΥ	3,600.00
ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑ ΣΧΟΛΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΔΗΜΟΥ ΠΑΛΛΗΝΗΣ	3,900.00
ΡΕΘΥΜΝΙΑΚΟΣ ΑΘΛΗΤΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ	1,000.00
ΣΑΪΝΟΠΟΥΛΕΙΟ ΙΔΡΥΜΑ	300.00
ΣΑΝΗ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	20,000.00
ΣΥΛΛΟΓΟΣ "ΟΙ ΦΙΛΟΙ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΠΑΡΑΛΙΑΣ"	1,300.00
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΟΥ ΚΟΛΛΕΓΙΟΥ ΑΝΑΤΟΛΙΑ	7,000.00
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΑΡΓΙΘΕΑΤΩΝ ΝΟΜΟΥ ΤΡΙΚΑΛΩΝ	150.00
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΑΣΤΡΟΦΥΣΙΚΗΣ ΑΣΤΡΟΝΟΜΙΑΣ & ΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΑΣΕΑΣ	1,500.00
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΓΟΝΕΩΝ & ΚΗΔΕΜ. ΝΟΗΤΙΚ ΚΑΘΥΣΤ & ΣΠΑΣΤ ΠΑΙΔ - ΣΤΕΓΗ ΠΑΙΔ "Ο ΚΑΛΟΣ ΣΑΜΑΡΕΙΤΗΣ"	500.00
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΓΟΝΕΩΝ & ΚΗΔΕΜ. ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΝΕΟΠΛ.ΠΑΘΗΣΕΙΣ ΝΟΣ.ΠΑΙΔΩΝ ΑΓΙΑ ΣΟΦΙΑ - Η ΠΙΣΤΗ	80.00
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΩΝ ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ ΤΗΝΟΥ	500.00

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΚΡΗΤΩΝ ΓΑΛΑΤΣΙΟΥ	500.00
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΝΕΦΡΟΠΑΘΩΝ ΛΕΣΒΟΥ*	8,064.52
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΕΤΑΓΜΑ*	11,960.00
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΣΥΝΔΡΟΜΟΥ DOWN ΕΛΛΑΔΟΣ	12,500.00
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΦΙΛΩΝ ΕΣΤΙΑΣ ΜΕ ΤΗΝ ΕΠΩΝΥΜΙΑ "ΜΗΝΥΜΑ ΑΓΑΠΗΣ"	500.00
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΦΙΛΩΝ ΚΕΝΤΡΟΥ ΥΓΕΙΑΣ ΑΣΤΡΟΥΣ	1,000.00
ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΩΝ ΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΕΡΙΟΥ ΚΟΛΩΝΟΥ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕ	200.00
ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΩΝ ΒΟΡΕΙΟΥ ΕΛΛΑΔΟΣ	6,000.00
ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΔΙΑΦΗΜΙΖΟΜΕΝΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ	5,000.00
ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ Σ.Ε.Τ.Ε.	70,000.00
ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ Σ.Ε.Τ.Ε.*	318.00
ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΕΞΑΓΩΓΩΝ ΒΟΡΕΙΟΥ ΕΛΛΑΔΟΣ	19,000.00
ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΩΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ "ΝΕΟΙ ΟΡΙΖΟΝΤΕΣ"	1,000.00
ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ & ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΩΝ	70,000.00
ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΩΝ ΠΕΛΟΠΟΝΗΣΟΥ & ΔΥΤ.ΕΛΛΑΔΟΣ	1,000.00
ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΕΤΑΙΡΙΩΝ ΚΙΝΗΤΩΝ ΕΦΑΡΜΟΓΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ*	15,000.00
ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΘΕΣΣΑΛΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ & ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΩΝ	500.00
ΣΥΝΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ - Σ.Ε.Τ.Κ.Ε.*	2,468.84
ΣΧΟΛΕΙΟ ΚΩΦΩΝ ΠΕΥΚΗΣ*	23,034.60
ΣΧΟΛΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΔΗΜΟΥ ΠΥΛΑΙΑΣ - ΧΟΡΤΙΑΤΗ*	403.23
ΣΧΟΛΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΔΗΜΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	500.00
ΣΧΟΛΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΔΗΜΟΥ ΝΙΚΑΙΑΣ*	766.13
ΣΧΟΛΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΔΗΜΟΥ ΧΑΝΙΩΝ*	1,080.20
ΣΩΜΑΤΕΙΟ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ ΩΝΑΣΕΙΟΥ ΚΑΡΔΙΟΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ	5,000.00
ΤΑΜΕΙΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ ΕΜΠΟΡΙΑΣ ΤΡΟΦΙΜΩΝ*	11,000.00
ΤΟ ΧΑΜΟΓΕΛΟ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ	1,600.00
ΤΟ ΧΑΜΟΓΕΛΟ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ*	1,809.24
ΤΣΟΜΩΚΟΣ ΣΥΜΕΩΝ ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ Α.Ε.	3,000.00
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΝΑΥΤΙΛΙΑΣ ΚΑΙ ΝΗΣΙΩΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ-ΑΡΧΗΓΕΙΟ ΛΙΜΕΝΙΚΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ*	1,281.56
ΦΙΛΑΘΛΟΝ ΣΩΜΑΤΕΙΟ ΤΑΜΥΝΑΙΚΟΣ ΑΛΙΒΕΡΙΟΥ	500.00
ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΚΟΝ ΙΔΡΥΜΑ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΚΑΙ ΜΠΛΑΝΣ ΛΑΜΠΡΟΠΟΥΛΟΥ	3,000.00
ΦΛΟΓΑ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΓΟΝΕΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΝΕΟΠΛΑΣΜΑΤΙΚΗ ΑΣΘΕΝΕΙΑ	2,375.02
ΧΑΖΛΗΣ & ΡΙΒΑΣ Ε.Π.Ε.	5,000.00
ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΣΤΕΓΗ ΚΟΡΙΤΣΙΟΥ ΑΓΙΑ ANNA	150.00
	2,775,186.87

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

1. Δεν συμπεριλαμβάνονται επιβαρύνσεις υπέρ Ελληνικού Δημοσίου και υπέρ τρίτων (Φ.Π.Α. κλπ), συνολικού ποσού € 366.007,14
2. Στα ανωτέρω στοιχεία περιλαμβάνονται οι πληρωμές της θυγατρικής Grivalia Properties Α.Ε.Ε.Α.Π. μέχρι και την 4.7.2017, ημερομηνία κατά την οποία ολοκληρώθηκε η πώληση του υπολοίπου 20% του μετοχικού κεφαλαίου της.
3. Όπου(*) αφορά επιχορηγήσεις / δωρεές σε είδος.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ ΒΑΣΕΙ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΥ 2 ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6 ΤΟΥ Ν.4374/2016 ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΦΥΣΙΚΑ ΠΡΟΣΩΠΑ	
	ΠΟΣΑ ΠΡΟ ΦΟΡΩΝ
920 ΑΡΙΣΤΟΥΧΟΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ "Η ΜΕΓΑΛΗ ΣΤΙΓΜΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΙΔΕΙΑ"	736,000.00
81 ΦΥΣΙΚΑ ΠΡΟΣΩΠΑ	107,034.00
ΣΥΝΟΛΟ	843,034.00

ΔΩΡΕΕΣ ΠΑΓΙΟΥ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ	
ΕΠΩΝΥΜΙΑ	ΕΙΔΟΣ
Α.Ο. ΔΙΑΝΑ ΑΓΙΑΣ ΜΑΡΙΝΑΣ ΗΛΙΟΥΠΟΛΗΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Α.Ο. ΑΡΙΩΝ ΑΜΑΛΙΑΔΑΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Α.Π.Ο. ΜΑΧΗ ΜΑΡΑΘΩΝΑ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Α.Π.Σ. ΔΟΞΑ ΠΑΧΙΑΝΩΝ	ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Α.Σ ΑΛΦΕΟΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗ ΔΙΑΚΟΝΙΑ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
ΑΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΜΦΗ ΕΔΕΣΣΑΣ Μ.Κ.Χ. "ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ & ΑΜΑΛΙΑ ΔΙΖΑ"	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
ΓΕΝΙΚΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ, ΕΠΙΠΛΑ ΓΡΑΦΕΙΟΥ, ΛΟΙΠΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
ΔΗΜΟΣ ΑΓΙΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΟΠΙΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΑΓΙΑ ΓΑΛΗΝΗ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
ΔΗΜΟΣ ΑΛΜΥΡΟΥ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
ΔΗΜΟΣ ΑΧΑΡΝΩΝ	ΕΠΙΠΛΑ ΓΡΑΦΕΙΟΥ
ΔΗΜΟΣ ΒΥΡΩΝΑ	ΛΟΙΠΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ, ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
ΔΗΜΟΣ ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ	ΕΠΙΠΛΑ ΓΡΑΦΕΙΟΥ
ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
ΔΗΜΟΣ ΚΙΛΕΛΕΡ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
ΔΗΜΟΣ ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΗΣ	ΕΠΙΠΛΑ ΓΡΑΦΕΙΟΥ & ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
ΔΗΜΟΣ ΧΑΛΚΙΔΕΩΝ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
ΔΗΜΟΤΙΚΟΙ ΠΑΙΔΙΚΟΙ ΣΤΑΘΜΟΙ ΠΑΛ. ΦΑΛΗΡΟΥ	ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ ΓΡΑΦΕΙΟΥ
ΕΝ ΧΟΡΔΑΙΣ & ΟΡΓΑΝΟΙΣ " Η ΜΕΓΑΛΗ ΤΟΥ ΜΑΡΚΟΥ ΣΧΟΛΗ "	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
ΕΘΝΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΚΩΦΩΝ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΚΑΡΚΙΝΟΥ - ΕΛΛ.Ο.Κ.	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΕΡΙΗΓΗΤΙΚΗ ΛΕΣΧΗ ΔΡΑΜΑΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
ΕΜΠΟΡΙΚΟΣ & ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΑΙΓΙΑΛΕΙΑΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
ΕΜΠΟΡΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΕΛΑΣΣΟΝΑΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ

ΕΝ. ΣΧ. ΕΠΙΤΡ.Π.Ε. ΔΗΜΟΥ Π. ΦΑΛΗΡΟΥ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
ΕΝΙΑΙΑ ΣΧΟΛΙΚΗ ΕΠΙΤΡ. Α΄ ΘΜΙΑΣ ΕΚΠ. Δ. ΠΕΡΙΣΤΕΡΙΟΥ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
ΕΝΙΑΙΑ ΣΧΟΛΙΚΗ ΕΠΙΤΡ. Δ. ΚΑΛΥΜΝΙΩΝ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
ΕΝΩΣΗ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΦΡΟΥΡΗΣΗΣ ΚΛΕΙΣΤΟΥ ΚΑΤ/ΤΟΣ ΚΡΑΤΗΣΗΣ ΠΑΤΡΩΝ	ΕΠΙΠΛΑ ΓΡΑΦΕΙΟΥ
ΕΝΩΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΕΦΓ EUROBANK-ΕΡΓΑΣΙΑΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
ΕΠΙΛΕΚΤΗ ΟΜΑΔΑ ΕΙΔΙΚΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ Δ.ΑΙΓΑΛΕΩ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΕΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΤΕΧΝΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΝΕΑΣ ΑΡΤΑΚΗΣ "ΠΑΝΑΓΙΑ ΦΑΝΕΡΩΜΕΝΗ"	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
ΕΦΚΑ - Η΄ ΤΟΠΙΚΟ ΥΠ/ΜΑ ΜΙΣΘΩΤΩΝ ΑΤΤΙΚΗΣ ΑΘΗΝΩΝ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
ΙΑΤΡΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΛΕΣΒΟΥ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
ΙΔΡΥΜΑ ΝΕΟΛΑΙΑΣ & ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΗ ΝΕΑΣ ΚΡΗΝΗΣ & ΚΑΛΑΜΑΡΙΑΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΑΓΙΟΥ ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΣΑΜΟΥ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
ΚΕΝΤΡΟ ΠΑΙΔΙΟΥ & ΕΦΗΒΟΥ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΕΠΙΠΛΑ ΓΡΑΦΕΙΟΥ
	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ,ΕΠΙΠΛΑ ΓΡΑΦΕΙΟΥ
ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΕΛΕΥΘΕΡΩΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ	ΕΠΙΠΛΑ ΓΡΑΦΕΙΟΥ
ΛΙΜΕΝΑΡΧΕΙΟ ΑΙΓΙΝΑΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Μ.Κ.Ο. ΚΙΒΩΤΟΣ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΕΙΟ ΙΔΡΥΜΑ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
	ΕΠΙΠΛΑ ΓΡΑΦΕΙΟΥ & ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Ο.Σ.Υ.Ε. - ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΣΩΦΡΟΝΙΣΤΙΚΩΝ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ ΕΛΛΑΔΑΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
ΟΜΙΛΟΣ ΞΙΦΑΣΚΙΑΣ ΦΛΩΡΙΝΑΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
ΟΠΑΝΔΑ - ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΝΕΟΛΑΙΑΣ ΔΗΜΟΥ ΑΘΗΝΑΙΩΝ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
ΟΡΘΟΔΟΞΟ ΕΚΚΛ. ΙΔΡ. ΠΑΙΔ/ΚΩΝ & ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΦΑΡΜΟΓΩΝ "Ο ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΗΣ ΜΑΡΚΟΣ"	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
ΠΕΡ. Δ/ΝΣΗ Α΄ ΘΜΙΑΣ ΕΚΠ. Δ. ΗΠΕΙΡΟΥ / ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΠΡΑΜΑΝΤΩΝ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΒΡΙΣΑΓΩΤΩΝ ΑΘΗΝΑΣ ΛΕΣΒΟΥ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σ.Ε.Δ.Ε Δ. ΑΓ. ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σ.Ε.Δ.Ε Δ. ΑΘΗΝΑΙΩΝ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σ.Ε.Δ.Ε Δ. ΑΛΙΜΟΥ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σ.Ε.Δ.Ε Δ. ΑΡΓΟΥΣ - ΜΥΚΗΝΩΝ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
	ΕΠΙΠΛΑ ΓΡΑΦΕΙΟΥ,ΛΟΙΠΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σ.Ε.Δ.Ε Δ. ΑΧΑΡΝΩΝ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σ.Ε.Δ.Ε Δ. ΓΑΛΑΤΣΙΟΥ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σ.Ε.Δ.Ε Δ. ΔΕΛΤΑ-ΣΙΝΔΟΥ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σ.Ε.Δ.Ε Δ. ΕΔΕΣΣΑΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σ.Ε.Δ.Ε Δ. ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ-ΑΡΓΥΡΟΥΠΟΛΗΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σ.Ε.Δ.Ε Δ. ΕΟΡΔΑΙΑΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σ.Ε.Δ.Ε Δ. ΕΠΙΔΑΥΡΟΥ - ΛΥΓΟΥΡΙΟΥ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σ.Ε.Δ.Ε Δ. ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σ.Ε.Δ.Ε Δ. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σ.Ε.Δ.Ε Δ. ΚΟΡΙΝΘΙΩΝ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σ.Ε.Δ.Ε Δ. ΚΟΥΦΑΛΛΟΥ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σ.Ε.Δ.Ε Δ. ΚΥΜΗΣ ΑΛΙΒΕΡΙΟΥ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σ.Ε.Δ.Ε Δ. ΛΟΥΤΡΑΚΙΟΥ-ΑΓ. ΘΕΟΔΩΡΩΝ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ,ΕΠΙΠΛΑ ΓΡΑΦΕΙΟΥ,ΛΟΙΠΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σ.Ε.Δ.Ε Δ. ΝΙΚΑΙΑΣ-ΑΓ. Ι. ΡΕΝΤΗ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σ.Ε.Δ.Ε Δ. ΠΑΛΛΗΝΗΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σ.Ε.Δ.Ε Δ. ΠΑΤΡΕΩΝ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σ.Ε.Δ.Ε Δ. ΠΑΥΛΟΥ ΜΕΛΑ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σ.Ε.Δ.Ε Δ. ΠΕΙΡΑΙΑ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σ.Ε.Δ.Ε Δ. ΠΕΡΙΣΤΕΡΙΟΥ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σ.Ε.Δ.Ε Δ. ΠΡΕΒΕΖΑΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σ.Ε.Δ.Ε Δ. ΠΥΛΑΙΑΣ - ΧΟΡΤΙΑΤΗ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σ.Ε.Δ.Ε Δ. ΠΥΡΓΟΥ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σ.Ε.Δ.Ε Δ. ΣΑΡΩΝΙΚΟΥ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σ.Ε.Δ.Ε Δ. ΤΡΙΚΚΑΙΩΝ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σ.Ε.Δ.Ε Δ. ΧΙΟΥ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σ.Ε.Δ.Ε Δ. ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σ.Ε.Δ.Ε Δ. ΙΛΙΟΥ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σ.Ε.Δ.Ε Δ. ΚΡΩΠΙΑΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σ.Ε.Δ.Ε Δ. ΛΑΡΙΣΑΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σ.Ε.Δ.Ε Δ. ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΗΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σ.Ε.Δ.Ε Δ. ΡΕΘΥΜΝΟΥ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σ.Ε.Δ.Ε Δ. ΔΙΟΝΥΣΟΥ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σ.Ε.Δ.Ε Δ. ΠΑΛΑΙΟΥ ΦΑΛΗΡΟΥ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ, ΛΟΙΠΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σ.Ε.Δ.Ε Δ. ΤΗΝΟΥ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΑΓ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΑΓ. ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΑΘΗΝΑΙΩΝ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΑΙΓΑΛΕΩ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ,ΕΠΙΠΛΑ ΓΡΑΦΕΙΟΥ,ΛΟΙΠΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΑΜΑΛΙΑΔΑΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΑΡΙΔΑΙΑΣ ΑΨΑΛΟΥ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΑΧΑΡΝΩΝ	ΛΟΙΠΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ

Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΒΟΛΟΥ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΒΥΡΩΝΑ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΓΑΛΑΤΣΙΟΥ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ,ΕΠΙΠΛΑ ΓΡΑΦΕΙΟΥ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΔΑΦΝΗΣ-ΥΜΗΤΤΟΥ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΔΙΟΝΥΣΟΥ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ,ΕΠΙΠΛΑ ΓΡΑΦΕΙΟΥ,ΛΟΙΠΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΕΔΕΣΣΑΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΕΟΡΔΑΙΑΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΖΗΡΟΥ ΘΕΣΠΡΩΤΙΚΟΥ ΠΡΕΒΕΖΑΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΖΩΓΡΑΦΟΥ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΗΛΙΟΥΠΟΛΗΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ ΚΡΗΤΗΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΙΕΡΗΣ ΠΟΛΗΣ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΙΛΙΟΥ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΙΣΤΙΑΙΑΣ - ΑΙΔΗΨΟΥ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΚΑΛΛΙΘΕΑΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΚΑΤΕΡΙΝΗΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΚΟΖΑΝΗΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΚΟΡΔΕΛΙΟΥ-ΕΥΟΣΜΟΥ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΚΥΜΗΣ-ΑΛΙΒΕΡΙΟΥ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΛΑΜΙΑΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΛΑΡΙΣΑΙΩΝ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΜΕΓΑΛΟΠΟΛΗΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΜΕΓΑΡΩΝ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΝΙΚΑΙΑΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΠΑΤΡΕΩΝ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΠΕΙΡΑΙΑ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΠΕΡΙΣΤΕΡΙΟΥ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΗΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΠΥΛΟΥ-ΝΕΣΤΟΡΟΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΠΥΡΓΟΥ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΡΑΦΗΝΑΣ - ΠΙΚΕΡΜΙΟΥ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΣΑΛΑΜΙΝΑΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΣΙΚΥΩΝΙΩΝ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΘΗΝΟΥ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΤΡΙΚΚΑΙΩΝ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΧΑΛΚΙΔΑΙΩΝ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΧΑΝΙΩΝ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε.Δ. ΚΕΡΑΤΣΙΝΙΟΥ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε.Δ. Ν. ΣΜΥΡΝΗΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε.Δ. ΣΕΡΒΙΩΝ - ΒΕΛΒΕΝΤΟΥ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
ΣΚΟΠΕΥΤΙΚΗ ΛΕΣΧΗ ΖΕΥΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ, ΕΠΙΠΛΑ ΓΡΑΦΕΙΟΥ
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΑΓ.ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΜΟΝΕΜΒΑΣΙΑΣ ΦΛΟΚΑΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΓΟΝΕΩΝ & ΚΗΔΕΜΟΝΩΝ 15ου ΔΗΜ. ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΓΟΝΕΩΝ & ΚΗΔΕΜΟΝΩΝ 1ο ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧ. ΚΑΛΑΜΠΑΚΙΟΥ ΔΡΑΜΑΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΓΟΝΕΩΝ & ΚΗΔΕΜΟΝΩΝ 1ου ΔΗΜ.ΣΧ. ΞΥΛΟΚΑΣΤΡΟΥ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΓΟΝΕΩΝ & ΚΗΔΕΜΟΝΩΝ 2ου & 4ου ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟΥ ΛΑΥΡΙΟΥ	ΕΠΙΠΛΑ ΓΡΑΦΕΙΟΥ
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΓΟΝΕΩΝ & ΚΗΔΕΜΟΝΩΝ 2ου ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟΥ ΒΟΥΛΑΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΓΟΝΕΩΝ & ΚΗΔΕΜΟΝΩΝ 4ου ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΠΥΛΑΙΑΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΓΟΝΕΩΝ & ΚΗΔΕΜΟΝΩΝ 7ου ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧ. ΓΛΥΦΑΔΑΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΓΟΝΕΩΝ & ΚΗΔΕΜΟΝΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΟΥΣΙΚΟΥ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ ΑΛΙΜΟΥ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ, ΕΠΙΠΛΑ ΓΡΑΦΕΙΟΥ
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΓΟΝΕΩΝ ΚΑΙ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΕΘΕΛΟΝΤΩΝ "ΕΘΕΛΟΝΤΕΣ ΣΕ ΦΩΛΙΑ ΑΕΤΟΥ" Δ. ΑΣΠΡΟΠΥΡΓΟΥ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΝΕΦΡΟΠΑΘΩΝ Ν. ΠΕΛΛΑΣ "ΟΙ ΑΓΙΟΙ ΑΝΑΡΓΥΡΟΙ"	ΕΠΙΠΛΑ ΓΡΑΦΕΙΟΥ
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΟΛΥΤΕΚΝΩΝ ΛΑΡΙΣΗΣ & ΠΕΡΙΧΩΡΩΝ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΟΝΤΙΩΝ ΕΔΕΣΣΑΣ " Ο ΑΓΙΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΓΑΒΡΑΣ"	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ ΚΑΡΚΙΝΟΠΑΘΩΝ ΡΟΔΟΥ "ΜΑΖΙ ΜΕ ΔΥΝΑΜΗ ΓΙΑ ΤΗ ΖΩΗ"	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΤΡΙΤΕΚΝΩΝ ΠΕΡΙΣΤΕΡΙΟΥ	ΛΟΙΠΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
ΣΩΜΑΤΕΙΟ ΣΥΝ/ΧΩΝ Ο.Α.Ε.Ε ΕΔΕΣΣΑΣ & ΠΕΡΙΧΩΡΩΝ " ΑΓΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ "	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
ΤΕΧΝΟΔΡΟΜΩ / ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΟ ΣΩΜΑΤΕΙΟ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
ΤΟΠΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ UNESCO Ν.ΛΑΡΙΣΑΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΗ 5η ΠΕΡΙΦ. ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ & ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ ΕΠΙΠΛΑ ΓΡΑΦΕΙΟΥ,
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΤΑΞΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ (ΠΥΡΟΣΒΕΣΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΜΕΓΑΡΩΝ, Δ/ΝΣΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑΣ, ΟΠΚΕ, Δ/ΝΣΗ ΕΣΩΤΕΡ.ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ, ΤΡΟΧΑΙΑ ΚΕΡΑΤΕΑΣ, Τ.Α ΠΕΝΤΕΛΗΣ, Τ.Α ΠΕΙΡΑΙΑ, Τ.Α ΠΑΤΗΣΙΩΝ, Α.Τ ΑΛΙΒΕΡΙΟΥ, Τ.Α ΠΥΛΑΙΑΣ, Τ.Α ΑΓ.ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ, Α.Τ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ, Τ.Α ΛΑΓΚΑΔΑ, Α.Τ Ν.ΑΡΤΑΚΗΣ, Δ/ΝΣΗ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑΣ ΠΕΛΛΑΣ, Π.Κ ΣΑΛΑΜΙΝΑΣ)	ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ, ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ, ΛΟΙΠΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΑΣ (ΕΙΔΙΚΟΣ ΔΙΑΚΛΑΔΙΚΟΣ ΛΟΧΟΣ ΠΒΧ ΑΜΥΝΑΣ, ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΕΥΕΛΠΙΔΩΝ, ΣΤΡΑΤΟΠΕΔΟ ΤΕΘΝΩΝ, ΣΧΟΛΗ ΕΦΕΔΡΩΝ ΑΞ/ΚΩΝ ΠΕΖΙΚΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ, ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΕΝΤΡΩΝ (ΙΝΜΠ) ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ, 80 Τ.Ε ΚΩ, 882 ΤΑΓΜΑ ΕΦΟΔ.& ΜΤΦ, Κ.Ε.Σ.Ν ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ, ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΑΕΡΟΠΟΡΙΑΣ ΝΑΥΤΙΚΟΥ)	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ & ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟΣ ΕΞΟΠΛ.,ΕΠΙΠΛΑ ΓΡΑΦΕΙΟΥ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ

Ο ανωτέρω πίνακας αφορά Δωρεές παγίου εξοπλισμού της Τράπεζας με υπολειμματική αξία € 47,07